Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΛΟΓΟΙ Θ'

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ.

Τῷ αὐτῷ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

HERODOTI

HALICARNASSEI

Hiſtoriarum Libri IX

Novem Muſarum Nominibus Inſcripti.

Ejuſdem NARRATIO de Vita *HOMERI.*

Excerpta è Cteſiæ Libris de Rebus Perſicis & Indicis. Græcè & Latinè.

ET

H. STEPHANI Apologia pro HERODOTO.

Acceſſerunt Huic Editioni

Chronologia Hiſtoriæ, & Tabula Geographiæ Herodoteæ; Necnon Variantes Lectiones, & Notæ ex pluribus Mss. Codd. & Antiquis Scriptoribus collectæ;

Unà cum Indice Græco & Latino.

Majoris Bibliotheca Collegii S. J. Pragæ ad S. Clement.

A. 1728.

LONDINI,

Typis *E. Horton* & *J. Grover*, Impenſis *Johannis Dunmore*, *Richardi Chiſwel*, *Benjamin Tooke*, & *Thomæ Sawbridge*,

M DC LXX IX. *ſt.*

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

Ac Domino,

D. GULIELMO

Archiepiſcopo *Cantuarienſi*,

Totius *ANGLIÆ* Primati.

QUI *monumenta literaria viris principibus inſcribunt, morem ſequuntur*, Præſul Venerande, *& celebrem & perantiquum. Sanè* Scylax Caryandenus Dario Notho *Perſarum Regi*, Ariſtoteles Alexandro, Manethos Ptolemæo *Philadelpho*, Julio Cæſari Terentius VARRO *Opera ſua dicaverunt*; *&, nè plures congeram*, D. Lucas Apoſtolorum Acta Theophilo *nuncupavit.*

Antiquitatis ego cultor, & ævi priſci æmulus tuo Nomini Herodotum *conſecro*, Antiſtes ampliſſime; *& quidem eò fidentiùs, quoniam non dubitabam, quin lenis & placidus & prudentiæ pleniſſimus ſcriptor* Herodotus, *idémque Princeps & Pater Hiſtoriæ antiquæ, Tibi imprimis foret gratus, qui Pater es primævus Eccleſiæ primævæ, quique ſummum dignitatis apicem eiſdem virtutibus tueris & illuſtras, quibus eum es meritiſſimè conſecutus.*

Eſt alia tamen ratio, quæ Dedicationem hanc à me propemodum efflagitare viſa eſt. Tuæ Benignitati tribuit Herodotus, *quòd in hac Editione longè emendatior prodeat. Bibliotheca tua ſcriptum exemplar ſubminiſtravit, cujus ope & ductu permulta Hominum, Gentium, Urbium, Fluviorum vocabula repoſui, quæ in vulgatis Libris aut vitiosè ſcripta erant, aut temerè permutata, aut planè omiſſa.*

Quoni-

Quoniam igitur gratitudo qualiſcunque (ut nunc ſunt mores) importuna vix poſſit videri, cupit coràm profiteri Herodotus, *per quem profecit. Non patrocinium ambit, nec amplius quicquam à Te petit, quàm ut cum* Muſis Charitas *unà eum coluiſſe intelligas.*

Gratulatur etiam ſibi Hiſtoricus noſter ſe eo fato natum fuiſſe, ut magnis Præſulibus magna ſemper beneficia accepta referret. Nam ut Latinè in aula Nicolai *Quinti* P. R. *loqui cœpit, ita* Græcè *denuò in tua didicit.*

Dialectum & numeros ſuos jucundiſſimos, per quos purgatis auribus tam mirificè quondam placuit, lætus in tuo codice recognoſcit; imò non minùs exemplari tuo libens ſe debere prædicat, quod ei veritatem in hiſtoria, locis adeo multis, reſtituit; quàm olim debuit Cimoniis *monumentis, quæ ei de patriâ contra obtrectatores teſtimonium præſtiterunt.*

In hoc gratiarum erga Te officio ſocium ſe Herodoto *addere geſtit totus noſtræ gentis eruditorum ordo.* Theodoros, Parkeros, Laudos (*magna literatorum hominum præſidia*) *aut vincis aut æquas, in coëmendis optimis quibuſcunque libris; quos etiam ita poſſides, ut Sol ille ſuos radios & lucem.*

Deus O.M. *infulas ſacras, quas geris, ſanctas eſſe faxit; idémque Te, cui commiſit Eccleſiæ Britannicæ clavum, regat provehátque curſu inoffenſo, ſed longo, ad ſedes beatorum. Scripſi* Londini, *Kal. Jun. Anno Dom.* MDCLXXIX.

Paternitati tuæ

devotiſſimus

THO. GALE.

LECTORI CANDIDO.

NIHIL *fuit, amice Lector, de quo nos minus cogitaverimus anno præterito, quam* HERODOTI *editionem iſta hieme ſuſceptam iri: nec ejus rei mihi leviter in mentem venire potuit. Sed varie ſe habent etiam optimorum typographorum ſæpe rationes, ut mehercle, quantum ego hactenus, dum illi arti non ita diu operam* ἐπανορθωτικῶ *in parte dedi, cognoſcere potui, adeo ut illud & hic verum eſſe, quod proverbio teritur, expertus pronunciem, ſcilicet & nos plerumque in ipſa demum arena conſilium capere oportere, non ſecus ac gladiatores aiunt. Ita ergo factum & nunc fuit, qui voti mei nondum potui fieri vel ſemel compos, ut ad opus aliquod pranſi ac parati accederemus. Quamvis enim tum quod me attinet, ne quidquam ambitiunculæ ex his verbis mihi quis ſiniſtre colligat, quæ in me profecto non eſt ulla, nihil magni vel eximii à mea tenuitate proficiſci poſſet, nec ego quid tale etiam promittam: tamen occaſio ſic eſſet à viris literatis egregiam aliquam colligere ſymbolam ocioſius: quam in* Reip. literariæ *gratiam nobis credo illi haudquaquam negarent. Verum* ἄφθονοι *illæ* Muſarum δῶραι *non ubique adeo nobis in propinquo: locorumque intervalla ſibi & temporis longioris ſpatium tum depoſcunt. Sed ad ea quæ noſtram editionem attingunt propius: ubi non mirabor, ſi quædam monere oblitus fuero; ita hæc in ipſis nundinis ſcribo, & quum liber jam mitti ad eas debuerat. Quum itaque auctoris cujuſdam veteris diu exſpectata* Græco-latina *editio nondum à viro docto huc tranſmiſſa eſſet, quam alias prelo ſubjicere, noſtro fuit decretiſſimum, operæque ad ſuos labores denno conſluerent,* Marnius *noſter, uno prelo præſertim ita exigente, conſilium de* Herodoto *edendo cœpit, & dictum factum, in eam rem editionem* H. Stephani *ſecundam ad nos miſit, quæ operis noſtris pro exemplari eſſe poſſet. Ego tum eram totus in Polluce, & Notis ad eum pertexendis, quas ut auderem aliquas poſt optimum amicum noſtrum* W. Seberum, *quem in eadem re occupatum eſſe ſciebam, cujuſque editio hiſce nundinis prodit, cauſa princeps fuit mis.* Palatinus *eximius ab amiciſſ. viro* Jano Grutero (*cujus eruditionem illam* τῶ πάνυ *admirer ne an ſummam erga me benevolentiam exoſculer magis, incerte angitur animus; & Muſæ non ſirint, ut unquam tam anguſto temporis ſpatio ejus de me meritorum enumerationem ac deprædicationem imprudenter includam*) *ex illuſtr. illa* Bibliotheca *erutus, in quo hoc clare diſcere potui, non vane jactari de critice à viris qui in eo genere hodie familiam ducunt, eam ut Africam eſſe: quippe adferre ſemper aliquid novi. At non tanti fore novitas, quæ ſi ſpectetur ſola, cordatorum etiam virorum cavilla haud effugit, ut ideo quid porro in iſto auctore tentare debuerim, niſi tam multas veras lectiones me reperiſſe in laudato ms. putaſſem, vel veras tamen quaſdam, ubi vulgatæ falſæ videntur, repoſiturum ejus ope adjutus ſperaſſem: de quo, ſi non ſpernetur hic partus, eritque qui tollere velit,* τὸ αὐτὸ ταῦρα βοήσει *quod præfiſcini tamen addiderim. Ego itaque, ne multis morer, tum in Polluce totus, ita in eodem pergebam: ſatis ratus, ſi* Herodotea *editio ad* Stephanianæ *exemplum publicaretur, nobisque ſaltem hoc proponeremus ut noſtra qualiſcunque diligentiæ pro viribus tamen* Stephanianæ *eſſet æmula: diligentia, inquam, non eruditio, ad cujus ἄκρον tale, quale ille vir attigit, me pervenire poſſe haud ſpero unquam. Veruntamen quum ſuperiori anno jamjam exeunte cogitationes noſtræ εἰς τὸν νεώτερα converterentur frequentius, conſideratâ operâ meâ, & quid reſtaret profligandum ante quam nundinæ advenirent, quarum terminis noſtri labores iniquius, ſi verum dicere licet, plerumque circumſcribuntur, & viſo, me demum perveniſſe ad ὀνομαστικὸν ſeptimum, ſique abſolvendum eſſet in Polluce quod ſub manu, verendum eſſe ne in* Herodoti *editione amplius quàm prævaricatus viderer, ut qui huic plane nullam operam à me dediſſem: ſic itaque mearum rerum hercle ſat agere cœpi, cura animum incertante varia. Sed cogitavi tamen Pollucem alias proditurum, licet ego nihil adſuerem, quum ille ſat eruditum editorem, amicum noſtrum, eſſet jam nactus:*

& mihi etiam aliquod moræ pretium fore, quod à doctiſſimo quodam viro in eo auctore obſervata & emendata exſpectare juſſus ſui è Gallia: *abrupique tandem hoc filum, & Pollucem ſepoſui, cum æſtate, ſi erit otium & facultas, σὺν Θεῷ reſumpturus. Itaque* Herodoto *tandem, non ita tamen ſolo, ut non & aliis diſtraherer ſæpius, per duos menſes operam dedi, quantam per quotidianum penſum dare licuit, & pauca quædam attuliſſe mihi videor ut illius jam editio prodiret illuſtrior & προσθήκη aliqua auctior: plura ſane allaturus, ſi per tempus licuiſſet huic rei inhærere longius. Scilicet qui in opere ipſo parum poſſunt, in parergis ſunt occupati: quique in libro ipſo elaborare nihil audent, interdum tamen quaſi alludunt ad margines. Tu de omnibus ita cenſebis, amice & candide lector, ut tumultuarie valde præſtitis, & nimis properanter, præterea ab homine cui profecto nec ingenium in numerato eſt, nec exprompta adeo memoria. Ego paucis ordine ea referam, quo & de aliorum laboribus certus fias unde ſcilicet quidque & à quo ſimus mutuati. ita enim unicuique ſuum, ut verum & par eſt, poterit tribui.*

Textus (uti vocabulo jam recepto in hac re utar) Græcus & Latinus noſtri Herodoti *ad exemplum editionis* H. Stephani *ſecundæ expreſſus eſt: quid vero ipſe in ſua recenſione præſtiterit, cognoſcas, ſi lubet, ex ipſis prolegomenis, quæ ſtatim cum aliis* Herodoto *præfixa invenies. Mutare mihi nihil permiſi, niſi quoſdam typographicos errores, ita certos, ut me palpari putarem: qua tamen in re quo verſarer cautius, adhibui ſemper editionem ejus primam, mihi quondam à Clariſſ.* Grutero *datam. Raro item in interpunctionibus variavi, itidem illa priori nonnunquam in conſilium adhibita, editione certe diligentiſſima. ubi tamen utrumque ſpero ita tentatum, ne quidquam facile in iis locis, quos ſtudio ſe mutaſſe ait in illa ſecunda editione, peccarem. De interprete alias quem* Vallam *autumant, mihi profecto idem accidit, quod* H. Stephano, *ut obſcuras quaſdam ſententias tam apte expreſſas ab eo in* Herodoto *mirarer, interdum tamen ipſius interpretatio, licet nondum ullam accuratiorem linguarum cognitionem mihi vendicare poſſim, meis auribus quidem neſcio quid mendoſi ſonaret & inconcinni. Adeo ut ſi quid ego voluerim refert, optimum* H. Stephanum *de novo vertiſſe & συγκρίσεως optarem, quod illi facile fuiſſet, qui vix duodecim dies conſumpſerit in tot interpretationibus & melioribus & verioribus conſcribendis quas oræ adpoſuit: vel ut iſtas interpretationes, quas margini adjecit, in textum ipſum tranſtuliſſet, quum præ iis alteræ plerumque etiam plane falſæ ſint, vel Græcis verbis minus reſpondeant. Verum quoniam ipſe hoc noluit, immo etiam aliis diſerte interdixit ne in contextum referrent has interpretationes; & nos ejus voluntatem contra ire hic jam noluimus: quo tamen lectori oræ paginarum ad notandum vel obſervandum eſſent liberiores, illa omnia cum bona ipſius diligentiæ pace migrare juſſimus in extremas paginas, ubi nobis videntur locum non minus certe commodum vel elegantem obtinere: numeris præfixis, qui ſingulorum quo referenda indices. Cæterum de libello qui vitam* Homeri *continet, didici ex primi* H. Stephani *editione, eum eſſe ex* Conradi Heresbachii *interpretatione, ab* H. Stephano *multis locis recognita: at verſus qui paſſim inſerti occurrunt,* Conradum *non vertiſſe: ideoque eos partim ex ejuſdem* H. Stephani, *partim ex aliorum interpretatione nos habere. Et hæc de contexta, interpretatione, interpretationeque recognita. Ad* Capita, *ſive* Tmematia *quod attinet, dixi ante annum ad* Cæſarem, *quid in ea re ſpectaſſem, eundem auctorem ita videlicet partitus. Si qui improbant, libere dico in hac re, malo cum illo quem magnum in ea auctorem ſequor ita deſipere (quod Muſæ tamen bene prohibebunt) quam cum illis diverſe ſentire. Sed, inquient, rectius tamen & melius potuiſſet iſta partitio inſtitui. Hic ſane habebunt me fatentem, & aptius alium potuiſſe non negabo; noſtramque minus congruam interdum, immo ſæpius, & id fatebor; & fuiſſet alia modo qualis qualis ad manus, arripuiſſem libens vel ambabus quod aiunt. Ego mehercle in feſtinatione ſumma non potui iſta dinumerare accurate: nec ullum inde auctori noſtro ſpero fore incommodum; quod eas numerorum σημειώσεις oræ interiori paginarum adpoſui, neque ipſum contextum ideo diſtraxi: ſaltem ea fini elaborans, ut Index ad eas accommodari poſſet; non ad paginas, quæ in nulla non editione incerte variare ſolent. Auctorem alias ita ſcripſiſſe, ejuſque orationem ea inter ſe cohærere ἁρμονίᾳ, ut omnem iſtam minutam diviſionem reſpuat, ſi neſciviſſem, ex re ipſa ſatis potuiſſem experiri. Nec capita etiam inter ſe paria, ſed illa prolixiora, iſta breviora feci, prout mihi multum rerum nominumve contineri videbatur pro Indice excerpendo. Nec ſpero tam iniquum mihi aliquem exiturum,*

ut

ut ad mensuram hæc tradi sibi postulet. Nemo tamen in Plinio, Æliano, (*quamvis illis alia scribendi materia*) *aliis, hanc inæqualitatem culpat, sed sic permittunt, quamvis ab indoctiss. sæpe librariis ea profecta segmenta sciant. Sed vos qui nimium reprehenditis & acerbo animo, considite quæso vel noveni, quot* Herodotus *noster &* Cephalion *quidam Musas conscripsit, idemque tentate separatim quisque: dabo vobis contra pignus, si inter vos conveniet. & ni tandem exclamabitis ipsi Quot capita tot sensus, id quod vulgo jactant. Pergo. Notulæ quæ in textu Latino nigræ occurrunt interfertæ tales ¶, designant tibi tmemata, vel tmematia, in quæ* H. Stephanus *librum unumquemque in sua editione posteriori distribuit; qua distributione, ut ipse ait, lectio quæ alioqui nimis longa videri possit, in certa intervalla, ceu longa quædam via, dividatur, ubi commode, si visum fuerit, liceat interquiescere. Id quoniam ipse monuit, nec ego sane omittere volui. De vita vero* Homeri *adhuc dicendum supereſt, nos in* H. Stephani *editione ad Græcum contextum nullas* διφασίας (*ut ipse* Herodoteo *vocabulo vocat*) *lectiones inveniſſe. Quum itaque olim dum* Heidelbergæ *apud nobil. & ampliſſ.* v. G. Mich. Lingelsheimium, *patronum meum eximium, quem honoris & laudis gratia nomino, degerem, cum ms.* Palatino, *in quo una cum quibusdam aliorum auctorum scriptis ista ἐξήγησις περὶ τῆς τοῦ Ὁμήρου γενέσεως καὶ βιοτῆς continebatur, illum libellum contulissem, istaque excerpta adhuc inter scidas meas inveniſſem, & quosdam locos inde augeri & emendari non inepte posse vidissem, eam διαφορότητα singulis locis in margine Græci contextus adscripsi; in contextu ipso mutavi nihil, sicut & infra in scriptum illud præfatus sum. Sequuntur adjectæ ab* H. Stephano *adpendices, de* Persarum Legibus & Institutis *una, altera de* Ægyptiorum, *utraque ex auctoribus priscis ab eo excerpta cum quibusdam ejus in aliquot locos observationibus. Hic lubuit quid loco quasi tertiæ adpendicis addere, vel quasi locupletare adpendicem* Stephani Ægyptiacam. *De illo enim* Ægypti *flumine unico,* Nilo, *ex pluribus auctoribus adjeci veterum sententias inter se dissentientes omnes super hujus fluvii augmento, partim &* Herodoti *opinionem refutantes. Notaveram mihi illa loca, quum alias collectanea ad* Herodotum *pararem, variis auctoribus antiquis raptim pervolutatis, & novis etiam quicunque mihi ad manus: stulte, qui hæc confieri sperabam posse tempore tantulo. Sed ista tamen privatim corrasisse forte non erit aliquando plane supervacuum. Possent enim ni fallor quædam loca inde* Herodoti *emendari, illustrari certe: & utinam hanc operam nobis* H. Stephanus, *qui omnium potuisset optime, dedisset, suásque illas promissas adeo adnotationes emisisset: quas jam unquam emersuras quis speret, postquam*

Τὸν Μέσας φίλον ἄνδρα τέλος θανάτοιο κάλυψεν.

Vix vacat in his temporis angustiis, lubet tamen locum qui occurrit in exemplum subjicere. Clione, *cap.* CXVII, *ait ad* Astyagem Harpagus ἐπεί τε ὁ ποιμὴν τοῦτο τὰ κελεόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τὸν ἐὸν ἐνέηκαν τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δὲ ἐκείνων, καὶ ἔθαψα μιν. *Hic pro ultimis verbis forte alicui non displiceat lectio quorundam, ut videtur, veterum,* ἐθαψάμην. *Sic enim diserte* Thomas *magister in eclogis vocum Atticarum:* ὡσαύτως (*scilicet ut* ἐθρεψάμην *dicimus pro* ἔθρεψα, *&* ἠγανακησάμην ἀντὶ τοῦ ἠγανάκησα) καὶ ἐθαψάμην ἀντὶ τοῦ ἔθαψα. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ· καὶ εἶδον δὲ ἐκείνων, καὶ ἐθαψάμην. *Sed non possum quin & alterum, quum non ita procul illum sequatur, addam, qui forte majoris momenti. Eadem prima Musa,* cap. CXXVIII, *de* Astyage *legitur:* πρῶτον μὲν τὸν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. *Scilicet pro illo* μετεῖναι *forte* μὴ κλεῖναι *legendum, nec aliter veteres codices habuisse, si me* Thomæ *ejusdem auctoritas non fallit, quamvis apud eum corrupta una literula ita legas:* ἀναγινώσκω τὸ ἀναπείθω, ὡς ἐν τῇ πρώτῃ· οἳ μὲν ἀνέγνωσάν με κλεῖναι Κύρον. *In primis vero plura in illis qui* Herodoti *verba hinc inde laudaverunt, mendosa possent è nostro rescribi. Sane apud* Stephanum, *sive quisquis est ille ὁ τὰ ἐθνικὰ καταγράψας, varietas in propriis urbium celeberrima est, ut loco exempli,* Θύελλα, πόλις Οἰνωτρίας, ἐν ᾗ μοῖρα Φωκαέων ᾤκησεν, ὡς Ἡρόδοτος α'. *atqui in* Herodoto *nostro illa* Τέλη *scribitur in ea Musa* Clione, *cap.* CLVII. *Sic quæ* Euterpe, *cap.* XXIX. Ταχρῶβα, *Ethnicographo saltem* Κομβὼ *ex eodem libro* Herodoti *affertur. Qui* Ζύγαντες, *in* Melpomene, *c.* CXCIV, Γύζαντες *ex eodem libro quarto laudat idem, & in* Βύζαντες *ait, καλῶς λέγει τῷ γ' Γύζαντες legi apud* Herodotum, *quo modo tamen & in* Κύρεωις (*quæ* Κύρηνις Herodoto *ibidem*) *adducit, νῦν, inquiens, καὶ Γύζαντας τοὺς ἐν Λιβύῃ Ἡρόδοτος πιπάρτῃ. Verum mitto hæc, & dico de cæteris quæ restant. His itaque ad-*

pendicibus,

pendicibus, quas dixi, ſubjectum habes Frid. Sylburgii *Spicilegium in* Herodotum, *quod ex editione* Herodoti *Latina minori forma ab illo ad exemplum* Stephanianum *primum anno* CIↃ IↃ LXXXIV *curata, ubi id interpretationibus* H. Stephani *in margine inſertum, raptim excerpſi. Non paucis tamen locis adhuc inquiri poſſe in interpretem nemo mihi negabit qui examinabit accuratius, ocioſiuſque hoc agere volet. Mihi ſane ita viſum fuit non raro vel obiter relegenti, & propoſuiſſem libens, ſi per tempus licuiſſet; tam quorundam locorum interpretationes alias, quæ apud recentiores exſtant poſt* Vallam *prolatæ, quam meas de quibuſdam locis in* Herodoto *Latino dubitationes, ut viri docti de his ſtatuerent & decernerent; rectene an ſecus illud facerem: nam & ego meum nomen inter illos profiteor qui doceri cupiunt. Vel illud ultima Muſa,* cap. CXIX, *quale eſt?* offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitavítque, quemadmodum piſces recèns capti. *Quando* prius? *& quid verbigerari opus? omnino ſcripſiſſe* Vallam, prunis, *& id à librario male deſcriptum, vel ab operis male lectum, indeque effectum illud* prius. *Græca certe id confirmant:* οἱ τάφροι ὅτι τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἔπαιρον, ὅκωσπερ ἰχθύες νεάλωτοι. *Ibidem ſtatim ante capite* CXVIII, ὡς καταλαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὸ Αἰγὸς ποταμοῦ. *Valla,* quum pauci eſſent, ſuper Ægos fluenta circumventi. *qui itaque legerit* ὀλίγοι ἐόντες. *An recte vero, ego non judico, ſaltem indico ut legerit. Qualia multa quis obſervet, qui vel obiter hoc agat. Ne recedamus longius, eadem* Calliope, *c.* 98. Quod facientes quum cernerent Perſæ, & ſcirent Samios fuiſſe adhortatos, arma Samiis adimunt. *potius debebat* Ionas, *pro* Samios. *Ita enim* Herodotus, καὶ τοῖσι Ἴωσι παρεκελεύοντο· *ſcilicet* ὡς εἶδον οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας. *cap.* LXXIV, Εὐρυβάτῳ Eurybatem *Argivum legimus, quem* Valla *mendoſe* Eurybiadem *habet. Sic cap.* LII. *de* Amompharetro: ἅτε οὐ παραβαλόμενος τῷ πρότερον λόγῳ· *in* Valla *omiſſa negans particula,* quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. *Verum & hæc colligo non ultra, ſed miſſa facio jam. Nunc & de* Cteſia *breviter, in quo pariter, quod ad excerpta quidem ex ipſius* Perſicis & Indicis *à* Photio *attinet, ſequuti ſumus* H. Stephani *editionem* Herodoto *adjunctam: niſi quod aliqua quæ auctiora in clariſſ. & benevolentiſſ. viri* D. Hoeſchelii Photio *Græco erant, vel in ms.* Bavarico *eſſe idem vir laudatus monuit, ea fere in contextum noſtrum retuli, utrimque ſecus tamen uncis incluſa, & re ad oram indicata: Latinam verſionem tum pariter mutuatus ex Latino* Photio *eximiæ eruditionis viri* A. Schotti, *qui præclaram illam editionem ſuam ad me ante annum dono miſit. Græcæ lectiones variantes ad oram vero ſunt ex eadem editione* Photii, *quam cum* Stephaniana Cteſiæ *diligenter contuli, & ubicunque illa variabat ad noſtram adnotavi. de quibus & infra ad* Cteſiam *monui: ſicut & de hoc, Notas ſubjectas & Interpretationes diverſas eſſe ab eodem* A. Schotto, *priores quidem; poſteriores vero, quæ novo incipiunt à ſigno, eas ab* H. Stephano *& D.* Hœſchelio *eſſe. Ipſi* Cteſiæ *præfixi* H. Stephani *diſquiſitionem de* Cteſia, *& quæ ſub finem ejuſdem notarum legebantur de* Διτλοσεφία *quorundam nominum, in* Cteſia *præſertim, deque voce* Ἐκλογῶν· *hæc inquam ex editione ipſius prima, qua anno* CIↃ IↃ LVII *dedit* Cteſiæ *eclogas Græcas cum quorundam aliorum. Ut itaque* Perſica & Indica *excerpta ex converſione* H. Stephani *Latina habes, è qua & antea, (quam, & in prioribus ejus editionem ſcilicet ſequutus, hic loco movere nolui: non ignarus alias à clariſſ.* Schotto *in eadem re poſt ipſum elaboratum eſſe haud fruſtra, ut vel quæ raptim excerpſi indicent, præſertim in* Indicis) *ita in* Indicis *& alteram ſubjeci ab amico nobis viro quondam confectam, & qui nunc* μακάρων ἀριθμεῖται, L. Rhodomano, (*ob cujus obitum Græcæ Muſæ* ἀντίων ἀλλήλαισιν ἐκώκυον) *ſed non editâ, quam deſcriptam huc miſit, quum de noſtro inſtituto cognoviſſet, nob. & cl. vir* Mel. Goldaſtus. *Ultimam partem, Fragmenta nimirum* Cteſiæ *congeſta, & in ordinem nonnullum interdum digeſta, ibi ſi meo labori aliquid adſcribam, non ſpero me ideo cujuſquam reprehenſionem incurſurum. Quamvis enim fatear lubens præcipua quædam ex* Xenophonte, Plutarcho, Athenæo, *&* Demetrio Phalereo *ab* H. Stephano *primum collecta & edita, poſteaque ab* A. Schotto *in Latino ſuo* Photio *aucta ex aliis auctoribus: tamen & eadem & non pauca alia me contuliſſe vel ipſius* Cteſiæ *verba, vel aliorum ex ipſo factas* ἐκλογὰς, *vel ubi ejus mentio, certum eſt. Ubi tamen nihil expoſco quam tumultuariæ* συναγωγῆ συγγνώμην. *quam paucis enim diebus me circumſcripſerint operæ, quibus iſta deſcribenda, conſcribenda, omniaque* παρέργως, *quid referre attinet? Adſcripſi vero ad Latini contextus oram ſemper, quo interprete illa legas: quæ ſi è quibuſdam crebrius petenda fuere, ut ex* Plutarcho, Æliano, Tzetze, *id interdum*

omiſſum

omiſſum fuit admonitiunculæ, facileque ipſe colliges ab eodem eſſe interprete, cujus verſionem in ejuſdem auctoris verbis antea adpoſuimus. Athenæi omnia puto ex H. Stephani *interpretatione, certe ex ejus editione horum fragmentorum eam ſumus mutuati. In cæteris minutioribus particulis, ubi non ad manus fuit verſio, à me ipſo exſculpere conatus fui aliquid interim quod alicujus verſionis loco eſſet, ne una ex parte ſcilicet paginæ vacarent. In quo te iterum rogatum volo quiſquis es, ut benigne mecum agere velis, & non ad tuam eruditionem iſta expendere nimis, qua me facile vincis, vel vincere potes: ego enim cedam libens, acerbitatem tantum deprecor & in carpendo malevolentiam, alias facillime laturus ſi meliorem ſubſtitueris, noſtræq; alleveris atrum Tranſverſo calamo ſignum. Errare ſolent & qui cavent ne errent, qui nonum ſua in annum premunt: quid mihi incautiori & ſua jam adeo præcipitanti accidat? Et idcirco egregiam laudem ſpoliaque ampla referet hercle nemo, qui feſtinantis erroribus valde inſultabit. At quo feror? nec enim cum tali mihi rem eſſe volo, ſed cum candido & humano lectore, quem tamen & ipſum ne morer diutius, ſermonem contraho. Notas igitur extrema quæque paginarum ora* Cteſianorum *fragmentorum ut in mentem venit ita quaſdam aſperſi: ſicut & in tertia feci adpendice. De Indice jam in* Herodotum *ſermo iterum longus incipiendus foret. Sed breviter, quum eum quem inceperam ipſe perficere non poſſem, reconcinnavi quantum poteſt priores: ita tamen ut multum auxerim vel ſexcentis locis, multa falſa & ridicula ejecerim, & pleraque ad* Herodoti *ipſam dictionem reformaverim. conferre volenti id patebit: licet non omnia curva corrigere potui, ſed omittere ſic coegit nolentem quamvis pro labore multo & vario χρόνου ἀχαρὴς. Optimus ille vir* H. Stephanus, *cujus memoriam cum honore uſurpo & laude, ita ejus infinita & eximia merita de bonis auctoribus jubent, cuicumque illam provinciam mandaverit, is fruſtratus profecto fuit ipſum non parum. Ad Græcum quod attinet, in eo conſtruendo actum agere me non opus fuit ſcilicet. Notum enim exſtare Lexicon Ionicum Aem. Porti quod* Herodoteæ *lectioni utiliter adhibeas. In eum finem addidimus numeros barbaros in ora contextus Græci; ut ita iſtud Lexicon & noſtræ editioni inſervire commode poſſit. Sed fere oblitus fui eorum quæ* Herodoto *præfiximus. Ut itaque ὕστερον πρότερον, quod aiunt, ὁμηρικῶς, verbo, quod ad illa, abſolvam, ſunt ea* Prolegomena *ex* H. Stephani *ambabus editionibus petita, ut & vocum* Herodoti *recenſio. Nos adjecimus* Lexicon, *uti quidem titulus præſcribitur, vel potius, ut mihi videtur, gloſſas notabiliorum in* Herodoto *vocabulorum. Miſit id ad nos ita tranſcriptum, quo exemplo edimus, è ſuo ms. vir nob. & cl.* Mel. Haminsfeldius Goldaſtus. *Quod conjecturæ de quibuſdam incidit obiter, ad oram poſui: alias mihi notavi bonam partem αὐτολεξεὶ ex his gloſſis exſtare apud Corinthum in iis quæ præter alias de dialecto Ionica conſcripſit. Tum de vita, ſcriptis & ſtylo noſtri* Herodoti *ex priſcis aliquot Teſtimonia adjeci, quantum quidem per unum alterumque diem, quo protractum fuit hoc opus in ipſis nundinis, coacervare licuit. Tu & hanc operam boni conſule, idem rogatus, quod de priore abs te petii. Sed de carmine duplici ad me à clariſſ. & literatiſſ. viris miſſo, ſtatimque ſubjecto, volo me tibi omnino excuſatum. Nec enim diffiteor mihi immerito tribui quidquid ibi laudis; nec potui tamen quæ amoris cauſa miſiſſent omittere, licet non & potui non erubeſcere ideo. Teſtari itaque libet, me amorem & benevolentiam eorum erga me agnoſcere inſigniter, animoque gratiſſimo amplecti. cætera illos partim de noſtro inſtituto non rectè intellexiſſe, quum id, ut ingenue expoſui, aliorum potiſſimum veſtigiis inſiſtat illorumque exemplum ſequatur, partim præjudicio, ignoſcant verbo, quod fecit amor, præoccupatos, in me laudando fuiſſe largiores. Ego ſane quo rarius illis adjecero oculum, lucrifacere potero ruborem ſæpius. Optarem tamen τῷ θαυμαστῷ* Broughtono *Hecatoſtichon, quod in* Herodoti *& mei gratiam pangere cœpit, abſolvere licuiſſet. Nunc derepente alio profectus, id abruptum reliquit. Libet tibi tamen primos aliquot verſus ex iis quos vidi, vel* Herodoti *noſtri cauſa, & ut cæteros eliciam, adſcribere,*

Ἡροδότου λιγυρὴ Ἰὰς ἱστορίης ἀπόδεξις
Χραισμεῖ πρὸς τὸ νοῆσαι Ἑβραίων γράμματα θεῖα.
Ὄψεται, ὅσκε θέλῃ, ὁτέῳ δὴ ταῦτα μέμηλε,
Ἐννέα Μουσάων δωρήματα νόσφιν ἑλίξας.
Κλειὼ ἔχει Κύρου κλέος ἐν Βαβυλῶνι ἀλῶσαι.
Πρᾶξεις δ' Ἡσαΐας πρὸς Κύρου ἐνομαχλήσλιν, &c.

Nec

Ad Candidum Lectorem.

Nec amplius te moror, amice lector. Tu modo hæc, quæ in tuam gratiam à nobis præstita sunt, bene interpretare, & ignosce erratis, quæ nos præterierunt, quum præsertim oculi invaletudo ad occupationum mearum vim accederet, egoque alias nec è Lyncei *prosapia nec* Argi *me feram, qui tamen suis oculis credo negotium invenirent, talis est operarum plerumque varietas, & errorum inconsiderans accumulatio, laborumque quasi catenam, quod considerare debes, trahimus continuam: adeo ut hic τὸ ἀναμάρτητον (quod alias Dei proprium solius, καὶ τοῦτ' ὄλιγι γῆς ἐδ' εἰς ἕνα ἡμῶν ἀφικνούμενον, ut cum* Aristide *hoc dicam) à nobis exigere velle nemo debeat, qui modo ipse hominem se natum cogitaverit. Vale & nobis fave. quod si feceris, efficies nos ad alia posthac alacriores.*

Series Eorum quæ in hoc Opere continentur.

HERODOTI defensio contra ejus reprehensores, nominatim vero *Plutarchum*, ex *Joach. Camerarii* procemio in historias *Herodoti*.

Herodoti vita, ex eodem.

De dialecto *Ionica*, ex eodem.

Herodoti vocabula Ionica, & quædam genera loquendi, illi cum *Homero* magna ex parte communia: necnon alia collecta & Latine reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*.

Alia de *Herodoti* vocibus & varia in quibusd. mss. scriptura, *&c.* ex ejusd. *H. Stephani* prolegomenis diversis.

De vita, scriptis, stylo *Herodoti* ex autoribus antiquis, tam Græcis quam Latinis testimonia.

Quibus subjecta & epigrammata aliquot Græca veterum, & pro ejus defensione plura nova *H. Stephan.*

Herodoti libri ipsi IX, nominibus Musarum inscripti, *Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsichore, Erato, Polymnia, Urania, Calliope*, cum interp. Latina *L. Vallæ*, & recognitionibus *H. Stephani*.

Herodoti libellus de genere vitaque *Homeri*, cum interp. *Heresbachii*, ab *H. Stephano* recognita.

Appendices ad *Herodotum* de Legibus & Institutis tam Persicis quam Ægyptiacis, è diversis auctoribus, opera *H. Stephani*.

Appendix alia de incremento *Nili*, & ejus causis ex diversis auctoribus.

Frid. Sylburgii spicilegium ad *Herodotum*.

Sequuntur CTESIÆ quædam.

H. Stephani de Ctesia disquisitio.

Ejusdem de Διτλογραφία quorundam nominum in Ctesia præsertim: & de Excerptis ipsis ac voce Ἐκλογῶν.

Elogium *Ctesiæ Cnidii* ex *Brissonio*.

Veterum testimonia aliquot de *Ctesia*, ejusque stylo.

Series regum *Persicorum* ad *Ctesiæ* historiam ab *A. Schotto* descripta.

Ctesiæ Persicorum Excerpta ex *Photio*, cum interp. *H. Stephani*, & variis lectionibus ex editione Græca *Photii*: item cum diversis Interpretationibus *A. Schotti*: & notis ejusdem, & *H. Stephani, Davidisq; Hæschelii*.

Ctesiæ Indicorum Excerpta ex eodem *Photio*, cum iisdem quæ ad *Persica* accesserunt.

Eadem Indicorum excerpta ex interpretatione *Rhodomani*.

Ex eisdem *Persicis, Indicis*, & aliis *Ctesiæ* scriptis fragmenta, ex variis auctoribus congesta.

Omnia cum interpretatione Latina & Notis.

Henrici Stephani Apologia pro *Herodoto*, sive *Herodoti* Historia fabulositatis accusata.

Chronologia *Herodoti*.

Variantes Lectiones & Notæ Breves ad *Herodoti* Historias; operâ & curâ *Thomæ Gale* Angli.

Lexicon Ionicum duplo auctius, ex MSS. per *T. G.*

Index Dictionum Ionicarum quæ in *Herodoto* notatu sunt dignæ.

Index Materiarum Latinus.

EX

E X

JOACHIMI CAMERARII

Procœmio in Hiſtorias HERODOTI.

QUum Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam advenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam privata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix pervenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diverſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeveravi, ut qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum uſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis *notatiunculis* & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non unquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii jucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλιον, οὐδ' ἀτέλεστον ἱδρῶϑ' ὃν ἱδρωτα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, ut nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm judicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi uſurpant, τὸν φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαττῶν τὰ μέγιστα, καὶ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciviſſemus adverſus ipſum dici ſolere: ut intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, ut neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adjuvari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breviter dicta latè patent ad intelligendum. Sed in utroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reverentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimum Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nónne potius præcipuas & præclaras res complexus

plexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? ut fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorum ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos levium quorundam afficere ſtuduerunt; ſicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, everſiones, mutationes regnorum maximorum, opulentiſſimarum urbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum civitatum fortunæ & imperia. Oratio verò nónne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Soluta compoſitione (ut Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam non abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ: explicationes accuratæ & evidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum conjectura ſagax, fabuloſorum verecunda commemoratio: mira ubique ſimplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimùm famam, dignitatem, virtutem conſtituunt & proficiunt.

His breviter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo antè, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſanè veteri accuſatione mendaciorum, pauca diſſeramus: non enim certè res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius jam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſanè profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe: quæ utinam perveniſſent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſponſio copioſior. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimùm ſcripta illi ſatyræ inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant, ut audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret. Nam Athos (ut ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, ut hujus gravitate indignas, rejiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit judicium, ſi non vera eſſe ideo ſtatuemus quòd notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique non niſi iis quæ facilè intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quàm multa illi ipſi qui hæc antiquiora falſa fictáque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet, ut multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, ut in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummovet oceano, ſermonibus. Cujus inhumanitatis tamen fuerit, univerſum genus narrationum iſtarum ſemel abjicere ut futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi, habitúmque perverti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximæ urbis omnium quas novimus ambitus? Itaque & Ariſtoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quàm civitatem aut urbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de noſtris arvis? Quo tamen loco ipſe ignorantiæ incredulitatem refutavit. ſic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges ut nunquam non reddat ducena: ſi autem quàm poteſt optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milii & ſeſami quam proceræ arbores exeant, in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad utilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent:

Juven. ſat. 10.

Polit. 3.

In Clione, c. 193.

Clione c. 178. & ſ.

ut

ut Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorum altero facilè perspiceretur, meritò fuisse securos cives in tali & ita munita urbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Utrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamvis magnas, vires, infractas, neque opes invictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel ut audientium animi moveantur nova mirabilique narratione: ut de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, ut illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserо, in horum ullo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, pænè jam comperta esse existimentur: quumque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseverentur ab iis, qui non audivisse de aliis, sed seipsos aspexisse dictitent; ut nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur. Sed ab his recedamus. *Polymnia, c. 61. & s.* *Euterpe, c. 73.* *Thalia, c. 102. & 116. Melpom. c. 13.*

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest ut quasi mendacem incessi vituperarique autorem hunc debere putem, ut etiam, quum & aptissimè illas inseruerit, & bellissimè concinnarit, & vetustissimè composuerit, admirandus: quumque instructionem in singulis aliquam vitæ, consiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoq; ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cavetque nequis simplicior decipiatur, quum addit semper hujusmodi quiddam, *Ut ferunt*, *Ut ego audivi*, *Quod veri mihi quidem simile non sit.* In Euterpa verò plane refutat illam fabulam de præcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur.* Item Melpomene, fabulam de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognovi, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In conjecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (ut ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animadvertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consuevere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus ac si thesaurum invenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundùm vetus verbum) in carbones evadet. Sed paulùm etiam ad fabulas illas revertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cujusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed ut insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, ut opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen ut in gravitate hujus autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque ullo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, ut non liceat evagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, ut veluti ostentatione jactantiaque sui gloriam laudemque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, ut virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, ut aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam ut malæ & prostigati pudoris fœminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamvis varia copiosaque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non in ornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, ut ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cujus fidem omnem nónne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorumque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ universa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclaré. Quæ enim tempora indicavit falsò, quæve confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseverare; *Euterpe, c. 33.*

certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit majorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, ut in tabula magni & memorabilis argumenti, adjuncta sunt veluti παρεργον, quibus undique illa insignis & conspicua reddatur, cujus quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed institutionem etiam animorum continere debeat, ut & voluptatem & utilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ ut fabulosa notantur, etiam monita utilia atque salutaria multa insunt, quis jam eos non modò qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: nemo, ut opinor, negare audet.
Clione, c. 7. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ: an quisquam falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa jam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam perversionem animorum, quæ ita mirabiliter, ut divinitus effici videatur, sæpe urgentibus fatalibus casibus animadvertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine ullo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter omnium
Clione, c. 24. metum & opinionem Sardis oportuit. Sit jam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille urbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum divino-
Melpom. c. 131. rum urbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis hon habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiva, acuta? Sed quare ego pravitate quadam
Polymnia, c. 14. Urania. c. 137. animi, non vera esse potius, id est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus Macedonum, deque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, qui factum esse existimem, ut à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi unus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut invidia odiúmve, vel (ut mollius dicam) animi certa quædam destinataque inductio quosdam ad hujuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

Nunc ad aliam majore studio susceptam & gravius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissimè postulavit & convincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, ut pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorem, multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit at vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conviciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè Æneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret convicia uterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat: ipsa etenim facilis verbisque redundans,
Sermones variis hinc lingua revolvit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Ut autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiam maligne improbare videatur. Nam horum utrumque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo ut responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma

ma Græcum Eveni veteris Poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus ut ſequitur,

Eſt multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & ſimilis dicere recta labor.
His ſat erit verbum me commemoraſſe vetuſtum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cavit ne inſimulando malignitatis alterum, malignitatem ipſe quandam ſingularem ſuam proderet. Nam quum collegiſſet quaſi intimos ſenſus & reconditam voluntatem pravitatis malignorum, ad illa à ſe propoſita poſtea, ut pueri â magiſtris ſecundum capita quædam traditas materias deducere jubentur, ſic accuſationem ſuam applicavit, in autorem hunc (ut ego quidem judico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne diſſimulavit ipſe quidem neque texit cauſam iræ ac odii ſui: nam ſuam civitatem, id eſt Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (ut ait) immeritò, graviter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione ſit, quam non veritatis ſed ultionis cupiditas expreſſerit, apparet, ut illius quaſi filum ſequentes, refellere quæ congeſſit ſingula nihil ſit neceſſe. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd vero huic incipiens, ſuavitatem orationis, qua jucundè commoverentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud reſpondendum cenſeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui ſibi in jurgio formoſitatem objeciſſet, Οὔτοι ἀπόβλητ' ἐξ ἠθέων ἐρικυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem undique ita colligit: Primùm de uſu nominum aſperiore, deque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, ſi extra hiſtoriæ ſeriem alicujus vitia, vel ſi in hac laudes jejuniùs commemorentur. Præterea, quum plurimum fortè ſermones referantur, aſſentiri deterioribus. omnino enim conjecturas ſequi ad pejora, eſſe malitioſi & infenſi animi. Poſtremò, laudis adjectione veluti condire vituperationem. eſſe enim ſimplicitatis hanc ſimulationem peſſimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto iſta Plutarchus, ſed animo ſuo conquiſita in illum intulit. Quare enim uſum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (ut exiſtimo) uſus eſt diſerta & accurata oratione ætatis ſuæ, quam à poſterioris ſæculi forma differre nos quoque intelligere poſſumus. Quid autem cauſæ fuerit cur non potius illa verè & ſimpliciter, quàm mendaciter & invidè, dici ſentiamus? Egregium eſt quod conquerenti Laſthenis factioni, (quorum ſcelere prodita fuerat Olynthus) contumelioſe à Macedonibus ſe nefarios proditores appellari, reſpondiſſe Philippum regem accepimus, *Macedonas eſſe indoctam nationem ac incivilem, ſolereque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obſecro) Plutarchum, quòd Herodotus protulit aſperius quædam, ac non mollivit appellationibus? Viſum enim ſcilicet illi fuit id dicere quod eſſet. Nam de conjecturis ſequendis deque laude & vituperatione univerſa hoc licebit unum iterum atque iterum reſpondere: de ſuo illum judicio hiſtoriam ſuſceptam expoſuiſſe: neque rectè facere eum qui ingenii ſui vires in alieno opere explicare velit, præſertim ad infamiam autoris. Ego, ut quicque retulit, ſic ſenſiſſe, audiiſſe, comperiſſe exiſtimo. Et cur non in hac potius perſuaſione perſeverem quàm illam inducam malevolentiæ, perverſitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit divina & humana, ſacra & profana. Si vera ſunt, quæ eſt contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat ſe maledicere, quum, quæ vera ſint, dicat) ſin falſa, oſtendatur falſitas. Sed quomodo oſtendit? ratiunculis quibuſdam & concluſiunculis leviſſimis. Quod quaſi ipſe ſentiret, ne hoc quidem agere ſe ait, ut mendacii, ſed ut malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, ſi poſſumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (ut vult Plutarch.) quot poſſunt opponi præclarè, & pleno ore (ut dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos ſcimus hominum primi Athenienſes curſu illati in hoſtes ſunt: omnium primi ſuſtinuere veſtitus Medici & hoc ornatorum aſpectum: ad illud autem uſque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro ſcripſit. Ac ne-

Eratone. c. 112.

Ibid. c. 114.

nequis Athenienſis tantum laudatos benignius credat (in quo neſcio quam ſuſpicionem corruptæ largitionibus voluntatis movet Plutarchus, temerè quidem, ut videtur, neque ipſe quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudavit his verbis? *Sunt Lacedæmonii in certaminibus ſingularibus haud uliis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præſtantiſſimi.* Quid? horum cives Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione ſua ornavit? Sed hæc innumerabilia ſunt. Atque in nomen ſophiſtæ etiam invehitur quaſi probroſum; quum profectò eos, qui veluti opifices quidam eſſent ſapientiæ, & artem quandam facerent illius, ſophiſtas, ut citharistas & grammatiſtas, vocatos, & poſtea vitio hominum, (ut in aliis pluribus evenit) nomen quq; male audiſſe conſtet. Nam quòd exagitat præclaram ſententiam de inſtabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem ſimiles & alibi leguntur) nimiæ ſapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus ſit, ne ſi ita de Deo loquamur, ut humanus intellectus quæ dicuntur percipere poſſit, parum pii eſſe videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum iraſci? cur ulciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πάρρω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἱδρῦσθαι τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obſervantior, nemo pietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitavit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarum? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ᾧ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τὰς μὲν μικρὰς μεγάλας ποιῶν, τὰς δὲ μεγάλας μικράς. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quam ſint futilia quis non videt? Omiſſam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſeque hoc conſoletur, quòd, ut ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ adverſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγεγόνεε. Neque Xenophon ſapientiſſimus vir dubitavit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Crœſum producere. Ad alias argumentationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: ubi quàm levi utitur ratione, quòd Lampſacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum, niſi quod in literas jam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere decreviſſe. Sed cum de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui advertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facile eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Ibid. c. 114.

Polymn. c. 104.

Polymn. c. 134. & ſ.

Hoc nomine uſus eſt Herod. in Clione, c. 29.

Clione c. 32.

Hellenicon l. 5.

Clione, c. 207.

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit evidens. Dicit enim, *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunam in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum lunæ orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe ut tertio die in Atticam Lacedæmone pervenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cœlum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prœlii die, ſua fide affirmante utroque, venia (ut opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putaverit. De Philippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Eratone, c. 106. & 120.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & ubique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, ut civitatem ſuam (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & peraccurata defenſione propugnavit, & in hac parte admodum vexavit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſte fert & indigne læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (ut apparet) ulcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (ut opinor) facile liberat non modò fama illis temporibus longe latèq; vagata, ſed conſervata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes argu-

Philippica. 2

argumentum duxit levitatis & infidelitatis illius civitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolvi oportere. Cujus mentionem à Xenophonte ſcimus ſemel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ civitates, quæ adverſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubjeciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum conſtantiſſime perduravit. *Hell. 5.* *Decretum fœderis extat in Polymnia, c. 132.*

Præterea quamvis malitioſum & pravum Plutarchus faciat Herodotum, non ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amentius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modo paulo ante defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, vivorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimumque totius Græciæ conventum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leviſſima ſcripta, plena malevolentiæ & obtrectationis, reclamantibus divinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & frivolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiviſſent ac potius exibilaſſent, vel male etiam multarum illo tanto theatro ejeciſſent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ ſolennique cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandumque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtute diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat invitos, ſed ſic ut à civitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat; illis enim parcendum decreverat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primum voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cum illo fuêre. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, ut Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodam ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memoravit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſime confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo poſt aſperitatem vocabuli, quod de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeverus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troja; non enim (ut opinor) mollius eſt φεύγωμεν, quàm ῥηϊδίως βαλλίεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſervitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli vero indecorum aut turpe fuerit, adjutum ipſum alterius conſilio, non ſolum omnia commentum fuiſſe: at Agamemnonem, non unum aut alterum, ſed decem συμφεράμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quod facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. *Calliope, c. 28.* *Polymn. c. 233.* *Urania, c. 4.*

In iis quæ ſequuntur, quod non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera involuta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmantia, vel relinquamus ſane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicique idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non perverſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primum cognita fuiſſent homi-

Polymn. c. 205. & 220.

hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo evertere odioſumque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, ut neſcio quo pacto, quamvis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque convitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

Iliad n.

——σὺ μὲ ὀ κλαὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἶδα κ' ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τῆδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτὸν δὴ τῆτιν ἀπὸ ωυδὸς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν ἀυτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntari aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſa poſſet oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui judicio & inductione illa ad talem modum diſputavit, profectò in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quàm fuiſſe Plutarchum, virum non modò eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, ut tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis hujus. Sed finem faciamus. Non enim jucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen ut neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (ut rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatique autoris excellentiſſimi debito.

Thucid. lib. 1. κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξυγκεῖσθαι.

Objicitur autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem, *quæ quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem juvarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quàm in quemlibet priorem de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (ut verum fatear) illas planè priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & jucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimùm Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) graviſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeveritati, neque ſuavitatis cujuſdam lenitatem, conſtantiæ & dignitati narrationis anteponi voluiſſe. Sed de hoc quiſquè, ut lubuerit, ita ſtatuat atque ſentiat. Nos autem hoc teneamus: non modò propter ſermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quaſi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus ſemper habendum eſſe: ſed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam utilium ſententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honeſtè dicta, magnificiendum nobis, vel in ſuo potius genere anteponendum univerſis. Nota ſunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclariſſima hujus autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, ſatis indicat inſcriptio nominum Muſarum, quibus omnem ſapientiam & doctrinam & ingenii præſtantiam, antiquitatem ſignificaſſe notum eſt. Et quicunque meminere ipſius, honoris & laudis præfationem ſemper uſurpaſſe reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ poſitæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, ut ſtudio ſingulari in hoc autore verſari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuoſam fuiſſe lectionem hujus videor ſentire, & aliis item futuram eſſe confido. Viſum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM JOACH. CAMERARIO.

HErodoti patrem fuiſſe Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnaſſenſem: quod præſcriptum nunc etiam in hiſtoria illius legitur. Parentes in ſua civitate bono loco natos tradunt, ipſumque fratrem habuiſſe Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnaſſus à Lygdamide tyranno, nepote Artemiſiæ reginæ Cariæ, ſeceſſit Herodotus in Samum inſulam: atque ibi lingua Ionica hiſtoriam magn-

magna cum cura compoſuit, relatam in libros novem: quam quum in frequenti Græciæ conventu Olympiorum recitaviſſet, ſic placuit univerſis ut ita audirent quaſi Muſas loquentes: ideóque libris qui novem (ut diximus) eſſent, Muſarum novem indidere nomina. Quum reverſus in patriam autor fuiſſet civibus ſuis tyranni expellendi, ſucceſſit quidem res, ſed invidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri ſolet ut periculorum metum parta ſecuritate obtrectationes fere ſequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos cives ratus, quum Athenienſium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, ſua ſponte illis ſe colonis ſocium addidit: & ibi finivit vitam ſuam: ſepultusque fertur in foro. etſi quidam Pellæ mortuum fuiſſe tradidere. Ipſe facit mentionem λόγων Ἀρσυείων & λόγων Λιβυκῶν, quos conſcripſerit: de quibus tamen hæc mentio ſolummodo reſtat. Herodotum ſcribunt, quum recitaret in Olympiis (ut ſuprà retulimus) hiſtorias ſuas, audiſſe Thucydidem qui adhuc ætate puer eſſet: quumque Thucydides tum quaſi divinitus commotus lacrymas profudiſſet, animadverſiſſe hoc Herodotum; & gratulatum fuiſſe patri ipſius Oloro: hortatumque ut erudiendum curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque diſciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa invidiæ fuga & diſceſſio in Thurios.

Lucian. Herodoto, vel Etione.

Clione c. 106. Euterpe, c. 161.

Ἡρόδοτον Λυξὼ κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδ' ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωρίων πάτρης βλαστόντ' ἀπὸ· τῷ δ' ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπερφυγών, θεῖον ἔχε πάτριδι.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando convertimus,

Terra, ſatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: unde fugatus
Invidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt ut aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotavit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in Olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem Olympiade LXXXVII, & Olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cujus Herodotus meminit. Plinius ubi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab V. C. trecenteſimodecimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII Olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter Olympiada VI. Sane cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & Euripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuêre à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Charon Lampſacenus paulò hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & alius, medicus.

Eratoſt. 131.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORatio Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit ut ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet ſolo Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regante deindè Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (ut poetæ)

Pausan. Achaicis.

poetæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum tenuit. Cujus gens postea à Doriensibus pulsi, ab Athenienses in civitatem recepti fuêre.

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. α in η mutatur, nisi Doricum fuerit. α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, divisa diphthongo, itemque in genitivis nominum ἐος. εων mutatum est ex ἐων. Crasiæ mutantur in tenues. Attica mutatio est α in ε. Usurpant Iones & ε cum ο, in genitivis nominum ις, ubi Attici ω ponunt: quum ΙΘ. quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusativo faciunt εν. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ hujus dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant υ in ο. item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum υ primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitivum in οιο, de ι, proferunt. φ faciunt ωϊ. Geminant consonantes, ut ασ, τΙ, πτ. Inserunt ε, item σ. nam θα primæ personæ pluralis, σθα, & θον dualis, σθον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & contractis verbis nominibusque & participiis adverbiisque, omnibus denique orationis partibus utuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abjiciunt. τ nominum in ας in declinatione elidunt. Utuntur reduplicatione. Utuntur & transpositione tam literarum quàm syllabarum. Abjiciunt ι de diphthongo ει. Initiales literas abjiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passivi, posita littera α ante ται finale, ut & in aliis. Infinitiva per syllabam μεν producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotavimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμασά, pro θαυμασά. Ἰῶν τιὼ Ἰάχυ, pro Ἰώ. Πλεῶας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμβροι, pro ἀφελόμβροι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμβύης κῆ τἄλλα τῷ εἵνεκεν, pro διαπραξαμβύης κῆ τἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro, ᾔδει. Δεσπότεα pro δεσπότῃ. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιληΐον, pro βασίλειον. Ἐσάμβυαι, pro ἐσάναι. Ἐπεκεάτεον, pro ἐπεκεάτην. Κυείῃ τῇ ἡμερέων, pro κυείαν τῶν ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro Κιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέυσι, pro ὅπῃ νῷν ποιῆσαι. Πεζέπωσι, pro πεζεύσωσι. Ἰρόν, pro ἱερόν. Ὁρτή, pro ἑορτή. ΚεῖνΘ., pro ἐκεῖνΘ. Ἐὸν ἐσπέ, pro ὤν, ἔσα. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὤνδρωπες ὦναξ, ὠνήρ, ἄτερΘ., τἀνδρώπῳ. pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνήρ, ὁ ἕτερΘ., τῷ ἀνθρώπῳ. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: ut θατέρῳ, τῷ ἑτέρῳ. ὙβρεΘ., πολιΘ., pro ὕβρεως, πόλεως. Ἐγχειριδίοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεάν, ἀδελφεός, pro ἐπήν, ἀδελφός. Τἄνομα, μὴνΘ., ξεῖνΘ., pro τὸ ὄνομα, μόνΘ., ξένΘ.. Ποιεῦσι, pro ποιῶσι. ἐδικαίευν, pro ἐδικαίουν. ΜεγαθΘ., τάμνειν pro μέγεθΘ., τέμνειν Ὁ πέωνες, pro ὀπάονες. Ὁρέων pro ὀρῶν. καθμεώμβυαι, pro καθημένοι. χρεωμβύων, pro χρωμβύων. Κωϊέη, pro κωφῇ. ἀνδρωπίῃ, pro ἀνθρωπῇ. Τυφὼ, ἄνω, pro τυφὼν ἄνθρωπον. quod plane Atticum est. Πλεῶ, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχου. Ὦρα, pro ἔφερα. Δρξα, τρξα, pro διορυχα τρυχα. ΑΥ' τύπτεω pro ἀντύπτω. Ἐν τῆσι ἁμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἄδρηστα, pro ἄδεαστα, *quæ non solerent aufugere.* Ἐπιβατέων, pro ἐπιβατῶν. Ὁκόσον, ὅκῃ, κότε, pro ὁπόσον, ὅπῃ, πότε. Βυβάλιες, ὄφιες, pro βυβάλεις & ὄφεις. Ἐωνωδέντες, pro ἠωνωδέντες· & ἔασονες pro ἤασονες. Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα pro κέρα & γήρᾳ, contracto de κέραα, elisoτ. Ἐσαλάδατο, ἐσαλμβύοι ἦσαν. Κατεσάφατο, κατεσαμμένοι ἦσαν. Τρῶμα pro τραῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod πρώειν illi dicunt. id est, πτρώσκειν. Apud Homerum Ἐείπερες, pro ἐείνεσθαι positum volunt: Ἐρυσίππατες ἵπποις. Herodotus ΑΥ' πικίλεες, pro ἀμπικιλλότοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. Ἀπικίατο, pro ἀφίκοντο. Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μανασέων, pro Μνασσῶν. Λᾶξις, pro λᾶξις. ΟΥ in οιο solutio, & θα, ac σθον, ποιητικώτερον videtur. Ὑπερώϊον, λῴϊον, pro ὑπερῷον, λῷον. Κεφαλίη, pro κεφαλή. κεφαλεός, pro καρτερός. ut Homero ΚεπάθΘ., pro ΚάρπαθΘ.. Reduplicationes sunt Homericæ

mericæ, Τετύχηλο, ἐκλέλαθεν, πεταγών. Herodotus Ἀεσιρημβύοι dixit pro ἠρημβύοι. Ἐνδυτῦτεν, pro ἐνεπύθην. Ἀποδανεύμβυοι, pro ἀπεθανέμβυοι. Duplicationes conſonantium Ionicæ illæ quidem eſſe perhibentur, ſed ſunt Poeticæ, ut Ὄοσον φέρτερός εἰμι. Ὅτλι τοι ἐν μεγάροισι. Ὀπτύτ' ἀνὴρ ἐνθέλει.

EX EODEM.

Ionicus eſt & articuli pleonaſmus; ut, Τὼς μὲν ἀναῤῥήσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδλω ἐναείξοι, pro ἐναείξοι δέ. in quibus ὁ pronomen eſſe volunt, & ſignificare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μὴ τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῷ μὲν ἔλεγεν ἐδὲν, ὁ δὲ τὰ ξυντυχέσατα ἐκλεγόμβυος, *ſiquid inerat quod fraudi eſſet barbaro, eorum nihil memorabat, ſed eligens maximè fauſta.*

Eſt autem & aliorum pronominum hic uſus, εἰ δὲ ταῦτα ὑποδυώειν ἐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως τρέπεσθαι ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rurſum, ἤ σέ γε, pro ἤ γε. Iliad. ρ.

Ὅς ῥ' ἐπεὶ ἄρκε κάμησι κυῶσι τ' ἄνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τέ μιν ἐκ εἰῶσι βοῶν ἐκ πᾶρ ἑλέσθαι,
Πάννυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ δὲ χρειῶν ἐρατίζων. Ἰθύει.

Ionum ſunt anaſtrophæ; ut, ὄρνιθες ὥς. Iliad. β,-- ἔστε ἔοικε κακὸν ὡς δεισίστειχ. Sic ᾧ ἔπι pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νῦν μὲν ἀνθρωπήϊνης πέρι. Iliad. β. τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆρ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀπηρτημέναι Ionicæ verbi ſubſtantivi; ut, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. πάρ' ἔμοι γε καὶ ἄλλοι, id eſt, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpoſito ὧν dirimunt conjungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἐλίσσων, id eſt, περιελίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά μιν ἐφάρμαξαι, pro κατεφάρμαξαι ἐμέ. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς ὃ αὔτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ὐχωλίῳ. & Iliad. ρ, -- ἀπὸ δὲ μελιηδέα θυμὸν ἕλωμαι, pro κεὶ δὲ ὐχωλίῳ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α. ἐκ δ' ἕλον Ἀτρείδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφήρεον. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpoſitiones abſolutè, quaſi adverbialiter, ſæpe ponunt: μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομβύης εἰς Σάρδεις, *poſtea verò, quum exercitus Sardis veniſſet.* Sic, καὶ πρὸς ἀνεπισήμονες ἦσαν, *præterea.* Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Ἀφ' ἑρὸ δὲ ἵσατο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱερόν, *in illo litore eſt fanum Dianæ.*

Ionicum eſt caſum ad præpoſitionem referri quæ cum verbo adjuncto compoſita eſt; ut, ὅτι οἱ ἐνορώη, id eſt, ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in ſe animadverteret.* Iliad. β, --τὸ δ' οὔ πω ἐπιμέμφεαι, id eſt, ἐπὶ τινι μέμφῃ. Et ὤμοισιν ἐπείη. i. εἴη ἐπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. τ, θεασὼ Ἑλένοιο εἶπε φίλας. i. φὰς φίλας ἦ Ἑλένοιο. Herod. Clione, τέως γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο ἡ Σαρδίων ἅλωσιν, id eſt, ἐπ' ἔτεα τέως, *in tertium annum diſtulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπίζει τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id eſt, ὄζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis uſus infinitivi εἶναι, Ionicus eſt, hoc modo, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν ἐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὸν πρώτιον εἶναι, *ut hæc prima quidem cura eſſet.* Et, ἐδὲ ὁμολογήσομέν ἐκόντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, *in quo totum verteret,* aut *Re ipſa.*

HERODOTI
VOCABULA IONICA,
ET
Quædam Loquendi Genera, Illi cum *Homero* magna ex parte communia : necnon alia.

Collecta & Latinè reddita, partim ab *Joachimo Camerario*, partim ab *Henrico Stephano*: litera *C* illius nomen, *H* hujus nomen indicante; à quo & addita nunc fuerunt aliquibus *Camerarii* interpretationibus exempla.

HENRICUS STEPHANUS Lectionis HERODOTI ſtudioſis.

SI vulgo receptum morem uſurpare, quàm meum tenere, maluiſſem, Joach. Camerarii *nomen ſilentio præteriiſſem: ac titulum huic opuſculo præfixiſſem quo hanc recenſionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum* Herodotus *ſibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus & nominatim cum ipſo etiam* Homero *(ad pleraque quod attinet) communia, totam ſuſcepiſſem & in me recepiſſem. Nec tamen magnum onus humeris meis impoſuiſſem: quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea ſcripſerat, meis infarciendo, eaque pro meis oſtentando, magnum oneris levamentum in promptu mihi fore animadvertebam. Præſertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenſerentur & exponerentur, ſub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam uſurpare, res fuiſſet quæ multorum exemplis defendi (ſi exempla malam defendere cauſam queunt) potuiſſet. Verùm ego non ſolùm, alienis tantummodo plumis ſe veſtire, corniculæ in morem ſed etiam vel miſcere ſuis alienas, atque id diſſimulare, vix ingenui eſſe hominis, ſemper exiſtimavi. Atque hoc & meus Theſaurus teſtari abundè poteſt. Quinetiam Paralipomena tantùm inſtitutionis grammatices (aut ſaltem eorum partem) ſcribere malui, quàm meam inſtitutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum injicere, ſimulque miſeros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen ſum neſcius, reperiri quotidie qui multo majori cum turpitudine plagiarii ſint: id eſt, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris conſarcinata, ſive conſuta, aut (ſicui Græca vox magis placet)* συῤῥαμμένα *(licet eorum nonnulli ne artium quidem talia conſarcinandi, ſive conſuendi, ſive τὸ* συῤῥάπτειν, *calleant) impudentiſſimo novi tituli libri, aut novi ſaltem nominis autoris, mendacio, pro ſuis obtrudentes, & obtruſa venditantes, fucum faciunt: etiamſi nulla ſutura ſit qua vel γρῦ tam multis alienis* οἴκοθεν *(id eſt, de ſuo) inſuiſſe dici poſſint.*

Cæterùm, quamvis pauca illa quæ Camerarii ſunt, ita meis inſeruerim (appoſito ubique ejus nomine) ut intacta in illis omnia reliquerim, fuiſſe tamen ubi ejus interpretationi nonnullarum vocum aliquid adjicere, aut in eam non ſine aliquo fortaſſe lectoris fructu inquirere potuerim, oſtendam alias (deo favente) in iis quibus Herodoti lectores, præſertimque ejus valde ſtudioſos, amplius juvabo. Sed malui exemplorum alicubi adjectione, aut exempli, ubi Camer. nullum attulerat, contentus eſſe. Ne hoc quidem tacebo, me in quibuſdam vocabulis exempla Homeri, in quibuſdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, deſtinaveram) in nonnullis, utrinsque, attuliſſe.

Vocum

Vocum HERODOTI *Recenſio & Interp.*

A.

Ἄγειν καὶ φέρειν, Ionicum eſt de hoſtilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρυσί τε καὶ ἄγυσι τὰ σά. Et rurſum I, 166. καὶ ἄγον δὴ ἤδη καὶ ἔφερον τὰς Φωκαιικὰς ἅπαντας. Iliad ε, Οἷόν κ' ἢ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἤκεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ ut Ionica annotavimus, illi uſurparunt. utriusque enim linguæ eadem (ut ſuprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Paſſ. Ἀγινεόμην. activa ſignific. *Adducens* VII, 33. ἀγινεόμην γυναῖκας. H.

Ἀγοράομαι, ῶμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Unde ἠγορόωντο, VI, 11. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δὴ καὶ σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. II. δ, verſu 1. Οἱ δ' ἄρα θεοὶ παρὰ Ζηνὶ κατὰ μῆνα ἠγορόωντο. Sed hic eſt potius *Concilium habebant, Conſultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέπεμπε, eſt *Concionem habuit.* Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (ſicut apud Thucyd. & Ariſtoph.) eſt, *In foro verſor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βυλεύομαι, VII, 13. Propriè autem Ἀγχίστροφον q. d. *Converſionem*, id eſt, mutationem, *propinquam habens*, ſive *Mutationi propinquum.* H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, ſed paſſiva ſignificat. pro *Decertati ſunt:* IX, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῶν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata ſunt.* Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες ſcriptum eſt. H.

Ἀδαέες, *Ignari, Imperiti*, IX, 45. ἡμεῖς δ' ἄπειροί τε εἰμὶ καὶ ἀδαέες τυτέων τῶν ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, ut VIII, 65. ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit.* H.

Ἀδεῖν & Ἀνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἀδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἔαδε.

Αἴγμασαι, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἰγμοὶ πλινθέων ὀπτέων. Odyſſ. σ. αἰγμοιάς τε λέσων, *Septa ſtruens.* C.

Αἴνη, *Exiſtimatio.* C.

Αἰχμὴ κακῶς ἐσπεύαι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rariſſimo ſed elegantiſſimo loquendi genere, lib. VII. c. 152. de Argivis, ἐπειδή σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐσήκει, hoc ſenſu, *Quum minimè ſecundum iis adverſus Lacedæmonios prælium fuiſſet.* Quam interpretationem etſi aperte præcedentia & ſequentia confirmant, poſſit tamen ea & Euſtathii teſtimonio comprobari: qui poſtquam dixit δόρυ nonnunquam ſignificare πόλεμον, id eſt, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δορὶ κλυτὸς) itidemque vocem αἰχμὴ uſum iſtum habere: unde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος ſignificare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς· ſubjungit, λέγει δέπου καὶ Ἡρόδοτος πού τινων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔσπευσε πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχέρανε αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex conſequenti eſſe dictum. ἀκολουθεῖ δὲ τοῖς ἐν μάχῃ δυσχεροῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἐχόντας τὰ αἰχμήν. Cæterum in compoſitione quoque nomen hoc pro *bello* uſitatum eſſe apud Iones ſciendum eſt, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. ut VIII, 140: 1. ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce eſt μεταίχμιος. unde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140: 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*, Et Ἀλίζειν ac Συναλίζειν, *Colligi* ſeu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἀλίζειν I, 79. ἀλίζειν τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Utitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζειν. Invenitur autem & activum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compoſitum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἁλέες quod attinet, ſciendum eſt, ἄλες quoque apud Hipp. exſtare: atque alicubi ἄλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεινὴ χώρα, *Calida regio.* Et Ἀλέη, *Calor*, ut in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς καὶ αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν εὑρήσοντες. Pro-

prie autem ſonat *Evitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Levamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium*. Hippocr. ἐν ϖαραγγελίαις utitur, Ἄνεσις γὰρ τόσου πυρὰς κάμνονσι παρέχει μᾶλλον ἀλεωρίη.

Ἀλκὴ ut ab Homero, ita etiam ab Herod. quibuſdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod Gallicè dicitur, *Se mettre en defenſe*. Hoc autem exiſtimatur dici à Livio, *Vim parare*: veluti quum ſcribit, *Alios vim parantes occidit*. III, 78. ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιηθὲν ϖρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubjungit, ὁ μὲν δὴ ἀυτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ ϖρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (ubi obſerva ſimul eundem uſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſativo.) Eſtque ϖρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at ϖρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo pòſt τῇ χερὶ χρᾶσθαι hac in ſignif. uſurpat: ὀρέων δὲ μιν ἀρχὸν ἑστεῶτα ὁ Γοβρύης εἵρετο ὅτι ἐ χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρᾶσθαι reddi etiam poteſt *Manum conſerere*. Fortaſſis tamen ϖρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti ſunt*, aut *Totis viribus obſiſtere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus eſt in quibuſdam locis quàm ϖρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicujus rei habeo*, *Contemno*. Unde ἀλογήσας, III, 124. Sic & compoſ. Καταλογέω· unde καταλογέοντα, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum*. ut I, 167. ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμείβωσαι, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, I, 87. initio H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos vicerunt*. C.

Ἀμφισβασία, *Diſceptatio*, vel *Diſſenſio*. C.

Ἀναγινώσκω, *Suadeo*, *perſuadeo*, (quemadmodum πείθω utrunque uſum habet) ut VII, 10, γνόντα ἐπ' οἷσι ἄνδρας ἀναγινώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. ubi eſt potius *ſuades*, quàm *perſuades*: quamvis poſtea perſuaſerit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ὀκλιπεῖν· non ſolum *ſuaſerunt*, ſed etiam *perſuaſerunt*. Sic etiam I, 187. τίς σὲ ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ſequente infinitivo καταϐῆναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus*, in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑϖὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὅτι τῇ ϖενθερῇ, *Is autem, ab uxore perſuaſus, rem nefariam adverſus filiam moliri cœpit*. At interpres malè ἀναγνωσθεὶς, reddidit *deceptus*. Omnemque illi excuſationem præripit verbum πείσει, quod proximè præcedit, de eadem, ϖείσει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν ὕϖα. Quinetiam lib. III, c. 61, activæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Παττιζείθης ὡς οἱ ἀνὴρ ϖάντα διαϖρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perduxit*. Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore ut ipſe illi omnia effecta redderet*. Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Ut autem Ἀναγινώσκω, ſic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari uſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto utentem & ipſum, non ϖεῖσαι, id eſt, *Perſuadere*, ſed μεταϖεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere*, vel *De ſententia deducere*, *A ſententia dimovere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ ἐκ ϖλείονων (inquit Hippocr. lib. De artic.) ἀυτὸς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μάλις, ὅτι τόδ' ἐστὶ τοιόνδε. Suſpicor, unum ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (ut fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, ἀυτὸς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ ſubjunguntur, ὅτι τόδ' ἐστὶ τοιόνδε) ſimulque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ uſum eum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianum ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdam malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex I, 87 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem VI, 75. Eodemque modo exſtat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autem & I, 85. ἄλλον γνώσας: ubi repono ἀλλοδάσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· ut in I, 11. μή μιν ἀναγκαίη εἰδέναι. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι, vide VIII, 63 initio, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀνατ-

Ἀναμιμῆσθαι. ut I, 72 ſine, πέντε ἡμέρας ἀναμιμῆσθαι, *Quinque dies inſumuntur.* ſive *impenduntur.* H.

Ἀνακῶς ἔχειν, φροντίζειν, ſeu ἐπιμελῶς ἔχειν. VIII, 109, fine, σοῦρα ἀνακῶς ἐχέτω. C.

Ἀναπλώσας pro ἀναπλεύσας. C.

Ἀνάπυσον, *Quod innotuit, Pateſactum, Palam factum.* VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυσα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & German. edit. ἀνάπειρα. contra verò rectè in iiſdem, paulo antè, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triſte nobis accidit.* VII, 133 ὅ, τι ἦ τοῖσι Ἀθηναίοισι τοῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας σωφρονεῖκε ἀνεθέλητον γενέσθαι, ἐκ ἐχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid adverſi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (ſicut dicitur ἀβούλητος συμφορά) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένος. II, 167. τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέσεως ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, ſicut & in Ald. edit. malè ἀνέσεως. H.

Ἀνελεῖν, eſt *Reſpondere*, ut de oraculis Latini dixere. I, 13. ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα ἔσεσθαι τῆς Λυδῶν. *Si oraculum reſponderit, ipſum regem Lydorum eſſe.* Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένος.

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἐπάντησε pro ἔτυχε II, 119, initio, ἐξ ξεινίων ἐπάντησε μεζόνων. quum præcedenti cap. 115. dixiſſet, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α. ἀντιάσας, dixit pro τυχών, ſive ἀπολαύσας, aut μεταχών· ubi canit Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσης αἰγῶν τε τελείων Βούλῃαι ἀντιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud ἀντᾶν ut minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitivo itidem junctum; hoc in verſu, Ἄ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Πρωτοπόρῳ, δι' ὅσης ἤλθετε πρηΐδος. vel πρωϊοβόλῳ, ut alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοι. Suſpicor autem priorem illum verſum mutatum fuiſſe ab iis quibus inſolens videbatur ille uſus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσασαν ἀποδρέψαντες ἑταῖραι. H,

Ἀντίξοος, *Adverſarius, Hoſtis*, ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ ἐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐπεὶ ἐκήρυσαν πρῆξαι. Et adjectivè, γνώμη ἀντίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans*, VIII, 119. H.

Ἀντιόμενοι ſunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, ſive ἐναντίοι. ut initio Melpomenes καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιωμένους. Paulo pòſt, δοῦρον γὰρ ἀντιωμένην σφι πρῆξαι οὐκ ἀλίσκω. At verò alibi VII, 9. cum accuſ. perſonæ, ſequente etiam præpoſitione ἐς, habente ſyum accuſativum, pro *Occurrere*, ſeu *obviam venire hoſtiliter.* H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hoſtes, Adverſarii*, πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσάμενοι, VII, 139, in fine, καὶ βασιλῆα μετά γε τοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσάμενοι. niſi fortè hoc ipſum reponendum ſit. H.

Ἀξιώσαμαι, activa ſignif. pro ἀξιῶσαι. I, 199. principio, πολλαὶ μὲν καὶ ἐκ ἀξιώσαμαι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item VII, 16 initio ἀξιούμενος activa itidem ſignificatione. Verùm ἐκ ἀξιούμενος ibi non eſt *Dedignans*, ſed *Dignum non judicans ſedere*, vel *rem ſe dignam*, aut, *Indignum ſe judicans qui ſederet.* Eod. cap. 16. no. 2. tamen voce activa dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν ſignificat *Exportare* ſive *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & ſimpliciter ἄγειν. C. Frequens uſus horum verborum eſt III, 89, 92, 93. 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Diſplicere*: ut Ἀδεῖν, *Placere.* H.

Ἀπεματαίωσε ſignificat apud Herodotum, *Crepitum emiſit.* II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐὼν ἵππου κωτήμυος) ἐπάρας ἀπεματαίωσε. C.

Ἀπεσώ, *Abſentia*, (ut Democrito δύεσώ, *Bona conſtitutio*) IX, 84. ἐπαιρομένους τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μέν, VIII, 89. initio, Sic multa compoſita dividit, inſerta particula ὦν, ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε H.

Ἄρδις, *Genus teli*, & (ut volunt) *Pharetra*: ſed ſignificat apud Herodotum *Ferrum* (ut opinor) *ſagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Benevolus, Amicus.* VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια ſubſtantivi vice fungitur, VI, 83. τίνες μὲν δὴ σφι ἦσαν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item

ἀρθμίη

ἀρθμίη, *Concors, Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθεα de natura equæ poſuit Herodotus. C.

Ἄση, *Moleſtia*. Et, Ἀσᾶσθαι, *Moleſtia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἄσην ἀνδρὶ τῷ παιδὶ προσβάλλῃ ubi videri poſſit neceſſe minimè fuiſſe addere ἀνδρί. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam moleſtiæ genere dicitur: nimirum de ſtomachi faſtidio, necnon de faſtidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis jactatione quæ ægrotis contingit. Unde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀοσώδεις gemino ο ſcribitur. Sic verò & Ἀοσᾶσθαι apud eundem, non ſolùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæſus, Incolumis*. IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, paſſiva ſignif. Apud Hippocr. activa etiam. ut ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & adverb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè*.

Ἀτάρ, ſicut & apud Homerum (cui Αὐτάρ etiam in uſu eſt) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. reſpondet particulæ μέ, cui paſſim δέ· ac interdum apud hunc quoque: ut IX, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Sceleſta*. IX, 77. & aliis pleriſque locis. Necnon aliquis dicitur ἀπάσθαλος, ut IX, 115 initio. Frequens eſt & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Eſt & Homerus ſimiliter uſus. C.

Ἀτρεκέως *Veré*. vel *Certò*, ut I, 57. ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. ἐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc adverbium frequens eſt apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò*, *Exploratò*: & plerumque pro ἀκριβῶς, *Exactè*. ut in Prognoſt. ἢ δύναται ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκηίη apud Herodotum, quo ſignificatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη ſcribitur: ut ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, ſeu *Loqui*. C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Ubi profundiſſimum eſt*. Item de Iſtro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑαυτῷ ῥέει. id eſt, *Aequabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Navigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id eſt, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφορήν. *Qui omnium hominum maximè graves calamitates eſt perpeſſus*. ſive *gravem calamitatem*. Vel una voce, *Miſerrimus*. H.

Βασίλεια, I, 11. ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. ut ibidem ſequitur proximè βασιληίλω. H.

Βεβωμμένα, id eſt, τιμιβόητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id eſt, *Auxiliari*) apud hunc ſcriptorem, teſte Euſtathio: affertúrque & ab Heſychio. Legimus tamen & cum ου, βουηθησάντων I, 150. in medio. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (ut proxime præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, I. I, μηδὲ ὀνόματι βῶσαι τὸ ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare ſuum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. unde ἀνέβωσεν I, 10. *exclamavit*. Sic alibi I, 8. ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ὑπεβώσαντο I, 87. pro ὑπεβοήσαντο. Paſſivum autem particip. βεβαομμένα pro βεβοημένα habuiſti paulo ante.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Urania, c. 137. Alioqui vulgo recepta ſignificatione eſt *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum eſſe ait ſeptem, II, 164. & alios, ſacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Ubi Valla interpr. *Septem genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem claſſes*. Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Perſarum eſſe ſcribit. At verò I, 56. legimus τῷ Δωρικῷ γένει, & τῷ Ἰωνικῷ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere ſuas vires, quæ inferiores ſint adverſariorum viribus*. Itaque poſſet accipi Thalia, c. 25. εἰ μὴ νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur ſimpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc eſt, *Mutare ſententiam*, & *perpendere*. Urania, c. 29. γνωσιμαχέετε μὴ ἓν ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες καὶ ταῦτα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον δυαίρετον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui ſimul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον ſimpliciter cibum ſignificat, atque etiam equorum pabulum; ut, Νῶϊ δ' ἔρχεσθ' ὅτι δεῖπνον. & Εὖ ϑ' ὑπ' ἵπποισιν δεῖπνον δότω.

Δένν@., *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασϑαι pro βλάψαι, apud hunc ſcriptorem, ſicut apud Homerum: ut Euſtathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, II. α, Οὐδέ πω' ὃν Φοῖβος ἐρεμβώλακι βωτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαν'. ἐπεὶ &c. Apud hunc IV, 198, legitur & δεδηλῆσϑαι, paſſiva ſignific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitivo, uſum habens diligenter notandum, hoc in loco, I. 25. Θείης ἄξιον ἀφ' πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ ſunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Inſectari*, & *Fallere*, & *Verba dare* C.

Δίαιταν ποιέεσϑαι, *Diverſari, Habitare, Commorari.* Sic III, 51. ἦ ὁ ἐξελασϑεὶς ὑπ' αὐτῶ πᾶς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τέτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum eſt, non inter πᾶς & δίαιταν, ut in Ald. & Germ. editione) id eſt, *Ubi diverſabatur.* ſeu, *Apud quos domicilium habebat.* At verò IX, 81. circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam:* de rege Perſarum, ὃς τοιῳδὲ δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ὕστω οἰζυρῷ ἔχηλας. ἀπαιρησόμ@.. Sed malim, *Cui quum talis ſit ratio victus*, ſive, *Qui quum tali victu utatur.* Cum hoc autem uſu nominis δίαιτα, non cum illo, convenit ille qui paſſim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud Medicos ejus poſteros, qui ex eo ſunt mutuati: niſi quòd multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Perſarum comparata, planè eſt οἰζυρὴ (ut loquitur illic Pauſanias) præſertim ſi verum eſt illud,

Qui medicè vivit, miſerè vivit.

Διασφάξ, *Crepido rupium.* C.

Διαφέρειν τ' αἰῶνα, III, 40. *Ævum tranſigere*, ſeu *Ævum agitare.* Perinde ac ſi diceretur, *Perdurare in vita.* Apud Hippocr. Διαφέρεα exponitur etiam *Morbum perferunt.* Atque idem & voce paſſ. Διαφέρεσϑαι utitur pro *Durare*: ſi mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσϑαι pro ſimplici χρῆσϑαι. ut VI, 11. εἰ ϑ' ὑμᾶς μαλακίη τις ἔχει ἀταξίη διαχρήσεσϑε. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε ψοδόμβοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμβοι. At verò VII, 101, cum eodem dativo utitur & compoſito illo & ſimplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἡδονῇ. Et ſequitur, ὁ ϑ' μὲν ἀληθείῃ χρῆσϑαι ἐκέλευε. Paulo poſt c. 102. ἀληθείῃ διαχρήσασϑαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμβίη ἡ Ἑλλάς.

Verùm alicubi pro *Interficere.* ut I, 24. ſed ibi διαχρᾶσϑαι pro διαχρῆσϑαι. Quinetiam compoſitum Καταχρῆσϑαι uſum hunc apud illum habet, ſi bene memini: apud poſteros quidem certè eum habere conſtat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγ@.

Δίκαιαι ὀργαὶ, II, 149. *Quæ ſunt juſtæ magnitudinis.* Utitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in ſignific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur ὔλογον: quod non ſolùm *rationi conſentaneum*, ſed *proportioni conſentaneum*, alicubi interpretandum eſſe videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quaſdam expoſit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιῶν ſæpe pro ἀξιῶν, ſequente infinitivo. Propriè autem ſonat perinde ac ſi quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id eſt, *judicare rem eſſe juſtam.* III, 148. ὃς λαβεῖν μὲ διδόμβα ἐκ ἐδικαίω. ubi Valla, *recipienda non putavit:* ſed malim, *recipere juſtum eſſe non putavit.* Vel potius, *par eſſe non putavit.* H.

Διφάσιον. *Geminum: ſeu Duplex.* C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Ut διφάσια τρώματα, I, 18. *Duo vulnera.* Et διφάσιαι αἰτίαι III, 122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II, 182. *Binæ imagines.* ſeu *bifariæ.* Suſpicor autem ex hoc διφάσι@. Latinos mutuatos eſſe ſuum *Bifarius*, itidémque *Trifarius* ex Τριφάσι@. Quod ſi ita ſit, rectius ſcribentur per *ph.* H.

Δοξῶσαι, pro quo dictum poſtea fuit δοξάζεσϑαι. IX, 47. ἐπεί τι δεδόξωσαι εἶναι ἄριστοι, *exiſtimati eſtis.* Et VIII, 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβούλετο τε καὶ ἐδοξοῦτο εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατ@. ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ubi fortaſſe aliquis ἐδοξοῦτο

ut

ut ἐβώδη ſcribendum putet. Sed quid ſi ἐβώδη malè pro ἐβώδη ſcriptum eſt? & ſcribendum eſt ἐβώδη, factum ex ἐβοήδη, (ut antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμβύα pro βεβοημένα, atque alia hujus ipſius familiæ habuimus) manente altero ἐδιξώθη, ſine σ, ut ἐχρυσώδη abſque litera illa ſcribitur? H.

Δυλότερος, *Magis ſervus.* Et Δυλοτέρη, *magis ſerva* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, ſeu δόσεις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνεω, *dono dedit.* II. 1, Οἵτινές ἑ δωτίνῃσι θὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II, 179. H.

E

Ἔαδε. *Placuit*: ea ſignific. qua dicitur *Placuit ita facere.* pro *Viſum* eſt. IV, 145. Λακεδαιμονίοισι ὃ ἔαδε δέκεσθαι τὰς Μινύας ἐπ' οἵσι θέλουσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίη χρᾶσθαι. Item ἐάνδανε, circa principium Calliopes, c. 5, ſine infinitivo, εἴτε οἱ ἐκ ταῦτα ἐάνδανε, *Sive hæc illi placebant, Sive hæc ſentiebat.*

Ἔᾶσιν in duobus Herodoti locis legi: ſed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere auſim quod ſuſpicor. Vix enim in duobus illis ἔᾶσιν pro κόσμον dictum eſſe, mihi perſuadere poſſum. H.

Ἐᾶσυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum eſt.* Pro quo & φιλέει dicitur. Utrumque eodem loco habes, VII, 50: I. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in poſteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium eſſe cuiquam debet quin ita ſit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύνασθαι. H.

Ἐκ. Præpoſitio hæc apud Herod. uſum quendam habet, qui non animadverſus fecit ut huic loco abſurda interpretatio daretur, I, 10. μαθοῦσα ὃ πεπηδὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρός, pro τὸ πεπηδὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. id eſt, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ut alibi docebo, ſimulque alia hujus uſus exempla proferam. H.

Ἐκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum poſitivum ſit ἑκάς) *Longius, Remotius, Ulterius*: & Ἑκαστάτω, *Longiſſimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licerem, Facultate eſſe.* Sic III, 142, *initio*, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομβύῳ γένεσθαι, ἐκ ἐξεγένετο. *Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non eſt*, ſive, *conceſſum.* H.

Ἐκπαγλεόμβυοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, et ad ſtuporem uſque.* IX, 47. initio ἐκπαγλεομβύων ὡς ἔτι φεύγοντε ἐκ πολέμου. Derivatum ex Ἔκπαγλος. unde & adverbium Ἐκπάγλως, apud Homerum necnon apud Hippocratem, non ſimpliciter *Mirum in modum*, ſed *Stupendum in modum.* Niſi quis *Ad ſtuporem uſque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν; *De ſtatu mentis dejectum eſſe.* III, 155. πῶς ἐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν; Alibi in propria ſignif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσει, II, 93. ubi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Invenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω, ſed ex errore, ut opinor. Eorum locorum unus eſt II, 179, πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν. H.

Ἐκπᾶσθαι, pro κεκλῆσθαι, ut apud Homer. unde ἐκπεμβύων, VIII, 140 extremo. Sic & Hom. Il. 6, --ὃσ' ὅσα φασὶν Ἴλιον εἰςπᾶσθαι ἀναιθόμενον πολιήτρον. Vult tamen Euſtathius non minus Atticum eſſe quàm Ionicum. Quamvis autem hoc ex aliorum (ut credibile eſt) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides haberi da non eſt, aut exemplaribus Ariſtophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus eſſe quædam communia. H.

Ἐλινύειν, *Acquieſcere.* C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. ut I, 80. τῷ δήτοι κε ἐπῆιξε ἐλλάμψεσθαι ὠυτός. de equitatu Crœſi. *Quo* (inquit) *& ipſe Cyrus oppreſſum iri ſe exercebatur.* Et Melpom. [V, 21] καλαλαμφθεὶς pro καλαληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ἀποδέχεσθαι, id eſt, *accipere*, illis ſignificat. C.

Invenitur & λάμψεται. VII, 39. Quinetiam compoſitum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, IV, 13. Cum hoc autem uſu hujus verbi convenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν ἔοικε ὁ δαίμων κε τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Roſtrum in navi, & veluti clauſtrum regionis.* Et de portis, χαλκοῦδετ' ἔμβολα, Phœniſſis. C.

Ἐναγί-

Ἐναλίζειν, vide in Καταλίζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ evirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. ſed ibi ἀνανδρίας vocat. Aliqui annotarunt ἐνάριας eſſe *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκω, eſt ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id eſt ἐννοήσας, *Quum intellexiſſet*, Clione, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνένωλο, τὸ χειμῶνα παρεὸς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animadverterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimiſſione, ſeu amandatione uxoris V, 40. Vide Euſtathium, qui & uno verbo ἀπαζύσιον exponit. H.

Ἐπάϊστος, *De quo auditum eſt aliquid.* ut II, 119. ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐρεθισμένος. *Poſtquam auditum fuit eum hoc feciſſe, vel Innotuit, Compertum fuit*, ſive *Compertus eſt.* Sic VIII, 128, ἐπάϊστος ἐγένετο πρηγδιδούς. H.

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, paſſim. H.

Ἐπὶ ξυρῷ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitivo quoque *Ad* ſignificat. ut ἀποπλέοντας ἐπ' Ἀλίυπε I, 1 extremo. Quod & ipſum planè Atticum eſt. ut ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλαξεῖς ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. Hæc ipſa præpoſitio ἐπὶ cum dativo interdum ubi potius moris eſt uti præpoſitione ἀπὸ cum ſuo genitivo. ut I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίῃ, quum potius dicendum videretur, ſequendo vulgarem ſermonis formam, ἀπὸ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem ſunt hunc præpoſitionis hujus uſum quidam ex poſteris: quorum ideo loci mendi ſuſpecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομαζεῖσαν ἐπὶ μιῇ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò ubi hæc præpoſitio genitivo juncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἔπιπλα, *Supellex.* C.

Ἐπίστασθαι non ſolùm pro *Scire, Noſſe:* ſed alicubi & pro *Exiſtimare.* In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύασθαι, ubi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίσιος, ἐφέσιος. Et Jupiter ἐπίσιος I, 44. C.

Ἐπιτρεφέως, *Accuratè, Vehementer.* Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτεξ, *Vicina partui*, I, 3. C.

Adjuvat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi perperam apud eum ὀπιτέξῃ, & ab aliis ὀπιτόξῃ, pro ἐπίτεξ ᾖ, in hoc Περὶ γυναικ. loco; φημὶ ὦ γυναῖκα, ἰὼ ἐπίτεξ ᾖ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare Perſpicere, Animadvertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpſich. Et Καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animadvertiſſet illum hæc facere.* H.

Ἔρχομαι φράσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere.* Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus.* C.

Ἐς τὸ, ἕως ἄν, *Donec. C.*

Ἐσγεσῶ, ea forma qua alibi ἀπεργῶ. Videtur autem dativus illius nominis δύεσγω, videlicet δύεσγι, quod margini adſcriptum eſt I, 85, vera eſſe lectio: & δύσνια, quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἔσχαρις, *Stercus.* C.

Ἐσχάτ' ἄν pro ἐπειδ' ἄν. C.

Ἐσχόρνη, *Nox.* ut IX, 38. ὡς δ' ἐσχόρνη ἐγένετο. Itidemq; Ἐσχόραι, *Noctes.* H.

Ἐσχαρίσως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἔφησε λέσων pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέσοντας pro ἔφασαν, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpoſ. ὑπό. ut ἔχονλας ὑπὸ σφίσι, eo fortaſſe modo quo Galli, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en avez-vous?*

Z

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita.* Et Ζωὸς, *Vivus.* ut & Odyſſ. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyſſ. ϑ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamvis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: ut I, 38. genitivus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto πορφυρῆν ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H.

Ἤθεα, *Domicilia*, id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari, Offendi.* C. Vide Περιημεκτεῖν.

Θ.

Θαλία, *Convivium lautum et opiparum.* Si à θάλλω derivatur, ſonabit quaſi quis dicat *Convivium florens*, ut in Theſauro ſcripſi:

ſed addidi vocem *lætum*. Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde ac ſi diceretur *Convivium lætum & quaſi florens*. Verum apud Herodotum (ut & Bud. ſcribit) non tantùm eſt *Epulum* ſed etiam *Dies feſtus*. Sic autem in iſto ſcriptoris hujus loco in principio cap. 27. ἐν ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla uſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant*. Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic non poſſit. H.

Θοινίζειν. *Cibo, Paſco.* Factum ex δοίνη, ita ut ſonet quaſi quis dicat, Θοίνῃ παρέχω, vel Εἰς δοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, cap. 129. cum accuſat. perſonæ & dativo rei, πρὸς τὸ ἑωυτῇ δεῖπνον τὸ μὲν ἐκεῖνος παρῴξι τῇ παιδὸς ἐδοίνησε. Vbi fortaſſe rectius τῷ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiendum fuerit κατά. H.

Θορὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θορτὶ non Θορὸς habet editio Baſilienſis Hervagii, unde ſumpta hæc Camerarii fuerunt: ſed hunc tamen θυρὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θορτὶ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θυρὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intellige *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, ut II, 93. principio, ἀπορραίνοντες τῇ θυρῇ: apud Hippocratem, ut quum ſcribit libro De morbis ſecundo, παρεῖναι οἱ θορὸς πολὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θυρὸν & σπέρμα ponendum exiſtimarint. Obſervandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens*; ut θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Ægritudinem alicui afferentia*, ut loquitur Terentius. Poſſis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert*. Quoniam autem Homerus quoque iſto compoſito utitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) poſſis, magis poëticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia*. H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros uſitatum, quendam uſum habet qui apud cæteros vix occurrat, niſi ex ejus imitatione. Jungit enim genitivo: ut quum lib. I, cap. 1. dicit, ὠνέετο τῶν φορτίων τῆσι σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα. id eſt, *quorum maximè* (vel *potiſſimum*) *erat illis cupido*.

Θύσανοι, id eſt, κρωσσοὶ, *Bullæ aut fimbriæ in clypeis & tunicis*. C.

Θύσανοι geminato σ apud eum antea ſcriptum fuit: ſed ne geminetur σ obſtat quantitas ſyllabica, quum prima brevis ſit apud poëtas: etiamſi licentia utentes, in δυσανόεις & δυσανόεσσα producunt, ut metrum poſſit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibuſdam exemplaribus. H.

I.

Ἰθαγενὲς, *Germanum, Natium*. II, 17. ἐκ ἰθαγενέα σώματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non ſunt oſtia nativa, ſed foſſilia*. C.

Uſus eſt hoc vocabulo non ſolùm Homerus, ſed Hippocrates quoque: ſed uterque paulo alia ſignific. quàm in loco qui modò ex noſtro ſcriptore allatus fuit. Legimus enim Ὀδ. ξ,

—ἀλλά με ἴσην ἰθαγενέεσσιν ἐτίμα.

ubi ἰθαγενέεσσιν ſonat γνησίοις· apud Hippocratem verò ἰθαγενὲς κύημα poteſt quidem fortaſſe exponi itidem γνήσιον, ſed alia tamen ratione. Eſt enim conceptus verus, & qui à falſo, id eſt, à mola diſtinguitur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum poſſint. H.

Ἰθὺς & Ἰθὺ pro δίθυς & δίθυ, itidémque Ἰθεῖα pro δίθεια, ſicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆ ἰθείας exponit ἐκ τῆ περφανῆς & παρδύ· hunc ejus locum afferens, III, 127. ἐκ μὲν δὴ τῆ ἰθείας ἔρχεσθαι ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἐπὶ τῇσι πρησμάτων. Eſt enim reponenda apud Suidam hæc ſcriptura, οἰδεόντων una voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura ſuper hoc loco in his verbis, Οἱ δέοντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένως, unde Οὐκ ἰκνεομένως & Οὐκ ἰκνουμένως, *Non debitè*. & μᾶλλον τ' ἰκνεομένω, *Magis quàm conveniret*. Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τ' Σπαρτιητέων. Paulo poſt eod. cap. ἔπι ἰκνουμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici ſermonis ſtudioſi ſunt gratiam, hîc quoq; faciam, ut quàm bene conveniat hic adverbii iſtius uſus cum eo quod Gallicè dicitur, oſtendam. Quum enim adverb. ἰκνουμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat,

habeat, quod eſt *venire*, Gallicè *venir*: animadvertendum eſt iſta verba, ἐκ ἰκνεομένου βασιλεύει, poſſe ita Gallico ſermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner*. Eſt autem *vient* à Latino *venit*, (litera i. ex fine ad principium tranſeunte) Ionicè, ἐκ ἰκνέεται. perinde ac ſiquis diceret, ἐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, ἐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret ſermo Gallicus, *Il ne luy touche pas de regner*. Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου, exemplum tibi ſuppeditat VI,84. ὁμιλέοντα μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου dixiſſet μεζόνως· utens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου, id eſt, magis quàm convenit, ſive magis quàm par eſt, is dici poteſt illud ποιέειν μεζόνως, quod Ionicum eſt pro μειζόνως. quaſi dicas, *majorem in modum quàm oporteat*. Sed Valla malè hunc locum cum vertit, non ſecus quàm ſi verba illa μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν ſed ad ἀκρητοπωλεῖν, ſive ad ἀκρητοποιέω (ut ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo adverbio uſum eſſe, & quidem alicubi ſignificare apud illum *Quantum par eſt*, *Quantum ſatis eſt*; ut quum dicit, γάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Convenienti tempore*, *Suo tempore*. Miror autem afferri ex illo loco ſcripturam ἰκνεομένῳ· è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνεόμενον χρόνον non minus quam ἰκνεόμενον, in uſu eſſe. quaſi verò illam quoque ſcripturam Græca lingua poſſit admittere, ac non jubeat nos vel ἰκνεομένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Cæterùm hujus generis loquendi aptum habemus hoc quoq; exemplum, προγηράσκειν ἢ χρόνου ἢ ἰκνεομένου, *Seneſcere ante debitum tempus*. Et quaſi quis dicat, *Ante legitimum tempus*. Alioqui & ſimpliciter, *Ante tempus*, dici poteſt. Poëtæ autem dicerent etiam (ut opinor) *Ante ſuum tempus*. Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες ἐκ' ἰκνεόμεναι (ſed malo ἰκνεόμεναι) pro *curis intempeſtivis* at verò illud, ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat. VI, 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέες ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertimque illa vox activa. Eſt autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Sciſcitari*, *Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορέες, *interrogari*, *Inquiri*. II,19. Ἱστορέων αὐτὸς ἐγὼ τινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo pòſt, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστορέων. Sic I,61. μὴ ὁ, εἴτε ἱστορέοντι, εἴτε καὶ ὃ, φρονέοντι τῇ ἐωυτοῦ μητρί. *Dicit matri ſive percontanti ſive non*. Sed Valla longè ἱστορέειν hic eſſe putavit *Enunciare*, ideoq; alienum ab hoc loco ſenſum commentus eſt: ut tibi patebit ex collocatione verborum ejus cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱστορέες I,24. legitur, ſed ita ut activam potius ſignific. habere videatur. H.

K.

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: ut quum Latinè dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, *vel Tum etiam*, & ſimiliter C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum*. C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ καρτα, ſive τοκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmum ante adverbia. H.

Καταγίζειν, ut καταγίζειν πυρί, *Igni conſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum eſt Καταγιάζειν· ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομένῳ, I, 202. Sed (verum ut fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς καταχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius χοὰς ὑπισχνεῖσθαι, vel θύειν τοῖς καταχομένοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd καταχομένοις tantùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolùm autem *Inferias mittere*, dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (ut etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι uſurpat ut alii καταγνῶναι. H.

Καταπρηΐξεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τοῦ πρηκτῆρος deducto vocabulo. ut Thalia, c. 36. extremo, ἐκαταπρηΐξεσθαι, de iis qui Crœſum conſervaſſent. Et non minus in fine ejuſdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpſich. c. 105. poſſe ita accipi videtur ut ſit à verbo ἰκέω Ionico, & ſignificet, *Progredi longius*, aut *effugere*, ſimiléve aliquid. C.

Καλαφεάζομαι, vide in Ἐπαφεάζομαι. H.

Καπίδησαν φῶρα ἕξ, II, 174. metaphora reſpondente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, *Vaſtare, Populari*; veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τὴν χώρην. itidemque paſſive, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi hujus uſum ſumpſit Herodotus ex Homero, utente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν· ut Odyſſ. χ. --ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον, *Depræda bamini domum, Spoliabatis domum.* Herodoti autem exemplo uſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H

Κεραΐζειν, *Diripere, Sternere.* II, 115. ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐπας ἥκεις. Et Homer. --ὅθι περ Τρῶας κεραΐζε καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, ut πῆ, item Κη ſine accentu, quum eſt particula ὡδὰ πληρωματική, id eſt, expletiva. Exemplum illius extat I, 32. extremo, σκοπέειν ὃ χρὴ παντὸς χρήματος τὸ τελευτῶντῶ κῆ ἀποβήσεται. At hujus exemplum cùm alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124. σαφέως ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κλεηδὼν, *Rumor, Fama, Omen.* χαῖρε ὦ κλεηδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, c. 2. *Vagitus puerilis*: ſignificatio πεποιημένως, ut videtur Cam. Quamvis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*ut videtur*) *facta.* vel potius *huic vocabulo data.* Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio.* I. 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔθετο καταστάσαι, *Hanc rationem primus inſtituit.* vel, *Ita res regni ordinavit.* Item, II, 131 ἔφευγον ἐπὶ κόσμῳ, *de effuſa fuga.* Inde Homerica, κοσμήτορες λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμησεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστον. C.

Κυρίδιος, ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit uxor, quam duxit dum adhuc eſſet κόρη, id eſt, *virgo*, & quidem *juvencula*, ſive *juvenilem ætatem non excedens.* Sic in Clione, cap. 135. Γαμέουσι δ' ἔνιοι αὐτῶν πολλὰς μὲν κυρίδιος γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κυρίδιη dicitur. Sic Il. ν, Οἱ μὲν κυρίδιον ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ Μάψ οἴχεθ' ἁρπάζοντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλλῆος θείοιο κυρίδιον ἄλοχον δόσειν. Verum & Κυρίδιος πόσις (id eſt *maritus*) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν cum genit. τυγχάνειν, ſive τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. ut I, 59. circa finem, ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς παρὰ αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere.* Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio jungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi jurgi videmus. Legimus enim apud illum, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *neque dum corpus mortuum fuerit.* Ubi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, ut lib. VII, 218. ἐνέκυρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum.* Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, ut in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eveniet.*

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes.* In Clione, cap. 21. extremo, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. ubi interpres vertit, *& inter ſe comeſſationibus uterentur.* Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμα, quod frequens eſt apud Hippocratem, quamvis conſequi illas τῇσι καμαζόντων compotationes plerumque videamus, mirum tamen eſt ſi Galenus καμάζειν prius eſſe quàm κῶμα, & hoc ex illo deduci putavit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus conſentaneum magis puto κῶμα quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως encliticè, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorem, præſertimque hoc poſterius: ut lib. III, c. 150. καί κως ταῦτα ποιεῶντες ἐλάνθανον.

Λ

ΛΑβέειν, unde Διαλαβέειν I, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79, νῦν ἔστω ὁ δαίμων καὶ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει; legitur & λάβε, cùm alibi, tum I, 108.

Λαισηΐα, *Parmæ*, aut *Peltæ.* C.

Λαύρεα, *Angiportum.* ut & Odyſſ. χ. C.

Λέχη, *Sermo, Colloquium.* In Euterpe, c. 32 ἀπικέσθαι ἐς λέχην τὴν περὶ τοῦ Νείλου, *mentionem factam* dicit *Nili.* Et Calliope, c. 70. γενομένης λέχης, *verba quum fierent.* Et Ἔλλεγα· ut I, 153. ὁ τὰ Ἰώνων πάθεα ἴσασι ἔλλεγα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur.* Et Περιλεχήσιος, II, 135. *Celebris.* Et apud Heſiod.

λέχη,

λέχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, ut apparet, dictus. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὖδειν χαλκηΐων ἐς δόμον ἐλθών, Ἠὲ πυὲς λέχην. C.

Λαΐζεσθαι, *Rapere.* C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, IX, 21. *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine.* Λιπαρίετε μέροπες, *durate,* Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeveraret in flagitando.* C.

Λόγος, etiam *fabulam,* id eſt, μῦθον, ſignificat; ut Clione, cap. 141. ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιὸς, &, Ἑκαταῖος λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid,* ſeu *Secum perpendere.* C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare,* eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdavit vultus,* de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, III, 154. Atque ut hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβῃ αἰνοτάτῃ) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac parvo intervallo ſequitur cap. 155. λελωβημένον ſignific. paſſiva. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ γὰρ ἂν Ἀτρεΐδῃσι νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc poſtremum me injuria affeciſſes.* vel, *contumelia.* Λωβεῖσθαι etiam invenitur & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſivam habet λωβέονται in hoc ejus loco, ἀταρ πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβέονται. ubi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur.* H.

M.

Μελεδωνὸς, *Curator,* vel *Curatrix, Cui cura rei alicujus demandata eſt, Præfectus alicui rei, ſeu alicui negotio.* l. II, c. 65. μελεδωνοὶ ἀποδεδεγμένοι τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι, τῶν Ἀπιδανίων. Paulo pòſt, τῇ μελεδωνῷ θηλέων. Item, περὶ οἰκητόρων μελεδωνὸν, III, 61. quod repetitur & c. 63. ſeq. Sed & ipſum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τὰς νοσηλίας. H.

Μέμονα, ſequente infinitivo, *Fert animus hoc facere, Animatus ſum ad hoc faciendum.* In Eratone, c. 84. μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ποιεῦσθαι. Sic Homerus Iliad. σ, —μάλιστα δὲ φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitivo, & ad eandem rem ſignificandam, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutavit ſententiam,* ſeu *quem pœnituit.* H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id eſt, τινές. II, 36. Ζεὺς μετεξέτεροι καλέεται. C.

Μῆνις, νιος & ἴνιος, *Vehemens ira.* C.

Μῆχος pro μηχανή. ut II, 181. τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ ἕνεκα μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum, & lib. IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Utitur & Homerus: ut Iliad. β, --ἐδέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Ut autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος,

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa;* ut μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος διάπυρος: ut ille philoſophus dixit: ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare,* Hom. μυσυλλόν τ' ἄρα πάλλα. In Clione, c. 132. Διαμυσίλλας κατὰ μέρεα τὸ ἱερήϊον, *ſecta in partes victima.* C.

N.

Νεωχμῶν, *Novare,* id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, ut communiter, *legem* ſignificat: ut, I, 29. Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι κελεύσας νόμους ποιήσας. Et, *Mores* ac *inſtituta:* quæ & νόμαια· ut Thalia, cap. 38. οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι ἔχειν. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι ἢ νομαίοισι καὶ ἔτι αἰνῶς χρεώμενος φοιτᾷ. *Et conſuetudinem ac morem.* Εἰ ἐξαπαλλᾶν τοὺς δὲ ποιεῦντας νόμος ἐστὶν οἱ, in Clione, cap. 90. Significat & *Paſcua:* ut apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio:* ut νομὸς Θηβαΐος, Μενδήσιος. Et *claſſis:* ut νομοὶ φόρων, in Thalia, c. 90. *&c.* Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes, ſunt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: ut de Arione, I, 24. νόμον τὸν ὀρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χειρῶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu, Conſertis manibus.* C.

Νυν, particula ὡς ἀναπληρωματική, id eſt, expletiva, paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μὲν. Ac ſtatim initio primæ Muſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μὲν νυν reſpondet δὲ in altero membro; ut lib. II. circa finem. H.

Xenilus

Ξ.

Ξενίω & φιλίω & Ὁμοιχμίω συνθέω & Ἁλύσασθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli conjunctionem & diſſolutionem ſignificat C.

Ξυρόν, *Novacula.* Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo utitur VI, 11. ὅτι ξυρῷ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐς ἐλευθερίην ἢ δούλιον. Exſtat idem loquendi genus (quod proverbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quod ἴσταται eſt apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῶϊ γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυρῷ ἵσταται ἀκμῆς
Ἣ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo proverbiali genere loquendi exponendo uſurpari ſolet vox *Diſcrimen*: quæ tamen utrique parti convenire non poteſt. neque enim dicet aliquis *ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita*, ut dicet *diſcrimen de amittenda*: neque *diſcrimen de libertate ſubeunda*, ut *diſcrimen de ſubeunda ſervitute.* Hoc conſtat eos dici ὅτι ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἵσασθαι, vel, ὅτι ξυρῷ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorum qui ab ipſo temporis articulo velut opprimuntur, quo vel proſperam vel adverſam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quamvis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, levi manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod proverbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe.* Unde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit.* H.

O.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſive quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, *quarum tumor nondum reſedit.* In Thalia, c. 127. ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Utique rebus nondum ſatis fundatis.* Sic autem & eod. lib. c. 76. ubi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus.*

Οἰχώκεε, pro ᾤχετο. Et Iliad. β, ὅτι σῆθεν σωοχωότι. C.

Ὅκως pro ὅπως. *quomodo.* ut III, 116. ὅκως μὴ γενόμενος. & paulo ante, ὅκως δηλαυτὸς ὄζει τὰ ἐπέκεινα. Sed alium etiam uſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. ut in Clione, c. 11. ἐώθεε γὰρ κῆ πέρδειν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ubi redditur *quum* vel *quoties vocaret.* Sic ὅκως οἱ *quum* vel *quoties plueret.* Atque ita plurimis in locis utitur. H.

Ὁλοίτροχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes projici vel potius devolvi ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadriſyllabè, ὁλοοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, ubi ſubauditur πέτρος. Quidam tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquam ita dicatur quaſi ὁλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fuſius de hac voce diſſeritur in meo Theſauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo.* ut II, 167. ἤκουσα ὦ Κορίνθιοι ὀνόνται τὰς χειροτέχνας. ubi interpres contrario ſenſu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices.* Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται, Od. φ.

Ὅπι interdum pro ἀφ' ὅτι. ut III, 78. ἔρετο ὅπι ὁ χρῆται τῇ χεῖ. Sic II, 19. circa finem, κῆ ὅπι αὔρας ἀπιπνεύσας μῦνος πάντων ποταμῶν ὁ παρέχεται. H.

Ὅπι τάχος, pro ὅπι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitiſſimè.* Vel, *Primo quoque tempore*, IX. 7. in fine. H.

Ὅπι μὴ ſignificat εἰ μὴ, *Niſi*, *præterquam*, & ſimilia. C.

Οὐδαμοὶ, id eſt, ὀδένες. C.

Π.

Παρακτῶσαι, *Introducere.* C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro ſimplici μέμνημαι, ſicut pro hoc ponitur quibuſdam in locis compoſitum ὑπομέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam.* C.

Παρέχει μοι, ſequente infinitivo pro ἔξεστι μοι, *Licet mihi*, *Penes me eſt*, *In me ſitum eſt.* III, 142. H.

Παριδών, I, 37. ἔτι τινὰ δειλίην μοι παριδών. Et paulo poſt, c. 38. ἔτι ἄλλο ὀδὲν ἄχαρι παριδών τοι. Utrobique pro ἐάσιδών poſitum quidam exiſtimarunt. H.

Παχέες, *Divites*, *Opulenti*, Αἰγινητέων ὁ οἱ παχέες, ubi interpr. vertit *proceres.*

res. Nam ſæpe hi ſunt ex illorum numero. H.

Περιημεκτέω, ῶ. idem cum ſimplici Ἡμεκτέω ſignificare videtur: videlicet *Ægre ferre, Graviter ferre, Indignari:* atque adeo magnam indignationem præ ſe ferre: quod fit querendo, ſive quiritando: Unde factum eſt ut III, 64. ὠνειμεκτήσας τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate queſtus.* Sed VIII, 109 initio, abſque ullo caſu ponitur ὠνημέκτον. Apud Suidam & ὠνειμεκτήσας (non περιημεκτήσας) & ὠνημάκτον, non ὠνημέκτεον. At verò illius ὠνημεκτεῖν plura tibi exempla Theſaurus meus ſuppeditabit.

Περιλεχήνδτος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: ut *Arboribus clauſi circum.* vel *Circa*: ut *Corpora multa virûm circa.* C.

Πεστέμβια σιτία, id eſt, ὀπτώμβια. πέσσειν enim *Coquere* & *Conficere.* ut Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεσσέμβυ. C.

ΠίσωΘ., id eſt, πεποιθώς, *Fretus:* ut & Hom. ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ χάρμῃσι χερῶν. Sed & Eurip. Oreſte, θρύπτῳ τε πίσωΘ. κἀμαθεῖ παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόχα, *Subito.* lib. VIII, c. 65. καὶ πρόχα τι φωνῆς ἀκοῦσαι. C.

Σ.

Σάγηρες, *Secures, aut Bipennes, aut aliud barbarici teli genus.* Ita Camer. ſiquidem fides habenda eſt illi Baſilienſi editioni: ac non potius credendum eſt illum σαλάρεις ſcripſiſſe. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* ſignificat ſeu *Vellere.* ut Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρήν. Atque id & Hippocrati ſignificat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σακκέω, *Excolo,* in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν γλύπτας πέπυν, σακκέουσι ἱματίοισι. ubi tamen interpr. verbo *exprimunt,* non verbo *excolant,* uſus eſt. Sed Euſtathius, vel potius Dionyſius apud Euſtathium, ex hoc noſtro hiſtorico Herodoto affert etiam χρήματ' ἐσσακιζόμενοι. Quinetiam ἐσσακίζειν τὴν ὁδὸν eſſe ait τὸ περιόπτειν καὶ ὑφαρπάζειν (ſubaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαρπάζειν) atque addit, in hac ſignificatione reſpici fortaſſe ad ſaccum qui paulatim evacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam ſaccularii fures, ſive ſacculorum fures: quum Heſychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενῶσαι ἅμα κλοπὴν τῆς σάκκου. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (ſicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum Ælius Dionyſius σάκκος etiam non σάκκΘ. ab Atticis ſcriptum fuiſſe teſtetur.

Σπέρχειν, *Adverſari* & *offendi.* Et Σπερχθεὶς *Perturbatus.* C.

Συγγινώσκω (ut admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari uſu & ipſum diſcedit apud Herodotum: qui duobus modis eo utitur. VII, 13. νῦν μὲν τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ubi συγγνοὺς eſt, *poſtquam mecum reputavi hanc rem,* vel *conſideravi,* ſeu *perpendi.* Sic in fine cap. 3. lib. IV. μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem uſum eſſe verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Theſauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. ubi infinitivo jungitur, Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγινώσκων λέξειν ἀληθέα. q. d. *Non aſſentiens ipſi vera dicere,* ipſum videlicet. q. d. *Non conſcius ipſi veritatis.* In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν ἐποίησαν ὀρθῶς, magis proprie reddi poteſt, *Conſcii nobis ſumus.* Quinetiam voce paſſiva utitur alicubi hac in ſignific. ut V, 86. ἐόντες συγγινωσκόμενοι ἔτι, καὶ τοῦτο εἶξαν. Ubi autem dicit, VI, 92. ἔτε συγγινώσκοντο, ἤσάν τε ἀνδραδέστεροι, ſignific. *Non agnoſcebant culpam.* H.

Συμφήσας interpretantur σωτρίψας, Clione, c. 189. Significat autem correptionem C.

Σωαλίζω, vide in Ἀλέες.

Σωαμφορέειν, *Vaſtare, Perdere.* Et ΣωάμφορΘ., *Noxius.* C. Sed ſcribitur etiam Σιναμφορέειν. H.

Σωνοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione verſaretur.* H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii ſuccum quempiam fuiſſe putaverunt. C.

Συναδύω τινί, ſequente infinitivo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adjuvo ad aliquid efficiendum,* vel *Studium meum alicui ad aliquid præſto.* At verò Ἐπαδύω & Ἀπαδύω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T.

Τἄρσεα καλάμων, Clione, c. 179. interpretantur *Areolas arundineas, ſuper quibus lateres areſcerent.* Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et

remi-

remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Evidens.* δι' ὄψιν ὀνείρου ἀτελείην. I, 121. Et, τὰ τέλεα τῶν προβάτων, I, 183. *grandes oves.* C.

Τέλη, *Impenſæ, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. ut I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τεοῖσι ὄμμασι, I, 37. H.

Τετρύζας, *Afflictum eſſe.* C.

Τό, paſſim pro ὅ, id eſt *quod* relativum. Sic I, 51. εἴδωλον τὸ λέγουσι εἶδ. Et paulo ante, τῷ ἐπισάμενος τὸ ὄνομα. pro ὅ, *cujus nomen quamvis ſciam.* Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo.* Pluralis autem genitivus τῶν, quum eſt articulus præpoſitivus, interdum voculam τις interjectam habet inter nomen cum quo junctus eſt. ut I, 51. τῶν τις Δελφῶν, pro τις τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν τις.

Τριφάσιον, *Triplex*: ut διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate uſus, Eo quod res erat.* Et τῷ ὄντι γε, *Revera.* Et κατὰ τὸ ἐὸν *Secundum veritatem.* C.

Τῶν ἴσμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita ſunt.* uſitata parentheſis Herodoto. C.

Τωὐτό, id eſt, τὸ αὐτό, ſimilitudinem & æqualitatem & conjunctionem ſignificat. κατὰ ταὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipſum quod Græci memorant.* Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταὐτὰ ἀγαλέονται I, 142. *eadem lingua utuntur.* Item ταὐτὸ φρονήσαντες, de conſenſione & concordia, in Clione, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς ταὐτό, *quum convenirent.* C.

Υ.

Ὕβρις, *Petulantia* & *laſcivia*: ut de equis, Clione c. 189. de mulis, Melpom. C.

Ὑγιηρός, id eſt. ὑγιεινός, *Sanus.* C.

Ὑπερθρώσκειν, *Superſilire*, ut II, 66. ὑπερθρώσκοντες τὰς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι uſum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico:* ea in ſignific. qua dicimur conſilium noſtrum alicui vel cum aliquo communicare (utriuſque enim exempla inveniuntur) & qua Cicero dicit, *De ſocietate multa inter ſe communicarent.* lib V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατηρτῆσθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι ἀμοιβὰ ὑποθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, ut tecum de iis communicem.* ſed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interp. reddidit *Aperiam.* Sic VII, 8: 1. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑποθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τέτῳ τῷ Γύγῃ γὰρ τὰ μεγαλήτερα τῶν πρηγμάτων ὑπετίθεσαν. Utitur vero & activa voce ὑποτίθημι eadem in ſignific. ut videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, c. 98. προμαχεῶνες λιθοσμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus.* Et φαρμάκου εἶναι, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγυος, δυνάμενος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φώρ, *Fur.* C.

Χ.

Χεὶ χρῆσθαι, ſeu τῇ χειρὶ, vide in Ἀλκή.

Χρᾶν. *Reſpondere*, id eſt, Oraculum reddere. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *reſponſum Pythia hoc reddidit.* Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clione, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi ſit.* Inde & Χρηστήριον ſed hoc communius. C.

Χρῆμα. ut, σιτὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ω.

Ὦρεω ἔχειν, I, 3, *Reſpectum habere*, aut *curam.* Et, ὀδεμίη ὥρη ἔσχε, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit.* C.

ALIA DE *HERODOTI* VOCIBUS,

ET VARIA IN QUIBUSDAM MS. SCRIPTURA, &c.

Ex ejuſdem prolegomenis in eadem ſecunda editione.

RATIONI autem conſentaneum mihi videtur ut à quibuſdam illius recenſionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneam. Primus erit ubi vocabulum ἀτίοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe uſum. Nam ἀτίοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſive τὸν φρένα· unde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτίοντα, ego vel ἀτίοντα (fuit autem facilis lapſus ex ἀτίοντα in ἀτίοντα) vel ἀτίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditavit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Πᾶς τις πλέονα ἀνδρὸς ἀτίει, ἀτίει δ' ἀγαθόν.

At verò ἀτίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camerarius in aliquem Herodoti locum ubi vox ἀτίοντες uſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioquì vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitavi, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare judicio neceſſe habeas; hæc ſunt, ἀγινέειν, mutatum in ἀγινέεν· & εὐμαρίης in εὐμαρέη· necnon δορὶ, (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in δορός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine σαγήρεις, tanquam ſuſpecto, pro σαγάρεις· quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum injicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt εὐμαρέη, quod ille interpretatus eſt *ſtercus*: quum potius *ventris exoneratio* ſignificetur: ſicut & ἀποπάλῳ (quod illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπικρεφίως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina *Obliquè*, poſita inter haſce duas *Accuratè* & *Vehementer*: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, *Obnixè* eum ſcripſiſſe: ſed quum poſtea cogitavi, Suidam teſtari, Herodotum eſſe uſum pro ἀπατητικῶς, id eſt, *Fallaciter*, *Deceptoriè* (ſi & hac uti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Obliquè* retinendum, & tantum ſedem ei ſuam mutandam cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam ejuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis uſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei eſt hic locus, υἱὸς μέγα χρῆμα· ſecundum, iſte, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco ubi dicitur, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερὸν, non idem eſt uſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo ut hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu τυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at at in cæteris illis locis ubi genitivus jungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem hujus loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideoque lector eam ſe à me expectare non immeritò dicturus eſt, oro ut meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit.

Simul autem inde disces, non minus Atticis quam Ionibus usitatum illud loquendi genus fuisse, quum & Aristophanes eo utatur. Ac sunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ parvo intervallo sequuntur (pauca enim tantùm verba interjecta sunt, quibus γὰρ νῆες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χλῶας in editione Basiliensi, paulo ante dixi) postquam ὥρην ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam*: subjungit, Ἐπ, ὀλίγη ὥρη ἔστι, *Nihil momenti attulerit.* Quæ tamen interpretatio convenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, ἐ σεῦτῦ ἑωυτῶι ἐ ὀλίγη ὥρη ἔσται ἀπολυμένης. Sonant autem hæc, *Cujus amissionem nemo curabit*, vel, *De cujus amissione nihil pensi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cujus mentionem obiter tantùm feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliviscar. Id autem est de vocabulo Ἐγκοίλιος. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκοιλον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κόπτον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quòd vocem hanc pro adjectivo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantivum esse nomen posse existimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινόν τινά σφι ἔγκοιλον ἀπὸ τῦ πρωτοπλασιασμὸν ἔχειν. Secundus autem hic, VI, 133. ἀπὸ τῶν τινὰ ἔγκοιλον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοιλον σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te jubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in uno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοιλον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κόπτον. ut perinde sit acsi scriptum esset, δεινόν τινά σφι ἐν κόπτον ἔχων, pro δεινόν τινά σφι κόπτον ἐνέχων. Item, ἀπὸ τῶν τινὰ κόπτον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κόπτον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui supereſt ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Chione, c. 118. Ἀγυιεὺς ὁ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, ut habet posterior hæc editio, non ἐνέιχεε, ut in priore legebatur, (Aldinam & Basiliensem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Jam vero & absque adjectione dici ἐνέχειν τινί, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certè hujus usus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse κατά τινος ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαμοιτίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοπότι θυμῷ;

Ubi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, tandem subjungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm supereſt nunc ut videamus an Herodotus libenter tali tmesi utatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quam apud eum repono scriptura. Sed præter unum quod habemus in eodem scholiastæ loco hujus figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ἐπὶ σφίσιν ἔχοντας τὲς Ἀγαίτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum ἀλαλευμένως scribit: & alicubi διημμένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt: ut ἄνα τ' ἔδεαμεν, pro ἀνέδεαμεν· & ἀπὸ μὲ ἔδαινε, pro ἀπέδαινε· & κατ' μὲ ἔκτεινεν, pro κατέκτεινε. Ac (ut de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interjicitur & vocula ὦν. ut ἀπ' ὧν ἔδωκαν· & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immeritò (ut opinor) vocabulum illud ἔγκοιλον, quatenus quidem substantivi, non adjectivi tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur.

Nec

Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctissimo & hujus linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκος; *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimùm Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, ——τὶς φθόνος αἰὲν Θετταλὸς ἀγλαΐῃ ἔγκος ἀεὶ ἔχει, colligat, ἔγκος οὖν ἡ ἐπίμονος ὀργή; & non animadvertat, ἔγκος ut adjectivum, jungi cum substantivo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, ut scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum ἀλαφθορίει, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πάλιν τε τὼυτὸν ἀλαπτάζει, καὶ χρήματα τὰ αὐτὰ ἀλαφθορίει. Quamvis enim primo aspectu videri possit verbum istud ἀλαφθορίει admitti posse (ut ex nomine ἀλαφθορὰ factum) tamen Herodoti sæculo in usu fuisse, vix credibile est. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλαφθορίει sed ἀλαφορίει legitur. Quòd siquis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremo, ἀλαφθορούμενος ὑπὸ κωνῶν: is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφθορούμενος, sed ἀλαφορούμενος legi. Hunc autem verbi istius usum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit, *Pòst insepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ἀναθέμενος apud hunc scriptorem habeamus I, 107. ubi scriptum est, ἀναθέμενος ὁ πρὸ μάχης τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ἀναρθέμενος pro ἀναθέμενος, in eo qui hunc non magno intervallo c. 108. sequitur, ἰδὼν ὁ τοῦτο, καὶ ἀναθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ἀναρθέμενος scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini invenirem ἀναρθέμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ἀναρθέμενος ὁ πρὸ μάχης τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit ut illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diversitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina priore quidem loco ἀναθέμενος, at in posteriore ἀναρθέμενος nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ἀναρθέμενος haberet idem illud ἀναθέμενος, quod non longo intervallo præcesserat. Quorsum tam multa? ut ostendam, quàm verisimile sit quædam vocabula, præsertimq; verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ἀναρθεῦναι ita unquam usus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus ut simul ejus super eo consilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi usus, non uno in loco. E duobus saltem unus quidem exstat, ἐπεί τε ὑμῶν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ἀναρθέεσθαι, ἢ σιγᾶν σύμφορον, &c. Ubi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam statuistis ad plures referendam, & me adhibendum.* Dicens autem, non omnino malè hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus utitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in consilium.* Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. ἐμοὶ τοι ἀναρθηναι τὰ ἔμελλον ποιεῦν, ἦν ἄν με ὠφελεῖδες· νῦν δ' ἐπ' ἐμωυτῷ βαλλόμενος, ἔπηξα. Ubi interpres tandem animadvertit quod alibi animadvertere non potuerat: videlicet ἀναρθῆναι (nam hic voce activa utitur, quum potius passivæ usum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Ut autem minus mirer istum verbi ἀναρθᾶν usum non tantum novum & mirum

visum fuisse, sed etiam mendi suspectam scripturam habuisse, hoc facit, quòd verbum quoque ἀναπίτνημι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερτίθεσθαι hunc vulgo usum habet. Jam verò & quum apud Appianum ἀναθὶς τὴν κατάλυσιν, sonaret *revocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, ut in Annotationibus admonui. Verùm, ut ad mentionem diversitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑπερτίθεσθαι scriptum in quibusdam fuisse dixi ἀναθέμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex uno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ἀπεκαίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è lib. V, cap. 92. 5. ἢ ἀγαπλόωσι τὸν βίον εὖ. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀγαπλόωσι in hanc quam margini adscriptam vides, ἀγαπλέξαι, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla ejusmodi, & quæ quum in aliis tantùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certe ἀγαπλόωσι quod attinet, talem ejus usum apud hunc ipsum animadvertisse mihi videor: quòd si tamen nullum aliud apud eum exstaret hujus phrasis exemplum, saltem non minus admitti posse quivis concesserit quàm quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς ἂν ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν, σεωυτὸν ἀγαθείεις; Nam (ut dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν est *De statu mentis dejectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis dejici*: vel brevius, *De mente exire*. vel, *è mente*. Aut elegantius, *E potestate mentis exire*. Quòd si verbum verbo reddatur, *E mente enavigare*. nam ἐκπλῶσαι τῆς φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλεῦσαι. nec dubito quin pro illo ἀγαπλόωσι Herodotus διαπλόωσι itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem ut modò hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum unum est ἀεικὴς θεωσεῖν cum accusativo personæ, & interdum τριηκόσιοι θεωσεῖν. Nam & θεώμην huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, ἐπὶ τῶν παρόντα ἀεικὴς τοῖσδε θεωσεῖν, in Aldina etiam editione: sed paulò ante, c. præced. ubi habes itidem τριηκόσια κάρτα θεώμενοι, in Aldina legitur θεώμενοι. at πειρώμενοι è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, μεμεφθέντας πρότερον ἢ ὑπὸ Παιόνων τριηκόσιοι. quod est à μεμέμφομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄπ πολεμίου μεμέφθαι.

Ac sunt è diversis lectionibus nonnullæ quæ haud uno in loco annotantur. ut νομαίοισι pro νόμοισι. nam ut in hoc lib. III, c. 99. loco, νόμοισι δὴ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομαίοισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diversa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. ubi pro εὐθυμίῃ margini adscriptum est εὐεστοῖ· nam illud εὐθυμίῃ fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud εὐεστοῖ, & ex margine (ut fit) in contextum irrepsisse, verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamvis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non uno in loco leguntur. Ex his est verbum περᾶσθαι pro θεᾶσθαι.

Sunt deniq; & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adjuvemur (hoc autem fit aliquid in illis emendando)

dando) dignæ ſunt quæ magis aut ſaltem non minus quàm quæ in textu ſunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo favente) exemplis planum faciam.

Ut autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum majoris hujus accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen inſigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi ſi Vallæ interpretationem ſequeris, & totum locum attentè conſiderabis, Herodotum ſibi non conſtare, ſed aperte ſibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri hiſtoria de Candaule malè merito de uxoris ſuæ pulchritudine, μαθοῦσα ὃ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ἔπι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· ἔπι ἔδοξε μαθέειν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc ut didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamavit, neque viſa eſt percepiſſe.* Quid (reſpondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici poteſt? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ſignificat id quod apud eum legitur? *ut didicit à viro.* ſive, *ut didicit ex viro.* Certè, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud ſignificare poteſt: ſed dico repugnare hoc prorſus illi tam bellæ diſſimulationi ipſius, quæ his etiam verbis deſcribitur, ἔπι ἔδοξε μαθέειν, & quam quum in ea permanſiſſet, ſequutus eſt is quem ex ea ſperabat exitus. Sed quæ tamen alii loci illius excogitari interpretatio poteſt? Aliam nihilominus excogitandam eſſe aio: nec tamen aliam (meo quidem judicio) excogitari poſſe quàm hanc quæ à me margini eſt adſcripta, *Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat.* Sed tu (dices fortaſſe) ita interpretando, præpoſitionem ἐκ cum ποιηθὲν jungis, perinde ac ſi dictum eſſet ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atq; plane novum in Græca lingua hoc eſſe arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortaſſe aliis in ea novum eſt, mihi novum eſſe nego: atque adeo talis uſus præpoſitionis hujus exempla tibi jam nunc duo, duobus è locis, cedo. Unus eſt, ex eod. lib. I, c. 87. εἴ τι οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ πρόσθεν ἐκ τοῦ Κύρου. Animadverti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpoſitione ita eſſe uſum. Jam conſidera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam parvæ particulæ extraordinarius (ut ita dicam) uſus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10) ſequuntur loco addere. Quum igitur hæc ſubjungantur, ἔπι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamavit,* quaſi pudor efficere debuerit ut exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, eſſe video mentem Herodoti, ita eam expreſſi *neque exclamavit, utpote pudore retenta.* Quinetiam, ut lectori hanc eſſe mentem Herodoti ſubindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem poſui. Illa autem verba, ἔπι ἔδοξε μαθέειν, quæ vertit, *neque viſa eſt percepiſſe,* maluiſſem ut vertiſſet, *neque viſa eſt animadvertiſſe:* aut *neque præ ſe tulit animadvertiſſe:* ut habes margini à me cum præcedentibus adſcriptum.

Alia exempla majoris in hac poſteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortaſſe inſignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipſemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, invenies: atque in iiſdem plurimarum ejus emendationum, margini adſcriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi movere poſſent, reddetur. Simul verò & de quibuſdam quæ in ipſa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata ſunt, vel videntur emendanda, in illis differetur. De emendationibus autem loquor ſive iis quas jam prior editio exhibuit, ſive iis quas iſta nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam rarò abſque duorum ſaltem conſenſu id facere ſum auſus) verùm & unus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I. cap. 46. ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῆσι repoſitum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortaſſe) emendationes conjecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ nova etiam vocabula Herodoto dabunt: (nova voco quæ antea apud illum non comparebant

in

in illis quæ uſquam comparebant exemplaribus) ex quibus ſunt ἀλλογνώσας & δεσποσυνόμψον. ſed de illo quidem ἀλλογνώσας vix ulla dubitatio relinquitur: at de hoc δεσποσυνόμψον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc δεσποσυνόμψον pro διεσπασμψον, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adjunctum participio καπχόμψον interpoſito particulæ καὶ vinculo. Jam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos hujus ſcriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero eſt Euſtathius ſuis tum in Homerum tum in Dionyſii de ſitu orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipſo interprete Valla nonnullæ emendationes ſumentur: quarum tales ſunt nonnullæ ut quod in noſtra lectione affirmatur, id lectio ejus neget, aut vice verſâ.

QUOD verò ad eam ſcripturæ inconſtantiam attinet, de qua me verba facturum promiſi, (unde nimirum fit ut eadem vocabula non ubique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poſcit aut poſcere videtur) eam inconſtantiam non Herodoto ſed librariis, dialecti qua ille utitur, ſæpe obliviſcentibus, imputandam eſſe aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionicè ſcriptæ erant ſcripturam à lingua communi receptam margini appoſuiſſent. Ut enim à mentione verbi ἐκπλῶσαι (quod ſermonis hujus occaſionem mihi præbuit) initium ſumam, quis credat Herodotum ita inconſtantem fuiſſe ut modò πλῶσαι, aut ἐκπλῶσαι, aut ἀποπλῶσαι, modo πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι, vel ἀποπλεῦσαι diceret? Atq; ut de hac ipſa litera ω loqui pergam, in ejuſdem formæ vocabulis, aut etiam iiſdem, modò literam illam ω modò ο habemus, haud enim χρέωνται tantùm, ſed χρέονται etiam legitur: itidemque ὀφείλες & ὀφέονται. illud III, 157, hoc, IV, 125. Ac ſcimus tamen à Corintho ſcribi, Iones ὀφείω pro ὀφέω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modò hæc litera α, modò η, in uno eodemq; verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamvis διήσασθαι & διήσεαι pro διάσασθαι & διάσεαι ſcriptum ſit, cùm alibi cùm I, 8. itidemq; διησάμψος, non διασάμψος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον quumque in his non alia ſit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐδῆτο, non ἐδᾶτο, alicubi noſtris ſe oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, ut in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamvis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot ſcriptum eſt: ut I, 60. Sic etiam τέμενος dicit, pro τέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: ſed ne hæc quidem mutatio ubique fit.

A vocali α ut veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum ſit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud ſcriptorem ſæpe occurrit. Sic non ſolùm ὦρεον pro ἐώρεον, ſed etiam hoc ipſum ἐώρεον apud eum legimus. Ac ne ὀρτὴ quidem pro ἑορτὴ conſtanter ſcriptum eſt. Utque loquar de iis quoque locis ubi contrà inſeritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, ſciendum eſt, non μηχανεώμψος tantùm ſed μηχανώμψος etiam, itidemq; μηχανῶνται, legi.

Ab ε ad η tranſiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: ſed ne hîc quidem conſtantiam ſervari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto aſſignata ſit, non minus tamen νεὸς, vel νέα ſeu νέαι· quàm νῆα, ſeu νῆας apud eum eſſe ſcriptum videmus. Ac pro ἤσσων & ἡσσωθῆναι legimus ἔσσων & ἐσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum uno ita eſt allucinatus Valla interpres, ut VII, 18, ex genitivo plurali ἐσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Heſſones* diceretur) ſed non tamen in omnibus. Quumque pro οἰκεῖος ſcribi debeat οἰκήιος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήιον· nec ſolum ἀτρεκηίη, ſed & ἀτρεκίη. Atq; adeo IV, 33. ἀσφαλείης, non ἀσφαληίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipſa lex Ionicæ dialecti ſervatur. Nam haud tantùm εἰμὴν ſed ἐσμὴν quoque apud eum habemus. Ac initio Terpſichores περκλήσεος, pro περκλήσιος, ut alibi κολασέος. Ac, quum ι ſæpe ab Ionibus inferatur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen ejuſmodi vocabulis id factum non videmus. Quúmque viciſſim in multis detrahatur ι, veluti in ἐπιήδεος (item in ἴων, in ἰώθεϛ, atque aliis) tamen & ὁπιήδειος legitur. Et alicubi

ἀνίει,

ἀνίει, alicubi ἀνίεσε legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, ſed illam (tanta eſt ſcripturæ inconſtantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, ejus locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii ποιεόμενος locum ſæpe à ποιεύμενος occupari, idemque in aliis hujuſmodi participiis, quinetiam in ipſis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipſa quod queratur. Quum enim quodam ſuo jure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coaleſcere, in pleriſque vocabulis, è quorum numero eſt ὄνομα pro ὄνυμα, (quod idem juris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non ὀνυμάζων, l. 44.

Nec melior eſt vocalis ω, quàm aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω ſuperveniens ι ſæpe expellat, ut dictum eſt: nec ζωὴ ſemper, ſed plerunque ζόη ſcribatur.

In ultima vocali ultimus ſit meus hoc de genere inconſtantiæ, quâ leges Ioniſmi violantur, ſermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura ſupereſſe dicenda video) donec non ſolùm has lectiones ὑφασίας (ut Herodoti vocabulo utar) proferre, ſed de iis judicium ferre vacet.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS *aliis ibidem, de opera à ſe præſtita in ſecunda editione, quam in noſtra ſequuti ſumus.*

AC primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cujuſdam, non requirunt, (quamvis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eâm non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diverſas ſcripturas (ut Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoravi: non tamen ita ut amandarem, ſed tantùm ut loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (ut hodie moris eſt vocare) in marginem tranſtuli. Sed quaſdam viciſſim majore dignas honore judicavi, ideoque eas hinc illuc tranſtuli. Jam verò & pleroſque locos emendavi, qui tibi faceſſere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπλώ περιπεύσασι τῇσι, ἢ ἐπλώ κατὰ δύξωνται, δύσιν τὸν βῶν. Quem enim illa vocula τῇσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, unde tamen tantum confidentiæ (dices) ut eas voculas τῇ Ἴσι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mavis) Herodotum eſſe ſui ipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in Muſa, paucarum paginarum intervallo, cap. 61. ὃν δὲ Βυσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὸν ὄρτον, εἰρηναῖ πρόπεσον μοί. τύπτονται γὰρ δὴ μετ' ἀλλήλων πάντες ἀγ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulum, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens futurum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογλώσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (ut opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſſim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quum eodem & ipſe vocabulo utatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuiſſet, dans ei uſum. Ut taceam, non abſimile vero eſſe, utrunque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei uſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quàm Homero uſitatum requirere

requirere videtur: ut in meis annotationibus (deo favente) declarabo. Immo quid obstat quominus jam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut si quid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, c. 47. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν, ἀπ' ἀδυνείης βίου σαπίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπήσαντες ταύτας, θύουσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basiliensi editione habeamus, ἀπ' ἀδυνείης, βιοὺς πινὰς πλάσαντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιοὺς scribendum βαβὺς suspicetur? Saltem è scriptura qua nihil significari potest, aliam quæ non incommodum sensum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id est minimam sive leviſſimam, quum sufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioso superstitiosus esse nolui. Atque hinc factum est ut in hac posteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπειπῦσι scribere ἀπιπῦσι non dubitaverim, lib. II, cap. 94 quum manifestum sit ἀπιπτῶ esse quod Dioscorides ἐξιπτῶ dicit. Adscripta autem margini lectio ἀπειτῦσι, quæ nihil potest significare, fieri potest ut ex alia manarit, aliis literis scripta, sed eandem tamen pronunciationem (ut jampridem literis diversis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπηθῦσι (quod esse poterat expositio illius ἀπιπῦσι) non illo modo scripserit, sed hoc, ἀπειτῦσι.

Jam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodasse, & labore illos levasse, ex ipsa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, ut quam interpunctionem in annotatione margini adscripta sequutus essem, eam in ipsis Herodoti verbis (nisi fortè à me dissentirent) sequerentur. Ac hujus etiam rei exemplum suggeret illa ipsa quæ modò proposita fuit pagina. In eadem enim, lib. II. c. 95. legitur, τὰ δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· ὧδε τούτῳ ἴσησι τὸ ἀμφίβληστρον· sed tamen sequendo ea quæ margini adscripsi, post χρᾶται ponenda est τελεία στιγμὴ, at post κοίτῃ, tantùm ὑποστιγμή. Fateor interim me simul etiam mutaturum libenter αὐτῷ in ὕτω.

Paulo post.

Ad eos autem ut veniam, quibus contrà sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione est negatum, eos qui sine Theseo è multis illorum locis emergere non possunt, eos qui duce filo, ut in aliquo labyrintho, sua ponere vestigia necesse habent: multo plus & ipsi huic editioni, quàm priori, se debere, meritò fatebuntur: quum me in multo plusibus locis interpretationem Vallæ emendasse, in quibusdam in meipsum etiam, ad emendationem quod attinet, inquisivisse animadvertent. Hoc enim de quibusdam locis posse mihi videor dicere, ubi quæ me non satis tum temporis oculatum subterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehensa fuerunt, De locis tamen iis non jam loquor, ubi tales erant commissi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum sunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰς sive μεταμορφωτικὲς appellare soleo, quòd metamorphoses, & miras quidem eas, in quibusdam scriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero unus est ubi nomen ἥσσονες, quod sonat *inferiores*, seu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnib. geographis, omnib. historicis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hessones*. Locus ille est in Polymnia, c. 18. ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. ubi vide quæ margini adscripta sunt. Ac eodem modo eod. lib. c. 93. nomen vel potius pronomen relativum οἵτινες, quod respondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum; ita enim ille, *quos prius appellatos fuisse Hætines, dictum est*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc sint, ἕτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ὀνομάζοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id est, quo nomine) *prius vocarentur, dictum est*. Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἰσιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἰσιῶν, ab ἰσίη, (cujus nominativus singularis est ἰσὶς, quo significatur *familia*) quendam populum seu quandam gentem ab interprete

prete nobis fieri, cui nomen sit *Istiæi*. Atque his adjiciendus est mons *Hirus*, per eandem metamorphosin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dyndimenæ lapsus*. ubi admonitiunculam margini adscriptam vide. Quòd si ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum sit, illi non cedens, quin potius id superans, de nullo potius hoc dici posse existimo quàm de eo ubi contrarium omnino sensum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, est in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet ista Herodoti verba, ἦκισα δ' Κορίνθιοι ὀνοίας τὰς χειροτέχνας, à Valla sic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices:* quum Herodotus contrarium de Corinthiis testetur, eos nequaquam minime facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὄνομαι usu: sicut nec compositum ex hoc factum καταυοθῆς intellexit Euterp. cap. 136. ubi exstat inscriptio, cujus principium hoc est, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS COMPARES. Ubi illum videri aliud verbum quàm καταυοθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ὀνοίας significationem assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est usuvenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBUS. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd ulla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex ullo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum Apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex uno artificio procudendi templa Dianæ argentea (sive thecas templi effigie, aut scriniola, sive nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias ejus imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librum hunc evolvere libeat, alios plerosque locos invenies ubi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis ubi Latina ejus verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita ut id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, utri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, ut opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis, cap. 24. ubi de Arione legimus, τὸ Ἀρίονος δῶρ ἀνάθημα χάλκεον, ἐὸν μέγα, ὅσῃ Ταινάρῳ. contrà enim. χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet ubi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit ὡς ἀποχρεωμένων.

Verùm, ut de locis in quorum interpretatione peccavit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt ubi hoc inde contigit, quod non animadverteret verbum quodpiam usum quendam Herodoto, aut certè ejus dialecto, peculiarem habere, ut I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & activam vocem συγγινώσκειν longè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam ejus vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, lib. VI. c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocem ἐπιστολὴν, quæ apud Æschylum id sonat, pro ἐπιτολὴν positam esse, adjectione literæ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero usitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum usum haberet. Qua de re si quis cum Eustathio dubitat, omnem utrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

EX H. STEPHANI PROLEGOM.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam usus præpositionis ἐκ, qui non animadversus fecit ut in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge narrantur, I, 10. aliquid sit absurdi: ex eo quòd, ubi dicitur, μαθεῖσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθεῖσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, sed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός: ut ostendi in iis quæ recensioni & expositioni vocabulorum hujus scriptoris subjunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, est quod dicitur de Persis, I, 133: μεθυσκόμενοι δὲ ἐνθαῦτα βουλεύεσθαι τὰ συμφορώτατα περὶ πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere injuriam Herodoto arbitror, qui ista ex eo afferunt, at quæ subjungit tacent: sed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii*: ut intelligamus, Persas, quum jam sunt ebrii, de rebus maximè seriis consultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè sonat intelligamus? Id verò non aliud est quàm *dum se inebriant*. Quantum autem sit discriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumq; qui jam iter illud confecit, atque ad eam pervenit, cuilibet judicandum relinquo. Tantum certè discriminis est quantum inter eum qui urbem quampiam oppugnat, & eum qui jam expugnavit. Quæ comparatio est eo aptior, quòd is etiam qui se inebriat, mentem suam velut oppugnat, & de statu suo deturbare conatur: at postquam hoc effecit, jam dici potest eam expugnasse. Quamobrem non video quid obstet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (si verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut saltem *inter larga pocula*. Quod ποιητικώτερον esse fateor: quamvis Livius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *usus*. Nec verò videtur contrà me facere quod sequitur, de eo qui domui in qua sunt præest, proponente postridie quod ipsis in ea consultatione potatoria visum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è mensa (si tamen ea tum utebantur) tandem nonnisi ebrii surrexerint, ideoque illorum quæ à se statuta fuerint, recordari haud queant. At nihil obstat interim (meo quidem judicio) quin intelligamus inter larga pocula, & tamen antequam essent ebrii, consultantibus, ebrietatem solitam supervenire. Sed viderit alius quispiam quid pro Persis afferri possit, super eo etiam quod subjungitur, & quomodo illud quoque factum ostendi minus absurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες περιβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπερφρονήσουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo favente, & quorundam locorum emendationes, ex conjectura: quandoquidem vetere exemplari (cujus etiam exspectatio fecit ut editionem hujus scriptoris differrem) video me ante bellorum nostrorum finem potiri haud posse. Atque ut hujus quoq; operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quoddam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ἐκποτύπωσα scribo ἐκποκύπωσα, levi cum mutatione, sed ejusmodi tamen, ut quum ex illo ἐκποτύπωσα nihil nisi ineptum elici possit, (præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐκποκύπωσα non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademq; opera, de illa quoq; scripturæ diversitate agam, qua fit ut ejusdem vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est, Ionicæ, legem servare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribusve (tot enim sunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, ut in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamvis sit Ἁλικαρνησσέος II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria non me fallit) genitivo Ionico, id est, in οιο desinente, utatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorum nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, πολεμοῦ itidem, non πολεμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamvis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Jam

H. STEPHANI PROLEGOM.

Jam verò, quoniam, si εἰδὸτι λέγειν non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adjuncta priori habeat dicere? Sed et quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Joachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidem ea in parte quæ mea est: at quæ subjuncta, DE LEGIBUS ET INSTITUTIS TAM PERSICIS QUAM ÆGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adjecta sunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam sumi. Poterant, fateor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE *in primam editionem.*

HErodotea autem historiæ virtutes non ex ore meo, sed Joachimi Camerarii, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (ut vicissim ab eo plurimum me diligi animadverti) tum verò ex quo ipsum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognovi, illa certè amoris in Herodotum nostrum societas, pristinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quòd si lectis illis Camerarii de Herodoto scriptis aliquid tibi ocii superfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me ejusdem argumenti invenies: in quibus satis prolixè illis respondeo qui mendacem esse Herodotum mentiuntur: adeo ut præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inscribendam censuerim. Inter alia multa ibi, miram illam historiam & quæ præ cæteris omnibus judicari fabulosa posset, de Scythis servis qui dominis absentibus in uxorum illorum possessionem involarant, tandemq; quum justo prælio repelli ab armatis dominis non potuissent, solis flagellis repulsi fuerunt: illam inquam historiam annalibus posterorum (in his enim & Moschovitæ numerantur) testatam ad hunc usque diem extare leges: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circunstantiis. Leges item, quod de Thressis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites se certatim offerre, simili Judicarum mulierum facto (cujus testes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quòd illa de mulieribus Babylonicis historia, quæ viris extraneis semel in vita se prostituere necesse habebant, Jeremiæ Prophetæ testimonio confirmatur? Quod autem ad quasdam de rebus levioribus historias attinet, (in quibus tamen non minus fides ejus suspecta est) eas ab aliis quoq; scriptoribus, addito non ejus sed aliorum testimonio, referri scimus. Cujusmodi est quod de Amasidis thorace apud hunc nostrum historicum legimus: ab illo enim proditum est, unamquanq; ejus ἀρπεδόνλω, quanvis alioqui ἐῦσαν λεπίλω, habuisse in se ἀρπεδόνας τετηκοσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανερὰς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita scribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Ægyptii quòndam regis (quem Amasin vocant) thorace, in Rhodiorum insula ostendi in templo Minervæ* CCCLXV *filis singula fila constare. Quod se expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter consul: parvaſq; jam reliquias ejus supereſſe, hac experientium injuria.* (Taceo insignem errorem quem interpres hîc commiserat, ἀρπεδόνας non *fila* sed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaque hujusmodi mecum reputans, & mendacem tamen subinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter scribendam illam apologiam, in calumniatores illos lusi, tanquam ipsum Herodotum compellans:

Ἄφρων ὃς ψεύδεῖν σε καλεῖ, ὅτι πόλλ' ἀληθῆ.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύδεῖν ψεύδεα ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δ' ἃ παλαιὰ λέγει δεδαπανέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύστης εὐθὺς ἄλωκεν ἑαυτόν.

Huic certè potissimum scriptori id accidit quod præ quovis alio metuisse videmus, nimirum ne mendacis à posteris nomen acciperet. Sed si quæcunque incredibilia

videntur (dum ea experientia noſtra vel ſenſu noſtro ſive ingenii captu metimur) mendacii inſimulanda eſſent, quàm multa in ſacris hiſtoriis, quæ tam certæ ſunt fidei, mendacii inſimularentur? Quem autem librum poſt ſacroſanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo providentiæ potentiæq; divinæ, quæ ſuperbos deprimit, tot tamq; luculenta exempla conſpiciantur? ubi regum, potentiſſimorum alioqui (quorum & ipſe ſuperbiam ac veſaniam nobis ante oculos ſæpe ponit) regnorúmq; adeo horrendæ everſiones narrentur? Quis eſt ex quo certius ſacra chronologia cum profanis hiſtoriis conciliari poſſit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc ſcriptorem debet) qui religioſius de divina providentia & quidem valde ſimilibus verbis, interdum etiam iiſdem, loquatur? Omitto, priſci illius ſæculi ſimplicitatem, & humile (in quibuſdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo utrobiq; deſcribi. Omitto & hoc, nullum uſquam extare apud Græcos autores ſcribendi genus, quod (ut in omnino diverſa lingua) ad Hebraici brevitatem ſimplicitatémq; magis accedat. Nemo certè eſt qui quum legit apud Herodotum hanc inſcriptionem, *Amaſis Polycrati ita dicit:* item, *Mardonius hæc dicit:* non poſſit uſitatum prophetis præſertim ſtylum agnoſcere, *Hæc dicit Dominus Deus.* Nemo eſt item qui quum Herodotum ita ordientem ſuam hiſtoriam audit, *Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriæ editio hæc:* (de qua interpretatione alibi dicendum erit) ſimile eſſe hoc Eſaiæ exordium faſſurus non ſit, *Viſio Eſaiæ filii Amos.* Nec non iſtud Jeremiæ, *Verba Jeremiæ filii Helciæ.* Cui ſimile eſt omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos.*

Jam verò quod ad Homerum attinet (ut à ſacris ad profana veniamus) quiſquis lectionis illius ſtudioſus eſt, ad eam profectò neq; magis compendiariam neq; magis expeditam viam, quam hunc autorem pervolutando, ſternere ſibi poteſt: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica ſint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoſcere: adeo ut qui ſit φιλόμηρος, eum eſſe etiam φιλοεύδοξον, rationi conſentaneum ſit.

VETERUM

VETERUM ALIQUOT TESTIMONIA ET ELOGIA

De HERODOTI VITA,

SCRIPTIS, ET DICTIONE.

IN QUIBUS AUCTORIS LAUDES, ET ejus historiæ & styli cum aliorum comparatio.

HERODOTI VITA, ex Suida.

ex H.St.

HERODOTUS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnassëus, ex illustri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samum se contulit, propter Lygdamin, tertium ab Artemisia tyrannum Halicarnassi. Pisindelis enim, Artemisiæ, Lygdamis autem, Pisindelidis filius fuit. Sami autem Ionicam dialectum excoluit, & historiam libris IX scripsit, auspicatus à Cyro Persa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnassum reversus, quum tyrannum expulisset, & tandem sibi à civibus invideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienses coloniam deducebant, ultro abiit: ibique defunctus & in foro sepultus est. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri ejus Musæ inscribuntur. De HERODOTO, in epistola scribit Julianus apostata, *Quis ignorat Æthiopum sermonem de cibo qui apud nos optimi est alimenti? Nam quum mazam attigissent, se mirari dixerunt quomodo stercoribus vescentes viveremus: ficui fide dignus Thurius historicus videtur. Gentes autem ichthyophagas & sarcophagas ne per somnium quidem nostram victus rationem vidisse tradunt ii qui orbem terrarum describunt. Quorum victum siquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut aconitum aut elleborum bibissent, ageretur.*

Η ΡΟΔΟΤΟΥ βίος, ἐκ τῆς Σούδα.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς, τῶν ἐπιφανῶν· καὶ ἀδελφὸν ἔσχεν, Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον ἁλισκόμενον Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας· τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ἐσκήθη διάλεκτον. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὕστερον εἶδεν ἑαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, θάπτεται ἐν ἀγορᾷ τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ἐπιγέγραπται δὲ αἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. περὶ Ἡροδότου λέγει ὁ Ἰουλιανὸς ἐν ἐπιστολῇ, Τίς οὖν ἀγνοεῖ τὴν Αἰθιόπων ὡς ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν τερφιμωτάτων σιτίων λόγον; ἀψάμενοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασαν, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἰ τῷ πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. Ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων γλῶτ', μηδ' ὄναρ ἰδόντα τὴν παρ' ἡμῖν δίαιταν, οἱ τὴν οἰκουμένην περιηγούμενοι γῆν ἱστοροῦσιν. ὧν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλῶσαι τὴν δίαιταν ἐπιχειρήσει, ἥδιον ἄμεινον βλακείσεται ἢ τὸ κώνειον περισενεγκάμενος, ἢ τὸν ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

Ex

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Στεφάνου γεωγραφικῶν, βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες ὧν ἐγένοντο ἐξ αὐτῆς· [Ἁλικαρνασσεῖς] Ἡρόδοτός τε ὁ συγγραφεύς, ὃν ὕστερον Θούριον ἐπάλεσε, διὰ τὸ κοινωνῆσαι τῆς εἰς Θουρίους ἀποικίας· καὶ Ἡράκλειτος ὁ ποιητὴς, ὁ Καλλιμάχου ἑταῖρος· καὶ καθ' ἡμᾶς Διονύσιος ὁ συγγραφεύς.

Ex Strabonis Geographicis, lib. XIV.

VIRI illustres nati sunt ibi [*Halicarnassi*] HERODOTUS historiæ scriptor: qui deinde Thurius est appellatus, quod socium se deducendæ in Thurios coloniæ præbuisset: tum Heraclitus poëta, Callimachi socius: & nostra ætate Dionysius historiæ conditor. Int. G. Xyl.

Ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ Ἡροδότου, ἢ Ἀετίωνι.

Ἡροδότου εἴθε μοι καὶ τἆλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν, οὐ παύομαι φημὶ, ὅσα περιῆν αὐτῷ, μεῖζον γὰρ εὐχῆς τοῦτό γε, ἀλλὰ κἂν ἓν ἐκ πάντων, οἷον, ἢ κάλλος τῶν λόγων, ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν, ἢ τὸ οἰκεῖον τῆς Ἰωνίδος καὶ πεσφυὲς, ἢ τὴν γνώμης τὸ πειστικὸν, ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκεῖνος ἅμα συλλαβὼν ἔσχε, πόρρω τοῦ εἰς μίμησιν ἐλπίδος. ἃ δ' ἐποίησεν ὅτι τοῖς συγγράμμασι, καὶ ὡς πολλαχοῦ τοῖς Ἕλλησιν ἐν βραχεῖ κατέστη, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμήσαιτο δεδοικώς. πλοῦσιος γὰρ οἴκοθεν, ἐκ τῆς Καρίας, εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος, ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν, ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπεραγμονέστατα δόκιμος καὶ περιβόητος γένοιτο, καὶ αὐτὸς, καὶ τὰ συγγράμματα. τὸ μὲν οὖν ἐκεῖνος ἦν τότε, πᾶσι δὲ Ἀθηναίοις, νυνὶ δὲ Κορινθίοις ἀναγιγνώσκειν, ἢ Ἀργείοις, ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει, ἐργώδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι, καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ ποιεῖσθαι ἔσεσθαι. ἐκεῖνο οὖν ἐξεῦρε θαυμασίως τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ θέαν ὅτου κατ' ὀλίγον ἀγείρων καὶ συλλέγων τὴν γνῶσιν. ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατὸν εἴη, ἅθρους πως λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. συνίστατο δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὰ μεγάλα καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκεῖνο, ἔνθα οἱ νομίσας ἐν καιρῷ, οὗ μάλιστα ἐγλίχετο, πλήθους πρήσας τὴν παννυχίδα, ἀπανθρακίζεσθαι ἤδη πρὸς ἀρίστου σαφῶς λεγομένου, παρελθὼν ἐς τὸ ὀπισθόδομον, οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν Ὀλυμπίων παρεῖχεν ἑαυτὸν, ᾄδων τὰς ἱστορίας, καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὔσας. ἤδη δὲ ἅπαντες αὐτὸν ᾖδεσαν πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς.

Ex Luciani Herodoto seu Ætione.

UTINAM vero & alias HERODOTI virtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico quibus ille præditus præcelluit (major enim voto hæc res fuerit) verum unam ex omnibus, videlicet aut orationum elegantissimarum munditiem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum gravitatem & præstaptiam, aut quæcumque alia (quæ & infinita sunt & elegantia) ille uno quasi fasciculo comprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodum passim in brevi temporis spatio apud Græcos in notitiam venerit, mihi & tibi & alteri cuicumque tandem imitari haudquaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria solvisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de seipso eam cogitationem suscepit, quo pacto quam celerrime & minimo cum negotio inclarescceret, ac famigerabilis fieret cum ipse, tum ejus quoq; elucubratæ vigiliæ. At enim obambulantem, nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthiis recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argivis aut Lacedæmoniis, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negotium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, notitiam modice & pedetentim congregans & colligens. Callide vero observabat si usquam locorum Græcos una congregatos omnes deprehenderet. Commodum itaque; instabant magna Olympia. HERODOTUS autem hanc solam sibi venisse occasionem arbitratus, cujus maxime erat cupidus, frequentissimis ludis observatis, jamque ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus, progressus in opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suavitate demulcens, donec & Musarum nominibus ejus libri nobilitari & vocari cœpti sint, & illis novem existentibus. Proinde jam omnes illum noverant multo profecto magis quàm Olympicorum certaminum victores: Interp. Vinc. Obsopœo.

nec

nec quiſquam erat cui HERODOTI nommen inauditum fuerat, quem nonnulli ipſi audiverant in Olympia, alii vero ex iis qui ex ludis regreſſi fuerant, audita & ipſi perceperant. Tum vero ubicumque in publico ſaltem apparuiſſet, certatim commonſtrabatur digitis: Hic ille eſt HERODOTUS, qui pugnas Perſicas lingua Ionica condidit atq; conſcripſit, qui victorias noſtras venuſtiſſime concelebravit. Talem ipſe laudem hiſtoriarum nomine conſecutus eſt, in uno conventu ab omni populo totius Græciæ commune nactus ſuffragium, non ab uno per Jovem præcone ebuccinatus, ſed in omnibus quaquaverſum civitatibus, unde quiſque erat eorum qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animadvertiſſent poſtea ad parandam cognitionem viam eſſe compendioſiſſimam & Hippias illius gentis ſophiſta, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, aliique complures, orationes ſemper habuerunt & illi in ludis publicis, unde brevi notitiam ſibi paraverunt.

E Photii bibliotheca. Ex interpretatione A. Schotti.

LEGUNTUR hiſtoriarum HERODOTI libri novem, numero & nomine totidem Muſarum. Hic Ionicæ dialecti norma eſſe queat, ut Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebraſq; digreſſiones, per quæ ſenſus ipſi atq; ſententiæ dulcedo fluit: quanquam pro hiſtoriæ modo, proprioque ipſius & conveniente charactere, hæc ipſa interdum obſcuritatem pariant, recuſante veritate fabulis ſuam obfuſcari accurationem, aut plus æquo à re propoſita ſcriptorem digredi.

Auſpicatur hiſtoriam à Cyri imperio, qui primus Perſarum regnum tenuit: unde natus, quomodoq; educatus creverit, atq; regnarit: & pertingit aduſq; Xerxis imperium, ejuſq; contra Athenienſes expeditionem ac fugam. Quartus vero à Cyro rex fuit Xerxes: nam ſecundus Cambyſes erat, & tertius Darius. Qui enim interjectus eſt Smerdes magus, his non adnumeratur; quod tyrannus fuerit, ſibiq; minime debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darii ſucceſſor, Xerxes filius fuit, in quem hiſtoria definit; neque ad regni ejus finem uſque progreſſa: quia his temporibus HERODOTUS ipſe floruit, ut inter cæteros & Diodorus Siculus teſtatur.

Ἐκ τῆς Φωτίου.

Ἀνεγνώσθη Ἡροδότου ἱστορίων λόγοι θ', κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα Μουσῶν. Ἰωνικῆς ἡ διαλέκτου κανὼν οὗτος ἂν εἴη, ὡς Ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι' ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διήγησιν γλυκύτης διαῤῥεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὸ τῆς ἱστορίας κατάληψιν, καὶ τὸ οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ὑποσκοτεῖ, ἐκ ἐνδελεσὴς τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυρώσαν τὴν ἀκρίβειαν, ὑδὲ πλέον τοῦ πρέποντος ἀποπλανᾶσαν ταῖς παρεκβάσεσιν.

Ἀρχεῖαι δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου Περσῶν βασιλεύσαντος· ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε· καὶ κατιοῦσι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος μὲν Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ μὲν μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος ἐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσηκὼν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ κατελθών. Δαρείου δὲ διαδόχου, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ' οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, ὑδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ.

λέγεται

λέγεται ὃ, ἀναγνωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας, ἡμιδρῆ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδῃ ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι· ἢ ὃ Ἡρόδοτον ἀπαφήναδαι, Ὡς εἶη ὁ παῖς, ὦ Ὄλορε, ὁ σὸς ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Thucydidem ferunt cùm adoleſcens admodum apud patrem adſtans, hunc ſuam hiſtoriam recitantem audiret, illacrymaſſe, HERODOTUMQUE de illo ſubjeciſſe: Quàm eſt tuus hic filius, Olure, ardenti ad diſcendum ingenio?

Τοῦτο καὶ παρὰ τῷ Μαρκελλίνῳ περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου διῆκται τυπος.

Hoc etiam apud Marcellinum de vita Thucydidis exſtat ita vertente Caſaubono.

Φαίνεται ὃ δὴ τοῖς Ἡροδότου χρόνοις γενόμενος, εἴγε ὁ μὲν Ἡρόδοτος μέμνηται τῆς Θηβαίων ἐσβολῆς ἐς τὴν Πλάταιαν, περὶ ἧς ἱστορεῖ Θουκυδίδης ἐν τῇ δευτέρᾳ. λέγεται δέ τι καὶ τοιοῦτον, ὡς ποτε τοῦ Ἡροδότου τὰς ἰδίας ἱστορίας ἐπιδεικνυμένου, παρὼν τῇ ἀκροάσει Θουκυδίδης καὶ ἀκούσας, ἐδάκρυσεν. ἔπειτα φασὶ τὸν Ἡρόδοτον τοῦτο θεασάμενον εἰπεῖν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα τὸν Ὄλορον, Ὦ Ὄλορε, ὀργᾷ σου ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς μαθήματα.

HERODOTI autem temporibus videtur vixiſſe (Thucydides,) ſiquidem HERODOTUS meminit irruptionis in urbem Plataeam factae, quam hiſtoriam narrat Thucydides libro ſecundo. Aiunt etiam, quum HERODOTUS ſuas hiſtorias in hominum coetu recitaret, Thucydidem recitationi illi interfuiſſe, & quum eas audiviſſet, lacrymaſſe. quod ubi animadvertiſſet HERODOTUS, dixiſſe eum ferunt Oloro patri Thucydidis, Filii tui ô Olore ingenium magno impetu ad literarum ſtudia fertur.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης βιβλιοθ. ἱστορ. ἐν τῷ θ'.

Diodorus Siculus biblioth. hiſtor. lib. IX. *ex verſione Rhodomani.*

Τῶν δὲ συγγραφέων Ἡρόδοτος, ἀρξάμενος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, γέγραφε κοινὰς μὲν τὰς τῶν οἰκουμένης πράξεις ἐν βίβλοις ἐννέα· κατατρίψει δὲ τὴν συνταξιν εἰς τὴν περὶ Μυκάλην μάχην τοῖς Ἕλλησι πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ Σηστοῦ πολιορκίαν.

PORRO inter ſcriptores HERODOTUS ultra Trojani belli tempora exorſus, quicquid ferè toto orbe terrarum eſt geſtum, id novem libris expoſuit. Cum pugna tandem Grǽcorum cum Perſis ad Mycalen & oppugnatione Seſti, opus illud finit.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Γν. Πομπήιον.

Dionyſius Halicarnaſſeus epiſtolà ad Cn. Pompeium.

Περὶ δὲ Ἡροδότου καὶ Ξενοφῶντος ἐβουλήθης μαθεῖν τίνα περὶ αὐτῶν ὑπόληψιν ἔχω, καὶ γέγραφα μοι περὶ αὐτῶν ἐβουλήθης. [1] πεποίηκα καὶ τοῦτο εἰς Δημήτριον ὑπομνηματισμὸν περὶ μιμήσεως. τούτων ὁ μὲν πρῶτος, αὐτὸν περιείληφε τὴν περὶ [2] τῆς ζητήσεως μίμησιν· ὁ δὲ δεύτερος, περὶ τοῦ, τίνας ἀνδρας μιμεῖσθαι δεῖ ποιητάς τε καὶ φιλοσόφους, ἱστοριογράφους καὶ ῥήτορας· ὁ δὲ τρίτος, περὶ τοῦ πῶς δεῖ μιμεῖσθαι· [3] περὶ τούτου δὲ ἀπλῆς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περὶ Ἡροδότου τε καὶ Θουκυδίδου καὶ Ξενοφῶντος καὶ Φιλίστου καὶ Θεοπόμπου· τούτους γὰρ ἐκκρίνω τοὺς ἄνδρας εἰς μίμησιν ὑποτεθειοτάτους· τάδε γράφω· εἰ δὴ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡροδότου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ.

DE HERODOTO & Xenophonte quid ſentiam ſcire cupis; ac me etiam de eis ſcribere vis: quod jam feci in illo Commentario quem de Imitatione ad Demetrium ſcripſimus. Primus liber, * ipſam imitationem de inveſtigatione comprehendit: Secundus, qui poëtæ, philoſophi, hiſtorici & oratores, ſequendi ſint: Tertius quomodo imitandi; ſed ea de re nondum abſolutus. In ſecundo vero, de Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Philiſto, & Theopompo, (hos enim viros ad imitandum aptiſſimos judico) hæc ſcribo: Quod ſi etiam de his dicendum eſt, de HERODOTO quidem & THUCYDIDE hæc ſentio.

Herodoti & Thucydidis comparatio interp. Stanisl. Ilovio.

* Ipſam de imitatione] diſquiſitionem continet.

1 legendum hic videtur vel cum Hoeſchelio, περ. κ. τοῦτο ἐν τοῖς περὶ Δημ. ὑπομνηματισμοῖς. vel, (quod minus aptum eſt) περ κ εἰς τοῦτο περὶ Δημ. ὑπομνηματισμὸς: ut infra Dionyſ. περὶ τῶν Θουκυδ. ἰδιωμ. initio: ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων περὶς τὸν τὸν ὄνομα συνταχθεῖσιν ὑπομνηματισμοῖς. Hujus commentarii (inquit Sreph.) Dionyſius meminit etiam in tractatu de Thucydide, quem Q. Ælio Tuberoni dicavit. *Fr. Sylb.* 2 rectius τῆ μιμήσεως ζήτησιν. *Fr. Sylb.* 3 Forſan. leg. ἔτι δὲ ἀτελής. *Fr. Sylb.*

Primum

TESTIMONIA.

Primum officium esse puto, & id vel maxime omnibus necessarium, qui res gestas hominum, monumentis annalium mandare studeant, materiam eligere pulchram & jucundam, ac eam quæ animos legentium voluptate afficiat atq; perfundat: quod HERODOTUS mea quidem sententia melius vidisse & expressisse videtur, quam Thucydides. Ille enim, communem Græcorum & barbarorum historiam conscripsit; ne & res gestæ majorum obliterarentur, & ne eorum facta & alia quæ enumerat, intercidèrent, atq; ex hominum memoria tollerentur. idem enim est ipsum proœmium, idem exorsus & finis historiæ. Thucydides autem unum tantummodo bellum scriptura persequitur, & id neque honestum, neque fortunatum, & quod numquam geri oportuit: sin minus, oblivioni & silentio traditum à posteris ignorari debuit. Quod autem malam materiam sibi sumpserit, etiam ipse in exorsu planum facit. Civitates enim multas ait eo bello partim à seipsis vastatas & funditus eversas fuisse: & exsilia, proscriptiones, cædes hominum tantas factas esse, quantas post hominum memoriam umquam; & terræ motus, siccitates, morbos, invaletudines, & alias multas calamitates importatas: ita ut statim in principio lectores, qui totius Græciæ calamitates sint audituri, abalienentur. Quanto autem ea scriptio quæ admiranda opera & facta tam Græcorum quam barbarorum aperit, antecellit eam quæ miseranda & funesta mala Græcorum nunciat, tanto meliores partes HERODOTUM Thucydide in eligenda materia secutum esse video. Neq; enim illud afferre licet, eum neneccessitate coactum, ad eam se scriptionem contulisse; cum eum non præteririt, & illa pulchriora esse, & nollet hæc in aliorum manus venire. Aliter. n. se res habet, dum majorum res gestas in exordio convitiis afficit, & sua ætate pulcras & admirandas gestas esse asserit: quæ manifestè declarant, eum non præter voluntatem ad hanc se materiam contulisse. Hoc tamen HERODOTUS minimè fecit: & quamvis Hellanicus & Charon, qui ante ejus tempora vixerunt, eandem materiam persecuti sint, non tamen eum à proposito avocarunt: quinetiam sperabat se ipsis aliquid pulchrius allaturum; quod etiam fecit.

Πρῶτον, ὅτι καὶ ἡδὺν ἀναγκαιότατόν ἔργον ἁπάντων ἔξι τοῖς γράφουσιν ἱστορίας, ὑποδύσιν ἐκλέξασθαι καλῶ καὶ κεχαρισμένῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος κρεῖττόν μοι δοκεῖ πεπιηκέναι Θουκυδίδου. [1] ἐκεῖνος μὲν γὰρ, κοινὴν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πραξέων ἐξενήνοχεν ἰσορίαν, ὡς μήτε τὰ ῥηθέντα ἐξ ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε τὰ ἔργα, καὶ ἅπερ αὐτὸς εἴρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἔξι τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἕνα γράφει, καὶ τοῦτον ὅτε καλὸν ἔτε δύτυχῆ· ὃς μάλιστα μὲν ὤφελε· μὴ γενέσθαι· εἰ δὲ μὴ, σιωπῇ γε λήθῃ παραδοθείς, ὑπὸ τῆς ἐπιγνωμόνων ἀγνοηθῆς. ὅτι δὲ πυνθάνειν εἴληφεν ὑποθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοιμίῳ. πόλεις τε γὰρ δι' αὐτὸν ἐξερημωθῆναί φησιν Ἑλλωίδας πολλὰς, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγὰς, καὶ φόνους ἀνθρώπων ὅσους ἔπω πρότερον γένεσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμὺς καὶ νόσους, καὶ ἄλλας πολλὰς συμφορὰς. ὥστε τὴν ἀναγνόλας τὸ προοίμιον, ἀλληγορικῶς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσῳ δὲ κρειττόν ἡ τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλῶσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ, ἢ τὰ οἰκεῖα καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων διαγελλούσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου καὶ τῆς ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως. ἐδὲ γὰρ ἐδὲ τοῦτο ἔνεσιν εἰπεῖν, ὅτι δι' ἀνάγκαν ἦλθεν ἐπὶ ταύτῃ τῇ γραφῇ, βλασφημῶν ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος ἃ μὴ ταὐτὰ ἑτέροις γράφειν. πᾶν γὰρ τοὐναντίον, ἐν τῷ προοιμίῳ διασύρων τὰ παλαιὰ ἔργα, κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ' αὐτὸν ὑπερτελεσθέντα φησὶν εἶναι. καὶ φανερός ἔξι ταῦτα ἑκὼν ἑλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν, ἀλλὰ τῆς πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἡμομένης Ἑλλανίκου τε καὶ [2] Χάρωνος τῇ αὐτῇ ὑποθέσιν προσκεκδεδωκότων, ἐκ ἀπέλιπετο, ἀλλ' ὑπισχνεῖσθαι αὐτῆς κρεῖσσόν τι ἐξοίσειν· ὅπερ καὶ πεποίηκε.

Δεύτερόν ἔξι τῆς ἱστορικῆς πραγματείας ἔργον, γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος. ἀρχεται τε ἀφ' ἧς αἰτίας ἤρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἕλληνας οἱ βάρβαροι· καὶ προελθὼν, εἰς τὸν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης,

Secundùm mùus est ejus qui facta hominũ memoriæ mandare volet, scire unde principiũ sumendũ est, & quousq; progrediendũ. qua in re HEROD. longe prudentior Thucydide esse videtur.

1 Principium quidem Herodoteæ historiæ cum his Dionysianis consentit, at non finis. Ibidem fortasse legendum, καθάπερ, pro καὶ ἅπερ. *Fr. Sylb.* 2 H. St. mavult Χάρωνος. cujus mentio fit etiam in libro ad Q. Æl. Tuberonem. apud Suidam tres sunt Charones historici: primus, Lampsacenus; secundus, Carthaginiensis; tertius, Naucratita. at Χαίρων apud eundem alius. 3 τῷ interrogativè accipiendum hic pro τίνι· vel legendum πῶ.

ἀρχὴν μὲ ἐποιήσατο ἀφ' ἧς ἤρξατο καλῶς πράττειν τὸ Ἑλληνικὸν ὅπερ Ἕλλην ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν· καὶ ταῦτα, οὐ πρὸ ἐπ εἰρημένων ὄντα, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦσαν Ἀθηναῖοι, στρατηγῶν τε καὶ πρὸ ἄλλων τιμῶν ἀξιούντες καὶ ὅτε γε φανερῶς, ὥστε καὶ τῇ πόλει τῇ ἑαυτοῦ τὰς φανερὰς αἰτίας τοῦ πολέμου παρασκευάσειν, ἑτέρωθι ἔχοντα πολλὰς ἀφορμὰς παρασχόμενα τὰς αἰτίας· καὶ ἄρξασθαί γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ πρὸ Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ πρὸ κρατίστων τῆ πατρίδι ἔργων, ἃ μετὰ τὰ Περσικὸν πόλεμον δύθυς ἐπράξαν· ὧν ὕστερον καὶ ἐν ἐπιτηδείῳ τόπῳ μνήμην ἐποιήσατο φαύλως πως καὶ ἐξ ὑποδρομῆς. διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ὡς ἄνδρα φιλόπολιν, ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν ὅτι τότων φθόνῳ καὶ δέει περελθόντες Λακεδαιμόνιοι, προφάσεις ὑποθέντες [1] ἑτέρας, ἦλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον· καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων ψήφισμα, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὸ δὲ τέλος, πλεῖον ἁμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς μὲν ναυμαχίαν πελευτᾷ τὸν περὶ Κνίδου σῆμα γεγραμμένον Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἣ συνέβη κατ' ἔτος εἰκοστὸν καὶ δεύτερον. κρεῖττον δ' ἦν, διεξελθόντα τὰ πάντα, τελευτῆσαι ποιησάμενος τὴν ἱστορίαν τοῦ θαυμασιωτάτου καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούσι κεχαρισμένου, τὴν κάθοδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς, ἀφ' ὧν ἡ πόλις ἀρξαμένη τοῦ ἐλευθερίαν ἐκομίσατο.

Τρίτον ἐστὶν [2] ἀνδρὸς ἱστορικοῦ, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ὑπὸ τῆς γραφῆς πράγματα, καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δή μοι καὶ τοῦτο λείπεσθαι Θουκυδίδης, σωφρονέστατος γὰρ Ἡροδότου ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα ἀπὸ λόγου διήγησις, ἂν μὴ ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως ἀκροᾶται δηλονότι· ἐὰν δὲ ὅτι τῶν αὐτῶν μένῃ πραγμάτων, κἂν τὰ μάλιστα ὑπερτυγχάνηται, λυπεῖ τοῦ ἀκροατὴν τῷ κόρῳ· ποικίλλειν ἐβουλήθη ποιῆσαι τοῦ γραφὴν, Ὁμήρου ζηλωτὴς γενόμενος. καὶ γὰρ τὸ βιβλίον ἦν αὐτῷ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐκάστης συλλαβῆς ἀγαμενοῦμεν, καὶ ἀεὶ τὸ πλεῖον ὑπεζητοῦμεν. Θουκυδίδης δὲ, πόλεμον ἔνα καὶ τινας ἀπνευστὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις, καὶ παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς, καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθείς· ὥστε μεχθεῖν μὲν τὴν Ἀττικὴν τὰ ἀκροωμένων·

primo enim loco cauſam deſcribit, ob quam barbari Græcis injurias inferre cœperunt: & progrediens, in barbarorum punitione & ultione deſcribenda conquieſcit. Thucydides vero, exordium ſumit ſuæ hiſtoriæ à parum felici & florenti ſtatu rerum Græcarum: quod eum facere (cum & Græcus eſſet & civis Athenienſis) non oportebat; & vel maxime, cum non eſſet ex humili & plebeio genere civium, ſed ex his quibus Athenienſes primas deferebant, & quos militari præfectura ac aliis ſummis honoribus dignos cenſebant: neque ita apertè, ut apertiſſimè belli cauſas ſuæ urbi adſcriberet; cum alias multas occaſiones haberet quibus eas attribueret. Ac initium narrationis facere debebat non à Corcyrenſibus, ſed à præſtantiſſimis patriæ factis, quæ ſtatim poſt bellum Perſicum ediderant: quorum deinde tamen in convenienti loco non ita rectè, ſed quaſi curſim mentionem facit. At cum hæc narraſſet, ſumma cum benevolentia & ſtudio, ut vir amans civitatis, deinde inferre debebat, Lacedæmonios horum invidia & metu commotos, alias interim cauſas prætendentes, bellum ſuſcepiſſe. ac tum demum Locrenſium res, & contra Megarenſes ſcitum, & ſiqua alia voluit, exponere debuit. Fines autem pluribus erroribus ſcatent. quamvis enim dicat ſe omni bello interfuiſſe, & ſe omnia polliceatur eſſe narraturum: tamen in navale prælium Athenienſium & Peloponneſiorum, quod prope Cynoſſema geſtum fuit anno XXII, finem facit. Satius vero erat, dum perſequeretur omnia, hiſtoriam terminare admirando & auditoribus gratiſſimo * redditu exſulum à Phyle; qui fuit initium civitati recuperandæ libertatis.

* Phylaſiorum exſulum reditu.

Tertium munus eſt hiſtorici, conſiderare quæ res illi in hiſtoriam referendæ, quæ ſilentio prætereundæ ſint. qua etiam in re poſtremas mihi partes ferre videtur Thucydides. Nam cum HERODOTVM non præteriret, omnem narrationem quæ longitudine quadam ſermonis prædita eſſet, ſi reſpirationes & moras quaſdam reciperet, animos auditorum ſumma ſuavitate perfundere: ſin autem in eodem rerum ſtatu permaneret, etiamſi res maxime ſuccederet, auribus tamen quandam ſatietatem parere: Homerum ſecutus, in omnem partem effuſam, ac ſumma varietate conditam efficere voluit ſcriptionem. Libros enim ejus cum in manus ſumimus, uſq; ad extremam ſyllabam ſuſpicimus, & ſemper neſcio quid magis requirimus. Thucydides autem unum bellum & aliquot pugnas ſine ulla interſpiratione perſequitur pugnis, apparatus belli apparatibus, orationes orationibus congerens & coacervans; ita ut mens & cogitatio eorum qui audiunt, laborare cogatur.

1 in exemplari eſt ἑτέρωις· ego ἑτέρας, à Stephano ex aliis codicibus adnotatum, ſequi malui. 2 poſt τρίτον ἐστὶν, ſubaudiendum ſubſt. ἔργον. uti ſupra.

Satietatem enim gignit, ait Pindarus, & mel & dulces res venereæ. Jam vero & illud in animo meo reputavi, quam ſuavis & jucunda res ſit in hiſtoria, ſcriptionis varietas & immutatio: atque hoc in duobus aut tribus locis fecit, tum in Odryſarum principatu exponendo, quibus de cauſis ad magnam devenerint poteſtatem; tum in Siciliæ urbibus.

Adhæc eſt etiam munus hiſtorici, in partes tribuere, & unumquodque eorum quæ exponuntur, ſuo loco collocare. Quæ eſt igitur utriuſque diſpoſitio? Thucydides tempora ſequitur, HERODOTUS rerum complexiones. Fit autem Thucydides obſcurus, & cujus ſententiam difficile animo comprehendere poſſis cum enim multa eadem æſtate & hyeme in diverſis (ut fit) locis gererentur, imperfectas primas res geſtas relinquens, alias attingit quæ eadem æſtate & hyeme geſtæ fuerunt. Erramus igitur, quemadmodum par eſt, & ſumma cum difficultate res expoſitas mente jam turbata aſſequimur. HERODOTUS vero initium capiens ab imperio Lydorum, & uſque ad Croeſum deſcendens, ad Cyrum confeſtim, qui Croeſi imperium evertit, tranſit: atque deinde rex Ægyptiorum, Scytharum, Libycorum exponere aggreditur, partim propter rerum ſeriem, partim ut jucundiorem redderet narrationem ſuam. Perſequens autem & exponens res geſtas Græcorum & barbarorum, quæ ducentis & viginti annis geſtæ ſunt in tribus continentibus, & fugam Xerxis deſcribens, non divellit orationem: ſed accidit huic quidem, ut uno ſumpto argumento, unum corpus multas in partes diducat: ille vero, ut multis & variis argumentis aſſumptis, unū corpus ſibi conſentiens faciat. Unum * autem genus hiſtoriæ negocioſæ commemorabo; quod non minus quàm quæ recenſuimus in hiſtoriis requirimus, animum inquam ſcribentis quo in rebus conſcribendis utitur. HERODOTI quidem animus in omnibus lenis & manſuetus eſt, & qui bonis quidem collætatur, malis vero condolet. Thucydidis vero animus, natura ſua quadam rigidus & acerbus eſt, ac patriæ exſilii recordatione offenſus. peccata n. accuratiſſimè perſequitur: eorum vero quæ ex animi ſententia geſta ſunt, omnino non meminit, aut velut invitus. Atq; ob hæc in ea parte quæ ad res pertinet,

* Unam adhuc notam in rebus poſitam com.

ἥδιον δ' ἔχει, φησὶν ὁ Πίνδαρος, καὶ μέλι καὶ "τὰ τερπνὰ ἀφροδίσια. ἤδη οὖν ἐγὼ κἀκεῖνό ἐνεθυμήθην, ὡς ἡδὺ χρῆμα ἐν ἱστορίας, γραφῆς μεταβολὴ, καὶ ποικίλον· καὶ τοῦτο ἐν δυοῖν ἢ τρισὶ τόποις ἐποίησεν, ὅτε τε τῶν Ὀδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἃς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ὅτε τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο, ἔργον ἐστὶν ἱστορικοῦ, διελέσθαι τε καὶ τάξαι τὰ ἐκλελειμμένα ἕκαστον ἐν ᾧ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἐκάτερος διαιρεῖ τε καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μέν, τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δέ, τῇ τῶν πραγμάτων. καὶ γίνεται Θουκυδίδης μέν, ἀσαφὴς καὶ δυσπαρακολούθητος· πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος καὶ χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ἡμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπών, ἑτέρων ἅπτεται κατὰ τὸ αὐτὸ θέρος ἢ χειμῶνα γιγνομένων. πλανώμεθα δὴ, καθάπερ εἰκὸς, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις ἐπακολουθοῦμεν, ταραττομένης τὴν διάνοιαν. Ἡρόδοτος δέ, ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος, καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβάς, ὅτε Κῦρον εὐθὺς τὴν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει· Αἰγυπτίων τε ἀρχαῖα διηγήματα καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκήκοεν ἀπηγόμενα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς χαριέστερα ποιήσοντα τὴν διήγησιν, ἐπεισάγων. διεξελθών τε πράξεις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὁμοῦ διακοσίοις καὶ εἴκοσι γνωμολογίας ἐν τρισὶν ἠπείροις, καὶ διαγράψας τὴν Ξέρξου φυγὴν τὴν ἱστορίαν οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ συμβέβηκε, τὴν μὲν, μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰς ποιῆσαι μέρη τὸ ἓν σῶμα· τὴν δὲ, τὰς πολλὰς καὶ ἀδὲν οἰκείας ὑποθέσεις περιελομένῳ, σύμφωνον ἓν σῶμα πεποιηκέναι. μιᾶς δ' ἰδέας [1] ὅπως μνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν ἐδιδάξαμεν τὴν εἰρημένων ἥττον ἐν ἁπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ἢ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα ὧν γράφει. ἡ μὲν Ἡροδότου διάθεσις, ἐν ἅπασιν ὑπιεικὴς, καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς σωφρονοῦσα, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἡ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις, αὐθάδους τινὸς καὶ πικρᾶς, καὶ τῇ παλαιᾷ τὴν φυγὴν μνησικακοῦσα. τὰ μὲν γὰρ ἁμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τὰ δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων κατὰ πάξιν οὐ μέμνηται, ἢ ὥσπερ ἀναγκασμένως. καὶ κατὰ μὲν τὸ πραγματικὸν [2] τόπον

1 Poſſis etiam legere ἔτι μνησθήσομαι. 2 in exemplari eſt τοῦτον. perperam. τόπον vero in hoc loquendi genere ſupra quoque habuimus aliquoties, & infra, pro eodem χαρακτῆρα dicit mox ubi Xenophontem confert, & infra, & alibi. Reperitur tamen τόπος vocabulum in ead. ſignificatione; ut ſupra prolixius adnotavi ad initium T. II. Halicarnaſſei. F. S.

ἥττων ἐστὶν Ἡροδότου διὰ ταῦτα Θουκυδίδης· καὶ ὃ τὸ λεκτικὸν, τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἴσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων ὡς ἐνοίλημφα.

Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἂν, ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελος. τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸ Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος. ταύτῃ ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι. 1 Ἡρόδοτός τε γὰρ, τῆς Ἰάδος ἄριστος κανών. Θουκυδίδης τε τῆς Ἀττίδος. τρίτῃ ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξειλαζόμενον, ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. ἀλλὰ μηδὲν ἔστω περὶ τοῦτο. ἐναργεία μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μετὰ τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ καθορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τὸ ἀρετῇ, τῶν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διηκριβωται τὸ ἀρετῇ ταύτῃ οἱ συγγραφεῖς. Θουκυδίδης μὲν γὰρ, τὰ πάθη δηλώσας κρείττων· Ἡρόδοτος δὲ, πάνυ ἤθη θαυμασίως δεινότερος, μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς καλασκοπῆς ἀρεταί. ἴσοι κἂν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἔπονται ταύταις αἱ τὸ ἰσχνὸν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης. ἡδονὴν δὲ καὶ πειθὼ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ὁμοιδὴς πᾶς ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτῃ ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης. ὁμοιδὴς γὰρ ἔστι. ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ τοῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῷ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων· διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου. ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἄλλων ἐνόντων λεχθῆναι, περὶ ὧν καὶ ἕτερος ἔσται καιρός.

vincitur ab HERODOTO Thucydides. In ea vero parte quæ continet elocutionem, alias ſuperior interdum inferior: in nonnullis etiam æquas partes tenet. Dicam vero etiam de iis quemadmodum ſentio.

Virtus omnium prima eſt, ſine qua nulla alia eſt orationis utilitas. Quænam illa eſt? Sermo purus, proprietatem linguæ Græcæ retinens. hanc ambo ſtudioſe conſervant. HERODOTUS enim, Ionicæ linguæ optima regula eſt; Thucydides vero, Atticæ. Tertium locum habet brevitas, in qua videtur Thucydides HERODOTUM antecelluiſſe. quamquam dicere aliquis poſſet, brevitatem jucundam videri, ſi cum perſpicuitate conjuncta & elaborata fuerit: ſin ea caruerit, acerbam & auſteram. verum nihil eſto prætera. Poſt hæc perſpicuitas collocata eſt; quæ cum virtutibus adjunctis primas tenet: in qua ſatis diligenter ambo elaborarunt. Poſt hanc virtutem conſtituitur lenium & vehementium affectuum imitatio: quam inter ſe partiti ſunt ſcriptores. Thucydides enim, in gravioribus affectibus exprimendis melior; HERODOTUS, in lenioribus effingendis præſtantior. Secundum hæc ſtatuuntur illæ virtutes, quæ ſummum & admirandum ſtudium & apparatum oſtendunt: in quibus hiſtorici pares ſunt. Succedunt iis aliæ, quæ orationis vim & vehementiam & ſimiles facultates complectuntur: quibus HERODOTUM Thucydides ſuperat. Suavitatem autem, perſuaſionem, delectationem, & alias virtutes cognatas, longe præſtantiores HERODOTUS Thucydide inducit. In verborum elocutione, proprietatem naturæ HERODOTUS ſecutus eſt; gravitatem Thucydides, qui & in verbis ſui ſimilis eſt totus. Virtutum omnium maxima & quaſi princeps eſt Decorum: quam diligentius Thucydide HERODOTUS ſervavit. ſimilis n. hic in omnibus ac in concionibus magis quam in narrationibus. Mihi quidem, & cariſſimo Cæcilio, Demoſthenes ejus enthymemata vel maxime expreſſiſſe & imitatus eſſe videtur. Ut autem uno verbo omnia complectar, elegantiſſimæ ſunt utriuſque poeſes: (non n. verebor poeſes eas appellare) ſed hoc vel maxime à ſe invicem differunt, quod conſtructio HERODOTI hilaris eſt, horribilis vero Thucydidis. Sed de his hiſtoricis hæc dixiſſe ſufficiat, cum multa nobis alia dicenda ſint, de quibus alius erit differendi locus.

---

1 Secunda dicendi virtus hîc omiſſa eſt, τὸ κυρίαις καὶ κοιναῖς λέξεσι χρῆσθαι. ut ex Lyſia videre licet ſupra, & ex Iſocrate. F. S.

Sequitur

TESTIMONIA.

Sequitur in eodem Dionyſio, de Xenophonte κρίσις, ubi inter alia:

Xenophon enim, HERODOTUM in utroque genere, tum in eo quod in materia cernitur, tum quod in elocutione, imitatur. *&c.* Non ſolum vero ob materiam in cœlum ferendus eſt, (in qua HERODOTUM ſequitur) ſed etiam propter diſpoſitionem ſuſpiciendus, *&c.* Atque hæc quidem eſt forma rei & argumenti ejus. Forma vero elocutionis, partim ſimilis HERODOTO, partim non adeo redundans & fluens. Purus quidem ſatis in verbis, & apertus; quemadmodum & HERODOTUS: delegit autem verba uſitata, & rebus ipſis à natura inſita: quæ omnino non minus ſuaviter & jucundè quàm HERODOTUS ipſe componit. Excellentiam vero & ſplendorem, amplitudinem jucundam, & ſuavem conformationem hiſtoricam, quemadmodum HERODOTUS, non habet. non modo enim hoc ab ipſo mutuari non potuit, ſed etiam ſi aliquando voluit ſuam excitare elocutionem, paululum inſpirans, veluti * terrena aura extemplo langueſcit & exſtinguitur. In multis enim plus æquo longior fit; nec adeo feliciter ut HERODOTUS perſonarum dignitatem attingit & exprimit: ſed in multis, ſiquis rectè conſideret & perpendat, eum negligentiorem reperiet.

Subterranea aura, id eſt, quæ à terra conſurgens, per altum pergit: quos altanos ventos Latine nominari docet. *Plin.* l. 2. c. 43.

Ξενοφῶν μὲ γὰρ, Ἡροδότου ζηλωτὴς ἐγένετο κατ' ἀμφοτέρους τοὺς χαρακτῆρας, τόν τε πραγματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. &c. οὐ μόνον δὲ τῆς ὑποθέσεων χάριν ἄξιος ἐπαινεῖσθαι, ζηλωτὴς Ἡροδότου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκονομίας. &c. καὶ ὁ μὲν πραγματικὸς τύπος αὐτῷ τοιοῦτος. ὁ δὲ λεκτικὸς, τῇ μὲν ὁμοιος Ἡροδότῳ, τῇ δ' ἐνδεέστερος. καθαρὸς μὲν γὰρ τοῖς ὀνόμασιν ἱκανῶς, καὶ σαφὴς, καθάπερ ὀφείλων· ἐαλλάγαι δ' ὀνόματα σεμνύθη τε καὶ πεποφυῆ τοῖς πράγμασι, καὶ συντίθησιν αὐτὰ ἡδέως πάνυ καὶ κεχαρισμένως, ἐκ ἧττον Ἡροδότου. ὕψος δὲ καὶ κάλλος καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸ λεγόμενον ἰδίως πλάσμα ἱστορικὸν [1] Ἡρόδοτος ἔχει. οὐ γὰρ μόνον ἐκ ἴσχυσε τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ἀλλὰ κἂν ποτε διεγεῖραι βουληθεὶη τὴν φράσιν, ὀλίγον ἐμπνεύσας ὥσπερ ἀπόγειον αὔρα ταχέως σβέννυται. μακρότερος [2] γὰρ γίνεται τὸ δεόντως ἐν πολλοῖς καὶ τῷ πρέποντος, καὶ ἐκ ὡς Ἡρόδοτος ἐφάπτεται τῆς προσώπων εὐτυχῶς, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ὀλιγωρός ἐστιν, ἄνδρὶ ὀρθῶς σκοπῇ.

EX EJUSDEM DIONYSII CAPITE

περὶ τῆς λόγων ἐξεργασίας ſive *παλαιῶν χαρακτῆρας*, vel *ἀρχαίων κρίσιν* cum Sylburgio nominare placet.

HERODOTUS & THUCYDIDES.

Interp. Staniſl. Ilovio.

EX iis qui res geſtas literarum monumentis mandarunt, HERODOTUS optime omnium eam partem hiſtoriæ quæ res continet, elaboravit atq; expreſſit: ea vero parte quæ elocutionem continet, nonnunquam ſuperior Thucydides, nonnunquam è diverſo HERODOTUS. Eſt etiam ubi pares inveniuntur. Accurata enim verborum electione in his ſermocinationibus, in quibus ambo tractandis occupantur, uterq; ſuam quandam proprietatem ſervat. cæterum perſpicuitatis laudem omnes ſine controverſia HERODOTO deferunt. Ac brevitas quidem familiaris & propria eſt Thucydidi: evidentia autem & illuſtratio, utrique communis. In moribus exprimendis primas fert HERODOTUS; in affectibus autem, Thucydides. Rurſum dictionis elegantia ac magnificentia nihil alter ab altero differt; ſed in his & hujuſmodi virtutibus ambo excellunt.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ καὶ Θουκυδίδης.

ΤΩΝ μὲν τοι συγγραφέων Ἡρόδοτος μὲν ἐξείργασται τὸ βέλτιον, τὸ πραγματικὸν εἶδος· τῇ δὲ λεκτικῷ ποτὲ μὲν πλεονεκτεῖ Θουκυδίδης, ποτὲ δ' ἐμπαλίν· ἔστι δ' ἐν οἷς ἐξισοῦνται. τῇ μὲν ἀκριβείᾳ τῆς ὀνομάτων, ἐν οἷς ἑκάτεροι προοιμιάζονται λογοις, ἀποσῴζουσι τὸ ἴδιον· τῆς δὲ σαφηνείας ἀναμφισβήτητος Ἡροδότῳ τὸ κατάρτυμα δέδοται. καὶ τὸ μὲν συμπτωμάτων ἐστὶ κοινὸν Θουκυδίδῃ, τὸ δὲ ἐναργὲς παρ' ἀμφοτέροις. ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς κρατεῖ Ἡρόδοτος, ἐν δὲ τοῖς παθητικοῖς ὁ Θουκυδίδης. πάλιν καλλιλογίᾳ καὶ μεγαλοπρεπείᾳ διαφέρουσιν οὐδὲν ἀλλήλων, ἀλλ' ἑκάτεροι τούτων τε καὶ τῶν τοιούτων ἀρετῶν κρατοῦσι,

1 Stephano videtur legendum Ἡροδότου ἂν ἔχει· vel ἢ ὥσπερ Ἡρόδοτος, ἂν ἔχοι. niſi mavis, inquit, particulam, quæ ex adverſo reſpondeat τὸ ἧττον, reponere. Sed ſive hoc, ſive illo modo legas, deſideratur negatio. F.S. 2 Pro γὰρ aptius fortaſſis legeris δὲ. F.S. 1 ms. Pompil. Amaſæi πραγματικόν. F.S.

ῥώμῃ ϑ᾽ καὶ ἰσχύϊ καὶ τόνῳ καὶ τῷ σφοδρῷ καὶ πολυσχηματίστῳ παρηυδοκίμησε Θουκυδίδης· ἡδονῇ ϑ᾽ καὶ πειθοῖ καὶ χάριτι καὶ τῷ ἀφελεῖ αὐτοφυεῖ ἀβασανίστῳ, μακρῷ διενεγκόντα τὸν Ἡρόδοτον εὑρίσκομεν· καὶ μετὰ τοῦτον τὸ τέρπον, πραγματείαν καὶ προσωποποιΐαν μᾶλλον οὐ τετήρηκε.

Viribus, robore, nervis, & orationis gravitate, ac figurarum varietate, Thucydides HERODOTUM ſuperavit: ſuavitate verò, ac perſuadendi facultate, jucunditate, & ſponte nata ſimplicitate, non elaborata, longe præſtare HERODOTUM invenimus. atq; nullam compoſitionem & perſonarum confictionem minus ſervavit, quam hanc morum & ingenii ſimplicitatem.

Quæ ſequitur Philiſti & Xenophontis comparatio, paria plane inſperſa habet de noſtro cum iis quæ ante retulimus ex epiſtola ad Pompeium.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος.

Idem Dionyſius in judicio de Thucydidis hiſtoria.

Ὁδ᾽ Ἁλικαρνασσεὺς Ἡρόδοτος, ἡμῶν ὀλίγῳ πρότερον τοῖς Περσικοῖς, παρεκτείνας ϑ᾽ μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ, τῷ τε πραγματικῷ προαίρεσιν ὅτι τὸ μεῖζον ἐξήνεγκε καὶ λαμπρότερον, ἔτι πόλεως μιᾶς, οὐδ᾽ ἔθνους ἑνὸς ἱστορίαν προελόμενος ἀναγράψαι· πολλὰς ϑ᾽ καὶ διαφόρους πράξεις ἔκ τε τῆς Εὐρώπης, ἔκ τε τῆς Ἀσίας, εἰς μίαν συγγραφὴν πραγματείας ἀγαγεῖν. ἀρξάμενος ἐπὶ ἀπὸ τῆς τοῦ Λυδῶν δυναστείας, μέχρι τοῦ Περσικοῦ πολέμου καταβίβασε τὴν ἱστορίαν, πάσας τὰς ἐν τοῖς τεσσαράκοντα καὶ διακοσίοις ἔτεσι γενομένας πράξεις ὅσαι φανεῖς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων, μιᾷ συντάξει περιλαβών· καὶ τῇ λέξει προσεπέδωκε τὰς [1] παραληφθείσας ὑπὸ τοῦ πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων ἀρετάς.

HERODOTUS autem Halicarnaſſeus, qui ad Peloponneſiaca tempora vitam perduxit, cum paulo ante Perſica natus eſſet, tum materiam hiſtoriæ paulo altius extulit, atque illuſtravit; neque unius urbis, aut unius gentis, ſed Europæ Aſiæque res geſtas, & multas & varias, uno libro complexus eſt: (nam à Lydorum imperio exorſus, ad uſq; bellum Perſicum opere perducto, quæcumque per annos CCXL geſta à Græcis & à barbaris erant, ex iis illuſtriora quæque delegit, & in unum quaſi corpus hiſtoriæ contulit) tum omiſſas à ſuperioribus dicendi virtutes ad ſuam orationem adjunxit. Interp. A. Dudithio.

His ſubjicit de Thucydidis hiſtoria, ejuſque conſilio in rebus, quas deſcriberet, deligendis, inter alia quod nihil fabuloſi inſerat, nec deos deaſq; mixtas narrat, & portentoſa alia: quæ tamen ſe non adferre ut noſtro ideo impingat dictum vel aliis antiquioribus, qui ejuſmodi hiſtoriæ ſuæ inſperſere. eorum enim facti rationem conſtare, quam ipſe eleganter exponit: ταῦτα δ᾽ εἰπεῖν προήχθην, οὐκ ὀκνηρῶν ἐκείνοις τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἔχων συγγνώμην, εἰ καὶ τῶν μυθικῶν ἥψαντο πλασμάτων, ἐθνικὰς καὶ τοπικὰς ἀνοίσοντες ἱστορίας. ἐν ἅπασι γὰρ ἀνθρώποις, καὶ κοινῇ κατὰ τόπους, καὶ κατὰ πόλεις ἰδίᾳ, μνήμαί τινες ἐσώζοντο καὶ τῶν τοιούτων ἀκουσμάτων, ὥσπερ ἔφην. ἃς παραδεχόμενοι παῖδες παρὰ πατέρων, ὀκνηρὸν ἐποιοῦντο παραδιδόναι τοῖς ἐκγόνοις· καὶ τὰς βουλομένας αὐτὰς εἰς τὸ κοινὸν ἀνενεγκεῖν, ὅτως ἔξειν συγγράφειν, ὡς παρὰ τῶν ἀρχαίων ἐδέξαντο. ἐκείνοις μὲν οὖν τοῖς ἀνδράσιν ἀναγκαῖον ἦν ποικίλλειν τοῖς μυθώδεσιν ἐπεισοδίοις τὰς τοπικὰς ἀναγραφάς. *i. interprete A. Dudithio,* Neq; vero ut hæc dicerem, eo ſum adductus, quod illos viros accuſem; quibus etiam veniæ multum tribuo, ſi, cum in explicanda nationum & locorum hiſtoria verſarentur, fabuloſa figmenta receperunt: quandoquidem apud omnes homines, tum communiter de locis, tum proprie de urbibus, monumenta quædam ſervabantur hujuſmodi, quas dixi, rerum, auditione perceptarum: quas filii à patribus acceptas ſuis deinde poſteris ut traderent, elaborarunt. Quod ſiqui literis eas conſignare vellent, ab his ut ita plane exponerentur quo modo de veteribus acceperant, dignum putabant: quapropter illos viros, ut locorum deſcriptiones fabuloſis additamentis variarent, atq; diſtinguerent, neceſſitas compulit.

---

1 Dudithius mavult παραλειφθείσας, *omiſſas.* videtur tamen & hæc ferri poſſe lectio: ſicut ſcilicet infra dicit auctor συνιδὼν ἃς ἕκαστος αὐτῶν ἔσχεν ἀρετάς. F. S.

Et

TESTIMONIA.

Et iterum eodem libro.

Scriptores autem qui ante Peloponneſiacum bellum fuerunt, atq; ad Thucydidis uſq; ætatem pervenerunt, omnes propemodum idem conſilium ſecuti ſunt. quos quidem aut Ionica lingua, ut quæ illis temporibus maximè omnium floreret, aut Attica illa vetus, non admodum ei diſſimilis, oblectavit. Hi ſane omnes, ut eſt ante dictum, ſermonis proprietatem magis, quam dicendi tropos adamaverunt; tropos vero velut condimenta orationi inſperſerunt: verborum autem compoſitionem omnes eandem ferè affectarunt, ſimplicem, miniméq; affectatam. Neq; vero in ſententiis figura aliqua exornandis tantum diligentiæ poſuerunt, ut ſupra communem vulgoq; tritam, atq; ab omnibus uſurpatam dicendi rationem efferrent. Itaq; eas virtutes quas neceſſarias vocavimus, illorum omnium habet dictio. eſt enim & pura, & perſpicua, & brevis, ſatis proprium cujuſq; dialecti characterem ſervans. eas autem dicendi virtutes quas adjectitias nominavimus, quibus omnis oratoria vis maxime fit perſpicua, neq; omnes, neq; ſummas adhibuerunt, ſed paucas, ac modicè: ſublimitatem videlicet, elegantiam, gravitatem, magnificentiam: neque τόνον item, neq; βάρος; quæ nos nervorum contentionem, & pondus poſſumus appellare; neq; πάθος ullum, quo animi affectiones excitarentur; neq; ſpiritus illos magnos & certaminibus aptos, ex quibus illa dicendi ſpecies conformatur, quæ Græcæ δεινότης dicitur; Latinè vim in dicendo poſſis nominare. Unum HERODOTUM excipio. is enim & in verborum delectu, & compoſitione, atque in ipſa figurarum varietate, longè cæteris antecelluit, & ita ſuam orationem inſtituit, ut vel optimæ poeſi ſolutam orationem ſimilem faciat, propter ſuadelam illam & venuſtatem, ac ad ſummum uſque perductam voluptatem. qui ne illas quidem maximas, quas diximus, & præclariſſimas dicendi virtutes omiſit, præter genus illud certaminibus aptum: idque ſive quod natura ab eo dicendi genere abhorrebat, ſive quod ſuis quibuſdam rationibus adductus, ſponte illud, tamquam hiſtoriis minimè accommodatum, contempſit. is enim, neque concionibus multis, neque aliis ad contentionem accommodatis orationibus utitur; neque ullam ad concitandos animorum motus, & res augendas amplificandaſque vim habet.

Καὶ πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οἱ δὲ πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ξυμβάντος πολέμου, καὶ μέχρι τῆς Θουκυδίδου παρεληλύθασι ἡλικίας, ὁμοίας ἔσχον ἅπαντες ὡς ἔπος τὸ πολὺ προαιρέσεις· οἵ τε τὴν Ἰάδα προελόμενοι διάλεκτον, τήν τε τοῖς τότε χρόνοις μάλιστα ἀνθοῦσαν, καὶ οἱ τὴν ἀρχαίαν Ἀττικίδα, μικράς τινας ἔχοντες διαφορὰς πρὸς τὴν Ἰάδα. πάντες γὰρ ὅτοι, καθάπερ ἔφην, περὶ τὴν κυρίαν λέξιν μᾶλλον ἐσπούδασαν, ἢ περὶ τὰ τρόπικα· ταύτῃ ὥσπερ ἥδυσμα παρελάμβανον. σωφρόνων τε ὀνομάτων ὁμοίαν ἅπαντες ἐπετήδευσαν, τὴν ἀφελῆ καὶ ἀνεπιτήδευτον, καὶ οὐδ' ἐν τῷ σχηματίζειν τὰς λέξεις, τὰς νοήσεις ἐξέβησαν ἔτι πολὺ τῆς τετριμμένης καὶ κοινῆς καὶ συνήθους ἅπασι διαλέκτου τὰς μὴ ἐν ἀναγκαίας ἀρετὰς ἡ λέξις αὐτῶν πάντων ἔχει· καὶ γὰρ καθαρά, καὶ σαφής, καὶ συντόμως ἔχει, ἀποχρώντως σώζουσα τὸ ἴδιον ἑκάστης διαλέκτου χαρακτῆρα· τὰς δ' ἐπιθέτους, ἐξ ὧν μάλιστα διάλογος ἡ τοῦ ῥήτορος γίνεται δυνάμεις, ἥτε ἀπάσας, ἥτε εἰς ἄκρον ἠκούσας, ἀλλ' ὀλίγας καὶ ἔτι βραχύ· ὕψος λέγω, καὶ καλλιρρημοσύνην, καὶ σεμνολογίαν, καὶ μεγαλοπρέπειαν· οὐδὲ δὴ τόνον, οὐδὲ βάρος, οὐδὲ πάθος, διεγείροντα τὸν νοῦν· οὐδὲ τὸ ἐρρωμένον καὶ ἀγωνιῶν πνεῦμα, ἐξ ὧν ἡ καλουμένη γίνεται δεινότης, πλὴν ἑνὸς Ἡροδότου. ἔστι δ' ὃν καὶ τῇ ὀκνηρίᾳ τῆς ὀνομάτων, καὶ καὶ τῇ συνθέσει, καὶ κατὰ τὸν τῆς σχηματισμοῦ ποικιλίαν, μακρῷ δή τινι τοὺς ἄλλους ὑπερβάλλετο, καὶ παρεσκεύασε τῇ κεκτισμένῃ ποιήσει τὴν πρώτην ὁμοίαν γενέσθαι, παιδιάς τε καὶ γελοίαν, καὶ τὸ εἰς ἄκρον ἡδονῆς ἥκουσης ἕνεκα· ἀρετάς τε τὰς μεγίστας καὶ λαμπροτάτας ἔξω τῆς ἐναγωνίου ἐᾷ ἐν ταύταις ὑπέλιπεν· εἴτε οὐκ εὖ πεφυκὼς περὶ αὐτὰς, εἴτε κατὰ λογισμόν τινα ἑκουσίως ὑπεῖδεν, ὡς οὐκ ἁρμοττούσων ἰσοτιμίας. οὐδὲ γὰρ δημηγορίαις πολλαῖς ὁ ἀνὴρ, οὐδ' ἀγωνίοις, κέχρηται λόγοις, οὐδ' ἐν τῷ παθαίνειν, καὶ δεινοποιεῖν τὰ πράγματα, τῇ ἀλκῇ ἔχει.

---

1 τε post articulum τὴν rectius expungetur. 2 ſcriptus cod. h. καλιῤῥημοσύνην uno λ. contra morem. F. S.

Ἐν

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Οὕτω τοῖς τόποις, ἐν οἷς αἱ πράξεις ἐπετελέσθησαν ἀκριβῶν ἐμέρισε τὰς διηγήσεις, ὡς Ἡρόδοτός τε καὶ Ἑλλάνικος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν περὶ αὐτῶν συγγραφέων ἐποίησε.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεύς, ἐν τῷ περὶ συνθέσ. ὀνομ.

Ἡδέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, οὐ μὴν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, οὐ μὴν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἥρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ ὥσθ' τούτοις καλῶς. ἡ δὲ Ἡροδότου σύνθεσις, ἀμφότερα ταῦτα ἔχει· καὶ γὰρ ἡδεῖά ἐστι καὶ καλή.

Καὶ μετὰ πολλά.

Τῶν δ' ἄλλων ὅσοι τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ (Ὁμήρῳ) μεσότητα ἐπετήδευσε, [1] ὕστερον μὲν ἐκεῖνοι μακρῷ παρ' Ὅμηρον ἐξεταζόμενοι φαίνοιντ' ἄν· καθ' ἑαυτοὺς δὲ εἰ θεωροίη τις αὐτούς, ἀξιοθέατοι· μελοποιῶν μὲν, Στησίχορός τε καὶ Ἀλκαῖος· τραγῳδοποιῶν δὲ, Σοφοκλῆς· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος· ῥητόρων δὲ, Δημοσθένης.

Τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ μετὰ τὸ ἀρχὸ φησί.

Λαμβανέσθω δὲ ποιητῶν μὲν, Ὅμηρος· συγγραφέων δὲ, Ἡρόδοτος. ἀπόχρη γὰρ ἐκ τούτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰκάσαι.

Καὶ πάλιν μετὰ πολλά.

Ὅτι γὰρ ἥδιστόν τε καὶ κάλλιστον ἐν λόγοις ἡ μεταβολὴ, πάντας εἰδέναι πείθομαι. τοῦδέ γε μὴν παράδειγμα δὲ αὐτῆς ποιοῦμαι πᾶσαν μὲν τὸ Ἡροδότου λέξιν, πᾶσαν δὲ τὸ Πλάτωνος, πᾶσαν δὲ τὸ Δημοσθένους. ἀμήχανον γὰρ εὑρεῖν τούτων ἑτέρους ἐπεισοδίοις τε πλείοσι, καὶ ποικιλίαις [2] εὐροωτέραις, καὶ σχήμασι πολυειδεστέροις χρησαμένους· λέγω δὲ, τὸν μὲν ὡς ἐν ἰσορροπίας σχηματισμῷ· τὸν δὲ, ὡς ἐν ἀβαλόγων χάριτι· τὸν δὲ, ὡς ἐν λόγων ἐναγωνίων χρείᾳ.

Eodem libro.

Narrationes enim ita disposuit (*Thucydides*) ut neq; loca persequeretur, ubi gestæ res erant; quod HERODOTUS, Hellanicusq; & alii nonnulli ante illius ætatem historici fecerant.

Idem Dionysius Halicarnasseus de vocum structura.

Dictio autem Thucydidis, & Antiphontis Rhamnusii, quod ad compositionem attinet, meherclè pulcra est, si ullæ etiam aliæ, non tamen ubiq; suavis: Ctesiæ autem historici Cnidii, & Xenophontis Socratici, suavis quidem est quam maximè, sed non quantum oportebat etiam pulcra. In commune autem ita pronuncio, non quod prorsus ita se res habeat. quippe & apud illos quædam suaviter composita inveniuntur, & apud hos pulcré. HERODOTI autem compositio utrumque obtinet. Non jucunda enim solùm est, sed & pulcra.

Et longè post.

Cæteri quicumq; eundem quem ille (Homerus) medium characterem in compositione fuere sectati, si cum Homero eos compares, longo illum sequuntur intervallo: singulos vero si consideret quis seorsim, eximii hi: inter melicos quidem, Stesichorus & Alcæus: inter tragicos autem Sophocles: inter historicos autem HERODOTUS: inter oratores Demosthenes.

Eodem modo & ibidem post initium libri ait.

Sumatur è poëtis Homerus, ex historicis vero HERODOTUS. Satis enim ex his conjicere de aliis possumus.

Et iterum post multa.

Quod verò res suavissima & pulcerrima in dicendo vicissitudo sit, credo ignorare neminem. ejus exemplum vero propono totam HERODOTI dictionem, totam Platonis, totamq; Demosthenis. Non possibile enim est invenire alios qui crebrioribus episodiis, & variationibus quæ pulcrius fluant, figuriſq; magis diversis fuerint usi. Hunc dico, velut in historiæ cultu: illum, velut in dialogorum venustate: istum vero, ut in sermonis forensis usu.

1 Fortasse rectius ὕστεροι, *posteriores, inferiores.* F. Sylb. 2 εὐροωτέραις ferri potest. potest tamen admitti etiam εὐχροωτέραις· illud pulchrius fluentes, hoc elegantius coloratas significat. F. S.

Idem

Idem Dionyſius Halicarnaſſeus de Demoſthenis in dicendo vehementia: ſi modo hic libri titulus.

Ὁ αὐτὸς Διονύσιος Ἁλικαρνασσεὺς περὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος· εἴγε αὕτη τοῦτο τὸ βιβλίον ὑπογεγραφή.

Quod ad tertium vero compoſitionis in oratione genus attinet, quod dixi miſtum ex ambobus eſſe (αὐστηρᾶς nimirum & γλαφυρᾶς) & commodiſſima ab utroq; excerpere, hujus nullus proprius eſt character: ſed ut illis, qui eum ſibi proponunt, lubet, utve poſſunt iſta quidem vitare, hæc vero conſequi, ita miſcere ſolent, non ſecus ac in arte pingendi mixturæ ſolent. Hujus ſtructuræ norma optima exſtitit Homerus poëtarum eximius, nec aliquis proferat dictionem concinniorem quod ad utrumque iſtorum attinet: ſuavitatem dico, & gravitatem. Et æmuli ejus exſtitere poëtarum complures tam epici quam melici; præterea tragici & comici, ac hiſtorici etiam priſci, philoſophi atq; oratores. Quorum omnium mentionem facere infinitus foret labor. Satis erit illorum qui in dicendo exſtiterunt principes, quos eſſe præſtantiſſimos mihi perſuadeo, proponere duos: ex hiſtoricis nimirum HERODOTUM; è philoſophis verò, Platonem. dignitas enim & gratia in ipſorum compoſitionibus ubique occurrit. An vero ego re examinata rectè utq; par eſt de iis ſtatuam, conſiderare poteſt quicunque voluerit. Age igitur quis negabit inter horridiorem & jucundiorem compoſitionem hanc mediam eſſe dictionem, & optima quæque deſumpſiſſe ex utraque iſta, hanc qua utitur HERODOTUS ubi Xerxi attribuit ſermonem quum deliberaret de expeditione contra Græcos ſuſcipienda: tranſlata vero eſt oratio in Atticam dialectum: Viri Perſæ, &c.

Τῆς δὲ τρίτης ἁρμονίας, ἣν ἔφαμεν μικτὸν ἐξ ἀμφοῖν εἶναι, τὰ χρησιμώτατα ἐκλέγουσ' ἀφ' ἑκατέρας, εὐδεὲς ὄφελος ἴδιον· ἀλλ' ὡς ἂν οἱ μετιόντες αὐτῶν προαιρέσεως ἔχωσιν ἢ δυνάμεως, τὰ μὲν φυγεῖν, τὰ δὲ λαβεῖν, ἔστως κίρναντας, καθάπερ ἐν τῇ ζωγραφίᾳ τὰ μίγματα. ταύτης τῆς ἁρμονίας κράτιστον μὲν ἐθήρετο καλὸν ὁ ποιητὴς Ὅμηρος, καὶ ἐκ ἂν τις εἴποι λέξιν ἁμείνονα ἁρμοσαμένῳ τὴν ἐκείνου πρὸς ἄμφω ταῦτα· λέγω δὲ τό τε ἡδὺ καὶ τὸ σεμνόν. ἐζήλωσε δὲ αὐτὸν ἐπῶν τε πολλοὶ ποιηταὶ καὶ μελῶν, ἔτι δὲ τραγῳδίας τε καὶ κωμῳδίας· συγγραφεῖς τε ἀρχαῖοι καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες· ὧν ἁπάντων μεμνῆσθαι πολὺ ἂν ἔργον εἴη. ἀρκέσει δὲ τῶν ἐν λόγοις δυοῖν δυοῖν ἁπάντων, οὓς ἐγὼ κρατίστους εἶναι πείθομαι, δύο μνησθῆναι μόνους· συγγραφέων μὲν, Ἡρόδοτον, φιλοσόφων δὲ, Πλάτωνα· καὶ γὰρ ἀξίωμα καὶ χάρις αὐτῶν ὑπερέχει τὰς ἁρμονίας. εἰ δὲ ὀρθῶς ἐγὼ καὶ εἰκότα ἐγνωκὼς περὶ αὐτῶν ἐξετάσας, τῷ βουλομένῳ σκοπεῖν ἔστω. φέρε δή τις ἐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν τε αὐστηρᾶς καὶ τὴν ἡδείας ἁρμονίας μέσην εἶναι τήνδε τὴν λέξιν, καὶ τὰ κράτιστα εἰληφέναι παρ' ἑκατέρας, ἢ κέχρηται Ἡρόδοτος. Ξέρξῃ πεισθεὶς τὸν λόγον ὅτε ἐβουλεύετο περὶ τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας στρατείας· μετακόμισας δ' εἰς τὴν Ἀττίδα διάλεκτον ἡ λέξις· Ἄνδρες Πέρσαι, &c.

Apud Dionyſium Longinum de ſublimi genere dicendi.

Παρὰ Διονυσίῳ τῷ Λογγίνῳ ἐν τῷ περὶ ὕψους.

Solus HERODOTUS proximè ad Homeri exemplar acceſſit.

Μόνος Ἡρόδοτος Ὁμηρικώτατος ἐγένετο.

---

1 μικτὸν ſubſtantivè accipiendum pro μικτόν τι, ſeu μίγμα, ut ſupra vocat. niſi μικτὸν communi genere uſurpatum hic velis, ut Antiq. Rom. l. 3. συμφορητὸς πόλις. communis enim loquendi ratio poſtulat fœminino fine μικτήν. F. S. 2 Pro αὐτῷ ſenſus & ſtructura poſtulant αὐτὸν, vel αὐτὸν vel ſaltem αὐτῷ. F. S. 3 Poſt αὐτῷ perperam in exemplari ex præcedentibus repetitum ἢ Πλάτωνα. F. S. 4 Pro ἡδείας perperam habet exemplar ἰδίας. F. S. 5 In exemplari eſt ἐβούλετο parum congruenter. ego Stephaneam Herodoti edit. ſequi malui. F. S.

DE HEROD. EJUSQUE SCRIPTIS

Ἐκ τῆς Ἑρμογένους περὶ ἰδεῶν τόμ. β.

ΠΕΡΙ ΗΡΟΔΟΤΟΥ.

Ἐν τοίνυν τοῖς καθ' ἱστορίαν πανηγυρικοῖς πανηγυρικώτατός ἐστιν ὁ Ἡρόδοτος. τὸ δ' αἴτιον ὅτι μὴ τὸ καθαρὸν, καὶ εὐχερὲς, πολύς ἐστι ταῖς ἡδοναῖς. καὶ γὰρ ἐννοίαις μυθικαῖς κεδνὸν ἁπάσας, καὶ τῇ λέξει ποιητικῇ κέχρηται διόλου. μέγεθος δὲ πολλαχοῦ μὲν ἔχει καὶ τὸ κατ' ἔννοιαν, καὶ μιμήσεως ἐπιμέλειαν καὶ τὸ πολὺ τὸ κόσμιον τὸ σωφρονέστερον, καὶ τιθῆνος ἡδονῆς ἔχει, καὶ τὸ μέγεθος. οἱ γὰρ πλείστοι τῆς ῥυθμοῦ αὐτῷ καλά τε τὰς σαυνίκας, καὶ τὰς βάσεις, δακτυλικοί τέ εἰσι καὶ ἀναπαιστικοὶ, σπονδειακοί τε καὶ ὅλως σεμνοί. ἤθη δὲ καὶ πάθη προσώπων, εἴπερ τις ἄλλος, κάλλιστα καὶ ποικιλώτατα μεμίμηται. διὰ δὲ τούτων καὶ πλείονι τῷ μεγέθει πολλαχοῦ κέχρηται, ὡς ἔν τε ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ ἑβδόμῃ τῆς ἱστορίων κατὰ τὸν Ξέρξην πρὸς Ἀρτάβανον, κἀκείνῳ πρὸς Ξέρξην περὶ τῆς ἀνθρωπίνων πραγμάτων λόγους. τοσαῦτα καὶ περὶ Ἡροδότου.

Ex Hermogenis opere quod inſcribitur περὶ ἰδεῶν *parte* II.

DE HERODOTO.

IN panegyricis itaq; quæ in hiſtoria uſuveniunt, omnium maximè excellit Herodotus. Cauſa eſt: præter quod purus juxta ac diſertus eſt, multum & in delectando occupatur. Etenim notionibus fabuloſis propemodum omnibus, dictioneque poëtica utitur ubique. Amplitudinem verò ſæpe habet & quod circa ſententias verſatur. certè accuratione ſua & ornatus apparatu utrumq; conſequitur tam voluptatem quam amplitudinem in dictione. Plerique enim numeri ipſius in compoſitionibus & pedibus dactylici ſunt & anapæſtici, & ſpondaici, prorſuſq; graves. Mores verò & affectus perſonarum, ſi ullus alius, pulcherrimè & poëtico more quàm maximè imitatur. Ob eas vero & majori amplitudine ſæpiſſimè utitur, ut alibi, & ſeptimo hiſtoriarum, in Xerxis ad Artabanum, & illius ad Xerxem de rebus humanis ſermonibus. Et hæc de HERODOTO dicta ſint.

Ἐκ τῆς Μαρκελλίνου περὶ τοῦ Θουκυδίδου βίου.

Τῶν δὲ πρὸ αὐτοῦ (Θουκυδίδου) συγγραφέων τε καὶ ἱστορικῶν ἀψύχους ὥσπερ εἰσαγόντων τὰς συγγραφὰς, καὶ ψιλῇ μόνῃ χρησαμένων ἁπάντων διηγήσει, προσώποις δὲ οὐ πεπλασμένους λόγους τινὰς, οὐδὲ ποιητῶν δημηγορίας, ἀλλ' Ἡροδότου μὲν ἐπιχειρήσαντος, οὐ μὴν ἐξισχύσαντος (δι' ὀλίγων γὰρ ἐποίησε λόγων, ὡς προσωποποιίας μᾶλλον ἤπερ δημηγορίας) μόνος ὁ συγγραφεὺς ἐξεῦρέ τε δημηγορίας, καὶ τελείως ἐποίησε μετὰ κεφαλαίων καὶ διαιρέσεως, ὥστε καὶ σαφῆ εἶναι τὰς δημηγορίας.

Ex Marcellino, de Thucydidis vita.

Cum autem ſcriptores, ac hiſtorici, qui eum (*Thucydidem*) ætate præceſſerunt, hiſtorias anima (ut ita loquar) carentes conſcripſerint, & nuda, ſimplicique rerum narratione ubique ſint uſi, nec ullis perſonis ullam orationem attribuant, nec ullas conciones fecerint, cumque HERODOTUS rem tentarit, nec voti compos fieri potuerit (HERODOTUS enim conciones paucis verbis expreſſas fecit, perſonarum fictionibus ſimiliores, quam concionibus) unus hic hiſtoriæ conditor conciones & invenit, & perfectè compoſuit, ita ut earum unaquæque ſua capita, & partitiones habeat, & ad certum ſtatum revocari poſſit.

Καὶ πάλιν.

Ἵνα δὲ μηδὲ τὰς ἄλλας ἀγνοῇς χαρακτῆρας, ἴσθι ὅτι μέσῳ μὲν Ἡροδότῳ ἐχρήσατο (ὃς ἔστε ὑψηλός ἐστιν, ἔστε ἰσχνός) ἰσχνῷ δὲ ὁ Ξενοφῶν. διά γε ἓν τὸ ὑψηλὸν ὁ Θουκυδίδης καὶ ποιητικαῖς πολλάκις ἐχρήσατο λέξεσι, καὶ μεταφοραῖς τισί.

Et iterum.

Sed ut reliquas dicendi formas cognoſcas, ſcias HERODOTUM quidem media eſſe uſum (quæ neq; ſublimis, neq; tenuis eſt) Xenophontem verò tenui. Thucydides igitur, ut ſublimem faceret orationem, ſæpe & poëticis dictionibus, & quibuſdam tranſlationibus eſt uſus.

Sed

TESTIMONIA

Sed abrumpere cogimur hanc telam: exſtant alias hinc inde alia ejuſmodi, ut apud eundem Hermogenem, Phalereum Demetrium, alios. Sic & elogia alia, quale illud vel ab inimico, quem ſe ſcripto contra Herodotum profeſſus eſt, Plutarcho: γεφιρὸς, ait de Herodoto, ἀνὴρ, καὶ ἡδὺς ὁ λόγος, καὶ χάριτος ἔπεστι, καὶ δεινότητος καὶ ὥρας τοῖς διηγήμασι. Herodotus autem, ait Diodorus Siculus, ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος, γλαφυρὸς, καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος. Ariſtides vocat κάλλιστον λογοποιῶν. Θαυμασιώτατον καὶ μελίγηρυν, Athenæus. Ἡρόδοτος ὁ σοφώτατος, inquit Cedrenus: ὁ γλυκὺς Ἡρόδοτος, Euſtathius. Alia ejuſmodi, quæ ſibi quis notaverit plenius & melius. Nos, quod unum adhuc poſſumus, è Ciceronе & Quinctiliano teſtimoniis aliquot præclaris additis, ſubjiciemus dein aliquot epigrammata in Herodoti laudem à veteribus ſcripta, & plura nova H. Stephani, contra eos qui Herodoti hiſtoriam fabuloſitatis accuſant.

Ex Cicerone lib. II. *De orat.*

Apud Græcos autem eloquentiſſimi homines remoti à cauſis forenſibus, cùm ad cæteras res illuſtres, tum ad ſcribendam hiſtoriam maximè ſe applicaverunt. Nanque & HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit, in cauſis nihil omnino verſatum eſſe accepimus. Atqui tanta eſt eloquentia ut me (quantum ego Græcè ſcripta intelligere poſſum) magnopere delectet.

Ex eodem in Orat.

Quo magis ſunt HERODOTUS Thucydideſque mirabiles; quorum ætas quum in eorum tempora quos nominavi accidiſſet, longiſſimè tamen ipſi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim ſine ullis ſalebris, quaſi ſedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primiſque ab his (ut ait Theophraſtus) hiſtoria commota eſt, ut auderet uberius quam ſuperiores & ornatius dicere.

Ex eodem in Hortenſio, apud Nonium.

Quid enim aut HERODOTO dulcius, aut Thucydide gravius? *&c.*

Idem libro de legibus I.

Patrem hiſtoriæ *eundem vocat: atque hoc referendum videtur ad illa verba quæ ex ſecundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, HERODOTUM illum qui princeps genus hoc ornavit. *nam de hiſtoriæ ſcriptione loquitur.* H. Steph.

Ex M. Fabio Quinctil. lib. IX.

Ubi de compoſitione loquitur.

Itaque ut confiteor, pænè ultimam oratoribus artem compoſitionis quæ perfecta ſit, contigiſſe: ita illis priſcis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero perſuaſerit, Lyſiam, HERODOTUM, Thucydidem, parum ſtudioſos ejus fuiſſe.

Aliquanto pòſt.

In HERODOTO verò cùm omnia (ut ego quidem ſentio) leniter fluunt, tum ipſa διάλεκτος habet eam jucunditatem ut latentes etiam numeros complexa videatur.

Idem lib. X.

Hiſtoriam multi ſcripſere præclarè : ſed nemo dubitat duos longè cæteris præferendos : quorum diverſa virtus laudem pænè eſt parem conſequuta. Denſus & brevis, & ſemper inſtans ſibi Thucydides : dulcis & candidus & fuſus HERODOTUS. Ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior : ille concionibus, hic ſermonibus : ille vi, hic voluptate.

Addamus & hoc ex A. Gellii Noct. Attic. lib. XV. *cap.* XXIII.

Hellanicus, HERODOTUS, Thucydides, hiſtoriæ ſcriptores in iiſdem temporibus ferè laude ingenti floruerunt ; & non nimis longè diſtantibus fuerunt ætatibus : nam Hellanicus initio belli Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur, HERODOTUS tres & quinquaginta, Thucydides quadraginta, ſcriptum hoc eſt in libro undecimo Pamphilæ.

EPI-

EPIGRAMMATA
IN
HERODOTUM,

Quorum prima tria veterum sunt, reliqua
H. STEPHANI.

ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπίτου.

Οὐδ' Ἁλικαρναστῆ με παρέδρεα μελτέσσις ἀοιδὸς
Ἡρόδοτ' Θ. πολύϊδεις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσά περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγε, ὅσσά περ αἰὼν
Ἔδρεπεν ἑρπύζων, ἐνάτας ἀνεδήσατο Μούσας·
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωνιδ' Θ. ἄνδρα φωνῆς.

Antholog. lib. V.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.

Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates divine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum;*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere, novem sacrante Camœnis
Juncta Iadi certat florens facundia linguæ.

ΑΔΗΛΟΥ.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰαδ' Θ. ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο· τῷ δὲ ἄπληστον
Μῶμον ὑπεκφυγόν, θήκατο δεύτερα πάτρην.

Apud Steph. voce Θήκαι.

INCERTI.

Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit, dum fugit invidiam.

Fuit

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

Fuit hoc epigramma & ſupra allatum ab avo meo, cum ejuſdem interpretatione, pag. 8. Monuit me etiam SALMASIUS noſter ὁ πάνυ, in tertio verſu, ubi vulgò habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωρίδ☉ ἐκ πάτρης, quod ipſum tamen vulgato melius non eſſe cenſet.

Ἄλλο.

Ἡρόδ☉τ☉ Μέσας ξεινίσατο· τῷ δ' ἄρ ἑκάστη
Ἀντὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

Ἐρρ'ικοῦ τοῦ Στεφάνου εἰς τὸν Ἡρόδοτον.

Ἡρόδ☉τ☉ λιγυρῶν ὅτι μέσσον ἄξια Μουσῶν,
Τῶδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότ☉ τὶς φθέγμα μελισσαγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Ὃς δεῖ Μουσάων, ἣν λαλῇ Ἡρόδ☉τ☉.

Ἤ ἔτω, Καλλιόπη σίγα, ἰὼ λ.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότ☉ λαλέοντ☉ ἀκὴν ἔσο Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπω Μοῦσαν ἄμουσον ἔμεν.

Ἤ ἔτω, Μὴ πρὸς τόνδε δοκῇ Μῶπα ἄμουσ☉ ἔμεν.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων τάδε ἦν, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβ☉ ἅτ', ἐν μέσῳ τῷ Ἑλικωνιάδων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡροδότ☉ λεγόμεθα πόν☉ θ' ἅμα ἐννέα Μουσῶν·
Κλέιμα ὃ Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγειν.
Εἰ δέκα δ' ἦν γεγεαφώς, δεκάτῳ τὶς ἂν ἔπλασε Μῶσαν,
Ὄφρα μὴ ἡ δεκάτη βίβλ☉ ἄμουσ☉ ἔοι.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἔστι μοῦ, ἔστιν Ἰὰς λιγυρὴ διάλεκτ☉ ἁπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακὴς ἐξαφιεῖσα θρόνους·
Ἀλλὰ τόσον Ἰὰς πασῶν προφερεστάτη ἐστὶ,
Τόσσον Ἰαζόντ☉ Ἡρόδ☉τ☉ περφέρει.

ALIA

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

ALIA EJUSDEM *H. STEPHANI* EPIGRAMMATA, PARTIM GRÆCA, PARTIM LATINA, Quæ iis qui *HERODOTUM* accusant fabulositatis, respondent: è quibus primum quod incipit Ἄφρων omisimus hîc, quum id supra jam pag. 34. habueris.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ, ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύμαΐα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δ' ἄπιστος ἔη ὃς μὲ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἱστορίη φθονερῶν φησὶ τήνδε καλεῦμαι.
Φεῦ πόσον ἰοβόλον τὸ σόμα τῶν φθονερῶν.
Ἀλλὰ γεάφειν φησὶ δόξα πολλοὶ μὲ λέγουσι καὶ ἄλλοι.
Ἢ φησὶ δόξα γεάφειν, μυθικὰ δεῖ γεάφειν;
Ἱστορικοὶ πολέες φησὶ δόξα γεάφουσι καὶ ἄλλοι,
Καὶ τήνδ' οὐ λήξειαι μυθικὴ ἱστορίη.
Ὅσσ' ἐνίοις φησὶ δόξα δοκεῖ, δοκεῖ ἔστιν πᾶσι.
Καὶ τιν' ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἡ ἐμὴ ἱστορίη, φησὶ δόξα γεάφουσι, καλείτω
Ἡ φησὶ δοξογράφος, μήτι δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ, ΩΣ ἀπ' αὐτοῦ.

Ἔκλυον εἰν αἰδέω ὅτι πολλοὶ πολλάκι ἄνδρες
Ἱστορίης κατ' ἐμῆς πολλὰ κακηγόρεον.
Γλύταρχος, Βοιωτὸς ἀνὴρ, πρώταρχος ἀπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμοῦ φησὶ τὸ ἱστορικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἰν αἰδέω παῤῥησίη δεῖ μοι οἴκῳ,
Ἠθὸς οἱ εὔηθες, κ' οὐ κακόηθες ἐμοί.

SEQUUNTUR LATINA, IN EJUSDEM *HERODOTI* PERSONA SCRIPTA.

I.

MENDACEM *historicum quonam me teste probabis,*
Qui nostros libros non reverenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla ut revocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non revocare potes? peto tantum quod potes, ut non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

EPIGRAMMATA IN HERODOTUM.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo judice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque levi famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has ultra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, livide, judice te.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama siniſtra manet.
Credulus haud volo sis, incredulus & volo non sis:
Hîc volo tu discas posse tenere modum.

ΛΕΞΕΩΝ ΙΑΔΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗ.

Α

Ἄβιος, ὁ πολύβιος. ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.
Ἀβρόν, ἁβρόν, αὔθαδες, τρυφερόν.
Ἀγαδυεργοί, οἱ ὀκ ἦμ ἱππέων ἐξιόντες, πέντε ἐκάς᾽ ᾧ ἔτως.
Ἀζαλατεῖν, διώκειν, φυλαδεύειν, ὑπαλάτειν, ὑβρίζειν.
Ἄζαυρ☉, ἄπορος.
Ἀγλῆιον, ἀγλεῖον.
Ἄζη, βασανία.
Ἀγγά, μάχερα α.
Ἄγγα, βεαχεῖα α.
Ἀδελφεός, ἀδελφός.
Ἀδελφυόμενον, ὁμοιώμενον.
Ἀδενία, ἀδένεια.
Αἰγίς, ἰῶ Λίβυες φορῆσι δορέην.
Αἰμασιά, Ἄνευ πηλῶ τειχίον.
Αἰνός, δεινός.
Αἶσ☉, Ἄλσ☉.
Αἰψηρός, λαψηρός.
Αἰωρηθέντες, μετεωριαθέντες.
Ἀκανθοπλήξ, ὁ πλησσόμεν☉.
Ἀκάνθιον, ἀκάνθιον.
Ἄλαστος, ἄλης☉.
Ἀλέες, συνηθροισμένοι.
Ἀλεξομένους, ἀμυνομένους.
Ἀλη, πλάνη.
Ἀληθία, ἀλήθεια.
Ἀμβοβάδων, καθ᾽ ὑπερβολήν.
Ἀμύσσειν, ταράσσειν, ἕλκειν, ξέειν.
Ἀναιρεόμενον, τὸ ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον.
Ἀναισιμῶν, δαπανᾶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνακῶς, ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς, φρονιστικῶς.
Ἀναραιρηκώς, ἠρηκώς.
Ἀναξυρίδας, τὰ βαθέα, καὶ βασιλικὰ τῆμ ὑποδημάτων.
Ἀνδρόγυν☉, ἑρμαφρόδιτ☉.
Ἀνδρόσφιγγα, σύνθετον ἄνθρωπ☉. καὶ σφίγξ δημιούργημα.
Ἀνέγνωσεν, ἀνέπεισεν, ἐδίδαξεν.
Ἀνέλη, χρήσῃ. ἀνελεῖν, μανθάνειν.
Ἀνθέρικας, τὰς καύλας τῆμ ἀσφοδέλων.
Ἀντίξοον, τὸ ἐναντίωμενον.
Ἀνῖάζειν, πολεμεῖν.
Ἀπεπλέξατο, ἀπέφυγεν.
Ἀπιλικώτερον, πρεσβύτερον.
Ἀπεματώσεν, ἐμάρανεν. ἢ ἀπεπαμάσε.
Ἀποτιμητήρης, ἀτίμως.
Ἀποφρὼν, τιμὴν τετιμένην τιμὴν ὑπὸ τῶν δόλων τοῖς δεσπόταις.
Ἀραίρηκα, ἤρηκα.
Ἄρδις, φαρέτρα, καὶ τὸ βέλ☉.
Ἀρθμία, φιλία.
Ἀρσανῖες, ἁρμόσαντες.
Ἀρηγὸς, ἄρωγ☉.
Ἀσκῆσαι, καλλωπίσαι.
Ἀτερ☉, ὁ ἕτερος.
Ἀποτιμητήρης, ἀτιμητήρης.
Ἀτιμωρητί, καὶ ἀφρονήσας.
Ἀυλὸς, εἶδ☉. ἀκολάσ᾽ ᾧ ὀργήματ☉.
Ἄφαρ καὶ ταχέως.
Ἀφαρεῖ
Ἄφλαστον, τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀχαιρεσίη, τὸ πρὸς χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι. ἢ ἀρχ.
Ἀφιδέαι, ἀλύσεις, οἱ ἢ ψέλλια. ἢ ἀμφιδ.

Β

Βαθεαχ☉, βάτεαχ☉.
Βαλανάγεα, κλεῖς.
Βάεις, ναῦς.
Βασιλέεις, δικασταί τινες.
Βέβαα, βέβηκα.
Βέρεθρον, βάραθρον.
Βίβλοι, διφθέραι.
Βλακὸν, τρυφερόν.
Βλήμεν☉, βεβλημέν☉.
Βλιμάζειν, ὀκνηλίβειν.
Βυσσόρυς, ὀβελὸς, μεγάλως ὀβελός.
Βυσσὸς, βυθός.
Βωθεῖν, βοηθεῖν.
Βωξὶ, βόαξ.
Βώσω, βοήσω.

Γ

Γαυλὸς, πλοῖον Φοινίκιον. καὶ φρέατ☉. ἀντλητήριον καὶ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπείναι, οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν, τὸ γνῶναι τινὶ αὐτῆ ἀδένειαν καὶ ἦμ ἐναντίων τινὶ ἰσχύν.
Γοργύρη, δεσμωτήριον ὑπόγαιον.
Γυμνοπαιδία, ἑορτὴ ὀν Σπάρτη ἐν ᾗ γυμνοὶ χορεὺς ἴστασι.

Δ

Δέξω, δείξω.
Δευκαλίδης, Δευκαλεωνίδης.
Δεύρω, δεῦρο.
Δημόσιοι, εἰς τὸ δημόσιον κάμνοντες.
Διαβεβλημέν☉, γελασθείς, καταπαιζόμεν☉.
Διασφᾶγας, αἱ διεσῶσαι πέτραι.
Διθύραμβ☉, ὕμν☉. εἰς Διόνυσον.
Δικὰ, δίκα.

Διξά, διχά.
Διφροφορευμβύης, φορείοις φορυμβύης.

Ε

Ἐγκατεύειν, διώκειν.
Ἐγχείψαι, ἐμπεσεῖν, προσπλάσαι.
Ἐδιχώθη, εἰς δύο ἐδιχρέθη.
Ἐδώλοισι, ὑποστρώμασι νηός.
Ἐθτέπανλο, ἐθτέπανλο.
Εἴβειν, λείβειν.
Εἰλινύων, ἐλυνίων, ἡσυχάζων.
Εἶπας, εἰπών.
Εἰρλὼ, ὡδὰ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἑαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ πεσημιζόμυθ., τῷ τρίτῳ μικιζόμυθ., τῷ τετάρτῳ πρόπας, τῷ πεμπτῷ πᾶς, τῷ ἑκτῷ μελείρλω. Ἐφηβεύει δ' παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιδ', μέχρι κ', Βαρυτόνως τὸ μελείρλω, ὥσπερ πυθμλὼ, ἀπύθμλω, ἀυχλὼ, ὑφαύχλω.
Εἰρωλάω, Ἐρωτάω.
Εἶτεν, εἶτα.
Ἐκνίζεν, ἔδακνεν, ἀπὸ τῆς πύας κνίδη.
Ἐκπλώσας, ἐκπλεύσας.
Ἐκλοπίως, ἐκλόπως, ὡδὶ δόξως.
Ἐκύρησεν, ἔτυχεν.
Ἐλατήρια, φάρμακα καθαίροντα τὴν κάτω κοιλίαν.
Ἐλόχησεν, εἰς λόχους κατέταξεν.
Ἔλυτρον, σκέπη, δέρμα.
Ἐλῶν, ἐλάσας.
Ἔμβολον, χάλκωμα ὠξυπυθμένον ὠδὶ τὴ πρῴραν ταῖς ναυσίν.
Ἐμυλώθη, ἐτυλώθη.
Ἐναγλίζειν, χαλᾶς διαφέρειν τοῖς κατοιχομένοις, ἢ δύειν.
Ἐναίρεις, οἱ ὁπλίτας.
Ἐνέδησεν, ἐκείκωσε.
Ἐνείκω, ἐνέγκω.
Ἐνηβητήρια, ἐνδυωχητήρια, ἐυωχήματα, ὀπτηδότης.
Ἐννώσας, ἐννοήσας, διανοήσας.
Ἐνωμοτία, τάξις ὡδὶ τοῖς Ἀττικοῖς.
Ἔξαιθ., ἐξαίρετ.
Ἔον, ἦν.
Ἐπάϊς θ., φανερὸς, ἐπίμφατος.
Ἐπαμησάμυθ., ἀνακινήσας.
Ἐπαναιρέεται, ἐπαναλαμβάνεται.
Ἐπβωᾶ, ὀπηδεῖ.
Ἐπίδοξα, προσδόκιμα.
Ἐπδήμ θ., δημόσι θ.
Ἐπεικέσαιον, μέτριον.
Ἐπικάρσιον, πλάγιον.
Ἐπικάπομαι, ἀποδέχομαι.
Ἐπίλαμπ θ., καταφανὴς, ὠξιφανὴς.
Ἔππλα, ἡ μὴ βεβαία κῆπος, ἀλλ' ὀπωρώνη θ., ἔπιπλα καὶ τὰ ἐπάνω ὑφασμάτων.
Ἐμφορήματα, τεκμήματα.
Ἔπίσιον, καλάλυμα.
Ἐπίσι θ., ἔποικ θ.
Ἐπισχώτερον, εὐφορώτερον.
Ἐπισρεφέως, ὀλιγελῶς, ἀπατηλικῶς.
Ἐρείπρες, ἐρέτηρι.
Ἑρμὶς, ὁ κλινόπους.
Ἐρυσίρμαλες, ἐρυσίρμαλοι.
Ἐσπιδισανλες, διυλισανλες.
Εὐηλία, εὐηλεία.
Εὐεσὼ, ἡ εὐημερία, εὐετηρία, ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν ἀγωγὴ, Διοσκουρικὸς ἀνδρὶ τῷ σοφῷ.
Εὐδυώτης, εὐδυωρία.
Εὐλέων, σκωλήκων.
Εὐμφρεία, ἡσυχία, εὐκολία, ἀπάθ θ.
Εὐρεᾶξ, πλευρᾶξ.
Εὐτυκία, ῥαδίως εἰργασμένα.
Ἔφεδρ θ., ἐπίκληρ θ.
Ἐχέσης, ἠχέσης.

Ζ

ΖΕΙΡΑ', μίτρα, ζώνη, ἐφαπλίς.
Ζάκηρ θ., νεωκόρ θ., ἱερεύς.
Ζύγλαις, καθέδραις.
Ζοὴ, Ζωή.
Ζωὴ, ἡ γυνὴ ζῶσα.
Ζώνη, πορφυρᾶν ἔνδυμα.
Ζώπειον, Μύλωνα.

Η

Ἤβηδὸν, μετ' ἰσχύ θ., μετ' ἀκμαίας, ὀρχηδόν.
Ἤγανον, πήγανον.
Ἤδη, οἱ τόποι ἐν οἷς ἀναῤῥέφουσι.
Ἤλυσις, ἔφοδ θ., πορεία.
Ἡμεκλέων, δυσφορῶν.
Ἥμιν, ἡμῖν.

Θ

ΘΑλάμαι, καταδύσεις.
Θειλόπεδον, εἰλόπεδον.
Θέλων, δυμαίμυθ..
Θῆμαι, θεῶμαι.
Θερμωλὴ, πυρετός.
Θεῖοσιν, ὄξισαν, μαίνεσι.
Θύεσον, ποτὸν ἀρωματικόν.
Θυσάνες, κρόσσες.
Θύωμα, θυμίαμα.
Θωῦμα, θαῦμα.

Ι

ΙΑκχίζεσι, λέγουσι, φλυαροῦσι.
Ἰδαγμεῖς, οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἰσία, δεῖπνα, ἑστία.
Ἴλη, τάξις ἱππική, συμμορία.
Ἴξις, εὐδυωρία.

Καὶ-

Κ

Καινῶν, τὸ χρήσασθαι λόγῳ καινῷ.
Κάλη, κώλη.
Καναβὶς, φυλὸν, θυμίαμα.
Καλλιερεῖσθαι, θύειν.
Κάμμορος, κακόμορος.
Κάπηλοι, ἀποδεχόμενοι.
Καταγινέων καταλύων.
Καταπεριξάμβλου, περῖκα ποιῆσαι.
Κατατίλεα, τὰ ἀναλώματα καὶ συνέδρια.
Κατέκτα, ἔκτανεν.
Κεῖνος, ἐκεῖνος.
Κενὸς, κενός.
Κέκλυθι, κλῦθι.
Κέρκυρα, νεὼς εἶδος.
Κηκίω, κηκίω.
Κιτάλης, κλέπτης.
Κληρέχεως, γεωργός.
Κνάφος, ἄκανθα ἔλκουσα ἱμάτια.
Κνυζημάτων, γεγραμμένων ἀποφθεγμάτων.
Κόλλιξ, ἄρτος περιφερής.
Κομιδὴ, ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κορδίνημαι, καρηβαρῶ. Lat. Scordo.
Κορύνη, ξύλον ὀπίσω καμπές.
Κραδία, καρδία.
Κρατὸς, δυνάμεως.
Κρὲξ, ὄρνεον δυσειώνιστον τοῖς γαμοῦσι.
Κρησφύγετον, κατὰ φυγὴν, ὀχύρωμα.
Κρίβανος, κλίβανος.
Κυκεῶ, κυκεῶνα.
Κυματώγη, ὑπαγωγὴ, αἰγιαλός.
Κυρβασίαι, τιάραι.

Λ

ΛΑθη, αἰσχύνη.
Λάμψομαι, Λήψομαι.
Λάξιν, λῆξιν, μερισμὸν, κλῆρον.
Λαῦραι, ῥύμαι, ἀμφόδα.
Λελασμένος, λελησμένος.
Λελάχωσι, λάχωσι.
Λεύκη, πάθος. ὡς ὅλον τὸ σῶμα.
Λίνον, λυρὰς χορδὴ, ἢ ᾠδῆς ὄνομα.

Μ

ΜΑλη, ἡ θέρμη.
Μαιλη, σπόδια, ἀνθράκων ἀπόψημα.
Μαιληνοι, ἄνθρακες φρυγανώδεις.
Μάζεα, αἰδοῖα.
Μᾶλαν, μέλαν.
Μελεδαίνειν, μεριμνᾶν.
Μελεδωνθέων, μεριμνῶν.
Μελεδωνοὶ, φροντισταί.
Μεμαχῖα, μεμπτῖα.
Μενέλεως, Μενέλαος.
Μὴν, μῆνα.
Μετιξὺ περοι, τινὲς ἕτεροι.
Μιςύλλης, ἄρτος χοιλός.
Μύδερον, σίδηρον ἀργόν.
Μυδῶσα, ἐκκρεμῶσα.
Μύθος, λόγος.
Μυσάζω, σπαράζω.
Μυχοὶ, καταδύσεις.

Ν

ΝΑυλόχων, λιμένα.
Νεῶν, νεώριον.
Νέαι, νῆαι.
Νεοχμῶσαι, νεχμῶσαι, νεωστὶ κινῆσαι.
Νικάεα, νίκη.
Νώτω, νοήτω.

Ξ

ΞΕῖνος, ξένος.
Ξενίλω συνεδήκατο, ὡς ξενίλω ἐδαρήσατο.
Ξεσὸν, ξηρόν.

Ο

ΟΙγδώκοντα, ὀγδοήκοντα.
Οἰδῖα, αἰδοῖα.
Ὀλίζον, ὀλίγον.
Οἴμημα, Οἶμα.
Ὄμηρος, σοφλός.
Οἰσύπη, ῥυπαρὰ περιττῶν ἕρια.
Ὄνος, τὸ ὀφὶ τὸ ἀπὸ ὑδάτων ἀγλαΐα πολύπωων καὶ συστρεφόμενον ζῶον.
Ὀργίσας, μαλάξας.
Ὀρθὸς νόμος, τρόπος μελῳδίας.
Ὀρτὴ, ἑορτή.
Ὀρχηδὸν, ἡδηδὸν.
Οὐ καταπεριξέως, ὃ περῖκα ποιῆσαι, καταφερνῆσαι.
Οὐκ ἰκνεωμμένως, ὃ περισπωμένως.
Οὐλεῖν, ὑγιαίνειν.
Οὖρος, Ὅρος.
Οὖρον, ὁροθεσία.
Ὄχανα, ἀσπίδων πόρπακες καὶ δεσμοί.

Π

ΠΑλάθας, τὰ ἐκ τρυγὸς πλάσματα, συρείως ἢ ἡ τῶν συκῶν ἐπάλληλος θέσις.
Παλλύνων, ἐπιπάσσων.
Πάρη, πάρη.
Πάταικοι, θεοὶ Φοινικικοὶ ἐν ταῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Περιφορηταὶ, ἀκταί.
Πεοσόμμα, ὀπίσθια.
Πεοσοὶ, ψῆφοι.
Πιοσηκωνία, ἡ χριόνται πέδαται.
Πρυτανεῖον, θεσμοθέτιον, θόλος, καὶ ἡ τοῦ στοὰ θήκη.
Πηκτὶς, ὄργανον, ψαλτήριον.
Πλεῦναι, πλέοναι.

Πλεῶ,

Πλεῶ, πλεῖν.
Πλίξ, βῆμα.
Πολέμαρχος, ἄρχων τῆς ξένων.
Πολλὸς, Πολλὴ, Πολλὸν } πολύς.
Ποταίνια, πεῖσματα.
Πεῖκα, δόθυς.
Πεῖσωλος, νεωκόρος. μὴ τῆς δῆλος.
Πέξενοι, περσάται.
Πεῖχυσις, τὸ ἀποσπεῖσαι.

P

Ῥηχία, ἄμπωτις.
Ῥηπὶς, πλέγμα.
Ῥηχίης, φραγμὸς, ἢ δέσμης τῆς φραγμῶν.
Ῥοιὴν, ἔσω νεῦον.
Ῥύμας, λαύρας.

Σ

Σαγάρεις, πελέκεις, τὰ ἐκ χειρὸς ὅπλα.
Σαπεὶν, σεσηπὸς.
Σαυρωτὴρ, ξυσὸν, δόρυ. ἢ σύραξ ὃν ἔνιοι κηλῶσι ὐρίαχν.
Σινάμωρον, κακόχολον.
Σισύρα, βαρβαρικὸς χιτών.
Σκευὴ, ὅπλισις, καὶ σολή.
Σκυτάλαις, ῥάβδοις.
Σπαργνύω, ὀργάω.
Σπαδίξας, ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης, φοινίκης. οἶδε, φοινικῆ. ῥάβδον, σπάδακες ἢ καὶ οἱ κύνες, καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαρισικόν.
Σπερχθεὶς, ταραχθείς.
Σταθμὸς, ὁδὸς μέτρον, κατάλυμα.
Στεῖφος, τὸ ὠθεῖ τὴ κεφαλὴ ἐρεῶν.
Συμψήσαι, συνθεῖναι.
Συνεδήκατο, ἐδωρήσατο.
Συρμαία, βρῶμα διὰ σέατος καὶ μέλιτος, ἢ λάχανον σελίνῳ ἐοικός.
Συρμαΐζειν, καθαίρειν πόματι τῆς ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος.
Σχοινοτενὲς, μακρὸν.
Σῶτρα, σωτήρια, λύτρα.
Σαίχυσι, τρίβυσι.

T

Ταινίαν, διάδημα.
Ταῖσοι καλάμων, πυκνοὶ ὃν ἡ ἐξέρασινον τῶν πλινθον.
Ταρσὸς, ἢ τῆς ὀρνίθων πτέρωσις.
Τέλη, ἀναλώματα.
Τελίσκω, τελῶ.
Τέμπεα, τὰ ἑνὰ τῆς ὀρῶν, καὶ οἱ σύνδενδρον τόποι.
Τετραπτερυλλίδες, ἀκρίδες πτερὰ ἔχουσαι πτερά.
Τετρυσημένος, καταπεπονημένος. ἢ τετρυγμὸς, καὶ τετρυμμός.
Τιάρα βασιλικὴ, κυρβασία ὀρθή.
Τειηκάδαι, δένδρα κατὰ δήμους καὶ ἀρυθμούς.
Τειξὰ, τρίχα.
Τειφάσιοι, τρίφωνοι, τειπλάσιοι.
Τόρνιον, τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνέμενον εἰς αὐτό.
Τρῶμα, τραῦμα.

Υ

Ὑποκεινεδὲς, ἀποκεινεδές.

Φ

Φάλαρα, τὰ ὠδὲ τοὺς γναθμοὺς σκεπάσματα.
Φαρμάκοις, βαφαῖς.
Φάρσος, τρύφος, κλάσμα, ἀκρωτήριον.
Φερέγυος, βεβαιωτής.
Φοιβόλαμπτος, Φοιβόλημπτος.
Φόρμος, πλέγμα, κόφινος.
Φρενήρης, σώφρων.
Φρητὸς, φρέατος.
Φευμάξαδες, φρυάξαδες, φυσῆσαι.
Φύζω, φεύγω.
Φυλάξαντες, ὑπηρήσαντες.
Φωλεαμὸς, κυβωτὸς τὰ φάρεα ἔχουσα.

X

Χιδὼν, χιτών.
Χοιρίδες, πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδύων, πέμνων.
Χρεὼν, χρεία.
Χρήματος, πράγματος.

Ψ

Ψημύθιον, ψαμμύθιον.
Ψῆνες, ξυρίφια, κωνώπια τὰ ἐν τοῖς ἐλύθροις τοῖς ἄρεσι.
Ψιαθοπλόκοι, χοίνων συμβολεῖς.
Ψῶ, ἀλγεινικὸν προσφώνημα.
Ψῶσα, θάλπουσα.

Ω

Ὦ ὄγοι, ὑπφώνημα χαιρικόν.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η' ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θ', Ἐπιγεγραμμέναι ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA:

SIVE,

HISTORIARUM Libri IX,

MUSARUM Nominibus Inscripti.

Liber Primus, *Qui inscribitur* CLIO.

HERODOTI Halicarnassei 1 historiæ explicatio hæc est: ut neque ea quæ gesta sunt, ex rebus humanis obliterentur 2 ex ævo, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, 3 gloria fraudentur, cum alia, tum vero 4 qua de re isti inter se belligeraverunt. Persarum 5 eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum 6 proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: faciendisque Ægyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos etenim ea tempestate omnibus civitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, fœminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis

Ἱστορίων πρώτη, Ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ'.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μὲν νυν τοὺς λόγιους Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τὸν τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι· ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προέχειν ἅπασι τοῖσι ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι χαδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος

1 2 3 4 5 Historiæ editio. *Totum hoc principium possit ita reddi,* Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: ut nec ea quæ facta sunt, ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur. neque magnorum & admirandorum facinorum, quæ partim Græci partim barbari ediderunt, fama extinguatur, cum circa alia *quæ de iis cognitu digna sunt,* tum vero *circa hoc,* quænam belli inter eos causa fuerit. Persarum quidem certe sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι. 6 Profecti, & positis sedibus in ea regione quam, &c.

θυγατέρα· τὸ δὲ οἱ ὄνομα ἦν κατὰ ταὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰὼν τὴν Ἰνάχου. ταύτας φάσας καὶ πρώμνην τῆς νηὸς, ὡνέεσθαι τὰ φορτία τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας ἀναπείσαντας ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεύνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰόν σὺν ἄλλῃσι ἁρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰόν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶεν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα μὲν δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα γεγένηται. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε τῶν εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ἀποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀπικόμενον ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ἔτι γὰρ ἐκείνους διδόναι. ὕτω δὴ ἁρπάσαντα τὴν Ἑλένην, τοῖσι Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προϊσχομένους ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτέοντων, βουλοίατο σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι; Μέχρι μὲν ὧν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσας ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μὲν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δὲ ἁρπαθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίαν ὥρην ἔχειν ἁρπαθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομένων τὴν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι.

filiam cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ fœminæ puppi navis assistentes ea mercarentur quæ cujusque aviditas maxime ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum aliis aliquot raptam fuisse: eisque in navem impositis Phœnices in Ægyptum vela fecisse. Hunc itaque in modum Io II
in Ægyptum perveniisse memorant Persæ, non quemadmodum 1 Græci: & hoc injuriarum principium extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorum nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) 2 illisque par pari repensum. Verum postea Græcos secundæ injuriæ autores extitisse. Longa enim nave 3 in ora Colchidis & ad Phasim fluvium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcendam, pœnasque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respondisse, ut illi de rapto Io Argiva pœnas sibi non dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secunda dehinc III
ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse uxoris sibi per rapinam è Græcia comparandæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primum missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos vero 4 tergiversantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis IV
solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipue autores extitisse, qui priores in Asiam quam ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidem sentire injuriorum virorum factum esse rapere fœminas: amentium vero, raptis ulciscendis operam dare: prudentium autem, 5 pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubie raptæ non fuissent. 6 Eoque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant ullam se habuisse rationem:

1 Phœnices. *Sed alteram lect. sequitur.* 2 Et ista quidem pari compensatione inter eos esse facta. 3 Æam Colchicam advectos. 4 Medeæ raptum ipsis objecisse, ista prætexendo, quum nec ipsi pœnas &c. 5 Raptas nihil curare. 6 Se itaque Asianos raptarum mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persæ: Gr.

Græcos

Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem comparaſſe claſſem, deinde in Aſiam profectos, imperium Priami evertiſſe: atque ex eo tempore ſemper exiſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Græcos. Siquidem Aſiam & barbaras gentes quæ illam incolunt, 1 putant Perſæ ſibi neceſſitudine conjunctas, Europam ve-
V ro & Græcos à ſe eſſe disjunctos. Hunc in modum Perſæ rem geſtam eſſe memorant, & Ilii excidium ſibi diſcordiæ cum Græcis extitiſſe principium comperiunt. Cum quibus non conſentiunt de Io Phœnices, quam negant ſe in Ægyptum abduxiſſe raptu uſos, ſed eam apud Argos cum nauclero navis ipſorum rem habuiſſe: & quum ſe gravidam eſſe comperiſſet, veritam parentes, 2 ſic voluntariam cum Phœnicibus navigaſſe, ne detegeretur. Et hæc quidem Perſæ Phœniceſque referunt: ego vero, utrum ſic geſta ſint necne, 3 non pluribus perſequar. Cæterum quem ipſe novi primùm cœpiſſe inferre Græcis injuriam, 4 hunc indicabo, longius oratione pergens, tam parvas urbes civitateſque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ ſunt parvæ: rurſus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerant parvæ. Igitur quum ſciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perſtare, 5 utriuſque fortunæ mentionem habebo.

VI CROESUS genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum vero nationum 6 tyrannus quæ intra Halym amnem ſunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra ventum Aquilonem, in mare quod vocant Euxinum evolvitur. Hic Croeſus, è barbaris quos cognitos habemus, primus Græcorum 7 alios ad tributum pendendum adegit, alios ſibi amicos conciliavit. Subegit quidem Iones, Æoles, & qui ſunt in Aſia Dores: amicos autem ſibi fecit Lacedæmonios, quum ante ejus imperium univerſi Græci liberi fuiſſent. Nam Cimmeriorum adverſus Ioniam expeditio, vetuſtior illa quidem Croeſo extitit, non tamen 8 urbes expugnavit, ſed per incurſiones prædas
VII abegit. Cæterum principatus quum eſſet Heraclidarum, ad genus Croeſi, qui vocabantur Mermnadæ, ſic pervenit: CANDAULES, is quem Græci Myrſilum nominant, Sardium fuit 9 tyrannus,

Ἕλλωνας ὁ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς σόλον μέγαν σωσαγείραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατιλεῖν. ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλλαδικὸν σφίσιν ἴδιον πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλλαδικὸν γλῶσσαν κεχωρίδας. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γλεύδας, καὶ ἅμα τὴν Ἰλίου ἅλωσιν δυείσκουσι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἐγκυος ἐοῦσα, αἰδεσθεῖσα τοὺς τοκέας, ἑκοῦσα δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μὲν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσιν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐρέω περὶ τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς ἕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως σμικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ὀπίσω ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ὠυτῷ μένουσαν, ὁμοίως μνησθήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω, τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἔξεισι πρὸς βορέην ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστρέφη ἐγένετο τὰς πολίων, ἀλλ' ἐξ ὁδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη ἕτω περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων,

τῇ κατὰ τάτε αἰεὶ

τῇ ὀνομάζουσι

1 *Vel*, in neceſſitudinem ſuam recipiunt: cum Europa vero & Græcis nullam ſibi ſocietatem intercedere exiſtimant. *Vel*, nihil ſibi eſſe commune. 2 Tum demum ultro cum Ph. 3 Dicere non conſtitui. *Q. d.* non me comparo ad dicendum. 4 Hunc ubi indicaverim, ulterius progrediar, tam p. 5 De utriſque ment. 6 Regnator. *vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & aliis in locis.* 7 *Vel*, Alios ſubactos, *ſive* [ſubjugatos] pendere ſibi tributum coegit. 8 Urbes ſubjugavit. *Vel*, pati jugum coegit. 9 *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

τοῦ Ἄργων ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνυ, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο
3 Σαρδίων. Κανδαύλης ὃ ὁ Μύρσου, ὕστατος τοῦ Ἄργου. οἱ δὲ πρότερον Ἀργων βασιλεύσαντες αὐτόθι τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τοῦ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. τῶνδε τούτων ὑπὸ Ἡρακλεῖδαι ὑπηρεφανέες, ἔχοντες τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος. ἄρξαντες ἔτεα δύο καὶ εἴκοσι ἡμέρας ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς τοῦδε παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχήν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δέ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὴ ταῦτα νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· (τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ
τὰ δ' ἀμείνω ἑτέρα ἀπόρρητα τοῦ πράγματος ἐνετίθετο ὁ Κανδαύλης) καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ ἡμέρῃ κακῇ) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε, "Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι "λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· "(ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα "ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποιέειν ὅκως ἐκείνην θεήσεαι γυμνήν. ὁ δέ, μέγα ἀμβώσας, "εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δεῖξαι τὴν ἐμὴν δέσποιναν γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένου συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. "πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσι ἓν τοῦ σκοπέειν τινὰ "τόδε ἔστι, "τινὰ σκοπεύειν τὰ ἑωυτοῦ. "ἐγὼ δὲ πείθομαι, ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, "ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων τοῦ ἀρρωδέων τοῦ ἀμείβεσθαι ἡμῖν κακόν. ὁ δὲ "ἀμείβεται τοιάδε, "Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμέ, ὡς "σὲ "πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυνα- τοῦ πειρώμενος λέγω λόγον. "ῖκα τὴν ἐμὴν, μήτι τοι ἐξ αὐτῆς βλάβη· "βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι "ὅτως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν σεύ. "σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοι- "μήσεται, ὑπαδὺς τῆς ἀνοιγομένης θύρης τοῦ κοίτην "δίκην. μετὰ δ' ἐμὲ εἰσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς "κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς

ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argon, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: novissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Argonem qui in ea regione regnaverant, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus est Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his 1 succedentes Heraclidæ, imperium ex oracuło adepti sunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque Annos, duas & viginti virorum ætates, tenuerunt, filius patri deinceps succedens, usque ad Candaulem Myrsi filium. Hic igitur Candaules VIII uxorem adamabat, eamque præ amore arbitrabatur omnium fœminarum esse pulcherrimam. Hoc ita esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascyli filium, ex satellitibus suis (erat enim is maxime ipsi acceptus, 2 eoque ministro in rebus magis arduis utebatur) speciem uxoris supra modum extollebat; Ad quem non multo interjecto tempore (necesse nanque erat ei male evenire) inquit his verbis, Gyges, 3 neque enim videris mihi fidem habere referenti de conjugis specie: (quod magis incredulæ sunt hominibus aures quam oculi) fac illam conspicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quemnam, inquit, here sermonem profers haudquaquam sanum, qui me jubes inspicere heram meam nudam? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Jam olim hominibus sunt honesta excogitata, 4 unde discere debemus: ex quibus hoc unum est, Quæ sua sint, quemque inspicere debere. Ego vero tibi fidem habeo, illam esse fœminarum omnium speciosissimam, teque oro ne me ores illicita. Atque hæc dicendo Gyges IX repugnabat, pertimescens nequid sibi ex ea re mali contingeret. Cui vicissim ille his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges: cave timeas aut me, tanquam hoc te sermone tentantem, aut uxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim 5 sic ego machinabor, ut illa ne deprehendere quidem possit se abs te fuisse inspectam. Te nanque secundum fores cubiculi in quo cubamus, quum apertæ fuerint, collocabo. Ubi ergo fuero ingressus, aderit & uxor mea in cubiculum: juxta cujus introitum

1 Autem educati Heracl. 2 Eique res magis serias communicabat) spec. 3 Quia non videris m. 4 Unde discere oportet. *Q. d. Jam olim compertum fuit quænam honestati essent consentanea, & inde nobis petenda disciplina est. unum autem eorum est,* 5 Tali artificio utar, ut

sella

ſella poſita eſt, ſuper quam veſtes illa, ut quamque exuet, reponet, ſeſe per multum otium ſpectandam præbens: quæ quum à ſella cubitum perget, 1 oſtendens invicem terga, curæ tibi ſit deinceps ne te per fores abeuntem conſpiciat. Gyges igitur, ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, poſteaquam hora cubandi viſa eſt adeſſe, in cubiculum duxit: ſtatimque poſt & uxor adfuit. Quam introeuntem ac veſtimenta deponentem Gyges intuitus, ubi averſa fuit illa cubitum vadens, ipſe è loco prorepens foras abiit: & inter exeundum à muliere conſpectus eſt. 2 Hæc, ut didicit à viro quid actum eſſet, neque præ pudore exclamavit, neque viſa eſt percepiſſe, habens in animo Candaulem ulciſci. Apud Lydos enim, & fere apud cæteros quoque barbaros, magno probro eſt etiam virum conſpici nudum. Ita tunc nihil aperiens mulier, ſilentium tenuit: mox autem ubi dies illuxit, quos domeſticorum maxime ſibi fideles intelligebat eſſe, quum præparaſſet, Gygem accerſit. Hic eam nihil ſuſpicans ſcire eorum quæ acta erant, accerſitus venit: quippe qui antea ſolitus eſſet ad reginam concedere, quoties ab ea vocaretur. Ut venit, ad eum his verbis mulier inquit, 3 Nunc duabus tibi præſentibus viis, Gyges, offero electionem, in utram malis divertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipſum continuo occumbere ſic oportet: ne in omnibus Candauli obſequendo, 4 poſthac ſcias quæ te ſcire non decet. Sed aut illum qui iſta conſuluit, interire opus eſt: aut te, qui nudam me es conſpicatus, & illicita feciſti. Ad hæc verba Gyges primum obſtupefactus, poſtea obſecrare illam ne ſe ad talem neceſſitatem adigeret alterutrum eligendi. Ubi non perſuadet, ſed utique propoſitam ſibi neceſſitatem cernit aut interimendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipſe ſupereſſet: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriendus erit unde ille me nudam oſtendit. In ſopitum autem impetus dabitur. Poſteaquam igitur inſidias inſtruxerunt,

ἐσόδου θεόντος. ὅπῃ τοῦτον τὸν ἱματισμὸν “
κατ' ἓν ἕκαστον ἐκδυόμενα δώσει, καὶ κατ' “
ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι θηήσασθαι. “
ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στείχῃ ὄπῃ τιν “
δύνῃ, κατ' νώτου τε αὐτῆς ἡμῖν, σοὶ μελέ- “
τω τῷ ὀνθεῦτεν ὅκως μή σε ὀφθαλμοὶ ἰόντα “
διὰ τῶν θυρέων. Ὁ μὲν δὴ, ὡς ἐκ παρεσκεύ-
αστο, διαφυγέειν, ἕως ἕτοιμος. ὁ δὲ Κα-
νδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης εἶ-
ναι, ἦγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετ' αὐ-
τὰ αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν
δὲ καὶ πιθεῖσαν τὰ εἰμάτια ἐθηῆτο ὁ Γύγης.
ὡς δὲ κατ' νώτου ἐγίνετο, ἰθέως τῆς γυναικὸς
ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ
ἡ γυνὴ " ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἔτε ἀνέβωσεν, αἰ-
σχυνθεῖσα, ἔτε ἔδοξε μαθέειν, ἐν νόῳ ἔχου-
σα τίσασθαι τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ τοῖσι
Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι
βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνόν,
" αἰσχύνην μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ
ὕπνου, ἐδέκετο σιγὴν ἡσυχίην " εἶχεν· ὡς
δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων
τοὺς μάλιστα ἑωυτῷ πιστοὺς ἐόντας ἐωϋτῷ,
ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα.
ὁ δὲ, ἐδέκεον δοκέων αὐτὸν τῶν πρηχθέντων
ὕπνωσας, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ
καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι,
φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλε-
γεν ἡ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν “
παρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκο- “
τέρῃ βέλεαι τεραπεύσῃ. ἢ γὰρ Κανδαύ- “
λεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βα- “
σιληίην ἕξεις τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε “
αὐτίκα ἔτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ “
πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τῇ λοιπῇ “
ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε “
τὸν ταῦτα " βουλευσάμενον δεῖ ἀπόλλυσθαι, “
ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν δηησάμενον, καὶ ποι- “
ήσαντά τε νομιζόμενα. ὁ μὲν δὴ Γύγης πέως μὲν
ἀπεδαύμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέ-
τευε μή μιν ἀναγκαίην ἐνδεῖν ἁμερίναι τοιαύτῃσι αἱρέσιν. ἔκων δὲ ἔπειθεν,
ἀλλ' ἑώρα ἀναγκαίως ἀληθέως προκει-
μένους, ἢ τὸν δεσπότεα " ἀποκτεῖναι, ἢ αὐ-
τὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλυσθαι αἰρέεται αὐ-
τὸς τεθεῖναι. ἐπιρρώτα δὴ λέγων τάδε,
Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν “
ἐμὸν κτείνειν, οὐκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκού- “
σω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσομεν αὐτῷ. “
ἡ δὲ, ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὅθενπερ καὶ ἐκεῖνον· ἐμὲ ἐπε-
δέξαο γυμνήν· ὑπανδρώσω δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν,

1 Et ei fueris à tergo, curæ ti. 2 *Vel*, Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat, neque exclamavit, utpote pudore retenta, neque præ ſe tulit animadvertiſſe. 3 Nunc quum duæ viæ in tua ſint poteſtate, G. 4 Poſthac videas quæ te videre non decet.

νυκτὸς γινομένης, (ἐν γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ ἐδεμία, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον ἐδοῦσα, καλὰ κρύπτει ὑπὸ τῆς αὐτῆς θύρης. χὠ μὲν ταῦτα, ἀναπαυομένῳ Κανδαύλεῳ, ὑπεισέρχεται ἐς τε ἀπικτείναι αὐτὸν, ἔσχε τε τήν τε γυναῖκα τὰ τοῦ βασιλητοῦ Γύγης. * τοῦ δ' Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡμεν, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὰ βασιληίου, καὶ ἐκράτησε ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ [τῶν ἐν ὅπλοισι] ἦσαν, συνέβησαν ἐς ταὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοί, ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα ἔσεσθαι Λυδῶν, τότε βασιλεύειν· ἢν δὲ μή, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης. τισάνδρῃ μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸ πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τότε τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλεῖσα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἔστι, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑξάσι δὲ ὅτι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσερεσκαίδεκα τάλαντα. ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, ἐν Κορινθίων τοῦ [δημοσίου] ἔστιν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. [τοῦ δ' ἄτου] Ἔστω δὴ ὁ Γύγης, πρώτους βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλέα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιληΐον θρόνον ἐς τὸν τοὐρανοπέτεα ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθαπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, κατὰ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, διὰ τὸ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐσέβαλε μὲν νυν καὶ οὗτος στρατιὴν, ἐπεί τε ἦρξε, ἐς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἶλε· ἀλλ' ἐπὶ γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυῶν δεόντα τεσσερακοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν

& nox advenit, Gyges 1 nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla devitandi facultas eſſet, ſed neceſſe aut perire, aut Candaulem perimere. Mulierem in thalamum ſequitur, quem illa, dato pugione, ſubter eaſdem fores occulit. Unde poſtmodum iſte procedens, quieſcentem Candaulem obtruncat, uxoremque ejus & regno potitus eſt. 2 Cujus *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autem regnum Gyges XIII & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. Nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis caſum, atque in armis eſſent, convenit inter hos ac factionem Gygianam, ut, ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret: ſin minus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnavit. 3 Sed demum Pythia loquuta, Heraclidarum ultionem in atnepotem Gygis eſſe venturam. quod carmen neque Lydi neque ipſorum reges ullius momenti fecerunt, priuſquam exitu comprobatum[4] eſt, Hunc in modum obtinuere tyranni- XIV dem Mermnadæ, ſublatis Heraclidis. Gyges, 4 tyrannide occupata, Delphos donaria miſit non pauca, 5 ubi quæ ex argento donata viſuntur, eorum pleraque iſtius ſunt. Et præter argentum, immenſam vim auri dedicavit: poſuitque cum alia, tum vero (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas, numero ſex, pondo triginta talentorum: quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. licet is theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthii populi ſit, ſed Cypſeli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipſi novimus primus, munera apud Delphos poſuit, ſecundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam & Midas obtulit regiam ſellam, in qua ſedens jura ſolitus dicere erat, rem ſpectaculo dignam: 6 quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, ejus *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur poſtquam imperio potitus eſt, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemque Colophonem vi cepit. Nec aliud ullum præclarum facinus ab eo geſtum eſt, quum duodequadraginta annos regnaverit. Et hunc quidem nos,

---

1 Ut qui non admitteretur, nec ullam effugiendi facultatem haberet, ſed cui neceſſe eſſet aut per. 2 Cujus, *videlicet Gygis*, mem. 3 Sed id demum tamen Pythia erat loquuta. 4 regno occupato. 5 Sed cum alia plurima ex argento Delphis ſunt ab eo poſita, tum vero etiam præter arg. 6 Quæ ſella eodem loco poſita eſt quo Gygis pateræ: vocaturque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, ejus *videl.* * De Archiloco Pario vide quæ Joſ. Scaliger Animadv. in Euſeb. edit. noviſſimæ pag. 57. & 58. Ubi trimetra illius, quæ poſtea Anacreon aliis expreſſerit, recitantur.

his dun-

his duntaxat de eo commemoratis, miſ-
XV ſum facimus. ¶ ARDYIS autem ejus filii faciemus mentionem, qui poſt Gygem regnavit. Hic Prienenſes expugnavit, & Miletum invaſit: quo 1 Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus ejecti è ſedibus ſuis, in Aſiam tranſierunt, Sardiſque præ-
XVI ter arcem ceperunt. Quum autem undequinquaginta regnaſſet annos, ſucceſſit SADYATTES Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattæ ſucceſſit ALYATTES, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellavit & Medis: Cimmerioſque exegit ex Aſia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas invaſit. Unde non quemadmodum optabat diſceſſit, ſed vehementur eventu fruſtratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, digniſſima memoratu edi-
XVII dit, quæ hæc ſunt. Bello quod geſſit cum Mileſiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc tranſgreſſus obſidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fiſtularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Mileſium pervenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, ſed incolumes eſſe paſſim ſinere: arboribus modo fructibuſque regionis pervaſtatis, rurſus ſe recipiebat. Nam Mileſii mare obtinebant, ut opus non eſſet hoſti illic conſidere. Ædificia autem idcirco Lydus non excidebat, 3 ut & Mileſii habentes unde procederent, humum ſererent colerentque: & quum hoc illi feciſſent, ipſe cum exercitu ingreſſus ha-
XVIII beret aliquid quod popularetur. Hæc faciens, undecim oppugnavit annis: per quos 4 duo ingentia vulnera accepere Mileſii: unum, in Limeneio (quod eſt ipſorum regionis) pugna commiſſa, alterum in campo Mæandri. Horum undecim annorum ſex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Mileſiam tunc invaſerat, & idem bellum conflaverat: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (ut à me ſuperius commemoratum eſt) intentius adminiſtravit: in quo bello Mileſios nulli ex Ioniis ſublevaverunt, præter Chios, qui ſoli fuere auxilio: red-

παρήσομεν, τοσαῦτα ὑπομνηθέντες. Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγεα βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἷλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐστράτευσε. ὡς τότε τε συνέβαινε Σαρδίων, Κιμμέριοι ὑπὸ ἀνθρώπων τῶν ἀπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπικόμενοι ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ περιπταίσας μεγάλως· ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παρεδέξατο τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός· ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε δὴ Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὁκόταν μὲν ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἁδρὸς εἴη, τηνικαῦτα ἐστράτευε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλῶν γυναικείων τε καὶ ἀνδρείων. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἔτε κατέβαλλεν, ἔτε ἐνεπίμπρη, ἔτε θύρας κατέκοπτε, ἐᾶ δὲ κατὰ χώρην ἑστάμεναι· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὁκως διαφθείρειεν, ἀπαλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥς τε ἐπ' ἤδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας ἐὰ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὁκως ἔχοιεν ἐνθεύτεν ὁρμεώμενοι τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι· αὐτὸς δὲ, σφείων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε Λιμενηίῳ χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μὲν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἦρχε Λυδῶν, ὁ δὲ ἑσβαλὼν τὸ πέμπτον ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιὴν (Σαδυάττης γὰρ οὗτος καὶ ὁ τὸν πόλεμον διασκευάσας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἐπίλοιπα τοῖσι ἐξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε. ὃς παρεδέξατο (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσέτι ἐντεταμένως. τοῖσι μὲν Μιλησίοισι ἐδαμῶς Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον

1 Sardium regno potiente. 2 Unde non cum eo quem optabat exitu diſceſſit. 3 Ut poſtea prodeuntes Mileſii poſſent terram ſerere & colere: & quum &c. 4 Duas ingentes clades acc.

ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐπεμώρεον· ἐν γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνεδήνεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληΐου ἐμπρησθεισέων ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνηυείχθη τι τοιόνδε πρῆγμα· ὡς ἅφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, Ἀσησίης ἐπίκλησιν. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· ἐν τοιούτοισι μὲν λόγῳ οὐδεὶς ἐνέμετο, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησε ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νόσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ὕστερον ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσιθεῖσι τούτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως ἂν τι προειδὼς πρὸς τὸ παρὸν βουλεύηται. Μιλήσιοι μὲν νυν ὕστερον λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος συνθέσθαι ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὐτὸς οἰκοδομέει. ὁ μὲν δὴ ἀπίσσετο ἐς τὴν Μίλητον ἤδη· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλει ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν, πᾶσαν συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποιέετο προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς ἰδὼν τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. ταῦτα δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τὰς παρὰ τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' ὀλίγου ἄλλο ἐγένετο ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης, σιτοδηίου τε ἐόντος ἰσχυροῦ ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοσήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου

dentes vicem 1 quòd aliquando Mileſii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tuliſſent. Duodecimo autem anno incenſis ab exercitu ſegetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut erant incenſæ, 2 valido vigente vento, celerrime pervaſerunt Minervæ templum, cognomine Aſſeſiæ, quo incendio templum deflagravit. 3 Neque ullius momenti ea res in præſentia habita eſt: ſed quum poſt exercitus reditum Sardis Alyattes decubuiſſet, diuturniuſque ægrotaret, Delphos miſit ad deum de ſua valetudine ſciſcitatum, ſive alieno ſive ſuopte conſilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniſſent, ſe reddituram reſponſum Pythia negavit, priuſquam templum Minervæ reparaſſent, quod in terra Mileſiorum apud Aſſeſum concremaſſent. Ita actum eſſe 4 ego Delphis accepi: ſed Mileſii his illa addunt, Periandrum, Cypſeli filium, quum audiſſet oraculum Alyatti redditum, miſiſſe nuncium ad Thraſybulum, tunc 5 Mileſiorum tyrannum (cujus in primis erat familiaris) admonitum ut aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in præſens. Et Mileſii quidem ita id geſtum memorant. Alyattes autem, ubi hæc ipſi nunciata ſunt, confeſtim caduceatores Miletum mittit, ad ineundas cum Thraſybulo & Mileſiis pactiones tantiſper dum templum ædificaretur. 6 Dum caduceator Miletum venit, Thraſybulus (ut qui omnem ſermonem plane perſenſerat, noratque quidnam Alyattes facere ſtatuiſſet) hujuſcemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel ſuum ipſius vel privatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Mileſiis ut quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarent, & inter ſe comeſſationibus uterentur. Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitque, ut caduceator Sardius cernens ingentem frumenti acervum effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam ut illa conſpexit caduceator, Thraſybuloque Lydi mandata expoſuit, reverſus eſt Sardis: & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti eſſe, & populum ad extremum uſque malorum deveniſſe, reverſo illinc caduceatore audiebat

XIX XX XXI XXII

προπεπυσμένος] προεπεπυσμένος

τοιόνδε] τοιάδε

πάντα συγκομίσας ἐς τὴν ἀγ.] πάντα συναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν

χρᾶσθαι] χρέεσθαι

εἵνεκεν] εἵνεκα

Σαρδιηνὸς] Σαρδιανὸς

εἰπὼν] εἰπὼν πρὸς

6 τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοσήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου

1 Quòd antea Mileſii cum Chiis bellum adverſus Erythræos geſſiſſent. 2 Vi venti adactæ, celerr. 3 Neque res hæc eo ipſo tempore conſideratu digna viſa eſt: 4 Ego ex Delphis audivi. 5 Mileſ. regem (quocum illi hoſpitalis amicitia ſumma intercedebat) adm. 6 Dum caduceatores Mil. veniunt Thraſ. *ſequendo præcidentia.*

contra-

contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conventum eſt ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii: proque uno duo delubra apud Aſſeſium ædificavit. Alyattes ipſe ex morbo convaluit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita
XXIII habuere. ¶ Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron fuiſſe evectum, qui erat citharœdorum ſui ſæculi nulli ſecundus: quique primus hominum quos novimus, & fecit & nominavit & docuit Corinthi dithy-
XXIV rambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triviſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque navigare: rurſuſque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum 1 reverti: &, quum profecturus Tarento eſſet, quia nullis magis quam Corinthiis fideret, navigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, 2 iſtos Arioni inſidiatos, ut eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tantum fuiſſe deprecatum. Non perſuadenti nautas juſſiſſe ut aut ſibi manus inferret, ut ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc 3 difficultatem redactum, obſecraſſe ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, paterentur ſe omni ſuo ornatu coopertum, ſtantemque ſuper foros, cantare: & quum decantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (invaſerat enim eos libido audiendi præſtantiſſimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam navem conceſſiſſe. Illum, induto ſibi omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, inchoaſſe carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, ſeſe, ut erat ornatus, in mare jeciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuiſſe tranſvectum: & quum è delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: & ubi pervenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, nequò prodiret: cæterum curaviſſe

τὲς ἐναντίως λόγως ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἤ τε Ἀλλαξάνδρη ἐλθύετο, ἐπ' ᾧτε ξείνως ἀλλήλοισι ἔξειν καὶ ξυμμαχίης· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηὸς τῇ Ἀθηναίῃ φηοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νόσου ἀνέζη. καὶ τὰ μὲ πρὸς τὸν τῶν Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔχει. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, τύραννος δὲ τῆς Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας. ἐτυραννήθη δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῇ δὲ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θαῦμα μέγιστον παρασχεῖν. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων ἀνθρώπων δεύτερον, καὶ * διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμήσαντα πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, ἀπλῆσαι ὁρμᾶσθαι ἐς Κόρινθον ἀπὸ Τάραντος, πιστεύοντα δὲ ἀνδράσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, παθόντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι ἀνδρῶν. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λιπαρέα, χρήματα μὲ περιεῖναί σφι, ψυχὴν δὲ ἐξαιτέοντα. ἔπειν δὲ οὐκ ἐθέλειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πρωτέας ἢ αὐτὸν ἐξαγεῖσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπορημένα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, ἐξαιτήσασθαι, ἐπείδή σφι οὕτω δοκέοι, πρὶν ἐκβιβάσαι αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ πᾶσαν ἐσθῆτα ἐν τοῖσι ἐσκαλίοισι, ἐσάσαι· ἐσάσαι δὲ, ὑπερθέσθαι ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐπελθεῖν γὰρ ἡδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσους νέας. τὸν δὲ, ἐνδυόντα τε πᾶσαν τὴν σκηνὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάριν, στάντα ἐν τοῖσι ἐσκαλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν † ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥίψαι μὲν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς ἔχοι, σὺν τῇ σκηνῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲ ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκηνῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, ἐσάσαι μετιέντα, ἀναμένοντα δὲ

1 *Hic ὀπίσω eſt potius* retro, *vel* retrorſum. 2 Iſtos machinatos eſſe ut Arione deturbato, pec. 3 Conſilii inopiam. * Dithyrambum inveniſſe agnoſcunt etiam Pindari Interpretes ad Olymp. 13. † Ὄρθιος νόμος cantus erat fidicinis citharœdive concitatior, & ſonorâ voce prolatus. Genus hoc excogitavit Terpander & à numeris quibus fertur, nomine donavit. Suidas. qui plura velit, legat aureum Clariſſimi Is. Voſſii libellum de viribus Rithmi.

ἔχειν

ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς ὦν ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέειν εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκεῖνον ὡς εἴη τε σῶς περὶ τοῦ Ἰταλικοῦ, καὶ μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ὑπεφάνηναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, ἐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι * ἀνάθημα χάλκεον ἐὸν μέγα ὑπὸ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπεσε τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέδησε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος τοῦτον τὸν οἶκον τοῦτον, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητόν, θέης ἄξιον πάντων πρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὸν βασιλήιον Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερακοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεδήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νεὼ χοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μέταξυ τοῦ παλαιοῦ πόλιος, τὸν τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νεοῦ, ἐπὰ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τοῖσι μὲν ἐδυνάατο μέζονας παροινείσκειν, μέζονα ἐπαρτιώμενος, τοῖσι δὲ ἀπεόντων, καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ, Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομένου δὲ Κροίσου εἴτι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιώτας ἵππον συωνέεσθαι μυρίους, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἐόντας ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν, ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ὑπὲρ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὔχεσθαι νησιώτας ἱππολομοῦντας λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ εἰκότα ἐλπίζων· νησιώτας δέ τι δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε

ut nautas haberet. Eos accitos, ubi adfuerunt percontatum ſiquid de Arione memorarent: & referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiliiſſet habitu: iſtos terrefactos, nihil amplius habuiſſe quod convicti inficiarentur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænarum 1 ingens Arionis ex ære donarium, ſuper delphinum ſedens. Porro Alyat- XXV
10 tes Lydus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem & quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo, quum è morbo convaluiſſet, apud Delphos dedicavit grandem ex argento pateram: itemque alteram ex ferro parvulam, compactilem, ſpectatu dignam inter omnia quæ ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui ſolus omnium compactionem ferri excogitavit. ¶ Defuncto Alyatte, ſucceſ- XXVI
20 ſit in regno CROESUS, annos natus quinque & triginta: qui primus Græcorum Epheſiis bellum intulit. Unde Epheſii ab eo obſeſſi, urbem Dianæ donarunt, fune ex æde Dianæ ad murum alligato. Eſt autem inter veterem urbem quæ tunc obſidebatur, & templum, ſeptem ſtadiorum intervallum. Hos primos Crœſus aggreſſus eſt, deinde vero carptim ſingulos Ionum Æolumque, alias in alios cauſas prætendens, ut in quoſque maximas reperire poterat: in
30 quoſdam etiam frivola cauſatus. Poſt- XXVII
7 ea vero quam Græcos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, tunc conſtituit ædificatis navibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas, quum omnia in expedito eſſent, dicunt alii Biantem Prienæum, alii Pittacum Mitylenæum, quum ſe Sardis contuliſſet, interrogatum à Crœſo numquid apud Græciam novi eſſet: reſpondiſſe quod illum à compingenda claſſe inhibuit. In-
τὸν δὲ Κροῖσον, 40 quit enim, Inſulani, ô rex, 2 decem millia equorum coemerunt, habentes in animo adverſus Sardis atque te exire in expeditionem. Et Crœſum vera loqui ratum, dixiſſe, Utinam dent dii hanc inſulanis mentem Lydos invadendi cum equis. Atque hunc excipientem dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus ut inſulanos in continente adipiſcaris equitantes, haud abſurda ſpe. Verum quid aliud inſulanos optare cenſes 3 quam, ſimulac audierint conſtitu-
50

1 *Legit μέγα, non ὑπὸ μέγα. id eſt,* non magnum. *Deinde omittitur* ἄνθρωπος, *id eſt* homo, *poſt* ſedens. *Niſi quis malit,* delphino inſidens homo. 2 *Vel,* Infinitum equitatum coemunt. 3 Quam quoniam audiverunt conſt. * Simulachrum hoc ſe quoque vidiſſe teſtatur Pauſanias *in Laconicis.* Quod Periander ſtatuit, argumento eſt Ἔστησεν Περίανδρος. *&c.* Hymnum Arionis εὐχαριστήριον de tam inſperatâ ſalute habes apud Scaligerum in Chronicon Euſeb.

iſſe

isse te adversus se classem ædificare, ut nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro his Græcis quos tu in continente 1 tibi adjecisti, ulciscantur? 2 Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab ædificanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse.

XXVIII Interjecto autem tempore, subactis ferme omnibus qui intra Halym colunt. nam præter Cilices ac Lycios cæteros omnes Crœsus in suam potestatem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dores, Æoles, Pamphylii.

XXIX His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum aucta, contulerunt se Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum vero Solon, vir Atheniensis, qui quum leges jubentibus Atheniensibus tulisset, decem annos per causam contemplandi, navigando erat peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos servandas quas ipsis Solon

XXX condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardis ad Crœsum. Eo quum perveniisset, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est: tertioque aut quarto quam venerat die, jussu Crœsi, ministri circumduxerunt hominem circa thesauros: omniaque quæ illic inerant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanavit ob tuam sapientiam, tuamque 3 discursationem, qui philosophando permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te 4 ecquem vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed ut res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum

μέλλοντα ἔτι σφίσι ναυπηγεῖσθαι νέας, λαβεῖν" ἀράσθαι Λυδὸν ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων πίπτωσι, τὸν σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τι παιδιῇ Κροῖσον τῷ ὑπολόγῳ· καί οἱ (ἀποσφυεῖν γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ ὅτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίλιον στρωννύναι. Χρόνου δὲ ὑπομεμενηκότος, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπὸ ἑωυτῷ εἶχε καὶ κατεστρέψατο Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοί, Φρύγες, Μυσοί, Μαριανδυνοί, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοί, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀπὸ παντοίης ἀρχῆς ζώσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ὁκόσοι τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ, καὶ δὴ καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσας τιθέναι πάντων ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ ἐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται. Αὐτὸς δὴ ὧν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον ἀπικόμενος δὲ, ξείνιζετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου. μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντες Κροίσου τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυρούς, καὶ ἐπεδείκνυον πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ λόγον ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμερός με ἐπειρέσθαι σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων ἔγωγε ἀνθρώπων ὀλβιώτατον, ταῦτα ἐπειρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν κατθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον

ℵ ἀράμενοι

ℵ αὐτῶν δὴ ὧν τούτου καὶ τῆς θ. ἐκ δ. ὁ Σ. εἵνεκεν,

ℵ ἐπεδείκνυσαν

ℵ πάντα καὶ σκεψ-

1 In servitutem redigisti. 2 Hoc illius ita respondentis sermone del. *Vel*, His verbis quibus sermonem ipsius exceperat. *Alioqui* ἐπιλόσῳ *esset pro* λόσῳ 3 Vagam peregrinationem [*proprie* vagationem] quam, utpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti. 4 An quempiam vid.

"Ἀθηναῖον

" Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας ὁ Κροῖσος τὸ
" λεχθὲν, εἴρετο ὅπως φρεώς, Κοίη δὴ κρί-
" νεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε,
" Τέλλῳ τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἠκούσης,
" παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἰ-
" δὲ ἅπασι τέκνα ἐκγόνοισι, καὶ πάντα
" ταῦτα μείναντα. ἐς τοῦτο δὲ τοῦ βίου εὖ ἠκον-
" τι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ βίου λαμ-
" προτάτη ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ Ἀθη-
" ναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἐν
" Ἐλευσῖνι βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας
" τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί
" μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ
" τῆπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. Ὡς
δὲ τὰ περὶ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων
τὸν Κροῖσον, εἶτας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπι-
ρωτᾷ τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δο-
κέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. ὁ δὲ
" εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ
" ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων
" ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοι-
" ήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως
" ἦσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἑόντος ὁρ-
" τῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως
" τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς
" τὸ ἱρόν· οἱ δὲ σφι βόες οὐκ ἐγίνοντο ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐν
" παρεστεώτος ἐν ὥρῃ· ἐκκλησιζόμενοι δὲ τῇ
" ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν
" ζεύγλην, εἵλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς
" ἁμάξης δὲ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους ὦν
" πέντε καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες,
" ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν. ταῦτα δέ σφι
" ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ-
" εως, τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο.
" διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον
" εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν.
" Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον
" τῶν τεκνίων τὴν γνώμην· αἱ δ' Ἀργεῖαι,
" τὴν μητέρα αὐτῶν, οἷον τέκνων ἐκύρησε.
" ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ
" τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος,
" δύχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι
" ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγά-
" λως, δῶναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυ-
" χεῖν ἄριστον ὄν. μετὰ ταύτην τὴν εὐ-
" χὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ συνεμπόσησαν, κατα-
" κοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι,
" οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο.
" Ἀργεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι,
" ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων
" γενομένων. Σόλων μὲν δὴ συναμφοῖν δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,

Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum judicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello, republica bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, 1 eorumque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quum hoc vitæ, quantum in nobis ſitum eſt, bene traduxiſſet, obitus ſplendidiſſimus ei obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienſes cum finitimis geſſere apud Eleuſinem, quum auxilio veniſſet, hoſtemque in fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienſes, quo loco occubuerat, eo ipſo publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœſus, interrogat quemnam ſecundum ab illo vidiſſet: putans haud dubie ſecundas ſe partes eſſe laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argivum erat, & victus ſuppeditabat: adhæc corporis robur tantum ut & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam iſta memorentur: Quum dies feſtus Junonis apud Argivos eſſet, oporteretque omnino matrem horum ad templum ferri bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam præſto non eſſent: tunc juvenes excluſi tempore, jugum ſubeuntes, plauſtrum pertraxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per ſtadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum hæc feciſſent, & ab omni cœtu conſpecti fuiſſent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus indicavit, Satius homini eſſe mori quam vivere. Nam quum circunſtantes Argivi, laudibus tollerent, viri quidem, conſilium filiorum: fœminæ vero, matrem eorum; quod talibus filiis prædita eſſet: mater gaudio perfuſa cum liberorum, facto tum fama, ante ſimulacrum ſtans, precata eſt eam ut Cleobi & Bitoni filiis ſuis daret id quod optimum eſſet homini contingere. Poſt hanc precationem, ubi ſacrificarunt epulatique ſunt, quieſcentes in ipſo delubro, non ſunt amplius excitati, ſed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præſtantiſſimi extitiſſent, Argivi factas, apud Delphos collocarunt. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. 2 Crœſus autem conturbatus,

XXXI

XXXII

1 Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eoſque &c. 2 Cr. autem *hoc reſponſo* offenſus. *vel*, iram concitatus.

inquit,

inquit, Hospes Athenienſis, adeone à te dejicitur in nihilum noſtra felicitas, ut ne privatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me Crœſe quarum omne numen invidum eſſe & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videntur quæ nemo velit videre, & tolerantur multa quæ nolit quiſpiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad ſeptuaginta annos, qui anni conſtant ex viginti quinque millibus ac ducentis diebus, menſe intercalari non poſito. 1 Quod ſi velis alternos iſtorum annorum addito menſe prolixiores fieri, ut tempora opportune incidentia congruant, menſes quidem intercalares per annos ſeptuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his menſibus mille 2 quingenti. Horum dierum omnium, qui ſunt in ſeptuaginta annos, numero viginti ſex millia ducenti quinquaginta, 3 nullus prorſus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœſe, omnino calamitoſus eſt homo. Ceterum tu quidem mihi videris & divitiis valde pollere, & permultorum hominum Rex eſſe: ſed id de quo me interrogaſti, nondum te eſſe dixero priuſquam te bene vita defunctum eſſe audiero. Neque enim beatior eſt qui magnis opibus præditus eſt, eo qui 4 diurnum victum habet: niſi eidem omnibus bonis prædito, fortuna conceſſerit bene vita defungi. Etenim complures homines ſunt perquam locupletes, minime tamen beati: complures item mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui divitiis affluit, ſed non beatus eſt, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offenſam ſuperandam validior eſt: 5 hic, etſi illo inferior eſt in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quod illorum inexpertus eſt, quod proſpera fruitur valetudine, quod malorum expers, quod bonorum liberorum parens, quod formoſus eſt. Quod ſi præter hæc, diem quoque ſuum recte obierit, is eſt (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum pervenerit, nequaquam beatus appellandus, ſed fortunatus. Sed hæc omnia conſequi hominem impoſſi-

εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη δύ-
δαιμονίη ὕτω τι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν,
ὥστε καὶ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐποί-
ησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισταμένην
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα-
χώδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηίων πρηγμά-
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολ-
λὰ μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ
δὲ καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα τὸ
μὲν τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι ὅρον· οἱ
ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρ[illegible]
ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλ[illegible]
ἐμβολίμου μηνὸς μὴ [illegible]
εἰ δὲ δὴ ἐθέλησει τοῦτο μὲν τῷ ἐτέων μηνὶ
μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμ-
βαίνωσι προσηκόντως ἐς τὸ δέον· μῆνες
μὲν πρὸ τῶν ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλι-
μοι γίνονται τριάκοντα πέντε· ἡμέραι δὲ
ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα.
τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ
ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ
διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων,
ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τοισίδε πάν-
υδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. ὕτω ὦν ὦ
Κροῖσε πᾶς ὅστις ἄνθρωπός ἐστι συμφορή.
ἐμοὶ γὰρ σὺ καὶ πλουτέων μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνό
δέ τοι εἰρέο μέν, ὅκως σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν
τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
ὁ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ
ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ ἡ
τύχη ἐπισκοπέοι, πάντα καλὰ ἔχοντι τε-
λευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλου-
τοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ
μετρίως ἔχοντες βίου δυτυχέες. ὁ μὲν δὴ
μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι
προέχει τοῦ δυτυχέος μούνοισι· ὁ δὲ,
τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν,
ἐπιθυμίην ἐκτελέσας, καὶ ἄτην μεγάλην
προσπεσοῦσαν ἐνείκας, δυνατώτερος· ὁ
δέ, τοῖσι δὴ πρόσεχε ἐκεῖνος, ἄτην μὲν καὶ ἐπι-
θυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνείκας,
ταῦτα δὲ ἡ δυτυχίη οἱ ἀπερύκει· ἄπειρος δέ ἐστι, ἄνους, ἀπαθὴς κακῶν,
δύπαις, ἀνεπίδης. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι
τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος,
τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἀξιός
ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπιεικέα,
μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλὰ δυτυ-
χέα· τὰ πάντα μὲν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα, ἀδύ-

1 Quod ſi volet annum unum eſſe quam alterum uno menſe majorem, ut tempora eodem opportune recurrant, menſ. 2 Quinquaginta, *ſequendo noſtram lectionem.* 3 Alter nihil affert quod alteri ſit prorſus ſimile. Ita igitur, Crœſe, omnis homo eſt ipſa calamitas. 4 Vivit in diem. 5 Hic vero iſtis illum ſuperat, quod damnum quidem ferre & deſiderium explere non ita poteſt ut ille: ſed hæc ab eo arcet felicitas, expers autem eſt malorum, ſanus, fœlix ſobole, & formoſus.

"ται τὸν ἔξι· ὥσπερ χώρη ἑδεμίη κατάρκεει
"πάντα ἐωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲ
"ἔχει, ἕτερα δὲ δεῖται· ἡ δ' ἂν τὰ πλεῖστα
"ἔχῃ, ἄριστη αὕτη. ὡς δὴ καὶ ἀνθρώπου σῶμα
"ἓν ἑὸν αὐτάρκες ἔστι. τοῦ μὲ γὰρ ἔχει, ἄλλου
"δὲ δεές ἐστι· ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεῖστα ἔχων
"διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐκαίρως
"τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦ-
"το, ὡς βασιλεὺς δικαιός ἐστι φέρεσθαι. σκο-
"πέειν δὲ χρὴ παντὶ χρήματι τὸ τελευ- 10
"τῶν καὶ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὄλ-
"βον ἐξαπολέσαντα ὁ θεὸς, πέρριζον ἀνέτρεψε.
Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἔκως ἔτε ἐναεί-
ζοντι, ἔτε λόγου μνησίμου ἐόντος, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεῖς, τῶν τελευτῶν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐν ὑμνεόμενον ἑωυτὸν εἶδε ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δέ οἱ δύο τῶν ἐπέτεα ὄνειρος, ὃς οἱ τῶν ἀναιρήσεσθαι ἔφαινε τὸν μελλόντων γενέσθαι παίδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῷ μὲτερον μὲ διέφθαρτο· (οὗτος γὰρ δὴ κωφὸς) ὁ δὲ ἕτερος, τῷ ἡλίκον μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος· οὔνομα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεὶ τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἐωυτῷ λόγον ἔδωκε, κατορρώδησας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωυτὸν δὲ οὐκέτι ἔτι ἔπεμπε στρατηλατέοντα τῶν Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ διζάκια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρεόν ἐστι ἐς πόλεμον ἄνδρα ποιέεσθαι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκόμισας, ἐς τὲς θαλάμους ὄπως μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἐκείνου δὲ οἱ ἐν χερσὶ τὸν παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ καθαρσίους χεῖρας ἐών, φρυξὶ μὲν γένεϊ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, καὶ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίους ἐδέετο τυχεῖν ῥῆσαι. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ σφι καθαρσιὴ ἡ αὐτὴ καὶ Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεὶ τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη καὶ λέγων τάδε, Ἄνθρωπε, τίς τε καὶ ἐκ κόθεν τῆς Φρυγίης ἦκων, ἵζω ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνωσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ

bile est: sicut nec una regio cuncta sibiipsi suppeditat: sed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea est optima. Quemadmodum etiam hominis corpus unum aliquod non est consummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima constanter habuerit, & postea placido animo è vita excesserit, 1 hic apud me nomine hoc, veluti Rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit evasura: quoniam multos deus, quibus 2 fortunas suppeditaverat, radicitus evertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque ullius cum momenti faciendo, loquutus dimittitur: sanèque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, juberet omnium rerum inspicere exitum. Post abitum Solonis ingens deorum indignatio Crœsum excepit, quod (ut conjicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei quiescenti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant eventura. Erant autem Crœso liberi duo: quorum alter 3 qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium, fore ut ferrea cuspis trajectum interimeret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula & hastas, omniaque hujuscemodi quibus homines in bello utuntur è porticibus amovens, in thalamos infert, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, advenit Sardis quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi veniisset, ex rituque domestico, ut sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiavit. Modus autem expiandi propemodum is est apud Lydos qui apud Græcos. Ubi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est unde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quem ille respondit, 4 Midæ, Gordio prognati, fuis filius, nomine

XXXIII

XXXIIII

XXXV

1 Is (meo quidem judicio) dignus est, ὁ Rex, qui nomen illud ferat. *Scribendo* ὦ Βασιλεῦ, *pro* ὡς Βασιλεύς. 2 Felicitatem ostentarat. 3 Vitio corporis laborabat: erat enim surdus: 4 Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. *Sic etiam in sequentibus.*

Adraſtus: quia fratrem meum ipſius imprudens interemi, adſum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Croeſus autem invicem ad eum his verbis inquit Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos venisti: hic in noſtris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Illam porro calamitatem quamleviſſime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Croeſum domicilium habuit. ¶ Verum per hoc idem tempus apud Olympum montem Myſiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progreſſus, Myſorum opera pervaſtabat: quemque ſæpenumero Myſi aggreſſi, nihil admodum mali ei fecerant, ſed ab eo acceperant. Ad extremum igitur miſſis ad Croeſum nunciis ita dixere, Apparuit ô Rex, apud nos maximus aper, qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtudioſiſſime captantes interimere tamen non valuimus. Nunc itaque te obſecramus ut nobiſcum filium tuum ac delectos juvenes caneſque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precantibus, Croeſus ſomnia memoria repetens, ita reſpondit, Fili quidem mei nolite amplius facere mentionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam eſt novus maritus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus una mittam, mandaboque euntibus ut promptiſſime vobiſcum belluam de regione ſummoveant. Hæc Croeſus reſpondit. Cujus verbis quum contenti non eſſent Myſii, intervenit Croeſi filius, auditiſque quæ Myſii precarentur, & Croeſo negante cum illis miſſurum ſe filium, hæc inquit ad eum adoleſcens, Pater, quæ nobis antehac aliquando honeſtiſſima ac magnificentiſſima erant, vel in bella vel in venationes eundo, ſpecimen ſui dare, horum utroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignavia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forum, atque illinc redeuntem? qualis civibus, qualis uxori recens nuptæ videbor? Cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut finas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Croeſus, Fili, inquit, neque quod ignaviam, neque quod aliud quippiam injucundum

XXXVI

XXXVII

XXXVIII

"Αδρηςϑ.. φονεύσας ϑ' ἀδελφεὸν ἐμεοῦ- "
τῦ ἀέκων πάρεμι, ὀξεληλαμϑ' τε "
ὑπὸ τῦ πατρός, καὶ ἐστερημϑ' πάντων. "
Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοισδε, Ἀνδρῶν "
τε φίλων τυγχάνεις ἔχτιος ἐών, καὶ ἐλήλυ- "
ϑας ἐς φίλους· ἔνϑα ἀμηχανήσεις χρήμα- "
τος ὕδενος, μϑίων ἐν ἡμετέροισι. συμφορὴν δὲ ταύτην ὡς κεφάλαια φέρων, κερδανέεις "
πλεῖσον. ὁ μὲν δὴ διαλαν εἶχε· ἐν Κροίσου. Ἐν τῷ δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τότε, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀυ-
λύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώ-
μϑυ ϑ' ὃς ἐκ τοῦ ἕρεος τότε, τὰ τῶν Μυ-
σῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πυλλάκι δέ οἱ
Μυσοὶ ἐσ' αὐτὸν ἐλθόντες, πιέσκον μὲν ὐδέν
κακόν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτῦ. τέλϑ. δὲ,
ἀπικόμενοι ϖρὸς τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν
ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ Βασιλεῦ, υὸς "
χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, "
ὃς τὰ ἔργα διαφθείρει. τοῦτον προθυμε- "
όμϑυοι ἐλεῖν, ὐ δυνάμεϑα. νῦν ὧν προσ- "
δεόμεϑά σεῦ, τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεη-
νίας καὶ κυνας συμπέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν "
ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τότων "
ἐδέοντο· Κροῖσϑ. δὲ μνησϑεὶς τῦ ὀνεί- "
ρυ τὰ ἔπεα ἔλεγέ σφι τάδε, Παιδὸς μὴ "
ϖερὶ τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησϑῆτε ἔτι· ὐ γὰρ ἂν ὑ- "
μῖν συμπέμψαιμι (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, "
καὶ ταῦτά οἱ νῦν μέλει·) Λυδῶν μὲν τοι "
λογάδας καὶ τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμ- "
ψω. καὶ ϑαμκελεύσομαι τοῖσι ἴθεσι, ἢν ὡς "
προθυμοτάτοισι σωὲξελεῖν ὑμῖν τὸ ϑη-
ρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀπο-
κρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν. ἐπεισέρ-
χεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς ἀκηκοὼς τῶν ἐδέ-
οντο οἱ Μυσοί. ὡ φαμένου ϑ' τοῦ Κροίσου
τὸν μὲν παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει
ϖρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ "
κάλλιστα πρότερόν ποτε καὶ γενναότατα ἠ- "
μῖν ἐῶν, ἐς τε πόλεμον καὶ ἐς ἄγρας φοι- "
τέοντα δοκιμέειν· νῦν ϑ' ἀμφοτέρων με "
τούτων ἀποκλήσας ἐργεις, ἔτε τινα δειλίην "
παρεόντων, ἔτε ἀνδρηίην. νῦν τε τοῖσι "
με χρὴ ὄμμασι ἐς τε ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγο- "
ρῆς φοιτέοντα φαίνεσϑαι; κοῖος μέν "
τις τοῖσι πολίτῃσι δόξω εἶναι; κοῖος δέ "
τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίην δ' ὀνεί- "
νη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ "
μέϑες ἰέναι ἐπὶ τὸν ϑήρην, ἢ λόγῳ ἀν- "
άπεισον ὅκως μιν ἀμείνονα δόξω ταῦτα ϖοιέων. "
ϖιεόμενα. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δειλίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι "

1 *Legit* ἐκ ϑηρεωμένων *quæ eſſe vera lectio videtur.* 2 Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generoſis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere, at tu nunc utroque iſtorum excl.

" παιδών τι, πιέω ταῦτα· ἀλλά μοι
" ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ὀπωπᾶσα ἔφη σὲ
" ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης
" ἀπολεέσθαι. πρὸς ὧν τ' ὄψιν ταύτην, τόν τε
" γάμον τοι τόνδε ἔσπευσα, ἢν ἔτι τὰ ὦρια-
" λαμβανόμενα μὴ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἐ-
" χων εἴκας δυνάμενον ὅτι τ' ἐμοῦ σε ζωοῦ ἀ-
" κλεψαι." οὐ γὰρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν
" παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, ὁ ἐφθαρμένον τὸν
" ἀκοήν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβε-
" ται δὲ νεηνίης τοισδε, Συγγνώμη μὲν ὦ πάτερ
" τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, εἰκὸς ἐμὲ φυλα-
" κὴν ἔχειν. τὸ δὲ ἐνύπνιον οὐκ ἐπίσταται, ἀλλὰ λέ-
" λη δέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιον ἐξ-
" φραζειν. φησὶ γὰρ τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς
" σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν. * ὑὸς δὲ
" χρυσίοισι μὲν οὐκ ἔστι χεῖρες, οὐδὲ δὲ αἰχμὴ σιδη-
" ρέη, ἥν σὺ φοβέαι· εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος
" τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλῳ τῷ ὁ-
" τι τούτῳ ἔοικε, χρὴν δή σε πιέειν τὰ τε-
" ἐεις· νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν ὁ
πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέ ἔστι μοι.
Ἀμείβεται Κροῖσος τοσόνδε, Ὦ παῖ, ἐξ τῆ
" μετρίας γνώμης ἀπαφαίρων ὀφθὲν τὸ εὐ-
" πνιν. ὡς ὦν νενικημένῳ μοι ὑπὸ σέο, μετα-
" γνωσκω, μετίημί τε σε ἰέναι ἐπὶ τὰ ἀγρια.
Εἰπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπεμπε-
ται τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δέ οἱ
" λέγει τοιάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ
" πεπληγμένον, ἀλλοίτι τοι οὐκ ὀνειδίζων,
" ἐκάθηρα, ἐν οἰκίοισι τοῦ δεξαμένου ἔχω,
" παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὦν (ὀφεί-
" λεις γὰρ, ἐμοῦ πρότερον εὖ ποιήσαντος, χρηστὰ ἔς σε,
" χρηστοῖσι με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε
" τεμοῦ χρήζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου·
" μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακὸν ἔργον ἐπὶ
" δηλήσει φανέωσι ὑμῖν. πρός τε τοῦτο, χρὴ
" σέ τι χρεὼν ἔξ ἰέναι ἔνδον " ἀπλαμ-
" πρυνέεσθαι τοῖσι ἔργοισι. παλαιὸν τε γὰρ
" τοι ἐξ, κατὰ πρόσθεν ὑπάρχει.
Ἀμείβεται Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλ-
" λως μὲ ἔγωγε ἂν οὐκ ἤια ἐς ἄεθλον τοιόνδε·
" (οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον εἰκὸς
" ἐστὶ ἐς ὁμίλους δὺ πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε
" τὸ βούλεσθαι πάρα) πολλαχῆ τε ἀνίσχον
" ἐμεωυτόν· νῦν δ', ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ
" δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε
" ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) πιέειν εἰμὶ
" ἕτοιμος. ταῦτα. παιδά τε σὸν, τὸν
" Δασκυλίτιδα φυλάσσειν ἀπήμονα, τῶν
φυλάσσοντος ἕνεκεν προσδόκα τοι ἀπιγοήσειν. Τοιούτοισι ἐπεί τε εὖ ἀμείψατο
Κροῖσον, ἦσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσί τε καὶ κυσί. ἀπι-

mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te brevis ævi futurum: quippe ferrea periturum cuſpide. Cujus viti gratia & has maturavi nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſervans ſiquo pacto queam te, dum vivo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi unicus es. Namq; alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verum tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnium oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At vero quænam manus ſint, quæve cuſpis ferrea quam tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo hujuſmodi peritarum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Cræſus, Evincis me, inquit, nili iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, ut abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eundi ad venationem. Hæc locutus Cræſus, Adraſtum Phrygem accerſit, cique ubi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte 1 calamitate præditum (non ingrato tibi hæc exprobro) expiavi, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus fuam, debes invicem bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant. Ad hæc, tua intereſt eò te ire ubi ſplendor ex rebus geſtis paratur: quod tibi paternum eſt: & præterea tibi robur adeſt. Cui Adraſtus, Ego, inquit, ô Rex, in iſtud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas eſt ad æquales ſe conferre fortunatos, 2 aut velle inter eos adeſſe. Et frequenter meipſum continui: nunc tamen veniam tibi hoc in animo eſt, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, iſtud exequi paratus ſum: filiumque tuum, quem me cuſtodire jubes, expecta incolumem rediturum 3 cuſtodis cauſſa. Poſtequam his verbis Adraſtus Cræſo reſpondit, mox inſtructi viris delectis, juvenibusque & canibus, diſcedunt. Qui ubi ad

ἢ γὰρ — XXXIX
ἐπ' ἀπλαμπρύνεται — XLII
XL
XLI
XLIII

1. Calamitate perculſum (quod non dico ut quicquam ingratum tibi exprobrem) 2 Neque mihi ea eſt voluntas. 3 Quod ad cuſtodem attinet.

* ὑὸς omittitur à Valla.

mon-

montem Olympum pervenere, belluam indagant, & inventam circumfuſi jaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum jaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Crœſi adeptus eſt. Iſte, cuſpide ictus, vocem ſomni implevit. Quod factum quidam Crœſo nunciaturus cucurrit, pervenienſque Sardis,
XLIV pugnam illi & filii necem indicavit. Crœſus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat quòd is eum necaſſet quem expiaſſet à cæde. Et pergraviter cladem ſuam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, teſtificans quæ ab hoſpite paſſus eſſet. 1 Invocabat etiam hoſpitalem & familiarem, hunc eundem nominans deum: hoſpitalem quidem, quod quum domum excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet: familiarem vero, quod quem pro illius cuſtode miſiſſet, eum comperiſſet maxi-
XLV mum hoſtem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuum adferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadaver, ſeſe Crœſo tradebat manus protendens, jubenſque ut ſe ſuper cadaver, mactaret, referendo, tum priorem calamitatem ſuam, tum, quoniam ſuum etiam expiatorem interemiſſet, ſibi vivendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit, Habeo abs te hoſpes omnem ſatisfactionem, quoniam teipſum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui jampridem mihi ventura ſignificavit. Crœſus ergo filium pro dignitate ſepelivit. Adraſtus autem 2 Midæ filius, Gordii nepos, is qui tum fratris tum expiatoris interfector extiterat, ubi ſilentium hominum fuit, ad ſepulcrum, 3 ignoſcentibus ei hominibus ob quæ ipſe graviſſime afflictabatur, ſeſe
XLVI ſuper buſtum transfodit. ¶ Porro Crœſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. 4 Quem luctum poſtea finivit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata, & res Perſarum

κήμψοι ὃ ἐς τὸν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· ὑρέοντες δέ, καὶ ἑωυτῶν κύκλῳ ἐσταότες, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος ὁ τὸν καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ ὑπέπλησε τοῦ ὀνείρου τὸ φήμιον. ἔθαπτε δέ τις ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονὸς ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις τόν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμαινέ οἱ. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς σωτεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν ἑωυτοῦ φόνου καθαρσιον. ὠδυμεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑπίσιόν τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑπίσιον καλέων, ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ, δυρίσκοι πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ κατὰ πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νεκρῷ. λέγων τέ τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάρσιον ἀπολωλεκὼς εἴη· ἁδέ οἱ εἴη βιῶσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔχω ὦ ξεῖνε πᾶσαν τὴν δίκην, ἐπειδὴ σεωυτοῦ κατακρίζεις θάνατον. εἰς δὲ ἁ σύ μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ ἄπαις, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ὑπεργάσαο· ἀλλά τεων κῶς τις, ὅς μοι καὶ πάλαι προεσήμανε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μέν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, τοῦτον δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῇ ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων δὴ τῶν αὐτὸς ἑωυτὸν ἐδόκεε εἶναι δύο ἕτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ καθῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀσυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα

---

1 Hoſpitalem & ſodalitium, eundem illum deum appellans. 2. *Legit*, ὁ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, *ut in præcedentibus*. 3. Seſe exiſtimans omnium hominum quos unquam vidiſſet, eſſe miſerrimum, ſeipſum ſup. 4. Poſtea vero Aſtyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambyſæ filio ſublatus, Crœſi luctum inhibuit, eumque in ſolicitudinem conjecit quomodo poſſet, priuſquam Perſæ——

αὐξανόμενα, πέμπτῳ μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε ἐς φροντίδα, ἅτε δὴ ἐόντος μεγάλου πρὶν μεγάλως αὐξηθῆναι τὸν Πέρσας, καὶ λαβεῖν αὐτῷ αὐξανομένῳ τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τοῦ μαντηίου τοῦ τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων, τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δέ τινες ἐπέμποντο ἔς τε Ἀμφιάρεων καὶ ἐς Τροφώνιον οἱ δέ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. Ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μανθάνοντα. Λιβύης δὲ τοῦ ἐν Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρώμενος τοῦ μαντηίου ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντά τε ἀληθείην εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέας δεύτερα πέμπων, εἰ ὀπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπε ἐς τὰ διάπυστα τῶν χρηστηρίων. ἀπὸ ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἔλασον τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγχάνει ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅσσα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων ἀπαγγείλωσι, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἐωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἀπήγγειλαν, οὐδεὶς μνήμην ἐποιήσατο· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσήλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτεον τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τύπῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
Ὀσμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρινοῖο χελώνης
Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ὄπιθεν βάλλεται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ ἀπενειχθέντα τὴν Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. Ὡς δὲ καὶ ὦλλοι οἱ πανταχόθεν ἐπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τὰς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἐκάστα ἀναπτύσσων ἐπῴεσε τὸν συγγράμματα. τὸν μὲν δὴ ἄλλον οὐδὲν προσίετο μιν ὁ λόγος, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξεύρηκε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. Ἐπεί τε δὲ διέπεμψε ἀπὸ τὰ χρηστήρια τοὺς ἀποπέμπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα

augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potentiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæque in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, 1 quibusdam Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam jerunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sunt Græca ad quæ consulenda Cræsus misit oracula. In Africa vero ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: ut, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secundò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens XLVII.
itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, ut qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, 2 quotidie oraculis uterentur, sciscitantes quidnam faceret Lydorum Rex Crœsus Alyattæ filius: & quod singula oracula respondissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi Deum, & sciscitaturi quod sibi esset injunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infra strato, & stratum cui desuper est æs.

His oraculis quæ Pythia reddidit, con- XLVIII.
scriptis, Lydi digressi, Sardis rediere. Quumque alii quos circummiserat Crœsus affuissent, tunc singula resignans, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probavit. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculum: quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam postcaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum

—magni facti essent, crescentem eorum potentiam subvertere. 1 Quibusdam ad Phocensium urbem, Abas, quibusdam. 2 Singuli eodem die oraculum consulerent.

conci-

concisos in aheno coxit, operculo aheneo impositō. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimavit. Post hæc autem ingentibus hostiis deum qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi adjungere, jussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque immolaret. [1] Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, sex palmorum, breviores autem, trium, crassitudine palmari, numero centum decem & septem: quorum quatuor erant auri excocti, singuli pondo duorum & dimidii talenti: cæteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo dum templum Delphicum deflagravit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis hæc alia, duas grandi forma pateras, auream argenteamque: quarum aurea intrantibus templum ad dexteram posita erat, argentea ad sinistram. Quæ & ipsæ, quum templum incensum est, amotæ fuerunt, aureaque in Clazomeniorum thesauro posita, pondo talentorum octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argentea ad suggrundam anguli templi, sexcentarum amphorarum capax: in quam miscebatur vinum à Delphis theophaniæ festo: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut & ego arbitror: non enim mihi videtur opus vulgare. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque: quorum in aureo inscriptum est, donarium esse Lacedæmoniorum: non recte, quoniam

XLIX

L

LI

καταχύσας, ὁμῶς ἔψε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν ἔτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὸν Ἀμφιάρεω τὸ μαντήϊον ἀπόκρισιν, ἐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι ὧδέ τε τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. ἐ γὰρ ὢν ἐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐώμωξε μαντήϊον ἀψευδὲς ἐκτήσας. Μετὰ δὲ ταῦτα θύσῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. Κλίνας τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τετρακίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους, καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιδῶνας, " νήσας τυρὸν μεγάλῳ, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι ἀνακτήσασθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῷ τύτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος· ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτῶν ἐξήλαυνε· ἦσαν δὲ τὰ μακρότερα, πιέων ἑξαπάλαιστα· ἦσαν δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τετέων, ἀπέφθου χρυσοῦ τεσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δ' ἄλλα, ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, ἑξαμμὸν διτάλαντα. ἐπυιήετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν ἑξαμμὸν τάλαντα δέκα. ἔπεσε ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἔκειτο γὰρ τούτοισι ἱδρυμένος) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων ἑξαμμὸν ἑβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐκπτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἔκπροσθε δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά· μετεκιυήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων ἑξαμμὸν " ἔνατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἐπὶ δυώδεκα μνέας· ὁ δ' ἀργύρεος, ὅτι τὸ περιπλέον τῆς χωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι· φασὶ δὲ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι· καὶ ἐγὼ δοκέω· ἐ γὰρ τὸ συμτυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ φιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρυσέον τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται Λακεδαιμονίων φαμμένων εἶναι ἀνάθημα· ἐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ

[1] Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnam auri vim liquefecit, & ex ea dim.

καὶ τοῦτο Κροίσῳ. Ἐπέγραψε δέ τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίσασθαι· τοῦ δὲ ἐπιγράμματος τὸ ὄνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' ὧν τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· ὁ μέντοι νοῦς γε τοῦ ἐπιγράμματος οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ὀλίγα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἰκόνα χρύσεον τεύξας, τὸ Δελφοὶ τὴν ἀρτηφόρον τὴν Κροίσου εἶναι λέγουσι εἶδος· τοῦτο δὲ καὶ τὸ ἐωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς ζώνης καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, τὸν οὔνομα ὁ αὐτὸς τοῦτο τε ἀρετῆς καὶ τοῦ πάθεος, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐν Θήκῃ, ἐν Θηβαίων δὲ τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τοῦ Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρά, διετέλεετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοί, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τοῖσδε μαντηίοις εἶναι μούνοισι ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τοῦτων ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρώτα εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέηται σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῷ δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς ταὐτὸ αἱ γνῶμαι συνέβαλον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ὡς στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον οἱ ἐξευρόντα, φίλους προσθέεσθαι. Ἐπεὶ τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ στοιχεῖα ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δυρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, καὶ ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀγελείην καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τοτρίτιν. ἐπεί τε δὲ παρέλαβε τὸ μαντήιον ἀληθέα, ἐθεράπευε αὐτό.

& hoc Croeſi eſt. Sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inſcripſit: cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manus fluit aqua, Lacedæmoniorum eſt: ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoq; cum his permulta Croeſus dona miſit non inſignia: item fuſilia ex argento orbiculata: nec non mulieris ſimulacrum tricubitale, quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Croeſi. Super hoc donavit uxoris ſuæ monilia à collo pendentia, ac Zonas, 1 quæ Delphos Croeſus tranſmiſit. Amphiarao inſuper, cujus & LII
virtutem audierat & cladem, donavit clypeum ex auro totum, totamque ex auro ſolido haſtam, & 2 xyſtum cum ſuis jaculis aureum. quæ ambo ad meam uſque memoriam apud Thebas poſita fuerunt in Iſmenii Apollinis templo. Hæc dona LIII
Lydis portaturis ad oracula Croeſus injunxit ut interrogarent an adverſus Perſas Croeſus ſumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adſciſceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula conſuluerunt his verbis, Croeſus Lydorum aliarumque nationum Rex, 3 iſta in hominibus ſola eſſe vaticinia ſentiens, idcirco qualia debita ſunt dona dat, voſque percontatur an adverſus Perſas ſit profecturus in expeditionem, & ſocialem aliquem exercitum ſibi adjuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem utriuſque in idem concurrebant ſententiæ, prædicentes Croeſo fore ut ſi arma Perſis inferret, magnum imperium everteret. Conſulebant etiam ut potentiſſimos Græcorum ad comparandos ſibi ſocios exquireret. His reſponſis relatis atque auditis, LIV
Croeſus ita elatus animo eſt ut omnino conciperet ſpem ſe everſurum eſſe imperium Cyri: ac rurſus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in ſingulos viros, quos illic multos eſſe audiebat, binos auri ſtateres. Ob quæ munera Delphi viciſſim Croeſo Lydiſque donarunt primas in conſulendo 4 oraculo partes, primumq; in ſedendo locum, & jus perpetuum cuique volenti adſcribi in numerum Delphorum. Cæterum donis Croeſus proſequutus Delphos, LV
tertio vaticinium conſuluit, 5 quod videlicet illud verax ſibi eſſe comperiſſet.

1 Et hæc quidem Delphos Croeſ. 2 Haſtile cum ſuis ſpiculis. 3. Exiſtimans ſola hæc eſſe inter homines oracula, mittit vobis dona veſtris inuentis convenientia. 4 Et renuntiando orac. *Valla legit ἀπλίην pro ἀγγελίην.* 5 Poſtquam enim oraculum illud verax eſſe comperiſſet, eo ad ſatietatem uſque aburebatur. *Q. d. eo ſe ad ſaturitatem uſque implebat.*

Quæ

Quærebat autem an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo jam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neve mane: ignavus poſito ſis Lyde pudore.

LVI. His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu abrogarentur. Poſt hæc putavit ſibi curandum ut potentiſſimos Græcorum ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes, eos eſſe: quod alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. 1 Nam de his ita antea judicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelaſgica, altera Hellenica, *hoc eſt Græca*: quarum hæc nunquam ſolum mutavit, illa aſſidue multumque eſt peruagata. Etenim ſub Deucalione Rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Oſſam & Olympum jacet, nomine Ittiæotim: unde à Cadmæis ejecta, coluit in Pindo locum quem vocant Macednum. Inde rurſus in Dryopidem commigravit, atque ita in Peloponneſum venit, Doricaque cognominata

LVII eſt. Cæterum qua lingua Pelaſgi ſint uſi, pro certo affirmare non poſſum: 2 ſed conjectura ſignorum licet dicere eandem qua nunc Pelaſgi utuntur qui ſupra Tyrrhenos urbem Creſtonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolentes regionem quæ nunc Theſſalia nominatur, & Placiam, & Scylacem: quum Pelaſgi habitarent ad Helleſpontum, qui conterminii Athenienſium erant: aliaque omnia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. Quibus ſignis conjectantes oportet dicere, Pelaſgos barbara lingua fuiſſe: & ſi tota gens Pelaſgica talis erat, gentem Atticam utpote Pelaſgicam, quum in Hellenes, *id eſt Græcos*, tranſiit, linguam ſimul iſtorum perdidiſſe. Etenim neque Creſtoniatarum loquela cum ullo circà populorum conſentit, & Placianorum ne ſecum quidem ipſa.

ἐπειρώτα ᾗ τάδε χρηστηριαζόμενον, εἰ οἱ πλυχρόνιον ἔσται ἡ μοναρχίη. ἡ δ' Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ παρ' εὐδίνοισι ῥοῇσι
Φεύγειν μὴ δὲ μένειν, μηδ' αἰδέεσθαι κακὸς εἶναι.

Τέτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μᾶλλον πάντων ἤδη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾷ αὐτὸν αὐδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν ὕστερος, οὐδὲ οἱ οὔτε αὐτὸς, παύσεσθαί γε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τὰς ἀν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικὸν γένος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικόν. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ πρωτεύοντα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικόν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος· καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Κάδμειων, οἴκησε ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος ἐλθὸν ἐς Πελοπόννησον ἔλαβε, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥν τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεών ἐστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τοῦ ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκέοντων, οἵ ὅμουροι ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἷόν τε δὲ τινι καὶ τὰ γῦν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἵ σφίσι συνοικήσαντες ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔθνεα πολίσματα, τὠυτὸ μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὸ γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ἅτε οἱ Κρηστωνιῆται ἐόντες σφέας ἀποικέοντων εἶσιν ὁμόγλωσσοι, ἅτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι ὁμόγλωσσοι.

1 Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere judicabantur, una videlicet Pelaſgica, altera vero Hellenica: quarum iſta quidem nunquam alio demigrarit, illa vero valde multumque ſit vagata. 2 *Totum hunc locum ſic interpretor, qui in Græco etiam exemplari prorſus eſt perturbatus.* Sed ex conjectura licet dicere, ejus linguæ fuiſſe cujus ſunt hodie ii ex Pelaſgis qui ſupra Tyrrhenos Crotona civitatem incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eam quam nunc appellant Theſſalicam Regionem incolebant: & ii quoque Pelaſgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſium contubernales fuerunt. Ex his, inquam, conjectura facta, dicere licet, Pelaſgos olim barbare fuiſſe loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem diſſident à ſuis vicinis, interſe vero conveniunt:——

14 δηλῶσί τε ὅτι τὸν εἰσέκαθεν γλῶσσαν χρεώμενοι μεταβαίνουσι ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μέν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀεὶ κατὰ τὠυτὸ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται ἔειν· ἀποχιὰ δὲν μοῦνοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τέως. τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον, αὔξηται ἐς πλῆθος, τοῦ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσεκχωρησάντων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ οὐκ ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμὰ μεγάλως ἀυξηθῆναι.

Τότων δὴ ὦν τοῦ ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεπασσάλευτον ἐπωδάνετο Κροίσου ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τὸν χρόνον τοῦτον γενόμενον Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θυομένου γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεζέοντες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, αὐτόματοι ἐξέζεσαν, καὶ ὑπερέβαλλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ θεσπίσαντος τὸ τέρεος, συμβέλλεται Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τοῦ γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. ἔπεσι ταῦτα παραινέσαντος Χείλωνος πειθὼς θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς νεοστασιάζοντας τοῦ παραλίου καὶ τοῦ ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τοῦ μὲν περιεόντος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαιωνος, τοῦ δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρόνησε τοῦ τυραννίδα, ἤγαγε τρίτῳ σάσιν.

συλλέξας δὲ " σασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τοῦ Ὑπερακρίων προσὰς, μηχανᾶται " τοιάδε· τρωματίσας ἑωυτὸν τε καὶ ἡμιόνους, ἔλασεν ἐς τοῦ ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθρὸς, οἱ μὲν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἅπαντες ἐσελάσαι δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι· πρότερον δοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας στρατηλασίῃ, Νισαίαν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ὀξέως παθὼν, ἔδωκέν οἱ τοῦ ἀστῶν καταλέξαι ἄνδρας τούτους, οἵτινες δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορυνέας ἔχοντες ἀπίεσαν οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχε Ἀ-

σφαπάσσας. πιόν τε

Per quod declarant, quam linguæ figuram obtinebant quum in hæc loca tranſierunt, eandem ſe nunc conſervare. At natio Hellenica, *id eſt Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſemper eſt uſa, ut mihi videtur: ideo imbecillis, quod ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipue barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſſa mihi videtur fuiſſe cur gens Pelaſgica, quod Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit. ¶ Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Crœſus audiebat obtineri, oppreſſamque eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena (ut poſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne eſſerbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedæmonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne uxorem fecundam duceret domum: ſecundo loco, ſi uxorem haberet, ejiceret: & ſiquidem ex ea filium ſuſtuliſſet, abdicaret. Hujus conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur: Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitavit vehiculum in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt ut aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quum prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è civibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clavas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu facto arcem occupavit: & inde Athenienſium imperio poti-

LVIII

LIX

1 & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſervaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarent. Itaque ſi tota gens Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcunque aliæ Pelaſgicæ civitates nomen mutarunt, quum in Hellenas mutarentur, ſuam etiam linguam dedidicerunt. Gens autem Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua uſa eſt, ut mihi videtur: quumque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, a tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cum ea ſeſe conjungentibus, in multitudinem excrevit. Et ſic quoque mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creviſſe.

tus,

tus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, néq; legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, urbem bene ac pulchre exornavit. Sed non multo poſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eum ejecerunt. LIX. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cujus ejectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarunt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore invitat nunquid velit filiam capere uxorem, addita tyrannidis conditione. Accipiente vero conditionem Piſiſtrato, machinati ſunt ad illum reſtituendum, rem (ut ego comperio) longe ſtultiſſimam: (quandoquidem jam olim dijudicatum eſt Græcam gentem dexteriorem eſſe quam barbaram, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſunt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currumque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitum quo venuſtiſſima videnda eſſet, in urbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quique quum in urbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerva ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicaverunt: & ſtatim rumor in tribus emanavit, Piſiſtratum à Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, perſuaſi hanc mulierem eſſe deam ipſam, feminæ ſupplicarunt pariter, LXI. & Piſiſtratum acceperunt. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam ejus duxit uxorem. Verum quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii eſſe crimini piaculari, nolens ex novo conjugio liberos tollere, 1 haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum inter illicita occultaſſet, poſtea ad matrem retulit, enuntiaret id necne. Mater viro indicavit. Iſte vero ſiniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, ut erat iratus, 2 milites homini infenſos reddidit.

Δικαίων, ἔτε πυθὰς τὰς ἑσπερίους σωλαφάξας, ἔτε δέπμις μεταλλάξας· ἔδη τε τοῖσι καλεσεῶσι ἔμβρε, τὴν πόλιν κρημέων καλῶς τε καὶ δικ. μετ' ὃ ἐ πολλὸν χρόνον τῶυτο φρονήσαντες οἵ τε τῶ Μεγακλέος" σεατιῶται καὶ οἱ τῶ Λυκόργε ἐξελαύνεσί μιν. ΣΤΡ σεατιῶται

Οὕτω μὲ Πεισίσρατ. ἔχε τοπρῶτον Ἀθήνας, καὶ τ τυραννίδα ἔτω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχον, ἀπέβαλεν. οἱ δ' ἐξελάσαντες Πεισίσρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστάσιασαν. ὡς δὲ λαυνόμενοι ἐ τῇ σάσι ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισίσρατῳ, εἰ βέλοιτό οἱ τ θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα. δεξαμένου δ' τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντ. ἐπὶ τούτοισι Πεισίσρατε, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ κατόδῳ πρῆγμα δυηθέστατον, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπ' ἐκείνου ἐκ παλαιτέρε" τῶ βαρβάρε ἔθνεα. τὸ Ἑλληνικὸν, εὐηθέστερόν τε καὶ ἀπολοιπὸν δεξιώτερον, καὶ ἀνοητότερα ἢ πολλαπλάσιον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε ἔτι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισιν εἶ Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνὴ τῇ ὄνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εἰδυῖα. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ σχεδὸν ἐξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν ὑπερφέρεσθαι φανέεσθ ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄσυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐπετάλμησαν ἠγόρευον ἐς τὸ ἄσυ ἀπικόμενοι λέγοντες τοιάδε· Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίσρατον, τὸν αὖτε ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲ δὴ ταῦτα ἀγγέλλοντες ἔλεγον· αὐτίκα δ' ἐς τε τὰς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πεισίσρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστεϊ παραδρόμοι τὴν γυναῖκα εἶδον, πρόσθεν τε ἀκηκοότες τὸν ἄνδρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίσρατον. Ἀπολαβὼν δὲ τ τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίσρατ., καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτῦ. οἷα δ' παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων ἡνιέων, καὶ λογιμωτάτων ἀναγέων εἶ τοὺς Ἀλκμαιωνιδέων, ὑβριζόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τ νεογάμε γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ ὑ κατὰ τ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετ' ὃ, εἴτε ἰσορρόπησε, εἴτε καὶ ἑωυτῆ ὑπεῖδε· ἡ δ τῷ ἀνδρὶ τ δεινόν τι ἔχειν, ἀπεμάζετο πρὸς Πεισίσρατ. ὀργὴ δ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τ ἔχθρην τοῖσι" σασιώτησι. ΣΤΡ σεατιώτησι.

1 Non coibat cum uxore ut moris eſt. Et illa quidem initio hoc tegebat, poſtea vero matri, ſive percontanti, ſive minus, expoſuit: & iſta rurſus marito. 2 Poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis.

μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωϋτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης πᾶσαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισὶν. Ἱππίεω δ'' γνώμην νικώσης, ἀνακτᾶτο ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἱ μέν τινες σφι προεδέατο καὶ πολλῶν δὲ μεγάλα προσχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσι τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, ὑπὸ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνου διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπεμάχετο, ἐθελοντὴς, τῷ ἔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρεχόμενος, καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἅμα ἐνδεκάτῃ ἐπὶ Ἀττικῆς ἵζουσι Μαραθῶνα· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος παλαιοὶ ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀπαχθέστερον. οὕτω δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετοῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεὶ τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος ὡρμημένον ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτούς. καὶ ὅτε μὲν παρασκευὴ ἦσαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς ταὐτὸ συμπίπτοντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδα Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἐστρατοῦντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείη πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἔρριπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θυνοὶ δ' ἰμήσουσι σελαναίης ἅμα νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος ὢν, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρηστὸν, ἐπῆγε τοῖσι κατιοῦσι. Ἀθηναῖοι δὴ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐπορεύοντο,

Quæ fieri Pisistratus contra se animadvertens, regione prorsus abscedit: & ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem sententia Hippiæ prævaluisset, de tyrannide rursus recuperanda, 1 aliquot civitates excitaverunt, quæ ipsis nonnihil benevolæ erant. Et cum aliæ complures contulerunt pecuniæ multum, tum vero Thebani plurimum. 2 Post hæc non ita multo interjecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argivi aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, ultro adveniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, LXII anno undecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum seditiosi ex urbe se conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quam libertas jucundior: atque ita congregabantur. Cæterum Pisistratus, quandiu pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: sed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem versus movere, ita domum ad se defendendos obviam tendunt. Illi igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. Quum autem qui cum Pisistrato erant è Marathone digressi, simul contra urbem irent, & in eundem locum convenissent, perrexerunt ad Minervæ Pallenidis fanum, 3 altrinsecusque arma posuerunt. Hic divina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, 4 Pisistratum cui assistebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus est, inquiens,

5 *Est nummus projectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum divino afflatus spi- LXIII ritu reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, & se illud accipere affirmavit, & in Athenienses urbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se converterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant,

---

1 Munera collegerunt ex urbibus antea sibi utcunque cognitis. 2 Postea vero (ut paucis absoluam) tempus emersit, & omnia ad reditum fuerunt ipsis parata. 3 pervenit, & arma ex adverso posuit. Ibi vero divino impetu fretus Amph. 4 Pisistrato adfuit, & ad eum accedens, hex. 5 Verriculum jactum est, expansaque retia, nocte Mox aderunt thynni cl.

eos

eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitavit 1 ut Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, jussos conscendere equos, præmisit, qui assequendo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono animo esse, & ad sua quemque abLXIV ire. Ita audientibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum auxiliariorum copiis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Atheniensium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiavit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effossis, & in alium ejusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenienssium aliis in prœlio cæsis, aliis una cum Alcmæonidis
LXV domo profugis. ¶ 2 Hunc ita Athenienssibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & jam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnantibus, Lacedæmonii quum cætera bella prospere gessissent, adversus solos Tegeates cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis pessime morati fuerant, 3 tam circa se quam circa hospites nullo consuetudinis conversationisque commercio. Quæ instituta in melius mutavere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto: cui, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc inquit,

Ad mea venisti præpinguia templa Lycurge,
Grate Jovi & cunctis qui tecta tuentur Olympi.
Ambigo vaticiner sis utrum, virne deusne:
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quum esset tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis

τὰς Ἀθηναίους τρέπουσι. Φθεγγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀλισθήσεσθαι ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοί τε εἶεν. Ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτῶν. Πειθομένων δὲ τῷ Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τυραννεύων ἔσχε Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, χρημάτων τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων σωόδοισι· τὰ μὲν, αὐτόθεν, τὰ δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ σωιόντων· ὁμήρους τε τῶν ἐξαμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ ἀυτίκα φυγόντων παῖδας λαβών, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. Καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμι. Πρός γε ἔτι τούτοισι, τῷ Λύγδαμι
τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λυσίων. Καθήρας δὲ ὧδε ἐκ ἐώ· οὖσαν ἔπυθε τὴν ἱρὴν εἶχεν, ἐκ τούτου δὴ χώρην πᾶσαν ὀξυρύξας τοὺς νεκρούς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. Καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευσεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνιδέων ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης. Τὴν μὲν νυν Ἀθηναίους τιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχειν· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τοῦ πολέμου κατυπερτέρους Τεγεητέων. Ἐπὶ γὰρ Λεοντος τοῦ βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους δυτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μένους προσέπαιον. Τὸ δὲ ἔπι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπρόσμικτοι. Μετέβαλον δὲ ὧδε· ἐς δυνομίην Λυκοῦργος Σπαρτιητέων δεκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἔπι τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσηῖεν ἐς τὸ μέγαρον, βοᾷ ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πυκὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἦ σε θεὸν μαντοσύνομαι ἠὲ καὶ ἄνδρα. ἢ ἄνθρωπον
Ἀλλ' ἔπι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόεργε.

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φασίαν αὐτῷ τῷ Πυθίῳ τὸν νῶν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτησιν· ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, Λεωβάτου

1 Ne dispersi Athenienses, amplius conglobarentur. 2 Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag. 3 Nullo neque inter se neque cum peregrinis commercio, sed ad æquam & honestis legibus institutam gubernationem sic transierunt.

ἐκ Κρήτης ἀναγκάσας ταῦτα. Ὡς γὰρ ἐπεῖρέ-
σθησε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα,
καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. Μετὰ δὲ,
τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τρι-
κάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς
ἐφόρους καὶ γερόντας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω
μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. Τῷ δὲ
Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν ἐσάμησαν, σέ-
βοντες μεγάλως. Οἷά τε ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ,
καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδε-
μον αὐτίκα, καὶ " εὐθυμήθησαν. Καὶ δή σφιν
οὐκέτι ἀπέχρη ἡσυχίλον ἄγειν, ἀλλὰ καὶ φρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρησμῴδεον ἐν Δελφοῖσι ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. Ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίλω μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὔτοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀπερωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ φθονέουσα
Δώσω τοι Τεγέλλω τοσόνδε ποδοστάτεον χῶρον,
Καὶ καλὸν πεδίον χοίνῳ ἁλαμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῷ ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδισόμενοι τοὺς Τεγεήτας. Ἐσπεσόντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ χοίνῳ ἁλαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς " ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, πρὸς τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. Κατὰ δὲ τὸν 17 τοῦ Κροίσου χρόνον, καὶ τῷ Ἀναξανδρίδεω τε καὶ Ἀρίστωνος βασιλεύοντε, ἐν Λακεδαίμονι ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε χρεώμενοι· ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσοῦντο πρὸς Τεγεήτας, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γένοιατο. Ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. Ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο τῷ θείῳ τοῦ Ὀρέστεω,

τοῦ δὲ θεοῦ

τῷ ἐμοῦ

è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, 1 enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita LXVI illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quem vita defunctum, delubro ædificato egregie colunt. 2 Ex quo, cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benigne rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorum terra *occupanda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te rejicient. Tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandum Tegeam planta plaudente daturus:
Utque queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſponſa ubi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam eſſent ipſi redacturi Tegeatas in captivitatem. Verum congreſſi prœlio ac fugati, quicunque eorum vivi ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad noſtram uſque memoriam incolumes fuere circa templum Minervæ Alcæ *apud Tegeam* ſuſpenſæ. Atque ſuperiore LXVII quidem bello Lacedæmonii adverſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnaverant: Croeſi tamen ætate & Anaxandridæ Ariſtoniſque, regum ſuorum, longe ſuperiores contra eoſdem extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello à Tegeatibus ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati quemnam deorum placarent ut Tegeatum victores exiſterent. His Pythia reſpondit, id fore ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis referrent. Cujus urnam quum nequirent invenire,

---

1 *Enomotiæ erant viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: erat que hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorum collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.* 2 Quumque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſpere rem geſſ. *vel*, ſecunda fortuna uſi ſunt. *Sed ἀνά τε ἔδεμον exponitur etiam* ſuccreverunt, *ex Suida quem vide.*

rursus ad deum mittunt de loco scisciatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quædam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hîc duo flant venti vi pervehemente coacti,
1 *Forma hostis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor.

Ubi hæc audierunt Lacedæmonii, nihilo tamen minus 2 inventione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, unus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocantur, comperit. 3 Sunt autem benemeriti, ex civibus semper militia equestri perfunctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeunt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. LXVIII Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna pariter atque solertia usus. 4 nam cum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent, & iste in ærariam officinam venisset, intuebatur ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirabundum animadvertens faber ferrarius, intermisso opere, Quanto magis Lacon hospes, inquit, admirarere, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferrarium opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse majores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & inveni cadaver æquali cum loculo longitudine: quam ubi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches considerans, conjectavit hunc ex oraculo esse Orestem, hac videlicet conjectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem comperit esse ventos: incudem vero & malleum, 5 formam formæ hostem: ferrum vero quod procuderetur, 6 plagam superinditam plagæ: hac ratione id conjectans quod in plagam hominis ferrum inventum sit. Hæc itaque secum agitans, Spartam regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi 7 excompolito hominem

ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸ Δτὸν ἐπερησομένους τὸ χωρίον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. Ἐρωτῶσι δὴ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

"Ἐστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη" λούρῃ ἐνὶ χώρῳ, τῇ λώρῃ
"Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται· τῇ πήματι
"Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὑπιτάρροθος ἔσῃ.

Ὡς δὴ καῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς δὲ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. Οἱ δὲ ἀγαθέργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. Τοῖσι δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσι ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ ἀγαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλη. Τοιέων δὴ τῶν ἀνδρῶν, Λίχης ἀνεύρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. Ἐόντος γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐνθωύματι ἴσῳ, ὁρέων τὸ ποιεόμενον. Μαθὼν δὲ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωϋμάζοντα, εἶπε "παυσάμενος τοῦ ἔργου, τῇ παυσαμένῳ
"Ηκιε ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τόπερ ἐγὼ, χάρτα ἂν ἐθωύμαζες, ὅκως νιν ὕτω τυγχάνεις θωύμα ποιεόμενος τῷ ἐργασίμῳ τοῦ σιδήρου. Ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων τὴν αὐλὴν φρέαρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. Ὑπὸ δὴ ἀπιστίης μὴ μοι ψευδὴς μηδαμὰ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῶξα αὐτὴν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν * μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. Ὁ μὲν δὴ ἔλεγε τάπερ ὀπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὸ λεχθὲν, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος· τοὺς μὲν χαλκέος δύο ὁρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους δοκέειν εἶναι· τὸν δὲ ἄκμονα καὶ τὸν σφυρέα τὸν τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ὑπ' ἀνδρὸς ἀνθρώπου σίδηρος ἀνδρὶ ληί. Συμβαλλόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. Οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπε-

τῇ λώρῃ
τῇ πήματι
τῇ παυσαμένῳ

1 Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo post exponatur.* 2 Ab inventione aberant. 3 Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quinquevires ex equitibus ætate maxime provecti, qui singulis annis exeunt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, communi consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere. 4 Nam quum Lacedæmonius Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset. 5 Typum esse & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur, quasi vicissim feriens.* 6 Noxam superindigitam noxæ: hac rat. id con. quod in damnum hominis fer. 7 Per simulationem hominem crimine intentato, &c. * de procritate Gigantum *A. Gellius* lib. 3. c. 10. & *Hieronymus Magius* lib. 1. Miscellan. c. 4.

τὴν ἐδίωκον. νείκαντες οἱ αἰτίλιοι, " ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φεύγων τὴν ἐωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμαθεύετο παρ' ἐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσαν, ἐνοικίζεται. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκόσας ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πλείη τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φερέοντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν " χρῆν. οἱ δή, ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα " φίλον προσδέξεσθαι, (ὑμέας δὲ πυθόμενος " νομαι πρεσβεύσαι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας " ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ 18 " τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδοντό τε τῇ ἀφίξεϊ τοῦ Λυδῶν, καὶ ἐπεποίηντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ πρότερον αὐτοῖς ἐν ἐργασίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἐπὶ τυραννίδος. πέμψαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν ἵδρυται Ἀπόλλωνος Κροίσου δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. Τούτων τε ὦν εἵνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίναντες Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἔντιμοι ἐπαγγειλάμενοι· τοῦτο δὲ, πιησάμενοι κρητῆρα χαλκέον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τεσσερακοσίους ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ ἐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυνθόμενοι Σάμιοι " ἀπεληίσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῆς Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἥλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιῶται δὲ ἄνδρες πειρηθέντες

τὴν ἀπελοίατο

criminis convictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatem ſuam referens fabro ferrario, 1 conducit ab eo nolente vendere cortem. Ibique aliquandiu habitans, ubi rem cognovit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore Lacedæmonii quoties cum Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitere: præterea vero magna etiam pars Peloponneſi jam eis parebat. Hæc i- LXIX taque omnia Crœſus audiens, miſit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, juſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquam pervenerunt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit ut Græcam mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo provocandos ad ineundam mecum quam cupio amicitiam atque ſocietatem, citra dolum fraudemque. Crœſus hæc per legatos nunciavit, Quorum adventu Lacedæmonii, qui & ipſi oraculum audierant, gavisi, fœdus cum eis hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Crœſi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi miſiſſent Sardis ad aurum coemendum, quo uſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt 2 apud Laconicam in Thornace, eo auro ſunt à Crœſo donati, Qua de re Lacedæmonii, quodque ſe LXX amicos ille præ omnibus Græcis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt, & hoc denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt. Quod ubi fecerunt, pateram ahenearn labiorum tenus frequentibus animalibus extrinſecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebant, volentes Crœſum remunerari: ſed eam Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ feruntur cauſſarum. Lacedæmonii quidem aiunt hanc pateram dum ferretur Sardis, 3 quum Samum appulſi eſſent, à Samiis fuiſſe interceptam: qui, cognita re, navibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Crœſum captum eſſe cum Sardibus, illam in Samo vendidiſſe viris privatis,

1 Conducebat, (*id eſt conducere conabatur*) à non locante (*id eſt, à nolente conducere*) cortem. Ubi vero tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eff. ſep. 2 Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunc. ſeſe par. exhibuerunt: cum etiam fabricati erat. 3 Quum circa Samum eſſent.

qui eam

qui eam Junonis templo dedicavere: & illos qui vendidiſſent, Spartam reverſos, forſitan dixiſſe à Samiis ſibi fuiſſe ereptam. Ac de patera ita res ſe habet. LXXI ¶ Crœſus autem eluſus oraculo: adverſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe & Cyrum & potentiam Perſicam evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumſpecto habitus, & ob hanc quam dixit ſententiam plus nominis apud Lydos conſequutus, hunc in modum Crœſo conſuluit, Adverſus tales viros expeditionem paras, Rex, qui [1] coriacea ſubligacula, qui è corio reliquam veſtem ferunt: qui non quibus volunt cibis veſcuntur, ſed quos habent, utpote regionem aſperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, ſed aquæ: non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. Quibus quum nihil ſit quod eripias, ſi viceris: ſin victus fueris, amimaduerte quot bona amittes. Ubi guſtaverunt illi noſtra bona, [2] circumſiſtent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerunt in animum Perſis ut Lydos invaderent. *Hæc* loquutus, non tamen Crœſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. LXXII Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Perſæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydum diſterminabat fluvius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primum Cilicas, dehinc Matienos qui ſunt ad dexteram, & Phrygas qui ſunt ad lævam: tum boream adverſus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagoneſque interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens. Ita flumen Halys cuncta fere ſuperiora Aſiæ, à mari quod Cypro objectum eſt, ad Euxinum uſque Pontum dirimit. Eſt autem dorſum totius hujus regionis, longitudine quinque LXXIII dierum itineris viri expediti. Itaque adverſus Cappadociam Crœſus cum exercitu profectus eſt, cupidus cum hanc partem ſoli fœcundi ſuo adjiciendi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum ulciſcendi: propter Aſtyagem, Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem ſuum, quem Cyrus Cambyſis filius prælio

ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα ἂν οὖν οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπιγόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κτῆμά νυν τῶν κρητῆρα ἔστω ἔχε. Κροῖσος δὲ ἀμφὶ τῷ χρησμῷ, ἐπιέζετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. ὡρμᾶτο δὲ Κροῖσος στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, πρῶτα τῶν Λυδῶν, νομίζοντος καὶ πρόσθεν ἢ ἐπὶ σφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα ἔνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (ἔνομα οἱ ἦν Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας ἱππέας στρατεύεαι, οἳ ἱππάζονται καὶ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ ἐκ ὅσα ἐνθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἐχόντες τρηχείην. πρὸς δὲ, ἐκ οἴνῳ ἀλλ' ἀγαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι· ἐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, ἐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφέας ἀπαρήσεαι, οὐδὲν γὰρ τοῖσι μηδὲν ἔστι· τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀπολέεις. γλυσάμενοι γὰρ ἡμετέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξέσονται, οὐδὲ ἀπέσοι ἔσονται. ἐγὼ μέν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ ἐκ ἔθηκαν νόον πιέεσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, ἐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν ἔτι ἀβρὸν ἔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁρίζοντο δὲ τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίων ἐρεμνὰ διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ δεξιῆς δὲ Παφλαγόνας. ἔστω ὁ Ἅλυς πάλαι ἀποτέμνων σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον ἔστι δὲ ἀνχίστη ἔστι τῆς χώρης ταύτης ἀπόστασις, μήκεος ὁδὸς δυζώνῳ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέραι ἀναστιμοῦσαι. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην πρῶτα μὲν ἐόντα ἐχθρὸν καὶ ἐπαείροντα πρὸς ἑωυτὸν μοῖραν μεγάλην, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίστιν ποιεύμενον, καὶ τίσασθαι ἐθέλοντα Κῦρον. Ἀστυάγεα μὲν τὸν Κυαξάρεω, 19.

1 *Vel*, Coriacea femoralia, *intelligere autem videtur quæ & braccæ dicuntur.* 2 Pertinaciter ea retinebunt.

φάρμακον εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων ἶλη ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑποξηλάδε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον ἐδιήτασε δίκῃ, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥστε δὲ παρὰ πολλὸν ποιεόμενον αὐτούς, παῖδά σφι παραδοῦναι τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν, καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ αἰεί τι φερόντων, καὶ ἡσθεὶς συμπεσεῖν ἐλεῖν σφέας μηδέν· νοσήσαντας δὲ αὐτοὺς "κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς δὴ δίδεξε, ὀργῆς οὐκ ἄκερος) τρηχέως κάρτα προσέσπε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα παθόντες Κυαξάρεω παιδὸς, ὡς ἀνάξια σφέων ἐωυτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο πρὸς τῶνδε σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακῆψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκυβάζειν, Κυαξάρεϊ δῶρα φέροντας, ὡς ἄγρην δῆθεν· δόντες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι πρὸς Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες πρῶτα κρεῶν τυτθὸν ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους. ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίῃ τινὰ ἐποιήσαντο. Διαφέρουσι δέ σφι ἐπ' ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥστε τὴν μάχην συνεστεώσης, * τῆς ἡμέρης ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, ἔτος προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἔσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· ἔτοι σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ στήσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων "ἐπαλλαγὴν ἐποιήσαν. Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρτύνιν Ἀγαρίστεω παῖδα· ἄνδρα γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιος ἰσχυρὰ οὐκ ἐθέλουσι συμπήγνυσθαι. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τὰ περ τε Ἕλλησι·

victum ceperat. Erat autem Croeſo Aſtyages hunc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum eſſet ſeditio, caterva quædam eorum 1 ſeceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, utpote ſupplices, initio benigne alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo ut 2 pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tum artificio arcus utendi. Interjecto deinde tempore, quum Scythæ venatum aſſidue irent & ſemper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus 3 Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris inſectabatur. Id illi, ut ſe indignum, à Cyaxare pati non ferentes, conſilio habito decreverunt ut aliquem eorum puerorum quos docerent, trucidarent: apparatumque ut feras apparare conſueverant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quum obtuliſſent, quam celerrime ſe ad Alyattem Sadyattis filium Sardis conferrent. Quod & factum eſt. nam & Cyaxares & qui aderant convivæ ex his carnibus guſtaverunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti ſe ſupplices præbuerunt. Quos poſtea repoſcenti Cyaxari (quod Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medoſque quinquennale conflatum eſt. Quo in bello ſæpe Medi, ſæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prœlium geſſerunt. Sexto autem anno ſignis collatis, quum æquo Marte certarent, 4 ſtante pugna contigit ut repente dies nox efficeretur. Quam immutationem hujus diei futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat, hunc ipſum annum præfiniens quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi ubi diem nocteſcere viderunt, à pugnando deſtiterunt: eoque propenſius ad pacem inter ſe conſtituendam feſtinaverunt: autoribus conventionis Syenneſi Cilice & Labyneto Babylonio: qui ut jusjurandum intercederet & reconciliatio affinitate fieret, 5 properarunt: decementes ab Alyatte Arienam filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam ſine vehementi neceſſitudine conventiones ſtabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cætera ritu Græcorum,

LXXIV

1 Subduxit ſe. 2 *Legit παῖδάς σφιν pro.* Sic autem ſequitur παίδων. 3 Cyaxares (erat enim, ut re ipſa oſtendit, iræ impos) aſpere admodum & indigne tractavit. 4 Inter pugnandum. 5 Operam dederunt. * De hac defectione ſolis conſule quæ Scaliger ad Euſebii Chronicon. pag. 89. & Seth. Calvitii opus Chronologicum ad A. M. 3343.

1 tum

1 tum feriendo brachia qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem delingendo. ¶ Hunc igitur Astyagem avum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Crœsus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum, ad oracula *consulenda* miserat. Et quum responsum reddidisset, 2 haud syncerum, 3 secum facere interpretatus, in expeditionem profectus est 4 adversus quandam Persarum partem. Atque ubi ad Halym fluvium pervenit, tunc (ut ego quidem sentio) pontibus ibi sitis copias traduxit: ut autem Græci dictitant, Thales Milesius traductor extitit. Nam quum incertus animi Crœsus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tempestate fuisse) fertur Thales, qui in his castris aderat, fecisse ut fluvius qui ad lævam exercitus fluebat, flueret etiam ad dexteram. Fecisse autem hunc in modum: Fossam peraltam, exorsus supra castra, ductam in speciem lunæ, depressit, quæ castra, ut erant metata, à tergo amplecteretur: in quam quum traduxisset ex pristino alveo fluvium, iterum eum, ubi exercitus trajectus esset, in suum alveum refunderet. Itaq; quum celerrime fluvius divisus esset, utrinque vado meabilis effectus est. Quidam vero aiunt veterem etiam omnino exaruisse alveum. Cui rei equidem non accedo. Quo enim modo qui rursum redierunt, illum transivisse? Crœsus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium ejus regionis tutissimum, juxta urbem Sinopem, fere ad pontum Euxinum sitam. Hic stativa habens, prædia Syrorum vastat, & urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circa urbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto suo exercitu, sumptisque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: missis tamen, antequam exercitum educeret, caduceatoribus ad Iones tentandos ut ad se à Crœso deficerent. Illis abnuentibus, profectus castra contra Crœsum posuit: ibidemq; in regione Pteria pro se uterque alterum lacessere. Commissaque acri pugna, & multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc

LXXV

LXXVI

κ᾽ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τὲς βραχίονας ὀπτώμωνται, ἐς τὠὐ ὁμοχροΐλιν. τὸ αἷμα ἀναλείχυσι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτοῦ μητροπάτορα κατεστρέψατο. ἔσχε, δι᾽ αἰτίην τὠὐ ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ὑπεμέφετο τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων. κ᾽ δὴ κ᾽ ἀπικομένῳ χρησμὸς κιβδήλως, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοῖραν. ὡς δ᾽ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς ἐμὲ ἐγὼ λέγω, κ᾽ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πλεῖστος λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (ἐὼν γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ στρατῷ, κ᾽ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι γὰρ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἀγρίην μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κ᾽ νῶτα λάβοι· ταύτῃ κ᾽ τῇ διώρυχα ἐκλιπόντα ἐν τῇσι ἀρχαίοισι ῥέεθρον, κ᾽ αὖτις παραμειβόμενον τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε κ᾽ ἐχρίσθη τάχιστα ὁ ποταμὸς, ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δ᾽ κ᾽ τὸ παράπαν λέγουσι κ᾽ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐγὼ παρσίημαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορεύσιμοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δ᾽, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο ἐς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην, (ἔστι δὲ Πτερίη ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρόταλον, κ᾽ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην) ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς Συρίων τοὺς κλήρους· κ᾽ εἷλε μὲν τὴν Πτερίων τὴν πόλιν, κ᾽ ἀνδραποδίσατο, εἷλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, κ᾽ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκεομένους πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀποστάναι. Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, κ᾽ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κ᾽ τὸ ἰσχυὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, κ᾽ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. κ᾽ τὰ μὲν

1 Tum secando brachia usquedum sanguis profluat, ac mutuò illum delingendo. *ut legatur* αἱμορροΐην *pro* ὁμοχροΐην. *Vide Tacitum, lib.* 12. 2 Captiosum. 3 A se facere. 4 In Persarum fines.

στρατόπεδα ἀμφότερα ὅτως ἠγωνίσαντο. Κροῖσος δέ, μεμφθεὶς τῇ τε πλήθει τοῦ ἑωυτοῦ στρατεύματος ἧσσον γάρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἦν ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθείς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὅπως ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον· (ἐπεπόντο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην ποιέεσθαι πρότερον ἢ περ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ τούτοισι αὖτις ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τότε Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβυνήτου) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν. ἁλίσας δὴ τούτους, καὶ τοῖσι ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιῶται, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μέν, ταῦτα φρονέων, ἀπῆκε ἐς τὰς Σάρδις· ἔπεμπέ τε κήρυκας καὶ τοὺς συμμάχους, προερέοντας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτῷ ξεινικός, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· ἐλάμβανε ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος ὅτεω τρόπῳ ἥσσων Κῦρος ἐλάσσει ὅτι Σάρδις. Ταῦτα δὴ διανενοημένῳ Κροίσῳ τὸ πρόσταγμα τῶν ὀφίων διεπλήσθη· φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες τοὺς νομέας νέμεσθαι, [a] φοιτέοντες κατήσθιον· ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, (ὥσπερ καὶ ἦν) ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς [b] τὰς ἐξηγητέας Τελμισσέων· ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελμισσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγείλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν τι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον ἦναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην ἀπικόμενον· δὲ τοῦτον καταστρέψεως τὸς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν μὲν γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νῦν ταῦτα ὑποθέοντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τὴν μέλλουσαν Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δέ, αὐτίκα ἀπελαύνοντα Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλει Κροῖσος ἀναστρατοπεδεύσασθαι τὸν στρατὸν, βουλόμενος δοῦναι πρῆγμα οἱ ἐλαύνειν ὡς δυνατώτατα ὅτι τὰς Σάρδις, ὅκως μὴ ἐν τοσούτῳ ἁλισθῶσι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ὅτι καταλάβοι. ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε τάχος. ἐλάσας δὲ τὴν στρατιὴν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς μὲν ἦλθε Κροίσῳ

in modum duo exercitus dimicaverunt. ¶ 1 Crœsus, à ſuo exercitu incuſatus LXXVII quod cum Cyri multo majoribus copiis conflixiſſet, poſtero die quum Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, regreſſus eſt Sardis, habens in animo evocare Ægyptios ex fœdere: quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: accerſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſe fœdus percuſſerat: (erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus) denunciare item Lacedæmoniis ut ad certam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, ubi per hyemem quieviſſet, initio ſtatim veris tendere adverſus Perſas. Hæc deſtinans Crœſus, abiit Sardis, dimiſitque caduceatores ad ſocios, edicens uti ad quintum menſem Sardis convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaret, miſſum fecit ac diſſipavit: minime ſperans unquam fore ut Cyrus, qui ſic æquo marte pugnaſſet, Sardis copias promoveret. Hæc Crœſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: 2 quos, ut exiſtebant, equi inter ambulandum, quum ad paſcua irent, comedebant. Id Crœſo cernenti viſum eſt (ut erat) eſſe portentum: ideoque mittendum ad conjectores Telmiſſes. Qui miſſi ſunt ad conſulendos Telmiſſas: ubi accepere reſponſum, didicereque quid ſibi vellet ſignificaretque portentum, non contigit ut Crœſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardis reveherentur, Crœſus eſt captus. Telmiſſes ita cognoverant, exercitum externum Crœſo illuc affuturum, qui quum aſſoret, indigenas ſubigeret: quod dicerent colubrum terræ filium eſſe: equum, hoſtem & advenam. Hæc Telmiſſes Crœſo ſunt interpretati, ſed jam capto: nondum tamen gnari eorum quæ Sardibus ac Crœſo evenerant. Cyrus certior factus, LXXIX Crœſum, qui ſtatim poſt prœlium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operæ pretium eſſe quam celerrime poſſet promovere exercitum Sardis, ut hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, ſtatim exequutus eſt: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipſemet nuncius Crœſo

[a] φοιτέοντας

[b] τὰς ἐξηγητέας

1 Crœſus autem cauſſatus ſui exercitus paucitatem: (erant enim ipſius copiæ multo minores quam Cyri) hoc, inquam, cauſſatus, quum poſtero die Cyrus non deſcenderet in certamen, regreſſ. &c. 2 Quos prodeuntes equi relictis paſcuis, paſſim comedebant.

advenit.

advenit. Unde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium produxit. Lydorum gente in Asia nulla fuit ea tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque pugnabat, equitandi sane perita, hastas per-
LXXX longas gestans. Campus in quo concursum est, ante urbem Sardensem jacet, magnus & editus: quem 1 cum alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus, infunditur mari juxta Phociam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, eorum equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit: & viros imposuit equestri stola indutos: quibus ornatis præcepit ut præirent cæteras copias adversus Crœsi equitatum: peditatum, ut hos subsequeretur. Post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes constituit, imperat eis necui cæterorum Lydorum parcerent: sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem ut nec speciem ejus intùeri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est ut equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque igitur in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. Unde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. & tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: 2 ac muros ingressi, à Persis obsideri cœperunt. Quam obsidionem in longius
LXXXI. processuram ratus Crœsus, alios nuncios è muris mittit ad socios. Nam qui antea dimissi erant, hi conventum Sardis ad quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obsesso. Et cum ad alios socios misit, tum vero

ἑλληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ ἔδοξαν ἔχειν τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν 21.
χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἔτι ἀνδρειότερον, ἔτε ἀλκιμώτερον τῶν Λυδίων· ἱππάσιμα μάχῃ σφέων ὦν ἀπ' ἵππων· δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππέες ἀγαθοί. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο
10 τὸ πρὸ τοῦ ἄστεος ὄρεϊ τῷ Σαρδιηνῷ, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν, (διὰ δὲ αὐτοῦ πολλαὶ μὲν ῥέουσι καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συρρήγνυσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ἱρῆς μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκίλεω πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος εἰδὲ τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τάξαντας, καταρρωδήσας τὸ ἵππον, ἐποίησε, Ἅρπαγον τῶν Δηϊόκεω ἀνδρῶν Μήδων τοιόνδε· ὅσας τῶν σιτοφόρων τε καὶ σκευοφόρων καμήλους, ταύτας πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα,
20 ἄνδρας ἐπ' αὐτῶν ἔβησε ἱππικὰ σκευάσας ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τὰ ἄλλης στρατιῆς προϊέναι πρὸς τοῦ Κροίσου ἵππου· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὀπίσω δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὰ πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες διετετάχατο, ὡπλίζοντο τοῖσι μὲν ἄλλοισι Λυδοῖσι μὴ φειδόμενοι, κλείνειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ
30 κλείνειν, μηδ' ἂν συλλαμβάνωμαι· ἀμυνέειν γάρ. ταῦτα μὲν ὡπλίζοντο. τοὺς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῶν ἵππων τῶνδε εἵνεκα· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται ἔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, ἔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου εἵνεκα ἐσεσόφιστο ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον εἴη τὸ ἱππικόν, τῷ δὴ καὶ ἐπέσχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ συνῆσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὥσφραντο τῶν
40 καμήλων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπὶς. ἐμάχοντο μέν γε καὶ οἱ Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν· ἀλλ' ὡς ἐμάθοσαν τὸ γινόμενον, ἀποδυόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πολλῷ τῶν ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. καὶ ἐσελθόντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ πάντες ἦλθε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δυκέων οἱ χρόνον δὴ μακρότερον ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τῶν

τείχεος ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμάχους. οἱ δὲ [redacted] τέρον διεπέμποντο ἐς πάντοθεν μάλα πρεσβεύοντες συλλέγοντες ἐς Σάρδις· τότε δὲ ἔπεμπε τῶν ταχίστους βοηθέειν, ὡς πολιορκεόμενός Κροῖσος. ἔς τε δὴ [redacted] τοὺς ἄλλους ἔπεμπε συμμάχους, καὶ δὴ καὶ

1 Cum alii amnes permeant, tum verò etiam Hellus in omnium maximum influens, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ sacro ortus, infunditur mari, &c. Pro Hellus autem legitur & Hyllus: *quod affertur ex Homero & Strabone.* 2 Ac muris inclusi.

ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔρις ἐοῦσα περὶ Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. Τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποτεμόμενοι εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. Βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνταῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συμβαλόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὴν χώρην. Τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὠυτό, μηδὲ παρεῖναι ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐσσωμένους τοὺς σφετέρους, ἐπαμύνοιεν. Συνθέμενοι δὴ ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. Λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. Μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. Ὑπελείφθησαν δὲ ἔτι νυκτὸς ἐπελθούσης. Οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. Ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. Τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλέονες περιεγένοντο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀπιφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. Τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. Πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου καταξυσάμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ταναντία τούτων ἔθεντο νόμον. Οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. Τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν ὑπολειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπιέναι ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτοῦ μὲν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καταχρήσαντα ἑωυτόν. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεισαμένων τῶν ἀγγέλων, ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. Οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. Καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζω-

Κυθηρίη

ἐνεισα-μένων

ad Lacedæmonios. Cæterum per id tempus & ipſis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de agro qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terræ Argolicæ partem, tamen Lacedæmonii [1] interciſum tenebant. Etenim Argivorum eſt quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit in continente: & inſulæ tum aliæ, tum vero Cythera. Quum ergo Argivi ſuo territorio [2] interciſo auxilium ferrent, ibi ab utriſque in colloquium ventum eſt ut triceni utrinque dimicarent: & utri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam uterque terram diſcederent, nec permanerent dum dimicaretur: ea ſcilicet cauſa, ne, ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conventis, in diverſa digrediuntur. Ex utriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem, ut æquo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. Ex Argivis duo, Alcinor & Chromius, qui tanquam victores Argos curſu contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui ſpoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad ſuorum caſtra detulit, & ſe in ſuo ordine tenuit. Poſtero die utrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent: ſuus autem perſtitiſſet, & hoſtium cæſos ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti utrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonſis capitibus, quum antea neceſſario criniti eſſent, legem condiderunt, ſe devoventes ne prius comam alerent, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His è diverſo legem tulere Lacedæmonii, ut in poſterum comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus è trecentis delectus reliquus fuiſſet, aiunt pudore Spartam revertendi, ob ſocios interfectos, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe. Quum hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Cræſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Cræſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Cræſumque vivum

LXXXII

LXXXIII

1 Interceptum. 2 Intercepto.

esse captum. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimento rati, supersedeLXXXIV runt. Sardis autem hunc in modum sunt expugnatæ. Quartodecimo quàm oblideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando urbs caperetur haud suspectum erat, utpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles primus Sardium rex non circumtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses judicaverant. Eum Meles per cæteram partem murorum circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præcisam, circumducere prætermisit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iste Hyrœades Mardus conspicatus quendam Lydum pridie descendisse ad recipiendam galeam illuc devolutam, advertit animum, atque consideravit: dehinc ipse conscendit, & post eum alii Persæ subinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardis capta est, atque omnis direpta.
LXXXV Ipsi autem Crœso hoc contigit. Erat ei filius cujus superius habui mentionem, habilis ad cætera, sed mutus. 1 ad cujus vitium emendandum Crœsus pro viribus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, Rex multorum, valde insscie Crœse:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primum infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum 2 sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus devitare negligebat: nihil putans differre an percussus oppeteret

γρηθείς. Οὕτω δὴ ὅτοι μὲ συμφορὴ ποιησαίμυοι μεγάλη, ἐπέπαυτο. Σάρδιες ὦ" ἡλώκεσαν ὧδε· ἐπειδὴ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐγίνετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ τεσσατῇ τῇ ἑωυτοῦ ἀγαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. Μετὰ ὦ τοῦτο, πειρησάμενος τῆς στρατιῆς, ὡς ἐ." προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῷ ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ ἔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ ἐδεῖς ἐτετάχατο φύλακος. Οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μή ἁλῷ ποτέ. Ἀπέτυμός τε γάρ ἐστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ ἐπὶ Μήλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μάγη οὐ περιήνεικε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμισσέων διιησάντων, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἐυσσητοι Σάρδιες ἀνάλωτοι. Ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατελόγησε τοῦτο, ὡς ἐὰν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. Ἔστι δὲ περὶ τὸ Τμῶλον τετραμμένον τῆς πόλιος. Ὁ ὧν δὴ Ὑροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τῶν τινὰ Λυδῶν κατοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ὅτι κυνέην ἄνωθεν κατυκλιδεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφερέσθη, καὶ ἐς νοῦν ἐβάλετο. Τότε ὦ δὴ ὁ αὐτὸς τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. Προσβάντων ὦ συχνῶν, ὅτω Σάρδιές τε ἁλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Καῖ' αὐτὸν ὦ Κροῖσον ταῦδε ἐγίνετο. Ἦν οἱ παῖς, (τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲ ἄλλα ὅπεικὴς, ἄφωνος δέ. Ἐν τῇ ὧν παρελθούσῃ" νυκτὶ ἑβδόμῃ ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ὅπφερᾳζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς ὧδε αὖτε ἐπεπόμφεε χρησόμενος. Ἡ δὲ Πυθὶη οἱ ἔπε ταῦδε,

Λυδὲ ἠλίθε, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλου πολύδικον ἴλως ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φωνεῦντος. τόδε σοι πολὺ λωΐτερον αὖτις
Ἐμμεμαγ. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

Ἁλισκομένου ὦ τοῦ τείχεος (ἦιε γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώσας Κροῖσον) ὡς ἀπικνέεται. Κροῖσος μὲν νυν ὀρέων ὑπάνδρα, ὑπὸ τοῦ παρεόντος συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε ἀληθέϊ ἀπο-

---

1 Itaque antea Crœsus, dum secundæ ipsius res essent, omnia pro viribus fecerat ipsius caussa, cum alia excog. &c. 2 *Pro* ἄλλον γνώσας, *suspicor scribendum* ἀλλογνώσας *& ita legisse videri hic potest.*

Da-

θανέειν. Ὁ δὲ παῖς ὡς ἐπύθετο ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε δρόμον τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέος τε καὶ κακοῦ ἐρρήξε φωνέων. Εἶπε δέ, Ἄνθρωπε, μὴ κτείνε Κροῖσον. Οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο. Μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζωγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, καὶ τὸ χρησθὲν ὑπ' ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχὴν καταλύσαντα τὴν ἑωυτοῦ. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. Ὁ δέ, σωρὸν πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτέης τόν τε Κροῖσον πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παῖδας ἐπ' αὐτῷ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγίζων θεῶν ὅτεῳ δὴ, εἴτε καὶ θυσίην ἐπιτελέσας θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εὐσεβέα, τεῦδε εἵνεκα ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα κατακαυθῆναι. Τὸν μὲν δὴ πιέειν ταῦτα (Τῷ δὲ Κροίσῳ ἐσεῶντι ὅμως τὰ πυρῆς, ἐσελθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) τὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα εὖ) πρὸς ζώντων ὄλβιον. (Ὡς δὲ ἄρα μιν ὡδε διεδήλωσε τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης ἀ λειποψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι τὸ Σόλων. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεύσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ὀνοκαλέοι ἐόντα. (Καὶ τοὺς, προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. (Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν ἂν ἐγὼ πάσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. (Ὡς δὲ σφι ἀσήμα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. Λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ. Ἃ δὴ εἰπὰς, τῇ αὐτῷ πάντα ἀπέβη κεῖνος εἶπε· ἐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς ὠδὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι). Τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπολογεόμενον τὸ πυρῆς ἤδη ἀμμένειν, καιομένου τὰ πολλὰ ἐκάλα. Καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄνδρα ἄνθρωπον, ζωὸν ἐόμενον ἑωυτοῦ δυσδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσονι χρᾶσθαι πρὸς τε τοῦτον, δείσαντά τε τὸ τίσιν, καὶ ὁρμισάμενον ὡς οὐδὲν εἴη ἀσφαλὲς ἐν ἀν-

mortem, an non. Id ubi filius ejus mutus aspexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœsum. Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, LXXXVI
23 & Crœso vivo, quum regnasset annos quatuordecim totidemque dies fuisset obsessus, amisso magno imperio, ut ei fuerat responsum. (Eum captum Persæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios, sive habens in animo primitias has alicui deo offerre, sive volens votum persolvere, sive cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quem religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus vivus concremaretur. Hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. (Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viventibus beatum esse neminem. Quod dictum ubi 1 subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, jussisse interpretes ejus percontari quemnam invocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, & hunc (interrogatum) silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominasse*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum non planè loquentem, rursus interrogant quidnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, 2 inquit, quemadmodum Solon, qui esset Atheniensis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxisset. Adeò quæ de ipso dixerat, omnia ea eveniſſe: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibi[illegible]ati viderentur. Hæc Crœso refer[illegible]am pyra incensa ardere extrema c[illegible] & Cyrum, auditis per interprete[illegible] Crœsus dixisset, pœnituisse: qu[illegible]oque hominem esse cognoscere[illegible]lium hominem, qui se inferior r[illegible]et opibus, vivum rogo traderet. [illegible]ea veritum ob id pœnam, ac rep[illegible]nihil esse in rebus hu-

ἡσυχίης ἀ λειποψυχίης

ἐπειρωτώμενον

ἀνθρωπίνων ἀσφ.

1 *Hæc interpretatio convenit potius verbo* φθέγξαι, *ut & puto legendum.* 2 Inquit Solonem Atheniensem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes ejus opes, pro nihilo duxisse.

hum-

humanis ſtabile, juſſiſſe ignem celerrime extingui jam incenſum, Croeſumque deponi & quæ cum eo erant. Verùm eos qui juſſi fuerant, non potuiſſe amplius
LXXXVII vim ignis ſuperare. Ibi fuerunt Lydi Croeſum cognita Cyri ſententiæ mutatione, quum cerneret unumquemque extinguendo devolvendoque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamando invocaſſe Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque præſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Croeſo deum invocante, nimbos repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, [1] confractos eſſe, imbreſque erupiſſe, ac vehementiſſima aqua pluiſſe, & rogum extinxiſſe. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum eſſe Croeſum, è pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, Croeſe, quiſnam tibi hominum perſuaſit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hoſtis? Cui Croeſus, Ego, (inquit) rex, iſtud feci tuo proſpero, meo infauſto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quiſpiam ita amens eſt ut bellum quàm pacem præoptet. Nam in pace filii patres, in bello patres filios ſepeliunt. Sed ut iſta fierent, dæmoni cordi fuit.
LXXXVIII Hæc Croeſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum juxta ſe collocavit, ac in multa ſane obſervantia habebat: Cintuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus ſilentium tenebat. Mox converſus, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, Utrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod ſentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eum, quæcunque liberet, audacter proloqui juſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, [2] Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui (Croeſus excipit) neque urbem meam diripis, neque meas opes, nihil enim mihi jam cum iſtis rebus eſt: ſed tua ferunt aguntque.
LXXXIX His verbis injecta cura, Cyrus Croeſum ſemotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent, ſibi conſtituendum cenſeret. Ad quem Croeſus, Quoniam me dii ſervum tibi tradiderunt, jure debeo, ſiquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Perſæ, ait, natura proterva ſunt, & iidem inopes. Quos ſi diripientes tu ac potientes magnis opibus negli-

ἀνθρώπιοι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν σβεννύναι τὸ ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, περιωμώτας ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπικεκτῆσθαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὸν Κύρον μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύτα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ ἔτι κατάλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλέσθαι, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, ἀξίως, καὶ ῥύσασθαι τῶν κεχορηγηκότων, καὶ αὐτὸν μὲν ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης σωθῆναι ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνα τε καταῤῥαγῆναι, καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ· κατασβεσθῆναί τε τὸ πυρόν. Οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἰρέσθαι τάδε, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατεύσαμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆσαι; ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπραξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. Αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάραι ἐμὲ στρατηλατέοντα· οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται· ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαιμονίῃ κῃ φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ θωμωδίῃ εἶχε τὰ περ θωυμάζεσθαί τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ ἀμφὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, σιωπὴν ἐκέλευε ἄγειν. ἦν δὲ ἡσυχὴ ἦν. μετὰ δὲ, διερωτέειν τε καὶ ἐκέλευε τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ διαρπάζοντας, εἰπεῖν, Ὦ βασιλεῦ, πότερα λέγειν πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν ἐκέλευε θαρσέοντα λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. Ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα ἐν τῷ παρεόντι πολλῇ σπουδῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σά· διαφθορέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει (οὐδέν γε ἐμοὶ ἔτι τούτων μέλει) ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ ὀλίγοι ἐμέλησε τὰ Κροίσου. εἶπε μετὰ ταῦτα

σάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορᾷ ἐν τοῖσι ποιεομένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί τε με θεοὶ δοῦλον δοῦλόν σοι, δικαιοῦν, εἴ τι ἐνορῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι φύσιν ἐόντες ὑβριστὰι, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὧν σὺ τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ λαβόντας χρήματα με-

[1] Concurriſſe, *vel* ingruiſſe. [2] Quidnam, inquiens, tanta iſta turba tanto ſtudio agit?

" χάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτέων ὑπόδοξα γλυ-
" έας· ὃς ἂν αὐτέων πλεῖστα χρήσηται, τοῦτ[1]
" τον προσδέχεσθαί τοι ἐπανεστάμενον.
" Νῦν ὦν ποίησον ὧδε, εἰ τοι ἀρέσκει τὰ ἐγὼ
" λέγω· κάτισον τῷ θεῷ τῶν θησαυρῶν ὑπὲρ πάσης
" σι τῆσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
" τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμε-
" μοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκα-
" τοῦσθαι τῷ Διΐ. Καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀ-
" πεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρή- 10
" ματα, καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες πείσεαι σε δί-
" καια, ἐκόντες ποιήσαντι. Ταῦτα ἀκούων
ὁ Κῦρος, ἀσμένιστος, ὡς οἱ ἐδόκεε δι' ὑποπτί-
δεος. Αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος
τοῖσι θησαυροφύλαξι τὰ Κροῖσος ἐδεήθη τε
ὑπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε,
" Κροῖσε, ἀνήρτημαι σεῦ ἀνδρὸς βασιλέ-
" ως χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα πιέειν, αἰτίο τε
" δόσιν τεῷ τινα βούλεαί τοι γενέσθαι τῶν
" τινα. Ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας 20
" με χαρῆναι μᾶλλον τὸν θεὸν τῶν Ἑλλή-
" νων, τὸν ἐπῄνεσα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπεί-
" ρεαι, πέμψαντα τοὺς δὲ τοὺς πέδας, εἰ
" ἐξαπατᾷν τε δοκέοντας νόμος ἐστὶ
οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπιμε-
μφόμενον ἀχθοιτο. Κροῖσος δέ οἱ ἐπαινη-
λόγησε πᾶσαν τε ἑωυτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν
χρηστηρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μᾶλλον τὰ
ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ,
ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. Λέγων δὲ ταῦ- 30
τα, κατέβαινε αὖτις ἀντιτεόμενος. Ἐ-
πεῖναί οἱ τῷ θεῷ τῶνδε ὀνειδίσαι. Κῦρος
" δὲ γελάσας εἶπε, Καί τοι τοῦτο πυθέσθαι παρ'
" ἐμεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν ἐκέ-
σοτε δέῃ. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Κροῖσος, πέμ-
ψαντων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλεστο, πυ-
θέντας τοὺς πέδας ὑπὲ τοῦ νηοῦ τὸν ἐδόν, εἰ
ρωτᾷν εἰ ἔπι ἐωσμένα, τοῖσι μαντηίοι-
σι ἐπέφερε Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρ-
σας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, 40
ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γλυφέος δεί-
κνυσι τοὺς πέδας. Τοιαῦτά τε ἐπειρω-
τᾶν, καὶ εἰ ἀγαθείσοισι νόμος εἴη τοῖσι Ἕλ-
λησι τοῖσι θεοῖσι. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι
Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐντεταλ-
μένα, τῷ Πυθίῃ λέγεται εἰπεῖν τάδε,
" Τὸν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατόν ἐστι
" ἀποφυγέειν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτῳ
" γενεῇ ἁμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυ- 50
" φόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ γυναικηίῳ
" ὑποστώμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔσχε τῶν ἐκείνου τιμῶν ἐδέν οἱ προσῆκουσαν·
" προθυμεομένῳ δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος,

gis, id tibi ex hoc credibile eſt eventurum, ut quiſque iſtorum plurimis opibus potietur, ita maxime in te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc igitur, ſi tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siſte ad ſingulas portas aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui vetent exportari opes, ut earum decimæ Jovi neceſſario reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipſi agnoſcentes ſe juſta agere, non inviti facient. Hæc audiens Cyrus, majorem in XC
modum gaviſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbavit: & juſſis ſatellitibus id exequi quod Crœſus ipſi ſubjeciſſet: his verbis eum affatus eſt, 1 Crœſe, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis ſunt, pete quid muneris à me velis impræſentiarum tibi dari. Ad quem Crœſus, 2 Here, inquit, ſine me gratum eſſe erga deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus ſum, ut miſſis ad eum his vinculis perconter nunquid ei fas ſit bene de ipſo merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id eſſet quod incuſaret, altius repetens omnem ſuum apperuit animum, redditaque ſibi oracula, & præcipue donaria ſua, quibus rebus fretus ſuſcepiſſet adverſus Perſas expeditionem. Hæc commemorando rediit rurſus ad petendam veniam iſta deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœſe à me impetrabis, & quicquid aliud: 3 atque id quoties tibi opus erit. Ubi hæc audivit Crœſus, Delphos miſit quoſdam Lydos, juſſos, quum ad limen templi vincula depoſuiſſent, ſciſcitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam everſurum: unde tales primitiæ offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. Et ſciſcitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas eſſe ingratis. Lydis illuc pro- XCI
fectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe, Sortem fato deſtinatam defugere, deo quoque eſt impoſſibile. Crœſus autem quintæ retro ætatis crimen luit, 4 *hoc eſt abavi*: qui quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ad ipſum pertinente. Verum Apollo, quum ſtuduerit ut hæc Sardium clades liberis Crœſi,

1 Crœſe, quum ſis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c. 2 Here, inquit, maxime gratum mihi feceris, ſi permiſeris ut deum Gr. q. e. max. o. veneratus ſum, miſſis, &c. 3 Et quicquid aliud tibi opus erit. 4 Tritavi. i. *Gygis, à quo quintus erat Crœſus.*

non ipſi

non ipſi Cræſo contingeret, tamen transferre fata non potuit: ſed quatenus illa permiſerunt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Cræſus diſcat, tribus annis ſerius quam fata deſtinarant, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quod ipſi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Cræſus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnum imperium, ſi bellum Perſis inferret, everſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum utrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem ultimo reſponſo ait Apollinem dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diverſarum gentium parentibus ortus ſit, generoſiore matre quam patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubjectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reverſi Cræſo nunciarunt. Quibus auditis Cræſus ſuam ipſius agnovit culpam eſſe non dei. De Cræſi igitur imperio & prima Ioniæ ſubactione ita res ſe habent. ¶ Porro Cræſi non hæc ſolum quæ jam diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupavit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aurcæ, atque columnæ pleræque. Quinetiam in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad noſtra uſque tempora ſupererant: nonnulla tamen intercederunt. Ac vero quæ apud Branchidas Mileſiorum à Cræſo dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Cæterum ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit templum, hæc ſibi, veluti domeſtica bona, paternarumque facultatum primitias, divis conſecravit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant adverſarii, qui Cræſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impenſe ſtudebat: hunc in regni poteſtatem provehere conatus. Pantaleon enim, & ipſe, Alyattis filius erat, Cræſi frater,

XCII

κὴ μὴ κατ' ἀυτὸν Κροῖσον, ὃκ οἷόν τε ἐγίνετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον ὃ ἐνέδωκαν αὗται, λυσάμενος, κὴ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν· καὶ τοῦτο δηλοῖ τῷ Κροίσῳ, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς πεπρωμένης. Δεύτερα ὃ τούτων, χαιρομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. Κατὰ ὃ τὸ μαντήϊον τὸ γνώμονον, ὃκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προηγόρευε γὰρ οἱ Λοξίης, λύσ᾽ στρατεύεσθαι ὅτι Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. Τὸν ὃ, πρὸς ταῦτα χρῆν δὺ μέλοντα βουλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, πότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. Οὐ συλλαβὼν ὃ τὸ ῥηθὲν οὐδ᾽ ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω. ᾧ κὴ τὸ τελευταῖον χρησηριαζομένῳ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· ὐδὲ τοῦτο συνέλαβε· ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοῦτ᾽ ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν ὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς ὃ κατωδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ λὴ Μηδὶς, κὴ Ἀσυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέως· ὁ ὃ, Πέρσης τε ἦν, κὴ ἀρχόμενος τῶν ἐκείνοισι κὴ ἐνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποσύνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνῴκισε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ἐπεκείνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ ὃ ἀπίνεικαν ἐς Σάρδις, κὴ ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. ὁ ὃ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτῷ εἰ τῷ ἁμαρτάδα, κὴ ὐ τοῦ θεοῦ. καίτοι μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, κὴ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔχε ὧδε. Κροίσῳ δὲ ὧδε κὴ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, κὴ ὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα· ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῆσι Βοιωτῶν, τρίπυς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν ὃ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, κὴ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν ὃ προνηίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. Ταῦτα μὲν κὴ ἔτι ἐμὲ λὴ σωζόμενα, τὰ δ᾽ ἐξαπόλωλε τὰ τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ᾽ ἐν Βραγχίδῃσι τῆσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν κὴ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νῦν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήϊά τε ἐόντα, κὴ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ ὃ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο ὐσίης ἐχθροῦ, ὃς οἱ περὶ τὴν βασιληΐδα, ἀντιστασιώτας κατεστήκεε, συστρεύδων Πανταλέοντι ἡλικίης τῷ Λυ-

ΤΩΝ ἀρχὴν αὐτὸν μίαν.

δῶν ἀρχήν. ὁ ὃ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου ὃ ἀδελφεὸς

ἐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν δὴ ἐκ Καείρης τῆς γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέοντος θυγατρὸς Ἰάδος. Ἐπεί τε δὲ τῷ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνδρωπον τὸν ἀντιωρήσαντα ἐπὶ χναφῆϊ ἕλκων διέφθειρε. Τῷ δὲ οὐσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον κατιρώσαι, τότε τέρπω τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ ἱρήϊα. Καὶ τῷδε μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θώυμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν ὐ μάλα ἔχει, οἷά τε ἐν ἄλλη χώρῃ, πάρεξ τῆς ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένης ψήγματος. ἦν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τοῦ τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τοῦ Βαβυλωνίων. Ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. Ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνδρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. Οὗροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅσα τοῦ σήματος ἄνω· καὶ σφι γεγράμματα ἐνεκεκλάστο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. Καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. Τὰς γὰρ δὴ Λυδῶν θυγατέρας πορνεύουσι πάσας, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. Ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ γάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δ' εὖρος, ἔστι πλέθρα τεσσαρεσκαίδεκα. Λίμνη δὲ ἔκκειται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. Καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι. πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεσκευάσαι, ἑωυτῶν ἐξευρήματα γενέσθαι. Ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι φασὶ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι· ὧδε δὲ αὐτῶν λεγόντων· ὅτι Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλῆος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς ὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. Ἐξευρεθῆναι δὴ τότε τῷ δὴ τότε " δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ

at non germanus: *matres enim habebant diverſas.* Nam Croeſus matre fuit Carica, Alyattis uxore: Pantaleon ex 1 Iade fuit ſuſceptus. Quum autem tradito à patre imperio Croeſus potiretur, hominem illum qui ante ſic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, in fullonis officinam pertractum interemit. Bona autem ejuſdem jam ante divis deſtinata, tunc uti diximus iis locis conſecravit. Atque de donariis hactenus dictum ſit. XCIII ¶ Porro Lydia quod ſcribatur nihil ſane mirandum habet, prout aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo provenientia. Unum tamen nobis exhibet multo maximum præter Ægyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim eſt Alyattis Croeſi parentis ſepulchrum, cujus baſis è grandioribus eſt lapidibus: reliqua ſepulchri pars, 2 aggeſtio eſt terræ. Quod ſepulchrum conſtruxiſſe feruntur homines 3 emptitii atque operarii, & una cum his adjuvantes ancillæ. Cæterum ad noſtram uſque ætatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus literæ inſculptæ indicant quæ ſinguli elaboraverint: apparebatque ex menſura, ancillarum opus eſſe maximum. Lydorum enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæſtu tantiſper dotem colligunt dum nupſerint: ſe autem ipſæmet locant. Sepulchri hujus ambitus, ſtadiorum eſt ſex, & duorum 4 jugerum: latitudo, 5 jugerum tredecim. Confinis eſt eidem ſepulchro lacus ingens, quem Lydi referunt eſſe perennem. Vocatur autem Gygæus. Atque hoc quidem ſic habet, Lydi legibus propemodum utuntur Græcorum ſimilibus, niſi quod Lydi filias ſuas proſtituunt. XCIV Hi, primi eorum quos novimus, nummum aurcum argenteumque ad utendum percuſſerunt, & primi cauponeſ inſtitoreſque extiterunt. Aiunt & ipſi ſe ludos inveniſſe qui etiamnum apud Græcos cum illis communes ſunt: ſimul autem hæc inveniſſe, & in Tyrrheniam, *hoc eſt* 6 *Thuſciam*, colonos deduxiſſe. Id quod hunc in modum accidiſſe referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per univerſam Lydiam valde graſſatam eſſe, & initio quidem Lydos vitam aſſiduis laboribus toleraſſe, poſtea vero, quum non ceſſaret *malum*, remedia quæſiviſſe, & alium aliud excogitaſſe. Tum igitur inventum ab iiſdem 7 aleæ teſſerarumque ludum, & pilæ, cæte-

1 Ionica. 2 Terræ aggeſtæ moles eſt. 3 Circumforanei. 4 Plethrorum. 5 Plethrorum. 6 Hetruriam. 7 Teſſerarum & talorum.

rorum-

rorumque ludorum omnium genera, præterquam 1 talorum. Horum enim inventionem ſibi non vendicant Lydi. Porro ad famem diſcutiendam, altera quidem dierum in totum luſibus occupatos fuiſſe, ne videlicet ciborum quærendorum ſollicitudine diſtorquerentur: altera vero à luſibus abſtinentes, veſci conſueviſſe. Atque hoc modo vixiſſe annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, ſed magis etiam ſæviret, tum regem univerſos Lydos bifariam diviſiſſe, 2 & hos quidem in ſedibus ſuis permiſiſſe, illos vero aliquò ablegaſſe colonos. Ac vero iis qui in ſedibus ſuis permanerent, regem ipſum perrexiſſe imperare: illis autem qui deducendæ coloniæ deſtinati erant, filium ſuum præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primum divertiſſe Smyrnam: & mox fabricatis navigiis, nimirum quibus ea quæ navigationi accommoda videbantur, imponerent, ad victum ſedeſque quærendas oram ſolviſſe: donec varias nationes prætervecti, ad Umbros perveniſſent: ubi civitatibus conſtructis, ad hunc uſque diem habitaverint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuiſſe Tyrrhenos. Lydi itaque
XCV à Perſis in ſervitutem redacti fuerunt.
¶ Hinc jam nobis exequetur oratio tum quiſnam fuerit *Cyrus* ille qui Croeſi evertit imperium, tum quomodo Perſæ Aliæ imperio potiti ſint. 3 Igitur quemadmodum quidam memorant Perſarum, non qui res Cyri illuſtrare, ſed prout illa ſe habent, referre ſtudent, ita ego conſcribam: gnarus trifarias alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quum Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent, primi Medi ab ipſis deficere cœperunt: qui cum Aſſyriis pro libertate prœliati, ſtrenue ſe geſſerunt: excuſſoque ſervitutis jugo, in libertatem ſeſe
XCVI aſſeruerunt. Poſt quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Cæterum quum jam per continentem, in univerſum propriis uterentur legibus, hac demum occaſione rurſus tyrannidi ſubjecti fuerunt. Fuit apud Medos vir ſapiens, cui nomen erat *Deioces*, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aſpiraret, hujuſmodi quædam excogitavit.

ἄλλων πασέων παιγνιέων τὸ εἶδεα, πλὴν
" πεσσῶν. Τέτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν ἐκ Ἀτυρίων. Ἐπιζήτεα.
οἰκηϊούμενα Λυδοί. Ποιέειν δ' ὧδε πρὸς
τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῆς
ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέ-
οιεν σιτία· τὴν δ' ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομέ-
νους τῆς παιγνιέων. Τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν
ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δ'
ἐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ὅτι μᾶλλον ἐπι
βιάζεσθαι, ὅτου δὴ τὸν βασιλέα αὐτῶν, δύο
μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι
τὴν μὲν ὅτι μενῇ, τὴν δὲ ὅτι ἐξοδίῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ
ὅτι μὲν τῇ μοίρῃ εἶναι λαγχάνεσι τῶν μοιρέων,
ἑωυτὸν τὸν βασιλέα περιδέεσθαι, ὅτι δὲ τῇ
ἀπαλλαξομένῃ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνο-
μα ἦν Τυρσηνός. Λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς
ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς
Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθε-
μένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ὅτι-
πλοα, ἀποπλέειν καὶ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν.
Ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπι-
κέσθαι ἐς Ὀμβρικούς. Ἔνθα σφέας ἐνιδρύ-
σασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε.
Ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ὅτι
τοῦ βασιλέος τοῦ παιδὸς, ὃς σφέας ἀνήγαγε·
ἐπὶ τούτου τοῦ ἐπωνυμίου παιδομένους, ὀνο-
μασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ
Πέρσῃσι δεδούλωντο. " Ἐπιδίζεται δὲ δὴ Ἐπιδί-
τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος. τὸν τε Κῦρον, ζεται.
ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ
τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἦρξαντο τῆς
Ἀσίης. Ὡς μὲν Περσέων μετεξέτεροι λέ-
γουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνῶν τὰ περὶ
Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κατὰ
ταῦτα γράψω· ὑπεμνήσθην. περὶ Κύρου
καὶ τρισσὰς ἄλλας λόγων ὁδοὺς φήνας.
Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ'
ἔτεα ἐπὶ εἴκοσι καὶ πεντακόσια πρῶτοι ἀπ'
αὐτῶν Μήδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κω
ὕτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι
τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐκρίθησαν ἄνδρες ἀγα-
θοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην,
ἠλευθερώθησαν. Μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἄλλα
ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ Μήδοισι. (Ἐόντων δὲ
αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε
αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ
ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐκρίθη σοφὸς, τῷ οὔνομα
ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. Οὗτος
ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε·

1 Calculorum. 2 Et ſorte legiſſe, alteram quidem partem ad manendum, alteram vero ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui ſortitò obtigiſſet ut maneret, ſeipſum regem, migranti autem, ſuum filium præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus ſorte obtigerat ut emigrarent, Smyrnam deſcendiſſe. Hic mox &c. 3 Ita autem de his ſcribam ut Perſæ quidam narrant, qui res Cyri geſtas verbis auguſtiores reddere nolunt, ſed id quod res eſt dicere: gnarus triplicem aliam eſſe de Cyro narrandi viam.

καταικημένων τὴν Μήδων κατὰ κώμας, " ἐν γῇ ἑωυτῆς ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπῃνέετο, ἦσκεε. Καὶ ταῦτα μέντοι, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικήν, ἐπῃνέετο, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. Οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸν τὰς τρόπους, δικαστὴν μὲν ἑωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ ὅκου μνεώμενος ἀρχὴν, ἰθὺς τέ καὶ δίκαιος ἦν. Ποιέων τε ταῦτα, ἔσχε ἔπαινον εἶχε ἐκ ὀλίγου παρὰ τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε " πανταχόθι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκεα εἴη ἀνὴρ μοῦνος καὶ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον πεπαυμένοι ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτεον παρὰ τὸν Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δέ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. Πλέω δὲ ἀεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πανταχόθεν ἀπαμβαίνειν καὶ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθαῦτα πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τὴν ἑωυτοῦ ἐξημελημένην, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. Ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς ταὐτὸ, καὶ ἐξέδοσάν
27 σφισι λόγον, λέγοντες πρὸς τὸν κατηκόντων. Ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, " ἥκιστα ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. Καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, ἐς τὰ ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα. Ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτῶν βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλοῦ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέσαι βασιλέα σφίσι ἔδοξε. Ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, καὶ κατασῶαι αὐτὸν δορυφόροισι. Ποιέουσι δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι.

Quum Medi per vicos passim habitarent, Deioces 1 cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem affectitabat venditabatque, quod videret apud Medos universos magnam quandam licentiam: sat sciens æquitati iniquitatem esse invisam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores judicem ipsum controversiarum sibi constituunt. Hic, ut qui principatum ambiret, rectum se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares suos obtinuit haudquaquam exiguam: 2 adeo ut hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem solum esse qui incorrupte judicaret, læti undique affluerent quotquot prius iniquis sententiis fuerant superati, ad Deiocem, & ipsi lites finiendas tranferrent: postremo nulli alii hanc provinciam permitterent. Quum vero numerus accurrentium creseceret, utpote qui intelligerent XCVII sententias juste terminari, Deioces animadvertens, universa in se unum incumbere, neque amplius illic considere ubi prius jus dicere consueverat, volebat, neque omnino judicare amplius. Siquidem non è re sua esse inquiebat si totos dies rebus suis domi neglectis, dirimendis aliorum litibus operam impenderet. Quum igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi habito concilio, de communi rerum statu colloqui cœperunt. 3 Et quantum mihi videtur, Deiocis amici ex composito in hanc sententiam loquebantur, Nequaquam, inquientes, hisce modis usuri hanc nostram regionem poterimus diu habitare: Agite igitur, constituamus nobis ipsis regem, ut videlicet ditio nostra bonis legibus administretur, 4 & nos, ad sua quisq; opera diverientes, nusquam impunitate sceleratorum violemur. Quæ quum sic referrentur, persuasi Medi regibus sese subjiciunt. XCVIII Continuo consultatum est quemnam regem crearent: Deioces adeo ab omnibus commendatus, productusque in medium ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille jussit ædificia sibi erigi imperio digna, stipatoresq; ad custodiam corporis sui adjungi. 5 Huic Medi hæc præstiterunt,

1 Ipse, quum jam ante apud suos celebris esset, tum vero magis etiam quam antea justitiam sectari aggressus est: quod videret apud Medos universos mag. q. licentiam, & satis sciret juri injuriam adversari. 2 Adeo ut quum in aliis pagis intellexissent Deiocem solum esse qui incorrupte judicaret, qui prius iniqua judicia erant experti, ad Deiocem disceptaturi ultro accurrerent: postremo nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem in dies ventitarent plures, utpote q. 3 Hic (ut ego quidem existimo) Deiocis amici bellissimum sermonem sunt exorsi. Enimvero (inquiebant) si pergamus his moribus vivere, hanc nostram regionem diu non poterimus incolere. 4 Et nos res nostras agamus, neque male agendi licentia nostris sedibus pellamur. His verbis persuasi Medi regio imperio se subjicere, statim consultant quemnam regem creent. Tum Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo ut omnium tandem suffragio rex approbaretur. 5 Hæc in ejus gratiam Medi fecerunt, eique &c.

eique

eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex universis Medis quos vellet, sibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere: ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus murus unus alteri veluti confinis erat: sic nimirum constitutis mœnibus, 1 ut ambitus singuli alteris gradatim essent sublimiores, solisque pinnis prominerent. 2 Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, ut qui collis instar esset elevatus. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum. Siquidem ambitus illi numero erant septem contigui, in quorum postremo regia est & thesauri. Hæc mœnia quum amplissima sint magnitudine, prorsus illum Athenienſium æquant ambitum. *Atque singulæ quidem pinnæ suis atque hunc in modum distinctis fulgent coloribus.* *Nempe* primi ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæsio, quinti sandaracino: postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet
XCIX pinnas. Et his quidem munimentis Deioces se suamque regiam circumsepsit, ac reliquum populum seorsum circumquaque habitare jussit. Cæterum universis hoc ornatu constructis, primus Deioces cavit ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur: adeo ut nec conspici regem à quoquam fas esset. 3 Ad hæc nec ridere, nec expuere (propterea quod omnibus factu deformia essent) coram liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & una cum eo educati strenui & fortes, indoleant atq; insidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diversum ipsis esse videatur, si coram ipsum
C non intueantur. Quibus quum sese Deioces jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se præbuit. Etenim litigantes causas suas conscriptas intro per internuncios mittebant, quas ille decisas

οἰκοδομέυσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφεδρος τῆς χώρης· καὶ δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. Ὁ δέ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο μᾶλιστα παρεσκευάσατο, τῶν ἄλλων ἥκιστα ἐπιμελούμενος. Πεισθέντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν * Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐσεῶντα. Μεμηχάνηται δὲ ὕτω τὸ τεῖχος· ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μένοισι ὀλίγῳ ὑψηλότερος. Τὸ μὲν τι καὶ, καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε ταὐτὸ εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν σταυροῦντων ἑπτά, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. Τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ὀλίγῳ τείχεος, καὶ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κῃ τὸ μέγαθος. Τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τεταρτοῦδε, κυάνεοι· πέμπτου δὲ σανδαρακινοί. Οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἐνδεδιδυμωμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. Δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρεομένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ τοὺς τοῦ ἑωυτοῦ οἰκίας. Τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. Οἰκοδομημένων δὲ πάντων, νόμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτος ὅδε ἐστὶ ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσέρχεσθαι ὧδε βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρᾶσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα οὐδὲ μηδενός. Πρός τε τούτοισι ἔτι γελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. Ταῦτα δὲ ὧδε ἐσυντόν [1] ποιέοντα, ὅκως μὴ ὁρέοντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες καὶ συσσιτροφοι, ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ὀλβιωτέρου σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὁρέοντες. Ἐπεί τε δὴ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. Καὶ τοὺς τε δίκας γράφοντες, ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας

[1] ἐσύμενον τοῦ δὲ ὄψεσθαι, ὅκως τοῦ συντεταγμένου ἐκείνῳ καὶ οἰκίμως ἐφαιλοτέρης, ἀλλὲς ἀλλαδαπὸν λεπτόμενοι, λυπεοίατο,

1 Ita ut ambitus alter alterum amplectatur. 2 Adjuvante ipso loci situ, ut qui collis esset. Sed accessit major etiam ars & industria, factis septem ambitibus inter se contiguis, in quorum postr. regia est & thesauri. Eorum autem amplissimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Suntque primi ambitus pinnæ albæ: secundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, sandaracenæ. 3 Præterea ne ridere coram vel excreare in quoquam honestum haberetur. Et hæc à Medis apud regem observantur, ne videlicet, &c. * Plinius verò, Ecbatatana caput Mediæ Seleucus condidit, (i. e.) ut exponit Scaliger, priùs diruta, posteà a Seleuco instaurata.

ὑπέμενον. Ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. Τὰ δὲ ἄλλα διεκόσμεε τοιάδε. εἴ τινα πυθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίωμα ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίδε. Καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔσι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρύχατες, Ἀριζάντοι, Βούδιοι, Μάγοι. Γένεα μὲν Μήδων ἕξι τάδε. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. Παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπέσχετο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεδήσατο, καὶ πρώτους Μήδων τουτέους ἐποίησε. Μετὰ δὲ, ἔχων δύο τοῦτο ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὸν ἔθνος. Ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἳ Νῖνον εἶχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἅπασι μεμυωμένοι ἦσαν συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἐωυτῶν ἔτι ἰσχύοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ πεντήκοντα ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς ἅπας ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. Οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι ἠμύνας ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. Πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. Οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι δῃώσας μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. Καὶ ὁ τὴν Ἅλυος πόλαμιν ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συνήσας ἐωυτῷ. Συλλέξας δὲ τοὺς ἐωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. Καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τετραπεμένῳ τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. Ἦρχε δὲ αὐτῶν βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ δίωξιν φυγόντες, ἔστω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἐστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φάσιν πόλαμόν τε καὶ ἐς Κόλχους τεσσερεσκαίδεκα ἡμερέων ὁδὸς ἐπ' εὐζώνου ὁδοῦ. Ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ἐς πολλὸν ἐσβολὴ ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ διὰ τοῦ μέσου ἔθνος

remittebat. Et hæc quidem in judiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuipiam facere, hunc ad se ascitum, indicta pro delecti modo pœna multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam suam ditionem disposuerat. Deioces igitur solam Medicam subegit nationem, eique soli imperavit. CI
Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot sunt in Media gentes. Deioce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, CII
filius ejus *Phraortes* suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, ad eos inquam Assyrios qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione susceptâ *Phraortes*, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit. Post obitum ejus, *Cyaxares* filius, Deiocis CIII
nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos [1] in provincias distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [2] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul & patrem ulturus, & civitatem ipse eversurus: Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. Qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem à lacu Mæotide ad Phasim usque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero CIV
non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: sed una duntaxat natio inter-

1 In turmas decuriasse. 2 Promiscue fuissent confusa.

jecta

jecta est, Saſpires: quos ubi tranſieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, ſed alia via ſuperiore & multo longiore deflectentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congreſſi, prœlioque fuſi, Aſiæ imperium amiſerunt. CV Porro Scythæ univerſa Aſia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæſtinam ingreſſis Pſammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibuſque effecit ne ulterius progrederentur. 1 Scythæ, ubi retrocedentes in urbe eſſent Palæſtinæ Aſcalone, bonaque parte Scytharum nullam injuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantum equidem ſcio) hujus deæ fana vetuſtiſſimum. Siquidem quæ in Cypro eſt *ejuſdem deæ* ædes ex hac prodiit: id quod ipſi etiam Cyprii referuntur. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero dea ipſa templi ſpoliatoribus eorumque poſteris morbum immiſit fœmineum: quemadmodum & ipſi fatentur Scythæ, ſe videlicet illo morbo ob id laborare. 2 Et videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scy- CVI thæ. Poſtquam vero jam vigintiocto annis Aſiæ imperium Scythæ obtinuiſſent, omniaque jam pœne ex negligentia licentiaque depopulata eſſent (nam præter tributum exactioneſque, diripiebant, extorquebantque à quibuslibet quæcunque poſſidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hoſpitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et ſic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis mox ſcriptis indicabo) Aſſyrioſque, excepta Babylonica quapiam portione, ſubegerunt. Poſt hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis 3 una cum Scythis imperaſſet, vita functus eſt. CVII ¶ Cujus regnum ſuſcepit ASTYAGES filius. Hic filiam ſuſtulit, appellavitque eam Mandanen: quæ viſa eſt ei per

ἀυτῶν ὄζει, Σάπειρες· τοῦτο ὦ πάθημα βοῶσι μιν, ἔνθα ἐν τῇ Μηδικῇ. Οὗτοι μὲν οἱ γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἀπέτρεπον τὰ Καυκάσια ὄρεα. Ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἡσσηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ προβαίνειν. Οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει, τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τοῦ Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. Ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοινίκες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ὄντες. Τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τούτων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐπέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διακέαται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μὲν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν· Χωρὶς μὲν γὰρ φόρων, ἔπρησσον παρ' ἑκάστων τὰ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. Χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον ὠφειλακότας τοῦτο ὅπερ ἔχοιεν ἕκαστοι. Καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξείνους ποιησάμενοι καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. Καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τοῦπερ καὶ πρότερον· καὶ τήν τε Νίνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀσυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληΐην. Καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἐτέθη Μανδάνη. Τὴν ἐδόκεε Ἀσυάγης ἐν

πλεῦνας ἔτι ὄ, π

29

1 Scythæ vero regredientes, quum in urbem Syriæ Aſcalonem perveniſſent, pleriſque nullo illato damno prætergreſſis, pauci aliquot rel. Ven. Uraniæ fanum ſpoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) hujus deæ templorum vetuſtiſſimum. 2 Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conſpici: quos Scythæ ipſi enareas, *id eſt execrabiles, ſeu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Aſiæ tenuerunt, quo tempore omnia injurioſe & ſuperbe imperitando vaſtarunt. Siquidem præter tributa, tantum a ſingulis exigebant quantum iis impoſuiſſent: & tributis non contenti, ſingulorum etiam bona paſſim prædabantur. Pleroſque igitur ipſorum Cyaxares & Medi hoſpitio acceptos & inebriatos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant ſunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Aſſyrios (excepta Babylonia) ſibi ſubjecerint, alibi declarabo. 3 Comprehenſo Scytharum imperio, regnaſſet.

τῷ

τῷ ὕπνῳ ἐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκαταλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ὑποδεξάμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' ἑωυτέων αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. Μετὰ δέ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων ἐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδιὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ διδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὕρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἐνερδέ ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Συνοικήσιος δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεέ οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπέχειν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. Ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ

τῷ ὑστεϊμένῳ

ὑποθεμένου τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῆς Περσέων τὴν θυγατέρα ἐοῦσαν ἔγκυον. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· καὶ γὰρ οἱ τὸ ὄψιν οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντ' ἐκείνου. Ταῦτα δὴ ὢν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, "ἔλεγέ οἱ τοιάδε, "Ἅρπαγε, τρῆγμα τὸ

τοῦ δὲ μὴ σεῦ θέω, μηδαμῇ

"ἄν τοι" περθέω, μηδαμῇ πρόσχρησον· "μηδὲ ἐμέ τε πρόβαλλε, καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ πρεσπέσῃς. "Λάβε τὸν ἂν Μανδάνη ἔτεκε παῖδα· "φέρων δὲ ἐς ἑωυτοῦ, ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ "πάντων τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. Ὁ δὲ "ἀμείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ἔτε ἄλλοτέ κω "παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ἐόν, φυ-

τοῦ δὲ ἐσίπετα

"λαξόμενόν τε ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν" μετέπειτα "τὸν χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν· ἀλλ' εἰ "τι φίλον τοῦτο ὕπερ γίνεαι, χρὴ δὴ τόγε "ἐμὸν ὑπηρετέειν δεσπότεος. Τέτυπται ἀμείψαμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τῷ ἐπὶ θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκία. Παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὰ πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. Ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἔξεστι ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται ἐκ τῶν περ ἐπετέλεε Ἀστυάγης, Οὐδ' εἰ πρόφρονα μανείη-

quietem tantum urinæ fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magi, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideoque visum hoc reformidans, Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterum ingenio sedato, [1] gerentemque se multo infra mediocris Medi alicujus conditionem. Eodem quo Cambysi collocaverat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiam jam prægnantem & partui vicinam ex Persis accersit, eique, quum veniisset, custodiam apponit, volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur observans Astyages, ubi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, Hæc inquit, Harpage, negotium quod tibi injungo cave prætermittas, aut ullo modo exequi supersedeas: [2] neve committas ut alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mandane peperit puerum, in domumque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [3] Neque alias unquam rex huic viro rem injunxisti ingratam, & in posterum dabimus operam nequid in te delinquamus. Quod si tibi cordi est hoc ita fieri, [4] mea interest id indusirie exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique [5] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens, adiensque uxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonem. Ad quem uxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego vero (respondet vir) quanquam Astyages mandavit, etiamsi delipiet, pejusque insanier quam nunc insanit, non tamen ejus voluntati parebo, neque ad hanc necem

CVIII

CIX

"ται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, ἐγὼ δὲ ἐς φόνον τοιοῦτον

---

1 Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret. 2 Neque me decipito, & *ne* aliis *ad hoc agendum* delectis tandem tibi ipse malum crees. 3 Neque alias unquam animadvertisti in hoc viro quidquam injucundum [*vel* molestum] & in post. ut *περεῖδες eum usum habeat quem antea* πρεσιδὼν. *Legit autem in proxime sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα. 4 Meum est. 5 Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

obsequar:

obſequar: idque multis de cauſis, tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt, tum quod Aſtyages grandis natu eſt, & virili prole orbus: quo defuncto, ſi tyrannis ad ejus perventura eſt filiam, cujus nunc filium per me interimit, quid aliud reſtat hinc mihi quam periculum maximum? Enimvero ſecuritatis meæ cauſa expedit hunc puerum interire, ſed per aliquem ipſius Aſty-
CX agis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, è veſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem norat 1 paſcuorum maxime idoneorum, & montium feris frequentiſſimorum eſſe gnariſſimum: cui nomen erat Mitradates: cujus contubernalis & eadem conſerva erat, nomine Cyno, Græca lingua, *id eſt canis*, Medica, Spaco. Nam canem Medi ſpaca appellant. Locus ubi boum paſcua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saſpires vergente, Media valde montoſa eſt & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero tota admodum plana. Hic itaque accerſitus, propere quum veniſſet, inquit ad eum Harpagus, Jubet te Aſtyages hunc capere infantem, quem in deſertiſſimo montium exponas, ut celerrime pereat. Et hæc ut tibi dicerem mihi injunxit: & niſi hunc interemeris, ſed aliquo pacto ſervaveris, 2 peſſimo exitio te occubiturum, cui expoſitioni infantis inſpector ego
CXI præpoſitus ſum. Hæc ubi audivit bubulcus, ſumpto infante, rediit quà venerat 3 ad bovile ſuum. Ei dum in urbem abiit, uxor ſua, quæ erat prægnans, per totam diem parturiens, è voluntate dæmonis enixa eſt filium. Abſente marito utrique mutua tenebantur ſollicitudine: hic quidem uxori parturienti metuens, illa viciſſim marito timens, propterea quod præter conſuetudinem ab Harpago accerſitus eſſet. Ubi autem reverſus affuit, eum uxor, utpote ex improviſo cernens, prior interrogavit quid ita ſtudioſe ipſum Harpagus accerſiſſet. Cui ille, Uxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audivi 4 quod nec viſum oportuit nec agi circa dominos noſtros, Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus ſimulatque introii, video puerulum in medio-

ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα ἐφοβέόμην μὴν καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ἀσυάγης μοι ἤδη γέρων, καὶ ἄπαις ἄρσενος γόνου· εἰ δὲ θανόντι τούτῳ τελευτήσαι τὸν βίον ἐς τὸν θυγατέρα τοῦτον ἀναβαίνοι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδυνέων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευ-
CX τᾶν τὸν παῖδα· δεῖ μέντοι τῷ τινα Ἀσυάγεω, αὐτοῦ φονέα γενέσθαι, καὶ μὴ τοῦ ἐμεῦ. Ταῦτα εἰπὰς, αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τὸν βουκόλον τὸν Ἀσυάγεω, τὸν ἤπιστο νομάς τε ὀπιπτευοντάτας νέμοντα, καὶ ἔρεσι θηριωδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. Συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ συνδούλῃ. Οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. Τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τοῦ Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν Εὐξείνου. Ταύτη γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἐστι χώρτη, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἴδησι σκιερή· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος· ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σκυδρῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀσυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα ἀπόλωνται· καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ σκιρτήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀπολέσαι· ἐπόπτας δὲ ἐπορᾶν ἐγὼ ἀποσταλμένος. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν ἔπαυλιν· τῷ δ' ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐτέτοκε ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως καὶ δαίμονα τίκτει, οἰκτίρας τε τὸν βουκόλου ἐς πόλιν ἥκοντα ἔρημον ἐόντα φρενὸς ἀμφοτέρῃ ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οἱ ἐκ ἐωθότος ὁ Ἅρπαγος μετεπέμψατο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπείτε δὲ ἀπυνθέσθαι ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅτι μιν ἔτεκε προθύμως Ἅρπαγος μετεπέμψατο. Ὁ δ' εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κῆδε ἡμέας ἐς δεσποτέας ἡμετέρους. Οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δ' ὡς εἰσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκεί-

1 Paſcua & montes feris oppletos quam opportuniſſime incolere. 2 Fore ut peſſimo ſupplicio te interficiat. Expoſitum autem intueri ſum juſſus. 3 Ad caſam ſuam. Huic porro etiam uxor quæ per totum diem parturierat, tunc forte numinis voluntate filium pepererat, dum ipſe in urbem proficiſceretur: erantque alter de altero ſolliciti. 4 Quod utinam neque vidiſſem, neque unquam dominis noſtris eveniat.

μενον

" μῆλον, ἀσσαῖόν τε καὶ κραυγανόμψυον, " κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι πικί- " λῃ. Ἅρπαγος ὦ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε " τοὶ ταχίστῳ ἀναλαβόντα τὸ παιδίον, " οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηρίω- " δέστατον εἴη τῶν ἐρέων· φὰς Ἀστυάγεα " εἰ τὸν τοιαῦτα ὑπερθέμενόν μοι πολλὰ " ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα " ποιήσαιμι· καὶ τῶν ποιῶ- " ἐγὼ ἀναλαβών, ἤνεικα, δόκεόν τέ τινος μι. " οἰκετέων εἶναι. ὑ γὰρ ἂν κῆλε κατέδοξα 10 τῶν ἔνθεν γε ἦν. " " ἔνθεν μηλεύς. ἐθώμαζον δὲ ὁρέων " χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον· πρὸς " τε, καὶ κλαυθμὸν καταφανέα ἐν " Ἅρπαγος. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι " τε πάντα λόγον παρὰ τοῦ, ὅς μοι προ- " πέμπων ἔξω πόλιος, διεχείριζε τὸ " βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς " τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω " τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀστυάγης ἐντέλλεται " ἀπολέσαι· νῦν τε ὧδε ἔχει. Ἅμα δὲ ταῦ- 20 " τα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπε- " δείκνυε. ἦ ὄ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε " καὶ εὐειδὲς ἐόν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη " τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐχρῄζε μηδεμιῇ " τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ ὃ οὐκ ἔφη οἷός τ' " εἶναι ἄλλως ὥστε πιθέειν. Ἐπιφοιτήσειν γὰρ " καὶ τῶν ἐποψο- καλασκόπους ἐξ Ἀστυάγεω " κατοψομένους· μένους· ἀπολέεσθαί τε κήρυσσε, εἰ μὴ σφέα ποιήσει. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύ- " τερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν 30 " οὐ δύναμαί σε πεῖσαι μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὴ " ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀνάγκη " ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, " τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πρό- " θες τὸν δὴ τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς " παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐούσα τρέφωμεν. καὶ " οὕτω ἔτε σὺ ἁλώσεαι ἀδικέων τοὺς δε- " σπότεας, ἔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα " ἔσαι. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιλητης ταφῆς " κυρήσει, καὶ ὁ ζωοὺς ἐκ ἀπολέσει τοὺ 40 " ψυχοὺ. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα οὕ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν ὑποδιδοῖ τῇ ἑωυτοῦ γυ- ναικί· τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγος. ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον. κοσμήσας δὴ τῷ κόσμῳ παντὶ τῷ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων τιθεῖ· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγίνετο, ἦιε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος τῶν τινα προβόσκων " φύ- τῶν φύλα- λακα αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἅρπαγος, ἀποδεικνύμι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων

positum, palpitantem vagientemque, auro ac verticolori veſte ornatum. Eum Harpagus, ubi me vidit, juſſit celerrime ſumere, atque exponendum aſportare, in montem quammaxime feris abundantem: dicens Aſtyagem eſſe qui hæc mihi injungeret: magnopere minatus, niſi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicujus illum domeſticorum eſſe, 1 non autem illius generis. Admirabar tamen quòd viderem auro veſtibuſque ornatum: præterea quod planctus manifeſtus fiebat in Harpagi domo. 2 Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra urbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Aſtyagis natæ & Cambyſis Cyro geniti eſſe filium, & ab Aſtyage juſſum interfici: atque is hic eſt. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum oſtendit: quem illa intuita procerum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obtecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ita fieri poſſe: ſuperventuros enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam: ſeque, niſi id exequatur, miſerrime periturum. Mulier ubi id viro non perſuadet, 3 Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod ſecundum eſt facito, ſi modo neceſſitas prorſus eſt aſpici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & illum ex Aſtyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu injurius in dominos eſſe deprehenderis, neque nobis male conſuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale ſepulchrum nanciſcetur, & iſte qui ſupereſt, animam non amittet. Sane quam commode viſa eſt bubulco mulier loqui pro præſenti conditione: atque ita continuo fecit. Igitur quem necaturus attulerat, eum uxori tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum, collocavit in eo vaſe in quo alterum portaverat: Omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo monte expoſuit. 4 Ideoque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum pro ſe illic vicario, in urbem ſe contulit, & ad domum Harpagi: aitque ſeſe paratum illi oſtendere pueri cadaver. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſi-

CXII

CXIII

1 Nunquam enim cogitaſſem ex eo genere eſſe. 2 Cæterum in via rem totam ex miniſtro intellexi qui mihi extra urbem deducto puerulum in manus tradidit: filium eſſe videlicet Mandanes Aſtyagis filiæ, & Cambyſis Cyri filii: & Aſtyagem jubere illum interfici. Nunc igitur hic eſt. 3 Secundò hæc dixit, Quandoquidem igitur tibi non poſſum perſuadere ut non exponas, tu ſaltem hoc facito: ſi quidem omnino neceſſe eſt expoſitum cerni. 4 Tertio vero die quàm puer expoſitus fuerat.

fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filium sepelivit. Et hic quidem infans humatus est. Alterum vero, qui postea Cyrus appellatus est, uxor bubulci sibi sumptum, educavit, impositoque illi alio quopiam ac non Cyri nomine. CXIV Qui posteaquam decennis fuit, cum res ista quæ illi contigit, palam fecit: Ludebat in pago ubi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludendum cæteri pueri quum pro rege sibi elegissent, cognominatum bubulci filium, 1 ipse eos muniis distinguebat: ut alii domorum structores essent: aliis, ut satellites: alii, ut oculus regis esset: alii, ut mandatorum renunciator, tanquam suum singulis munus assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, jussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, ejusque humeros ostendens, Siccine indigne (ait) accipimur, rex, 2 à filio bubulci CXV servi tui? Audiens hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, ulcisci puerum, jussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego jure feci. Pueri enim pagani, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quum cæteri pueri jussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea ullo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. CXVI Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio ejus, visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit.

τὺς πιστοτάτους, εἰδέ τε ἅμα τούτων, καὶ ἔθαψε τῦ βυκόλυ τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲ ἐθάπτετο· τὸν δ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομαδέντα, ἀλαλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τῦ βυκόλυ, ἔνομα ἄλλο κυ τι καὶ ὐ Κῦρον θεμμένη. Καί ὅτε δὴ ἐν δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦπαν καὶ αἱ βυκολίαι αὗται· ἔπαιζε δ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶ), τοῦτον δὴ τ τῦ βυκόλυ ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δ αὐτέων διέταξε τὺς μὲ, οἰκίας οἰκοδομέειν, τὺς δ, δορυφόρυς εἶ)· τ δέ κυ τινα αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶ)· τῳ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδυ γέρεας, ὡς ἐκφέρῳ ἔργον τῳ σάοντων. εἰς δὴ τούτων τῶ παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δεκίμυ ἐν Μήδοισι (ὐ γὰ δὴ ἐπίστε τὸ πρόσχθεν ἐκ τ Κύρυ) ἐκέλευε αὐτὸν τὺς ἄλλυς παῖδας βαλαβέειν. πειθομένων δ τῶ παιδίν, ὁ Κῦρος τ παῖδα τρηχέως κάρτα· ὠλιέσατο μαστιγέων· ὁ δ, ἐπεί τε ἐμετέλθη τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἑωυτῦ παθὼν, μᾶλλόν τι ὠλιμέκτεε. καὶ ἐλθὼν δ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικλίζετο τῶ ἑωῦ Κύρυ, λώτησε. λέγων δ ὐ Κύρυ (ὐ γὰρ κω λῶ τῦτο τὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τ Βυκόλυ τ Ἀσυάγεος παιδός. ὁ δ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ ὡς εἶχε, ἐλθὼν ὡς τ Ἀσυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τ παῖδα, ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπυσθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τ σῦ δέλυ, βυκόλυ δ παιδὸς, ὧδε ὠλιυβρισμένα (δείκνυς τὸ παιδὸς τὺς ὤμυς.) Ἀκέσας δ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀσυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀσυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτυ ἐόντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτυ παρ' ἐμοὶ ἀεικίη τοιῇδε ὠλισθεῖν; ὁ δ ἀμείβετο λέγων ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σεῦ δίκη. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, τ καὶ ὅδε λῶ, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐξήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶ) ἐς τοῦτο ὀπιπτεύοντι· οἱ μὲν νῦν ἄλλοι παῖδες τὰ ὀπιταστόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δ ἀνὴρ κύσεί τε καὶ λόγον εἶχε οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τ δίκλω. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακῦ εἰμι, ὧδε τοι πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τ παιδὸς, τὸν Ἀσυάγεα ἐσῆλθε ἀνάγνωσις αὐτῦ· καὶ οἱ ὁ, τε χαρακτὴρ τ προσώπυ προσέρεσε ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη εἶ), ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῷ ἡλικίῃ τῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν, ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅπη χρεὸν ἄφθογγος λῶ.

1 Ipse quibusdam eorum præcipiebat ut domorum str. 2 A servi tui, & quidem bubulci, filio?

μόγις ὦ δή κοτε ἀνενειχθείς, εἶπε (δῆλων ἐκπέμψαι τὸ Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸ βυκόλον "μοῦνον λαβὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ "ταῦτα ποιήσω, ὥστε κοὐ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν "δηλήμεφεσ. τὸ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει· τὸ ὦ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ διερμηνέες κελεύσαν- τος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ ὦ ὑπελέλειπτο ὁ βυκόλος μοῦνος, μυνωδέντα τάδε αὐτὸν εἴρε- το ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ Μανδάυης. ὁ ὦ ἐξ ἐωυτοῦ τε ἔφη γεγενέναι, καὶ τλῶ τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι ζῶσα παρ' ἐωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν ἐκ δυ βυκολίωσ ἔφη, δηδυμένα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθ. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ ὦ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, ὅτωδὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἄνωθεν ἀρχῆς διεξῄει, τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγ- γιγνώμην ἐωυτῷ κελεύων ἔχειν αὐτόν. Ἀστυά- γης ὦ, τὸ μὲν βυκόλῳ τὸ ἀληθείῃ ἐπιφανέα λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἁρπάγῳ ὦ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δο- ρυφόρους ἐκέλευε. ὡς δὲ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, "εἴρετό μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ
ϗ τρόπῳ "μόρῳ τὸ παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι πα- "έδωκα ἐκ δυγατρὸς γεγονότα τὸ ἐμῆς; ὁ ὦ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸ βυκόλον ἔνδον ἐόντα, καὶ τρεπόμενος ἐπὶ ψυδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγ- χόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ω "βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, "ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιήσω κατ' "νόον, καὶ ἐγὼ πρός σε γνώμην ἀναμάρ- "τοιμι, μήτε δυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ "σοι εἰῶν ἀνδέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέ- "σας τὸν βυκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ "παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα "ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοιοῦτος, ἐκ "ἐφοβεόμην, σὺ γὰρ ἐτεὸς ἦσθα. παρα- "δίδωμι μυθόμενος τάδε, ἐντειλά-
32 "μενος ἐκθεῖναι μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ πα- "μένοντα φυλάσσειν ἄχρις ἂ τελευτήσει· "ἀπειλήσας παντοῖα τάδε, ἢν μὴ τάδε "ἐκτελέα ποιήσῃ. ἐπεί τε ὦ ποιήσας τοῦ "τάδε τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παι- "δίον, πέμψας τοὺς δυνατωτάτους "καὶ εἰδον δι' ἐκείνων, καὶ ἐθαψά μιν. ἔτως "ἔχει, ὦ βασιλεῦ, ὡς τοῦ πρήγματος τούτου· "καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸ ἰθυ ἔφαινε χόλον. Ἀστυάγης ὦ, κρύ- ψας τὸν οἱ ἐποιήσατο λόγον περὶ τὸ γεγονός, πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε πρὸς τοῦ βυκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρ- πάγῳ· μετὰ ὦ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέβαινε λέγων ὡς ὦμείρεσί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς "ἔχει καλῶς. Τῷ τε δὴ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως,

vixque tandem ad ſe reverſus, volens à ſe Artembarem dimittere, 1 ut bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam ut filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri poſſit. Dimiſſo igitur Artembare, & ejus juſſu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui ſolus erat relictus) percontatur unde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, & genitricem ejus apud ſe eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere qui 2 cuperet ad ingentes devenire neceſſitates. Simulque hæc dicens, ſatellitibus innuit ut caperent ipſum. Hic autem ad neceſſitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces & petendam ſibi veniam. 3 Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages pauciora jam verba fecit: ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari à ſatellitibus juſſit. Quem, ubi adfuit, percontatur Aſtyages, Harpage, qua nece interemiſti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (ut vidit paſtorem intereſſe) noluit tergiverſari mendacio, ne argumentis convinceretur: ſed ita reſpondit, Ego, poſteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto ex animi tui ſententia facerem: 4 & tamen, quum apud te innoxius extitiſſem, ne forem aut filiæ tuæ aut tibi ipſi carnifex. Eoque ita ſtatui agendum: Accerſito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te eſſe qui juberes illum interfici. In quo dicendo mentitus non ſum. Tu enim ita præceperas. 5 Atque huic, dum puerum trado ex tuo præcepto, juſſi exponeret in deſerto monte, perſtaretque in eo obſervando tantiſper dum expiraſſet: comminatus iſti extrema quæque niſi hæc effecta reddidiſſet. Ubi hic fecit imperata, & infans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis, rem cognovi, & per eoſdem mortuum ſepelivi. Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus eſt puer. Et Harpagus quidem CXVIII 6 directam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat cauſa, ob id quod contigerat, primum rem ei enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò devenit ut diceret, Quod puer vivit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam,

1 Ut de bubulco ſeorſum accepto quæſtionem haberet, Ego, &c. 2 Ac ſi ultro vellet in maximas angustias ſeſe dare. 3 Aſtyages bubulci veritatem eloquuti non magnam rationem habuit: ſed Harp. 4. Et tamen, quum in te nihil peccaſſem, neque filiæ tuæ, neque tibiipſi eſſem carnifex. 5 Tradidi igitur iſti hoc modo: addito mandato ut eum expon. 6 Simplicem.

& à filia mea insimulatus, haud leviter ferebam. Igitur in bonum conversa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto. Siquidem constitui pro recepto filio diis quibus
CXIX honor hic convenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi unicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, jubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi successisset uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixavit, & probe condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum cæteri convivæ, tum vero Harpagus, convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ovilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. Nam illa in canistro operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putavit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes jubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii: non tamen eo spectaculo consternatus est, [1] sed apud seipsum mansit. Et percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit: sibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac
CXX ultione Astyages prosequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex Magis accersivit qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, scisciatur eos [2] quid censeant de visione sibi agendum. Illi necessario fore inquiunt ut puer, si superstes esset, nec hactenus periisset, regnaret.

καὶ συγκατεῖ τῇ ἐμῇ βλαβερλημμίῃ, ἐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐπιθύμιον. ὡς ὧν τῆς τύχης δὺ μετεσεώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωϋτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον ὡδὲ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ (σῶτρα τοῦ παιδὸς γὺ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρειμί μοι ὅτι δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτάς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ὅπῃ τύχησι χρηςῆσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἤιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τλὼ ταχίςλω, λὼ γὰρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἄτεα τεῖα καὶ δέκά κω μάλιςα γεγονώς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀσυάγεος, καὶ πιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύῃ. αὐτὸς δὲ ὠδίχαρπος ἐών, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀσυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπαγος παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δ' ἕψησε τῷ κρεῶν. ὡς δὲ τυχεῖα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος· τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀσυάγει παρετιθέατο τράπεζα ὅπλεα μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωϋτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ὅπῃ κανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀσυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡδείη τι τῇ θοίνῃ. φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδέως, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τλὼ κεφαλλὼ τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένον, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσιόντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βέλεαι αὐτέων. πειθομένου δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτοντος, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, ὅτε ὀξεπλάγη, ἐντός τε ἑωϋτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυάγης εἰ γινώσκοι ὅτεῳ θηρίῳ κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεσκὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδοι. τοιοῦτοι δὲ ἀμείψαμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τοῦ κρεῶν, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀσυάγης δίκλω τοιαύτλων ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βυλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τοῦς Μάγων οἱ τὰ ὀνύπνια οἱ ταύτῃ ἔκριναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀσυάγης τῇ ἐκεινάν οἱ τλὼ ὄψιν. Οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσαι χρὴ τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον.

τράπεζαν ἐπιπλέαν

τοιαύτην

1 Sed mentis compos fuit. 2 Quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi idem responsum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui, &c.

"ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὲς τοῖσδε, "Ἐστι τε ὁ
"παῖς καὶ ζώει· καὶ μιν ἐὼν ἀγρῷ ἀμφι-
"τάμνον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐσήσαν-
"το βασιλέα. ὁ δ', πάντα ὅσαπερ οἱ ἀλη-
"θεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας.
"καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρὲς, καὶ ἀγγελιη-
"φόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀμφετάξας
"ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται
"φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὲ ζώει τε
"τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης 10
"τινὸς, θαύρσει τε τούτῳ εἵνεκα, καὶ θυμὸν
"ἔχε ἀγαθόν. ὁ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἄρξει·
"ὥστε καὶ ἡμεῖς γε καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια
"κεχάρηκε. καὶ τάγε τῶν ὀνειράτων ἐκ-
"βαίνοντα, τελέως ἐς ἀδενὲς ἔρχεται. ἀμείβε-
"ται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτὸς, Ὦ μάγοι,
τῇ γνώμην "ταύτῃ πλέες Θ." τῇ γνώμῃ εἰμὶ, βασι-
"λῆα Θ. ὀνομαδείν Θ. τὸν παῖδος, δέκεινε τε
"τὸν ὄνειρον, καί μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶ-
"δενὸν ἐδὲν ἔτι. ὑμέας μὲν τοι συμβουλεύ- 20
"σαντε μοι, δὺ ζωισκεφάμμοι, τὰ μέλλει
"ἀσφαλέστατα εἶ) οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.
εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ,
"καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν ζωὶ πολλὲ δεῖ κατερ-
"θᾶδε ἀρχέειν τὸν σέο. κείνως μὲν γὰρ ἀλ-
"λοτρίωται, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ζωιεῦσα
"ἐόντα Πέρσεων· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μήδοι,
"δουλήμεθά τε καὶ λόγου ἐδενὸς γινόμεθα
"πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ' εἰεσε-
"ωτῶ βασιλῆω, ἐόντω πολίτεω, καὶ 30
"ἄρχομεν τὸ μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγά-
"λας ἐχόμεν. ὥστε ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ
"τῆς σῆς ἀρχῆς προσοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἴ
"φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πᾶν ἂν σοι προ-
"εφεράζομεν· νῦν δ' ἀπεσκήφανται τῷ
"ἐνυπνίῳ ἐς φλαῦρον, αὐτοί τε θαρσέομεν,
"καί σοι ἕτερα τοιαῦτα ζωκελεύομεν.
"τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν ἀπό-
"πεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γενεσθαι.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρητε· 40
καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγε οἱ τοιάδε,
"Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου ἐτε-
"λέωσα ἀδίκεον, τῇ σεωυτοῦ δὲ μοίρῃ ζωιεῖς·
"νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς Πέρσας· (πεμ-
"πὸς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω) ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ,
τὴν καὶ "πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ κατ'
τὴν μητέρα σὴν λε- "Μιτραδάτεω τε τὸν βυκόλον" καὶ τὴν
γομένην, γυναῖκα δ' αὐτοῦ. γυναῖκα αὐτῶ. Ταῦτα εἶπας ὁ Ἀστυάγης,
ἀπέπεμπε τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς τὸ
Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γενά-
μμοι καὶ δεξάμμοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ ὀρφάμμοι αὐτίκα τότε
τελευτῆσαι· ἰσόρεόν τε ὅτεῳ τρόπῳ ζωιεγμοίτο. ὁ δὲ ὡς ἔλεγε, φὰς πρωτοῦ μὲν

Atqui puer & vivit & incolumis est, (Astyages excepit) & quum ipsum ruri agentem pueri ejus pagi, regem delegissent, quæ faciunt qui revera sunt reges, ea omnia hic fecit. Nam satellitibus, janitoribus, internunciis, ac cæteris muniis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quonam videntur spectare? Si supereſt puer (Magi respondent) atque regnavit [1] nulla ex providentia, confidito ob id, ac bono sis animo, jam non eum regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes nostræ in exigua reciderunt, [2] & velut insomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ sunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius vestræ, magi, fere sum sententiæ, [3] me somnio esse defunctum, puero jam rege nominato, nihilque mihi amplius eum esse reformidandum. Vos tamen probe considerantes, quænam futura sint & meæ domui & vobis tutissima consulite. Ad hæc magi, Nostra etiam, rex, (inquiunt) magni interest, tuum stare principatum: [4] qui si immutetur, & ad hunc puerum qui Persa est transeat, nos quoque qui Medi sumus, in servitutem redigemur apud Persas, & extranei nullius crimus pretii: te vero regnante, cujus populares sumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis per nos & tibi & regno tuo prospiciendum est: & nunc, siquid cerneremus quod timendum esset, tibi aperiremus: verum quum in rem frivolam nunc evaserit somnium, & ipsi confidimus, & te itidem confidere jubemus, & hunc ablegare puerum ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages CXXI gavisus est: accitoque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem injurius, tuo tamen ipsius fato superstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eo perveniens, parentes tuos offendes: patrem, non qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, non qualis est uxor ejus. Hæc loquutus Astyages, Cyrum CXXII dimittit. Quem ad domum Cambysis reversum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt & quem statim mortem obiisse crediderant. Scisitabantur igitur quonam modo superstes esset. Hic se vero ait eos antea

1 Non de industria & absque ullo consilio, confid. 2 Et quæ ex insomniis pendent, prorius ad leve quidpiam deveniunt. 3 Hunc esse somnii exitum, puero, &c. 4 Alioqui enim alienatus, ad hunc puerum qui Persa est, deveniret: ac tum nos qui Medi sumus, in servitutem redigeremur, nulliusque pretii essemus apud Persas, utpote extranei, At permanente rege, cujus pop.

non

non noviſſe, 1 & ob id maximè erraſſe. Inter viam tamen omne ſuum infortunium audiſſe. credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium: verum in illo itinere omnem rem geſtam, ab iis qui ipſum deduxerant accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore bubulci fuiſſe educatum, ſemper eam laudibus proſequens, ita ut in omni ejus ſermone eſſet Cyno. Quod nomen aceipientes ejus parentes, (ut magis divinitus videretur Perſis filius ſuus fuiſſe ſervatus) divulgarunt, à cane Cyrum, quum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum.
CXXIII unde hæc fabula emanavit. ¶ Ubi Cyrus in virilem adolevit ætatem, & inter æquales viriliſſimus evaſit & idem dilectiſſimus, 2 conſtituit Harpagus ad eum dona mittere, Aſtyagis ulciſcendi cupidus. Nam per ſeſe, qui privatus eſſet, non videbat futuram de Aſtyage vindictam: ſed Cyrum cernens adultum, cujus caſus ſuis aſſimilabat, ſibi ſocium comparabat. Præterea vero hæc ab eo facta erant. Quum eſſet acerbus Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſque eorum ſe inſinuans primoribus, perſuadebat oportere Aſtyagem à regno ſummoveri, Cyro delecto. Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, hujuſmodi rem comminiſcitur: 3 Exenterato quem ſolerter obtinuerat lepore, ut nihil omnino reſcinderetur, indidit libellum in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutoque ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorum fidiſſimo: miſitque ad Perſas, 4 præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret,
CXXIV idque ſine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem aperuit, inventumque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quem dii reſpiciunt (nam aliter nunquam in tantum fortunæ perveniſſes) ulciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem, Quoniam ex hujus tu quidem ſtudio perieras, deorum tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim jam reſciviſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quod te non occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem.

ἐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖσον· καὶ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωυτῦ παθέων. Ἐπίσασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀσυάγεω εἴη παῖς· ἀπὸ οὗ τῆς κείνην ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον τῷ πομπῶν πυθέσθαι. τεραφθῆναι δ' ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· οὔνομά τε αὐτῇ αἰνέων ἀφαπαντός· ἐῶ τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες ὑποδεξάμενοι τὸ ὄνομα τοῦτο, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι τραφῆναι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρουμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Ἀσυάγεα ἐπιθυμέων. αὐτὸς ἑωυτοῦ μὲν ἐόντος ἰδιώτεω οὐκ ἐνεώρα τιμωρέην ἐυτρεπέα ἐς Ἀσυάγεα. Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τοὺς πάντας τῷ Κύρῳ τῇ ἑωυτοῦ ὁμηλικίῃσι ὁμιλέοντα. πρὸς δὲ ἔτι τούτῳ τάδε οἱ κατήργαστο· ἐόντος τοῦ Ἀσυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσποιησαμένους, Ἀσυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης. κατεργασμένα δέ οἱ τούτων, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, ὕστω δὴ τῷ Κύρῳ ἀφιστάμενος ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τῷ ἑωυτοῦ γνώμῃ, ἄλλως μὲν ὑδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναρχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτείλας, ὡς εἶχε, ὕστω ἐπέθηκε βιβλίον, τά οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας. ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δούς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ, ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ, ἐπειπεῖν, αὐτοχειρὶ μὲν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγίνετο καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐν εὖν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (οὐ γὰρ ἂν κω ἦλθες ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκνεο.) σὺ νῦν Ἀσυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ τοῦτο πρόθυμός τε ἦν καὶ ἐμὲ ποιεῖς. τά σε καὶ πάλαι δοκέων πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὖτε περιὼς ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀσυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ·

1 Et in maximo errore verſatum fuiſſe. 2 Et inſtabat Harpagus, dona mittendo. *Vel ejus ſtudioſus erat.* 3 Quum leporem arte compoſuiſſet, ejuſque ventrem reſcidiſſet nihil lacerando, indidit libell. 4 *Vel*, Præcipiens ut quum leporem Cyro daret, ſuo ore diceret ut, &c. *Vel, Cyrum admoneret etiam ut &c.*

" σὺ νῦν ἴω βέλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, ἢ περ Ἀσυ-
" άγεϊ ἄρχειν χώρης, ταύτης ἀπάσης ἄρξεις.
" Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπίσασθαι, στρατη-
" λάτεω ὅτι Μήδους. καὶ ἴω σὺ τε ἐγὼ ὑπὸ
τὴν ἀντίσιν, " Ἀσυάγεω ἀποδεχθῶ στρατηγὸς " ἀντία
" σεῦ, ἔσαι τοι τὰ σὸ βούλεαι, ἴω τε τῷ τις
" δυνάμεν ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ
" ἤτοι ἀπισάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἡμόμε-
" οι πρὸς σέο, Ἀσυάγεα καταιρέειν πει-
" ρήσονται. ὡς ὦν ἑτοίμου τοῦ γε σι δὴ δε
" έοντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε κατὰ τά-
χος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντι-
ζε ὅτεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀνα-
πείσει ἀπίσασθαι. φροντίζων δ', εὑρίσκε
ταῦτα καιριώτατα εἶ· ἐποίεε δὴ τάδε·
γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίλιε τε
Περσέων ἐκκλησιάσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ
βιβλίον, καὶ διαλεγόμενος, ἔφη, Ἀσυάγεά
μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι.
" Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, πρὸς
" γεγράφω ὑμῖν, παρεῖναι ἔκαστον ἔχοντα
δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευ-
σε. Ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ
μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε
ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ ταῦτα, ἐξ ὧν
ἄλλοι πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πα-
σαργάδαι, Μεραφίοι, " Μάσιοι. τούτεων
τὴν Μά-
σιοι Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀ-
χαιμενίδαι εἰσὶ φύτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ
Περσεΐδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ
οἵδε, Πανθιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι.
πάντες μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι οἱ δὲ ἄλλοι,
νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σα-
γάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἐκτὸς
τὸ περιῤῥηγνὸν, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· ἴω
γάρ τις χώρος τραχὺς καὶ Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον
τε δέκα σταδίους καθίκετο, ἢ εἴκοσι· πάν-
τα τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε " ἐξημε-
τὴν ἐξερη-
μῶσαι ρῶσαι ἐν ἡμέρῃ. διατελεσάντων δὲ τῶν
Περσέων τὸν προκείμενον ἆεθλον, δεύτερά
σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λε-
λουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς
ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ
πατρὸς συναλίσας ἐς ταὐτὸ, ἔθυε, καὶ παρ-
εσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὴν Περσέων τὸν
στρατόν· πρὸς δὲ, οἴνου τε καὶ σιτίοισι ὡς δαι-
τυδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ
τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δι-
ώκεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἰρετο
σφέας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ
εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα·
οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ
ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος, παρεγύ-
" μνου τὸ πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθε-

Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis: Quum enim Persis ut deficiant persuaseris, expeditionem adversus Medos suscipe: utpote ad votum tibi re successura, sive ego dux ab Astyage ad tibi occurrendum creatus fuero, sive alius quispiam Medorum illustrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Astyagem conabuntur evertere. Tanquam igitur cuncta tibi sint hîc in expedito, ista exequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc esse appositum, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum. Et nunc Persæ (ait) edico vobis ut præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregavit, & à Medis ad deficiendum induxit, 1 sub quibus alia omnia. Ea autem hæc sunt Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Meraphii, Masii. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidarum 2 cognatio est, unde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthelæi, Derusiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Crœsus jubet locum quendam dumosum (erat in Perside is locus circiter decem & octo aut viginti stadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfectis Persis, iterum præcipit in posterum diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum accepturus vinoque ac cibariis quam lautissimis. Postero die ubi convenerunt Persæ, jubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat utrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo 3 intervalli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudavit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare,

CXXV

CXXVI

1 Sunt autem hæc, à quibus alii omnes *dependent*. 2 Tribus 3 *discriminis*.

& hæc

& hæc & alia infinita commoda aderunt sine ullo servitutis labore: nolentibus vero, innumerabiles, quales hesternæ, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. Nam & divina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras esse allaturus, & vos non arbitror inferiores esse Medis, cum in aliis tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint rebellate quam-
CXXVII primum ab Astyage. Persæ, ut qui jampridem 1 dedignarentur parere Medis, nacti 2 præsidem, libenter se in libertatem vindicarunt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, missio nuncio accersiit. Iste nuncium jubet renunciare, se prius illuc venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque 3 adverso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Comparato exercitu, ubi Medorum copiæ 4 cum Persicis prœlium conseruerunt, quicunque eorum 5 sermonis Harpagi erant expertes, prœliabantur: qui vero participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignaviter agebant,
CXXVIII fugamque faciebant. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorum interpretes qui suasissent ipsi Cyrum dimittendum, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adolescentes pariter & senes armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: vivusque ca-
CXXIX pitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captivo astans Harpagus insultavit, eumque dicteriis lacessivit, cum alia quæ homini dolerent, dicens, tum vero percontando eum de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pavisset: 6 quoniam regnum ejus ad servitutem decidisset. Eum intuens Astyages vicissim interrogat nunquid 7 ipsius foret Cyri opus. Harpagus vero, suum esse dicere: idque merito, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. 8 Tum Astyages eum improvidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellavit. Improvidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat ut rex efficeretur,

ἔσαι τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά, ὃς ἐνὶ πόνον δυλοπρεπέα ἔχυσι· μὴ ὦν ὑμεῖς ὀλομένοισι ὁμοῖοι γένησθε, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ πολλαπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι· αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τάδε ὑμῖν χείρας ἄγειν· καὶ ὑμέας ἡγέομαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους, ἔστε πολλὰ, ἔστε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίστασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὸν ταχίστην. Περσέων μὲν νῦν περσάτεω ὁπλοτέρωμοι, ἄσμενοι ἐλεύθεροι, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. Ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας καὶ στρατηγὸν αὐτέων, ὡς τε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδεξε Ἅρπαγον· λήθεν ποιεύμενος τά μιν ἔοργε. ὡς δ' οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τινες αὐτέων ἐμαχέοντο, ὅσοι μὴ τῷ λόγῳ μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλέονες ἐθελοκάκεόν τε ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ' οὐδ' ὡς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. Τοσαῦτα εἴπας, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους τοὺς ὀνειροπόλους, οἳ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὁπλίσας τοὺς καταλειφθέντας τῶν Μήδων ἐπὶ τῷ ἄστεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας· ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προσὰς ὁ Ἅρπαγος καταχαίρετέ τε καὶ καταγελῶν μιν ἔλεγε καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν ὑμαλγέα ἔπεα· καὶ δή κου καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐδοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνου δυλοσυνὴ ἀντὶ τῆς βασιληίης. ὁ δέ μιν πρόσθεν ἀντείρετο εἰ ἑωυτῷ πιέσεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δὲ μὲν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σοφιστάτου τε καὶ ἀδικωτάτου ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σοφιστάτου μὲν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι,

1 Graviter ferrent 2 Ducem, 3 Tanquam divinitus mente captus, Harp. 4 Cum Persicis junctæ fuerunt, *Vel*, Persicis occurrerunt, 5 Propositum Harpagi ignorabant, prœliabantur: cet. ad Pers. 6 Quod esset illius servitus pro regno. *Id est, Quod propter illud ex rege servus factus esset.* 7 Sibi vendicaret Cy. 8 Tum Astyages demonstrare cœpit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimum. Stultissimum quidem, quod quum ipsi liceret regem esse, (si modo per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimum &c.

εἰ δὴ δι' ἑωυτὸν ἐπρήχθη τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κέρτος· ἀδικώτατον ἦν, ὅτι ἧς δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως ἀμείβεσθαι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληίην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν μὲν Μήδους ἁμαρτίης τότε ἐούσης, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγενέσθαι· Πέρσας δέ, δούλους ἐόντας τυπτεῖν Μήδων, νῦν γεγενέσθαι δεσπότας. Ἀστυάγεα μὲν νυν βασιλεύσαντα ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, ὕστερον τῆς βασιληίης καταπαύσαι. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τότε τυχερὴν τύχην, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ χιλίων δέοντα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δέ, ὁπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε μὲν ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἰ μὴ παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. ὕστερον δὲ Κῦρος νεμεσήσας τε καὶ τεραφεὶς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἰρήκαμέν μοι τυπτότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, ὕστερον πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ὀνειδίζουσι· ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίζουσι τοὺς θεούς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὅκα τὰ ὑψηλότατα τοῦ οὐρέος ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦτον οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ὁμομαθήσασι δὲ καὶ τὴν Οὐρανίην θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθοῦσι καὶ Ἀραβίων, καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι μὲν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀράβιοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίην δὲ τοιῆσι Πέρσῃσι πρὸς τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἥδε καλεομένη. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι. οὐκὶ οὐλῇσι. πρῶτα δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν μυρσίνῃ μάλιστα.

alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod cœnæ causa Medos in servitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare quam Persarum. Nunc Medos, qui hujus peccati affines non extitissent, ex dominis factos esse servos: & Persas qui fuissent hactenus servi, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cujus acerbitatem Medi subjecti fuere Persis, centum ac duodetriginta annos omni supra Halym fluvium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnaverunt. Iidem sequentibus temporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerunt: sed prœlio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro adversus Astyagem rebellaverunt, deinceps Asiæ imperitaverunt Cyrus nullo alio malo afficiens Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus est. Et mox Crœsum injuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est. CXXX

¶ Porro ritus quibus utuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere consuetudo est, quinimmo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, sentiunt deos ex hominibus esse ortos. Moris habent, editissimis quibusque conscensis montibus, Jovi hostias immolare, omnem gyrum cœli, Jovem appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hisque solis sacra faciunt jam inde ab initio. 1 Uraniæ quoque sacrificant, sic nimirum ab Assyriis Arabibusque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alitam appellant, Persæ Metram. Sacrorum autem ritum circa hosce jam dictos deos hujusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignem incendunt prorsus, sed neque libamentis utuntur, aut tibiis, infuliſve, aut molis: verum, ut quisque divis hisce sacra facere statuit, in locum mundum victimam sistens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam gestens tiaram CXXXI CXXXII

1 Postea vero didicerunt Uraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

1 Sacrifi-

1 Sacrificans autem, non pro se solo privatimque vota nuncupat, sed communiter universis Persis bene precatur. In primis quidem regi: quoniam 2 inter Persas omnes idem quoque comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiunculas membratimque hostiam conscidit, carnibus elixis herbam substernit quam mollissimam, maxime trifolium. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniam accinit. Siquidem hanc illi dicunt esse incantationem efficacissimam. Citraque Magum nullum illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus subCXXXIII latis carnibus utitur in quencunque usum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborum apponere. Et ditiores, integros boves, camelos, equos, asinos, eosque in fornacibus tostos, isto die in mensam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autem utuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, 3 Græcos pastos jam demum non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponuntur pretii nullius, & siquid apponatur non cessant quin edant. Vinum largius illis apponitur. Eisdem nec vomere coram, nec urinam facere licet: quæ etiam nunc ita observantur. Poti, de rebus maxime seriis consultare consueverunt. 4 Nam siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die jejunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus forte consultatur præest: & si placuerit, atque jejunaverint, utuntur ipso: sin minus comprobetur, abrogant, & de quibus jejuni deliberaverCXXXIV rint, de eisdem poti pronunciant. Quum in via invicem sibi occurunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. Quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur duntaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autem illos observant reverenter qui proxime habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine junctos existimant:

ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ εὔχεσθαι ἔνεστι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται δι' ὅλου γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ Ἀγαμυσίλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήιον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποστορέσας ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλισα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἔθηκε ὧν πάντα κρέα. Ἀγαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεσκεύασε παιήιδειν θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ὑποχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ᾧ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλισα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἑκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῆσι ἄλλων δικαιεῦσι προτιθέναι· ἐν τῇ οἱ δυσαίμονες αὐτῆσι, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον πρότιθέαται ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέαται· σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, διαφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ ἐκ καλοῖσι. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐδιόντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καί σφι ἐκ ἐμέσας ἕξεσι, ἐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται· μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πραγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδηται σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ οἰκήιαρχος, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὑπεραγινώσκουσι. Ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῇδε ἄν τις γνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν ὁ ἕτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ὁ ἕτερος ἀλυνέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἀγχοτάτω ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετὰ γὰρ ἑωϋτούς· δευτέρους δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῶν ἐκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται,

1 συντυγχάνοντες

2 ἑκάστω

---

1 Illi autem qui sacrificat, non licet sibi privatim precari bona, sed commun. 2 Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend. 3 Græcos finem edendi facere dum adhuc esuriunt, quod à cœna nihil apponatur illis quod sit alicujus pretii: quod siquid tale apponeretur, non esse finem facturos quoad sariati essent. Vini valde appetentes sunt. 4 Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberaverint: & siquidem placuerit sobriis etiam, eo utuntur: sin minus relinquunt. De quibuscunque autem sobrii consultaverint, inebriati ea in disquisitionem revocant. Si in via &c.

νομίζον-

νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνδρῶν μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀπέχειν. τοὺς δὲ ἑκαστέρω οἰκέοντας ἀπ' ἑωυτῶν, κακίστους εἶναι. ὅτι δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σωματοῦται μὲν Μήδοισι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· ἔπειτι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων· οἵ δέ, μᾶλλον τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. περσέων γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ὑπερτοπεῦον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τοῖσι Μηδικοῖσι ἐσθῆτα νομίσαντες τὴν ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας. καὶ ὑπαθείας τε παντοδαπὰς πυθανόμενοι ὑπερδύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἔκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κεδίους γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλείους παλλακὰς κτᾶται. Ἀνδραγαθίη δ' αὖτη ἀπεδέκετο, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀπεδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀπεικιώτι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθιζέσθαι. τὸν δὲ ἢν πενταετὴς γένηται, ἐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, ἀλλὰ σὺν τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦτο δὲ εἵνεκα ποιέεται, ἵνα μὴ ἀπαθὴς τρεφόμενος, μηδεμίην ἄσην ἀηδὴς τῷ πατρὶ προσβάλῃ. Αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μᾶλλον αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὴν μὴ αὐτὸς αἰτίην αἰτήσῃσι πάσχοντα ἔργειν. ἀλλὰ λογισάμενος μὴ δυείσῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων, ἔτω τῷ θυμῷ χρᾶται. ἀποκτεῖναι δὲ ἐδέετο καὶ λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα· ἀλλὰ ὁκόταν ἤδη τοιαῦτα ἐγίνετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα εὑρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχεύθεντα. ἐν γὰρ

se nimirum omnium longe optimos arbitrantes: 1 alios vero, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demum secundum dictam proportionem pessimos esse colligentes qui à Persis absint quam remotissime. Sub Medis imperium obtinentibus, plerasque nationes quoque imperitabant: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, late progressa fuit. Externorum autem CXXXV morum Persæ maxime omnium hominum sunt studiosi. Nam & Medicam vestem propria elegantiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace utuntur Ægyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducunt uxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundum bel- CXXXVI licam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, 2 huic rex tanquam strenuum quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes usque ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non venit, sed apud fœminas degit. Quod ea gratia sic fit ut si inter educationem decedat, nullam hæc prolis jactura patri afferat molestiam. Equidem CXXXVII hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam exercere ob unum solum delictum: 3 sed expendere jubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum justa utatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem unquam occidisse: verum quotquot horum forte acciderunt, omni necessitate excusa, hos tandem deprehensos tradunt aut subditicios, aut spurios. Quippe

37

1 Minime autem eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longe præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (ut dictum est) virtutem amplecti. At qui longissime ab ipsis habitent deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus quædam etiam gentes mutuo imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim aliarum imperio suberant.* Medi enim universis imperabant, & maxime sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti vero, iis qui maxime vicini erant. Eadem autem ratione & Persæ vicinos suos colunt. Late enim progrediebatur illa gens, imperans & præfecturas obtinens. Externorum aut. 2 Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib. 3 Sed ubi consideraverit, si peccata commissa plura majoraque esse comperiat quam obsequia præstita, tum demum iram suam exercet. Suum autem patr. aut m. aiunt nem. unq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii*, necesse esse ut si de illis inquiratur, aut suppositii, aut spurii comperiantur. Quippe veris-

veris

verisimile nequaquam videri aiunt ut is qui verus parens sit, à proprio filio in-
CXXXVIII terimatur. Quæcunque apud eos fas non est facere, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas causas, tum quod necessum sit eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è civibus lepra aut vitiligine infectus sit, huic in civitatem accedere non conceditur, neque cum aliis Persis consuetudinem habere. Dicunt enim hos morbos illis immissos quod in solem peccaverint. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua exigunt: atque 1 ob eandem causam albas columbas in regionem illam afferunt. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec denique simile quippiam faciunt, sed flumina inter omnia religiosissime co-
CXXXIX lunt. Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari litera, quam Dores san appellent, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam,
CXL sed omnia similiter claudi. Equidem hæc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. At ista quæ de mortuis produntur, obscuriora, neque perinde certò: cadavera videlicet defunctorum Persarum non prius humari quam aut ab alite aut cane trahantur. 2 Medos tamen sat scio hæc factitare: quandoquidem aperte faciunt. Persæ igitur mortuum 3 cera involventes in terram condunt. Magi vero cum ab aliis hominibus tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi nullius animantis occisione se polluunt præter ea duntaxat quæ diis immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto homine atque cane, quidvis occidunt: immo hoc palmarii loco ducunt, si formicas serpentesque, & breviter reptilia atque volatilia plurima necaverint. Atque de horum ritibus hunc in modum dictum sit: nos ad institutam nar-
CXLI rationem recurrimus. ¶ PORRO Iones atque Æoles, ubi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, 4 ultro postulantes ut iisdem conditionibus eos

δὴ φασι εἰκὸς εἶ) τὸν γε ἀληθῶς τοκέα ὑπὸ τοῦ ἐωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. " Ὁκόσα τῷ ἄστα δὲ σφι πιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισαι· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίως φασὶ εἶ) τὸν ὀφείλοντα, καὶ τι ψεύδεσθαι λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὔτε ἐσέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτάνειν τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τεττέων, πολλοὶ ὀξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τοὺς λευκοὺς πελειάδας, τῷ αὐτῷ αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δ' ἤτε ἐμπτύουσι, ἤτε ἐμπύουσι, ἤτε χεῖρας ἀπονίζονται, οὐδὲ " ἄλλο τι οὐδὲν ποιεῦσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς τῷ πάντων μάλιστα. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐλοὺς λέληθε, ἡμέας δ' ἔ. τὰ οὐνόματα σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠυτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δ', * σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενοι εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μέν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω φράσαι αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως φράσει τῷ ἀποθανόντι· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. καταικρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδηται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχῆθεν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις πρὸς Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι

---

1 Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem causam prætendentes. In flum. 2 Magos quidem certe sat sc. 3 *Vel, cera circumlinentes, aut intergentes.* 4 Volentes iisdem conditionibus stare quibus & Crœso fuerant subjecti. Verum Cyr. * Atqui Mithridates, Oxydates & similia, quæ Græci per Σ terminant Persice desinunt in A. Scalig. de Emendatione Temporum Lib. 6.

εἶ) τοῖσι

ἐπὶ τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προέχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δὲ πάλλεσθαι, εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι προσέφερε διὰ τοιόνδε ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτῷ Κύρῳ δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀποσταθῆναι σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο. τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀνενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἔκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· (πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπὶ οἷσιπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κατὰ μοῦνον λόγον πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι βοηθέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες εἰσὶ, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιον ἔστι, τοῖσι μὲν ὥραι, καὶ τῶν ὡρέων ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοιοῦτά ἐστι Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἥλιον, οὔτε τὰ πρὸς τὸν ἑσπέριον· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψύχεός τε καὶ ὑγροῦ πιέζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος· γλῶσσαν δὲ οὐ τὸν αὐτὸν ἕκαστοι νενομίκασι, ἀλλὰ τετόρεας τετάρας προσχωρέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυέες τε καὶ Πριηνῆς· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταυτὰ λεγόμεναι σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναὶ, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδὲν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς αἱ λοιπαὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χῖον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται Ἐρυθραῖ. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ ταὐτὸ

admitteret quibus Croesi subjectos in ditionem accepisset. Verum Cyrus ad eorum postulata per hujusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suavitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare virriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando non libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus Æolibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam invitante*, & flagitante ut à Croeso rebellarent, constanter recusaverant: ac tum demum, [1] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique civitates revertuntur, mœniaque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. Quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [2] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbantur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nunciarent &* auxilium rogarent. ¶ Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, civitates habent cum cæli bonitate, tum montium commoditate omnium optime sitas quas nos noverimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Joniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus colore ac situ squalet. Lingua utuntur non eadem, [3] sed ejus quatuor proprietates ducunt. Miletus, prima apud ipsos civitas, ad meridiem vergens. Post hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadem lingua utentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocea, quæ cum jam dictis civitatibus, quantum ad linguam attinet, non conveniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres civitates Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum videlicet & Chium: tertia in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem

CXLII

38

1 Rebus confectis. 2 *Legit hic interpres* λυδὸς, *non* λυδίος. 3 *Ad verbum*, Sed quatuor modos deductionum usurpant. i. *Ea utuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

sermo-

sermonis proprietatem sibi vendicant: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprie-
CXLIII tates. Ac vero ex iisdem Ionibus Milesii erant qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Insularibus autem nihildum gravius fuit metuendum, quod Persis Phœnices nondum essent subjecti, & ipsi Persæ navigiis non uterentur. Porro hi non aliam ob causam ab Ionibus defecerunt quam quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. 1 Jam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterum duodecim istæ civitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine construxerunt Panionium. Cujus nullos participes facere in animum sibi induxere: nec erant qui magnopere postularent ejusdem participes fieri, exceptis tantum Smyrnæis.
CXLIV Tale quippiam Dorienslibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ ante Hexapolis vocabatur. Nam & hi cavent ne quem è finitimis Dorienslibus ad Triopium 2 sacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus suis, qui sacri legem transgressi essent, à ludorum communicatione excluserint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos non è 3 sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnasseus nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus, ausus est legem hanc violare, tripodemque domum ferens 4 sibi asservare. Propter quod commissum, quinque hæ civitates, Lindos, Ialysius, Cameirus, Cos atque Cnidus, sextam civitatem Halicarnassum à sacrorum participatione removerunt: hac videli-
CXLV cet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sane videntur Iones duodecim fecisse civitates: nec voluisse plures recipere, propterea quod eorundem Peloponnesum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque

Ἁλικαρνησσέας, Σάμιοι δὲ ἐπὶ Ἰώνων μοῦνοι. ὅτι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Τούτων δὴ ὧν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ φόβου ὅρμια ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεχίδνησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ὅτι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀδυνατέω δὲ ἐόντε τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ ἡμύεσθαι πολλῷ δὲ ἦν ἀδυνατώτατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναίοισι ἔφυγον τὸ ἔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτέων ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε ἐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, τὸ τε σφέων αὐτέων ἔνομα ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτὸ μεταδῶναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὃν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτῶν τοὺς πρὸς τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλῄουσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Ἀπόλλωνος ἐπίθεσαν τρυπάλας τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρυσῶ τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησσεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον κατέλυσε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπαοσάλυσε τὸν τρίποδα. ἕξ δὲ ταύτῃσι τῇσι αἰτίῃσι αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσὸς τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησόν. τοῦτοισι μὲν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσαι οἱ Ἴωνες, οὐ γὰρ ἐδύνασαν πλεύνας ἐσδέξασθαι, τόδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα καὶ αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν

μηδαμοῦς

1 Adeo quidem ut cum alii Iones, tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerent, Ionesque appellari nollent. Sed etiamnum multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim civit. 2 Templum. 3 Templo. 4 Ad clavum suspendere. Propt.

Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκα δῆμοί μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναος ἔξω, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὠλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἔξω· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστί, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποίησαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον ἔστι Ἰωνες εἰσὶ τοῦ ἄλλων Ἰώνων, ἢ καλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τοῦ Ἀβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοὔνομα οὐδέν. Μινύαι δ' Ὀρχομενοίσι ἀναμεμίχαται· καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοί, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοί, 39 καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται· οἱ δ' αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων. ἔστι δ' ἃ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τοῦ ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ ὀνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεὶ τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτοῖσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐποιήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γενεότας· οἱ δὲ, Κάυκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους· ἀλλὰ γὰρ μετέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔσωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπὸ Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν· ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων, ἕτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ ἕτοι καὶ φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱερὸς, τοῦ πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ

Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima ante Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægiræ & Ægæ, ad quam Crathis fluvius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus eſt. Poſt Ægas Bura eſt & Helice: quo ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Poſt hanc Ægion eſt, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus quam Pirus ingens fluvius præterfluit. Poſtea Dyma & Tritæenſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ ſunt duodecim **CXLVI** Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque cauſa fuiſſe videtur quapropter Ionibus duodecim civitates conſtituere placuerit. Nam iſtos præcipue magiſque aliis Iones eſſe, aut præſtantius quippiam geſſiſſe, magna inſania eſſet aſſeverare: quum ex his Abantes ſint, Eubœæ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, 1 Phocenſes, Moloſſi, Arcades, Pelaſgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter ſe commixtæ ſint. 2 Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progreſſi, nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimaverunt. Hi coloniam ducentes, loco uxorum Caricas habebant mulieres, quarum jam ante parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, quod videlicet cum maritis nunquam cibum ſumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quod eorum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſimul orbas ad concubitum violenter rapuiſſent. Hæc Mileti fiebant. Reges au- **CXLVII** tem creaverant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen Ionum inter cæteros maxime amplectuntur. Et ſunt quidem illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Ionum nomenclaturæ communicant quotquot Athenis oriundi Apaturia feſta concelebrant. Concelebrant autem omnes, præter Epheſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ cauſam. Porro Panioni- **LXLVIII** um locus eſt Mycales ſacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab univerſis

1 Omittit ἀποδάσμοι, vectigales. 2 Ex quorum numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti ſunt, & ſe Ionum nobiliſſimos exiſtimarunt, hi uxores ſecum non adduxerunt quum in coloniam migrarent, ſed Caricas habuerunt, quarum &c.

Ionibus

Ionibus Neptuno Heliconio dicatus, Mycale autem promontorium eſt in continenti ſitum: quod quâ zephyro vento expoſitum eſt, ad Sanum pertinet. Ad hunc montem collecti univerſi Iones ſacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum ſacris duntaxat, verum communiter omnibus Græcorum feſtivitatibus, ut in eandem literam finiant, perinde atque
CXLIX Perſarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ ſunt civitates. Æolicæ autem civitates ſunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana, 1 Ægæa Myrina, Grynia. Atque hæ XI Æolicæ fuerunt priſcæ civitates. Una autem Smyrna (Æolica & ipſa civitas) ab Ionibus 2 diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti ſitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præſtantiorem,
CL at quæ tamen ad illius cœli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam vero hac occaſione amiſerunt Æoles, quod Colophonios per ſeditionem è ſedibus ſubmotos recepiſſent: qui poſtea Smyrnæos obſervantes, dum extra urbem Bacchi ſacra celebrarent, occluſis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Æolibus univerſis, ſic inter eos tranſigebatur, ut ſi Iones utenſilia bonaque mobilia Æolibus redderent, Æoles Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnæi accepiſſent,
3 diſtributæ ſunt undecim hæ civitates,
CLI ſuos quæque conſtituens cives. Hæ itaque continentis ſunt civitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Inſulares vero quinque civitates Lesbum colebant. ſextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi jam ſibi ſubjecerant, tanquam conſanguinitate junctam. In Tenedo autem una habitabatur civitas, & altera quædam in Centum appellatis inſulis. Jam vero Lesbiis Tenediiſque 4 nihil gravius, perinde atque cæteris Ionibus inſulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civi-
CLII tatibus communiter placuit Iones ſequi, quocunque illi duxiſſent. ¶ Porro ubi Ionum Æolumque legati Spartam appuliſſent (id quod fiebat properanter) ex omnibus delegarunt Phocenſem quendam, cui nomen Pythermo, qui poſtulata proponeret. Hic purpurea veſte indutus, 5 in Spartiatarum conventum, qui ad famam legatorum collectus fuerat,

ἐξαραιρημένῳ. ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τιὼ συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγαλμα ὁρτιὼ, τὴν ἑορτὴν ἐπονομάζουσι Πανιώνια. πεπύσθαι δὲ ἔστι μήνας οἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πάσας ἐς τωὐτὸ γεάμμια τελευτῶσαι, καπάπερ τῶν Περσέων τὰ ὀνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιες εἰσι. ¶ Αἵδε δ', αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισαι, Νέον τεῖχος, Τῶος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρυνεία· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ κὴ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. ὅτε δὲ οἱ Αἰολέες χώρῳ μὲν ἔτυχον κλίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκον ἐκ ὁμοίως. Σμύρνῃ δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφώνιοι ἄνδρας φάσει ἑστασθείσας, κὴ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὸς Σμυρναίους ὁρτιὼ ἔξω τείχεος ποιεύμενοι Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τιὼ πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίην ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνῃ Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, διελέοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, κὴ ἐποιήσαντο σφέων ὠστέων πολίτας. Αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔσχισαν, πέντε μὲν πόλιες τιὼ Λέσβον νέμονται. τιὼ γὰρ ἕκτῳ ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένῳ Ἀρίσβαν ἀνδραπόδισαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, κὴ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν κὴ Τενεδίοισι καπάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ὦ δεινὸν ἐδέν· τῆσι δὲ λοιπῆσι πόλισι ἔσαδε κοινῇ Ἴωσι ἔπεσθαι, τῇ ἂν ὅτοι ἐξηγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τιὼ Σπάρτιον τῶν Ἰώνων κὴ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ὦ ταῦτα πρηνσόμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαέα, τῷ ὄνομα ὦ Πύθερμος· ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα πε-

ριβαλλόμενος, (ὡς ἂν πυθόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων)

1 Ægææ, αἰγαῖαι. 2 Dirempta fuit. 3 Diſtribuerunt, *vel inter ſe partitæ ſunt* ipſos illæ undecim &c. 4 Nihil periculi, per. 5 Ut plurimi ex Spartiatis, quum hoc audiſſent, accurrerent, proceſſit, hort.

ταῖς πάντων ὁμοίοις 43

ταῖς Αἰολίδες πόλιες

καὶ κατασὰς, ἔλεγε πολλὰ, παρφρέειν ἑωϋτοῖσι χρήζων· Λακεδαιμόνιοι δ' ἔκας ἦκον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ παρφρέειν. Ἰωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δ' ἀπωσάμενοι τὴν Ἰώνων τὴν ἀγγέλην, ὥρμησαν ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέει, κατασκόπους τῆς τε Κύρου παρουσίης καὶ Ἰωνίης. ἀπωσαμένους δ' ὅτι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, μηδεμίαν πόλιν σπουδαμφρέειν, ὡς αὐτῶν ἀδικεομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπειρέσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἕλληνες, τίνες εἰσὶ ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα εἰπόντα τοιαῦτα προκαλέεσθαι. πυθόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὁμνύντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἦν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἃ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται" ἀλεχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. Ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κλησόμενοι, ὠνητε καὶ πρήσεσι χρεώμενοι. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρᾶσθαι, οὐδέ σφι ἔστι τὸ παράπαν ἀγορή. Μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τοὺς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλασε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιεύμενος τῷ πρότερον εἶναι. ἦ τε γὰρ Βαβυλὼν οἱ ἐμποδὼν ἦν, καὶ τὸ Βακτρίων ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐστρατεύετο αὐτὸς, ὅπως δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμψειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅτι θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ὅπλισάμενος τε ἐμισθοῦτο καὶ τοὺς ὑπερθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σὺν ἑωϋτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ὅτι τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, "Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων ἐμοί; ἢ παύσονται Λυδοὶ, ὡς ἔοικασι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες.

proceſſit: hortatuſque eſt Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendum. 1 Illis quamvis Ionum legatos repuliſſent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego conjicio, hominibus inſtructum qui rerum Cyri Ionumque ſucceſſum explorent. Hi Phocæam appulſi, Sardis mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli Græciæ civitati damnum inferret: utpote ſe id minime toleraturis. CLIII Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogaſſe fertur circumſtantes Græcos quinam homines eſſent Lacedæmonii, & quam multi numero. Mox ubi hæc cognoviſſet, ad Spartiatam dixiſſe, Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus eſt in media urbe vacuus, in quem collecti mutuis ipſi ſibi juramentis imponunt. Atque his, (ſi modo ſuperi me ſervaverint incolumem) non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt deploranda. Hæc in univerſos Græcos verba detorſit Cyrus: quòd fora ampla haberent in quibus negotiationes exercerent. Nam Perſæ ipſi horum nullo diſtinentur, neque illis ullum eſt forum. Poſt hæc Sardis Tabalo homini Perſæ commiſit: Cræſi autem cæterorumque Lydorum theſaurum Pactyæ Lydo tradidit deferendum. Ipſe verſus Ecbatana condidit, Cræſum una ſecum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, 2 etiamſi primi adorendi fuiſſent. Quandoquidem Babylon ei obſtaculo eſſe videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere. ¶ 3 At vero ubi Cyrus è Sardis CLIIII Lodos exegiſſet, Pactyas à Tabalo atque Cyro deſciſcit. Et quia Lydorum theſaurum habebat, conſcenſis navibus auxiliarios mercede conduxit, maritimiſque omnibus perſuaſit ut communem ſecum expeditionem ſuſciperent. Atque *his ſuccedentibus*, Sardis caſtra movit, Tabalumque in arce undique concluſum obſedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Cræ- CLV ſum hunc in modum alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Cræſe, finis erit eorum quæ nunc mihi accidunt? 4 quando non ceſſabunt Lydi (ut videntur) tantiſper & ſibi & mihi negotium faceſſere,

---

1 *Adde ex vet. cod. Græcis*, Lacedæmonii vero illis autem præbere noluerunt, imo non ferendum eſſe auxilium Ionibus ſtatuerunt. Hi igitur. Illi, *&c.* 2 *His mendoſum eſſe videtur Græcum exemplar.* 3 Verum ſimulatque Cyrus Sardibus eſt profectus, Pactyas Lydos ad deſciſcendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium theſaur. 4 Non videntur Lydi faceſſendi mihi & ſibi negotium finem facturi.

dum eos

dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde feciſſe atque is qui occiſo patre, filiis pepercerit. Siquidem ego te cepi, qui plus quam Lydorum pater eras, iptis autem urbem ſuam reddidi: adeo ut nunc mirer eos à me deficere. Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Croeſus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus everteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu recteque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc civitatem ita excindi, quæ cum ſuperiorum tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. Nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas deſignavit, cui tu Sardis commiſeras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. Ne *videlicet aliquando viribus aucti*, vel defectionem meditari auſint, vel moleſti eſſe poſſint. interdicito illis ne arma bellica poſſideant, jubetoque ſupra tunicam pallium geſtare, induere item cothurnos. Adhæc impera ut liberos citharam pulſare, pſallere, cauponari doceant. Et mox comperies, ô rex, viros in mulieres degeneraſſe, nihilque metuendum ne rebelles unquam à te deſciſcant. Hæc ideo Croeſus ſuggeſſit, quod optabiliorem Lydis hanc eſſe conditionem exiſtimaret, quam ſemel ſubactos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi ut inſtitutum detrectaret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Croeſi admonitione gaviſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Accerſitoque continuo Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit quæ Croeſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandavit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardis oppugnaſſent: Pactyam autem vivum ad ſe perduci. Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet, [2] Lydos compulit ad Perſarum mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abeſſe, conterritus confugit Cumam. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus partem quam ſecum ducebat, Sardis promovit. Verum ubi Pactyam jam una cum ſuis commilitonibus Sardis abiiſſe cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare.

CLVI

CLVII

φερντίζω μὴ ἄρῐστον ᾖ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῷ παίδων αὐτῷ φείσαιτο. ὡς ὦ χ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲ πλέον τι ἢ πατέρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι ὦ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα· χ ἔπειτα θωυμάζω εἰ μοι ἀπεσᾶσι. ὁ μὲ δὴ τάπερ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀνασάντες πύθωνται τὰς Σάρδις, Ω βασιλεῦ, τὰ μὲ εἰκότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξανάστησης, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν χ τῷ πρότερον, χ τῷ νῦν ἑστεώτων. τὰ μὲ γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἔπρηξα, χ " ἐμὴ κεφαλὴ ἀναμάξας φέρω· τὰ ὦ νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, σὺ δὲ δίκην τοι δίκαιον. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἄπειπε μέν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ ἐκτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ὑποδύεσθαι τοῖσι εἵμασι, χ κιθάρισας ὑποδέεσθαι. τοιέπε δ' αὐτοῖσι παιδεύειν τε χ ψάλλειν, χ καπηλεύειν παιδεύειν τὰς παῖδας χ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναίκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας. ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲ δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα δοκέοντι Λυδοῖσι ; ἢ ἀνδραποδισθέντας ὑπὸ Περσέων σφέας· ὑπεπίμπλατο ὅτι οἱ μὴ ἀξιόχρεων τοιοῦτον τοιοῦτον ὑποθήσεται μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων ὦ μὴ χ ὕστερον κοτε οἱ Λυδοὶ, οἱ τὸ παρεὸν ὑπεκδεάμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος ὦ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, χ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείσεσθαι. καλέσας ὦ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐπετέλατο ποιεσπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑποτίθετο· καὶ προσεξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἱ μὴ Λυδῶν ὅπλα Σάρδις ἐκρεμάσαντο, αὐτὸν ὦ Πακτύην πάντως ζώοντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. Ὁ μὲ δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδῷ ἐπελάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης ὦ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐὼν ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ᾤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ὅτι τοὺς Σάρδις, τῷ Κύρου στρατῷ μοῖραν ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς ἐκ δὴ ἐπὶ ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲ τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τοὺς Κύρου ἐντολὰς ὑπερτελέειν·

1 Cogito nunquid maxime expediat eos in ſervitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe &c. 2 In Perſiam ad ſedes ſuas perrexit. Pact.

ἐκ τότε ἤδη κελδομμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. | Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελδόνων Πακτύην. οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἰωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ἔστι δὲ οὗτος τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμήν. Πέμψαντες δὴ οἱ Κυμαῖοι ἐς τὲς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεον περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δέ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐξήνεικε, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. Ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένοισι δὲ ταύτῃ τῇ πλήθεϊ, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος. ἦν δὲ Ἀπηλλάων ὃς ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὄναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, περῆναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ περιοικίδος ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τὲς στρουθὲς, καὶ ἄλλα ὅσα δὴ νενοσσευμένα ὀρνίθων ἦν ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἠμπεῖν, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα, πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὄναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλεσθε, ὡς μὴ τοιοῦτον περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθητε ἐπὶ τὸ χρηστήριον.

Et jam inde Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cumam misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi vero consilio inito statuerunt ad deum apud Branchidas referendum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum pervetustum quo Æoles Jonesque communiter uti consueverant. Oraculum hoc in Milesiorum agro est situm supra Panormum portum. Missis igitur ad Branchidas consultoribus rogabant quidnam facientes hac in re deo gratificaturi essent. Consulentibus respondebatur Pactyam Persis esse permittendum. Quæ quum relata audirent [1] Cumæi, putaverunt oraculo quiescendum, Pactyamque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, sive ipsos consultores oraculi responsum non recte perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Unde factum est ut iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas perveniissent, unus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, scisciians in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem reposcentes, jubent Cumæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitato quid facere nos conveniret. Hunc in modum scisciianti Aristodico, idem rursus respondebatur quod priores retulerant, nempe Pactyam Persis permittendum. Post hæc Aristodicus tale quippiam de industria aggreditur: Templum circumiens, passeres aliasque aviculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque hujusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam libido incessit ut auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere, Tune rex sic auxilium fers supplicibus, & Cumæos jubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, jubeo ut impii male pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis.

CLVIII

CLIX

1 Cumæi, Pactyam tradere decreverant. *vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decrevisset, Aristod.

Porro

CLX Porro ubi responsum hoc postremum relatum audiverunt Cumæi, neque volentes Pactyam Persis tradere interimendum, neque eundem penes se detinendo, Cyrum ad civitatis suæ expugnationem excitare, hominem ablegant in Mitylenam. Mitylenæi, quum Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede mittendum: 1 quod tamen nolim indubitato asseverare, quandoquidem non fuit persoluta. Cumæi cognoscentes ea quæ circa Pactyam à Mitylenæis gesta essent, misso ad Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervæ tutelaris deæ templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, è regione Lesbi situs. Et sic quidem in custodia Persæ habebant Pactyam, ut Cyro quum primum liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, 2 neque secundæ mensæ fructibus inde decerptis utebatur. Breviter omnia à sacrorum usu CLXI removebantur quæ ex agro illo provenirent. Postquam vero Pactyas jam à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos castra promovit qui una cum Pactya Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subegit, partim Mæandri campum incursavit, 3 frumentationem militibus faciens: Magnesiam etiam pari modo CLXII Postremo Mazares morbo correptus, vita defungitur. ¶ In defuncti vero locum suffectus Harpagus, & ipse Medus: nimirum quem Medorum tyrannus Astyages indignis epulis exceperat, quique 4 Cyrum in regni potestatem invexerat. Hic, inquam, à Cyro institutus dux, simulatque in Joniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. 5 Nam ubi mœnia civesque undique exercitu clausisset, aggere ad murum objecto *citra negotium* expugna- CLXIII bat: atque sic 6 Phocæa prima Jonum civitate potitus est. ¶ Hi Phocenses, primi Græcorum 7 longis navibus usi feruntur: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſum 8 occupaverunt. Navigiis autem utebantur non rostratis, sed penteconteris, *hoc est lembis quinquagenâm remorum.* Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat

Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ἐβουλόμενοι ἔτι ἐκδόντες ἀπολέσαι, ἔτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, δηπομπεύοντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδή. ἐγὼ δὲ ἔχω τοῦτο εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελέωθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χῖον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐκ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀπασπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τοῦτο δὲ Ἀταρνέως τόπος ἐστὶ χώρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μὲν νυν ἀπεδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἱρὸν δὲ χεόνος ἐστὶ ἐκ ὀλίγου ἡμιόμβριον, ὅτι Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τούτου, ἔτε ἐλαίῃ κεδρῶν πεύκυσιν ἐποιέετο θεῶν ὑδενί, ἔτε πέμματα ἐπέασπε καρπῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀπεῖχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γενόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετ' ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μέν, Πριηνέας ἐξελασθέντας ἐποίησε· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λείην ποιούμενος τῇ στρατιῇ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νόσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντι δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἁρμοδιὸς τῆς στρατηίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληίην συγκατεργασάμενος. ὅστις ὡς τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθείς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἴρεε τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως δὲ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπῆρτο. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες ἔτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν ἔτοι εἰσὶ οἱ καταδέξαντες. σκαφέσι δὲ ἐπιμύλοισι ἐργάζονται ναυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλεῖς ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῷ Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν

---

1 Haud enim possum id certo dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit. 2 Neque bellaria ex fruge inde collecta pinsebantur. Denique omnia *&c.* 3 Illo in prædam suis militibus exposito: Magnes. 4 Cyrum ad regnum obtinendum adjuverat, Hic, *&c.* 5 Postquam enim cives intra mœnia compulerat, aggere, *&c.* 6 Phocæam primam Jonum civitatem oppugnavit. Hi Phoc. 7 Longinquis navigationibus usi sunt: Adr. 8 Ostenderunt. *vel, Patefecerunt.*

Ἀργανθώνιος. ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες ἔτω δή τι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὁκῆ βούλονται· μὴ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαέας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' ἑωυτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφὶ χρήματα τείχος προβαλέεσθαι τῇ πόλι. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως. καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι σάδιοι εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπίλασε τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε αὐτούς, περιϊὼν μοῦνος ἕπεα, ὡς οἱ μάλα χρῇ εἰ βούλονται Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν καταρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ὑποκινέεσθαι· ἐνῷ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τῆς στρατιῆς ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δὲ Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκείνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παρείναι βουλεύσασθαι· ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ καταστασάμενοι τὰς πεντηκοντόρους, ἐσεμβάλοντο τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἐπίπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσβάντες, ἔπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας ἐκ ἐθέλεσκον ὠνεόμενοισι πωλέειν, δεδοικότες μὴ σφὶ ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληισθῇ, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐσέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεσκήσαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τυραννεύσας ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων τὴν φυλακὴν ἣ ἐφρούρεε τοῦδε ἕκατι τοῦδε Ἅρπαγον τὴν πόλιν. μετὰ δὲ ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τὸν σῦλον.

Arganthonio, quique jam octoginta annis Tartessiorum regno præfuerat. Vixit autem annos centum viginti. Atque 1 Phocenses Arganthonio ista occasione redditi sunt amici, quod videlicet Phocenses Joniam relinquentes, jussit in sua ditione sedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non persuasisset Phocensibus, intelligeretque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numeravit liberaliter. Siquidem ipsius muri ambitus non paucorum est stadiorum, totusque à majusculis lapidibus, iisque affabre concinnatis. Et murus quidem ille à Phocensibus hoc pacto fuit constructus, Porro Harpagus exercitum promovens, urbem oppugnavit: quum 2 postulasset prius sibi fat esse, si vellent Phocenses unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, ubi habitationem extrueret, *cætera illis se permissurum intacta*. Phocenses servitutem aversantes, responderunt diem unum se ad consultandum sumpturos: sed iterum dum consultaretur, illum exercitum ab urbe jubebant abducere. Harpagus autem, quanquam se scire diceret quid facturi essent, tamen se illis ut consultarent permittere. Simul atque igitur ille exercitum abduxit, Phocenses continuo lembos instruxerunt, quibus liberos una cum uxoribus atque supellectile universa imponerent: ad hæc statuas quoque templorum & cætera donaria, nisi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta essent, & reliqua omnia imposuerunt. Quas & ipsi conscendentes, solverunt, trajeceruntque in Chium. Phocæam autem jam desertam hominibus occupaverunt Persæ. Phocenses autem, quum ipsis Chii insulas quæ OEnusæ vocantur, licitantibus addicere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur, obque hanc causam hæc eorum insula excluderetur, concesserunt in Cyrnum. Hîc enim jam ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis concesserat. Porro Cyrnum trajecturi Phocenses, prius deverterunt Phocæam, præsidiaque illic Persarum quæ ab Harpago forte custodiæ causa relicta fuerant, trucidarunt. Quibus patratis, 3 quotquot ex classica sodalitate supererant communi consilio sese mutuis execrationibus diriisque devotionibus astringunt.

CLXIIII

CLXV

1 Phocenses huic viro adeo fuerunt accepti, ut primum quidem ipsos relicta Ionia quam vellent suæ regionis partem incolere jusserit: deinde vero quum id non persuaderet, & ex illis audiret Medi vires crescere, pecuniam illis ad urbem muro circumvallandam dedit: & quidem large. Siquidem &c. 2 Proposuisset *illis*. 3 Diras atroces imprecati sunt omnibus suæ classis qui illic remanerent.

Ad hæc

1 Ad hæc maſſam ferri candentem in mare demergunt, juramentoque confirmant non prius ſe de repetenda patria cogitaturos, quam maſſa iſta vadis imis levata renarit. 2 Commodum vero, profectionem molientibus, pluſquam medietatem deſiderium cepit ingens paterni ſoli morumque Phocenſium: & plerique etiam violato juramento remigrarunt in Phocæam: alii autem jurijurando ſatisfacientes, ſolventeſque ex OEneſus, Cyrnum
CLXVI recta petierunt. Quo quum appuliſſent communiter habitarunt una cum ſuperioris temporis colonis, annis quinque, ſacraque erexerunt. Cæterum quum jam vicinos circumquaque hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant. Tyrrheni atque Carthaginenſes, utrique ſexaginta navibus inſtructi. Phocenſes ex adverſo ſexaginta & ipſi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardanium. Commiſſa navali pugna, Phocenſibus Cadmea quædam contigit victoria. Nam quadraginta illis naves perierunt, reliquæ viginti contuſis roſtris factæ inutiles. Regreſſi igitur Alaliam, ſumptis liberis uxoribuſque, atque reliquis facultatibus quantas naves ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt
CLXVII Rhegium. Verum è navibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginenſium Tyrrhenorumque manus pervenerant, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è navibus, lapidibus obruebantur. Deinceps vero quæcunque ex Agyllenſium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocenſes lapidati fuerant, continuo 3 morbida fiebant, ſtupore atque igne corripiebantur ſacro. Quare Agyllenſes Delphos miſerunt, volentes commiſſum illud expiare. Pythia hæc juſſit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis obſervantur. Nam & juſta illis perſolvunt magnifice, & gymnicu celebrant certamen. Et Phocenſes quidem hujusmodi fato uſi ſunt. Illi autem qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, civitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur 4 Hyela. Atque Pho-
CLXVIII cenſium in Ionia res ſic habent. ¶ Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimul-

ωρὸς ὃ ταύτησι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίλω ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. συλλομῴων δ' αὐτῶν ὅτι τῷ Κύρνοι, ἐπὶ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἰκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψυδόρκιοι δ' ἠνώμοσαν, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τῷ Φωκαίην· οἱ δ' αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῆ Οἰνυσσέων, ἔπλεον. Ἐπεί τε δὲ ἐς τῷ Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετ' τῶν πρότερον ἀπικομῴων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱερὰ 43
ἐιδρύσαντο. καὶ ἄγραν δὴ καὶ ἔφερον τὰς προσοίκους ἅπασας· ἐστρατεύοντο δὲ ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμῳοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἐξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμῳον. πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαεῦσι ἐγένετο· αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφέων νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ ἴκοσι αἱ πρόσθε ἐοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι. ἀπεστάφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τῷ Ἀλαλίῃ, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τῷ ἄλλῃ κτῆσιν ὅσην οἵαί τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τῷ Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ Ἀφαθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ τότε ἐξαγαγόντες κατέλυσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παρεόντα τοῦ χώρου ἐν τῷ οἱ Φωκαέες καταλυθέντες ἐκέατο, ἐγένετο διάστροφα καὶ ἕμπυρα καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ἀνθρωποι. οἱ δ' Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμῳοι ἀνέσασθαι τῷ ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ σφι ἀγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ὁπλίσασι· καὶ ἕτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μέρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῷ ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμῳοι, ἐκτίσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτῃ, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτῃ, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν Κῦρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ νῆσον. Φωκαίης μὲν νῦν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφέων

γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπ.

---

1 Ad hæc ferri maſſam candentem in mare projecerunt, ſeque non prius Phocæam reverſuros jurarunt quam hæc maſſa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba*, Saxum vadis imis levatum renarit, *ſumpſit Valla ex Horatio.* 2 At quum Corſicam navigarent, majorem illorum partem deſiderium ac commiſeratio cepit ipſius urbis, ac ſedium ſuæ regionis. Quare violato jurejurando Phocæam remearunt. Alii autem jur. 3 Mente alienabantur. 4 Hyela Eam autem condiderunt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo juſſos ſuiſſe Cyrnum condere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

εἶλε χώματι τὸ τεῖχος. Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερον τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς, τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηίων ἐν Ἀβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὼ δουλοσύνω οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἅμα μάχης μὲν ἀπέκατο Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ὀκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, ὡς τῆς ἑωυτῶν ἕκαστος μαχόμενοι· ἑωυτῶν δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον τῇ χώρῃ ἕκαστος, καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐτέλεον. Μιλήσιοι μὲν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. ὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τὴν εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀραμένους πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ ὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ βουλομένοισι δέ σφι ἐκ τῆς Ἰωνίης ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἦν ἀφθάρμενοισι Ἴωσι χρησθεῖσα. χρηστὴ δὲ, καὶ ὡς ἐν ἡμέρῃ ἀφθαρλῦσαι Ἰωνίην, * Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, ἀνέκαθεν ὑπάρχοντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἐκπέδους τὸ ὄφελε ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ, μέσον ἐστὶ Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζειν, κατάπερ εἰ δήμους εἶεν ὕτω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα

atque aggerum beneficio cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Temesius Clazomenius: sed nihil pro hac sua opera fructus reportans, à Thracibus expulsus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur CLXIX
Ionum soli servitutem non ferentes, patrium solum reliquere. 1 Verum alii
Iones, præter Milesios, prœlio superati tandem, accesserunt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, virosque se strenuos declararunt, pro suis quisque fortiter pugnans, Superati autem & capti in sua quisque patria remanserunt: eaque quæ imperabantur subibant. Milesii qui jam Cyro fœdere astricti erant, (quemadmodum superius à me commemoratum est) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia secundo in servitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus esset Harpagus qui continentem habitabant, insulani horum exemplo conterriti, ultro sese dediderunt Cyro. Jam verò Ionibus, CLXX
etiamsi afflictis, nihilominus sese ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum salubberrimum dedisse consilium: cui si obtemperassent, licuisset Græcorum omnium felicissimos vivere. Siquidem ille suadebat ut communi classe solventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum construerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros, omnium insularum maximam incolentes, & cæterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit sibi apparere libertatis spem. Hæc Biantis sententia ipsis Ionibus subactis prodita fuit. Verum Thaletis quoq; sanum illud consilium, jam ante subactam Doniam datum, nempe qui jusserit Ionas unam quandam communem curiam habere, eamque esse in Teo: propterea quod Teos in media esset Ionia: cæteras autem civitates habitatas, 2 nihilominus huic parituras quàm aliarum civitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem CLXXI
hujusmodi consilia dederunt. ¶ Harpagus, subacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, una

44

1 At cæteri Iones (exceptis Milesiis) prœlium quidem & ipsi cum Harpago commiserunt, sicut & qui *solum patrium* reliquerunt: seque fortiter gesserunt: pro sua quisque patria pugnantes: sed superati captique, in suis sedibus remanserunt, imperata facientes. Milesii autem, qui &c. *Fortasse tamen possit & aliter exponi* ἔμενον κατὰ χώρην. 2 Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed* νομιζόμενοι *aliam etiam interpretationem admittit.* * Hæc verba omisit Valla, & Stephanus, qui tralationem ejus recognovit. Ità reddit Joh. Gerard. Vossius L. 3. de Historicis Græcis. Hæc sententia Thaletis, viri Milesii; sed qui generis origine esset Phœnix.

ducens

ducens Ionas atque Æoles. 1 Nam Cares ab his oriundi ex insulis progressi sunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabanturque Leleges, & insulas habitabant. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem possim superiora repetendo è longissimo auditu conjectare: sed 2 quum Minos flagitabat, naves ei implebant. 3 Ille felici usus belli successu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingeniosissimæ, memorantur tria inventa. quippe galeis cristas imponendas primi ostenderunt Cares, clypeis 4 signa adjunxere, 5 postremo lora quoque scutorum excogitaverunt. antea nanque citra habenas gestabant quotquot clypeis utebantur, ac balteis duntaxat coriaceis fulcientes, collo sinistroque humero sustinebant. Post Caras vero tempore longo succedente, Dores atque Iones ex insulis egredientes, in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur Cares qui se aborigines atque indigenas esse memorant, eodemque nomine usque usos, atque apud Mylassos Jovis Carii delubrum ostentant vetustissimum, quo communiter quoque Mysi atque Lydi utuntur, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius sunt gentis, etiamsi Carum lingua utantur, non tamen sacro participant.
CLXII Caunii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricam accommodaverunt, aut Cares ad Caunicam. 6 id quod ægre dijudicari posset. At legibus utuntur cum ab aliis gentibus tum à Carum moribus multum diversis. Nam apud illos laudatissimum habetur, 7 juventutem frequenter amoris gratia ad compotationes convenire, tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra principio sibi constituerant externa, quorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Caunii 8 omnis ætatis sumptis armis, *sacerdotem* ad Calyndicos usque montes persequebantur, fustibus cædentes,

ἀρόμενοι. καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπίγμενοι ἐς τὸν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα οὐκ ἀποτελέοντες, τῷ γε ἐπιτελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δύναμαι εἰκάζειν ἀκοῇ· οἱ γὰρ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τοὺς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένῳ γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντι τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρία ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ δὴ τὰ χάνεα λόφους ὀρθοὺς Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ δὴ τοὺς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι ἔτοιμοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνδρες ὀχάνων ἐφόρεον τοὺς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες ἐπὶ τοῖσι ὠμοῖσι καὶ τοῖσι ἀριστερῶσι ὤμοισι παρεικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ἕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ἕτω Κρῆτες λέγουσι γλώσσῃ· ὑπὸ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ἐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τῷ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς λόγῳ γνῶτισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς· τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καυνίοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μὲν οὐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνιακόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἴλαδὸν συγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καυνίοι ἡδέως τύπτοντες διέβησαν τὸν ἠέρα, μέχρι ἄρων τῶν Καλυνδικῶν ἔῤῥυντο,

1 Inter hos autem Cares ex insulis in continentem venerunt. Olim &c. 2 *Vel*, Quum Minoi opus erat, naves &c. 3 Quum autem Minos magna ditione potitus esset, prosperaque in bello fortuna uteretur, longe Carica gens supra omnes alias celebris erat. Tribusque rebus quas illi excogitarant, usi sunt Græci. Quippe gal. 4. *Vel* insignia, *picta videlicet*. 5 Ansas quoque scut. excog. Antea nanque absque ansis gestab. clypeos quicunque illis uti soliti erant: colloque & dextro humero circumpositos vinculis coriaceis tenentes agitabant. Post Caras, &c. 6 Haud enim certo dijudicare possum. 7 Prout ferunt gradus ætatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim convenire viros, mulieres ac pueros. 8 Sumptis armis petulanter aerem ferientes hastis, ad Calynd. usque montes pervenerunt,

καὶ ἔφα-

καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τὲς ξεινικὲς θεούς. καὶ ὅτι μὲ τρόπισι τιθέτισι χρεώνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ τῶν τῆς βασιληΐης τῆς Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνῳ, ὡς ἐπικράτησε τῇ φάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τὲς φασιώτας αὐτοῦ· οἱ δέ, ἀπαωθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτη τοπαλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι καλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ καλέοντο τότε περ τὸ ἐνεῖκαντο ἔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελαθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τὲς Τερμίλας καὶ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὸ ἐπωνυμίην, Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ἐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῆς μητέρων ἑωυτὲς, καὶ ἐκ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δέ τευ ἕτερον τὸν πλησίον τίς εἰη, καταλέξει ἑωυτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνήσεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, ἔγγονα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρώτου αὐτέων, γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μὲν νυν Κᾶρες ἐδέκν λαμπρὸν ἔργον ἀπεδέξαμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· ἔτι αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀπεδεξάμενοι ἐδέκν, ἔτι ὦν Ἑλλήνων τούτῳ τῷ χώρῳ οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὲ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλικοῖσι, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιῤῥόου (τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέην ἄνεμον, ὁ Κεραυνικὸς κόλπος ἀπείργει, τὸ δὲ πρὸς νότον, ἡ ἐπὶ Σύμῃ τε καὶ Ῥόδου θάλασσα) τὸ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὦν τε ἓξ πέντε σταδίους, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τῷ Ἴωνι τὸν χαταιρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὸν χώρον ποιῆσαι. ἐν τοῖσι δὲ πᾶσά σφι ἐχώρεε. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὸν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον.

exclamantesque externos se exigere deos. Et hujusmodi moribus illi utebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos superior factus expulit Sarpedonem 1 ejusque conspiratores. Hi expulsi, Asiæ regionem occupaverunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipsis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc vocantur à vicinis, Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius à fratre Ægæo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Cretensium partim Carum. 2 Quanquam hoc unum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quod à matribus nomina sibiipsis induunt. Et si quis obvium percontetur quisnam sit, quave familia ortus, à matribus aviisque protinus genus suum repetet. Adde quod siqua ingenua servo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir ingenuus, & quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur 3 minime ingenui. Enimvero hujus tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cum alii tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nam quum initium Byblesiæ ex peninsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem vero Symanum Rhodiumque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentaverunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere. 4 Eratque hic isthmus quem perfodere statuerant, ea parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo

CLXXIII

CLXXIV

45 Κεραμικὸς

— se expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, hujusmodi utuntur. At Lycii è &c. 1 Et quos habebat suæ conspirationis, *vel factionis*, socios. 2 Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis convenientem, *vel communem*, quod se de nominibus matrum appellent, non patrum. Adeo ut si quis vicinum suum roget quis sit, recenseat se ipsum, *id est*, *genus suum*, *vel gentem suam* à matre: matrisq; suæ matres enumeret. Adde quod &c. 3 Infames. *Vel*, *Honoribus indigni*. 4 Erat autem intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem definit, isthmus est, quem perfodere statuerant.

1 Id ergo multa manu conantibus divinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirum omnes qui manum admoverent læderet, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos infestante petra. Cnidii, missis nunciis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum adversaretur. Pythia, ut ipsi referunt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite: Jupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & invadenti cum exercitu Harpago, ultro se non commisso prælio dediderunt. 2 Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, aliique vicini maximam diligentiam adhibere feruntur ut eorum sacerdos Palladis sacram barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multumque negotii exhibuerunt, 3 montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterum ubi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, strenue sese gesserunt. Superati autem prælio fugatique, in urbem sese receperunt, uxores, liberos atque pecunias una cum familia tota in arcem cogentes: admotoque igne arcem una cum cæteris rebus incenderunt. Quæ ubi fecissent, ipsi regressi jurejurando se mutuo astringentes, eoque horrendo, cum hostibus iterum congressi sunt, fortiterque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthii dicuntur esse, hi omnes, 4 præter octoginta quosdam, Istiæorum sunt convenæ. qui octoginta tum emigrantes, superstites remanserant. Xanthum igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios insequuti sunt magna ex parte.

¶ Tum igitur inferiorem Asiam Harpagus evertebat, superiorem ipse Cyrus, universam gentem subigens nihilque relinquens. At ego in præsentia illorum gestorum pleraque prudens omittam, ea

CLXXV

CLXXVI

CLXXVII

ἐν δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο πιτρώσκειν οἱ ἐργαζόμενοι τὸ ἰσθμὸν, τό τε ἄλλα τὸ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγεσι) χρᾷ ἐν τετράμετρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γὰρ κε ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῷ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπαγον ὀλίγῳ ὕστερον σὺν τῷ στρατῷ, ἅμα χωρὶ σφέας αὐτὸς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκέοντες ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· πᾶσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερεὴ τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς μὲν τοῦτο ἐγένετο. ὕστερον τῶν περὶ Καρίλω ἀνδρῶν μοῦνοι τε ἀντέσχον χρόνον Ἅρπαγῳ, καὶ χρήματα παρέχον πλεῖστα, ὄρος τειχίσαντες, τῷ οὔνομα ἔστι Λύδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὑπῆρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐκπονεόντων δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνείλησαν ἐς τοὺτὸ ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα κατῆψαν τοὺτὸ ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτῳ καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἑστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἑστίαι αὗται ἔτυχον τότε ἀποδημέουσαι, καὶ ὕστερον κατελθοῦσαι. τοὺτὸν μὲν δὴ Ξάνθον ὕστερος ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. Μυρμηκίδην δὲ καὶ τὸν Καύνιον ἔσχε· καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τὸν Λυκίων ἐμιμήσαντο τὸν πόλεμον. Τὰ μὲν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παρεὶς. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρήσομαι· τὰ δὲ

10 20 30 40

---

1 Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & divinius quam ut commune quiddam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipue circa oculos, dum rupes feriretur, vulnerari videbantur Cnid. 2 Porro Pedasei, *vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Minervæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis usu venit. Hi soli &c. 3 Munito operibus monte. 4 Sunt advenæ, præter octoginta familias: quæ tum in urbe non erant, atque ita superstites fuerunt. Xan. &c. *Decepit autem Vallam ἱστιαίων, quod pro ἱστίων perperam scriptum fuisse, manifestissimum est ex his proxime sequentibus, ai δὲ ἱστίαι.*

αἱ παρέχε πόνον τε πλεῖσον καὶ ἀξιαπηγότατα
τάδε ἐστί, τούτων δὴ μνήσομαι. Κῦρος μὲν, ἐπεὶ
τε τὰ πάντα τῆ ἠπείρῳ ἐκράτησε ἐπ' ἑωυτοῦ
ἐὼν, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης
ἔστι μὲν νυν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα
πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατόν τε καὶ ἰσχυρότατον,
καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ
βασιλήια καθέστηκε, νῦν Βαβυλὼν, ἔστι τοι-
αύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ,
μέγαθος ἔστι, μέτωπον ἔχουσαν, ἑκάστη καὶ ἑκα-
τὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. ἔστι σταδίοι δὲ
πάντοθεν δὲ πόλιος γίνονται σταδίων ὀγδοή-
κοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μὲν νυν μέγαθος
τοσοῦτόν ἐστι τῦ ἄστεος τῦ Βαβυλωνίου. ἐκτέτ-
αται δὲ ὡς ἐγὼ ἄλλο πόλισμα οὐδὲν τοσόνδε ἡμεῖς ἴδ-
μεν. τάφρος μὲν πρῶτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ
πλέη ὕδατος ἐστὶ πεφυκυῖα· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεν-
τήκοντα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος,
ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆ-
χυς τοῦτο μέζων ἐστὶ τριῶν δακ-
τύλοισι. Δεῖ δὲ με περὶ τούτοισι δηλῶσαι
ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναρτήθη, καὶ
τὸ τεῖχος ὁντινα τρόπον ἔργασται. ὀρύσσοντες
ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὸν γιγνόμενον ἐκ τῦ
ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἁλώσαντες δὲ πλίν-
θους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι.
μετὰ δὲ, τάλμασι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερ-
μῇ, καὶ ἀνὰ * τριήκοντα δόμων πλίν-
θους παρσὲς καλάμων διαστοιβάζοντες,
ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χεί-
λεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐ-
τὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τῦ τείχεος κατὰ τὰ
ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδειμαν, πε-
ραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκη-
μάτων ἔλιπον τεθρίππῳ κατελάσιμον. πύ-
λας δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλ-
κεας πάσας. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύ-
τως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμε-
ρέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος. Ἴς ἔνομα αὐ-
τῇ. ἔνεστί δέ τις ποταμὸς ἐν μέγας· Ἴς καὶ
τῷ ποταμῷ τὸ ὄνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ὡς τὸν
Εὐφρήτεω ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος δὴ
ὁ Ἴς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοὺς ἀ-
σφάλτου ἀναδιδοῖ πολλούς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος
ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτετείχισο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι
δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέ-
σον αὐτῆς ποταμὸς διέργει, τῷ ὄνομα ἐστὶ
Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας,
καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐκδίδοι δὲ οὗτος
ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἐκάτερον τῆς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποτα-
μὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀκταμοιραὶ πᾶσαι χοίλου ἐκάτερον τῦ ποταμῦ,

duntaxat prodituras quæ illi quamplurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoria dignissima. Quum igitur Cyrus continentem universam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit. ¶ ASSYRIÆ CLXXVIII autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt BABYLON, ubi poſt eversam ab ipſis Ninum, regia erat. quod oppidum ſitum eſt in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquoversus centenûm vicenûm ſtadiorum, in ſumma quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum urbis. Tanta eſt Babylonici oppidi magnitudo: quod ita exornatum eſt ut aliud nullum eorum quæ nos novimus. Jam primum foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro menſura utimur, tribus digitis major. Operæ pretium certe eſt me CLXXIX
46 præter hæc 1 differere in quem uſum ſit conſumpta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Ut quidque terræ 2 in deprimenda foſſa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum poſtquam magnam vim duxiſſent, eos in fornacibus coquebant. Poſtea cœno utentes, aſphalto ferventi per tricelimum quemque laterum ordinem 3 ſummitates arundinum inſtipatas conglutinabant. Et primum labra foſſæ, deinde ipſum murum ad eundem modum ædificarunt: ſuper quem circa oras extruxerunt domunculas unius contignationis inter ſe obverſas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur ut quadriga interagi poſſet. Ejus per ambitum centum portæ ſtabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem poſtibuſque. Babylone octo dierum itinere abeſt alia urbs nomine Is, ubi fluvius eſt haud magnus, ejuſdem nominis, qui ſe devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is, una cum aqua permultos reddit aſphalti bituminis grumos: quæ aſphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modum Babylon extructa eſt. Ejus duæ ſunt 4 plagæ, CLXXX quas interfluit fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc uterque murus lacertos exporrigit, ejuſque 5 incurvæ utrinque ripæ

1 Exponere ubi ſit conſ. 2 In effodienda ad foſſam faciendam terra, effer. 3 *Quas vocat* ſummitates arundinum, *quidam ex Corintho interpr.* arcolas arundinum, *ſive* arundineas. *Super his autem lateres ſiccabantur.* 4 Portiones, *ſive* partes. 5 Incurvæ ripæ, *pro* ἐπικαμπαὶ. *quæ vox ſonat q. d.* incurvaturæ. *ſed eſſe irreptitia videtur.* * ἰσοδόμων πλίνθων *Salmatius Exercit. Plin.* alii διὰ τῶν ἐνίων δόμων πλίνθος, inter ſingulas lateris ſtructuras.

coctilibus

coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa urbs plena domibus est ternarum quaternarumque contignationum, secta in vias cum rectas tum vero transversas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flu-
CLXXXI men idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius vero intus non multo quam hic debilior, sed exilior, inque utriusque civitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, figura quadrata. 1 In sacri medio turris solida, crassitudine simul & altitudine stadii cui alia rursus superimposita turris & huic subinde alia, ad octavam usque. His forinsecus scalæ sunt in circuitu adhibitæ, per quas ad singulas conscenditur turres. 2 In mediis gradibus ductus, sellæque in hoc factæ, in quibus 3 ascensuros liceat sedere ac conquiescere. In postrema turri sacellum est aliud, in quo lectus est splendide stratus, & appolita mensa aurea. Statua tamen in hoc sacello nulla est: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem unam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus dei
CLXXXII sacerdotes. Narrant enim illi (tametsi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipsum ingredientem templum, in hoc cubili conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiacis, ut ferunt Ægyptii. Ibi enim in Thebani Jovis fano mulier quoque cubat: 4 quæ utraque mulier cum viris putatur non habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ civitate, 5 quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuo: ubi autem id futurum est, antistita noctu in templum
CLXXXIII concluditur. 6 Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, quod 7 magnam habet Jovis statuam, eamque auream, 8 ponè mensam, & ipsam auream, simul & sustentaculum cum sella, omniaque aurea: adeo ut Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æstiment. Extra sacellum altare est, & ipsum aureum: atque præter hoc,

αἰμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιτείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιῶν τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὑπηκοΐας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν ἀγούσας. κατὰ δὴ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήσαν, ὁσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται καὶ ἀριθμὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκειαι, φέρουσαι καὶ αὐταὶ ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.
Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, οἷόν περ ἔστι. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τείχους παρῆκται, ὀλίγῳ τέῳ ἀδενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στενότερον δέ. ἐν ἑκατέρῳ δὲ τῶν πολίων ἑτετείχιστο οἶκος ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε καὶ ἕτερος μετὰ ἐπὶ τούτῳ, μέχρις ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κυκλῳ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δέ κως τῇ ἀναβάσιος, ἔστι καθέδρη τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστῆριοι, ἐν τοῖσι καταζόμενοι ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμμένη· καὶ ἡ τράπεζα παρακεῖται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι ἐνθεῦτεν αὐτόθι ἀνίδρυμένον, οὐδὲ νύκτα ἁδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐγὼ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, καθάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ προμάντις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· ἐὸν γὰρ δὴ ἀεὶ ἔστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὧν συγκατακλήεται τὰς νύκτας ἔνδον ἐς τὸν νηόν. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς, ἔνδον ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παράκειται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρυσέός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ

47

1 In templi m. *ut in præced.* 2 In med. gr. statio, 3 Ascendentes 4 Quarum mulierum utraque cum v. 5 *Intellige, Quando contingit ut antistitæ debeat fungi munere.* 6 Porro illo Bab. 7 Magnum hab. Jovis simulacrum sedens. *Vel sedentis, legendo καθημένου.* 8 Et illi magna mensa adjacet aurea: cujus scamnum & sella sunt ex auro.

ἄλλο βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἔστι γὰρ τῷ χρυσέῳ βωμῷ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μόνα. ἔστι δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταμίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὸν ὁρτὸν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τοῦτον τὸν ἀνδριάντα Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο ὕστερον κοσμήματα ἔχει δὴ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος καὶ τοῖσι πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐβασίλευσαν βασιλῆες, (τοὺς ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεα ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι * πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπέδεξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐῴθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δευτέρη γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σωφρονεστέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὸν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν ἄλλά τε ἀέκαιρημένα ἔστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδυνάσατο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὃς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὥστε δὴ τρὶς ἐς τὸν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεσθαι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα· ἔστι ἐς τὴν ἀπικνέεσθαι ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικα. καὶ νῦν οἱ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην φθάνουσι, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχουσι παρ' ἑκάτερον τὸ ποταμοῦ τὸ μὲν ἕλκον, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι δύο. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἕλυτρον λίμνης, ὀλίγον τι φθάνειν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ φέρμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα, εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χῶν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀνασίμους φθᾶ τὰ γείλεα τοῦ ποταμοῦ φθαχέουσα. ἐπεὶ τε δὲ οἱ ὦρυκτο,

aliud altare ingens, in quo integræ ætatis 1 hostiæ immolantur: quandoquidem supra aureum illud non licet hostias mactare, præterquam lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldæi 2 quotannis centum millia talentorum libanoti adolent quando huic suo deo 3 sacra faciunt. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quamquam ego hanc non viderim, sed ea referam quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit diripere: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrifico, qui prohibuerat statuam loco dimovendam, interempto. Atque illud templum hoc pacto constructum fuit ornamentis: etiamsi alia sint peculiaria pleraque ejusdem donaria. ¶ Hujus Babylonis multi quoque CLXXXIV aliquando reges extitere, (quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam) qui & muros ornaverunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnavit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per planitiem aggeres extruxit spectaculo dignos, quum antehac flumen eam omnem rectagnare solitum esset. Posterior regina, NITOCRIS CLXXXV nomine, extitit superiore solertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego commemorabo, tum vero hoc, quod animadvertens imperium Medorum ingens ac pacatum, subactaque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui prius mediam ipsorum urbem interfluens, rectus erat, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericam, ter fluit, & qui nunc è mari per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hunc quidem talem reddidit. Aggerem vero ex utroque fluminis labro aggessit visu mirandum: tantæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, aliquantulum seorsum à flumine, effodit 4 paludis eluviem, profunditate quidem 5 ad aquam usque semper ducta: latitudine vero ejus quoquoversus 6 trecentorum viginti stadiorum. Hæc fossitia humus ad fluminis ripas aggesta est. Quem locum

ῥέουσα

1 Pecudes imm. 2 *Vel.* Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent. 3 Festum diem celebrant. 4 Paludis receptaculum, 5 *Id est, usque aqua fodiendo inveniretur.* 6 Quadringentorum vig.
* pro γενεῇσι πέντε alii legunt πεντεκαίδεκα.

ubi de-

ubi depreſſit, crepidinem ambitus ejus lapidibus induxit. Hæc duo, ut flumen flexuoſum & lacuna tota, foſſa eſſet, ideo fecit ut fluvius per multos anfractus retentus, ſedatior mearet, & navigationes Babylonem verſus eſſent tortuoſæ, & ex ipſis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. 1 Ad hæc, quæcunque erat regio ad invadendum opportuna, & compendiaria ex Medis via, hanc interſepſit, ne Medi commercio Aſſyriorum ipſius negotia cognoſcerent.

CLXXXVI 2 Et hæc quidem ex profundo circumjecit. Cæterum ex eis talem fecit communitionem, Quum ſit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem tranſire volebat ſub regibus ſuperioribus, is neceſſe habebat navigio tranſire: quod erat (ut reor) moleſtum. Huic autem etiam rei iſta proſpexit. ſiquidem ubi effodit 3 effluvium paludis, aliud opere eodem monumentum ſui reliquit. Lapides prægrandes incîdit, qui ubi parati fuerunt, & locus depreſſus, in locum ipſum quem depreſſerat, omnem fluminis curſum avertit. Qui locus effoſſus dum impleretur, interea priſtino alveo arefacto, oras fluminis intra urbem, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit item circa mediam ferme urbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Hunc ſublicis quadratis, per quas Babylonii tranſirent, interdiu committebat, eaſdem noctu tollebat: hac videlicet cauſa ne per noctem tranſeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in priſtinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, 4 viſa eſt neceſſario facta, & pons in

CLXXXVII uſum civium extructus. Eadem autem regina hunc etiam machinata eſt dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque conſpicuo, ſepulcrum ſibi extruxit, atque his literis inſcripſit: SICUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIÆ PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUNCUNQUE LIBUERIT PECUNIÆ. NE TAMEN NISI INDIGUERIT, ALIOQUI APERITO. NON ENIM IN REM EJUS FUERIT. Hoc ſe-

ὤρυξε, λίθυς ἀγομένη, χρηπῖδα κύκλῳ τῷ ἐὰυτῷ ἤλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιόν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλῃ, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, τῷ τε καμπὰς πολλὰς ἀγινύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται τῷ τοῦ ὅρμος μακρὴ. καὶ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος τῷ τε ἐβάλετο. τοιῇδε δὲ ἕτερα αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλιος διχῇ φαρσέων, τῇ δὲ ποταμὸς μέσον ἔρχεται, ἐπὶ τὰ πρότερα βασιλέων ὁκως τις ἐνθένδε ἐκ τῆς ἑτέρης φάρσιος ἐς τὴν ἑτέρην ἀφίκοιτο, χρεὼν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ δὴ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὐτὴ δὲ καὶ τοῦτο περιῆδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυξε τὸ ἕλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθυς τραπεζοειδέας· ὡς δὲ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τὸν ποταμὸν τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυξε χωρίον, ἐν τῷ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένῳ τῷ ἀρχαίῳ ῥεέθρῳ, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλινθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχει· τοῦτο δὲ, κατὰ μέσον κως μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοῖσι ὠρύξατο. οἰκοδόμεε γέφυραν, δήσασα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῷ, ὅκως μὲν ἡμέρη" γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα" ἀπαιρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ" φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε καὶ ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε· καὶ ὅτε τὸ ὀρυχθὲν ἔλῃ. ῥυόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄσεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπὲρ πολλῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐπεκάλεσε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΤ' ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΣΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. ὅδε μὲν

γένηται, δὲ ἀπαίρεσκον, δὲ διαφορεόντες

1 Hæc autem extruxit qua parte aditus erant & viæ compendiæ quæ ex Medis ducit: nè Medi &c. 2 Et his quidem munitionibus ab imo uſque urbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hunc uſum accommodavit: Quum ſit &c. 3 Receptaculum. 4 Comperta fuit opportune facta: & pons &c.

ὁ τάφος. ἐὼν ἀνέῳγτο, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον ἀπῆλθε ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ κατὰ δαιμόνιον ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρᾶσθαι, καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπιφανεομένων, μὴ δὲ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἄρα κεφαλῆς οἱ ἐφαίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, οὗρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΗΣ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ δὴ Κῦρος τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τὸ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τρόπον Λαβυνίτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν· στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σὺν ἵπποισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ περυσινοῖσι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἄμα ἄγεται τῷ στρατῷ Σῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλου ὑδατος ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψυγμένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι πεφυκυῖαι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἔπεσι ὅπισι ἀνελαύνοι ἐκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος προὐβεβήκεε τὴν Βαβυλῶνα ἐλαύνετο δὴ τὴν Γωνδὴν ποταμῷ, τοῦ αἱ πηγαὶ ἐν Μαντιηνοῖσι ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὸν Ἐρυθρὸν ἐκδιδοῖ θάλασσαν· ἐκδιδοῖ δὲ τοῦτον δὴ τὸν Γωνδὸν ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητὸν, ἁθαῦτά οἱ τῶν ἱρῶν ἵππων τις ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δὲ μιν σιμώσας, ὑπορύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα δὲ δὴ ἐχαλέπηνε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπιπείλησε, ὥστε δὴ μιν ἀδυνέα ποιήσειν, ὥστε τοῖσι λοιποῖσι καὶ γυναικὸς μιν δυπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχούσας. διαβήσεσθαι μέν νυν τὸν ἀπειλέει, μετεὶς δὲ δὴ Βαβυλῶνα στρατεύσιν, διαίρεε τὸν στρατιὸν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε χοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γωνδέω τετραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. εἷλε δὲ ὁμίλῳ πολλῷ ἐργαζομένῳ, καὶ οὕτω δὴ τὸ ἔργον, ὅμως μόλις τοῦ θερείου πᾶσαν αὐτῷ ταύτην διέτειλαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γωνδὸν ποταμὸν ἐπίσαλο Κῦρος, ἐς τετρηκοσίας καὶ ἐξακισχιλίας μὲν διώρυκας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, ὅτε δὴ ἤλασε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα.

pulcrum tam diu fuit immotum dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum esse ratus se neque uti quippiam his portis, (ideo autem non utebatur, 1 quod supra caput ipsius transeuntis mortuus situs esset) neque sumere pecunias repositas, & eas quidem ipsum provocantes, referavit monumentum: in quo non quidem pecunias invenit, 2 sed literas ita dicentes: NISI PECUNIÆ ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM SEPULCRA NON APERUISSES. Talis extitisse hæc regina memoratur. ¶ Adversus cujus filium Labynitum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. 3 Ducit autem rex magnus exercitum, probe domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo uno ex omnibus fluminibus rex potat. Cujus Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gyndem amnem (qui in Mantienis ortus montibus, 4 per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non posset nisi navibus trajici. Interim ei quidam è sacris equis candidis petulanter ingressus fluvium, transire conabatur. Hunc fluvius vorticibus contorquens submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis injuriam, illi comminatus est, se sicredditurum eum tenuem ut in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funiculum designavit centenos & octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnino conversos: quos distributis copiis effodi jussit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen in eo faciendo eam æstatem triverunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta rivos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit,

CLXXXVIII

CLXXXIX

49

CXC

ἧς ἤιεσαν

1 Quod transiens habiturus esset cadaver supra caput suum situm) Sed cadaver, & literas quibus hoc dicebatur: 3 Hæc verba, Ducit autem rex &c. usque ad, Cyrus igitur &c. paulo inferius videntur collocanda. 4 Per Darneos. Darnam enim numerat Ptolemæus inter Assyriæ urbes mediterraneas. y

Babylo-

Babylonils eum producto exercitu præ-
stolantibus. Qui, ubi propius urbem il-
le promovit, cum eo conflixerunt, præ-
lioque fugati, in oppidum compulsi fu-
erunt. Ii tamen, quia Cyrum jampri-
dem animadverterant inquietum esse,
viderantque omnes pariter gentes ag-
gredientem, comportaverant permul-
torum annorum commeatus: ideoque
tunc obsidionem nihili faciebant. Et
Cyrus, quum jam longo tempore nihil
admodum res ipsius proficerent, inops
CXCI consilii erat. Tandem sive alius ei an-
xio suggessit, sive ipsi in mentem ve-
nit quid in rem esset, sic statuit facien-
dum: Instructis universis copiis par-
tim quâ fluvius urbem ingreditur, par-
tim à tergo quâ egreditur, præcipit ut,
quum cernerent alveum posse transiri,
illac urbem invaderent. Ita instructis
atque admonitis suis, cum inutiliori
exercitus parte abiit ad paludem. Eo
ubi pervenit, quæ Babyloniorum re-
gina fecerat circa flumen & circa palu-
dem, eadem & ipse fecit. 1 Nam revo-
cato flumine, alveum ejus pristinum va-
do transibilem reddidit. Quod quum
ita factum esset, Persæ qui ad hoc ip-
sum instructi erant, per alveum unde
fluvius EUphrates abscesserat, 2 me-
diorum fere femorum tenus fortiter
Babylonem introierunt. Quos Babylo-
nii si factum Cyri prius aut audissent
aut sensissent, haud dubie 3 contempto
eorum ingressu, pessimo exitio affeci-
sent. Nam obseratis omnibus quæ ad
flumen ferunt portulis, conscensisque sep-
tis, ipsi pro ripis stantes illos progressos
veluti in cavea excepissent. 4 Nunc ex
inopinato eis Persæ astiterunt: & quum
capti essent qui media urbis incolebant
Babylonii, propter ejus tamen magnitu-
dinem non sentiebatur (ut fertur) ab iis
qui circa extrema habitabant. Sed quod
forte dies festus eis esset, exercendis cho-
reis atque oblectationibus operam dabant,
donec planè hoc resciverunt. Atque
CXCII ita primò capta est Babylon. ¶ CUJUS
civitatis quanta sit potentia, cum ex aliis
multis declarabo, tum vero ex hoc.
Quum regi magno omnis plaga cui im-
perat, sit 5 distributa in ipsius atque
exercitus ejus alimentum, præter tributa,
ex duodecim quibus annus constat men-
sibus quatuor regio Babylonica, octo

οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὡς ἐσεπυθάμηνοι, ἐμηνον
αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐχώρεε ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς
πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ
ἡσσηθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήφθησαν ἐς τὰ
ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπισταμένοι ἤδη πρότερον τὸν
Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλὰ ἀρέοντες αὐ-
τὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προσά-
ξαντα σιτία ἔτεσι πολλοῖσι πολλῶν. ἐνδιατρί-
βοντι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα· Κῦ-
ρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνέκειτο, ἅτε χρόνου τε ἐγγι-
νομένου συχνοῦ, καὶ οὐδενὸς τῶν πρηγμά-
των προκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ
ὑπεθήκατο ταῦτα, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε
τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας
τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τῇ ποτα-
μῷ τῇ ἐς τὴν πόλιν εἰσβάλλει, καὶ ὀπίσω αὖ-
τις τῆς πόλιος τάξας ἕτερος, τῇ ἐξίει ἐκ τῆς
πόλιος ὁ ποταμός· παραείπε τῇ στρατῷ,
ὅταν δύνατὸν τὸ ῥέεθρον ἰδωνίαν γινόμε-
νον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. ὕτω μὲν δὴ
τάξας, καὶ ταῦτα φρασινέσας, ἀπήλασε
αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ τῆς στρατιῆς. ἀπικόμε-
νος δὲ ὅθι ἡ λίμνη, τάπερ ἦν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ
κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦ-
τα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν
λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον δύνα-
τὸν ἔδειξε ποιῆσαι, καταποσθέντι τῷ ποτα-
μῷ. ὑπομένοντος δὲ τοῦ στρατοῦ τὸν χρόνον,
ἐπεὶ τότε ἐπετέλεστο ἐπ' αὐτῷ τούτῳ καὶ τὸ ῥέεθρον τῷ
Εὐφρήτεω ποταμῷ, καταποσθὲν ὑπὸ ἐνδρείως
ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, καὶ τοῦτο ἐστήεσαν
ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν περιεπύθοντο ἢ
ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύ-
μενον, οὐδ' ἂν παρεῖδόν τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν
ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα· καλαμπήσα-
ντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλί-
δας ἐχόσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἰμασιὰς ἀνα-
βάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλη-
λαμένας, ἕλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν
δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρ-
σαι. κατὰ δὲ μεγάθεα τῆς πόλιος, ὡς λέγε-
ται κατὰ τοῦτο καὶ τοὺς ταύτῃ οἰκημένους, τοὺς περὶ τὰ
ἔσχατα τῆς πόλιος ἁλωκότων, τοὺς τὸ μέσον
οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθάνειν ἁλω-
κότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἐοῦσαν ὀρτὴν)
χορεύειν τε τότον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι
εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ
Βαβυλὼν μὲν τότε πρῶτον ἀναίρητο. Τὴν τότε πρῶτον
δὲ δυνάμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἔστι, ἐν δὲ καὶ τῷδε. βασι-
λεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει.
δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτόν, τοὺς τέσσαρας τρέφει μὲν ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ

1 Nam fluvio in paludem, *sive stagnum*, ducta fossa immisso, pristinum ejus alveum, fluvio subsidente, *vel abscedente*, pervium reddidit. 2 Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit. 3 Ingredi non permisissent, sed pess. 4 Nunc ex inopinato illis Persæ supervenerunt. Tantaque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrant accolæ) quum capti essent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui mediam urbem incolerent id nescirent. Sed quod &c. 5 *Intelligit, singulis regionibus indici solitum quid alendo regi & ejus copiis persolverent.*

τῆς μέσων ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη ὕστω τριτημοιρίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τ' ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπήιην καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τῶν ἀρχέων πολλῷ τι κρατίστη, ὥστε Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέος ἐόντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀρτυρείης μὲν προσιέναι ἑκάστης ἡμέρης ἀρταβὴν μέσην ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐστὶ Περσικόν, χοῖνικας μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵππους δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίης, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκταετίσιοι· αἱ δὲ βαστάζουσι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες μὲν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ τοσοῦτον σῖτα παρέχειν. τιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐοῦσα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, δῆλα τοῦτο· ἀρδόμενον μὴ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀδρύνεταί τε τὸ λήιον, καὶ ὡσαύτως ὁ σῖτος, ὃ καπάτωρ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι ἀρδόμενος. ἡ δὲ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καθάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων δῆλά ἐστι νηυσὶ περητός, πρὸς ἥλιον τετραμμένην τὴν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἰκέατο. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τὰ ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ὧδε πιέζεται ἀρχὴν φέρειν, ὥστε συκέην, ὥστε ἄμπελον, ὥστε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴν ἐκφέρειν δῆλόν ἐστι, ὥστε ὅτι δικαίοισι μὲν τοσσάδε ἀποδιδοῖ· ἐπὴν δὲ ἄριστα αὕτη ἑωυτῆς ἀνήκῃ, ὅτι τεσσαρακοντάκις ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων ποδέων ὑπερτέων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἐξεπισταμένῳ μοι μὴ μνήμην ἐποιήσασθαι· οὐ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐνέμησα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπίξεται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σῖτα καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται.

reliquis eum omnis Asia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Asiæ partem æquiparat, & ejus principatus, (quem ſatrapiam Perſæ vocant) omnium provinciarum longe eſt optimus, adeo ut Tritæchmæ Artabazi filio (1 qui pro rege tributum hoc exigebat) ſingulis diebus ſingulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Eſt autem artaba menſura Perſica, capacior quam Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello deſtinatos, admiſſarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, ſexdecim millibus. nam ſinguli à vicenis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi eſſent, aliorum tributorum immunes. 2 Atque hæc præſidis Babylonis peculiaria erant. 3 Porro in Aſſyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum eſt quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autem ſeges provenitque frumentum, non quemadmodum in Ægypto, flumine ſua ſponte in arva aſcendente, ſed manibus atque ſcrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodum Ægyptiaca) diſſecta eſt in foſſas, quarum maxima navibus tranſiri poteſt, 4 ad ſolem hybernum vergens: 5 exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod urbs Ninus ſita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, 6 longe optima eſt, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferendis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autem fructu procreando adeo ferax eſt ut nuſquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate ſeſe ipſa vincit, etiam ad tricena. Quaternûm autem digitorum maximorum latitudo eſt tritici atque hordei foliis. 7 Milii vero ac ſeſami proceritatem inſtar arborum, etſi mihi compertam, tamen memorare ſuperſedeo, probe ſciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta ſunt, perquam incredibilia viſum iri. Oleo autem non utuntur niſi quod ex ſeſamis faciunt. Sunt eis paſſim per omnem regionem palmæ ſua ſponte naſcentes, pleræque fructiferæ: ex quibus & cibos & vinum & mel conficiunt,

1 Quem rex huic tractui præfecerat) 2 Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro &c. 3 Porro in Aſſyriorum regione parum pluit: & hoc ipſum eſt quod frumenti radicem alit: ſeges tamen fluvio rigata fit lætior: provenitque &c. 4 *Id eſt, Ad ſolſtitium hybernum.* 5 Pertingit autem ab Euphrate. 6 Longe præſtantiſſima eſt ferendo quidem certe frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre poteſt, veluti ficum, vitem, oleam. Cereris &c. 7 In quam autem altitudinem milium & ſeſamum arboreſcant. etſi probe norim, tamen id non referam: quum ſciam, iis qui n.

colentes

colentes ficuum more. Harum, ut aliarum arborum, Græci maſculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, ut illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat matureſcere, alioqui occaſuras. Maſculæ enim in fructu culices [1] ferunt, quemadmodum
CXCIV caprifici. ¶ Venio ad id quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt differendum. ¶ Navigia illorum quæ per flumen commeant Babylonem, omnia ſunt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus faciunt, inſtruuntque pellibus, nudo illarum extrinſecus poſito in modum ſoli: neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei magis orbiculata. Tale navigium ſtramentis ſtipatum fluvio deferendum permittunt, cum aliis rebus, tum vero doliis è palmularum vino onuſtum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrſum pahum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem navigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, ſingula ſingulos aſinos vivos intus habentia, majora etiam plures. Poſtquam igitur navigantes Babylonem pervenerunt, onuſque expoſuerunt, ſignis navigii atque omnibus ſtramentis venundatis, pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. Adverſo enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim non ex lignis, ſed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia comparant. Et naves quidem
CXCV eorum tales ſunt. ¶ Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduunt: poſtremo candidam penulam circumjiciunt. Calceos gerunt gentis more, ſoleis Thæbanis pæne ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiuntur, unguentis toto corpore delibuti. Anulum ſignatorium ſinguli geſtant, & ſceptrum

τὲς σικέων τρόπον διεκπλέυσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τὲς ἔρσενας Ἕλληνες καλέυσι, τέτον τὸν καρπὸν ἐνιδέντες τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὸν βάλανον ἐς δύναν, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆ φοινικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρυσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καθάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τέτων θῶυμα μέγιςον μοι δοκὶ παρῆν τέτῳ, μετά γε τὴν πόλιν αὐτέων, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἐξ τὸν ποταμὸν πυρδόμυα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι πυκάσωνται, φερτείνυσι τέτοισι διφθέρας σεγαστέας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, ὕτε πρύμνην ἀποκρινοῦντες, ὕτε πρῴρην σωκάζοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τέτο, ἀπάγυσι ἐπὶ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες μάλιςα ἦ, βίκυς φοινικηίυς καταγύσι οἴνυ πλέυς. ἰθυήκεα ἦ τὰ τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑσεώτων. καὶ ὁ μὲ ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μάλιςα αὐτέων, καὶ πενταχιλίων ταλάντων φόρτον ἔχει. ἐν ἑκάςῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ἦ ζῶς ἔνεςι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλεῦνες. ἐπεὰν δὲ ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαβέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲ τὸν πλοίυ καὶ τὸ καλάμιν πᾶσαν ἀπεκμήχυσαν· τὰς δὲ διφθέρας ὀπασάξαντες ἐπὶ τὰς ὄνυς, ἀπελαύνυσι ἐς τὰς Ἀρμενίας. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ ἐκ οἷά τε ἐςὶ πλέειν ἑδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τε τὸ ποταμέ. Διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τὰς ὄνυς ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τὰς Ἀρμενίας, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲ δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐξ τοιαῦτα. Ἐσθῆτα δὲ τοιήνδε χρέωνται. κιθῶνι ποδηνεκέϊ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τέτῳ ἄλλον ἠερίεον κιθῶνα ἐπενδύυσι. καὶ χλανίδιον λύκυν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ὁκηλάσια τῇσι Βοιωτικῇσι ἐμβάσι. κομῶσι δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέσαντες, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαςος ἔχει, καὶ σκῆπτρον

ζωὸς

51

1 Producunt. 2 *Hunc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Navali.* Navigia illis ſunt quæ ſecundo flumine deferuntur Babylonem verſus, omnia circulari forma, eaque ex aluta. Ubi enim Armenii qui ſupra Aſſyrios habitant, ligna circularia è ſalice coaptarunt, obtendunt extrorſus tegumenta è pellibus, quibus ſoli vice utuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ formæ diſcreta, verum ſcuti inſtar, in orbem compoſita: deinde ſtipula referciunt, illudque navigium flumini permittunt, mercibus onuſtum: præcipue autem bicos è palmarum foliis comportant vino refertos. Reguntur autem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui ſtant: quorum alter introrſum trahit, alter extrinſecus propellit. Fiuntque hæc navigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talentorum quinque millium. Ineſt & in unoquoque navigio aſinus vivus, in majoribus etiam plures. *Pro* Bicos è palmarum foliis, *alii* Dolia palmea *interpretantur.*

χειρο-

χειροποίητον ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεσι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνευ γὰρ δὴ τούτου οὐ νομίζουσι ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δὴ σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι. Νόμοι δ' αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος· ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἐμεωυτοῦ, πρὸς τῶν Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πεπυσμένοισι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι γαμοίατο γάμων ὡραίων, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον εὐάγωγον ἀλέας· περιῆν δ' αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνίστης δὲ κατὰ μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὐτὴ δύρῃσι πολλὸν χρυσίον περαθείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἀπὸ μετὰ ἐκείνην ἐοσκε δευτερεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἦσαν εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπήγαμοι, ἐκεῖνοι ἐβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τῶ δήμου ἦσαν εὐπρεπέες οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλυσε ὁ κήρυξ πάντων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἐμπρόσθε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις ἐθέλει ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ἐπεφάμην προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρεις ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἔκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πρίαμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν κατασήσαντα, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀνάγκη· εἰ δὲ μὴ συμφερόμενοι ἀπφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νυν κάλλιστος νόμος, τοῦτο σφι ἦν· ὁ μέντοι νῦν γε διετέλεε ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξεύρηκαν νεωστὶ γεγενεῆς, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀπίοιεν· ἐπεὶ τε γὰρ ἁλόντες κακωθέντες καὶ οἰκοφθορηθέντες, πᾶς τις τῶν δήμου βίου ἀναπίζων καταπιμπράει τὰ ἥλεα τέκνα. Δεύτερον δὲ σοφίη ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε.

affabrefactum, cui ſuperſtat aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas eſt. Atque hic eorum corporis eſt cultus. ¶ Leges vero quæ conſtitutæ ab ipſis, hæ ſunt: CXCVI
Una quidem, prudentiſſima, altera autem (quantum ego ſentio) qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio uti per ſingulos pagos. Semel enim quotannis iſta fiebant. Ubi virgines effectæ eſſent nubiles, eas quum congregaſſent, univerſas unum in locum recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens præco ſigillatim vendebat: ſed primum pulcherrimam omnium, 1 ſecundum hanc (ut quamplurimo venditur auro) aliam evocabat quæ poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebatur autem in contubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erant, pulcherrimas quaſque mercabantur, ut quiſque licitando alterum ſuperaverat. At iis ex plebe qui eſſent cælibes, his non opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines ſimulque pecunias accipiebant. Nam præco, ubi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, 2 excitabat deformiſſimam, ſiquis illorum mercari volens exiſteret: edicebatque quiſquis vellet quamminimo auri ſumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, fœmina addiceretur. Ita aurum ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, & ſic ſpecioſæ deformes ac 3 debiles collocabant. 4 Quarum nullam cuique emptori fas erat ſine fidejuſſoribus abducere, ſed datis fidejuſſoribus de ducenda illa in uxorem, ita demum licebat abducere. ſi de hoc non conveniebat, lex lata erat ut aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat uxorem mercari ſi vellent. 5 Hæc apud eos honeſtiſſima lex erat, quæ tamen non perſeveravit. Sed noviſſime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis fœminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Nam poſteaquam expugnati male accepti ſunt, remque domeſticam abſumpſerunt, unuſquiſque plebeius qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quæſtum corpore faciendum. Alteram item ſapienter condiderunt legem; CXCVII

1 Ubi autem hæc auro multo vendita erat, aliam addicebat, quæ ſecundum illam eſſet ſpec. Vendebantur autem ea conditione ut uxores eſſent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.* 2 Surgere jubebat. 3 Debilitatas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent. 4 Nec vero cuique ſuam filiam collocare licebat cui vellet, neque emptori ſine fid. 5 *Videntur in Gr. exemplaribus præpoſtere collocata eſſe quædam verba, & eſſe hic ſenſus*, Et hæc quidem apud illos honeſtiſſima conſuetudo erat, ne injuria illas afficerent, neque in aliam urbem abducerent. Verum ad hæc uſque tempora non permanſit: ſed noviſſ. aliud q. excogitaverunt. Nam poſteaquam in *ſuæ urbis* expugnatione vexati fuerunt & bonis everſi, unuſquiſ.

ægrotos

ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis utuntur) ut de eorum languore consultant 1 qui eos adeunt, si quis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint similem morbum, aut alium noverint effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret. CXCVIII Sepulcra eisdem in melle sunt: luctus funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. CXCIX Eadem & hæc Arabes faciunt. Una iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigenis commune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cum externis viris consuetudinem habere. Cæterum quum pleræque sint divitiis tumentes, 2 quæ sui copiam facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistunt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciunt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tempora revinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diverticula undecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic consederint, non prius domum regrediuntur quam hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum injecerit, & cum eadem à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illum qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittam enim Assyrii Venerem appellant. Ac vero pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est rejicere, 3 siquidem in sacrum convertitur usum. Neque mulieri etiam permittitur hospitem aliquem repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremo ubi jam congressa fuerit cum externo mulier, 4 dea expiata, domum revertitur. At deinceps 5 haud ita multo conduxeris. Jam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ vero deformes, diutius coguntur desidere pro templo

τὰς χάμινθας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι (ἐν γὰρ δὴ χρεωλυσίαι ἰητροῖσι) πρησθέντες ὧν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι τῶν τῆς νόσου, εἴ τις ἢ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα πρησθέντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγὴν δ' παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα ὅπως σφι ἔξεσι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ὁκοίῃσι νοῦσον ἔχει. Ταφαὶ δέ σφι ὧν μέλιτι. Θρηΐοισι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁκόταν δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταγίζόμενον ἧζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ παρὰ τοῦτο τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ λουόμενοι, λούονται ἀμφότεροι· ἄλουτος γὰρ ἐόντος ἄψονται πρὶν ἂν λόωνται. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβίοι ποιέουσι. Ὁ δὲ δὴ ἄκριστος τῶν νόμων ἔστι τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ ἐκ ἀξιοδύμους ἀναμίσγονται τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερούσας, δηλαὶ ζυγλῶν ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσταῦσι· θρεπτὴ δέ σφι ἕστηκε πολλὴ ὅπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον πολλοὶ περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος. πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παρέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. φοινικηΐη δὲ διέξοδος πάντα τέτατο ὁδὸν ἔχουσι ἀπὸ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν αἱ ξεῖναι διεξιόντες ἐκλήγονται. ἔνθα ἐπὰν ἧζηται γυνή, ἢ πέρτερον ἀπαλλάσσηται ἐς τὰ οἰκία, ἢ πρὶν αἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν πρόσρησιν, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μύλιτταν. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθος ὁκοῖόν τι ὄν· ἢ γὰρ μὴ ἀπώσηται· ἢ γὰρ οἱ θέμις ἐστί. γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὼ ἀπὸ τούτου ἐκ ἔστι μεγάλα τί οἱ δώσεις ὡς μιν λάβῃσαι. ὅσαι μὲν νυν εἶδός τε ἐπαγρῶσαι εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν περιμένουσι,

1 Accedentes igitur ad ægrotum siqui aut eodem morbo laboraverint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant. 2 Quæ se aliis immiscere dedignantur, hæ veh. 3 Siquidem illa sit sacra. 4 Rite factis deæ sacris. 5 Nihil tam magnum est quo dato potiri illis possis.

ὃ δυνά-

ἢ δωδέμηνα ἢ νόμῳ ἐκπλήσαι· καὶ γὰρ τελέστεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἔξεστι φθαρῆναι. τούτῳ νόμος. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι ἕτοι καλέεται. εἰσὶ δὲ ἀνθρώπων παντοίων τρεῖς, οἳ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεὰν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὄλμον, καὶ λεήναντες τοῖσι μὲν σῶσι δι' σινδόνος. καὶ ὃς μὲν ἂν ἐθέλῃ αὐτέων, ἄρτε μάζαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτυ τρόπον ὀπέπασαι. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος καὶ ἐρρέθη, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑφ' ἑωυτὸν ποιήσασθαι τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἀλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα φαίνεσθαι παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἳ σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξωρημένους σφι ἐς φορβὴν καταλιθέας ὡραίους, καὶ τούτους σιλφώδεας τὸν χειμερινόν. ἄλλα δὲ σφι ἐξωρῶσι δένδρεα καρποὺς τοιούσδε τινὰς φέροντα, τοὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τὠυτὸ συμβάλωσι κῶας, καὶ πῦρ ἀναχαύσωσι, κύκλῳ περιίζοντες ἐπιβάλλειν ὅτι τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταυλιζομένους τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀσμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλεῖόν θ' ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται διαίτη εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν, ὀθνεῖος δὲ Ἰσσηδόνων, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· σύμμασι δ' ἐξερύγεται τοσαυτάκισι, πᾶσι τὰ πάντα πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε καὶ πενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους καλοικεῖσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν στόμα τῶν Ἀράξεω ῥέει δι' καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, ἡ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες παντέλλονται πᾶσαν. καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρ-

antequam legi faciant ſatis. Fitque interdum ut uno atque altero anno aut etiam triennio atque diutius expectare oporteat miſeras. 1 Alicubi, nempe in Cypro, ſimilis quædam lex eſt. Hæc ſunt Babyloniorum inſtituta. quorum tres ſunt 2 familiæ, quæ nullo alio niſi piſcibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad ſolem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac piſtillis pinſunt: 3 deinde linteis conſervant, unde quiſquis vult conſpergit, offamque facit quam in modum panis torreat. ¶ CYRO, poſt hanc gentem ab eo ſubactam, inceſſit cupido MASSAGETAS in ſuam poteſtatem redigendi. Quæ gens fertur & magna eſſe & ſtrenua, ad auroram ſoliſque ortum ſita, trans Araxem fluvium eregione Iſſedonorum. Sunt etiam qui eam Scythicæ nationis eſſe dicant. Araxes Iſtro major & idem minor eſſe memoratur: & in eo frequentes inſulæ Lesbo pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æſtate veſci radicibus quibuſlibet quas ipſi evellunt: arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem veſcantur. Ab illis inventas etiam eſſe arbores talem fructum ferentes, qui jactus ab illis in ignem quem turmatim collecti accenderint, odore ſuo eos circumquaque conſidentes perinde inebriat ac vinum Græcos: & eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum cantandumque conſurgant. Atque hæc fertur eorum eſſe vivendi conſuetudo. Araxes porro fluvius à Mantienis quidem, unde & Gyndes (quem Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit rivos) fluit, ſed per quadraginta ora prorumpens, quæ, uno excepto, in paludes eluvieſque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis vectitent piſcibus, & pro veſtibus utantur vitulorum marinorum pellibus. Reliquum illud per apertum fluit in mare Caſpium, quod mare per ſeſe eſt, nec ullo cum alio commiſcetur. Nam & illud quod Græci omne pernavigant, & id quod extra columnas eſt, Atlanticum dictum & rubrum, idem eſt mare. Caſpium vero eſt alterum, ac per ſeipſum, longitudinis quindecim dierum, curſui navis quæ remis utatur: latitudinis, ubi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo præ-

CC

CCI

CCII

CCIII

Ματιηνῶν.

1 Sed & in aliqua Cypri parte ſimil. 2 Tribus, 3 *Legit σώζουσι, quum σῶζε vera ſit ſcriptura. id eſt,* incernunt per linteum.

tentum

tentum monte, cujus cum maxima vastitas tum summa est altitudo, multaſque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omnes agresti materia victitantes: ubi arborum frondes 1 iis quæ sunt apud nos similes feruntur esse. quibus contusis & aqua dilutis illi animalia in suis vestibus pingere dicuntur: eaque animalia nunquam elui, sed perinde ac si ab initio essent intexta, sic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecorum, in pro-
CCIV patulo esse. Et hujus quidem maris quod Caspium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Quam spatiosam planitiem non ex minima parte Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis solicitatus incitatusque causis. Primum sua genitura, quod videbatur majus quiddam homine esse: secundo loco, felicitate qua fuerat usus adversus hostes. quamcunque enim gentem Cyrus invaserat, ea gens nullo pacto poterat
CCV evadere. ¶ Erat autem Massagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, 2 ad quam in conjugium petendam Cyrus misit verbo duntaxat, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non se in conjugium, sed regnum Massagetarum peti, accessum Cyro interdicit. Postea Cyrus, quum dolus non procederet, progressus usque ad Araxem, aperte infesto cum exercitu in Massagetas tendit. Flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, factisque navibus turres desuper ædificat. Ad quem in hoc
CCVI labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quam quietem. 3 Quod si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste jungere fluvium: à quo nobis tridui itinere digressis, trajicito in nostram regionem: aut, si mavis, nos excipere in vestram: tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audivit, accitis Persarum primoribus coa-

τείνει, " ἐὼν ὀρέων τε πλήθει μέγιστον, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατον. ἔθνεα δ' ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλά, πάντα δὲ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρέχόμενα ἐστὶ λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ ὡδὶ μίσγοντας ὕδωρ, ζῶα ἑωυτοῖσι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐκλέφειν. τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἴρῳ, καπάτερ ἐὸντα ἀρχήν· μίξιν τε τούτων τῷ ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, καπάτερ τοῖσι πρόβατοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέχεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστῳ μοίρῃ μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' ἃς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐπιτρωόντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλεόντι εἶναι ἀνδρὸς ἕνα δεύτερον δέ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη· οὐκὶ γὰρ ἐθέλουσι στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμηχανόν οἱ εἶναι τὸ ἔθνος ἀλέξασθαι. Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῷ Μασσαγετέων βασίλεια Τόμυρις οἱ οὔνομα. ταύτῃ πέμψας ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα οἱ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σαφέα ἐκ αὐτῶν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπεῖπατο τῇ πρόσθεν. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ προσεχώρεε, ἐλάσας δὴ τὸν Ἀράξεα, ἐπίετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατιήν, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τοῖσι διαπορθμεύσοντα τὸν ποταμὸν οἰκοδομέόμενος. Ἐχόντι δὲ οἱ τούτων τῶν πόνων, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, " παῦσαι σπεύδων τὰ πρήγεα· οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴτε ἐς χρεὸν ἔσαι ταῦτα " τελεόμενα. παῦσαι μέν, βασίλευ τῷ σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέχου ὁρέων ἄρχοντας " τῷπερ ἄρχομεν. ἢν δὲ ἐντελέσῃς ὑποδηκνύμενος " τήνδε χρηστά, ἀλλὰ " πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι· σὺ δὲ εἰ μεγάλως " προθύμεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, " φέρε, μάχην μὲν, τὴν ἔχεις ζευγνὺς τὸν " ποταμόν, ἄφες· σὺ δέ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ δ' ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ ταὐτὸ τοῦτο " ποίεε. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ

τὰ ἐὼν ὀρ. καὶ πλ. μέγιστον, καὶ μ. ὑψηλότατον.

τὰ τελευτ. ὑπὸ.

τὰ πάντων

1 *Græca verba suspecta hic sunt.* 2 Hanc Cyrus per quosdam quos miserat, simulatis verbis ambiebat, uxorem sibi habere volens. At Tomyris ubi non se sed Massagetarum regnum ab illo ambiri animadvertit, access. &c. 3 Quid? admonitionibus his uti noles & omnia quieti anteponeres? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedum omitte quem fers in consternendo pontibus fluvio laborem & nobis trid.

τότως, ἐς μέσον σφι προεστιδε τὸ πρῆγμα συμβουλεύομενος ὁκότερα ποιέοι. τοῖσι δὲ κῦ ταὐτὸ αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυριν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος, ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ, λέγων τάδε, Ω βασιλεῦ, εἶπαν μὲ κῆ πρότερόν τοι, ἐπεὶ με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκῳ τῷ σῷ, κῆ διώγμων ἀποτρέψειν. τὰ δὲ μοι παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάριστα, μαθήματα γεγόνασι. εἰ μὲ ἀθανάτους δοκέεις ἔτι, κῆ στρατῆς τοιαύτης ἄρχειν, ὡδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἐγνωκας ὅτι ἄνθρωπος κῆ σὺ εἶς, κῆ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνον πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τ' ἀνθρωπήιων ὄξι πρήγμάτων. περιφερόμενος ὃ, οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ὦν γνώμην ἔχω περὶ τῷ προκειμένῳ πρήγματι. τοὺς ἐμπαλιν ἢ ὅτοι. ἀ γὰρ εὐτελὴ σοὶ δέξασθαι τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ἢ δὲ τις ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐοντας μὲ, προσαπολλύεις πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, ἐς τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν δ', ἢ νικᾷς πεσοῦσαν, ὅσον εἰ Δαρεὸς ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔπειο φεύγουσι. ταῦτα γὰρ ἀντιδίκου ἐκείνου, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιωμένους ἐλᾷς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος. ἐλθόντων εἴς τι τοῦ ἀπιδημίου, αἰσχρόν τι κῆ οὐκ ἀναγκαῖον, τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἰκάζω ὑποχωρῆσαι ἐς μάχην. νῦν ὦν μοι δοκέει, Δαρείους περιελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ ταῦτα δὲ ποιεῦντας, πειρῶμαι ἐκείνων ἐπιβαίνοντας. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀλαδῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, κῆ καλῶν μεγάλων ἀπαδέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἐνδεῖσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ καταπρήσαντας, κῆ σκηνάσαντας, προθέναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς ὃ, κῆ χρηίσαντας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, κῆ σιτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, 54 ὑπολειπομένους τῆς στρατῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν ὀπίσω τὸ πολαμόν. ἐγὼ γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀλαβὰ πολλὰ, τρέψονται τε πρὸς αὐλὰ, κῆ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. Γνώμας μὲν αὖ ταῖ συνέσασαν. Κῦρος ὃ, μαθὼν τὴν προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου ὁ ἐλόμβρος, προσιδόμε-

chiſque, in medium rem proponit, conſulens utrum ſibi agendum conſtituerent. Illorum in idem convenere ſententiæ, jubentium recipi in ipſorum regionem cum ſuo exercitu Tomyrin. Quam ſententiam Cræſus Lydus quum adeſſet, improbat, contrarium diſſerens his verbis. Equidem tibi, rex, etiam antea dixi, quandoquidem Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero errati in tua domo, id omne me pro viribus averſurum. nam mei caſus, etſi ingrati, mihi tamen extitere diſciplinæ. Si tibi eſſe videris immortalis, & ejuſmodi exercitui præeſſe, nihil eſt opus ut meam tibi dicam ſententiam: ſin vero te quoque agnoſcis hominem eſſe, & aliis talibus præeſſe, illud in primis diſcito, humanarum rerum circulum eſſe, qui rotatus, ſemper eoſdem fortunatos eſſe non ſinit. Ideoque de hac quam propoſuiſti re, ſecus ego atque iſti ſentio. Si enim hoſtes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubie victores Maſſagetæ, non ſe retro fuga recipient, ſed tuas provincias adorientur. Victor autem tu non adeo multum vincis quàm multum ſi trajicies in terram illorum, victis Maſſagetis inſtabis fugientibus. 1 Hoc enim pro illo ſubſtituito conſilium, 2 ut victo hoſte, recta pergas ad ſubigendum Tomyridis regnum, & quidem ſine duce. Turpe eſt enim atque intolerabile, Cyrum, Cambyſis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, trajectis copiis procedere eouſque dum illi in occurſum prodeant: atque dehinc 3 ita faciendo, dare operam ut illos ſuperemus. Namque, ut ego audio, Maſſagetæ bonorum ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo viris propone in noſtris caſtris magnam inſtructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conſpectis illi (niſi me fallit opinio) ſe ad ea convertent: unde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrandi. Atque hæc quidem 4 in diſcuſſionem venere ſententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Cræſique probata ſententia, indixit

CCVII

CCVIII

1 Etenim idem ipſum opponam illi *quod dixi, illos, ſi vicerint, adorituros tuas provincias*, fore ut victo hoſte, &c. 2 Te, victo hoſte, recta perrecturum ad Tomyridis regnum. Ac præter illud quod eſt commemoratum, turpe eſt atque intol. 3 Ità *ut dicam* fac. 4 Propoſitæ fuerunt ſen.

Tomyridi

Tomyridi ut retrocederet, utpote ſe adverſus illam trajecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpoſponderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Cræſum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua adverſus Maſſagetas trajectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eoſque remiſit in Perſidem, ipſe cum
CCIX copiis ſuis flumen trajecit. Tranſmiſſo Araxe ubi non advenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, 1 Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quod non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum 2 intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi atque regno meo inſidiari deprehenſus eſt: hoc 3 unde proculdubio noverim, per me noſcas licet. Dii mihi, quod mei curam gerunt, quæcunque eventura ſunt, oſtendunt. Siquidem proxima nocte inter quietem vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viſo 4 nulla tergiverſatio eſt quin ab illo mihi tendantur inſidiæ, Quapropter tu quamprimum in Perſidem revertere: facitoque ut quum ego ſubactis Maſſagetis illuc rediero, filium tuum mihi ſiſtas ad cauſam
CCX dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus eſt, ſcilicet quod ſibi inſidiari Darium ſuſpicabatur. Ad dæmon ei portendebat ipſum ibi mortem oppetiturum, & ejus regnum ad Darium eſſe perventurum. Reſpondens illi Hyſtaſpes, Abſit, inquit, rex, ut quiſpiam vir genere Perſes, tibi moliatur inſidias: quod ſiquis ſit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Perſas ex ſervis liberos, ex ſubditis, aliorum hominum dominos effeciſti. Quod ſiqua tibi viſio filium meum indicat rebus novis contra te ſtudere, ego tibi eum 5 exhibeo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes trajecto Araxe in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium cuſtoditurus.

Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ Ἀμβησσομένῳ ἐπ' ἐκείνην. ἢ μὲν δὴ ἐξανεχώρεε, κατὰ τὰ ἐπέκειλο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, * (τῷπερ τὴν βασιληίην ἐδίδου) καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ δοῦ πιέειν, ἐπὶ ἢ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τέτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν δύδων ἐν τῷ Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τετέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἐὼν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἰκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος κατελέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, (οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τοῦ ὄψιος. ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶη ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, Ὑστάσπες, παῖς σὸς ὑβριστὴς ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ὑπερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ δύδων, εἶδον τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας. καὶ τετέων τὴν μὲν τὴν Ἀσίην, τὴν δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. ἔκων δὴ μηχανὴ ἀπὸ τοῦ ὄψιος ταύτης ἐκδέμιη, τὸ μὴ κενὸν ὑπ' ἐμεῦ γενέσθαι ἐμοί. σὺ τοίνυν τοι τάχιστα πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποιέε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε κατεργασάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὡς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ὑβριστὴν εἶναι, ἔλεγε τάδε· τῷ δ' ὁ δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληὶς αὐτοῦ παραχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβετο δὴ ὦν δὴ ὁ Ὑστάσπης τοιοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γενόμενος, ὅστις τοι ὑβριστὴς εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἀρχέων τῶν ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων εἰ δέ τις τοι ὑφίσταται παραγγέλλων παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν πρὸς σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τοῦτῳ ὅ,τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τοσαῦτα εἰπὼν, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Ἀρσάμεος

ἐπὶ ἢ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ

---

1 Arſacis. *nam & vet. cod. pro* ἀρσάμεος *habent* ἀρσάκεος. 2 Apud ſe examinabat: *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum, ſibi ipſi rationem illius viſi reddebat.* 3 Unde certo compererim, 4 Nulla ratione negari poteſt quin *&c.* 5 *Id eſt, Offero. Vel, exhibere paratus ſum.* * Mos erat Regum Babyloniæ & Perſidis, ut aut profecturi in expeditionem, filios reges declararent, aut in expeditionem mitterent cum regio nomine, tanquam deſignatos, ſi contigiſſet ipſum Patrem mori, abſente filio, ne ullus de rege futuro tumultus oriretur. *Scaliger* Prolegom. de Em. Temp.

Κῦρος ὁ περελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰ Κροίσῳ ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρῳ τε καὶ Περσέων τῷ καθαρῷ στρατῷ ἀπελάσαντος ὀπίσω δὴ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τοῦ Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τοῦ προκειμένου ἰδόντες δεῖπνα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἑωυτῶν, κλιθέντες ἐδαίνυντο. πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιλείης Τομύριδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. Ἡ δὲ, πυνθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα πρὸς Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρθῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μανέετε ὕστατα, ὡς τὰ κατιόντα τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν ἔπεα κακὰ τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσαντα, ἐκ τῆσδε παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' ἐμάχῃ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν δὲ σὺν μὲν δόλῳ οὐ παραινέσαντος τοῦ δεσπότεω λαβὲ τὸν λόγον. ἀποδός μοι τὸν παῖδα, καὶ ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότεα, ἢν μιν οὐ σε ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵματος κορέσω. Κῦρος μὲν νυν, τὴν ἐπέων τοιούτων ἀνενειχθέντων, οὐδένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν οἶνος τε εἶχε ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἐὼν κακοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τοῦ δεσμοῦ λυθῆναι, ἔτυχε ὡς ἐλύθη τε παραχρῆμα, καὶ τὴν χεῖρα ἐκ τῶν ὀπισθίων ἐκτείνας, διεργάζεται ἑωυτόν· καὶ δὴ οὕτω μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δὲ, ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐσήκουε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτῃ τῇ μάχῃ, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κείνη ἰσχυροτάτην ἐγὼ κρίνω, καὶ ἐμεωυτοῦ πυνθάνομαι οὕτω ταύτην γενομένην. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτοὺς ἀφεστάναι, ὡς ἀλλήλους τοξεύειν. μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξεπετοξεύθη, συμπεσόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεον. χρόνον τε δὴ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ οἱ Μασσαγέται ταύτῃ περιεγένοντο. ἦ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτῆς στρατιῆς ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐζήτεε ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυα. ὡς δὲ εὗρε, ἐνασκήσασα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκὸν, λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σὺ μὲν ἐμεῦ ζώοντος τε καὶ νικώσης ἐς μάχην,

¶ Cyrus autem Araxe trajecto progressus unius diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictaque illic imbelli parte copiarum, mox cum expedita manu ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetani exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post adversariorum cædem, ad epulandum discumbit: refertaque cibo ac vino soporatur. Persæ supervenientes horum multos occidunt, multoque plures vivos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo delipitis ut descendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prœlio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiam Massagetarum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem juro Massagetarum dominum, fore ut ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem. Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, ubi à vino relaxatus didicit [1] se in malo esse, exoravit à Cyro ut vinculis solveretur. Statimque quum solutus est ac manuum compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem. ¶ Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, contractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestam fuisse accipio: Primum utrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lanceis pugionibusque [2] fuisse conserto s: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Massagetas superiores extitisse: ibique cum permagnam exercitus Persici partem tum vero Cyrum ipsum occubuisse, quum unum de triginta omnino regnasset annos. Cujus cadaver inter cæsorum Persarum stragem Tomyris perquisitum quum invenisset, caput in utrem demisit quem humano cruore compleverat: mortuoque insultans inquit, Tu quidem meum viventis & in pugna victricis

CCXI CCXII CCXIII CCXIV

filium

1 In quod malum incidisset. *Vel*, *Quantum malum sibi accidisset.* 2 Manus conseruisse.

filium perdidiſti dolo captum: at ego te (prout interminata ſum) cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quum multa referantur, is qui mihi maxime veriſimilis videtur à me commemoratus eſt.

CCXV ¶ Maſſagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico ſimilem. Ex equis prœliantur, 1 & pedibus. utroque enim genere valent. Sagittarii item ſunt atque haſtati, ſagares, 2 *hoc eſt pugiones*, è more geſtantes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur nanque ære in omnibus quæ ad haſtas, ad pharetras, ad ſagares pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum ſpectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant. 3 Circa frenum, frenaque & phaleras, aurum adhibent: ferro atque argento nihil prorſus utentes: nam quum in eorum regione immenſa ſit auri atque æris copia,

CCXVI ferri tamen atque argenti nihil eſt. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, ſed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, ſed Maſſagetæ. Siquidem vir Maſſageta quoties cupidine capitur mulieris, ſuſpenſa ad plauſtrum pharetra, ſine pudore concumbit. Terminus vitæ nullus eis propoſitus eſt: ſed ubi quis admodum ſenuit, convenientes propinqui eum immolant, & cum eo aliquot pecudes: quarum carnibus pro epulo, ubi coxerunt, veſcuntur. quod genus obitus apud eos beatiſſimum habetur. Languore extinctos non edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerint. Nihil omnino ſerunt: ſed pecoribus victitant, piſcatuque, quem eis abunde Araxes fluvius ſuppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. 4 Hic autem eis mos ſacrificandi, ut deorum perniciſſimo è quadrupedibus omnibus perniciſſimum mactent.

ἀπώλεσας παῖδα τὸν ἐμόν, ἑλὼν δόλῳ. σὲ δ' ἐγὼ, καθάπερ ἠπείλησα, αἵματι θοῶ. χορέσω. τὰ μὲν δὴ κατὰ τὸν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος ἐρρήθη. Μασσαγέται ὑποδήματά τε ὁμοίως τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ διάζωμα ἔχουσι. ἱππόται δὲ εἰσὶ καὶ ἀνιππότι· ἀμφοτέρων δὲ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ τε καὶ χαλκῷ τὰ πάντα κεκοσμημένα. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἀρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα κεκόσμηται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κεκόσμηται. ὡς δ' αὕτως καὶ ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι. τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ ἐπὶ κοινὰ χρέωνται. ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἂν θυμώσει γυναικὸς Μασσαλέτης ἀνὴρ, τὸν φαρέτρεωνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. τέρμα δὲ ἡλικίης σφι προκεῖται ἄλλος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν δὲ γέρων κάρτα, οἱ πρόσκοντες οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ. ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὁλοιὰ τελὰ σφι νενόμισται. τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα ἀκάρπια σιτέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ προσγίνονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύσι ἵππους· νόμος δὲ τοῦτο τῆς θυσίης· τοῖσι θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δωτέονται.

¶ Περσικὴ

¶ ἢ καὶ σιτέονται

1 Et abſque equis. 2 *Alii ſagarin ſecuris genus eſſe putant, & ipſemet Valla ſic alibi vertit.* 3 Circum habenas fr. 4 Eſt autem inſtitutum hoc ſacrificium ut deorum perniciſſimo omnium mortalium perniciſſimum mactent. *Sed Valla κ]ηνῶν legit pro* θνητῶν.

56 # ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ ὑπογραφομένη ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber ſecundus, qui inſcribitur EUTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρυ, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρυ ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περαποθανέσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περεῖπε πᾶσι τὴν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης μὲν τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρυ Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλυς πατρωίυς ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλυς τε ἐπαγόμενος τὴν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, Ἕλληνας, τὴν ἐπεκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρωτέρους γενέας ἑωυτῶν, τοὺς δὲ ἄλλους, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ἐδυνάτο πυνθανόμενος πέρην ἑκάστου τούτου ἀνευρεῖν οἵ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ὑπολαβὼν τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τοὺς ὑπετυχόντων " διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφῇ τοιῇδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐν ἑωυτοῦ αἰγὰς ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάντων δὲ τῶν γάλακτος, καὶ τἄλλα διαπρήσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τοῦ παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τοῦ ἀσήμου κνυζήματος, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τοῦτο ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τοῦ ποιμένος πρήσσοντος, ἀνοίξαντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, " βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρυ, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρυ ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός. τῆς περαποθανέσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι περεῖπε πᾶσι τὴν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης μὲν τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρυ Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλυς πατρωίυς ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλυς τε ἐπαγόμενος τὴν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, Ἕλληνας, τὴν ἐπεκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας πρωτέρους γενέας ἑωυτῶν, τοὺς δὲ ἄλλους, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος μὲν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ἐδυνάτο πυνθανόμενος πέρην ἑκάστου τούτου ἀνευρεῖν οἵ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ὑπολαβὼν τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τοὺς ὑπετυχόντων " διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφῇ τοιῇδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐν ἑωυτοῦ αἰγὰς ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησάντων δὲ τῶν γάλακτος, καὶ τἄλλα διαπρήσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τοῦ παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τοῦ ἀσήμου κνυζήματος, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τοῦτο ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τοῦ ποιμένος πρήσσοντος, ἀνοίξαντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, " βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας.

YRO vita functo, regnum ſuſcepit CAMBYSES, ejus & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipſe proſequutus eſt, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu proſequi præcepit. His parentibus ortus 1 Cambyſes, quum Iones & Æoles pro hereditariis ſuis ſervis haberet, adverſus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex aliis tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. ¶ Egyptii autem, priuſquam apud eos regnaret PSAMMETICHUS, omnium hominum ſe primos extitiſſe arbitrabantur: verum Pſammeticho regnum adepto, quum inceſſiſſet cupido noſcendi quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam ſe priores extitiſſe, ſe vero quam cæteros. Enimvero Pſammetichus, quum ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, 2 nullum exitum invenire poſſet, hujuſmodi rem machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum: jubens ~~videlicet~~ neminem coram eis vocem ullam edere, ſed in deſerta caſa ambos ſeorſum collocari, 3 eiſdemque in tempore capras adduci: ubi autem lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat jubebatque 4 Pſammetichus, quod quæ vox prima ex his pueris erumperet, ubi inarticulate vagire deſiſſent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, paſtori qui hæc adminiſtrabat, aperienti januam atque intranti, ambo infantes porrectis manibus occurrentes, beccos clamabant.

1 Cambyſes, Iones quidem & Æoles pro paternis ſervis habebat, ſed adverſus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relictis*. 2 Nullam rationem inire poſſet, 3 Eiſdemque certis temporibus capr. 4 *Vulla ita verterat*, Jubebatque Pſammet. quòd cuperet ex pueris, ubi inarticulate vagire deſiſterent, audire : *legens* ἣν τινὰ φωνὴν, *pro* ἥντινα φωνήν.

Quod pri-

Quod primo audiens paſtor obticuit: quum verò crebrius adeunti & obſervanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, juſſus ab eo, pueros attulit exhibuitque. Quos quum & ipſe Pſammetichus audiſſet, percontabatur quinam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas ſic panem appellare. 1 Tali negotio argumentati, Phrygas ſe priores extitiſſe Ægyptii conceſſerunt. Quod ita actum eſſe equidem ex ſacerdotibus Vulcani, qui ſunt Memphi, audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Pſammetichum pueros educandos curaſſe apud mulieres quarum linguas præcidiſſet. Hactenus de puerorum educatione referebant. Alia quoque apud Memphim audivi ex Vulcani ſacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipſarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id eſt Solis urbem*, me contuli, animo cognoſcendi nunquid conſentanea dicturi eſſent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum eſſe ſolertiſſimi. 2 Atque ex iis narrationibus, quæ ad rem divinam pertinentia audivi, ea non libenter enunciaverim, niſi ipſorum tantummodo nomina, exiſtimans omnes homines idem ſentire de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

III

IV 3 ¶ Quæ autem humanarum rerum ſunt, hæc ita referebant inter ſe conſtare: Omnium hominum primos Ægyptios annum comperiſſe, 4 diſtinguentes eum in duodecim temporum menſes. Et hæc comperiſſe ex aſtris: qui eo prudentius (ut mihi videtur) 5 hoc agunt quam Græci: quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem menſem introducunt, temporum gratia: Ægyptii vero numero tricenorum dierum, quibus duodecim menſes taxant, adjiciunt quotannis quinos dies. unde eis ratio circuli temporum conſtat eôdem redeuntis. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum cognomina in uſu habuiſſe, & ab illis Græcos fuiſſe mutuatos. Item primos diis & aras & ſimulacra & delubra ſtatuiſſe: quinetiam animalia in ſaxis ſculpſiſſe: 6 quarum rerum pleraque ita effecta opere demonſtrabant. Præterea primum mortalium regnaſſe Menem,

τὰ μὲ δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσπχθ. ἰῶ ὁ πομιλώ· ὡς ὃ πυλλάκι φοιτέοντι καὶ ὅπμελεμβίῳ πολλὸν. ἰῶ τοῦτο τὸ ἔπθ., ὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδία κελλύσαντος ἐς ὄψιν τὠὐτοῦ. ἀκούσας ὃ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχθ., ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων "βέκκος τὶ καλέουσι. πυνθανόμενθ. ὃ, ἐύρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. ὕτω σωνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ ταθμησαμένοισι πρήγμασι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶ) ἑωυτῶν. Ὧδε μὲ ἠμέας τῶν "ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες ὃ λέγουσι ἄλλά τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχθ. ἐκλαμψὰν, τὴν δίαιταν ὕτως ἐποιήσατο τῶν "παιδίων ὧδε· ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κτ' μὲ δὴ τἰῶ τροφεῖ τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγεν. ἤκουσα ὃ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιόπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτεραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰ Ἡλιοπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶ) λογιμώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, ἐκ εἰμὶ προθυμθ. ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ ὀνόματα αὐτέων μοῦνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον τοῦ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, κατὰ τὸ λόγου "ἀναγκαζόμενθ. ἐπιμνήσομαι. Ὅσα ὃ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρεῖν τ' ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα δασαμμένους τ' ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρεῖν ἐκ τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέει) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν ἅμα τρίτῳ ἔτθ. ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μηνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτθ. πέντε ἡμέρας παρεξ τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλθ. τῶν ὡρέων ἐς τὠὐτὸ τρέπεται, τρέχοντα. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύφαι. τυγχάνουσι μὲν νυν τὰ πλέω ἐρέω ἐδήλωσα ὕτω ἠμόμνα. βασιλεῦσαι "δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.

κακὸν

ἱρ. Ἡφ. τὸν

παίδων

ἐξαναγκαζόμενος

δὲ Αἰγύπτιοι πρ.

---

1 Ex hac re conjecturam facientes, Phr. *Vel*, Quum hanc rem examinaſſent. 2 Verùm quæ mihi ad deos pertinentia narrarunt, ea ſcriptis mandare non libet, præter illorum nomina: quod idem de illis omnes homines ſcire exiſtimem. Quæ autem præterea de his commem. 3 Quæ autem ad res humanas ſpectant, hæc ita communi conſenſu referebant. Omn. 4 Atque illi duodecim tempora diſtribuiſſe. Et hæc comp. 5 Annuum ſpatium exigunt ita diſtinctum. 6 Quæ ita ſe habuiſſe re ipſa comprobant magna ex parte. Præt.

ἐπὶ τόπου, πλοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἐλθόντα καὶ αὐτῆς εἶναι ἐόντα ἐπιτήδειον φράσαι περὶ νέων ἐνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τοῦτο ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἔστι ἀνὰ τὸν ποταμόν. Καὶ δή μοι ἐδόκεον λέγειν ταῦτα περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ πρακούσαντι, ἰδόντι γε (ὅσον τις γε σοφίσιν ἔχει) ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπικτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περὶ ἐκεῖνοι ἐδέν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἔστι τοιήδε. πρῶτα μὲν περιπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατείς καταπείρητηρίῳ, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἔνδεκα ὀργυιῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἔτι τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἔστι μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, καὶ ἡμέες ἁλιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει. ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μετρήσασι τῇ χώρῃ· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ ἄφθονον λίθου, σχοίνοισι. δύνασθαι δὲ ὁ μὲν παράσαγξις τετράκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. ὥστε ἂν εἶησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετραχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι δυρέα Αἰγύπτου, ἐοῦσα πᾶσα ὑπόλιτη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἔξ * Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῆς δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι ‖ διάφορον δυοῖ τις ἂν λογίζόμενος τῆς ὁδῶν τουτέων τὸ μὴ ‖ ἴσας εἶναι, ἡ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἔξ Ἀθηναίων καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ ἔλασσον πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιόπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλησιοῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινή ἐστι Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου ‖ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ‖ τῇ δὲ ἐς μεσαμβρίης τε καὶ νότου,

ac ſub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam provinciam, paluſtrem fuiſſe: ex eaque nihil eorum quæ nunc ſunt ſupra ſtagnum Myrios, extitiſſe: in quod ſtagnum à mari per flumen ſeptem diebus navigatur. Atque de regione bene V mihi dicere videbantur. manifeſtum enim eſt ei qui, ſi antea non audierit, tamen inſpexerit, (modo ſit ſolertia præditus) Ægyptum in quam Græci navigant, acceſſionem eſſe terræ, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ ſupra ſtagnum hoc ſunt, ad trium uſque dierum navigationem. De qua non jam tale quicquam commemorabant. Eſt autem & aliud tale: Ægyptiacæ regionis hujuſcemodi natura eſt: Jam primum quum Ægyptum verſus in alto curſum tenens, abes procul ab ea adhuc diurnæ navigationis ſpatio, 1 patieris ſenſum cæni, etiam in aqua undecim alta 2 paſſus: quæ res declarat eatenus eſſe humum aggeſtam. Ip- VI ſius autem Ægypti longitudo ſecundum mare, ſexaginta eſt ſchænorum, *id eſt funiculorum*: quemadmodum nos Ægyptum diſtinguimus à ſinu Plinthinete, *id eſt lateritio*, uſque ad ſtagnum Selbonidis: ad quod mons Caſſius uſque pertingit. Itaque ab hac parte ſexaginta ſchœni ſunt. Etenim qui modicum terræ poſſident, metiuntur illam 3 paſſibus: qui minus inopes terræ ſunt, metiuntur ſtadiis: qui multum poſſident, paraſangis: qui plurimum, ſchœnis. Conſtat autem paraſanga tricenis, ſchœnus, (qui menſura eſt Ægyptiaca) ſexagenis ſtadiis. Ita erat Ægyptus ſecundum mare ſtadiorum trium millium ſexcentorum. Hinc ad VII Heliopolin mediterranea verſus Ægyptus ſpatioſa eſt, 4 ſupina omnis & aquarum inops ſimul ac limoſa. A mari ad Heliopolin eundo per ſuperiora, iter eſt ejuſdem ſpatii cujus id quod ab Athenis ab ara duodecim deorum fert Piſam & ad delubrum Jovis Olympii: quæ itinera ſiquis computet inveniet parum quiddam differre quo minus paria ſint, ac non amplius quindecim ſtadiis. Nam viæ quæ ex Athenis Piſam fert, quindecim ſtadia deſunt quominus ſit mille & quingentorum ſtadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc ſtadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per VIII ſuperiora eundo Ægyptus anguſta eſt. nam ab una parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad auſtrum, ſemper ſurſum tendens ad mare quod rubrum vocatur.

---

1 Demiſſa bolide, *id eſt nautico perpendiculo*, cænum erues, etiam in aq. 2 Ulnas. *Gr. orgyis.* 3 Ulnis. Gr. *orgyis.* 4 Depreſſa. i. *campeſtris, non montoſa.* * Ἀθηνέων *Æmilius Portus.*

Ibi inſunt

Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mons, 1 declinat in quæ dictum est. Qua vero parte productior seipso est, duorum ego audiebam mensium itineris esse ab aurora ad hesperum: & ejus extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est. Quo autem latere Africam Ægyptus spectat, alius mons saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici montis tractus qui ad meridiem fert. Itaque ab Heliopoli non ita multorum spatiorum est iter quod modò Ægypti sit, sed angusta est, & quatuor duntaxat dierum navigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum ferme (ut mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus.

IX Illinc rursus Ægyptus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus navigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, unius & octoginta schœnorum: quæ Ægyptia stadia collecta, secundum quidem mare sunt, (prout à me superius indicatum est) tria millia sexcenta: quantum vero à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo. sunt enim sex millia ac centum viginta stadia: à Thebis autem ad urbem nomine Elephantinam,

X octingenta viginti. Hujus igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (ut & sacerdotes aiebant, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia Ægyptiis est. Siquidem quod inter prædictos montes, supra Memphim urbem positos, medium est, videtur mihi sinus maris aliquando fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiem, ut hæc parva magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimaverunt, dignum est comparari uni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluvii nequaquam magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cum aliorum tum vero Acheloi, qui per Acarnaniam fluens in Echinadum insularum mare, jam eas media ex parte fecit continen-

XI tem. ¶ Est autem Arabicæ regionis, non procul ab Ægypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus ut differendo ostendam.

ἐν τῷ κὴ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας καταλ μηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲ λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἰρηται, τὸ ὄρ Θ. τῇ δ' αὐτὸ ἑωϋτῦ ἔζι " μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπισθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ ἐὸν τῆς ὁδῦ ἀπὸ " ἕω πρὸς ἑσπέρην. τὰ δ' πρὸς τιλὼ " ἕω, λιβανωτιφόρα αὐτῦ τὰ τέρματα ἔζι. τῦτο μὲν νυν τὸ ὄρ Θ. τοιῦτόν ἔζι· τὸ δ' πρὸς Λιβύης τὴ Αἰγύπτιε ὄρ Θ. " ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλημμένον, τεταμμένον, τ' αὐτὸν τρόπον κὴ τ' Αραβίε τὸ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ μὲν δὴ ἀπὸ Ἡλιυπόλιος, ἐκέτι πολλῶν χωρίων, ὡς ἔζι Αἰγύπτε, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόε τείνη ἔζι, Αἴγυπτος ἐῦσα. τῶν δ' ὀρέων τ' εἰρημένων τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, σάδιοι δ' μάλιστα εὐδοκέον μοι ἔζι, τῇ τεινότατόν ἔζι, διηκοσίων ὲ πλείυς, ὀκ τῦ Αραβίε ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις δύρέα Αἴγυπτός ἔζι. Γέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη ὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιυπόλιος ἐς Θήβας ἔζι ἀνάπλο Θ. σινέα ἡμερέων. σάδιοι δὲ τ' ὁδῦ ἑξήκοντα κὴ ὀκτακόσιοι κὴ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς κὴ ὀγδώκοντα ἐόντων. ὅτοι σωστεθειμμένοι σάδιοι Αἰγύπτε, τὸ μὲ θαλάσσαν, ἤδη μοι κὴ πρότερον δεδήλωται, ὅτι ἑξακοσίων τέ ἔζι σαδίων κὴ τεσχιλίων· ὅσον δ' τῇ ἀπὸ θαλάσσης " μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἔζι σημανέω. σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι κὴ ἑκατὸν κὴ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι κὴ ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατά περ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δ' κὴ αὐτὸς μοι ἔζι ἐπικλήσ Θ. Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ ὀρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξύ γ' ἐφαίνετό μοι εἶναί κοτε κόλπο Θ. θαλάσσης, ὥσπερ τά τε πρὸς Ἴλιον κὴ Τευθρανίην, κὴ Ἔφεσόν τε κὴ Μαιάνδρυ πεδίον· " ὡς ἔζι σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων τῦ Νείλυ ἐόντ Θ. ἐπιλασόμυ, ἐδεήθη αὐτῶν πλήθε Θ. πολλὸν ἄξι Θ. συμβληθῆναι ἔζι. εἰσὶ δ' κὴ ἄλλοι ποταμοὶ ὀ κτὼ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα, οἵ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φεάσαι ἔχω ὀνόματα, κὴ ἄλλων, κὴ ὀκ ἥκιστα Ἀχελῴυ· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, κὴ " ἐξιὼν ἐς τιλὺ θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. " Ἔστι δ' τῆς Αραβίης χώρης, Αἰγύπτε δὲ ὀ πρόσω, κόλπο Θ. θαλάσσης ἐσέχων ὀκ τῆς Ἐρυθρῆς " καλεομένης, μακρὸς ὕτω δή τις κὴ στενός, ὡς ἔρχομαι φεάσων.

μακρότατον

ὥστε

ἐξιεὶς

καλ. θαλάσσης,

1 Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

μῆκ Θ.

μῆκος μέν, πλόῳ ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὸν ὑρείλιον θάλασσαν, ἡμέρας ἀναισιμοῦνται τεσσερακοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· εὖρος δὲ τῇ εὐρυτάτῳ ἐστὶ ὁ κόλπος, ἡμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ ἐστὶ ἀμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γινεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον ἐστὶ τὸν Ἀἰγυπτον δοκέω γενέσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐχεονλα ἔχοντα ἐπ' Αἰθιοπίης τὸν ὄ, Ἀραβίον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συμπεσαίνοντας τὰς μυχὰς, ὀλίγον δέ τι ἀπαλλάσσοντας τῆς χώρης. εἰ ὧν δὴ ἐνδελήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου, χωσθῆναι ἐτέων ἐστὶ τοὺς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐόντων χωσθῆναι ἄν κε γε δὴ ἐν τῷ περαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ἐκ ἀναχωδεῖν κόλπον, ἢ πολλῷ μέζων ἐπὶ τούτῳ, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ ἐόντος ἐργατικοῦ; Τὰ μὲν Αἰγυπτίων ὧν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς ὥρων χώρτα δοκέω εἶναι), ἰδών τε τὸν Αἰγυπτον προχειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας θηλέειν· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὀρέοντα τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, ἔστε τῇ Ἀραβίῃ προσέρῳ ἐούσῃ τὸν Αἰγυπτον προσεκέλλει, ἔστε τῇ Λιβύῃ, οὔτε μὰ ὁδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ πρὸς θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγεόν τε καὶ καταῤῥηγνυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλύος τε καὶ πόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης καταφερεομένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμην ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑποπετρον ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μυρίου βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἀρδεύσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μυρις ὄκως ἐτέα ἐννακόσια τετελεύτηκώς, ὅτε τῷ ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἔτι ἐκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὸν χῶρον. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μυρίος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἐπὶ ὅσον χρόνον ὑπολείπεται ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδώσειν ἐς αὔξησιν, μὴ καλακλύζοντος αὐτὸν τὸν Νείλου,

Prolixitas quidem, inchoando navigationem [1] ex Inacho in amplum æquor, conſumit quatuor dies remigationis: latitudo vero, ubi ſinus ampliſſimus eſt, dimidiatum diem navigationis. In quo ſinu quotidie reciprocatio aquarum & vadoſum æſtuarium eſt. Porro alium hujuſmodi arbitror ſinum extitiſſe qui in Ægyptum ferretur, à mari ſeptentrionali Æthiopiam verſus tendens: ſicut Arabicus (de quo à me ſermo inſtitutus eſt) ab auſtrino Syriam verſus tendit: qui prope inter ſe ſuos receſſus terminant, exiguo quodam terræ intervallo dirempti. Quod ſi in hunc Arabicum ſinum Nilus velit alveum ſuum convertere, quid prohibebit aſſidue fluentem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? [2] Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum tranſierunt, ſicubi ſiccanea facta ſunt, nimirum & ſinum ſiccaneum fieri poſſe, etiam multo quam hic eſt majorem, à tanto flumine atque ita operoſo. Itaque quæ de Ægypto à referentibus audivi, ea & ipſe ita habere exiſtimo. quippe quum videam & Ægyptum eſſe exporrectam à terra contigua, & conchylia exiſtere in montibus, ac ſalſuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & ſolum hunc montem qui in Ægypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regionem hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ aſſimilem eſſe (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) ſed nigram terram & [3] fragilem habere, utpote limo ex alluvionibus ab Æthiopia flumine devecto. Nam Libyam humum ſcimus magis rubram eſſe, & magis [4] ſubarenaceam: Arabicam vero atque Syriacam, argilloſiorem ac ſuppetroſam. Quinetiam hoc magnum hujus regionis documentum aiebant ſacerdotes, ſub rege Myri fluvium, quoties octo cubitis, dum minimum, influebat, irrigaſſe Ægyptum quæ infra Memphim eſt. necdum ab obitu Myris nongenti erant anni ad tempus quo hæc ego à ſacerdotibus audiebam. At nunc, niſi ad ſedecim aut ad quindecim ſaltem cubitos aſcendat fluvius, in regionem non tranſcendit. Quæ regio, ſi proportione in altum ſurgat, & tantundem ad incrementum tendat, non reſtagnante eam Nilo, videntur mihi Ægyptii utique qui infra paludem Myridis incolunt cum alia loca tum vero eum qui vocatur Delta,

XII

XIII

1 Ab ejus receſſu uſque ad latum mare. *Legendum eſt enim ex vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἰνάκου, *ut legit Valla: nec* μάχου, *ut in vulg. edit. habetur.* 2 *Hic Græca exempl. mendoſa eſſe videntur.* 3 In rimas fiſſam. 4 Subarenaceam *vocat cui arena ſubeſt: ſuppetroſam (vel potius ſubpetroſam) cui petræ ſubſunt. i. lapides. q. d. petricoſam. i. lapidoſam. Sic exprimere voluit* ὑποψαμμοτέρην & ὑποπετρον.

idem

idem paſſuri omni futuro tempore, quod aiebant ipſi paſſuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluvia perfundi, non fluminibus, ut ſuam, dicebant fore ut decepti aliquando magna ſpe, male[1] eſurirent. Qui ſermo hoc dicere vult, Græcos ſi nolit eis deus pluere, ſed ſiccitatem immittat, fame extinctum iri, utpote quibus nihil
XIV aquæ, niſi tantum à Jove, ſuppetat. Atque hæc quæ ab Ægyptiis in Græcos dicuntur, recte ſe habent: age, nunc viciſſim dicam quomodo res ipſis Ægyptiis ſe habeant. Si, ut ſuperius dicebam, quæ infra Memphim eſt regio, (hæc enim eſt quæ augeſcit) velit in altum augeſcere proportione præteriti temporis, 2 quid aliud Ægyptios, qui illic incolunt, quam eſurituros? ſi neque guſtare ea quæ ab Jove ſunt, neque à flumine reſtagnari queant rura ipſorum? Iſti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus Ægyptiis, maxime illaboratum percipiunt fructum, qui neque proſcindendis aratro ſulcis, neque ſubigendo ſolo, neque aliud quicquam exercendo eorum quæ in arvis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: ſed poſtquam fluvius ſua ſponte ſuperveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rurſus, tunc in ſuum quiſque rus jacto ſemine [illegible] immittit, conculcatoque ſuibus ſe[illegible], meſſem deinde expectat: atque ubi 3 ſuibus ſemen verſaverit,
XV ita demum frumentum percipit. Quod ſi vellemus de Ægypto Ionum uti ſententiis, qui ſolum Delta Ægyptum eſſe aiunt, à Perſei ſpecula appellata, dicentes illam ſecundum mare, ad Peluſiacas uſque taricheas, quadraginta ſchœnorum eſſe: à mari autem mediterranea verſus, pertingere ad Cercaſorum urbem, juxta quam ſcinditur Nilus in Peluſium fluens & in Canobum: cætera vero Ægypti, partim eſſe Africæ, partim Arabiæ: oſtenderemus, hac ratione utentes, nullam Ægypti primitus fuiſſe regionem. Nam Delta eis (ut ipſi dicunt, & mihi videtur) 4 defluxa humus eſt, & quæ nuper (ut ſic dicam) extitit. Itaque ſi nulla eis terra erat, quid curioſi ſunt, putantes ſe primos homines extitiſſe? 5 qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certe Ægyptios opinor neque

πείσεσθαι τὸ πάντα χρόνον τὸ ὑπόλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κῆτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. "πυθανόμενοι γὰρ ὡς εἴη πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὑ πολαμοῖσι ἀρδομένη, καὶ λάπτῳ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδαύχεας κῆτε ἐλπίδος μεγάλης, καὶ κενῆς "πειήσειν τὸ ὕ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ Ζεύς, ἀλλ' ἀνωμαλίῃ διαχεόμενος, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. ἐ γὰ δή σφι ἔστι ὕδατι ἀρδόμενα ἄλλη ἀπορέουσα ὅτι μὴ ὑπὸ τοῦ Διὸς μοῦνον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται φέρε ὕ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ σφι" ἐθελήσει (ὡς κὰ πρότερον εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τὸ "παρεωμένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τί ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυπτίων πείσονται; εἰ μήτε γὰ ὕσεταί σφι ἡ χώρη τοῦ ἀπὸ Διός, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' "ἔσται ἀρόρας τρέπεσθαι; ἢ γὰ δὴ νῦν γε ἕτοιμοί εἰσι ἀπονητότατα καρπὸν θερίζοντες" ἐκ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ ἔτι ἀρότρῳ ἀναρρηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, ἔτι σκάλλοντες, ἔτι ἄλλο ἐργαζόμενοι ὠδέν, πρὸς ἄλλοι ἄνθρωποι τρόπον λήϊον πτήσσει. ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος" ἐπανελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρόρας, ἄρσας ὕ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε ὠ εἰραὶ ἕκαστος τὸ ἑωυτοῦ ἄρυραν, ἐσβάλλει ἐς αὐλὴν ὗς. ἐπεὰν ὕ" καὶ ἀπαλήθῃ τοῖσι ὑσὶ τὸ ὠέρμα, τὸ ἀμείλιον τὸ ἀπὸ τούτου μίσει. ἀποδυήσας δὲ" τοῖσι ὑσὶ τὸ σῖτον, τὸν κομίζεται. Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων χρᾶσθαι" τοῖσι Αἰγύπτιοι, οἳ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον εἶ) Αἰγυπτίων, ἀπὸ Περσέως" καλεόμενον σκοπῆς, λέγοντες τὸ τοῖσι θαλάσσαν εἶ) " αὐλὴν, μέχρι ταριχείων τῶν Πηλουσιακῶν, τῇδε τετραπάχεά εἰσι χοῖνοι. τὸ ὕ ἀπὸ θαλάσσης λεγόμενον ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐλὴν, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἐς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κανωβον, τὰ ὕ ἄλλα λεγόμενα τῶν Αἰγύπτιοι, τὰ μὲ Λιβύης, τὰ ὕ Ἀραβίης εἶ). ἀποδεικνύοιμι ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενος, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη ὑπῆρχε, τί περιεργάζονται δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπύσουσι. ἀλλ' ἔστε Αἰγυπτίους δοκέω

πυθόμενοι

πειήσειν.

βούλει

ἔσται ἐς τὰς ἀρ.

ἐκ γῆς, τῶν

ἐπελθὼν

κατασπήσῃ τῆς

τῇσι

τὰ περὶ

καλεομένης

αὐτῆς

περιεργάζονται

1 *Recte legit Valla* πειήσειν (*ut habent vet. cod.*) *non* πείσεσθαι. 2 Nonne Ægyptios qui hanc partem incolunt, eſurire neceſſe fuerit, ſi neque Jupiter illorum regioni pluet, neque fluvius in arva illorum tranſcendere poſſit? Nunc enim iſti minore labore quam omnes alii homines, atque adeo quam cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque ſe fatigant proſcindendis aratro ſulcis, neque ſarriendo ſolo, neque aliud q. *Lego autem* ὕεσθαι *pro* γεύεσθαι. 3 Suum ope frumentum è ſpicis excuſſerit, tum demum colligit. Quod ſi &c. *Sunt enim qui* σῖτον ἀποδυήσας *id ſignificare hic putent, ut id loco ſit triturationis.* 4 Humus eſt alluvie fluvii devecta. 5 Nil ſane neceſſe fuit eos in infantibus experiri quam primam vocem emitterent. Ego certe Ægyp. &c. *Hujus autem facti meminit libro eodem ſupra.*

ἀμε.

ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπὲρ Ἰώνων καλεομένῳ γηγενέας, αἰεί τε ἓν ἐξ ἑνὸς ἀνθρώπων γηγόνεσθαι. ἐρημώσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δὲ ὧν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον σταδίοι εἰσὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ ὀρθῶς φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλλήνων τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία μέρεα εἶναι τὴν γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον δὲ δεῖ σφέας προσλογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. διὰ δὴ ὁ Νεῖλος οὗτος οὐκ ἔσται τε τοῦτο. τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην διείργων τῇ Λιβύῃ. τὸ Δέλτα ἐὸν τοῦτο καὶ τὸ ὀξὺ διαῤῥήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπέμψω· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. ἔρυμα δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τῶν Αἰγυπτίων ἔρυς. εἰ δὲ τῷ ὑπὲρ Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμίων ἔχεσθαι τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης. τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἐὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς νότου τρέπεται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νείλῳ ἔρχεται ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου χίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ὀρθοῖ, ὅτε ἐλαχίστῳ μοίρῃ τοῦ ὕδατος παρεχόμενος. ταύτῃ δὲ ἔτε ἦκισα ἐνομαστός. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα ἔστι δὲ καὶ ἕτερα δύο στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσον τινὰ ἐγὼ ἀποδέκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον ἐμοὶ ὑμοῦτε γνώμησι ὕστερον ἦλθε Αἴγυπτον

ἐκαλέοντο.

60

δὲ δὴ εἰ

cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper fuisse ex quo genus humanum extitit, 1 progressuque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliunde subingressos. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cujus ambitus est stadiorum sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt. ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum 2 divertia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionum sententiam missam facientes, ita de his dicimus: Ægyptum quidem eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur: quemadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorum. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina urbe incipit, bifariam dividi, & utrunque cognomen obtinere. aliam enim ejus partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens Ægyptum in mare influit: uno quidem alveo usque ad Cercasorum urbem, inde autem tripartito. Et alveus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperam tendens, Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ pervenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huic alveo portionem aquæ præbens, nec minime celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia dividuntur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt impolita nomina, una Saiticum, alteri Mendesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicum nominantur, non sunt nativa ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse Ægyptum quantam ratione demonstravi, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hammone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa Ægyptum

XVI

XVII

XVIII

1 Terraque *fluvii decursu* accrescente multos ex eis remansisse, multos item in inferiorem regionem descendisse. 2 *Plinius scissuram vocat.*

audivi.

audivi. Nam qui ſunt ex urbe Marea & Apia, incolentes Ægypti fines Libyam verſus, quod ſibi Lydes non Ægyptii viderentur, quodque perofi ſacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miſerunt ad Hammonem, negantes quicquam cum Ægyptiis ſibi eſſe commune. Habitare enim ſe extra Delta, [1] nullumque ſibi cum illis linguæ eſſe commercium, ac velle ſibi fas eſſe omnia guſtare. Hæc eos deus facere non permiſit, inquiens Ægyptum eſſe eam quam Nilus ſupergreſſus irrigaret: quique infra urbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos eſſe Ægyptios. Hæc illis ita oraculo reſponſa ſunt. ¶ PORRO NILUS
XIX ubi inflatus eſt, non modo Delta inundat, verumetiam plagam quæ dicitur Libyca eſſe, aliquoties & Arabicam: idque utroque verſus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cujus fluminis natura neque à ſacerdotibus quippiam, neque ab alio ullo percipere potui: quum promptiſſimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æſtivo ſolſtitio, ad centum uſque dies, & prope totidem diebus retrocedat, relinquens fluenta: ita ut per omnem hyemem tenuis eſſe perſeveret ad ſolſtitium rurſus æſtivum. De his nihil omnino potui percipere ab Ægyptiis ſciſcitando, num aliquam vim Nilus haberet natura diverſam cæteris fluviis. Hæc ego noſcendi cupidus, eos interrogabam, & cur ſolus omnium amXX nium nullas ex ſe auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quum inſignes vellent effici ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus ut illas tantum ſignificem. Earum una ait, ventos eteſias eſſe in cauſa cur Nilus inflетur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui nonnunquam eteſiæ nondum ſpiraverunt quum Nilus id agit. Ad hæc, ſi eteſiæ in cauſa forent, oporteret alia quoque flumina quæcunque eteſiis obnoxia ſunt, idem quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora ſunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur
XXI Nilus. Altera opinio eſt [2] incredibilior quidem quam hæc quæ dicta eſt, dictu tamen admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: ipſum vero Oceanum orbem terrarum
XXII circumfluere. Tertia opinio, ut multo

ἐπιδόμεν. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἀπίου οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσω Λιβύης, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ ἐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱερὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι ἀπὸ πλεόνων βοῶν μὴ ἔρχεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τε ὁ Νεῖλος ὅσην ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πλησθῇ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τῆς Λιβυκῆς τε λεγομένης χώρης εἶναι, καὶ χωρίς καὶ τῆς Ἀραβίης σταδίους καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ μὲν δὲ φύσιος περὶ, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷόν τε ἐγένετο πυθέσθαι παρ' αὐτέων πυνθάνεσθαι. περὶ μέντοι τοῦδε παρ' ὑμέων πυθέσθαι ἐμοὶ ἐγένετο, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πλησθέων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων ἀρξάμενος, ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον. ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελέει ἐών, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τούτων ὦν περὶ, οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγένετο πυθέσθαι παρὰ Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μούνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. 61
Ἀλλὰ Ἑλλήνων μοί τινες σοφίσημοι βουλόμενοι μεγάλως σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τρεῖς φάσιας ὁδούς. τὴν μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλῆθος τοῦ ποταμοῦ, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρεῖν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ ὧδέ πως τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ἔστι τῶν λελεγμένων, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν

---

[1] Nec ſe cum illis conſentire, ac velle &c. [2] Indoctior.

ὅτι ἐκλείπει ἐοῦσα, μάλιστα ἔψυξαι. λέγει γὰρ δὴ ὧδ' αὐτὴ ἐδέν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δ' ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῷ τὰ πολλὰ ἔστι ἀνδρὶ λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷόν τε ἐόντι, ὡς ἐγὼ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μὲν ῥέειν. πρῶτον μὲν γὰρ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῆς χωρίων τούτων θερμοί. δεύτερον δέ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος. διατελέει ἐοῦσα. ὅκου δ' ἂν χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἔστι ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δέ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἱκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες ἐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτῶσι ἐς [a] χειμαδίους ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε καὶ ὁσονοῦν ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἀρχαίης [b] ῥέων ὁ Νεῖλος, ἴσως ἄν τι πιθανὸν ἐδέν, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δέ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω τὸ οὔνομα ἐξεύροντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέει πλημμυρέειν ὁ Νεῖλος τὸ θέρος. τὸν χειμερινὸν ὧρον ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ὑπὸ τὴν ἀρχαίην διέξοδον τοῦ χειμῶνος, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλώσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἀγχοτάτω γε χώρης ἐστὶ ὁ θεός, καὶ κατὰ λώτινα, τοιούτῳ εἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγγώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῷ ποταμῷ. Ὡς δὲ ὀνπλέονι λόγῳ δηλώσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε ἀεὶ παντὸς τοῦ χεῶνος αἰθρίης τε ἐούσης καὶ πέρι τοῦ κατ' αὐτὰ τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷόνπερ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δέ, ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑποδεκόμενοι δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετιώτατοί εἰσι. δοκέει δέ μοι ἐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἐκλείπειν ἀπεμπεδῶν τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ [c] ἀπολείπεσθαι τοῦ χειμῶνος,

modestissima, ita longe falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiens è nivibus liquescentibus manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum evadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex nivibus flueret? De qua re multa sane sunt quæ quis conjectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de nivibus: primum ac maximum testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuo est. (super nivem autem quæ accidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & milvis, atque hirundinibus, quæ illic perennant. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca sè conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profecto nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultam fabulam referens, caret argumento. Neque enim ego ullum novi fluvium qui sit Oceanus, sed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarum, quum inveniisset, in poeticam intulisse. Quod si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur impleri Nilus æstate. Hyberno tempore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. 1 Totum ut quidem brevissime demonstretur, à me dictum est. Etenim deum hunc, ut cuique terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarum amnium arefacere. Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista afficit. nam quum omne veris tempus sit serenum in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cœlo means æstate facere consuevit. ad se enim trahit aquam, attractamque in superna abjicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (ut credibile est) ab hac regione flant, auster & africus, multo omnium fluviosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem sol humorem ejus anni Nilo remittere, sed penes seipsum reversare. Idem, mitigata hyeme, rursus

[a] τῶν χειμασίων

[b] τῶν τότων

[c] ὑπολείπεσθαι

XXIII

XXIV

XXV

1 *i. Ac rem certe totam (ut maxima brevitate utar) hisce verbis comprehendi.*

rursus in medium cœli regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorem: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente utique 1 lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituantur ab imbribus, & à sole attrahantur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quum attrahitur à sole, merito solus fluviorum eo tempore fluit multo exilior quam solet per æstatem. Tunc enim peræque attrahitur atque cæteræ aquæ, per hyemem vero solus attrahitur. Ita
XXVI solem censui hujus rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aereæ siccitatis in ea regione, 2 dum exæquat transitum suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si 3 finium ac cœli situs immutaretur, ut ubi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & ubi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profecto sol 4 amotus è medio cœlo, sub hyemem & aquilonem mearet supra Europam, quemadmodum nunc supra Africam: pertransiliensque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in
XXVII Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Consentaneum esse, è locis valde fervidis nihil respirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verum hæc ita sint quemadmodum & sunt, & ab initio fuere.
XXVIII ¶ Nili tamen fontes nemo neque Ægyptiorum neque Græcorum, neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Minervæ pecuniarum apud Ægyptum, in urbe Sai: qui mihi jocari videbatur, affirmans se id proculdubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem positos urbem Thebaidis, & Elephantinam: quorum uni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyssos, *hoc est*, *immensæ altitudinis*, emanare. cujus aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atque austrum. Quod autem abyssi forent fontes, aiebat Psammetichum Ægypti regem periculum hujus rei fecisse: qui funibus multorum millium passuum connexis, & in fontes demissis, tamen ad fundum non deveniisset. Scriba hic, si modo gesta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat πολλέων γὰρ ἀυτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτη, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. ὧδε μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γε ἐλεγε, ἀπέφαινε

ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ εἰθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῷ ποταμῷ. τέως μὲν οἱ ὄμβρος τε ὕδατι συμμισγόμενα πολλῷ τοῖσι, (ἄτε ὑαμβώδης τε ἡ χώρη καὶ κεχαραδρωμένη) ῥέουσι μεγάλοι. τῷ δὲ θέρεϊ τῷ τε ὄμβρων ὑπολειπόντων αὐτὸς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μούνου ποταμῶν τῶνδε τὸν χειμῶνα εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλὸν ἀσθενέστερος ἢ τὸ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μούνος πλέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νεμόμενα τάδε αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ὠυτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν πρὸς ξηρὸν αὐτὸν εἶναι, διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐπιῤῥέοντα ἐκ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὸ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ χώρη ἥλιον ἐπὶ ὠρέων καὶ τῆς ἐρημίης, τῇ μὲν νιφὶ ὁ βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἐπιῤῥέουσι, ταύτῃ μὲν τῇ νότου ἰόντος ἡ χώρη, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ νότος νιφὶ ἔσπιπτε, ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ ἐρημίου ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ βορέου, ἦιε ἂν τὸ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατάπερ νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δὲ μιν ἅμα πάσης Εὐρώπης, (ἔλπομαι) πιέειν ἂν τὸν Ἴστρον πάντα νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τόνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. Ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οἷόν τε ἦν ἐξεύρεσθαι εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαΐ πόλει ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι ὄρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπὶ Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπὶ Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι.

1 Torrentibus abundantem. 2 *Videtur aliter legisse quam* Διαπαίων. 3 Gr. ὡρέων. *sunt autem* ὧραι *stata anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.* 4 Expulsus è medio cœlo ab hyeme & aquilone,

(ὡς ἐμὲ καταναυσέειν) δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρροίλω. οἷα ἢν ἐμβαλόντα τῷ ὕδατι τοῖσι ἕρμασι, μὴ δυνάσθαι κατεμβῆναι καὶ ἀπερέσσαι ἐς βυσσὸν ἰέναι. Ἄλλου δ' οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μοι ἄλλο ὅτι μακρόταλον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἀναντὲς ἐξ χωρίον· ταύτῃ ὦν δεῖ τὸ πλοῖον ἁμαδήσαντα ἀμφοτέρωθεν, καθάπερ βοῦν, προβύειν· ἢν δὲ ἀποῤῥαγῇ τὸ πλοῖον, ἵξεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥοῦ. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ἐπ' ἡμέρας τεσσερας πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτῃ, καθάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐξὶ ὁ Νεῖλος. ἔχοινοι δὲ δυώδεκά εἰσι τοῦτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐξι. οἰκέουσι δὴ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς πεζὸς τὸν ποταμὸν, ὁδοιπορέων ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χειμάδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐξι πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῆσι τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ἐξι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ' ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς ἐῶσι κελεύειν ἁμὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύσῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν οἵσπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ἐξι Ἀσμάχ. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παρεστάμμοι βασιλέϊ. ἀπέστασαν δὲ αὐτοὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι·

ut ego opinarer vortices quosdam illic esse rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, unde nequeat funis ad explorandum demissus pervenire in fundum. Aliud ab ullo quoquam audire non potui: 1 nisi (quum ipse inspiciundi gratia ad Elephantinam usque urbem profectus sum) quiddam longissimæ narrationis, quod ex fama illic jam inquirendo accepi: eum ab urbe Elephantina ad superiora esse locum acclivem, ubi necesse sit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: &, si funis abrumpatur, abire navigium, rapiente fluminis impetu. Abesse autem hunc locum quatuor dierum navigatione: esseque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrum, & duodecim schœnorum, per quos hunc in modum navigare oportet, & postea 2 pervenire planum in locum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper jam Æthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere Ægyptios. 3 Insulam contineri ingenti stagno, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subvectus, pervenias in alveum qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ navigare non licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subveheris, dum venias in oppidum magnum nomine Meroen, quæ fertur aliarum urbium esse metropolis. Cujus incolæ solos deorum colunt Jovem & Liberum, eosque magnopere venerantur. Jovi etiam constituerunt oraculum, cujus responsis, posteaquam jubentur, & quocunque jubentur, eo sumant expeditionem. Ab hac urbe, intra tantundem temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina pervenitur navigando, pervenies ad Automolos, *id est*, *transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Siniſtræ regiæ assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos Æthiopes transiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad urbem Elephantinam & ad Daphnas Pelusias adversus Æthiopes,

63 XXIX XXX

1 Sed quicquid præterea audivi, *vel accepi*, (ad Elephantinam quidem usque urbem spectatum ipsemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habens) id est hujusmodi, penitissime *indagatum*. Ab Elephantina urbe in superiora tendenti acclivis est locus, adeo ut necesse *&c.* 2 Pervenies. *Sic & sequentia per indicativum, non infinitivum.* 3 Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

alii ad-

alii adversus Arabes & Syros, alii ad Maream adversus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodum sub rege Psammetticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quum igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptii, neque illinc ab aliquo dimitterentur, communi usi consilio, à Psammetticho ad Æthiopiam sibi transeundum putaverunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, ubi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, ubicunque id esset, sibi uxores & liberos fore. Hi postcaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum adversarii, quorum terram eripientes istos jussit incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim navigationem, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses in summa reperientur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergant. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quod sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ
XXXII fervore ea regio. ¶ Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutosque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deveniisse in confabulationem de Nilo, cujus nemo nosceret fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gens sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad auroram, [1] non multum supra Syrtim. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleviſſent, cum alia supervacua fuisse machinatos, tum vero ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiam Libyas & Lybium permultas gentes ab Ægypto incipientes omnem obtinere usque ad promontorium Soloentem, quod Libyam terminat,

ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων, καὶ ὀν Μαρέη πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔπι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων κατ' ταυτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ὀν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ὀν Δάφνῃσι. τὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τελεῦντα ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε ἐς δὲ εἰς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποσάντες, ἤισαν ἐς Αἰθιοπίους. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ καταλαβὲ, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεὺς πατρώους ἀπολιπεῖν ἐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας. τὸν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. ἔτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίους ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας αὐτὺς τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γενόμενοι τῷ Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ὄρυξαι, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐνοικιζομένων ἐς τὺς Αἰθίοπας, ἡμερωτέρους γενέσθαι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόος καὶ ὁδὸς, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τῆ ἐν Αἰγύπτῳ ῥέει μάλιστα. ἔτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μιῶνες δυείσκοντα ἀναγκαίως ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γὰρ ἔστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τάδε μὲ ἤκουσε ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λόγους περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς. καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῷ Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δὲ τῆ Σύρτιν τε καὶ τῆ πρὸς νότου χώρῃ τῆς Σύρτιος ἐκ ὀλίγον πολλόν. ἀπικομένους δὲ τὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι περὶ σφίσι γλυκέας ἀνδρῶν ὑβριστέων παῖδας ὑβριστὰς· τοὺς ἄλλά τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωδέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀπκληρώσαι πέντε ἑωυτῶν, ὀφρομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ὄψιεν τῶν κατύπερθε ἐόντα. τῆς μὲν Λιβύης τὴν μὲν κατ' Αἴγυπτον θάλασσαν, ἀπ' Αἰγυπτίου ἀρξάμενοι μέχρι Σολοέντος ἄκρης, πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ,

ἡ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, παρήκουσι πρὸς

1 Non longe penetrando, *vel*, *progrediendo*. Eos, q.

πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῆς ἔπι θαλασσεύντων
64 κατοικόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε ἐρημίη ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς ἐρημίης, φάρμακα τὰ ἔστι, καὶ ἄνυδρα δεινῶς, καὶ ἔρημα πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ἐκ τῆς ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἵνα καὶ πλανῶνται μὲν ἐς τὰ οἰκεόμενα· ταῦτα δὲ διεξελθόντας, ἐς τὰ θηριώδεα ἀπικέσθαι. ὅκου δὲ ταύτης, τὰ ἔρημον διεξιέναι, τὰ ὀδὸν ποιεύμενοι πρὸς ζέφυρον ἄνεμον. διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν φαμμώδεα, καὶ ὀλίγα θηρία ἰδεῖν δὴ κατὰ δένδρεα ὀπωρίζοντα. καὶ σφέας προσελθόντας, ἀπέσης τῶν ἐπεόντων ἔπι τῶν δενδρέων καρπῶν. ἀπικομένους δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μεγάθεος ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ ἔτε τι τοὺς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, ἔτε τοὺς ἄγοντας τοὺς Νασαμώνων. ἄγειν τε διὰ ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. ῥέεν δὲ παρὰ τὴν πόλιν ῥέεν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης ἀυτὸν, πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐπάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπαναστάσας τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς ἔτι ἀπικνέσθαι ἀνθρώπους, γόητας ἐόντας πάντας. τὸν δὲ πόταμὸν τοῦτον τὸν παραῤῥέουσα καὶ Ἐπέαρχος συμβάλλεσθαι ἐόντα τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος ἔοικε αἰρέειν. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἴσην μέτρων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ πόταμος ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην χίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακληίων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελεῖ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν Εὐξείνην πόντον κατὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰστριηνοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ διὰ οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. τοῦ δὲ τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, διὰ τῆς ῥέει. τοῦ δὲ ῥοῦματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦται ὑπ' ὀξυτέρων, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τὸ ὀρεινὸν Κιλικίης μαλιστά κη ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δέ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί· ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδοῦσα ἐς θάλασσαν

praeter id demum quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac ſupra maritimam oram, & eos qui ad mare incolunt, feris ulteriora habitari: at quæ ulteriora ſunt parte à feris habitata, arenoſa eſſe, vehementerque arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos juvenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibariis probe inſtructos, primum per regionem hominibus habitatam perrexiſſe: hanc permenſos, in illam à feris habitatam perveniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe ad ventum zephyrum: peragratoque multo ſpatio ſabuloſi loci pluribus ſane diebus, aſpexiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad eaſque acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe. Eiſque inter decerpendum ſuperveniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos: quorum linguam Naſamones non intelligerent, ut nec ipſi Naſamonum: & ab his deprehenſos ductoſque fuiſſe per maximas paludes: atque illas tranſgreſſos perveniſſe in urbem in qua univerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam urbem præterlabi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolem fluens, in quo conſpicerentur crocodili. Hactenus à me ſermo Ammonii Etearchi commemoratus ſit: niſi quod is aiebat Naſamones (ut Cyrenæi referebant) revertiſſe, & eos homines ad quos illi perveniſſent, omnes eſſe 1 præſtigiatores. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus conjectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eamque mediam ſecat: & (ut ego ex apertis ignota conjecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluere incipiens à Celtis atque urbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium ultimi) mediam Europam ſcindit: totamque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur. 2 Et Iſter (fluit enim per terram habitatam) inter primos cognoſcitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat: & merito, utpote Libya per quam fluit, deſerta. De ejus fluxu, quam potuit longiſſime repetendo narrari, dictum eſt. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere oppoſita eſt. Hinc rectà ad Sinopem in ponto Euxino ſitam, quinque dierum eſt rectum iter viro expedito. Sinope autem Iſtro mare irrumpenti

XXXIII

XXXIV

Impoſtores, *vel præſtigiatores.* 2 Verum Iſter à multis cognoſcitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

exad-

ex adverso est fita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum
XXXV sit. ¶ VENIO ad plura de Ægypto referenda: quia plura quam alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. Ægyptii, quemadmodum & cœlo eorum & flumine diversam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diversa constituerunt & instituta & jura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris bajulant. Fœminæ, stantes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ ulla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus: filiabus, etiamsi nolint,
XXXVI summa necessitas est. Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto derasi. 1 Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: Ægyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à ferarum secretus est consortio: Ægypti cum feris vescuntur. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptiis 2 victitare iis quæ ex his facta sunt, maximo probro est: sed cibis è farre confectis, quod quidam siliginem appellant. 3 Conspersionem pedibus, lutum manibus 4 subigunt. Virilia, alii talia relinquunt qualia natura sunt, præter eos quæ rb istis didicerunt: Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, fœminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrum manum ferentes, Ægyptii à dextro in sinistrum: & hoc facientes aiunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Literis bifariis utuntur, quarum unas, sacras
XXXVII vocant, populares alteras, ¶ In deos

" ἀντίη κέεται. ὕπω τ Νεῖλον δυκέω ἀμφὶ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δ ἐπὶ Αἰγυπτίων μνημονέων τ λόγον, ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἡ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων οὕνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι γὰρ τῷ οὐρανῷ τῷ κατ' σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἐμπαλὶν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύουσι καὶ καπηλεύουσι οἱ δ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τ κελεύθου ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δ, κάτω· τὸ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ἀρθαί, οἱ δ ἄνδρες, κορτηνηοί. συμφορὴν χρέων ἐν τοῖσι οἰκήσι, ἐσθίουσι δ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὑπολέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀπορρύτῳ ἔξι ποιέειν χρεών· τὸ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆται γυνὴ μὲν οὐδεμιὴ ἔστε ἔρσενος θεοῦ, ἔστε θηλέος· ἄνδρες δ, πάντων τε καὶ παντέων. τρέφειν τὰς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμιὴ ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τὴν μὲν ἄλλην κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δ ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοὺς μάλιστα ἰκνέεται Αἰγύπτιοι δ ὕστε τοὺς θανάτους ἀνιέσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γηυείῳ, τίσιν ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων διαίτα ἀπεστέκεται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ διαίτα ἐστί. ἀπὸ πυρέων καὶ κεφαλέων ὠ ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιουμένῳ ἀπὸ τούτων τ ζόλῳ οὐκὶ Θ. μίγνυσθαι ἔστι· ἀλλὰ ἀπὸ ἀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σαῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ καὶ τὶλὺ κόπτουσι ἀναμίσγοντες. τὰ αἰδοῖα ὠ ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἐμάθοσαν· Αἰγύπτιοι δ περιτάμνονται εἰμέλα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δ γυναικῶν ἐν ἑκάστῃ τῶν ἑδίων τοὺς κόλπους καὶ τοὺς κάλυς οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν περιδέουσι, Αἰγύπτιοι δ, ἔσωθεν.

γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. δίφασοισι δ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν ἀνθῶν, ἱερά, τὰ δ, δημοτικά καλέονται. / Θεο-

1 Apud alios homines more receptum est ut in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimum is attingit: at Ægyptii, in morte suorum, sinunt capitis barbæque pilos crescere quum alioqui antea tonsi fuerint. Apud c. 2 Victitare his, maxime probrosum est. sed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant. 3 Farinam aqua maceratam subigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortasse autem intelligit lutum ex quo initritum conficitur, quod Gall. mortier.* 4 Subigunt, & *iisdem* stercus accipiunt.

σεβέες ὄ περιοῦσι ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρεώμενοι. ἐν χαλκέων ποτηρίοις πίνουσι, ἀμησάμενοι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· ἔστι δ' οὐ, ὁ μέν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα ὄ λινέα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπὶ τῇδε δὲ μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητι ἕνεκεν· περιμάσσεσθαι καθαροὶ ἢ συμπεπόσεροι. οἱ ὄ ἱρέες ξυρέονται πᾶν τὸ σῶμα ἁμὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μή τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα ὄ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούνται ὄ δὶς τ' ἡμέρης ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκηίας μυρίας ὑπερτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι ὄ καὶ ἀγαθά· οὐκ ὀλίγα. * ἔστι τε ὃς τῶν οἰκηίων τρέφουσι, οὔτε δαπανέονται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφι ἔξεστι ἱερὰ πεπτύμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἴνου ἀμπέλινου. ἰχθύων ὄ ἔστι σφι ἔξεστι πάσαιος. κυάμους ὄ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γηνομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε ἑψοντες ἐσθίουσι. οἱ ὄ δὴ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱρεῶται ὄ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τότε ὁ παῖς ἀντιχαρίσηται. τὸν ὄ βοῦν τὸν ἕρσενα, τὸν Ἔπαφον εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτὸν ὧδε· τρέχα ἑωυτῷ καὶ μίλῳ ἴδηται ἐπιοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζεται ὄ ταῦτα ὑπὸ τοῦτο τεταγμένου τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθὸν ἑστεῶτος τοῦ κτίνεος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξερύσας, εἰ καθαρὴ τὰ περκειμένων σημηίων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατηρᾷ ὄ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. μίλῳ ὄ τοὐτέων πάντων ἢ καθαρεὸς, σημαίνεται βύβλῳ ὡς τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἔπειτα γηΐῳ σημαντηίδι ὑποπλάσας, ὑποβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ ὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον ὄ θύσαντι θάνατος ἐστὶ ζημίη ὑποκέεται. δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῖνος τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ ἐσεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύσωσι, πυρὶ καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῷ οἶνον κατὰ τῶν ἱρηίων σπείσαντες, καὶ ἐπικαλεσάμενοι τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες ὄ, ἀποτάμνουσι τοῦ κεφαλοῦ. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτίνεος δείρουσι· κεφαλὴν δ' ἐκείνου πολλὰ κατηρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ᾖ ἀγορὴ, καὶ

supramodum supraque omnes homines religiosi sunt, talibus moribus utentes: Aheneis in peculis potant, singulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: sed universi. Linea ferunt vestimenta semper recens abluta, huic rei præcipue vacantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus eradunt, nequis pediculus deos colentibus aut alia sordes creetur. Iidem vestem tantummodo lineam, calceos 1 papyraceos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos induere eis fas est. Lavantur quotidie frigida, interdiu 2 ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias (prope dixerim infinitas) exercent. Qui etiam non exiguis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed eorum singulis quotidie 3 cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis bubulæ & anserinæ satis abundeque. Vinum quoque vineale illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum serunt, nec eas quæ provenerint, aut 4 crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrantes haud mundum illud legumen esse. Initiantur non sigillatim cuique deorum, sed gregatim: quorum unus est pontifex. ubi quis defunctus est, filius ejus subrogatur. Boves mares, Epaphi esse censent: eaque de re hunc in modum explorant, Si pilum in eo nigrum vel unum viderint, nequaquam mundum censent. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante & erecta tum etiam resupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura sit iis signis quæ ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra sigillari anulo impressa, abducitur. Nam immolanti eo sigillo non notatam, pœna morte sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur. Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ obsignata est, ad aram ubi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde 5 supra pecudem libato *contra templum* vino, ac deo invocato, eam mactant: 6 mactatæ caput asportant in forum, si nundinæ sint, &

66 ibi quibus forum est, & —— * Vide Diodorum Sicul. & quæ Pererius annotavit ad Genes. cap. 47. v. 22, 26. de immunitate Sacerdotum Ægypt.

τοῖσι κατηρασάμενοι.

1 Byblinos. 2 Bis. δὶς, non τρὶς. 3 *Sunt qui sacrificia exponant, alii panes sacros.* 4 *Videtur aliud legisse quam habeant vulg. edit.* 5 Supra hostiam, 6 Mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, asportant. Asportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forum est, &

eis Græci

cis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumen abjiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, ut ſiquid mali aut ipſis immolantibus aut univerſæ Ægypto futurum ſit, id in caput hoc convertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolandarum, & vini libamina, omnes pariter Ægyptii in omnibus templis utuntur: Atque ex hoc ritu fit ut nemo Ægyptiorum de capite ullius animantis
XL deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quam igitur deam maximam eſſe cenſeant, & cui maximum feſtum celebrent, jam nunc dicam. Poſteaquam jejunaverunt pridie feſti, 1 atque obdormierunt, bovem immolant, eumque corio exuunt, & alvo tota vacuant. Inteſtina intra ventrem adipemque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armoſque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus ſtipant panibus puris & melle, & uva paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Ubi hæc infarſerunt, adolent, multum vini oleique infundentes: jejuni tamen priuſquam ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes 2 verberantur. Poſteaquam vapulaverunt, dapes ex ſacrificii
XLI reliquiis proponuntur. Boves mares eoſdemque mundos, ac vitulos univerſi Ægyptii immolant: at fœminas eis immolare non licet, utpote Iſidi conſecratas. Nam Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus quemadmodum Io Græci deſcribunt. Boveſque fœminas omnes itidem Ægyptii venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: eoque nemo Ægyptius Ægyptiave Græci viri aut os ſuaviaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius uteretur, aut pura bovis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boves qui demortui ſunt hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abjiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, uno aut altero cornu extante, ſigni gratia. Ubi computruerunt, & ſtatum tempus advenit, præſto eſt ad ſingulas urbes navis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habetque novem ſchœnorum ambitum. In qua cum aliæ ſunt frequentes urbes tum ea unde proficiſcuntur naves ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris

Ἕλλωες σφι ἔωσι ὁλίδημοι ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο. τοῖσι δ' ἂν μὴ παρέωσι Ἕλλωες, οἷδ' ἐκβάλλυσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρῶνται δέ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρέπεσθαι. τῶν μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτήνεων, καὶ τὴν ἐπίσαρκα σιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱερά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. Ἡ δὲ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη τε καὶ ἄλλο ἱερὸν σφι κατέστηκε· τὴν δ' ὧν μεγίστην τε δὴ αἱμονὰ πᾶσι ἡγέεται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὄρτην ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπὴν προνηστεύσωσι τὴν Ἶσιν, καὶ ἐπὴν κατεύξωνται, θύουσι τὴν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, καὶ ἐξελόντες πᾶσαν ἔξω εἵλον, καὶ λαγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σπλέεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὴν τραχήλιον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πλήθουσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταλίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. πρήσαντες δὲ, θύουσι· καὶ σφαγιάζουσι δὲ πρὸς ἱρῶν, τύπτοντες πάντες. ἐπειὰν δὲ ἀποτυφλωθῶσι, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο πρὸς ἱρῶν. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς ἕρσενας πρὸς βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱεραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον βουκέρων ἔζει, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰὼ γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται περὶ πάντων μᾶλλον μακρῷ. τοῦ εἵνεκα οὔτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα. οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς ἁπαξαμένου μούνου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπάσας· τοὺς δὲ ἕρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι περιφοιτίοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημήιου εἵνεκα· ἐπειὰν δὲ σαπῇ, καὶ περσύρῃ ὁ πταγμὸς τοῦ χρόνου, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ χοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ὅκ τῆς δὲ αἱ βάρεις φοιτέουσι ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· ἔνεμα τῇ πόλει Ἀτάρβηχις. ἐν δὲ αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον

---

apud quos mercatores Græci diverſantur, ibique illis vendunt: illi vero quibus non adfuerint Græci, in flum.

1 Et precati ſunt. *καταύξασθαι pro quo aliud legit.* 2 Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes *&c. In vulg. edit. hujus interpret. Vallæ,* epulaverunt *legitur pro* vapulaverunt.

ἵδρυται.

ἱδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταυτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἅπαντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ ὦδε ταῦτα ὅτω σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ ἐδὲ ταῦτα.

τοῖσι Θηβαίοις

Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου ἱδρυνται ἱρὸν, ἢ νομῷ τῷ Θηβαίῳ εἰσὶ, ἅτε μὴ πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οἱ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἶσίος τε, καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους γὰρ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τῷ Μένδητι. ἔκτηνται ἱρὸν, ἢ νομῷ τῷ Μενδησίῳ εἰσὶ, ἅτε γὰρ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἷς θύουσι. Θηβαῖοι μὲν τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθεῖσθαι. Ἡρακλέα θελήσαντος πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπεί τε λιπαρέειν

67 τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, καὶ προσκεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐωϋτὸν ὑποδεῖξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τὸν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἄμμωνα γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, καὶ τὠυτὸ ἐνδύουσι τώγαλμα τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ πάντες τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ σορῷ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέος δὲ περὶ τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ περὶ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, ἐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθησαν ἀκοῦσαι. καὶ μοὶ δοκέει, ὅτι γε ἀπ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων ὅτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ ἄνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἓν δὲ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἦσαν Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γηγενέες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ ὅτι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτι Διοσκόρων τὰ ὀνόματα φασὶ

extructum est. ex qua urbe alii permulti vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt ossa, asportant, eaque uno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora sepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterum qui XLII
Jovis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [1] provinciæ sunt, ii omnes ab ovibus se abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt universi Ægyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchum esse aiunt. hos peræque universi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, sive Mendesiæ provinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolant oves. Itaque Thebani, & quicunque propter illos ovibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, ut amputato arietis capite, pelleque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id Ægyptios instituisse Jovis simulacrum facere arietina facie: & ab Ægyptiis Ammonios accepisse, qui sunt Ægyptiorum atque Æthiopum coloni, & [2] linguam inter utrosque usurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quod Ægyptii Jovem [3] Ammonem appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantum die quotannis in festo Jovis, unum demum arietem obtruncant, cujus pellem detractam, hunc in modum Jovis simulacro induunt: ad illudque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietem verberant, deinde XLIII
sacra eundem urna sepeliunt. ¶ De Hercule autem hunc ego audivi sermonem, quod sit unus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norunt, nulla in parte Ægypti quippiam potui audire: cujus nomen non Ægyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab Ægyptiis, & ii quidem Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cum multa mihi indicia sunt, tum vero istud, quod hujus Herculis uterque parens, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab Ægypto oriundi: & quod Ægyptii negant se aut Neptuni aut [4] Tyndaridarum

---

1 *Vel*, præfecturæ, *& sic statim post. Valla utrobique*, ritus. *id est*, νόμιμ, *non* νομᾶ. 2 *Id est*, *Linguæ utentes quæ aliquid cum utriusque lingua commune habet.* 3 Ammon. 4 Dioscurorum.

nomen

nomen nosse: neque hos deos inter cæteros admiserunt. Quod si nomen dæmonis ullius à Græcis mutuati essent, non minus, imo vel magis, istorum mentionem fuissent habituri: si etiam tunc navicularium exercebant, & ulli Græcorum navicularii erant, ut credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quam Herculis nomen Ægyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud Ægyptios Hercules, & (ut ipsi aiunt) decem & septem annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem 1 ex octo diis, qui duodecim erant, unum esse arbitrantur. XLIV Quibus ego de rebus certior fieri 2 cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *urbem* navigavi, quod ibi templum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cum aliis multis donariis, tum vero duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo majorem in modum splendente per noctem. Veniensque in colloquium cum dei sacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes ab urbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro condita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, ubi inveni templum à Phœnicibus conditum, qui ad investigandam Europam navigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorum ætatibus prius fuit quam Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, plane declarant Herculem vetustum deum esse. eoque videntur hi rectissime facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificanda colendaque censuerunt: uni quidem, ut immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi parentantes. XLV Alia quoque multa inconsiderate Græci loquuntur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptum perveniisset, ab Ægyptiis redimitum, tanquam Jovi immolendum, cum pompa fuisse eductum, ac tantisper 3 quietem 4 tenuisse dum illi ante aram eum stetissent: 5 ibi ad vim conversum, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ Ægyptiorum & morum

εἰδέναι, ὐδὲ σφι θτοὶ ἔτι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θτοῖσι ἀποδεδέχαται. ϗ μὲν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ὄνομα τεῦ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ ϗ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, ϗ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε ϗ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τετέων ἂν ϗ μᾶλλον τῷ θτῶν τὰ ὀνόματα ἐξεπίστατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἀλλά τις ἀρχαῖος ἔστι θτὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς ὦν αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεα ἔστι ἐπὶ χιλια ϗ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θτεῶν οἱ δυώδεκα θτοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα ϗ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυθόμενος ἔνθα ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον ϗ ἴδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, ϗ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμαραγδου λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μεγάθεος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θτεῦ, ἐροίμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ ὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ ϗ τὸ ἱρὸν τοῦ θτεοῦ ἱδρυθῆναι. ἦν δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσερηκόσια ϗ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ ϗ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου. ἀπικόμην δὲ ϗ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. ϗ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. ϗ δοκέουσι δέ μοι ὀρθῶς Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἔκτισαν· ϗ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ ὦν ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, σφαγίζουσι. λέγουσι ὦν πολλὰ ϗ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· διήγησις δὲ αὐτέων ϗ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν ἐπὶ τῷ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον σέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἔξω ἦγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ. τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην εἶχεν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας κατέφονευσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες τῆς Αἰγυπτίων φύσιος ϗ τῶν νόμων

68

1 Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorum unum Herculem censent. 2 Studens pro viribus, Tyr. 3 Se continuisse. 4 Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. *Bud.* 5 Ibi viribus uti cœpisse, omnesque interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se convertisse.

πάμπαν

πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ ἐδὲ κτηνέα ὁσίη θύειν ἐστί, (χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἐωσι, καὶ χηνέων) κῶς ἂν ἔτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἐπὶ γὰρ ἕνα ὀνέα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνδρωπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεύσαι; καὶ τοῦτο μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπέσθω, καὶ τοῦτο τῶν θυσιῶν καὶ τοῦτο τῶν ἡρώων δυμφύεια εἴη. Τὰς δὲ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γεγονέναι. γράφουσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, τὸν Πανὸς, καθάπερ Ἕλληνες, πρόσωπα, αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὐ τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτου δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἥδιον ἐστὶ λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ ποιμένες τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ὃν δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πάντι τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτίοισι, Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώποισι ἀπίκετο. Ὗν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν νενομίκασι θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὑὸς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἔβαψε ἑωυτὸν, βὰς ἐς τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχώριοι, ἐς ἱερὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκδίδοται θυγατέρα οὐδεὶς ἐπέλει, οὐδ' ἄγεται ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονται οἱ συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὗς ἀπεχθέουσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῖσι αὐτοῖσι χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ὗς θύσαντες, πατέονται τὰ κρέων. διότι δὲ τοὺς ὗς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπεχθάνονται, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ τοῦτο Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ὀπισθενὴς ἐκ δυπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸ ἱρὸν ἄκρηνε, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἀνάλυψε πάσῃ τῇ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα καίουσι πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱερὰ θύωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γεύσαιατο.

ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullam pecudem fas est immolare, præter sues, præterque boves mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus esset, & adhuc (ut aiunt) homo, tot milia virorum interemisset? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta. ¶ Porro captas & hircos ea de causa ii quos diximus Ægyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendesii numerant, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse. Panos autem simulacrum & pictores pingunt & statuarii scalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hircinisque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talem, sed similem cæteris diis. Qua tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu jucundum. Verum hi omnes cum capras, tum vero maxime capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his unus maxime: qui quum decessit, ingens toti Mendesiæ provinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [1] ostentationem hominum pervenit. Suem autem Ægyptii spurcam beluam arbitrantur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [2] lotum sese cum ipsis vestimentis ad flumen. Eoque soli omnium subulci, Ægyptii indigenæ, nullum ingrediuntur in templum: nemoque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cujuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare sues jus Ægyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero: quibus quum per tempus plenilunii sues immolarunt, eorum carne vescuntur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, hujus rei ab Ægyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est non referre. Sacrificium autem de suibus Lunæ hunc in modum fit, Immolata sue, extremam ejus caudam, & lienem, & omentum simul componunt, & adipe qui circa alvum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die non amplius gustarent.

XLVI

XLVII

[1] ὀπίσθενσι

Sunt qui ἐπίδειξιν pro ostento hic accipiunt. 2 Immersum se flumini cum ipsis vest.

Qui sunt

Qui ſunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, 1 aſſimilatos quoſdam
XLVIII ſues coquunt, quos immolent. Baccho quoque in ejus feſto ſinguli in cœnam porcam pro foribus mactant, redduntque ſubulco qui illam vendiderat. 2 Quin & alium diem feſtum Baccho Ægyptii agunt ſine porcis, fere per omnia Græco feſto ſimilem. Sed loco phallorum, *id eſt ficulneorum veretrorum à collo pendentium*, ſunt ab eis excogitatæ ſtatuæ cubitales
10 3 è nervis compactæ, quas fœminæ circumferunt per pagos, mentula nutante, quæ propemodum inſtar eſt reliqui corporis: & tibia præeunte, quam fœminæ, Bacchum canentes, ſequuntur. Cur autem mentulam habeat juſto majorem *ſtatua* & unum corporis membrum agi-
XLIX tet, redditur ab eis ratio ſacra. adeo ut jam Melampus Amytheonis filius non imperitus hujus ſacri ſed peritus fuiſſe videatur. Siquidem Melampus fuit qui
20 Græcis Dionyſi, *id eſt Liberi patris vel Bacchi*, nomen & ſacrificium, & pompam phalli 4 enarravit, non tamen omnem plane rationem complexus. Verum ii qui poſt hunc extiterunt 5 ſophiſtæ, rem in majus explicaverunt. 6 Itaque phallum Dionyſo miſſum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Equidem Melampodem virum fuiſſe ſapientem aio, 7 divinationemque ſibiipſi comparaſſe: eundemque
30 cum alia multa ab Ægypto accepta Græcis enarraſſe, tum vero nonnulla de Dionyſo, tamen commutata. 8 Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nam conſentanea eſſent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuiſſe mutuatos 9 aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Dionyſum pertinent audiſſe ex Cadmo, aliiſque Tyriis qui cum eo è Phœnice venerunt in ter-
L ram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt. 10 Idque ego ex barbaris ſciſcitatus, ita rem habere comperio, ac reor ex Ægypto præcipue veniſſe 11 & idcirco illic non eſſe uſquam

οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἀπ' ἀδυνείης βόες, σαπίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὀρτῆς τῇ θορτῇ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδωσι ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τλλὰ δὲ ἄλλῳ ἀνάγουσι ὁρτλὴ τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, καὶ ταυτὰ πάντα Ἕλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἔστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευροσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας αἱ γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τευ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ ἐξ ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἔστι ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸνομα, καὶ τλὴ θυσίην, καὶ τλὴ πομπλὴ τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ὕστερον μετὰ τοῦτο σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἔστι ὁ ἀποηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μανθάνοντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μὲν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικλὴ τε ἑωυτῷ συνθέσθαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἀπηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμήθεα γὰρ ἂν τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐπεγενέσθην. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἕλλησι ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου τὸ νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπιγμένων ἐς τλὴν νῦν Βοιωτίλην καλεομένην χώρλην. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἥκει, πυθανόμενος οὐ τῳ διέφυγεν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ

1 Sues farinaceas fingunt, quas coctas immolant. *Sic legatur* σαπίνας *pro* τέτνας. 2 Reliquum autem feſtum Baccho celebrant Ægyptii, exceptis porcis, pariter fere cæteris in rebus ac Græci. 3 Quæ fidiculis tractæ moventur tanquam vivæ. 4 *Videtur potius ſignificare* ὁ ἐξηγησάμενος, *qui autor illis fuit. Vel, Qui introduxit. Alii,* Qui invexit. *Sic ſtatim poſt* ἀποηγησάμενος *&* ἀπηγήσασθαι. *Q. d. Qui illis præivit & viam oſtendit. Id eſt, Qui magiſter illis fuit.* 5 Philoſophi, 6 Phallum certe qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr. 7 Artemque divinandi ſibi comparaſſe: & cum alia multa quæ ex Ægyptiis audiverat, Græcis introduxiſſe, tum verò quæ ad Dionyſum pertinent, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en. 8 *Sunt qui hunc locum ita interpretentur,* Neque enim dixerim caſu contigiſſe ut eadem tum in Ægypto tum in Græcia huic deo ſacra fierent. Sunt enim unius modi apud Græcos, neque recens introducta. 9 Aut hunc aut alium ritum. Vid. 10 Nam à barbaris profecta eſſe audiens, ita r
11 Nam præterquam——

Ποσειδέωνα, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιδος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, καὶ τῶν ἄλλων θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεὶ ἦστε τὰ ὀνόματα ὄρθι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε ἔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ ὀνόματα. ἔπι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν καὶ Λιβύων ἐπύθοντο· ἐδαμῶν γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος ὄνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέουσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. νομίζουσι δ' ὧν Αἰγύπτιοι ὕδ' ἥρωσι ὐδέν. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τῷ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι φθαλαβόντες, φθὰ δὲ τούτων ὦν ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σωίοικοι ἐκλήθοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήικες ἐκτελέουσι λαβόντες φθὰ Πελασγῶν, οὗτος ὦν νῦν οἶδε τὰ λέγω. τηνὼ γὰρ Σαμοθρηίκῃσι οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοὶ περ Ἀθηναίοισι σωίοικοι ἐκλήθοντο, καὶ φθὰ τούτων Σαμοθρήικες τὰ ὄργια φθαλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα παντάλματα τῷ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων φθὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον φθοὶ αὐτῷ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθνον δὲ καὶ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπωνόμευον, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' ὦδ' ὄνομα ἐπιεῖτο οὐδενὶ αὐτέων· ἐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσανόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνῳ πολλῷ διελθόντι, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρησμῳδέοντο φθοὶ τῶν ὀνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμιστο ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τότε τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρησμῳδέοντο

nomina neque Neptuni, neque Caſtoris, quemadmodum à me ſuperius dictum eſt, neque Junonis, neque Veſtæ, neque Themidis, neque Gratiarum, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipſi dicunt Ægyptii, qui ſe negant deorum illorum, *Neptuni & Dioſcurorum*, agnoſcere nomina. Videntur autem mihi iſti à Pelaſgis fuiſſe nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomen ab initio nulli uſurpaverunt, niſi Libyes, qui ſemper hunc deum in honore habent. 1 Eum Ægyptii igitur putant eſſe, ſed nullo honore proſequuntur. Hos LI itaque ritus & alios præterea quos ego referam, Græci ſunt ab Ægyptiis mutuati: ſed ut Mercurii ſtatuam facerent porrecto cum veretro, non ab Ægyptiis, ſed à Pelaſgis didicerunt, & primi quidem ex omnibus Græcis Athenienſes acceperunt, & ab his deinceps alii. 2 Nam præſtabant inter Græcos ea tempeſtate Athenienſes, in quorum regione permixti Pelaſgi habitant, ex quo cœperunt pro Græcis haberi. Hæc quæ dico, quiſquis Cabirorum ſacra initiatur, quibus Thraces initiantur, novit à Pelaſgis eſſe ſumpta. Nam Samothraciam quondam incoluerunt hi Pelaſgi, qui cum Athonienſibus una habitaverunt, à quibus orgia Samothraces acceperunt. Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrum quendam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum invocatio- LII ne tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi) tum nulli deorum aut cognomen aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. 3 Quos autem cognominaverunt, eos ob id cognominaverunt, quod omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, aliorum deorum nomina audierunt ex Ægypto allata: poſt quos diu nomen Dionyſi acceperunt. Itemque aliquanto poſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum omnium quæ apud Græcos ſunt oraculorum vetuſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur

ἀπισμένα καὶ ἀπικόμενα

—— Neptuni & Dioſcurorum, (quemad. à me ſ. dict. eſt) & Junonis, & V. & Themidis, & Graciarum, & Ner. & aliorum deorum nomina Ægyptii ſemper olim in ſua regione habuerunt. Dico autem &c. 1 *Quidam fic.*, Ægyptii vero heroas nullis ſacris dignantur. Vel, *Pro diis non habent.* 2 Athenienſium enim, qui tunc inter Hellenas cenſebantur, Pelaſgi contubernales fuere in ea regione: unde etiam cœp. pro Gr. haberi. Quiſquis autem Cabirorum ſacris fuit initiatus (quæ Samothraces peragunt à Pelaſgis ſumpta) is quæ dico intelligit. Nam Samothr. 3 Θεὺς autem eos vocant, *id eſt deos*, quod res omnes omneſque regiones, *vel provincias*, θέντες εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſpoſuerant, ſive collocarant ordine.*

Pelaſgis

Pelasgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris advenissent asciscerent, oraculum redditum est ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelasgis Græci acceperunt. ¶ Unde autem singuli deorum extiterint, an cuncti semper fuerint, aut qua specie, hactenus ignoratum est, nisi nuper atque heri, ut sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor extitisse) fuere qui Græcis theogoniam introduxerunt, eisque & 1 cognomina & honores, & diversa artificia & figuras attribuerunt. 2 Quibus & posteriores videntur extitisse hi poetæ, qui fuisse priores feruntur. Et prima quidem illa Dodonææ sacerdotes meminerunt: posteriora autem ad Hesiodum usque & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Jovis Thebani duas fœminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & harum unam in Libya fuisse venundatam, se audisse, alteram in Græcia: atque has fœminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula constituissent, Percontantique mihi unde id quod commemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc responderunt, majorem in modum se instituisse vestigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audivi. Antistites autem Dodonæorum hæc aiunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas nigras advolavisse, utramque nigram, unam quidem in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eo loci Jovis oraculum condi 3 debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id esse divinitus, & ob id se ita fecisse. Eam vero quæ ad Libyas abisset columbam, jussisse illis ut Ammonis oraculum conderent: quod & ipsum Jovis est. Ita referebant Dodonæorum sacerdotes, cum assensu cæterorum Dodonæorum 4 templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proxime, Timaretæ: minimæ natu, Nicandræ. De quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerunt fœminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia

LIII

LIV

LV

LVI

ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ ὀνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκοντα, ἀνείλετο τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι ὀνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. ὕστερον δὲ ὑπὸ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ἐξεδέξαντο

ὕστερον. Ὁκόθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέους. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ ὕστερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι τὰ οὗτοι ὕστερον, τὰ δὲς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρησμείων δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαίου Διός, δύο γυναῖκας ἱρηΐας ἐκ Θηβαίων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήϊα πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν ἔτυχε ταῦτα ἀτρεκέως ὑπεσάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφέας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτάμεναι, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς σφέας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγόν, ἀνθρωπίνῃ φωνῇ ἀνθρωπίνη, ὡς χρεὼν εἴη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτὰς νοήσαι θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν. εἶσι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι (τῇ μὲν τῇ πρεσβυτάτῃ ἄνομα ἦν Περμήνεια, τῇ δὲ μετ' αὐτήν, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τοιήδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα

1 Cognomina dederunt, honoresque & artificia distribuerunt, *id est, singulis assignarunt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *vel simulacris repræsentarunt. Vel simplicius, figuras eorum indicarunt.* 2 Qui vero istis priores poetæ fuisse dicuntur, posteriores (ut mihi quidem videtur) fuerunt. Et prima q. illa Dod. sacerdotes dicunt: ea vero quæ ad Hesiodum & Homerum spectant, ego is sum qui dico. At de orac. 3 In satis esse. 4 Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

ἀπέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, τὸ πρότερον ὃ Πελασγίης καλεόμενος ἀπὸ ταύτης, πρηθεῖσα ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δὲ αὐλισθεῖσα ἀπίκετο, ἱδρυσαμένη ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ γὰρ ἦν εἰκός, ἀμφιπλεῦσαν ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διός, ἔνθα ἀπίκετο, ὡς ταῦτα μνήμεω αὐτῇ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρησήιον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τοῦ Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δέ οἱ ἀδελφεὰς ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελειάδες δέ μιν δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τῷδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέξαι, ἐπεί τε τὰ συνιεῖσα ἤρξατο ἡ γυνὴ· ἐπὶ δὲ βαρβάρειζε, ἐδόκεε σφι ὄρνις θέσπιν τέρπειν φθέγγεσθαι. ἐπὶ τέῳ τρόπῳ ἂν πελειὰς ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνή. Ἡ δὲ μαντικὴ ἡ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, ὡυδαμόθεν ἀλλόθεν τυγχάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἱρῶν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπηγμένη· πανηγύρεις τε ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι. καὶ ὧδε τάχιστα Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τεοῦ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ ἄσαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρεις δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἱδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστι κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δ', ἐς Σάιν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλίου πόλιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Παπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν κομίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ ἄνδρες αὐλέουσι καθ' ὅλην τὴν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχείμαντες τὸ βάρος τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε·

vendiderunt: 1 hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eam esse quæ apud Thesprotos veniit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Jovis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Jovis templo. Hinc processit ut hîc memoria ejus haberetur: atque hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (ut ipsa fuisset) venundatam. Quod autem LVII mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum quia barbaræ essent, quod videlicet simile quiddam avibus sonare ipsis viderentur. Interjecto deinde tempore columbam humana voce loquutam aiunt, postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tamdiu volucris modo sonare visa quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam fœminam significant. Suntque pæne simillima LVIII inter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque divinandi in templis ratio ab Ægypto ascita. Ipsi igitur Ægyptii extiterunt principes conventus & pompas & 2 conciliabula factitandi, & ab eis Græcis didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet priscis temporibus, Græcanica vero recens fuisse instituta. Nec ve- LIX ro semel quotannis conventum agunt Ægyptii, sed frequenter, cum alibi tum præcipue ac studiosissime in urbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in urbe Busiri, in honorem Isidis. In qua urbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in urbe Sai, in honorem Minervæ. Quarto, Heliopoli, in honorem Solis. Quinto in urbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in urbe Papremi, in honorem Martis. ¶ Cæterum quum LX se conferunt in urbem Bubastin, hæc faciunt: Navigant viri pariter & mulieres, magnaque est in singulis navibus utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque urbem perveniunt navigando, talia agunt:

1 Videtur mihi hæc mulier venundata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Jovi sacrum, *id est*, *fagum quæ ibi erat*, *Jovi consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Jovis obiisset, eo loco ad quem pervenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac. 2 Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Appulsa

Appulsa ad terram navi, mulierum aliæ eadem quæ dixi faciunt, aliæ compellantes ejus urbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [1] retrahunt illas. Talia in singulis civitatibus ad flumen sitis agunt. Quum ad urbem Bubastin perventum est, diem festum celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quam in reliquo anni tempore. Commeant illuc (ut indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad septingenta millia. Atque hæc
LXI quidem in ea urbe fiunt. At in urbe Busiri quomodo diem festum Isidi agant, superius à me dictum est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominum millia: quo autem verberentur, non est mihi fas dicere. [2] Sed ex omnibus præcipue hoc faciunt Cares qui Ægyptum incolunt: adeo quidem ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos hospites esse, non
LXII Ægyptios. Ubi vero in Sain urbem sacrificatum convenerunt, noctu sub dio universi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas sale & oleo plenas [3] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Ægyptiorum non ierint, observantes sacrificii noctem, & ipsi universi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernæ non in Sai modo, sed etiam per universam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, sacra quædam ratio commo-
LXIII ratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum sacrificasse contenti sunt. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res divinas peragunt, [4] sed quoad sol circumfertur, pauculi sacerdotes circa simulacra exercentur: quum plures eorum tenentes ligneas clavas stant pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum ligneum ex ligneo sacello deauratum in alias sacras ædes pridie exportant, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent ii qui in vestibulo stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percu-

οἱ μὲν τῶν τῶν γυναικῶν πιεῦσι τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται, αἱ δ' ἀνασύρονται ἀνισάμεναι. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσαν πόλιν ποιέουσι παραπλησίως. ἐπὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἄπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἁπλοΐπῳ συμφοιτέουσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνὴ ἕξι, πλεῦνες παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὀρτήν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τῷ δὲ τύπτονται, ἔμοιγε ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, ἔτι δὲ πρότερα ἐπὶ πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρησι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σαΐν δὲ πόλιν ἐπὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί, λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαιθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ· τὰ δὲ λύχνα, ἔστι ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον· καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον. καὶ τῇ ὀρτῇ ἐνόμα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν παννύχιον ταύτην, φυλάσσοντές τε νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τοὺς λύχνους. καὶ οὐ τοῦτο οὐκ ἐν Σαΐ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτου δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱερὰ, καταπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιέουσι. ὅτε τ' ἂν δὲ ἡλίου κατάφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ἐκ ξύλων κορυφὰς ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ εἰσόδῳ. ἄλλοι δὲ ἐπιχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ ἔστι οἳ καὶ τὰ ἕτερα ἀλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακέχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱερόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ ἐκ ἑῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ ἐπιχωλιμβοῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παί-

1 Pudenda revelant. 2 Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciunt istis quod & feriant frontem gladiis. 3 Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium. 4 Sole autem jam inclinante, pauci quidam ex sacerdotibus circa simulacrum occupati sunt, plurimi autem eorum, *vel*, major autem pars, tenentes lign. cl. st. pro f. templi. Alii vero qui vota exequuntur, plures quam mille homines, cum singul.

σι αὐ-

ϐσι ἀυτὸς ἀλεξόμϐοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλὰς τε συναείρασσονται, καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀπεθνήσκουσι ὑπὸ τῶν τρωμάτων. ἐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τῇ δὲ ἀπαντᾶν ταύτῃ ὧδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τῷ Ἄρεος τῇ μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γλώμϐμον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς προσώπους τῆς μητρὸς, οἷα δὴ οὐ θεραπεύτας αὐτὸν πρότερον, ἐ θεμιτὸν παρεῖναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε προσούλους τρηχέως ἀμύνασθαι, καὶ ἐσελθεῖν ὥρᾳ τῇ μητέρα. ἀπὸ τούτου τοῦ Ἄρεϊ ταύτῃ τῇ πληγῇ ἐν τῇ ὁρτῇ νενομίκασι φασὶ, καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούσας ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἰέναι, ὅτοι εἰσὶ οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἀνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνισάμϐμοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχλεόμϐμα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἦν τοῦ θεοῦ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν ὑδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὅτοι μὲν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες ὑπολέγουσι, ἐμοὶ γε οὐκ ἀρεσά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύσι σφισι τά τε ἄλλα ὧδε καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ὅσα μὲν Αἰγυπτίῳ ὁμορέῳ τῇ Λιϐύῃ, ἐ μάλα θηριώδεα ἐστί· τὰ δὲ εὑρίσκεται σφι, τοῦτο ἱερὰ νενόμισαι· καὶ τὰ μὲν, συὸς θῆλυ αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, ὑὸς μὲν οὕνεκα τοῦ ἱερὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίη ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἵρηκα αὐτῶν ὑπαυόσας, ἀναγκαίῃ καταλαμϐανόμενος εἶπον. νόμιον δὲ ὧδε τοῖσι θηρίοισι τῶν ὧδε ἐχόντων μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἕρσενες καὶ θήλεαι Αἰγυπτίων, τῷ παῖς ὠφὰ πατρὸς ἐκδέκεται τοῦ τιμοῦ. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι εὐχὰς τάδε ἀποτελέουσι, εὐχόμϐμοι τῷ θεῷ τῷ ἂν ἕ τὸ θηρίον ξυρήσαντες τῷ παιδίων ἢ πᾶσαν τοῦ κεφαλῆς, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἰσάσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τοῦ θηρίου δοῦναι. ἢ δ' ἀντ' αὐτῆς τελευτήσασα ἰχθῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ δ'

tiunt hos, ſeſe ipſi defenſantes. Hic vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuo capita ferientium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etſi Ægyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conventum hunc ideo inſtitutum: Templum id incoluiſſe matrem Martis, & ad eam Martem jam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quem maternos miniſtros, 1 ut qui eum à principio non agnoſcerent, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos male mulctaſſe, & ad matrem fuiſſe introgreſſum. 2 Et ob hanc rem aiunt ſolennem eſſe Marti die feſto hanc rixam, & inſtitutum ne in templo cum fœminis coiretur, neve à venere niſi ablutis templa adirentur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam cæteri fere mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe ut cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorum templis atque in fanis: quod ſi non eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur. ¶ Ægyptii porro eum in aliis ad ſacra pertinentibus, tum vero in his ſuperſtitioſe agunt. Ægyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ vero illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, 3 partim manſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res divinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare devito: quarumque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſum ſingulas educandi curam Ægyptii atque Ægyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in urbibus ſunt, vota perſolvunt, ſupplicantes illi deo cujus illa beſtia eſt, hunc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines una in lance, & altera tantundem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc conciſos piſces præbet beſtiis eſcam. 4 talis enim cibus illis præbetur. Quarum

LXIV

LXV

1 Ut qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiviſſe ingredi, ſed abegiſſe. 2 Et ob hanc rem Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. congrederentur, neve à congreſſu, *ad verbum, à fœminis*, niſi abl. tem. adir. hi primi religioſe caverunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. his primis religio fuit.* 3 Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ non item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix. 4 Et hujuſcemodi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarum &c.

ſiquam

ſiquam quis necaverit, ſi volens, morte mulctatur: ſin nolens, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necaverit, ſive volens ſive nolens, neceſſario morte
LXVI afficitur. Quum autem multæ ſint beſtiæ quæ una cum hominibus victitant, multo tamen plures eſſent 1 niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtquam ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: 2 ergo contra illas talia comminiſcuntur: Ereptos & ſubreptos earum fetus occidunt, non tamen occiſos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantiſſima enim fetuum beſtia eſt) ita demum ad mares ſe conferunt. 3 Felem incenſa ſtrue divina res occupat. nam quoties ignem extinguere neglexerunt Ægyptii, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudendo ſeſe hominibus, aut tranſiliendo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia eradunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur* ca-
LXVII nis. Efferuntur autem feles mortuæ ad ſacra tecta, ubi ſale conditæ ſepeliuntur in urbe Bubaſti. Canes fœminas in ſua quiſque urbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, 4 ichneutæ ſepeliuntur. Nam mygalas, *id eſt mures araneos*, & accipitres in urbem Butum aſportant. Urſos autem, qui ſacri ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt ubi jacentes inveniunt. ¶ At Crocodilo talis ineſt
LXVIII natura: Quatuor menſibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum ſit *animal* quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nam ova parit humi, excluditque: & plerumque diei in ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ novimus 5 animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem ova gignit haud multo majora anſerinis, & proportione ovi fetus excluditur: at excreſcens, ad decem & ſeptem & amplius cubitos pervenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes atque ſerratos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem

ἂν τις τῶν ἱρῶν θηρίων τύπτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἑκών, θανάτῳ ζημίη· ἢν δὲ ἀέκων, ἀποτίνειν ζημίην τοῖσι ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἱρηκα ἀποκτείνῃ, ἢν τε ἑκών, ἢν τε ἀέκων, τεθνέναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, ἐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μισγέσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. τοῖσι ὦν τοιοῦτο σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλεῶν, καὶ καταιρεόμενοι τοὺς τέκνα, κλείνουσι· κλείναντες μιῶσι, ἐς ὃ πεπόντα. αἱ δὲ, εὑρεσκόμεναι τὰ τέκνων, ἄλλων δὲ ὀπιδυμέουσαι, ἔτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰλούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμελήσαντες φυλακὴν ἔχουσι τῶν αἰλούρων, ἀμελήσαντες σβεννύουσι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἴλυροι, ἅλλονται καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσπίπτουσι ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει, ἐν οἰκίῃσι δ' ἂν οἰκίῃσι αἴλυρος ἀποθνήσκῃ ἀπὸ τοῦ αὐτοματοῦ, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τοὺς ὀφρύας μόνας· παρ' ἑτέροισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἴλυροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς σηκούς, ἔνθα θάπτοντες ταριχεύθεντες ἐν Βουβάστι πόλι. τοὺς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἑκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἐγχῶριοι θάπτονται. τοὺς δὲ μυγαλέας καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τοὺς δὲ ἄρκτους ἐόντας ἱερὰς, καὶ τοὺς λύκους, ὀλίγῳ τεῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν διάπεσωσι κείμενοι. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ὧδε τοιήδε· τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐοδιει ἐὸν δὲ τετράπηχυ, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ὠὰ ἐν γῇ, καὶ λέπει καὶ τὸ πλεῦνον τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῇ ξηρῇ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ἐστι τὸ ὕδωρ τοῦ τε ἀέρος καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θηρίων, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠὰ, χηνέων ὀλίγῳ μέζω τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεα, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑὸς· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ στόματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ κάτω

καὶ τοὺς πόμυρ. τοὺς δὲ ἰβίας ἐς Ἑρμεωπολιν. τοὺς δὲ ἄρκτους. καὶ αἰλούρους.

1 Niſi tale quiddam felibus accideret. 2 Ergo adverſus hoc *malum* tali utuntur verſutia: 3 Orto autem incendio divinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligentes, feles obſervant: feles autem ſubeuntes & ſuperſilientes homines, in ignem inſiliunt. *Vel*, *ſalientes ſupra homines*. 4 *Id eſt*, *Canes maſculi ferarum indagatores*. 5 *Ad verbum*, *mortalibus*.

κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τῷ ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει 73
δὲ καὶ ὄνυχας κρατερούς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῷ ἀέρι ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιταν πιδύμβυον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστι, ἅτε ὠφελεόμενος πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὸν γῦρον ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐώθασι γὰρ τοῦτο ὡς τὰ πολλὰ ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, οὐδὲν αἰνεται τὸν τροχίλον. τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους ἀμύνονται. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἡγέονται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐωθότες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπεταχθέα διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ ἀμέλει ἐπιμελέες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτούς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι περὶ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἱμασιῇσι. Ἄγρεαι δὲ σφέων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι. ἡ δ' ὧν ἔμοιγε δοκέει ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω· ἐπεὰν νῶτον συὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ χείλεος πόλαμον ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἴεται κατὰ τὴν φωνήν· συντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ δὲ ἕλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειρώσεται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμοὶ νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπηχυ ὄζει, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμὸν, λοφιὸν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαίνον· ἵππιον, καὶ φωνή. μεγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος.

maxillam ſolùm non movet, ſed ſuperiorem inferiori admover. Ungues quoque robuſtos habet, pellemque ſquamatam circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrſum hirudinibus refertum. Quumque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, 1 ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quod videlicet ei eſt utilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiavit (ſemper enim fere hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in ejus os trochilus penetrans, devorat illas ſanguiſugas. Qua utilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilum lædit. Quibuſdam Ægyptiorum crocodili ſacroſancti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoque 2 accommodata ac ſacra præbentes, 3 conſectantur tanquam pulcherrime viventem. At ubi mortem obiit, ſale conditum ſacris in urnis ſepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod ſacros eſſe non cenſeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, ſed champſæ: verùm Iones appellavere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in ſepibus gignitur, 4 ipſorum formam comparantes. Hos capiendi quum ſint compluta & multiplicia genera, unum tantum hoc mihi, quod maxime dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Ubi tergum ſuillum hamo circumdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in medium fluminis venator, ipſe ad oram fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, ſecundum illam tendit, nactuſque tergum devorat. Et poſteaquam attractus eſt, ante omnia ejus oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facile ſane obtinet, alioqui cum labore adepturus. ¶ Jam vero fluviales equi in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera Ægypto non ſacri: talem ſpeciem naturamque habentes: Quadrupedes ſunt, bifidis pedibus: ungulis bovinis, ſimo naſo, equina juba, 5 eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri,

LXIX

LXX

LXXI

1 Cum ſolo trochilo pacem habet, utpote à quo juvetur. Etenim poſ. 2 Conſtituta, *vel decreta.* 3 Et vivum honeſtiſſime tractantes. 4 *Vallæ interpretatio habet tantum*, comparantes. 5 Exertos dentes oſtentantes, cauda & voce equina.

tum craſſo

tam craſſo corio ut ex eo arefacto fiant
LXXII pila miſſilia. Gignuntur præterea fluvio
1 aquatilia quædam quæ Ægyptii ſacrata eſſe arbitrantur. 2 Arbitrantur item ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiunt ſacros eſſe: ex volucri-
LXXIII bus vero vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine Phœnix, quam equidem nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (ut aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater ejus deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tantuſque eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non fit veriſimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obvolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primum ex myrrha ovum componere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demum ovum exenterare, atque in illud parentem referre: & qua parte ovum exinanivit, patremque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito parente effectum ſit, obſtructo rurſus foramine, bajulare illud in Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc avem commemo-
LXXIV rant. At circa Thebas ſunt ſacri ſerpentes, nihil omnino hominibus noxii, puſillo corpore, binis prædiți cornibus, è ſummo vertice enatis: quos defunctos in Jovis æde ſepeliunt. huic enim deo
LXXV ſacros illos eſſe prædicant. Eſt autem Arabiæ locus, ad Butum urbem fere poſitus: ad quem locum ego me contuli, quod audirem volucres eſſe ſerpentes. Eo quum perveni, oſſa ſerpentum aſpexi, & ſpinas multitudine ſupra fidem ad enarrandum, quarum acervi erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Eſt autem hic locus ubi ſpinæ projectæ jacebant, hujuſcemodi. Ex arctis montibus exporrigitur in vaſtam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia ſerpentes alatos ineunte ſtatim vere in Ægyptum volare, ſed eis ad ingreſſum planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, ſed ipſos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes ajunt, conſitentibus & ipſis Ægyptiis

τὸ δέρμα δ' αὐτῦ ὕτω δή τι παχύ ἐϛι, ὥϛτε αὖϑ ηλιομήϑ, ξυσὰ ποιέεται ἀπήντια ἐξ αὐτῦ. Γίνονται ϑ' ἢ ἐν ὀυδετέροις ἐν τῷ ποταμῷ, τὰϛ ἱεὰϛ ὀνομάζουϛι ἐλλοπίαϛ εἶ). νομίζουϛι ϑ' ἢ τῷ ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱερὸν εἶ), ἢ τιμὰ ἐγχέλυϑ. ἱρὸϛ ϑ' τέτυϛ εἶ) τῦ Νείλυ φαϛί· ἢ τῷ ὀρνίϑων τὸϛ χιλιάλωπεκαϛ. Ἔϛι ϑ' ἢ ἄλλο ὄρνις ἱερὸϛ, τῷ ὄνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν ὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅϛον γεαφῇ. ἢ γὰ δὴ ἢ ϖαάνι ὀλιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡϛ Ἡλιοπολῖται λέγουϛι) πεντακοϛίων. φοιτῆν ϑ' τότε φαϛὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ ϖατήρ. ἔϛι ϑ' ὃν τῇ γεαφῇ ϖαεόμοιοϛ, τοϛόνδε ἢ τοιόνδε· τὰ μὲ αὐτῦ * χρυσόκομα τῷ ϖτερῶν, τὰ ϑ', ἐρυθεά. ἐϛ τὰ μάλιϛα αἰετῷ ϖροϛήκουϛιν μιοὶ τὰ ἶ ϑ., ἢ τὸ μέγαϑ. τῦτον ϑ' λέγουϛι μηχανᾶϑαι τάδε (ἐμοὶ μὲ ὐ ϖιϛὰ λέγοντεϛ) ἐξ Ἀραβίηϛ ὁρμεωμένυν, ἐϛ τὸ ἱερὸν· τὸν ἥλιον κομίζειν τὸν ϖατέρα, ὃν σμύρνῃ ἐμϖλάϲαντα, ἢ ϑάϖτειν ἐν τῷ ἥλιυ τῷ ἱρῷ. κομίζειν ϑ' ὧδε· ϖρῶτον, τῆϛ σμύρνηϛ ὠὸν ϖλάϲαι ὅϲον δυνατόϛ ἐϛι φέρειν. μετ' ϑ', ϖειρᾶϑαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν ϑ' ἀϖοπειρηϑῇ, ὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὠὸν, τὸν ϖατέρα ἐϛ αὐτὸ ἐνιϑέναι. σμύρνῃ ϑ' ἄλλῃ ἐμϖλάϲαι τῦτο, καὶ ὀπὶ τῷ ὠῷ ἐγκολλήϲαϛ ἐνέϑηκε τὸν ϖατέρα. ἐγκειμένυ ϑ' τῦ ϖατεὸϛ, γίνεϑ' τωὐτὸ τὸ βάρ. ἐμϖλάϲαντα ϑ', κομίζειν ἐϖ' Αἰγύϖτυ ἐϛ τὸ ἥλιον τὸ ἱερόν. ταῦτα μὲ τῦτον τὸν ὄρνιν λέγουϛι ϖοιέειν. Εἰϲὶ ϑ' ὠδὲ ὄφιεϛ ἱεροὶ ὄφιεϛ, ἀνδρώϖων ὀδαμᾷ δηλήμονεϛ· οἱ μεγάϑει ἐόντεϛ μικροὶ, δύο κλρεα φορέουϲι, ϖεφυκότα ἐξ ἄκρηϛ τῆϛ κεφαλῆϛ. τὺϛ ἀϖοθανόνταϛ ϑάϖτουϲι ἐν τῷ ἱρῷ τῦ Διόϛ. τότυ γὰρ σφεαϛ τῦ ϑεῦ φαϲὶ εἶ) ἱρούϛ. Ἔϛι ϑ' χῶρ. τῆϛ Ἀραβίηϛ κτ' Βυτῆν ϖόλιν μάλιϛά κῃ κειμέν. ἢ ἐϛ τῦτο τὸ χωρίον ἦλϑον ϖυϑομένυ. ὧδε· ϖρὸ τῷ ϖτερωτῷ ὀφίων· ἀϖικόμην. ϑ', εἶδον ὀϛέα ὀφίων, ἢ ἀκάνθαϛ· πλῆϑοϛ μὲ ἀδύνατα ἀϖηγήϲαϑαι· ϖεφοὶ δὲ ἦϲαν ἀκανθίων ἢ μεγάλοι, ἢ ϖοικιλώτεροι, ἢ ἐλάϲονεϛ· ὅϖ τέτων. ϖολλοὶ ϑ' ἦϲαν ἔτι. ἔϛι ϑ' ὁ χῶρ. τοῦτ' ἐν ᾧ αἱ ἄκανθαι κατακεχύαται, τοιόνδε τιϛ· ἐϛβολὴ ἐξ ὀρέων ϛεινῶν ἐϛ ϖεδίον μέγα· τὸ ϑ' ϖεδίον τῦτο ϲυμϖίπτει τῷ Αἰγυϖτίῳ ϖεδίῳ. λόγ. δέ ὄϛι, ἅμα τῷ ἔαρι ϖτεροντὺϛ ὄφιαϛ ἐκ τῆϛ Ἀραβίηϛ ϖέτεϑαι ἐϖ' Αἰγύϖτυ. τὰϛ δ' ἴβιϛ τὰϛ ὀρνίθαϛ ἀϖαντώϲαϛ ἐϛ ϛόμα ταύτηϛ τῆϛ χώρηϛ, ἢ ϖαρεῖναι τὺϛ ὄφιαϛ, ἀλλὰ κατακτείνειν. ἢ τιμᾷ ἴβιν ϑᾶμα τῦτο τὸ ἔρ- γον τεϖιμῆϑαι λέγουϲι Ἄραβεϲι μεγάλωϛ ϖρὸϛ Αἰγυϖτίων. ὁμολογέουϲι ϑ' ἢ Αἰγύϖτιοι

1 Lutræ, *sive* lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr. 2 Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillam. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt. * χρυσόκομα legit Cl. Salmaſius.

διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς ἰβὶος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γερανώδεα, πρόσωπον δὲ ἐς παμφίλυσα ὀξύγυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τοῦτο μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων πρὸς τοὺς ὄφις, οἷόν ἐστι. τῶν δὲ ἐν πόλι μᾶλλον εἱλυμμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δικαιοῦσι γὰρ δὴ εἶναι αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴν πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίης ἄκρης. ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλαινά ἐστι δεινῶς. σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ὁμοφυὴς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵηπερ τῶν ὑδρέων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα ποιεῦνται μὲν θηείων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἳ μὲν περὶ τὴν ἀπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε ἀγαχρέωνται· συρμαΐζουσι τρῆς ἡμέρας ἑπτῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι δηριώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νόσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λιβύας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι ἡ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. οἱ γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς οἱ μὲν κυλλῆς ὀνομάζουσι. οἴνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ ἀγαχρέωνται· ἔστι γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν πρὸς ἥλιον αὐαίνοντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἐξ ἅλμης τάριχος ἐόντας τεταριχευμένους· ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὑρτύγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱεροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι ἐυδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πάντη πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν ποιεῦσι τὰ συμπόσια ποιεῦνται. παρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα δοκέουσι. Τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπαίξια ἔστι νόμαια,

idcirco ſe his avibus honorem exhibere. Ejus avis ſpecies talis eſt: Nigra tota vehementer eſt, cruribus gruinis, roſtro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem ſpecies eſt nigrarum quæ cum ſerpentibus pugnant. 1 At earum quæ pedes humanis ſimiles habent (nam bifariæ ibides ſunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cervicemque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi ſunt vehementer nigra, crura & roſtrum alteri conſentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, ſed *glabras* & alis veſpertilionis valde ſimiles. Hactenus de ſacris beſtiis dictum ſit. ¶ Ipſorum autem Ægyptiorum, ii qui circa partem Ægypti frumentariam habitant, 2 memoriam omnium hominum commentantes, ſunt fere eorum in quorum ego veni experimentum, longe excellentiſſimi. Tali autem vitæ genere utuntur: Singulis menſibus triduo purgant ſe, vomendo atque inteſtina diluendo, gratia ſanitatis conſervandæ: exiſtimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nam ſunt alioqui Ægyptii omnium hominum, ſecundum Libyas, maxime ſalubri corpore, 3 aeris (ut mihi videtur) beneficio, qui nunquam immutatur: ex cujus mutationibus præcipue exiſtunt in hominibus morbi. Pane veſcuntur quem 4 ex farre conficiunt, quem *panem* colleſtem nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: deſunt enim in ea regione vites. Victitant quoque tum piſcibus (partim crudis ad ſolem arefactis, partim ſalſugine conditis) tum avibus crudis, prius tamen ſale conditis, coturnicibus anatibuſque atque aviculis. 5 cæteris autem vel volucribus vel piſcibus qui ipſis in proximo ſunt, (præter illos qui ab eis ſunt recepti pro ſacris) partim aſſis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi convenerunt, & à cœna diſceſſum eſt, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, ſed pictura & opere verum maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, oſtendenſque ſingulis convivarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis poſt mortem futurus. Hæc illi apud convivia faciunt, contentique moribus patriis, nullum alium aſciſcunt. Quibus cum alia ſunt egregia inſtituta,

LXXV

LXXV

LXXV

LXX

1 Earum vero quæ hominibus magis obſervantur, 2 In prodendis memoriæ factis omnium hominum ſe exercentes. 3 Tempeſtatum. 4 Ex olyris, *id eſt*, ζεα. Cæteris autem quæ cum avibus aut piſcibus affinitatem aliquam habent,

tum v

1 tum vero illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quæ sunt apud Ægyptum, tum vero unde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo decantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius unicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturaque morte decessisset, his lamentis ab Ægyptiis fuisse decoratum: & cantilenam hanc eamque
LXXX solam ipsis institutam. Congruunt præterea in hoc cum solis Græcorum Lacedæmonibus Ægyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac deflectunt, advenientibusque è sedili assurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conveniunt. 2 Invicem compellandi se mutuo in viis adorant, genu te-
LXXXI nus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida 3 ferunt amicula lanea superjecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras gestantur, neque una cum cadavere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: sunt autem Ægyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum vestibus humari religiosum est. de
LXXXII quibus sacra redditur ratio. Alia insuper sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis dieſve cujus deorum sit, & quo quis die genitus, qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus qui in poesi versati sunt usi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia comperta sunt quam à cæteris omnibus hominibus. Nam quum prodigium extitit, scribunt id, observantes quomodo evenerit: &, si quando postmodum hujus simile
LXXXIII extiterit, exemplo prioris putant eventurum. Divinatio apud eos ita est constituta ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Minervæ, Dianæque ac Martis, & Jovis. sed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est, in urbe Buti. Verum hæc vaticinia non eodem modo

καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅπερ ἓν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ κῃ τεῦ μὴν τοι ἔθνεα ἔνομα ἔχει. συμφέρεται ὦν αὐτὸς ἑαυτὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲ καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν μετῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐόντων· ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τὸ νόμα. φαίνονται ὦν ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντα Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνωρον, θρηνέεσθαι τοιούτοισι τοῦτον Αἰγυπτίων πρώτους ὑμνῳδέειν τε καὶ τοῦτο μοῦνον ἐπίστασθαι, καὶ πρώτους σφέας γηγενέας. Συμφέρονται ὦν καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτεράπονται· καὶ ὁκόταν ἵζηται, ἐξ ἕδρης ἀναστέαται. τόδε μὴν τοι ἄλλο Ἑλλήνων ἐδαμοῖσι συμφέρονται ἀντὶ τοῦ προσκυνέειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι, προσκινέουσι, κατιέντες μέχρι γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δ' κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα δουσαμένους, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δ' εἰρίνεα εἵματα λάβῃ ἐπαναβλήδην φορέουσι. ἐς μὴν τοι ἐς γε τὰ ἱερὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφι. ἐς γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δ' ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δ' Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δ' περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μοῖρα τε καὶ ἡμέρη ἑκάστῃ θεῶν ὅτου ἐστί· καὶ τῇ ἑκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἵοισι ἐξεμπέσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ οἰκίοις τισὶ ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν πυθέσθαι γενόμενοι ἐχρήσαντο. πείρατά τε πολέος σφι ἐξεύρηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενόμενοι γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γεγραμμένοι τὸ ἐπιβαῖνον· καὶ ἢν ποτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τοῦτο νομίζουσι ἀποβήσεσθαι· Μαντικὴν δ' αὐτοῖσι ὧδε ἐξευρήκασι· ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, θεῶν δ' θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστί, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅστις μάλιστα ἐν τιμῇ ἔσχε παλαιῶν τε μαντήιον, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. οὐ μὴν τοι αὗται μαντήιαι σφι κατὰ τωὐτὸ

---

1 Tum vero etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decantata: quæ varium quidem pro singularum gentium differentia nomen habet: sed (ut inter omnes convenit) eadem illa est quam Græci canunt, & Linum appellant. ut cum alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, unde Lini illis quem videntur jam inde ab omni ævo cecinisse, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus &c. 2 In viis pro mutua salutatione, ador. 3 *Valla*, ferunt amicula tanquam superjecta: *omittens elpinea, id est*, lanea.

ἐσῶσι

ἑκάστοις, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τόδε σφι δέδασαι. μιῆς νόσου ἕκαστοι ἰητροί εἰσι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δ' ἰητρῶν ἔστι πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ καταστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δ', ὀδόντων· οἱ δὲ, περὶ κοιλιάων νοσεῦντα. Θρηΐκιοι δὲ καὶ παφλαγόνες σφέων, εἰσὶ ἀνδρῶν ἀπηλιώτας ἐκ τῶν οἰκηίων ἀνθρώπου, τοῦ τις καὶ λόγου ἧσσον, τὸ δεῦρο γλίσχρου πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ τὸ πρόσωπον. κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιπόσαρκον τὸν νεκρὸν, αὐτὰς ἀνὰ τὴν πόλιν περιφοιτώμεναι, τύπτουσαι ἐπιζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς σὺν δὲ σφι αἱ περίοικοι συνεπαίρουσαι πᾶσαι. ἐντεῦθεν οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπιζωσμένοι καὶ ἔστοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα πρήσσωσι, οὕτω ἐς τὰ ταρίχευσιν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτῳ κατέαλα, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. ἔστοι ἐπεάν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνους νεκροῦ μιμήματα. καὶ τὰ μὲν αὐχενιαίτατον αὐτέων φασὶ εἶναι τὰ ἐκ ὅσιον ποιεύμενα τὸν ἔνομα ἔχειν· τὸν δὲ δεύτερον δεικνύουσι καὶ δεύτερον τε καὶ ἐς τὰ ταρίχευσιν ἀξιοῦντα· τὸν δὲ τρίτον, ἀνωτελεστάτην. ἐρεσσάμενοι δὲ, συνθέονται παρ' αὐτέων καὶ ἄλλοι τινὰ βούλονται σφι σκυβαλῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκπιδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ἀπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ αὐχενιαίτατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ ἀγκίστρῳ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτῷ οὕτω ἐξαγόντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέι τὰ πλάγια τεμόντες τὰ λαπάρην, ἐξ ὧν εἴλον τὰ κοιλίην πᾶσαν ἐκκαθήραντες δὲ αὖτιν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι· τετριμμένοισι. ἔπειτα τὰ νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων· πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεύνας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, καταειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης πλαμῶσι καταπεπαμμένοισι, ἐπιχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοι μὲν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσέρχνυσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακληίσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι ἐθηκαίῳ, ἑστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον· οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκυβάζουσι νεκρούς·

τετριμμένοισι.

θυμιήμασι.

LXXXIV

LXXXV

LXXXVI

76

sunt omnia instituta, sed differenter. Jam vero medicina apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii 1 alvi partium, alii morborum occultorum. Luctus eorundem ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, homo alicujus momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput sibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto 2 domi cadavere, ipsæ per urbem vagantes se plangunt, succinctæ, nudatis mammillis, & cum eis 3 proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipsi 4 expectorati se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadaver portatum est, ostendunt iis qui portaverunt, exemplaria mortuorum lignea, pingendo assimilata. Et eorum unum accuratissime fabrefactum esse aiunt, (cujus ego 5 nomen si nuncupavero, haud faciam sancte) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, vilissimi. Quibus expositis scisciantur ab iis ad quod exemplum velint effingi mortuum suum. Isti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentissime condiunt corpus: Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, 6 ut quamque partem educentes, ita locum ejus medicamentis explentes. Dehinc acutissimo lapide Æthiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi repurgarunt, ac vino palmeo eluerunt, rursus odoribus contusis proluunt: tum alvum complentes contusa myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, iterum consuunt. Ubi hæc fecere, saliunt nitro abditum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, sindone byssina totum incisis loris involvunt, gummi illinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inferunt mortuum, inclusumque ita, 7 reponunt.

2 Alvi & vicinarum partium, 2 Inter cognatos, *vel necessarios. nisi* οἰκηίους *depravatum est, aut pro* οἰκήμασι *positum.* 3 Affines omnes. 4 Succincti 5 Nomen nuncupare nefas esse duco) 6 Ipsum quidem sic educentes, pharmaca vero infundentes. 7 Reponunt in loculo, *vel potius in loco sepulchrorum loculis dicato,* & rectum statuunt ad parietem. Siquidem mortuos sumptuosissime apparant, *vel adornant.* Eos autem &c.

Eos au-

LXXXVII Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysterem unguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc alvum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahentes, sed per secessum, prehenso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiunt, quorum dierum ultimo cedrinum ungen, quod prius ingesserant, ex alvo egerunt: quod tantam habet vim ut una secum alvum atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis & ossa relinquuntur. Ubi ista fecere, 1 ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negocii suscipiunt.

LXXXVIII Tertia conditura hæc est qua adorantur eorum mortui qui tenuiore sunt fortuna: Ablutionibus ventrem abstergunt, arefaciuntque sale septuaginta per dies,

LXXXIX deinde tradunt reportandum. Uxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formosæ valde & 2 majoris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de causa facientes, ne cum fœminis isti salinarii concumbant. Deprehensum enim quendam aiunt cocuntem cum recenti cadavere muliebri, delatumque

XC ab ejusdem artificii socio. Quisquis autem vel ipsorum Ægyptiorum vel externum compertus, sit mortuus, sive à crocodilo raptus, sive ab ipso flumine necessarium prorsus est ei civitati ad quam ejectus est, condire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem nec contingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum, 3 nisi ipsis Nili sacerdotibus, utpote majus quiddam quam hominem mortuum tractantibus ad sepe-

XCI liendum. Græcanicis institutis uti recusant, & (ut semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis uti volunt. Et hoc quidem cæteri Ægyptii observant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ, prope Neam urbem: quo in oppido est templum Persei, Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti sane è saxis vestibulo, stantibus desuper duabus grandibus è lapide statuis. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparare frequenter è terra exeuntem, frequenter intra templum. Ejusque sandalium quod ge-

Τὲς ὃ τὰ μέσα βιωλυμένους τῷ δὲ πολυτελεΐῳ ἐκφεύγοντας, σκυβάζουσι ὧδε. ἐπὴν κλυσσῆσας πλύνωσι τὸ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλειφαίου γινόμενον, ἐν ὧν ἔπλυναν τὸ νεκρὸν τῷ κηλίλῳ, ἔστε ἀναταμόντες αὐτὸν, ἔστε ἐξελόντες τῷ νήθῳ καὶ ὃ τῷ ἕδρῳ ἐσπηδήσαντες, καὶ βαστάσαντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τῷ κερδίλῳ, τῷ ἐσπλύναν πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτῳ δύναμιν, ὥστε ἅμα ἑωυτῇ τῷ νήθῳ καὶ τὰ σπλάγχνα καταπεπηγότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον καὶ τὰ ὀστέα. ἐπὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπὸ τῶν ἔδωκαν οὔτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρήγματοδυσεντες. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἔστι ἥδε, ἢ τὰς χρήμασι ἀδυνατέρους σκυβάζει συριῇ, σιηθήσαντες τῷ κηλίλῳ, ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπὸ τῶν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσας ἂν ὦσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεύνου γυναῖκες· ἀλλ' ἐπὰν τριταίας ἢ τεταρταίας γλύωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ πιέουσι οὕτω τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί· λαμφθῆναί γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός· κατείπαι δ' ἂν τὸν ὁμότεχνον. Ὅς δ' ἂν ἢ αὐτὸς Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως τῶν κροκοδείλου ἁρπαχθείς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηώς, κατ' ὃν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ φαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, οὔτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χειρὶ ἁπτόμενοι θάπτουσι. Ἑλλήνεσι δὲ νομίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· τοὺς δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμῶν μηδαμῶν ἀνθρώπων νομίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ δὲ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱροῦ, λίθινά ἐστι, μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος· φασὶ δὲ οἱ Χεμμῖται λέγεσι δὲ Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φανῆναι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδαλιόν τε αὐτοῦ πεφο-

1 Sic mortuum *propinquis* reddunt, nulla re alia facta. Tert. 2 In pretio habitæ f. 3 Sed eum sacerdotes ipsi Nili, veluti majus quiddam quam humanum cadaver, manibus contrectantes sepeliunt.

ρημμένον δύο πήχεας, ἐὰν τὸ μέγαθος, δηλοῖ. τὸ ἐπεὰν φανῇ, δὴ τότε εὐθυμέειν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι· πιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῇ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν πᾶσι ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα. 77 εἰρομένῳ δέ μοι ὅτι σφι μέγιστοι εἶεν δεῖξαι ὁ Περσεὺς ἑωυτὸν φαινόμενος, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τε ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἠπείρου πολιήτην γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα εἶναι Χεμμίτας, ἐκπλώσαντας ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ τούτων ἡμεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλήν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ ἐπὶ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δέ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τό τε τῆς Χέμμιος ἔνομα πεπυσμένον ἐπὶ τῆς μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν καταστῆσαι. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τἄλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἔχας. αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀταρ πρὸς αὐτοπηλείην τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης ἡμῖνται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλά, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ' ἐπεὰν ἀρήϊα, αὐαίνουσι. πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερὲς, * ὀπλίσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμα καὶ ἐγγλύσει δαπεπέως ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι φύεται ἐμφυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κνῆμος σφηκῶν ἰδέλῳ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρῶν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὸν δὲ βύβλον τὸν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀνασωσώσωσι ἐκ τοῦ ἕλεος, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλό τι τρέπουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἓξ πήχεας, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ ἂν καὶ κάρτα βύλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ 50 διαφανέϊ πυρώσαντες, οὕτω τρώγουσι. οἱ δὲ τῶν ἰχθύων μάλιστα τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὸν χολίον, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὖος ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν ποσὶ πᾶσι ποταμοῖσι ἃ μάλα γίνονται·

stabat, inveniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem illi aiunt. Faciunt autem Perseo Græcanice gymnicos ludos, per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontantique mihi cur eis solis consuevisset apparere Perseus, & cur in edendo gymnico certamine ab Ægyptiis discreparent, aiebant Perseum ex ipsorum civitate esse oriundum. Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, navigasse in Græciam: 1 à quibus originem gradatim ducendo, deveniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob causam quam & Græci dicunt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnovisse. quos postquam agnovisset, & nomen Chemmis ex matre audisset, in Ægyptum venisse, 2 & gymnicum certamen celebrari jussisse. Hæc XCII omnia opinantur Ægyptii qui supra paludes incolunt. ¶ Qui vero in paludibus, utuntur eisdem quibus cæteri Ægyptii moribus, cum in aliis tum in habendis singulis uxoribus, quemadmodum Græci. Cæterum ad victus facilitatem alia sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius plenus campos inundavit, in ipsa aqua exoritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea ubi demessuerunt, ad solem exiccant: deinde quod medium loti est, papaveri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos. Est autem hujus loti radix quoque esculenta, etiam suavitate præstanti, orbiculata, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio 3 calice germinans è terra, simillimus specie est favo vesparum. In eo esculenta quædam instar nuclei olivæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Jam vero byblum annuum ubi è paludibus excerpserunt, superiorem ejus partem amputant, quam in aliud quiddam convertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venundant. Eo siqui admodum suavi uti cupiunt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos ubi ceperunt, exentératos ad solem desiccant, exiccatisque deinde vescuntur. In flumini- XCIII bus non fere gignuntur pisces gregales:

1 Quorum genealogiam describentes, deven. 2 Se igitur certamen gymnicum ipsius jussu peragere. Et hi quidem sunt ritus Ægyptiorum qui sup. 3 Calice adnascente è radice, simil. * πλίσαντες, Salmasius.

sed nu-

ſed nutriuntur in ſtagnis. qui hæc faciunt: ſimulac inceſſit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus maſculis genituram ſpargentibus, quam fœminæ 1 conſectantes, recurvando ſe ex ea concipiunt. Eædem ubi prægnantes in mari ſunt effectæ, remeant omnes rurſus ad loca ſibi conſueta, non amplius eorundem ductu, ſed fœminarum. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes inſtar milii parva, quæ mares venientes devorant: Sunt autem ea tanquam milii grana, piſces: quum ex illorum granorum reliquis non devoratis, ſed nutritis, piſces fiant. Ex his piſcibus qui capiuntur, dum in mare meant, 2 his detrita dextra: quod ea de cauſa patiuntur, quod in mare dum tendunt, à ſiniſtra terram legunt: rurſus eadem via revertentes, incurſant atque offenſant contingendo terram plerumque, ne itinere aberrent propter aquæ decurſum. Nilo incipiente augeſcere, in primis depreſſa *loca* terræ & lacunæ fluvio proximæ impleri incipiunt. Conſeſtimque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuo cuncta piſciculis minutis opplentur. Unde autem veriſimile ſit eos gigni, hoc mihi videor cauſæ intelligere, quod ſuperiore anno poſtquam Nilus abſceſſit, piſces qui ova in cœno peperérant, una cum poſtremis abeunt aquis; circumacto rurſus anno, ubi aqua reſtagnavit, protinus ex his ovis gignuntur piſces. Et ad piſces quidem quod attinet,

XCIV ita ſe res habet. Porro Ægyptii qui paluſtria accolunt, unguento utuntur ex fructu ſillicypriorum, quod appellant Ægyptii 3 kiki, hunc in modum conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos ultro naſcuntur, ad oras fluminum ſtagnorumque ſerunt, multum quidem fructum ferentia, ſed graveolentem. Hunc ubi collegerunt, alii contuſum, ad ignem, alii in ſartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quam oleum,

XCV ſed graveolentiam exhibens. Sunt autem adverſus culices, quorum magna vis eſt, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui ſupra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri aſcendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare.

τρεφόμενοι ὑπ' ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεως, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὠυτὸ θάλασσαν· ἡγέονται ὑπ' οἱ ἔρσενες, ἀποῤῥαίνοντες τῇ ὄψῃ· αἱ δὲ, ἐπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτέων κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες ἠμύωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἔκαστοι. ἡγέονται μὲν τοι γε ἐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεόμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τῷ μὲν ὠῶν ἀποῤῥαίνουσι κατ' ὀλίγους τοὺς κέγχρους· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι ἴσοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν φθειρομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἀλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται πλεμμύροι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ὑπὸ δεξιὰ τετρίφαται. παίχουσι δὲ ταῦτα μάλα τόδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται ἐξοχεμπτόμενοι, καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ μάλα τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεως ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ περὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίμπλαται πάντα. κόθεν δ' ἂν εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω καταμανθάνειν τοῦτο. τὸ πρότερον ἔτεος ἐπεὰν ἀποληφθῇ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ὠὰ ἐς τὸν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες ἴσοι. καὶ παρὰ μὲν τῶν ἰχθύων ὅτῳ ἔχει. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· πιέουσι δ' ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων ἀείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα. τὰ μὲν ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἀπιερώμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τούτων ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀποπιέουσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀποπιέουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συλλέγουσι. ἔστι δὲ παχὺ, καὶ ὀδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τοῦ λύχνου πρόσκειται· ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. Περὶ δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι δεδιήμεσται· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι.

1 Conſectantes, abſorbent, & ex ea conc. *Legendum enim* ἀναπάπτουσι *ex vet. cod. non* ἀναπάμπτουσι *cum Valla, nec* ἀναλάμπτουσι, *cum vulg. edit.* 2 His capita ſiniſtram verſus attrita apparent: qui vero capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam cauſam pat. 3 *Vulgo ricinus eſſe exiſtimatur.*

τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι πάδε ἀντὶ πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔχληται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τῷ δὲ νύκτα αὐτῷ χρέεται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτῳ ἴσησι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἔπειτα ἐνδὺς ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ὦν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐλιξάμενος δύδῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου ἐδὲ πειρῶνται ἀρχιώ. Τὰ δὲ πλοιά σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης πεποιημένα, τῆς ἡ μορφὴ μάλιστα ἔστι ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἔστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κυφαμβοι ξύλα ὅσον τε δεκάπηχα, πλινθηδὸν σωρηθεῖσι, ναυπηγοῦμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνὸς καὶ μακρὸς περιείρουσι τὰ δεκάπηχα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερθε τείνουσι αὐτῶν· νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν πιεῶται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβαίνεται. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ τὸν ποταμὸν οὐ δυνατὰ πλέειν, διὰ μὴ λαμπρὸς ἀνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερράμμενη ῥίπεϊ καλάμου, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φερομένης, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥοῦ ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὴν βάριν (τοῦτο γὰρ δὴ ἐνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἐπελκόμενος, καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πολλὰ, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας talάντων. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὸ χωρίον, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γὰρ Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ οὗτος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὀξέος Δέλτα, καὶ διὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων,

τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι] At qui intra paludes habitant, alii turrium vice ſunt machinati, hæc videlicet: Singuli ſua habent retia, quibus per diem piſces capiunt, 1 eiſdem noctu utuntur cubili in quo requieſcunt. Circundatis illis, deinde operti ſomnum capiunt. qui ſi in veſtimento involuti aut in ſindone dormirent, eos per ipſa indumenta culices morderent: per retia vero ne tantulum quidem mordere conantur. 2 Naves eorum onerariæ ſunt factæ è ſpina, cujus figura ſimillima eſt loto Cyrenæo, & cujus lacryma gummi eſt. Ex hac ſpina ligna concidunt, quæ magnitudine bicubitali, 3 tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum denſos ac longos ſtipites appendunt: ubi hunc in modum compegerunt, deſuper frequentia tranſtra extendunt. 4 Commiſſuris nequaquam utuntur, ſed introrſum compages byblo innectunt. Gubernaculum 5 ſcite faciunt, & hoc per carinam tranſit. Malo quoque ſpinaceo, & velis ex byblo utuntur. Hæc navigia contra flumen meare non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verum à terra protrahuntur. Secundum decurſum hoc pacto feruntur: Eſt 6 janua ex myrica facta, 7 putaminibus arundinaceis ſtrata, & lapis politus duorum fere talentorum pondo. hujuſmodi 8 januam fune alligatam, in anteriore parte navis ſinunt deferri: lapidem vero retrorſum alio fune. 9 Ita janua, impetu aquæ inſidente, protinus meat & trahit barim: hoc enim his navigiis eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur, fundo admotus dirigit navim. Horum navigiorum ingens apud illos eſt copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ urbes apparent, eatenus extantes ut inſulis Ægæi maris fere aſſimiles eſſe videantur. Nam cætera Ægypti, pelagus efficiuntur: ipſæque urbes, ſolæ extant, *quæ ſtationes navium faciunt*. Nec jam, quum hoc contingit, per alveum fluminis, ſed per medium campi navigatur. Ex Naucrate quidem 10 Memphin verſus, non jam juxta pyramides ipſas, ſed juxta acumen Deltæ & urbem Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratem verſus per campum

ὁμοιοτάτη] XCVI

δύνανται] XCVII

ἑλκόμενος] XCVIII

πόντῳ] XCIX

1 Nocte vero ſic utuntur: Cubile in quo quieſcunt, reti circumdant, deinde op. *ut legatur* ὕτω, *non* αὐτῷ. 2 Navigia eorum oneraria ſunt facta è ſp. 3 In formam lateris comp. hunc in m. compingentes: Cuneis frequentibus & longis circumnectunt bicubitalia ligna. ubi hunc in m. 4 Curvatis autem in gyrum lignis non ut. 5 Unum faciunt, ἕν, *pro quo hic legit* ἓξ. 6. Cratis. 7 Ex arundinum reſegminibus conſuta, *vel contexta*, & lapis perforatus, duorum ſ. &c. 8 Cratem. 9 Cratis itaque imp. 10 Memphin verſus naviganti, juxta ipſas pyramidas eſt curſus, *id uſt tenetur, vel dirigitur*. at ne hic quidem eſt *tum*, ſed, *eſt alius* juxta ac.

ad An-

ad Anthyllam urbem venies, & ad urbem
XCVIII quæ vocatur Archandri. Harum urbium Anthylla, quæ est insignis, datur peculiaris in calceamenta uxori semper ejus qui in Ægypto regnat. quod factum est ex quo Ægyptus fuit ditionis Persarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archandri enim urbs nominatur. 1 Quod si alius quisquam Archander esset, nequaquam Ægyptium nomen foret.
XCIX Hactenus quæ vidi, quæ novi, quæ interrogavi, dicta sunt: hic pergam disserere de Ægypto quæ audivi, addens & aliquid quod ipse viderim. ¶ MENEM, qui primus apud Ægyptum regnavit, aiebant sacerdotes 2 junxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam eum, Libyam versus totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alveum. ita flumen facto alveo per medium montium fluere. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus. Quos si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, 3 id unde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem urbem hanc conditam quæ nunc Memphis appellatur (est enim Memphis in angustiis Ægypti sita) & exterius aquilonem versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem in ea urbe extructum hoc templum Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum.
C Post hunc recensebant è libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent Æthiopes, & una mulier alienigena: cæteri, viri Ægyptii. Mulieri quæ regnavit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. ultam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo absumptis. 4 Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: & convocatis

ἤξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τλὼ Ἀρχάνδρυ καλουμένην. Τουτέων ὦν ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετον δίδοται τῇ αἰεὶ βασιλεύοντι Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ οὗ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸν Ἀρχάνδρυ τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρυ πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἀρχανδρος· ἐὼ μέν- 79
τοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὅψις τε ἐμὴ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, καὶ ἤκουον. προσέσται δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτον μὲν ἀποσεφυρῶσαι τὸ Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν πρὸς τὸ ὄρος τὸ Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης αἰγιόνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεύσαι, τὸ μέσον τῶν ὀρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀποστρέφεται ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενοι ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβαλεῖν ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πᾶσι Μέμφι καταικλυσθῆναι ἔστι. ὡς δὲ τῷ Μηνὶ τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλέϊ χέρσον γε δοκέναι τὸ ἀποστρέφεται, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι δὲ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς πρὸς ὁρύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. τὸ γὰρ πρὸς τὸ νῶτος ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου, ἄλλων βασιλέων τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίων τε καὶ τεσσερεσκαιδεκάτων ἐνόματα. ἐν τοσούτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέσασθαι ἀδελφεῷ, τὴν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείνασαι δὲ, ὧδε οἱ ἐκείνη ἀπέδοσαν τλὼ βασιληίῃ· τούτῳ τιμωρέσασαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων δόλῳ διαφθεῖραι. ποιησαμένην γὰρ μιν οἰκήματα μεγάλα, ὑπόγαιον, καινὸν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέσασαν δὲ μιν

Ψάμμιον

βύβλων

καλέσασαν

1 Sed fieri potest ut aliquis alius Archander fuerit: non tamen Ægyptium est hoc nomen. 2 Aggessisse Memphin. fluvium enim totum præterlabi solitum montem sabulosum Libyam versus: Menem autem supra stadia circiter centum à Memphi, sinu qui meridiem versus ferebatur obstructo, aref. pr. 3 Quum ea pars à qua fluvium arcuerat, continens facta esset, *vel terrestris*, ibi ab e. 4 Nam quum domum conderet, specum subterraneum & eum quidem valde longum excavasse, ut ipsa quidem dicebat, mente autem aliud machinatam esse. & convoc. *ut legatur* κενῶν, *non* καινῶν.

Αἰγυπτίων τὲς μάλιστα μεταρσίους τῷ φόνῳ ἤδεε, πολλὲς ἐσιᾶν· δαινυμένοισι ᾗ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτῆ μεγάλου. παύεσθαι μὲν πέρι πισαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτὸς μὲν, ὡς τῶτο ἐξέργασο, ῥῖψαι ἐς οἴκημα σφετέρῳ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος ᾖ τα. Τῶν ᾗ ἄλλων βασιλέων, ὁ μὲν ἔλεγον ἀδεμίαν ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' οὐδὲν ἧσσον λαμπρύνεσθαι, πλὴν ἑνὸς τῷ ἑξάτῳ αὐτέων Μοίριος. τῶτον ᾗ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τῷ Ἡφαίστῳ τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι· τῆς ἡ περίμετρος ὅσων δεῖ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῷ μὲν μεγάθεος πέρι, ὁμῶς αὐτῇ τῇ λίμνῃ ὀλίγον μνήσομαι. τέτων μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῷ ᾗ ἄλλων οὐδένα οὐδέν. Παραμείψαμενον ὦν τέτους, τῶν ὀπίσω τούτοισι ἡμομένην βασιλέος, τὸ οὔνομα ἦεν Σέσωστρις, τοῦτον μιν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ παρὰ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς πρὸς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους κατεστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν ᾗ, ὀπίσω ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον καὶ τὸν ἱρέων τὸν φάσιν, στρατὸν πολλὸν καὶ λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενον. ὁκόσοισι μὲν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς ἐλευθερίοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας ἀνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λέγουσας τό, τε ἑωυτῦ οὔνομα καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἑωυτῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁκόσοισι ᾗ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλις, τούτοισι ᾗ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταὐτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῷ ἐθνέων ἡμομένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσανέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἶησαν ἀνάλκιδες. Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῄει τὴν ἤπειρον. ἐς ὃ δὴ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τὲς Θρῄκας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ ὁ Αἰγύπτιος στρατὸς ἐν μοῦνα γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαινόμενα σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι ἐνθεῦτεν δὲ διαστρέψας ὀπίσω, ἦλθε· καὶ ἐνταῦθά τε ἐγένετο δὴ Φάσι ποταμῷ, ἐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυτῦ στρατιῆς μόριον ὁσονδὴ,

ad convivium multis, quos præcipue noverat fraternæ cædis autores fuiſſe, per occultum quendam ſpecum immiſiſſe flumen diſcumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquam quod, ubi hoc feciſſet 1 conſperſiſſe eam multo cinere ædificium, quò impunita eſſet. Aliorum autem regum nullum re- CI
ferebant clarum opus editum, niſi unius, qui poſtremus horum extitit, MOERIS. Hunc enim ædificaſſe memoratu digna Vulcani veſtibula, ad ventum aquilonem vergentia: & ſtagnum effodiſſe, cujus quot ſint in ambitu ſtadia, poſterius aperiam: & pyramides in eo extruxiſſe, de quarum magnitudine ſimul cum ipſius lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidiſſe: alios autem nihil prorſus.
¶ Quos ego prætergreſſus, ejus qui his CII
ſucceſſit, nomine SESOSTRIS, mentionem habebo. Iſtum dicebant ſacerdotes, 2 primùm longis navibus ex Arabico ſinu profectum, rubri maris accolas in ſuam poteſtatem redegiſſe: progreſſumque longius, veniſſe in mare jam vadoſum, & proinde non navigabile. Illinc ubi retro ſe ad Ægyptum recepiſſet, ſecundum ſacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexiſſe: omneſque gentes, ut in quamque incidebat, ſubegiſſe. Et quaſcunque earum nanciſcebatur feroces & vehementer ſtudioſas libertatis, in earum regionibus cippos ſtatuebat, inſcriptos literis ſui nominis & patriæ, & quæ referrent ipſum illos vi ſubegiſſe: quarum vero urbes nullo prælio nulloque negotio cepiſſet, his cippis inſcripſit tum eaſdem literas quas ſcripſerat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planum facere volens, illos haudquaquam viriles extitiſſe. Hæc fa- CIII
ciendo peragrabat continentem, donec ex Aſia in Europam tranſgreſſus, Scythas ſubegit & Thraces: ad quos uſque & non ulterius mihi videtur Ægyptius exercitus perveniſſe, quoniam in iſtorum terra tituli, non ultra, poſiti apparent. Hinc digreſſus retro abiit, & poſteaquam ad Phaſin ſubſedit, 3 quid deinceps, non habeo quod dicam, an ipſe rex Seſoſtris, diviſo ſuo exercitu, aliquantulum copiarum reliquerit

1 Seſe conjeciſſet in domum cinere plenam, quò imp. 2 *Hunc locum Budæus ita vertit*, Primum omnium regum longis navibus Arabicum ſinum prætervectum, & populos rubri maris accolas in poteſtatem ſuam redegiſſe: indeque retro iiſdem veſtigiis reverſum, & coactis ingentibus copiis tranſgreſſum in continentem infeſto exercitu obvias ubique gentes ſubegiſſe: Quaſcunque autem erat nactus gentes ſtrenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupide dimicantes, per horum ille regiones ſtelas, *id eſt*, *cippos lapideos*, ſtatuebat, literis ſignificantes ipſius regis nomen & patriam, & ut copiis eos propriis ac viribus ſubegerat. Quorum verò urbes nullo negocio aut incruento certamine cepiſſet, apud hos itidem ut apud illos qui ſtrenuitatis ſpecimen ediderant, cippos quoque ſtatuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adſculpebat, ſignificare volens eos ignavos eſſe. 3 Deinceps pro comperto dicere non poſſum an ipſe r.

reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis, circa fluvium Phasin subsiterint.
CIV Nam Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius notum quàm ex aliis auditum refero. Cujus rei quum mihi cupido incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. 1 Ipse autem ex hoc conjecturam capiebam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint hujuscemodi) 2 sed quod isti præcipue. Præterea quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio statim pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syrii qui sunt in Palæstina, didicisse id ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse aiunt. Hi enim ex hominibus soli sunt qui circumciduntur: & in hoc faciendo, agnoscuntur Ægyptii esse. Ægyptii vero atque Æthiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse perantiquum. Sed quod ex Ægypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi fit hoc testimonium: quod hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, nec eorum qui nascuntur,
CV virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione 4 operantur: omnisque utrorumque vita pariter & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur
CVI Ægyptiacum. Titulorum quos Sesostris rex Ægypti 5 regionatim erexit, plerique jam incolumes non extant. quosdam in Syria Palæstina ipse vidi inscriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ hujus viri figuræ visuntur in petris incisæ: una quidem quâ ex Epheso in Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In quarum utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens: sinistra arcus, cæteramque item armaturam & Ægyptiacam

αὐτῶ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἶτα τῶ τινες στρατιωτέων ὂν τῇ πλάνῃ αὐτὸ ἀχθεδέντες, ὧδε Φάσιν πλαμῶν κατήκειναν. Φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φρενὶ ἐγένετο, ἠρόμεω ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶ Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶ Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δ' εἰκάσας τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ ὀλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθιοπες ὧδε ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Συριοι δὲ οἱ ὑπὲρ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀσυγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. ἔστι γὰρ εἰσὶ οἱ ὑπερτομνόμυοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ ἔστι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες ταυτά. αὐτῶ δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι ὧδε τῶ ἑτέρων ἐξεμάθησαν. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ὅτι μισοῦμοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὁμιλέουσι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τοὺς ὁμοτρόπους ἐὼν ὑπερτομνυσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἴπω ὧδε τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι περισσέρεες εἰσί. λίνον μοῦνοι ὅτοι τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερὴς ἐστὶ ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδόνιον κέκληται· τὸ μέντοι ἄπ' Αἰγύπτου ἀπικνούμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ στῆλαι, τὰς ἔστα κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι. ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρεον εἶδον, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ ὧδε Ἰωνίῃ δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτῳ τῷ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατίρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ ἀνὴρ ἐγγεγλυπται, μεγάθεϊ πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην

1 Ipse partim ex hoc. 2 Sed ex istis magis, quod soli &c. 3 Et in eo istos Ægyptiorum consuetudinem sequutos constat. 4 Elaborant. *Vel*, *Apparant*. 5 Per singulas regiones.

καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸ ἕτερον ὦμον ἀμφὶ τὰ σηθέων γεάμματα ἱερὰ Αἰγύπτια δύκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ἐκόθεν ἔφυ, ἐνθαῦτα μὲ ὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεσαμμύων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολλὸν τοῦ ἀληθέος ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολλέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀναπαυόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν 81 ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὸν Αἰγύπτιον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ περὶ αὐτῷ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ, περιθέντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὸν δὲ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὸ πῦρ ἐκπέμψαντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐφ' ἑκείνων βαίνοντας διασώζεσθαι. ταῦτα πιθέσθαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων καταικάναι τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοσήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τοιοῦτο Αἴγυπτον, καὶ πειράμενον τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὴ ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῷ τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲ τρόπῳ ἐχρήσατο. τοὺς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ θωμηκέας, ὅτι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐσσομένων Αἰγύπτῳ, πάσας ὅτι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν. ἐποιέετο τε ὑπ ἐκείνου Αἴγυπτον, τοῦ πρὶν ἐοῦσαν ἱππασίμην, καὶ ἀμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἰγύπτου ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἄνιπτος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε. αἰτίαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τῇδε εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκλῃνο πόλις, ἀλλ' ἀναμέσους, ὅτευ ὅκως τε ἀπόοι ὁ ποταμὸς σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατελήφθη Αἴγυπτος. κατανείμαι δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς τελέσδυς ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τὸν κλῆρον ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ,

& Æthiopicam geſtans: & ex altero ad alterum humerum euntes ſacræ literæ Ægyptiacæ ſunt inſculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, 1 ab hac parte non indicant, ſed ab altera. Ea quidam conſpicati, Memnonis imaginem eſſe conjectant, multum à veritate deficientes. Hunc igi- CVII
tur Seſoſtrin Ægyptium ſacerdotes dicebant, redeuntem, multoſque mortales earum gentium ac regionum quas ſubegerat, reportantem, eundem, 2 poſteaquam ad Daphnas Peluſias ſe receperat, fuiſſe à fratre, quem Ægypto præfecerat, una cum liberis invitatum: & quum ille domum exterius materia circumſtipaſſet, ſtruemque incendiſſet, re hunc intellecta extemplo cum uxore deliberaſſe, (nam & uxorem ſecum duxerat) & ea ſuadente ut duos è ſex liberis ſuper ardentem pyram extendens, pontem faceret, ſuper quos ipſi tranſeuntes evaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita incenſis, cæteros una cum patre fuiſſe ſervatos. Soſoſtrin in Ægy- CVIII
ptum reverſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt qui ſub hoc rege immenſæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad divortia aquarum, quæ nunc in Ægypto ſunt, cuncta effodienda ſunt adacti, 3 quia inviti faciebant ut Ægyptum, prius equis & plauſtris agendis ubique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis plana eſt, tamen inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas 4 univerſa loca occupantes: quas ideo rex fodiendas putavit, ut civitatis quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine non laborarent penuria aquæ ad potandum, ſed ea ſuppeditaretur è puteis. Hac de cauſa Ægyptus in- CIX
terciſa eſt, & ab hoc rege, ut dicebant, in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atque hinc proventus inſtituti, impoſita certa penſione, quam illi quotannis ſolverent. Quod ſi cujus portionem alluvione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium

τοῦ ὤρυσσον.

1 Hîc quidem non declaratur, ſed alibi declaratum eſt. 2 Quum in reditu Daphnas Peluſias veniſſet, 3 Et per imprudentiam fecerunt ut Ægyptus pr. e. & pl. agendis ubique idonea, commoditate iſta careret. Nam &c. 4 Et varias formas, *vel varia diverticula* habentes. Regionem autem idcirco rex incidit ut civitat. *Hîc pro* τρόπους *legit* τόπους.

inſpici-

inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto deterius factum eſſet, ut ex reliduo pro portione taxatum vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, *id eſt*, *normam*, & duodecim diei partes à Babyloniis Græci
CX didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoque ſui reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, unam ſuam, alteram uxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic ſtatuæ longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negans Darium tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet: [1] eoque iniquum eſſe hujus ante illius ſiſti donaria, qui rebus geſtis non eſſet illum ſupergreſſus. Hæc loquuto ſacerdoti tamen
CXI ignoviſſe Darium ferunt. ¶ Defuncto Seſoſtre, regnum ſuſcepiſſe PHERONEM ejus filium aiebant, & hunc nullam ſumpſiſſe expeditionem, ſed ei contigiſſe ut luminibus caperetur. idque hac de cauſa: Quum flumen eo tempore copioſiſſimum manaret, ita ut ſupra decem & octo cubitos rura tranſcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [2] facinus admiſiſſe, quod ſumptum ſpiculum in medios fluminis vortices contorſerit: ſtatimque laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe, decennioque cæcum fuiſſe. Undecimo autem anno ex urbe Buti ei oraculum adveniſſe, jam exactum eſſe tempus 3 calamitatis: viſumque ei reditурum, ſi oculos abluiſſet lotio mulieris quæ ad ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia urinam uxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps urinam expertum, tandem vidiſſe. Tumque omnes mulieres quas fuiſſet expertus (præter eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet) unam in urbem coegiſſe, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id eſt*, *rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipſa urbe omnes concremaſſe: & eam cujus lotio lotus viſum recepiſſet, uxorem duxiſſe. Ergo ea clade liberatus cum alia in aliis templis donaria poſuit, omnia memoratu digna, tum maxime memorabilia ac ſpectaculo digna in templo Solis, gemina ſaxa, quos obelos vocant, *à figura veru*,

ἔπεμπε τὲς ὀπισεφομένες, καὶ ἀναμετρήσονται ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γένοιτο, ὅκως τῷ λοιπῷ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη διαρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τετρεῖς, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπιπτε πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην ἀναριθμέειν ἱστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς ἑωυτοῦ πεπτιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσόστριος τοῦ Αἰγυπτίου. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλά τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. ἐκὼν δίκαιον εἶναι φάναι ἔμπροσθεν τοῦ ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγινώμην ποιήσασθαι. Σεσόστριον δὲ τελευτήσαντα, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὸν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φέρωνα· τὸν ἀποδέξασθαι μὲν ὑδεμίην στρατηίην, συμπεσεῖν δέ οἱ τυφλόν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατακλυσθέντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτὼ καὶδεκα πήχεας ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος σφοδροῦ ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ πόταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὴ βασιλέα λέγουσι τῶν ἀταδαλίη χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δεκαετίην μὲν δὴ ἕτεα εἶναι μιν τυφλόν· ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὖρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις τῶν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὴν πρώτην τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς ἐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῷ ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὖρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, κατέκαυσε πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὖρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὴ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα· ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἄλλά τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦτο λόγιον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τὴν ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑκάτερον λίθου,

[1] *Hæc adde poſt Subegiſſet*, Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, ideoque in. [2] Protervitate quadam ſump. [3] Pœnæ qua multaretur.

μῆκος

Φερῶν

ἀνέβλεψε,

μῆκος, πῆχεων ἑκατὸν, εὖρος πόδας ὀκτώ. Τούτου δὲ ἐκράτησε τοῦ βασιλήϊου ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ὄνομα Πρωτέα εἶναι. τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ δι' ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. οἰκέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ σταθμός, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοώς, ὡς διατρίβοι Ἑλένη παρὰ Πρωτεῖ καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ ἄλλη ἄλλης Ἀφροδίτης ἱρὰ ἵδρυται, ἐδαμῶς ξείνης ἐπικαλέεται. Ἑλένην δὲ μοι οἱ ἱρέες ἱστόρεον τὰ δὴ καὶ Ἑλένην ἐγένετο ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀπιπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καί μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγυπτίων πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (ἐπιτρέπουσι γὰρ οὐδὲ τοῖσι πνεύμασι) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτῳ ἐστὶ τὸ νῦν Κανωβικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἐπὶ δὲ τῆς ἠιόνος, ὁ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἂν καταφυγὼν οἰκέτης ὁτεῳδὴ ἀνθρώπων ἐπιβάληται σημαίης ἱρῆς, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, ἐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι· ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρεος ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ὧν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράπαινες, πυνθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἐγίνοντο τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἴη περὶ τοῦ Ἑλένου τε καὶ τοῦ ἐς Μενέλεων οἰκίου· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ ἔνομα οὐ Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τοῦ ταχίστου ἐς Μέμφιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε· "Ἥκει ξεῖνος, γένος μέν, "Τεῦκρος, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλ- "λάδι ἐργασμένος. ξείνην γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ "ἐξαπατήσας τοῦ γυναῖκα, ἀντοῦ τε "ταύτου ἄγων ἧκει, καὶ πολλὰ κάρτα "χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γοῦν τοῦ σοῦ "ἀπενεχθείς. κοτέρα δῆτα τούτων ἐῶμεν "ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεύς "λέγοντα τάδε, "Ἀνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ "ἐστὶ ἀνόσια ἐξεργασμένος ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα ἰδὼν τί κοτε καὶ λέξει. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατοχεῖ. μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς ὃ καὶ

ἐδαμῶς

centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis. ¶ Huic in regno succeſſiſſe aiebant virum Memphiten cui nomen eſſet lingua Græca PROTEUS. cujus nunc apud Memphin viſitur fanum, decorum ſane ac valde adornatum, ad auſtralem partem templi Vulcani poſitum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis caſtra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei eſt ædes quæ vocatur Veneris hoſpitæ: quam conjicio eſſe Helenæ Tyndari filiæ: tum quia apud Proteum fuiſſe diverſatam audivi, tum etiam quod cognomine Veneris hoſpitæ appellatum eſt. Nam quæcunque ſunt alterius Veneris. templa, neutiquam hoſpitæ appellantur. Et ſane percontanti mihi ſacerdotes de Helena, referebant ita rem eſſe geſtam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renavigaret domum, in mari Ægæo ventis curſu excuſſum in Ægyptiacum pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulſum, in Ægyptum, ad oſtium Nili quod vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore, Herculis templum, quod nunc quoque eſt: ad quod ſiquis cujuſcunque hominis ſervus confugiens capiat ſacras notas, ſeſe deo tradens, eum nefas eſt tangere. Quæ ſanctio ad meam uſque ætatem prorſus immutata perſeveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audiſſent, ab eo profugerunt: aſſidenteſque deo ſupplices, Alexandrum inſimulabant, eum deſtructum volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam geſta erat, & illatam Menelao injuriam. Inſimulabant autem de his apud ſacerdotes & apud hujus oſtii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quam raptiſſime Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetravit: quippe ſeduxit hoſpitis uxorem, quam ſecum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulſus eſt: utrumne ſinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit ſecum eripiemus? Ad hæc remiſit Proteus qui diceret. Virum iſtum, undecunque is ſit qui rem nefariam in hoſpitem ſuum perpetravit, comprehenſum ad me deducite, ut quidnam dicturus ſit ſciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, naveſque ejus diſtinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam

CXII CXIII CXIV CXV

1 ſervos

1 servos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde cum navibus profectus. Alexander illi & genus suum commemoravit, & patriæ nomen, & unde navigasset, & quo. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac 2 tergiversantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer de nullo peregrino supplicium capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. 3 omnium hospitum deterrime, scelestissimum facinus admisisti, à tuo ipsius hospite erepta uxore: 4 neque his contentus, cum ea abisti. Ac ne his quidem satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momenti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas non sinam, sed ego hæc Græco hospiti reservabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi vero ipsi, tuisque convectoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea adventum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est usus, in quem transtulit, declarans se hunc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem ejusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœniciæ applicuisse. Meminit enim hujus rei in laudanda virtute Diomedis: ita verbis inquiens,

CXVI

Iliad. ζ.

Picturata inerant ibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quarum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Odyss. δ. Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Jove nata probum præsensque venenum,

τὲς ἱκέτας. ἀνακρμιδέντας ὑπάντων, ἠρώτα
τ' Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς, τίς τε εἴη, κὴ
ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ κὴ τὸ γένος κατέλεξε,
κὴ τῆς πάτρης εἴπε τὄνομα. κὴ δὴ κὴ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετ' δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένῳ δὲ τῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐν τῷ λόγῳ, κὴ ἐ λέγοντ τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ ἑρμήνηες ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τῷ ἀδικήματ. τέλ δὲ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ ὡς ἐπὶ πολλῷ ἠγεύμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἔδη ἀπλαγμένοι ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγώ ἄν σε ὑπὲρ τῦ Ἕλληνος ἐπισάμην. ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχών, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο· ὡς τὸ σεωυτῦ ξείνου γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. κὴ μάλα ἐκ ἤρκεσέ τοι τὸ συγγηράσας αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν, οἴχῃ λαβών. κὴ ὑδὲ τοῦτό τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ κὴ οἰκία τῦ ξείνου κατέαισας ἦκες. νῦν ὦν ἐπειδὴ ὡς πολλῷ ἤγημαι μὴ ξεινοκτυπέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην κὴ τὰ χρήματα ἔ τοι περήσω ἀπάγειν, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγὼν ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε κὴ τὲς σὺς συμπλόυς τριῶν ἡμερέων περαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους ὡς εἰρύσεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν ὧδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες ἠμέας. δοκέει δέ μοι κὴ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' ἐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην συνωφερὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷπερ ἐχρήσατο ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς κὴ τοῦτον ἔσαιτο τὸν λόγον. δῆλον δὲ κτ' γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, κὴ ἐθέλων ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπενείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος, κὴ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ὑπεμέμνητο δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀρετῇσι. λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὑπερπόντια εὖρεα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε δῖα γυναικῶν.

ὑπεμέμνητο δὲ κὴ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,

---

1 Supplices ἱκέτας, *pro quo hic legit,* οἰκέτας. 2 *Ad verbum,* Non dicentem veritatem 3 Qui (ὁ omnium hominum deterrime) hospitio exceptus, scelestiss. *At hic pro* ξεινίων *legit* ξείνων, *jungens cum* ἀνδρῶν, *& omittens* τυχών. 4 Neque vero tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Potest & aliter exponi* ἀναπερώσας.

Ἑλλάς,

Ἐδλὰ, τά οἱ Πολυδάμνα πόρε Θῶν Θ.
ωδάκιτις,
Αἰγυπτίη τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρ Θ. ἄρυρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δ' οὖλα.
καὶ τάδε ἕπεα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος λέγει,
Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμάασι νέεσθαι
Ἔχον, ἐπεὶ ἧσιν ἔρεξα πλημόεσσ' ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμορέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῆς ἐστι Σιδών, οἰκέουσι τῇ Συρίῃ. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τάδε τὸ χωρίον ἐξ ἴσης, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι ἐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' οὐκ ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τούτοισι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ τῇ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. ἐγὼ δέ μοι τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες περὶ τοῦ Ἰλίου ἠμείφθη, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἰσορέοντι φαμένοισι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατὸν πολλὸν βοηθοῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβάντων δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σφὶ δὲ εἶναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεί τε ἐς λεχθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν, Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἔκλεψε Ἀλέξανδρος, τήν τε ἀδικίην μάτην δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τρῶας τὠυτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεόμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι ταῦτα πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ ἐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας τίνειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶν δοκέοντες τὸν αὐτῶν, ὥστε δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ εἷλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος, ὡς ἐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρότερον ἐπιποθέοντο, ὥστε δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀπέστειλαν παρὰ Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὸν Μέμφιν, εἶπας τὰ ἀληθέα τὰ πρήγματα, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐωυτῆς χρήματα πάντα. τυχὼν μὲν τούτων ἐκλέετο αὐτὸς Μενέλεως ἄδικος. ἐς Αἰγυπτίους. ἀπιπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἀπλοίαι·

Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor:
Ægypti quæ terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem probæ, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit, *Odyss. Δ*
Huc etiam Ægypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cujuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenam ducens, triduo Ilium pervenisse, secundo vento usus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, erasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterum, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognovisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in regionem Teuciam: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium legatos, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenam, [1] opesque quas Alexander furto asportasset, repopoſciſſe, tum injuriæ satisfactionem. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & juratos negasse habere se Helenam atque opes de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se jure reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsum Menelaum ad Proteum mittunt. Hic ubi ad Ægyptum pervenit, & Memphin appulit, expositа rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [2] pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen injurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset,

84 CXVII CXVIII CXIX

1 *Vel*, Resque, 2 *Vel*, Res suas.

idque

idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exectisque, haruspicinam fecit. Quod ubi eum feciſſe reſcitum eſt, inviſus & exagitatus 1 fuga in inſulas Africæ objacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent Ægyptii habebant. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia ut apud ipſos geſta, ſeſe magis habere comperta. CXX Et hæc quidem aiebant Ægyptiorum ſacerdotes. Ego vero 2 ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adjicio hoc conjecturæ, Si intra Ilium fuiſſet Helena, utique fuiſſet Græcis tradita, ſive volente Alexandro ſive invito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii ejus propinqui, ut ſuis ac liberorum corporibus, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quod ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo treſve aut plures perierant cum Græcis præliantes, ſiquid referentibus credi verificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum erat perventurum, ut jam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quum Hector & natu major & virtute præſtantior quàm ille, regnum eſſet defuncto Priamo ſuſceperturus: quem haudquaquam decuiſſet fratri injuſte agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum privatim ipſi, tum cæteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (ut quod ſentio dicam) diſponente, ut funditus everſi planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas à diis eſſe ultiones. Et hæc quidem, 3 ut CXXI mihi videntur, dicta ſunt. ¶ Protei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITUM, qui 4 memoriam ſui reliquit veſtibula ob occaſu ſpectantia templum Vulcani: & eregione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinûm & vicenûm cubitorum longitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, 5 id Æſtatem: quod auſtrum, id Hyemem Ægyptii vo-

ἐπειδὴ ὃ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἰὼν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα ἐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μετὰ δὲ, ὡς ἐπάϊς ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῆσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐντεῦτεν δὲ " ὅκου ἐτράπετο, ἐκεῖσε εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἑωυτοῖσι γλώσσαν, ἀτρεκέως ἐπισάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλογιζόμενος· εἰ μὲν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ ἀποδοθῆναι ἦν ἑκούσῃ τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἐκείνῃ γε ἢ ἀκούσῃ Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, οὐκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι ἀπώλλυντο. αὐτῶν δὲ Πριάμου ἐκ ἔξι ὅτε ὁ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μαχεσαμένων ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδώσειν ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. ὡ μὲν δὴ οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον τοσήτη, ὥστε γηρονθέντος Πριάμου ἐκείνου, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι, ἀλλὰ Ἕκτορι καὶ πρεσβυτέρῳ καὶ ἀνδρὶ ἐκείνου μᾶλλόν γε ἐόντι ἀμείλιχον Πριάμου ἀποθανόντος τῷ Ἀλεξάνδρῳ, τὸν ὑποδεξάμενον ἀδικέοντα τὸν ἀδελφεὸν ἐπιτρέπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δὴ αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐδὲ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τὸ δαιμόνιον ἐπισκοπέοντες, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι " ποιήσαντες, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἰρήσθω. Πρωτέα δὲ ὃ ἐκ δεξάδος τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ περὶ τοὺς πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου πυλῶνας· ἀντίους δὲ τούτων τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν μὲν Αἰγύπτιοι τὸν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι Θέρος· τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλέουσι Θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιεῦσι τὸν δὲ χειμῶνα καλέομεν,

" ὅκου ἐτράπετο, ἐκεῖσε εἶχον

" ποιήσασι,

1 Navibus in Libyam profugit. Inde quonam iter converterit, nihil ampl. *Hîc interpr. pro νηυσὶ legit νήσοισι.* 2 Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adjectis, Si &c. 3 Ex opinione mea d. 4 Monimenta 5 Id Æſtatem vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autem qui ad notum eſt & Hyems vo——

νον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἐρδωσι. πλοῦτον ὦ τούτῳ τῷ βασιλέϊ ἡμέας ἀργύρου μέγαν, τὸν ἀνδένα τῷ ὕστερον δυνεσαφέντων βασιλέων δυώδεκα τοῦτον ἐκβαλέειν, οὐδ' ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον ὦ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεται οἴκημα λίθινον· τοῦ τοῖχον ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς
85 οἰκίης ἔχειν. τὸν ὦ ἐργαζόμενον, δολοφρονέοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τοῖσι λίθοισι ὡδασκάσαντα ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως χερσὶ δυοῖσι ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ δυοῖν ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς ὦ ἐπετελέετο τὸ οἴκημα, ὁ μὲν βασιλεὺς θησαυρίσας τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ κειμένῳ ὦ τελευτᾷ τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέσας τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγησάμενος, ὡς ἐκείνων προμέων, ὅκως βίον ἀφθόνον ἕξουσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸ θησαυρὸν τοῦ βασιλέος· σαφέως δ' αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τοὺς μέτρα αὐτοῦ, λέγων ταῦτα ὡς ταῦτα φυλάσσοντες, ταμίας τοῦ βασιλέος χρημάτων ἔσονται· καὶ ὁ μὲν τελευτήσαι τὸν βίον, τοὺς ὦ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὴν ἔργα ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ δὴ τοὺς βασιλήϊα νυκτός, καὶ τὸν λίθον δὴ τῷ οἰκοδομήματι ἀνακείμενον, ῥηϊδίως μετακινήσαντε, καὶ τὰ χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς ὦ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαι ἰδόντα τὰ χρήματα κατεδεῖν τὰ ἀγγήϊα· οὐκ ἔχειν ὅ τι
30 τινα ἐπαιτιᾶται, τοῦ τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς ὦ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, μᾶλλον ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κατεργάζονται) πιθέσθαι μὲν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας ποιεῖν τὰ ἀγγήϊα ἐν τοῖσι τὰ χρήματα εἶχε· τοὺς ὦ φορέων ὥσπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδιήτου τοῦ ἑτέρου αὐτοῦ, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, συνθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς ὦ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, ἰδέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὸν ταχέως ἐσδύντα, ἀποταμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, προσαπολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τὸν δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόμενον ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἅμα φέροντα τοῦ ἀδελφεοῦ τὴν κεφαλήν· ὡς ὦ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν. τὸ ὦ οἴκημα, ἀσινές, καὶ ὔτε ἔσοδον, ὔτε ἔκδυσιν ὡδὲ μιλὸν ἔχον. ἀπορέοντα μὲν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν

cant, præpoſtere facientes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regum qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cujus parietum unus in exteriorem ædium partem pertingebat. ſed ſtructorem inſidiantem hoc fuiſſe machinatum: Is unum è lapidibus ita ſtruxit ut è pariete facile tolli à duobus viris atque adeo ab uno poſſet. Ædificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interjecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet vita exceſſurus, vocaſſe ad ſe filios (nam duos huic fuiſſe) eiſque narraſſe, ſe illis proſpicientem, ut affluenter vitam degerent, aſtute ædificaſſe regis ærarium: 1 denique omnia illis expoſuiſſe plane, menſuraſque ad lapidem amovendum docuiſſe, ac dixiſſe, illos hæc obſervantes, regii ærarii quæſtores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem diſtuliſſe. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inventum nullo negocio amoviſſe, multumque pecuniæ expilaſſe. Quum autem rex forte fuiſſet ædificium ingreſſus, videretque vaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, quum & ſigna ſalva & ædificium obſeratum eſſet. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor aſſidue pecunia 2 apparebat, hoc feciſſe, ne fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curaſſe, & eos circa vaſa in quibus pecuniæ inerant collocaſſe: fures, quemadmodum ſuperiori tempore, quum veniſſent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexiſſet, eum fuiſſe laqueo retentum: & ubi agnovit quo in malo eſſet, protinus fratrem vocaſſe, & præſentis condicionis ſuæ certiorem feciſſe: juſſiſſeque ut quamcelerrime introgreſſus ſibi caput abſcinderet: ne ipſe conſpectus agnituſque quis eſſet, etiam illum vita perderet. Qui quum viſus eſſet probe dicere, fratrem ei obſequentem ita feciſſe: & adaptato lapide domum abiiſſe, fratris caput aſportantem. Ubi dies illuxit, ingreſſum in ædificium 3 regem expaviſſe, cernentem corpus furis in laqueo ſine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingreſſum neque egreſſum habens. Ita abiiſſe, atque ita faciendum ſtatuiſſe ut furis cadaver

——— catur, contraria iſtis faciunt. 1 Denique quum illis omnia quæ ad lapidem amovendum pertinerent, aperte expoſuiſſet, ejus menſuram dediſſe, ac fore dixiſſe ut ſi hæc obſervarent, regii ær. 2 Apparebat (nam fures non deſinebant diripere) ipſum hæc feciſſe: Laqueos, &c. *Vel (utpote furibus aſſidue diripientibus)*

è inuro

è muro ſuſpenderet: cuſtodeſque illic appoſuiſſe, juſſos ut ſiquem plorantem aut miſerantem animadvertiſſent, eum ad ſe perducerent. Suſpenſo cadavere matrem indigne tuliſſe, alloquutamque filium qui ſupererat, imperaſſe ut quacunque ratione machinari poſſet, corpus fratris reſolveret aſportaretque: id ſi negligeret, minatam ſe regem eſſe adituram ad eum indicandum quod pecunias regias haberet. Adverſus hanc quum filius multa verba faceret, nec perſuaderet, quod illa rem graviter accipiebat, eum talem rem fuiſſe commentum: Intratis aſinis utres vino plenos impoſuiſſe: & poſtquam agendo aſinos juxta cuſtodes, fuit ante ſuſpenſum cadaver [1] revulſis ligaculis, duos treſve pedes reſolviſſe: & quum vinum profluueret, tum caput cædentem, vehementer vociferatum eſſe, tanquam neſcientem ad quem prius aſinorum ſe converteret. Cuſtodes quum multum vini profluere viderent, cōcurriſſe cum vaſis in viam: & id quod profluueret lucrifacientes comportaſſe. Iſtum ſimulata iracundia omnibus maledixiſſe, aliquantoque poſt illis conſolantibus, finxiſſe ſe mitigatum, & ab iraſcendo deſiſſe. Tandem ſeduxiſſe à via aſinos atque inſtruxiſſe: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem laceſſeret, ut riſum eliceret, donaſſe illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant diſcumbentes, potare conſtituiſſe, prehenſantes hominem ac jubentes ut ſecum ad compotandum maneret: atque iſtum obſequutum remanſiſſe: & quum inter potandum comiter acciperetur, donaſſe inſuper alterum utrem. Ita ſe vino ingurgitantes cuſtodes, admodum temulentos eſſe factos, ſomnoque oppreſſos, ibidem ubi potaverant obdormiſſe. Iſtum, ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris diſſolviſſe, & cuſtodum malas dextras in contumeliam deraſiſſe, & aſinos impoſito cadavere domum verſus agitaſſe, exequutumque imperia matris. Regem, ubi ei renunciatum eſt furem cadaver ſurripuiſſe, acerbe tuliſſe: & quum vellet quoquomodo invenire quiſnam eſſet iſta machinatus, hoc feciſſe, quod apud me caret fide: Filiam ſuam domi proſtituiſſe, juſſam omnes indifferenter excipere: ſed priuſquam coirent, adigere ad ſibi dicendum quidnam in vita eſſet actum à ſe ſolertiſſimum ac ſceleſtiſſimum: & qui narraret quæ

καὶ τῦ τείχε. καταχρεμψάσας φυλάκως ὃ αὐτῦ καταπίσαντας, ἐντείλασθαί σφι, τὸν ἂν ἴδωνται ἀπικλαύσαντα, ἢ κατοικτίσαμβον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμβύω ὃ τ νέκυ., τλὼ μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγως ὃ πρὸς τὸν ἀδελφεοῦντα παῖδα ποιεύμενον, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶς ὅκως τὸ σῶμα τῦ ἀδελφεῦ καταλύσας κομεῖ. εἰ ὃ τύτων ἀμελήσει, ζημιωσέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τῦ ἀδελφεοῦ. παιδὸς, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων ὐκ ἔπειθε, ὑποτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους καταασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνυ, ὑποθεῖναι ὑπὸ τῷ ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτός. ὡς ὃ κατὰ τὸς φυλάσσοντας λῦσαι τ κρεμφθμον νέκυ, ὑποσχίσαντα τ ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένυς. ὡς ὃ ἔρρεε ὁ οἶνος, τ κεφαλλὼ μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς ὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τ ὄνων πρῶτον τράπηται. τὸς ὃ φυλάκως, ὡς ἰδεῖν πολλὼ ῥέοντα τ οἶνον, σωτρέχειν ἐς τ ὁδὸν, ἀγγεῖα ἔχοντας, καὶ τ ἐκκεχυμβύον οἶνον συλλομίζειν, ὡς κερδεῖ ποιεύμενος. τ ὃ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργλὼ προσποιεύμενον. ὡς δὲ μεθυσμβίους ὃ αὐτὸν τ φυλάκων, χείρω πρηΰνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπείκεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλ. δὲ, ἐξελάσας αὐτὸν τὸς ὄνους ὀπίσω τῆς ὁδῦ, καὶ καταασκευάζειν. ὡς ὃ λόγως τε πλείως ἐγίνεσθαι, καί τινας καὶ σκῶφαί μιν, καὶ ἐς γέλωτα προσαγαγέσθαι, ὑποδῦναί σφι τ ἀσκῶν ἕνα αὐτοῖσι. τὸς ὃ αὐτῦ ὥσπερ εἶχον καταακλιθέντας, πίνειν ἀμανοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον προσλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῷ μείναντα συμπίνειν· τὸν καὶ πειθῶαί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δὲ μιν καὶ τλὼ πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ὑποδῦναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλων τῷ ἀσκῶν. δαψιλεῖ ὃ τῷ ποτῷ χρησαμβύως τὸς φυλάκως, ὑπερμεθυσθῶαι καὶ κεατηθέντας ὑπὸ τῦ ὕπνυ, αὐτῦ ἐνθαύπερ ἔπινον καταακοιμηθῶαι. τ ὃ, ὡς πρότερω λῶ τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τ ἀδελφεῦ καταλύσαι, καὶ τ φυλάκων ὑπὸ λύμη πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας. ὑποθέντα ὃ τ νέκυι ὑπὸ τὲς ὄνους, ἀπελαυνειν ἐπ' οἴκυ, ὑποτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντως ὃ βυλόμβον δυρεθῶαι ὅς τις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμβος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲ ὐ πιστά· τ δυγατέρα τ ἑωυτῦ καταιτᾶσαι ἐπ' οἰκήμασι, ἐντειλάμβον πάντας τὸ μοίως προσδέκεσθαι, καὶ πειν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ

[1] Detractis utrium duobus aut tribus peronibus, ſeu ſacculis, reſolviſſe illos laxatis vinculis:

περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπένειν ἔξω. ὡς δὲ τῷ παῖδα πιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προστεταγμένα, τὸν φῶρα πανθύμῳ τῷ εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πλουτεῦσαι τοῦ βασιλέος. τοῦ γὰρ τεθνεῶτος, πιέειν τάδε· νεκρὸν προσφάτου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτῷ ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτι τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δέ, ὅτι τοὺς φύλακας καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυα. τὰ δέ, ὡς ἤκουσε, ἀπιέναι αὐτόν· τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προτείναι αὐτῇ τὸν νεκρὸν τὴν χεῖρα. τὰ δέ, ὑπολαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ εἶναι τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι. τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πανουργοσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τὰνδρώπου. πέμπειν δέ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε δώσειν καὶ μεγάλα ἀποδεχόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ὑπερβάλλοντα ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων περιεκεῖσθαι, σφέα δέ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλέα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδαο νομίζουσι εἶναι, καὶ κεῖνον συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι· καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτόν, τὰ δὲ ἑωυτὸν ὑπ' αὐτῆς. καί μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψίνιτα καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους φασάν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὑπτελέουσαν αὐτούς. ἢ μὴν τοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φαρὸς δὲ αὐτοῖσι ὑφύηναντες οἱ ἱρέες, κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τὸς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δ' ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἀγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος. ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ὑπὸ τῶν ἱρῶν ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς ταὐτὸ χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθαι ὅσοι τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔχει· ἐμοὶ δὲ

circa furem acta eſſent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaque filia patris imperia faceret, furem, 1 quod audiſſet quamobrem iſta fierent, cupientem evadere verſutiam regis, hoc egiſſe: Recentis mortui amputatam ex humero manum ſub pallio ferentem iſſe, atque ingreſſum ad filiam regis, quum interrogatus eſſet eadem quæ cæteri, enarraſſe, hoc ſe ſceleſtiſſimum perpetraſſe, quod fratris in ærario regis laqueo capti caput amputaſſet: ſolertiſſimum autem, quod cadaver fratris ſuſpenſum reſolviſſet, cuſtodibus prius ebriis factis. Illam, quum hæc audiſſet, manum in hunc injeciſſe: eique furem in tenebris manum mortui porrexiſſe. quam mulier quum apprehendiſſet, manum ſe hujus tenere rata, iſtum per fores ſe proripuiſſe, muliere deluſa. Poſtquam & hæc renunciata ſunt regi, ſtuporem incuſſiſſe tum aſtutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimiſſis per omnes urbes nunciis, regem edixiſſe, non modo veniam ſed etiam magna munera manere furem, ſi in conſpectum ipſius veniret: ita furem, fide habita, ad eum veniſſe: eique Rhampſinitum, magna viri admiratione ductum, filiam ſuam collocaſſe, tanquam ex omnibus mortalibus plurima ſcienti. Nam Ægyptios quidem cæteris, hunc autem Ægyptiis antecellere. ¶ Poſt hæc CXXII
aiebant regem hunc deſcendiſſe vivum ſub terram, eo ubi Græci opinantur ſedes infernas eſſe, & ibi cum Cerere alea luſiſſe: & aliquando victorem, aliquando victum fuiſſe: & ſurſum iterum fuiſſe reverſum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampſiniti deſcenſu ad reditum, dicebant feriatum eſſe apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam ſcio obſervatum. Verum 2 an ob id ſic feriati ſint Ægyptii, aſſerere non poſſum: ſed ſacerdotes pallium quoddam, quod intra unum diem detexuerunt, uni ex ſuis induere, & oculos mitra obducere: quem geſtantem pallium ubi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipſos redire illo relicto. Hunc autem ſacerdotem oculos velatos habentem aiunt à geminis lupis agi ad Cereris templum, quod ab urbe viginti ſtadia abeſt: & rurſus à templo in eundem locum à lupis reduci. 3 Quæ ab CXXIII
Ægyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis utatur. mihi autem

1 *Vel*, Qui intelligeret. 2 An ob id, an ob aliud quippiam ſic feriantur Ægyptii, aſſerere non poſſum. Sacerdotes autem pallium quoddam eo ipſo die contextum uni ex ſuis induunt, & oculos mitra obducunt: quem geſt. pall. ubi in v. dedux. q. f. ad C. templum, ipſi redeunt illo relicto. 3 Et hæc quidem tum ab Ægyptiis relata ſunt, quæ cuic. cr. vid. is eis utatur. Mihi autem ———

in omni

in omni ſermone conſtitutum eſt ea ſcribere quæ auditu cognovi. Inferiorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii aiunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis eſſe immortalem, quæ de mortuo corpore ſubinde in aliud atque aliud corpus, ut quodque gigneretur, immigraret. Atque ubi per omnia ſe circumtuliſſet, terreſtria, marina, volucria, rurſus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem ſunt è Græcis qui uſurpaverint tanquam ſuam ipſorum, alii prius, alii poſterius, quorum ego nomina ſciens, non
CXXIIII duco ſcribenda. ¶ Ad Rhampſinitum uſque regem aiebant in Ægypto viguiſſe ſane 1 jus omne. Poſt hunc autem, qui in regno ſucceſſit CHEOPEM in omne flagitium fuiſſe prolapſum. Omnibus namque eum templis obſeratis, ante omnia Ægyptiis ne ſacrificarent interdixiſſe. Deinde juſſiſſe ut in ſuis ipſius operibus exercerentur: aliis, ut ex lapidicinis Arabici montis ſaxa exciperent, & illinc ad Nilum uſque protraherent: aliis, ut tranſmiſſo flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decem hominum myriades, *id eſt, centum millia*, ternis ſuper menſibus ſingulæ. In ea via populus dum trahendis ſaxis atteritur, decenne tempus trivit, quod non multo minoris operis mihi videtur quam pyramidem extruxiſſe. Cujus longitudo eſt quinque ſtadiorum, latitudo decem paſſuum: 2 altitudo (ubi maxima eſt) octo paſſuum, lapide polito & animalibus inſculpto. In hac decem annos fuiſſe conſumptos, & in ſubterraneis ædibus in tumulo, ſupra quem pyramides ſtant, quas fecit ſibi pro ſepulcro, in inſula, intromiſſo per foſſam Nilo. Verum in pyramide hac annos viginti abſumptos: cujus ſingulæ frontes (nam eſt formæ quadratæ) ſunt 3 octogenûm jugerum pari altitudine, ſaxis dolatis decentiſſimeque coagmentatis, quorum nullum eſt
CXXV minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in ſpeciem graduum, quas quidem ſcalas, quidam arulas vocant. Poſteaquam eam principio talem feciſſent, attollebant reliquos lapides brevibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinem graduum levantes. 4 Ubi ſuper hunc gradum lapis erat,

87

Δήμητρα

πίλοναὶ

γινομένη

ταῦτα πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐμέω ἦσαν ἀκοῇ γεγραφώς. ἀρχιερατεύειν δ' τῷδε κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητραν καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι. τοῦ σώματος δ' ἂν καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτηνὰ, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὴν περιήλησιν δ' αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ ἔνεστι οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν, πρότερον, οἱ δ', ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τοῦ ἐγὼ εἰδὼς τὰ ὀνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος ἦν Αἴγυπτος πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. καταπλήσαντα γὰρ μὲν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μὲν σφέας θυσιέων τυτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τοῦ λιθοτομέων τοῦ ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ἐκ τούτων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον ὄρος. πρὸς τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ μετὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τοῦ τεταμένου ἐκάστου. χρόνον δὲ ἐτυραννεύθαι τεσσεράκοντά φασι τὸν λαὸν δέκα μὲν ἔτεα τὸ ὁδοῦ κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἐδείμαν, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τεῦ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τὸ μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. τούτου δὲ δὴ τὰ δέκα ἔτεα ἠρέθαι. καὶ τὸ δὴ τὸ λόφου, ἐπ' ᾧ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῆς ἄνω νησίου οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο δικαστηρίων ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον ἠρέθαι εἴκοσι ἔτεα ποιεομένῃ, τῆς ἐστὶ παντακῇ μέτρησιν ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου παμφαλιστὶ· ἐόντος τοῦ λίθων τριηκοντάποδων ἐλάσσων. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμοῦ τρόπον, τοὺς μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιούτῳ τρόπῳ τοὺρῶτον ἐποίεον· ἐπεὶ τε ἐποίησαν αὐτῷ, ἤειρον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμόθεν μὲν δὴ τὸ πρῶτον στοιχὸν τὸ ἀναβαθμοῦ αἴροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν,

88

Δήμητρα

πίλοναὶ

γινομένη

—— toto hoc opere, *vel hac narratione*, conſtitut. 1 Omnem legum æquitatem *&c.* 2 Altitudo autem, qua parte eſt altior ſeipſa. *Sic ad verbum. Intelligit autem faſtigium ipſius pyramidis.* 3 Octogenûm pedum. 4 Atque prout in eum lapis attollebatur,

εἰς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τῇ πρώτῃ στοίχῳ· ἀπὸ τούτου ὦν ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῆς ἀναβαθμοῦ, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίλυν τε καὶ εὐβάστακτον μετφόρεον ἐπὶ στίχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καταπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δέ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπὶ γαίῃ καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σημαίνεται δὲ ἀπὸ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τετραμαίλιον καὶ κόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς μοι, ἔφη λέγων, τὰ γράμματα, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου πεπλέωται. εἰ δ' ἔστι ἄτερ ἐόντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ὀβολὸν ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲ οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δ' (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τὰς λιθους ἔταμνον, καὶ ἄγον· καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο ἐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δ' ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τὰ δυατέρα τοῦ ἑωυτοῦ, χρημάτων δέεσθαι, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήκτας ἀργύριον ὁκόσον δή τι. ἐπετάσσετο δὴ τοῦτο ἔλεγον. τὰ μὲν δὴ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήκτας· ἰδίη δ' καὶ αὐτὴ βουλεύσασθαι μνήμόσυνόν τι· μνημόσυνον καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ ἐποίεε. πρὸς αὐτὴν ἐκάστου δέεσθαι ὁκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς τὸ κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι λέγουσι πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρέασθαι τῷ ἑτέρῳ τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα ἐκ ἀνήκουσαν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. ἔστι δὲ ὑπέρσι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, ἔστι ἐκ τοῦ Νείλου διώρυξ ἥκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα. διοικοδομημένῳ δὲ ἀυλῶνος ἔσω, νῆσον περιρρέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείκνυσι δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας

alteri machinæ imponebatur, quæ in ipſo primo gradu ſtabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, ſuper alteram machinam. Nam quod ordines graduum, totidem machinæ erant, ſive eandem machinam, quæ una & facilis ad ferendum eſſet, transferebant ad ſingulos ordines, quoties ſaxum amoliebantur. 1 Dictum ſit à Nobis de utroque, quemadmodum refertur. Effecta ſunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erant altiſſima: deinde gradatim ſequentia: noviſſime vero quæ ſolo ſunt juncta & infima. In ipſa pyramide literæ Ægyptiacæ ſcriptæ, indicant quantum ſit erogatum in operarios pro 2 apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (ut probe reminiſcor) aiebat in ſumma mille & ſexcenta talenta pecuniæ eſſe. Quod ſi ita ſe habet, quantum in alia credibile eſt fuiſſe conſumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel in 3 veſtiarium operariorum? Atque per id quod dixi tempus opera extruebant. Alio item tempore (ut ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio non exiguo ſubterraneam foſſam effecerunt. Propter quod eo flagitii deveniſſe Cheopem, ut pecunia defectus, filiam ſuam in quodam ædificio proſtituerit, imperans quantumcunque faceret quæſtum. (non enim dicebatur quantum) eamque cum patris juſſa feciſſe, tum vero privatim de relinquenda ſui memoria cogitaſſe, itaque ſingulos ad ſe intrantes oraſſe ut ſibi ad opera ſingulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuiſſe pyramidem quæ ſtat in medio trium, in conſpectu pyramidis magnæ, cujus unumquodque latus 4 ſeſquijugerum eſt. ¶ Quinquaginta annos regnaſſe hunc Cheopem Ægyptii dicebant: eoque defuncto accepiſſe regnum fratrem CHEPHRENEM: & hunc eodem inſtituto uſum cum in aliis tum vero in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque & nos ſumus dimenſi. Nam ſubterranea non ſubſunt ædificia, neque per foſſam derivatus in eam Nilus (quemadmodum in alteram) influit, ſed extructo aquæductu introrſum inſulam circumluit, in qua ſitum eſſe ipſum Cheopem aiunt. 5 Fulſiſſe tum ex Æthiopico lapide verſicolore primùm domum, quadraginta pedibus

CXXVI

CXXVII

88

μνημόσυνον

τῆς ἐστὶ τὸ

depreſ-

1 Dictum enim ſit à nobis quod aiunt in utramque partem. 2 Raphano, 3 Veſtem, *id eſt, veſtitum*, operariorum, dum per id quod dixi tempus opera extruerent. 4 Seſquiplethri ſpatium habet. *Ad verbum, Seſquiplethrum eſt, id eſt,* 150 *patet pedes.* 5 Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico verſicolore ædificato, quadraginta pedibus ———

depreſſiorem altera, ſed habentem idem quod grande ædificium magnitudinis. Stant autem ſuper eundem tumulum ambæ, centum fere pedum celſitudinis. Porro quinquaginta ſex annos regnaſſe Chephrenem aiebant. Ita centum & ſex anni
CXXVIII ſupputantur quibus Ægyptii in omni calamitate verſati ſunt, nec templa aperta, ſed ſemper fuerunt occluſa. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, ſed eorum pyramidas vocant paſtoris Philitionis, qui ea tempeſtate pecudes per hæc loca paſcebat. ¶ Poſt hunc regnaſſe in Æ-
CXXIX gypto dicebant MYCERINUM Cheopis filium, eumque paterna peroſum facta, & templa reſeraſſe, & populo ad ultimum calamitatis afflicto feciſſe poteſtatem res agendi & ſacrificandi: quinetiam ſuper omnes reges juſtitiam exercuiſſe. Quo nomine ex univerſis regibus hunc Ægyptii maxime prædicabant, tum ob alia quæ bene judicabat, tum vero quod conquerenti de ipſius ſententia, de ſuo donabat, ut indignationi hominis ſatisfaceret. Quum autem eſſet in cives ita clemens Mycerinus, atque 1 ita ſtudioſus, principium ei malorum contigiſſe obitum filiæ, quæ domi unica ſoboles erat. Qua clade ſupramodum dum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere ſepelire quam cæteri, feciſſe ligneam bovem cavam, quam quum inauraſſet, in ea filiam
CXXX ſepeliſſe defunctam. Neque humo bos hæc condita eſt, ſed ad meam uſque memoriam in propatulo 2 fuit in urbe Sai apud regiam in conclavi quodam exornato polita. Cui ſingulis diebus omnifarii odores 3 inferuntur: noctibus autem perpetuo incenſa lucerna aſtat. In altero contiguo conclavi imagines ſtant concubinarum Mycerini, ut in urbe Sai ſacerdotes aiebant. Stant enim coloſſi, *id eſt grandia ſimulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum ſint mulierum non poſſum dicere, præ-
CXXXI terquam quæ narrantur. Sunt qui de hac bove & coloſſis hæc referant: Mycerinum amore filiæ ſuæ captum, vim ei intuliſſe: deinde illam quum præ mœrore ſe ſuſpendiſſet, patrem in hac bove ſepeliſſe: matrem autem manus miniſtrarum quæ filiam patri prodidiſſent, præcidiſſe, & nunc earum hæc eſſe ſimulacra ejus mali quod vivæ paſſæ fuiſſent. Hæc (ut ego opinor) dicunt rugatores, ut alia, ita & de manibus coloſſorum: quippe quas

ὑποδὰς τῆς ἑτέρης, τῷὐτὸ μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ὅτι λόφῳ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλῶ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἓξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἶ κακότητα, καὶ τὰ ἱερὰ χρόνου τοσούτου κατακλῃδόντα, ὀκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος ὁ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὡς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατ' ταῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτιε Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τῷ τὰ μὲ τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τὰ δὲ τά τε ἱερὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν " λαὸν τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακῶ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίνειν. κατ' τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. καὶ τε γάρ μιν ἄλλα κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ὀπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωυτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀπαμπλάναι αὐτοῦ τὸ θυμόν. εὑρέθη δὲ καὶ τῷ Μυκερίνῳ κατ' τοῦτο παλαιότατος, καὶ ταῦτα ὀπιπτεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τῶν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τῶν μοῦνον οἱ εἶ ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνον. τὸν δή, καταλυπήσαντά τε τῷ εἰκὸς πεπόνθει πρήγματι, καὶ βουλόμενον εἰκὸς τιμωρέειν τι τῷ ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι ἓν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔπειτα ἐν αὐτῇ θάψαι τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῆ ὀκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερὴ ἐν Σαΐ μὲ πόλεϊ ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιλήοισι, ἐν οἰκήματι ὀκοκημένῳ. θυμήματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην παννυχὶς λύχνος κατακαίεται ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῷ παλλακέων τῷ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαΐ πόλεϊ ἱρέες. ἑστᾶσι μὲ γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστά κου, γυμναὶ " κείμεναι. αἵτινες μέντοι εἰσί, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὸ λεγόμενον. Οἱ δέ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον. ὡς Μυκερίνου ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ, μετ' δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο τοῦ ἄχεος. ὁ δὲ μιν θάψας ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τὰ ἀμφιπόλων τὰ προδοτέων τὰ χεῖρας κολούσασα τοῦτο ἔπασχον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὧν καὶ

10 20 30 40

" λεὼ

" ἐργασμέναι.

——infra, alteram ædificavit eadem magnitudine, magnæ contiguam. *ut legatur* οἰκοδόμησε *pro* οἰκοδομῆς. 1 Ita ſe gereret, 2 Extabat in urbe &c. *vel*, viſebatur. 3 Adolentur:

ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι τὰν χρόνον τὰς χεῖρας
89 ἀπορεβλήκασι, αἱ ἐν τοῖσι ἀντέων ἐφαίνοντο
τῇ ἔτι καὶ ἐοῦσαι. ἔστι ἐς ἐμέ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα
ες καταπεκρυμμένη φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα πάχεϊ κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν γόνασι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσσπερ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος κατὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν ἐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε δὴ καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεινῶς τεθλῖφθαι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκοντος, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μὲν τὸν ἥλιον καθορᾶν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δευτέρῳ τούτῳ τῷ βασιλέϊ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς μέλλοι ἔξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ πελάσας τίσειν. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήϊον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκλήσαντες τὰ ἱερὰ καὶ θεῶν ἐπιμνησθέντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει ταχέως ἔτι τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὖτις δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ σωτα-
τῷ αὐτὸν χρώμενον "αὖτις τὸν βίον· ἐν γὰρ πίνῃσι μιν 30
τῷ ἦν τὸ χρεὼν "εἴη πίνειν δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν.
τῷ μὲν πρότερον τοὺς δύο καὶ τοὺς "μὲν δύο τοὺς ὡρῶν ἐκείνους ἡδομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον ὃ ἐν. ταῦτα δὴ ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς καταπεπεικεσμένον ἤδη οἱ τέτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γίνοιτο νύξ, ἀνάπτοντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ ἀναπαύεσθαι, ἔστε ἡμέρης, ἔστε νυκτὸς ἀνιέντα, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πιμπλάνοιτο ἐπὶ ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὴ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψεύδεσθαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων ἡμέραι, αἱ νύκτες ἡμέραι πιεύμεναι. Πυραμίδα δὴ καὶ ταύτην ἀπέλιπε πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρός, * εἰκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τινὲς δὴ μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, ἐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἐγὼ δὲ οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν ὅστις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. ἐπεὶ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιησάσθαι τοιαύτην, ἐς τὸν ταλάντων χιλιάδες ἀναριθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν,

ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam usque ætatem ad pedes eorum stratæ visebantur. Bos CXXXII
quoque cum cæterum corpus operta est Phœniceo pallio, tum vero cervicem & caput crasso admodum auro: cujus inter media cornua 1 circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis vacca viva. Effertur autem è conclavi quotannis, & postquam Ægyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negocio non puto mihi nominandum, tunc & bovem in lucem proferunt. Aiunt enim eam orasse patrem Mycerinum, ut defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic re- CXXXIII
gi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex urbe Buti venisse oraculum, fore ut sex omnino annos viveret, septimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumeliosas querimonias: quod, quum pater suus & patruus qui deorum immmemores templa clauserant, homines que perdiderant, tamdiu vixissent, ipse pie faciens tam cito foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum propere vitam finituram quod non id faceret 2 quod deberet. Oportuisse enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum vero, nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus, se jam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas, quibus quum noctesceret accensis, potaret ac se oblectaret: neque diu neque noctu intermittentem quin per paludes perque nemora vagaretur, 3 utque audiretur juvenilibus in rebus studiosissime versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro sex fierent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidum & hic reli- CXXXIV
quit longe minorem paterna, vicenis pedibus ex omni parte (nam est quadrangularis) breviorem, 4 quæ est trium jugerum, Æthiopico ex lapide ad medium usque. Hanc quidam Græcorum volunt esse Rhodopis mulieris prostantis, non recte sentientes: qui ne nosse quidem videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talem pyramidem illa sibi facere destinasset, in qua talentorum infinita (ut sic dicam) millia

1 Orbis est solis aureus assimilatus. 2 Quod in fatis esset ut faceret. 3 Et ubi intelligeret cœnacula esse commodissima. 4 Trium plethrorum, *id est pedum* 300. * σαρακοσίων, Greavius de Pyramid.

consum-

consumpta sunt. Ad hæc, non istius sed Amasis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim post hos reges annis qui istas pyramides reliquerunt, Rhodopis extitit, genere Thracia, ancilla Iadmonis Samii, ex urbe Vulcani, conserva Æsopi fabularum scriptoris (1 nam & hic Iadmonis fuit) postquam is huic mulieri non minimum cordi fuit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet 2 animæ Æsopi, alius nullus extitit qui sumere vellet nisi Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon. ita &
CXXXV Æsopus Iadmonis fuit. Rhodopis autem in Ægyptum abiit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum veniisset, magna pecunia fuit redempta à Charaxo, viro Mitylenæo, Scamandronymi filio, Sapphûs poematum conditricis fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit: gratioſaque vehementer effecta ingentes opes 3 comparavit, quæ Rhodopin transcenderent, non quæ ad talem pyramidem faciendam ascenderent. 4 Ex quarum opum decima parte cuicunque etiam hoc volenti cognoscere licet, non magnam ab illa pæcuniam fuisse repositam. Quum enim optaret memoriam sui in Græcia relinquere, fecit opus quod ab alio excogitatum non est neque donatum, idque donavit in templo Delphico monumentum sui. E decima enim suarum opum tot è ferro verua ad boves torrendos fecit, ad quot facienda sufficeret decima ipsa: quæ Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt eregione templi, post aram quam Chii donaverunt. Gaudent autem quodammodo in Naucrate prostibula fieri gratioſa. nam hæc de qua mentio habetur, adeo nobilitata est fama, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen. Alterius quoque quæ posterior fuit nomine Archidice, fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prioris: 5 cujus amore Charaxus insaniens, Mitylenen rediit, ut meminit Sappho, conviciis eum insectata. & de Rhodope quidem hactenus.
CXXXVI ¶ Post Mycerinum autem Ægypti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque feciisse Vulcano porticum ad solem orientem, longe pulcherrimam

ἀναισίμωλαι. πρὸς δὲ, ὅτι κατ' Ἄμασιν βασιλεύοντα ἰὼν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' ὑ κατ' τοῦτον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τυτέων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἰὼν Ῥοδῶπις ἠλευθερώθη μ, ἀπὸ Θρηίκης· δούλη ἦ ἰὼν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, συώδους δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. κὴ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῷδε ὑκ ἧσσα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κατὰ χρυσὸν τῶν Δελφῶν ὁκ ἀποπέμπει, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μ ὑδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος ἦ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο, ὥστε κὴ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντός μιν, ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ ἦ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. ὥστω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, κὴ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, κὴ κάρτα ἐπαφρόδιτος ἠμοιρήσατο, μεγάλα σκήπτεσθαι χρήματα, ὡς ἂν εἷ Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ ὄκως γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικνέεσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι κὴ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, ὡδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὑτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποιήσασα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξοδυρημένον, κὴ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βοῶν πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμψε ἐς Δελφούς. οἱ κὴ νῦν ἔτι συνεχέατο, ὅπισθε μ τοῦ βωμοῦ τοῦ Χίων ἀνέστασαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δὲ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταιρηγοὶ γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μ δὴ, αὐτη, τῆς περὶ λέγεται ὧδε ὁ λόγος, ὥστω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς κὴ πάντες Ἕλληνες Ῥοδώπης τέκνωμα ἐξέμαθον· τοῦτο δ, ὕστερον ταύτης, τῇ ὄνομα ἰὼν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δ τῆς ἑτέρης θωμαστὸν γενομένης. Χάραξος δ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν περὶ πέπαυται. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἡμέαι Αἰγύπτου βασιλέα, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἡμέαι Ἀσυχιν, τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα πόρσαι τοῦ Ἡφαίστου προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα

1 Nam & hic Iadmonis fuit, ut hinc maxime ostendit. Siq. 2 *Id est vitæ, vel pro vita.* 3 Comparavit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tantam pervenit. *Vel, ad tantum regnum. At Valla pro* τυραννίδα *legit* πυραμίδα. *Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte,* Sed non quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset: 4 Nam quum ipsius opum decimam partem quivis etiam nunc cernere possit, non est cur magnas ipsi opes tribuamus: 5 Charaxus autem quum liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

τυραννίδα

κὴ

κὴ πολλῷ μέγιςα. ἔχει μὲν γὰρ κὴ τὰ πάντα περίπλαρα τύπων τε εὖ γεγλυμμένων, κὴ ἄλλῳ ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίῳ, ἐκείνα γε κὴ μακρῷ μάλιςα. ἔδη τέτε βασιλεύοντος, ἔλεγεν ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, γνώμην νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐκέχρεον τῷ πατρὸς ἢ νέκυι, ὧδε λαμβάνειν τὸ χρέος. περιτεθῆναι δὲ ἐπὶ τέτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, κὴ ἁπάσης κρατέειν τῆς ἢ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δ' ὑποπιθέντι τῶτο τὸ ἐνέχυρον τιμὼδε ἐπεῖναι ζημίην, κὴ μὴ βυλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτὸν ἐκείνῳ τελευτήσαντι ἐς ταφὴν κηδῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρώῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τὸν ἑωυτῷ ἀποτιμόμενον θάψαι. ὑαφθαλέως δ' βυλόμενον τῶτον τὸν βασιλέα τὸν πρόπερον ἑωυτῷ βασιλεύσαντα γνώμην ἐξενεῖκαι. μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιησάντα. ἐν τῇ γεγράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐςι, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΘΗ̃Σ ΠΡΟ'Σ ΤΑ'Σ ΛΙΘΙ'ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙ'ΔΑΣ, ΠΡΟΕ'ΧΩ ΓΑ'Ρ ΑΥ̓ΤΕ'ΩΝ ΤΟΣΟΥ̃ΤΟΝ, ὈΣΟΝ 'Ο ΖΕΥ̓Σ ΤΩ̃Ν ''ΑΛΛΩΝ ΘΕΩ̃Ν. ΚΟΝΤΩ̃ ΓΑ'Ρ 'ΥΠΟΤΥ̓ΠΤΟΝΤΕΣ 'ΕΣ ΛΙ'ΜΝΗΝ, Ὀ, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙ'ΤΟ ΤΟΥ̓ ΠΗΛΟΥ̓ ΤΩ̃ ΚΟΝΤΩ̃, ΤΟΥ̓ΤΟ ΣΥΛΛΕ'ΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙ'ΝΘΟΥΣ ΕἸΡΥΣΑΝ· ΚΑΙ' ΜΕ ΤΡΟ'ΠΩ ΤΟΙΟΥ̓ΤΩ 'ΕΞΕΠΟΙ'ΗΣΑΝ. τῶτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξαντος. Μετὰ δ' τῶτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ ὄνομα Ἄνυσιν εἶναι· ἔδη τέτῳ βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιοπάς τε κὴ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τῶτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δ' Αἰθιόπα βασιλεύειν Αἰγύπτε ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κλείνειν μὲν αὐτῶν ἐδένα ἐθέλειν· τὸν δ', κτὶ μέγαθος τῆ ἀδικήματος ἑκάςῳ δικάζειν, ὑπαύοντα χώματα χῶν πρὸς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαςος ἦν τῶν ἀδικεόντων. κὴ ὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγίνοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσαντο ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, ἔδη Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἔδη τῆ Αἰθιοπος· χάρτα ὑψηλαὶ ἐγίνοντο. ὑψηλέων δὲ κὴ ἑτέρων παντοιγίων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολίων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιςα ἡ ἐν Βυβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ κὰι ἱρόν ἐςι Βυβάστιος.

longeque maximam. 1 Habere enim ubique cum figuras inſculptas, tum aliam infinitam ædificiorum ſpeciem. Illud vero maximum ab hoc rege fuiſſe factum, ut quum vehementer laboraretur ex ære alieno, legem hanc Ægyptiis promulgaverit, ut ita demum quis pecuniam mutuo acciperet, ſi cadaver patris pignori traderet. Hunc autem ad hanc legem adjeciſſe, ut penes creditorem eſſet poteſtas omnis ſepulcri debitoris, utque hæc irrogaretur mulcta pignus deponenti: cui, ſi diſſolvere æs alienum recuſaret, fas non eſſet ſepeliri aut in paterno aut ullo in alio ſepulcro: ac ne alium quidem ex ſeipſo progenitorum ſepulturæ mandare. Hunc præterea regem ſuperiores antecellendi cupidum, reliquiſſe memoriam ſui pyramidem lateritiam, inciſis lapidi literis in hæc verba, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS 2 COMPARES, QUÆ TANTUM ILLIS PRÆCELLO QUANTUM JUPITER CÆTERIS DIIS. NAM FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES, QUICQUID LUTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES,3 ME COMPOSUERUNT, ET IN TALEM MENSURAM REDEGERUNT. atque id demum operis hunc regem edidiſſe. ¶ Poſt hunc regnaſſe cæcum quendam ex urbe Anyſi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurriſſe in Ægyptum magna cum manu Æthiopum SABACUM regem: & quum cæcus hic fuga ſe in paluſtria proripuiſſet, illum regnaſſe in Ægypto quinquaginta annos: idque intra tempus iſta edidiſſe: Quoties Ægyptiorum quiſquam aliquid deliquiſſet, neminem voluiſſe morte afficere: ſed pro ſui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendam certam menſuram aggerum intra urbem unde quiſque 4 incolentium erat. Atque ita urbes ſunt etiam ſublimiores effectæ. nam primum humus aggeſta fuerat ab iis qui ſub rege Seſoſtre rivos effoderant: iterum ſub rege Æthiope valde ſunt urbes factæ excelſæ, cum cæteræ quæ in Ægypto ſunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubaſtis urbs, ubi præcipue terra exaggerata. In qua urbe templum eſt Bubaſtis,

CXXXVII

1 Habere enim cum alias porticus, figuraſque bene ſculptas, & alias infinitas ædificiorum ſpecies, tum vero iſta longe plura. Hoc regnante quum non ſine magna difficultate pecunias alii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuiſſe dicebant, ut ita demum &c. *ut diſtinguatur poſt μάλιςα. ita tamen ut hæc verba ad ſequentia referri poſſint. q. d. Iſta quæ ſequuntur. quamvis ſit ἐκεῖνα non ταῦτα, aut τάδε.* 2 *Videtur aliud legiſſe quam* κατονοθῆς. 3 Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg. 4 Nocentium

1 quæ

1 quæ noſtra lingua dicitur Diana, omnium maxime memorabile. Quo etſi alia ſunt tum grandiora tum ſumptuoſiora, nullum tamen eſt aſpectu jucundius.
CXXXVIII Id ita ſe habet: Cætera præter acceſſum inſula eſt: cujus ad ingreſſum uſque duo è Nilo fluenta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centum utrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Ejus veſtibulum decem paſſibus ſublime eſt figuris ſenûm cubitorum adornatum. Id templum in media urbe ſitum, undique circumeuntium oculis ſubjicitur. nam quum urbs ſit aggeſtu terræ ſublimis, templum quemadmodum à principio conditum, nec loco motum, pro ſpeculo eſt. illud 2 materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti proceriſſimarum arborum manu conſitarum luco ambiente, in quo delubro ſtatua eſt. 3 Longitudo templi quoquoverſus unius eſt ſtadii. Ab ejus ingreſſu via per forum orientem verſus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter ſtadia longitudinis, & 4 quatuor jugerum latitudinis, ſtrata lapide eſt, utrinque arboribus manu conſitis in cœlum euntibus: Atque hunc quidem in modum templum habet. Verum ſe ita ad extremum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata ſibi viſione, fugæ ſe mandaverit. Viſus eſt ſibi videre quendam aſtantem, qui ſuaderet ipſi ut congregatos cunctos Ægypti ſacerdotes incideret medios. Hac eum viſione conſpecta dixiſſe, videri ſibi deos demonſtrare hanc occaſionem, ut piaculo in ſacra commiſſo, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: ſe vero nequaquam iſta facturum, ſed abiturum: quoniam exceſſiſſet jam tempus quod ipſi à diis vaticinatum eſſet, quouſque foret in Ægypto regnaturus. Etenim quum in Æthiopia ageret, oraculis quibus utuntur Æthiopes, reſponderat deus, fore ut is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum exceſſiſſet, & viſo inſomnii perturbatus eſſet Sabacus, ultro ex Ægypto conCXL ceſſit. Eo profecto ex Ægypto, rurſus cæcum è paluſtribus egreſſum accepiſſe imperium: ubi quinquaginta annos habitaſſe inſulam, cinere atque humo aggeſta. Nam ut quiſque Ægyptiorum juſſus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat ut clam Æthiope ad ſe dono etiam cinerem ferret. Hanc inſulam nemo ante Amyrtæum invenire potuit, ſed

ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά. ἡδονὴ δ' ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. Τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὰ 91
ἄλλο νῆσός ἐστι· ὀκὼ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, ἐπὶ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄκρει τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ περιῤῥέουσα, ἡ δὲ, τῇ οὐρῷ. ἑκάτερον ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος, τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκολάπταται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρόν, καταῤῥᾶται πάντοθεν περιὸντι. αὐτὲ γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ ἐὼν κεκινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔυσπερὲς ἐστί. περιθέει δ' αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσω θην ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πάντη σταδίου ἐστί· κατὰ μὲν δὴ τοῦτο ἔσοδόν ἐστι, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δ', ὡς πλέθρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ ἡ ὁδὸς, δένδρεα ὑψαυμήκεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱρόν· τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθιοπὸς ὧδε ἔλεγον ἡμέας ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φοιτῶντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ὑποστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαμετρεῖν. ἰδόντα δὲ τοῦτο ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασίν οἱ δικέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύαι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· ἥκων πιστεύειν ταῦτα. ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξελιλυθέναι τὸν χρόνον, ὅκοσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνέλπιστα ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπιλάεσθαι, ἑκὼν ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακώς. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἔνδεκα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σωδὸν τε καὶ γῆν, οἰκέειν. ὅκως γὰρ οἱ φοίλαξαν σῖτον ἄλογίας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προσεπετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθιοπὸς ἐς τοὺς δωρεοὺς κελεύειν σφέας καὶ σωδὸν κομίζειν. ταύτην τοὺς νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ

ἐκκεχωσμένης

ἐκχωρέειν.

1 Eſt autem Eubaſtis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id eſt*, Diana. *Sed hæc verba habentur in cod. Gr. poſt iſta*, Nullum tamen eſt aſpectu jucundius. 2 Septem figuris exculptum 3 Latitudo autem & longitudo t. 4 Quatuor plethrorum, *id eſt*, 400. *pedum.*

ἔτεα

ἔτεα ὅτι πλέω ἢ ἑπτακόσια ἐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτῶν ἀνδρῶν οἱ πέριξ ἡμόμβυοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. ἔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος. ὡς πάντη δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ ἔνομα ἦν Σεθών. τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς ἐδὲν δεησόμενον αὐτοῦ. ἄλλά τε δὴ ἄτιμα πιεῦντα ἐς αὐτὸν, καὶ σφέας ἀπελόντα τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλέων δεδότας ἑξαρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπὶ Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. ἄκων δὴ ἐνθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην καταστάντα, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸ ἄγαλμα ἀποδύρασθαι οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς ἐδὲν πείσεται ἀχαρὲς, ἀντιάζοντα τὸν Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τοῦτο δὴ μὲν τοῦτοισι [1] μὲ δὴ πίσυνον τοῖσι ἐπιχωρίοισι, καταλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γὰρ εἰσὶ αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχόμενων μὲ ὐδένα ἀνδρῶν, κάπηλους ἢ κειρωνακτὰς, καὶ ἀγορταίους ἀνθρώπους, οἱ ἐπιθεῦντας ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ὀπηχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀγρεσίους, καὶ μὲ φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, καὶ τὰ τόξα τε ὁμοῦ καὶ τὰ ὀχανα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φεύγοντας σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν ἔστε ὁ βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ὀπὶ τῆς χειρὸς μυῶν λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ. Ἐς μὲ τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μύριά τε καὶ τετρακόσια ἔτεα ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιέρεας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καί τι τετρακισχίλια μὲ ἀνδρῶν, γενεὴ δικαίη μία ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔχει. μοῦνοι δὲ τετρακόσιαι ἐπὶ τοῖσι ὀπισθίοισι γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τετρακισχιλίῃσι, ἔξι τεσσερακοντάδα καὶ τετρακόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισι τε καὶ τεσσερακοντάδα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα ἐδένα γενέσθαι· ἐν μέντοι ἐδὲ πρότερον, ἐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ἄλλοισι Αἰγύπτου βασιλεύσι γενομένοισι, ἔλεγον τιθέμενοι ἐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥ-

septingentis & amplius annis ſuperiores Amyrtæo reges nequierunt eam invenire: cui inſulæ nomen eſt Elbo, decem omnino ſtadiorum magnitudinis. ¶ Poſt hunc CXLI regnaſſe ſacerdotem Vulcani, nomine SETHON: eumque bellatoribus Ægyptiis abuſum fuiſſe, contemptui habens tanquam ſibi non opportunos, & cum aliis ignominiis affeciſſe, tum vero [1] agris exuiſſe quibus fuerant à ſuperioribus regibus ſinguli donati duodeni. Ex quo factum eſt, ut, quum poſtea Senacharibus Arabum Aſſyriorumque rex cum magnis copiis invaſiſſet Ægyptum, [2] noluerint ei opitulari. Tunc ſacerdotem conſilii inopem, in cœnaculum ſe contuliſſe: ibique apud ſimulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepſiſſe ſomnum: & inter quietem viſum aſtare deum, exhortantem nihil eum moleſti paſſurum, ſi copiis Arabum obviam iret: ſe enim auxiliarios ei miſſurum. His inſomniis fretum ſacerdotem, ſumptis Ægyptiorum iis qui ſequi vellent, caſtra in Peluſio poſuiſſe. (hâc enim Ægyptus invaditur) nec eum fuiſſe quempiam bellatorum ſequutum, ſed inſtitores, & operarios, & forenſes homines. Eo quum perveniſſent noctu, effuſam ipſis hoſtibus vim agreſtium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum ſcutorum habenas abederunt, ita ut poſtera die hoſtes armis exuti fugam fecerint, multis amiſſis. Eoque nunc iſte rex in templo Vulcani lapideus ſtat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO. ¶ Ad hunc CXLII uſque narrationis locum & Ægyptii & ſacerdotes referebant, demonſtrantes à primo rege ad Vulcani ſacerdotem hunc qui poſtremus regnavit, progenies hominum fuiſſe trecentas quadraginta unam, & totidem interea pontifices totidemque reges. Trecentæ autem progenies decem millia annorum valent. (nam tres virorum progenies, centum anni ſunt,) una & quadraginta, quæ reliquæ ſunt ultra trecentas, ſunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentoſque & quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extetiſſe: ac ne in regibus quidem Ægypti qui aut prius aut poſterius exiterint, aliquid tale dicebant fuiſſe: ſed intra hoc tempus quater ſolem præter conſue-

1 Aruris exuiſſe. *Quæ menſura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.* 2 Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores Ægyptii. Videtur ſignificare eos qui rei militaris ſcientiam profiterentur. Ipſe Valla* bellatores *paulo ante interpretatur, & alibi* pugnatores. * Habet tamen implicitam ſpeciem veri. nam in unâ magna periodo Sol mutat ſedem in menſibus Ægyptiacis, ut qui principio in *Thoth* ſolſtitium ingrederetur, poſt 730 annos in brumam incideret in aliquâ parte ejus menſis. Sed hoc non fuerit occaſum & orientem mutari. *Scalig. de emend. Temp.* l. 3.

tudi-

tudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine iplis proveniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent.

CXLIII 1 Atque ante Hecatæum sermonum scriptorem, apud Thebas originem generis sui recensentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Jovis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grande cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quod dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi unumquenque eorum esse filium proxime defuncti sacerdotis, imagines eorum singulas gradatim percensendo, donec omnes exposuerant. Atque Hecatæo originem suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diverso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittentes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebant autem in repetenda progenie hunc in modum, quod dicerent unicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque 2 commemorarent: Piromin assidue ex Piromi procreatum, non referentes ad deum illos aut ad heroa. Est autem

CXLIV Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθὸς, *id est, honestus & bonus.* Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multum à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in Ægypto principes, 3 una cum hominibus habitantes, & eorum semper unum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinem nominant. Hunc, postquam extinxit Typhonem, regnasse in Ægypto postremum. Osiris autem Græca

CXLV lingua est Dionysus, *id est, Liber.* Atqui apud Græcos novissimi deorum esse censentur Hercules, Dionysus & Pan: at apud Ægyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi,

λιον ἀνατεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν " ἀντέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβλῶσαι. καὶ ἐδέν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐόντων ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, ἔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, ἔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, ἔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, ἔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναθήσαντι τε τὸν πατρικὸν ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ " μὴ γενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες γὰρ ἐς τὸ μέγαρον ἕστε ἐὸν μέγα, ἐξηριθμέον δεικνύοντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιρέας γὰρ ἕκαστος ἀπέστη ἐν τῇ ἑωυτοῦ ζόῃ εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύοντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπέδεικνυσαν παῖδα πατρὸς " ἕκαστον ἑωυτὸν ἐόντα, ἐκ τε ἀγνῶτα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες μέχρι τεσσερεσκαιδεκάτεω, ἕως ἐς ἀπέδεξαν ἀπάσας ὑπάτας. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναθήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, ἐκ δενδρέου μὴ ἐκ παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γινέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φαμένοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τε πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσοὺς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον καὶ ἔτι ἐς θεὸν, ἔτε ἐς ἥρωα ἀνέθεσαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τοσοῦτοι αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπέδεικνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεὸς ἦν τῆς Αἰγύπτου ἄρχων, ἐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα ἦν." ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι " ὕστερον Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ἔστι Διόνυσος καθ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται ἦν Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος θεῶν, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν ἦν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων,

---

1 Jam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recensenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum usque deum repetenti, sacerdotes Jovis tale quiddam fec. quod mihi recens. originem. fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc vivi imaginem suam collocant. Enumer. itaque &c. *Legitur autem &c ita,* ἐμοὶ ἐ γενεηλογήσαντι. *quam lectionem hic sequitur.* 2 Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refert. *Legendo* Πίρωμις ἐπονομαζόμενος. 3 Minime cum hominibus versantes,

πρὸ δυώδεκα λεγομένων. Διόνυσον δή, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, καὶ ἐξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά κῃ ἐς ἐμέ. Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, καὶ εἰνακόσια. Πανὶ δὲ 93 τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἕρμεω λέγεται γενέσθαι τὸν Ἑλλήνων ὁ Πὰν) ἐλάσσω ἔτεά κῃ τῷ Τρωϊκῶν, καὶ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χεῖρας τοῖσι τὰ πλείστα λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν καὶ κατὰ ταῦτα γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ ὅτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, καθάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἀνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων ὀνόματα πρὸ πεπλανημένων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐρράψατο Ζεύς, καὶ λύσαντα ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔσεσθαι ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτελεύτησε γενόμενος. δῆλά μοι ὧν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ ὀνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀτὰρ ὅ γε ἐπύθοντο χρόνῳ, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτίκα τε γενέσθαι. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι καὶ ταύτῃσι τῇ χώρην γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φέρω προσθέναι δέ τι αὐτοῖς καὶ τῇ ἐμῇ ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος ἄρχεσθαι) ἐπέσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι, Αἴσυπτον πᾶσαν. ἔσαν δὲ ἐπιγαμίαις ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου. εἶναί τε φίλους ταμάλιστα. πρὸ δὲ δὴ εἵνεκα

numero duodecim: Dionyſus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amaſin regem eſſe ipſi Ægyptii aiunt, ſuperius à me patefactum eſt. A Pane vero plus annorum eſſe dicitur: minimum inter hos, à Dionyſo: quanquam ab hoc ad Amaſin regem quindecim millia annorum ſupputantur. Et hæc Ægyptii pro compertis aſſeverant, ſeque ſcire aſſidue ſupputando, ſemperque annos deſcribendo. A Dionyſo quidem certe, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meam ætatem ſunt anni ferme mille ſexcenti: ab Hercule vero Alcmenæ filio, ferme nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum eſt quam à bellò Trojano, octingenti fere ad me anni. Utrum horum probabilius ſibi CXLVI videtur, eo quiſque utatur licet: 1 mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam ſi & iſti in Græcia cum celebres fuiſſent tum ſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionyſus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixiſſet aliquis & hos alios habere illorum deorum nomina qui prius geniti fuerant: nunc Græci aiunt Dionyſum, ſtatim, editum, ab Jove inſutum in femore, portatumque in Nyſſam quæ eſt ſupra Ægyptum in Æthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, ubinam à partu ſit educatus. ex quo fit mihi manifeſtum, Græcos audiviſſe poſterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recenſuiſſe quo primum de iis audierant. atque hæc quidem Ægyptii aiunt. ¶ QUÆ vero cæteri ho- CXLVII mines cum Ægyptiis conſentientes memorant in hac regione fuiſſe geſta, hæc jam explicabo, 2 aliquid etiam his quæ ego vidi conferentibus. Poſt Vulcani ſacerdotem regem *ſuum* Ægyptii libertatem adepti, duodecim ſibi reges (nullo enim temporis momento poterant ſine rege vivere) deligunt, in totidem partes omni Ægypto diſtincta. Iſti junctis inter ſe affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuo auferre imperium conarentur, neve quis plus alio quippiam obtinere quæreret, ſed ut eſſent inter ſe quam amiciſſimi. Atque ea de cauſa

---

1 A me vero quæ ſit de illis ſententia commemoratum eſt. Quod ſi & iſti, videlicet Dionyſus & Semele, & Pan ex Penelope genitus, in Græcia celebres fuiſſent ac conſenuiſſent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam poſſet aliquis & hos alios &c. 2 Quibus aliquid etiam adjicietur ex iis quæ ipſe conſpexi. Poſt Vulc.

has pa-

has pactiones arctas accurataſque inierunt, quod eis inter initia, ſimulatque tyrannides invaſerunt, reſponſum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libaſſet, eum totius Ægypti regno potiturum. CXLVIII 1 Ubi omnia ſacra exequuti ſunt, placitum eſt eis aliquod relinquere ſui commune monumentum: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo ſupra ſtagnum Mœrios, maxime urbem verſus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aſpexi fama majorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis ſpeciem 2 ratiocinetur, minus concipiet quam pro labore & ſumptu hujus labyrinthi. Tametſi enim Epheſi templum eſt memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erant narratione majores, quarum ſingulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ ſunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim ejus aulæ ſunt tecto opertæ, portis oppoſitis altrinſecus: ſex ad aquilonem contiguæ, totidem ad auſtrum vergentes, eodem extrinſecus muro præcluſæ. Bifaria in eo ſunt domicilia, una ſubterranea, altera ſuperiora 3 illis impoſita, utraque numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ ſuperiora ſunt, ipſi vidimus, & quæ aſpeximus enarramus, ſubterranea vero auditu didicimus. 4 Nam præpoſiti Ægyptiorum nolebant ullo pacto illa monſtrari, quod dicerent illic ſepulcra eſſe tum eorum regum qui ædificandi labyrinthi fuere autores, tum ſacrorum crocodilorum. Ita de inferioribus ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus majora. nam egreſſus per tecta, & 5 regreſſus per aulas diverſiſſimi, infinita me admiratione afficiebant. Ex aula in conclavia tranſitur, ex conclavibus in cubicula, è cubiculis in ſolaria alia, è conclavibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, columnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus, adhæret pyramis quadraginta paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra CXLIX fit. Et quum talis ſit labyrinthus, tamen ſtagnum Mœrios, ad quod labyrinthus ædificatus eſt, plus præbet admirationis.

τὰς νόμας τάτας ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς δεδιότες ἐπέχρησό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐπιξαμβοίσι ἐς τὰς τυραννίδας, ἢν χαλκέῃ φιάλῃ σπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Ἡφαίςῳ, τῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτυ. ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱερὰ σωσάμενοι ἔγοντο. Καὶ δή σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δὲ σφι ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοιρίδος, τῇ κροκοδείλων καλεομένη πόλις μάλιστά κη κείμενον. τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονα πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι καὶ ὁ ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ δεῖ νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μέν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλλήνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀνταξίη. ὁ δὲ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἕξ μὲν πρὸς βορέω, ἕξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μέν, ὑπόγαια· τὰ δέ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνοισι τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μέν νυν μετέωρα τοῖσι οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπιῶν δανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεσεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύαν αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι σήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχιλέων τοῦ λαβυρίνθου τούτου οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. ὥστε τοῖσι μέν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δ' ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θωῦμα μύριον παρέχοντο, ἔκ τε αὐλέων ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς περιστέρας ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν περιστερέων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, καθάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, πᾶσι ἐγγεγλυμμένοισι πολλοῖσι ἀνδρηίοισι ἔργοισι πεποίκιλται. τοῦ δὲ γύρου περὶ ἕκαστον ἅρμοσμένου ἀκριβέως λιθίνου κίων μεγάλων ἐστήκασι. ἐν δὲ τῇ νήσῳ τῇ καλεομένῃ Πρωνὶς, ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ, οἰκοδόμηται λαβύρινθος καὶ αὐτὸς ἐν τῇ νήσῳ, ὁμοῖος τῷ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. ἐγὼ δὲ καὶ τούτου τὰς πυραμίδας εἶδον λόγου μέζονας· καὶ ἀπηγημένας ἀνδρηίων ἔργων μεγάλων. ἐν δὲ τῇ νήσῳ ταύτῃ

τῆς τὸ μέλιμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετραχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἥσσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τῶν ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὑδατος ὁμοίως οἰκοδόμηται ἕτερον πόδιν· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεσι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος. ἐν δρόμῳ. ἔτσι αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκαναι εἰσὶ στάδιον ἐξάπλεθρον. [2] ἑξάπους δὲ τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῷ πηχέϊ τῷ τετραπαλαίστων ἐόντων, τῶν ὁ πῆχυς, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, ἀνθρώπινον μὲν οὐκ ἔστι (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ αὕτη) ὁκοῖόν τι τῷ Νείλου ἐὸν καὶ διώρυχα ἐσπίπτει. καὶ ἓξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἓξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἡμέρας, τόσον τοῦ ἀργυρίου τοῦ ἐξ ἡμέρης ἑκάστης πάλαντον ἀργυρίου ὁκάστοτε τοῖσι ἁλιεῦσι ἐσφέρει· ἐπὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι μνέας. [3] Ἔλεγον δὲ οἱ ἱρέες καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ κατειδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χοῦν ἐόντα, δῆλα μελὲς γὰρ δή μοι ἦν, πυθόμενοι τοὺς ἀγχοτάτω οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἔπεισθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πολι ηλόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τοὺς γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακτήρια ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ὀρυσσόντων δὴ ὦν τῷ σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεώμενοι, ἐς τοὺς βασιλέος οἰκίους ὦρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ὀκοῦ τῷ ὀρύγματος, ὅκως ἡμέρη γένοιτο καὶ νύξ, ἐς τὸν Τίγρην ποταμὸν, τῷ παρρέει τὴν Νίνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτόν ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν ὁ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τοὺς χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δὲ, ὑποδεκόμενος, ἔμελλε ἀφανίζειν.

Cujus in circuitu menſura trium milliūm & ſexcentorum ſtadiorum eſt, ſchœnorum ſexaginta, quanta videlicet ipſius Ægypti ad mare menſura eſt. Jacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine, ubi ejus profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuum. Quod autem manu facta ſit ac depreſſa, indicat, quod in ejus ferme medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ſ aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super quarum utraque lapideus eſt coloſſus in ſolio ſedens: ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem juſti paſſus ſunt ſtadium unum 1 ſex jugerum. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedum, ſive quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti vero, ſex palmorum. Aqua ſtagni nativa non eſt, utpote ſolo illo admodum arido, ſed è Nilo derivata, ſex menſibus in ſtagnum fluens, totidem retro in Nilum refluens. Illiſque ſex menſibus quibus effluit, 2 augens regium fiſcum talentis argenti ſingulis, in ſingulos dies, proventu piſcium, quum influit, viginti minis. Hoc ſtagnum dicebant etiam indigenæ evadere in Syrtin Africæ, perforato ſub terram meatu in mediterranea 3 Heſperiam verſus, ſecundum montem Memphi imminentem. Verum quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum ubinam eſſet humus illinc defoſſa. 4 Illi dicere fuiſſe deportatam, facile id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum urbem Aſſyriorum auditu cognoveram. Siquidem fures quidam magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum conſtituiſſent, è ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimenſi viam ſub terra ad regias ædes, eamque humum è cuniculis effoſſam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Ægypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet.

CL

1 Sex plethrorum. *Id eſt, centum pedum.* 2 In regium fiſcum talenta argenti ſingula ſingulis diebus ex proventu piſcium perſolvit: quum influit, viginti minas. 3 Occidentem verſus 4 At illi quonam eſſet deportata, mihi expoſuerunt.

Et hic.

Et hic quidem lacus ita fertur fuisse de-
CLI pressus. Duodecim autem reges quum
juste degerent, ac stato tempore in
templo Vulcani sacrificassent, & ulti-
mo die festo libaturi essent, porrexit
eis pontifex aureas phialas, quibus li-
bare consueverant, aberrans numero,
duodecim videlicet viris undecim phia-
las. Ibi PSAMMITICHUS, qui po-
stremus eorum stabat, quum non haberet
phialam, detractam sibi æream galeam
tenuit, libavitque. Ferebant autem &
cæteri omnes reges, & tunc quoque gesta-
bant galeas. Nec tum quidem dolo malo
Psammitichus galeam tenuit. 1 Cæteri
tamen id consulto factum esse à Psam-
miticho existimantes, & in memoriam
redeuntes, oraculum ipsis esse redditum,
qui ærea in phiala libasset, eum solum
regem Ægypti futurum, non censue-
runt quidem æquum esse Psammiti-
chum morte mulctari, postquam 2 ri-
mando compererunt non id illum feciſſe
industria: sed maxima potentiæ suæ par-
te exutum in palustria relegandum, ne
illinc egressus, cæteræ Ægypto se immi-
CLII sceret. Hunc Psammitichum, 3 quum
Sabacum Æthiopem, qui patrem ejus
Necon interemerat, fugisset in Syriam,
postquam Æthiops ex insomnii visio-
ne abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt
4 è tribu Saitana. Deinde quum regna-
ret una cum undecim regibus, con-
tigit ei ut fugeret iterum propter illam
galeam in paludes. Igitur intelligens
quam ignominiose tractatus ab illis es-
set, statuit ultum ire qui ipsum perse-
quuti essent. Itaque ex oraculo Latonæ,
quod in urbe Buti apud Ægyptios ve-
racissimum est, ad quod ipse miserat,
redditum est responsum, affuturam ul-
tionem ei è mari viris æreis 5 existentibus. Quod responsum ei magnam in-
credulitatem offudit, viros æreos ipsi
in auxilium venturos. Non longo tem-
pore interjecto, Iones quosdam & Ca-
res prædandi gratia navigantes, neces-
sitas compulit applicare ad Ægyptum.
Hi quum in terram exissent ære arma-
ti, Ægyptiorum quidam nuncium fert
Psammiticho ad paludes: & quia nun-
quam viderat aliquos ære armatos, ait,
egressos è mari æreos viros campestria
populari. Ille agnoscens oraculum es-
se perfectum, amicitiam cum Ionibus

ἡ μὲν νυν λίμνη αὕτη ὕστω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τῷ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων ποιήσασθαι σπονδάς, ὁ ἀρχιερεὺς ἐξενείκαι σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐωθεσαν σπένδειν (ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ) ἑνδεκα, δυώδεκα ἐόντων. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἑστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, θείσθαι τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, τὴν ἐφόρεε τε καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔκειτο· καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νυν οὐδενὶ δολερῷ νόῳ χρεώμενος, τὴν ἐφόρεε τὴν κυνέην. οἱ δέ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκείνους χρηστὸν σφι, τὸν χαλκέην ποιήσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλῆα ἔσεσθαι μοῦνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κλῆναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνοσίως βιαζόμενοι ἐξ ὑδεμιῆς προφάσιος αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ ὁπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα. Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τοῦ ὄψεος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήκοον Αἰγυπτίων ἔτι οἱ ἐκ νόμου τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ βασιλεύοντα τοσοῦτον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν σφὰς τὴν κυνέην" φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. ὑποπτεύσας ὦν ὡς προδεδομένον εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε πάντας τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισί ἐστι μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ὑποφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπίστη μεγάλη ἐπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ὑποκύρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Καρας ἄνδρας χαλκοῦν ἐκπλώσαντας, ἀπενεχθέντας ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπιόντι τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς οἱ ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δέ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ὑποτελούμενον, φίλα τε τοῖσι Ἴωσι

1 At illi mente comprehenso facto Psammitichi, atque oraculo ipsis reddito. *Vel, Quum Psammitichi factum & sibi redditum oraculum apud se considerassent.* 2 Quæstione habita comper. 3 Quum Sab. Æth. aptea fugiens, qui patr. ejus N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed vulgatam lect.* ἐκὼν sequendo, *interpretandum esset*, qui patrem ejus volens interemerat. *id est*, non per imprudentiam. 4 E præfectura 5 Repente apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

καὶ Καρὶ πιθέτας· καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, ὕστερον ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βαλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, κατελαύνει τοὺς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· ἀντίλιθόν τε τῷ Ἄπι, (ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις,) οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πάσάν τε ὠφείσυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέων. ἀντὶ δὲ κιόνων, ἕστεσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις καὶ τὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρὶ τοῖσι συγκατοικήσασι αὐτοῖσι, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι ἐνόμασε ἐπωνυμίην Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ πάντα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τοῦ Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὴ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἵ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτοις τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἐνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τοῦ Πηλουσίου καλεομένου στόματος τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξανάστησας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωυτοῦ πρόμαχον πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὴ οἰκιωθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω δὴ μιμησάμενοι τούτους, καὶ τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλέος ἀρξάμενοι, πάντες καὶ τὰ ὕστερον διεξήμεσαν ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὴ ἀνέπτησαν χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. ἔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ὑνόμασαι μοι. ἔστι δὲ ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος καὶ ὄγε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν τοῦ θώυμα μέγιστον παρεχόμενον,

& Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus Ægypto, fecit in Memphi tum Vulcano vestibula ad ventum austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) undique columnis cinctam, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenûm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribusque, quibus fuerat usus adjutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita altrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cætera quæ fuerat pollicitus repræsentavit. Pueros quinetiam Ægyptios commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nunc in Ægypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [1] contra mare, aliquantulum supra urbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Unde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam adversus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas. Græci cum illis ita commercium habuerunt, & nos res in Ægypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui diversæ linguæ essent, incoluerunt. Atque unde demigrarunt illuc, [2] & vestigia navalium, & domorum rudera, ad meam usque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægypto potitus est. ¶ De oraculo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in Ægypto, sacrum Latonæ, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius à me dictum est) Buto, contra ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac urbe templa sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Ubi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit,

CLIII CLIV CLV

[1] Propemodum ad mare, infra urbem Bub. [2] Et canales quibus deducebantur naves,

referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex uno factum lapide, cujus parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenûm cubitorum: cujus lactunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitu-
CLVI dinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrum. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buti est: quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque se moventem: & hoc audire admiratus sum, si verum est insulam natare posse. In hac igitur templum Apollinis magnum est, & aræ trifarie extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea innatans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod Latona (quæ ex octo numinibus quæ primi extiterunt, unum est) quum in urbe Buti, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret. Apollinem ab Iside sibi commendatum, occultavit in hac insula nondum innatante, ac sospitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionysi & Isidis filios esse: Latonam vero, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus dicitur: Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque hinc solum non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut solus [1] omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem.
CLVII Hæc illi sic aiunt. Psammitichus vero in Ægypto quatuor & quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriæ urbem obsidens oppugnavit, donec expugnavit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes urbes (*duntaxat* quas novimus)
CLVIII sustinuit obsidionem. ¶ Psammitichi filius qui regnum Ægypti suscepit, extitit NECUS, qui fossam ad rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis, latitudinis, ut per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo supra Bubastin urbem,

φεράσω. ἔστι ἐν τῷ περιφοίτῳ τούτῳ Λητοῦς νηός, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος. ποταμὸς ἑκατὸν πήχεων τούτων ἕκαστον ἐστί. τὸ 96
δὲ κάλλιστον ἐργασμα τῆς ὁροφῆς, ἄλλος ὀπισθόδομος λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυ. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν ἐνθεῦτεν τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐστὶ θωυμασότερον· τῶν δὲ ἄλλων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη· ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατείῃ, κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοί, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, περὶ τῆσδε φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε καλαμύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφῶν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τὸν Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δή, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητὼ δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μέν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δέ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνος δὴ ποιητέων τῶν περιγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν ὧν λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσαράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πολιορκήσας, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων τὸν πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τοῖσι ἡμεῖς ἴσμεν. Ψαμμιτίχεω δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φέρουσαν τὸν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερος διώρυξε· τῆς μῆκος ἐστὶ πλόος ἡμερέων τεσσέρων· εὖρος δὲ ὀρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἤχλυ δὲ ἀπὸ τοῦ

Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἤχλυ δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος

[1] Omnium superioris ætatis poetarum.

παρὰ Πάτυμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὠρυχίαι δὲ πρῶτον μὲν ἀπὸ πεδίου ἀπὸ Αἰγυπτίου τοῦ πρὸς Ἀραβίην ἔχουσι· ἔχονται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατ' Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπώρεην μακρὴ πρὸς τὴν νῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς θαλάσσας φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ἀναφέρουσα ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ Κασίου ὄρεος τοῦ ἐρίζοντος Αἰγύπτου τε καὶ Συρίης, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον· ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἔφυ. τὴν ἐπὶ Νεκὼ βασιλέος ὀρύσσοντες, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίῃ ἐμποδὼν γενομένῃ τοιῇδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν περιεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. Παυσαμένου δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐπετήδησαν, αἱ δὲ ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ *Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν †Μαγδώλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσαν μεγάλην εἷλε· ἐν τῇ δὲ ἑσθῆτι ἔτυχε ταῦτα καταπρασσόμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψαμμὶ παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα πάντων ἀνθρώπων ἀγωνίζεσθαι τὴν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τοῦ εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς ἔσοπτ συγκαλέσεται Αἰγυπτίων τοὺς λογιμωτάτους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπευθάνοντο τοῦ Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησαμένους δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησομένους εἴ τι ἔχοιεν

juxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, evadens in mare rubrum. Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie Ægypti, Arabiam verſus. Nam quæ ſupra planitiem ſunt 1 continens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaque ad hujus montis ima ducta eſt foſſa ab occidente orientem verſus longo tractu: & deinde pertingit divortio montis tenus (quod divortium ad meridiem & ventum auſtrum fert) in ſinum Arabicum. Quâ igitur breviſſimus tractus & maxime compendiarius eſt à mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum vocatur, à monte Caſio, qui Ægyptum Syriamque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidem breviſſimum eſt: verum foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt 2 confragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necus deſtitit, 3 interpellatus oraculo, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant qui non ipſorum lingua loquuntur. Superſedens itaque à faciCLIX enda foſſa Necus, 4 ad militum copias ſe convertit, atque ad claſſes quæ partim in mari ſeptentrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc 5 veſtigia navalium oſtendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt uſus. Terreſtri autem acie congreſſus cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, & poſt prælium, Cadyti, magna Syriæ urbe. 6 In veſtitu autem curioſus quum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorum miſit. Hic perfectis decem & ſeptem imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio PSAMMI filio ſuo. Eo apud Ægyptum reCLX gnante, nuncii Eleorum advenerunt, jactantes à ſe in Olympia juſtiſſimum 7 ac maximum inter mortales propoſitum eſſe certamen, rati ne Ægyptios quidem hominum ſapientiſſimos aliquid ultra hæc eſſe inventuros. Iſti ubi in Ægyptum pervenerunt, caque expoſuerunt quorum gratia venerant, rex convocavit ex Ægyptiis eos qui ſapientiſſimi haberentur. Qui quum conveniſſent, & Eleos audiſſent omnia commemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicentes ſciſcitatum num quid poſſent

1 Contiguus. 2 Obliquior. 3 Impeditus. *Vel, Revocatus.* 4 Ad bellicas copias & triremes partim in m. ſept. 5 Canales quibus deducebantur naves, *ut paulo ante. Alii navalia interpret.* 6 Eum autem veſtitum quo uſus erat quum iſta conficerentur, miſſum ad Branchidas Mileſiorum, Apollini dicavit. Poſtea vero decem & ſeptem omnino annos quum imperaſſet, deceſſit, trad. 7 Ac optima ratione præter omnes mortales.
* Per Syros intelligit Judæos ſine dubio, qui ita vocabantur etiam à vicinis Phœnicibus. *Scalig.* not. in Fragmenta ſelecta. † Magdolum (Mageddo, 2 Regum c. 23.) urbem Ægypti fuiſſe, ex notitiâ imperii conſtat, & numiſmate Antonini Pii ΜΑΓΔΩΛΙΤΩΝ. *Scalig.* Animadv. in *Euſeb.*

Ægyptii

Ægyptii reperire juſtius, habito inter ſe conſilio, interrogarunt Eleos nunquid apud eos certarent cives. Et illis reſpondentibus, ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure 1 excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin concivi pugnanti cives faverent, facientes injuriam hoſpiti. Sed ſi vellent juſtum proponere certamen, & ſi ejus gratia veniſſent in Ægyptum, juſſerunt hoſpitibus ponere certamen, nullo Eleorum certare permiſſo. Hæc
CLXI Ægyptii Eleis ſubjecerunt. ¶ Pſammis autem, quum ſex tantum regnaſſet annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus eſt. Cujus regnum APRIES filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum avum ſuum, fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum calamitas eum maneret, contigit ea occaſione quam ego pluribus, dum res Libycas exequar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Quum adverſus Cyrenæos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes Ægyptii rebellaverunt, opinati ſe ab illo in apertam perniciem fuiſſe dimiſſos: ut his internecione deletis, ipſe cæteris Ægyptiis imperitaret ſecurius. Hæc perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant
CLXII amici, ingenue deſciverunt. Id ubi reſcivit Apries, mittit ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quum perveniſſet, reprehendenſque diſſuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo ſtans galeam circundat: eaque circundata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc eo invito factum fuit, ut oſtendit. nam ſimulatque ab iis qui deſciverant Ægyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam adverſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant Ægyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, juſſum ut ad ſe vivum Amaſin perduceret. Hic ubi pervenit, Amaſin ad ſe vocat. 2 Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortandos, inſolenter) ſtolide jubet hunc ad ſe adducere Aprien,

Αἰγύπτιοι τύτων δικαιότερον ἐπισξάρειν· οἱ δ', βυλόμενοι μῶλον ἐμπρῆσαι τῶν Ἠλείων εἴσφι οἱ πλησίον ἀγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν χ' σφέων χ' ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βυλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δ' Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ὅτω πιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. ἐδεμίαν γὰρ εἰκὸς μηχανὴν ὅκως ὁ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσδήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βυλονται δικαίως πιθέναι, χ' τύτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιζήσοι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα πιθέναι, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲ Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμιχ. δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντ. Αἰγύπτου, χ' στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, χ' μεταυτίκα πλυτήσαντ., ἐδέξατο τιὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιχ. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτῦ πρόπατρα ἐγένετο εὐδαιμονέστατ. πρὸ πρότερον βασιλέων, ἐπὶ ἔτεα πέντε χ' ἑκκοσι ἄρξας. ἐν τούτοισι δὴ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, χ' ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος, τιὴν ἐγὼ μετιόντως μὲ ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι ἀπαμπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα ἐπὶ Κυρηναίους, μεγάλως προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα δεινὰ ποιεύμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δικαίους τὸν Ἀπρίεω ἐν προνοίῃ αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῷ λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχῃ, ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι ἔτοί τε οἱ ἀπονοσήσαντες, χ' οἱ τῷ ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἐπαφῆς. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὡς δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντα αὐτῦ, τῷ δὲ Αἰγυπτίων ὅπλα σφέων ἀφελόμενος οἰκέειν κελεύει. χ' ἀφικομένοις, ἔφη ἐπὶ βασιληίην ἀφίξεσθαι. χ' τῷ ἔκας ἀπεκόσιον ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε δὲ ἐστησαντό μιν βασιλέα τῷ Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίεα. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῷ ἀφ' ἑωυτῦ Αἰγυπτίων, τῷ ὄνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζώοντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπέρεας ἀπεμαντίσατο· καὶ τύτου μὲν ἐκέλευσε Ἀπρίην ἀπάγειν·

1 Aberraſſe. 2 At Amaſis (ſedebat enim forte in equo) crure ſublato pepedit, & illud Aprie afferri juſſit. *Ita Camerar. Affertar & tertia Interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

ὅμως

ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιῶν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως πυθόμενος, ἱέναι πρὸς αὐτόν. τὸν δὲ αὐτὸν ὑπακρίνασθαι ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτὸν ἥξειν καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τῶν λεγομένων ἐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ σκευαζόμενον ὁρέοντα ὡς δυνατὸν ἀπέναι, βουλόμενον τῷ ταχίστῳ βασιλέϊ δηλῶσαι τὸ πρηχθέν. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἄπριν ἐκέλευε τὸν Ἄμασιν, ἐόντα οὐδενὸς λόγου ἄξιον, ἀλλὰ ταχέως ἐκέλευε, ταχέως τε ὦτα καὶ ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἐπὶ τὰ ἐκείνου ἐφορέοντο, ἄνδρα τὸν δικαιώτατον ἐόντα ἐωυτῶν ἔτω αἰσχρῶς λυμηχανεόμενον, ἐόντα δὴ χρόνον ὀπτῆρα, ἀπίστατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἄπρις, ἁπλίζεται τοὺς ὑπηκόους, καὶ ἤλασε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ὑπηκόους τετιμωρέους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σάϊ πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοδέητα· καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἄπριν ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μέμφι πόλι ἐγίνοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρησόμενοι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἔπιλα γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται. οἱ μὲν, βουβόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται· γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. ἐνόμασται δὲ σφι κέαται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι. κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἰγυπτίους ἅπασα διαῤῥῆγα Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσίριτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλεῖστους γενοίατο, ἐκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης ἐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' ἀνέσσαι ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουΐτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης. ἔστι δὲ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος· ἔστι δὲ οἱ νόμοι Καλασιρίων

& quum Patarbemis eum rogaret ut regem adiret, accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de seipso Aprien esse questurum. se enim illi præsto futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propositi illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, statuit suæ diligentiæ esse quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque jussit. Id intuentes cæteri Ægyptii qui cum eo hactenus senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes, ad cæteros transeunt, seseque Amasi tradunt. His CLXIII
quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. 1 Itaque utrique adversus alteros Apriani & Amasiani in Memphi urbe constiterunt, tentaturi pugnæ discrimen. Sunt autem in Ægypto septem CLXIIII
hominum genera: quorum alii sunt sacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii interpretes, alii gubernatores navales. Tot sunt Ægyptiorum genera, à suo quodque artificio appellata: sed pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui 2 harum regionum sunt: (nam in regiones distincta est omnis Ægyptus.) Hermotybiorum quidem hæ CLXV
sunt plagæ, Busiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, insula Prosopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed omnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, CLXVI
Thebana, Bubastiana, Aphthitana, Tanitana, Mendesia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana. 3 Anysia, Myecphoritana. Hæc tribus insulam incolit ex adverso Bubastis urbis. Hæ tribus Calasirium;

---

1 Apries igitur in Ægyptios, Amasis in externos tendebat. Quumque Memphin utrique pervenissent, tentare pugnæ discrimen parabant. Cæterum sunt & in *Ad verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Potest etiam verti non male sortasse, cum Valla,* Apriani & Amasiani. 2 Harum præfecturarum sunt. (nam in præfecturas distincta est omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ sunt præfecturæ, *Et paulo post,* Ex his præfecturis, *pro* Ex his tractibus. *Item paulo post* Præfecturæ, *pro* Plagæ, *& pro* Tribus, *nisi quis malit vocem Græcam* νόμος *ubique retinere.* 3 Anysia,

qui dum

qui dum quoad possunt plurimi coguntur, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet ulli artificio operam dare, sed solum rei militari,
CLXVII filio discenti à patre. Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci non possum procerto dijudicare, quum videam & apud Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia discunt, eorumque liberos: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui 1 cessent ob bellum. Hoc itaque cum cæteri Græci didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. 2 Corinthii quoque minimi faciunt
CLXVIII opifices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut singulis duodecim aruræ essent exemptæ & inmunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquoversus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen universis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nunquam iidem. Calasirium milleni & Hermothybium, alii totidem circa regem fungebantur annuo satellitum munere. Istis præter aruras dabantur viritim hæc alia, panes tosti pondo quinæ minæ, carnis bubulæ binæ, vini 3 sextarii quaterni. Hæc
CLXIX assidue satellitibus præbæbantur. Ubi igitur ediverso venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Ægyptiis in urbem Memphin pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt, tamen quod erant multo inferiores numero, victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, 4 ut nullus neque deorum neque hominum posset sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud stabilisse. Et tamen tunc congressus, prœlio fugatus est, vivusque captus ad urbem Saim ductus est in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem Amasis regia. Ibique 5 quamdiu in regia pascebatur, eum Amasis honeste asservavit. Tandem incusantibus Ægyptiis non juste agere qui suum & ipsorum inimicissimum aleret, ita illis Apriem tradidit. Eum isti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in templo Minervæ, proxime 6 cœnaculum ad lævam manum intranti.

εἰσὶ ηλμένοι, ὅτι δὴ πλείστους ἐηλύετο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. ὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνην ἐπασκήσαντι ὠφελέεσθαι, ἀλλὰ τοῦ ἐς πόλεμον ἐπασκέοντι μοῦνα, παῖς ὠφελὰ πατρὸς" ἐκδεκόμενοι. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γνησίους" νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοσταὶ τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι καὶ τάδε ἐξῃρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεών ἐστι Αἰγυπτίων πάντη· ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι οὐ ἐξῃρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρπῶντο, καὶ οὐδαμὰ αὐτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἑδορυφόρεον ἕκαστον" ἔχοσι τὸν βασιλέα· τούτοισι δ' ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ταθμὸς, πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο. Ἐπεί τε δὴ συνιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἐνικήθησαν· * Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι οὕτω ἡ διάνοια, μηδ' ἂν θεόν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· ὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐνικήθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος. ἤδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ ἐπεὶ μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καί μιν Ἄμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων οἱ ἐπιεῖ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθιστον, ὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίεω τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δέ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρώῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός.

καὶ ἐκδεκόμενος.

νομιζόμενος

ἔκασοι

99

ἔθαψαν

1 Qui rei militari vacant. 2 At Corinthii minime contemptui habent opifices. *Intellige autem* Minime *vel pro Non, vel comparative pro Minime omnium.* 3 Ἀρυστῆρες, *ab aliis* Cyathi: *ab aliis notationem vocabuli sequentibus* Haustus *vel* Haustra. 4 Ne deum quidem ullum posse sibi adimere reg. 5 Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amasis honeste observavit: *vel,* honesta observantia prosequutus est: tandem autem incusant. *Vel. antea quidem in regia nutrebatur: & eum Am. honeste observabat: at postquam incusarunt Ægyptii, &c.* 6 Palatium. ✱ Quæ Jeremias denunciat Apriæ ventura. c.44,v.30, ea omninò fideliter narrat Herodotus, & plane illi cum verbo divino convenit. *Salig. in Fragmenta selecta, & in Euseb. Chronicon.*

ἔνθαψαν δὲ Σαΐτας πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γλυμμένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἐκ τέρω μᾶλλόν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη σύλοισί τε φοίνικας τοὺς δενδρέα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔτεσι δὲ ἐν τῇ παστάδι οἰκήματα ἔσηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ ἐκ ὅσιον πιεύμαι ἔστι τινὶ τῷ τοιούτῳ χρήματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα ἐν Σάι, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὀπίσω τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐκόλλησον τοίχῳ· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐκμοῦν λιθίνη, χρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσσπερ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον ὡς ἔκαστα αὐτέων ἔχει, δύσομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι περὶ δύσομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὅσιόν ἐστι λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ ἐκ ἐξανασάντες Ἀρκάδες, διέφθειρον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών, ἐξ τῆς δὲ ἧν πόλεως, ἔνθεν οἱ ἐστι Σιὼφ. τοὺς μὲν δὴ πρώτους κατώιζοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν ἐόντα μὴ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον· ἔπειτα δὲ δημότην ἐόντα, καὶ οἰκίης οὐκ ὀφθαλμοῦ ἀξίης, ἐποιήσατο ἑωυτοῦ ἁρπάσας. πρὸς τοῦτον δὲ τὸν τρόπον οὐδὲ τὴν ἀναισχυντίην ἐπέφερε. ἦν γὰρ ἀνὴρ πανοῦργος καὶ σοφός. πρὶν μὲν γὰρ ἢ τὴν ἀρχὴν ἔσχε, ἐόντος ἰδιώτεω, ἐπιτήδεος ἦν πίνειν καὶ γελοιοποιεῖσθαι, καὶ οὐδαμοῦ σπανίζων ἐπιτηδείων ἐπιτηδεύειν ἐκλέπτειν. ἐπεὶ δὲ ἐμαντεύσατο αὐτῷ ἡ Ἀθηναίη τὴν τελευτὴν τοῦ βίου ἐκ ἐθέλειν, καὶ ἐκείνου ἐκ ἐπιστέατο τὸ μαντήιον, ἐπιστάμενος τοὺς ἀδικέοντας ἐκ ἐθέλειν ἐπιμελέως ἐπιτηδεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον τοὺς ἐπιμελέως ἐπιτηδεύοντας, ἐποίεε τοιάδε. ἐπιτηδεύσας τὸν ἐπιμελέως ἐπιτηδεύοντα, καὶ ἐκ ἐθέλοντα ἐπιτηδεύειν, ἐποίεε τοιάδε. ἐπιτηδεύσας τὸν ἐπιμελέως ἐπιτηδεύοντα, καὶ ἐκ ἐθέλοντα ἐπιτηδεύειν, ἐποίεε τοιάδε.

Nam Saitani 1 cunctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis monumentum 2 ex altera parte cœnaculi est quàm illud Apriæ ejusque progenitorum. In ejus- CLXX
dem templi aula hoc quoque est ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini postes stant, in quibus urna est. Sunt etiam sepulcra, (cujus nomen si nuncupavero hac in re, haud sancte fecero) apud Sain in templo Minervæ post totum delubrum prope parietem: atque in fano stant ingentes obeli, lacusque contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trocheides. In hoc lacu imagines suorum quisque affectuum noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: De quibus quum permulta CLXXI
ego norim, quo pacto se habeant singula, tamen abstit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex Ægypto attulerunt, eoque Pelasgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doribus ejecta sedibus suis, ritus initiandi abolitus est, à solis Arcadibus (qui à Peloponnensibus non ejecti sunt, sed relicti) conservatus.
¶ Aprie sublato, regnavit AMASIS CLXXII
è 3 tribu Saitana, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec ullius sane momenti ducere, ut qui plebeius fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis ad se solertia, non 4 asperitate, perduxit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipse quam omnes convivæ semper pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque 5 dæmonis statuam fecit, & in appolitissimo urbis loco statuit: Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, convocatis Ægyptiis aperit, Ex illa pelui in qua primo Ægyptii evomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque peluim esse factum: etsi enim antehac

τὴν τοπείην
τὴν ἀγνωμοσύνην

Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὸ ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐνεμεῖν τε καὶ ἐνυρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ, μεγάλως σέβεσθαι. ἦδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγώς. εἰ γὰρ πρότερον

1 Cunctos ex ea præfectura reges 2 Longius quidem ab[illegible]palatio quam illud Apriæ ejusque progenitorum: est tamen in septo templi hoc quoque porticus lapidea [illegible]columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio sumptu. In ipsa porticu geminæ stant fores, intra quas est conditorium. Sunt etiam sep. 3 Præfectura. *Vel, provincia.* 4. *Non legit* ἐυγνωμοσύνη (*ut in vulg. edit.*) *sed* ἀγνωμοσύνη, *ut in vet. cod.* 5. Numinis stat.

fuisset

fuiſſet plebeius, impræſentiarum tamen eſſe ipſorum regem, eoque jubere ut ſibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad ſe traduxit Ægyptios, ita utæ quum cenſerent ei ſervire.

CLXXIII Idem hoc uſus eſt in rebus agendis inſtituto: ab aurora uſquedum refertum eſſet forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores jocabatur, morionem agens ac ſcurram. Quibus rebus offenſi amici, talibus eum verbis 1 caſtigabant, Rex, dicentes, non è dignitate tua degis, qui ad tantam te dimittis nequitiam. Nam deberes 2 auguſto in ſolio ſedens, auguſte interdiu res adminiſtrare. ita & Ægyptii cognoſcerent à magno ſibi viro præſideri, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His ille reſpondit, 3 arcus ab iis quorum ſunt, quum eſt opus, intendi: eos, ſi ſemper intenti ſint ruptum iri, nec poſſe eis illos, quum indigeant, uti: ita & hominis inſtitutum eſſe: ſi aſſiduo laborare ſtudio, nec ullam partem ad luſum ſibi indulgere velit, fore ut pedetentim aut mente captus ſit aut membris. Quod ego intelligens, utrique rei tempus impertio. Hæc Amaſis amicis reſpondit.

CLXXIV Etenim fertur Amaſis, quum privatus foret, fuiſſe potandi jocandique cum dicacitate ſtudioſus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac ſe oblectantem neceſſaria defeciſſent, ſolitum circumeundo furari: & quum repoſceretur ab iis qui dicerent eum ipſorum habere pecuniam, ac negaret, adduci ſolitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis convictum, frequenter abſolutum. Poſtquam vero etiam aſſequutus eſt regnum, iſta egit: quicunque dii eum furti abſolverant, horum templa neque curæ habuit, neque ulla re ad ornamentum donavit, neque adiens ſacrificavit, tanquam nihil mererentur, quod redderent falſa reſponſa: qui autem eum 4 pronunciaverant furem, hos tanquam vere deos, nec mendacia reddentes oracula, maxime coluit.

CLXXV Præterea in Sai veſtibulum Minervæ fecit, opus admirandum, & longe ſuperans cætera tum ſublimitate tum magnitudine. tanta eſt vaſtitas lapidum atque ſubſtructionum. Quinetiam ingentes coloſſos, & immanes androſphingas ibidem poſuit.

" ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι ἔϊ) αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ περιηδέεσθαι ἑωυτὸν ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαίως δουλοῦσθαι. Ἐχρῆτο δὲ καταστάσει πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὀρθρινὸν, μέχρι οὗ τὰ πλησθείης ἀγορῆς, περιδύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινε τε καὶ καταίσκωπτε τοὺς συμπότας καὶ λίην ματαιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, συνεβούλευον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ " προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων " σεωυτόν. σὲ γὰρ χρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῷ " σεμνῶς διαιτέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ " πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπίσταντο ὡς " ἔστι ἀνδρὸς μεγάλου ἀρχόμεθα, καὶ " ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες. νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς " βασιληΐῃ. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε αὐτούς, Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται " χρέωσι, συντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, " κλαίουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐν- " τεταμμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν. ὥστε ἐς τὸν " δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. ὕτω δὴ " καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατε- " σπουδάζειν ἀεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος " ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἧτοι μανεὶς, ἢ " ὄγε ἀποπληκτικὸν ἡμῶν μοῦνον. τὰ ἐγὼ ἐπισάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο. Λέγεται δὲ καὶ Ἄμασις, " ὅτε ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης καὶ φιλοσκώμμων, καὶ ἀδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνὴρ· ὅκως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ συμπαίζοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν ἀφ' ἑτέρων. οἱ δ' ἄν μιν φαμένου ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ καταπλήσκετο ἐπὶ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ " ἐφρύγη. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν πρὸ θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα ἔϊ), τούτων μὲν τῶν ἱρῶν ὅτε ἐπεμέλετο, ὅτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔδωρε· ὡς οὐδενὸς ἐόντας ἀξίους, ψευδεά τε μαντήια κεκτημένους· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα ἔϊ), τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σάι τῇ Ἀθηναίῃ πυλαὶ θαυμασιαὶ οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβάλλουσας τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος, λίθων ἔστι, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὴ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας θωυμασίους ἀνέθηκε.

καὶ εἶναι

καὶ ὅτε

καὶ ἀπέφευγε.

1 Admonebant, non teipſum recte regis, ὁ rex, qui &c. 2 Auguſtus auguſto in ſolio ſedens per totum diem res adminiſtr. 3 Qui arcum poſſident, illo opus habent, intendunt: poſtquam autem uſi ſunt, remittunt. Nam ſi perpetuo intentus eſſet, frangeretur, ut, quum opus eſſet, uti jam illo non poſſent. Talem & hominis conditionem eſſe: ſi aſſidue ſeria tractare, nec ull. 4 *Ad verbum*, Conſtrinxerant. *id eſt*, Conviciati.

λίθους τε ἄλλους ἐς θωμοδόλιν τὰς φύσας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τούτων τοὺς μὲν, ὀκτὼ καὶ πρὸς ἑκατὸν Μέμφιν ἐοσίων λιθοτομέων, τοὺς δὲ καὶ μεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον εἴκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ ὦκ ἥκιστα ἀυτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϊμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐνέμιζε μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διακόσιοι δὲ οἱ περιττεταγμένοι ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ ἔτι ἄπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ἔστι, εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσαρεσκαιδέκατα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μονολίθου ἐστί. ἀταρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πεντήκοντα· τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη δὲ ἱρῆ κέεται πρὸς τοῦ ἐσοδον. ἔσω γὰρ μὲν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ πρῆξαι δ' εἵνεκα ὦκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐκλελεγμένου πολλοῦ, καὶ χθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἄμασιν, ὀνειδισμὸν ποιησάμενον, ὦκ ἐᾶν ἔτι περισσοτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτοῦ μοχλεύοντων, καὶ ἀπὸ τούτου ὦκ ἐσελκυσθῆναι. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱεροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἑλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, πρὸ ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τοῦ Ἡφαιστείου ἐμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ὄπισθε δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τοῦ αὐτοῦ ἐόντες λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐι, κείμενος κατὰ τὠυτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱερὸν Ἄμασις ἔστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὴ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γενόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἡμέαται τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασις ἔστι ὁ κατάσησας· ἀποδεκνυέναι ἕτεος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅτεν βιῶται· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο, τῷ οὐκ εἰώθασι ἐς αἰεὶ χρεώμενοι, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ.

ἐκόμιζον

Alia quoque ſaxa prægrandia in apparatum comportavit, ducta partim è lapidicinis quæ juxta Memphin ſunt, partim utique quæ majoris molis erant, ex urbe Elephantina, quæ Sai diſtat viginti dierum navigatione. Adhæc, quod non minime ſed maxime omnium admiror, attulit ædificium ex ſolido ſaxo ab urbe Elephantina, in quo afferendo triennium conſumpſerunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Hujus autem domus extrinſecus eſt unius & viginti cubitorum longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, ſublimitas. Hæc eſt dimenſio exterior tecti ex uno lapide. Introrſum autem [1] duodeviginti & amplius cubitorum eſt longitudo: quinque, ſublimitas. Domus hæc ad ingreſſum templi collocata eſt. nam ob id aiunt in templum non fuiſſe pertractam, quod quum ſuſpiraſſet architectus dum illa adveheretur, utpote pertæſus diutini temporis operæ, [2] ea de re ſtomachatus Amaſis, non permiſerit hominem ulterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebant, ab illo fuiſſe oppreſſum, ideoque lapidem non introductum. Donavit præterea operibus ob magnitudinem CLXXVI ſpectaculo dignis cum alia templa inſignia, tum in Memphi templum Vulcani, coloſſo ſupino ante illud poſito, longitudinis quinque & ſeptuaginta pedum. Superque idem pavimentum gemini coloſſi ſtant [3] ex Æthiopico lapide, vicenûm pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi aſſiſtentes: cujus inſtar eſt alter in Sai lapis, eodem habitu jacens. Illud etiam quod in Memphi eſt templum Iſidis ingens & ſpectatu CLXXVII dignitſimum, Amaſis ædificavit. Sub Amaſi rege dicitur Ægyptus fuiſſe maxime beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proveniunt, & urbes quæ incolerentur tunc, fuiſſe numero illic mille & viginti. [4] Amaſis quoque extitit qui legem hanc apud Ægyptios condidit, ut ſingulis annis apud provinciarum præſides Ægyptii omnes demonſtrarent unde viverent: & qui aut hoc non faceret, aut non demonſtraret ſeſe legitime vivere, is morte afficeretur. Quam legem Solon ab Ægyptiis mutuatus, Athenienſibus tulit, quam illi, quod ſit caſtiſſima, aſſidue uſurpant.

101

1 Duodeviginti cubitorum, & digitorum xx eſt longitudo: latitudo vero, cubitorum duodecim: quinque, ſubl. 2 Hoc in religionem vertens Amaſ. 3. Ex eodem lapide, 4 Hic eſt autem Amaſis qui legem hanc tulit, demonſtrare unumquemque apud præſidem cujuſque loci, unde vivat: quod qui non fecerit, aut demonſtrare vitæ ſuæ rationem juſtam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Athenienſis ſumptam hanc legem ex Ægypto Athenienſibus promulgavit, qua illi ſemper uſi ſunt, lege ſane inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

Amaſis

CLXXVIII Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cum alia in quosdam Græcos officia contulit, tum iis qui in Ægyptum concederent, dedit facultatem Naucratin urbem incolendi. Qui vero eorum nollent illic habitare, sed navigando negociari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruendi, Et maximum quidem eorum fanum atque [1] celeberrimum vocatur Hellenium: civitates autem quæ communiter illud extruxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus, Phaselis: Æolum vero, una Mitylene. Harum civitatum hoc fanum est, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ civitates quæ consortes hujus rei sunt, rei ad ipsos minime pertinentis consortes sunt. Separatim tamen ædificaverunt, Æginetæ quidem, Jovis: Samii autem, Junonis: Milesii vero, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat sola Naucratis: præter hoc in Ægypto aliud nullum. Quod siquis in aliud aliquod Nili ostium applicuisset, is necesse habebat dejerare se venisse invitum, datoque jurejurando eadem navi ad Canobicum navigare: &, si id minus per contrarios ventos posset, onera fluvialibus navigiis circumagere lustrando Delta, donec perveniret Naucratin. ita Naucratis in honore CLXXX erat. Jam vero quum Amphictyones templum quod nunc Delphis est, (quia illud prius sua sponte deflagraverat) trecentis talentis construendum locassent, Delphi, quos quarta pars sumptus contingebat, circa civitates vagi, cum aliunde tum vero non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas minas CLXXXI donaverunt. Cum Cyrenæis quoque Amasis amicitiam societatemque iniit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, sive fœminæ Græcæ amore captus, sive alias ob benevolentiam Cyrenæorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam Amasis. Tu vero, inquit, uxor veneficio me læsisti: ideoque nullo machinamento vales effugere

Φιλέλλην δὲ ἦν ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἐς Ἕλληνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνεομένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκέειν· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτόθι οἰκέειν, αὐτοῖσι δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ ἐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλέεται μὲν Ἑλλήνιον, ἄνδρες δὲ πόλιες εἰσὶ αἱ ἱδρυμέναι κοιναί, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δέ, ἡ Μιτυλλναίων μούνη. τούτων μέν ἐστι τὸ τέμενος τοῦτο. καὶ προστάται τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλιες μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτοῖσι ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τοπαλαιὸν μούνη ἡ Νάυκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὰ ἄλλα στόματα τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαντα μὴ μοῦνον ἐκβῆναι ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε ἐὼν πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδει περιάγειν ἐν βάρεσι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Νάυκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Νάυκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἐόντα νηὸν τεσσερακοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάη) τοὺς Δελφοὺς ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρέχειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκαντο. Ἄμασις μὲν γὰρ σφι ἔδωκε χίλια συντηρέα τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι Ἀρκεσιλάου θυγατέρα, εἴτε δὴ αὐτὸν ἐνυμήσας Ἑλλωίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συνεκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι μὲν οὐκ οἷός τε ἦν πρὸς ταύτην· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην· Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξαι, καὶ ἔστι οὐδεμίη μηχανὴ ὅκως οὐ σεωυτὴν μισήσεις· ἐμοὶ γὰρ δοκέεις ἐκ πασέων γυναικῶν κάκιστα ἐπιβουλεύσασθαι. ταῦτα δὲ εἶπε, ὅτι μιν οὐκ ἐβούλετο ἀπολιπεῖν διὰ τὴν φιλίην τὴν Κυρηναίων. ἡ δὲ Λαδίκη ἐπευξαμένη τῇ Ἀφροδίτῃ, ὡς ἄρα οἱ τὴν νύκτα ταύτην γενομένη ἐπιβουλὴ ἐτελέσθη, ὑπεκρίνατο τῷ Ἀμάσι, καὶ ὑπεδέκετο μηκέτι τοιοῦτον ποιήσειν μηδέν. ἐπιστάμενος δὲ ὁ Ἄμασις ὡς ἐπιβουλευομένῳ οἱ ἐπιβουλεύοι, ἐπείθετο. ἡ δὲ Λαδίκη ἐπεὶ ἐπαύσατο τῆς ἐπιβουλῆς, ἐπηύξατο τῇ θεῷ ἐπὶ τῷ ἐπαύσατο, ἐπὶ τῷ μὴ ἐπιβουλεύσαντι ἐπιβουλεύσασα

" μὴ ἐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δ' Λαδίκη, ἐπεί τί οἱ ἀρνευμένῃ ὐδὲν ἐχρᾶτο πρηΰτερον Ἄμασις, εὐχεται ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἢν οἱ ἐπ' ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακῶν ἦν) μήσεσθαι ἀγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τῇ εὐχῇ αὐτίκα οἱ ἐμίγδη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις πρὸς αὐτὴν, ἐμισγέτο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τετραμμένον τῶν Κυρηναίων ἄστεος. ταύτῃ τῇ Λαδίκῃ, ἅς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ὅστις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μέν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα δεδαιχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δέ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔπι καὶ τὸ μέχρεις ἐμεῦ, ὀπισθε τοῦ θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε αὐτὸς ξεινίῃ τῇ ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι πορχήσασαι, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit intra se Veneri, si ea nocte secum coiret, Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum adversus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam valde dilexit. Et Ladice votum deæ persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam usque memoriam incolumis erat extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donavit item Amasis dona quæ CLXXXII misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Minervæ inauratam, & sui imaginem pictura [1] adumbratam: Lindum autem, duo lapidea Minervæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum vero, Junoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post januas, ad meam usque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Minervæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [2] postquam agnitæ sunt quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, tributariamque fecit provinciam.

1 Ad vivum expressam: 2 Eò appulsæ quum f.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber tertius, qui inscribitur

THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSUS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibusque, exercitu, bellum movit ob hanc causam: Misso in Ægyptum 1 legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam, & petiit consilio cujusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab uxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, institit suadere Cambysi ut ab Amasi filiam peteret: ut ille aut mœrore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur invisus. 2 Amasis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambysem intelligebat non habiturum illam uxoris loco, sed pellicis: & Persarum potentiam gravabatur horrebatque. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit: Erat Apriæ superioris regis filia, nomine 3 Nitetis, unica domi relicta, grandis atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset, filiam Amasis appellans, ipsa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amasi elusus, qui me ornatu comptam transmisit, tradens tibi pro sua, quum revera sim Apriæ filia, quem ille dominum suum cum Ægyptiis rebellans interemit. 4 Hic sermo extitit causa quæ Cambysem Cyri filium vehementer indignatum induceret adversus Ægyptum.

ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ἐπὶ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἐκδόλιον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας ὧδε Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ, κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα. ἵνα ἢ λυπῇ συμβ. ἢ δῷς ἀνιῴτο, ἢ μὴ δῷς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, ἐκ εἶχε ὅτε δῶναι, ὅτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἐπίστατο ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκα μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε ταῦτα· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδής, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. ὄνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ ἡ παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ, ἀπέπεμπτε ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, πατρόθεν ἐνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ἐκεῖνος Ἄμασίς σε μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα δι' ἐὸν ἐοῦσαν τῇ ἀληθείῃ Ἀπριέος· ἐκεῖνος ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὐτὴ ἡ αἰτίη ἐγειρομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον.

1 Caduceatore. *Sic alibi κήρυκα* recte *vertit* caduceatorem, *non* legatum. 2 Amasis, quum Pers. potentiam gravaretur atque exhorresceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb. 3 Nitetis, valde procera & formosa, sola ex ea familia relicta, 4 Hic sermo & hæc causa *vel occasio* interveniens Camb. Cyri fil. veh. stomachatum adversus Ægyptum impulit.

ὕτω μὴν νῦν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φαμένοι μὲν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι. Κῦρον γὰρ ἔπεμψαντα ἐς Ἄμασιν αἰτῆσαι τὴν θυγατέρα, ἀλλ' ὁ Καμβύσεα. λέγοντες οὐ ταῦτα, ἐκ ὀρθῶς λέγουσι. ἐμοὶ μὲν ἐδὲ λέληθε αὐτὸς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ Περσέων νόμαια ὀρθῶς ἐπίστανται, καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόμον ἔθετο βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος. αὖθις δὲ, ὅτι Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς οὐ παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ' ἐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παντρέπεσι τὸν λόγον, προσποιούμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τὴν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεσεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἔχεσθαι τῷ ἐπαίνῳ, καὶ θωυμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, 103 ἅσσα τε Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· Τοιῶνδε "μοῦνοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος "ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὸν δ' ἀπ' Αἰγύπτου "ἐπίκληντον, ἐν τιμῇ τίθεται. τὸν μὲν ἀεθομοῦν, τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα. τὸν δέ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα, "Τοιγάρ, ὦ μῆτερ, ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι "ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· "τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔπεα ὡς δέκα κου γενόντα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν δὲ, μνημονεύσαντα, ὕστερον δὴ ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὸ βασιληΐδιον, πυθόμενος τὸν ἐπ' Αἴγυπτον στρατιὸν. Συμβαίνει δὲ καὶ ἄλλο τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὸν "στράτευσιν ταύτην. ἦν τῷ ὀνόματι Ἄμασις ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, ἔνομα δέ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τὸν Ἄμασι, ἐκδιδράσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ὀνομαστοῖσι λόγου καὶ μικροῦ, ὀνησάμενόν τε τὸν περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέστατα, μελαδιώκει ὁ Ἄμασις, οὐδεμίην ποιούμενος ἐλεῖν. μελαδιώκει δὲ, τὸν εὐνέοχον τὸν πιστότατον ἀποστείλας τετρήρει κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μὲν ἐν Λυκίῃ, ἔλων δὲ, ἐκ ἀπήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατοῦσθαι ἐπ' Αἴγυπτον,

Atque ita quidem memorant Persæ. II
Ægyptii autem Cambysem suum vendicant, asserentes ex hac Apriæ filia illum esse genitum. Cyrum enim fuisse qui ad Amasin miserit super filia, non Cambysem. Quod quum dicunt, non recte dicunt: etsi eos hoc non latet. nam siqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Persarum: 1 apud quos illud in primis nefas est, illegitimum obtinere regnum, si adsit legitimus. Præterea Cassandanes filius erat Cambyses, Pharnaspe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii 2 rem gestam transferunt, fingentes sibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita se habent. Cæterum ille sermo mihi non probatur, quo III
dicitur mulierem quandam Persidem ad uxores Cyri introgressam, quum liberos Cassandanes assistentes forma ac statura egregia conspicaretur, supramodum admirabundam magnis tulisse illam laudibus: eique Cassandanem (quæ Cyri esset uxor) ita dixisse, Me, quæ talium filiorum sum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex Ægypto ancillam. Videlicet infensam Niteti ista dixisse: & ei maximum natu filiorum Cambysem subjecisse, Ego vero tibi mater, quum in virilem ætatem adolevero, summa Ægypti reddam ima, & ima, summa. idque dixisse circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleviset ætatem, & regnum obtinuisset, hujus rei memorem, Ægypto bellum intulisse. Accessit huc & aliud quiddam, ad hanc sumendam expeditionem. Erat quidam IV
auxiliariorum Amasis, nomine Phanes, genere Halicarnasseus, vir consilio præstans, & in re bellica strenuus. hic Phanes nescio quid Amasi succensens, navigio profugit ex Ægypto, volens in colloquutionem venire Cambysis. Eum Amasis (quod inter auxiliares non parvi momenti esset, quodque de rebus Ægypti nonnihil compertissimum haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in Ægyptum, 3 ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cambysemque molientem adversus Ægyptum expeditionem,

1 Primum quidem per legem non licere ut illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adest: deinde Cassand. filium fuisse Cambysem, Phar. 2 Rem ita narrant ut invertant, 3 Phanes enim eum astutia circumvenit. Nam inebriat. custod.

& quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cum aliàs Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum præberet transitum.
V Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice 1 usque ad montes Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab urbe Cadyti non minore (ut mea fert opinio) quam Sardis, emporia secundum mare usque ad urbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab urbe Ienyso rursus Syriacæ, usque ad lacum Serbonidis, juxta quem Casius mons pertingit ad mare, A Sarbonidis lacu in quo Typho fertur occultatus, deinceps jam Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter urbem Ienysum & montem Casium & lacum Serbonidis, non exiguus tractus est, sed itineris instar
VI trium dierum, vehementer aridus. Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum navigant, notum habent, hoc dicere instituì: Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis 2 vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut sic dicam) vas vinarium fictile aspici 3 vacuum potest. Ubinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfecti provinciarum necesse habent ex sua quisque urbe colligere vasa testacea quæ Memphin portentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca,
4 ita hydriæ supervenientes in Ægypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur.
VII Atque hunc in modum quem dixi aqua contracta, Persæ usi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrime Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum in expedito aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obti-
VIII nuit, data acceptaque invicem fide. Servant autem fidem Arabes inter homines ut qui maxime, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter utrosque stans, acuto lapide ferit volam, juxta majores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex utriusque vestimento,

κὴ ἀπορέοντι τλὼ ἔλασιν ὅκως τλὼ ἄνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὶ κὴ πᾶλα τὰ Ἀμάσιϑ πρήγματα· ἐξηγέεται δὲ κὴ τλὼ ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα ϖρὸς τὸν Ἀραβίων βασιλέα, δέεσϑαι τλὼ διέξοδόν οἱ ἀσφαλέα ϖαρασχεῖν. Μένη δὲ ταύτη εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι ἔρων τῆς Καδύτιϑ πόλιϑ, ἥ ἔστι Συρίων τῆς Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ ϑ Καδύτιϑ, ἐούσης πόλιϑ (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων ὀ πολλῷ ἐλάσσονϑ· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ " ἐπὶ ϑαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίης. ἀπὸ ϑ Ἰηνύσου, αὕτη Συρίων μέχρι Σερβωνίδοϑ λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς ϑάλασσαν. ἀπὸ ϑ Σερβωνίδοϑ λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος ἐστὶ Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγυπτίοϑ. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, κὴ Κασίου τε ὄρεος κὴ τῆς Σερβωνίδοϑ λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῆς ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἰγυπτίων ἐκ τῆς Ἑλλάδοϑ πάσης, κὴ πρὸς ἐκ " Φοινίκων, κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. κὴ ἓν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέναι. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦνται; ἐγὼ κὴ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὶ δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὰ κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς ϑ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλησαμένους ὕδατος. οὕτω ὁ ὀπφοιτέων κέραμος, κὴ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὰ παλαιά, κομίζεται ἐς Συρίην. Οὕτω μὲν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τλὼ ἐσβολὴν ταύτην ϖοιησάμενοι ἐς Αἴγυπτον, κὴ δὴ τὸν εἰρημένον, ἔλξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον· τότε ϑ ἐκ ἐόντος " κὲ ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυϑόμενος τοῦ Ἁλικαρνησσῆος ξεῖνος, πέμψας ϖρὸς τὸν Ἀραβίων ἀγγέλους, κὴ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πίστις δέ τε κὴ δεξαμένου παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἀραβίοι πίστις ἀνϑρώπων ὁμοίως τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τοιῷδε· ϖρὸς βιαζομένων τὰ ϖισὰ ποιέεσϑαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίϑῳ ὀξέϊ τὸ εἶσο τῶν χειρῶν ϖρὸς τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ὀπταμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· κὴ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου " κροκύδα,

1 Usque ad fines Cadytis, quæ est urbs eorum Assyriorum qui Palæst. 2 *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequentibus. Vel potius, Amphoræ vini plenæ, ut sit positus singul. pro plurali.* 3 *Vox respondens huic in textu Gr. non habetur: sed ex κείμενον, quod ibi legitur, factum fuit κενὸν, id est, vacuum.* 4 Ita amphoræ quæ invehuntur, sumptæ in Ægypto, ultra veteres in Syriam portantur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptum transitum apparârunt, contracta, ut modo dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptum. *Intelliges autem* Ultra veteres, *pro eo quod est, ultra eas quæ jam antea ibi erant.*

ἀλείφει τῷ αἵματι ὃν μέσῳ κεφαλῇσι λίθους ἑπτά. τοῦτο ἢ ποιέων, ὀπηδαλέει τὸν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ὀπηδαλήσαντι δὲ τέτε ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι, παρεγίνετο τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἐὰν πρὸς ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιεῦσι σέβεσθαι. | Διόνυσον δὲ θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶναι. καὶ τῶν τειχέων τὴν κυρίην κέρεσθαι φασὶ, καταπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κέρονται δὲ περιξυρῶντες τοὺς κροτάφους. ἐνομίζοσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐροτάλτ᾽ εἶναι δὲ τὸν Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὰ πίστια τοῖσι ἀγχέλοισι τοῖσι ἀπὸ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀραβίων, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ὅπη τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ἐνταῦτα τὸν Καμβύσεω στρατὸν. ἔστι μὲν ὁ πλατύτερος τῶν λόγων εἰρῆσθαι. δεῖ δὲ καὶ τὸ ἧσσον πλατὺν (ἐπεί γε δὴ λέγεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων οἰκητὸν μηκεῖ ἐξικνεόμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μηχάνας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμενα τὸ ὕδωρ σάζωσι. ὁδὸς δ᾽ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν διὰ τριῶν τεμεῶν ἐς τρία χωρία. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, οὐ συμβώσων Καμβύσῃ. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ᾽ Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις πέμπτα καὶ τεσσερακοστὰ ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ ἀνάρσιον πρῆγμα συνενείχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ὕστερον δὲ τοῦτον Ψαμμηνίτου τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕδατι γὰρ ἔβρεξαι αἱ Αἰγύπτιαι, ἔτε πρότερον ἐβδαμᾶ ὑσθεῖσαι, ἔτε ὕστερον, τομέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. ἐγὼ δὲ δὴ ὕστερα τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοιαῦτα μὲν οὐδαμὰ ἐπύθομην· ἀλλὰ καὶ τότε ὕδατος ἔβρεξαν αἱ Θῆβαι ὑετοῖσι. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνταῦτα οἱ ὀπάονες οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ φάτι ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ᾽ Αἴγυπτον ἀλλόθροον,

104

τῷ ὕδατι οἱ μέγα ἀνάσιον

inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum invocans Dionysum & Uraniam. Hoc acto, idem qui fuit sequetter fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte civem, si cum cive res agitur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contraxerunt, servare justum censent. Dionysum quem Urotalt, & Uraniam quam Alilat appellant, solos deos esse arbitrantur. 1 Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillum tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradentes. Igitur postquam IX fœdus cum nunciis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes, posteaquam utribus camelinis aqua completis oneravit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambylis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bovinis aliisque crudis coriis consutum, tanta longitudine produxisse, ut ad loca arida per illum aquam produceret: inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxisse. ¶ Cæterum X apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITUS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus non vivum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum calamitatis est expertus. defunctusque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificaverat, situs intra templum. Sub ejus autem filio Psammenito maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius unquam neque postea ad meam usque ætatem contigit, ut ipsi Thebani aiunt) pluit. 2 Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro ubi sic- XI canea peragraverunt, subsedere, vicini Ægyptiis, tanquam jam 3 congressuri. Ibi Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in Ægyptum adduxisset, infensi,

1 Eodemque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt. 2 Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen &c. 3 *Legit συμβαλέοντες, ut & vet. nostri cod. habent.*

hoc rei

hoc rei in illum ſunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in Ægypto, in caſtra perduxerunt, atque in conſpectum patris, poſitoque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos ſingulos puerorum ſuper craterem obtruncaverunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterem intulerunt: quo ſanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt, Acri prœlio commiſſo, perquam multis utrinque cadentibus, in
XII fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Oſſa eorum qui in acie cecidêrunt, quum jacerent ſuſa, ut ab initio diſtincta fuerant, ſeorſum erant Perſarum, aliorſum Ægyptiorum: ſed Perſarum capita adeo fragilia ſunt, ut ſi velis ferire, vel ſolo calculo perforare poſſis: Ægyptiorum autem ita firma, ut ea vix ictu lapidis [1] elidas. Cujus rei cauſam hanc illi reddebant, (facile mihi perſuadentes) quod Ægyptii ſtatim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad ſolem redditur compactum. Quæ eadem cauſa eſt non calveſcendi. nam ex omnibus hominibus pauciſſimos quis Ægyptios calvos videat. His igitur hoc cauſæ eſt cur robuſta capita geſtent. At Perſis cur fragilia ſint capita, id in cauſa eſt quod à principio aſſuefiunt operire capita, geſtantes pilea tiaraſque. [2] Hæc ego hujuſcemodi oſſa vidi. Vidi item alia iſtis ſimilia in Papremi, eorum qui una cum Achæmene filio Darii ab
XIII Inaro Libye ſunt cæſi. Ægyptii quoque poſtquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capeſſunt. Ad quos, quum ſe recepiſſent Memphin, miſit Cambyſes adverſo flumine navim Mitylenæam cum caduceatore viro Perſa, qui illos ad deditionem hortaretur. Iſti ubi navim adventare Memphin vident, frequentes ex urbe effuſi, navim corrumpunt, viroſque fruſtatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et Ægyptii quidem [3] poſt hæc obſeſſi aliquamdiu reſtiterunt. Libyes vero id animadvertentes, eadem ſibi quæ Ægypto contigiſſent veriti, ſeſe citra pugnam dediderunt, tributumque inter ſe partiti dona miſerunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem ut Libyes timentes, ſimilia & ipſi fecere. Cambyſes munera quæ à Libybus venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, ſuccenſens, ut opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miſerant, quas

μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι. τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δέ, ἀγχόνῃσι καὶ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. μετὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ βάρβαροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἔκ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. θωϋμα δὲ μέγα εἶδον συμβάλλοντες. μετὰ τῶν ὀστέων διεκεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχάς, ἑτέρωθι δέ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἰσὶ ἀδυνέες οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρανέες· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραί, ὡς μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' οὐκ ἀπεικότως ἔπειθον)· ὅτι Αἰγύπτιοι μέν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλάς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ μὴ φαλακρὸς αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ ἂν τις ἐλαχίστους ἴδοι φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀδυνέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σπιτοφορέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους πάρεας τε φορέοντες. ταῦτα μὲν νῦν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου θυγατροθεόντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἐφόλεον ἐόντι κώμῳ. κατειλημμένων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ πόλεμον Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος. Αἰγύπτιοι δέ, ἐπεί τε τὰ νέα εἶδον ἐσταλθεῦσαν ἐς τὸ Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀπὸ τοῦ τείχεος, τά τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος, καὶ Αἰγύπτιοι μὲν τοῦτο πολιορκεόμενοι, χρόνῳ παρέσχοντο. οἱ δὲ περοικέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως καὶ οἱ Λίβυες, ποιεῦσι τοιαῦτα ἐποίησε. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ τῶν Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθείς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας

105

φιλοτιμίας

[1] Perſringas. [2] Et hæc quidem ita ſe habent. [3] Obſeſſi tandem ad deditionem venerunt. At Libyes vicini eadem &c.

δεξαμέ-

δεκαδόμῳ, αὐτοχειρίῃ διάσειρε τῇ ϛρατιῇ. Ἡμέρῃ ϑ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχ. τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, καϑίσας ἐς τὸ πρόϛειον ὅτι λύμῃ τὸν βασιλέα τ Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον καϑίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων " τάδε. ϛείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐδῶτι δουλίῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήϊον· σὺν πέμπε ϑ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπλέξας ἀνδρῶν τ πρώτων, ὁμοίως ἐσαλμούσας τῇ τοῦ βασιλέ. ὡς ϑ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι " πρὸς τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ ϑ Ψαμμήνιτ., περιϊδὼν καὶ μαϑών, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων ϑ τῶν ὑδροφόρων, δευτέρῃ οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων διχιλίων τῇ αὐτῇ ἡλικίῃ ἐχόντων. τοὺς δὲ αὐχένας κάλῳ δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ σώματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγχιλο δὲ ποινὴν τίσοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήϊοι δικασταί, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάϛου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ ϑ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαϑὼν τὸν παῖδα " ἀγόμενον ὅτι θάνατον, τοὺς ἄλλων Αἰγυπτίων τοὺς ϖεικατημένους αὐτὸν " κλαόντων, τάδε ἐποίησε τὸ καὶ ὅτι τῇ θυγατρὶ. παρελθόντων ϑ καὶ τούτων, σμήνεικε ὥϛε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέϛερον ὀκπεπλωκότα ὀκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδέν, εἰ μὴ ὅσα πτωχός, καὶ ϖροσαιτέοντα τὴν ϛρατιὴν παρεῖναι, Ψαμμήνιτόν τε τ Ἄμασ., καὶ τοὺς ἐν τῷ ϖροαϛείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτ. ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαϛὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπηρώτα τὴν κεφαλήν· ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἱ τὸ ποιούμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἐκάϛῳ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωϋμάσας ϑ ὁ Καμβύσης " τὸ ποιούμενον, πέμψας ἄγγελον, ἤρετο αὐ" τὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύ" σης Ψαμμήνιτε ἐρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲ " θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν " παῖδα ὅτι θάνατον ϛείχοντα, ἕτε ἀνέ" κλαυσας, ἕτε " ἀνέκλαυσας, τὸν δὲ ϖλη" σίον, (οὐδέν σοι προσήκοντα, ὡς ἄλλων " πυνθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲ δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, " Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲ οἰκήια λῶ μέζω κακὰ ἦσται ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθ.,

suа manu prehensas, disperſit in milites. ¶ Decimo autem die quàm muros Memphis cepiſſet Cambyſes, Pſammenito Ægyptiorum rege, qui ſex omnino regnarat 1 menſes, collocato in ſuburbanis, ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit ut ejus animum experiretur: Filiam illius, veſtitu ſervili circumdatam; cum hydria ad aquam emiſit: & cum ea ſimiliter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ ubi ad patres pervenerunt cum ejulatu ploratuque, cæteri quidem patres conſpectis filiabus tam male acceptis, viciſſim vociferati ſunt atque fleverunt: Pſammenitus autem intuens atque intelligens, humi vultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus, ſecundo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filium ejus cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum navi fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim cenſuerant regii judices, pro ſingulis ſuorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Pſammenitus prætereuntes intuens, & filium animadvertens duci ad mortem, aliis Ægyptiis qui circumſedebant complorantibus, *ac indigne ferentibus*, ipſe idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergreſſis, accidit ut quidam 2 compotorum ejus natu grandior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habens niſi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum alioſque Ægyptios in ſuburbanis conſidentes. Quem ut conſpexit Pſammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput ſuum cædebat. Aderant autem ei tres obſervatores, qui ut quicquid ab illo fiebat, ex omni viarum exitu Cambyſi renunciarent. 3 Ea quæ fiebant admiratus Cambyſes, miſſo nuncio Pſammenitum percontatus eſt, inquiens, Pſammenite, herus te Cambyſes interrogat quamobrem tu, qui viſa filia indigne affecta, viſo etiam filio ad mortem eunte, neque ejulaſti neque flevi̇ſti, pauperem tanti feceris, tibi (ut ab aliis audivit) non propinquum. Et Cambyſes quidem ita interrogavit: Pſammenitus autem his verbis reſpondit, Fili Cyri, domeſtica mala erant majora quam ut poſſem ea deflere: at lamentatio amici

1 Menſes. *nam μῆνας & in vulg. edit. & in vet. cod. legitur.* 2 Convictorum. 3 Quod factum admir.

digna

digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus ad inopiam recidit, in extremo limine senectutis. 1 Hæc ubi responsa ab hoc renunciata sunt, visus est illis Psammenitus, ut ab Ægyptiis fertur, recte respondisse. Croesusque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, ut protinus jusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se
XV perduci. Sed filium quidem qui adierunt, non jam superstitem invenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum vero Psammenitum excitatum ad Cambysem perduxerunt: ubi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus fuisset non affectasse res novas, accepisset Ægyptum ut eam procuraret. Nam consueverunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperavit imperium. 2 Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquam amplius à Persis irrogatum est. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam quum ad defectionem Ægyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse convictus, epoto cruore taurino, statim expiravit. Atque hunc in modum iste
XVI decessit. ¶ Cambyses autem è Memphi urbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperavit cadaver Amasis è conditorio afferri: deinde prolatum verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, 3 omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadaver utpote salitum resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) jussit cremari: haudquaquam sancta jubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadavera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadavere hominis: apud Ægyptios autem, quia persuasum habent ignem

ἄξιον ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐ- "
δαιμόνων ἐπέσων, ἐς πλουτίλου ἀπορίαν, "
ὅτι μέχρι οὗ ἐδύνατο καὶ ταῦτα ὡς ἀπενει- 106
κάμενα τὰ τότε, ἐδόκεεν" οἱ εἰρῆσθαι. ‖ σφι εἰρ.
ὡς ὁ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν
Κροῖσον (ἐπετύγχανε γὰρ καὶ οὗτος ὑποστρώμενος
Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ
Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύ-
σῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν
τῶν τε οἱ παῖδα ἐκ τῆς ἀπολυμένων σώζειν,
καὶ αὐτὸν ἐκ τῆς περασσείης ἀναστήσαντας,
ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗ-
ρον αὐτοῦ οἱ μετιόντες, ἐκέτι ζωγρεόντα, ἀλ-
λὰ πρώτων κατακοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμ-
μήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον πρὸς Καμβύσεα·
ἔνθα τῷ λοιπῷ βιότου τούτου, ἔχων ὐδὲν βί-
αιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιστήθη μὴ πολυπρηγμονεῖν,
ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑποτεταγμένην
αὐτῷς. ἐπεὶ τιμὰς ἐώθασι Πέρσαι τῶν βα-
σιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, ἢν καὶ σφέων ἀπο-
στέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι
τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι
ἔστι καταμαθεῖν ὅτι τοῦτο ἔτεα νενομίκασι
ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνά-
ρου παιδὶ Θαννύρᾳ, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ
ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου
Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καὶ τοι Ἰνάρου τε καὶ Ἀμυρ-
ταίου ἐξαμαρτόντα κακὰ πολλὰ Πέρσας κακὰ ἐρ-
γάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμ-
μήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰ-
γυπτίοις ἦλω. ἐπεί τε δὲ ἐπαύσατο ἐγγύθεν
ἐὼν Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέ-
θανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε.
Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐν
πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὸ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμά-
σιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς
τὸν Ἄμασιν νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ
ταῦτα ἐτελέετο, μαστιγοῦν τὸν νέ-
κυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ
κεντεῖν, καὶ πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί
τε δὲ καὶ τούτων ἐπαμυνθῆναι ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ
νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε
καὶ ὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσε μιν ὁ Καμ-
βύσης κατακαύσας ἐς πολλὸν καῦμα ἐκ ὁσίων. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ·
τὸ ὦν κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, ἐθαμῶς οὐ
νόμῳ ἐοῦσι ἑωυτέρῳσι ἔστι, Πέρσῃσι μὲν, ἐπ' ὅσον
εἴρηται, θεῷ δὲ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ

1 Hæc quum ab isto renunciata essent, visus est Psammenitus recte respondisse. ferunque Ægyptii, Croesum (nam hic quoque à Cambyse in Ægyptum adductus fuerat) eosque qui aderant Persas illacrymasse. 2 Quamvis nulli Persas pluribus malis quam Inarus & Amyrtæus affecissent. Verum Psammenitus quum fraudem molitus esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse convictus, &c. 3 *Vel, omnibus denique modis vexari.*

Δηλον

θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τάπερ ἂν λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ κατεδηδεσμένῳ. ἔθεων θηρίοισι νόμον ἐόντα οὕτω δὴ τοῦτον νέκυα διδόναι. καὶ Ἄμασιν ταῦτα ταρίχευσι, ἵνα μὴ κείμενον ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθῇ. ὕστερον δὲ τούτοισι νομιζόμενα ἐτετέλεστο πιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μὲν οἱ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ἐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλλός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ἡλικίην Ἄμασι· τῷ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενον ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, ὕστερον δὴ ἀκέεσθαι τὰ ὑπεφέρετο, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐν τοῖσι μάλιστα πρόσω ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ θύρης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θύρης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν νυν ἐκ τοῦ Ἄμασι ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφὴν τε καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔσχον, ἔμοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας στρατηίας, ἔπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἄμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἄμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκείναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὰ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένα εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ
107 φέρουσι τῷ βασιλεῖ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου, τοιήδέ τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ πρασσείῳ, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τοὺς μὲν νύκτας ἐπιτιθέουσι τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἐκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τοὺς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἔπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν ὁ ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οἱ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω

animatam beluam esse, & omnia quæ nascuntur devorare, & postquam devorando fuerit expleta, una cum ipsa re devorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus devoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem jussit agi Cambyses. Quanquam (ut ipsi aiunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexaverunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, ut hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum 1 ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliàs ab Ægyptiis adornata. ¶ SECUNDUM hæc Cambyses constituit 2 trifarium movere bellum, adversus Carthaginienses, adversus Ammonios, adversus Æthiopes macrobios, *id est longævos*, qui Africam ad australe mare incolunt. & adversus quidem Carthaginienses, nauticas copias: adversus autem Ammonios, peditatum: adversus vero Æthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorum regi, spectatum illic mensam Solis, nunquid revera esset: simulque res Æthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli civium magistratus properant ponere: ad eamque, ubi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ aiunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autem ubi statuit exploratores dimittere, continuo ab urbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est, pisce vescentibus*, maxime gnaros Æthiopicæ linguæ. 3 Usquedum isti veniunt, interea navales copias Carthaginem versus navigare jubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negaverunt. esse enim magno cum illis jurejurando se devinctos: præterea non facturos sancte si adversus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusantibus, ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses quomi-

XVII XVIII XIX

1 Ad fores intra conditorium suum, 2 Triplex 3 Et interim dum istos accerseret, navales cop.

nus in

nus in ſervitutem Perſarum redigerentur evaſerunt: quoniam Cambyſes haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui ſeipſos Perſis dediderant, ex quibus nauticus omnis conſtabat exercitus. Sed & Cyprii qui adverſus Ægyptum in militia erant, ſeſe & ipſi dediderant.

XX Porro Cambyſes Poſteaquam ex urbe Elephantina advenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes miſit, juſſis cum ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem tortilem, & armillas, ac unguenti alabaſtrum, cadumque vini 1 Phœnicei. ¶ Æthiopes autem ii ad quos miſit Cambyſes, feruntur eſſe maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diverſiſque uti à cæterorum hominum ritibus, cum aliis, tum vero hoc circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum judicant,

XXI hunc regem deligendum cenſent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi venerunt, offerenteſque regi munera, ita loquuti ſunt, Cambyſes, Perſarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hoſpes, nos miſit, jubens ut in colloquium tuum veniremus, tibique hæc dona daremus, quorum ipſe uſu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia reſpondit, Neque rex Perſarum vos ideo cum donis miſit quod magni faciat hoſpitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum noſtrum imperium veniſtis: neque juſtus ille vir eſt. ſi enim juſtus foret, non alienam regionem affectaret, ſed eſſet ſua contentus, nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſervitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Perſarum conſilium dat,

2 quando Perſæ tam facile trahent in tanta magnitudine arcus, tunc adverſus macrobios Æthiopes cum majoribus copiis moveat bellum: interim diis gratias habeat, qui non inducunt 3 filiis Æthiopum ut præter ſuam velint aliam

XXII comparare regionem. Hæc loquutus, arcum laxavit, eiſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogavit quidnam eſſet & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura deque tinctura dixiſſent, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſunt veſtimenta. Secundo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis,

δηλοσωίλω διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίλω ἐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοινίξι, ὅπ σφέας τε αὐτὸς ὀπεδεδώκεσαν Πέρσησι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτὸς Πέρσησι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτὸς ἐς τὸς Αἰθίοπας, ἐπιτειλάμενος τὰ λέγειν χρῆν· καὶ δῶρα φέροντας, πορφυρέον τε εἵμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηίου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες ὅτοι ἐς τὸς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνδρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτὸς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνδρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὸν βασιληίου τοιῶνδε· τὸν ἂν τῶν ἀσῶν κείνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τοῦ ἰσχύι, τοῦτον ἀξιέουσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὧν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι δίδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθιοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτὸς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φερνίας, περιμένω τοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· ἔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. ἔτε ἐκεῖνος ἀνὴρ ἔστι δίκαιος. εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, ἔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ. ἔτ' ἂν ἐς δηλοσωίλω ἀνδρώπους ἦγε ἐπ' ὧν μηδέν ἠδίκεται. νῦν ὦ ἄσπερ τόξον τόδε διδοῦσες, τάδε ἔπεα λέγετε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλέϊ, ἐπείδαν ὕτω εὐπετέως ἕλκωσι τὰ τόξα Πέρσαι ἑόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιοπας τὸς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εὐδένας χάρειν, οἳ οὐκ ἔπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. ἐπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερὲς μὲν τὸς ἀνδρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, τὸν χρυσὸν ἠρώτα στρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια.

δ ἐδεδώκεσαν

1 Palmei. 2 Quum Perſæ tam facile tendent tantæ magnitudinis arcus, *quam facile hunc à me tendi videtis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat. 3 *Id eſt*, Æthiopibus.

ἐξηγεομένων ὃ τῷ ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον
ἢ αὐτῆ, " αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας
εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσί
εἰσι ῥωμαλεώτεραι τυτέων πέδαι. τρίτον
ὃ, ἠρώτα τὸ μύρον. εἰπόντων ὃ τῆς ποιή-
σιος περί τε ἀλείψεως, τὸν αὐτὸν λόγον τ'
καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς ὃ ἐς τὸν οἶνον
ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτῆ τίνι ποίησιν,
ὑπερηδεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σι-
τέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μα-
108 κρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι
μὲν τὸν ἄρτον εἶπαν, ἐξηγησάμενοι τῷ πυ-
ρῶν τίνι φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης
πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον περικέεσθαι.
πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθιοψ ἔφη, οὐδὲν θωυμάζειν
εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώ-
ουσι. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν
σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον. φράζον
τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο γὰρ
ἑωυτῶν ὑπὸ Περσέων ἐπεύρισκον. Ἀντειρομέ-
νων δὲ τὸν βασιλέα τῷ ἰχθυοφάγων τῆς
ζόης καὶ διαίτης περὶ, ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι καὶ
ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερ-
βαλλέειν δέ τινας καὶ ταῦτα. σίτησιν δὲ εἶ-
ναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ
ποιεύμενον τῷ κατασκόπων περὶ τῷ ἐτέ-
ων, δῆτα κρῆναι σφι ἐπιφάσθαι, ἀπ' ἧς λου-
όμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καταπερ εἰ
ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων.
ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης εἶναι 30
δή τι ἔλεγον οἱ κατάσκοποι, ὡς τε μη-
δὲν οἷόν τε εἴη ἀπ' αὐτῆς ἐπιπλέειν, μήτε
ξύλον, μήτε τῷ ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότε-
ρα. ἀλλὰ πάντα σφέα χωρέειν ἐς βυσσόν.
τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι
λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν τούτῳ τὰ πάν-
τα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης
δὲ ἀπαλλαασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς
δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν
πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἐστὶ δὲ ἐν τούτοισι 40
τοῖσι Αἰθιοψὶ πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώ-
τατον καὶ τιμιώτατον. θωσσόμενοι δὲ καὶ τὸ
δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου
λεγομένην τεάπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην,
τελευταίας ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων,
αἳ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ
τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰχνήνωσι, εἴτε δὴ
καταπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυ-
ψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι,
ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι στήλην ἐξ ὑέλου πεπυκνέ-
νην κοίλην. ἡ δὲ σφι πολλὴ καὶ εὐεργὸς ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν φαίνεται ὁ νέκυς, ἔτε ὀδμὴν ἐδεμίην ἄχαρι παρεχόμενος, ἔτε ἄλλο ἀεικὲς ἐδέν· καὶ

ornatum ejus rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio scisitatus de unguento, quum illi de confectura ungendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Ubi 1 ad vinum pervenit, ejusque conficiendi rationem audivit, majorem in modum delectatus potu, percontatus est quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus à viro Persa viveretur. Isti dixerunt vesci regem pane, (exposita tritici natura) perfectissimumque diu vivendi spatium homini Persæ proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit si stercore vescentes, paucis viverent annis. nam ne tot quidem annis victuros 2 nisi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyophagis ita esse de vino. (hoc enim ipsos Persis subdidisse.) Interrogatus vicissim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque è suis ait ad centum viginti annos pervenire, nonnullos etiam hos transcendere: dixit cibum eis esse carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos deduxit, in quo loti efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeo invalidam ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leviora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longævi*, existunt, quod ea semper utuntur. Deinde à fonte rex illos ad carcerem deduxit, ubi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Posteaquam mortuum sive Ægyptiorum sive aliorum more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes repræsentant quoad fieri potest effigiem ejus: deinde cippum ei cavum è vitro, quod apud illos multum est & facile effoditur, circumdant: in cujus medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis ullius exhibens, sed

XXIII

XXIV

1 *Id est, Ad sermonem de vino.* 2 *Legit* ἀνίφερον, *ex qua lectione videtur & hic sensus elici posse,* Nisi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innuens, in hoc enim se à Persis vinci. Quum autem vicissim regem interrogarent Ichthyophagi de vita &c.

omnia

omnia ipsi illi mortuo similia habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: anno exacto efferunt, circaque urbem statuunt. Omnibus exploratores inspectis reversi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus adversus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Ubi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quiquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent: ipse cum reliquis copiis adversus Æthiopes contendit. Sed antequam quintam itineris partem confecissent, exercitum ejus protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecit: mox & jumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, in eo quod prius admiserat peccato, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit ulterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitaverunt: at ubi ad sabulum pervenere, ibi nonnulli diram rem perpetraverunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa adversus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque pervenit, multis de exercitu amissis. 1 Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, ut illinc enavigarent. Et exercitus quidem
XXV
XXVI adversus Æthiopes ita se gessit. ¶ Copiæ autem quæ adversus Ammonios missæ erant, è Thebis moventes, itineris duces sequebantur: 2 ac nisi sunt usquedum ad urbem Oasin pervenerunt, quam incolunt Samii ii qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca *μακάρων νῆσος, id est, beatorum insula.* in hunc locum dicitur pervenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, *ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νεκυΐ. ὀνιαυτὸν μὲ δὴ ἔχουσι τιλὼ σήλαι ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα τερσήκοντες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ τερσάκοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἐς ὧσι τὴν πόλιν. Θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελάντων δὲ τούτων τάδε, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν πιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προεσκεμμένῳ σίτῳ οὐδεμιῇ προαγγείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανὴς τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τοὺς ἰχθυοφάγους, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ἑσπομένειν, τὸ δὲ πεζὸν πᾶν ἅμα αὐτῷ ἄγεσθαι. ἐπεὶ τε δὲ στρατευόμενος ἐλήλυθε ἐν Θήβῃσι, ἀπέκεινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐπιτέλλεται Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸ λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. οὐκὶ δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τιλὼ στρατιλὼ, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον στίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν ἡμομμένῃ ἁμαρτάδι, ἐὼν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νῦν δὲ ἐὼν λόγου πυθόμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τιλὼ ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τιλὼ ἀλληλοφαγίλω, ἀπῆιε τὸν ἐπ' Αἰθιοπέας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθιοπας στόλος οὕτω ἐπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῆς Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Οασιν πόλιν, τιλὼ ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι. ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. ὠνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὸ ὀνδεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,* 109

1 Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum descendiss. 2 Ac pervenisse quidem eos usque ad urbem Oasin constat, quam incolunt &c.

ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν πρὸς αὐτέων. ἔστε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκηται, ἔστε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ πάρὰ τῶν αὐτέων Ἀμμωνίων ἐπειδὴ σὺν τῆς Οἀσιος ταύτης ἴέναι διὰ τῆς ψάμμου ὅτι σφέας, γνώεσθαί τε αὐτοὺς μεταξύ καὶ μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἀσιος. ἄειρον δὲ αἰρεομένοισι αὐτοῖσι, ὑπολαβόντα νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον. φορέονται δὲ βίναις τῆς Ψάμμου καταχωσαί σφεας, καὶ τέρπω τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν ὦν οὕτω λέγουσι γενέσθαι πρὸς τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπικομένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ὑποφανέντος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἐωυτῷ κακῶς πρήξαντος, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπιχωρίους ἐπυνθάνετο, ἐπεὶ ἐποίεον ταῦτα τοῦτον τὸν χρόνον οὐδαμὰ πρότερον, ἐπεὶ ἀπέκτεινε τοὺς ἡμετέρους ἄρχοντας. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς θεὸς παρείη φανεὶς, τῷ κοτὲ πολλῷ ἐωθὼς ὑποφαίνεσθαι καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι μεγαρηιστὶ ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίωσε. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ περ ἱρέων, ἐς λύσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεός τις χειρώδης ἀπεμφαίνοι. εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετέπεσαν ἀξονίες. ὁ δὲ Ἆπις ἔστι ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἧπις ἐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατιὸν ἐπὶ τῇ βοῒ ἐκείνῃ, καὶ μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος ἔστι ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει· ἐπὶ δὲ νώτῳ, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ἀπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τοῦ γαστέρα τὸν Ἆπιν, παίει τὸν μηρόν. γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακαὶ κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ σαρκώδεες, καὶ ὑπαΐοντες σιδηρίων;

nulli alii habent quicquam dicere. Nam neque ad Ammonios pervenerunt, neque retro reverterunt. Ab ipsis autem Ammoniis demum fertur, quum illi ex urbe Oasi per arenam iter facerent, jamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. ¶ Cambyse autem XXVII
Memphin regresso, Apis (quem Græci vocant Ἔπαφον) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, 1 ratusque ob res à se male gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, ubi præsto fuerunt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis intervallo apparere solitum) tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc ubi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctavit. His interemptis, jussit XXVIII
sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore ut se non lateret. 2 Hactenus loquutus jussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum alium potest concipere fetum: quam Ægyptii aiunt fulgure ictam concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: 3 *Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, 4 cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, XXIX
Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, hujuscemodi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes?

1 *Vel*, Valde, *aut amisso*, hoc eorum factum improbans, quod in ejus rebus adversis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersivit: quos, ubi in conspectum prodierunt, interrogavit cur antea, quum *&c.* 2 Nec plura loquutus 3 Non μέλας, *sed* μέσσας, (*id est*, magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quam hoc: ut dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa,* Toto corpore 4 In Lingua scarabeum.

dignus

dignus nimirum Ægyptiis hic deus. nos certe ludibrio habuisse non juvabit. Hæc loquutus imperavit iis quorum hoc munus erat, ut sacerdotes quidem flagris cæderent: cæteros autem Ægyptios ut quemque feriantem adipiscerentur, occiderent. Ita festum solutum est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in templo jacens extabuit: quem è vulnere extinctum tumulavere sacerdotes clam
XXX Cambyse. ¶ Ob hoc scelus, (ut Ægyptii aiunt) continuo Cambyses insaniit: 1 quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, livore commotus quod solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab Æthiope attulerant, 2 ad duos digitos traheret; quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cœlum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interemendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa conscendit, Smerdin necandum curavit, (ut quidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrum produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in Ægyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem uxor: quam hunc in modum acceperat uxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimonium accipere nequaquam consuevissent, Cambyses unius sororum amore captus, cupidusque deinde ducendi illam uxorem, 3 quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii judices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, suntque 4 perpetui, nisi delicti alicujus comperti fuerint. Isti apud Persas jus dicunt, & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cum sorore contrahere matrimonium.

ἄξιος μὲν γὰρ Αἰγυπτίων ἔτυσε ὁ θεός. αὐτάρ τοι ὑμεῖς γε ὑπ' ἀχαιρόντων, γήλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἰπὰς, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τὲς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τὸν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι ὀρτάζοντα κτείνειν. ὀρτὴ μὲν διελέλυτο Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. ἐπεὶ δὲ μιν, τελευτήσαντα ὑπὸ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀπὸ τούτου τοῦ ἀδικήματος ἀυτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἵρυσε, τοῦ ὠθοῦτο Ἀϊθιοπικοῦ ἤνεικαν οἱ ἰχθυοφάγοι· τῶν ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀπικομένου ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ θείου ψαύσειε. περὶ ὧν ταῦτα, δείσας μὴ ἐωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὅς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν περιαγαγόντα, καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο· δεύτερα δὴ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, ἐπιστωμένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τὴν καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (ἐδόκεε γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) βουλόμενος τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης καὶ ἑτέρην βιάζεσθαι, ἔνθα μιν ἐκ ἐώθεε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τὲς βασιληίους δικαστὰς, εἴτις ἐξ ἐλευθέρων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κατειλημμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς τὸ ἀποθάνωσι, ἢν σφι μὴ παραβαθῇ τι ἄδικον μέγεθος τέτραν. ἔτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. ἐνεργμένων ὦν τοῦ Καμβύσεω,

1 Quum ne prius quidem compos mentis fuisset. *Quæ verba non jam sunt Ægyptiorum, sed ipsius autoris, q.d. Dicunt illum Ægyptii hinc furore correptum. atqui ne antea quidem mentis compos erat, exorsus &c.* 2 Pro Traheret *autem, vertendum potius* Adduceret *aut* Tenderet, *sive* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicuntur, ut & ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον. 3 Quum rem novam facere in animo haberet, 4 Donec moriantur.

ἐωυτοῦ εἶναι. ἐπεὰν δὲ αὖτις ἔτεϊ τῷ δικαίῳ καὶ ἀσφαλέϊ φάμενοι, νόμον εὑρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἄλλον μὲν νυν μιν ὑποτύπτεσθαι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν ″ τὰ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα. ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον ὑφιστέλλοντες, παρεξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς· τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι ὁ πολὺν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ὑπαπομένην οἱ ἐπ' Αἰγύπτου κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διχῶς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ″ ὀφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀποῤῥήξαντα τὸν δεσμόν, ἐκβαλεῖσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τὸν σκύλακος ὑπερβαλόντα τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥσθέντα θωῦμα ποιῆσαι· τὴν δὲ, παρημένην, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύοι· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τὸν ἀδελφεὸν τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ταῦτα τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρεκειμένων, λαβοῦσαν θερίδακα τὴν γυναῖκα παρεῖπαι καὶ ἐπανερέσθαι τὸν ἄνδρα, κότερα παρεικασμένη ἡ θερίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ τὸν ″ φάναι, ″ δασεῖα. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην ″ μὲν δὴ κατὰ σὺ τὴν θερίδακα ἐμιμήσαο, ″ τὸν Κύρου οἶκον ἀπολώλεκας. τὸν δὲ, συμφθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρί. καί μιν ἐκτρῶσαι ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἔσχε μανίῃ, εἴτε δὲ δι' ἄλλον τινὰ, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθασι ἄνθρωποι κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱερὴν ὀνομάζουσί τινες. οὐ γὰρ εἰκὸς ἐδόθη, τοῦ σώματος νοσοῦντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἔσχε μανίην. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε ὅστις ἦν. τοῦτον τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἐὼν τοῦ Καμβύσεω τιμὴν

Judices & juste & 1 ingenue respondentes, negant ullam se invenire legem quæ sinat fratri nubere sororem: quandam tamen invenire legem, qua liceat regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque legem abrogarunt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam invenerunt adjutricem ejus qui sororem in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses 2 eam quam dixi accepit uxorem, aliquantoque post & alteram. Harum juniorum quæ ipsum in Ægyptum comitata est, interemit. Cujus mors quemadmodum illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidem aiunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum à leunculo catulus superaretur, alterum catulum hujus canis fratrem, abrupto loro superveniſſe: & quum duo essent, ita superiores leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animadversa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cujus sciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, ejusque decerptis foliis, virum interrogavit utrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, Densa: Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiliisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito decessisse. 3 Ita Cambyses in præcipuos domesticorum insaniit, sive id propter Apin, sive aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere consueverunt. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: ut haud ab re fuerit, cujus corpus magna ægritudine invalidum esset, ejus ne mentem quidem sanam fuisse. 4 Atque in alios quoque Persas insaniisse, veluti in Prexaspem, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & 5 cujus filius Cambysis vina miscebat:

XXXII

XXXIII

XXXIV

1 Et caute respond. 2 Eam quam diligebat. *vel*, *Amicam illam.* 3 *Id est*, *Talia per insaniam fecit præcipuis, &c.* 4 Hæc autem adversus alios Persas insaniit. *Id est*, *Per insaniam egit.* Ferur enim ad Prexaspem dixisse, quem præcip. 5 Cujus filius à poculis ei erat.

qui honos

qui honos & ipse non parvus est: ad hunc (*inquam*) fertur dixisse Cambyses, quemnam virum Persæ me esse censent, aut qualem de me sermonem habent? Et iste ei respondisse, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferunt, sed nimis te 1 vino deditum aiunt esse. Hæc Prexaspes de Persis respondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Persæ me aiunt vino deditam desipere, nec mentis esse compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam senatum Persarum (cui intererat Crœsus) aliquando interrogarat Cambyses qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi responderant, eum patre esse præstantiorem, qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris accessionem adjecisset. hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, non videris adæquandus esse patri: nondum enim tibi est filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cambyses delectatus,
XXXV Crœsi sententiam approbavit, Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit, Intellige nunc ipse per te nunquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filii tui qui in vestibulo stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit 2 nihil esse quod Persæ dicunt: sin aberravero, constabit Persas vera loqui, 3 & me esse intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percussit: atque eum collapsum jussit discindi, & inspici ictum. quumque in corde sagitta esset inventa, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit, Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire, sed Persas. Verum nunc mihi dicito quemnam ex omnibus hominibus jam noris ita ad destinatum emittere sagittas. 4 Prexaspes hominem advertens esse vesanum, & in ipsum quoque insanientem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe jaculari posse. Et tunc quidem hoc pepetravit. Altero die, duodecim Persas, primoribus 5 pares, 6 ob nullius momenti causam necavit, vivos in caput defodiens. ¶ Hæc
XXXVI eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: sed

δὲ αὐτὸν ὑμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρήξασπες, κοῖον μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶ ἄνδρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεσι, τῇ δὲ φιλονεικίῃ σε φασὶ πλέονος πρήσσειν. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ, δυμωθέντα, τοῖσδε ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἶνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶ νοήμονα. πάλαι δ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέει ἀνὴρ εἶ πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός. τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσκτᾶσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ ὑπαρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὁμοῖος εἶ τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοι ἔστι οἷός οἷον σε ἐκεῖνος κατέλιπε· ἔστι τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαινέσας τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργὴ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάλα εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι· εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τόδε ἐνεὼν ἐν τοῖσι περθυρέοισι βαλὼν τύχομι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· εἰ δὲ ἁμάρτω, φάναι τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καὶ μὲ μὴ σωφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ ἁλτέναντα τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀναρήζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σπάσασθαι τὸ βλῆμα· ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα, ἥδεσθαι, καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδός, ηὐλάσθαί σε, καὶ παραχρέα γενέσθαι, Πρήξασπες, ὡς μὲ ἔχεις ἐς μαίνομαι, Πέρσας τε παραφρονέειν, σαφὲς τοι γένοιτο. νῦν δέ μοι εἶπε τίνα εἶδες πάντων ἀνθρώπων τοσοῦτον ἐπιστάμενον τοξεύειν· Πρηξάσπεα δὲ ὁρέοντα ἄνδρα εὐφρενέα, καὶ τοῦτο δειμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν οὕτω ἐπιστέομαι εὖ ὡς τὸν ἐχθρὸν τοξεύειν· ἐπὶ δὲ τοῖσι πρώτοισι δυσὶ δεύτερον ἂν ἐπὶ τρίτῳ αὐτίκα ἀξιόχρεω ἐλεῖν, ζώοντα ἐπὶ κεφαλὴν καταρῦξε. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νεοντῶσαι τοισδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ὑπείκειν· ἀλλ'

1 *Non legit φιλονεικίῃ, sed φιλοινίῃ, quam lectionem sequentia comprobare videntur.* 2 Id est, Vanum esse, *vel, frivolum.* 3 Et me non sapere. 4 At Prexaspem, quum animadverteret hominem mente esse captum, & sibi timeret, dixisse, Here, ego, &c. 5 Non legit ὑμέας, sed ὁμοίους: *ut & in vetr. cod.* 6 Ob nullum morte dignum crimen. *Vel, nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim post.*

"ἴσχε ϗ καταλάμβανε σεωῦτόν, ἀγαθῶν τε
"πρόνοον ἔῤ. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ
"δὲ κλείνεις μὲν ἄνδρας σεωῦτῦ πολίτας
"ἐπ' ὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἑλών, κλείνεις
"δὲ παῖδας. ἰῶ δὲ πολλὰ τοιαῦτα πυ-
"έῃ, ὅεα ὄκως μή σοι ἀπεσήσονται Πέρσαι.
"ἐμοὶ ὃ πατὴρ σὸς Κῦρ☉. ἐνετέλλετο πολ-
"λὰ, κελεύων σε νουθετέειν, ϗ ταυτὶ ἔῤ
ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲ δὴ εὔνοιαν
φαίνων σωεβούλευέ οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβε- 10
"το τοῖσδε, Σὺ ϗ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύ-
"ειν, ὃς χρηστῶς μὲ τοῦ σεωῦτῦ πατρίδα
"ἐπετρόπευσαι, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ
"σωεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα
"ποταμὸν διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέ-
"ται, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς
"τοῦ ἡμετέρου; ϗ ἀπὸ μὲ σεωῦτόν ὤλεσας,
"τῆς σεωῦτῦ πατρίδ☉. κακῶς πρήσας,
"ἀπὸ ὃ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ'
"ἔστι χαίρων· ἐπεί τοι ϗ πάλαι ἔς σε πρό- 20
"φασιν τοῦ ἐδεόμην ἐκπλαβέως. ταῦτα
δὲ εἰπὰς, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατα-
τοξεύσων αὐτόν. Κρῖσ☉. ὃ ἀναδραμὼν
ἔθεε ἔξω. ὁ ὃ, ἐπεί τε τοξεῦσαι ἐκ εἶχε,
τῶν λαμβανόντων ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι " λαβόντας
μιν ἀπικτεῖναι. οἱ ὃ θεράποντες, δείσαντες
τὸ τέρπον αὐτῦ, κατακρύπτουσι τὸν Κροῖ-
σον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲ μεταμε-
λήσει τῷ Καμβύσῃ, ϗ ἐπιζητοίη τὸν Κροῖ-
σον, οἱ ὃ, ἀναφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμ-
ψονται, ζωὸν Κροῖσον· ἢν μὲ δὲ μὴ μετα-
μελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καὶ χρῆ-
σθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖ-
σον ἐπολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, ϗ οἱ 112
θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλ-
λοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης ὃ Κροί-
σῳ μὲν συμβήσεσθαι ἔφη φρενοῦντι, ἐκ-
είνους μέντοι τοὺς φρενώσαντας ϗ κατα-
φρονήσεσθαι, ἀλλ' ἀπικτενέειν ϗ ἐποίησε
ταῦτα. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς
Πέρσας τε ϗ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο,
μέμφει ἐν Μέμφι· ϗ δὴ καὶ τε παλαιὰ
ἀνοίγων, ϗ σκεπτόμεν☉. τοὺς νεκρούς. ἐς
ὃ δὴ ϗ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἦλθε, ϗ πολλὰ
τῷδαλμάτι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαί-
στου πόδαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Πυγμαίοισι
ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρώ-
ρῃσι τῶν τριήρεων φορέουσι. ὃς ὃ τούτους
μὴ ὁπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω· πυγμαίου
ἀνδρὸς μίμησις ἔστι. ἐσῆλθε ὃ ϗ ἐς τὸν Κα- 50
βείρων τὸ ἱρὸν, ἐς τὸ ἐστὶ μὲν ἀπαγορευμένον ἀλλὸν γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα ὃ τὰ ἀγάλματα ϗ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι ὃ ϗ ταῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.

cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te providum esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullius momenti causam, interficis etiam pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimvero pater tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit ut te commonefacerem, subjiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Croesus benevolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, jubens eum trajecto flumine Araxe tendere adversus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram. Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gavisurus: quia olim jam debebam captare in te occasionem. 1 Arcumque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Croesus cursu se foras propripuit. 2 Hic ubi non habet in quem telum dirigat, mandat ministris ut illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores ejus nossent, Croesum abdiderunt: hac ratione, ut si Cambyses facti pœnitens requireret Croesum, eo producto donis afficerentur quod illum servassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Croesum, ministri hoc animadvertentes, enunciant ei hominem superesse. Cambyses se quidem inquit Croeso superstite gaudere, sed iis qui illum servassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: prout & fecit. Multa hujusmodi tam in Persas quam in socios, quum Memphi moratus est, Cambyses faciebat 3 insania. adeoque vetusta recludens sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templum Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cavillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. Sunt enim & hæc illis Vulcani similia,

XXXVII

1 Hæc quum dixisset, arcum corripiebat &c. 2 At hic quum illum configere non posset, utpote qui se foras propripuisset. 3 Vel, Per insaniam.

à quo

à quo ſe hi homines aiunt eſſe oriundos.
XXXVIII Cum multa igitur apud me documento ſunt, Cambyſem vehementer inſaniſſe, tum vero illud, quod alioqui non tentaſſet templa 1 legeſque habere ludibrio. Nam ſiquis univerſis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas unuſquiſque rimatus, ſuas eligeret. Non igitur credibile eſt alium quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de ſuis quemque legibus ſentire, licet cum aliis conjecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in ſua ditione erant Græcos percontatus eſt quanta pecunia vellent defunctis parentibus veſci: illis negantibus ulla ſe pecunia hoc eſſe facturos, Darius dehinc Græcis præſentibus, & quæ dicebantur per interpretem diſcentibus, interrogavit eos Indos qui Callatiæ nominantur, qui veſcuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent ut patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari jubebant. Atque ita moribus comparatum eſt: rectèque mihi videtur 2 Pindarus feciſſe ut diceret Morem omnium eſſe regem. ¶ CÆTERUM dum
XXXIX Cambyſes in Ægyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupaverat, eamque inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat junior, ejecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege Ægypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Brevique ſtatim tempore res ejus adeo proceſſerunt ut per Ioniam cæteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim 3 bellum intulerat, cuncta ei proſpere cedebant, quum haberet 4 centum biremes, mille ſagittarios, invadens omnes ſine ullo cujuſquam diſcrimine: quod diceret ſe magis gratificari amico ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quam ſi 5 nihil adhuc auferret. Multas itaque hic inſulas, multa etiam incontinente oppida capiebat. Lesbios enim cum omnibus copiis opem Mileſiis ferentes, navali prœlio vicit cepitque, qui omnem foſſam mœnia Sami abientem vincti fode-
XL. runt. Atque res Polycratis tantopere fecundas eſſe non latuit Amaſin, cui hoc

τότε δέ σφεας παῖδας λέγυσι εἶ). Πάντα χῆ ὧν μοι δῆλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· ἐ γὰρ ἂν ἱεροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις πρόθειη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι καλλίστους νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶ). ἔκων εἰκὸς ἐστι ἄλλο γε ἢ μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν οἷς δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ἐπὶ πόσῳ ἂν χρήματι βούλοιατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' ὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νυν ταῦτα νενόμισαι· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶ). Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατιὴν ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τεῖχος διασάμενος τῆς πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ, ξεινίῃ Ἄμασι τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πράγματα αὔξετο, καὶ ἐν βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἐθέλοντα στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἐκέκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἤγε πάντας, ἀδιακρίτως οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἐλάβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. σημνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων εἷλε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πάντας στρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν τάφρον πρὸς τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν διεξεμβόλωσαν ὀρυξαν. Καὶ κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης ἐκ ἐλάνθανε· ἀλλὰ οἱ τὸν

φιλίην τὴν Αἰγυπτίων

1 Rituſque 2 Pindarus eciniſſe, Morem &c. nam ποιῆσαι de poetis dicitur, ut Lat. canere. 3 Bellum inferre cogitaret, 4 Centum naves quinquaginta remorum. 5 Nihil ab initio abſtuliſſet.

λῶ ὀπιμελές. πολλῷ δέ τοι πλεῦός οἱ σύ-
τυχίης γινομένης, γεάψας ἐς βιβλίον τά-
δε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· ΑΜΑΣΙΣ ΠΟ-
ΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲ
πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ
πρήσσοντα· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι σύτυ-
χίαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ὀπιζομένῳ ὡς
ἔστι φθονερόν. καὶ κατ' ἐόλομαι καὶ αὐτὸς
καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὸ μέν τι σύτυχέειν
113 πρήγμασι, τὸ δὲ περισσαίειν καὶ ἔ- 10
τω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, σκαλαὶξ πρή-
σσων, ἢ σύτυχέων τὰ πάντα. ἐδέν γάρ
κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος ἐ
κακῶς ἐτελεύτησε πανδημεί, σύτυχέων
τὰ πάντα. σὺ ὦν νεῦ ἐμοὶ πειθόμενος,
πύθεσθαι πρὸς τὰς σύτυχίας τοιάδε· φέρ-
τίσας τὸ ἂν εὕρῃς ἐόν τοι πλεῖστου ἄξιον,
καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τοῦ ψυ-
χὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε ὅτῳ, ὅκως
μηκέτι ἥξει ἐς ἀνθρώπους. εἰ δὲ μὴ σύ- 20
αλλαξ ἤδη αἱ σύτυχίαι τοι πρὸ τοῦδε
αὐτοῖσι πάθεσι προσπίπτωσι, τρόπῳ
τῷ ἐξ ἐμεῦ ἀποκειμένῳ ἀνίῃ. Ταῦτα ὀπι-
λεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν
ὡς οἱ εὖ ὑποτίθοιτο Ἄμασις, ἐδίζητο ἐπ'
ᾧ ἂν μάλιστα τοῦ ψυχῇ ἀσηθείη ἀπολο-
μένῳ τῶν κειμηλίων. διζήμενος δ' εὗρε τόδε· εἶ οἱ σφρηγὶς τοῦ ἐφόρεε χρυ-
σόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, εἶ δὲ
ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· 30
ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐπ-
οίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀν-
δρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν. μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν
ἐκέλευσε ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς
νήσου ἐκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τοῦ σφρη-
γῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥί-
πτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπ-
έπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφο-
ρῇ ἐχρᾶτο. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ
τούτων, τάδε οἱ συμπίπτει γνώμῃς· ἀνὴρ 40
ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθῦν μέγαν τε καὶ κα-
λόν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι.
φέρων δὲ δὴ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ
ἔφη ἐνδέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν, χωρήσαντος
δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, διδοὺς τὸν ἰχθῦν, Ω
βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίω-
σα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀπο-
χειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε
εἶ ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν
φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε εὖ ἐποίησας καὶ
χάρις διπλὴ τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε δεῖ δεῖπνον καλέσαι. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. τὸν δὲ ἰχθῦν ταμνόντες οἱ θεράποντες,

σὺ εἰτυχέειν

σὺ αὐταῖσι πάθεσι

σὺ δὴ

curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQUIT, Mihi quidem, fœliciter agi cum viro amico meo & hospite, audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam invidum numen sit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipsius tum eorum qui mihi curæ sunt 1 res nunc prospere ire, & ita *per varias fortunæ vices* ævum traducere, quam in omnibus mihi prospere cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc adversus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, quodque amissum tibi maxime doleret: id ubi inveneris, ita abjicito ut nunquam 2 ad homines veniat. Quod si prospere tua deinceps non variabuntur adversis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subjeci. Hæc quum legisset Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur: atque hoc tandem quæritando invenit: Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc ubi abjiciendam statuit, ita abjicere libuit: 3 Biremem conscendit: eam dehinc viros quibus illam instruxerat, in pelagus educere jubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui una navigabant inspectantibus, abjecit in pelagus: hoc acto renavigavit. Reverso domum, quum ex jactura afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu evenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putavit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à janitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non judicavi ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus ita respondit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscem ministri rescindentes,

XLI

XLII

1 Res nunc prospere ire, nunc infœliciter cedere, *Vel potius, Ex rebus alias fœliciter, alias infœliciter cedere. Post* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus fœlix fuisset, non tandem male perierit funditus. 2 *Id est, in hominum conspectum.* 3 Quinquaginta remorum navem offendunt

offendunt in ejus alvo ſigillum Polycratis. Quod ubi viderunt ſumpſeruntque, ad Polycratem lætabundi quemcelerrime pertulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuiſſet inventum. 1 Polycrates, quemadmodum res divinitus contigit, ſingula quæque à ſe geſta retulit in libellum: & qua ratione quod amiſerat recepiſſet. Hæc ubi ſcripſit, in
XLIII Ægyptum miſit. Quibus tabellis Amaſis perlectis quæ à Polycrate venerant, 2 intellexit non poſſe præſtare hominem ut alterum hominem fato impendenti eripiat: utque Polycrates bene jam moreretur, bonam fortunam ſemper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abjeciſſet. Miſſo itaque Samum caduceatore, dixit ſe jus cum illo hoſpitii ſolvere. Quod ideo fecit ne in triſtem aliquem gravemque caſum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hoſpite ipſe
XLIV contraheret. ¶ Adverſus hunc igitur Polycratem in omnibus bene agentem, Lacedæmonii ſumpſere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui poſt hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, miſſo clanculum caduceatore ad Cambyſem Cyri filium, adverſus Ægyptum copias comparantem, oravit ut nunciis ad ſe in Samum miſſis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyſes, libenter in Samum miſit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas ſecum iſte mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectis quos maxime ſuſpicabatur è popularibus ſuis ad rebellionem ſpectare, quadraginta triremes miſit Cambyſi, mandans ne retro eos dimit-
XLV teret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate miſſos, in Ægyptum perveniſſe: ſed quum in Carpathio mari curſum tenerent, inter ſe colloquutos decreviſſe ne porro tenderent. Alii vero aiunt perveniſſe in Ægyptum, ac retentos inde fugam feciſſe: & in Samum redeuntes, Polycratem cum claſſe occurrentem ſuperaſſe, atque in inſulam exiſſe: ſed pugna pedeſtri commiſſa repulſos, ita Lacedæmonem navigaſſe. Sunt qui dicant penes eoſdem, ab Ægypto redeuntes adverſus Polycratem, extitiſſe victoriam: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuiſſet illos aſciſcere Lacedæmonios, ſi per ſe ad reſiſtendum Polycrati validi erant. Præterea nec ratio dictat ut cui

εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτῆς ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δ' εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, πάντα ἔφερον κεχαρηκότες ὡς τὸν Πολυκράτεα. διδόντες δέ οἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ " εὑρεθείη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶ τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ πιήσαντά μιν, οἷα κατελελάβηκε· γράψας δ', ἐς Αἴγυπτον ἐπέδηκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκημίσαι τε ἀδύνατον εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γενέσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλεῖ, εὑρίσκει. πέμψας δὲ οἰ κήρυκα ἐς Σάμον, ἀγγέλλεται ἔφη τὸν ξεινίην. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐπίεε, ἵνα μὴ σωτυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε
XLIV καὶ ψυχλὴν, ὡς " τοὶ ξείνου. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τῶν τὸν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐξεστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ὑπακλεσαμένων τὴν μὲν ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης τὰ Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδέετο ὅκως ἂν καὶ παρ' ἑωυτοῦ πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως
" ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δ', ὑπακούσας τῆς ἀγορῆς τοῖς ὑπαγγέλοις μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεα· ἐπετελάμων δὲ Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐβουλεύοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δῆναί σφι λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν τὸ πρόσωπον μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ 114
λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, οὐθεμίην αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτεος νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἐσώθησαν· καὶ ἔτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δ' οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. ἐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ὑπακλέεσθαι, ἔπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, ἐδὲ λόγου αἱρέει, τῷ

1 Polycrates, quum cum ſubiiſſet divinum quiddam id eſſe, ſcribit quæ feciſſet, & quæ poſt illa à ſe facta ſibi contigiſſent. *Vel, quicquid ſibi poſt eam rem factam accidiſſet.* 2 Didicit fieri non poſſe ut homo hominem à re quæ eventura eſt retraheret: & Polycrati non felicem fore tandem rerum exitum, qui per omnia proſperam fortunam experiretur: adeo ut ea etiam reper-

ὑπὸ-

ὀπίσω ἐρί τε μᾶλλον τοὶ ϗ πεζόταϛ οἰκίοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοί, τοῦτον τὸν ὑπὸ τῶν ϗαπόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἐσωθεῦναϛ· τῶν δ' ὑπὸ ἐωϋτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα ϗ τὰϛ γυναῖκαϛ ὁ Πολυκράτης ἐϛ τὰϛ νεωσοίκουϛ συνειλήσαϛ, εἶχε ἑτοίμουϛ, ἢν ἄρα προδιδῶσι ὅτοι πρὸϛ τοὺϛ ϗαπόνταϛ, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελαθέντεϛ Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεοϛ ἀπίκοντο ἐϛ τὴν Σπάρτην, καταστάντεϛ ἐπὶ τὰϛ ἀρχήϊαϛ, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ ϗαταστάσει οὐκ ἐκείναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ὑπιδεῖσθαι, τὰ δὲ ὕστερα οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντεϛ, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, δεῖσθαι δὲ φέροντεϛ, ἔφασαν" τὸν ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπεκείναντο, τῷ δυλάκῳ τῷ εἰρημένῳ βοηθέειν δ' ὧν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα ὡϛ σκευασάμενοι ἐϛ ϛρατὸν ἦλθον Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον, ὡϛ μὲν Σάμιοι λέγουσι, ἐνεργασίαϛ ἐκτίνοντεϛ ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίουϛ· ὡϛ δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ ὀλίγα τιμωρήσαντεϛ δεομένοισι Σαμίοισι ἐϛ ϛρατὸν ἦλθον, ὡϛ τισάσθαϛ βουλόμενοι τοῦ κρητῆροϛ τῆϛ ἁρπαγῆϛ, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκοϛ τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺϛ ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλινήσαντο τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωύμασαι ἄξιον ἁρπεδόνη ἐκάϛη τοῦ θώρηκοϛ ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἁρπεδόναϛ ἐν ἑωϋτῇ τριηκοσίαϛ καὶ ἑξήκοντα, πάσαϛ φανερὰϛ. τοιοῦτοϛ ἕτερόϛ ἐϛι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ ϛρατεύματοϛ τοῦδε ἐπὶ Σάμον ὥϛτε ἠμύνασθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμωϛ. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐϛ τούτουϛ εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων ἠδικημένον ἦλθε πρότερον τοῦ ϛρατεύματοϛ τούτου, καὶ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆροϛ τῆϛ ἁρπαγῆϛ γενομένηϛ. Κερκωπαίων γὰρ παῖδαϛ τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδροϛ ὁ Κυψέλου ἐϛ Σάρδιϛ ἀπέπεμψε τοῦ Ἀλυάττεα ἕνεκα εὐνουχίης. πρεσβύτων δὲ ἐϛ τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺϛ παῖδαϛ Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἴϛι ἀγοίατο οἱ παῖδεϛ ἐϛ Σάρδιϛ, πρῶτα μὲν τοὺϛ παῖδαϛ ἐδίδαξαν ἱρῷ ἄψαϛ Ἀρτέμιδοϛ

τὸν θύλακον

permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domeſtici ſagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit ſuperatus: quum præſertim liberi civium atque uxores ſub Polycrate eſſent, quos iſte inter navalia coactos tenebat, ideo paratos ut ſi ii qui ſecum erant, cum redeuntibus aliis prodidiſſent, una cum ipſis navalibus combureret. Poſtcaquam vero Samii qui à Polycrate exacti erant, Spartam venerunt, adeuntes principes multa ſane (qualia ſupplices) commemorabant. Quibus illi primo congreſſu reſponderunt, eorum quæ iſti dixiſſent, priorum quidem oblitos eſſe ſe, poſteriora vero non intelligere. Secundo deinde congreſſu nihil iſti dixerunt, niſi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem reſponderunt 1 panario ſuperfuturum. 2 Itaque opem ferendam eis cenſuerunt. Atque ubi rem apparavere, cum exercitu in Samum ſe contulere, referendæ gratiæ cauſa, ut Samii aiunt, quia illis aliquando Samii adverſus Meſſenios auxilio fuiſſent: ut vero Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberent Samios, quam ut eoſdem ulciſcerentur ob interverſum craterem, quem Croeſo portabant, & ob thoracem ab Amaſi rege Ægypti ipſis miſſum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracem lineum quidem, ſed frequentibus animalium figuris ex auro lanaque verſicolore, 3 è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quod quum inſcriptæ ejus venationes eſſent exiles, tamen ſingulæ in ſe habebant tricenas ac ſexagenas beſtiolas, ſingulaſque evidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter eſt quem in Lindo Minervæ idem Amaſis dedicavit. Comparaverunt itaque Lacedæmonii exercitum adverſus Samum, ut Corinthios quoque ſolicitarent. ¶ In quos etiam Samiorum extabat injuria ætate quæ præceſſit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interverſus eſt. Nam quum Periander Cypſeli filius, Sardis ad Alyattem caſtrandos mitteret trecentos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulſi eſſent, audita Samii cauſa cur Sardis pueri ducerentur, primum edocuere pueros ut 4 pulvinar Dianæ contingerent:

XLVI

XLVII

XLVIII

1 Illos panario ſupervacaneam orationem curioſe addidiſſe. *Q. d. Debuiſſe illos contentos eſſe panario ſeu ſaccum oſtendere. Videtur hic verus eſſe hujus loci ſenſus, cui tamen fortaſſe vox aliqua deeſt.* 2 Ferendam tamen illos opem cenſ. 3 Ex xylo intertextum, quem admiratione dignum reddebant ſingula ejus fila, quæ quum exilia eſſent, tamen ſingula in ſe tricena ac ſexagena fila, & quidem evidentia ſingula, habebant: Talis & alter eſt quem in Lindo Min. idem Am. dedicavit. Ad hanc vero in Samum expeditionem adjuverunt etiam Corinthii lubenter. 4 Templum.

deinde

deinde non ſinentes 1 abſtrahi eoſdem è pulvinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipſi diem ſolennem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrant. Quum enim nox advenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginum atque adoleſcentium. Tunc autem choros exercentes, eſculenta fecerunt ex ſeſamo ac melle, quæ diſtribuenda ferrentur: ut ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. idque eouſque factum eſt dum Corinthii pueris quos aſſervabant omiſſis abierunt. Ita Samii pueros Corcyram
XLIX reduxerunt. Quod ſi defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitiſſet, non ob hanc cauſam Corinthii 2 adverſus Samios expeditionem ſumpſiſſent: nunc ab ipſa urbe Corcyrenſi à ſe condita, Corinthii ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuo fuere. Hujus igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, ulciſcendi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admi-
L ſerant. Nam poſteaquam uxorem ſuam Meliſſam necavit Periander, accidit ut ad ſuperiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, unus decem & ſeptem, & alter duodeviginti natus annos. hos avus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad ſe accitos, ea proſequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos ubi remittendos ſtatuit, priuſquam dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quiſnam matrem veſtram interemit? Hoc dictum, ei qui major natu erat, nullius momenti habitum eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, ut reverſus Corinthum, patrem neque prior affatus ſit, neque affantem reaffari, ac ne interroganti quidem reſponſum reddere voluerit. Eum Periander tandem ſane indignatus à la-
LI ribus ejecit. Quo ejecto, majorem natu percontatur quænam cum eis avus eſſet colloquutus. Ille narrare ut ſe avus amantiſſime accepiſſet: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixiſſet, 3 quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe quin aliquid illis ab avo ſit ſuggeſtum: itaque percontando inſtare.

μὴ δὲ, ὑ παρορεόντες ἀπέλκειν τὲς ἱκέτας ἐκ τῦ ἱρῦ, σιτίων δὲ τὲς παῖδας ἐρῴντων Κορινθίων, ἐπιτήσαντο οἱ Σάμιοι ὀρτλὼ, τῇ κὴ νῶ ἔτι χρέωνται κ᾽ ταυτά. νυκτὸς γὰ ὑπομομῳύσης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἴσασαν χρὲς παρθένων τε κὴ νηϊδέων· ἰσάντες δὲ τὲς χρὲς, τρωκτὰ σησάμυ τε κὴ μέλιτ. ἐπιτήσαντο νόμον φέρειν· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφώ. ἐς τῦτο δὲ οἱ ἐχώρεον ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχιντο ἀπολιπόντες. τὲς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μὲν νῦν Περιάνδρυ τελευτήσαντ. τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἐῶ πρὸς τὲς Κερκυραίυς, οἳ δὲ ἐκ ἂν σωελάβοντο τῇ στρατιήτ. τῦ δὴ Σάμιον ταύτης ἕνεκα τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἐκτίσαν τὼ νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωϋτοῖσι. τέτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνήσικεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ᾽ ἐκτομὴ Περίανδρ., τῶν πρώτων Κερκυραίων ὃπλέξας τὲς παῖδας, τιμωρόμ. πρότερον γὰ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰ τὼ ἑωϋτῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρ. ἀπέκτεινε, συμφορὴ τοιὴδέ οἱ ἄλλω σωέβη πρὸς τῇ γενομένῃ ἤδεως· ἦσάν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίαν ὁ μ. ἐπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τέτυς ὁ μητροπάτωρ * Πρόκλης, ἐὼν Ἐπιδαύρυ τύραννος, μεταπεμψάμ. παρ᾽ ἑωϋτὸν, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, δυνατρὸς ἐόντας τῆς ἑωϋτῦ παῖδας. ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε πρὸς πέμπτων αὐτές, Ἆρα ἴστε ὦ παῖδες ὅς ὑμέων τὼ μητέρα ἀπέκτεινε; τῦτο τὸ ἔπ. ὁ μ πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν ὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ ἔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκέσας ταῦτα, ὥστε ἀπικόμ. ἐς τὼ Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα ἔτι προσεῖπε, προσλεγομένῳ τε ὑ προσδιελέγετο, ἰσορρόπεόν τε τὸν οἶκον ἐδίδυ. τέλ. δέ μιν ὡς ὀργῇ ἐχόμ. ὁ Περίανδρ. ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τῦτον, ἰσόρροπον τὸν πρεσβύτερον τὰ σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δέ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκεῖνο δὲ τῷ ἔπετο. τὸ σφι ὁ Πρόκλης ἀπιστέλλων εἶπε, ἅτε ὑ νόῳ λαβὼν, ὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ ὐδαμῶν μηχανῶ ἔφη εἶ μὴ ὅ σφι ἐκεῖνον τιμωρήσασθαί τι· ἐλιπαρέε τε ἰσορρόπων.

1 Abſtrahi ſupplices è templo, quum prohib. 2 Ad ſumendam in Samios expeditionem operas contuliſſent. 3 Quippe qui ejus non meminiſſet, quod animum ad id non advertiſſet. * ita noſter, & Cicero; aliqui ταχυδρομεῖον hanc eſſe putabant pro Patrocles. ſic enim apud Strabonem & Plutarchum invenias.

ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τόδε· Περίανδρος ὁ νόῳ λαβὼν καὶ τόδε, καὶ μᾶλλον ἐνδιδόναι βουλόμενος· ἰόντι, ἢ ὁ ἐξελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐπιείστο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δ', ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπελαύνετο ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης· ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἦιε ἐπ' ἑτέρου τῶν ἑταίρων. οἱ δ', ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέχοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι τοῖσι δέξηταί μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἶπας. πρὸς ὧν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ προσδιελέγετο, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένα, ἀλλὰ διὰ καρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλεεινόν τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπωκότα οἰκτείρας· ἐκὼν δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσσον, καὶ ἔλεγε, "Ὦ παῖ, πότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ "ὑπηπόδεον, διαμαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός "τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαιμονος βα- "σιλεύς, ἀλήτεω βίον εἵλου· ἀντιστατέων "τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἔπεμψα ἐ- "χθρῶν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν ἀστοῖσι ἐγε- "γόνεε διὰ ἧς ἐμοὶ ἔχθος ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί "τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν "μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφε ἐξεργασά- "μην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρεσσόν ἐστι "ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὀργίην τι ἐς τοὺς πο- "λίτας καὶ ἐς τοὺς κρέοντας τετραμμένος, ἄπι- θι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τοιούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τῷ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀπιπέμπεται, σείλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀπο- σείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐς ἐστράτευ- ετο ἐπὶ τὸ πανδημεὶ Ἐπιδαύρου, ὡς τὸν παρ- εόντων οἱ σοφιστῶν ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Πρόκλεα, καὶ ἐζώγρησε· Ἐπεὶ δὲ τῷ χρόνῳ προβαίνοντι, ὁ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ

Tunc adoleſcens in memoriam rediens, id quoque dictum fuiſſe narravit. 1 Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgentius, mittit ad eos apud quos filius ab ipſo expulſus degebat, prohibitum ne adoleſcentem in domum excipiant. Iſte illinc ejectus, in alteram ſe domum conferebat: ſed ab hac quoque abjiciebatur, Periandro iis qui acceperant comminante, atque ut arcerent imperante. Expulſus hinc in aliam ſodalium domum ſe contulit. Illi etſi formidantes, tamen quod eſſet Periandri filius, hominem excipiebant. Ad poſtremum LII Periander edictum propoſuit, quiſquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eum ſacram 2 pœnam Apollini debiturum, quantam ipſe nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipſe quidem putavit rem deſperatam eſſe tentandam: ſed intra porticus ſe tenens, aſſidue verſabatur. Quem die quarta Periander illuvie & inedia enectum cernens, miſertus eſt, depoſitaque ira, propius accedens, Fili, inquit, utrum eſt optabilius, iſtudne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum ſis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptaſti mendicam vitam, obſiſtendo atque iraſcendo illi cui minime debebas. Nam ſiquid calamitatis illinc accidit unde ſuſpicionem in me habes, id mihi accidit, ejuſque ego particeps eo magis ſum quod ipſe id perpetravi. Tu vero, edoctus quanto ſatius ſit, 3 invidioſum quam miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in parentes & in meliores ſe iraſci, abi domum. Periander quidem his verbis filium 4 caſtigabat: ille autem nihil patri reſpondit, nili ipſum ſacram 5 pœnam deo debere, quod in ipſius colloquium veniſſet. Ibi Periander animadvertens malum filii 6 vehementius eſſe quam ut corrigi poſſet, ab oculis eum ſibi amandandum putavit, navigio in Corcyram miſſo. nam Corcyræ quoque imperitabat. Eo autem amandato, bellum ſocero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnataque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen vivum ſervavit. Interjecto deinde tempore quum ſenuiſſet Periander, ſibique eſſet conſcius

1 Ad quod Per. animum advertens, 2 Mulctam 3 Invidiam quam commiſerationem movere, 4 Corripiebat: 5 Mulctam 6 Ejuſmodi eſſe cujus ſanandi ratio nulla iniri poſſet. *Vel*, *Nulla via eſſe ſanabile. Magis ad verbum*, *Nullum exitum habere.*

ſe non

se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrannidem administrandam. Nam in majore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne 1 responsione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut ille huic præcipue auscultaret. Hæc, ubi venit, Fili, inquit, mavis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quàm tu ipse habere illuc reversus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. 2 Læva possessio est pervicacia: noli malum medicari malo. Multi mansuetiora 3 justioribus præponunt, multi materna sectantes, paterna perdiderunt. Lubrica res est tyrannis, cujus multi sunt amatores. Pater senex est provectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed ut hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, juvenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis ultionem sumebat.

LIV ¶ Lacedæmonii ingenti cum classe ubi pervenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem juxta suburbana transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, rejecti sunt. Sed quum à superiore turri (quæ tergo montis prominebat) erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur. LV Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ, & Lycopæ similes extitissent, eo die capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via, ἐκέτι ἦ) δυνατὸς τὰ πράγματα ἐπιρρᾶν τι 116
κὴ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὐκ ἐνεώρεα, ἀλλά οἱ κατεφαίνετο ἦ) νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἐξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος ὦ, πρὸς ἐχόμενος τῷ νεηνίεϊ, δεύτερα ἀπέστειλε ἐς αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἰοῦσαν δὲ αὐτὴν ταύτην ἔπος τοιόνδε· δοκέων μὲν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, κὴ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τὴν τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσέειν, κὴ τὸν οἶκον τὸν πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸς σφέ ἀπελθὼν ἔχειν ἐς ἄπιδι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωϋτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὸ ὕστερον πρότιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη κὴ παρηβηκώς. μὴ δῶς τὰ σεωϋτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγγελθέντα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκεινόμενος, ἔφη ἐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθόμενος πρεσβεύσῃ τὸν πατέρα. ἀπαγγελλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τέλευτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, διάδοχον γενέσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δ' ὧδε τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τῷ μὲν πρὸς θαλάσσῃ ἑωϋτῶν πύργῳ κατ' τὸ προάστειον τῆς πόλιος ὑπερέβησαν· μετ' δὲ, αὐτῷ βοηθήσαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάθησαν. κατ' δὲ τὸν ἐπάνω πύργον τὸν ὅτι τῆς ῥάχιος τοῦ ὄρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ὁπλῖται κὴ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφυγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὑποστρώμενοι, ἐκράτεον. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγένοντο ταύτῃσι τὴν ἡμέρῃ Ἀρχίῃ τε κὴ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ Λυκώπης μοῦνοι συνεσπισάντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, κὴ ἀποκληϊσθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ,

1 Interrogatione. *vel*, compellatione. 2 Sinistra. *vel*, Infausta. 3 Justis æquitatem anteponunt. *i.* Æquum & bonum summo juri præferunt.

ἀπίθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δ' ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίῳ τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεξιόμεῦ· (δῆμος γὰρ τοῦτο ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τὄνομα τεθεῖναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀειρόμενος ἐπλήδησε. τιμᾶν δ' Σαμίους ἔφη, διότι τεφρεῦσαί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ἐκ Σαμίων εὖ. Λακεδαιμονίοισι δὲ, ὡς σφι στρατεύσαντες ἐγένοντο ἡμέρας πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πέρσω τε οὐδὲν προεχώρεε τῷ πρήγματι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τεῦ Πελοπόννησον. ὡς δ' ὁ μετάπρο λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὄγκωμόν τι νόμισμα πλάσαντα πολὸν μολίβδου, καὶ ἐπιχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, ὕστερον δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. τούτου πρώτου στρατεύσαντος ἐς τεῦ Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐπέπεσοντο. Οἱ δὲ δὴ τὸν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπέλειπον ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῷ Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μεταλλέων ἔτι, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακείεται, ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ σφετέρῳ ἑκάστῳ χρόνῳ διενέμοντο. ὅτε δὲ ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἔσται πολὺν χρόνον ἐκδαμβύειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

117

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὸς ἀγορεύηται,
Λευκοφρύς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράσθαι ἀνδρὸς,
Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε οὔτε ἡ ἀγορὴ οὔτε τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε εὐθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τεῦ Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τεῦ πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ οὗτος τοῦτο τὸ ἔπος Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξα-

intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse eum alio Archia Samii filio, eodemque tertio ab hoc Archia, congressus sum [1] apud Pitanen (hujus enim tribus erat, quæ ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat) sibi dicente Samio nomen à patre fuisse inditum, quod ejus pater Archias strenue pugnans, Samii mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habère quod avus suus fuisset à Samiis publice affectus egregia sepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt. Fertur, Polycratem, (ut rumor quidam temerarius emanavit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc primam expeditionem Dores adversus Asiam per Lacedæmonios suscepisse. Samii, qui Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. ¶ Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, eratque hæc insularum locupletissima, ut in qua auraria & argentaria metalla essent, unde tantum pecuniæ fiebat ut ex decima ejus parte reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, distribuentibus. Qui ubi thesaurum confecerunt, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[2] *Quum tamen Siphno fuerint prytaneia cana,*
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis [3] prytaneium forumque Pario lapide exculta: Hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post adventum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii [4] quum velocissime ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è navibus. Veteri autem instituto naves omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, ut observa-

1 Apud Pitanen (hujus enim trib. erat) qui ex omn. hosp. Samios potissimum honorabat, suoque patri impositum Samii nomen dicebat, quod suus pater Archias str. &c. *Valla autem ita vertit quasi ὃς, quod est ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίην.* 2 *Hæc explicantur statim post.* 3 *Id est, domus publica.* 4 Quum primum Siph. ap plicuerunt,

rent

rent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur ubi pervenere, decem sibi talenta mutuari precabantur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumque multi ab urbe intercluſi, quos poſtea cen-
LIX tum talentis recuperavere. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarum loco insulam Thyream acceperunt, Peloponneso adjacentem, quam Trœzeniis commendaverunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa navigassent, sed ut Zacynthios ex insula summoverent. In hac urbe quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt ut templa quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ navali prælio victos cum Cretensibus diripuerunt, ac rostratas naves mutilaverunt, eaque rostra apud Minervæ templum in Ægina affixerunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infensi quod illi antea sub Amphicrate rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affeciſſent, & invicem affecti fuiſſent. & hæc quidem fuit cau-
LX sa. Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Unum, montis in centum quinquaginta passus editi, à cujus imo fossa incipiens ad contrarium os deducta est, longitudinis septem stadiorum: celsitudinis autem ac latitudinis, utrinque octonûm pedum. Item per eam totam altera fossa depressa est 1 viginti cubitorum, triplo majoris latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua fistulis in urbem deducitur. Hujus fossæ architectus extitit Megarensis Eupasmus Naustrophi filius. Alterum è tribus operibus est agger circa portum in mari, ad viginti passus altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus ampliſſimum, cujus architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto magis extendimus. ¶ CAMBYSE
LXI Cyri circa Ægyptum immorante, ac desipiscente, duo magi iidemque fratres 2 conjuraverunt: quorum alterum

ἀθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύσας, ἢ κήρυκα ἐρυθρὸν. ἀπικόμενοι δ' ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι. ἐ φασκόντων ἢ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τὴν χώρην αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' οὗτοι ἦκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, ἢ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνικήθησαν ἢ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τῇ ἄστεος ὑπὸ τ' Σαμίων· ἢ αὐτὲς μὲν ταῦτα ἐκράτησαν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ αὐτὴν Τροιζηνίοισι ὠφα κατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· ἐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελῶντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ ἢ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥς τε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, ἕτοι εἰσὶ οἱ ποιήσαντες, ἢ τὸν τῆς Δικτύννης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτὲς " ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μὲν Κρητῶν. ἢ τῶν νεῶν κατέκοψαν ἐκατόν. τὰς πρώρας ἐκρωτηρίασαν, ἢ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. " πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, ἢ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τέσσερα ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, ὄρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα ἢ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦτο τὸ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομόν. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματός ἐστι, ἑπτὰ σταδίοι εἰσί. τὸ δὲ ὕψος ἢ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. ἄλλο δὲ παντὸς ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τείρων δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετεύσαν διὰ τῶν σωλήνων, ἀγόμενον ἐς τὴν πόλιν ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατ' εἰκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασαι νηὸς μέγιστον πάντων νεῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φιλέω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκα μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, χειμάζοντι περὶ Αἴγυπτον, ἢ ἀφρονήσαντι, ἐπανίστανται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοὶ· τῶν τὸν ἕτερον

ναυμαχίῃ

πρότερον

1 Viginti cubitorum altitudinis. *i. profunditatis*, trium autem pedum latitudinis. *Valla autem pro* τρίπων *legit* τριπλῶν. 2 Rebellaverunt. *Vel, Insurrexerunt.*

καταλελοίπεε τῆι οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. ἔσα δὴ ὧν οἱ ἐπανέσχε μαθών τε τὸν Σμέρδιν θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ὀλίγοισι, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ὁρῶσάμμιν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντά μιν εἰδείησαν. πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπά οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὄνομα τῷ εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ ἔνομα τοὔνομα εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. πυθόμενος δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδι τῷ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' ἢ Καμβύσεω. Οἵτε δὴ ὧν ἄλλοι κήρυκες προεκήρυσσον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἰγυπτίου ταχθείς, (εὕρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προεκήρυσσε στὰς ἐν μέσοισι τοῖσι ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προδιδοὰς ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, ἢ ποιήσαντα ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, ἔπι μοι διεπρήξαο τὸ τοι πρόσθε ἐδήκα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως χρή σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὁκως τι ὀξὺ ἐκείνου μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μήδου ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρότερον, οὐ μήπω τοι ἥξει ὀκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλαστόν. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας παρ' ὅτου ἔπεων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιν βασιλῆα ἀκούειν. Ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἦρτο γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδιωκτὸν ἦν ὁ κῆρυξ τάχος. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπεος παῖς, Ὦ ἄνθρωπε, φῂς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιν τὸν Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἶπας τὸν ἀληθέα λόγον, ἀπὸ μὲν χαίρων ἦλθες αὐτός τε Σμέρδις φανερὸς ἐὼν καὶ ἐς ὄψιν ἐλθὼν τοῖσι ἐπέστειλε ταῦτα, ἢ τίς σοι ἐκεῖνος ἐπέστειλε ταῦτα; ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν

Cambyſes reliquerat rei domeſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, pauciſque Perſarum erat nota, pleriſque eum vivere arbitrantibus, 1 rebellandum ſibi putavit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi una 2 conjuraſſe, corporis habitu quamſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat, nec ſpecie tantum corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui edicerent ut Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, non Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (invenit autem Cambyſem atque exercitum in Echatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es quam injunxeram. Ad quem ille, Iſta here, ait, haudquaquam vera ſunt, ut aut frater tuus aliquando rebellet in te 3 aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ſim exequutus quæ tu mihi imperaſti, quique hominem meis ipſius humarim manibus. 4 Quod ſi defuncti rebellant, expecta ut etiam Aſtyages Medus in te rebellet: ſin autem ita habet ut antea habebat, nihil tibi ex illo novum amplius germinabit. Igitur mitte mecum qui aſſequantur caduceatorem, qui percontando indagent 5 nunquid à quo Smerdi rege nobis denunciatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens, quum ei placuiſſent, confeſtim ad aſſequendum caduceatorem miſit. Eum, ubi rediit, Prexaſpes his verbis interrogavit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem: qua dicta, abito ſoſpes. Utrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandavit, an quiſpiam ejus miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin

LXII

LXIII

1 Invadendum regnum 2 Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.* 3 Aut uſla contentio, *vel, diſceptatio*, magna, aut parva ex illo adverſus te oriatur. 4 Si forte tamen mortui reſurrexerunt, puta fore ut etiam Aſtyages Medus rebellet: ſin res ita ſe habent ut antea, *i. ſi mortui nihilo magis nunc reſurgunt quam antea*, fieri non poteſt ut novum aliquod malum ab illo tibi repullulet. A quo veniens, *id eſt, miſſus*, nos Smerdi dicto audientes eſſe jubeat.

Cyri

Cyri filium, ex quo Cambyſes adverſus Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandavit, dicens Smerdin Cyri filium 1 optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus eſt. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem quia ut vir bonus imperata fecisti, culpam effugiſti: verum quiſnam fuerit è Perſis qui contra me rebellavit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui adverſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater ejus Smer-
LXIV dis. Ibi Cambyſem, quum Smerdis audiſſet nomen, percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, per quod ei quidam viſus fuerat nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cœlum uſque pertingere vertice. Agnoſcens itaque ſine cauſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem ubi 2 deflevit (ut erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo 3 quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum 4 vagina gladii excidit unde nudatus gladius perſtrinxit ejus femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tanquam opportuna ad feriendum (ut ſibi videbatur) percuſſerat Apin Ægyptiorum deum. Vulneratus Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogavit. Illi aiunt Ecbatana. Sed quum fuiſſet jam antea Cambyſi redditum ex urbe Buti oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculum in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc 5 poſtquam ſciſcitatur, reſipuit, oppidi nomen audiens, tum magi injuria perculſus, tum vulnere: verbaque oraculi expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus.
LXV Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant præſtantiſſimis quibuſque, ita inquit, Quod maxime occultum volebam Perſæ, 6 id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud Ægyptum agerem, inter quietem viſum vidi,

τὸν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλα- "
σε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὅπωπα· ὁ δέ μοι μά- "
γος τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκιή- "
ων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς "
Σμέρδιν τὸν Κύρου εἰ) τὸν ταῦτα ὀπιθέμε- "
νον εἶπαι πρὸς ὑμέας. ὁ μὲ δὴ σφι ἔλεγε, "
ὠδὲν ὑπικατεψύσαμην. Καμβύσης ὦ "
εἶπε, Πρήξαντες, οὐ μὰ, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, "
ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην ἐκπέφυγας· "
ἐμοὶ ὦ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεσεὼς, ὅτι- "
τα τοῦ Σμέρδιν. ἐνόμαζον. ὁ δὲ "
εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς "
τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπ- "
ανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῆς "
οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τότε ἀδελφεὸς "
Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα "
τοῦ Σμέρδιν. ἔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῆς "
τε λόγων καὶ τοῦ ὀνύπνιου· ὃς ἐδόκεε ὁι τῷ "
ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζό- "
μενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε "
τῇ κεφαλῇ τῷ ἑωυτοῦ. μαθὼν ὦν ὡς μάτην "
ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεὸν, ἀπέκλαιε "
Σμέρδιν· ἀποκλαύσας δὲ, καὶ δευτερηκοντήσας "
τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν "
ἵππον, ὡς νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σῦ- "
σα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καί οἱ ἀνα- "
θρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ "
ξίφεος ὁ μάχαιρα ἀποπίπτει. γυμνωθὲν ὦ "
τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς ὦ "
καὶ τοῦτο αὐτὸς τῇ περ ἔπαισε τὸν Αἰγυπτίων "
θεὸν Ἶπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε πε- "
τύχθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλι "
οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τῷ "
δὲ ἔπι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βυτοῦς πόλιος "
ὃν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ "
μὲ δὴ ὃν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδό- "
κεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦεν "
πάντα τὰ πρήγματα. τὸ δὲ χρηστήριον "
τοῖσι ὃν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα· "
καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρώμενος ἐπυθέετο τῆς "
πόλιος τὸ οὔνομα, παρὰ τῆς συμφορῆς τῆς "
τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ "
τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν ὦ τὸ "
θεοπρόπιον, εἶπε, Ἐνθαῦτα Καμβύ- " 119
σεα τὸν Κύρου δεῖ πεπρωμένον τελευτᾶν. "
Τότε μὲ τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὑστερον οὐ "
εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τοὺς "
παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγε σφι "
τάδε, Ὦ Πέρσαι, καλαλελάβηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἐκρυπτὸν πρηγμά- "
των, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ "

1 Injunxiſſe. *Vel, mandaſſe.* 2 Deflevit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ. 3 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 4 Gladius vagina excidit. 5 Poſtquam ſciſcitatus, oppidi nomen reſcivit, tum magi injuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *vel, ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *vel, & quum mente complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb. 6 Eo redactus ſum ut id apud vos efferam.

"τῳ μηδαμῷ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ
"μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἀπ' οἴκου ἀγγέλλειν
"ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸ βασιλήιον θρό-
"νον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας
"δὴ μὴ ἀπαιρεθέω τὸ ἀρχῖον πρὸς τοῦ ἀδελ-
"φεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν
"γὰρ δὴ ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ
"μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος
"Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτε-
"νέοντα Σμέρδιν. ἀπαλλαχθέντος δὲ κακοῦ 10
"τοσούτου, ἀδεῶς ἤδη διαιτώμην, οὐδαμὰ βου-
"λευσάμενος, μή κοτέ τις μοι, Σμέρδιος
"ὑποφαρμηθείς, ἄλλος ἐπαναστὰς ἀνθρώπων.
"παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔστεσθαι ἀμαρ-
"τὼν, ἀδελφεοκτόνος τε ἐὼν καὶ τοῦ μὲν
"οὐδὲν δέον γένεσθαι, τὴν βασιληίην οὐδὲ ἧσσον ἐξέπιμπλα. Σμέρ-
"δις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων
"προέφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν
"δὴ ἔργον ἔργασταί μοι, οὐ Σμέρδιν τὸν Κύρου
"μηκέτι ὑμῖν εἶναι λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν 20
"μάγοι κρατέουσι τὰ βασιληίων, τόν τε ἕλι-
"πον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελ-
"φεὸς Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν
"ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος
"τιμωρέειν ἐμοὶ, τοῦτό μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετε-
"λεύτηκε ὑπὸ τοῦ ἐωυτοῦ οἰκηιοτάτων· τούτου
"δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῖν
"ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐν-
"τέλλεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι τελεύτων
"τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ὑποκίπτω, θεοὺς 30
"τοὺς βασιληίους ὀπωπαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν,
"καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεοῦσι,
"μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους
"περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν
"κτησάμενοι, δόλῳ" ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑ-
"μέων· εἴτε καὶ ἀπ' ἐμεῦ τῷ" κατεργασάμενοι,
"ἀπ' ἐμεῦ κτλ. τὸ καρτερὸν ἀνασώσασθε. καὶ
"ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἀπο-
"φέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτοιεν
"ἐῦσσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέρῃσι· 40
"μηδ' ἀνασωσαμένοισι ἀρχὴν, μηδ' ὑπεχε-
"ρήσουσι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέ-
"ομαι ὑμῖν ἡμέων. καὶ πρὸς τούτοισι, τὸ
"τέλος Περσέων ἑκάστῳ ὑπηλιθέως οἷ ἐμοὶ
"ὑπελθόντι. ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύ-
σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πρῆξιν. Πέρ-
σαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα,
πάντες τά τε ἐσθῆτος εἶχόμην εἶχον, ταῦτα
κατείρεκόν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπέλιπε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τοῦδε ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο,

1 quod quidem minime vifum oportuit Videbatur mihi nuncius quidam domo advenions, nunciare Smerdin in regio fedentem folio, cœlum capite contingere. Ex quo veritus ne è fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura fitum eft avertere quod eventurum eft. Itaque demens ego Prexafpem Sufa ad Smerdin interimendum mifi. Quo tanto fcelere perpetrato fecurius degebam, nequaquam conjectans fore ut Smerdi fublato, alius quifpiam mortalium in me exurgeret. Unde prorfus eventu rerum fruftratus, & parricida fratris incaffum extiti, & nihilominus regno exutus fum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem demonftravit in me arma fumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, jam vobis Smerdin Cyri non fupereffe exiftimetis, fed magos vobis regnum occupaffe: quorum alterum rerum domefticarum procuratorem reliqueram, alter ejus frater eft Smerdis. Quem igitur decebat præcipue vicem meam ulcifci, indigna à magis paffi, is 2 immerita morte à proximis fuis affectus eft. 3 Secundo loco (quod reliquum eft Perfæ) neceffariiffimum mihi demandare vobis quod è vita exiens effici mihi cupio atque opto, per regios deos obteftans cum omnes vos, tum maxime Achæmenidas qui adeftis, ne per focordiam permittatis ut imperium rurfus redeat ad Medos. Sed fi dolo occupatum eft, illud dolo furripiatis: fin Vi præreptum, 4 vi recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum proferat, uxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: fecus facientibus, contraria his quæ dixi imprecor: & præterea unicuique Perfarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyfes, 5 deflevit omnem fuam condicionem. Perfæ, ut regem lamentantem LXVI conſpexere, univerſi tum veſtimenta refcindere; tum effuſo ploratu uti. Poft hæc ubi femoris os 6 vitiatum eft, femurque celerrime contabuit, Cambyfi vita erepta eft, Cyri filio, quum regnaſſet feptem omnino annos & menſes quinque, nulla unquam prole fuſcepta virili femineave. At Perſis qui aderant magna offuſa eſt incredulitas,

1 Quod utinam minime vidiſſem. 2 Impia 3 Quum vero iſte ſuperſtes non ſit, hoc mihi ſecundo loco relinquitur imprimis neceſſarium, ut vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedenti præſtari volo. Hæc igitur à vobis extremum peto, per regios deos obt. 4 Ut recuperetis pro virili. *Vel, Pro viribus.* 5 Omne illud factum ſuum deflevit. 6 *Alii*, Carie exeſum fuit. *Alii etiam aliter.*

rerum

rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambyſem, quæ de nece Smerdis dixiſſet, ea dixiſſe ut illi omne nomen Perſicum redderetur hoſtile. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri per rebellionem regnare. utpote Prexaſpe uſque pernegante à ſe fuiſſe Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptum. LXVII ¶ MAGUS defuncto Cambyſe ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnavit menſes ſeptem, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit, adeo ut ejus defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem LXVIII ſtatim adeptus imperium edixit. Octavo autem menſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidam Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filium Cyri, primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac conjectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerum quemquam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque 1 eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyſes tenuerat, cujuſque tunc magus contubernio utebatur, ut aliarum omnium Cambyſis uxorum: miſit ad eam quendam ſciſcitatum quocum homine cubaret, cum Smerdi Cyri, 2 an cum altero. Illa remiſſo nuncio negat ſe id ſcire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidiſſet unquam nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hanc rurſus mittit Otanes, inquiens, Si ipſa Smerdin Cyri non habes cognitum, ſaltem ſciſcitare ab Atoſſa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa ſuum ipſius ignorat fratrem. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atoſſæ quidem colloquium venire poſſum, aut ullam aliam cernere mulierum cum illo cubantium. Namque hic vir, quiſquis eſt quum primum adeptus eſt regnum, nos LXIX diſperſit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res eſt viſa manifeſtior.

τὸς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ὑποπτεύσαντο ὅτι ἀφανολῇ εἰποῖεν Καμβύσεα τὸν εἰ τε ὦδε τῷ Σμέρδι θανάτῳ, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. ὅτοι μὲν νυν ὑπωπτεύοντο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ οἱ ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι, αὐτοχειρίῃ. Ὁ δὲ δὴ Μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ὑπισχνεόμενος τῷ ὁμωνύμῳ Σμέρδι τῷ Κύρου μιῶναι ἐπὶ τοὺς ὑπολοίπους Καμβύσῃ ἐς τὸν ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ὃν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντι οἱ αὐτῷ πίθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. ἀφ' ἑπτέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, προεῖπε ἀτελείην οἱ σφίσι ἔχειν φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα ἀντίκα ἀναστὰς ἐς τὸν ἀρχεῖον. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐξήνεικε καταφανὲς τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης οἱ Φαρνάσπεω μὲν παῖς, ἠνείκε δὲ κατὰ χρήματα ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. ἦν ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κῦρος Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε συμβαλλεόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δὲ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης συνεστεῶσαν, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τῇ αὐτῇ δὴ ταύτῃ εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῆσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῆσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὧν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν τὴν συνεστεῶσαν, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, φαμένη γε γινώσκειν· ἔτε γὰρ τὸν Κῦρον Σμέρδιν ἰδέσθαι ἐδαμᾷ, ἔτε ὅς τις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ „Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ ὧδε „Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει „αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή „που τὸν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, Οὔτε „Ἀτόσσῃ δυνάμαι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ἔτε „ἄλλου οὐδεμίου ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἔσχε „ἄνθρωπος, ὅστις ποτέ ἐστι, παρέλαβε τὸν βασιληίου, διέσπειρε ἡμέας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας. Ἀκούσαντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα.

1 Quum eum ſuſpectum *impoſturæ* haberet, ita egit: Quum hab. 2 An cum alio quopiam.

τρίτῳ

τρίτῳ δὲ ἀγγέλῳ ἐσπέμπει παρ' αὐ-
" τὴ, λέγουσαν ταῦτα, Ὦ θύγατερ, δεῖ σε
" γενναίην εὖ, κίνδυνον ἀναλαβέουσ τὸν
" ἂν ὁ πατὴρ ὑποδύειν κελεύῃ. ἐμοὶ " γὰρ δὴ
" μὴ ἔστι ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν οὐ κα-
" λοδικέω ἐγώ, ὅτι μιν σοί τε συγκοιμᾶ-
" σθαι, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα,
" δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ δοῦ-
" ναι δίκας. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν
" σοι σωθέντι, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνω-
" μένου, ἅψασαν αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἐμοὶ μὲν
" φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν
" Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν· εἰ δὲ μὴ
ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει
πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύ-
σειν μεγάλως εἰ μὴ τοῦτο ποιήσει. εἰ γὰρ δὴ
μὴ τυγχάνει τὰ ὦτα ἔχων, ὀπίλαμπρον
δὲ ἀφάσασα ἔσαι, εὖ εἰδέναι ὡς αἰσχώσει μιν·
ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ
ὑποδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσα-
σθαι. τῷ δὲ μάγῳ τούτῳ τῷ Σμέρδι
Κύρου ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέ-
τεμε ἐών· αἰτίη δή τινι ὐ σμικρῇ. ἡ ὦν δὴ
Φαιδύμη αὐτοῦ ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ,
πάντα ὀπτηλέουσα τὰ ὑποδέξατο τῷ πα-
τρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς
ἀπίξιος ὡς πρὸς τὸν μάγον (ἐν δευτέρῃ
δὲ ἡμέρῃ γυναῖκες φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλ-
θοῦσα παρ' αὐτὸν ἠύδα. ὑπωπτεύκεε ὦν καρ-
τερῶς τὸν μάγον, ἤφασι τὰ ὦτα. μαθοῦ-
σα δὲ ὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως ἐκ ἔχον-
τα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγε-
νέτο, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ
πρήγματα. Ὁ δὲ Ὀτάνης συμβαλὼν
Ἀσπαθίνῃ καὶ Γωβρύῃ, Περσέων τε
πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὀπιπιθεωτά-
τους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆ-
γμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευόν
σφι ταὐτὸ τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ
Ὀτάνεω τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ
σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσα-
σθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνῃ
μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γω-
βρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑ-
δάρνεα. γενομένων δὲ τέτων ἕξ, συμβαίνε-
ται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος
ἐκ Περσέων ἦκων· τούτου γὰρ δὴ ἦν οἱ
ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτοὺς ἀπίκετο,
τοῖσι ἓξ τῆσι Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον
προσεταιρίσασθαι. Συμβαλόντες δὲ ὅτι
ἑόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους.
ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην
" ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μούνῳ ὀπίσω, ὅτι
121 " τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε· καὶ αὐτῷ τούτῳ εἰ-
" νεκεν ἦκων ἀπωσθῆναι, ὡς συκήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ συμπίνειν ὥσε καὶ ὑμέας

itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, ſuſcipere periculum quod te ſubire pater hortatur. Si enim iſte Smerdis, filius Cyri non eſt, ſed is quem ego ſuſpicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quod potentiam Perſarum obtinet, impune lætari, ſed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadverteſque ſoporatum, palpa ejus auriculas: quas ſi habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare exiſtima: ſin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma reſpondet, ſe, ſi id faciat, magnum adire diſcrimen, quoniam probe ſcit, ſi ille careat auribus, & ipſa in palpando deprehendatur, fore ut ipſa ab illo trucidetur: tamen ſe id facturam. Et Phædyma quidem recipit ſe patri hoc eſſe perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, non exigua de cauſa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta eſt. nam ubi vices ejus fuerunt adeundi magum, (etenim uxores Perſarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiens magum, una cubuit, ejuſque, dum vehementer ſoporatus eſſet, aures palpavit: quibus carere hominem, non difficulter ſed facile ſane deprehendit. Ubi illuxit, celerrime patrem certiorem rei geſtæ facit. Iſte, ſumptis Aſpathine LXX & Gobrya Perſarum primoribus, & ad fidem ſibi ſervandam accommodatiſſimis, rem omnem exponit, qui & ipſi ſua ſponte rem ita ſe habere ſuſpicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiſerunt: conſtitueruntque ut ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatem deligerent è Perſis quibus maxime confiderent. Aſcivit itaque ſibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aſpathines Hydarnem. hi quum ſex forent, Darius à Perſis (nam his pater ejus Hyſtaſpes præerat) Suſa advenit. qui quum adveniſſet, placuit ſex Perſis hunc in ſocietatem adſciſcere. Qui LXXI quum ſeptem eſſent, congreſſi colloquutique, fidem mutuo dederunt. Quumque ad Darium ordo dicendæ ſententiæ veniſſet, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego ſolus noſſe magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiiſſe: atque ob id ipſum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit ut vos quoque

rem ſci-

rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi confeſtim eſſe tranſigendum neque differendum. differre enim ſatius non eſt. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo, indolem præfers: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: quam ita demum aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit utemini modo, ſciatis vos teterrime perituros. aliquis enim privati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per voſmet qui cœperatis, iſta exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie tranſigamus, aut ſcitote, ſi nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum ut me apud magum accuſet, ſed me ut vos
LXXII accuſem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec finis differre, age, expone nobis ipſe quonam pacto regiam introire poſſimus, & illos aggredi. excubias nanque diſpoſitas eſſe, ipſe quoque, etſi non viſu certe auditu noſti: quas qua ratione penetrabimus? Cui reſpondens Darius, Multa ſunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, ſed facto: alia, quæ oratione declarari poſſunt, ſed unde nihil clari operis exiſtit. Vos vero noſtis, excubias quæ diſpoſitæ ſunt, 1 haudquaquam difficiles eſſe ad penetrandum. nam quum nos tales ſimus, nemo non (quiſquis ille ſit) cedet nobis, partim ob reverentiam, partim ob timorem. Adde quod habeo prætextum 2 accommodatiſſimum cui innitamur. ſiquidem è Perſis veniſſe me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nunciare. Ubi enim expedit mendacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum perſuadendo ſunt quippiam lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant ut verum dicendo aliquod lucrum 3 conſequantur. Et alius huc, alius illuc magis propenſus eſt. ita non idem faciendo, idem tamen obtinemus, quod ſi nihil lucri faciendum eſſet, peræque & verax foret mendax, & mendax verax.

εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμὲ, πειρᾶν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑποβαλέσθαι. ὁ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἰς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ἐκφαίνειν ἔοικας σεωυτὸν οὐ πατρὸς ὀλίγον ἔμπα· τῷ μὴν σὺ ἐπιχείρησον ταύτῃ μὴ ὕστερον σωυτοῦ κακωθῇς, ἀλλ' ὅπῃ τὸ σαφὲς νικήσεσθον αὐτὸν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεῦνας γνώμας, ὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τέρπομαι τῇ ἐξηγήσι ἐξ Ὀτάνεω εἰ χρήσασθε, ὅπῃ ἐσασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ ἐπιβαλλόμενος· ἐωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε οὐ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ οὐ προσέθεσθε, ἢ παύεσθαι σημέρον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ καταφθέσω ἢ νυκτὶ ἡμέρῃ, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὦρα σπερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σιδηρουργίην ἀναλήζεις, καὶ προβάλλεαι ἵνα ἐξῇς, ἵνα ἐξηγήσεαι ὅτεῳ τρόπῳ παρελθόντες ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστώσας οἶδας καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τέῳ τρόπῳ παρήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δ' ἴστε φυλακὰς τὰς καθεστώσας, εὖσαι οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων ἐόντων τοιῶν, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὸ μὲν καὶ καταιδεόμενος ἡμέας, τὸ δὲ καὶ καὶ δείσας μάνων. τοῦτο δ', ἔχω αὐτὸς σκῆψιν εὐπρεπεστάτην, τῇ πολεμίῳ φὰς ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος πρὸς πατρὸς σημῆναι τῷ βασιλέϊ. ἔνδα γάρ τι δεῖ ψεύδεσθαι, λέγειν λέγω. τῇ γὰρ αὐτῇ γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ χρεώμενοι. οἱ μὲν γὰρ ψεύδηνται τότε, ἐπεάν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονται τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ἐπιστεύσαντες πλέονος, καί τις μᾶλλον σφέας κέρδος, ἐπιτρέψωσι τὰ μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος, ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.

1 Haud difficulter poſſe petranſiri. Nam q. 2 Accomm. quo innitentes pertranſeamus. ſiquidem è P. 3 Conſequantur, & aliquis magis ipſis convertatur, *vel*, flectatur. *id eſt*, Morigerum ſe præbeat. *Q. d. ut aliquis magis animum ad eorum voluntatem convertat. In iis autem quæ proxime ſequuntur, aliam lectionem ſiquitur interpres.*

"ὃς ἂν μὴ νῦν τῆι πυλυρῶν ἐκὼν παρείηι,
"αὐτῶι οἱ ἄριστον ἐς χεῖρον ἔσαι· ὃς δ' ἂν
"ἀντιβαίνειν πειρᾶται, δεικνύω ὡς θανέε-
"ται ἐὼν πολέμιος, καὶ ἐπείτα ὠσάμενοι ἔσω,
"ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦ-
"τα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον
"παρέξειν ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἢ, εἰγὰ
"μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν,
"ἀποθανεῖν. ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες
"Πέρσαι, τοῦ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τέ-
"του ὦτα οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμ-
"βύσηι νοσέοντι παρεγένοντο, πάντως κου
"μέμνησθε τὰ ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν
"τὸν βίον, μὴ πειρεωμένοισι ἀνακτᾶσθαι
"τὴν ἀρχήν. τὰ τότε ἐκ ἐδεκόμεθα,
"ἀλλ' ἐπὶ βλασφημίηι ἐδόκεόμεν εἰπεῖν Καμ-
"βύσεα. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι
"Δαρείῳ, καὶ μὴ διαλύειν ἐκ τοῦ συλλόγου
"τοῦδε ἄλλοθι ἰόντας ἢ ὅθι τὸν μάγον ἐδε-
ὠσε. ταῦτα εἶπε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύ-
τηι ἄνεον. Ἐν ᾧ δὲ ἔτι ταῦτα ἐβουλεύοντο,
ἐγίνετο κατὰ συμπτώσιμα τοιάδε· τοῖσι μάγοισι
ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον
ποιήσασθαι, ὅτι τε ἐπεπύνθανε πρὸς Καμ-
βύσεω ἀπαρσία, ὃς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας
ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μοῦνος ἠπίστατο τὸν
Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτουχειρίηι
μὲν ἀπολέσας· ποιεῦντα δ' ἔτι, ἐόντα ἐν αἰνῇ
μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
των δὴ μὲν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον ποιη-
122 σεσθαι, πίστιν τε λαβόντες καὶ ὅρκιοισι, ἢ
μὴν ἕξειν παρ' ἑωυτῷ, μηδ' ἐξοίσειν τῶν
μηδενὶ ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπά-
την ἐς Πέρσας γενομένην· ὑπισχνέοντο
τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑποδεξομένου
δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀν-
έπειθον μιν οἱ μάγοι, δόντες χρόνον, ἀνα-
βάντα ἐπὶ πύργον, ἀγο-
ρεῦσαι ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχειν,
καὶ ὑπ' ἐκείνου ἄλλου. ταῦτα δὴ ὅτου ἐνετέλ-
λοντο, ὡς πιστότατα δηθὲν ἐόντα· αὐτὸν δὲ
Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώ-
μην ὡς χρεὸν εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνη-
σαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ. Φαμένου δὲ καὶ ταῦτα
ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκα-
λέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν
αὐτὸν ἐπὶ τὸν πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον

Quod autem ad janitores attinet, ſiquis eorum libenter cedet nobis, utilius ei ſuo tempore erit: ſiquis reſiſtere conabitur, ut erit hoſtis, ita tunc pro hoſte habeatur: deinde intro irrumpentes, rem tranſigamus. Poſt hæc Gobryas, Viri LXXIII amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium. aut, ſi recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum ſimus Perſæ, viro Medo parere, & quidem aures non habenti. Quum præſertim quicunque veſtrûm Cambyſi ægrotanti adfuiſtis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Perſis imprecatus eſt, niſi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, 1 invidioſe dici à Cambyſe exiſtimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii ſententiam: 2 neque hunc cœtum diſſolvendum cenſeo, ſed ſtatim adverſus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt. ¶ In- LXXIV terea vero dum ab iſtis conſultatur, forte hoc contigit, ut magi inito inter ſe conſilio ſtatuerent conſiliandum ſibi amicum Prexaſpem, quod indigna paſſus à Cambyſe eſſet, occiſo ejus filio ictu ſagittæ, & ſolus mortem Smerdis Cyro geniti noſſet, quem ipſe ſuapte manu interemiſſet: quod 3 præterea *ob id* apud Perſas maxima flagrabat invidia. His de cauſis accitum hominem, ſibi amicum comparabant: accipientes fidem ac jusjurandum, fallaciam quæ ab ipſis in Perſas facta eſſet intra ſe habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, 4 pollicitantes innumerabilia ſe ei daturos. Recipiente Prexaſpe facturum ſe quæ magi ſuaſerant, iterum illi dicere, in animo ſe habere omnes Perſas ſub murum arcis convocare: ideoque jubere hunc conſcenſa turri prædicare, à Smerdi Cyri Perſis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini ſummæ apud Perſas authoritatis, & qui ſæpenumero aſſeveraſſet eum eſſe Smerdin Cyri, ac cædem à ſe factam pernegaſſet. Hæc quo- LXXV que Prexaſpe ſe paratum exequi dicente, magi convocatis Perſis, hominem in turrim perductum jubent habere orationem. Prexaſpes, ea quæ ab iſtis oratus fuerat ſponte obliviſcitur: exorſuſque ab Achæmene, ſeriem familiæ Cyri recenſet: & ubi tandem devenit ad Cyrum,

ὡς ἀπελάθετο· ὡς ἐγενηλόγησε

ὃ δή, "τοῦ μὲν τι ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἐκὼν" ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμενέος," ἐγενεηλόγησε τὴν πατρίην τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν,

1 Calumnioſe 2 Neque hoc cœtu diſſoluto, eundem aliò cenſeo quam recta ad magum. 3 Præterea apud Perſas in maxima exiſtimatione eſſet. 4 Pollicitantes ſe decies millies ipſius bona multiplicaturos.

commc-

commemoravit illius in Persas beneficia. His expolitis, prompsit veritatem, causatus ideo se hactenus occultasse quod sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas devovit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos ulciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus
LXXVI vitæ spectatus, occubuit. ¶ At septem Persæ, ubi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, ignari omnino eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes, 1 iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optaverant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui vero cum Dario, confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti avibus ad regiam cum fiducia perrexe-
LXXVII runt. Ubi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita evenit. nam custodes reveriti Persarum primarios, nec aliquid hujusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent divina cum pompa, ne interrogaverunt quidem. Ubi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis, & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simulque inter percontandum janitoribus minitabantur quod homines ingredi permisissent: atque ulterius pergere volentes eosdem prohibebant. Illi se mutuo cohortati, eductis gladiis,
LXXVIII eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iideinque cursu in conclave contendunt, intra quod tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt uterque: & quod fiebat animadvertentes, 2 ad vires conversi sunt: quorum unus occupat arcum, alter lanceam sumit.

ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τῷ ἀληθεΐῃ, φάμενος τέως μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ ἐξὸν ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γεγομένα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίως μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεξε, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν οὐκ ἐὼν ὁ Καμβύσεω ἀναιρεθείη ἀπεκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτήσαίατο ὀπίσω τῷ ἀρχῇ, καὶ τοὺς μάγους τισαίατο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπεος μὲν νυν ἐὼν τὰ πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι, ἦσαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῷ τε Πρηξάσπεα προηγόρευον εἰδότες ἐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα σταθέντες ἡ ὁδῷ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνεω, πάγχυ κελεύοντες ὑποβάλλεσθαι, μηδὲ οἰδέοντων τῷ πρήγματος, ὀκνηρότεροι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδ' ὑποβάλλεσθαι. ὡνειρομένων δὲ αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο δὲ αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτά, τήν τε Δαρείου πάντες αἶνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἦσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπισᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ ἐσδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους. ὡς δ' ἐπρώτα ἐδοκέοντο. ἐπεί τε δὲ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλήν, ἐκέλευον τοὺς αἰχμοφόρους ἐσφέρουσι δυνέχεσι, οἵ σφεας ἰσόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἰσορέοντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι· οἱ δὲ, διακελευσαμένοι, καὶ συστάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτοῦ ταύτῃσι συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἦσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἑόντες εἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ ἑωυτῶν εἶδον τοὺς δυνέχεας τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὸν τόξα καταλόμενος, ὁ δὲ, πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο.

1 Rem iterum in disquisitionem vocaverunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat ut differrent, neque rebus flagrantibus inceptum capesserent: (*vt legatur* οἰδέοντων) at Darius confest. 2 Vires suas adversus illos experiri cœperunt. *Vel,* Proviribus illis obsistere cœperunt.

ὀνθαῦτα ϑ συμίσγουσιν ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὸ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀλ-
χέων αὐτῷ πρὸς πολεμίους, καὶ περισκεμμένων, ἦν χρησὰ ἐδέη, ἡ δ' ἑτέρη τῇ αἰχμῇ ἠ-
μύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνεϊ παίει ἐς
123 τὸν μηρόν· τοῦτο ϑ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν
ὀφθαλμόν· καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ
ὑπ' οὐδενὸς τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, ὑ μέντοι
ἀπέθανέ γε· τῷ μὲν δὴ μάγων ἕτερος τρω-
ματίζει τοῦτον· ὁ ϑ ἕτερος, ἐπεὶ τέ οἱ τὰ τό- 10
ξα ἐδέη" χρησὰ ἐγίνετο, λιπὼν δὲ δὴ θάλα-
μος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον κα-
ταφεύγει, θέλων αὐτὸς προβουλεῦσαι τὰς δύ-
ας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῷ ἑπτὰ δύο, Δα-
ρεῖός τε καὶ Γοβρύης. συμπλακέντος ϑ Γο-
βρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν ἀπόρει, οἷα ἐν σκότεϊ, περιμενεόμενος μὴ πλήξῃ
τὸν Γοβρύεα. ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα
ὁ Γοβρύης, εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χερί· ὁ ϑ
εἶπε, Περιμενόμενός σεο, μὴ πλήξω 20 LXXIX
" Γοβρύης ϑ ἀμείβετο, Ὦϑει καὶ δὶ ἀμφοτέ-
ρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος ϑ πυνθόμενος, ὡσά
τε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ ἐτυχέκας τοῦ μάγου.
Ἀποκτείναντες ϑ τοὺς μάγους, καὶ ἀποκάψαντες
ἀυτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τραματίας
ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ αὐτωσίπους ἐνεικεν,
καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ ϑ πάντε
αὐτέων, ἔχοντες τῷ μάγων τὰς κεφαλὰς,
ἤλαυνον, βοῇ τε καὶ παταγῳ χρεώμενοι. καὶ
Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμε- 30
νοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφα-
λάς· καὶ ἅμα ἐκείνων πάντα τινὰ τῶν μάγων
τὸν ἐνπιτυγχάνοντα. οἱ ϑ Πέρσαι, μαθόντες
τὸ γεγονὸς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, καὶ τὸν μάγων τὸν ἀπάτεω,
ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἑωυτοῖσι τοιαῦτα ποιέειν.
συνεσκιρωμένοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἐκτείνον ὅκου
τινὰ μάγον εὕρισκον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα
ἔσχε ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. ταύτεω τὴν ἡμέ-
ρεω ϑεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν
ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινὴ ὀρτεὴ μεγά- 40
λεω ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων" μα-
γοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανε-
ρὸν εἶναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ
μάγοι ἔχουσι τεὴν ἡμέρεω ταύτεω. Ἐπεί
τε δὲ κατέση ὁ ϑόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε
ἡμερέων ἐγίνετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάν-
τες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων
πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μέν τισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτά-
" νης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ
" δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων " μούναρχον μοῦνον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθόν.

atque inde 1 miſcentur invicem. Verum arcus ei qui illum ſumpſerat, quum hoſtes juxta eſſent, nulli uſui fuit: alter qui ſe lancea tuebatur, tum Aſphathinis femur percuſſit, tum oculum Intapherni: oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita privatus eſt. Hos igitur alter magorum vulneravit: alter vero, quando arcus ei nulli uſui erat, in thalamum qui erat conclavi contiguus, ſe proripuit, fores occluſurus. Sed illuc duo de ſeptem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: 2 quum autem Gobryas eſſet implicitus cum mago, Darius adhuc ſtans atque hærens, conſiderabat ne Gobryam feriret in tenebris. Eum cernens Gobryas ociosum ſtantem, interrogavit cur non uteretur manu. Reſpondenti Dario, Diſpicio ne te feriam, tu vero, inquit, vel per utrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magum caſu perculſit. Interfectis magis capita demunt, eaque geſtantes quinque eorum duobus reliquis qui ſaucii erant illic relictis, tum quod invalidi eſſent, tum arcis tuendæ cauſa, foras procurrunt cum vociferatione ac tumultu: cæteroſque Perſas compellando, rem geſtam exponebant, capita oſtentantes: & ſimul quicumque magorum ipſis occurrebat mactabant. Perſæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipſi facienda ſibi eadem conſuerunt: eductiſque gladiis, ut quenque reperiebant magum, interficiebant: &, niſi noctis interventu cohibiti fuiſſent, neminem magorum reliquiſſent. Hunc diem Perſæ maxime ſolennem publice obſervant, & in eo ingens celebrant feſtum, vocantes id μαγοφονίαν, *id eſt, magorum cædem.* quo die nullo magorum fas eſt prodire in lucem, ſed cuncti ſe intra domum continent. ¶ Ubi reſedit tumultus, dieſque quin- LXXX
que exceſſere, ii qui magos invaſerant, de omni rerum ſtatu conſultabant. Quorum orationes etſi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen hujuſmodi fuerunt: Otanes hortabatur ut rem Perſicam in medium conſtituerent, ita inquiens, 3 Unum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut jucundum eſt, aut bonum.

---

1 Manus conſerebant. 2 Quum autem pedem conferret cum m. *Vl*, Quum autem manum conferret. *Vel*, Quum adortus eſſet Gobryas magum. 3 Ego certe, ut poſthac noſtrum unus rerum ſolus potiatur, *vel*, ut totum imperium uni noſtrum poſthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non cenſeo poſthac de hoc cogitandum ut imperium uni deferatur. Neque enim dicit*, Poſthac deferatur, *quaſi jam antea delatum fuerit. Sic intelligendum paulo poſt* μετ' ὑμέας μουναρχίην.

1 Nam & quo licentiæ Cambyſes proceſſerit, noſtis, & quo magus. 2 Quid igitur nobis opus eſt monarchia, quam ſuſtulimus: in qua licet pro libidine agere omnia impune? quæ virum, etiamſi optimus omnium fuerit, tamen quum in ea poſitus eſt, extra conſuetos abjecerit ſenſus? Quippe quum præter invidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præſentibus bonis inſolentia. 3 Itaque hæc duo mala habens, nimirum omnem malitiam habet, tum per inſolentiam, quod expletus omnibus rebus eſt, tum per invidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, ut qui omnia bona obtineat, debebat ſine livore eſſe: verum ita natura comparatum eſt 4 ut is ſit adverſarius popularibus ſuis. ſiquidem eorum optimis quibuſque qui ſuperſtites ſunt atque vivunt, invidet, 5 deterrimis delectatur: &, quod indecentiſſimum eſt, criminationes admittere optimum putat. Nam ſive admireris eum modeſte, offenditur quod non effuſe hoc facias: ſive effuſe facias, offenditur, quaſi ſibi aſſenteris. Et ut exequar dicendo quæ maxima ſunt, jura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, iſonomian, *id eſt juris æquibilitatem*: deinde vero nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc eſt unicus princeps*. nam magiſtratus tum ſorte deliguntur, tum adminiſtratorum rationem reddunt: omnia denique conſilia in commune referuntur. 6 Itaque (ut rheam dicam ſententiam) cenſeo nobis monarchiæ dejectoribus ſtatum multitudinis eſſe optandum. in multitudine enim omnia inſunt. Otanes quidem hanc ſententiam dixit.

LXXXI Megabyſus autem ad oligarchiam *i. ad ſtatum paucorum*, rem traducens, ad eam ſocios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea ſint pro dictis à me quoque: ſed quatenus hortabatur ſummam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima erravit ſententia. Etenim populari multitudine nihil eſt neque inſipientius, neque inſolentius. Itaque eos 7 qui tyranni ſæ-

εἰδέτε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν " ἐς ὅσον " ἐπεξῆλθε, μετεχέατε δὲ " ἐξῆλθε,
καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν " εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ " ἔξεστι ἀνυπευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ " γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων " στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς τοῦ " εἰωθότα νοημάτων σήσει. ἐγγίνεται " μὲν γὰρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τοῦ παρεόντων " ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐνεμφύε- " ται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει " πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχο- " ρημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· " τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραν- " νον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάν- " τα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου " ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖ- " σι ἀρίστοισι τερπνοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαί- " ρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. πί- " θολάς δὲ ἄριστον διδέκεσθαι ἡγέεται. " ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· λύει τε γὰρ αὖ- " τοῦ μετέωος θυμάζης, " ἄχθεται ὅτι " ἐς κάρτα θεραπεύεται· λύει τε θερα- " πεύη τις κάρτα, ἀχθεται ἄτε δωπεί- " αν ἡγεμόνι. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι " ἐρέων· νόμαιά τε κινεῖ πάτρια, καὶ " βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. " πλῆθος δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, ἔνο- " μα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· " δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μούναρχος, " ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχὰς ἄρ- " χει, ὑπόδυνον δὲ ἀρχῇ ἔχει, βου- " λεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀνα- " φέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετέντας ἡ- " μέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν. " ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα." Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέ- λευε δωτερέωειν, λέγων τάδε, Τὰ μὲν " Ὀτάνης, εἶπε, τυραννίδα παύων, λε- " λέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δ' ἐς τὸ " πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, " γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλῳ " 124
γὰρ ἀχρηίῳ οὐδὲν ἔστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον. καὶ τυραννὶς ὑ- "

---

1 Nam quo progreſſa ſit Cambyſis inſolentia vidiſtis, & magi inſolentiam experti eſtis. 2 Quomodo autem monarchia ſit res bene ordinata, in qua licet pro lib. &c. *Vel*, Quomodo autem in monarchia res bene compoſitæ eſſe poſſint? 3 Hæc autem duo habens, omne vitium habet. 4 Ut contrario modo ſe in populares ſuos gerat. *Vel*, Contrariis moribus erga ſuos populares præditus ſit. *Vel brevius*, Sed contra comparatus eſt in cives. *ut ὑπεναντίον ſumatur adverbialiter.* 5 Deterrimis delectatur: criminationibus etiam, *vel calumniis*, locum dare optimum putat. Et (quod eſt quiddam minime omnium ſecum conſentiens) ſiquidem eum mediocri, *vel, modica*, admiratione proſequaris, inſenſus eſt quod non impenſe colatur: ſin impenſe quis eum colat, eo cultu, tanquam aſſentatione, offenditur. 6 Nobis igitur cenſeo, miſſam facientibus tyrannidem, evehendam, *vel, provehendam*, eſſe multitudinem in multitud. &c. *id eſt, miſſam facientibus de tyrannide deliberationem.* 7 Qui tyranni inſo——

" ϐεν φεύγεσθαι ἄνδρας, ἐς δῆμον ἀκολά-
" ζυν ὕϐριν πεσεῖν, ἔστι ὑδαμῶς ἀναχετόν·
α ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ
α δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς
" οὔτ' ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν ὐδὲν, οὐδ' οἰ-
" κήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα
" ἀνδρὸς νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἴκελος. δήμῳ
" μὴ νυν οἱ Πέρσησι κακὸν νοέωσι, ὅτι χρέ-
" ωσαν. ἡμεῖς γε ἀνδρῶν τε ἀρίστων ὁπλέξαν-
" τες ὁμιλίην, τούτοισι παραθέωμεν τὸ κράτος. 10
" ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων
" γὰρ ἀνδρῶν εἰκὸς ἀρίστα βουλεύματα γίνεσθαι.
τὴν μὲν νυν Μεγάβυζος. " ταῦτα δὴ ταύτῃ γνώμῃ εἰσ-
ἤνεικε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀποδείκνυτο
" γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Με-
" γάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα, δικαίως
" ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ
" ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάν-
" των τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δῆμον τε
" ἀρίστην, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μοναρχίην, πολ- 20
" λῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνὸς
" τὴν ἀρίστην οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη. γνώ-
" μῃ γὰρ τοιαύτῃ χρεώμενος, ἄνευθε πάντων
" ἂν ἀμωμήτως τοῖς πολεμίοις σιγῷτό τε
" ἂν βουλεύματα ὑπὲρ δυσμενέας ἀνδρὸς ἄ-
" τερ μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι
" ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα
τῶν αὐτῶν γὰρ " ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. " αὐτὸς γὰρ
" ἕκαστος βουλόμενος κορυφοῦσθαι, γνώ- 30
" μησί τε νικᾶν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλή-
" λοισι ἀπικνέεται. ἐξ ὧν στάσιες ἐγγί-
" νονται· ἐκ δὲ τῆς στάσιων, φόνος· ἐκ δὲ
" τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μοναρχίην. καὶ ἐν
τούτῳ δηλοῖ " ὅσον ἐστὶ τοῦτο ἄριστον.
" δῆμόν τε αὖ ἄρχοντα οὐκ οἷά τε ἐστὶ μὴ ὑ-
" βριστὴν ἐγγενέσθαι· κακότητος δὲ ἀπὸ τοῦ
" ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν ἐκ ἐγ- 40
" γίνεται τοῖσι, φιλίαι δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ
" κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύπτουσι ποι-
" οῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἄν τις
" στὰς τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ
" αὐτοῦ θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δή-
δῆ δὲ, " μου. θωυμαζόμενος " δὴ, ἐν ὧν ἐφάνη μέν-
" αρχος ἐών. καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος
" ὡς ἡ μοναρχίη κράτιστον. ἔνι δὲ ἔτι πάν-
" των συλλαβόντα εἰπεῖν, πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευ-
" θερίη ἐγένετο; καὶ τοῦ δόντος; πότερα πα-
" ρὰ τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μοναρχου;

vitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere lævitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: 1 at plebi suum est nihil intelligere, quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum novit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari utuntur: nos vero cœtu virorum optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam dixit. Tertio loco suam Da- LXXXII
rius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, ut optime imperet populus, optime pauci, optime unus, inter hæc multo antecellere unius imperium sentio. imperio enim unius viri qui optimus sit, nihil melius esse constat. 2 Quod qui sentit, non immerito statum popularem missum faciat. ut taceam sic præcipue consilia in adversarios trahi solere. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora privatim odia excitari consueverunt. quum enim quisque princeps esse optet, & in dicenda sententia vincere, ad ingentia inter se odia evadunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium devenitur. unde intelligi datur quanto sit hoc illo præstantius. Jam vero, plebe imperante, fieri non potest quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiunt, sed amicitiæ validæ. qui enim adversus rempublicam facinorosi sunt, mutuo se occultant: idque tamdiu sit dum aliquis populo præpositos tales homines compescat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quum admirationi est, tunc vere 3 monarchus ostenditur, declarans in hoc monarchiam esse rem omnium præstantissimam. Atque ut in summam omnia colligam, unde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho?

---

lentiam fugiunt, in plebis effrenæ insolentiam incidere, neque. 1 At plebi nulla intelligentia inest. quomodo enim intelligat [*vel*, unde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec novit honestum quicquam, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed* οἰκήιον *potest & aliter exponi.* 2 Nam qui hoc animo præditus sit, sine ulla reprehensione multitudinem gubernaverit: ut tac. *Sequentis autem proxime loci scriptura mendi suspecta est. Videtur tamen posse ita reddi*, Atque hæc potissimum ratione [*vel*, hoc potissimum modo] consilia taceri apud adversarios queant. 3 Monarchus evadit;

Ego igi-

Ego igitur 1 sentio, quum sitis per unum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias dissolvatis bene conditas: quod nequaquam
LXXXIII satius est. Hæ tres dictæ fuerunt sententiæ, quarum ultimæ quatuor reliqui assenserunt. Otanes, qui juris æquabilitatem facere Persis studebat, ubi ipsius sententia rejecta est apud alios, ita in medium loquutus est, 2 Viri seditiosi, quoniam constat necesse esse unum aliquem è nobis regem fieri, sive per sortem, sive permissu Persarum per multitudinis electionem, sive qua alia ratione, equidem ego 3 vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cædo vobis jus meum imperii, ut nulli vestrûm aut ipse ego, aut ullus unquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex ejus postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è me-
LXXXIV dio abiit alio sessum. 4 Cæteris autem septem de rege justissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perveniret, Otanem donari debere peculiariter ejusque deinceps posteros cum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotannis veste. Quæ ideo decreverunt ei donanda quod primus rem agitaverat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreverunt: illa vero in commune, ut regiam introire unicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum uxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia conjuratorum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum: ut sub ortum solis conscensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cujus equus vocem primus ediditset, is regnum Cambysis obtineret. E-
LXXXV rat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos convenit: Sub ipsum statim solis ortum equis conscensis, ut cujus equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, ut nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eum respondens OEbares, Here, inquit, si in

ἐγὼ τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας ἅμα ἕνα ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο ἁμαρτεῖν. χρεὼν τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. ἀμεινον. Γνώμας μὲν δὴ τρεῖς αὗται προσηνέχθησαν. οἱ δὲ ἕτεροι τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἐσωπήθη τῇ γνώμῃ ὁ Οτάνης, Πέρσησι ἰσονομίην σπουδάζων πιθήσας, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες ξυμῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, ἢ ὅπως τῷ Περσέων πλήθεϊ τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἕλωνται, ἢ ἄλλως τινὰ μηχανήν. ἐγὼ μὲν νυν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεύμενος. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ μέντοι ἐξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε οὐκ ἐδέν ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτῳ εἰπανέθεσαν ταῦτα, συνεχώρεόν οἱ ἐξ ὧν τούτοισι. ὁ δὲ μὲν δὴ σφι οὐκ ἀνηγωνίζετο, ἀλλ' οὐκ μέσος κατῆστο. οἱ δὲ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἄρχειν τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ἐκβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα σήσοντες· καί σφι ἔδοξε, Οτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Οτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἢν ἐς ἄλλόν τινα τῶν ἑπτὰ ἕλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβούλευσάν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβουλεύσατο τε πρῶτος καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Οτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς τὸν κοινὸν ἐβούλευσαν, παρεόντας ἐς τὰ βασίλεια πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνδρα εἰσαγγέλλεσθαι, ἢν μὴ τυγχάνῃ εὕδων μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῶν βασιλέϊ ἢ ἐκ τῶν σὺν παραστάντων. τοῦδε δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτεῳ ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἀνατείλαντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληίην. Δαρείου δὲ ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφός, τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε, Οἰβαρες, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληίης ποιέειν κατὰ τάδε· ὅτεῳ ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιλήιην. νῦν ὦν ἔστιν ἔχοις σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς οἰχώμεθα τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν

1 Sentio, quum per unum *nobis imperantem* simus liberati, hoc *unius imperium* nobis esse tuendum. ac præterea, leges patrias non esse solvendas, quæ rectæ sunt, *vel, bonæ*. non enim consultum *nobis hoc fuerit*. Hæ tres dictæ. 2 Conspirationis socii, *vel, factionis*. 3 Vobiscum non contendam. *i. Me competitorem non habebitis*. Sic & paulo post, οὐκ ἀγωνιζόμενος. 4 *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc usque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regis* nisi quantum ei visum fuerit, paret, leges Persarum non transgrediens.

Εἰ ἢ βασιλεὺς, δήσεις

"τοῦτο τοι" ἔξι ἢ βασιλέα ἔμ' ἢ μή, δαίρ-
"σεο τοῦτο εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. ὡς
βασιλεὺς ὑδ' εἰς ἄλλος πρὸ σοῦ ἔσαι τοιαῦτα
"ἔχων φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ τοίνυν
"τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶσθαι,
καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ὀπαίσης ἡμέρης
ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, πείθει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, ἅμα ἵππον λείων ἵππαν μάλιστα, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ περάσιον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῆς ἵππου, ἐγχρίμπτων τῇ θηλείῃ, τέλος δέ, ἐπεὶ ὀχεύσαι τὴν ἵππον. Ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀμφοτέροισι, οἱ ἕξ, καὶ συνεδήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τοῦ ἵππους. διεξελαυνόντων δὲ καὶ τὸ περάσιον, ὡς καὶ τοῦτο τὸ χωρίον ἐκβόνλα ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος περσδεραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τούτῳ ποιήσαντι, ἀστραπή τε αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὁπλομόμησα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μιν, ὥσπερ ὁκ συνέθετο τὸ ὑμόμοσα. οἱ δὲ, καταβάντες ἀπὸ τοῦ ἵππων, περσεκύσεόν μιν τὸν Δαρεῖον ὡς βασιλέα. Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐστὶ ἀμφότερα λέγονται ὧδε Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τοῦ ἄρθρων ὁπτώσας τῇ χειρὶ, ἔχει ἀυτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπέδας μέλλειν τὰς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείσασθαι τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τὰς μυκτῆρας προσενεῖκαι. τὸν δὲ, αἰσθόμενον, φρίμαξαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέκετο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρῳ τε κατεργασμένῳ, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ ἐδαμῶ κατήκοοι ἐγένοντο βίῃ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέοντες Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον. ἐκείνων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμοις τε τοῖς πρώτοις ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, περσωσαμένην Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον· ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ ὑπεπλέατο. πρῶτον μὲν νυν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔσπσε, ζῶον δέ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ὁ ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΕΤΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ, τὸ

hoc verſaris ut rex ſis vel non, 1 hujus rei cauſa confidere te jubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem nominem: ejuſmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes iſtiuſmodi commentum, adeſt tempus comminiſcendi, nec differendi rem, utpote craſtino die nobis futuro certamine. Hæc ut audivit OEbares, ita facit: Ubi nox advenit, unam equarum quam equus Darii maxime adamabat, in ſuburbana adducit, ibique alligat: tum equum Darii eodem ducit: eumque circumagens, identidem equæ admovet, ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatque illuxit, ſex Perſæ ex convento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis ultro citroque vectarentur, ubi ad locum pervenerunt ubi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cœlo tonitruque extitit. Hæc quum Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adoraverunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatum, ſunt qui aliud. utroque enim modo refertur à Perſis. Volunt nanque OEbarem attrectatis manu hujus equæ genitalibus, ipſam manum intra ſubligaculum tenuiſſe abditam: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admoviſſe, equumque ad odores ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe. ¶ DARIUS itaque, Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: eique omnes Aſiani audientes dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nunquam tamen in ſervitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterunt. 2 Hi Cambyſi adverſus Ægyptum præſto fuerant: quibus invitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ Ægyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factum ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba literis, DARIUS HYSTASPIS FILIUS TUM EQUI VIRTUTE (cujus

LXXXVI

LXXXVII

LXXXVIII

1 De hac re ſecurum eſſe te velim. 2 Quum Cambyſi edictum in Ægyptum permiſiſſent:

nomen

nomen legebatur) TUM OEBARIS EQUISONIS, PERSARUM REGNUM ADEPTUS EST. His apud
LXXXIX Persas actis, viginti provincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earumque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes, [1] aliis finitimos transcribens, aliis transfereas, aliis remotiores gentes attribuens, distributo provinciis hunc in modum tributo, quod exigebatur cum hoc edicto, ut qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurum, ii EUboico pondere afferrent. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas EUboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia hujusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem, quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ra-
XC tione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolunt, & Æolibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphyliis (unum enim erat idemque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis qui ad dextram illuc navigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & à Paphlagonibus & Mariandenis & Syris, trecenta & sexagena talenta, Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, qui albi triceni sexageni in dies singulos singuli, necnon talenta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabantur in eam Ciliciæ regionem quæ equos producebat: trecena autem & sexagena Dario obve-
XCI niebant: Hæc quarta portio. Ab urbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [2] finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad Ægyptum usque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributum:

ὄνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΙΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς κατεστήσατο ἔθνεσι, τοὺς αὐτοὶ καλέουσι σατραπείας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους οἱ προσιόντας κατ' ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑποβαίνων τοὺς περιοίκους, 126
τὰ ἑκασέρῳ ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσοδον τῷ ἐπέτεϊον κατ' ὧδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικήν· τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον διώσταται Εὐβοΐδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἦλθε γὰρ Κύρῳ ἄρχοντι, καὶ αὐτὸς Καμβύσεω, ἰῶ κατεστηκὼς ἐὼν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. Δαρεῖος δὲ τούτῳσι τῷ ὑπιτάξιν τῶν φόρου, καὶ σφεας πλήσας ταύτης ἄλλα, λέγων Πέρσας ὡς Δαρεῖος μὲν ἰῶ κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δυσκότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ἦν δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἰῶ καὶ ἀλήθεος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀλφαδά σφι πάντα ἐμηχανήσατο. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἰῶ οἱ τεταγμένος φόρος ἦεν) προσῆκε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ἦεν μὲν δὴ πρώτη οἱ τομὴ κατεστηκυῖα. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὴ δὲ δευτέρη ἦεν. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδηνῶν, καὶ Σύρων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἰῶ τάλαντα φόρος· νομὴ τρίτη ἦεν. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γενόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τὸ φορέεσκον ἵππον τὸν Κιλικίλιον χώρῳ ἀναιμιζόντα, τὰ δὲ τετρακόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὴ τετάρτη ἦεν. Ἀπὸ δὲ Ποσειδηίου πόλεος, τὸν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' ἄρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτη γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντηκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν.

---

1 *Sunt qui ita hunc locum exponant*, Adjunctis ad nationes, *vel*, *gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, ils qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur provinciis hunc in modum tributum, quod quidem exigebatur *&c.* *At legatur* ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων, ἀρχὰς δὲ *&c.* 2 In montibus. *Valla legit* ἐν ὄρεσι *pro* ἐπ' ὄρεσι.

ἔστι δ' ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δέ, καὶ Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ, Κυρλώνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκτετιμέαται) ἑπτακόσια προσήει τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος λιμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τῆς ἀργυρίου, καὶ τῆς ὀπωρηθείσης σίτου προσήει ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δέ, καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς ταὐτὸ τελεσθέντες, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. ἀπὸ Σούσων δέ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριακόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δέ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἑκτομίαι πεντήκοντα καὶ διηκόσιοι. νομὸς ἐννατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, τετρακόσια καὶ τετρήκοντα τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Πανθίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς ταὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος ἔτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριακόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος ἔτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δέ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος ἔτος. ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Ὀυτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τὰς ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς Ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς 127 τέταρτος καὶ δέκατος ἔτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος ἔτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριακόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος ἔτος. Παικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος ἔτος. Μαντιηνοῖσι, καὶ Σαρπειροῖσι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος ἔτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριακόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς ἔνατος καὶ δέκατος ἔτος. Ἰνδῶν δὲ πληθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριακόσια τάλαντα

Quinta portio hæc. 1 cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Libybus Ægypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque Ægypti istæ ordinantur) septingenta proveniebant talenta, præter pecuniam è piscario proventu lacus Mærios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obveniebant. Nam centum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliaris admetiuntur illi frumentum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gandarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, centena & septuagena talenta pendebant: septima portio hæc. A Susa & cætera Cissiorum regione, trecena: Octava hæc portio. A Babylone vero cæteraque Assyria millena talenta argenti proveniebant, & præterea pueri castrati quingeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthrocoribantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Panthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talenta afferebant: Undecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos usque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributum: Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Utiis & Mecis, & iis qui rubri mari insulas incolunt, ubi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proveniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducena & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Choramiique & Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia sunt Æthiopes, quadraginta talenta: Decimaseptima portio hæc. Mantienis & Saspiribus & Alarodiis ducena injuncta talenta erant: Duodevicesima portio hæc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Undevicesima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum super cæteros omnes afferebant tricena sexagena talenta

Ὀρθοκορυβάντων, Μύκων, τεσσαρεσκαιδέκατος, πεντεκαιδέκατος, Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπείροισι, Μάρδοισι,

XCII XCIII XCIV

1 Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nam Valla in præcedentibus* νομὸν portionem *vertit.* * Μαρσί. If. Vossius in observationibus ad Pompon. Melam. Μάρδοι ἔθνος προσεχὲς Μοσυνοίκοις. *Stephanus.*

aureorum

aureorum ramentorum: Viceſima portio hæc. Quod ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiunt novies millena quingentaque & quadraginta talenta argenti. 1 Aurum vero ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum contractis ad Euboicum computum exigebantur in ſummam annui tributi à Dario, talentorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittendam mihi, non referendam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obveniebat, & aliquantulum ex Lybia: cæterum procedente tempore & ab inſulis obvenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit*. Liquefactum aurum argentumque fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eoque auro argentove, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum uſus poſtulat. Atque hæ quidem provinciæ erant ac tributorum taxationes. ¶ Sola autem Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, 2 quod eam minime Perſæ colunt: Iſti autem ad ferendum ullum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyſes in expeditione contra macrobios Æthiopes ſumpta ſubegit, quique ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agunt. Iſti Æthiopes eorumque finitimi, eodem quo Indi Calandiæ ſemine utuntur ſubterraneaſque habent domos. horum utrique tertio quoque anno munera portabant, portantque ad meam uſque memoriam, 3 binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos Æthiopes pueros, & vicenos grandes elephantorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, eorumque finitimi ad montem uſque Caucaſum. Ad hunc enim montem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum jam nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam uſque ætatem,

ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, εὑρίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακόσια καὶ τετρακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα διείρηκε ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ' ἐπὶ τούτων ἔλασσον ἀπείς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήει φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. περιόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσῆλθε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας καταχέει. πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατανήπτει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἐκάστοτε δέηται. Αὗται μέν νυν ἀρχαί τε ἦσαν, καὶ φόρων ὑποταξίες· ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι ἐκ εἰρήτης ἀτασθαλοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσας νέμονται χώρην. οἷδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαυνέων ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, κατεστρέψατο· οἳ περί τε Νῖσαν τὴν ἱρὴν κατοικέαται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτάς. ἔστι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρμασι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἐκλέονται καταγαια. ἔστι συναμφότεροι ἀπὸ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ δεκάδας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ' ἔταξάν οἱ ἐς τὸν δασμὸν, καὶ οἱ προσεχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος ὄρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ ὄρος ἐλαύνει Πέρσαι ἀρχήν. τοὶ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. ἔστι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ

1 Aurum autem ramentitium invenitur eſſe talentum Euboicorum quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur ut pſegma. *i. ramentum*, terdecies tanto argenti rependatur. His igitur omnibus in unum coagmentatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonens legendum τρισκαιδεκασάσιον. quam lectionem & in vet. cod, reperimus. Idem aliis verbis hunc locum ita reddit circa initium ejuſdem libri.* Aurum vero ramentitium ſi terdecies expendatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentaque & octoginta. Quibus in unum coactis, fit ſumma eorum quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talenta Euboica. 2 Quod Perſæ immunes agros colant. *Iſti* porro ad fer. 3 Binos chœnices auri igni non experti,

ἀλλ᾽ πεντετηρίδ· ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι δ᾽ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν ὧν ὅτοι δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλέϊ ἐκόμιζον. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπὸ οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζουσι, τρόπῳ τοιῷδε κλέπτουσι. εἰσὶ τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τοῖσι καὶ περὶ ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠοῦς καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἔρημόν ἐστι, ἀπὸ τὴν ψάμμον. εἰσὶ δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ ἐκ ὁμοφώνων σφίσι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσί· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμούς, τοὺς αἴρέυσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἕν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. ἔστι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτά τε φλοίνεην ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῶν ἀμήσαντες, καὶ κόψαντες, τὸ ἐπιθεῦτες φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες ὡς θώρηκα ἐπιδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς νότον οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν. καλέονται δὲ * Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνὴ, τὸν μὲν ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, νοσέοντα τῇ νόσῳ, τὰ κρέα σφίσι ἀφανίζειν· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενος ὡς μὴ νοσέει· οἱ δὲ, ἐπιξυνιασκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατθυωχέονται. εἰ δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀποικόμενον θύσαντες, κατθυωχέονται. ὀλίγοι δέ τινες τούτου τοῦ λόγου ἐόντες πολλοί τινες αὐτέων ἀποκτείνονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πάντα πίπτοντα κτείνουσι. Ἑτέρων δὲ ἐστὶ Ἰνδῶν ὅτε ἄλλος τρόπος· ἔστε κτείνουσι ἐόντα ἔμψυχον, ἔστε ἀγείρουσι, ἔστε οἰκίας νομίζουσι σκηπάσαι. πίνουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ᾽ ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὸ ἔρημον κέεται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ᾽ ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τέτραν τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανὴς ἐστὶ, καθάπερ τῶν προβάτων. καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὁμοῖον πάντες καὶ σχεδὸν παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὸ ἀπιέναι ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, καθάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ

quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidemque virgines. Afferebant & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc iſti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, unde ramenta quæ dixi, regi afferunt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad ſolem vergit, ſabuloſum eſt. nam Indi, duntaxat eorum quos ſcimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi ſunt hominum qui in Aſia ad auroram & ſolis ortum habitant. ¶ INDORUM autem tractus qui auroram ſpectat, propter arenam vaſtus eſt. Eorum autem complures ſunt gentes, atque eæ lingua inter ſe diſſonæ: & eorum alii ſunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piſcibus, quos aggreſſi ex arundineis navigiis exceptant. Singula autem navigia è ſingulis arundinis internodiis fiunt. Iſti ex Indis ferunt veſtem è tegete: quam ubi è flumine meſſuerunt incideruntque, plectentes in modum ſoreæ, tanquam thoracem ſibi induunt. His finitimi auroram verſus ſunt Indi pecuarii, carnibus crudis veſcentes, nomine Padæi, qui talibus uti moribus narrantur: Quoties civium [1] aliquis aliquave ægrotat, virum quidem ſui maxime familiares interimunt: quod dicant illum morbo tabeſcentem, carnes ipſis corrupturum: & licet ſe neget ille ægrotare, nihilominus iſti non ignoſcentes necant eum, epulanturque. Mulieri vero, ſuæ maxime neceſſariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad ſenium pervenit, eo itidem mactato paſcuntur. Ideoque cum hac de cauſa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, non multi ſane eorum ad ſenectutem perveniunt. Eſt aliorum Indorum hæc diverſa conſuetudo, ut nullam animantem interimant, utque nihil ſerant, nec domos parandas exiſtiment, atque herba victitent. Eſtque eis ſemen quoddam milii inſtar, ſua ſponte naſcens è terra, ſuo in calice: quod cum ipſo calice lectum coquunt, eduntque. Eorum quiſquis in morbum incidit, is in locum deſertum pergit, ibique decumbit, ejus vel decumbentis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recenſui Indorum coitus in propatulo eſt, ſicut pecorum: color ſimilis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, ſed atra,

128 νομαίοισι ἄσαρκος ἢ δὲ ἂν γυνὴ

XCVIII XCIX C CI

1 Seu vir ſeu fœmina ægr. * Mendosè pro Παυδαῖοι. Salmaſ. exercit. Plinian.

etra, ut colus corporis: qualem Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, 1 & vento Austro obnoxii; eoque Dario neutiquam obtemperabant. CII ¶ 2 Cæteri Indi Caspatyro urbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui 3 ad aurum præcipue mittunt. Circa hanc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium vero majores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, ut apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autem quæ egeritur arena, auracea est: 4 pro qua in desertum mittentes Indi, temos singuli camelos jungunt: mares à lateribus, quos fœnatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera ut à recentissimis fetibus abstractas jungant. Etenim apud eos cameli cum nihilo sunt minori pernicitate quam equi, tum vero ad ferenda onera multo valentiores. CIII Qualem autem habeat camelus speciem, Græcis, utpote scientibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. CIV Hunc in modum junctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, 5 ut quum ferventissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum tempus est à foro discedendi: per quod spatium multo magis urit quam meridianus in Græcia, adeo ut dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies vero fere Indos urit peraque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens; dum ad occasum pervenit: quo tempore CV præcipue friget. Ubi ad locum Indi pervenere, culeis quos attulere,

μέλαινα, καπνῷ περ τὸ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται ἄμμον. ἔστι μὲν δὴ Ἰνδῶν ἑκατέροις τοῖς Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος ἀδαμᾶ ἐπέτασσαν. Ἄλλοι δὲ τοῖσι Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσχωροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι ἐγγὺς πλησίον ἔχουσι διαιταν· ἔστι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ οἱ δὴ τὸν χρυσὸν συλλόμενοί εἰσι ἔστι· καὶ γὰρ δὴ τῇδε ἔστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπήκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ ἐξ αὐτέων καὶ ἐν βασιλέι τῷ Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. ἔστι ὧν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ἔστι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἔστι χρυσῖτις. ἔστι δὲ ταύτην τὴν ψάμμον συλλογὴ ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζεύξαμενοι. ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σκευοφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκειν, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον. ἔπειτα ταύτῃ δὲ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἔπειτα δύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων εἰς νεωλάτων ἀποστάσαι ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς ταχυτῆτα εἰσὶ, χωρὶς ὅτι ἄχθεα δυνατώτεραι πολλῷ φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἕλλησι γε τοῖσι Ἕλλησι ἐπισταμένοισι τοῦτο φράσω. τὸ δὲ μὴ ἐπίστασθαι αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γενητὰ τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, ἀπὸ τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. Οἱ δὲ Ἰνδοὶ τούτῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν. ἐπὶ κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑποστέλλας μέχρις ἐς ἀγορῆς διαλύσιος. " τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα. ἔστιν ὥστε ἐν ὕδατι λόγος αὐτὸς ἐστι βραχέας τινὰς κατεῖναι. μεσεύσης δὲ τῆς ἡμέρης, χαλεπὸν σφι ἐστὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι καὶ τοὺς Ἰνδούς. ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου δυσκοιέειν ἔτι μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι εἶναι, καὶ τὰ κάρτα ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὴν χώρην οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια,

τῷ τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ

127

1 Et versus Austrum ventum: 2 Alii ex Indis Caspatyro urb. 3 Ad aurum *colligendum* præcipue mittuntur. *In aliis edit. interpret. Valla legitur,* Qui ad Austrum mittuntur, *pro,* Qui *ad aurum mittuntur. vel, proficiscuntur.* 4 Ad quam *colligendam* qui in desertum mittuntur Indi, *&c.* 5 Sic inita *ut iuris* ratione ut quum ferven. *&c. Vel,* Hoc *prudenter prævisо ut quum &c.*

ἐμπλή-

ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τῷ ταχέϊ-
ϛῳ ἐλαυνόυσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρ-
μηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων,
μαδόντες διώκυσι ἐπὶ τὸ ταχυτῆτα ἐόντες
ἑτέρῳ " ὁμοίαν τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμ-
βάνειν τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμη-
κας συλλέγουσι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι.
τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (ἐπὶ γὰρ
ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων) ἢν ἀφαλύσωσι
ἐπελαυνόμενοι, ἐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θη-
λέας ἀναμιμνησκομένας τοῦ ἔλιπον τέκνων,
ἐνδιδόναι μαλακὸν οὐδέν. τὸν μὲν δὴ πλέω τοῦ
χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι
φασί· ἄλλο δὲ σωματιώτερόν ἐστι ἐν τῇ χώ-
ρῃ ὀρυσσόμενον. Αἱ δ' ἐσχατιαὶ νυν τῆς οἰ-
κεομένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καπέρ ἡ
Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κε-
κραμένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τοῦ ἥλιου
ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδικὴ ἐστί, ὥσπερ ὀλί-
γῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν, τὰ
ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πτηνὰ πολλῷ
μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πάρεξ
τῶν ἵππων (ὅτι γὰρ ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Μηδι-
κῶν, Νισαίων καλεομένων ἵππων) τοῦτο
δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν ὀρυσσό-
μενος· ὁ δὲ, καταφορδόμενος ὑπὸ ποτα-
μῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ
δὲ ἐνδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν
ἐρια καλλονῇ τε περφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῇ
ἀπὸ τῶν οἰῶν· καὶ ἐδῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν
δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρί-
ης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί.
ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ καὶ μύρη χω-
ρέων πασέων φυόμενον, καὶ σμύρνη, καὶ κα-
σίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ
πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέωντα οἱ Ἀραβιοι. τὸν μὲν γὰρ λιβανωτὸν συλ-
λέγουσι, τῷ σύραγα θυμιῶντες, τῇ ἐς Ἕλ-
λησι Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτῃ θυμιῶντες
λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λι-
βανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ
μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι,
πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. ὅτι
οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ὁρμῶσι ἀγελάδον, ὑδενὶ
δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων,
ἢ τῆς σύρακος τῷ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ
τόδε Ἀραβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ὁπλίσι τούτων τῶν ὀφίων, εἰ μὴ γίνεσθαι καὶ αὐτὸς
οἷόν τι κατὰ τὰς ἐχίδνας ἐπισάμιον γίνεσθαι.
καὶ νυν τοῦ θείου ἡ πρόνοια, ὥσπερ καὶ εἰκός
ἐστι, ἔοῦσα σοφὴ, ὅσα μὲν ψυχρά τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίη-
κεν, ἵνα μὴ " ὁπλείπηται καταισθόμενα· ὅσα δὲ χάρτια καὶ ἀνιηρὰ, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι

arena completis, 1 raptissimè retro se recipiunt. Quos protinus formicæ (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quanta in alio est nullo: ita ut nisi viam 2 ad quam formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoque camelos mares, quod impares fœminis sunt in currendo, 3 ne trahantur, dissolvunt: sed non utrumque pariter. fœmina vero, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit. Hac ratione Indi majorem auri partem nanciscuntur, ut Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, ratius est. Et CVI sane pulcherrimas quodammodo res extrema orbis habitati pars sortita est, quemadmodum 4 Græcia (quod præstantissimum judicatur) pulcherrimas regiones. Nam, ut paulo ante dixi, ultima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua & animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam cæteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur) & infinita vis auri, partim effossi, partim per flumina devecti, partim ut indicavi surrepti. præterea agrestes arbores pro fructu lanam ferentes, ovillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in vestiarium Indi utuntur. ¶ Ad meridiem ultima è regio- CVII nibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciscendum, præter myrrham. Nam thus Arabes styrace suffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac suffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores observant colubri subalati, exiguo corpore, 5 discolori specie, permagno numero circa singulas arbores, iidem videlicet qui adversus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arbo- CVIII ribus quam styracis fumo submoventur, universam terram oppleturi, ut Arabes aiunt, nisi (ut iidem narrabant) simile quiddam istis contingeret ei quod novimus contingere viperis, idque (6 ut credere debemus) solerti divinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæva & maligna sunt, ea voluit parum esse fetuosa. Unde fit ut,

[pr] ὁμοίαν, ἑτωῶσε

[pr] ὁπλίσι

1 Quamprimum. *Vel, primo quoque tempore.* 2 Interim dum formicæ congregantur, 3 Dissolvunt, si, una non trahantur utricque. *Id est, Si utrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locum interpretantur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.* 4 Græcia longe temperatissimas nacta est anni tempestates. 5 Versicolori 6 Ut rationi consentaneum est,

lepus,

lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quum gravida est, etiam 1 impleatur, & alium fœtum in utero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum non formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita unum parit. nam una cum fœtu uterum emittit. Cujus rei causa est hæc, quod catulus leoninus, ubi moveri in utero incipit, quum habeat ungues longe acutissimos ex omnibus feris, uterum lacerat, augescensque magis ac magis, ungues imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum, quum partus instat, nihil
CIX uteri reliquatur incolume. Sic quoque si viperæ & alati Arabiæ serpentes gignerentur ut ipsorum natura fert, non esset hominibus vivendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehendit, 2 sorbensque non prius dimittit quam devoraverit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina vero talem luit masculo pœnam: quod filii dum adhuc intra uterum sunt, patrem ulciscentes matricem ambedunt: ejusque alvo ambesa, ita partum faciunt. Cæteri serpentes qui non sunt hominibus pernicioſi, ova pariunt & magnam vim fœtuum excludunt. Porro viperæ per universum orbem terrarum visuntur: alati vero serpentes nusquam alibi nisi in Arabia, aut certe non adeo frequen-
CX tes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Casiam autem sic: Postquam sibi cum cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligaverunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes
CXI Arabes sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam superiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione utuntur, quod quidam volunt id gigni in iis regionibus ubi Dionysus educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto constructos in præruptis montium & homini inaccessis. Contra quas hoc Arabes excogitaverunt: boum 3 asinorumque defectorum & aliorum jumentorum membra minutatim concisa,

ὁ λαγωὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· ὥστε δή τι τὸ, πολυγονώτατον ζῷον· ὑπηκριβωμένον μόνον πάντων τῶν θηρίων· καὶ τὸ μὲν θῆλυ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ μὲν, ψιλόν· τὸ δὲ, ἀρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται· τὸ δὲ, ἀναρέσιμον. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ * λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ᾧ ἔνι, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλῶν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας, " αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον " ἐκκνίσσει καὶ διαῤῥάφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοιοῦδε παν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἕν. Ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπὸ πέτροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν θορνύωνται καὶ ζεύξεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἀκμῇ ἐκπνίσσει, ἀπεμύξε αὐτοῦ ἡ γενετὴ, ἡ θήλεα ἅπτεται τοῦ ἐρῆτος, καὶ ἐμφύσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιούσδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονεῖ τιμωρέουσα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐοῦσα τὰ τέκνα," διεσθίει ἡ μήτηρ. διαφαγοῦσα δὲ τοῦτον, οὕτω δὴ ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων ἐδεσίμοισι, τίκτουσί τε ὠὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν " ὀφίων. αἱ μὲν νυὸ ἔχιδναι κατὰ τὴν γῆν εἰσὶ· οἱ δὲ ὑπὸ πέτροι, ἐόντες ἀθέρμοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ ἑδαμῇ ἄλλῃ κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κλώνται Ἀράβιοι. τὴν δὲ κασσίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασσίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται ἐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κου θηρία πέρωτα, τῇσι νυκτερίσι προσεικελα μάλιστα· καὶ τέρπρυσε δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. ταῦτα δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασσίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωϋμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτεο μὲν γῆς ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν τοῦτο τὸ κάρφεα τοῦτο ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς " πεπλασμένας πηλῷ " πρὸς ἀπορρώγοισι ἔρεσι, ἔνθα μὴ βήσεσθαι θηρία ἀνθρώπῳ ἐδεσίμῳ ἐόν. τοῦτο ὦν δὴ ταῦτα τὸν Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀποτεθνεώτων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα κομίζειν

1 Superfetet, 2 Et arcte amplexa. *Vel*, Et arcte constringens. *Vel*, Et inhærens. 3 Asinorumque mortuorum & al. jumentorum memb. in quam maxima frusta concisa, * Gellius lib. 13. c. 7.

κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα ὀφθέντας ἀγχοῦ τῆσι νεοσσιῇσι, ἁπαλλάσσεσθαι ἐκ τῶν αὐτέων. τοὺς δὲ ὄρνιθας καταπετομένους, αὐτῆσι τὰ μέλεα τῆσι ἐπιζυγίοις ἀναφορέειν ὅτι τοὺς νεοσσοὺς· τοὺς δέ, ἢ δυναμένους ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ὑπὸ τῶν γλῶτταν δέ, ὁπόσοι συλλέγειν ἔστω μὴ τὸ κινναμωμον· συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τοὺς ἄλλους χώρους. Τὸ δὲ λήδανον, τὸ Ἀραβιοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωυμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῆσι γὰρ αἰγῶν τῆσι τράγοι ἐν τοῖσι πώγωσι εὑρίσκεται ἐγκαρνόμενον, οἷόν γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιῶσι δὲ μάλιστα τοῦτο Ἀραβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιάματα περὶ εἰρήσθω. ἀπίζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θηρίσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ ἰλύεα οἷα σφι ἐστὶ θαύματος ἄξια, τὰ ἑδαμῇ ἑτέρωθι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τριπήχεων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐῶσι σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τὴν γῆν τῷ ἐρέων. νῦν δὲ ἅπας τις τῶν πιμένων ὑπίσχεται ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ πιέσαντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος· τὸν ἕτερον ἐόντα οἷον τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὅτι πῆχυν πλάτος. Ἀπικνεομένων δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Ἀραβιοπίη χώρη, ἐκάστη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ κάλλιστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἔσχαται εἰσὶ καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρης ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἐγὼ ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα καστιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ καστίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἔστι Ἑλλήνων, καὶ οὐκ ἔτι βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος ποιηθέν. οὔτε δὲ ἐδεύτερος αὐτόπτεω γνωμένου δυνάμεθα ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὸ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ἐξ οὗ ἐσχάτης δ' ὧν ὁ καστίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. Περὶ δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος,

in ea loca portant: & ubi juxta nides posuere, procul abscedunt. Ad hæc frusta delapsæ volucres. ad nidos suos carnem comportant: cui sustinendæ impares nidi ad terram discessi labuntur: tunc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomum ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graveolentissimo loco nascens, tamen fragrantissime olet. In barbis hircorum invenitur innatum, veluti mucor ligni, cum ad conficienda multifaria unguenta utile, tum præcipue ad suffitionem qua Arabes utuntur. Hactenus de thymiamatis dictum sit. Redolet Arabica regio mirifice jucundo quodam odore. Suntque in ea ovium duo genera admiratione digna, quæ nusquam alibi visuntur. Quorum unum caudas habet tam longas ut non sint tribus breviores cubitis: [1] siquis trahi sinat, ulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nunc unusquisque pastorum hactenus est doctus arte fabrili, ut plostella faciant quæ singularum ovium caudis subligent, superque plostella caudas ipsas alligent. Alterum genus ad cubitalem latitudinem caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad solem occidentem vergit, contermina est Æthiopia, terrarum habitarum ultima. Hæc & auri multum fert, & vastos elephantes, prominentibus utrinque dentibus: & cum agrestes omnes arbores, tum vero ebenum, necnon viros maximos pulcherrimosque & ævi longissimi. Atque hæc quidem extrema sunt Asiæ Libyæque. De extremitatibus autem Europæ quod pro comperto referam non habeo. neque enim assentior fluvium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad septentrionem spectans, unde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem novi insulas, *hoc est stannarias*, unde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiose quæsivi, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Cæterum ad septentrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat,

CXII CXIII CXIV CXV CXVI

129

[1] Quas si permittantur trahere, *id est demittere ad terram, vel demissas affricare terræ*, ulcera contracturæ sint dum illæ ad terram atterentur: verum unusq.

ne hoc

ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id à gryphibus auferre Arimaſpi, viri unoculi. quod nec ipſum crediderim, ut viri naſcantur unoculi, cæterum naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intuſque cohibent ea quæ nobis pulcherrima putantur, illiſque rariſſima. CXVII Eſt in Aſia planities quædam undique cincta monte quinque in locis interciſo, quæ aliquando fuit 1 Choraſmiorum cum ipſorum finibus & Hyrcanorum & Parthorum & Sarangæorum & Thomaniorum: ſed poſteaquam Perſæ rerum potiti ſunt, facta eſt regis. Ex hoc circumjecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per ſingulas undique interciſiones ductus ac diſtributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: ubi vero in poteſtatem regis Perſæ venerunt, hoc ab illo ſunt paſſæ, quod anfractibus montium ab rege obſtructis, & ad eorum ſingulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa eſt: interfluenteque introrſum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipſæ gentes priſtino aquæ uſu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: ſed æſtate quum ſerunt 2 piſum & ſeſamum, aquam deſiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Perſas venerunt viri atque mulieres: ſtanteſque 3 pro foribus regis, cum ejulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reſerari juſſit, utique eas quæ ad illos ferrent: eaſdem, quum illorum terra humore hauſto ſatiata eſſet, rurſus obſerari: ita deinceps alias, ut quique cæterorum populorum maxime aqua indigerent. id faciens (quantum ego auditu cognovi) pecuniæ exigendæ gratia præter tribu um. Atque CXVIII hæc quidem ita ſe habent. ¶ CÆTERUM rex unum è ſeptem viris qui adverſus magum conſpiraverunt, Intaphernem, cepit ac capite damnavit ob hanc noxam: Intaphernes, ſtatim poſt oppreſſos magos regiam ingreſſus, volebat admitti ad colloquium regis. etenim hac lege conventum erat inter magi oppreſſores ut eis ad regem foret aditus ſine internuncio, niſi cubantem cum uxore. Itaque non oportere ſibi intervenire nuncium cenſens Intapherns,

ἐκ ἔγω ὐδὲ τῶτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπ' τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μονοφθάλμους· πείθομαι δ' ὐδὲ τῶτο, ὅκως μονόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τἀλλὰ ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἐσχατιαὶ οἰκησι τῶν εἰρημένων τὸν ἄλλον χῶρον, καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κύκλῳ ὄρεα δοκέουσι ἡμῖν εἶναι, καὶ σαφηνιώτατα ἔχειν αὗται. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλεισμένον ὄρεϊ πάντοθεν· ἓξ δὲ φάραγγες δὲ τῶ ὄρεος εἰσὶ πάντες. τῶτο τὸ πεδίον λέγω μοῦνον εἶναι Χορασμίων, ἐν ὄρεσι ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θωμανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἔστι τῶ βασιλέος· ἐκ δὴ ὧν τῶ περικλῄοντος ὄρεος τάτε ῥέει ποταμὸς μέγας, ἔνομα δέ οἱ ἐστὶ Ἄκης. ὅστις πρότερον μὲν ἄρδεσκε ἅπαν τὸ ἐρημένων τούτων τὰς χώρας, ἓξ ἁπάσας ἀγόμενος ἐκβάσης ἐκβάσιος· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῶν Περσέων εἰσί, πεπύνθασι τοιόνδε· τὰς ἁπάσας τῶν ὀρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεύς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ ἁπάσῃ ἔστησε. ἀποκεκλῃμένου δὲ τῶ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν ὀρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τῶ ποταμῶ, ἔχοντος δὲ ἐδαμῆ ἐξήλυσιν. ὕστεροι ὧν οἱ ὑπερκατθεν ἐώθεσαν χεῦντες τῶν ὕδατι, ἐκ ἔχοντες αὐτῶν χεῦντες, συμφορὴ μεγάλη ἁπαχρέονται· τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα, ὗει σφι ὁ θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τῶ δὲ θέρεος ἀπιέροντες μελίνῳ, καὶ σήσαμον, χρῄσκοντο τῶν ὕδατι. ἐπεὰν ὧν μηδέν σφι προδιδῶται τῶ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τὲς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τῶ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι, αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τῶτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάκορος ἢ γῆ σφέων γένηται πιοῦσα τὸ ὕδωρ, αὖται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλῄονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δ' ἐγὼ οἶδ' ἀκούσας, χρήματα μεγάλα πρήσσομαι ἀνοίγων, παρὲξ τὸν φόρον. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει ὕτω. Τῶν δὲ τῶ μάγου ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀπιέναι· αὐτίκα μετὰ τοῦτο ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῶ βασιλέϊ. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος ὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῶ μάγου ἐσοδον εἶναι τῶ βασιλέα ἄνδρα ἀγγέλλειν, μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. ἐκὰν δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου ὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἐς τῶν ἐπαναστᾶσι τῶν φίλων τῶν

1 Choraſmiorum montes incolentium, Choraſmiorum *inquam* & Hirc. 2 Panicum. 3 *i. In aula regis. ſic & in ſequentib. locis.*

ἀλλ' ὅπι ἰὼν πρῶϊ ἐπὶ θύρας, ἤθελε ἐσέναι· ὁ δὲ πυλωρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος ἐὼν ἀνειώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δικέων σφέας ψεύδεα λέγειν, πιέσει τάδε· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας τὸν χαλινὸν τῷ ἵππῳ, σφέας τοὺς αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύοντες ἐωῦτοὺς, καὶ τὰ αἰτίην εἶπον, δι' ἃ πεπονθότες εἶησαν. Δαρεῖος δὲ, ἀρρωδήσας μὴ κενῷ λόγῳ οἱ ἐξ πεπιεσμένοι ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συμφανοί εἰσι τῷ πεπιεσμένῳ. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς ἐὸν συγκεκμηκόσι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτίν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μιν σὺν τοῖσι συγγενέσι μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε τοῖσι ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα ἂν καὶ ὠδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ ταὐτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτείρασί μιν· πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, Εἰ μὲν δή μοι δίδοῖ βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠρώτα, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχουσα γνώμην, τὸν ἄνδρά τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελφεὸν εἵλευ σωθῆναι τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώτατός τοι τῷ παιδί, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα εἰ ταῦτα ἀποβάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς ἐν ἔτι μοῦ ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ γένοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλεξα ταῦτα. εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνὴ, καί οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρεσβύτατον, ἅτε δὴ παίδων τῶν πρεσβυτάτων, καὶ τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. πρῶϊ μὲν δὴ ἐπὶ τοῦτο τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπωλώλεε. Κατὰ δὲ κου μάλιστα τοῦ Καμβύσεω νοῦσον ἐγίνετο τάδε· ὑπὸ Κύρου καταλασθεὶς ἐὼν Σαρδίων ὕπαρχος, Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης, τοῦτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου. οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μέγαθος ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιόνδε τινα

quia foret unus è ſeptem, introire utique volebat. ſed quum janitor & qui à reſponſis erat introire non ſinerent, quod regem dicerent rei uxoriæ dare operam, eos mentiri ratus, educto acinace, aures utrique nareſque præcidit, ac lora freni equini ad cervices ipſorum alligavit, hominesque dimiſit. Qui quum ſeſe CXIX regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent, Darius ſigillatim quemque Perſarum accerſivit, veritus ne id communi ſex Perſarum conſilio factum eſſet: exploravitque nunquid id quod actum foret comprobarent. Ubi comperit ſine horum conſenſu Intaphernem hæc feciſſe, hominem comprehendit ejuſque liberos atque omnem familiam: multis de cauſis credens illum cum ſuis propinquis rebellionem fuiſſe molituram: hos comprehenſos ad necem vinciri juſſit. Tunc uxor Intaphernis ad regias fores accedens, plorabat atque lamentabatur. Id aſſidue faciendo ad ſui miſericordiam Darium quum adduxiſſet, miſſo ad eam nuncio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius unius electionem, ex vinctis domeſticis tuis quem velis liberari. Illa poſtquam ſecum deliberavit, ita reſpondit, Si unius *omnino* animam rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrem. Hæc audiens rex, miratus hujus orationem, miſſo nuncio, inquit, Percontatur te rex qua de cauſa, viro filiiſque prætermiſſis, fratrem delegiſti ut ſupereſſet, qui & remotiore abs te eſt gradu quam filii, & minus jucundus quam maritus. Cui illa reſpondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, ſi dæmon voluerit, atque alii liberi, ſi hos amiſero, eſſe poſſunt: alius frater, parentibus meis jam vita defunctis, nulla ratione poteſt eſſe. 1 Hanc ſequuta cauſam, ita loquuta eſt. viſaque eſt Dario probe dixiſſe. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optaverat miſſum fecit, & filiorum natu maximum, cæteris omnibus interfici juſſis. Ita unus è ſeptem Perſis ſtatim initio occubuit. ¶ Enimvero illud fere circa Cambyſis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præfes quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Perſa, cui nefariæ rei cupido inceſſit: ſiquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læſus eſſet, quemque ne vidiſſet quidem unquam, tamen concupivit capere ad interimendum, ob hanc (ut plerique aiunt) CXX

1 Hanc rationem in ſua electione ſequuta ſum.

cauſam :

tauſam: Quum aliquando pro foribus regis conſiderent Oroetes & alter quidam Perſa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ eſt in Daſcylio, è verbis ad jurgia pervenerunt. Et quum de virtute diſceptaretur, Mitrobates objiciens Oroeti inquit, 1 Tune in pretio virorum es, qui inſulam Samum tuæ provinciæ adjacentem, regi non acquiris, ita facilem captu ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, ejuſque tyrannide potiatur? Hoc jurgium audienti Oroeti adeo doluiſſe quidam aiunt, 2 ut affectaverit non de objurgante vindictam, ſed Polycratem prorſus occidere, propter quem male audiſſet. Alii (ſed pauciores) inquiunt, CXXI caduceatorem in Samum ab Oroete miſſum cujuſdam rei rogandæ cauſa: (cujus autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in conclavi cubantem fuiſſe, aſſiſtente ei Anacreonte Teio, ſive id conſulto, quod res Oroetis contemptui haberet, ſive forte aliqua hujuſmodi factum. ad quem quum accedens Oroetis caduceator, ejus mandata exponeret, Polycratem neque ſe ad hominem convertiſſe (erat enim ad parietem verſus) neque quicquam reCXXII ſpondiſſe. Hæ bifariæ cauſæ mortis Polycratis fuiſſe memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis poteſt. Itaque Oroetes in *urbe* Magneſia degens, quæ eſt ad Mæandrum flumen ſita, miſit Myrſum quendam Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cujus animum noverat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, *duntaxat* eorum quos novimus (ſecundum Minoem, & ſiquis alius iſto prior maris imperio potitus eſt) qui in animum induxerit ut mari potiretur. Primus, inquam, extitit 3 ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Oroetes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQUIT, Audito te res excellentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris ut ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes (ut mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat, nunc igitur meipſum recipito, atque pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecuniarum beneficio ὃς καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βασιλεὺς Καμβύσης ὀπιθυλεύει θάνατον, καί μοι τοῦτο ὀξαγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ σκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἶνεκά τε χρημάτων,

αἰτίλιν. ὅτι τὸν βασιλέα δυρέων κατήμενον τόν τε Ὀρίτλιν καὶ ἄλλον Πέρσλιν τὸν ἔνομα εἶ) Μιτροβάτεα, νομὸν ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ τούτους ὀκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κερτομέων δὲ τὸν περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τὸν Ὀρίτεω πορφέροντα, Σὺ γὰρ ἐν " ἀνδρὸς λόγῳ, ὃς βα- " σιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ " προσκεκμήλιν ἀπροσκλήτου, ὧδε δή τι " ἕσσαν ὑπέτεα χειρωθῆναι, τλὺ τὸν μὲν τις " ὀπιχωρίων πεντεκαίδεκα ὁπλίτησι ἐπα- " νασὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτὸς τυραννεύει; οἱ μὲ δή μιν φασὶ τοῦτο ἀκέσαντα, καὶ ἀληθέα τῷ ὀνείδεϊ, ὀπιθυμῆσαι ὀκ ὀλίγου τὸν εἰπόντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, " ἀλλά τιν' ἀ κακῶς ἤκυσε. Οἱ δ' ὀ ὀλάστονες λέγυσι πέμψαι Ὀρίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτου δὴ χρήματος δεησόμενον· ἀ γὰρ ὢν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήϊον. καί κως εἴτ' ὀκ περνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τοῦ Ὀρίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τόν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀρίτεω παρελθόντα ἀμαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) ἔτε τι μέλας ἐραφίης, ἔτε ὑποκείναδε. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος· ἡμέων δὲ, πάρεστι ὃ πειθέσθω ὁκοτέρῃ τις βέλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὢν Ὀρίτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φερόντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος νόον. Πολυκράτης γὰρ δὴ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος· τοῦτο ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δ' ἀνθρωπηίης λεγομένης ἡμέης Πολυκράτης " μὲν ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα μανοδύμενον ὁ Ὀρίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, ΄ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ " ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυθάνομαι ὀπιθυλεύειν " σε πρήγμασι μεγάλοισι, καὶ χρήματά " τοι ὀκ ἐϊ κατὰ τὰ φρονήματα." σὺ νῦν " ὧδε ποιήσας, ὀρθώσεις μὲ σεωυτόν, σώσεις "

1 Itane tu vir cenſendus es qui inſ. 2 Ut non tam eum qui hæc dixiſſet ulciſci affectaverit quam Polycr. 3 *Id eſt, Primus inter homines. Hoc addit quod Minos haberetur Jovis filius.*

" ἄρξεις

" ἄρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος. εἰ δέ μοι ἀπι-
131 " στέεις τὰ ὦδε τ χρημάτων, πέμψον ὅστις
" τοι πιστότατος τυγχάνει ἐὼν, τῷ ἐγὼ
πιστώσομαι. Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης,
ἥδη τε ἐβούλετο καὶ κως (ἐμείρετο γὰρ
χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμπει ὡρῶντα
καταψήφιον Μαιάνδρου Μαιανδρίου, ἄν-
δρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐδόκεε γραμματιστὴς
χρόνῳ ὑπολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον
τὸν ἐν τῷ ἀνδρεῶνι τῷ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέδησε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν μαλάσκοπιν ἐόντα περισδόκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κεφαλῆς βραχέος τοῖσι αὐτοῖσι τοῖσι χείλεα, ὅπῃ πλῆς τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαίανδρος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγειλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντηίων ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε. ὡς δὲ, καὶ ἰδέσθαι τὸ θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίῳ τοιῷδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ὁν τῶν ἠέρα μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παντοίη ἐχρᾶτο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα ἐς τὴν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντι αὐτῷ ὅτι τὴν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ὑπεῖπε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μὲν χρόνον παρθενεύσεσθαι. ἢ δὲ ἠρᾶτο ὅτι τὴν πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε ἐς τὴν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ὃν δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρὸν τ' ἐόντα, καὶ τὰ τέχνην " ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, ὥστε ἑωυτοῦ ἀξίως ὥστε τὰ ἰωυτοῦ φρονήματα. τὰ μὲν οἱ Συρηκουσίων τύραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι· ἀπικτείνας δὲ μιν ἐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἦσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τοῦ ἑπομένων, ἐν ἀνδραποδώδεϊ λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τὴν θυγατρός.

omni Græciæ imperaturus. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidissimum, 1 cui ego fidem faciam. Quo audito Polycrates gavisus est, atque obsequi volebat. majorem enim in modum pecuniam avebat. Mittit itaque prius ad rem inspiciendam quendam è popularibus suis, 2 Mæandrium Mæandrii filium, scribam suum: qui non longo post hoc tempore ornatum conclavis Polycratis spectatu dignum templo Junonis omnem dicavit. 3 Hunc Oroetes quum cognovisset speculatorem esse circumspectum, ita sibi agendum putavit: Octo scrinia lapidibus implet, præter admodum parvam partem circa ipsas oras, ac superficiem lapidum auro inducit: eaque scrinia alligata in expedito habet. Quæ advenienti Mæandrius quum inspexisset, Polycrati renunciavit. 4 Enimvero ne illuc sese conferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipue somnium hoc, quod ejus filia viderat. Videbatur sibi cernere patrem in aere sublimem esse, qui à Jove quidem lavaretur, à sole autem inungeretur. Hanc visionem conspicata, 5 instabat omnino dissuadere patri ne à patria proficisceretur ad Oroetem: quinetiam 6 ad biremem eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur si sospes rediret, fore ut hæc perdiu maneret virgo: ipsa ut ita contingeret, sibi imprecata est. malle enim se diutius virginem esse quam patre orbari. Polycrates omne consilium pro nihilo habens, ad Oroetem navigavit, cum alios secum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotoniensem medicum, qui eam artem apud suos 7 præclarissime omnium exercebat. Ubi Magnesiam pervenit Polycrates, tetra morte est affectus, indignaque sua persona 8 & suis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracusis tyranni extiterunt, neque aliorum Græciæ tyrannorum ullus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Oroetes (quod indignum relatu est) cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimisit, jubens eos gratiam sibi habere quod liberi essent: peregrinos autem atque servos jure captivitatis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionem exoluit.

CXXIII

CXXIV

CXXV

τῶν κατ' ἑωυτὸν τὰ σκιμπτα

τῶν ἐπεξιόντων ἐπελέσε

1 Cui ego ostendam. *Vel*, repræsentabo. 2 Mæandrum Mæandrii fil. 3 At Oroetes quum exploratorem adventare audisset, ita egit. *Ad verbum*, Expectari audisset. 4 At ille, tum oraculis tum amicis multum exhortantibus, illuc profectus est. quum etiam *ejus* filia somnium hoc vidisset. Cernere sibi videbatur &c. 5 Omnibus modis, *vel*, *omni arte* dissuadebat. 6 Ad navem quinquaginta remorum. *Sunt qui vertant*, ad navem actuariam. 7 Optime omnium suæ ætatis exerc. 8 Et suo ingenti animo, *vel*, excelso. Nam præter Syrac. nullus est Gr. tyr. magnif.

nam ab

nam ab Jove quidem, quum plueret, lavabatur: à sole autem,1 exudante è membris abdomine, ungebatur. Hunc exitum habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex
CXXVI Ægypti. Verum non multo post tempore Polycratis ultio Orœtem excipit. quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: 2 sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum (3 qui illi de Polycrate exprobraverat) interemit, & ejus filius Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque omnisaria flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum jucunda nunciasset, trucidandum curavit, summissis quibusdam qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum
CXXVII cum ipso equo occultarent. Darius, ubi principatu potitus est, Orœtem ulcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed adversus eum 3 è professo mittere copias consilii non erat, 4 utique rebus nondum satis fundatis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ provinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius adversus hæc hanc rationem inivit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudentia duntaxat, nulla vi, nullisque copiis? Ubi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo 5 quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat vivum, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cum alia multa scelera admisit, tum hæc duo: unum, quod duos è nobis, Mitrobatem ejusque filium interemit: alterum, quod à me missos ad se accersendum, 6 necandos curat, facinus profecto non tolerandum. ideoque priusquam majora in Persas scelera admittat, 7 comprehendendus est ad necem.
CXXVIII Hæc Darius interrogabat Persas. Eorum triginta extiterunt qui repromitterent, singuli volentes ipsi id exequi. Quos invicem contendentes Darius reprehendens, sortiri jussit. id quum fecissent, sors

ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὄμβρου ὕοι, ἐχρίετο ὦν ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐτοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἱκμάδα. Πολυκράτεϊ μὲν δὴ αἱ πολλαὶ δυτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ ὑ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεϊ τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῷ μάγων τὴν βασιληίην, μόνων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλετο μὲν ὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀναφαιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ καὶ μόνα ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα. κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπεϊ ἄνδρας ὄν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβριζε παντοῖα, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς ὑ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑποστάσας κατ' ὁδόν. ἀποκτείνας δέ μιν, ἔφρασε αὐτῷ ἴσωσιν. Δαρεῖος δ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ὃν μὲν δὴ τῆς ἰθείης ἕρκτὸν ἐπ' αὐτὸν ἐκ ἐδύνατο πέμπειν, ἅτε οἱ οἰδαρόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν· τὸν μὲν Πέρσαι ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποσχὰς δύναιτο τελέσαι σοφίη τε, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὧν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν καὶ Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἔπεφνε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀναβαλέοντας αὐτὸν, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμεῦ, κλείνει, οὔδενα ἐκ ἀναγκαῖον φαίνων. περὶ τι ὦν μεῖζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καὶ λαμπρόν. δεῖ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖε μὲν ταῦτα ἐπηράτα, τῷ δὲ ἄνδρες τεχνῆται ὑποστάντες, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐκ τοῦ δὲ Δαρεῖος κατελάμβανε, κελεύων πάλλειν. παλλομένων δὲ, λαμ-

1 Quum ipse humorem è corpore emitteret, 2 Legit ἐν ταύτῃ τῇ ταραχῇ. 3 Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobraverat) 4 Aperte. Gr. ἐκ τῆς ἰθείης q. d. recta via. 5 Utpote rebus adhuc turbulentis. Vel, Rebus nondum compositis. Ad verbum, Rebus adhuc tumentibus. q. d. Quum nondum tumor rerum resedisset. id est, turbulentus status. 6 Aliquis vestrûm. Potest & interrogative legi. 7 Necat, insolentiam intolerabilem exhibens. 8 Morte nobis est occupandus.

χάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λα-
χὼν ὦν ὁ Βαγαῖος, ποιέει ΄΄ τοιάδε· βιβλία
γεαψάμενος πολλά, καὶ ὡς εἶ πολλῶν ἔχνια
πρηγμάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τοῦ
Δαρείου. μετὰ δὲ ἧκε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρ-
δις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλ-
θὼν, τῷ βιβλίων ἓν ἕκαστον ὡσιαρεόμενος,
ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιλήϊον ἕκα-
λέγιδος. (γραμματιστὰς δὲ βασιλήϊος οἱ
πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀπειρεώμενος δὲ τὸ
δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος,
εἰ οἱ ἐνδέξαιτο ἀπόστασιν τοῦ Ὀροίτεω.
ὁρέων δὲ σφέας τά τε βιβλία σεβομένους
μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων,
ἔπι μέζονας, δίδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ εἰλέω ἔπια
΄΄ τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος
΄΄ ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα.
΄΄ τοῦτο οἱ δὲ, ἀκούσαντες ΄΄ τοῦτον, μετὰ μὲν οἱ τὰς αἰ-
χμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτο σφέας ὁ Βαγαῖος πει-
θομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας,
τὸ πλουσιαίτατον τῶν βιβλίων δίδοῖ τῷ γραμ-
΄΄ ματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεὺς
΄΄ Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλ-
΄΄ λεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι
ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σασσάμενοι τὰς ἀκινάκας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. ὕστερον δὲ Ὀ-
ροίτεα τὸν Πέρσῃ Πολυκράτεος τοῦ Σα-
μίου τίσιες μετῆλθον. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνα-
κομιδέντων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὸ
Σοῦσα, συμβαίνει χεῖρα ἐ πολλῷ ὕστερον
βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώ-
σκοντα ἀπ᾽ ἵππου, στρεβλῶσαι τὸ πόδα. καὶ
κως ἰσχυρότερος ἐστρέφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστρά-
γαλος ἐξεχώρησε ἐκ τοῦ ἄρθρου. νομίζων
δὲ καὶ πρότερον τοῦ ἑωϋτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων
τοὺς δοκίμους εἶναι πρώτους τῷ ἰητρικῷ, τού-
τοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι
τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ᾽ ἑπτὰ
μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ἀπὸ τοῦ παρεόν-
τος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἶχετο· τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως,
προσαγαγόμενός τις πρότερον ἐπ᾽ ἐν Σάρδισι τοῦ
Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὸ τέχνῃ, ἀγ-
γέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγειν μιν τῇ τα-
χίστῃ παρ᾽ ἑωϋτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς
εὗρε ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραποδίοισι
ὁκῳδήκοτε ἀπημελημένον, παρῆγον ἐς μέ-
σον, πέδας τε ἔλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημέ-
νον. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ
Δαρεῖος τῇ τέχνῃ εἰ ὀπίσαιτο. ὁ δὲ ἐκ
ὑποδεκόμενος, ἀρρωδέων μὴ ἑωϋτὸν ἐκφήνας,
τυραννίδα τῆς Ἑλλάδος ἢ ἀπεστερημένος.

Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic ſorte delectus, hac ratione uſus eſt: Complures literas variis de rebus ubi ſcripſit ſigilloque Darii impreſſit, cum his profectus eſt Sardis. Eas, poſteaquam in conſpectum Orœtis venit, dedit ſeparatim recitandas regio ſcribæ. (regios autem ſcribas cuncti præſides habent.) Reddebat autem ſeparatim Bagæus literas, explorandi gratia animos ſatellitum, nunquid annuerent ad rebellandum ab Orœte. Quos animadvertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epiſtolam in hæc verba, Perſæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini ſatellitum officio. Hoc illi audito lanceas depoſuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epiſtolæ, ſumpta fiducia reddidit ſcribæ ultimum libellum in hæc verba ſcriptum, Rex Darius mandat Perſis qui in Sardibus ſunt ut Orœtem interimant. Id ubi audiere doryphori, *id eſt haſtati ſatellites*, eductis acinacibus ſine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem perſequuta eſt. ¶ Traductis atque comportatis CXXIX
Suſa bonis Orœtis, contigit non diu poſt ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo deſilit, pedem intorſerit vehementerque luxaverit. nam talus è juncturis amotus eſt. Se itaque exiſtimans, ut etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At iſti retorquendo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebant: adeo quidem ut ſeptem dies totidemque noctes Darius præ moleſtia qua afficiebatur tranſegerit inſomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democedis Crotonienſis mentionem facit: cujus de artificio prius jam inde in Sardibus audiſſet. Darius hominem quamcelerrime accerſi ad ſe jubet. Ille, ut inter captivos Orœtis fuit inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium adductus eſt, ſicut erat pannoſus ac compedes trahens. In medio poſitum Darius CXXX
interrogavit nunquid eam noſſet artem. Democedes, veritus ne ſi ſe proderet, uſquequaque Græcia privaretur, diſſimulare: ſed quum videretur notitiam artis præ ſe ferre, Darius juſſit eos qui hominem adduxerant, verbera & tormenta afferre in medium. Tunc ille diſſimulatione miſſa, ſe plane ſcire artem illam negavit, ſed aliquantulum, ob eam conſuetudinem quam cum medico habuiſſet.

κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ὀπισάμενος· καὶ τὲς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὧν ἐκφαίνει, φὰς ἀτρεκέως μὲν οὐκ ὀπίσασθαι, ὑμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὸν τέχνῃ.

Factaque

Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamentis utens, 1 & lenia, post acria, admovens, Darium compotem somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit, quum jam se posthac validum fore ad incedendum desperasset. Ob quam curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogavit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quod ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi qui eum deduxerunt ad fœminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum singulæ auream phialæ thecam suffringentes, Democedem, donaverunt tam amplo munere, ut famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex percussione phialarum stateres colligens, non parvam auri summam
CXXXI coegerit. 2 Hic Democedes hunc in modum è Crotone profectus, cum Polycrate consuetudinem habuit: quum à patre sane iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in Æginam: ubi commoratus unum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est ut insequenti anno Æginetæ conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimum medici 3 Crotonienses primi numerabantur, secundi, Cyrenæi. Quâ etiam tempestate Argivi cæteris Græcis præstare musica ferebantur.
CXXXII Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hanc unam quod in Græciam redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos regem curare solitos, quum essent patibulis suffigendi, quod à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberavit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratem sequutus fuerat, & inter captivos pro neglecto relictus. Denique 4 maximi apud regem momenti
CXXXIII Democedes erat. Interjecto deinde brevi tempore, inter alia contigit ut Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii uxor)

μὺ ὃ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλλησι τοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἀπαμαλὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων, ὕπνῳ τε μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, ἐλπίζοντα ἀρτίποδα οὐκέτι ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο "ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ διπλάσιον τὸ κακὸν ἀπιτίσεται νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἀπεποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῇ ἔπεϊ ὁ Δαρεῖος, ἀπέπεμπε μιν φράσας τοῖσι ἑωυτοῦ γυναίοισι. φοιτέοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ τοῦτον ἐὸν ὃς τὸν ψυχρὸν οἱ ἀπέδωκε. ὑποτυπτόμεναι δὲ αὐτέων ἑκάστη, φιάλῃ τῇ χρυσῇ σὺν δίκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ὥστε δή τι ταλαντιαῖον δωρεὴν, ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἐπόμενος ὁ οἰκέτης τοῦ ἔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καί οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη. Ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπορμώμενος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς οἰκημένος ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργῇ χαλεπῷ τῶν ἐπέων τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπλιτῶν, οἴχετο ἐς Αἴγιναν, καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερέβαλετο τοὺς "πρώτους ἰητρούς, ἀσκέων περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ φάρμακα· καί μιν δευτέρῳ ἔτεϊ τοὺς ἅπαντας Αἰγινήτας δημοσίῃ μισθοῦται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τεταρτῷ δὲ ἔτεϊ Γαλύκεα τὴν δυοῖν ταλάντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἐκ πάσης Κροτωνιήτας ἰητροὶ ὑπεδέκιμασαν· ἐγένετο γὰρ ὧν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιήτας ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον καὶ Ἀργεῖοι πρῶτοι μουσικὴν ἐς Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσισι ἐξεπατάμενος Δαρεῖον, οἰκήν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλήν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἑλλάδα ἀπέναι, πάντα τἄλλα οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, "διότι ὑπὸ Ἑλλήνων ἰητρῶν ἐκακώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ὑποστάμενον, καὶ ἀπομαλλόμενον ἐν τοῖσι ἀνδραποδίοισι, ἐρρύσατο. μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης παρὰ τὸν βασιλέα. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι· Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ,

1 *Hæc interpretatio ostendit eum legisse,* ἥκια μετὰ τὰ ἰσχυρά. *Alioqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens. 2 Hic autem Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre versatus, quum asperam ejus iracundiam ferre non posset, illo relicto ab &c. 3 Crotonienses inclaruerunt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi vero, Cyrenæi. 4 In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

ἐπὶ τ μαζῶ ἔφυ φῦμα· μὴ ὄ, ἐκφανὲς, ἐνέμελλο πρόσω. ὅσον μὲ δὴ χρόνον λῶ ἔλασσον, ἡ ὄ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε ἰωδενί· ἐπεί τε ὃ ἐν κακῷ λῶ, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδειξε· ὁ ὄ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκεῖ μιν, ἢ μιλῶ οἱ ἀντιτιμωρήσειν ἐκείνῳ τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δείσασα δὲ ἰδόνος τ ὅσα αἰσχύλλω ὄξι φέρονται. Ὡς ὃ ἄρα μιν μὴ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα ἀπεδέξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τ Δημοκήδεος ἡ Ἀτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κέκτησαι, οὐτέ τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δέ ἐστι ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπόζοντα μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σημάθωσι ὅτι οὐκ ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι δουλοσύνην ἄνδρα εἰδῶσι τὸν πρεσβύτατα, καὶ ἵνα τελεωθῶσι πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ὅπως βουλεύσωσί τοι. νῦν γὰρ ἄν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γυμνάσιόν τε συγκατεργάσεται, καὶ ἐς τὰ πράγματα πάντα ἀπαμβλυνθήσεται. ἢ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσαπερ αὐτὸς βούλευσαι ποιήσειν, εἰρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι Ζεῦξαι γέφυραν, ἐκ τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελούμενα. λέγει τε Ἄτοσσα πάλιν. Ὄρα νυν, ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι ἔασον (ἔστι γὰρ, ἐπὰν σὺ βέλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γὰρ, λόγῳ πιθανομένη, Λακαίνας τέ μοι ἠμφιέσθαι καὶ Ἀργείας καὶ Ἀτθίδας καὶ Κορινθίας. ἔχεις τε ἄνδρα ἐπιτηδεότατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἔπος τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὃς σοὶ τὸν πόδα ἐξίκατο. ἀμείβεται Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπειρᾶσθαι, καλὰ σκόπτεαι μοι δοκέει Περσέων πρῶτον ἄμεινον εἶναι σὺ λέγεις, πέμψαι ἐς αὐτὰς οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῷ, ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα ἐξεπίστεμαι, ἐπ' αὐτὰς τρέψομαι. Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα ἔπος τ εἶπε, καὶ ἔργον ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετείλατο σφι, ἐπαμῦναι Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ

in mamilla ulcus exoriretur, deinde rescissum porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicavit: sed ubi male jam se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adjurat eam ut sibi vicissim ipsa inserviat in eo quod oraverit, oraturum autem nihil unde dedecus redundaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, CXXXIV Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & juvenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quo etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod ut facias, duabus de causis interest, ut Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne ocium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate juvenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, uxor, ipse facere destinaveram, ea omnia dixisti. ego enim constitueram Scythis bellum inferre, junctо mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc brevi tempore perficientur. Ad eum Atossa, Animadverte, inquit, nunc: omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: adversus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argivas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum [1] ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanavit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, uxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mitttere illuc exploratores Persas, una cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, adversus Græcos tendam. Hæc loquutus, Da- CXXXV rius, & quod est loquutus, re quoque aggressus est. nanque ubi primum illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit ut sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca colluſtrarent, neve committerent ut

[1] Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum,

Demo-

Democedes ab illis aufugeret, ſed rurſus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præcepit, ſecundo loco Democedem ipſum ad ſe accerſitum orat ut 1 expoſita atque demonſtrata Perſis omni Græcia, rurſus redeat: jubetque eum dono ferre patri ac fratribus omnia ſua utenſilia, affirmans ſe alia multo plura 2 illi invicem donaturum. 3 ac præter dona miſſurum ait, quæ una iter faciat onerariam navim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo doloſo conſilio (ut mea fert opinio) 4 mandabat: ille tamen veritus 5 ne ſe Darius tentaret, tanquam fugitivum, ſi cuncta ſibi oblata caperet: reſpondit ſe quidem ſua illic velle relinquere, ut ea reverſus ſibi haberet: verum navim onerariam quam Darius promitteret, dono fratribus accipere. Darius poſtquam hæc Democedi præcepit, homines ad
CXXXVI mare dimiſit. Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem, confeſtim duas triremes inſtruxerunt, & ſimul ingentem onerariam omnifariis bonis impleverunt. Comparatiſque omnibus, in Græciam trajiciunt. & adeuntes maritima ejus loca intuebantur atque deſcribebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum tranſmiſerunt. Ibi Ariſtophilides Tarentinorum rex, 6 & ipſe Crotonienſis, gubernacula Medicarum navium reſolvit, pariter & ipſos Perſas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum iſti patiuntur hæc Democedes Crotonem abiit ad domum ſuam. 7 Quo abeunte Ariſtophilides Perſas miſſos fecit, reſtitutis iis quæ de navibus abſtu-
CXXXVII liſſet. Illinc Perſæ navigantes, ac Democedem perſequentes, Crotonem pervenerunt: nactique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotonienſium quidam, res Perſicas reformidantes, tradere parati erant: quidam injectis è diverſo manibus, fuſtibus cædebant Perſas, 8 qui his verbis commonefaciebant, Viri Crotonienſes conſiderate quid faciatis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex uſu erit vobis hanc injuriam regi Dario intuliſſe, ac vobis bene cedet iſta feciſſe,

Δημοκήδεα ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δοὺς ἔπεα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτῷ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξει. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἐπίπλα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλὴ πλήσια ἀντιδώσειν. πρὸς δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλώσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ' ὑδενὸς δολερῆ νόου ἐπαγγέλλετο οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ εὖ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, ἔτι ὑπόπτεύοντα, "πάντως τὰ διδόμενα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἐωυτοῦ, κατὰ χώρην ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέντοι ὁλκάδα" τὴν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ ταῦτα τῷ ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτὸν ἐπὶ θάλασσαν. Καταβάντες δ' ὅτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτοῖσι, καὶ γαῦλον μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. περιέχοντες δὲ αὐτὴν, τὰ μὲν θαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς δὲ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ἐνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Κρητῶνης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῷ Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δὴ ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἔπρησσον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένῳ δὲ ἤδη τότε ἐς τὴν ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα. εὑρόντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταῤῥωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, περιέναγ ἑτοῖμοι ἔσαν· οἱ δὲ ἀντέπλοντό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, περιέχομένους ἔπεα τάδε, "Ἄνδρες Κροτωνιῆται, "ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέως δρηπέτην γενόμενον ἀζαρέεσθε; κῶς ταῦτα "βασιλεῖ Δαρείῳ ἐγχρήσει ὑβριεῖ ἐζόμενος; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἔξει καλῶς, "

1 Ut quum Perſis oſtenderit univerſam Græciam & per eam deduxerit, revertatur: 2 Pro illis donaturum. 3 Præterea vero ad dona *portanda* navem onerariam ei ſe ſuppeditaturum dixit, eamque ſe bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipſo navigaret. 4 Pollicebatur: *Legit hic Interpres ὑπ' ἑ, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius ejus animum tentaret, nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, *id eſt recenſuit*, & accepit: ſed ſua quidem ſuo in loco relicturum ſe dixit, ut ea reverſ. *&c. ut legatur* πάντα *ex vet. cod. pro* πάντως, *&* ἐπιδεκαμένων *active ſumatur. quaſi dicat non percurriſſe numerum, tanquam nihil omittere volentem. Fortaſſe tamen & aliter exponi poſſit* ἐπιδεκαμένων. 6 *Non ſequitur lectionem edit. vulg. quæ tamen & ipſa ſuſpecta eſt.* 7 Interim vero dum iſte domum revertitur, Ariſtoph. 8 Qui hæc verba obtendebant. *Vel*, Hæc illis allegabant, *vel*, proponebant.

τῷ ἀπέ-

λῶ ἀπέλησθε ἡμέας; ὅκῃ τίνα ἢ ταύτης πρότερόν γε ἐπειρησόμεθα πόλιν; τίνα ἢ πρότερον ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα ἢ λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαρτήσαντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἄγοντο ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐζήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. πυθόμενος δὲ μηνύσαι ἐπετείλατο σφι Δημοκήδης, ἀναπλώσασι κατὰ κόλπον εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἁρπάσαι τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. ἦν δὲ δὴ παλαιστὴς Μίλων. τοῦ ἔνομα πολλὸν ὦδε βασιλεῖ. κατὶ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σωθῆναι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρεῖον ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τοῦ Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δεδουλωμένους ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε ὦδε βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἔτιμα Γίλλον δοῦναι τοῦτο ὅ, τι βούλοιτο αὐτός· Γίλλος δὲ αἱρέεται κατελθεῖν οἱ ἐς Τάραντα μηδένα, πρὸς τὴν συμφορὴν ἵνα δὴ μὴ σωτηρίῃ τοῦ Ἑλλάδα, βουλόμενος δι' αὐτοῦ σφι μέγας πλέον ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρῶν οἱ ἔφη τοὺς καταγωγοὺς γενέσθαι· δεκαίων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τοῦ κατελθεῖν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ κατεδέξατο ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους ἔκαον ἔπειθον, βίλιον δὲ ἀδυνάτους ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μὲν νυν οὕτω ἐπρήχθη. ὕστερον δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ ὕστερον μετὰ τοῦτον πρῆγμα κατάσκοποι ἐλθόντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεύς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, μετὰ τοιήνδε τινα αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκός, καὶ ἐμπορίην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ τῆς λόγου καὶ Συλοσῶν ὁ Αἰάκου, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήνδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου ὀδενὸς κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτοῦ πρὸς λιτὴν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος,

1 si nos dimiseritis? Cui enim prius quam huic urbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotonienſibus perſuaſerunt. quinimo non modo Democede, ſed etiam oneraria navi quam una duxerant, privati ſunt: atque in Aſiam reverſi, omiſſo jam ſtudio diſcendi ulteriora Græciæ, quod duce eſſent fraudati. Quibus tamen in digreſſu Democedes mandavit ut Dario dicerent, Democedem ducere uxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tempore properaſſe magna erogata pecunia ut ipſum etiam in patria ſua ſpectatum eſſe Dario appareret. Profecti Crotone Perſæ, ad Iapygiam in quaſdam naves inciderunt, à quibus in ſervitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportavit. Ob quod meritum quum rex paratus eſſet donare ei quicquid vellet, optavit ſe in patriam reduci, expolita prius ſua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, ſi claſſis ingens ipſius cauſa in Italiam mitteretur, contentum ſe eſſe ut per ſolos Cnidios reduceretur: exiſtimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, ſe præcipue reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam miſſo Cnidum nuncio juſſit ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obſequentes, id tamen à Tarentinis non impetraverunt: nam ad vim inferendam invalidi erant. Atque hæc hunc in modum adminiſtrata ſunt. hique Perſæ primi extitere qui in Græciam trajecerunt explorandi gratia, & ob hanc rem. ¶ SAMUM vero poſt hæc rex Darius omnium urbium tam Græcarum quam barbararum primam, evertit, ob hanc cauſam: Dum Cambyſes in expeditione adverſus Ægyptum ageret, permulti ſe illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile eſt) negociandi, partim militandi, partim ipſius regionis oculis ſubjiciendæ gratia. E quibus fuit Syloſon Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti fœlicitas hujuſmodi contigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac ſibi circundato, apud forum Mempheos ſpatiabatur. quem quum vidiſſet Darius Cambyſis ſatelles, a nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem ut mercetur amiculum. Syloſon, animadvertens Darium magnopere amiculum cupere,

CXXXVIII

CXXXIX

1 Si nobis *hunc* eripueritis? 2 Nullius adhuc admodum magnæ autoritatis vir amiculi deſiderio captus.

divina

divinâ quadam fortuna usus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, 1 sed tibi largior, si modo tuum perpetuo debet esse. Hæc approbans Darius, accepit indumentum. Syloson, qui putarat sibi illud stulte periisse, interjecto tempore, quum Cambyses decessisset, & septem illi magum oppressissent, & ex septem Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est ad eum virum perveniisse regnum cui ipse roganti dedisset in Ægypto illud amiculum, Susa ascendit, sedensque in vestibulo regiæ, esse eum esse qui de rege sit bene meritus. hæc audiens janitor, regi nunciavit: ad quem admirabundus rex, Et quis est, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reverentiam debeam, recens regno potitus? Necdum multi aut nulli eorum ad nos ascenderunt: 2 nec ullo Græcorum quicquam (ut sic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, ut sciam quid hæc dicendo velit sibi. Ubi à janitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seseque illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, tune ille es qui mihi nullam dum potentiam habenti donasti ea, quamvis parva, tamen perinde grata ac si nunc aliquid magnum acciperem? Qua de re immenso te auro argentoque remunerabor, ut nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystapis filium extitisse. Cui Syloson, Mihi inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam Samum, ubi eam liberaveris: quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Oræte interfecti, occupat servus noster: hanc mihi donato citra cædem atque
CXLI direptionem. His Darius auditis, misit exercitum duce Otane uno è septem viris, jusso ut quæ Syloson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descen-
CXLII dens, contrahebat exercitum. ¶ At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, ut illud procuraret. Cui justissimo virorum volenti esse, non licuit. nam ubi de Polycratis interitu allatus est nuncius, ante omnia Jovi liberatori statuit aram, eique fanum in circuitu designavit, quod nunc quoque

CXL

θείη τύχη χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύ- "
τῳ πωλέω μὲ ὀδενὸς χρήματος· δίδωμι "
ὄ ἄλλος, εἴπερ ὕστω δεῖ ἡμέας. πάντως τοι
αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ὠδὶ ἐμβαλὰ-
νει τὸ εἷμα. Ὁ μὲν ὦν Συλοσῶν ἐπίστατο
οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀνηθείην· ὡς δὲ τῷ
χρόνῳ προβαίνοντος. Καμβύσης τε ἀπέ-
θανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτά, καὶ
ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὸν βασιλήιον ἔσχε,
πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιλήη
προσελήλυθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ ἠγλε αὐ-
τὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα.
ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὸ πρό-
θυρον τοῦ βασιλῆος. οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου
εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας
ὁ πυλωρὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δέ, θωυμάσας
λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καὶ τίς ἐστι Ἑλλήνων "
εὐεργέτης, " ὃν ἐγὼ προσδέκομαι ἢ νεωστὶ " τῷ φ
μὲν τῷ ἀρχῷ ἔχων· ἀναβέβηκε δέ τις ἢ "
ὀδεὶς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. ἔκω δὲ χρέος "
ὡς εἰπεῖν, ὀδὲν ἀνδρὸς Ἕλληνος. ὅμως δὲ "
αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων
λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλωρὸς τὸν Συ-
λοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέσον ἠρώτων οἱ ἑρ-
μηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης
φησὶ εἶναι) βασιλῆος. εἶπε δὴ ὁ Συλοσῶν
πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ
ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος. ὁ δὲς. ἀμείβεται πρὸς
ταῦτα Δαρεῖος, " Ὦ γενναιότατε ἀνδρῶν, "
σὺ κεῖνος. εἰ ὃς ἐμοὶ ὀδεμίην ἔχοντί κω δύ- "
ναμιν ἔδωκας· εἰ καὶ σμικρά, ἀλλ' ὧν ἴση "
γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν ἠγδέν τι μέγα "
λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον "
ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μέλαμε- "
λήσῃ Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. "
λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε "
χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δί- "
δυ, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πα- "
τρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεῦ τε ἐμεῦ "
Πολυκράτεος ἀπηνάνθ. ὑπὸ Ὀρο- "
τεω, ἔχει δῆλος ἡμέτερος· ταύτην μοι "
δὸς ἄνδρα τε φόνου καὶ ἐξανδραποδίσιος. "
Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρα- "
τιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, " ἀνδρῶν " τῷ ἀνδρὶ
τῶν ἑπτὰ γνώμιμον· ἐντειλάμενος ὅσων ἐδέη-
θη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ἐπιτελέα.
καταβὰς δ' ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτά-
νης, ἔστειλε τὴν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου
Μαίανδρος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος,
" ἐπιτροπεύειν ὠδὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βου- " τῷ ἐπιτρο-
λομένῳ γνώμῃ, ἐκ ἐξεγένετο· ἐπειδὴ γὰρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε παίων
τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος ὠδὶ αὐτὸν ἕλεσθαι τοῦτο τὸ νῦν

1 Sed alioqui dono (si hoc quidem ut fiat necesse est) certe tibi. *Q.d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certe libentius quam cuiquam alii, quandoquidem donare non vendere statui. Non immerito tamen suspectus alicui fuerit hic locus.* 2 Nec ulli Græcorum ullo sum beneficio obstrictus. *vel, devinctus.*

136 ἐν τῷ περαιηΐῳ ἔδι. μὴ ὦ, ὡς οἱ ἐπεπι-
ῆλο, ἐκκλησίῃ σωαγείρας πάντων τῶν ἀστῶν,
" ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκή-
" πτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος
" ἐπιτέτραπται, καί μοι παρέχει νῦν ὑμέ-
" ων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλή-
" σσω, αὐτὸς κατ' ἀνάμιν ἃ πυήσω. οὔτε
" γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων
" ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωυτῷ, οὔτε ἄλλῳ ὅστις
" τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μὲν νυν
" ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς
" μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν
" περιορόω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέ-
" ρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γὰρ Πο-
" λυκράτεος χρημάτων, ἑξαίρετα ἑξ τάλα-
" ντά μοι γενέσθω· ἱερωσύνην δὲ πρὸς
" τούτοισι αἱρεύμαι αὐτῷ τε ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ'
" ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευ-
θερίου· τὸν αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ
τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν προϊστάμαι. ὁ μὲν δὴ
ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῷ δέ
" τις ἐξαναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδ' ἄξιος εἶ
" σὺ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ
" ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λό-
" γον δώσεις τῷ μετεχείρισας χρημάτων.
ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος,
τῷ οὔνομα ἦν Τελεσάρχῳ. Μαιάνδριος
δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν,
ἄλλος τις αὐτὸν τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὖ-
τὴν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς
δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδέ-
δεατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀπο-
θανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς τῷ οὔνομα ἦν Λυ- Λυκάρ-
κάρητος, ἵνα εὐπετέστερος κατάσχῃ τὰ νητος
ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακλείνει
τοὺς δεσμώτας πάντας. ὡς δὲ δὴ, ὡς ἐοί-
κασι, ἐβουλέατο ἐπ' ἐλευθερίοισι. Ἐπειδὴ
ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι,
καταδοκέοντες Συλοσῶντα, ὅτέ τι σφι χρήσας
ἀνταιρέται, ὑποσπονδοί τε ἔφασαν ἐπ' ἐλευθερίῃ
ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου ἵστασθαι, καὶ στασιῶται,
αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς
νήσου. καταινέσαντος δ' ὦν τούτοισι Ὀ-
τάνεω, καὶ ἀποιχομένου, τῶν Περσέων οἱ
πλείστους ἄξιοι θώρηκας θέμενοι, καὶ ἐ-
ναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκάθεζον. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννου ἦν ἀδελφε-
ὸς ὑποφρονέστερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. οὗτος ὀπιδὴ ἐξαμαρτὼν, ἐν χρ-

in ſuburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, advocata omnium civium concione, ita verba fecit, Mihi ſceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut vos etiam noſtis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio ſitum eſt vobis dominari: ſed quod 1 in vicino reprehendo, id ipſe quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros ſibiipſi pares dominatum habens, neque alius quiſpiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum ſuum explevit: ego autem, depoſito in medium dominatu, juris æquabilitatem ſuadeo: poſtulans jure optimo mihi ipſi hoc honoris tantummodo ut è pecunia Polycratis ſex demum talenta peculiariter mihi cedant. & præterea Jovis liberatoris (cui ego templum extruxi) ſacerdotium tam meis in perpetuum liberis, quam mihi qui libertatem vobis reſtitui. Hæc Mæandrius à Samiis poſtulabat. Tunc eorum quidam ſurgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitiſti ac funeſtus, ſed dignus potius qui pecuniarum quas intervertiſti, rationem reddas. Hæc Teleſearchus (ita enim vocabatur) dixit, quod inter cives 2 erat expertæ virtutis. Quæ Mæandrius in ani- CXLIII
mum accipiens, reputanſque fore ut ſi dominatum ipſe deponeret, alius quiſpiam in ejus locum tyrannus conſtitueretur, non deponendum ſibi dominatum ſtatuit: ſed in arcem regreſſus, accitum unumquenque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, alligavitque. Poſt hæc, dum hi in vinculis ſunt, Mæandrius morbo corripitur: quem deceſſurum credens frater ſuus, nomine Lycaretus, quo facilius Samii rerum potiretur, omnes vinctos interemit. neque enim videbantur, velle liberi eſſe. Igitur ubi Samum tenuere Perſæ, CXLIV
Syloſontem reducentes, nemo 3 adverſus eos manum levavit. 4 Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, deditionem ſe facere velle dixerunt: quin & ipſe Mæandrius ex inſula diſcedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentiſſimi quique Perſarum poſitis ſellis eregione arcis ſedebant. Erat autem Mæandrio germanus vecor- CXLV
diuſculus, nomine Charileus, 5 qui quod delinquere ſolebat, in ſubterraneo

1 In alio repr. 2 Erat ſpectatus. 3 *Id eſt, illis ſe oppoſuit.* 4 Quinetiam & Mæandrii milites & ipſe Mæandrius, ſe paratos eſſe data ſibi fide inſula excedere dixerunt. Quum autem hanc conditionem admiſiſſet Otanes, fidemque dediſſet, ſpectatiſſimi quique *Perſarum &c. Lego autem στατιῶται ex vet. cod. pro* στασιῶται. 5 Qui ob neſcio quod delictum in ſubterranea

loco

loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, & per specum suspiciens vidisset Persas quiete sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius, jussit solutum ad se adduci. ubi adductus est, confestim conviciando maledicendoque illi suadebat ut impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccavi, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, ulcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, ut illos ob suum huc adventum ulciscar: paratus etiam teipsum ex
CXLVI insula ejicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset ut putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia invidens Sylosonti si civitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probe intelligens, Persas prius injuria lacessitos, sævituros esse in Samios, & sibi tutum ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed 2 omnia pacata existimantes. 3 In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii grassabantur. Dum hæc isti agunt, cæteræ Persarum copiæ auxilio veniunt: à quibus repulsi auxiliarii, rur-
CXLVII sus in arcem se recipiunt. Otanes imperator, cernens tantam cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dum ipsum mittebat, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorum Sylosonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, jussitque milites ut quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcem obsidebat, pars obvium quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quam extra delubra.
CXLVIII Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem navigavit. eo ubi pervenit,

γύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρηνόμενα, καὶ ἀκούσας ἀπὸ τῆς γοργύρης, ὡς εἰδὲ τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἦλθε τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ὅπλισιν τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μέν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γοργύρης ἠξιώσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τε σε καὶ ἄνοικον ποιέοντας, οὐ τολμᾷς τισασθαι, οὕτω δή τι ἐόντας σὺ πετέας χειρωθῆναι; ἀλλ' εἴ τι σύ σφεας καταρρωδήκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καὶ σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξεως· αὐτόν τε σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπερέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲ ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος· ὡς δόξαι τῳ ἐωυτῷ δυνάμιν ὑπερέχειν τὴν βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔδρησε ὡς ἀδηνέσταλα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ ὅτω ὑποδιδόναι· εὖ γὰρ ἐπίστατο· ὡς πάντες οἱ Πέρσαι κακῶς, περισσοπικρανέεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐόντα ἐκ τῆς νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεπύστο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, ὅτε προσδεκόμενοι τοιοῦτο οὐδέν, δοκεόντας τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περσέων τοὺς διαφορουμένους τε καὶ λόγου πλέω ἐόντας ἔκτεινον. καὶ ὅτοι μὲν ταῦτα ἐποίεον, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι δὲ οἱ ἐπίκουροι ὀπίσω καταειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀλάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάσης μέσα Πέρσας πεπονθότας, ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τιτέων μὲν τὸν ἐνετελλέων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγειλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτείνειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὸν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δ' ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δ' ἐς αὐτὴν,

——— fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post*, Et ex illa subterranea fossa suspiciens, &c. *Nec tamen* γοργύρα *est simpliciter subterranea fossa, sed cœnosa etiam, sive limosa.* 1 De omnibus convenisse exist. 2 Irruentesque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ auctoritatis erant, interfecerunt.

καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως πυτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα προθεῖτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δ' ἂν τὸν ξείνον τοῦτον τὸν Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρείδεω ἐν λόγοισι ἐών, βασιλεύοντι Σπάρτης, προσηγέ μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομβρότου τὰ πυτήρια, ἀποθωύμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δ' ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφορέειν αὐτῶν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε παντί. Μαιανδρίη, ὁ Κλεομβρότου δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι διδοῖς τῶν ἀστῶν δίκησι τιμωρέειν, βούλεται τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι φὴς τῇ Σπάρτῃ τὸν ξείνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν ἡμέων. οἱ δ' ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Τῷ δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδωσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συνοικισε αὐτῷ ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἐκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νέσου ἣ μιν κατέλαβε νοσήσαντα τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματι ναυτικῷ οἰχομένῳ, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καί κως ταῦτα πιεσθέντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐπιπίσαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν προσεξαιρέετο, τὴν ἂν ἐθέλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγηγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοπρεπέα ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων τὸ σῖτον ἀναγκαιμώσωσι. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' αὐτούς. ἐπελάσας δὲ τῇ Βαβυλῶνι, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας ἐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας ἐπὶ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κάθηται ἐνδαῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπὰν ἡμίονοι τέκωσι.

habens quæ in discessu exportaverat; 1 dat negocium famulis ut pocula argentea & aurea proponant. Dum illi ea promunt interea ipse Cleomenem, Anaxandridæ filium, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes ubi pocula inspexit, præ admiratione attonitus erat. Mæandrius eum jubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: 2 idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum justissimus extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putavit. 3 Sed quum sensit eadem nonnullis civium Mæandrium elargiri, quomodo puniri deberet excogitavit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, necui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiam persuaderet fieri malum. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegaverunt. Persæ ubi diripuere Samum, Solysonti tradiderunt viris desolatam. Interjecto tamen tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, 4 è visione per quietem morbo correptus, quo laboravit circa pudenda. ¶ CÆTERUM, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellaverunt, rebus probe admodum comparatis. nam quandiu magus imperavit, & septem conjurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis usque latuerunt: verum ubi è professo desciverunt, hæc sibi facienda statuerunt: 5 Matres expellunt: mulierum unam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itemque unam ad panem sibi faciendum: cæteras in unum contractas strangulant. hoc idcirco facientes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerent. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis contendit: & postquam pervenit, urbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam conscensis propugnaculis, tripudiare probraque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius absceditis, quippe qui tunc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ.

CXLIX

CL

CLI

παρεσκευάζοντο. καὶ, παρεσκευάδατο.

---

1 Ita egit: Quum argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel protulisset*, ea famuli extergebant, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit. 2 Quum bis atque adeo ter dixisset. 3 Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis civium donaturum, & inde mulctatum iri, aditis ephoris dixit &c. 4 Ex insomnii visione & morbo quo illum circa pudenda laborare contigit. *Id est, Quod facere in mentem illi venit quum somnium quoddam vidisset, & in morbum incidisset.* 5 Matribus suis exemptis. *vel, Quum matres secrevissent aut segregassent.*

Hoc

Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac ſeptum menſibus in obſidione conſumptis, jam Darium, atque univerſum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non poſſet: etſi adverſus illos omnia machinamenta atque omnes inſidias expertus, cum alias, tum illas quibus eoſdem Cyrus expugnaverat. Omnia hæc fruſtra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubias incumbebant. Sed quum ne ſic quidem capi poſſent, viceſimo quam circumvallati ſunt menſe, Zopyro, Megabyzi filio, unius è ſeptem qui magum ſuſtulerunt, hoc contigit portentum, ut quædam mularum ejus quæ frumentum ſubvectabant, pareret. Quod ubi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipſe inſpicere voluit. eo viſo, vetuit ſervos cuipiam rem aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixiſſet, poſtquam mulæ peperiſſent, fore ut muri expugnarentur. 1 Ex hac fama Zopyro viſa eſt expugnabilis Babylon. divino enim numine & illum loquutum & ſuam mulam eſſe enixam. Igitur ubi viſum eſt fatale eſſe jam Babylonem capi, adiens Darium, ſciſcitatus eſt nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud conſultat, quomodo ipſe foret urbis expugnator, & ſuum hoc eſſet opus, 2 beneficia enim apud Perſas permultum ad incrementa honorem conſequenda valent. 3 Eoque nemini expromens ſe ſuſfecturum rei faciendæ, ſi ſeipſum quum mutilaſſet, ad hoſtes transfugeret, ſeſe deformiſſima mutilatione affecit, prorſus quum id minimi faceret. quippe nares ſibi præcidit auriculaſque, comamque deformiter circumtondit, 4 plagas impoſuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet ſpectatiſſimum ſic mutilatum, adeo graviter tulit ut exiliens è ſolio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilaſſet. Ad eum reſpondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cujus tanta potentia eſt, ita me potuiſſet afficere. neque alienus quiſpiam hoc mihi fecit, ſed ipſe ego: quod indigne animo fero Aſſyrios Perſis illudere. Cui rex, O virorum miſerrime, inquit, turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſti, inquiens, propter eos qui

CLII CLIII CLIV CLV

τῦτο εἶπε τῷ τε Βαβυλωνίων δεσμῷ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. Ἐωϛὰ δὲ μιλιῶν ϗ ἐνιαυτῷ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, ϗ ἡ ϛρατιὴ πᾶσα, ϑ δυνατὰ ἦσα ἐλεῖν τες Βαβυλωνίες· καίτοι πάντα σοφίσματα ϗ πᾶσαι μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτὲς Δαρεῖος. ἀλλ' ὑδ' ὡς ἐδυνάατο ἑλεῖν ὀφέας. ἀλλοισί τε σοφίσμασι περιῆσαν ἀμενῶ, ϗ δὴ ϗ τῷ Κύρῳ. ἑλὼ σφεας, ϗ τότῳ ἐσωϕρόνεον. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, ὐδὲ σφεας οἷός τε ἦν λεῖν. Ἐνθαῦτα εἰκοςῷ μιλιῷ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζυ, τότε ὃς τῷ ἕπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τότῳ τῷ Μεγαβύζυ παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, ϗ ἀπὸ ἀπιςίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβυλεύετο. καὶ οἱ περὶ τὸ τεῖχος Βαβυλωνίης ῥήμασι, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς τότῳ τῷ φήμῃ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σὺν γὰρ δὴ τῷ ὀνείρου τε εἰπεῖν, ϗ ἑωϋτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τὴν Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο εἰ πολλῷ κάρτα περιέσεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλῷ τιμᾶτε, ἄλλο ἐβυλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὴν, ϗ ἑωϋτῷ τὸ ἔργον ἔσται. κάρτα γὰρ ὂν τοῖσι Πέρσῃσι αἰ ἀγαθυρσίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος πίμπλϛαι. ἄλλῳ μὲν γὰρ ἐκ ἐφαίζετο ἔργῳ δυνατὸν εἶναι μιν ἀυτοχειρίη πιῆσαι, εἰ δ' ἑωϋτὸν λωβησάμενος. ἀυτομολήσειε ἐς αὐτές. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος, ἑωϋτὸν λωβᾶται λαβὼν ἀνήκεστον· ἀποτάμων γὰρ ἑωϋτῷ τὴν ῥῖνα ϗ τὰ ὦτα, ϗ τὴν κόμην πανὸς ὡσεπείρατο, ϗ μαςιγώσας, ἦλθε ὡς τὸν Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἐκ τε τῦ θρόνε ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε ϗ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ, τι ποιήσαντα· ὁ δὲ εἶπε, Οὐκ ἔστι ὅςις ὦ γύναι ὑπὸ μὴ σὺ, τῷ ἔστι δυνάμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. ἔτι τις ἀλλοτρίων ὧ βασιλεῦ τάδε ἔργασται, ἀλλ' αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωϋτόν· δεινόν τε ποιήσαντα. Ἀσυρίοις Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ κακιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίϛῳ ἕνεκα τὸ κάλλιϛον ἔθου, φὰς διὰ τὸς

138

πρὸς ελθὼν, Δαρείῳ ἀπεπ.

μὲν νυν

ὑποχωρίσιν

1 Ex hoc omine. 2 Fortia enim facta, *vel*, *Res enim fortiter geſtæ.* 3 Alio enim nullo facto illam ſe ſubjugaturum cogitabat quam ſi à ſeipſo mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parvi pendens, ſeipſum atrociſſima mutilatione afficit: *vel*, *ſuiſum modis atrociſſimis mutilat.* 4 Ex ſe flagris cecidit.

" πολιορκεόμενος σεωϋτὸν ἀνηκέστως διαθεῖ-
" ναι. τί δ' ὦ μάταιε, λελωβημένος σεῦ,
" θᾶσσον οἱ πολέμιοι ποιήσονται; πῶς
" ἐκ ἐξέπλωσας τῶ φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθεί-
" ρας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μὴ τοῖσι σοῖσι ἐπιθέτα τὰ
" ἔμελλον ποιήσειν, ἐκ ἂν με ἔδεισας·
" νῦν δ' ἐπ' ἐμεωϋτῶ βαλλόμενος, ἔπρηξα.
" ἤδη ὦν λῶ μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἱρέομαι Βα-
" βυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, ἀυτομολήσω
" ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς ἀυτοὺς ὡς ὑπὸ
" σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω, πείσας σφέας
" ταῦτα ἕξειν ὕτω, τάξεως στρατιῆς. σὺ
" δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ
" τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην
" τῆς σεωϋτῶ στρατιῆς, τῆς ἑβδομίη ἔσαι ὥρη
" ἀπολλυμένης, ταύτῃ χιλίους τάξον πρὸς τὰς
" Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετ'
" δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἑβδόμην,
" ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους πρὸς τὰς Νινίων
" καλεομένας πύλας· ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης
" ἀλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλ-
" λους κάτισον, ἀγαγὼν πρὸς τὰς " Χαλκι-
" δέων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.
" ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν
" ἀμυνόντων, μήτε ὕστοι, πλὴν ἐγχειρι-
" δίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκο-
" στὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρα-
" τιὴν κελεύειν περὶξ προσβάλλειν πρὸς
" τὸ τεῖχος· Πέρσας δέ μοι τάξον κατὰ
" τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ
" Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμοὶ μεγά-
" λα ἔργα ἀποδεξαμένοις, τά τε ἄλλα ὑπο-
" τρέψεσθαι ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν
" πυλέων τὰς βαλανάγρας· τὸ δ' ὀπιθεῦ-
" τεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει τάδε
" ποιέειν. Ταῦτα ἐπιλαμψας ἦιε ὅθι τὰς
" πύλας, ὅθι τρεφόμενος· ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
" τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
" τὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω
" καὶ ὀλίγον τι προσκλινάντες πρὸς ἑτέρους πύ-
" λους, ἠρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτεῳ δεόμενος
" ἥκοι. ὁ δὲ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος,
" καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυ-
" λωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅθι τὰ κοινὰ τῶν
" Βαβυλωνίων. καλέσας δὲ ἐπ' ἀυτὰ, κατ-
" οικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ
" πεπόνθατε ὑπ' ἐωϋτοῦ παθεῖν, ὅτι ταῦτα δι-
" ότι συμβουλεύσαι οἱ ἀπανισάναι τὴν στρατιὴν,
" ἐπεί τε ἐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος.
" Νῦν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώνιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρατιῇ καὶ
" Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. ἐγὼ γὰρ δὴ, ἐμὲ γε ὧδε λωβησάμενος, καὶ παρεξέλας· ὅτισι μοι δ' αὐτοῦ

obsidentur, temetipsum indigne lacerasse. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque jam Babylonem capiemus, 1 nisi tu tuis parces. ego enim ita uti sum ad muros ut transfuga fugiam: dicamque ad illos me hæc abs te esse passum: &, 2 ut opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cujus amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interjectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interjectis, eregione portarum quæ dicuntur 3 Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia: dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantum sinas eos habere. Post diem vicesimum reliquas copias jube recta muros undique subire. Verum ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur Persas mihi statuito. etenim (ut ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claves. illinc mihi atque Persis curæ erit operam navare. Hæc ubi mandavit, ad muros perrexit, subinde respectans tanquam vere perfuga. Eo conspecto qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cujus rei indigens veniret. Quumque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum 4 ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos ubi stetit Zopyrus, conditionem suam miserabatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eam causam quod suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur urbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis ejus maximo malo. Neque enim quod ita me mutilavit feret impune, quum habeam exploratos

CLVI

139

ἀλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον] Hoc tantum sinas eos habere. Post diem vicesimum reliquas copias jube recta muros undique subire.

τῶν Χαλδαίων] Recte legit Χαλδαίων, ut in vet. cod. non Χαλκιδέων.

1 Nisi per tuos steterit. 2 Ut opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militum copias impetrabo. 3 Recte legit Χαλδαίων, ut in vet. cod. non Χαλκιδέων. 4 Ad publicas ædes Bab. cum deduxerunt. Quo quum venisset, conditionem suam misere deplorabat, refer. ὡς.

omnes

omnes consiliorum ejus exitus. Hæc
CLVII Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum utique apud Persas spectatissimum cernentes, naribus atque auribus privatum, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire 1 socium, inducti sunt 2 ad permittenda ei quæcunque postulasset. Ille postulavit copias militum: quas ut accepit, perfecit 3 ea quæ cum Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mandarat, circumventos trucidavit. Eum Babylonii animadvertens consentanea verbis facta præstare, majorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Ille rursus interjectis diebus de quibus erat conventum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorum militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedens ad prædictum locum copias educit, circumventaque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo ut & dux exercitus & murorum custos declararetur. Ubi vero è composito Darius
CLVIII copias undique muris admovit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quum Babylonii consentis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in urbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi in 4 pulvinar Jovis Beli confugerunt: qui non videbant, hi in suo quisque loco permanserunt, donec & ipsi se proditos intellexe-
CLIX runt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros ejus circumcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à se captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent unde succresceret soboles providit. nam fœminas Babylonii (ut superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulaverant. Itaque Darius vicinis undique populis negocium dedit ut fœminas Babylone repræsentarent, pro injuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarum convenerunt.

πάσας τὰς διεξόδους τῶν βαλσυμάτων. τοῖς αὖτα ἔλεγε. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέωντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵμασι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπλα τε ἀπέδοσαν ἕτοιμοι ἦσαν τῷ ἐδέετο σφέων ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δέ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε πάπερ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὸν στρατιὸν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐστείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ εὐδιαχαρέες ἐόντες, πᾶν δὴ ἕτοιμοι ἦσαν ὑπηρετέειν. ὁ δέ, ἀλλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ὅπλα ἐξαμύνεται τῶν Βαβυλωνίων, ἐξάγων καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς διχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δέ, αὖτις ἀλλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξάγων ἐς τὸ προειρημένον καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς πεντακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ὢν σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Περσολίσι δὲ Δαρείου κατὰ συγκείμενα ποιησάμενος πέρι τὸ τεῖχος, ἐσθαῦτα δὴ πάντα τὸν δῆλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῇ περισβάλλοντι· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, ὅτι ἐφοίτων ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξει ἐκάστοτε, ἐς ὃ δὴ καὶ ὅτι ἔμαθον περισδεδυμένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν ὅτε τοδεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τούτων οὐδέτερον) τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τεσσερακοντάδας ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δ' ἔξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι ἡβέωσι γονὴ γίνηται, τάδε Δαρεῖος περιδὼν ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τῷ σίτου μὴ ἀποροῦντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατίσασι, ὅσας δὴ ἕκαστοι δύνανται. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφάλαιωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε

συγκειμένας

1 Auxiliatorem, 2 Ad ea illi committenda parati erant quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulavit: 3 Ea de quibus cum Dario convenerat. 4 Templum.

ἐκ τουτέων δὴ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ ἐδόκεε ἀγαθοεργίῃ Περσέων οὐδεὶς ὑπερβάλλεσθαι οὐδὲ Δαρείῳ κεχρῆσθαι, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κύρῳ μοῦνῳ· τούτῳ γὰρ ἐδόκεε Πέρσεων ἠξιῶσθαι καὶ ἑωϋτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγειν γνώμην τοιήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βέλτιόν οἱ εἴη Ζώπυρον μὴ ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλωνίους ἑκατὸν πρὸς τῇ ἐούσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. κατὰ γὰρ δὴ καὶ οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἔξοχα τιμιώτατα, καὶ τοῦ Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τοῦτον γίνεται Μεγαβύζου, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τοῦτον γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας αὐτομόλησε ἐκ Περσέων.

ex quibus qui ſunt Babylonii originem duxerunt. Zopyri autem præſtantia facta nemo Perſarum, Darii judicio, ſupergreſſus eſt, neque eorum qui prius neque eorum qui poſterius extiterunt, præter unum Cyrum: cui comparari nullus unquam Perſarum dignum ſe exiſtimavit. Ferturque Darius hoc dictum ſæpenumero uſurpaſſe, præoptaturum ſe Zopyrum nihil eſſe cladis paſſum, quam viginti ſibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus eſt, cum dando quotannis quæ apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viveret, in peculiarem portionem. Hujus Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto adverſus Athenienſes & ſocios: atque hujus Megybyzi filius Zopyrus ille qui ad Athenienſes transfugit à Perſis. CLX

HERO-

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM

Liber quartus, qui inſcribitur

MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POST Babylonis expugnationem, Darius adverſus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Aſia & magno pecuniæ proventu, cupido inceſſit ei Scythas ulciſcendi: quippe qui priores injuriam intuliſſent, quum Mediam ingreſſi eſſent, & eos qui 1 occurrerant, prælio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum ſuperius à me dictum eſt) duodetriginta annos ſuperiori Aſiæ imperitaverunt. ſiquidem perſequentes gentem Cimmeriam, ingreſſi Aſiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipſorum adventum Aſiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuiſſent, 2 in patriam revertentes, excepit non minor quam Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum exercitum ſibi occurrentem. Uxores namque eorum, in diuturna virorum abſentia 3 ad ſervos acceſſerant viſu orbatos. Orbant autem Scythæ ſervos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria oſſa fiſtulis ſimillima ſumuntur, eaque genitalibus equarum impoſita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo ſe facere aiunt, quod venæ equarum ſufflatæ implentur & mammæ deſcendunt. Poſteaquam emulxere lac, in concava vaſa lignea diffundunt. His circumpoſiti cæci lac agitant. cujus quod ſummum eſt delibatur, pretioſiuſque habetur: vilius autem, quod ſubſidit. Hujus rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, viſu orbant. non enim agricolatores ſunt, ſed 4 paſtores. Ex his igitur ſervis & uxoribus Scytharum progenita eſt juventus: quæ ſuorum natalium conditione cognita, obviam perrexit iis qui revertebantur à Medis. Et primum

ΜΕΤΑ᾽ δὲ τὸν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγίνετο ἐπὶ Σκύθας αὐτῷ Δαρείῳ ἔλασις. ἀνθρώπους γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδρήϊα, καὶ χρημάτων μεγάλων σιτεομένων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκείνοι πρώτεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιωθέοντας, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰρ διωκόντων ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. ὅτι γὰρ, πρὸς ἦν Σκύθαι ἀπικέοντο, ἦρχον τῆς Ἀσίης τοῦτον τὸν χρόνον Σκύθαι ἀποδημήσαντες ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ δὴ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιωμένην σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλὸν, ἐφοίτεον πρὸς τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, τῆς γάλακτος εἵνεκα, τὸ πίνουσι· ποιεῦντες δὲ ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστέινους, αὐλοῖσι προσμφερεστάτους, τούτους ἐνιέντες ἐς τὸ θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγουσι. φασὶ δὲ τῶνδε εἵνεκα τοῦτο ποιεῖν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τῆς ἵππου, καὶ τὸ ὕδωρ κατιέναι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχεάντες ἐς ξύλινα ἀγγήϊα κοῖλα, καὶ περιστήσαντες τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτῶν ὑπισάμψυον ἀπαρύσαντες, ἡγέονται εἶναι τιμιώτερον· τὸ δ᾽ ὑποκάμψυον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἐκτυφλοῦσι. οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τούτων δὴ ὧν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτράφη νεότης· οἱ ἐπεί τε ἔμαθον τοῦ σφετέρου ἠκούειν, ἀντιοῦντο τοῖσι κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα

πρῶτον μὲν ἐμβαλόντες

μὲν τοῦ

1 *Intellige de iis qui in occurſum ad reſiſtendum illis venerant.* 2 In patriam poſt tam longum temporis intervallum revert. 3 Cum ſervis rem habuerant. 4 Nomades.

μὲν τοῦ

μὴ τὴν χώρην ἀπεστάμενος, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, καὶ τείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥτις ἐστὶ μεγίστη· μετ' ὃ, πειρεωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντιφερίζοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ ἐν δυναμένοισι ἐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ "μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα πιστὰ "μὴ, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέ- "ροισι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλάσσονες κτεί- "νόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες "ἐλάσσονων τοὐλοιπὸν ἀρξόμεθα. νῦν ὦν μοι "δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λα- "βόντα δὲ ἕκαστον τὸ ἵππιον τοῦ μάστιγα, ἰέ- "ναι ἐπ' αὐτούς. μέχρι μὲν γὰρ ὄρεον ἡμέ- "ας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ὁμοίους ὁμοιοῦσθαι τε "καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπὰν δὲ ἴδωσι "μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἐχούσας, μαθόντες ὡς "εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συνιόντες τοῦτο, ἐκ
141 "τιμωρήσουσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίευν ὑπερλέα. οἱ δὲ ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῷ γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφευγον. ὕστερον οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ τοιῷδε ἐς τὴν σφετέρην. τῆσδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος πάντας βουλόμενος σωφρονέειν ἐπ' αὐτοῖς στρατεύμα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων ἐὸν τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἀνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ ἔνομα εἶναι Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τοῦτο τοὺς "γονέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λεγόντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γενέσθαι μὲν τοιοῦτόν τινα γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐην, καὶ Ἀρποξαΐην καὶ νεώτατον Κολαξαΐην. ὅτε τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεα ποιήματα, ἀροτήρ τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαρις καὶ φιάλη, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἐόντα ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ὅτε ἐόντα καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καί μιν σκήνος κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συνιόντας, τὴν βασιληίην πᾶσαν ἐπιδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξάιος γενέσθαι τούτους τοὺς Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάου, οἱ Κατιάροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοὺς βασιλέας οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ εἶναι ἔνομα Σκολότους, τὸ βασιλέος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ

quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: 1 deinde in his conſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe commiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerent, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſervis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur haſtis arcubuſque omiſſis ſumenda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: ubi nos pro armis verbera tenentes viderint, tunc ſe noſtros ſervos eſſe intelligentes, atque id agnoſcentes, non perſtabunt. Hoc Scythæ IV
quum audiſſent, ita ſibi faciendum putaverunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis ejecti, ad terram hanc in modum reverſi. Hæc de cauſa Darius ulciſcendi cupidus, comparavit exercitum. ¶ Scythæ gentem ſuam omnium V
noviſſimam eſſe aiunt, idque hoc modo extitiſſe. Virum quendam in hac terra, quum deſerta eſſet, primum fuiſſe, nomine Targitaum, & ejus parentes (quod tamen mihi 2 non probatur) Jovem, Borythenifque fluvii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaum: ejuſque tres liberos fuiſſe, Lipoxain, Arpoxain, & 3 noviſſimum Colaxain. His regnantibus, demiſſa cœlitus in Scythicam regionem, ex auro facta, aratrum, jugum, ſecurim, phialam. Quæ quum primus omnium inſpexiſſet natu maximus, acceſſiſſe animo illa ſumendi: ſed eo accedente, aurum arſiſſe: hoc digreſſo, ſecundum acceſſiſſe, & itidem aurum arſiſſe. Ambobus ab ardenti auro ſummotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuiſſe extinctum, & ab illo aſportatum. eaque re majores fratres animadverſa, totum regnum ad minimum detuliſſe. Et à Lipoxai quidem progenitos eſſe Scythas, quorum VI
genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traſpies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen eſſe Scolotis, regis cognomen. ſed Scythas

1 Deinde vero conantibus irrumpere Scythis ſe prœlio opponebat. 2 Non fit veriſimile) 3 Natu minimum. Græci

VII Græci appellavere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, usque ad Darii advetsus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum vero illud sacrum 1 in primis custoditur à regibus, placaturque majoribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum uno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum: eorumque unum & quidem maximum, ubi aurum asservatur. 2 Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, ultra quam regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has
VIII præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant. ¶ At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc perveniisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quam Græci insulam Erythiam vocant, contra Gades, quæ sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant.) Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur venisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eum vehemens pluvia & gelu) & dum dormit, interea equas ejus à curru pascentes,
IX divina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa devenisse: ibique in antro quandam inveniisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: superne quidem, 3 femorum tenus, fœminam: inferius autem, viperam. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi suas equas errabundas vidisset. Illamque respondisse, Se quidem illas habere: sed non prius redditurum ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse.

Ἕλληνες ἐνόμασαν. Γεγονέναι μὲν νυν σφέας, ὅτω λέγυσι οἱ Σκύθαι· ἔτια δὲ σφι, ἐπεί τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα, λέγυσι ἐς ἀπὸ τοῦ πρώτυ βασιλῆος. Ταργιτάυ ἐς τὸν Δαρείυ διάβασιν τὸν ἐπὶ σφέας, χιλίων ἐτῶν πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσυσι οἱ βασιλῆες ἐς πανωμάλισα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος καταγκμηθῇ, ὅτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων ἐς διενιαυτίζειν· δίδυσι δέ οἱ ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὴ χώρης εὐρέης μεγάλης, τελεσθείσας τὰς βασιληίας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ κατάσησαι Κολάξαϊν· καὶ τυτέων μίλυ μεγίστυ ποιῆσαι, ἐν τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην λέγυσι ἄνεμον τὸν ὑπερβορέων τῆς χώρης, ἐκ οὗ τε ἔπι) ἔτι προσωτέρω ὅτε ὁρᾶν, ὅτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα ἔπι) πλέον, καὶ ταῦτα ἔπι) τὰ ἀποκληίοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγυσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρημίην, τὴν τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντυ, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγυσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείρυσι τοῖσι ἔξω στηλέων ἐστὶ Ἡρακληίων στηλέων ἐστὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγυσι ἀπὸ ἡλίυ ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθικὴν χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δὲ ἐγρέσθαι τὸν Ἡρακλέα, διζήσεσθαι. Γάνλα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τελευτῆσαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχίδνην δισφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλυτέων, ἐοῦσαν γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτῇ ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν σφέα πρὶν ἢ οἱ μιχθείη. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι δὴ τῷ μάντι τούτῳ. 142

1 Studiosissime. 2 Quæ verò sunt Boream versus, ultra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c. 3 Natium.

κείνῳ

κείνῳ τε δὴ ὑφῃλεὸς τ' ἀπόδοσιν τῷ ἵππων, βυλομένῳ ὡς πλείστην χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλέϊ· καὶ τὸν, νομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δ', ἀποδιδόσαν αὐτῷ εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας "ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔπασά τι ἐγὼ σῶ"σαι· καὶ τε σὺ παρέχεις· ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς "παῖδας ἔχω· τούτους, ἐπεὰν ἡβώοντας τε"φίης, ὅ, τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε "αὐτῇ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ "κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω σοὶ σε. τοῦτο μὲν δὴ ταῦτα ἐφειρωτᾶν. τὸν δὲ λέγουσι "πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας "ἴδωμαι τοὺς παῖδας, τάδε ποιέοντι ἐκ ἂν ἁ"μαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὁρᾷς αὐτέων τόδε "τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ ζω"σῇ τάδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν πρόσθε "τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τε"τέων τῶν ἔργων τῶν ἐγὼ ἐντέλλομαι λίπῃται, ἐκ"πεμπε ἐκ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, 20
ὠυτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τοὺς ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὴν ζωστῆρα προσδιέξαντα, ὧδε δῆναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην· διδόντα δὲ ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ', ἐπεὶ οἱ ἡλικιώτας τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μὲν σφι ἐνόμησε θεῖναι, τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ' ἐπιμηνίῳ, Γελωνόν· Σκύθην δέ, τῷ νεωτάτῳ· 30
τοῦτο δέ, τὴν δόκησιν μεμνημένην αὐτοῦ, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν οἱ τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνόν ἐκ οἷόν τε ἡλικιώτας ἐξικέσθαι πρὸς τὸ προκείμενον ἆεθλον, οἰχομένους ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην δόκιμον γενόμενα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡλικίης τοὺς αἰεὶ βασιλέας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μοῦνον " μηχανᾶσθαι τοῖσι μητέρα Σκύθῃσι. Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ " ἄτερος λόγος ἔχων ὧδε· (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκειμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμεσθαι Σκύθαι, αὐτοὶ λέγοντες τοπαλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, δρμηθέντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς σφέων τῷ ὁρμῇ μεγάλῃ. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐνίστασθαι μὲν ἀμφοτέρας, μᾶλλον δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τοῖσι μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι χωρίον εἴη, μηδὲ " περὶ πολλοῦ ποιέεσθαι κινδυ-

Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierem dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, servavi: tu earum servatarum pretium mihi persolvisti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleverint, expone quid facere debeam: nunquid hîc 1 habere domicilium, (nam ipsa hujus regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleviſſe videris, si ita facies non delinques: quem animadverteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu hujus regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, cum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque X
ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque utrunque mulieri tradidisse, arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, uni, Agathyrso: 2 sequenti, Gelono: 3 novissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleverunt, eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero qui rem complexus esset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hanc usque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in XI
Ponto referunt. ¶ Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas 4 pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed invadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno invaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: utraque quidem valida, sed regum meliore. nam populus sentiebat abstinendum bello, nec oportere adversus multos *pugnando* adire

μηχανᾶσθαι
ἄλλος
πρὸς πολλοὺς

periculum:

1 Dare illis domic. 2 *Id est*, Ætate proxima. 3 Natu minimo, 4 Nomadas,

periculum: at reges, pro regione cum invaſoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cenſeret ſine prœlio demigrandum, tradita invaſoribus regione: reges vero, in ſua potius patria occumbendum, nec una cum plebe fugiendum cenſuiſſe, quot bona habuiſſent, & quot mala evidentia habituri eſſent patria profugi, reputantes: hæc illos ſentientes, inter ſe decertaſſe, utroſque numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidiſſent, fuiſſe à populo Cimmeriorum ſepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc ſepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migraſſe: quam deſertam ſuperveni-
XII entes Scythas occupaviſſe. Extantque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tum portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ eſt, & Boſphorus qui Cimmerius appellatur. Conſtat autem Cimmerios [1] in Aſiam fugiſſe Scythas, & Cherſonneſum condidiſſe, ubi nunc Synope Græca urbs ſita eſt. Apparet etiam Scythas in perſequendis illis Mediam intraſſe, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter ſemper ſecundum mare tenebant: Scythæ autem ad eos dexteram Caucaſum habentes inſequebantur, donec ingreſſi ſunt Mediam, itinere in mediterranea con-
XIII verſo. ¶ Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorumque narratio: Ariſteus quidam Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius, memoravit ſe Phœbo inſtinctum veniſſe ad Iſſedonas: & ſupra hos incolere Arimaſpos, viros unoculos: & item ſupra hos eſſe grypas, qui aurum aſſeruent: ac ſuper hos eſſe Hyperboreos, *id eſt ſuperaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaſpis autoribus, aſſidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaſpis exterminari Iſſedones, ab Iſſedonibus Scythas. A Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad auſtrale mare incolebant, regionem relinquere. Itaque ne Ariſteus quidem cum Scythis de ea regione conXIV ſentit. Qui unde fuerit, qui hæc retulit, dictum eſt à me: ſed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneſo & Cyzico audierim. Ariſteum aiunt, quum nullo ſuæ civitatis eſſet inferior genere, ingreſſum in Proconneſo fullonicam officinam, deceſſiſſe: fullonemque, occluſa officina, abiſſe denunciatum rem propinquis defuncti.

νδύειν· τὴν δ' ἐπὶ βασιλήων, ἀμφισβητέειν περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. ἔφασαν δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι ἔπι τοῖσι βασιλεύεσι τὸν δῆμον, ἔπι τῷ δήμῳ τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλόμενος ἀμαχητὶ, τὴν χώρην παραδιδόναι τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαιρέαντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους ποιησαμένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας κατ' ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καί σφεων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δέ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηΐη Κιμμερίη. ἔστι δὲ ἡ χώρη ἔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. 143

φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισαι. φανεροὶ δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς ὃ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. Οὗτος μὲν ἄλλος ξυὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων λόγον εἴρηται. τὰ λεγόμενα

ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, πτοιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος ἐὼν ἐς αὐτοὺς· Ἰσσηδόνων δὲ ὑπερνικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ὀρτίζεσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ὑπὸ δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ὀρτὴν τὴν νοτίην θάλασσαν, ὑπὸ Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω ὦδέ σφι συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅδε μὲν ἔλεγε Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἰπὰς, εἰρηται. τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἥκουον λόγον ἐν τῇ ποιήσας, εἴρηται.

Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέα γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν ὑδενὸς γένεος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς γναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν γναφέα κατακληίσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχέσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τοῦ νεκροῦ.

[1] *Id eſt, In Aſiam veniſſe quum fugerent Scythas.*

ἐσκεδασμένου ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντελαμβάνεσθαι ἀμφισβητέοντα· τοὺς δὲ περιστάντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ περιφορέα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, ἔτε τεθνεῶτα, ἔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην· μετὰ δὲ ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὖτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δεύτερον Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι γάρ φασι αὐτὸν Ἀριστέα φανέντα ἐς τὴν χώρην σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέα τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτοῖς οἱ ἕπεσθαι τὸν νῦν ἐὼν Ἀριστέην· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ· καὶ τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πεμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνδρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ὅπερ ἐλέχθη. καὶ νῦν ἔστησε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ' αὐτὴν τὴν ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς περὶ ὁ λόγος ὁδὸς ὥρμηται λέγεσθαι, ὑπὸ εἰς οἴδε ἀτρεκέως ὡς ὅ, τι τὸ κατύπερθε ἔσχ. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, τοσοῦτον ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμιον ἐποιεύμενος, οὐδὲ φησὶ περιστερὴν Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως οἶδε μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῆς θαλάσσης μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης)

Dissipatoque jam per urbem rumore Aristeum esse vita functum, 1 superveniſſe sermoni de hac re disputantium; quendam Cyzicenum, ex urbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo asseveraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec vivum comparuisse nec mortuum. septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus evanuisse. Hoc istæ civitates commemorant: 2 quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum evanuit Aristeus, quemadmodum conjiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inveni. Metapontini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, jussisse aram Apollini extrui, & juxta eam erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quod diceret Apollinem ad eos 3 solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse corvum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum evanuisse. Eoque aiunt Metapontini se Delphos ad deum misisse scisciatum quodnam illud hominis esset 4 proloquium, sibique jussisse Pythiam ut dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes 5 perfeciſſe. Et nunc statua extat cognomine Aristei, juxta aram ipsam Apollinis, in foro extructam: circumstantibus utrinque lauris. Hæc de Aristeo hactenus. ¶ Regione autem de qua nos dicere institueramus, quænam sunt ulteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui se diceret nosse quod ipse vidisset. Ac ne Aristeus quidem ipse (cujus paulo ante feci mentionem) in iis quos fecit versibus, ait se ultra Issedones processisse: sed ulteriora fando sibi esse cognita, quod Issedones diceret ista commemorare. Verum nos, quoad 6 longissime rem investigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Borysthenarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ est maxime medium)

Cyzicenum quendam, ex Artace urbe venientem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyrizum, & cum eo colloquutum esse. Qua de re dum pertinaciter contenderet, propinquos mort. 2 At ista Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecent. 3 Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo venisset, 4 Visum, 5 Præstitisse. *Vid*, effecta reddidisse. 6 Pœnitissime primi

primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt*, *è Grecis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum utrique cum 1 in cæteris ſervant ritum Scytharum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lente, milio. Supra Halizones autem incolunt Scythæ aratores, 2 qui non ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrendum. Supra hos incolunt Neutri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantum nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hæ quidem nationes juxta flumen Hypanin colunt, ac occidentalem partem Boryſthenis. Verum tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitant Scythæ agricolæ, quos Græci qui 3 ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi vero ſe Olbiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ 4 colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, trium dierum itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: 5 eum vero qui ad ventum aquilonem, undecim dierum navigatione, Boryſthenem verſus. tractus autem qui ulterior eſt, in multum ſane ſpatii deſertus eſt. Ultra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt*, *virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſerta jam proculdubio omnia, nec ulla gens, quantum nos ſcimus. At horum Scytharum qui agricolæ ſunt plagam quæ ad auroram vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythæ nomades, *id eſt*, *pecuarii*, incolunt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, auroram verſus, ad Gerrhum uſque flumen. Trans Gerrhum autem ſunt 6 ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſervos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidem ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora vero, ad foſſam 7 quam dixerunt iſti qui à cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt*, *præruptæ*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad ventum aquilonem, Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta

XVIII

XIX

XX

ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπερβάντι δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. ἔστι δὲ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα καὶ ταυτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ μέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσει σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσει. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νεύρων δὲ τὸ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν Ὑπάνιν ποταμὸν ἔστι ἑλύνεα πρὸς ἑσπέρεω τῇ Βορυσθενέϊ. Ἀπὸ δὲ Ἀβαρίος τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης, πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. ἔστι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ὁδὸν τριῶν ἡμερέων κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τὸν ἔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι ἐπὶπολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ ἐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, Ἀβαρίτι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, ἔτε τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀρῶντες· φιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα δὴ τὰ καλέομενα βασιλήϊά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γλυμμένοι ὦρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος τὸ ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω ἄνεμον τῶν βασιληΐων Σκυθέων οἰκέουσι Μελαγχλαίνοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὰ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος γένος

1 In cæteris quidem ritum Scytharum ſervant, ſed frumentum ſerunt & edunt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium. 2 Qui frumentum non ad veſcendum ſerunt, ſed ad vendendum. Sup. 3 Ad Hypanin fluvium incol. 4 Colunt, orientem quidem verſus, trium dierum iter. 5 Boream autem verſus, dierum undecim, ſecundo flumine Boryſthene. 6 *Vel*, Ea quæ vocantur regiæ, *ſub.* domus. 7 Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorum videlicet facta fuit ſupra mentio.*

ὄξι ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ πόταμον διαβάντι, ἐνέπι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῆ Λαξίων, Σαυροματέων ὄξι, οἳ ἀπὸ τῦ μυχῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἔϋσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπὲρ οἰκέυσι δὲ τέτοισι δευτέρη λάξιν ἔχοντες Βυδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλην παντοίην. Βυδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέω, ἔστι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδὸν. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. Ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τέτοισι οἰκέουσι τοῖσι αὐτοῖσι τύποισι κατημμένοισι εἰσὶ τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι. καὶ ἔστι ἀπὸ θήρης ζώοντες τοιῷδε τρόπῳ λοχᾷ ὅταν δένδρεον ἀναβάς. πάντα δὲ ἔστι πεινα κατὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἔπι γαστρὶ κεῖσθαι, τυπευόπους ἕνεκα, ἵππος δὲ ὄξι, καὶ κύων· ἐπειδὰν δὲ ἀπὸ δένδρεου τοξεύσας, βοδίου ἔπι τὸν ἵππον, διώκει καὶ ὁ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τέτων, τὸ πρὸς τὴν νῶ ἔτι ἀποκλίνοντι τετραμμένον οἰκέυσι Σκυθέων ἄλλοι, ἀπὸ τῆ βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ ἔτω ἀπικόμενοι ἐς τέτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τέτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἔστι ἡ καλαλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγαιος· τὸ δ' ἀπὸ τέτε, λιθώδης τε ὄξι καὶ τρηχέη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχέης χώρης πολλὸν, οἰκέυσι ὑπώρεαν ἐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροὶ, ὁκ ἠλεπῆς γενόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοὶ καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῆ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποιητὴν μὲν ἔνεμα τῷ δενδρέῳ ἀπὸ ἔζωσι, μεγάλον δὲ κατ' ουκίλου μάλιστά κη· καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει. τέτο ἐπὰν γένηται πέπον, σακκέυσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δ' ἀπ' αὐτῦ παχὺ καὶ μέλαν. ἔνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντι ὄξι ἀχυ· τέτο δὲ καὶ λείχυσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνυσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτῦ τῆς τρυγὸς πλακόεντας σιτεόνται. πρόβατα γὰρ σφι ὀ πολλά ὄξι· ὀ γὰρ τι καὶ νομὰς ἀγαθὰς νομάδι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοικῆται, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πίλυ. τέτυς ἐόντας ἀδικέειν ἀνθρώπων ἱεροὶ νομίζονται εἶναι. ἐόντα τι ἀρηΐον ὅπλον ἐκτήσαντο. καὶ τῦτο μὲν, πᾶσι περιοικέυσι ἔστι εἰσὶ οἱ τὰς ἀγορὰς ἀγαιρέοντες· τῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφύγῃ ἐς τέτυς,

hominibus regio, quantum nos ſcimus. ¶ Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, 1 ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolunt tractum qui ſpectat aquilonem, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tam agreſtibus quam fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terram colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & 2 propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomen inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus quæ per omnem regionem frequentes ſunt, inſidiantur. ſingulis autem adeſt canis, & item equus, in ventrem cubare edoctus, humilius ſubſidendi gratia. Ubi quis igitur ab arbore feram viderit, ſagittaque perculſerit, conſcenſo equo illam perſequitur, comitante cane. Super hos auroram verſus, incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum pervenerunt. Ad hos uſque Scythas omnis regio Scythica eſt campeſtris, & ſpiſſi ſoli: reliqua dehinc lapidoſa atque ſalebroſa. Cujus regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolunt ſub excelſorum montium radicibus homines qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calvi, mares pariter & fœminæ, ſimis quoque naribus, & ingenti mento: propriam quandam vocem edentes, Scythicam geſtantes veſtem: ex arboribus victitantes. cui generi arboribus nomen eſt Ponticum, magnitudo fere eadem quæ fico, fructus fabæ inſtar nucleum habens. Id ubi maturaverit, veſtibus 3 imprimunt, & quod ab eo craſſum & nigrum defluit, nomine aſchy, id & linguunt, & lacte commixtum potant. ex ipſius quoque craſſitudinis fæce maſſas ad eſum componunt. Neque enim multum eſt iis pecorum, utpote non ſtudioſis rei pecuariæ. Sub arbore quiſque cubat: per hyemem quidem, ubi arborem pileo albo firmoque contexerint: per æſtatem vero, ſine hoc pileo. His nemo mortalium injuriam infert. ſacri enim dicuntur eſſe: nihilque Martiorum armorum poſſident. Iidem & finitimorum controverſias dirimunt, & quiſquis ad eos confugit,

XXI

XXII

XXIII

1 Sed prima quidem portio eſt Sauromat. *vel, fors.* 2 *Idiom. quod ſupra tertiis* ſeparata. 3 Excolant. is à ne-

is à nemine læditur. Nomen eis eſt Ar-
XXIV gippæi. Ad hos uſque calvos ingens quoquoverſus proſpectus eſt regionis & gentium, quæ in conſpectu ſunt ex Borysthenis atque ex aliis Ponticis emporiis. Scythæ qui ad eos commeant, per ſeptem interpretes totidemque linguas
XXV perveniunt. Horum tenus notitia rerum habetur: at quod ſupra illos calvos eſt, nemo pro comperto reterre poteſt. nam montes editi atque prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Iſti tamen calvi referunt, (quæ apud me fidem non habent) incoli montes ab hominibus capripedibus: quos ubi tranſieris, eſſe alios qui ſenos menſes dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram calvis eſt, ab Iſſedonibus habitari ſine ambiguitate compertum eſt. Ille vero ſuperior qui vergit ad aquilonem, 1 tam Iſſedonibus quam calvis ignotus eſt, niſi qua-
XXVI tenus iſti ipſi dicunt. ¶ Iſſedones porro talibus moribus uti feruntur: Quoties pater alicui deceſſit, omnes ejus propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactaverunt concideruntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in convivium accipiuntur, commixtiſque omnibus carnibus convivium exhibent. Caput autem defuncti 2 denudatum purgatumque inaurant, eoque pro ſimulacro utuntur, agentes illi quotannis majores hoſtias ceremoniaſque. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Dicuntur præterea & iſti juſti eſſe, & ipſorum uxores peræque fortes ac viri. Hi & ipſi cog-
XXVII noſcuntur. Quod ſupra hos eſt, ibi aiunt Iſſedones eſſe homines unoculos, & grypes auri cuſtodes. Hoc ab eis acceperunt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythice eos appellamus Arimaſpos. nam arima Scythæ unum vocant, ſpu vero oculum.
XXVIII Omnis autem quam dixi regio, adeo infeſtatur hyberna ſævitia ut octo menſibus tolerari non poſſit: tale illic gelu eſt. 3 ſicubi aquam effundas, modo facias ibi lutum, facies autem ſi illic ignem accenderis. Ibidem quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Boſphyrus: ſuper quam glaciem omnes qui intra foſſam incolunt Scythæ exercitus ducunt, & plauſtra agunt trans mare uſque ad Indos. Ita vis Hyberna octo menſibus perſtat, quatuor tamen menſibus reliquis frigora illic ſunt. Ubi etiam quam in cæteris regionibus conditionem habet hyems.

ὑπ' ἀδενὸς ἀδικέεται· ὄνομα δὲ σφι ἐστὶ *Ἀργιμπαῖοι. Μέχρι μέν νυν τῶν Φαλακρῶν τουτέων, πολλὴ φαινομένη τῆς χώρης ἐστὶ, καὶ τὰ ἔμπροσθεν ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τοῦ ἐστὶ χαλεπὸν ὁτέῳ πιθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τὰ ἐς Βορυσθενεός τε ἐμπορίη καὶ τὰ ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, διὰ ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ διὰ ἑπτὰ γλωσσέων ἀπαρτέονται. Μέχρι μὲν δὴ τουτέων γινώσκεται. τὸ δὲ τὰ Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· ὄρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀπατάμνει ἄβατα, καὶ οὐδεὶς σφεα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ ἔφασι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ ὄρεα ἀγριόποδας ἄνδρας· ὑπερβάντι δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι, οἳ τὰ ἑξάμηνον καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὰ ἀρχίω· ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰασσδόνων οἰκεόμενον· τὸ μέν τοι κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τὰ Φαλακρῶν, οὔτε τὰ Ἰασσδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λέγονται. Νόμοισι δὲ Ἰασσδόνες, τοῖσι δὲ λέγονται χρᾶσθαι. ἐπὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταλαμόντες τὰ κρέα, καταλάμνουσι καὶ τὰ τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὰ δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρεώμενοι, θυσίας μεγάλας ἐπετείους θυσιάζουσι. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ ὅτοι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ ὅτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὰ κατύπερθε, Ἰασσδόνες εἰσὶ οἱ λέγουσι μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι. ὧδε δὲ τουτέων Σκύθαι θωμάζοντες λέγουσι· ὡς δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπὰ δὲ, τὸ ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη ἔτεα δὴ τοι ὀκτὼ ἔνθα τὲς μὲν ὀκτὼ τοῦ μηνὸς ἀφόρητος οἵη γίνεται κρυμὸς, ἐν τοῖσι ὕδωρ ὀκχέας, πολὺν ἂν ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πολύν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ὅπου τε κρυστάλλου οἱ ὑπὸ τοὺς πάγους Σκύθαι καταοικημένοι τραπέονται. καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τὴν Ἰνδύν. ἔστω μὲν δὴ τὲς ὀκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τὲς δὲ ὑπολοίπους τέσσερας ψῦχος αὐτόθι ἔστι. κεχωρίσται δὲ ὁ τοῦ χειμῶνος τὲς τρόπος πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. 146

1 Neque ab illis calvis neque ab Iſſedonibus *habitari* comperitur, 2 Pilis nudatum 3 Quibus ſi aquam eff. lutum non facies: facies au. *Ἀργιμπαῖοι. Salmaſius Exercit. Plinian. p. 209.

ἐν τῷ τλὼ μὲν ὠρείλω ὐκ ἔει λόγυ ἄξιον ἐόδν, τὸ ὃ θέρ⊙., ὗον ὐκ ἀνίει. βρονταί τε ἤμ⊙. τῇ ἄλλῃ γίνονται, τινικαῦτα μὲν ὐ γίνονται, θέρεος ὃ ἀμφιλαφέες· λὼ ὃ χειμ⊙. βροντὴ γίνηται, ὡς τέρας νενόμισαι θωϋμάζεσι· ὡς ὃ κὴ λὼ σεισμὸς γίνηται λὼ τε θέρεος λὼ τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋμάζεται. ἵπποι ὃ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι ὃ ὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τλὼ ἀρχλώ. τῇ ὃ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἐσεῶτες ἀπισφακελίζουσι, ὄνοι ὃ κὴ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι κὴ τὸ γλύος τῆς βοῶν τουτωθόλυ θλᾶ ταῦτα ὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μυ τῇ γνώμῃ κὴ Ὁμήρυ ἔπ⊙. ἐν Ὀδισσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύλν, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ πλέθυσι·

ὀρθῶς εἰρημλόν, ἐν τοῖσι θερμῇσι ταχὺ ὠθαλίνεθς τὰ κέρεα· ἐν ὃ τοῖσι ἰχυροῖσι ψυχεσι ἢ ὐ φύειν κέρεα τὰ πίνεα ἀρχήν, ἢ φύονλα, φύειν μήλις. Ἐνθαῦτα μὲν νυν θλᾶ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω ὃ (προθυμήθη ἐξήησε κὰς δή μοι ὁ λόγ⊙. ἐξ ἀρχῆς ἐδίζετο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ ὐ δυνέαται γίνεθς ἡμίονοι, ἔτε ψυχρὸ τὸ χώρυ ἐόντος, ἔτε ἄλλυ φανερὸ αἰτίυ ὐδενός. φασὶ ὃ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ὐκ καταίρης τὸν ὐ γίνεσθαι σφι ἡμίονυς· ἀλλ' ἐπεὰν τροσίῃ ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππυς, ἐξελαύνυσι ἐς τὲς πλησιοχώρυς αὐτάς· κὴ ἔστι τά σφι ἐν τῇ τῆς πέλας ὕπεισι τὲς ὄνυς, ἐς ἃ ἂν χῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα ὃ ὀπίσω ἀπελαύνυσι. Περὶ ὃ τῆς πτερῶν, τῆς Σκύθαι λέγυσι ἀναπλεων εἶν τὸν ἠέρα, κὴ τυτέων εἵνεκα ὐκ οἷοί τε ἦμεν ἔτι ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρυ, ἔτε διεξιέναι, τλώδε ἔχω φρὶ αὐτέων τλὼ γνώμλυ· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι ὃ τῷ ἠέρεος ἢ τῷ χειμ⊙., ὥσπερ κὴ εἰκός. ἤδη ὧν ὅστις ἀγχόθεν χόνα ἀδρὴν πίπτυσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω. ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτερύσι. κὴ θλᾶ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βορλῶ ὄρεα τῆς ἠπείρυ ταύτης. τὰ μὲν οὖν πτερὰ, εἰκάζοντας τλὼ χόνα, τυὺς Σκύθας τε καὶ τὲς περιοίκυς δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν τὰ λέγεται, μακρότατα εἰρηται. Ὑπερβορέων ὃ πέρι ἀνθρώπων ὅτε τι Σκύθαι λέγυσι ἐόδν, ὅτε τινες ἄλλοι τῆς ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, ὐδ' ὅτοι λέγυσι ἐόδν. ἔλεγον γὰρ ἂν κὴ Σκύθαι,

nam quum tempus pluendi eſt, nihil ibi quod ſit ullius momenti, pluit: æſtate pluere non ceſſat. 1 Quinetiam tonitrua cum alibi, tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua pro oſtento habetur. terræmotus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli aſinique neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi ſtantes in gelido equi tabeſiant, aſini vero ac muli durent. Et hæc XXIX
mihi videtur eſſe cauſa cur omnino cornua bovino generi non ſuccreſcant: aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſea, quod ita habet,

Et Libyen, ubi ſunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum eſt, in locis calidis mature cornua, exiſtere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecoribus cornua aut ſi oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter XXX
frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus ſit frigidus, neque ulla alia cauſa appareat. Aiunt Eleenſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe: quumque tempus adventat conceptus equarum, ſe in loca finitima illas educere: ibi poſtquam admiſerint aſinos, 2 dumque conceperint, tunc rurſus eas reducere. De XXXI
pennis autem quibus aiunt Scythæ oppletum eſſe aerem, & idcirco non poſſe proſpici longius continentem, nec ulterius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: 3 Quod ultra eam regionem aſſidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate quam hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentem nivem copioſam liquet quod dico) nix pennis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt ejus continentis loca quæ ad aquilonem ſpectant. Eoque opinor, pennas nivem eſſe interpretantes Scythas ac circumjectas gentes, ita loqui. Verum 4 ea quæ reperiuntur, longiſſime dicta ſunt. ¶ De Hyperboreis XXXII
autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii ulli illic incolentium memorant, præter Iſſedones: ne ipſi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc,

1 Tonitrua quo tempore ſunt alibi, ibi non ſunt, at æſtate frequentia exiſtunt. Quòd ſi hyeme *&c.* 2 Et gravidæ fuerint, tunc rurſ. 3 Quæ ſunt ultra hanc regionem loca, ſemper nivoſa ſunt, minus tamen (ut rationi conſentaneum eſt) æſt. quàm hyeme. Jam vero quiſquis cadentem copioſam nivem intuitus eſt comminus, intelligit quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt. 4 Quæ commemorantur *ab aliis*, latiſſimè expoſita ſunt.

quem-

quemadmodum de unoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera
XXXIII fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata veniisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per singulos ad 1 occasum usque: atque illinc meridiem versus dimissa, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, pervasisseque in Euboeam, & oppidatim usque ad Carystum: ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt perveniisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent:
nunc Peripherees vocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirent, indigne ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assidue mitterent non reciperent. Ita mississe qui ferrent ad confines suos sacra in stipula tritici ligata, juberentque illos considerate mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deveniisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animadverti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ip-
XXXIV se vidi eas facientes. Cæterum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis utrique crinibus: quas 2 puellæ quidem fuso involutos, supra monumentum deponunt: pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleaque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ
XXXV virgines. Aiunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu muturando instituerant, Argin vero & Opin una cum ipsis deis advenisse,

ὡς χ' ὧδε τῆσ μυνοφθάλμων λέγωσι. ἀλλ' Ἡσιόδῳ μὲν ὅτι ὧδε Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι· ὁ χ' Ὅμηρος ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δ' ἔτι πλείω ὧδε ἀυτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμβλοι ἱερὰ " ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δ' Σκυθέων ἤδη δεκαμένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκάστους ἔθνεα τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δ' τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορθμεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δ' ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ὀκλιτῶσι Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ δὴ τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δ', ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ ὧδε λέγουσι ἐς Δῆλον· πρώτων δ' τοὺς Ὑπερβορέας πέμψαι φερούσας τὰ ἱερὰ δύο κόρας, τὰς ἐνόμιζον Δήλιοι ἔτι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δ' αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέας τρεῖς ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τοὺς οἱ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δ' τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δείσαντι ποιδυμόν, εἰ σφέας αἰεὶ καὶ καλάμῳ ἕλαι, ἀποστέλλουσι μὴ ἀποδέκεσθαι, ὧδε δὴ φέρουσι ἐς τοὺς ὅρους καὶ τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύουσι προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνεος. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· Οἶδα δ' αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱρῇσι τόδε ποιδυμον προσφερὲς τὰς " Θρήϊσσας· καὶ τὰς Γαρηδόνας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, ἐκ ἄνδρὸς πυρῶν καλάμης θύσασαι τὰ ἱερά. καὶ ταῦτα μὲν δὴ οἶδα ταύτας ποιθύσας. Τῆσι δ' παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ἐπὶ τὸ σῆμα πιθεῖσι. τὸ δ' σῆμα ἔστι ἐσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἐπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν τριχῶν, πιθεῖσι καὶ ἔστι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλιων οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ " αὐτοὶ καὶ τοῦτο " Ἄργιν τε καὶ τὴν " Ὦπιν ἐούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, κατ' τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀντιφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δ' " Ἄργιν τε καὶ τὴν " Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι·

ἐνδεδεμένα

Θρηϊσσας

αὐτοὶ τοῦτοι

Ἄργιν

καὶ, Ἐκαέργην

Ἄργιν

1 Occasum versus longissime Adriam usque. 2 Puellæ quidem ante nuptias. fuso involut.

καί σφι τιμὰς ἄλλας δεδόδαι πρὸς σφέων. ἀγείρειν γὰρ σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ ἐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλλὶς ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. ὧδε δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. οὗτος δὴ ὁ Ὠλλὶς καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθών, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τῷ μηρίων καταγιζομένων ὑπὲρ τῷ βωμῷ, τοῦτο σποδὸν ταύτῃ ἐπὶ τοῦτο δήκαι τῆς Ὠπός τε καὶ Ἄργης Ἀβαρίος ἀναισιμῶσθαι ὑπεβαλλομένου. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἔστι ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς νῶτα τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηΐων ἱστιητορίου. Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων περὶ εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέου, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν οἰστὸν περιέφερε καθ' πᾶσαν τὴν γῆν, ἑδὲν σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι ἀνθρώποι, εἰσὶ καὶ Ὑπονότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γεγραμμένας πολλὰς ἤδη, καὶ ἐδένα νόον ἐχούσας ἐξηκασμένον· οἱ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ, τήν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τίς ἐστι ἐς γραφὴν ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τουτέων δ' ὑπερνοτιοικέουσι πρὸς βορέην ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δ', Σάσπειρες· Σασπείρων δ', Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἐς τὴν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἀπὸ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὴ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκταὶ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, διατέταται ἐς θάλασσαν διά τε τὸν πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαιανδρίου κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέουσι δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μέν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, διατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσικὴ καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη ἡ λίγυ-

hoſque illis alios honores donaſſe. Ad eas enim 1 congregari cœtum mulierum quæ hymnum canant, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos inſulanos & Iones, cœtus agere inſtituiſſe, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetuſtos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) 2 dum cinis qui ſupra ſepulchrum eſt Argis & Opis, diſpergitur ſuper infinitam ægrotorum turbam qui ad aram ſunt. Eſt autem ſepulchrum earum poſt Artemiſium, ad auroram ſpectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum ſit. Nam de fabula Abaris, qui fertur eſſe Hyperboreus, nihil dico: qui ſagittam dicitur per univerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens. Quod ſiqui ſunt Hyperborei, *id eſt ſuperaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id eſt ſuperauſtrales*. Nempe rideo quum multos video jam deſcripſiſſe ambitum terræ, nullum habentes in exponendo ſenſum, qui Oceanum ſcribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam eſſe orbiculatam, & Aſiam faciunt Europæ parem. Nam ego ſingularum magnitudinem brevi patefaciam, 3 & quanta ſint ſingula ad deſcribendum. ¶ UBI Perſæ incolunt, id ad auſtrale protenditur mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolunt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponam. Hinc aquilonem verſus, ora una à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, uſque ad Sigeum Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adjacet, protenditur ſecundum mare ad promontorium uſque Triopium. Incolunt autem in ora hac hominum nationes triginta. talis eſt una ora. Altera vero, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrum mare, quod & Perſicum vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinitque in ſinu Arabico. etſi non deſine-

XXXVI XXXVII XXXVIII XXXIX

---

1 *Videtur potius* ἀγείρειν *ita ſumi ut quum de matre deorum dicitur, unde* μητραγύρται. *Sic & ſtatim poſt.* 2 Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc conſumi in conſpergendo Opidis & Argidis ſepulcro. Eſt autem ſep. 3 Et quales ſint ſingulæ, quantum ad deſcriptionem attinet.

ret, niſi

ret, nisi ob id quod Darius è Nilo rivos in illum sinum induxit. A Persis ad Phœnicem tractus amplus est ac multus. A Phœnice hæc ora tendit secundum hoc mare per Syriam Palæstinam & Ægyptum, in qua terminatur: intra quam tres sunt duntaxat nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis occasum versus in Asia con-
XL tinentur. Quæ supra Persas sunt & Medos & Sapires & Colchos, auroram versus & solem orientem, hinc mari rubro alluuntur: aquilonem autem versus, à mari Caspio, & flumine Araxe, qui contra solem orientem fluit. Porro India tenus habitatur Asia. Illinc jam auroram versus deserta sunt: nec qualia sint dice-
XLI re quispiam potest. Et Asia quidem talis & tanta est. ¶ Libya autem in altera ora est. ab Ægypto enim jam excipitur. Hæc ora circa Ægyptum jam angusta est, nam ab hoc mari ad rubrum intercapedo est centum millium ulnarum, quæ efficiunt mille stadia. Ab his deinceps angustiis spatiosa sane ora excipit quæ Libya dici-
XLII tur. Itaque admiror eos qui distermina-runt atque distinxerunt Libyam, Asiam, Europam: inter quas non parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine vero non videtur mihi comparari digna. nam Libya seipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat ubi Asiæ contermina est, Neco Ægyptiorum rege, eorum quos novimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit navibus quosdam Phœnices, præcipiens ut transvecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale usque mare, atque ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari solventes, abierunt in mare australe: qui quum autumnus advenisset, applicitis ad terram navibus sementem faciebant 1: ut assidue Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento navigabant. Ita biennio consumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, sed forte apud aliquem alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya pri-
XLIII mum est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum

σα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τ' κόλπον τ' Ἀραβίον, ἐς τ' Δαρεῖος ὀκ τ' Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χώρ(α) πλατὺς κ) πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει δι' τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐσχατέ τε Συρίῃ τῇ ἐσχατέ τῇ Παλαιστίνῃ, κ) Αἴγυπτον, ἐς τῇ τελευτᾷ· ὀν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μοῦνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ 148
Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τ' Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. Τὰ δ' κατύπερθε Περσέων, κ) Μήδων, κ) Σαπείρων, κ) Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε κ) ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα, πρὸς βορέω δ' ἡ Κασπίη τε θάλασσα, κ) ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι μὲν τῆς Ἰνδικῆς οἰκεέλαι Ἀσίη· τὸ δ' ἀπὸ ταύτης," ἔρημον ἤδη κ) ἔρημος τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, ὐδ' ἔχει ὐδεὶς φράσαι οὔτ' δή τι ἐστί. Τοιαύτη μὲν κ) τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ὀν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ὀνομάζεται. κ) μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δ' ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὧν τοὺς διαιρεσάντων κ) διελόντων Λιβύην κα) Ἀσίην κα) Εὐρώπην. ἐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὖρος δ' πέρι, ὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτὴν, ἐοῦσα θαλάσσης περίρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην ἐρίζει· Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ὀκ τοῦ Νείλου διέχευσαν ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ὀπισθεμβολέοντας ἐς τὸ ὄπισθε δι' Ἡρακληίων στηλέων ὀκπλέειν ἐως ἐς τ' Βορηΐην θάλασσαν, κ) ὕπως ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὧν οἱ Φοίνικες ὀκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τ' Νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ "ἡμοι γίνοιτο τὸ φθινόπωρον, προσχόντες ἂν ἐς τὴν ἐρημίην τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες ἡμοίατο, κα) μισσεσθον τὸν ἀμητὸν· θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλήιας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. κ) ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἄλλῳ δὲ δή τῳ, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. ὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ" Σατάσπης γὰρ ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ "Σατάσπης γὰρ ὁ Τεάσπιος

1 In quamcunque Libyæ partem navigantes pervenissent: messemque expectabant. Quum autem messuissent, oram solverunt. Ita biem.

Ἀχαι-

Ἀχαιμενίδης ὁ περιέπλωσε Λιβύην, ἐὼν αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἆεθλον. συγγενέα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντα αὐτοῦ ἅμα ταύτῃσι τῇσι αἰτίῃσι ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρῃήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ὑπὲρ ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναστρέψειν ἔσεσθαι περιπλώοντα, ἐς ὃ ἂν ἀπίκηται, περιπλέων αὐτήν, ἐς τὸ Ἀραβίων κόλπον. συνεχώρησαν δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας τοὺς ἀπ' ἐκείνου, ἔπλεε τοὺς ἀπὸ Ἡρακλείας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ ἔνομα ἔστι Σολόεις Σολόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τοῦ πλόου αἰεὶ ἐδέετο, ἀπαγρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τοὺς περιοικέοντας ἀνθρώπους μικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ παραχρεωμένους· οἵ, ὁκως σφέας καταλοίατο τὴν νῆα, φεύγεσκον πρὸς τὴν ἤπειρον, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ οὐδικέειν ἐόντες, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἀγινέεσθαι παρ' αὐτῶν λαμβάνειν. τοῦτο δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· τὸ πλοῖον τυπόω δὲ ἀδύνατον ἔτι εἶναι προβαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχειν. Ξέρξης δέ οἱ δοκέοντι λέγειν ἀληθέα, οὐκ ὑπετέλεσαν τά τε τὸν προκείμενον ἆεθλον, ἀνασκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ὑπομένας. 149 τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος συνοχωκὼς ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο πάγχυ τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε τοῦ ὑπισάμιος τὸ ἔνομα, ἐκὼν ὑπολήσομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξουρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος ἐστὶ ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν πόλαμον εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ὑπίσχετο λόγῳ ἀληθείῃ ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δ', ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον κατὰ ποτάμιον πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἔνθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς

1 Achæmenidem, qui Libyam non circumnavigavit quum eſſet ad hoc ipſum miſſus: ſed cum navigationis longitudine, tum terræ ſolitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater injunxerat. Etenim vitiaverat filiam virginem Zopyri, filii Megabyzi, quem ad hanc cauſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater ſua, quæ erat Darii ſoror, liberavit: quod diceret ſe majus illi ſupplicium irrogaturam quam rex pararet. quippe neceſſe ei fore pernavigare omnem Africam, dum perveniret ad Arabicum ſinum. His annuente Xerxe, Sataſpes in Ægyptum abiit, ſumptaque illinc nave ac ſociis, navigavit ad columnas Herculis: quibus tranſmiſſis, circumvectus Africæ promontorium nomine Syleos, in meridiem curſum tenebat. Emenſuſque permultum maris intra complures menſes, quum aſſidue pluri tempore opus eſſet, converſo curſu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regreſſus, aiebat ſe in pernaviganda remotiſſima ad quam iſſet ora, vidiſſe homines puſillos Phœnicea utentes veſte, qui, quum ipſi terræ navim applicarent, ad montes ſe fuga proriperent relictis urbibus. Ipſe autem ingreſſus nihil illis injuriæ intuliſſe, pecora tantum illinc accepiſſe. Quod autem totam Africam non pernavigaſſent, hanc cauſam afferebat, quod navigium ulterius procedere non poſſet, ſed retineretur. 2 Hunc Xerxes negans loquutum vera, 3 quod certamen ſibi propoſitum non exolviſſet, in crucem ſuſtulit, irrogata quam deſtinaverat pœna. Hujus Sataſpis eunuchus, audita domini nece, Samum cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam intervertit: cujus nomen quum ſciam, tamen volens 4 obliviſcor. ¶ Cæterum XLIV Aſiæ bona pars à Dario perveſtigata eſt. Is cupidus cognoſcendi ubinam Indus (qui ſecundus omnium fluminum crocodilos præſtat) mare influat, miſit navibus cum alios quoſdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Iſti è Caſpatyro urbe & è terra Pactyia ſolventes, ſecundo flumine auroram verſus atque ſolem orientem navigantes in mare dehinc per ipſum mare occaſum verſus, tricesimo demum menſe tenuerunt eum locum unde rex Ægyptiorum

1 Achæmenidem Libyam non circumnavigaſſe, *id eſt, navigando obiiſſe: quaſi legeretur* λέγοντες ὅτι. *Vel,* λέγοντες *ſeparandum à ſequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediiſſe. 2 At Xerxes, non aſſentiens ipſi, vera eſſe quæ diceret, 3 Quod labore ſibi propoſito non defunctus eſſet, 4 *Id eſt, ſilentio prætereo.*

eos Phœ-

eos Phœnices quos antea dixi, miserat ad Libyam circumnavigandam. Post horum circumnavigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiam (præter eam quæ orientem solem spectat) compertum est parem Libyæ esse. XLV At Europa à nemine investigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an 1 mari claudatur. Longitudine tamen cognoscitur ad utranque accedere. Neque possum conjectura colligere unde, quum una sit terra, trifaria sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: ejusque fines ponuntur Nilus fluvius Ægyptiacus & Phasis Colchus. Alii aiunt esse fines Tanain & 2 Mœotidem, fretumque Cimmerium: sed negant se audisse nomina eorum qui hæc distinxerunt, & unde nomina imposuerint. Jam enim Libya quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya quadam muliere indigena: Asia vero, ab uxore Promethei. quanquam Lydi hoc sibi nomen vendicant, asserentes ab Asio filio Cotys, filii Manei, Asiam appellatam, non ab uxore Promethei. unde & Sardibus 3 familiam quandam esse vocatam Asiadem. Europa autem neque an sit mari circumflua, neque unde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum est: nisi dicamus ab Europa 4 Tyria nomen accepisse regionem: 5 nec ante, sicut cæteras, nomen habuisse. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Africam. Hæc hactenus de his dicta sint. 6 nam quæ XLVI sentimus de his, ea dicimus. ¶ PONTUS autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitissimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ sunt intra Pontum, aut aliquid ad sapientiam pertinens proferre possumus, aut aliquem virum pro erudito habitum novimus, præter Scythicam gentem & Anacharsin. In gente autem Scythica 7 ex omnibus humanis negotiis unum maximum, quantum nos scimus, excogitatum est. at cætera non admiror. Quod maximum ab eis excogitatum, id est, ut neque quispiam qui ad eos se contulerit, aufugere,

τὸς Φοίνικας, τὸς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώσεα Λιβύλω. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδόν τε καταστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. ἔστι δὲ καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνθρώπῳ ὁμοίως παρεχομένῳ τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶς φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδὲν ἔχω συμβαλέσθαι ἔτι ὅτου μιῇ φύσει γῇ, ὀνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ ὁρέονται αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέρη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Τάναϊν πλαμὸν τὸν Μαιήτιν καὶ πρυτανίας τὰς Κιμμερίας λέγουσι. οὐδὲ τοῦτο διευρεσάντων τὰ ὀνόματα πόθεν, καὶ ὅτεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τὸ ὄνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τοῦ Περμηθέος γυναικὸς τοῦ ἐπωνυμίην. καὶ τοῦτο μὲν μεταλαμβάνουσι τοῦ ὀνόματος Λυδοὶ, φάμενοι ἀπὸ Ἄσιος, τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεος, κεκλῆσθαι τοῦ Ἀσίου, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τοῦ Περμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τοῦ ἐν Σάρδισι φυλέτου κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὐδὲν εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶς ἀνθρώπων, οὔτε ὁκόθεν τὸ ὄνομα ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Συρίης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τοῦ χώρου· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, καὶ οὐκ ἀπικνεομένη ἐς τοῦτο τὸ νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ Κρήτης δέ, ἐς Λιβύην. ταῦτα μὲν νυν ὅτι τοσοῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἐστὶ ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χώρεών τε παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. ἔστι γὰρ ἔθνος τοῦ οὐτὸς τοῦ πάντα ὑδὲν ἔχεμεν ἀποβαλέσθαι σοφίης πέρι. ἔστι δὲ ἄνδρα λόγιον οἰδάμεν γηγενόμενον παρὲξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένει ἐν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφάτατα πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲν τοῦτο ἄλλα οὐκ ἄγαμαι· τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ἔτι σφέας·

1 Mari alluatur. 2 *Diversam videtur sequutus lectionem ab ea quæ in vulg. edit. & in nostris vet. cod. habetur.* 3 Tribum 4 *Non Syrinx legit Valla, sed Tyrinx cui lectioni assentiuntur nonnulli etiam vet. cod.* 5 Antea vero nomine carebat, sicut & cæteræ. Utemur enim opinionibus de his receptæ sunt. *Potest tamen & alius esse sensus.* 7 Una rerum humanarum maxima, omnium quas quid ego noverimus, solertissime excogitata est.

ΧΛΥ Ἀσιεω

ΧΛΥΙ Τυρίης

ΧΛΥΙΙ προσαλέσθαι ΧΛΥΙΙΙ λόγιμον ΧΛΥΙΙΙ λεγόμενον

μὴ

μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καὶ ἁλόντας μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ἢ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες ἕωσι, ἱπποτοξόται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι ἢ ὅπῃ ζυγέων, κῶς ἂν εἴησαν ὅτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπορροι περσμίγειν; Ἐξευρήσεις δέ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης ἐπιτηδέης καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐόντων σφι συμμάχων. ἥτε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὐτη, πιώδης τε καὶ ὑγρὸς ἐστί· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τεῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δὲ ἐνομάσοι τέ εἰσι αὐτέων, καὶ περιπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους ἐνομανέω. Ἴστρος μέν, πεντάστομος· μετὰ δέ, Τύρης τε καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τοῦτο ἡμεῖς ἴσμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τοῦτο αὖτε ἐσωτέρης τῆς ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, πολλαμοῦ καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες. Ἀλλὰ μοῦνα γὰρ τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τόν τε Σκύθαι Πύρετον καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντός, καὶ Ἀραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τοῦ ποταμοῦ, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀνακοινοῦται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντός, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὴ Ἀραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, διὰ μέσου τούτεων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· ὅτοι μὲν ἀναπλώοντες ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τοῦ κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέω ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὖρας, καὶ Τίβησις. διὰ δὲ Θρηϊκίης καὶ Θρηϊκέων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀπάρης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Σκίος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. διὰ δὲ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέω ἄνεμον Ἄγγρος ποταμός, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικόν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον. ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος διαδέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέω ῥέοντες ἄνεμον, καὶ ὅτοι ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει.

ἀρότου

ἐκδιδοῖ

1 neque ipſi capi poſſint, aut ne inveniri quidem, ſi nolint, atque deprehendi. Siquidem nullæ ſunt eis urbes, nulla mœnia extructa: domos ſecum ferunt ſinguli: equeſtreſque ſunt ſagittarii, non pane victitantes, ſed ex pecoribus: pro domibus plauſtra habentes: quidni imbelles alióqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem ſunt ab eis inventa cum XLVII opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum ſit campeſtris, ſua ſponte uliginoſa eſt & humida, eamque interfluunt flumina non multo pauciora numero quam in Ægypto foſſæ. Quorum quæ ſunt celeberrima & à mari navigabilia, ea recenſebo. Iſter, quinque oſtia habens: poſt hunc Tyres & Hypanis & Boryſthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Iſti hunc in modum fluunt. Iſter, omnium quos novimus fluXLVIII viorum maximus, ſemper ſibiipſi par tam æſtate quam hyeme fluit, ab occaſu primus omnium qui ſunt in Scythia. ob id omnium maximus quod alii in eum influunt, qui ipſum ingentem reddunt: per Scythiam quidem delapſi, numero quinque. unus quem Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Napares: quintus, Ordiſſus. Horum primo loco dictus fluvius, magnus eſt, & ad auroram fluens, cum Iſtro aquam communicat: minor eſt Tiarantus, ad occaſum magis vergens. 2 Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordiſſus, in Iſtrum infunduntur. Hi ſunt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrſis autem fluXLIX ens unus, Maris, Iſtro ſe immiſcet: ex Hæmi vero jugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibeſis: per Thraciam vero & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interſcindens Hæmum Cius in ipſum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iſte Iſtrum. ita utrumque per ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex regione quæ eſt ſupra Umbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem Alpis, in Iſtrum exeunt. Omnem enim Europam Iſter emetitur (ſumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad ſolis occaſum extremi ſunt, poſt Cynetas) totamque permenſus Europam, ex tranſverſo ingreditur Scythiam.

1 Neque poſſit eos quiſquam nanciſci, ſi inveniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plauſtris habitent, qui non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem &c. 2 Per quorum medium cæt. fl. *vel quos cæterè Interfl.*

His quæ

L His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas ſuas communicantibus, Iſter ſit omnium maximus. nam ſi alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluvius neque fons ingredieus, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Iſter ſibi ſemper par fluit tam æſtate quam hyeme, ob id fit (ut mihi videtur) quod hyeme eſt quantus eſt, aliquantulo major quam ſua natura fert. nam per hyemem paululum in ea regione pluit, ſed ubique ningit. Æſtate vero nix, quæ ſub hyemem decidit permulta, undique in Iſtrum liquefacta dilabitur: eumque implet: nec ipſa ſolum, ſed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æſtatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ ſol ad ſe attrahit quam hyeme, tanto plus aquæ cum Iſtro miſcetur æſtate quam hyeme. Ita quum paria faciat Iſter datis aquis & acceptis, fit ut ſemper videatur ſibi eſſe ſimilis.

LI Ex fluviis ergo qui apud Scythas ſunt, unus eſt Iſter. Poſt hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride ſeparat. ad oſtium hujus incolunt

LII Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen eſt Hypanis ex Scythica veniens, & ex magna palude profluens, circum quam paſcuntur equi ſylveſtres candidi: rectèque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinque dierum navigatione, anguſtus, & adhuc dulcis, ſed mox quatuor à mari dierum navigatione ſane quam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, ut quum ſit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum, & Alizonum, eodem nomine quo locus unde emanat, Scythica lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, ἱραὶ ὁδοὶ, *id eſt, ſacræ viæ.* Apud Alizones autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diverſum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

LIII Quartus fluvius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrum omnium maximus, & noſtra ſententia, non modo Scythicorum fluviorum longe uberrimus, ſed etiam cæteris uberior, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Cæterorum autem uberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accommodatiſſima pecoribus,

τυτέων ὧν τ̃ καλαλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος πολλῷ μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθει ὑπερέχει. ἐς μὲν δὴ τοῦτον ἄτε ποταμὸς, οὔτε κρουνὴ ὠδεμίη ἐσοιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται οἱ. ἴσος δ' αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδέ τι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. τῷ μὲν χειμῶνι ὅσῳ περ ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται μὲν γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δὲ πάντα χρᾶται. τοῦ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, πυκνώσασα πάντοθεν ἐσοιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσοιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπλημύρει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος ὅσῳ δὲ πλέον ἐστὶ ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἢπερ τοῦ χειμῶνος. ἀντιπιδήματα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥστε ἴσον μὲν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἰς μὲν δὴ τὸν ποταμὸν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ θηρίζει τὴν τε Σκυθικὴν καὶ Νομηίδα γῆν. ὅπῃ δέ τι στόματι αὐτοῦ κατοίκηται Ἕλληνες, οἱ Τυρῆται καλέονται. Τρίτος δὲ Ὕπανις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχει νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δ' ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέει ὀλίγον μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρός τε καὶ δεινός. ἐσδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρουνὴ πικρὴ. οὕτω δὴ τὸ ἐὸν μικρὸν, ἡ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὕπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρουνὴ αὕτη ἐν ὁρίοισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρουνῇ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μέν, Ἑξαμπαῖος· κατὰ δὲ Ἕλληνας γλῶσσαν, Ἱερὰ ὁδοί. συνάπτουσι δὲ τὰ πέρατα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὕπανις κατὰ Ἀλαζόνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἐκάτερος ῥέει εὐρυπόρων τὸ μέσον. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὃς ἔστι τε μέγιστός τε μετὰ Ἴστρον τυτέων καὶ πολυαρκέστατος, κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, ἔστι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν. τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομαιοτάτας κτήνεσι παρέχεται,

151

ἰχθύας

ἰχθύας τε ἀρίστους ἁλμυρηιδὸν καὶ πλείστους· πίνεται τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ λευκοῦ· σιτοφορέει τε παρ' αὐτὸν ἄριστα· γίνεται. ποιήτε, τῇ ἂν σπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε δὴ τῷ σώματι αὐτῷ αὐτόματοι πήγνυσι καὶ ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀνταιαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχωσιν, ἄλλά τε πολλὰ θαυμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γερρέων "Γερρέων χώρης, ἐς τὴν παραπλέουσι ἡμερέων 10 πλόος ἐστί, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο, δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τὴν γεωργὸν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. ἔστι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ὅσον δέκα ἡμερέων πλόον νέμοντες. μέγα δὲ τοῦτο τῶν ποταμῶν καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δικαιοῦμαι δέ, οὐδεὶς οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ "Υπανις" ἐς 20 ἐς τὸ ἄλες ἐκδιδ. ταὐτὸ τέλος ἐκδιδύς. τὸ δὲ μεταξὺ τοῦτων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱρὸν Δήμητρος ἐστὶ ἱδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐστὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοικίδαι. παῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τετρώρων ποταμῶν. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ 30 Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑλαίην. παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένει συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπάκυρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὸν ἀπέργων τὸν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέσχισαι μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ 40 τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισαι μὲν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τὸ, περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, ἐρίζει τὸν τε τῆς Νομάδων χώρου, καὶ τὸν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν τοῦ Ὑπάκυριν. "Υπακύρεω. Ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει τὰνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ ὁρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς ὃ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐκβάλλει τῷ οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ ἑνομαζομένοισι ποταμοῖσι ἔστω δήτι οἱ Σκύθαι ἐσιδιδάσκαλοι. τοῖσι δὲ κτίνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ πασέων ποιέων ἐμοὶ ἴδμεν ἰδμὼν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτίνεσι ἔστι καθορᾶσθαι ὅτι ἐστὶ θ' ὕστερος ἔχει. Τὰ μὲν δὴ

necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuaviſſimus, limpidus inter turbidos fluens, juxta quem ſementis optima fit, 1 & herba non ſativa, etiam altiſſima. In hujus quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſponte concreſcit. Præbet idem ingentia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum navigatione uſque ad locum nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamen fluere per ſolitudinem ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierum navigatione accolunt hoc flumen. Cujus tantum ac Nili fontes nec ipſe poſſum, nec ullum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quum ad mare advenit, Hypanis cum eo miſcetur eodem in loco mare irrum pens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, 2 Hyppoleo promontorium vocitatur, ubi delubrum Cereris extructum eſt. Ultra quod delubrum ſub Hypani incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluviis. Poſt LIV hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Borysthenii immiſcetur. Sextus eſt Hy- LV pacaris, qui è palude manans, mediosque Scythas nomadas influens, in mare volvitur, juxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercens Hylæam, & curſum qui dicitur Achillis. Septimus eſt LVI Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Borysthene dirimitur circa ea loca apud quæ Borysthenes cognoſcitur: cui loco nomen eſt Gerrho, diſterminatque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octavus eſt Tanais, qui LVII ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem defunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt. ¶ Gramen LVIII quod in Scythia germinat, omnium quæ nos novimus germinum 3 aridiſſimum eſt: quod ita ſe habere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea quidem LIX

1 Et gramen, qua parte non ſeritur regio, altiſſimum. *Ad verbum*, profundiſſimum. 2 Hippoleon 3 *Videtur aliud legiſſe quam* ἐπιχολωτάτη.

ut quam

ut quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hunc in modum 1 res ſunt eis inſtitutæ. 2 Deorum hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Jovem ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Jovis conjugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cœleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cuncti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Jovem, Papæum: mea ſententia rectiſſime: Tellurem, Apiam: Apollinem, OEtoſyrum: cœleſtem Venerem, Artimpaſam: Neptunum, Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra 3 facienda non putant, præterquam Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cujus à tergo ſtans immolator, amota in primis intula, pecudem ferit, eaque concidente deum invocat cui illam mactat: deinde circumdat laqueum collo, tum injecto baculo circumducit, hoſtiamque ſtrangulat non incenſo igni, 4 non votis nuncupatis, non ſumptis libamentis, ſed ubi pecudem ſtrangulavit, eique pellem detraxit, ad coquendum ſe convertit. Verum quum Scythica regio lignorum ſit admodum inops, hoc ab illis ad carnem coquendam excogitatum eſt: Ubi victimam pelle denudarunt, denudant quoque oſſa carnibus, dehinc illas in lebetes ejus gentes (Leſbiis crateribus affimiles, niſi quod ſunt multo capaciores) injiciunt: ſubjectis atque ſuccenſis oſſibus hoſtiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hoſtiarum in alvos illarum & cum aqua commiſcent, atque oſſa ſuccendunt. Quibus pulcherrime ardentibus, & alvis facile capientibus carnes oſſibus ſeparatas, ita fit ut bos ſe ipſe coquat: & item cætera pecora immolata, per ſemetipſum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolavit, earum atque inteſtinorum 5 libamenta ante ſe porricit. Immolant autem alia pecora, tum præcipue equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti vero ſic priſco ritu apud quoſque tale extruitur templum: Sarmentorum faſces aggeruntur trium in longum latumque ſtadiorum, minoris tamen ſublimitatis: deſuper quadrata

LX

LXI

LXII

μέγιστα ἔστω σφι εὖ πεφρασμένα· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια κατὰ τὰ δέ σφι ἐξηκέστηται. Θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν πρώτην, ἔπειτα δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τήν γε Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. ὀνομάζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστὶη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα καὶ γνώμῃ γε τῇ ἐμῇ καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηϊ τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἐρδόμενον δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτίνεος, ἐσεὼς, σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ τρόφεος, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέεται τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· ἔστε πῦρ ἀνακαύσας, ἔστε καταρξάμενος, ἔστ' ἐπαείσας. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τρέπεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνώσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα δ' ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι περισκελέας, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ ὕδωρ μίξαντες ὀλίγον, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αἴδεται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐφιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοὸς τε ἑωυτὸν ἀζέφει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ πάλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων· τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἑκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συνηνέαται ὅσον τε ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον

μεγιστα ετω σφι ευπρεπεα εστι· τα δε λοιπα νομαια κατα τα δε σφι εξηκεται. θεους μεν μουνους τουσδε ιλασκονται, Ιστιην μεν πρωτην, επειτα δε, Δια τε και Γην, νομιζοντες την γε Γην του Διος ειναι γυναικα. μετα δε τουτους, Απολλωνα τε και ουρανιην Αφροδιτην και Ηρακλεα, και Αρεα. τουτους μεν παντες οι Σκυθαι νενομικασι· οι δε καλεομενοι βασιληιοι Σκυθαι και τω Ποσειδεωνι θυουσι. ονομαζονται δε Σκυθιστι, Ιστιη μεν, Ταβιτι· Ζευς δε ορθοτατα και γνωμη γε τη εμη καλεομενος Παπαιος· Γη δε, Απια· Απολλων δε, Οιτοσυρος· ουρανιη δε Αφροδιτη, Αρτιμπασα· Ποσειδεων δε Θαμιμασαδης. αγαλματα δε και βωμους και νηους ου νομιζουσι ποιεειν, πλην Αρηϊ τουτω δε νομιζουσι. Θυσιη δε η αυτη πασι κατεστηκε τοισι παντα τα ιρα ομοιως· ερδομενον δε ωδε· το μεν ιρηιον αυτο εμπεποδισμενον τους δυο ποδας τους εμπροσθιους εστηκε· ο δε θυων, οπισθεν του κτινεος, εσεως, σπασας την αρχην του τροφεος, καταβαλλει μιν· πιπτοντος δε του ιρηιου, επικαλεεται τον θεον τω αν θυη· και επειτα βροχω περιον εβαλε τον αυχενα. σκυταλιδα δε εμβαλων περιαγει, και αποπνιγει· εστε πυρ ανακαυσας, εστε καταρξαμενος, εστ' επαεισας. αποπνιξας δε και αποδειρας, τρεπεται προς εψησιν. Της δε γης της Σκυθικης αινως αξυλου εουσης, ωδε σφι ες την εψησιν των κρεων εξευρηται. επεαν αποδειρωσι τα ιρηια, γυμνωσι τα οστεα των κρεων· επειτα δ' εσβαλλουσι,ην μεν τυχωσι εχοντες λεβητας επιχωριους, μαλιστα Λεσβιοισι κρητηρσι περισκελεας, χωρις η οτι πολλω μεζονας· ες τουτους εσβαλλοντες, εψουσι υποκαιοντες τα οστεα των ιρηιων· ην δε μη σφι παρη λεβης, οι δε ες τας γαστερας των ιρηιων εσβαλλοντες τα κρεα παντα, και ωδε μιξαντες υδωρ, υποκαιουσι τα οστεα· τα δε αιδεται καλλιστα. αι δε γαστερες χωρεουσι ευπετεως τα κρεα εφιλωμενα των οστεων· και ουτω βους τε εωυτον αζεφει, και παλλα ιρηια εωυτο εκαστον. επεαν δε εψηθη τα κρεα, ο θυσας, των κρεων και των σπλαγχνων απαρξαμενος, ριπτει ες το εμπροσθεν. θυουσι δε και παλλα προβατα, και ιππους μαλιστα. Τοισι μεν δη αλλοισι των θεων ουτω θυουσι, και ταυτα των κτηνεων· τω δε Αρηϊ ωδε κατα νομους· εκαστοισι των αρχηιων εσιδρυται σφι Αρεος ιρον τοιονδε· φρυγανων φακελοι συνηνεαται οσον τε επι σταδιους τρεις μηκος και ευρος, υψος δε, ελασσον· ανω δε τουτου, τετραγωνον

1 Ritus ſunt eis inſtituti. 2 His ſolis diis litant, *vel ſacrificant.* 3 Facere non eſt illis uſu receptum, 4 Non oblatis primitiis, 5 Primitias.

ἐπίπεδον

"ἄπεδεν πεπίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότμα, κατὰ δὲ τὸ ἕν, ὅπη βατόν. ἔπεστι δὲ ἑκάστῳ ἀμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν βότρυσι φορτίων. ἐπισκάπτει γὰρ δὴ αἰεὶ τοῦτο τῷ χειμῶνι. ὑπὸ τούτῳ δὴ τῷ" ὄγκῳ ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος· ἐκ τούτου δὲ τῷ "Αρηι· τῷ ἀγάλματι τούτῳ δὴ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θυτοῖσι. ὅσους δ' ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ δὲ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἐτεροίῳ. ἐπὰν γὰρ οἶνον ὑπαείσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνευείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φορτίων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ ὠδή τε ἱρὴν πιεῦσι πάνδε· τῷ ἀποσφαγέων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσί, ἐς τὸν νέκυα ἐσίσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα" ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. θυσίαι μὲν νυν αὗται σφι κατέστασι. ὑσὶ δὲ ὅτι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τοιοῦτόν σφι ἐν τῇ χώρῃ στέλλουσι. τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται· ἐπὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβάνει τιὴν ἂν λάβωσι· μὴ εἰσενείκας δὲ, οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· ὠκυτάμῳ κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐκσείει. μετὰ δὲ, σαρκίσας βοὸς πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὀργίσας δὲ αὐτὸ, ἀντὶ χειρομακτίου ἑκτῆται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστός ἐστι κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυδε πιεῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χεῖρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ διατείναντες αὐτοῖσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρόν. ἦν ἀρέσκηδόν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ὅπη ξύλων, ἐπ' ἵππων φορέουσι. ταῦτα μὲν δὴ ὅτι σφι νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, ὅτι μὲν πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕνας ὅπη τοῦ ἐνερθεν τῶν ὀφρύων,

153

planities efficitur: tria latera prærupta sunt, quartum acclive, per quod ascendatur. Eo quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatem illa marcescunt. Sub hac congerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cum aliorum pecorum, tum equorum, & plus 1 huic acinaci quam cæteris diis. Ex captivis centesimum quemque immolant, non eodem quo pecora modo, sed diverso. nam ubi eorum capitibus vinum libaverunt, ipsos intra quoddam vas jugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundunt. Hæc quidem supra conferunt. inferius autem in templo illa faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos una cum manibus in aerem jaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi jacet, seorsum autem mortuus. 2 Cæteris deinde solennibus confectis abeunt. Et sacrificia quidem hæc ab eis sunt instituta. 3 Sues pro nihilo putant, quas nec alere omnino in sua regione volunt. ¶ Quæ vero ad bellum attinent, hunc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virum ceperit vir Scytha, ejus sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quamcunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbem illud amputat circa aures, verticeque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & ubi sicut bovis corium manibus mollivit, tanquam mantile possidet, eaque ex habenis equi sui appensa gloriatur: qualia mantilia ut quisque plurima habet, ita vir judicatur præstantissimus. Sunt quoque multi qui coria hæc humana tanquam brutorum coniuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum unguibus excoriant, 4 eisq; opercula pharetrarum integunt. Est autem inter omnia coria humanum fere & crassum maxime & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extentos, supra equos circumferunt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. 5 Non tamen de omnium, sed de inimicissimorum capitibus hoc faciunt, ut quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus

LXIII

LXIV

LXV

1 His. *Intelligit forte Marti & acinaci.* 2 *Videtur aut diversam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostram non intellexisse. quæ tamen ἀπέρξαντες habet pro eo quod vet. cod.* ἀπάρξαντες. 3 Suum nullus est illis usus. 4 Eisque pharetras integunt. *Vel,* Et ex eis opercula pharetrarum conficiunt. 5 At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorum, hoc faciunt.

excutiat:

excutiat: & crudo tantum bovis corio, si pauper sit, sin dives, non modo exterius inducat bovino corio, verumetiam interius inauret, & sic uterque pro poculo utatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicujus existimationis, exhibent: referuntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissent, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponentes.

LXVI Semel autem quotannis [1] singuli regionum principes miscent vinum crateri, de quo [2] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustant qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui vero complures cædes fecerunt, hi duobus pariter

LXVII quos habent calicibus potant. Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis divinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissolvunt, ac separatim ponentes illarum singulas, vaticinantur. [3] ad hæc dicendo, viceversa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita [4] majoribus divinatio. Sed Enaries, [4] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam divinationem: qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam ubi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resolvendo tractat, at-

LXVIII que in hunc modum vaticinatur. Horum tres maxime probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper fere dicunt hunc aut illum civem (nominant autem hominem de quo loquuntur) pejerasse, jurantem per regium [5] solium: est autem Scythis mos plerunque jurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere jusjurandum) protinusque is quem dixerint pejerasse, adductus, coarguitur scientia divinandi, tanquam compertus falso dejerasse per regium solium, & ob id regem ægrotare. Si ille inficians se negat pejerasse, atque rem graviter fert, rex duplum vaticinorum accersit: qui inspecta divinandi ratione, si & ipsi hominem perjurii convicerint, sine mora caput excidunt: ejusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero

ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ἡ πένης, ὅδ' ἔξωθεν ὠμβοέην μόνην ἐπείναι, ὅτω χρᾶται. ἢν δ' ὁ πλούσιος, τὰ μὲν ὠμβοέην ἐπείνει· ἔσωθεν δὲ ἐξεχρυσώσας, ὅτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γένωνται, καὶ ἢν τις ὑπερέχηται ἀρετῇ τῷ βασιλέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τὰ ἂν λόγου ποιέηται, τοὺς κεφαλὰς ταύτας ἐπιφέρει, καὶ ὑπιλέγει ὡς οἱ ἑόντες οἰκήιοι πόλεμον μετεπέμψαντο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε τούτῳ τῷ ἀνδραγαθίῃ λέγεται. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὑνομάζεται ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτῷ νομῷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἀτιμεμένοι ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δ' ἂν αὐτοὶ καὶ χώρτα πολλὰ ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὴ σὺν δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτέῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαί, διεξελίσσουσι αὐτούς· καὶ ὅτε μίαν ἑκάστην ῥάβδον τιθέντες, διστοιχίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μὲν μαντικὴ πατρωΐη σφι ἐστί. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτῃσφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὧν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὸν φιλύρεον τείχεα χίσῃ ἀμφὶ λέκων ἐν τοῖσι δακτυλίοισι τοῖσι ἑωυτῶν, καὶ ἀμφιλύων, χρᾷ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας ἐμφλισα, οἱ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι ἔστι ὡς τοτὲ μὲν ἐμφλισα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόρκηκε ὁ καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι ταμφλισά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐνδέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ ἁλόντα ἀγχοῦ ἀγχοῦ τὸν ἂν δὴ φῶσι ὀμορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσιν οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, ἐμφανὴς ὀμορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐπιστάμενοι ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τῇδε ἤδεως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνυσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ

1 Unusquisque provinciæ præfectus in sua provincia craterem vini temperat, de quo &c. 2 Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc non gustant, sed &c. 3 Simulque dum hæc dicunt, virgas rursum convolvunt, *quas videlicet evolverant*, & in unum componunt. 4 *Legit* οἱ καὶ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ. 5 *Aut, larem.*

οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι παρεισι μάντιες, ἢ μᾶλα ἄλλοι. ἐὼ ὧν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδικται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπολυθῆ. Ἀπολλῦσι δὲ αὐτὲς τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, ἢ ὑποζεύξωσι βῶς, ἐμπεδήσαντες τὲς μάντιας, ἢ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατειργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δ' αὐτὰ, ἀπεῖσι, φοβήσαντες τὰς βῶς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ ὠδεικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταυθῇ. καταιθύσι δ' τέρπω τῷ εἰρημένῳ ἢ δι' ἄλλας αἰτίας τὲς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τὲς δ' ἂν ἀποκτείνωσι βασιλῆς, τουτέων ἐδὲ τὲς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα ἐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τὲς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ποιευμένων, τύψαντες ὑπαὶ σμικρὸν ἢ ὀϊστοῦ ἢ βραχὺ μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. ἢ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, ἢ ὀϊστὲς, ἢ σάγαριν ἢ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· ἢ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, ἢ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐξὶ περιπλωτός, ἐνθαῦτα, ἐπεάν φσι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν καλακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ νηδὺν ἀναχισθεῖσαν, ἢ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, ἢ θυμιήματος, ἢ σελίνου σπέρματος, ἢ ἀνήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, ἢ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ' ἂν ὑποδεξώνται κομιδέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι πάτερ οἱ βασιλήϊοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τείχας ὑπεκείρονται, βραχίονας ὑπεκτάμνονται, μέτωπον ἢ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀϊστὲς βαλεωύονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τὲς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας ὑπελθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, ἢ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θάψωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὅπῃ σιβάδος ὑπαπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν ἢ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ κατασεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ

illi qui supervenerunt vaticini homines absolverint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absolverint, decernitur primis illis vaticinis esse pereundum. Eosque hunc in modum necant: LXIX Plaustrum concameratum ubi sarmentis referserunt, bobusque junxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum revinctis, atque ore obstructo, extendunt in medium sarmentorum: incensisque sarmentis territando agitant boves. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato utique plaustri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo combutunt *μάντιας, id est, vaticinos*, etiam ob alias causas, appellantque *ψευδομάντιας, id est, falsos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed universos mares interficit, fœminis nihil lædis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo incunt: Infuso LXX in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes [1] cultello aut incidentes gladio aliquantulum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, [2] gladium. Hæc ubi fecerunt, sese multis verbis devovent: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus fecerunt, sed etiam comites ii qui sunt ma- LXXI ximæ dignitatis. ¶ Regum autem sepulcra apud Gerrhos sunt. Ubi Borysthenes jam navigabilis est, ibi, quum rex eorum decessit, ingentem scrobem effodiunt forma quadrata. hoc ubi præpararunt, accipiunt mortuum corpore incerato, alvo evulsa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiique semine & anisi quum expleverunt, resuunt rursus, impositumque plaustro cadaver ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ: [3] aurem decidunt, crinem circumtondent, brachia circumcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis trajiciunt. Postmodum regis cadaver carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos unde primum venerant. Ubi jam mortuum circumferentes, lustraverunt singulas gentes quibus imperavit, apud eos deponunt qui in extremis Gerrhis habitant, & in sepulcris. Quem postquam super torum in loculo posuerunt, hastis hinc atque hinc defixis, desuper ligna disponunt, deinde pallio contegunt. In reliqua

[1] *Sunt qui vocem Græcam ὑπέρατι suspectam habeant.* [2] Jaculum. [3] Auris *partem* amputant,

loculi

loculi ſpatioſitate aliquam ejus pallacam ſtrangulatam ſepeliunt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrum & eum qui erat à nunciis, necnon equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in uſu habent. His actis, humum certatim atque avide injiciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. LXXII Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regum, 1 ingenui Scythæ, & quos ipſe rex juſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorum quinquaginta quum ſtrangulaverunt, ac totidem præſtantiſſimos equos, 2 eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & ubi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterumque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa hujuſcemodi dehxerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in longum ad cervicem uſque trajectos, ita ut priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores vero juxta femora ſuſcipiant uteros, utriſque cruribus ſuperne pendentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas ad palos extentas alligant: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta juvenum ſtrangulatorum, hunc in modum, Unicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad cervicem uſque transfigunt: quod inferius ſtipitis extat ultimum, infigunt tigno illi quo equus trajectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeunt. LXXIII Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autem Scythas, quum deceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum cadaver comitantibus præbent, tam propinquis quam cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus privati homines circumaguntur: dehinc 3 humantur, tali tamen ratione prius purgati: Ubi caput exinaniverunt, abluerunt que, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime poſſunt conſtipantes, & in 4 ſcapham in medio lignorum pileorumque poſitam lapides conjiciunt LXXIV ex igne 5 perſpicuos. Naſcitur autem, apud eos cannabis lino ſimillima, præterquam craſſitudine ac magnitudine:

οὐρυχωρείῃ τῆς δήμης, τὸ παλλακέων τε μέν ἀπιπνιξαντὲς θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱπποκόμον, καὶ ὀἰηκόνον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δ' οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὴ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτῷ δὲ περιφερομένῳ, αὖτις πιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ὀκτωδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· ἔστι γὰρ εἰσὶ θεραπεύοντες τὸν ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσὶ σφι θεράποντες) τούτων ὧν τὸ διηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψῖδας δὲ ἡμισυ ὀκτὼ ξύλα δύο, ἥμισυ σήσαντες ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψῖδος. ἔπειτα δύο καταπήξαντες τέρπω πιέτῳ, πολλὰ ταῦτα ἕωσι τὰ ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τοῦ τραχήλου, ἀναβιβάζουσι αὐτὲς ὀκτὼ τὰς ἀψῖδας. τῶν δὲ, αἱ μὲν πέντε αἱ ἀψῖδες ὑπέχουσι τὲς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὅπισθεν ἀμφὶ τὲς μηρὲς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα καταχρέμαται μετέωρα. χαλινὲς δὲ καὶ στόμα ἐμβαλόντες ἐς τὲς ἵππους, καταλείουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ὀκταλίων δέουσι· τῶν δὲ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τοὺς πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκρῷ ἑκάστῳ ἀμφὶ τὸν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπέχει τοῦ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τόρμον πηγνύουσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ὀρθώσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα, ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τὲς βασιλέας θάπτουσι. τὲς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω περοικέοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος, συνοικέει τὲς ἐπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἀπάντων ὁμοπλησίως ὁμοτίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσερακοστὸν ἅτε οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τέρπω τοιῶδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ σκηλυναμένοι, ποιεῦσι ὧδε τῷ σώματι τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐπὶ πυρὸς λαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφιον κειμένου ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. Ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη.

ἐκπύρους

1 Sunt autem Scythæ indigenæ. nam famuli ſunt quos rex juſſerit: nec ullus venal. *Legiſſe autem videtur hic interpr.* ἐυγενέες *pro* ἐγγενέες. 2 Vacuata & purgata alvo. 3 Humantur. Poſtquam autem humarunt Scythæ, ita ſe purgant. Ubi caput abſterſerunt & laverunt, hæc circa corpus faciunt. 4 Alveum 5 Fulgentes. *Vel*, candentes.

ταύτη ὃ πολλῷ ἐκφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐτομάτη καὶ ἀπειρημένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἵματα πιεσῶνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· ὃς δ' ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνα ἢ κάνναβιν· ὃς δ' ἂν μὴ εἰδὲ κω τὴν κάνναβιν, λίνεον δικήσει εἶναι τὸ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κάνναβος τὸ σπέρμα ἐπὰν λάβωσι, ὑποδύονται ὑπὸ τὰς φίλυρας καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι τὸ σπέρμα ὅπως τὰς διαφανέας λίθους τῷ πυρί. τὸ δὲ θυμῶνται ὅκως βαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἂν μιν πρὸς ἀπικεατήσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀλαμένοι τῇ πυρὴ ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι πρόφασιν τοῦ σώματος. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ προχέουσαι, καταστίβουσι πρὸς λίθον τρηχὺν τὴν κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ καταστοιχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπλάσσουσι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν ὀδωδὴν σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δὲ ἀπαρρύσασαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν κατάπλασιν, γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. Ξεινικῶν δὲ νομαίοισι καὶ ὅτι οὐνῶς χρᾶσθαι φύσεσι, μήτι γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικῶν δὲ ἥκιστα, ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεὶ τε γλῶ πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν, ἐκρώμιζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, προσίσχει ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε γὰρ τὴν μητέρα τῶν θεῶν ἀνάσσοντας τοὺς Κυζικηνέας ὀργὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, ἐξάλου τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ὑπὸ σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπικνεόμενος ἐς ἑωυτόν, θύσειν τε κατὰ ταὐτὰ καὶ ὥρεα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην ἥ δ' ἔστι μὲν πρὸς τὴν Ἀχιλλήιον δρόμον, συγκάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέι Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν λέγεται τις εἰρέσθαι περὶ Ἀναχάρσιος, ἕκαστοι φασὶ μὲν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι

sed multo quam noſtra eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: quæ 1 niſi quis admodum terat, linea ſint an cannabea, non queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem, exiſtimet lineum eſſe veſtimentum. Hujus cannabis ſumptum ſemen Scythæ LXXV ſub pileis occulunt, ſupra lapides igne 2 perſpicuos: unde fit thymiama, tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore ſtupentes Scythæ ejulant: quod apud ipſos loco lavacri eſt. 3 neque enim lavant omnino corpus, ſed uxores eorum infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem ſcabrum conterunt cypreſſo & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quum intumuerit, illud faciemque medicamentis oblinunt. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, 4 medicamentis amotis, mundas ac ſplendidas. ¶ Externis hi LXXVI ritibus uti magnopere cavent, ne mutuo quidem inter ſe: ſed Græcorum præcipue, 5 utique poſteaquam deprehenderunt Anacharſin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & multum in ſapientia profeciſſet, eam ad mores Scytharum pertulit. Is dum per Helleſpontum navigans tenuiſſet Cyzicum, vovit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos ejus diem feſtum magnifico ſane apparatu celebrantes) ſi ſalvus ſoſpeſque domum revertiſſet, ſacrificaturum ſe eodem ritu quo Cyzicenos ſacrificantes vidiſſet, & pervigilium noctis inſtituturum. Quum igitur in Scythiam veniſſet, 6 venit ad locum qui dicitur Hylæa, juxta Achillis curſum ſita, ubique omnifariis arboribus referta. In hanc abſtrudens ſe Anacharſis, omnem feſti ceremoniam deæ perſolvit, tympanum tenens, 7 exutiſque ſimulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animadvertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipſe contuliſſet ſe eo, & Anacharſin ea facientem inſpexiſſet, excuſſa ſagitta necavit. Et nunc ſiquis de Anacharſi interroget, Scythæ negant ſe noviſſe hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externoſque ſit mores

1 Niſi quis ſit valde exercitatus, lin. 2 Fulgentes. *vel*, Candentes. 3 Corpus enim nullo pacto lavant. At uxores eorum effundunt aquam, deinde cupreſſi & cedri & thuris lignum ad ſcabrum aliquem *lapidem* atterunt: eo autem quod ita fuerit atterendo abraſum (eſt autem craſſum) corpus totum faciemque oblinunt. 4 Ramentis quibus ſe obleverant, 5 Ut oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Anacharſis enim, quum multo orbis ſpatio perluſtrato, magnaque ſapientia ſibi inde comparata, Scythicas ſedes repeteret, per Helleſp. navigans, Cyzicum appulit. ubi vovit matri d. 6 Clam ingreſſus eſt Hylæam, *Vil*, in Hylæam ſe abdidit. 7 *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος *pro quo perperam legitur in vulg. edit.* ἐκδημησάμενος.

ſectatus,

sectatus.) Licet (ut ego accepi) tutor fuerit Mimnis, filii Spargapithis, patruusque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, constat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnenses audivi referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum rediisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberent dandi & accipiendi prudenter. Verum hæc narratio aliter ab ipsis Græcis delusa est. Hic igitur vir 2 (quemadmodum antea dictum est) mortem oppetiit. 3 & ipse quidem ita egit propter externos ritus & Grærorum consuetudinem. Multis autem sane annis postea interjectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos, tum Scylem sustulit ex uxore Istrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literasque edocuit. Interjecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & uxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc civis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicus tamen vivendi mos nihil prorsus cordi erat, sed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: ideoque multo magis ad hunc exercendum se convertebat. Vtique quum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, Borysthenitæ autem se à Milesiis aiunt esse oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas observabat, depositaque Scythica stola, Græcum sumebat vestimentum, & eo indutus, per forum spatiabatur, nullo neque satellitum neque populi comitatu, appositis qui portas custodirent, nequis Scytharum cerneret eum gestantem hujusmodi stolam: & cum cæteris Græcorum institutis utebatur, tum in faciendis deorum sacris. Et quum ibi

LXXVII

LXXVIII

διεχρήσατο.) ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεω ἐπιτρόπου, εἰ ἀνὴρ Ἰνδαθύρσεω τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρως, παῖδα ἦ εἰ Γνούρεω τοῦ Λύκεω τοῦ Σπαργαπίθεω. εἰ ὦν ταύτης ἐστὶ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσα νενόηται τοῦ ἀδελφιδέος ἀποθανών. Ἰνδάθυρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀγχόλους εἶ πρὸς πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι δὲ εἶ μένοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὅδ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. ἔστι μέν νυν ὅτε δή τι ἔπρηξε ἄξιον ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικῆς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ χρόνοισι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τοιάδε πλησίον τούτῳ. Ἀριπείθει γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστρίης δὲ γυναικὸς οὐκ ἐγένετο, καὶ ἐδιδάσκετο γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ὑπὸ μητρὸς αὐτοῦ. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπίθεω τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλέος· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληίδα παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὔνομα ἦν Ὀπουίη. ἦν δὲ αὕτη ἡ Ὀπουίη ἐξ ἧς ἦν Ὄρικος Ἀριπείθεϊ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, ἀγαίτῃ μὲν ἐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος. ἦν δὲ ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποιέετό τε τοιόνδε· ἐὼν ἐν τῇσι τῶν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενειτέων ἄστυ (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους) ἐς τούτους ὁκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν κατελίπετο ἐν τῷ πρασσείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήσειε, τὴν στολὴν ἀποδύμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δ' ἂν ταύτην, ἠμφιέζετο, ἔπειτα δορυφόρων ἐπομένων, ἔπειτα ἄλλως ἐόντος. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα τοιαύτην τὴν στολήν. καὶ τἄλλα ἐχέετο ἀγαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ

156

10 20 30 40

---

1 Ut autem ego ex Timne tutore Spargapithis audivi, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum, patruum, filium autem Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus &c. *Est autem aliqua ἀναακολουθία in verbis Græcis, quam expressimus.* 2 *Vel*, eo quo dictum est modo, interemptus fuit. Et huic quidem propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cum Græcis fuerat, talia contigerunt. Mult. &c. *Q. d. ut autem huic ita damnosa fuit rituum externorum cognitio &c. ita Scyli multis postea annis.*

ἀγαίτῃ Ἑλληνικῇ

ἀφικνέεται μίαν ἢ πλέον τέτε, ἀπαλλάσσεται, ἐσδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιέοντα πολλάκις· οἰκία τε ἑωυτῷ ἐν Βορυσθενείῃ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχώριον. Ἐπεί τε δὲ οἱ κακῶς ἡμέεσθαι, ἐθέλετο ἀπὸ περφάσεως τοιῆσδε· ἐπιθυμέοντι Διονύσῳ βακχείῳ τελεθῆναι μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐθάμβεε φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενείτῃσι τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος περίβολοι, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τετέων μνήμην ἔσχον) τὴν πέρι ξυλίνῃ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατέκαη πᾶσα, Σκύλης δὲ ἐδέν τετέων εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθας δὲ τὸ βακχεύειν περὶ Ἕλλησι ἐνείδιζεσι. ἐκ γάρ φασι εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξαρέσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἀνθρώπους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διεπρήσσετο τῶν τις Βορυσθενειτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν μὲν καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ ὑμέων ὁ δαίμων καὶ τὸ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵπετο τῷ Σκυθέων οἱ πρεσβύτατοι· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενείτης, λάθρῃ ὑπερῴην ἐνάτισε. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν οὗ τῷ θεάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἰδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορῇ μεγάλῃ ἐπιπίσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ὤφθησαν. Ὡς δὲ μετανοήσαντα ἐξήλασε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι πρεσπεσάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπανίσταντο τῷ Σκύλῃ. ὁ δέ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηϊκίην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηϊκίην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐγένετο, ἀντιασάν μιν οἱ Θρήϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, "Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς "μὲν μοῦ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δέ μου "ἀδελφεόν· σύ τε μοι ἀπόδος τοῦτον, καὶ "ἐγώ σοι τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι. στρατιῇ δὲ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς, Σιτάλκεω, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα.

tempus menſtruum aut amplius triverat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & uxore illinc accepta. Sed quum foret ei male eventurum, ex hac occaſione male evenit. 1 Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis jamjam ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in urbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarum paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen jaculatus eſt, totæque deflagraverunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimvero Scythæ Græcis probro dant 2 bacchandi conſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inveniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidam Boryſthenitarum Scythis indicium detulit, inquiens, Vos quidem Scythæ nos irridetis quod bacchanalia agamus, quodque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupavit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quod ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, rem vobis oſtenſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſunt: quos Boryſthenita ille deductus clanculum in turri collocavit. Ubi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eum bacchabundum conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerunt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc ubi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre ejus Octamaſade, ex filia Teris genito. 3 Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cum exercitu adverſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrum progreſſo Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradam tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadem frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam condicionem Octamaſades accepit,

LXXIX

LXXX

157

1 Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & jamjam initiationis ritum aggreſſuro, oblat. 2 Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi conſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat. 3 Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

reddi-

redditoque Sitalci fratre, eodemque avunculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dempſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſervant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant poe-
LXXXI nas. ¶ Multitudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quum de ejus numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe utique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter Boryſthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cujus etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo eſſe aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco jacet ahenum ſexies tantum quantus crater qui eſt in oſtio Ponti, à Pauſania Cleombroti filio dedicatus. Quod ſiquis illum non inſpexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum eſt amphorarum facile capax, craſſitudine digitorum ſex. id aiunt indigenæ ex aculeis ſagittarum eſſe factum: regem enim ſuum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum ſcire vellet, juſſiſſe ſingulos Scythas conferre ſingulos ſagittarum aculeos, propoſita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam eſſe aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuiſſe ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scy-
LXXXII tharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum multo maxima, tum numero plurima. Siquid tamen, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Veſtigium Herculis oſtendunt petræ impreſſum, virili veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine, juxta fluvium Tyrem.
LXXXIII Et hoc ita ſe habet. ¶ REDEO ad eam quam ab initio inſtitueram orationem: Dario adverſus Scythas exercitum comparanti, dimiſſis nunciis ad imperandum, aliis ut peditatum, aliis ut claſſem præſtarent, aliis ut Boſphorum Thracium [1] jungerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Darii frater, nolebat illum ullo pacto Scythis inferre bellum, commemorans Scytharum inopiam, utilia ſuadens: quum tamen non perſuaderet illi, deſtitit à diſſuadendo. Darius, ubi omnia ei in expedito fuere, copias eduxit

" ἐκδὺς ᾖ τὸν ἑωυτῦ μήτρωα Σιτάλκεω, ἔλαβε τ' ἀδελφεὸν Σκύλλιν. ἢ Σιτάλκης μὲ ταῦλαβὼν τ' ἀδελφεὸν, ἀπῆγετο. Σκύλεω ᾖ Ὀκταμασάδης αὐτῦ ταύτῃ ἀπέταμε τ' κεφαλήν. ὕτω μὲ τοῖσι ἐπιχωρίοισι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ τοῖσι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ὀπτίμως διδοῦσι. Πλῆθος ᾖ τὸ Σκυθέων ἐκ οἵης τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ πολλαφόρους λόγους τοῖσι ἀριθμῦ ἤκουον. ἢ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, ἢ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶ). τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν ἐστὶ μεταξὺ Βορυσθενέος τε ποταμῦ ἢ Ὑπάνιος χῶρος· ἔνομα δ' ἔστι οἱ Ἐξαμπαῖος· τῦ ἢ " ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμιον εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικρῦ εἶ), ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀποῤῥέον τ' Ὑπανιν ἄποτον ποιέει. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκῆιον, μεγάθεϊ ἑξαπλήσιον τῦ ὅπ τῷ στόματι τῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς ᾖ μὴ εἰδὼς τὸν τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκῆιον. πάχος ᾖ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκῆιον ὄζι δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ὀπτῆρες οἱ ἀπὸ ἀρδίων ῥηθέντες. βουλόμενον γὰρ τ' σφέτερον βασιλέα, τῷ ὄνομα ἦ) Ἀριαντῶν, τοῦτον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίλιον ἀπὸ τῦ οἰκοῦ ἥκοντας· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομιδῇ δὲ δὴ χρῆμα πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι. ὁκ τοσέων δή μιν τὸ χαλκῆιον ποιῆσαι τοῦτο, ἢ ἀναθεῖναι ἐς τ' Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ ὠδὶ τῦ πλήθεος τ' Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δ' ἡ χώρη αὕτη ἐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοὺς τε πολλῷ μεγίστους, ἢ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωϋμάσαι ἄξιον, πάρεξ τ' ποταμῶν, ἢ τῦ μεγάθεος τῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνεται ἐν πέτρῃ ἐόν, τὸ ἔοικε μὲ βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος ὀκτώπηχυ, ὦδε τὸν Τύριον ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ὄζι. Ἀναβήσομαι ᾖ ἐς τὸν καθ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον. ὡραζόμενος Δαρείου ὅπ τοὺς Σκύθας, ἢ ὅπ ἐμποιέοι. ἀγγέλους ὅπισθεν ἐξόντας τοῖσι μὲ πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι ᾖ ζεύγνυσι τὸν Θρηϊκίον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τ' Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ', ἐπείτε συμβουλεύων οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ ᾖ, ἐπειδὴ οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν

[1] *id eſt, Pontibus conſternerent.*

ἐκ Σάσων.

ὀκ Σέσων. Ἐνθαῦτα τῷ Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατιμένων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος ὧδε χαρεὶς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατιῆς ἀπαλλεύσας· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅπου τυτθιῶν ἐπεστεῶτας, ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας. καὶ ἔστι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε προβόμενος ἐκ Σέσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅπου τὸν Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ἀνευθυνὶς ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅπου τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἐζόμενος δὲ ὅπου τοῦ ἱροῦ, ἐθηεῖτο τὸν Πόντον· ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος· τοῦτο μέν, μῆκος εἰσὶ στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τοῦτο δέ, τῇ εὐρυτάτῳ αὐτὸς ἑωυτοῦ, στάδιοι διηκόσιοι καὶ τεσχίλιοι. τοῦτο τὸ πελάγεος τὸ στόμα, ἔστι εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχήν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχθη ἡ γέφυρα, ὅπου στάδιοι εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ὀργυιαί. τείνει δ' ἐς τὴν Περινθίδα ὁ Βόσπορος· ἡ δὲ Περινθος, ἔνθα εὖρος μέν, στάδιοι πεντήκοσιοι, μῆκος δὲ τετρακόσιοι καὶ χίλιοι, καλέεται ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στενότητι μὲν ἑπτὰ σταδίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ καὶ ταῦτα ὧδε· νηῦς ὅπισπαν μάλιστά κη κατανύει ἐν μακρῇ ἡμέρῃ ὀργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἤδη ὦν ἐς μὲν Φάσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ὄψι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐνέα πλόος ὄψι, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τυτθιῶν, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι εἰσι. ἐς δὲ Θεμισκυραν τὸν ὅπου Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (ἔστι γὰρ ὄψι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τεσσερακοντάμυριαι ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ, τεσσερακόσιοι καὶ τεσσαρακισχίλιοι. ὁ μὲν νυν Πόντος οὗτός καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος ἐκδιδοῦσαν ἐς ἑωυτὸν, ἣ πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωυτοῦ. ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ὅπου τὸν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησά-

ex urbe Susis. Ibi eum OEobazus quidem Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat ut unum sibi ex illis relinqueret. Cui Darius tanquam amico 1 & modesta obsecranti, respondit se omnes ejus liberos relicturum. Eo responso OEbazus magnopere lætabatur, sperans liberos suos missionem habere militiæ. At ille 2 præpositos filiis OEbazi, jussit ut omnes eos interimerent. Ita filii OEbazi, obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis movens, pervenit ad Bosphorum Chalcedonis, ubi pons junctus erat. Illic conscensa navi, transmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabundas fuisse aiunt. Ibi sedens in templo subjiciebat oculis Pontum, rem spectaculo dignam. nam inter omnia maria est maxime admirabile. Cujus longitudo est undecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Hujus pelagi os latitudinis est quatuor stadiorum: longitudo oris (quod est collum) quæ Bosphorus dicitur, ubi pons connectebatur, circiter centum viginti stadia, ad Propontidem usque pertingens. Propontis autem quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, ubi angustissimus, stadiis septem quadringentis longus, intrans pelagi vastitatem quod Ægæum vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Navis fere meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte vero sexaginta millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) novem dierum est navigatio, & octo noctium, quæ fiunt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorum undecim millia ac centum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierum duarumque noctium est navigatio, quæ fiunt passuum trecenta ac tria millia, stadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habent. Quinetiam pontus hic paludem habet influentem in se non multo quam ipse est minorem, quæ 3 Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, ubi Pontum contemplatus est, renavigavit ab pontem, cujus architectus extitit Mandrocles Samius. Contempla-

LXXXIV LXXXV LXXXVI LXXXVII

τὸ δὲ εὖρος, τῇ 158

1 Et non nimia petenti. *Vel*, Rem non nimis magnam. 2 *Vel potius*, Eos quorum id officium erat jussit. 3 Mæotis

tus

tus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis inciſis, in unum quidem Aſſyriis, in alterum vero Græcis, 1 omnes gentes quas ſecum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero ſeptingenta millia hominum cum equitatu, præter claſſem, quæ conſtabat è navibus ſexcentis. His poſtea cippis Byzantii in urbem ſuam tranſlatis uſi ſunt ad aram Dianæ Orthoſiæ, præter unum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem urbe relictus eſt literis Aſſyriis oppletus. Cæterum Boſphori locus quem rex Darius ponte commiſit, conjectanti mihi videtur medius inter Byzantium & templum quod ſupra fauces
LXXXVIII eſt. Poſt hæc Darius ponte ſublicio delectatus, authorem ejus Mandroclem Samium donavit 2 decuplo. Ex ejus primitiis Mandrocles pictis animalibus commiſſionem Boſphori & regem Darium in Medico ſolio ſedentem, ac ſuas copias traducentem, effinxit, eamque picturam templo Junonis dedicavit, cum hac inſcriptione,

Qui rate piſcoſum conjunxit Boſphoron, implens
Darii regis vota, jubentis opus,
Junoni Mandrocles hæc monumenta dicavit,
Eſſet honor Samiis unde, corona ſibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt ejus
LXXXIX qui pontem compegit. Quem ubi remuneratus eſt Darius, tranſmiſit in Europam, juſſis Ionibus navigare in Pontum uſque ad Iſtrum, atque ubi eo perveniſſent, ſe illic præſtolari, fluvium ponte jungentes. Ducebant enim claſſem Iones & Æolos & Helleſpontii. Hi prætervecti Cyaneas, recta ad Iſtrum navigarunt, ſubvectique duorum dierum itinere à mari ad fauces fluminis, ubi in diverſa ſcinditur, illud ponte jungunt. Darius, tranſmiſſo per ratem Boſphoro, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis perventum eſſet, triduo hîc habuit ſtativa. Tearus fertur ab accolis omnium amnium eſſe optimus cum ad alios morbos, tum ad ſcabiem curandam vel hominum vel equorum. Ejus enim fontes duodequadraginta ſunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ eſt à Junonis templo ejus urbis quæ juxta Perinthum eſt, & Apolloniæ quæ eſt in Ponto Euxino, duorum dierum utraque ἀπέουσῃ. εἰσὶ γὰρ τέτρα αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι· καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δ', θερμαί. ὁδὸς δ' ἐστὶ αὐτόθι ἴση ἐς Ἡραίν τε πόλιον τὴν ἐπὶ Περίνθῳ, καὶ ἐς Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη.

μῆνος ὃ καὶ τὸν Βόσπορον, σήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ, λίθου λευκοῦ, ἐν τῇσι μὲν γράμματα, ἐς μὲν τὴν ἑτέρην, Ἀσσύρια· ἐς δὲ τὴν, Ἑλλάδα· ἔθνεα πάντα ὅσα περ ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. τούτων μυριάδες ἐξενεμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππάσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῇσι μὲν νυν σήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τούτων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος δὲ καταλειφθεὶς ἐκομίσθη ἐς τὸν Διονύσου τὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. ἔστι δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἷς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, " μέσον δὴ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐς μὲν δὴ σώματι ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τὰ ἀρκτικώτατα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο " παισὶ δὲ πᾶσι δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωαγραφήσας Δαρεῖον καθήμενον τὸν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν πρεσδείῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ πᾶσαν καὶ ἱππικὴν καὶ πεζικὴν, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδίης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθείς, Σαμίοισι δὲ κῦδος.

Δαρεῖος βασιλεὺς ἐπελέσας τὴν νῦν. ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὸν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὸν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι κελεύσας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπειὰν δὲ ἀπικωνται ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποντάμην. τὸ δὲ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. οἱ μὲν δὴ ναυτικοὶ στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἐπὶ τὸν Ἴστρον. ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ὅκου τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἔζευγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν σχεδίην, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην

159

1 *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud hujuſmodi participium ſubaudiendum videtur.* 2 *Hic mendoſus eſt Græcus textus.*

ἐκδιδοῖ ὃ ὁ Τέαρος εἰς ἐς τὸν Κοντάδεσ-
δον πόταμον· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀ-
γριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ
δὲ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἶνον πόλιν. Ἐπὶ
τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δα-
ρεῖος, ὡς ἐς ἐατυτὸν ἐδύσατο, ἡσθεὶς τῷ πο-
ταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐπιγράμματα ἐγρά-
ψας, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΤΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνταῦτα ἐγκάφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτίσκος ἐστὶ, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὃς δὴ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τοιοῦτον ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνταῦτα χῶλον μεγάλον τοῦ λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλούμενοι δὲ Κυρμιᾶναι, καὶ Μυσοὶ, ἄμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνῃ τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρειόταται καὶ δικαιόταται. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· ἔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναί τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. Διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεί σφεων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον πρὸς τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῷδε ἂν ἐκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τα-χθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου πρὸς τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, πίστιν δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει ἔσεσθαι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι· αἰτησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι ἐντέλλοντες ἔτι ζῶντι. ὅτοι οἱ αὐτοὶ Θρῆικες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ,

Fluit autem Tearus hic in flumen Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare juxta urbem Ænum. Ad hunc igitur XCI amnem quum perveniſſet Darius, caſtraque poſuiſſet, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inſcriptum, TEARI AMNIS 1 CAPITA OPTIMAM AQUAM ATQUE PULCHERRIMAM CUNCTORUM AMNIUM 2 CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITUM DUCENS ADVERSUS SCYTHAS, VIR OPTIMUS ATQUE PULCHERRIMUS CUNCTORUM HOMINUM, DARIUS HYSTASPIS FILIUS, PERSARUM CUNCTÆQUE CONTINENTIS REX. Hæc ſunt illic inſcripta. Darius hinc movens venit ad alium amnem XCII nomine Artiſcum, qui per Odryſas fluit: quo ubi pervenit, ita agendum ſibi putavit: Oſtenſo certo loco copiis ſuis, juſſit illic ſingulos quoſque prætereuntes ponere ſingulos lapides. Id quum omnis exercitus feciſſet, grandes acervi lapidum effecti ſunt: quibus relictis, Darius illinc movit. ¶ Sed priuſquam ad XCIII Iſtrum perveniret, primos ſubegit Getas, 3 qui immortales agunt. Nam Thraces qui Salmydeſſum, quique ſupra Apolloniam & Meſambriam urbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ vero per imperitiam reſiſtentes, in ſervitutem redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracum atque juſtiſſimi. Immortales autem agunt hoc modo: Mori XCIV ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonem*, quem nonnulli eorum opinantur eundem eſſe Gebeleizin. 4 Ad hunc mittunt aſſidue cum navi quinque remigum nuncium quempiam, ex ſeipſis ſorte delectum, præcipientes ea quibus ſemper indigent. eumque ita mittunt: Quibuſdam eorum datur negocium ut tria jacula teneant: aliis, ut comprehenſis ejus qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibuſque, hominem agitantes in ſublime, jactent ad jacula. Qui ſi impræſentiarum extinguitur, propitium ſibi deum arbitrantur: ſin minus, ipſum nuncium inſimulant, aſſeverantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, alium mittunt, dantes adhuc viventi mandata. Iſidem Thraces, dum tonat fulguratque, in cœlum ſagittas excutiunt, deo minitantes

χῶρον — χῶρον

Ζάμολξιν δαίμονα. — Ζάμολξιν δαίμονα. καὶ διὰ καὶ, Ζάλμοξιν. ὕτω καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς.

1 *Sic vocare videtur ejus fontes quos eſſe dixit duodequadraginta.* 2 PRÆBENT, 3 Ἀθανατίζοντας, *id eſt, ad verbum, Immortalizantes: quod ſtatim poſt ab ipſo autore exponitur.* 4 Semper autem ſolent quinto quoque anno quempiam è ſuorum numero ſorte delectum, nuncium illi mittere, mandata ei dantes de eis quæ ſibi opus ſint.

quod

quod nullum alium præter ſuum eſſe ar-
CXV bitrantur. Verum (ut ego à Græciis ac-
cepi, Helleſpontum & Pontum incolen-
tibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samique
ſervitutem ſervivit Pythagoræ Mneſarchi
filio. Illinc nactus libertatem, quum
multum pecuniæ comparaſſet, in patri-
am rediit. qui quum animadverteret
Thraces male viventes & inſcite, ipſe
edoctus Ionicum vivendi genus & mo-
res liberaliores quam Thracum, ut qui
converſatus eſſet cum Græcis, 1 cumque
Pythagora non infirmiſſimo inter Græ-
cos ſophiſta, domicilium extruxit in
quod primos quoſque popularium in
convivium accipiebat, & inter convi-
vandum docebat, neque ſe neque ſuos
convivas, 2 neque illos qui illic aſſidue
gignerentur, interire: ſed in eum lo-
cum ire ubi ſuperſtites omnium bono-
rum compotes eſſent. Dum ea quæ com-
memorata ſunt ageret atque diceret in-
terim ſubterraneum ædificium ſtrue-
bat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum
conſpectu ſe ſubducit, deſcendens in
illud ſubterraneum ædificium. ubi cir-
citer triennium egit, deſiderantibus eum
Thracibus, ac deflentibus tanquam mor-
tuum. quarto anno ſe eiſdem in conſpe-
ctum dedit. atque ita credibilia ſunt ef-
fecta quæ illis expoſuerat. Hæc Zamol-
xin aiunt feciſſe. Cujus ſubterraneo æ-
dificio neque fidem detraho, neque val-
XCVI de credo, ſed multis eum ante Pythago-
ram annis extitiſſe arbitror. Verum ſi-
ve Zamolxis fuerit homo quiſpiam, ſi-
ve ſit dæmon Getarum indigena, vale-
at. Getæ hoc ritu utentes, ubi à Perſis
ſubacti fuerunt, cæterum ſunt exercitum
ſequuti. Darius ubi ad Iſtrum pervenit,
XCVII & una pedeſtres copiæ, cunctique flumen
tranſmiſerunt, tunc vero juſſit Iones,
poſtquam ratem ſolviſſent, ſequi ſe pede-
ſtri itinere cum nauticis copiis. Qui quum
3 ratem ſoluturi eſſent & imperata factu-
ri, Coes Erxandri filius, Mitylenæo-
rum dux, ita apud Darium verba facit,
ſciſcitatus antea nunquid ei gratum foret
4 audire ſententiam dicere volentis:
Quum adverſus eam terram rex facias
expeditionem, in qua fertur nihil arari,
nullas urbes coli, ſinito nunc pontem hoc
loci ſtare, relictis ad ejus tutelam cuſtodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quem
ſive ex ſententia rem geremus, Scythis
inventis, ſive illos invenire nequibimus,

ὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶ) εἰ μὴ τὸν
σφέτερον. Ὡς δ' ἐγὼ πυνθάνομαι τὸν
Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλίων καὶ Πόν-
των, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον,
δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθα-
γόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ἠλεύθερον
ἐλθόντα, "χρήματα κλήσαντα" συχνά. κλήσαμενον δ', ἀπελθεῖν ἐς τὠυτοῦ. ἅτε δὴ καὶ μεγάλα
δ' ἤδη καὶ βέλτια ἐόντων τὰ Θρηίκων καὶ ἐπαι-
φρονεστέρων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ὑπολαμβά-
νον διαιτᾶν τε Ἰάδα, καὶ ἔθεα βαθύτερα ἢ
κατ' Θρῆικας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ
Ἑλλίων οὐ τῷ ἀδεκεστάτῳ σοφιστῇ Πυθα-
γόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν
πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ συν- 160
χέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ
συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινό-
μενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον
τοῦτον ἵνα ἀεὶ ὠφελεόντες ἔξουσι τὰ πάντα
ἀγαθά· ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα,
καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκη-
μα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ
οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη· κα-
ταβὰς δ' κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα,
ἐβιώτευε ἐπ' ἔτεα τέσσερα· οἱ δέ μιν ἐπόθεόν
τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ
δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρηΐξι, καὶ οὕτω πιθανά
σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα
φασὶ μὲν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ οὐκ μὲν τούτῳ καὶ
τῷ καταγαίῳ οἰκήματι θωμάζω, οὔτε ἀπιστέω, οὔτε
πιστεύω λίην· δοκέω δ' πολλοῖσι ἔτεσι πρό-
τερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἡμέας Πυθαγό-
ρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρω-
πος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τῆσι ὑπο-
χθονίοισι, χαιρέτω. ἕτοι μὲν δὴ τούτῳ τοιούτῳ
χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου
καὶ Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ.
Δαρεῖος δ', ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμα αὐ-
τῷ στρατὸς ὅθι τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα ἅμα-
βάντων πάντων, Δαρεῖος σκέλλουσε τὰς Ἴω-
νας τὰ σχεδίη λύσαντας, ἔπεσθαι κατ' ἤπειρον
ἑωυτῷ, καὶ τὰ ἐκ τῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ
τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώ-
ης, ὁ "Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυλλη- Ἐξξάν-
ναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος πρότε- δου,
ρον εἴ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι τὴν
τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, "
ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς ἔτε "
ἀρηρομένου φαίνεται ἐοῦσα, ἔτε πόλις οἰκε- "
ομένη. σὺ νῦν γεφύρεα ταῦτα ἔα τοὺς χώ- "
ρους ἐσάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μὲν ἔζευξαν. καὶ ἢν τε τοῦ νόου πρή- "
ξωμεν δικαίους Σκύθας, "ἔσται ἀποδόμενον ἡμῖν· ἢν τε μὴ σφέας εὑρεῖν δυνώμεθα, ἔστι

1 Et quidem cum Pythagora philoſophorum non infimo, 2 Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerentur, interituros. ſed in eum locum venturos ubi &c. 3 Pontem *vocat ſtatim poſt.* 4 Admittere ſententiam, *vel, conſilium*, ab eo qui proponere vellet. *Id eſt*, Aurem præbere conſilio.

" ἦγε ἄπιδε Θ. ἡμῖν ἀσφαλής. ὁ γὰρ ἔδεισά
" κω μὴ ἐοικὼς ἀνδρὶ ἀμάρμονι τοῦτο Σκυθέων μάχῃ,
" ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ὑμεῖς ἀμάρμονες σφέας εὑ-
" ρόντες, πλανήσομέν τι ἀλώμονες. καὶ ταῦτα λέ-
" γειν φαίη τις ἂν με ἐωυτῷ εἵνεκεν, ὡς κατα-
" μένω· ἐγὼ δὲ γνώμῃ σῇ τὸ εὕρισκον ἀείσ-
" ω σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω αὐτὸς
" μηδέτι ἕψεσθαί τοι, καὶ ἐκ ἂν λειφθείω.
κάρτα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος Θ., καί μιν
" ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος 10
" ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμόν, ὀπιφάνηθί
" μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίης
χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. Ταῦτα εἰπὰς,
καὶ ἀπάψας ἄμματα ἑξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε
" τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρόσπεσν γνώ-
" μη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὸ γέφυραν, μετείσθω
" μοι. ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε, ποιέετε
" τάδε· ἐπεάν με ἴδητε τάχιστα πορευόμενον
" ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τῶν χεό- 20
" νων, λύετε ἄμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δὲ
" ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω, ἀλλὰ
" διεξέλθωσιν ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμάτων,
" ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέ-
" χρι δὲ τούτου, ἐπεί τε ὧδε μετέδοξε, φυ-
" λάσσετε τὴν γεφύρην, πᾶσαν προθυμίην σω-
" τηρίης τε καὶ φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦ-
τα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε.
Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς τὸ πρόσω ἐπ-
είγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Ὀρικὴ τὸ 30
ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπῳ δὲ ἀρχομένῳ
τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται,
καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς ἀυτὸν, πρὸς δύσιν
ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένον Θ. τὸ δὲ ἀπὸ
Ἴστρου ἔρχεται σιμαινέων, τὸ πρὸς θάλασ-
σαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν
ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐξ
πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κει-
μένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινί-
τιδος Θ. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλα- 40
σσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινὴν τε
τῶν νόμων τας χώρην καὶ περκεμένην τὸ ἐς Πόντον, νέ-
μεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος Θ., μέχρι Χερσονή-
σου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θά-
λασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατή-
161 κει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τὰ
ὕρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς
μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἠῶ, κατάπερ τῆς
Ἀττικῆς χώρης. καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ οἱ
Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς 50
Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος Θ. καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νε-
μοίατο τὸν γυνὸν τὸν Σουνιακὸν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα ἀπὸ Θορικοῦ
μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δὲ, ὡς ἔοικε ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο
ἡ Ταυρικὴ ὅς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταύτης μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ οὐκ ἄλλως δηλώσω

tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prœlio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inventis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hæc dicere, ut hic subsistam: ego vero, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hic relinqui. Delectatus admodum eo consilio Darius, ita respondit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, 1 præsto mihi sis, ut te ob egregium consilium egregiis factis remunerem. Hæc loquutus, ubi sexaginta nodis lorum innodavit, accitis ad colloquium tyrannis Ionibus, ita loquutus est, Viri Iones, quam prius habueram de ponte sententiam, eam missam facio. vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: 2 quo ex tempore videritis me raptissime iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes solvite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriam vestram. interea, quoniam consilium mutavi, agite custodiam ratis, & omne studium illi & conservandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, majorem in modum mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promovet exercitum. ¶ Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in ventum Eurum conversо. Quod autem ab Istro soli Scythici secundum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc jam vetus Scythia est, meridiem versus & austrum posita, usque ad urbem Cracinitidem. ejusdem deinceps quod ad mare fert montosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica usque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est*, *asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, una ad meridianum, altera ad orientale, quemadmodum Atticæ regionis. quod sic partem Scythiæ Tauri incolunt ut si Atticæ jugum Suniacum alia gens non Athenienses incoleret, quod a tribu Thorica usque ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (ut parva cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est hanc Atticæ partem prætervectus, huic alio modo planum faciam:

XCVIII

XCIX

1 Des te mihi in conspectum, 2 Simulatque videritis me in Scyth. proficisci, ex eo temp.

ut si

ut si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperans, divisa terra à Brundusio usque Tarentum, promontiorum incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est comparanda. C A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis 1 Mæotidis Tanai tenus, qui influit in hujus paludis secessum. Itaque ab Istro jam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à CI Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, & mediterranea ferens, altera ad maritima, usquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad 2 Mæotidem paludem. A mari mediterranea versus, usque Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transversa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc CII terra magnitudinis. 3 ¶ Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos misere. Eorum reges ubi convenere, consultabant, ut ingenti exercitu invadente. Erant autem qui convenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Bubinorum, & Sauromatarum. CIII E quibus Tauri hujusmodi moribus utuntur: Virgini naufragos immolant, & quoscunque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput clava feriunt, truncum ejus quidam aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio dejici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hostes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quisque caput hostis domum reportat, & fusti suffixum admodum sublime supra tecta statuit, & plerunque

ὡς εἰ τῆς Ἰαπυγίης ἄλλο ἔθνος, ἢ μὴ Ἰάπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμνίατο μέχρι Ταράντου, ἢ νεμοίατο τὴν ἄκρην· δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκυθαι τὸ κατύπερθε τῆς Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς πρὸς νέμονται τό τε βορηΐου τὸ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ· ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὸ μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δέ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐόσης τετραγώνου, τὰ δύο μερέων κατήκοντα ἐς θάλασσαν, πάντη ἴσον τό, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ ὦδε ἀπὸ θαλάσσης. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ἐστὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐστὶ τὸν λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληταί μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὀρθία τὰ ἐς τὸν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μεγαθέι τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἰσὶ τὸν Δαρείου στρατὸν ἰδιομαχίῃ διώσασθαι μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε καὶ δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατῷ ἐπελαυνομένῳ μεγάλῳ. ἐόντων δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε· κατὰ εὐχὰς ῥοπάλῳ παίουσι τὸ κεφαλλί. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ χρημνοῦ ἀπωθέουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἱδρυται τὸ ἱρὸν) τὸ δὲ κεφαλλὸν ἀνασταυροῦσι. οἱ δὲ, καὶ μὲν τὸ κεφαλλὸν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ χρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τὴν θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀπιφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα δὴ ξύλον μεγάλον ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ

ὑπὲρ

1 Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.* 2 Mæetin 3 Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animadvertissent copiis Dar.

ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπὸ βασιλέος. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληίης τε καὶ πολέμου. Ἀγαθυρσοὶ δέ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροι παμφλισία. ἐπίκοινον δὲ τῇσι γυναιξὶ τιλὶ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασιγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτε ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρηίξι περισκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, γλυκὺ δὲ μικρὸν πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τιλὸ χώρου πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλὸς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθεν σφι ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τιλὸ ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνδρωποι ὅτι γόητες ἔᾳ. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων. ὡς ἔπεσε ἑκάστῳ ἄπαξ τοῦ Νόμωνος ἔκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατέστη. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι γε λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· ἔτι δίκαια νομίζοντες, ἔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα μὲν φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἐκφυρῶς ἔστι καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· ἕνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τεῖ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τετήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτοῖσι ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῆς ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι, οὐδὲ τιλὸ ἰδέλιν ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ,

supra fumarium: ideo in sublimi locantes quod dicant eos totius domus esse custodes. Vivunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [1] excultissimi viri CIV sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cum mulieribus coeunt, ut inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque livoris neque odii mutuo exercentes: in cæteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neutri CV Scythicis quidem utuntur moribus, qui una ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpentum cum magna vis ex ipsorum solo est edita, tum major superne è locis desertis ingruerat: quibus usque adeo infestati fuerunt, ut relicto suo solo cum Budinis habitaverint. [2] Iidem periculum faciunt se homines esse maleficos, quod dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis semel quotannis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac dejerant. An- CVI drophagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non judiciis, non legibus utentes, [3] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestantes, propriam linguam habentes. Me- CVII lanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, unde & cognomen habent, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis utentes. Budini, in- CVIII gens natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorum urbs nomine Gelonus è materia constructa est, muro alto è materia toto: cujus singula latera tricenorum stadiorum sunt magnitudinis. Ædes quoque cum privatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanice extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agunt, & bacchanalia exercent. quippe Geloni quondam Græci fuere, non summoti inter Budinos habitaverunt: lingua partim Scythica, partim Græca utentes. Budini à Gelo- CIX nis & lingua & victu sunt dispares. nam quum indigenæ sint, [4] pecuariæ operam dant, solique ejus regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti,

1 *Vel*, Luxui deditissimi sunt. 2 Videntur autem hi incantatores esse, quod dic. 3 Sunt autem Nomades, 4 Nomades sunt,

non recte

non recte vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequens, & ubique plurimum consita, ubi est lacus ingens & multus, & palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ, forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [1] ad cu-
CX randa posteriora sunt. ¶ De Sauromatis vero ita memoratur: Quum Græci prœliati sunt cum Amazonibus (quas Scythæ Æorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prœlii ad Thermodontem facti, abiisse, portantes tribus in navibus quascunque potuerant ex Amazonibus vivas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidavere. Sed quum naves haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis uti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis prærupta, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è navibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter facientes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscenduntque: & obequitantes,
CXI è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset conjicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi unde venirent, & rati cunctos esse viros ejusdem ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demum fœminas esse cognoverunt. Itaque consilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum esse occidendam: sed ex se qui maxime juvenes essent, ad eas esse mittendos, eodem numero quo illas esse conjectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illæ facerent. [2] Si invaderentur, pugnarent, neu subterfugerent: ubi subsisterent illæ, ipsi etiam proxime accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreverunt quod prolem ex illis
CXII suscipere cupiebant. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admovebantur. Cæterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebant, quemadmodum Amazones, præter

ἐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδησι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλεα, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐπιδρύες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα " ὦδε τὰς σισύρας ¶ παρὰ
ΩΔΕΤΑΡΡΑΠΕΤΑΙ καὶ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ περὶ ὧδε λέγουσι· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατά· δύναται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι· αἰὼρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰς κτείνειν) τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντα μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τὰς Ἀμαζόνων ὅσας δυναίατο ζωγρῆσαι. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ὑπερθυμίας, ἐκκῆψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γνώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκηψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τοὺς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ κρημνούς. (οἱ δὲ κρημνοὶ, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἵππων φορβίῃ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλήζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θαύματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλυθον. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας, μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐπιεῖν· οὐ δὲ τῆς " μάχης τινὰς τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ ὕστερον ἐγνωσθησαν ἐόσας γυναῖκας. βουλομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μιν ὡς τὴν τελευταίην ἔτι αὐτέων, ἐωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος ἐπιτάναντας ὅσαπερ ἐκεῖναι ἦσαν. τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τάπερ ἂν καὶ ἐκείνας ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲ μὴ, ἀποφεύγειν δέ. ἐπὰν δὲ παύσωνται, ἐλαύνειν αὐτοὺς πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ 163
νενιήσιοι, ἐποίευν τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' ἡσυχίῃ δηλήσειν ἀπιόντας, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νενιήσιοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ

[1] Morbis matricis auxiliantur. *Ad verbum*, *Ad medium matricum conferunt.* [2] Si *illæ* ipsos invaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

τὰ ὅπλα, καὶ τὲς ἵππους· ἀλλὰ ζόλιν ἔζωον
τ' αὐτῶν ἐκείνοισι, θηρόλοιτές τε, καὶ λῃζό-
μενοι. Ἐπίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸ μεσαμβρίνιον τοιόνδε· ἐγίνοντο σποραδὲς καὶ
μίνη τε καὶ δύο, πέρυσι ἀπ' ἀλληλέων ἐς συμβολίην ἀποσταίμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ
Σκύθαι, ἐπίεσι ταὐτὸ τοῦτο· καί τις μετιὼν
θεισίων ἀνδρῶν τινὶ διεχείμασε, καὶ ἡ Ἀ-
μαζὼν ἐκ ἀπαλλάσσετο, ἀλλὰ σημεῖόν τε χρή-
σασα, καὶ φωνήσασα μίαν ἐκέλευε, (ἐνόει γὰρ συνιεῖσα
ἀλλήλων) τῇ δὲ χρεὼν ἔφασκε εἶναι τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον
ἄγειν· σημήνασα δύο γὰρ εἶναι, καὶ αὐτὴ ἑτέρην
ἄξειν. Ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε
τοῦτα πρὸς τὲς λοιπές. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλ-
θε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε·
καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δεύτερον αὐτὸν νεμμήσασαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐπιλώσαντο τὰς λοιπὰς τὴν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμιξάντες
τὰ σφετέρωδα, οἴκεον ὁμῶς, γυναῖκα ἔχων
ἕκαστος. ταύτῃ τῇ περ πρώτην συνεμίχθη.
τὴν δὲ φωνῇ τε μὲν τῇ γυναικῶν, οἱ ἄνδρες
οὐκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ
γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε
"οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτή-
"σεις. νῦν ὦν μηκέτι πλεῦνα χρόνον ζόην
"τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ
"πλῆθος, διατρώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν
ὑμέας, καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα
"ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰ-
"κέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. οὐ γὰρ τὰ
"αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε κἀκείνοισί ἐστι. ἡμεῖς
"μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππα-
"ζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν·
"αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τέτων μὲν οὐδὲν
"τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν πιεῦσι, ἔργα δὲ
"γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι
"ἁμάξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐ-
"δαμῇ· οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέ-
"ρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡ-
"μέας, καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες
"σὺν τὲς τοκέας, ἀπολάχετε τοῦ κτήματων
"τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν
"ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίη-
σαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπλα-
χόντες τοῦ κτημάτων τὸ ὅσιον ἄλλον, ἦλ-
θον ὀπίσω σὺν τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν
"αἱ γυναῖκες πρὸς αὐτὲς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν
"τῇδε τῇ χώρῃ· τέτο μὲν, ὑμέας ἀποστερήσασι πατέρων, τέτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέρην

arma & equos: & eandem vitam quam illæ vivebant, venando atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrum levandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. 1 quorum cuidam una illarum, quæ solivaga erat propinqua quum fuisset, non se avertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocum non esset prius congressa, tamen manu significavit ut ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, ut duo essent: se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteroque die socium secum ducens, ad locum præfixum fuit, ac reperit 2 Amazonem expectantem sociam. Ejus rei certiores facti reliqui adolescentes, & ipsi 3 seducunt cæteras. Posti hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque uxorem cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum utrique inter se convenissent, viri ad Amazones ita dixerunt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum frequentia degamus, ubi nos habebimus uxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ responderunt, Nos vero non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & jaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia hujusmodi prodeuntes. 4 proinde non possumus illis esse similes. Quod si vobis cordi est habere nos conjuges, & justi videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, ut deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecere, acceptaque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, 5 Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: unus quod nos parentibus vestris vos privavimus: alter, quod terram vestram magnopere vastavimus. Sed quoniam dignamini nos habere uxores, hoc una nobiscum agatis. Agedum

CXIII

CXIV

CXV

τῇ δευτεραίῃ

1 Quum autem quidam uni Amazoni seorsim à cæteris vaganti corpus jungeret, illa minime repulit, sed copiam sui fecit: manuque significavit, quum voce non posset (neque enim se mutuo intelligebant) ut ad eund. 2 Amazonem alteram ipsum expectantem. 3 In matrimonium sibi cæteras conciliarunt. 4 Proinde nobis convenire non potest cum illis. 5 Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrent: unum, quod, &c. alterum quod terr.

Agedum proficiſcamur è regione hac, & Tanai tranſmiſſo illic habitemus.
CXVI Huic quoque rei obtemperavere adoleſcentes. Trajectoque Tanain, & à Tanai trium dierum orientem verſus, totidemque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, pervenerunt ad eum locum quem nunc incolunt, ibique ſubſederunt. Ideoque priſca conſuetudine vivendi fœminæ Sauromatarum utuntur. nam ad venationem una cum viris ac ſine viris, equis inſidentes, & ad prœlium proficiſcuntur, eandem-
CXVII que quam viri ſtolam gerunt. 1 Sauromatæ putantur lingua Scythica ſoloecizare, *id eſt, corrupte uti*, quod eam ab initio non probe didicerint Amazones. Quod ad conjugia pertinet, ita ab eis eſt inſtitutum: Nulla virgo nubit priuſquam aliquem hoſtium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt jam vetulæ, antequam nubant, quod
CXVIII legi ſatisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum perveniſſent, certiores eos fecerunt, Perſam, ubi omnia quæ ſunt in interiore continente in ſuam ditionem redegit, faucibus Boſphori ponte junctis, in citeriorem trajeciſſe continentem: ſubactiſque illic Thracibus, fluvium Iſtrum ponte junxiſſe, animo hæc omnia in ſuam redigendi poteſtatem. Proinde vos (inquiunt) nolite ullo pacto de media cedere, ſinentes ad perniciem nos devenire, ſed idem ſentientes, obviam eamus invadenti: quod niſi facitis, nos in ultimum diſcrimen adducti, aut regionem deſeremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladem ſubeamus, nolentibus vobis auxilio nobis eſſe? Quanquam non commodius agetur vobiſcum, adverſus quos non minus venit Perſa quam adverſus nos: neque, nos ſubegiſſe contentus, à vobis abſtinebit. Cujus rei magnum hinc accipite documentum, quod ſi nobis ſolis inferret ille bellum, animo ſuperioris ſervitutis ulciſcendæ, debebat à cæteris hominibus abſtinere, & ſic in noſtram tendere regionem, oſtendens omnibus ſe adverſum alios ire: at nunc, ubi primum trajecit in hanc continentem, ut quiſque ſibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, ſuo ſubjectos imperio habet.
CXIX ¶ Hæc quum Scythæ denunciaſſent,

φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς ταύτης, καὶ περήσαντες Τάναϊν πολεμέωμεν. Ἐπειάδοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τρισὶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τε Ταναΐδος ὁδὸν, τρισὶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, πρὸς βορέω ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ διαίτην ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῇ Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ' ἵπποιν ἐκφοιτῶσι σὺν ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνὴν δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικήν, σολοικίζοντες αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ σφι χρηστῶς οὐκ ἐμάθοσαν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ περὶ γάμων δὲ ὧδε σφι διακέεται· ἡ γαμέεται παρθένος οὐδεμία, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, ἐπειδὴ κάρτα τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων δὴ τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τὰς Βασιλέας ἁλισμένους ἀπικόμενοι οἱ Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ οἱ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τῷ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον. διαβὰς δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρῄκας, γεφυροῖ πόλεμον Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμεῖς ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τῶν τὸ νομίσαντες, ἀντιάζομεν τὸν ἐπόντα ἄκων ποιήσοντες ταῦτα; ἡμεῖς μὲν διεζόμενοι, ἢ καταλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μιγέντες ὁμολογίην χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ ἐδὲν ἔτι τούτου ἔσται ἐλαφρότερον. ἥξει γὰρ ὁ Πέρσης ἐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ ἐπὶ ὑμέας. ἐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπεχέως. μέγα γὰρ ὑμῖν λόγον τήνδε μαρτύριον ἐρέομεν. εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατεύετο ὁ Πέρσης, τισάμενος τὴν πρόσθε δουλοσύνην βουλόμενος, χρεὼν ἦν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον, ἅτε ἓνα ἐπὶ τὸν ἕτερον· καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δ' ἐπεί τε τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμερώτατα πάντας· τούς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρῄκας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων,

164

1 Voce porro Scythica utuntur Sauromatæ, jam inde à priſco tempore ea ſoloeciſſantes, quod &c. *Vel*, Uſitata eſt autem Sauromatis vox Scythica, ea ſoloeciſſantibus jam inde à prima origine, quod eam &c.

ἐβελδύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἡγεῦνται. καὶ σφέων ἐχώδησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, ἅτε τὰ αὐτὰ φρονέοντες, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ
ξ καὶ ὁ Νευρὶς, καὶ Ἀνδροφάγος, " καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ Ταύρων, πάλαι Σκύθῃσι " ὑπεξεκείναντο, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἦστε οἱ " πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαν- " τες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῷ νῦν δέεσθε, " λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ " ἡμεῖς ὑμῖν ἀκέοντες, ταὐτὰ ἂν ὑμῖν ἐπρή- " σσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσ- " βαλόντες γῆν, ἄνδρα ὑμέων, ἐπικρατέετε " Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρε- " δίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεὶ σφέας αὐτὶς θεὸς " ἐγείρει, τὠυτὸ ὁμοίως ὑμῖν ἀποδώσουσι. ἡμεῖς " δ' ἔτι πώποτε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τού- " τους ἐόντας, οὔτε νῦν πρότερον πειρησόμεθα " ἀδικέειν· μένωμεν ἔτι καὶ ἐπὶ τοῦτον τὸν ἡ- " μέτερον ἄρξαντα ἀδικέειν, καὶ ἡμεῖς ἐς πει- " σόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἡσυχάσομεν, μᾶλλο- " ν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. οὐκ γὰρ δικαίως ἔχειν " ἐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους ἀδικίης γεγενημένους. Ταῦτα ὡς ἀπηγγέλθη τοῖσι Σκύθῃσι, ἐβελδύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδαμῇ πιέζεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δὴ σφι ἔτοιμοι γε σύμμαχοι ἐπεγεγόνεσαν· ὑπεξιόντες δὲ καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξίσιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποιῶν τε ἐκ τῆς γῆς ἐπιτρέπειν, δοκῇ σφέας διελόντες· καὶ πρὸς μὲν τῶν μοιρέων τῆς βασιλῆος Σκόπασις, πρὸς χωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἢν δόξῃ τοῦτο ποιέειν Πέρσῃσι, ἰοῦσι Ταναΐδος ποταμοῦ ἐπὶ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφυγόντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ὀπίσω διώκειν. αὕτη μὲν σφι μία ἦν μοῖρα τῆς βασιληΐης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἢπερ εἰρήκαμεν· τὰς δὲ δύο τῶν βασιληΐων, τὴν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς βασιλῆος Τάξακις, συνελθόσας ἐς ταὐτὸ, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσφαμένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μὲν νυν ὑπάλλειν σφέας ἰοῦσι τῶν χωρέων τὰ ἀπειλημένων τὰ σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐκόντας γε ὑπεδύσαν τὸν πόλεμον τὸ
165 πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀκοντίας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ὑπαγρέειν ἐς τὴν σφετέρην,

ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, ſed diſcordes eorum erant ſententiæ. 1 Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperunt ſe Scythis auxilio futuros: Agathyrſus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorumque reges ita Scythis reſponderunt, Si vos in injuria facienda ac bello inferendo priores non fuiſſetis, recte videremini precari quæ precamini: & nos veſtris precibus morem gerentes, idem quod vos ageremus: nunc vos ſine nobis illorum terram ingreſſi, imperitaſtis Perſis, quoad deus vobis indulſit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos neque tunc quicquam intulimus injuriæ his viris, neque nunc quicquam conabimur priores inferre. Quod ſi hic noſtram regionem invaſerit, & prior injuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud noſmet ipſos manebimus. neque enim in nos venire Perſæ videntur, ſed in eos qui fuerunt autores injuriæ. Scythæ, ubi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullam ſibi pugnam recta atque ex aperto conferendam, quando ipſis iſti ad ſocietatem non accedebant. 2 Itaque digreſſi clam, ac longius progreſſi, puteos quos ipſi offendunt, ac fontes, obſtruunt, bifariamque diviſi herbam è regione atterunt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopaſis, jubent Sauromatas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eo Perſa declinaret, fugientes recta ad flumen Tanain, ſecundum Mæotidem: iidem Perſam abſcedentem invadendo perſequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum eſt. Reliquarum duarum unam, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, jubent hos uno die prægreſſos exercitum Perſarum 3 ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreviſſent exequendo: & ante omnia hoſtem ſeducere in agros illorum qui ſocietatem ipſorum abnuiſſent, ut eos, ſi minus volentes bellum adverſus Perſas ſuſciperent, certe invitos redderent iſtis hoſtes. deinde in ſuam terram reflectere,

CXX

1 Nam Gelonus quidem *rex* & Budinus & Sauromata conc. 2 Sed ſe ſubducendo obſtruendos ſibi eſſe puteos & fontes quos in itinere offenderent, gramenque è terra exterendum, *vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas ſeipſos diviſiſſent, ad unam, ubi Scopaſis regnabat, Sauromatas conferre ſe debere: ſed ſubducere ſe, ſi illuc ſe converteret Perſa, fugient. r. ad fl. T. ſ. M. quum autem Perſa pedem referret, invadere & perſequi. 3 Subducere ſe, *vel, Paulatim aut clam progredi ſe ſubducendo. Sic & paulo poſt, repone pro* Seducere.

& ten-

& tentare, ſi quid ipſis tentandum eſſe
CXXI videretur ac liberet. Hæc ubi decrevere Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præſtantiſſimis equitum præcurſoribus miſſis. Carros autem in quibus eorum filii uxoreſque omnes degunt, una cum pecoribus, 1 præterquam ad victum ſuppetentibus, remiſerant, dato ſuis mandato ut ſemper aquilonem
CXXII verſus tenderent. Hoc quum 2 præparaſſent Scythæ, eorum emiſſarii, poſteaquam compererunt Perſas ab Iſtro trium fere dierum & ante ſe unius diei itinere abeſſe, poſitis caſtris, germina terræ vaſtant. Perſæ, ubi Scytharum equitatus in conſpectum ſe dedit, eum inſequi maturant, à via ſeſe ſemper ſubducentem: & quum ad unam partium ventum eſt, auroram verſus & Tanain, Scythis tendentibus, & inſequentibus Perſis, Scythæ Tanain trajiciunt: eo & Perſæ trajecto, illos inſequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, pervenI-
CXXIII unt in Budinicam. Cæterum quandiu Perſæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimenti inferre potuerunt, utpote vaſtæ: ubi vero Budinicam ingreſſi ſunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deſerta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipſo itinere ire porro tendunt, dum eam regionem pervagati, in vaſtam ſolitudinem deveniunt. Hæc ſolitudo à nemine hominum colitur, poſita ſupra Budinorum regionem, ſeptem dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyſſagetæ incolunt, à quibus quatuor ingentes amnes per Mæoteos fluunt, & in paludem nomine Mæotin ſe inſinuant: quibus hæc ſunt indita nomina, Ly-
CXXIV cus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, ut ad ſolitudinem pervenit, curſu omiſſo copias ſuper fluvium Oarum locavit. Poſt hæc, octo urbes eaſque ingentes condidit, pari inter ſe ſpatio diſtantes, ſexagenorum fere ſtadiorum, quarum ad meam uſque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille inſequebatur) circumitis locis ſuperioribus, reverterunt in Scythiam. Quibus è conſpectu omnino ſemotis, non ſe amplius exhibentibus, ita Darius urbibus illic relictis dimidiatis, convertit iter ad occaſum, ratus & hos eſſe cunctos Scythas & ad occaſum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire in Scythiam, eo devenit ubi in duas Scytharum incidit partes.

ἀφανισθέντων ὦν τούτων τοιῷδέ τινι, ὡς ἐπὶ ἐφαντάζοντό σφι, ὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ἐπισπόμενος ἦιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων ὦν τὴν ταχίστην τὸ στρατόν, ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο· ἐς δὲ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρησι τῆσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων.

καὶ ἐπιχειρέειν, λὺν δὴ τοῖσι βυλευομένοισι δοκέειν. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βυλευσάμενοι, ὑπαντιάζον τὴν Δαρείου στρατιήν, πρόδρομους ἀπιστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τοὺς ὦν ἀμφέξαι ἐν τῇσι σφι ἔμελλε πᾶσα καὶ τὰ πρόβατα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ λύν, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἀμφέξῃσι προέπεμψαν, ὑπειλάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαυνέειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῶν ὦν Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, ἔστι μὲν τούτους εὑρόντες ἡμέρης ὁδῷ προέχοντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ὑπιφανέα τὴν Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήισαν κατὰ σίδον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὸν μέσον μοιρέων ἴδυσαν οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς ἥλιόν τε καὶ τὸν Τανάϊν ποταμόν. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμόν, οἱ Πέρσαι ὑπερβάντες ἐδίωκον ἐς ὃ τὴν Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τὴν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἤισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρης, οἱ μὲν εἶχον ἐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὴν τὴν Βουδίνων χώρην ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τὴν Βουδίνων, καὶ κατειλημμένου τὸ τεῖχος πάντων, διέπρησαν αὐτό. τοῦτο μὲν πυρήσαντες, ἔπορθον αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ σίδον· ἐς ὃ διεξελθόντες καὶ τοῦτο, ἐς τὴν ἔρημον ἀπίκοντο. ἣ δὲ ἔρημος αὕτη κατὰ ἑπτὰ ἡμέρας νέμεται ἀνδρῶν, κεῖται δὲ ὑπὸ τὴν Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλήθος ἐπὶ ἡμερέων ὁδὸς πολλάς. ὑπὸ δὲ τῆς ἐρήμου θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες ἀπὸ Μαιητέων διὰ δέων ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαῆτιν· τοῖσι ἐνόματα κεῖται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὸ στρατὸν ἐπὶ ποταμῷ Ὄαρῳ. τοῦτο μὲν ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα λύ. ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατόπερθε, ἐπέκρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν.

1 Præterquam iis quæ ad victum ſatis eſſe poſſint. 2 Præmiſiſſent

βυλομένοισι

ἐντυχόν

ἐς τὴν χώρην

ἐς τὸν Ἀγαθύρσους

ἐς τὸν Μηδικὸν πόλεμον

& tunc intelligetis, pugnaturi vobiſcum ſimus pro ſepulcris, necne: prius autem (niſi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conſeremus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum ſit. quod autem ad cætera, ego ſolos mihi heros arbitror Jovem progenitorem meum, 1 ad ſolium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dona poſcis, mittam quæ decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum eſſe dixiſti, jubeo te flere. Hoc à Scythis reſponſum eſt: quod caduceator reverſus Dario renunciavit.

CXXVIII Scytharum reges, audito nomine ſervitutis, indignatione perfuſi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopaſis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Iſtrum ponte junctum aſſervabant. ¶ 2 At Perſæ non amplius ſibi vagandum eſſe ſtatuerunt, ut hoſpitibus, qui ipſorum commeatum eripiebant, inſidias tenderent, diſtributis qui adverſus ereptores frumentariæ rei juſſa exequerentur. Enimvero equitatus Scytharum ſemper in fugam vertebat equitatum Perſarum, ſed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defenſabantur. Ita Scythæ ſummoto equitatu hoſtili, tamen metu peditum abſcedebant, & nihilominus noctibus quo-

CXXIX que tales incurſiones faciebant. 3 Adverſus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, aſinorum vox ac mulorum ſpecies. Nam (ut ſuperius à me demonſtratum eſt) nullus in terra Scythica neque aſinus neque mulus gignitur, ac ne ullus quidem viſitur, propter frigora. Itaque rudentes aſini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ ſæpenumero Perſas adorirentur, eorum equi exaudita aſinorum voce, conſternati avertebantur, arrectis auribus ſtupefacti, utpote inſolentia tum vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atque hoc quidem paululum quiddam

CXXX momenti ad bellum afferebat. Cæterum Scythæ ubi animadverterunt Perſas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, 4 & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, ut pecoribus ſuis una cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe confe-

ἢ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα εἴτε μὴ πρῶτα πάντων, εἴτε ἢ ὲ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λόγος αἱρῇ, ὲ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμὲς, Δία τε ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, ἢ Ἰσσὼ τὴν Σκυθέων βασίλειαν, μόνους εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε ἢ ὕδατος, δῶρα πέμψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμός, κλαίειν λέγω. τοῦτο δέ σι ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κήρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς ὕβρεος τὸ ὄνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ τὸν Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφυλάσσεον. αὐτοῖσι δὲ τοῖσι ἄλλοισι παρῆν πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐκ σταθμοῦ ἀναιρεομένοισι ὁκοτέ θεός. νομίσαντες οὖν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐπὶ τοῦτο τὰ βέβηλα μάθημα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκάρεε. οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ὑποστρεφόμενοι, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιεῦντο δὲ καὶ τὰς νύκτας περιβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε καὶ σὺν μαχεν καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίσχον, ὀνήσιμα τοῖσι Δαρείου στρατοπέδῳ, ὄνοι μέλισσι ἐρέω· τά τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τὰ ἡμιόνων τὸ εἶδος· ἔτε γὰρ ὄνον ἔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· ἐνδὲ ἔστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοσοῦτον ἔτε ὄνος, ἔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάραξαν τὸν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπελαυνόντων ὅτε τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὅκως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὴν φωνὴν, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θαύματι ἦσαν, ὁρῶντα ἰσῶντες τὰ ὦτα· ἅτε ἔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τῆς τοιαύτης, ἔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τὸν πόλεμον. Οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τελευτημένους, ἵνα θαμβηθείη τε ὅτι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ θαμβηθέντες ἀνιῶντο, τῶν πάντων ὄφιδεέες ἐόντες, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως τοὺς προβάτων τοὺς σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξέλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελ-

1 Et Veſtam Scytharum reginam. *Fortaſſe tamen & aliam interpretationem verba Græca admittunt.* 2 At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel, remanebant*, non amplius cenſuerunt Perſas cogendos eſſe vagari, ſed adoriendos eſſe quoties cibum ſumerent. Obſervantes igitur tempus quo ab illis cibus ſumebatur, faciebant quod ſtatuerant. Enimvero &c. 3 Verum quod Perſis auxiliabatur, Scythis vero adverſabatur, Darii exercitum invadentibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* aſinorum vox & mulorum ſpecies. 4 Et commorantes angerentur ob rerum omnium penuriam,

ὀδόντας ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήροντο ἂν τῷ πεπιημένῳ. Πολλάκις δὴ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὀρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ ὀϊστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὰ φέροντα τὰ δῶρα ἐπηρώτεον τὸ νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ ἐδέετο ἔφη οἱ ἐπεσάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τοι ταχίστου ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῶν δεδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντο τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ ὀϊστοὺς, ὡς τοι ἑωυτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεφήκεε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν τοῦ μάγου κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, "Ην μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γεγόμενοι, ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶνδε τοξευόμενοι βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἴκαζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοίρη ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαῆτιν λίμνην φυλάσσειν, τότε δὴ τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο δὴ τὸ γέφυραν, "ἔλεγε τάδε, "Ανδρες Ἴωνες, ἐλευθερίην ὑμῖν ἤκομεν φέροντες, ἤνπερ γε ἐθέλητε ἐσακοῦσαι. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλασθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας φυλάξαντας τὸν γέφυραν, αὐτὸν μὴ παραγινόμενον ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑμετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκεῖνον αἰτίης, ἐκτὸς δὲ πρὸς ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παρὰ μένοντες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. ἔστι μὲν νυν, ταῦτα δεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τε ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρσησι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ, ἀνετάραχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες Σκύθαι πεζῷ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγμένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήλατο· τοῦτο δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγόν, ἐθωϊκτον. παραχθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν θόρυβον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε πρὸς τοὺς περὶ ἑωυτὸν καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν καταφρονέουσι. καὶ μοι νῦν

rentes, excipiebant pecora. (Quo facto quum sæpius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, ave, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Ille negare sibi aliud esse mandatum nisi ut quum illa tradidisset, celerrime rediret. jubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid sibi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hæc ratione conjectans, quod mus quidem in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autem in aquis nascatur, avis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod 1 seipsos tradere viderentur. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem qui magos sustulerunt, hoc dicere dona conjectabat, O Persæ, nisi effecti ut aves, subvoletis in cœlum, aut effecti ut mures, subeatis terram, aut effecti ut ranæ, insiliatis in paludes, non remeabitis unde veniistis, his sagittis confecti.) Et Persæ quidem illa munera sic interpretabantur. At una pars Scytharum cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatem vobis afferentes venimus, si modo nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse ut ad sexaginta duntaxat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. 2 Itaque si id feceritis, & apud illum & apud nos culpam devitaveritis. proinde quum ad præstitutam idem permanseritis, jam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ 3 raptim retro abiere. At cæteri Scythæ, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu adversus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem ut quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, scisitabatur Darius unde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui consueverat, Hi viri videntur mihi magno nos habere contemptui, & nunc

CXXXI CXXXII CXXXIII CXXXIV

1 Suam potentiam. 1 Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* ut quum ad pr. diem permanseritis, jam abscedatis. 3 Primo quoque tempore redierunt.

Gobryas

Gobryas recte dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quum mihi quoque ipsi res ita se habere videantur, bono consilio est opus, ut tutus nobis eo unde venimus sit receptus. Ad hæc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horum ego virorum inopiam videbar mihi fere fama habere cognitam, sed ubi adveni, evidentius intellexi, animadvertens eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quum primum nox advenerit, [1] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueverunt fieri, actis, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum recta pergant Scythæ ad pontem solvendum, [2] aut Ionibus solvere lubeat: quod nobis factu facile erit. CXXXV Hoc Gobryas consilium dabat. Cui assentiens Darius, ubi nox adfuit, reliquit in castris 3 viros languore præditos, & eos quorum amissio minimi facienda esset, necnon omnes asinos *alligatos*: asinos quidem, ut vocem ederent: 4 infirmos autem homines, hoc titulo, ut dum ipse cum flore copiarum adoriretur hostem, isti interea castra tutarentur. Hæc persuadens iis qui relinquebantur Darius, accensis ignibus quammaturrime ad Istrum contendit. 5 Asini, quod multitudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas CXXXVI in eisdem permanere castris. Verum ubi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, 6 manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repente retractis duabus Scytharum partibus, & una Sauromatarum, cum Budinisque ac Gelonis, Persas recta ad Istrum via persequuntur, utpote plerosque pedites & itinera nescientes, ea præsertim quæ divortia habebant: ipsi equites & compendia viarum scientes. Sed quum utrique ab altéris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ pervenere quam Persæ. Ibi cognito se prævertisse Persas, ita ad Ionas qui in navibus erant verba fecerunt, Viri Iones, quum dierum numerus jam pertransierit, injurii estis qui adhuc permaneatis: sed quoniam hactenus præ timore permansistis, nunc

φάνεϊαι Γοβρύης εἶπαι τοῖσι τοῦ Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὧν ἔτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, βυλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ ἡμῖν ἔσαι. ὀπίσω. τῷ τὸ ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶπε, Ὦ Βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν καὶ λόγῳ ὑπισάμιλλα τάτων τοῦ ἀνδρῶν τλῶ ἀπορείλιν· ἐλθὼν δ', μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτὲς ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὧν μοι δοκέει, ἐπὰν τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, ἐκκαύσαντας τὰ πυρὰ (ὡς καὶ ἄλλο τε ἐώθαμεν ποιέειν) τοῦς στρατιώτων τὲς ἀδυνατάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τὲς ὄνους πάντας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ δοῦναι τὸν Ἴστρον ἰθύσαι Σκύθας λύσοντας τὸ γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξαι, τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσαι ἐξεργάσασθαι. Γοβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δ', νύξ τε ἐγένετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τὲς μὲν καματηρὰς τοῦ ἀνδρῶν, καὶ τοῦ ὧν ἐλαχίστου ἀπολλυμένων λόγου, καὶ τὲς ὄνους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ἐν τοῦ στρατοπέδου· κατέλιπε δὲ τές τε ὄνους καὶ τὲς ἀδυνέας τῆς στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται. οἱ δὲ ἄνδρωποι ἀδυνεήσι μὲν εἵνεκα κατελίπετο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδή· αὐτὸς μὲν σὺν τοῦ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ὁπλίσιος μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ἤτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοίατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολειπομένοισι ὑποθέμενος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τῷ ταχίστῳ ἐπείγετο ὁδὸν τὸν Ἴστρον· οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμίλου, ὥτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῷ ἵεσαν τὰς φωνάς. ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τοὺς ὄνους, πάλαι κατ' χώρην ἥλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέρης δὲ γενομένης γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χειρούς τε περέτεινον τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αὖτε δύο μοῖρας τοὺς Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου· ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ στολοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ὑποσαμένου, ὥστε ἐὸν τετμημένων τὴν ὁδὸν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ σιωτόμα τῆς ὁδοῦ ὑποσαμένου, ἁμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας ἔκπλους ἀπεσμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσὶ, Ἄνδρες Ἴωνες, αὖτε ἡμέρας ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχωσαι, καὶ ὑ ποιέετε δίκαια ἔπ φυλασσόμενοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν λύ-

1 Accensis ignibus, ut & alias facere consuevimus, & imbecill. 2 Aut Iones aliquid in nos moliantur quod efficere illis non difficile futurum sit. 3 *Eadem est vox pro qua reddidit paulo ante* Imbecillissimis quibusque *: nisi quod hîc est positivus gradus, quum ibi esset superlativus.* 4 Homines vero propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, ut dum ipse cum fl. cop. 5 Asini à cœtu segregati. 6 Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos uti. Quibus illi auditis, in unum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatum una, necnon Budini & Geloni, Persas recta ad Istr. via persequuntur. Sed quum Persarum exercitus magna ex parte pedites haberet, viasque ignoraret, utpote *in certa diverticula, vel in certa itinerum divortia* non sectas: at Scythicus equitibus constaret, & iis quidem itinerum compendia scientibus, quum utrique ab alt. aberr.

" λύσαντες τὸν πόρον, τῷ ταχίστῳ ἄπιτε
" χαίροντες ἐλεύθεροι, θεοῖσί τε καὶ Σκύ-
" θῃσι εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον
" ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς φυλάσσο-
" μεθα ὥστε, ὡς τε δοκέω μηδαμὸς ἐπ ἀνθρώ-
πους αὐτὸν στρατεύσασθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ
Ἴωνες ἐβουλεύοντο· Μιλτιάδεω μὲν τοῦ Ἀ-
θηναίου στρατηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος
Χερσονησιωτέων τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, τῷ
γνώμη πειθόμενοι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν
Ἰωνίην· Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἑκάστην
τούτων, λέγοντος ὡς νῦν μὲν ἕκαστον τυραννεύει πόλιος, τῆς
Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε
αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσται ἄρχειν, οὔτε
ἄλλον ἐδένα ἐδαμῶν. βουλόμενος γὰρ ἑκά-
στῳ τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ
τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμῃ ταύτῃ
ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τε-
τραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην,
πρότερον τοῦ Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦ-
σαν δὲ οἵτινες οἱ ἀφαιρέοντές τε τὸν ψῆφον,
καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλῆος, Ἑλλησπον-
τίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνὸς,
καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνὸς, καὶ Ἠρόφαν-
τος Παριηνὸς, καὶ Μητρόδωρος Προκονν-
σιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνὸς, καὶ Ἀρι-
στων Βυζάντιος· οἵτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλης-
πόντου. ἀπὸ Ἰωνίης δὲ, Στράτις τε Χῖος,
καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φω-
κεύς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τῷ δὴ γνώ-
μῃ προκειμένῃ ἀντίην τῇ Μιλτιάδεω.
Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μοῦνος Ἀρι-
σταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε
τῷ Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμῃ, ἔδοξέ σφι
πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσ-
θεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ πρὸς τὴν
Σκύθας ἐόντα, λύειν δ' ὅσον τόξευμα ἐξι-
κνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, πιειρῶν-
τες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρῶντο
βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι Ἀχαιῶν τὸν Ἰ-
ρέα πρὸς τῶν γεφυρέων τὸν ἐπὶ τῷ Σκυθικῷ ἔχον, ὡς
πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι δοκέει ἂν ἡδο-
νῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ· μετὰ
δὲ, ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἱστιαῖος, τάδε
" δὲ λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἥκετε
" φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε
" ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδεύται, καὶ τὰ
" ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὁμοίως ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον,
" καὶ προθυμέόμεθα πᾶσαν ἔξομεν, θέλοντες ἔτι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμεῖς τάδε λύομεν,

solvite quamcelerrime trajectum, atque abite sospites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus ut adversus nullum mortalium sit facturus expeditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Athenienſium ducis & Chersonenſium (qui sunt in Hellespontο) tyranni sententia erat, Scythis obtemperandum esse, & Ioniam servitute liberandam. At Histiæi Milesii diversa, quod diceret nunc quidem eos suæ quemque urbis tyrannos esse ob Darium: potentia vero Darii sublata, neque se Milesiis, neque alium quemquam usquam præesse posse. Fore enim ut singulæ civitates popularem statum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quum dixisset Histiæus, omnes consestim qui Miltiadi assensi fuerant: in eam transierunt. Fuere autem qui disceptaverunt, duntaxat alicujus apud regem existimationis, Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Ariston Byzantius: & isti quidem ex Hellesponto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cujus sententia prælata est sententiæ Miltiadis. Æolum vero unus affuit qui esset alicujus authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, postea quam Histiæi probavere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, ut pontem [1] quidem ab ulteriore ripa eatenus solverent ut extra sagittæ jactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, neve Scythæ vim afferre tentarent, & Istrum ponte transire, [2] sed solventes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decrevissent, ita pro universis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, jucundam nobis rem attulistis, & opportune instatis: atque ut vos nobis probe viam ostendistis ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Ut enim cernitis, trajectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiam, cupiditate assequendæ libertatis. Cæterum dum nos hæc dissolvimus,

CXXXVII CXXXVIII CXXXIX

1 Pontis partem solverent quæ versus Scythas spectaret: solverent autem non amplius quam ad jactus teli spatium, ne nihil fac. 2 Sed solventes illam pontis partem quæ Scythiam versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerent.

interea

interea vos illos inquirere tempus admonet, & inventos, tam vestro quam nostro nomine ita ulciſci ut merentur.
CXL Scythæ, Ionibus iterum fidem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Perſas reverterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt, 1 ipſi ſibi hujus rei cauſa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fonteſque obſtruxerant. quod niſi feciſſent, facile ſi voluiſſent Perſas inveniſſent: nunc ita faciendo, viſi ſibi fuerant optime conſuluiſſe, ob quæ tamen eos res fruſtrata eſt. Quippe eam ſuæ regionis partem conſectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hoſtem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendiſſe: at ille obſervato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita quoque ægre trajectus reperit locum. Et quum noctu perveniſſet, nactus pontem ſolutum, animo prorſus concidit,
CXLI veritus ne ſe relicto Iones abiiſſent. Erat autem apud Darium Ægyptius quidam, omnium hominum vocaliſſimus: hunc Darius ſupra ripam Iſtri poſitum jubet inclamare Hiſtiæum Mileſium: Hiſtiæus *eum ſæpius inclamantem, tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naves admovit, & ad trajiciendum
CXLII exercitum pontem junxit. Atque hunc in modum Perſæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberraverunt. 2 & ob id Iones tanquam non liberos, ſed peſſimos & ignaviſſimos omnium hominum judicant, deque eis tanquam de ſervis loquentes, mancipia dominos amantia eſſe aiunt, & infectatione digniſſimos. Hæc in Io-
CXLIII nes Scythæ probra jaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Seſtum Cherſoneſi pervenit, atque illinc in Aſiam navibus ipſi tranſlivit, relicto in Europa exercitus duce 3 Megabyzo, viro Perſa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, ut hoc verbum inter Perſas diceret: quum eſſet eſurus mala punica, ſimulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano 4 nunquid tantum hominum ſibi optaret quantum illic eſſet acinorum, reſpondit, Se præoptare tot ſibi eſſe Megabyzos quàm Græciam ſubditam. His verbis apud Perſas hominem hono-

ὑμέας καιρός ἐστι διζεῶς ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, καὶ τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν τίσασθαι ἄτων ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τοσόνδε τερον Ἴωσι πρόσθε ὑσάντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἁμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγίνοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτη διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἄν σφι, εἰ ἐβούλοντο, ὑπερτέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τά σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, καὶ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μὲν νυν τὴν σφετέρην χώρην τῇ χλόης τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατος ἕνεκα, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἅμα τοιούτων τινὶ ἀπόδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ Πέρσαι τὸ πρότερον ἑωυτῶν ἡμόμουν σίδον, τότον φυλάσσοντες ἦσαν. καὶ ὅτω μάλιστα εὗρον τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ τῶν Δαρείου ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καλέσαντα ἐπὶ τὸ χείλεος τὸ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῶν πρώτων κελεύσματι, τάς τε νέας ἁπάσας παρεῖχε ἅμα πορθμεύειν τοῦ στρατιοῦ, καὶ τοὺς γέφυρον ἔζευξε. Πέρσαι μὲν δὴ ὧν ὅτω ἐκφεύγουσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τοσόνδε τερον ἥμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μέν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κάρτα τε καὶ ἀνδροπόδους κείνους ἐν ἁπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδων φιλοδέσποτα φασὶ ἔμεν, καὶ ἄδρηστα μάλιστα· ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἅμα τῆς Θρηίκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τοὺ Ἀσίου, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖός ποτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὥρμημένῳ Δαρείῳ ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τοὺ πρώτου τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ,τι βούλοιτ' ἂν οἱ τοσοῦτον πλῆθος ἠμέων ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν ἡμέων ἄνδρας βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τοὺ Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτα μὲν εἶπας ἐπί-

1 Cujus *mali* ſibi autores fuerant. 2 Et *propterea* modo Iones, ut qui liberi ſint, peſſim. hom. judicant: modo de illis tanquam de ſervis loquentes, mancipia dominorum amantia & minime fugitiva eſſe aiunt. *Vel*, Et propterea alias Iones *&c. Sic & in altera parte*, Alias vero de illis, *&c. Solet tamen τοῦτο μὲν, τοῦτο δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim vero. ſed hic non ſatis convenire videtur Partim. ſenſus eſt enim, Iones (Scytharum judicio.) ſi ut liberi conſiderentur, ſe in illa re ignaviſſimos oſtendiſſe: ſin ut ſervi, officio mancipiorum dominos amantium functos fuiſſe.* 3 Megabazo, *in vulg. edit. Gr. & in noſtris vet. cod. Sic in ſequentibus locis.* 4 Cujus rei tantam multitudinem ſibi optaret.

169 διεξελθόντες,

μα· τότε δὲ αὐτὸν κατέλιπε στρατηγόν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἐωϋτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. ἠμόμωτο γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπὶ ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὸν χῶρον Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον συγχάνειν ἐόντας τυφλούς. ὁ γὰρ ἂν τὸ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. ἔστι δὲ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας καταγράφετο. ἔστι μὲν νυν ταῦτα ἐπρηνέα. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ὅτι Λιβύῃ ἄλλος στρατὸς μέγας στόλος, ἀφ' οὗ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προθυμησάμενος πρότερον τάδε· τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς δοκησάντων παίδων παῖδες, ἐξελασθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων ἐξελασθέντες ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτῶντι ἔλεγον, ὡς εἶησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γυναικὸς τῆς Μινυέων, πέμψαντες τοδεύτερον, ἠρώτων τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γενέσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοίρην τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας, ἐπὶ οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ ὑπολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μετασχεῖν ἐόντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες ἐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς ἐρκτήν. μέσῃσι, νυκτός· μετ' ἡμέρην δὲ, ὀδύνα.

ravit: quem tunc prætorem reliquit cum octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Helleſpontios reliquit, hoc dicto, quod quum apud Byzantium agens audiſſet Chalcedonios decem & ſeptem annis ante Byzantios urbem condidiſſe, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuiſſe, qui, quum pulchrior adeſſet locus ad urbem condendam, nequaquam turpiorem elegiſſent niſi cæci fuiſſent. Hic igitur Megabyzus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diverſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat. ¶ PER idem autem tempus CXLV alia ingens adverſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego commemorabo cauſam, his prius expolitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Athenienſium ex Brauronе prædati ſunt, eſſent ejecti à Lemno, Lacedæmonem navigaverunt, confidenteſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quum aſpexiſſent, nuncium miſere ſciſcitatum quinam & unde eſſent. Illi, nuncio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo navigaſſent, quique quum Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuncio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum adventus, atque ignis accenſio. Illi vero ſe reſpondent à Pelaſgis ejectos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) oraregue ut ſibi liceat una cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [1] in ea quæ ipſi vellent, Lacedæmoniis placuit, cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo navigaverant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant uxoribus, matrimonia contraxerunt. CXLVI Non longo deinde interjecto tempore, ſtatim elati ſuperbia, cum alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnum affectarunt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quum cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem conjecerunt. Quoſcunque autem Lacedæmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animad-

(κείνυσι δὲ τοὺς ἂν κλέπτωσι Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ὧν ἔμελλόν σφεας καταχρήσεσθαι,

[1] Quibus ipſi conditionibus vellent,

verſuri,

verſuri, exorati ſunt ab eorum uxoribus (quæ cives erant & primorum Spartanorum filiæ) veniam ingrediendi carcerem, & cum ſuo cujuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicantes. Horum permiſſu, Minyarum uxores ingreſſæ carcerem, omni 1 veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierunt, rurſuſque apud Taygetum confederunt. ¶ Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, avunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelam gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita graviter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, ut negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos navigaturum. Erant autem in inſula quæ nunc Thera vocatur, quondam Callifta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſive regionis amore captus, ſive qua alia voluntate, reliquit illic cum alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulam quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras cum multitudine tribulium miſſus eſt, nequaquam ad illos ejiciendos, ſed ad una habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea vero quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris navigavit, ducens ſecum non univerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad Paroreatas Cauconaſque diverterunt) ſed paucos, 2 quos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium. quorum pleraque

CXLVII

CXLVIII

σεως, ϖροσῆλθον αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων (ἦσαν δὲ αἵδε τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) " ἐσελθεῖν ἐς τὸν ἔρκτὸν, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ τῷ ἑωυτῆς ἀνδρί· οἱ δὲ σφέας παρῆκαν, ὐδένα λόγον δικαίοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπείτε ἐσῆλθον, πιέσασαι τάδε πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα ϖροσέδυσαν τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδυτῶτες τὴν γυναικηΐην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῆϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ ἵζοντο αὖτις ἐς τὸ Ταΰγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος ϖαῖς Γοργοῦς μὲν Καδμείου, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι ϖαισὶ Αἰσχυλήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν ϖαίδων τούτων νηπίων, ὑϖετροπεύων ἦρχε ὁ Θήρας τοῦ ἐν Σπάρτῃ βασιληίου. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ ϖαραδόντων τοῦ ἀρχοῦ, ἔτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ϖοιέεται ἄρχεσθαι ὑϖ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενεῖν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀϖοπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ ϖρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀϖόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος δὲ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώϖην διζήμενος, ϖροσέσχε ἐς τοῦτο νῦν Θήρη καλεομένῃ· ϖροσχόντι δέ, εἴτε δὴ οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ϖοιῆσαι τοῦτο, καταλείϖει ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωυτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. ὅτου ἐνέμοντο τοῦ Καλλίστου καλεομένου ὅϖη ἠμέας, ϖρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐϖὶ τούτους δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀϖὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε συνοικίσων τούτοισι· καὶ ὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιοῦμενος. ἐϖεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Ταΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων σφέας ἀϖολλύναι, ϖροσδεηθεὶς ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑϖεδέκετο σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀϖογόνους ἔϖλωσε· ὅτι ϖάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ ϖλεῦνες αὐτῶν ἐτρἀϖοντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δ' ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διείλον· καὶ ἔϖειτα ἔκτισαν ϖόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέϖρεον, " Μάγνησον, " Θρίξας, Πύργον, " Ἔϖιον, Νάδιον. τουτέων δὲ τὰς ϖλεύνας

τῷ ἔτω ἐλθεῖν

τῷ Μάγνησιν, τῷ Φρίξας,

1 Veſtitu quem geſt. v. trad. illorum veſtitum ſumpſ. 2 Quum autem hos expuliſſent, ſeipſos in ſex partes diſtrib.

ἐπ' ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπίρδησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς ὁ γὰρ ἔφη οἱ συμπλώσεσθαι, τοιγαρῶν ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἷόν κου ἐν λύκοισι· ἀπὸ τοῦ ἔπους τούτου τὸ ὄνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἴγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ὑπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ὑπὸ Δωτέρεσπίου Ἐρεννύων τῷ Λαΐῳ τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μέχρι τούτου, ὑπέμεινε πάντα τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταῦτα λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε ἠμέωνται λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρης τότε ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφούς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβοιαν. εἱπόντος δέ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν ἠμός· * Εὐδυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦναξ, πρεσβύτερός τε εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρησμοῦ, ὅτι Λιβύην οἰδόντες ὅκου γῆς εἴη, ὅτε τοσοῦτοι ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. Ἐπὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὀλίγων τῆς Θήρης· ἐν τοῖσι τοὺς δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαναλῶσι. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι τοῦτο ἐπιφέρει ἡ Πυθίη τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τοίνυν δὲ κακοῦ οὐδὲν λῷον σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπεγένετο εἰς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ ἀπικνέονται καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ, τῷ ἔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπὸ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην· καὶ Λιβύης, ἐς Πλάταιαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, πολλοὶ δὴ περιπλώσαντες· ἀπιγμένοι δὲ ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλάταιαν, τὸν μὲν Κορώβιον

Elei memoria mea deleverunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. 1 Hic filio, quod negaret se CXLIX navigaturum cum eo, Relinquam ergo, inquit, ovem lupis. ex quo dicto nomen adolescenti impositum est Oiolycus, *id est Ovilupus*, & id nomen alteri prævaluit. Oiolyco natus est filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmo- CL monii cum Theræis consentiunt: quod deinceps extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, Æsanii filius, ab hoc Thera oriundus quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, 2 ducens ex urbe solennes hostias, comitantibus eum cum aliis civibus, tum vero Batto 3 qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit ut urbem in Libya conderet. Cui vicissim iste, Equidem (inquit) ego ô princeps, senior sum & gravis ad moliendum: tu vero quempiam horum jube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat, Hæc hactenus. Tunc ubi reversi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque ubi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniam mittere audentes. Septem CLI post hæc annos quum in Thera non pluisset, & omnes, præter unam, arbores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, 4 respondit, mittendam in Libyam esse coloniam. Illi, quoniam nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios investigatum siquis aut indigenarum aut advenarum illic esset qui in Libyam navigasset. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum perveniissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula

171

1 At filius, quum ei se una navigaturum neganti dixisset pater se itaque eum relicturum οἷόν ἐν λύκοισι, *id est ovem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc invaluit. 2 Afferens ex urbe hecatomben, comit. 3 Qui filius erat Polymnesti, Euthymedes genere ex Minyis. 4 Objecit illam coloniæ deductionem in Libyam. * Depravatè pro Εὐφημίδης. Simpson. Chronicon Catholicum.

relicto

relicto cum aliquot menſium cibariis, ipſi quamcelerrime reverterunt ad cæteris de inſula renunciandum. Quibus CLII ultra præſtitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deficiebant: ſed appulſa eo navi Samia quæ ab Ægypto redibat (cujus gubernator erat Colæus) Samii, omni re geſta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipſi ex hac Inſula quum ſolviſſent, Ægyptum optantes, vento ſubſolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas tranſvecti columnas, pervenerunt in Tarteſſum, [1] pompam ferentes ad rem divinam. Erat ea tempeſtate id emporium intemeratum, adeo ut inde revertentes iſti ex mercibus quæſtum maximum fecerint, [2] inter omnes quos novimus Græcos, duntaxat poſt Soſtratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo poſſit contendere. Ex hoc quæſtu Samii decima (id eſt ſex talentis) ſelecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinſecus obverſis: & in templo Junonis collocarunt, ſuſtinentibus illud tribus coloſſis, *id eſt humanis ſimulacris*: ſeptenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primum facto ingens amicitia Cyrenæis Theræiſque cum Samiis CLIII contracta eſt. Theræi, ubi relicto in inſula Corobio ad Theram reverſi renunciarunt eſſe illis inſulam eregione Libyæ ſitam, placuit Theræis ut è ſingulis oppidis, quæ ſeptem erant, viri mitterentur, fratribus inter ſe ſortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto. Ita duas biremes CLIV in Platæam miſerunt. Hæc Theræi memorant. Cætera jam Theræis cum Cyrenæis conſtant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis conſentiunt. ſic enim narrant: Eſt in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amiſſa uxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, novercam: quæ domum ingreſſa, ut erat, ita re ipſa ſe novercam præſtitit, cum lædendo atque omne genus injuriarum excogitando, tum ad extremum [3] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro perſuaſit. Iſte ab uxore deceptus rem de filia nefariam commentus eſt. Erat

λείπεσι, στία καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δ' ἔπλεον ἐπὶ ταχίστης ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ ταῦτα, νηῦς

μετὰ δὲ ταῦτα, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦεν Κολαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπέωσε ἐς τὴν Πλάταιαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι περὶ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, στία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναγνόντες ὀκ τῆς νήσου, ἐπὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. ἐπὶ δὲ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοσήσαντες ὅτι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἴσμεν, ὀκ φορτίων ὠκέρδησαν, μετὰ γὰρ Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην. τούτῳ δὲ ἐκ οἷά τε ἦν ἐείσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν [3] ἐπικερδίων "ὑπερδέων ἐξελόντες ἐξ τάλαντα, ἐποίησαντο χαλκῆιον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. περὶξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ περιέρρυσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γόνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα φιλίαι μεγάλαι συνεκέχυντο. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ἡ Λιβύη ἐπιτρεμένη· Θηραίοισι δὲ ἔδοξε ἀδελφεόν τε ἑωυτῶν ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλιν λαχόντα, καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἁπάντων ἑπτὰ ἐόντων, ἄνδρας. ἦν δὲ σφέων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντόρους ἐς τὴν Πλάταιαν. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ' ὑπόλοιπα τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττου ἐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι λέγουσι δὲ ὧδε· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐβασίλευε Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς δὴ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, δὴ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεισελθοῦσα ἐδικαίου εἶναι καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ καὶ πᾶν ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνῃ ἐπενείκασά οἱ, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔρδειν ὧδε. ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον ἐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο δὴ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ

1 Deducente eos numine. Erat &c. 2 Inter omnes Græcos de quibus certo nobis compertum eſt, 3 Impudicitiæ crimen impingendo. *Vel, impudicitiam objiciendo.*

Θεμίστην

Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀαξῷ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος Θαλαβὼν ὅτι ξεινήϊ, ἐξορκοῖ ἢ μιν οἱ δικαιώσειν ὅ, τι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε ὦν ἐξώρκωσε, ἀλαλόν οἱ Θαλαβὼν τῇ ἑωυτοῦ θυγατρὶ χρᾶσθαι· καὶ ταύτην ἐκ τούτου ἐξέλουσε καλαπιντώσας ἀπαλαλόνια. ὁ δὲ Θεμίσων, ἀμηχανήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, Ἀγαλυσάμενος τὸν ξεινίην, ἐπιεσε παῖδα· Θαλαβὼν δὲ παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐμβὰς ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀπεσείμενος τὸν ἐξορκωσιν τοῦ Ἐπάρχου, χοίνοισι αὐτὸν Ἀγαδήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀνασπάσας δὲ ἀπῆκτο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὸν Φρονίμου Θαλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ ἐγγενομένου οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι· Βάττος δὲ μετανομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπῆκτο, ἀπό τε τοῦ χρησηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ ἔσχε, τῷ ἐπωνυμίῳ ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω Θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἀνδρώθη τάχιστα, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτῶντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ', ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων

Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα. ὡσπερ εἰ εἶπε Ἕλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον πρός σε χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; σχίῃ χειρί; ταῦτα λέγων, ἐκ κη ἔπεισε ἄλλα οἱ χρᾶν. ὡς δὲ κατὰ ταυτὰ ἐνδέσπιζέ οἱ ἢ καὶ πρότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δέ, αὐτός τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο πολυγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον πρήξειν. ἀπικόμενοι μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι

in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themiſon: 1 hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adjurat ut quam rem oraretur, in ea ſe miniſtrum præberet. Ubi hominem jurejurando adegit, adductam ei tradidit filiam ſuam: jubens ut eam abductam in mare demergeret. Themiſon ancipiti animo inter nefas operis & hoſpitii perfidiam, ita ſibi faciendum putavit: accepta puella mare ingreſſus, quum in alto fuit, 2 ut jurijurando Etearchi ſatisfaceret, revinctam funibus puellam demiſit in pelagus: ea deinde retracta Theram pervenit. Ibi Polymneſtus, vir inter Theræos ſpectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interjecto tempore natus eſt ei filius, ſono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impoſitum eſt Batto, ut Theræi & Cyrenæi aiunt: ut autem ego ſentio, aliud aliquod: ſed eum cognominatum Battum poſtquam in Libyam abiit, cum propter oraculum apud Delphos ſibi redditum, tum propter honorem quem aſſequutus eſt. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor 3 Pythiam lingua Libyca quam noverat, quum oraculum reddidit, vocaſſe Battum, quod futurus rex eſſet in Libya. Hic, ubi in virilem adolevit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui conſulenti Pythia reſpondit,

Batte venis vocis cauſa: dux te jubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

4 Ad hæc Battus ſic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, jubens migrare in Libyam. 5 qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi ut alia reſponderet, ſed eadem quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. 6 Mox deinde quum & huic ipſi & cæteris Theræis male contingeret, nec mali cauſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum

1 Hoſpitio exceptum adigit jurejurando, ipſum operam ſuam ei præſtiturum quamcunque ad rem illi opus ea eſſet. 2 Defungi jurisjurandi religione volens, demiſſam in mare puellam funiculis alligaram, ſtatim extraxit, ut promiſſo ſatisfaceret. *Ita Budæus hunc locum vertit.* 3 Pythiam in ſuo vaticinio lingua Libyca eum ita vocaſſe, quoniam eum Libyæ regem futurum noverat. 4 *Ante hæc verba adde,* Perinde ac ſi lingua Græca oraculum reddens diciſſet, O rex, vocis cauſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur,* O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa,* Ad hæc Batt. 5 Qua porentia? *Vel,* Quibus copiis? 6 Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in cæteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt, calamitatum ſuarum cauſam,* Delphos miſerunt, *quo* de malis illis *ſciſcitarentur.*

duabus

duabus biremibus. Isti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram se receperunt. Sed eos Theræi arcentes accessu Theræ repellebant, ac rursus reverti jubebant. ita necessitate adacti, remenso iterum mari, condiderunt oppidum in insula Libyæ adjacenti, nomine ut prius dictum est, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum urbi quæ
CLVII nunc est, par esse magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quum nihilo melius secum ageretur, uno è suis relicto, cæteri Delphos navigaverunt ad oraculum consulendum. Eo postquam venerunt, sciscitantibus quid ita secum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia respondit his verbis,

Lanigeræ Libyes scis quam nec adiveris urbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rursus redierunt. neque enim sinebat eos deus alio migrare priusquam in Libyam concessissent. Reversi ad insulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, eregione insulæ, nomine Aziristum, amœnissimis collibus utrinque conclusum, & utrinque flumine
CLVIII præterlabente. Hunc locum sex annis quum incoluissent, septimo deferendum putaverunt, admonitu Libyum, ut in meliorem transirent. Ita illinc eos Libyes vesperum versus & ad locorum speciosissimum abduxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum spatium metiendo animadverterent. Est autem huic loco nomen Irasa. Eos, ubi ad fontem qui Apollinis esse fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum
CLIX est ubi cœlum [1] vocaliter sonat. Sub Batto igitur, qui condidit [2] Zoam, & annos quadraginta regnavit, & sub ejus filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim, Cyrenæi habitaverunt tot omnino quot in coloniam initio missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui felix est appellatus, cunctos Græcos ad navigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit suo oraculo Pythia. Nam accersebant eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis pervenerit almam,

Λιβύλλω. ἐπικαλέονται δ᾽ οἱ Κυρηναῖοι ὅτι γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δ᾽ ὧδε ἔχοντα,

Ὃς δέ κεν ἐς Λιβύλλω πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύλλω ἔτυι, (ἐδ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ ἐκ ἐων τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ᾽ ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἕλκυσαν νῆσον ὅτι Λιβύῃ κεκολλημένην, τῇ ἔνομα ἔστι (ὡς καὶ πρότερον ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, ἐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύλλην, καὶ ἐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεωμένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

Ἄσχ᾽ ἐμεῦ Λιβύλλῃ μιλτοτρόφον οἶδας ἄμεινον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντα δ᾽ ἄγαν ἄγαμαί σου σοφίλλῳ σεῦ.

ἀκούσαντες τούτων οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. ἐδ γὰρ δὴ σφέας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύλλην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκλισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῇ ἔνομα κεῖται Ἀζίρις. νάπαι τε κάλλισται ἐκ᾽ ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ δὴ διὰτρηρὰ ῥοαρρέει. Τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἔξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔτεϊ ὠθισαμένους Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄρξωσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ἐνδεύτερον οἱ Λίβυες, ἀνασώσαντες πρὸς ἑσπέρην· καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων, ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδωσι, συμμετρησάμενοι τῇ ὥρῃ τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ ἔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δέ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἶπαν, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν οἰκητέον· οἰκέειν γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. Ἐπὶ μὲν οὖν Βάττου τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἄρξαντος ἐπετετείχιστο ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν· ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου Βάττου, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσαντας Κυρηναίοισι

Ὃς δέ κεν ἐς Λιβύλλω πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ

---

1 Cœlum perforatum est. 2 Suspecta hic sunt Græca exempl. quorum alia ζόης, alia ζώης habent.

Γᾶς ἀναδασμοῦ, μετὰ οἱ πόνῳ φαμὶ μελήσειν.

Discernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὠυτὸ Κυρηναίους, ἐπελαμνόμενοι γῆῑ πολλῇ οἱ πλησιόχωροι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ ἔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ πρὸς βίην ἐξελαυνόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἐπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρηναίην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατεύσαμενοι ἐς Ἴρασα χώρου, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε δὲ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ οὐδαμὰ ὀλιγωρεύμενοι, διεφθάρησαν ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόσησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι καὶ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε, ἐς ὃ μιν ἔδεε ἀπολιπόντες οἴχεσθαι ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτοῦ βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτῃσι, ἣ τότε μὲν νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτῇσι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ποιητὰς τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπετο φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λιβύῃσί τε τῆς Λιβύης ἐγένετο ὁπλιτέων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ὁπλιτέας συμβαλόντες δὴ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσούτους, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσέειν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ Φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἁλιάρχου ἀπεπνίγει· Ἁλιάρχου δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ ἔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐδα τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλὸς ἐὼν, καὶ ἐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὁντινα τρόπον κατασταίμενοι, κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτισῆσθαι ἀγαγέσθαι. αἰτεόντων δὲ οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ ἔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος ὦν ὡνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τειφύλους ἐποίησε σφέας, τῆδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν ἄλλοικων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην

Quum ergo ingens multitudo Cyrenam se contulisset, finitimorum Libyum agros vastabant, atque inter se partiebantur. At illi eorumque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægyptiorum regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit adversus Cyrenas. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thestin acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superaverunt, upote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt ut pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Apriæ ab eo defeciverunt. Hujus autem Batti filius extitit CLX Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migraverunt, ubi contracti urbem hanc condiderunt quæ, ut tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Libyas [1] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quam eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ perveniret, [2] & Libybus videretur opportunus ad invadendum. Itaque congressi cum eo Libyes, adeo superavere Cyrenæos, ut ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulavit: sed hunc dolo uxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in CLXI regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quam rationem ineuntes præclarissime habitarent. His Pythia respondens, jussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei• dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, ubi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuens illos, ita digessit ut unam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnensium atque Cretensium: tertiam

1 Impulerunt ad defic. 2 Et invadendum esse eum Libyes censerent.

vero,

vero, cunctorum insulanorum. Qui etiam 1 huic Batto regi cum alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum vero peculiaria fana ac cere-
CLXII monias in media civitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt, verum sub ejus filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum majorum. Hinc seditione orta, ejectus profugit in Samum, mater ejus in Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EUelthon, qui Delphis dedicavit thuribulum spectaculo dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur ut se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem milit ad eam EUelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. 2 dicentique quæ consueverat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas,
CLXIII non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, unumquemque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactoque ingenti exercitu, missus est Delphos ad consulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: ulterius vos conari dehortatur. Tibi vero suadet ut ingressus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inveneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incenderis, ne committas ut circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optime opus faciens. Hæc
CLXIV Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos contraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatoque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, objecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebant, alii ab eo comprehensi, in Cy-

ὃ, νησιωτέων πάντων. τοῦτο ὃ, τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τιμήεα ἐξελών, καὶ ἱρωσύνας, τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, ὕτω διετέλεε ἐόντα· ὅπι δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ ὦϊε τῶν τιμέων ἐγίνετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, ἐκ ἔφη ἀνέξεσθαι καὶ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν φασιάζων ἐοικώθη, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ ὦν πρὸς τοῦτο ἡ Φερετίμη, ἐδέετο γεσπῆς, ἥ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρηνήην· ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ γεσπείῃ οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένῃ γεσπείῃ. τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. πελυταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ πλακάτην· περσὶν δέ οἱ καὶ εἴρεον. ἐπειπόντος δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης πρὸς τοῦτο ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' ὐ γεσπῆ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συμπαγέρε πάντα ἄνδρα ὅπι γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ γεσποῦ πολλοῦ, ἐσάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ ὦϊε κατόδου. ἡ ἥ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ, ἀνδρῶν ἡλικὰς, δίδωσι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρηναίης. πλέον μηδέτι τοῦτο ἐπιβαίνεσθαι φράζεο. σὺ μέντοι ἥσυχος ἴθι, κατελθὼν ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἢν δὲ τὴν κάμινον εὕρῃς πλέην ἀμφορέων, μὴ ἐξοπίσω τοὺς ἀμφορέας, ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' ἕνα· εἰ δὲ ἐξοπίσω τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίῤῥυτον· εἰ δὲ μή, ἀπολέαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος ὁ καλλιγέφυρος. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, συλλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρηναίην· καὶ δικαιεσάμενος τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου ἐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀντιστασιώτας αἴτεε τῆς ἑωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τοιαῦτα ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως ἐς Κύ-

1 Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secrevisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit. 2 Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

πεον ἀπέστειλε ὅπη ἀφανδρῇ. τέτυς μὴν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς τὼ σφετέρω, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρω ἀπέστειλαν. ἑτέρυς δέ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχυ καταφυγόντας ἰδιωτικὸν, ὕλλω περιθέντας, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμένυισι τὸ μαντήϊον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μὴν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα εὑρόντα ἐν τῇ καμίνῳ τὰς ἀμφορέας ἐξοπῆσαι, ἔρχετο ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείματνόν τε τὸν κεχρημένον θάνατον, καὶ δικέων ἀμφίῤῥυτον τῷ Κυρηναίων ἔθνεϊ. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· ταύτην τοῦτον ἀπικνέεται· καί μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα, κτείνυσι. πρὸς ὃ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζῆρα. Ἀρκεσίλεως μὲν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τινὰ ἑωυτοῦ. Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ ἀφαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ πάντα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρεζυσα· ἐπεὶ τε ὃ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φύγυσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω διεργασίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρυ πεποιημένυι· ὥστε δὴ τῶν Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρυς ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύσα· περιιχομένη τοιάδε φασίν, ὡς ἀμφὶ τὸ μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυάνδης τῶν ὕστερον ἦν τῆς Αἰγύπτυ ὕπαρχος, ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρεισάμην. Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμην δὲ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ὀπτυμένοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλέϊ κατεργασμένον, ἐμμένετα τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπατο· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτυ, ἀργύριον τοιοῦτο τοῦτο ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μὲν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπανισταίατο, ἀπέκτεινε. Τότε δὲ ὥστε ὁ Ἀρυάνδης καταλοιπείρας Φερετίμῃ, διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸ ἐξ Αἰγύπτυ ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε,

prum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad ſuam terram appulſos liberaverunt, ad Theramque dimiſerunt. Quoſdam, qui in grandem quandam & privatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arceſilaus igni cremavit. Hoc perpetrato, agnoſcens id eſſe oraculum quo Pythia non ſinebat eum inventas in fornace amphoras excoquere, exceſſit ultro ex urbe Cyrene, extimeſcens necem oraculo prædictam, 1 & quod Cyrenen exiſtimaret circumfluam. 2 Contulitque ſe ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cujus filius in matrimonio habebat cognatam ſuam. Et quidam tum Barcæi, tum exules Cyrenæi quum in foro agentem animadverſſent, obtruncarunt, & inſuper ejus ſocerum Alazerin. Ita Arceſilaus, ſive volens ſive invitus oraculo non obſequutus, fatum ſuum implevit. Mater ejus CLXV Pheretima, dum filius ſuus mali ſui ſibi author Barcæ agit, ipſa interea honoribus filii Cyræne fungebatur, ac munera obibat cum alia, tum in ſenatu præſidendo. Ubi autem cognovit filium in urbe Barca oppetiſſe mortem, fuga ſe proripuit in Ægyptum. nam Arceſilaus fuerat de Cambyſe Cyri bene meritus: quod is extitiſſet qui Cyrenen Cambyſi tradiderat, ac tributum inſtituerat. Hæc in Ægyptum quum perveniſſet, ſupplex Aryandi aſſedit: hortanſque eum ad ſe ulciſcendam, & prætendens titulum quod ideo filius ſuus, quia cum Medis ſentiret, interemptus eſſet. Erat hic Aryandes Ægypti prætor CLXVI à Cambyſe conſtitutus, qui, aliquando poſt tempore quum amulari Darium vellet, ab eo eſt interfectus. Siquidem audiens atque animadvertens Dario cordi eſſe memoriam ſui relinquere opere quod à nullo alio regum factum eſſet, id ſibi imitandum putavit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit, & nunc quoque extat puriſſimum argentum Aryandicum. Ea re comperta Darius inſimulatum quaſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus CLXVII Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi

---

1 Et quod exiſtimaret circumfluam eſſe Cyrenen. *Id eſt, appellatione circumfluæ Cyrenen ſignificatam fuiſſe.* 2 Uxor autem ei erat genere propinqua, Barcæorum regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc ſe contulit. At quidam Bar.

viro

viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Paſargades erat. Sed priuſquam copias mitteret, caduceatore Barcam miſſo percontabatur quiſnam percuſſor Arceſilai extitiſſet. Barcæi ſe omnes extitiſſe reſpondent: multa enim ſe ab illo mala eſſe perpeſſos. His audi-
2 tis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit. Atque hic quidem 1 ti-
CLXVIII tulus inferendi belli extitit. ¶ Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas ſubigendos. Libyum enim multæ ſunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem Ægyptum verſus (ut hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eiſdem fere quibus Ægyptii moribus utuntur. Veſtem geſtant qualem & alii Libyes, uxores eorum in utroque crure armillam æream. Eædem capitis comam alunt: quarum quæque ſuos quos capit pedunculos 2 præmordet, atque ita abjicit. Hoc iſti ex omnibus Libybus ſoli factitant: ſolique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam devirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad
CLXIX portum uſque nomine 3 Plynum. His confines ſunt Gigamæ, locum qui occaſum ſpectat incolentes, Aphrodiſiade tenus inſula. In hujus loci medio eſt inſula Platæa, ubi urbem condidere Cyrenæi. Atque in continente eſt portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab inſula Platæa pertingens uſque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pe-
CLXX ne ritus qui apud alios ſunt. Gigamas ab occaſu contingunt Asbyſtæ, qui ſupra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non poſtremi ſed præcipui Libyum ſunt qui quadrigis vehantur, ſtudioſi in Cyrenæorum moribus ma-
CLXXI xima ex parte imitandis. Horum ſunt occaſum verſus confines AUſchiſæ, qui ſupra Barcam incolentes ad mare pertingunt ad EVeſperidas. Circa mediam AUſchiſarum plagam habitant Cabales, exigua natio, ad mare pertingentes, ad Tauchiram oppidum agri Barcæi, eiſdem quibus ii qui ſupra Cyrenen ſunt,
CLXXII moribus utentes. AUſchiſarum quod ad occaſum vergit, contingunt Naſamones, grandis natio, qui ſub æſtatem relictis Eὐεσπερίδας. Αὐχισέων δὲ κὴ μέσον τῆς χώρης οἰκέυσι " Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, καλήκοντες ὅπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρλύης. Αὐχισέων δὲ τυτέων τὸ πρὸς ἑσπέρης ἔχυσι Νασάμωνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ τὸ θέρος καταλείποντες

ἄνδρα Μαραφίον· τῷ δὲ ναυτικῷ Βάδρῃ, ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι τὸν κηρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκεατο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, ὕστερον δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη πρόφασις τοῦ λόγου ἐγένετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι Λιβύων πολλὴν ἐπῆλθε. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος οὐ κατήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόνεε βασιλέος Δαρείου ἐόντα. οἰκέυσι δὲ κατ' τάδε Λίβυες ἀπὸ Αἰγύπτου " ἀρχόμενοι πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων καλοικέουσι, οἳ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον ἕκαστοι ἐκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἐκφέρουσι καὶ ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. ὅτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ τῷ βασιλέϊ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ὑποδεικνύουσι· καὶ ἢν δὲ ἂν τῷ βασιλέϊ ἀρέσκῃ κατὰ τοῦτο ἁρπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ ὅτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι λιμνέων " Γλαυκός πλυνός
ὄρος. Τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὸν πρὸς ἑσπέρην χώρον, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος κατοίκεται, καὶ ἐκτίσαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὸν οἱ Κυρηναῖοι οἰκέον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος. τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται ὅτοι περ καὶ πλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. ὅτοι τὸ ὑπὲρ Κυρλύης οἰκέυσι. ὅτι θάλασσαν δὲ ἡ καταίκυσι Ἀσβύσται. τὸ γὰρ περὶ θάλασσαν Κυρλυαῖοι νέμονται. πεδιηπορώτατοί δὲ ἐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς Πλεύνας μιμέεσθαι διατιθέυσι τοὺς Κυρλυαίων. Ἀσβυσέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Αὐχίσαι· ὅτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέυσι, καλήκοντες ὅτι θάλασσαν καὶ Βάκαλες

1 Prætextus 2 Viciſſim mordet, 3 *Sic in vet. cod. Gr.* πλυνὸς *legitur, non* πλοῦγος.

ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αἴγιλα χῶρον ὀπωρευσόμενοι τὰς φοίνικας· οἱ δ', πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τὰς δ' ἀτελεύτους ἐπὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα βοὸς πιπάσαντες, πίνουσι. γυναῖκας δ' νομίζουσι πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, βοκχιστὶ μίξιν ποιεῦνται. τρόπῳ δὲ παρεμπλησίῳ τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκιμπανα προσκήσωνται, μίσγονται· πρῶτον δ' γαμέοντος Νασαμώνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τοῖσι νύμφῃσι νυκτὶ τῇ πρώτῃ ἅπαντων διεξελθεῖν τοὺς δαιτυμόνων μισγομένους. τοῦτο δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, δίδει δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. ὄρκοισι δὲ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους ἡμέων τούτους, τῶν τύμβων ἅπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ κατευξάμενοι, ἐπικατακοιμέωνται. τὸ δ' ἂν ἴδηται τῇ ὄψει σύμπνιον, τοῦτο χρῶνται. πίστιν δὲ τοιήνδε ὁρκοῦσι ἐκ τῆς χειρὸς δοῦναι πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ δὲ τῆς χαμόθεν σωροῦ λαβόντες λείχουσι. Νασάμωσι δὲ προσομιλέουσι εἰσὶ Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τοιῷδε· ὁ νότος πνέων ἄνεμος τὰ ἕλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξήνηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐξεστράτευντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τουτέων, ἔχουσι τὸν χώρον οἱ Νασάμωνες. Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίου· καὶ ἔτε ὅπλων ἐπιήταται ἀρήϊον οὐδέν, ἔτε ἀμυνέεσθαι ἐπίστανται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχοντα τὸ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείροντες· τὸ μὲν μέσον τῆς τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες ἐς χροϊ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, θυρεοῦν καλαιὸν δορὰς φορέουσι πρόβλημα. Παρὰ δὲ αὐτοὺς Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαείτων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαείτων δασὺς ἰδέσθαι ἐστί, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς περικαλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτοὺς σταδίοι δισχίσιοι εἰσί. Μακέων δὲ τούτων ἔχουσι Γινδανες εἰσὶ

ad mare pecoribus, conſcendunt ad locum Ægilen, decerpturi palmulas. nam palmæ illic & permultæ ſunt, & ſpatioſæ, & fructiferæ omnes. ex quibus ubi palmulas præmaturas decerpſerunt, ad ſolem ſiccantes maturefaciunt, deinde lacte maceratas ſorbillant. Uxores plures ſinguli è conſuetudine habent, & cum eis in propatulo coeunt, eodem pæne quo Maſſagetæ modo, prius ſcipione prætento. Naſamonibus mos eſt, quum quis primum ducit uxorem, prima nocte ut ſponſa ſingulos convivas obeat concubitus gratia, & ut quiſque cum ea concubuit, donum det illi quod ſecum habet domo allatum. Jurejurando ac divinatione tali utuntur: Per eos viros qui juſtiſſimi atque optimi apud illos fuiſſe dicuntur, jurant, illorum ſepulcra tangentes. Divinant, ad ſuorum accedentes monumenta, & illis, ubi preces peregerunt, indormiunt: ubi quodcunque per quietem inſomnium viderunt, eo utuntur. Fidei dandæ conſuetudo hæc eſt: De manu alterius uterque ſumpto invicem poculo bibit. quod ſi nihil humoris habuerint, ſumptum è terra cinerem lingunt. Naſamonibus confines ſunt Pſylli, qui hunc in modum interciderunt: Auſter eis omnia receptacula aquarum arefecerat: erat autem omnis eorum regio quæ intra Syrtin eſt, aquarum inops. Ob id iſti publico colloquio atque conſilio expeditionem fecere adverſus auſtrum. (quæ Libyes memorant refero) hos quum ad arenas veniſſent, auſter ſpirans illic obruit. Pſyllis extinctis eorum terram Naſamones obtinent. Super hos auſtrum verſus, in loco feris frequenti, Garamantes habitant, qui omnium hominum commercium, aſpectumque refugiunt, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem ſeſe audentes. Hi ſupra Naſamones incolunt. Circa maritima vero, occaſum verſus confines ſunt Macæ, qui ſummum capitis verticem radunt, in medio capillos creſcere ſinentes, hinc atque hinc in orbem tondentes. In bellum pelles ſubterraneorum ſtruthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens eſt, quum cætera cujus memini Libya ſit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare ſtadiorum eſt intercapedo. Horum Macarum finitimi ſunt Gindanes:

176 CLXXIII CLXXIV CLXXV CLXXVI

quorum

quorum uxores ferunt fimbrias pelliceas ſingulæ multas, ob hoc (ut memoratur) quod ut à quoque viro venerem paſſa eſt, fimbriam nodat, & ut quæque plurimas habet, ita præclariſſima cenſetur, tanquam à pluribus viris
CLXXVII adamata. Horum Gindanorum oram in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui è ſolo loti fructu victitant: qui fructus eſt inſtar fructus lentiſci, ſuavitate aſſimilis fructui palmarum. Ex hoc
CLXXVIII fructu Lotophagi vinum conficiunt. Lotophagis ſecundum mare vicini ſunt Machlyes, loto & ipſi veſcentes, ſed minus quàm ſuperiores. Pertingunt autem uſque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua eſt inſula quæ dicitur Phla. 1 Hanc inſulam aiunt di-
CLXXIX ci à Lacedæmoniis habitari debere. Aiunt autem & hæc: Iaſonem, poſteaquam ſub Pelio, Argo exædificavit, impoſitis in ea 2 cum aliis ſolennibus hoſtiis, tum vero tripode æreo, circuiſſe Peloponneſum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret curſum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priuſquam tellurem cerneret, in 3 aſpretis paludis Tritonidis aſtitiſſe: eique hæſitanti de egreſſu apparuiſſe Tritonem, ac juſſiſſe dari ſibi tripodem, quod diceret oſtenſurum ſe illis exitum, atque incolumes remiſſurum. Aſſentiente Jaſone, ita demum Tritonem oſtendiſſe qua ratione è brevibus enavigarent, & tripodem in ſuo templo poſuiſſe, in eoque tripode oraculum reddidiſſe, & iis qui cum Jaſone erant, omnem rationem indicaſſe. Fore enim ut quum quis tripodem accepiſſet 4 ex omnibus qui in Argo navigarent, neceſſario centum Græcæ civitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audiſſent Libyes qui montem Gratiarum
CLXXX colunt, tripodem occultaſſe. Juxta hos Machlyes habitant AUſes: & circum paludem Tritonidem utrique habitant, ita ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum geſtant, AUſes vero ſinciput. Horum virgines anniverſario Minervæ feſto, in honorem ipſius deæ inter ſe biſariam diviſæ, prœliantur lapidibus fuſtibuſque, dicentes ſe 5 morem patrium ſervare ei quam Minervam no-

τῶν αἱ γυναῖκες θεισφύελα δερμάτων πολλὰ ἐκφέρει φορέει χ᾽ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ᾽ ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα θεισφύελον θεισδέεται· ἡ δ᾽ ἂν πλείστα ἔχῃ, αὕτη ἀείσῃ δέδοκται εἶ), ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν δ᾽ προέχουσαν ἐς τὸν Πόντον τόνδε τῶν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζώουσι. ὁ δ᾽ τοῦ λωτοῦ καρπὸς, ἔστι μέγαθος ὅσον τε ἡ σχίνου· γλυκύτητα δ᾽, τοῦ φοινίκου τῷ καρπῷ προσεικελος. πιεῖται δ᾽ ὀκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι οἶνον. Λωτοφάγων δ᾽ τὸ πρὸς θάλασσαν ἔχοντας Μάχλυες, λωτῷ μὲν κ᾽ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσσονι γε τοῦ πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ὀλίγον ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δ᾽ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δ᾽ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶ κλίσαι. Ἔστι δ᾽ κ᾽ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τε οἱ ἐξειργάσθη ὑπὸ τῆς Πηλίης ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, κ᾽ δὴ κ᾽ τρίποδα χάλκεον, θεσπρωίων Πελοποννήσιον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καί μιν ὡς πλέοντα ῥιπίδες χ᾽ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμος βορέης, κ᾽ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. περὶ δ᾽ καταδέδας γῆν, ἐν τοῖσι βραχέσι ῥιπίδες λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καὶ οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἔστι φανῆναι Τρίτωνα, κ᾽ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι κ᾽ τὸν πόρον δείξειν, κ᾽ ἀπήμονας ἀποσελέειν· πειθομένου δ᾽ τοῦ Ἰήσονος, ὥτω δὴ τόν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεῖξαι τὸν Τρίτωνά σφι, κ᾽ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ὅπιθεν δὲ ἐπισπασθέντα τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημῆναι τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐπεὰν ὁ τρίποδα κομίσηται ὁ ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶ) ἀνάγκην. ταῦτα ἀκέσαντας τοὺς ὑπηκόους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων δὲ ἐχρῆτο τῶν Μαχλύων Αὐσῆς· ὥστε δὲ κ᾽ οἱ Μάχλυες περὶξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δέ σφι ῥέζει ὁ Τρίτων. κ᾽ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὁρτὴ δὲ σφίσι ἐστὶ Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχην πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγμέῃ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποπλέειν τὴν Ἀθηναίην κα- 177

1 Aiunt autem editum eſſe Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc inſulam colonia. 2 Cum reliqua hecatombe, tum, &c. 3 *Statim poſt eandem vocem vertit* brevia. *Lego autem* Σράχεσι & βραχέων *cum vet.cod.* 4 Ex poſteris eorum qui &c. *Fortaſſe Valla ſcripſerat* ex nepotibus. 5 Ritus patrios ei peragere.

λέγυσι. τὰς ὃ ἀπεθνηκυίας παρθένους ὑπ τῶν τρωϋμάτων, ταύτας παρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἀνεῖναι ἀυτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κατῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγυσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τοπάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι Ἕλληνας παροικιδίῃσι, ἐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Λιγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι ἀυτάς· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνεον φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δ' Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωυτῆς μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγυσι. μίσγειν δὲ ἐπιχώριον τοῖσι γυναικῶν πυιέονται, ἅτε συνοικέοντες, κλινηδὸν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἀδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς ταὐτὸ οἱ ἄνδρες τρίτῳ μηνὶ, καὶ τὸν ἂν δόκῃ τοῖσι ἀνδράσι τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ πρόσχωροι τοῖσι Νομάδαι Λιβύων εἰρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη φαίνεται κατήκει, ἣ καλατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τοῖσι Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλήιας σήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἁλὶ δέκα ἡμερέων ὁδῷ, ἅλός ἐστι τρύφεα καὶ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἁκρέων τοῖσι κολωνῶν ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἅλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἁλὶ δέκα ἡμερέων ὁδῷ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διός τὤγαλμά ἐστι· τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τό τε πρὶ μὲν ὄρθρου γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔστι δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα ὃ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἔστι δὲ τηνικαῦτα ὃ αὖτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

minavimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugnam optimam operam navavit, eam semper communi consensu cæteræ virgines exornant cum cætera armatura Græca, tum cristà Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Aiunt autem Minervam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis, eamque [1] nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Jovi, & Jovem, sibi illam asciviisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non una habitantes, sed pecudum more concumbunt. Ubi apud mulierem puer robustus est factus, apud quem virum habitare sustinet, (nam tertio quoque mense viri conveniunt) ejus filius censetur. Isti quidem maritimi Libyum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya est theriodes dicta, *id est*, *feris abundans*. Supra hanc therioden supercilium soli fabulosum est, porrectum à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio fere decem dierum itinere [2] sunt grumi grandes salis jucundi in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale ejaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi, solitudinem versus, & supra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierum decem, primi Ammonii, habentes templum ad Thebani Jovis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum est) aspectu arietino Jovis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem qua forum frequentissimum est, frigescit: sub meridiem multo frigidior est. eaque hora hortos irrigant. Declinato jam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit, magis ac magis calescens, ad mediam usque noctem, quo tempore fervens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram usque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis.

CLXXXII

1 Nescio quid de parte conquestam 2 Sunt frusta salis veluti grumi magni in tumulis: & in singulorum tumulorum verticibus è medio sale aqua frigida & dulcis erumpit.

Post

CLXXXII Post Ammonios autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circum habitantibus: cui loco nomen est Ægila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum.

CLXXXIII Rursus decem dierum spatio ab Ægilæis alius 1 collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos apud quos gignuntur boves præpostere pascentes. Ideo autem præpostere pascuntur quod cornua inflexa anterius habent, & ob id cessim euntes pascuntur. nam offensantibus in terra cornibus, progrediendo pasci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium quos fando cognovimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed vespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quoque dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi novimus, innominatis. 2 nam sales quidem apud eos vacantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur, eique præterea omnia convitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis est mons nomine Atlas, angustus, & undique teres: & (ut fertur) adeo celsus ut ejus cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque hyeme neque æstate: quem esse columnam cœli indigenæ aiunt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur. dicunturque nec ulla animante vesci, nec ulla somnia cernere. Ad hos usque Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio *Libyæ* habitant, post hos non amplius. Porrigitur

CLXXXIV

CLXXXV

Μετὰ δ' Ἀμμωνίους, διὰ τ' ὀφρύης τ' ψάμμου δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, κόλωνός τε ἄλος ἔξι ὁμοίου. τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ἀμφὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δ' χώρῳ τούτῳ ὄνομα * Αἴγιλά ἔξι. ἐς τοῦτον τ' χῶρον οἱ Νασάμωνες ὀπωριεῦντες τὰς φοινίκας φοιτέουσι. Ἀπὸ δ' Αἰγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδὸν, ἕτερος ἄλος κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, καλάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσιν αὐτῷ τοῖσι ὄνομα Γαραμάντες ἔξι, ἔθνος μέγα ἰσχυρόν· οἳ βάλλουσι τ' ἄλα γῆν ὑποφορέοντες, ὕστω σπείρουσι. συντομώτατον δ' ἔξι ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἀπὸ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἔξι. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δ' διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες νέμονται ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προεμβαλλόντων ἐς τ' γῆν τ' κερέων. ἄλλο δ' οὐδὲν διαφέρουσι τ' ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρίψιν. οἱ Γαραμάντες δ' ὅτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρήπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δ' οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρας, καὶ τὰ τοιαῦτα τ' ἑρπετῶν. γλῶσσαν δ' ἐοικυῖαν ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύσασι, καλάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δ' Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος ἄλος τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ἀμφὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι ὄνομά ἔξι † Ἀτλαντες· οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καλέσι μὲν γὰρ σφι ἔξι Ἄτλαντες ὄνομα, ἑνὶ δ' ἑκάστῳ αὐτέων ὄνομα οὐδὲν κέεται. ὅτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων διατελέει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τ' χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸν, ἄλλος κολωνὸς ἄλος, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ἀμφὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἄλος τούτου ὄρος τῷ ὄνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ νυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ' ὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. ἐπλέουσι γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ὄτε θέρεος ὄτε χειμῶνος. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐκ τούτου τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι ὅτοι ἐπώνυμοι ἐκλήθοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον ἐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ ὀνόματα λέγειν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατικνεομένοισι καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, οὐκέτι. ὑπὲρ

1 Agger. *Paulo post ipse* tumulum *vertit.* 2 Nam omnibus quidem simul nomen est Atlantes. *Id est, commune quidem universæ genti nomen est Atl.* * Perperam pro Αὔγιλα. & fortasse an etiam Αὔγυλα. circa locum hunc incolentes sunt *Augylæ, Græcis* Αὐγύλαι. *Cl. Salmasius.* † Nominari debent Ἀτλαντες. hi sunt qui Ἀτάραντες aliis dicuntur. *Salmas.*

δ' ὧν ἡ ὀφρὺη μέχρι Ἡρακληίων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τούτων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἀφα' δέκα ἡμερέων ὁδῷ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι. ὑπὸ γὰρ ἂν ὑσαίατο μοῦνον οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος. τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὸ δὲ τῆς ὀφρύης ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ ἡ χώρη καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπὸ Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ ἐλεφάντων τε βοῶν οὐκ ἔστι ἔστι γὰρ ἀμήχανον, διότιπερ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ οὐς ἡ τρέφουσες. βοῶν μὲν νυν ἐλεφάντων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιεῦσι παντάπασι, ἀφα τιμὼ ἐν Αἰγύπτῳ Ἶσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ὀκταπλέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν πρὸς τῆσι βυσὶ γούνηται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες εἰώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ πρὸς Λιβύων νομάδες, εἰ μὴ πάντες, ἐκ ἔγωγε ἀτρεκέως τοῦτο εἶπαι· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. πρὸς παιδίων πρὸς σφετέρων, ἐπεὰν τετρακτύα γένηται, οἰσύπῃ πρόβατον καίουσι πὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, πὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ ἀφα τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρόταλοι, τὰ ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν ἀφα τοῦτο, ἐκ ἔγωγε ἀτρεκέως εἶπαι, ὑγιηρόταλοι δ' ὧν εἰσί) νῦν δὲ καίουσι πὰ παιδία σωσμὸς ὀκταμήνῳ, ἐξούρηταί σφι ἀκμή· τράγου γὰρ ἔρον ὠσάμενοι ῥοῦνται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ ὧδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτίνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δέ, τῇ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδέωνι.

πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν

ἔστι

autem id ſupercilium ad columnas uſque Herculeas, atque ulterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, 1 *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex 2 micis ſalis. iſti enim jam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes 3 ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta jam plaga eſt, & ſine aqua feriſque, ſine pluvia ac lignis, omni prorſus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludem, 4 paſtoritii Libyes ſunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum guſtantes, quia nec Ægyptii guſtant ſuem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ 5 ferire ſibi fas putant, ob Iſidem quæ eſt in Ægypto, cui etiam jejunia & dies feſtos ſtudioſe agunt. At mulieres Barcææ non modo guſtu vaccinæ carnis, ſed etiam ſuillæ abſtinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occaſum vero Tritonidis paludis jam non ſunt 6 paſcuales Libyes, neque eiſdem moribus utentes, neque idem circa infantes quod paſcuales ſolent, factitantes. Nam Libyum qui paſtorales ſunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Ubi filii ipſorum quadrimi effecti ſunt, venas verticis illorum lana ſuccida inurunt, nonnulli venas temporum: eam videlicet ob cauſam ne ullo unquam tempore phlegma, *id eſt*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re ſe aiunt eſſe optima valetudine. Et ſunt revera Libyes inter omnes quos nos novimus homines ſaluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc cauſam, certe optima valetudine ſunt. Quod ſi pueris inurendis ſpaſmus exiſtat, inventa eſt ab eis medicina. urina enim hirci aſperſa eos liberant. Ea autem refero quæ ipſi Libyes narrant. Porro ſacrificia apud 7 paſtoritios Libyes talia ſunt: Ubi pro primitiis aurem pecudis præciderunt, eam ſupra domum abjiciunt: hoc acto, cervicem ejus avertunt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem univerſi Libyes ſacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Minervæ Tritonique ac Neptuno: ſed Minervæ præcipue.

CLXXXVI

CLXXXVII

CLXXXVIII

1 Fodina. 2 Grumis 3 *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autem & albus & purpureus ſal effoditur. 4 Nomades Libyes ſunt, qui carne & lacte veſcuntur, ſed ab eſu vaccarum abſtinent ſicut & Ægyptii, ſuesque non alunt. 5 *Suſpecta eſt hîc vox Græca.* 6 Nomades Libyes, 7 Nomades. *Sic & in ſequent. pro* paſtorales.

A qui-

CLXXXIX A quibus Libybus Græci veſtem & ægidas ſimulacrorum Minervæ mutuati ſunt, præterquam quod ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ non ſunt ſerpentes, ſed è loris factæ: cætera vero omnia ad idem exemplar efficta ſunt: nomine quoque ipſo teſtificante veniſſe ex Libya 1 Palladiorum ſtolam. Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominavere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur ejulatus in templis extitiſſe, quod eo Libyſſæ mulieres vehementer utuntur ac belle. Et à Libybus quadrijugos
CXC equos jungere Græci didicere. Sepeliunt autem paſtorales Libyes defunctos ut Græci, præter Naſamones, qui illos ſedentes ſepeliunt, obſervantes ut dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituant, ne ſupinus expiret: Domicilia eorum ſunt virgultis compacta ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquoverſus verſatilia. Et iſti qui-
CXCI dem talibus utuntur moribus. Contingunt autem hos ab 2 orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: 3 qui vero Libyes domos poſſidere conſueverunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Trojanis eſſe oriundos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequentior eſt feris ſylviſque quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferisque frequens. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grandes ac leones, elephantes quoque & urſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et 4 cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, ut Libyes memorant: necnon viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ.
CXCII Quorum nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquam

Τῶν δὲ ἄλλα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυστέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυστέων ἐστί, καὶ οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων ἀντῆσι, οὐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατ' τωὐτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τέκμωρ κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἦκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ ωερι- ωερι
βάλλονται φλαὰς ωερὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχειμμένας ἐρυθρῷ δέρματι. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἔμοιγε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱρηῖσι ἐνθαῦτα ωρῶτον γενέσθαι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι. καὶ τέτρατος ἵππος ζευγνύναι ωρὸς Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ Νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. ἔστι δ' οἳ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀνὴρ τὸν ψυχὸν, ὅκως μὴ κατίσωσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δ' σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων περιμήκεα ωερὶ χοίνικα ἔστι, καὶ ταῦτα ωεριφορητά. νόμιοι μὲν τοιούτοισι ἔστι χρέωνται. Τὸ δὲ ωρὸς ἑσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαριστερὰ κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ ἔστι εἶναι τῶν ἀπ' Ἰλίου ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ ωρὸς ἑσπέρην, ωολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ ωρὸς τὸν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομάδες νέμονται, ἐστὶ ταωεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ ωρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ ἀσπιδομεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τοῦτον εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψυχα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δὲ ἔστι τοιέων ἐόντων, ἄλλ' ἄλλα πάρεστι, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· (ἐπεὶ

1 *Id eſt, ſimulacrorum Minervæ. dicit enim Herodotus* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης. 2 Occidentali 3 *Lectionem ſequutus videtur diverſam ab ea quæ eſt in vulg. edit.* 4 *In vulg. Gr. edit. Cynocephalorum tantum fit mentio, ſed quidam vet. codices pro* κυνοκέφαλοι *habent* ἀκέφαλοι, *hoc modo,* καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖζι στήθεζι *&c.*

γὰρ δὴ πίνυσι) καὶ ὄρυες, (τῶν καὶ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο καὶ βοὸς ὄρεϊ) καὶ βασσάρεα, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τετράπηχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ τρυθοὶ καταίγαιοι, καὶ ὄφιες μικροί, κέρας ἕν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ὄρεα, καὶ ἅπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος καὶ ὗς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γλίρεα τρία αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἔστι μὲν Λιβυκὸν, δῶρα δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βασιλῆος) οἱ δὲ ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ Σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μὲν ἴσμεν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρόταλον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τέτων δὲ Ζύγανες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργὲς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ' ὦν πάντες ἔτι, καὶ σπανιοφαγέουσι. οἱ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι ἕρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέρδος νῆσον τὴν ἔνοπα εἶναι Κύρανιν. μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινὴ, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴ καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερῶσι ὀρνίθων κεχρισμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὴ ἔστι ἀληθέως, ἐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεύνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὦν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντοὺς κατιεῖσι, ἐπ' ἄκρῳ μυρσίνην περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς Περσικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐκχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὴν, ὕστω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὃ, τι δ' ἂν ἐσπέσῃ ἐς τὴν λίμνην, ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῆς λίμνης. ὕστω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου

enim bibunt. & oryes, 1 quibus ulnales palmæ pro cornibus fiunt. (hujus feræ magnitudo est ad æquiparationem bovis) & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes agrestes, & dictyes, & thoes, *id est, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & corcodili tricubitali ad summum magnitudine, terrestres, lacertis assimiles, & struthi subterranei, & serpentes pusilli cum singulis cornibus. Hæ sunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter cervum & aprum. cervus enim & aper prorsus in Libya nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod βασιλοὶ, *id est, colles*) alii, echines. Sunt præterea mustelæ quæ in Silphio nascuntur, 2 murænis similli-mæ. Tot habet feras Libyum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime investigare potuimus. Maxyum autem Libyum confines sunt CXCIII 3 Zabeces, ubi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi sunt Zygan- CXCIV tes, ubi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Juxta hos aiunt Carthaginenses sitam es- CXCV se insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus. Et in ea esse lacum unde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. 4 Fuerit autem totum, ut ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquoversus pedum est, altitudinis duûm passuum. in hunc *virgines* contum, cujus in summitate myrtus alligata est, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem asphalti habentem, sed cætera præstantiorem pice Pieria: eamque in scrobem quam juxta lacum foderunt, effundunt, & ubi multum illius aggesserunt, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit, id sub terram means 5 redditur in mari quod à lacu quatuor stadiis abest. Ita quæ de insula

τῷ Λιβυστικὸν,

1 Ad quarum cornua Phœnices cubitos *mensuras faciunt*. *Id est, Phœnices suas mensuras dictas Cubitos illarum, cornibus magnitudine faciunt pares. Fortasse tamen & alius sit sensus.* 2 Tartessiacis similes. 3 Zauæces, 4 Fieri autem possit ut id omnino ita se habeat, quum ipse viderim *&c.* 5 Conspicitur. *Vil, apparet.*

adja-

adjacenti Libyæ dicuntur, consentanea
CXCVI sunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenses, locum esse Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eo quoties ipsi applicuere, se merces è navibus exponere, easque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conscensis navibus fumum excitare: fumo autem conspecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depositio, 1 rursus illinc abscedere, sed non extra conspectum: tum se illinc è navibus egressos *pretium* considerare, & si dignum mercibus 2 videatur, eo sumpto abire: sinminus, conscensis iterum navibus considere. illos vero accedentes, plus auri ad id quod deposuerunt addere, donec 3 persuadeant. Neutros autem alteris injuriam inferre: 4 neque aut se contingere merces priusquam ip-
CXCVII si sumpserint aurum. Atque hi sunt Libyum quos nominare possum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eam nationibus (quantum nos scimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ sunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque Æthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad austrum incolunt: advenæ vero, Phœnices & Græ-
CXCVIII ci. Neque vero videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Asiæ atque Europæ comparanda, præter unam Cinypem, quæ tellus fluvio cognominis est. Hæc autem optimæ cuique telluri par est proventu fructus cerealis 5 omnino cæteræ Libyæ. Est enim pulla & uda fontibus, ac secura siccitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui sit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex proventibus autem fructuum terræ, totidem mensuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum solum & illud est quod EVesperitæ colunt. nam quoties id eximie seipsum ubertate superat, centuplum reddit: at illud Cinypum, circi-
CXCIX ter trecenta. Porro Cyrenaica regio quæ hujus Libyæ editissima est, quam pastorales incolunt, tres in se 6 plagas continet admiratione dignas. Primam, quæ maritima est, quod in ea jam fructus maturi metuntur vindemianturque: his compositis, in plaga quæ supra mari-

τῆς δὴ Λιβύη κειμένης εἰκότα ἔχει ἀληθείη. Λέγουσι δ' οὖν τάδε Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακλείων στηλέων καὶ οἰκημένους, ἐς τὲς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς παρὰ τὴν κυματώγην, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τὲς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνόν, ἰέναι δὴ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πέρσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τὲς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέψασθαι· καὶ ἢν μὲν φαίνηταί σφι ἄξιον ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελόμενοι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιον, ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δέ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὃν ἔθηκαν χρυσὸν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· ἔστε γὰρ αὐτὲς τοῦ χρυσοῦ ἅψεσθαι πρὶν ἂν σφι ἀποσωθείη τῇ ἀξίῃ τῶν φορτίων, αὖτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅψεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μὲν εἰσι τὲς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τετέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὐτέ τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτῶν, καὶ ἐκ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τῶν μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τῶν δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπίλυδες. Δοκέει δέ μοι ἐὸν ἀρετῶν εἶναί τις ἡ Λιβύη σπανιαίη, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μένης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ ἔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁρμίη τῇ ἀείσῃ γαιῶν, Δήμητρος καρπὸν ἀφέρειν· ἐοῦσα οἷα καὶ ἡ ἄλλη Λιβύη. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι. καὶ ἔστε ὀγμῷ φερόντιζουσα ἐοῦσα, ἔστε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἀφορείων τοῦ καρποῦ ταυτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίῳ γῇ κατίσασι. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τῶν Εὐεσπερίται νέμονται· ἐπ' ἑκατοσὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀρίσα ὀπώρη, ἀφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, δὴ τεσσηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἥτις ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τῶν οἳ Νομάδες νέμονται, τρεῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας θωυμάσιον· πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσια τῶν καρπῶν ὀργὰ ἀμάσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τελέων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσι-

Βαβυλωνίη

τῶν ὑπερθαλασσίων

1 Procul à mercibus retrocedere. *Hic autem interpres aliter legisse videtur. sed hanc lectionem καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων sequentia confirmant.* 2 Videatur aurum, 3 Faciant illos acquiescere. 4 Neque enim illos aurum attingere priusquam mercium pretio id æquaverint; *id est, priusquam tantum exhibuerint quantum mercium pretio respondeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priusquam *&c.* 5 Nec quicquam omnino similis est reliquæ Libyæ. 6 *Sunt qui in Græco contextum pro χώρας legendum censeant ὥρας. quam lectionem sequendo, aliter fuerit interpretandus hic locus.*

δίων

δίων χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγκομίζεσι, τὰ βύνες καλέουσι. συγκεκόμισαί τε οὕτω ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμφορὴ γίνεται. ἕως ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μὲν νυν δὴ τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης πυθόμενοι Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου καλέοντες ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπικοῦτο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δ', (πᾶν γὰρ μὴ τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνταῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην δὴ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντά ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε, βυκτήριον ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφερόμενος· περιφερὲς ἀυτὸ ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσίσχε πρὸς τὸ διάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῇ ἀσπίδι. ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκλεινον τοὺς Περσέων τοὺς φωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ ὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρέουτο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τελεομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς τὸ μὲν ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοί, ποιέει τάδε· νυκτὸς παφλέον ὀρύξας διαμπερὲς, ἐπέτεινε ξύλα ἀδρηνέα ὑπὲρ αὐτοῦ· κατύπερθε δὲ ὕπαπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπιφορήσας, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσπασίως ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τῇ δὲ ὁμολογίῃ ἐποιεῦντο τοιῇδέ τινα. ὅπῃ τῆς κρυπτῆς τάφρου πάμποντες ὅρκια, ἔστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη ὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον χώρῃ· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν φόρου ἀξίῃ βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν ἐπὶ Βαρκαίων. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστώσαντες τοῖσι, αὐτοί τε ἐξῆσαν ἐκ τῆς ἀσφοδίου, καὶ τῶν πολεμίων ἐόντων παρεῖναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταῤῥήξαντες τῇ κρυπτῇ γέφυραν, ἔδιωκον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέῤῥηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τῇ ἐποίησαν γέφυραν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, παμβύντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ

timam eſt, medios fructus legunt, quos bunos appellant: dum hi fructus adornantur, ii qui ſunt in editiſſima plaga, coquuntur atque matureſcunt. Itaque dum primi fructus bibuntur atque eduntur, ultimi adventant. Atque hunc in modum ad octo menſes perceptio fructuum Cyrenæos occupat. Hæc hactenus de his dicta ſint. ¶ Perſæ autem ad ulciſcendam Pheretimam ab Aryande miſſi, ex Ægypto Barcen pervenerunt, oppidum obſederunt, miſſis illico qui denunciarent dedi autores necis Arceſilai. 1 Eos oppidani, ut qui cædis omnes participes eſſent, in colloquium non admiſerunt. Ita octo menſes Barcen quum obſediſſent Perſæ, nono menſe cuniculos ſuffoderunt ad murum ferentes, & valida tormenta admoverunt. ſed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo ſcuto, hunc in modum: Circumferens illud intra murum, admovebat pavimento urbis: quod ubicunque admovebatur alibi, illinc è ſolo nihil ſoni reddebatur: ad locum autem qui ſuffodiebatur, æs clypei reſonabat. ubi è diverſo fodientes Barcæi, Perſas ſuffoſſores interemerunt. Tormenta autem Barcæi ipſi repulſabant. Verum quum multum temporis contriviſſent, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Perſis, Amaſis, dux peditatus, talem rem commentus eſt: Animadvertens Barcæos vi non poſſe ſuperari, ſed dolo, latam foſſam per noctem depreſſit, eique fragilia ſuperſtravit ligna, & ſuper ea humum induxit, reddens ſolum cætero æquabile. ſimulatque illuxit, Barcæos in colloquium evocat. Illi libenter obtemperavere, quod eis cordi erat ad pactionem devenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus ſuper illam occultam foſſam: ut quoad humus ea ita ſe haberet, tamdiu fœdus in ea regione ratum foret, Barcæis, quod æquum foret ſe penſuros regi, & Perſis, ſe nihil rerum novarum adverſus Barcæos eſſe molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipſi ex urbe prodibant, & ex hoſtibus cuicunque libebat intrandi urbem faciebant poteſtatem, patefactis omnibus portis. At Perſæ reſciſſo ponte occulto in urbem proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant reſciderunt, ut fœdus ſolverent quod cum Barcæis perſuſſerant, tamdiu ratum fore fœdus quamdiu maneret terra

προεκαλέετο

1 Eorum oppidani, ut qui &c. orationem non admiſerunt. *id eſt, eorum petitioni non acquieverunt, vel aſſenſi non ſunt.*

ut tunc

tunc manebat: refracto enim ponte, non manere fœdus in ea regione amplius.
CCII Pheretima traditos sibi à Persis Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, sudibus suffixit per ambitum murorum. Fœminarum quoque decisas mamillas circa muros appendit. Cæteros Barcæos Persis ut diriperent imperavit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant.
CCIII His urbem permisit: reliquis in servitutem abreptis Persæ redierunt. qui quum ad urbem Cyrenen rediissent, Cyrenæi eos oraculi cujusdam servandi gratia, per urbem deduxerunt. sed inter transeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit ut urbem diriperent: recusante Amasi peditum duce. se enim adversus unam Barcen Græcam civitatem esse missos. Verum postquam transierunt, & ad ripam Lycæi Jovis subsederunt, pœnitentia eos subiit quod Cyrenen non occupassent: eamque iterum adoriri conati sunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen incessit eis metus: illincque cursu se proripientes, sexaginta circiter stadia consederunt. ubi stativa habentibus, ab Aryande nuncius advenit ad eos revocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum sibi præberi precati essent, & eum accepissent, in Ægyptum revertebantur. Quos deinde Libyes excipientes, vestitus atque utensilium gratia, ut quisque relinquebatur trahebaturque, interficiebant, donec in Ægyptum perventum est.
CCIV Hic Persarum exercitus in Libyam longissime ad Hesperidas processit. Quos autem Barcæorum cepere, 1 quosque ex Ægypto ejecere ad regem, iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen imposuere Barcæ) ad meam usque memoriam etiam incolis
CCV frequentem. Verum ne ipsa quidem Pheretima 2 probe vita excessit. nam posteaquam ulta Barcæos celerrime in Ægyptum rediit, male periit. 3 ut enim existunt acres admodum & invidiosæ ultiones deorum in homines, vivens vermibus computruit. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

κτὶ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δ', ἐκ ἔτι ἔμιμνε τὸ ὅρκιον κτὶ χώρλω. Τὲς μὲν νυν αἰτιωτάτυς τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τὸ τεῖχος. τῶν δὲ σφι γυναικῶν τὲς μαζὲς ἀπέταμοσα, ὡς ἐδέησε κὴ τούτοισι τὸ τεῖχος. τὲς δ' λοιπὲς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἦσαν Βατταιάδαι τε κὴ τῶ φόνυ ὐ μεταίτιοι· τούτοισι δ' τὴν πόλιν ἐπέτραψε ἡ Φερετίμη. Τὲς δὴ λοιπὲς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήγεσαν ὀπίσω· κὴ ἐπεί τε ἐπὶ τὴ Κυρηναίων πόλι ἐπέβησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀπορεισάμενοι διεξῆκαν αὐτὲς ἀμφὶ τὸ ἄστεος. διεξιόσης δ' τ ςρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τῦ ναυτικῦ ςρατῦ ςρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δ' ὁ τῦ πεζῦ, ἐκ ἔα. ἐπὶ Βάρκλω γὰρ ἀπορταλῆναι μόνλω Ἑλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθόσι, κὴ ἐζομψιόισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίυ ὄχθην, μετεμελησέ σφι ὁ χῦσι τὴ Κυρλύην, κὴ ἐπειρῶντο τοῦ δεύτερον παιελέναι ἐς αὐτλω. οἱ δ' Κυρλωαῖοι ὐ προϊέμενον. τοῖσι δ' Πέρσῃσι, ὠδενὸς μαχομψίυ, φόβος ἐνέπεσε· ἀπαραμόντες δ' ὅσον ἑξήκοντα ςάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι δ' τῇ ςρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε πρὸς Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτές. οἱ δ' Πέρσαι, Κυρλωαίων δεηθέντες ἐπίδια σφι δῦναι, ἔτυχον· λαβόντες δ' ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τ Αἴγυπτον. πρὸς λαβόντες δ' τὲν ἐπὶ τῦτον αὐτές Λίβυες, τ τε ἐσθῆτος εἵνεκα κὴ τ σκυθῆς, τὲς ὑπολειπομψίυς αὐτέων κὴ ἐπελκομψίυς ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τ Αἴγυπτον ἀπικέατο. Οὗτος ὁ Περσέων ςρατὸς τ Λιβύης ἐκασάτω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τὲς δ' λωδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτυς δ' ἐκ τ Αἰγύπτυ " ἀνασάτυς ἐποίησαν πρὸς βασιλῆα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τ Βακτρίης χώρης κώμλω ἑξκατοικῆσαι. οἱ δ' τῇ κώμῃ ταύτῃ ὄνομα ἔθετο Βάρκλω, ἥπερ ἔτι ἐς ἐμὲ λω οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. Οὐ μὲν ὐδὲ ἡ Φερετίμη δι' τ ζόλω κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιςα ἐκ τ Λιβύης ποιαμένη τὲς Βαρκαίυς ἀπενόσησε ἐς τ Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζῶσα γὰρ δυλέων " ἐζέζεσε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίλω ἰχυραὶ τιμωρίαι θεῶν ὀπιφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τ Βάτλεω τοιαύτη τε κὴ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίυς.

ἀνασάσας

ἐζέζεσε

1 Hos ex Ægypto ad regem transportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo ἀναστάσας pro ἀνασάτυς.* 2 Feliciter vitam finivit. quumprimum enim ulta Barc. in Ægypt. rediit, misere periit. 3 Ut enim diis odiosæ sunt nimium acres hóminum ultiones. *Perinde acsi dicat, deos illi tam miserabilem vitæ exitum immisisse, odio prosequentes eam qua usa fuerat in ultione sumenda crudelitatem, ut & alias adeo atroces ultiones odio prosequi solent. Valla autem sensum invertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM Liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

Οἱ ὧν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τὸν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, ἐθελομένους ἐπὶ Δαρείου, κατεστρέψαντο, προσεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρησαμένου τοῦ θείου τεράτων τάδε Περινθίοις, καὶ ἅμα μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐκκαλέσωνται σφέας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐκχειρέειν· ἢν δὲ μὴ ἐκβώσωνται, μὴ ἐκχειρέειν· ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντιζομένων δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ περασείῳ, ἐνθαῦτα μονομαχίη τριφασίη ἐκ προκλήσιος σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον μεγαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ "εἶπάν κου καὶ πρὸς σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν "εἴη ὁ χρησμὸς ἐκτετελεσμένος ἡμῖν, νῦν "ἡμέτερον τὸ ἔργον. ὕστερον τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐκχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὄντων τῶν ἐλευθερίης γενομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Περινθος, ἤλασε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηϊκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τὸν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερέοντα βασιλεῖ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐνετέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηϊκίην καταστρέφεσθαι. Θρηϊκῶν δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετὰ γε Ἰνδούς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοιτο κατὰ τωὐτό, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ

1 Τ Persæ qui in Europa sub 1 Megabyzo relicti à Dario erant, primos ex Hellespontiis Perinthios, Dario subesse recusantes, subegerunt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem Pæones qui sunt à Strymone, admoniti divino responso ut bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex adverso confidentibus provocarentur, nominatim compellantibus, eos invaderent: sinminus, ab invadendo abstinerent: ita fecerunt. Enimvero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in suburbanis, ibi singulare certamen triplex ex provocatione commissum est, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipsum esse responsum dei conjectantes, inter se dixere, Nunc oraculum dei perfectum est, nunc nostrum est opus. Atque ita in Perinthios canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reliquere. 2 Quæ quondam à Pæonibus gesta fuerant, hunc in modum gesta sunt. Tunc autem Perinthii pro libertate strenue pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo superati sunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes ejus urbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, ut omnem Thraciam subigeret, ¶ Gens Thracum, secundum Indos, omnium maxima est: quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, &

1 *Vel*, Megabazo, *si nostra exempl. sequaris : itidemque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verum & apud alios illud nomen non hoc sed illo scriptum modo invenitur.* 2 Quæ quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita se habuerant. *Vel*, Talem quidem olim cladem *Perinthii* à Pæonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate stren.

omnium

omninm gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus conſimilibus imbuti ſunt, præter Getas & Trauſos, 1 & qui ſupra Creſtonæos in-
IV colunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui 2 ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratum eſt. Trauſi vero in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cum ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quod vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autem fato functum, per luſum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni ſit felicitate.
V At qui ſupra Creſtonæos incolunt, iſta aguut: Singuli plures uxores habent: quorum ubi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis judicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, unaque cum viro humatur, cæteris uxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis
VI ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſervant, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at uxores aſſervant vehementer, eaſque magno ære à parentibus coemunt. Punctas 3 notis eſſe frontes, nobile judicatur: non eſſe notatas punctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem vero, pro contemptiſſimo. E bello atque rapto vivere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores.
VII Deos autem hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem ſolum jurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt.
VIII Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadavere, mactatiſque omnifariis hoſtiis, convivantur. illudque defletum prius, deinde combuſtum ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtoque deſuper tumulo, certamina ponunt gymnici omnium maxime.

πολλῷ κεάτιςον πάντων ἐθνέων, κ) γνώμιλω τλὺ ἐμλύ. ἀλλὰ γὰ τῦτο ἄποξόν σφι κ) ἀμήχανον μή κοτε ἐξηλύηται. εἰσὶ δὴ κ) τῦτο ἀσθενέες. ἐνόματα δὲ πολλὰ ἔχυσι κ) χώρας ἔκασοι· νόμισι δὲ ὅτοι πλὴν πλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, κ) Τραυσῶν, κ) τῶν κατύπερθε Κρηςωναίων οἰκεόντων. Τυτέων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ωοιεῦσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κ) ταυτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ὄπτελέυσι, κ) δὲ τὸν γινόμλον σφι κ) ἀπογινόμλον, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲ γινόμλον περιζόμλοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἑωσί τε ἐγλύετο, ἀναπλήσαι κακά· ἀνοιγόμλοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα " πάθεα· τὸν δ' ἀπογινόμλον, παίζοντές τε κ) ἡδόμλοι, γῆ " καλύπτουσι, ὀπλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔςι ἐν πάσῃ ὀλβαμιγίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηςωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἑκάς Θ. πολλάς· ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη περὶ γυναικῶν, κ) φίλων σπυδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τῦδε, ὅκ τις αὐτέων ἐφίλετο μάλιςα ὑπὸ τῦ ἀνδρός. ἢ δ' ἂν κριθῇ κ) τιμηθῇ, ἐγκωμιαδεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν κ) γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τῦ οἰκηϊοτάτυ ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὀνειδ Θ. γὰρ σφι τῦτον μέγιςον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔςι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένυς ὐ φυλάσσυσι, ἀλλ' ἐῶσι οἷσι ἂν αὐταὶ βέλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσυσι, κ) ὠνέονται τὰς γυναῖκας πολλὰ τ' γαμέων χρημάτων μεγάλων. κ) τὸ μὲν ἔξοχθαι, δύλγυς κέκριται· τὸ δ' ἄσιτον, ἀλγυς. ἄρρον εἶναι, κάλλιςον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμυ καὶ λησύθ., κάλλιςον. ὅτοι μὲν σφέων οἱ ὀπφανέςατοι νόμοι εἰσί. Θεὸς δὲ σέβονται μόνυς τύσδε, Ἄρεα, κ) Διόνυσον, κ) Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, παρὲξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέω μάλιςα θεῶν· καὶ ὀμνύσι μοῦνον τῦτον, κ) λέγυσι γεγονέναι ἀπὸ Ἕρμεω ἑωυτές. Ταφαὶ δὲ τοῖσι βασιλεῦσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲ ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· κ) πάντοια σφάξαντες ἱρήια, συωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτυσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χεάντες.

ΧΒ περίγμαλα.
ΧΒ κρύπλα.

183

1 *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionem incolunt. *ſic & paulo poſt.* 2 *De his vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimulque annotationem in eum.* 3 Stigmatis. *Cicero* στιχθέντα *interpretatur* compunctum notis.

ἀγῶνα τιθέᾶσι παντοῖον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθενται κῆ λόγον μονομαχίης. ταφαὶ μὲ δὴ Θρηικῶν εἰσι αἵδε. Τὸ ϝ πρὸς βορέω ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης, ὑδ' εἰς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινες εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτλιώ· ἀλλὰ τὰ πέρᾶ ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα κῆ ἄπειρος· μένος ϝ δωίαμοι πυθέσθαι οἰκέονται πέρᾶ τοῦ Ἴστρου ἀνδρώπους, τοῖσι ὄνομα ἔϝ) Σιγυνάς, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ· τὰς ϝ ἵππους αὐτέων ἔϝ) λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος πρὸς τὸ χαμαί· μικρὰς ϝ κῆ σιμὰς, κῆ ἀδυνάτους ἀνδρας φέρειν· ζεύγνυνται ϝ ὑπ' ἅρματα, ἔϝ) ὠκυπόδους· ἁρματηλατέειν ϝ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν ϝ τετέων τοὺς ὅρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν πρὸς ἐν τῷ Ἀδρίῃ. ἔϝ) ϝ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὁκως δὲ ἔστι Μήδων ἄποικοι γένοντο, ἐγὼ μὲ οὐκ ἔχω ἐπιφράσαι· γένοιτο δ' ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγυνὰς δ' ὦν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι ϝ, τὰ δόρατα. Ὡς ϝ Θρήϊκες λέγουσι μάλιστα κατέχουσι τὰ πέρᾶ τοῦ Ἴστρου· κῆ ὑπὲρ τετέων οὐκ ἔϝ) διελθεῖν τὸ πρόσω τέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται ἔϝ) δύσχιμα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρκτου οἰκημένα δοκέει ἔϝ), ἀφ' ὅσον τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ δὲ παραθαλάσσια δ' ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. Δαρεῖος ϝ, ὡς Ἀθήνας πάλαι τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἰσιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, κῆ τῆς Θρασυβούλου τοῦ Μιτυληναίου Κόωνος. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲ δὴ Ἰσιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲ ἐδεμιῆς προσεχρήζε· αἰτέει ϝ Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. ὁκότερος μὲ δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε ὑὸς τυραννεύων, δημότης τε ἐὼν, αἰτέει Μιτυλήνης τυραννεῦσαι. πλεωθέντων ϝ ἀμφοτέροισι, ἔστι μὲ κῆ τὰ εἵλοντο ἐτελέσθη. Δαρεῖος ϝ σωθείς, πεζὸν στρατὸν τοιόνδε ἰδόμενος, ἐπεθύμησε ἑωυτὸν ἐπελάσαι Μεγαβάζου, Παίονας ἐλόντα ἀναστάσιος ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἐσὶ δὲ Πίγρης κῆ Μασύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε κῆ

ϝ αὐτοὶ.

ϝ ἱππόται.

ϝ Matiηne.

cum alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipue certa cum ratione monomachiam, *id est, singulare certamen.* Et sepulturæ quidem Thracum hujusmodi sunt. Quod autem hujus regionis ad aquilonem vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, constat vastam esse atque ignotam: 1 ubi solos audio habitare homines nomine Sigynas, veste Medica utentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, invalidosque ad viros gestandos, sed currui junctos esse pernicissimos: atque his curribus indigenas invehi. Horum fines proxime accedere ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo dicere: sed 2 fiat quidlibet intra longum tempus. 3 Sigynas Libyes qui supra Massiliam incolunt, institores appellant: Cyprii jacula. Verum,ut Thraces aiunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & ob illas ulterius pergi non potest. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cujus oram maritimam Megabyzus Persis obedientem reddidit. ¶ Darius, 4 transmisso rapidissime Hellesponto, postquam Sardis venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus accersitis Sardis, obtulit electionem. Histiæus, ut qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi tyrannidem popposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo urbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coes autem, ut qui non tyrannus sed privatus esset, optavit Mitylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo se contulit. ¶ At Dario res hujuscemodi oblata est, ut illam videnti incesserit cupido jubendi Megabyzo ut Pæonas ex Europæ sedibus in Asiam transportaret. Erant Pigres & Mastyes viri Pæones, qui postquam Darius transmisit in Asiam, & ipsi Sardis venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes una sororem procera statura atque

I IX X XI XII

1 De nullis autem possum quicquam accipere qui trans Istrum habitent; præterquam de Sigynis. 2 Nihil est quod non contingere possit intra long. 3 Sigynas quidem certe Ligures qui supra Mass. &c. *At hic legit Λίβυες pro Λίγυες.* 4 Quumprimum Sardis transmisso Hellesponto pervenit,

ſpecioſa. Obſervato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam prætereuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Libyca, neque ullarum ex Aſia fœminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, juſſos obſervare in quam rem uteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, fœmina ubi pervenit ad flumen, 1 equo ſatisfecit, vas aqua implevit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. XIII Admiratus Darius, tum iis quæ ab exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram fœminam jubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cujas illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius quinam homines eſſent Pæones, & ubi locorum habitarent, & cujus rei gratia illi veniſſent Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere ut ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæones coloniam Teucrorum qui è Troja fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantique Dario nunquid omnes illic fœminæ tam laboriosæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. hujus enim rei gratia illud fiebat. XIV Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, jubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum transferri cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontoque tranſmiſſo literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, adverſus Pæoniam XV exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe adventu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum. exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autem certiores facti Pæonas conveniſſe ad intercludendum ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora convertunt, hoſtemque latentes

οὐειδέα. φυλάξαντες ὁ Δαρεῖον περιπαρερχόμενον ἐς τὸ περάσιον τὸ πρὸς Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκοπιάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄρεισα, ἐπὶ ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον. ὡς ὁ παρεξήιε ἡ γυνὴ, ἐπιμελὲς τῷ 184
Δαρείῳ ἐγίνετο. ἔτι γὰρ Περσικὰ ἦν ἔτι Λύδια τὰ πιθύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, ἅτε πρὸς τοῦ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐόντα. ἐπιμελὲς δ' ὦν οἱ ἐγίνετο, τοῦ δρυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσαιτο τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὄπιαθεν εἵποντο· ἡ δ', ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, πρῶτα τὸν ἵππον ἄρσασα, καὶ τὸ ἄγγος τῷ ὕδατι ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θωϋμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὤπτευσε, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἐωυτοῦ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, ἔκ τε πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τυτέων. εἰρωτέωντο ὁ τοῦ Δαρείου πρόδικος εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶεν Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶεν σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ' ἀμείβετο τίνες ὁ οἱ Παίονες ἄνθρωποι εἰσὶ, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι καὶ τί δὴ κεῖνοι ἐνθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δὲ οἱ ἔφαζον ὡς ἔλθοιεν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν ἐστὶ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἶπαν δὲ Τεύκρων τε ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγον. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω εἰδαίτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν πολλῷ μᾶλλον οὕτω ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. Ἐθαύμαζε Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἑδράων Παίονας, καὶ παρ' ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτίων. αὐτίκα δὲ ἱππέα ἔπεμπε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. περαιωθεὶς δ', ἐδίδου τὸ βιβλίον τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τὸν Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἁλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐσβαλόντας. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἑτοῖμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συγκαλιδέας τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας,

1 Equum aquavit. *vel*, adaquavit.

ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ κεινῆσι ἐπιπεσόντες, δύπτελέως καὶ ἔχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀλασκεδαδέντες, καὶ ἑωϋτὸν ἕκαστοι ἑτεραπτὸν, ἐς παρεδίδοσάν σφεας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. ὕτω δὴ Παιόνων Σιριοπαιονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἑωϋτῶν ἐξαναστάντες ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἰκρία ἐπὶ σανίδων ὑψηλῶν ἐζυγωμένα ἐστήκεε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἔχοντα στεινὴν ἐκ τῆς ἠπείρου ἑνὶ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σανίδας τὰς ὑποστεώτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἔσησαν κοινῇ πάντες οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐσάσι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ ὄρεος τοῦ καλεομένου Ὄρβηλος, τὸν γαμέουσι γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σανίδας ὑποίσησι· ἀλλὰ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας οἰκέουσι δὲ τοιῇδε τρόπον· κεχαλέωνται ἕκαστος δὴ τοῦ ἰκρίου καλύβης τε ἓν ἢ ἁρμοσται, καὶ δύρης καταπάκτης ἁρμὸν τοῦ ἰκρίου κάτω φερούσης ἐς τὸν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτου, μὴ καταπαλιδῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθύς. τοῦ δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν δύρην τὴν καταπάκτην ἀνακλίνῃ, καλέει χοίνῳ σπυρίδα κεινὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ ὃ πολλόν τινα χρόνον ὑποχών, ἀναισσᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων δὴ οἱ χειρωθέντες ἤχθησαν ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ ὅτι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ μέταλλον, Δύσορον καλεόμενον ὄρος, τραχέα δὴ ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες ἦλθον παρὰ Ἀμύντην, ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καὶ σφέας δὴ ξεινίῃ ἐκάλεε. παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο παρὰ πο-

in ejus oppida irrumpunt, & illa, utpote vacua, facile occupant. Quod ubi reſcivere Pæones, protinus diſperſi, ad ſua quiſque dilabuntur, ſeque Perſis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Praſiadem uſque paludem incolunt, è ſuis ſedibus emoti, in Aſiam ſunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberaſque & Agrianas & Odomantos, & ipſam Praſiadem paludem, à principio non cepit Megabyzus. Tentavit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ ſtant ſublicæ, angulſtum à continente ingreſſum uno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinentes, olim communiter omnes cives ſtatuebant: mox è lege hunc in modum ſtatuendas cenſuerunt, ut pro ſingulis uxoribus quas quiſque duceret (ducunt autem ſinguli multas uxores) ternas defigeret ſublicas, è monte ſumptas cui nomen eſt Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata compactas, deorſum ad paludem ferentes. Parvulos autem liberos per pedem reſte illigant, metuentes ne illi in aquam devolvantur. Equis autem & ſubjugalibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſcium tanta eſt copia ut quoties quis januam compactam reclinaverit, demiſſam ſune ſportam vacuam, aliquanto poſt retrahat piſcium plenam. quorum duo ſunt genera, unum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterum XVII è Pæonibus ii qui capti fuere, in Aſiam ſunt abducti. ¶ Pæonibus captis, Megabyzus nuncios in Macedoniam, ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Eſt autem è palude Praſiade brevis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine eſt metallum, *id eſt*, 1 *foſſa æris*: unde poſt ea tempora Alexandro in ſingulos dies ſingula talenta proveniebant. Poſt metallum, ſuperato monte quem vocant Dyſorum, Macedonia intratur. Eo Perſæ ubi per- XVIII venere, & in conſpectum Amyntæ, ad quem mittebantur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hoſpitium vocavit: inſtructaque ſplendide cœna, percomiter accepit. Perſæ, poſtquam à cœna ad potum

XVI

συχνὰς

185

1 *Fodina*, unde &c.

perve-

pervenere, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt, quoties magnam exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas 1 & adoleſcentulas uxores ad aſſidendum introducere. Proinde tu nunc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regique Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinem noſtram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo non eſt, ſed viros à fœminis ſemovendi: verum quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loquutus Amyntas, fœminas accerſit. Illæ, ut juſſæ, præſto fuerunt, & eregione Perſarum deinde conſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurum fuiſſe, ab initio non venire fœminas, quam, poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex adverſo ſedere in oculorum dolorem. Ita coactus Amyntas illas aſſidere juſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illico Perſæ mamillas illarum tractare, utpote pluſculo vino temulenti, nonnulli etiam tentare ſuaviari. Hæc Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verum ejus filius Alexander quum adeſſet, atque hæc aſpiceret, utpote adoleſcens, & malorum inexpertus, nequaquam amplius tolerare poſſe. itaque graviter ferens, ad Amyntam inquit, Tu quidem pater 2 cede ætati, abique hinc ad requieſcendum, 3 neque indulgeas nimium potationi: ego vero hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei novæ aliquid facturum animadvertens, ad hæc reſpondit, Fili, inquiens, 4 verba tua hinc me ſummoventis pæne intelligo. ideo enim me dimittis quod aliquid novi agere in animo habes. Quare nolo te quicquam novi in hos viros perpetrare, futurum in perniciem noſtram: ſed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad diſceſſum meum pertinet, parebo.

XX His reſponſis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Perſas, 5 Vobis, inquit, hoſpites, cum his fœminis vel omnibus, ſi libet, facillime licet concumbatis: ſed cum qua earum concumbere libeat indite. Nunc enim fere tempus cubandi

νοῦλες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε Μακεδών, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κυρίδιας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπείπερ προθύμως μὲ ἐδέξαο, μεγάλως ὦ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλεῖ δίδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι ἐκεῖνος, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀνδρεας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προχρήζετε τυτέων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντία ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἰδόντα οἱ Πέρσαι ἰδύμους γυναῖκας σύμμορφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι τὸ πιθὲν τοῦτο, ἐδὲν εἶ σοφόν· χρεὸν γὰρ εἶ ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἅπτοντο καὶ οἷα πλοίνως οἰνωμένοι, καί κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα νεοδαιμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, ἐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιών τε ἀνάπαυε, μηδὲ λιπάρεε τῇ πύσει· ἐγὼ δὲ παρεσμένων ἀυτῶν τῇδε, πάντα τὰ δοκέοντα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνεὶς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, σχεδὸν γάρ σου ἀνακαλέω μὲν συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις ἐμὲ σκηπτόμενος ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σοῦ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχου ὁρέων τὰ παρεόντα. ἀμφὶ δὲ ἀποδόσει τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τυτέων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος πρὸς τὰς Πέρσας, Γυναικῶν τυτέων ὦ ξεῖνοι πολλή ἐστι ἐν ὑμῖν ὑπερβολή, εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκόσῃσι ὦν ἄρσεσι. τοῦτο μὲν περὶ αὐτοὶ ἀποσημανέεσθε. νῦν δὲ σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται

1 Et legitimo virginitatis jure nuptas. 2 Morem gere ætati, 3 Neque per totum potationis tempus hîc maneas: 4 Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Poteſt etiam σχεδὸν cum συνίημι jungi.* 5 Vobis, hoſpites, his fœminis potiri, *vel frui*, facile eſt, ſive cum omnibus, ſive cum aliquot earum, *vel, cum quantacunque earum parte* concumbere libeat. Verum id *poſtea* nobis ſignificabitis: at nunc quum & tempus petendi lecti ———

" περσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας ὑμέ-
" ας ὁρέω μέθης· γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑ-
" μῖν φίλον ἐστί, ἄφετε λέσασθαι· λεσαμένας
δὲ, ὀπίσω περσδέκεσθε. εἶπας ταῦτα (συνέ-
παινοι γὰρ ἦσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξε-
λθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὠὐτὸ γυναικήϊον·
αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
ἀριθμὸν ἄνδρας λειοχρόους τῇ τῶν γυναι-
κῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς,
παρῆγε ἔσω. ὡς δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι
" Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἴκατε πανδαι-
" σίῃ πλέῃ εἰσιῆναι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα
" εἴχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἷά τε ἦν ἐξευρόντας
" παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεσι. καὶ δὴ καὶ τά-
" δε τὸ πάντων μέγιστον, τὰς τε ἑωυτῶν μη-
" τέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὁκοδαπὰς ὁρῶμεν
" ὑμῖν· ὡς παντελέως μάθητε τιμεώμενοι
" πρὸς ἡμέων τῶνπερ ἐσὲ ἄξιοι. πρὸς δὲ, καὶ
" βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς
" ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδὼν ὕπαρχος εὖ ὑμέ-
ας ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ οἰκίῃ. ταῦτα εἶ-
πας Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ
ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ.
οἱ δὲ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διηρτάζοντο αὐτούς. Καὶ ὅτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτέων. εἵπετο γὰρ δή σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι
τοῖσι ἡφανίζετο. κείνοισι " ἠφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ
ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη
ἐκ τῆς Περσέων ἐγένετο· καὶ σφέας Ἀλέ-
ξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς
πολλὰ, καὶ τὠὐτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔνομα
ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀ-
λέξανδρος Βυβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζη-
μένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατιῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος ὅτῳ
καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τού-
τους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κα-
τάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε ὅτῳ τυγ-
χάνω ὁπασάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὀπι-
σθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες.
πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες
ἀγῶνα ἑλληνοδίκαι ὅτῳ ἔγνωσαν εἶναι.
τὸν βουλόμενον γὰρ Ἀλεξάνδρου ἀεθλεύειν, καὶ καλὸς καὶ ἀγωνιστέων
" Ἀλεξάνδρου δὲ ἀεθλεύειν ἐλομένου, καὶ
καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθυ-
σόμενοι Ἑλλήνων ἔξειργον μὲν, φάμενοι
ὑ βαρβάρων " ἀγωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα,
ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκεῖνόν τε
εἶναι Ἕλλησι, καὶ ἀγωνιζόμενος ταχὺν, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μὲν νυν ὅτως
κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον·

adventat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has fœminas, si vobis cordi est, sinite ire ad se lavandum, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc autem loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas fœminas in muliebre remittit conclave: ac totidem 1 viros læves malas habentes, muliebribus vestibus exornat, traditisque pugionibus introducit: admonetque Persas, inquiens, Vos vero Persæ, à nobis in convivium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ invenire potuimus, ea omnia repræsentavimus: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter exhibemus: 2 ut omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni estis: utque regi qui vos misit, à Græco quodam Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos fœminas esse aiebant, assidere jussit singulis Persis. qui posteaquam à Persis attrectari cœpere, illos obtruncavere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interjecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos 3 prudenter occupavit, tum multa pecunia, tum sorore sua nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, uni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horum Persarum cædes 4 deprehensa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi aiunt, & ego scio, & ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognoverunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at ubi palam fecit sese Argivum, Græcus esse judicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum:

XXI

XXII

XXIII

—— instet, & vos. ut video, egregie poti sitis, has (si grave non est) lotum ire sinite: & lotarum reditum expectate. 1 *Id est*, imberbes juvenes, *queis lævia fulgent ora, ut loquitur Tibul.* 2 Ut nos vobis omnem quo digni estis honorem exhibere intelligatis: 3 Astutia circumvenit. 4 Inquisitoribus astu circumventis, *sil. supr. est. Ad verbum, Ita circumventa est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conveniens.*

& illo

& illo transmisso, pervenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius jam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium servatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendam in Thracia viro Græco, eidemque solerti atque industrio? ubi affatim materia est ad naves ædificandas, multumque remigum atque pecuniæ? multis etiam cum barbaris tum Græcis incolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo accersitum; quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam revertatur. XXIV Hæc loquutus Megabyzus, perfacile Dario persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset eventurum. Darius missо in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te invenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis ut eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui advenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersivi, quod 1 posteaquam à Scythis redire maturavi, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit brevi, quam ut tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possum è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probe quod veneris, 2 hoc gratificandum putavi, ut omissa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusque convictor ac consiliarius futurus. XXV Hæc loquutus Darius, una secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otane oræ maritimæ: cujus patrem Sisamnem,

κὴ ἐνθεῦτεν διαπεραγωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε ὦν τειχέοντα ἤδη Ἱστιαίῳ τῷ Μιλησίῳ τὼϝὸ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς χώρης· ἐὰντα δὲ τὸν χῶρον τοῦτον τὼϝὸ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομα ἔστι Μύρκινος. μαθὼν ὦν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλησι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δὸς ἐγκτίσαντα πόλιν ἐν Θρηίκῃ, ἵνα ἴδῃ τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονα, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὁ δὲ ἀμφὶ τοῖσι πολλοῖσι τούτοισι ἐὼν Ἕλλην τὼϝοικέει, πολλὸς ὁ βάρβαρος· οἱ περιστάντες ὁπλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τὸν τοιοῦτον ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. τρόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν τὼϝειλάξῃς, ποιέειν οὐκέτι κείνῳ ἐς Ἕλληνας ἀπίξηαι. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς δὴ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μὴ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φοιτίζων εὑρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι ἐόντα σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ὄπνον γὰρ πρήγματα μεγάλα καὶ ἐρσαίνοντα) ἀπίκεό μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπαρθέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πεισθεὶς ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος συμβουλὴν ἡμέας, ἀπωίκελο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῇδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγλύεο ὄψιος ἐὼν θαλερῷ, εὐδέν κω ἄλλο χρῆμα ὕστω ὂν βεαχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ὅτι τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὔνοος. τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς, ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισιν ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τάπερ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύνεσθι καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἰπὰς, καὶ καταισπάσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐπὶ τῶϝθαλασσίων ἀνδρῶν. τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην

1 Quamprimum à Scythis redii, 2 Hæc propono, *vel*, offero.

Βασιλέος

βασιλεὺς Καμβύσης, ἁλόμενον τῶν βασηίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπήϊην σὺν δίξας τῷ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἱμάντας δὲ αὐτῷ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἑλκαλιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος ἁλόμενος Μεγαβάζῳ τῷ στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἀνδρον, τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ἐόσας Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο δή, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἔδοσαν Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρξας ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πάντας ἀνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀπιόντα νομίζων. οὕτω μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ ἐπολλὸν χρόνον ἄτεος κακῶν λιῶ. Καὶ ἤρξατο τοσόνδε δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακόν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος δυναμένη τῶν νήσων προέφερε· τοῦτο δὲ, καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἰωνίης λιῶ πρόσχημα. κατύπερθε δὲ τουτέων, ἔτι δύο ἡγεμόνες ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς ταραξίην μάλιστα σφέων, μέχρι οὗ μὲν Πάριοι κατήρτισαν. τοῦτο γὰρ καταρτισῆρας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δὲ σφέας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὄρεον γὰρ δὴ σφέας δεινῶς οἰκηφθορημένους.) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσα τινὰ ἴδοιεν ἀνεστραμμένην τῇ χώρῃ ἄλλο δὴ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεσθε τοῦνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σπανίους εὑρόντες τούτους, ὡς πάγχυ κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τοῦ δὲ τοὺς ἀγροὺς δὴ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τοῦ δημοσίου ἔτω δὴ σφέας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τοῦ σφετέρου. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους

unum è regiis judicibus, quod injuste ob pecuniam judicasset, rex Cambyses interemerat: interemptoque detractum corium in lora concidit, quibus tribunal in quo ille sedens judicaret, intendit: ibidemque ejus filium Otanem sedere judicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali judicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali XXVI sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque utrànque habitatam. Sed Lemnii XXVII quoniam prœlio contenderant, & aliquamdiu repugnaverant, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii ejus qui Sami regnavit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quod omnes in captivitatem redigebat, atque evertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis revertentium. Hæc ille in sua præfectura perpetrabat: sed non diu 1 in malis faciendis delituit. ¶ ET cœperunt iterum è XXVIII Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. 2 è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii 2 sedaverunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in XXIX modum eos Parii correxere: Quum Miletum veniissent viri inter Parios præstantissimi, cernerentque 4 domos vehementer labefactatas, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, ut quemque fundum animadvertebant bene cultum *fructumque emittentem*, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos hujusmodi fundos comperissent, quammaturrime ad urbem descenderunt: coactoque cœtu, decreverunt urbem ab iis esse incolendam quorum fundos bene cultos inveniissent. videri enim illos ita curaturos publica ut sua ipsorum curaviissent. Cæteros Milesios,

κατήρτισαν.

1 *Sunt qui* ἄτεος *hic suspectum habeant, nec immerito fortasse.* 2 Etenim Naxus quidem inter ins. felic. præstabat, Miletus vero eodem tempore magis, quam unquam antea florens, Ioniæ ornamentum erat: quum laborasset. 3 *Vel Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil, delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parii revocarunt.* 4 Eos plane fortunis eversos.

qui prius

qui prius ſeditionem moviſſent, juſſerunt horum dicto audientes eſſe. Ita
XXX 1 Mileſios Parii correxèrunt. Ex his tunc urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes è plebe in exilium miſſi, Miletum ſe contulerunt. Miletum autem procurabat Ariſtagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac conſobrinus Hiſtiæi, Lyſagoræ filii, quem Darius Suſis diſtinebat. nam Hiſtiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Suſis degebat quum Naxii venere jampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii advenere, obſecrarunt Ariſtagoram ut aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret, tamen prætendens Hiſtiæi 2 hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarum præbendum non ſuppetunt, ut invitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum navium eſſe: tamen omne ſtudium ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſans: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darii regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii 3 inſtare Ariſtagoræ utrem quamoptime poſſet conficeret: utque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptum ſuppeditaturos, ut ipſi paciſcerentur, magnam videlicet ſpem habentes, quum ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi juberent eſſe facturos, atque adeo cæteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſularum
XXXI ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illam quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinam, multis præterea & pecunijs & mancipiis refertam. Proinde tu adverſus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. 4 Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ. præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum eſt nos

τὸς πρὶν ϛασιάζοντας, " τούτοις ἔταξαν πέ- " τούτων
θεσθαι. Πάριοι μέν νυν ὕστερον Μιλησίους καὶ ἦρξαν. Τότε δὲ ἐκ τοιούτων τῶν πολίων ὧδε ἤρξατο κακὰ γενέσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· ἦρχε δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀριστάγορης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβεός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ὢν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τότον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τοῦ Ἱστιαίου. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀριστάγορεω, εἴ κως αὐτοῖσι φανερόν δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς ἂν δι' ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην παρέξειν, ὥστε κατάγειν ἀέκοντας τοὺς τὴν πόλιν ἐχόντας Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν προθυμίην ποιεύμενος, ὑπουργέειν τῇδε. " Ἀρταφέρνης, μοι τυγχάνει ἐὼν " τοῦ Ἀρταφέρνης. φίλος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης Ὑστάσπεος μὲν " τοῦ δὲ ὕστερον καὶ ἐν τοῖς ὑστέρου. βῦι πάϊς, Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεός· " τῶν δὲ ὑπαλαντίων τοῦ ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει " πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς " νέας. τοῦτον ὦν δικαιοῦται τοῦ ἄνδρα ποιήσειν τοῦ ἂν χρήζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀριστάγορῃ πρήσσειν ἢ δύναντο ἄριστα· καὶ σφίσι ἔδοξε σκέλουσι, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ὑπαφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὴ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τυτέων τοῦ Κυκλάδων ὑπήκοα κω ἦν τότε ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀποικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος μὲν εἴη νῆσος μεγάθει μὲν ἡ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔχοι πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ὅπι ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ ἁπάσης. καὶ τοι ταῦτα " ποιήσαντι τοῦτο μέν βῦι ἑτοῖμα παρ' ἐμοὶ " χρήματα μεγάλα πάρεξ τοῦ ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας "

1 Res Mileſiorum Parii compoſuerunt. At tunc ex his urbib. 2 *Id eſt, Hoſpitii conſuetudinem: Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illis cum Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autem hunc prætextu hujus amicitiæ voluiſſe Naxiis operam navare, quum potius id ea ſpe quam declarat, faceret.* 3 Rem Ariſtagoræ commendarunt ut eam quam poſſet optime adminiſtraret. *Vel Negocium Ariſtagoræ dederunt rem quam poſſet commodiſſime gerendi.* quinetiam munera eum polliceri jubebant, & ſumptus in exercitum, ut qui eos reddituri eſſent. quod magna ſpe tenerentur fore ut, quum in Naxiorum conſpectum veniſſent, illi omnia quæ ab ipſis juberentur facerent. 4 Quod tu quum feceris, non ſolum magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis———

" τοὺς

"τὺς ἄγοντας παρέχειν· τοῦτο δ', νήσους
"περιοικτίσεαι βασιλεῖ, αὐτῷ τε Νάξον
"καὶ τὰς ἐκ ταύτης ὑποκειμένας, Πάρον τε καὶ
"Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλεο-
"μένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, εὐπετέως
"ἔσται Εὐβοίην νῆσον μεγάλην τε καὶ εὐδαί-
τὴν αἰρε- "μονα, ἐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ πάρτα εὐπε-
θῆναι. "τέϊ" χειρωθῆναι. ἀπιχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες
πάσας ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δ', ἀμείβετο αὐ-
"τὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἔξη- 10
"γητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν. καὶ ταῦ-
"τα μὲν πάντα φαινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ
"ἀριθμοῦ. ἀντὶ γὰρ τῶν ἑκατὸν νεῶν, δικρόσιαί
"τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τού-
τοισι καὶ τὸν βασιλῆα συνέπαινον γενέσθαι. Ὁ
μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, πᾶσαν χα-
ρὴν εἶχε, ἀπῆκε ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρ-
νης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ ναυδέντι
τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος
καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο 20
μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων.
στρατηγὸν δὲ τοῦτον ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωυτοῦ τε καὶ
Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρό-
τοῦ ἐστὶ ὁ- του Λακεδαιμονίου, εἰ δὴ ἀληθὴς γε" ὁ λό-
γος, ὑστέρῳ χρόνῳ τυραννίδα ἐπεθύμησε δυσα-
τέα, ἔρωτα σφὶ τῆς Ἑλλάδος τύραννον.
ἡμέρῃ. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτεα στρατηγὸν
Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν τοῦτον 30
Ἀρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν Ἰάδα στρατὸν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐσχηματισμένος· ἐς τὴν Ἑλλησποντον· ἐς εἰ τε δὲ ἐγίνετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς ἐνεθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς τὸν Νάξον ἔμελλον βαλέειν. καὶ (ἦν γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ τρόπῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) τῶνδε τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι· φυλακὴ τοῦ νεωρίου 40
ἦν ἐν τῇ νηῒ ἣν ὁ Μύνδιος Σκύλαξ ἐπεστήσατο. ἐπεὶ δὲ ἐπέλαβε τοὺς Ναξίους ἀπαρασκεύους, ἐνθαῦτα δὴ τὸν Σκύλακα ἐσαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τοὺς ξείνους οἱ τοὺς Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν ἐδεήθη τοῦ Πέρσεω. συγγνώμην ἔδεε τοῦτο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀριστάγορῃ.

præbere, qui adventus veſtri autores ſimus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Perum & Andrum, cæteraſque quæ Cyclades nominantur. Unde proficiſcens, haud difficile invades Euboeam, inſulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem ſane ad capiendum, centum omnino navibus ad has omnes occupandas ſufficturis. Huic reſpondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ ſunt ex utilitate regiæ domus exponis, & probe iſta ſuades omnia, præterquam de numero navium, nam pro centum de navibus, ducentæ tibi ineunte ſtatim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus authoritatem quoque regis accedere. His auditis Ariſtagoras XXXII lætus Miletum rediit. Artaphernes autem miſſo Suſa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Ariſtagora dictis eum certiorem faceret, ubi ille rem approbavit, ducentas naves inſtruxit tum Perſarum tum aliorum ſociorum magna ſane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Perſa, familia Achæmenidarum, ſuo ac Darii conſanguineo: 1 qui (ſi vera ſunt quæ poſt hoc tempus geſta) filiam deſponderat Pauſaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad Ariſtagoram miſit è Mileto. Megabates Ari- XXXIII ſtagora aſſumpto atque Ionum exercitu cum Naxiis profectus eſt per ſimulationem eundi in Helleſpontum. Atque ubi Chium pervenit, claſſem continuit apud Caucaſum, ut illinc vento aquilone trajiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea claſſe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis navium excubiis offendit navem Myndiam à nemine cuſtodiri. quam rem indigne ferens, juſſit ſatellites inventum ejus navis principem, nomine Scylacem, vincire trajectum per thalamiam, *id eſt, foramen per quod remus extat:* ita ut caput extaret, corpus intus eſſet. Ariſtagoras autem à quodam factus certior, hoſpitem ſuum Myndium à Megabate vinctum afflictari, Perſam adit & hominem excuſans repoſcit: quum nihil exoraret, ipſe accedens Scylacem ſolvit. Id ubi reſcivit Megabates, 2 graviter admodum ferens, Ariſtagoram invaſit.

——qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verum etiam ditioni regis adjicies inſulas, & ipſam Nax. 1 Cujus filiam poſtea (ſi vera fama eſt) ſibi deſponſatam habuit Pauſ. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus evadere cupiens. 2 Id magnæ injuriæ loco ducens, Ariſtagoræ ſuccenſuit.

Cui Ari-

Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes ut me sequereris, atque eo navigares quocunque ego juberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, ubi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum navi, ad rem Naxiis quæ imXXXIV penderet exponendam. Naxii, ut qui nihil minus quam hanc adversus se classem venturam expectabant, ubi id audierunt, omnia confestim ex agris in urbem comportare: & se, ut qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, posteaquam è Chio in Naxum trajecerunt, jam præmunitos aggressi sunt. Consumptisque quatuor in obsidione mensibus, assumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, ubi mœnia Naxiis exulibus ædificaverunt, in continentem XXXV reverterunt male affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipendium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites male affectos, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat ut ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo è servis caput erasit, literasque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi ut quum Miletum perveniset, juberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (ut à me superius dictum est) defectionem. Hoc ideo Histiæus faciebat quod magnam sibi jacturam ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore ut si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil novi moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam revertendi inXXXVI telligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit 1 ad seditiosos tam de sua sententia

ὁ δ' εἶπε, Σοὶ δ' καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμα- "
σι τί δῆτα; οὐδὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο "
πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω τί "
πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. 189
ὁ δ', ὑμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγίνετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ δὴ Ναξίοι οὐδὲν πάντως προσεδέχοντο ὅτι σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δ', ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα καὶ ποτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καί ἔστι μὲ παρεσκευάσατο ὡς παρεσμύσι σφι πολέμιοι· οἱ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσέφερον, καὶ ἐπολιόρκεον μέσας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἤλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσανηρίθμητο πολλά, τέ πλεωνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομησάντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ ἐκ εἶχε τὴν ὑποδοχὴν τῷ Ἀρταφέρνεϊ" ἐκπληρῶσαι. ἅμα δὲ ὀκνέζε μὲν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρωδέέ τε, τὸν στρατὸν πρήξαντες κακῶς· καὶ Μεγαβάτην ἐμβεβληκέναι, ἐδόκεέ τε τὴν βασιληίην τὴν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέων τε τουτέων ἕκαστα, ἐβούλευετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ὄστεον τὸν ἐπὶ τῷ κεφαλῇ ἀποπεσεῖν ἐκ Συσέων παρ' Ἱσταίεω, σημαίνοντα ἀπόστασιν Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλέος. ὁ γὰρ Ἱσταῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀπόστασιν, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομένων τὰς ὁδῶν· ὁ δὲ, τὸν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τῇ κεφαλῇ ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦσαι τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τάχιστα ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδόντας ἐς τὴν κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἱσταῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος δὲ ὧν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, ἐνδαμὰ ἐς αὐτὴν ἧξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱσταῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τὸν αὐτὸν χρόνον πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὧν μετὰ τῶν στασιωτέων, ὑφίηνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην

1 Ad suæ factionis homines

χὴ τὰ ωδὰ τῦ Ἰσιαίυ ἀπηγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμῃ χρᾶ τὠὐτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίεσθαι· Ἑκαταῖος δ' ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν ἐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῷ Περσέων ἀναρρήδῃ, καταλέγων τὰ τε ἔθνεα πάντα τῷ ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῦ· ἐπεί τι ἢ ἐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε πιέειν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἄλλως μὲν νυν ὑδαμῶς ἔφη λέγων ἐπορᾶν ἐπίμονον τῦτο. ὄκως γὰρ τὴν δύναμιν τῷ Μιλησίων ἔασαν ἀδηνέα· εἰ ἢ τὰ χρήματα κατιρεθείη τὰ ἐκ τῦ ἱρῦ τῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἔπεσθαι κρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ ὥστω αὐτές τε ἕξειν χρήμασι χαίρῃς, καὶ τὲς πολεμίυς ἐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρότερον τῷ λόγων. αὕτη μὲν δὴ ἐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε ἢ ὅμως ἀπίεσθαι· ἵνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξυ ἀπελθὼν, ἦν δυνατὸς ἐγκαταλαμβάνειν πειρᾶται τὲς ἔτι τῷ νεῶν ἔτι πλεόνας στρατηγές. Ἀποπεμφθεὶς δὲ Ἰστιαγόρεω κατ' αὐτὸ τῦτο, καὶ συλλαβὼν Ὀλιάτην Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰσιαῖον Τύμνεω Τερμησέα, καὶ Κώϊλον Ἐρξάνδρυ, τῷ Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλυς συχνές· ὥστω δὴ ἐκ τῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἔτι Δαρείῳ μηχανώμενος· καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τὴν Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίσαιτο· μετ' ὦν, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠὐτὸ τῦτο ἐποίεε, τὲς μὲν ἐξελαυνέων τ' τυράννων, τὲς δ' ἔλαβε τυράννυς ἀπὸ τῶν νεῶν τ' συμπλευσασέων ἔτι Νάξον, τύτυς ὦν φίλα βυλόμενος ποιέεσθαι τῆσι πόλισι, ἐξεδίδυ, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν ωδαδιδές, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώϊλον μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε πάχισα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς ὦν καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες τῶν αὐτῶν ἀπίεσαν, τυράννων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ πάσας πόλιας· Ἀρισταγόρης ἦν ὁ Μιλήσιος, ὡς τὲς τυράννυς κατέπαυσε, στρατηγὲς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστυς καλέσασθαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δή συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λεοντος ἐκέτι ὠφελιέων ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης ἦν ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληΐην,

quam de Hiſtiæi mandatis. Cui quum cæteri omnes aſſenſiſſent, jubentes ut rebellaret, Hecatæus tamen hiſtoriographus initio diſſuadere bellum ſumi adverſus regem Perſarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, omnemque illius potentiam: ſed quum hoc perſuadere non poſſet, ſecundo loco ſuadere ut claſſe mare occuparent, negans ſe videre qua alia ratione id eſſet eventurum. ſcire enim ſe Mileſiorum vires eſſe imbecillas: ſi tamen pecuniæ è templo quod eſt in Branchidis tollerentur, quas Crœſus Lydus repoſuiſſet, multum ſpei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipſos habituros ad utendum, nec hoſtes eam ſpoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ quemadmodum à me in primo libro declaratum eſt. Verum ne hæc quidem ſententia obtinuit, ſed illa, ut omnino rebellaretur: utque unus eorum Mountem navigaret ad exercitum qui è Naxo reverſus illic agebat, ut conaretur duces claſſiariorum comprehendere. Miſſus autem ad hoc ipſum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Milaſſenſem, & Hiſtiæum Tymnis Termenenſem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylene donaverat, & Ariſtagoram Heraclidis filium Cymæum, complureſque alios. Ita ex profeſſo Ariſtagoras defecit, omnia in Darium comminiſcens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem [1] immutans, ſtatum reipublicæ Mileti conſtituit, ut ſecum libenter Mileſii rebellarent. Idem dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios ejiciens, ex aliis autem quos ceperat è navibus iis quæ adverſus Naxum una ierant, ut civitatibus gratificaretur, alium in alia [2] urbe divendens, ex qua quiſque illorum erat. Quorum Coem Mitylenæi ut acceperunt, ſine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi ſuum dimiſerunt. Poſteaquam autem & alii complures tyranni fuga ſolum vertêre, paſſim per civitates tyrannorum abdicatio facta eſt. Tyrannis ſummotis, Ariſtagoras Mileſius ſecundo loco juſſit in ſingulis civitatibus conſtitui ſingulos magiſtratus, moxque ipſe Lacedæmonem triremi pro legato miſſus eſt. opus enim erat magnam aliquam comparare ſocietatem. Spartæ regnum jam non tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non ſuperſtes erat, ſed ejus obitu filius Cleomenes regnabat:

1 *Aut aliud legit quam nos, aut male vertit.* 2 Alium alii urbi tradens,

non ille

non ille quidem propter virtutis ſpecimen, ſed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium ſororis filiam, quæ etſi cordi erat, tamen ex ea liberos non ſuſcipiebat. Id quum ita eſſet, 1 ephori his eum verbis incuſaverunt: Si tu tibi non proſpicis, at certe nobis hoc non eſt deſpiciendum. Euryſthei genus labefieri. Tu igitur quandoquidem uxorem habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratiſſimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille reſpondens, negat ſe earum rerum alterutram eſſe facturum: & hos non recte conſulere ait, qui ipſum hortentur repudiata quam habeat uxore innoxia, alteram ducere, eoque ſe non eſſe paritu-
XL rum. Cui ephori atque optimates conſilio inter ſe habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore conjugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ gravius conſulant. Conjugem quam habes ut repudies non poſtulamus: quæcunque ei præſtas nunc, ea omnino præſtato: alterum tamen ducito præter hanc uxorem, quæſit fœcunda. Hæc dicentibus aſſenſus eſt Anaxandrides: qui duas dehinc uxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spar-
XLI tiatice faciens. Non longo interjecto tempore, uxor quæ poſterius ducta eſt parit hunc Cleomenem, 2 quem mater ſucceſſorem regni Spartiatarum nuncupabat. At uxor prior quæ hactenus ſterilis fuerat, & ipſa concepit, hoc fato uſa: quæ quum revera prægnans eſſet, domeſtici tamen poſterioris uxoris id audientes, ac moleſte ferentes, dicere, jactari hoc ab illa animo ſubjiciendi ſibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli fœminæ parturienti 3 cuſtodes appoſuerunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & poſt hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuiſſe geminos. At quæ Cleomenem peperit, ſecundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, ali-
XLII um filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (ut fertur) ſed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans ſe ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandrida quum Lace-

ἐὼ κῦ ἀνδρεαλαθίῃ ἔχων, ἀλλὰ κῦ ἦλος· Ἀναξανδρίδῃ δ' ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωϋτῦ θυγατέρα, ἣ ἔσπης ταύτης οἱ καταθυμίης, παῖδες ἐκ ἐγίνοντο. τότε ὦ τοιότε ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωϋτῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τῦτ' ἔστι ὠφελητέον, ἦλος τὸ Εὐρυσθέος ἦλος ἐξίπτηλον. σὺ νῦν τῇ μὲ ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τε τι ἐκτέκει ἐκ σέο, ἄπες, ἄλλῃ δὲ γῆμον. ἣ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀρήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τετέων ἥδιστα ποιήσειν· ἐκείνους τε ἐ καλῶς συμβουλεύειν, ὠφελέοντας, τῇ ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμφίρρητον ἑωϋτῷ, ταύτῃ ἀπέντα, ἄλλῃ ἐσαγαγέσθαι· ἥδε σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι ἣ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεί τοίνυν τοι ὠφελεμένου σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, ἣ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἄλλοιον ὠφελὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις ἐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλῃ πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, διξὰς ἰσίας οἴκεε, ποιέων ἐδαμῶ Σπαρτιητικά. Χρόνῳ δὲ ἐ πολλῷ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. ἣ αὖτη τε ἔφερε βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· ἣ ἡ πρότερη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἔτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὴ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐσπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τῷ χρόνῳ συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα πρὸ ἐόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἔχει Λεωνίδην· ἣ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἔχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ ἣ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον ἣ Λεωνίδην ἦλέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, ἣ τοδευτέρου ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἔοῦσα θυγάτηρ Περινηταδέω τοῦ Δημαρμένου, ἐκέτι ἔτικτε τοδεύτερον. Ὁ μὲ δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε ἐ φρενήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ τε ὄφελε κατ' ἀνδραλαθίην αὐτὸς χήσων τὴ βασιληίην. ὥστε ὢν οὕτω φρενέων, ἐπειδὴ ὁ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, ἣ οἱ Λακε-

1 Ephori ei accerſito dixerunt: 2 Atque ipſa quidem produxit eum qui deinceps regni adminiſtrationem ſuſciperet. *Ita Camerar.* 3 *Dicitur tamen* ἐφύλαξαν, *perinde ac ſi ipſimet fuerint cuſtodes.*

191 δαμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐπήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ ἐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεω βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· ἔπε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησομένῳ, ἐς ὁκοίνα γῆν κτίσαν ἴοι, ἔπε ποιήσας ἑδρὴν τὸ νομιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι. ἀποκέμπεται δ' ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων ὥδε ἁλίσιον μάν. ἐξελαθεὶς δ' ἐνθεύτεν τρίτῳ ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ οἱ Ἀντιτάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ οἱ ἐκ τοῦ Λαΐου χρησμοῦ, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τοῦ Ἐρυκος χώρου πᾶσιν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸς Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπ' οἷ στέλλεται χώρου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. ὡς δὲ ταῦτα ἐκόμιζε καὶ τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐνόμιζε τότε ὡς τοῦ Ἰταλιήτεω. Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτοῦ βασιλῆα ἔτι Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας ὡς ἰδεέας γνωμένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύσασθαί τε δὴ ἅτε Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μούνων Συβαρίτας λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κροτωνιῆται δὲ ἑνὸς σφίσι φασὶ ξεῖνον προσπλακέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· ὡς τὸν Τῆλυν τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι ὡς σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἱερὰ ὁ προσηκόρεε χρησὰ θυομένῳ ἔτι Κρότωνα. ταῦτα δὲ ἐκ ἔτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τυτέων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα ὡς τὸν ξηρὸν Κρᾶθιν, τὸν ἱδρύσασθαι σωθέντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ. τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι ὡς τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐὼν ὢ δὲ ἐσάλη ἐποίεε. εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, ἐθ' ἅν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, ἐθέν· καίτοι εἰ συνεπολέμεετο τῷ Συβαριτικῷ πολέμῳ Δωριεὺς,

dæmonii Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico usus oraculo, in quam terram ad urbem condendam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Libyam autem navigans ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, juxta flumen. Sed illinc tertio ejectus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Poloponnesum abiit. Ubi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est*, *Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Doricus classe quam & in Libyam duxerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempestate (ut ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum ut sibi opem ferret oravere. Hic precibus inductus, una cum illis adversus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse aiunt. at Crotoniatæ negant quempiam se peregrinum in bello adversus Sybaritas asciviisse, præter unum Calliam Eleum Iamideorum vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo adversus Crotonem, non litaret. Hæc isti aiunt, quarum rerum utrique testimonia hæc adferunt: Sybaritæ quidem, partim fanum ac templum prope Crastin, quod Dorieum capta urbe aiunt extruxisse Minervæ cognomine Crastiæ: partim ipsius Doriei necem, quam volunt esse maximum testimonium, quoniam contra vaticinia agens interemptus fuit. Si enim nihil nisi id ad quod mittebatur fecisset, nec transgressus esset, Erycinam regionem obtinuisset, & obtentam possedisset, non ipse cum exercitu absumptus esset. At Crotoniatæ multa monstrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotoniensi, quæ etiam ad meam usque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & ejus posteris nihil omnino fuisse donatum. cui tamen, si in bello Sybaritano fuisset Crotoniatis auxilio,

multo

multo plura quam Calliæ fuissent donata. hæc pro se utrique eorum testimonia referunt: quorum utris accedere
XLVI quisque mavult, his accedat licet. Navigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ socii, Thessalus, & Paræbates & Celees & EUryleon: qui quum omni classe Siciliam tenuerunt, separati à Phœnicibus atque Ægestanis, in prœlio occubuerunt, uno tantum ex hac diversa pugna superstite EUryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupavit Minoam Selinusiorum coloniam, Selinusiosque liberavit monarchia Pythagoræ. Hunc quum sustulissent, ipse tyrannidem Selinuntis invasit. Sed ad breve tempus eam obtinuit. nam Selinusii impetu in eum facto, quum ad Jovis forensis aram con-
XLVII fugissent, obtruncarunt. Dorieo & viæ & mortis socius fuit Philippus Butacides, vir Crotoniata, qui desponsa sibi filia Telys Sybaritæ, [1] Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio transmisit Cyrenen. Ex hac discedens, sectatus est familiarem triremem, ac familiarium virorum sumptum, quod esset olympionices, *id est, victor certaminis ad Olympia*, & [2] omnium illinc Græcorum speciosissimus. Ob quam corporis speciem ab Ægestanis ea quæ nemo alius reportavit. nam sepulturæ ejus heroico monumento extructo, Ægestani hostias of-
XLVIII ferunt. Hunc in modum Dorieus vita functus est. qui si in animum induxisset ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permansisset, regno fuisset Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperavit: ac sine liberis decessit, una duntaxat relicta filia,
XLIX cui nomen Gorgo. ¶ Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Aristagoras Mileti tyrannus: Cleomenemque alloquuturus convenit, habens (ut Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat incisus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Hujus in colloquium ubi venit, ita ad eum inquit, [3] Studium meum Cleomenes qui huc advenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera servam esse, cum nobis ipsis dedecus dolorque maximus est, tum vero vobis, & eo major quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc

δοθλίωας ἂν οἱ πλαπλάσια ἢ Καλλίη· ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀπφαίνονται· καὶ πάρεσι σηκυτέρισί τις πείθεται αὐτέων, τούτοισι χρᾶσθαι. Σωσέπλεον δὲ Δωριέϊ καὶ ἄλλοι συγκτίσαι Σύβαριτέων, Θεσσαλός καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐκπεσόντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μούνου δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτισέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ τοὺς τούτου τοῦ στρατοῦ τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ σωτηλοδότης Σελινουσίοις τοῦ μυναρχίου Πυθαγόρεω. μετὰ δέ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος· καὶ ἐμυνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινέσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Σωέσωσε δὲ Δωριέϊ καὶ συναπέθανε Φιλίππου, ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· φοβηθεὶς δὲ τὸν γάμον εἶχε πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος σωέσωσε οἰκηίη τε τελέσαι καὶ οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· ἀρά δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο τοῖσι Αἰγεσταίοισι τὰ οὐδεὶς ἄλλος. ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἥρωον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τοσούτῳ τοιούτῳ ἐπελθὼν ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαίμονος. ὃ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δ' ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἦλθε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χαλκέον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ πόταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μὴ θωύμαζε τὸν ἐμὲ τῶν δεῦρο ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ οὐ τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντὶ ἐλευθέρων, ὀνείδος καὶ ἄλγος μέγιστον ἡμῖν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ περιέσεατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὦν

192

1 Crotone exulavit: frustratusque matrimonio Cyrenen transmisit. ex qua profectus *Dorieum* propria triremi propriisque in suos milites sumptibus, sequutus est, quum esset ol. 2 Omnium sui temporis Græcorum. 3 Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere studium admireris Cleomenes, de eo enim nunc agitur, ut Iones ex liberis servi fiant. quod cum nobis ipsi d. dol. max. est, tum inter cæteros vobis, eo præsertim nomine quod Græciæ præestis. *vel, præsides estis.*

" πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλωίων ῥύσασθε Ἴωνας
" ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας.
" εὐπετέως ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε
" ἐστί. ἔστι γὰρ οἱ βάρβαροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑ-
" μεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα
" ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι. ἥτε μάχη ἀντίων,
" ἔστι τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀνα-
" ξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας,
" καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι. ἥτω
" εὐπετίες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι γὰρ καὶ ἀγαθὰ 10
" τοῖσι τῶν ἤπειρον ἐκείνῳ νεμομένοισι,
" ὅσα ἐσθὲ τοῖσι σωάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ
" χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκὸς,
" καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀν-
" δράποδα. τὰ δυμῷ βουλόμενοι, αὐτοὶ ἂν
" ἔχοιτε. καὶ οἰκίωνται γὰρ ἀλλήλων ἐχόμε-
" νοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε
" Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρῳ ἀγαθῷ καὶ πο-
" λυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς δὲ ἔλεγε
ταῦτα ἐς τῶν τῆς γῆς πέλοδον, τῶν ἐφέρετο 20
" ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένῳ. Λυδῶν δὲ
" (ἔφη λέγων ὁ Ἀριστάγορης) οἵδε ἔχονται
" Φρύγες οἱ πρὸς τῶ ἠῶ, πολυπρόβατόν-
" τατοί τε ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ
" πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δ' ἔχονται Καπ-
" παδόκαι, τὲς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν.
" τούτοισι δ' πρόσουροι Κίλικες, κατήκοντες
" ἐπὶ θάλασσαν τῶνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύπρος
" νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα
" βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελοῦσι. 30
" Κιλίκων δὲ τῆδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε,
" καὶ ἔθνεϊ ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμε-
" νίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρῳ τῶνδε ἔχοντες.
" ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ δὴ
χ Χοά- " ποταμὸν τόνδε " Χοάσπην κείμενα
σπην " ἔθνεα πολλὰ μὲν τόνδε" Χοάσπια κείμενα
" ἔθνεα ταῦτα, ἔνθα βασιλέϊ τε
" μέγας διαπαντὸς πιέζεται, καὶ τῶν χρημάτων
" οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἐλόντες δὲ πόν-
χ Θαρ- " τῳ τῷ πόλιν," Θαρσέοντες ἤδη τῷ Διΐ
σέοντες " πλέω πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ χρὴ μὲν χώ- 40
" ρης ἄρα ἐς πολλῆς, ἐσθὲ ἔτω χρηστῆς, καὶ
" ἔρων σμικρῶν, χρεὼν ἔστι ὑμέας μάχας
" ἀναβάλλεσθαι πρὸς τε Μεσσηνίους ἐόντας
" ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους·
" τοῖσι ἔστε χρυσοῦ ἐχόμενόν ἔστι ἐδὲν, ἔστε
" ἀργύρου, τῷ πέρι καί τινα ἐνάγει πρὸ-
χ παρέ- " θυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. " παρε-
χον " ὃν δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν ἐπετέ-
" ως, ἄλλό τι αἰρήσεσθε ; Ἀριστάγορης
" μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλ-
" λομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν·
ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον,

per deos Græcos eripite Iones à ſervitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem evaſiſtis, [1] & genus pugnandi eorum hujuſcemodi eſt: breves arcus ac brevia ſpicula, longaſque in capitibus criſtas (unde faciles captu ſunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt cæteris univerſis, tum auri, (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ veſtis, tum jumentorum, tum mancipiorum: quibus, vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, ut ego differam. His Ionibus confines ſunt Lydi, qui terram incolunt tum aliarum rerum tum vero argenti feraciſſimam. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ in tabella quam attulerat deſcripto. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorum copia & terræ ubertate, omnium quos ego novi longe beatiſſimi. Phrygibus confines ſunt Cappadoces, quos nos Syros appellamus. His confines ſunt Cilices, hujus maris accolæ, ubi hæc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniorum hanc regionem contingunt Matieni, quorum terræ Ciſſia hæc confinis eſt: in qua juxta fluvium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, ubi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. 2 Hanc vos urbem ſi animoſe ceperitis, jam cum Jove de divitiis licet certetis. Neque vero operæpretium eſt vos ſuſcipere prœlia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, adverſus Meſſenios 3 veſtros conſortes, & Arcades & Argivos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occaſio totius Aſiæ facile potiundæ, aliud quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc quidem hactenus proceſſum eſt. ubi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locum de quo convenerant, ventum eſt, L

1 Eorumque pugna talis eſt, Arcus & breve ſpiculum. Quinetiam bracas induti, & pileis capita operti, in pugnam prodeunt. adeo eos ſuperare facile eſt. *Alii* κυβασίας *aliter exponunt.* 2 Hanc vos urb. ſi ceperitis, jam cum Jove audacter de divitiis certetis. 3 Viribus vobis pares.

inter-

interrogavit Aristagoram Cleomenes quot dierum ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quum non deberet rem ut se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit trium mensium esset iter. Cleomenes, interpellata hujus quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non fit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleo-
LI menes, domum abiit. Aristagoras, sumpto 1 oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, 2 eamque ingressus, jubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiam. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomen erat Gorgo, unica proles, eaque octo aut novem annos nata. Cleomene jubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi 3 undecim talenta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adjiciendo eo pervenit ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Consilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclave abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicandi itineris quod erat usque ad re-
LII gem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Ubique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diversoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorum castrorum*, parasangarum nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluvius Halys, cui imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluvium transmittere. est & 4 præsidium magnum supra illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti usque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum 5 montibus positas duplices portas ac totidem præsidia pertransis. Hæc tibi transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt,

εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τὴ Ἰώνων ὁδὸς εἴη τῷ βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τἄλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ ἀμφὶ ἄλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὧν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶ τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἔμπροσθεν λόγον, τὸν ὁ Ἀριστα-
10 γόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δυσὶν ἡλίοιν. οὐδένα γὰρ λόγον ἐνέπεα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐνδέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἰπὰς, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀριστα-
γόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἤιε ἐς τὰ Κλεομένεω· ἐσελθὼν δὲ εἶπε, αὖτε ἱκετεύων, ἐπακέσας, ἐκέλευε τὴ Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. παρεστήκεε γὰρ δὴ τῷ
20 Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ ἔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βέλεται, μηδὲ ὀκνέειν τῷ παιδίῳ εἵνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἄρχετο ἐκ δέκα τάλαντων ὑπερβάλλων, ἦν οἱ ὀκνέοντι τελέσῃ τάδε ἐδέετο. ἀνανδρουμένου δὲ τοῦ Κλεομένεω, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀριστα-
30 γόρης· ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον νουθετέοντα ὁ πατὴρ, Ἀπολωλέκει σε ὁ ξεῖνος, ἦν μὴ ἀπο-
πύσας ἴῃς. ὁ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίῳ τῇ φθεγγομένῃ, ἤιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀριστα-
γόρης ἀπαλλάσσετο τὸ πρόσπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐδέ οἱ ἐξεγένετο πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς βασιλῆα.
40 Ἔχει δὲ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες καλλίσαι· ἁμᾶ οἰκομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέα· ἁμᾶ μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τεσσερεσκαίδεκα εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τεσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ ὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἔπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτην πορευομένῳ μέχρι ὅρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἰσὶ τεσσερεσκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ τεσσερες καὶ ἑκατόν. ὅτε δὲ τοῖσι τούτων ὅροισι διξάς τε πύλας διεξελᾷς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψας. ταῦτα δὲ διεξελάσαντα, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσὶ σταθμοὶ,

193

καὶ ἐπακέσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαντα

1 *Oleæ ramo læna obvoluto, quo supplicantes utebantur. unde deducta est vox Græca quasi* supplicatoriam *dicas.* 2 Eamque ingressus, à Cleomene contendebat ut filiam amitteret, quippe qui ab eo ut aurem sibi accommodaret, suppliciter peteret. Assistebat enim &c. (*vel adstabat. legendo potius* παρεστήκεε *quam* προεστήκεε) Cleomene eum jub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπαχθῆσαι, *ex vet. cod.* 3 Decem. *Sed Valla ex* ἐκ δέκα *fecit* ἐνδεκα, *quum* ἐκ *regatur ab* ἄρχετο. 4 *Vel, arx, aut castellum, vel, propugnaculum. Sic & in seq.* 5 Finibus.

παρασάγγαι ὃ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. ἔρος δὲ Κιλικίης καὶ τ' Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νηυσὶ περητός, τῷ ὄνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἓξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες ἁμὰ ταύτῃ ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι ὄζι· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὠυτὸς ὀνομαζόμενος. ἐκ ὠυτοῦ ἐὼν ποταμοῦ, ὁδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβε καὶ ἐς διώρυχας ἐξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τ' Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοὶ εἰσὶ τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνουσι, ἑνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ πεντεήκοντα καὶ ἥμισυ ὄζι ὅθι ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν. ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. ἔστι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἑνδεκα καὶ ἑκατόν. καταλωσαὶ μὲν νυν σταθμοὶ τοσοῦτοί εἰσι ἐκ Σπαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνουσι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιληίη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, (ὡσπερ ἔστὶ γε δύναται ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ὄζι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ ὁδεύουσι, ἀναγεμεῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀριστάγορῃ, εἰπάντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ἓξ τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν ἀπὸ βασιλέα, ὀρθῶς εἰρῆσθαι. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι διζήσεται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τριὼ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους ἓξ τὰς πάσας ἀπὸ θαλάσσης τὴν Ἑλληνικὴν μέχρι Σάρδων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται) πεντακόσια καὶ τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι. οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ ὥστε τρισὶ ἡμέρῃσι μηκυνόμεναι ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀριστάγορης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦλθε ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐλευθερουμένας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἱππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ παθεῖ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπὶ ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον.

Εὐφράτης. Πίσσης.

parasangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autem ab Armenia disterminat flumen quod navibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diversoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & præsidium est. Eam fluvii qui navibus transeuntur quatuor influunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris: secundus dehinc ac tertius ejusdem nominis, etsi non idem fluvius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeravi primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [1] Mantienis. quartus fluvius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alveos. Ex hac Armenia in terram Mantienam tendenti stathmi sunt quatuor: unde in regionem Cassiam transeunti sunt undecim stathmi, parasangæ vero quadraginta-duo & dimidiatus, ad fluvium Choaspem, qui & ipse navibus transmittitur. supra quem urbs Susa est sita. Omnes autem hi stathmi, sunt centum undecim. Tot diversoria stathmorum sunt ascendenti Sardibus Susa. Quod si inter regium recte metiamur parasangis, & parasanga valet tringinta stadia, (ut valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorum & quingenta: quum sint parasangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedæmonium dicente trium mensium iter esse, recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat, hoc quoque ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis [2] hac ratione decet computari. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim urbs Memnonis vocatur) dico esse [3] tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingenta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. ¶ [4] DIGRESSUS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyranni fratrem, qui in somnis visionem cladis suæ evidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hæc nihilominus Athenienses, imo magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt.

LIII LIV LV

1 Matienis, & paulo post Matienam. 2 Huic oportet annumerare. 3 Quatuordecim 4 Exactus autem Sparta.

Visio

LVI Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

1 *Nemo viris pœnas injustis jure rependet.*

2 Ubi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum conjectores: sed mox spreta visione, misit pompam, ubi mortem oppetiit.

LVII Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, ut ipsi aiunt: verum, ut ego interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nunc vocatur Bœotia venere, atque eam incoluere, sortiti Tanagricum tractum. unde Cadmeis primum per Argivos exactis, iterum per Bæotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diverterunt. Ab Athenienſibus autem recepti sub conditionibus sunt, ut cives inter eos essent, multis 3 nec memoratu dig-

LVIII nis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo advenerunt, quorum Gephyræi fuere, dum hanc regionem incolunt, cum alias multas doctrinas in Græciam introduxere, tum vero literas, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidem illæ extiterunt quibus omnes Phœnices ununtur: progressu vero temporis, una cum sono mutaverunt, & modulum pristinum. Et quum ea tempestate in plerisque circa locis eorum accolæ Iones essent, 4 qui literas à Phœnicibus discendo acceperant, eas illi cum suis pauculis collocantes, in usu habuerunt: & in utendo confessi sunt, ut ratio ferebat, vocari Phœnices, quod essent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priscaque consuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum, *hoc est* 5 *sirporum*, pellibus caprinis ovillisque utebantur: adhuc quoque ad meam usque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus scri-

LIX bunt. Quin ipse vidi apud Thebas Bœotias in Ismenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibusdam incisas, magna ex parte consimiles Ionicis. quorum tripodum unus habet hoc epigramma,

Ἡ μὲν νυὼ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἦν τόδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῇ Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.

Οὐδεὶς ἀνδράσι ἀδικίην τίσιν ἐκφυγέτω.

ταῦτα ἰδών, ὡς ἡμέρη ἐγίνετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑφιέμενος ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τοῦ ὄψιν, ἔπεμπε τοὺς πομποὺς ἐν τῇ δὴ πλουτᾷ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τὸ ἦσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς καὶ Ἱππ. αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τοῦ ἀρχαίου· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὑρίσκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπιγμένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίδα καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὸ Τανάγρικον μοῖρον. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι ἔτεοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων. Ἀθηναῖοι δὲ σφέας ὅτι ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν ἓν πολίτας. πολλῶν τέων καὶ ἐκ ἀξιαπηγήτων ὑπαξάντες ἔργων. Οἱ δὲ Φοίνικες ὅτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτῃσι τῇσι χώρῃσι, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, ἐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπασι χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῆς χώρης τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· * οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταῤῥυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνει βύβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰείῃσι. ἔτι δὲ καὶ ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράψασι. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ὅτι τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ ἐς τῶν τριπόδων ὅπερ γράμμα ἔχει,

1 Injustus nemo est quem non sua pœna sequetur. 2 Quum primum autem dies illuxit, hæc ad somniorum conjectores aperte retulit. *Vel*, *Hæc somn. conjectoribus palam communicavit.* sed postea repudiata visione, *vel quum visioni illi renunciasset*, pompam solennem celebravit. 3 Nec memoratu dignis rebus illis interdicentes. 4 Qui quum à Phœnicibus literas didicissent, forma paucarum quarundam immutata, utebantur, & utentes famam sparserunt, (ut æquitas etiam postulabat) quum Phœnices in Græciam eas introduxissent, Phœnicias esse nominandas. 5 *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.* * Exemplum literarum, quibus prisci Iones usi sunt, habes apud *Jos. Scalig.* in Animadv. suis ad *Euseb.* p. 110.

* Ἀμφι-

* Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλικίῃ ἂν εἴη κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τύπῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεῖν εὐκλειὴς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκοωντίδεω· εἰ δὴ οὗτός γε ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τὠυτὸ ὄνομα ἔχων τῷ Ἱπποκοωντίδῃ, ἡλικίῃ κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἑὸν κατὰ ἄστυ ἄνακτα
Μουνάρχεον ἀνέθηκε τεῖν εὐκλειὴς ἄγαλμα.

Ὑπὸ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουνάρχεοντος ἐξανιστέαται Κάδμειοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἔστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν ἐγὼ μετὰ τοῦτο λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγένοντο, τῶν ἦσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον, ὡς τυραννέων ἐλεύθερωθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τέ σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἡ πρόοδος κάτοδος, ἀλλὰ πρόσπαιον μεγάλως, πειρώμενοι καταπέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας. Λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ὅτι τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεὼ ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τοῦτον ἐξοικοδομήσαι. οἷα δὲ χρημάτων δὴ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τῷ πρόσθε εἴκελον κάλλιον, τό τε ἄλλα, καὶ συκεμβύσι σφι Παρίνῳ λίθῳ ποιέειν τὸν νηόν, Παρίῳ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησε.

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait, LX

Scæus in assueto pugilum certamine victor,
Me tibi sacravit speciosum munus Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: si quidem hic est qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait, LXI

Laodamas ipsum tripodem sua in urbe monarchus,
Hoc insigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id est, solus principatu est potitus*, ejecti sunt Cadmei ab Argivis, & se ad Enchelcas contulerunt. Gephyræi autem postea 1 in suspicionem Bœotiorum quum venissent, Athenas commigrarunt: ubi sunt ab eis templa extructa seorsum à cæteris. cum alia quædam, tum Cereris Achæiæ & templum & orgia. Quod igitur fuerit visum Hipparchi in somnis, & unde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me commemoratum est. Unde oportet ad eum redire sermonem quem à principio *instituera*m, qua ratione sint Athenienses liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, 2 & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis una cum cæteris exulibus res de redeundo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas revertendo liberare, vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia adversus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimvero quum bene nummati essent, ac viri spectati jam indè à suis majoribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius, 3 ac cætera omnia, nam quum ex lapide Porino conventum esset ut illud facerent, tamen anteriora ejus Pario lapide effecerunt.

1 *Legit* ὑποπλευθέντες *pro* ὑπολειφθέντες. Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædem Hipp. 3 Atque inter cætera, quum ex lapide Por. * Epigraphas hasce, (quibus habet Græcia *nihil* antiquius;) characteribus Ionicis describit *Scaliger* Animadv. in *Eusebii* Chronicon.

Ut igi-

LXIII Ut igitur Athenienſes aiunt, hi viri Delphis ſedentes, Pythiam pecunia perſuaſerunt ut & quoties viri Spartiatæ venirent, ſive privato ſive publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipſis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum ſibi idem ſemper diceretur, mittunt Anchimolium, Aſteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Piſiſtratidas, tametſi hoſpites ſuos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari navibus miſerunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulſus, copias eduxit. Id præſciſcentes Piſiſtratidæ auxilia Theſſalia evocaverunt. ſocietatem enim cum Theſſalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Theſſali miſerunt mille equites cum ſuo rege Cinea, viro Coniæo. Hos ſocios ubi habuere Piſiſtratidæ, hoc excogitavere: planitiem Phalereorum detergunt, eumque locum equitabilem reddunt, atque illac equitatum in caſtra hoſtium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: cæteros qui ſuperfuere, ad naves repulit. 1 Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abſceſſit. Extatque in Alopecis Atticæ buſtum Anchimolii, juxta Herculis templum quod eſt in Cynoſargi. Poſtea vero Lacedæmonii majores copias contra Athenas miſerunt, non mari, ſed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam invadentibus congreſſus primum Theſſalorum equitatus, non diu poſt in fugam verſus eſt, cæſis ſupra quadraginta è ſuis qui ſuperfuere, qua quiſque potuit, recta in Theſſaliam rediere. Cleomenes ad urbem pergens, una cum iis Athenienſibus qui liberi eſſe cupiebant, obſedit tyrannos intra murum Pelaſgicum redactos. 2 Neque tamen omnino Piſiſtradas ejicere Lacedæmonii, quippe qui de facienda obſidione non cogitabant, & Piſiſtratidæ cibo potuque bene inſtructi erant. Itaque quum aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obſediſſent, Spartam abiere. Hic tamen caſus qui aliis infauſtus, idem aliis fauſtus extitit.

LXIV

LXV

Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὁκως ἐλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ σόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθερῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τωὐτὸ πρόφαντον ἐγίνετο πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων ὁμοίως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν θεῶν πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τὸν στρατὸν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοῖσι ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοισι οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τὴν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆγον τὸ στρατόπεδον τὴν ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιλειπομένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμόλιος εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅτι τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ πεντεκόντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιλειπόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅτι Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐδέησε τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔτεσι κ' ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σιτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος. 196

1 Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus. 2 Nec vero Piſiſtratidas ulla ratione ejeciſſent, *vel profligaſſent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obſidione non cogit. & Piſiſtr. commeatu bene inſtructi erant: ideoque ubi per aliquot dies obſediſſent, Spartam reverſi fuiſſent. Sed res contigit quæ ut illis pernicioſa, ita his adjumento fuit.

ὑπεκπί-

ἐκπεπτωκότες ἐξέπεσον. οἱ γὰρ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἔλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτίκα τὰ πρήγματα συνετετάρακτο. παρέσχοσαν δὲ δὴ μαθοῦσι τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι. ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ δὴ τοῦ Σκαμάνδρου, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ ὅτι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἵ περτερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. δοκέει τέτῳ δὲ καὶ τὠὐτὸ ὄνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, δοκέει τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου μιμήσεως τοῦ ἐπωνυμίου. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλαυθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος, πρὶν Ἰωνίην τε ἀποστῆσαι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φέρσω. Ἀθηναῖοι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτοῖσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτῷ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος· ἐσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἰωνος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἑκκαιδεκαφύλους δὲ ἐποίησε ἀπὸ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξεπείρων, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἄτε ἀσυνθέτους καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσεθέντο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης τοῦτον τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται. τοῦτο δὲ (ἥρωον γὰρ ἔτι καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῇ Σικυωνίων Ἄδρηστος τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶ Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκεῖνον δὲ, λάσπεα· ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου,

1 nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem supponebantur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Athenienſium transegerunt ut intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati 2 ex quibus ii qui fuere cum Codro ac Melantho, qui prius adventitii, tamen Athenienſium reges evasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcunque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit, hæc prius edisseram. ¶ Athenæ, quum LXVI magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere majores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (ut fama fert) 3 Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed quam vetusta non queo affirmare: ejus tamen cognati Jovi Cario immolant. Hi viri per factiones de potentatu contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum amplectendo, ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorum, 4 Peleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse invenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Ajacis: quem etsi hospitem, tamen adjecit, utpote finitimum ac socium. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic avum LXVII suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argivis, summovit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argivi tantopere celebrantur. Neque hæc modo summovit, sed etiam optavit monumentum Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argivus, exterminare: ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum nunquid Adrastum ejiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero, lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes

1 Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo &c. 2 Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius advenæ, &c. 3 Pythiæ persuaserat ut id faceret quod paulo ante narratum est. 4 Geleontis.

reversus

reverſus excogitabat quo pacto Adraſtus ipſe demigraret. Quod ubi excogitaſſe ſibi viſus eſt, miſit ad Bœotias Thebas nunciatum, velle ſe 1 afferre Sicyonem Melanippum Aſtaci filium. Eumque tribuentibus Thebanis, in urbem intulit: atque ei fanum in ipſa curia deſignatum exædificavit munitiſſimo in loco, in quem intulit Melanippum. 2 Quod factum deberet exiſtimari inimiciſſimum Adraſto, quod & Meciſtem fratrem ejus & Tydeum generum Melanippus interfeciſſet. Cliſthenes ubi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueverant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperium Adraſto legavit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cum aliis honoribus proſequebantur, tum vero 3 tragicis choris, ita ut non Dionyſum, ſed Adraſtum venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, cæteras vero ceremonias Melanippo dicavit. Hæc ille in Adraſtum
LXVIII egit. Tribus autem Dorienſium ne forent eædem Sicyonis quæ Argivis, in alia nomina commutavit: ex quibus Sicyonios plurimum ridiculos reddidit. quippe hyos & on-, *id eſt, ſuis & aſini*, 4 ultima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autem alii, Hyatæ, *id eſt ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt aſinales*: alii, Choireatæ, *id eſt porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperante, & eo defuncto, ad ſexaginta annos uſi ſunt, quæ poſtea 5 inter ſe reputantes, in alia tranſtulerunt, Hylleas, Paphylos, Dymanates: quartæ tribui quam adjecerunt, impoſito cognomine Ægiales,
LXIX ab Ægialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: 6 & ipſe (ut mihi videtur) præ contemptu Ionum, ne forent eædem ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenem ſibi cognominem imitatus eſt. Quum enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam unius redegit, tum tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decem pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque compoſito, erat

ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβουλεύετο μηχανὴν τὴν ἐφορώτατα
ἀυτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξ
δυρῶδες ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν
Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός
οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καί
μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ
γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐχθίστον ἐόντα
Ἄδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα
ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεὶ τε
δὲ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς
Ἄδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγάλως κῆρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον. ἦν γὰρ χώρη ἐοῦσα αὕτη
Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπασι δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς, τὰ
πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χορηΐοισι ἐγέραιρον·
τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χορὸς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο·
Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ
ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, 197
μετέβαλε ἐς ἄλλα ἐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τοὺς Σικυωνίους. ὕσ γὰρ υἱός
τε καὶ ὄνυς τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ
τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ τὸ ἔνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς
ἔθετο. ἔτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ὀνομάζοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ,
Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι ἐνόμασι τοὺς φυλέων
ἐχρεώνλο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ' ἔτεα
ἑξήκοντα. μετέπεσε δὲ μθύτοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους
καὶ Δυμανάτας. τεταρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τοῦ Ἄδρήστου παῖδος Αἰγιαλέος,
τὸν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης
ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν
τῶν Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τὸ ἔνομα
ὅτι τούτου ἔχων, δικάζειν ἐμοὶ, καὶ ἐόντας νεοπολίτων
Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ
Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο.
ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον
ἀπωσμένον, τότε πάντων πρὸς τοὺς ἑωυτῷ μοίρην προσθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἦν τε τὸν δῆμον προσθήμενος

1 Reducere. *Sic in ſeq.* 2 Reduxit autem Melanippum Cliſthenes (hoc enim narrandum eſt) ut Adraſto inimiciſſimum, quod & Meciſt. 3 Ejus infortunia choris tragicis decorabant, 4 Cognomina enim eorum mutans in alia quibus *ὑὸς & ὄνυς*, *id eſt, ſuis, & aſini*, appellationes præfixæ eſſent, ultimas ſyllabas addebat. 5 Quum apud ſe expendiſſent, 6 *Poſt* Cliſthenes *adde*, fecerat. Athenienſis autem Cliſthenes, quum hujus Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomen haberet, *&c.*

πολλῷ κατύπερθε τῆσ ἀντισασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει δὲ ἑωυτέμψ. ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾶται τάδε· ὑπεκαλέετο Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν ὡδὶ τῇ Ἰσαγόρεω τῷ γυναῖκα. τὸ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ὑπελέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συσσιῶται αὐτῶν εἶχον αἰτίην τῷ φόνῳ τούτῳ· αὐτὸς δὲ ὑμετέρχε, ἐὼν οἱ φίλος αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάδησαν· ἦν Κύλων τὴν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος δὴ τυραννίδι ἐπιθυμήσας πεσσοῖσι μεγάλοισι ἑωυτοῦ ἑταιρηίλῃ τῆς ἡλικιωτέων, καὶ ἅλαλε ἐπὶ τῷ ἀκροπόλιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἑωυτοῦ κρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀνίστασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκραρέων, οἵπερ ἔνεμον ἐμοὶ τότε τὰς Ἀθήνας ἐπαγλύες, πλὴν θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα μὲν τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἄλλους, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ἐπεξῆλθε μετὰ δέ, οὐδὲν ἧσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγνλατέει ἑπτακόσια ἴππια Ἀθηναίων, τὰ οἱ ἐπέταξε ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τῷ βουλῷ καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιστάντος δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιῶται αὐτοῦ κατελάμβανον τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑποσπόνδους ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, τῆς ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἐσέλθῃς ἐσελθε ἐς τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θέμιτόν ἐστι Δωριεῦσι παρεῖναι ἐνθαυτά. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος,

multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. 1 Superatus in partibus Iſagoras, hoc invicem excogitavit, ut Cleomenem Lacedæmonium advocaret, jam inde ab obſidione Piſiſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui quidem culpabatur quod ad uxorem Iſagoræ ventitaret. is miſſo primum Athenas caduceatore, Cliſthenem ejecit, & cum eo alios complures Athenienſes, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Iſagoræ hæc dicens. nam Iſagoras atque amici ejus non erant affines cædis cujus inſimulabantur 2 Alcmæonidæ, & qui Athenienſium erant enagees, ita nominabantur, *qui piaculo obſtricti erant*. Cylon quidam Athenienſis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus eſt. Simulato nanque æqualium ſodalitio arcem occupare conatus eſt. Id quum efficere non potuiſſet, aſſedit ſimulacro dei ſupplex, ipſe ac ſocii. hos illinc ſubmoverunt quidem magiſtratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, date fide puniendi eos citra mortem: ſed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt. Ubi autem Cleomenes per nuncium ejecit Cliſthenem atque piaculares, quamvis Cliſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc ſeptingentas familias *militares* Athenienſium, tanquam piaculo contaminatas, relegavit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſſolvere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ militibus mandare: verum reluctante ſenatu, atque obtemperare nolente, Cleomenes Iſagoraſque cum ſuæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienſes cum ſenatu ſentientes, biduo obſederunt: tertio die quicunque Lacedæmoni ibi erant accepta fide, regione diſceſſerunt, 3 rato effecto quod Cleomeni dictum eſt. nam ei ad occupandam arcem aſcendenti, & ad dei penetrale conſulendi gratia eunti, exurgens è ſella ſacerdos, antequam ille valvas reſeraret, Lacedæmonie, inquit, hoſpes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doribus huc introire fas eſt. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores non ſum, ſed Achæus. Itaque admonitu uti nolens,

ἔνεμον: LXX
τῆς: LXXI
τῇ: LXXII

1 Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contra excogit. 2 Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis hujus invidiam ſuſtinebant, at ipſe *Iſagoræ* nequaquam, nec ejus amici. Enagees autem inter Athenienſes ita nominati fuerunt. 3 Omine Cleomeni rato effecto. *Id eſt, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. vel Exitu omen approbante Cleomeni. Quod autem hic φήμην, ſtatim poſt, κληδόνα vocat, quod Valla interpret.* admonitum.

atque

atque in cōnatu pergens, tunc quoque iterum à proposito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem ejus, cujus manualia opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula conjecti mortem oppetiere. LXXIII Athenienses autem post hæc revocatis cum Clisthene septingentis *militum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Ut Sardis venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardium prætor, quinam homines essent Athenienses, & ubi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Ubi id ex nunciis audivit, ita eis ingenue respondit, Si regi Dario terram darent & aquam, se contracturum cum eis societatem: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, ubi reversi sunt domum, vehe- LXXIV menter accusati sunt. Cleomenes, intelligens ab Athenensibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coegit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Athenensem ulcisci, tum Isagoram constituere tyrannum, qui una cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina invasit, & ex compositio Bœotii OEnoem occuparunt & Hysias, ultimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotiorum & Chalcidensium ultione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferunt. LXXV Dumque ambo exercitus conserturi prœlium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes injuste à se agi, [1] averterunt se, atque abscesserunt. Secundum hos idem fecit Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias contraxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est, non licere utriquo regi cum exercitu prodire. (nam prius prodibant) & his sejunctis, alterum quoque è Tyndaridis relinqui: qui & isti antehac ab eis evocati, exercitum ambo comitabantur. Porro tunc

ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τῷ δεσμῷ θανάτου ὀφλόντας· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τὸ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχειν μεγίστα καταλέξαι. ὅτι μοὶ νῦν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλειστένεα καὶ τοὺς ἑπτακόσια ὄπισθε τοὺς διωχθέντας ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. ἐπύθετο γὰρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τοὺς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκέοντες, δέοιατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς ταῦτα τῶν ἀγγέλων, ἀπεκρίνατο σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι ποιέεται· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι δόντες σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τῷ συμμαχίῃ ποιήσασθαι. ὅτι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τοὺς ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ὑποπαφόμενος ἐλευθερίῃσι καὶ ἔργοισι τοῖσι Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· πασάμενός τε ἐθέλων τὴν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τοὺς Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συμβήματος Οἰνόην αἱρέσει, καὶ Ὑσίας, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε δὴ τὰ ἕτερα ἐπόνεον, δηΐοντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δέ, καίπερ ἀμφιβολίην ἔχοντες, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐπύστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐστὶ ἐν Ἐλευσῖνι ἀντία ἐτάξατο τὰ ὅπλα. Μέλλοντων δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτά σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετέβαλλόν τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαναγαγών τε τὸν στρατὸν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαστάσιος, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. παραλυομένου δὲ τινὸς τῶν ἑτέρου, κατελείπετο καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. τὸ μὲν γὰρ δὴ καὶ ὅτι ἀμφότεροι, ὑπίκλητοί σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ

198

οἰκημένοι,

Ἰσαγόρην

[1] Sententiam mutaverunt,

ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέωντες οἱ λοιποὶ τῶ στρατοῦ συμμάχων τὸν τε βασιλέα τῶ Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντα, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὠυτὸ τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλαξόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὠυτὸ Ἀττικὸν ἀπικόμενοι Δωριέες, δὶς μὲν ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐς ἀγαθῷ τῷ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μέν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, ὅτε ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, οὐ Σπάρτης ἀπικόμενοι· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. ὕστερον τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀττικάς. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, οὐθαυτὰ Ἀθηναῖοι πίννυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηΐλου ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδόσι τὰς Βοιωτούς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τεταρακοσίους καὶ χιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβατέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἱππόβοται ἐκαλέοντο οἱ πολῖται τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτοῖσι ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσάν σφεας δι μνέως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, ἅπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν πρόσκειμεναι, κρεμάμεναι ἐκ τοίχων προπεφλυσμένων περὶ τὸ Μηδικὸν ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὸν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δέ, ἀριστερῆς χειρὸς ἔσπιπτε πρῶτα ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ἐπιγράψαντες δέ οἱ παῖδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμὰ τάδ' ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν ηὐξήθησαν. δηλοῖ δὲ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα ὠφελιμον, ἐπεὶ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἦσαν τὰ πολέμια ἀμείνους,

cæteri ſocii qui erant in Eleuſine, cernentes non convenire inter reges, & Corinthios aciem deſeruiſſe, & ipſi dilapſi abierunt. Quarto tunc Dores in Atticam profecti ſunt, bis ad bellandum ingreſſi, bis ob Athenienſium multitudinis commodum. Primo, quum Megaram coloniam deduxerunt, hæc expeditio recte vocetur, ſub Codro Athenienſium rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Piſiſtratidas ex Sparta ventum eſt: quarto, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleuſinen invaſit. Ita quarto tunc Dores adverſus Athenas expeditionem ſumpſerunt. Dilapſo igitur indecore hoc exercitu, ibi Athenienſes volentes ultum ire injurias, primam expeditionem fecerunt adverſus Chalcidenſes: quibus Bœotii ad Euripum iere ſuppetias. His conſpectis Athenienſes putarunt ſibi cum eis prius quam cum Chalcidenſibus pugnam conſerendam. itaque congreſſi cum illis egregie ſuperarunt, permultiſque eorum cæſis, ſeptingentos capiunt. Eodem die tranſgreſſi Euboeam, cum Chalcidenſibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q. d. equitum*, reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenſes vocabantur locupletes. Horum quoſcunque ceperunt, una cum Bœotiorum captivis vinctos in carcerem conjecerunt: quos aliquanto poſt binis mulctatos minis ſolverunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce ſuſpenderunt: quæ ad meam uſque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambuſtis, eregione cœnaculi ad occaſum ſpectantis. Decimam quoque 1 redemptionis conſecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad ſiniſtram manum intrantium ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte juventus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Ea Athenienſes quidem augeſcebant. Juris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex uno tantum, ſed undique datur intelligi: ſi Athenienſes etiam quamdiu tyrannis ſubjecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant:

1 Pecuniarum à ſingulis in pretium redemptionis perſolutarum

liberati

liberati vero tyrannis, multo omnium primi extitere. Unde liquet, eos, dum tyrannis parebant, 1 de industria peccasse, tanquam domino laborantes: at libertate parta, sibiipsi quisque rem gerere properabat. 2 Athenienses ita age-
LXXIX bant. ¶ Thebani autem post hæc ulciscendi illos cupidi, sciscitatum ad deum miserunt. Quibus respondens Pythia, negabat per sese eos posse illos ulcisci, jubebatque ut 3 ad famæ celebritatem referentes rogarent sibi proximos. 4 Reversis qui missi ad oraculum erant, ac responsum exponentibus, Thebani illud nihili facientes quod referebatur, ut rogarent proximos, dicebant, Nunquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Thespienses, qui nostri assidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiscum tolerant? quid hos rogari oportet? 5 nunquid potius hoc non habendum pro ora-
LXXX culo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis significare velit oraculum videor mihi intelligere. Asopi duæ filiæ fuisse traduntur, Thebe & Ægina, quæ quoniam sorores sunt, opinor deum respondere nobis ut Æginetas rogemus vicem nostram ulciscí. Thebani, quoniam nulla quam hæc visa est dici potior sententia, protinus misere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixe-
LXXXI re se mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione adversæ pugnæ, iterum auxilia virorum remissis Æacidis oraverunt, Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenensibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses 6 Bœotiis incumberent, ipsi longis navibus in Atticam trajicientes, cum alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athe-
LXXXII nienses afferentes. Inimicitia autem quam Æginetæ adversus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicum consuluere oraculum. Quibus Pythia jussit ut Damiæ & Auxesiæ simulacra erige-

ἀπαλλαχθέντες δὲ τυραννων, μακρῷ πρῶτοι ἐξένοντο. δηλοῖ ὧν ταῦτα ὅτι καὶ ἐχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐρξαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προύθυμέετο κατεργάζεσθαι. ὅτοι μέν νυν ταῦτα ἐπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων ἐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ἐξενείκασα, ἐκέλευε τῷ ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὧν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλλίλοισι ποιεύμενοι. ὡς ἐπωδάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων τῷ ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τάδε· Οὐκ ὧν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Τανάγραιοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ ἕτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ ὑπὸ τοῦτο ἢ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ ὑπολεγομένων, εἶπε δή τις μαθών τις, Ἐγὼ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐνθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον· Ἀσωπὸς λέγονται γεγενέες δυο σατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τιμέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι. καὶ, ὑπὸ γὰρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ὑπικαλεόμενοι καὶ τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων. οἱ δὲ σφι αἰτέουσι ὑπικυρίλλω τὰς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Περιπαμπόντων δὲ τῶν Θηβαίων καὶ τὴν συμμαχίην τὴν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως διεφθαρμένων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τὰς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, δυσδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐπὶ Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπακουόντων δὲ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ὑπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μὲν ἔσπεσον Φάληρον, καὶ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλὸν δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐκτύετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὧν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύ-

---

1 Remisse agere voluisse. *Vel. Operam sedulo non navasse.* 2 Horum igitur res ita se habebant. *Vel, Hic igitur erat rerum Athenienſium ſtatus.* 3 Ad Polyphemum, 4 Reversi consultores oraculi, quod ab eo responsum erat exposuerunt, convocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* ut proximos rogarent, Nonne, inquiunt, proxime nos habitant Tanagr. 5 Imo *videndum* ne aliud potius sibi velit oraculum. 6 Bœotos bello premerent,

σιάδας· καὶ σφι ἱδρυσαμβύοισι, ἄμεινον σωοίσεσθαι ἐπηρώτεον ὧν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκῷ πιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθῳ. ἢ ὃ Πυθίη ὑδέτερα τέτμεν ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δοῦναι τεμένεα, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἔσαν ἄλλοθι γῆς ὑπαμοῦ καὶ ὀκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνῃσι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπαξιοῖ ἐπιθ. ἑκάστῃ τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθέι. καταινέσαντες δ' ὦν τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῆς τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἥ τε γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δέ τι τὸν χρόνον, καὶ τὸν περὶ τοῦτον, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἦρχον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, βαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νηῶν τε πεξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῆς Ἐπιδαυρίων· ἅτε δὴ ἐόντες διάφοροι, ἐδηλέοντο αὐτούς. ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τά τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἐξαιρέονται αὐτέων. καί σφεα κομίσαντό τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τιὴ μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὴ δῆθεν ἔνοικα, σάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμβυοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίησί τε σφεα καὶ χορῖσι γυναικηίοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀπὸ εἰκοσμβύων ἑκατέρη τῆς δαμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρδουν οἱ χορεὶ ἄνδρεα μὲν ἐόντα, τὰς δὲ ὀπηδοὺς γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱρουργίαι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄρρητοι ἱρουργίαι. Κλεφθέντων δὲ τῆσδε τῆς ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμιώυουν τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὁκότελέειν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐσερπύσης αὐτέων, δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαιτέον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νεῶ λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσαλεύσαι τριήρεϊ μιῇ τῶν ἀστῶν τοὺς ἀποπεμφθέντας ἀπὸ τῆς χοινῆς, καὶ ἀποκόμβυους ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφεα ἀναχωμίσωνται.

rent: & poſtquam erexiſſent, melius ſecum actum iri. Sciſcitantibuſque Epidauriis utrum ex ære facerent illa an ex lapide, reſpondit ſe è neutro fieri ſinere, ſed è ligno oleagino, oleæ tamen, non oleaſtri. Rogabant igitur Epidaurii Athenienſes ut ſibi permitterent oleam incidere, qui ſcilicet oleas illas ſacratiſſimas eſſe exiſtimarent. (fertur etiam nuſquam gentium niſi Athenis illa tempeſtate oleas fuiſſe.) Athenienſes ſe vero dixerunt conceſſuros, hac tamen lege, ſi quotannis illi ſacra Minervæ urbanæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetraverunt, & ſimulacra ex his oleis fabricata ſtatuerunt: terraque ſua fructum eis ferente, quod convenerat Athenienſibus proſolvebant. Eo tempore atque ſuperiori Æginetæ Epidauriis parebant tum in aliis tum vero in litibus, quas Æginetæ inter ſe vel actores, vel rei, illuc ſe conferentes agebant: verum ex eo tempore fabricatis navibus, nullo conſilio uſi, ab Epidauriis deſciverunt. Factique hoſtes, ac mari potiti, cum alias clades inferebant, tum ſimulacra Damiæ & Auxeſiæ ſurripuerunt: eaque aſportata, in regionis ſuæ mediterraneo loco ſtatuerunt, cui nomen eſt OEæ, viginti ferme procul ab urbe ſtadiis. Hoc in loco illis erectis, ſupplicabant ſacrificiis atque jocabundis choris mulierum, denis viris utrique dæmonum aſſignatis, qui choris præeſſent. Chori autem neminem virum [1] nuncupabant, ſed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipſos quoque Epidaurios fuerant. Surreptis ſtatuis Epidaurii quod fuerant pacti Athenienſibus non ſolvebant: cujus rei quum à nunciis Athenienſium admonerentur, reddere rationem cur injurii non eſſent: ſe enim quamdiu apud ſe ſtatuas habuiſſent, quod conventum erat exolviſſe, eiſdem jam viduatos, non debere exolvere, ſed Æginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi jubebant. Ad eas repetendas Æginam Athenienſes miſere. Æginetæ negare quicquam negocii eſſe ſibi cum Athenienſibus. Athenienſes autem aiunt, poſt repetita ſimulacra, triremem miſſam publice cum civibus quibuſdam: qui Æginam quum venerunt, ſimulacra, tanquam è ſuis lignis facta, conati ſint ſuis ſedibus emoliri ut aſportarent:

Lxxxiii

Lxxxiv

Lxxxv

ἐκόμισάν τε

χερσὶ μισι

αὗται αἱ

1 Probris inſectabantur,

quumque

quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conversos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. LXXXVI Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. Æginetæ vero negant illos una cum navi veniisse, (facile enim se unam navim, atque adeo compluscula, etiamsi sibi nullæ fuissent naves, fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram invasisse, se vero cessisse, nec pugna navali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnandum agnoscerent, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è navibus ad simulacra se convertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem apud me fide carentem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Athenientibus illatum iri, præparasse Argivos ut sibi adversus Athenienses in Æginam descendentes adessent auxilio. Eosque, quum latuissent hostem in trajiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsciissent, à navibus discluso irruisse: & interea tonitrum ipsis LXXXVII terræmotumque extitisse. Hæc ab Argivis Æginetisque commemorantur. Athenienses quoque confitentur unum omnino è suis incolumem in Atticam revertisse, quem tamen Argivi aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eundem Athenienses, dæmonio incolumem, nihilo secius periisse referunt, hunc in modum: Quum Athenas se recepisset, clademque renunciasset, uxores eorum qui adversus Æginam profecti fuerant, indigne ferentes unum ex omnibus esse reducem, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontantes singulas ubi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse

οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, ἐκβαλόντας χοινικα ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καὶ σφι ἕλκουσι, βροντὴν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελευταίους τοὺς ἕλκοντας, τοῦτο τοιτέων ἀλλοφρονῆσαι· παραφρονήσαι δὲ τοῦτο, κλείειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ὀκτὼ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀπαγομένων αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίαν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγας πλεύνας μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι ἂν οὐκ ἐπετέως) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὺς δέ σφι εἴξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. ἐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο ἀφασμένως λέγειν, ἔτε εἰ ἐόντες συγγινωσκόμενοι εἰ τῇ ναυμαχίῃ, καὶ τοῦτο εἶξαν, ἔτε εἰ βουλόμενοι πιῆσαι οἷόντι καὶ ἐπιπεσεῖν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεί τε σφι ἐδόκεε ἐς μάχην καταστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα. οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῆς βάθρων αὐτά, ἕνα δὴ τρόπον βαλλομένους χοινικα, ἕλκειν, ἐς ὃ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα πρηνέα τὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πάντα λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τότε χρόνον διατελέειν ἕνα ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς 201
τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγινήτην, καὶ παρεῖναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσεῖν καταταμομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντὴν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθαρέντων, τὸν ἕνα τουτέων φυγεῖν· Ἀθηναῖοι δὲ, τῇ δαιμονίῃ. φυγεῖν μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς γὰρ ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγειλε τὸ πάθος. πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τὰς ἑωυτῶν Αἰγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας, κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, περιιέναι τὸν ἄνδρα τοῦτον λαβέσθαι, καὶ κεντεῦσαι τῇσι περονησι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι.

φθαρλῶαι. Ἀθηναίοισι δ' ἔτι τοῦ πάντος δεινότερόν τι δόξαι ἦ τὸ τὰς γυναικῶν ἔργον· ἄλλῳ μὲν δὴ ἐκ ἔχειν ὅτεῳ ζημιώσεσι τὰς γυναῖκας, τῷδε δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὠυτὸ Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν [τὴν Κορινθίην] Κορινθίων φᾶρος πλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόωνται μὴ χρεώμεναι. Ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, ἐκ Ἰάδος αὕτη ἡ ἐσθὴς τοπαλαιόν, ἀλλὰ Κάειρα. ἐπεὶ ἦγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῷ γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἣν, τῇ νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιήσαι· νόμον ἔθεσι σφι ἑκατέρῃσι τὰς περόνας ἡμιολίας πιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν ἀπεόντων τυτθὸν πρόνας μάλιστα ἀναθήσεσθαι τὰς γυναῖκας. Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χοῦ δίδασι ἐπιχωρίων νόμον τοιοῦτον αὐτόθι ἔθεν πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἐκ τε τόσου κατ' ἔθεν τῶν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ καὶ τοῦ ἔρξαι ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων δεκαλεομένων προθύμως τὸν θεὸν τὰ ἀγάλματα γενομένων, ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβούλοντο τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐδήωσαν τῆς Ἀττικῆς τὸ θαλάσσια καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατιὴ ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ἑκατόντας ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίης τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τίμωρον ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χρήσειν τὰ βέλτιστα. ἣν δὲ αὐτίκα ἑκατονταετηρίδας, πολλὰ μέν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι κατασταφήσεσθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἄκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι. τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος [τὸ ἀπέδεξαν] ἀπεδέξαντο τοῦτο τὸ νῦν ἔτι τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα ἐκ ἀνέσχοντο, ἀκέοντες ὅκως χρεὼν εἴη ἑκατὸν ἔχειν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ τοῖσι ἀδικεομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα [τὸ γενόμενον] ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὸν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τοῦ Πυθίης

confectum. Idque factum mulierum visum esse Athenienſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animadvertere non poſſent, veſtem illarum in ladem mutaverunt. nam antea Doridem veſtem gerebant Atticæ fœminæ, ſimillimam Corinthiæ. eam itaque mutaverunt in lineam, ne fibulis uterentur. 1 Quanquam revera ſi ratione utamur, non Ias olim veſtis fuit, ſed Caira. quoniam omnis priſca veſtis fœminarum Græcarum eadem erat quæ nunc, quam Doridem appellamus. Præterea Argivi & Æginetæ idem adhuc factitant. apud quorum utroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueverat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticum illic offerre, ne urceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſere Argivæ atque Æginæ mulieres cum Atticis, ut ad meam uſque ætatem fibulas geſtaverint quam antea grandiores. Odiorum principium Æginetarum in Athenienſes hoc, quemadmodum commemoratum eſt, extitit. Cujus rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotiis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque adverſus Æginam expeditionem inirent, advenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent, triceſimo anno, quum ſanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo inferrent, fore ut interea multa detrimenta acciperent & inferrent, ſed ad extremum illos 2 ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum ubi audiere, eatenus ei obtemperandum cenſuerunt ut Æaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur: 3 ſed triginta annis non eſſe abſtinendum, quod videlicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab Æginetis, ſi bello abſtinerent. His tamen ad ulciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egiſſet Pythia

LXXXVIII

LXXXIX

XC

1 Ut tamen verum fateamur, non Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At vero Argivis & Æginetis hac de cauſa conſuetudinem iſtam invaluiſſe *aiunt*, ut fibulæ fiant menſuræ ſeſcupſo majoris quam quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipue conſecrare, *vel, fibulas pro donariis offerre*: Atticum vero, nihil, ac ne laterem quidem, templo offerre: atque adeo ut ibi ex urceis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animadvertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionem quæ eſt poſt ποιῆσαι, inde tranſlatam ponendam eſſe poſt εἶναι, ut ſit,* "τι τόδε ποιήσαι νόμον εἶναι. 2 *Vel potius.* Ipſi ſubigerentur. 3 Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel, ſuperſederunt*, quum audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamen ad ulc.

in ipſos

in ipſos atque Piſiſtratidas, duplicem ſe jacturam feciſſe animadvertebant: quod & ſuos hoſpites è patria ejeciſſent, & nulla ſibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denunciantibus multa ipſis & 1 indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac ſecuri fuiſſent, præſertim ex eo quod à Cleomene Spartam reverſo didicerant. Etenim Cleomenes potitus eſt ex arce Athenienſium oraculis quæ à Piſiſtratidis prius poſſeſſa, quum illi expellerentur, 2 relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii ubi per Cleomenem accepere, & animadvertebant Athenienſes augeſcentes, nec ad ipſis obtemperandum ullo modo eſſe animatos: præterea genus Atticum quod ſub tyrannis fuiſſet infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipſis par exiſtere: hæc omnia conſiderantes, accerſierunt Hippiam Piſiſtrati à Sigeo Helleſponti, quo Piſiſtratidæ confugerant. Poſtquam Hippias accerſitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, 3 Agnoſcimus viri ſocii, nos haud recte egiſſe, qui ementitis oraculis inducti, viros qui erant noſtri in primis hoſpites, 4 quique in animum inducebant præbere nobis Athenas obnoxias, è patria ejecimus. & quum hæc fecerimus, tamen ingrato populo urbem tradidimus: qui poſteaquam per nos 5 liberatus, deſpexit nos, pariter ac regem noſtrum per dedecus detrimentumque ejecit: inflatuſque ſuperbe, famam auget, præcipue quidem Bœotos ſuos finitimos atque Chalcidenſes didiciſſe qui ipſi ſint: ſed fore fortaſſis ut alius quis, ſi peccaverit, idem diſcat. Quare, quoniam in illis agendis peccavimus, nunc demus operam ut illuc una vobiſcum euntes, ſupplicium de illis ſumamus. Hac enim de cauſa Hippiam & vos è ſua quoſque urbe accerſivimus, ut publico conſenſu & communi exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei
XCII quæ abſtulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii ſocii non probarent, quumque

ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξελελάκεσαν ἐκ τῆς ἑωυτῶν, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐκῆνον σφέας οἱ χρησμοί, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῷ πρότερον μὲν ἦσαν ἀδαέες, τότε δέ, Κλεομένεος κομισαμένου ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμούς, τοὺς ἐκέετο πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὴ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμούς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ ἐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πειθαρχέειν σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ πλῆθος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν ἂν γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδρανές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μανθάνοντες ταῦτεόν ἔκαζε, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφύγοισι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγον σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομέν τε αὐτοῖσι ἡμῖν καὶ πιήσασι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηίοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν παμφλίσα, καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξειν τοὺς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δὴ ἡμέας ἐλευθερωθέντας ἀνέκτησε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ὠνείδεισας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῖν ἀπικόμενοι τίσασθαι. αὐτός" δὴ δὴ τοῦδε εἵνεκα τόνδέ τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ σόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελόμεθα. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους· οἱ μὲν νυν ἄλλοι

202

τοῦτο εἶνεκεν γὰρ

1 Hoſtilia, *vel*, *atrocia*, ab Athen. fut. quorum *oraculorum* antea quidem ignari fuerant, tum vero cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartam attuliſſet. iis enim potitus eſt ex Athenienſium arce oraculis quæ &c. *ut τῶν πρότερον referat χρησμῶν.* 2 In templo reliquerant: relicta autem Piſiſtratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorum manus perveniſſent, Athenienſium potentiam creſcere & ad parendum ipſorum imperio nullo modo animatos eſſe videntes, quum apud ſe conſideraſſent, gentem Atticam tantiſper dum libertate potiretur, *vel ſui juris eſſet*, viribus parem ſuæ eſſe futuram, at ſi tyrannide coerceretur, infirmam & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animadvertiſſent, accerſiverunt Hipp. 3 Conſcii nobis ſumus nos haud rect. 4 Quique ſe Athenas in poteſtatem noſtram redacturos receperant. 5 Liberatus, animo erigi cœpit, nos regemque noſtrum per contumeliam ejecit: atque adeo ſuperbe inflatus, ſuam potentiam auget: ut & jam didicerunt potiſſimum quidem finitimi eorum Bœoti & Chalcid, diſcet vero fortaſſe & alius quem peccare contigerit. *i. non cauti ſe erga illos gerere. Quod tamen poteſt aliter etiam exponi, ſicut & illud δόξαν φύσας.*

ἡσυχίλου

Σωκλέης Ἠσυχίῳ ἦεν· Κορίνθιοι δ' " Σωσικλέης
" ἔλεξε τάδε, Ἢ δὴ ὅτε ὁ ἠέρνος ἔσαι ἔνερ-
" θε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὸ τοῦ
" ἠέρος, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ
" ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρω-
" ποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσονομίας
" καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς
" πόλιας καταγειν φράσσεσθε. τοῦ
" ὅτε ἀδικώτερον οὐδὲν ἔστι κατ' ἀνθρώπους,
" ὅτε μαφορώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δε-
" κέοι ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι
" τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον κα-
" τασησάμενοι φράσσεσθε αὐτοῖσι, ὕτω καὶ
" τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε κατιστάναι· νῦν δὲ,
" αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλά-
" σσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ
" μὴ γένηται, φράσσεσθε ἐς τοὺς Συμμάχους.
" εἰ δὲ αὖτε ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ἡμεῖς,
" εἴχετε ἂν φρὶ αὖτε γνώμας ἀμείνονας
" συμβάλλεσθαι ἢ περ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ
" ἓν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἓν ὀλιγαρ-
" χίη, καὶ ἔτι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνε-
" μον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ
" ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τυτέων τῷ
" ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· ἔνομα δέ
" οἱ ἓν Λάβδα. ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ
" ἐόντες ἤθελε γῆμαι) ἴσχει Ἠετίων ὁ Ἐχε-
" κράτεος· δήμου μὲν ἐὼν Πέτρης ἐών, ἀταρ
" τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐκ
" δὲ οἱ ταύτης γυναικὸς, ἐὸν ἐξ ἄλλης,
" παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλην ὧν ἐς Δελφοὺς
" φρὶ χόνυ. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυ-
" θίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,
" Ἠετίων, ἔτις σε τίει πολύπιτνα ἑόντα.
" Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοίτροχον ἐν δ'
" πεσεῖται
" Ἀνδράσι μυναρχοισι, δικαιώσει δὲ Κό-
" ρινθον.
" ταῦτα χρηθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλ-
" λεται κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν
" πρότερον ἠνόμωνον χρηστήριον ἐς Κόρι-
" νθον ἓν ἄσημον, φέρον τε ἐς ὠυτοὺς καὶ τὸ τοῦ
" Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,
" Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
203 " Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ
" γούνατα λύσει.
" Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλλιὼ
" Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.

silentium tenerent, Corinthius Soſicles ita loquutus eſt, 1 Eo tempore cœlum ſub terra, ac terra ſuperior cœlo erit, hominesque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis everſis, tyrannides in urbes introducere conabimini. quibus nihil eſt in rebus humanis neque injuſtius, neque magis mortiferum. Quod ſi bonum vobis videtur civitates ſubeſſe tyrannidi, ipſi vobis primi tyrannum conſtituite, atque ita ut aliis conſtituatis operam date. At nunc ipſi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementiſſime caventes, hoc in ſocios ſtudetis efficere: qui ſi eſſetis, ut nos ſumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re 2 ſententiam diceretis. Nam iſta res apud Corinthios civitatis perturbatio fuit. quum eſſet apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, urbem incolerent, ultro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphioni nata eſt filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem tribu, ſed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, miſſus eſt Delphos ad conſulendum de prole. eum introeuntem ſtatim Pythia his verſibus compellavit,

Eetion, te nemo (licet ſis tantus) honorat.
Conceptum pariet ſaxum grave Labda, monarchos
3 *Qui cadet in cives, emendabitque Corinthum.*

4 Hoc oraculum quod Eetioni redditum eſt, eôdem tendebat quo alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectum quam hoc renunciatum eſt in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robuſtum, ſævum, genua & qui multa reſolvet.
Hæc bene nunc animis verſate Corinthia proles,
Qui colitis pulchram 5 *Pallenem, altamque Corinthum.*

1 Nunc profecto cœlum ſub terra erit, terraque cœlo ſupereminebit, homines mare incolent, piſces domicilium prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. everſ. t. in urbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis injuſtum eſt, nec magis ſanguinarium. *Perinde acſi diceret cum poeta, Omnia naturæ præpoſtera legibus ibunt, Parſque ſuum mundi nulla tenebit iter. Omnia jam fient fieri quæ poſſe negabam: quum vos Laced. adeo mutati ſitis ut &c. Sed legendum* ἢ δὴ ὅ, τε ἠρανὸς &c. 2 Sententiam proponeretis. Talis erat Corinthiis urbis ſtatus, ut penes paucos imperium eſſet. Quum igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, civitatis gubernacula tenerent, & ultro citroque matrimonia inter ſe contraherent, contigit ut uni ex his, qui Amphion vocabatur, filia naſceretur quæ clauda eſſet, nomine Labda. Eam quod nullus Bacchiadarum ducere vellet, duxit Eetion &c. 3 Quod cadet. *neque enim videtur poſſe alio referri* πεσεῖται quam ad ὀλοίτροχον. 4 Hæc oraculum Eetioni reſpondiſſe, Bacchiadis renunciatur, qui quod prius editum de Corintho fuerat oraculum non intelligebant, quum eôdem quo & illud Eetioni redditum, pertineret. 5 Pirenem,

1 Id ora-

3 1 Id oraculum quum ad eam diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodem utrumque pertinere, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Illi, postquam ad Petram pervenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, 2 paternæque benevolentiæ causa venisse eos rata, affert filium, & in unius eorum manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, ut qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verum divina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miserato subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante januam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui ex convento non fecisset: donec interjecto temporis spatio placitum est ut rursus introgressi omnes
4 fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportavit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minime investigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad investigandum puerum, omnia scrutaturos: ut & contigit. nam introgressis & scrutantibus ubi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque
5 ita reversi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod devitaverat in cypsela, *id est*, *mensura frumentaria*. Ubi autem in virilem adolevit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthum aggressus occupavit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descendit ad ædes

τῦτο μὲ δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον
ἠμόμυον, ἰὼ ἀτέκμαρτον· τότε ὦ τῷ
Ἠετίωνι ἠμόμυον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα
κὴ τοπρότερον σωπῆσαν, ἐὸν συνῳδὸν τῷ
Ἠετίωνος. συνέντες ὦ κὴ τῦτο, εἶχον ἐν ἡ-
συχίῃ, ἐβούλοντες τ' μέλλοντα Ἠετίωνι γε-
νέσθαι γόνον ἀμαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ,
τάχιστα πέμπυσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς
τὸν δῆμον ἐν τῷ καλοίκυτο Ἠετίων, ἀπο-
10 κλησόμενοι τὸ παιδίον. ἀπικόμυοι ὦ ἔτυχε
ἐς τὠυτὸ πέτρῳ, κὴ παρελθόντες ἐς τὠυτὸ
αὐλείῳ τῦ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον·
ἡ ὦ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῷ εἵνεκα ἐκεῖ-
νοι ἀπικοίατο, κὴ δοκέουσά σφεας φιλοφρο-
σύμης τῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρυσα
ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβε-
βούλυτο κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτέων
λαβόντα τὸ παιδίον περσυδῆσαι. ἐπεί τε
ὧν ἔδωκε φέρυσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα
20 τῷ ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ περσιῆλασε τὸ
παιδίον. κὴ τ', φεραδέντα τῦτο, οἰκλός τις
ἴσχει ἀποκλεῖναι. κατοικλείρας ὦ ὠθίζε-
δοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ ὦ, τῷ τρίτῳ. ὕτω δὴ
διεξῆλθε διὰ πάντων τῷ δέκα ὠθιζε-
δοῦμυον, ἐδενὸς βυλομένυ διεργάσασθαι.
ἀποδόντες ὧν ὀπίσω τῇ τεκύσῃ τὸ παιδίον,
κὴ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ἐπὶ τ' θυρέων,
ἀλλήλων ἄπτοντο, καταπιώμυοι· κὴ μά-
λιστα τῷ πρώτυ λαβόντος, ὅτι ἐκ ἐποί-
30 ησε κατὰ δεδογμένα. ἐς ὃ δή σφι χρόνυ
ἐγγινομένυ, ἔδοξε αὖτις παρελθοῦσι
πάντας τῷ φόνυ μετίχειν. ἔδει δὲ ἐκ
τῦ Ἠετίωνος γόνυ Κορίνθῳ κακὰ ἀνα-
βλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰ πάντα ταῦτα
ἤκυε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θύρῃσι· δείσασα
ὦ μή σφι μεταδόξῃ, κὴ τοδευτέρου λα-
βόντες τὸ παιδίον ἀπικλείνωσι, φέρυσα
καταικρύπτει ἐς τὸ ἀφεστοτάτον οἱ ἐφαί-
νετο εἶδος, ἐς κυψέλην· ὀνομαζόμενον ὡς εἰ
40 τως ῥέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάν-
τα ἐρευνήσειν μέλλοιεν. τὰ δὲ κὴ ἐγίνετο.
ἐσελθοῦσι γὰ κὴ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς ἐκ
ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσειν, κὴ λέγειν
πρὸς τὺς ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιή-
σειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐπετείλαντο. οἱ μὲ δὴ ἀπ-
ελθόντες, ἔλεγον ταῦτα. Ἠετίωνι ὦ μ' τ'
ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καὶ οἱ ἀμαφυ-
γόντι τῦτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέ-
λης ἐπωνυμίῃ Κυψελος ἔνομα ἐτέθη.
ἀνδρωθέντι ὦ κὴ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγλύφετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι,
τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε κὴ ἔσχε Κόρινθον. ὁ ὦ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,

1 Quum igitur Bacchiadæ hujus oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quum audiverunt id quod Eetioni erat redditum, tunc illud etiam prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserunt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habentes. 2 Ad gratulandum patri ven.

κλεινοῖο

Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου·
Αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

Cypselus Eetides, clarè rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Et oracului quidem, hoc erat. Cypselus vero tyrannide potitus, talis extitit ut Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longe plurimos anima privaverit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui 6
inter initia mitius agebat quam pater: sed ubi per nuncios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus est. Misso enim præcone, Thrasybulum interrogavit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, civitatem pulcherrime gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & una cum eo segetem interambulans, scisciabatur hominem de suo adventu è Corintho, detruncans atque abjiciens ut quamque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud pervagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reversus Corinthum præco, avido præceptionis audiendæ Periandro, negavit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quod se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponitque quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à 7
Thrasybulo actum erat intelligens, atque interpretans sibi ab illo præceptum ut eminentissimos quosque popularium interimeret, tunc vero omnem in cives sævitiam exercuit, interficiendo ac persequendo consummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die uno universas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam uxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuncios scisciatum necyomanteon, *id est mortuorum oraculum*, de hospitis depositi, Melissa apparens negavit se indicaturam aut dicturam ubinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cum quibus sepulta fuisset, utpote non crematas. Cujus rei, quod vera loqueretur, testimonio foret quod Periander in frigidum furnum panes ingessisset.

διαπλέξαντος

ἀσφαλέστατον

204

Περίανδρος δὲ ὁ Κυψέλου τυραννεύσας ἐγένετο μὲν τοῖσι πρώτοισι ἐπιεικέστερος ἢ ὁ πατήρ· ἐπεὶ γὰρ δὴ ὁμίλησε διὰ ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μᾶλλον φονώτερος. πέμψας γὰρ κήρυκα, ἐπιθανέετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστερον καταστήσαιτο τὰ πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν διατεροῦτο. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα ἀπὸ τοῦ Περιάνδρου ἐξήγαγε ἔξω τοῦ ἄστεος· ἐσβὰς γὰρ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον, ἐπειρωτέων τε καὶ ἀναπολίζων τὸν κήρυκα καὶ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν· καὶ ἐκόλυε αἰεί ὅκως τινὰς ἤδη τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολεῶν δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ λήιου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ ἐπιστομώσας ἔπος, ἄνδρα, ἀπέπεμπε τὸν κήρυκα. νοσήσαντα δὲ τὸν κήρυκα ἐς τὴν Κόρινθον, οὐ πολυλογίης εἵνεκα ἐπειρώτα τὸν Περίανδρον· ὁ δὲ εἶπε οἱ ἔφη Θρασύβουλον ἐπιτηδέως. θωϋμάζειν τε αὐτὸν, παρ' οἷον μιν ἄνδρα ἀπέπεμψε, ὡς ἀπαλλῆγά τε καὶ τὰ ἑωυτοῦ συνάμορον· ἀπηγόμενον τάπερ πρὸς Θρασύβουλον ὁπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἔχων ὡς οἱ ἐπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ἀρίστους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀχερουσίην πόλεμόν τε ἀγγέλλει δῆλα τὰ νεκυομαντήιον τοῦ Ἀχαιλαδείης τοῦ Ἐκφαντίδεω τῆς ξείνης τε σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅπου φανείη, ὅτε κατερείκειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ τοῦ Ἀχαιλαδείης. ῥιγέειν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γὰρ οἱ συγκατιθάφθαι ἱματίων ὄφελος, εἰ μὴ ἐκαύθη, οὐ καλὰ ἐόντα. μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι δὴ ψωμὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοῖς ἄρτοις ἐπέβαλε.

Hæc

Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipſe cum Meliſſa quamvis defuncta coierat. Itaque ſtatim poſt eum nuncium per præconem edixit ut omnes Corinthiæ mulieres ad Junonis templum prodirent. Eo, tanquam ad diem feſtum, quam ornatiſſime poterant quum iſſent mulieres iſtæ, depoſitis clam ſatellitibus, eas omnes ſine diſcrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atque *eas veſtes* ad foveam comportatas Meliſſam precando cremavit. Hæc ubi fecit, & nuncios iterum eoſdem miſit, tunc ei Meliſſæ idolum, *hoc eſt inanis imago*, expoſuit ubi-
8 nam depoſitum hoſpitis collocaſſet. Hujuſmodi eſt tyrannis, Lacedæmonii, vobis, & talium operum. Eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit ſimulatque vidimus vos accerſiſſe Hippiam, tum vero major nunc dum iſta dicitis. Propterea deos Græcorum invocantes 1 teſtamur apud vos, ne velitis tyrannides in civitatibus conſtituere, quas non extinguitis, ſed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo ſcitote Corinthios vobis non aſſenſuros.
XCIII Hæc Soſicles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eoſdem quos ille deos invocando dixit, cum cæteros tum præcipue Corinthios deſideraturos Piſiſtratidas, 2 quum veniſſent dies quibus expiare ſe ab Athenienſibus nequirent. Hactenus reſpondit Hippias, quoniam oracula illa ipſe præ cæteris nota haberet. Cæteri ſocii, qui antea ſilentium tenuerant, audito Soſicle, liberius pro ſe quiſque in vocem erumpentes, accedere ſententiæ Corinthiorum, obteſtarique Lacedæmonios nequid agerent novi adverſus Græcam civitatem.
XCIV Ita ab ea re ceſſatum eſt. Hippias illinc profectus, offerente ſibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Theſſalis Iolcon, neutrum accipere voluit, ſed rurſus ad Sigeum conceſſit, quod armis Piſiſtratus à Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi conſtituerat Hegeſiſtratum, filium nothum ex muliere Argiva, qui tamen, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſine prœlio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum eſt, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionem, illos refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis juris eſſe Æolibus

ταῦτα ὦ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Περιάν- "
δρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νε- "
κρᾷ ἐούσῃ Μελισσῃ ἐμίγη, ἰδέως δὴ μιν ἡ "
ἀγγελίη, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ "
Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων "
γυναῖκας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἤισαν "
κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δ' "
ἐπισήσας τὰς δορυφόρους, ἀπεδύσε σφέας, "
πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς "
10 ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, "
Μελίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα "
δέ οἱ ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι, "
ἔφραζε τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν "
κατέθηκε χῶρον τῷ ξείνῳ τῷδε κατα- "
θήκην. τοιοῦτο μὲν ὅσον ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ "
Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔργον. ἡμέας δὲ "
αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θωῦ- "
μα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰ μὴ μετα- "
πεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζό- "
20 νως δεῦμᾶζόμεθα λέγοντας ταῦτα. ὅπι- "
μαρτυρόμεθά τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν "
θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατισάναι τυραν- "
νίδας ἐς τὰς πόλιας. ἐκὼν εἰ μὴ παύσε- "
σθε, ἀλλὰ πειρήσεσθε τῷδε τὸ δίκαιον καὶ- "
ἄγοντες Ἱππίην, ἴσθε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ "
συναινέοντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου
πρεσβεύων ἔλεξε τάδε· Ἱππίης δὲ αὐτὸν
ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς τοῖ-
νῳ, ἢ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπι-
30 τοδήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι
ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων.
Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷα τὸν χρη-
σμὸν ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπισάμενος.
οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον
ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέ-
ος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας πὶς
αὐτέων φωνὴν ῥῆξας, αἱρέετο τὸ Κορινθίου
τοῦ γνώμην. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρ-
τύροντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ
40 πόλιν Ἑλληνίδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη.
Ἱππίης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν
Ἀμυντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθε-
μοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ
τυτέων μὲν οὐδετέρα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ
ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἶλε Πεισιστρατί-
δεω ἀνδρῶν Μιτυληναίων κρατήσας δὲ
αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον ἑωυτοῦ παῖδα τὸν
ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὄντα ἐξ Ἀρ-
γείης γυναικός· ὃς ἐκ ἀναχωρητὶ εἶχε τὸ
παρέλαβε τοῦδε Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ
Σιγείου, χρόνον ὅσον συχνὸν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τοῦ χώρου·
Ἀθηναῖοι δὲ, ἔτι συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεόν 205

1 Obteſtamur vos ne tyrannides in civitatibus conſtituatis. Atque adeo, niſi ab incepto deſiſtatis ſed Hippiam contra jus & æquum reducere conemini, ſcitote non approbaturos veſtrum hoc factum Corinthios.
2 Ubi veniſſent ſtati dies quibus futurum eſſet ut illos angerent Athenienſes. *Sed ἀνιᾶσθαι ſuſpectum reddit vel ipſa Valle interpretatio.*

τῆς Ἰλιάδ(Θ). χώρης, ἢ οὐ χὴ σφίσι χὴ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεπεξάξαντο Μενελάῳ τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δὲ σφεων, χὴ ἄλλα πυλλὰ παντοῖα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ χὴ Ἀλκαῖ(Θ). ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γλομβῆς, καὶ νικώντων Ἀθηναιων, αὐτὸς μὲ φόβῳ ἐκφόβῳ, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἴσχυσι Ἀθηναῖοι, καί σφε ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθηναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖ(Θ). ἐν μέλεϊ ποιήσας, ὀπιπτεῖ ἐς Μιτυλλῆνα, ἀγγελλόμ(Θ). τὸ ἑωυτῦ παθ(Θ). Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους καπίλλαξε Περίανδρ(Θ). ὁ Κυψέλου. τύτῳ γὰρ ἀμαιτητῇ ἐπετρέψωντο. καπίλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν ὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι· Ἱππίης δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμον(Θ). ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, ἀμᾳβάλλων τύς τε Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, χὴ πιέων ἅπαντα ὁκως αἱ Ἀθῆναι ἠνδριατο ὑπ' ἑωυτῷ χὴ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, χὴ οἱ Ἀθηναῖοι πιθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, ἐκ ἐόντας τὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶ), καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. ἔκαν δὴ ἀπεδέκοντο τὺς λόγους ἀπαφερμένους Ἀθηναῖοι· ἐκ ἀπεδεκομένοισι δέ σφι, ἐδέδοκτο ἐκ τῦ φανερῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶ). Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ ἀμᾳβεβλημένοισι ἐς τὺς Πέρσας, ἐν τύτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσι(Θ). Ἀρισαγόρης ὑπὸ Κλεομένε(Θ). τῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάτο μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἔστη τὸν δῆμον ὁ Ἀρισαγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ μὲν ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς ἐν τῷ ἀγαθῶν τῷ ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τὸ Περσικὸ πολέμου, ὡς ὔτε ἀσπίδα ὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἶησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ ὀδὲν ὅ, τι ἐκ ἐπίσχετο, οἷα κάρτα δεόμ(Θ). ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πυλλὺς γὰρ οἷός τε εἶ) εὐπετέστερον ἀμᾳβάλλειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον ἐκ οἷός τε ἐγένετο μεταβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπειθέντες ἐψηφίσαντο ἔκκοσι νέας ἀποστέλλαι βοηθὺς Ἰωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶ) Μηλάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον

in agrum Ilienſem, quam ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operam navaſſent. His aſſidue bellantibus, cum alia in prœliis geſta ſunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans evaſit: ſed armis ejus potiti ſunt Athenienſes, quæ apud templum Minervæ in Sigeo ſuſpenderunt. Hanc rem Alcæus carmini mandans, in Mitylenem repoſuit, indicans Melanippo ſodali ſuam calamitatem. Mitylenæos tamen atque Athenienſes reduxit in gratiam Periander Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliavit, ut utrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium. Hippias, poſteaquam Lacedæmone in Aſiam abiit, cuncta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernem, atque omnem operam dando ut Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem. Quæ agitare Hippiam quum accepiſſent Athenienſes, mittunt Sardis nuncios ad diſſuadendum Perſis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes jubere Athenienſes (ſi ſalvi eſſe vellent) rurſus Hippiam recipere: Athenienſes eam conditionem recuſare, & malle profeſſi eſſe Perſarum hoſtes. Dum ita apud Perſas inſimulantur, atque ita animati ſunt Athenienſes eam condicionem recuſare, hoc interim tempore Mileſius Ariſtagoras à Cleomene Lacedæmonio rejectus è Sparta Athenas venit. nam ea civitas inter cæteras præpollebat. 1 Ad quam civitatem ubi venit Ariſtagoras, eadem quæ in Sparta commemoravit de commodis quæ eſſent in Aſia, deque Perſico bello, quod neque ſcutum neque lanceam in uſu haberent, 2 facileſque eſſent ad capiendum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Mileſios eſſe Athenienſium colonos, quos æquum eſſet ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obſecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius 3 enim ei viſum eſt multos decipere quam unum: qui ſi Cleomenem ſolum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſium effecit. Itaque Athenienſes perſuaſi, decrevere viginti naves Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re ſpectato.

XCV

XCVI

XCVII

τὸν δὲ διαβαλλειν.

1 Quum autem ad plebem acceſſiſſet Ariſtag. 2 Expugnarique facile poſſent. 3 Eſſe videtur mult. decip. q. un. ſi Cleom. quidem Lacedæmonium ſolum fal.

Hæc

XCVIII Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cujus egressum Aristagoras revectus Miletum, excogitavit consilium quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum. quanquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones qui à flumine Strymone in captivitatem abducti à Megabyzo erant, locum atque vicum per sese incolentes: ad quos ut pervenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus 1 ad ostendendam vobis (si obtemperare velitis) salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, 2 eademque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidem, usque ad mare, deinceps nobis jam curæ erit. His auditis Pæones magnam sane voluptatem acceperunt: sumptisque liberis atque uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu 3 illinc remeantibus. Ubi ad mare pervenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos ut eodem redirent. Cujus oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, unde terrestri

XCIX itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum navibus venere, ducentes una quinque triremes Eretriorum, qui non Athenienſium gratia commilitium præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando 4 pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterant, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, ubi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit adversus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti

C remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum civium Hermophanto. Hac classe Iones ubi pervenere Ephesum, relictis navibus apud Coresem, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo

αὗται ὦ αἱ νέες, ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ περιπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμία ὠφέλεια ἔσεσθαι, (οὐδ' ὧν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποιέετο, ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσειε) ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ὅτι τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους ἠνδραποδίσθη ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας ὧν τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωυτῶν· ὡς δὲ ὁδὸν ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ἐπιθησόμενον, εἴπερ βούλεσθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ὅτι τὸ ὑμέτερον αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, χάρτα τε ἀσσαρὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θάλασσαν· οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοῦ. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ὅτι θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ καὶ πύδας ἐλήλυθεε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπαγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ὑπ' Χίων μὲν Χῖοι σφέας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ χρεωμένοις, ἀπικέατο ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι νηυσί, ἅμα ἀνδράσι Ἐρετριέων πέντε τριήρεσι, οἵ περ τῷ Ἀθηναίων χάριν ἐξεπολέμωντο, ἀλλὰ τῶν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) ὅτι ὧν ἐπεί τε σφι ἀπηγγέλθη, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατιὴν ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐξεπολέμωσε, ἀλλ' ἔμεινε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, νῆας μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χερὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας πορεύεσθαι. πορευόμενοι δὲ διὰ ποταμοῦ Καϋστρίου, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ἐκβάντες τὸν Τμῶλον

1 Salutare consilium vobis daturum. 2 Vobisque jam licet incolumes in patriam reverti: vobis quidem ad mare usque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. *Q. d. Vestrum est operam dare ut ad mare vos recipiatis, eo quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.* 3 Illic remanentibus. 4 Eretrios in bello adversus Chalcidenses adjuverant.

206

ἀπίκοντο

συνήνεικαν

ἀπίκοντο

ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ. πορ-

ἀπίκηντο, αἱρέυσι Σάρδις, ἐδενός σφι ἀντιωθέντος. αἱρέυσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος πάλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔχε τόδε· ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλινθίναι ἔσαν, καλάμιν εἶχον τὰς ὀροφάς· ταυτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. κατιομένης δὲ τῆς ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπλαμφθένιες πάντοθεν, ὥστε τὰ θηρία νεμομένου τοῦ πυρός, καὶ οὐκ ἔχοντα ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν, ὃς σφι ψήγματα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν· ὅτε τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζομένους οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέωντες τοὺς μὲν πολεμίους ἀμυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἐξαναχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ ὄρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντιπεμπόμενοι τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομὸς ἔχοντες, περιπιθανόμενοι ταῦτα, συνελίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καί κως ἐν μὲν Σάρδισι ἐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὑρίσκουσι, ἑπομένους δὲ κατὰ σίβον, αἱρέυσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντιτάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναρραψαμένου, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον τὸν μάχιμον, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τοσαύτην ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας βοηθεομένους σφέας πολλὰ δὴ ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, καὶ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης, στρηνθέντες, (ἦν γὰρ σφι καὶ παρῆν τοῦτο) ἐδέησαν τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, τὰς ἐωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον,

Sardis adveniunt, easque 1 occurrente nemine, capiunt, omniaque ejus urbis loca, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias: 2 Quæ res fuit impedimento quominus qui ingressi erant urbem, diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autem lateritiæ, tamen ex arundinibus lacunaria habebant. harum unam quidam è militibus quum incendisset, repente ignis è domo in domum elapsus totam urbem absumpsit. Ardente urbe, & vastante jam extrema incendio, nec habente regressum, Lydi & Persarum quicunque in urbe erant, undique circumventi, ex urbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis defert, deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & ad hoc forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obviam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc noctu ad naves. Crematis Sardibus, deflagravit una templum Cybeles indigenæ deæ: cujus prætextu postea Persæ templa quæ in Græcia erant cremaverunt. Hoc ubi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciverunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem convenerunt: nec adepti Sardibus Iones jam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex adverso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum Eualcidem Eretriorum ducem, qui donatus laurea in certaminibus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui evasere, per urbes fuere dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoræ magnopere rogabantur, negaverunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista adversus Darium egerant, nihilo segnius bellum adversus regem parabant: Hellespontumque invecti, Byzantium ac cæteras circa urbes in suam potestatem redegerunt. Inde evecti,

CI CII CIII

1 Repugnante nemine, 2 Ne autem urbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla junxit præcedentibus hæc,* τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι &c.

magnam

magnam Cariæ partem in belli societatem asciverunt. nam Caunus, quæ prius societatem facere recusaverat, ubi Sardis conflagrarunt, & ipsa Ionibus accessit. CIV Cyprii quoque omnes ultro, exceptis Amathusiis, accesserunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Onesilus quidam Gorgi Salaminiorum regis frater, natu minor, Cheristilius, Siromi nepos, Euelthontis pronepos. hic vir, quum sæpenumero antea Gorgum solicitasset ad rebellandum ab rege tunc audiens Ionas rebellasse, vehementius urgere hominem institit. In quo quia nihil proficiebat, observato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur una cum suis militibus, eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos transfugit: eo potitus Onesilus omnibus Cypriis ut rebellarent suadebat persuasis cæteris, Amathusios rebellare abnuentes obsidione CV circumdedit. ¶ Dum hic Amathuntem obsidet, Darius, ut ei nunciatum est Sardis captas incensasque ab Athenienſibus atque Ionibus, & hujus comparandæ classis atque rei contexendæ fuisse authorem Aristagoram Milesium, fertur, [a] quumprimum hæc audivit, dixisse Iones nihil fecisse: probe sciens non fuisse illos præ contemptu sui rebellaturos: deinde interrogasse quinam essent Athenienses. Id quum audisset, tum arcum popoſciſſe, eoque ſumpto, ſagittam quam impoſuerat, in cœlum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa, dixiſſe, O Jupiter, contingat mihi ut Athenienſes ulciſcar, Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepiſſe ut ſibi ſemper appoſita cœna, ter diceret, Here, memento Athenienſium. CVI Et quum hoc præcepiſſet, accito ad ſuum conſpectum Hiſtiæo Mileſio, [3] quem ipſe diu diſtinuerat, ita eum fuiſſe alloquutus: Audio Hiſtiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, novas adverſum me res eſſe molitum. viris enim ex altera continente perſuaſit ut Iones ſequerentur, (qui mihi commiſſorum pœnas dabunt) eoſque induxit ad me Sardibus privandum. Num igitur videntur hæc tibi bene habere? quorum quidnam ſine tuis conſiliis actum eſt? Proinde vide ne rurſus teipſum in culpam induas. Ad hæc Hiſtiæus, Quodnam, inquit, rex protuliſti verbum? mene conſulere rem quæ

Καρίης τὴν πολλὴν περιετίθησαντο σφίσι σύμμαχον. τὴν δὲ τὴν Καυνίων πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις, τότε σφι καὶ αὐτὴ περιεχώρησε. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν δὲ καὶ ὅτι ὧδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὦν οὗτος πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρῃνέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὲ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστέναι, πάγχυ ἐπῆγε. ὡς δὲ ἐκ ἐπείθετο τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ φασιστῆρσι, ἀπεκλήισε τῆς πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στρατηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθοῦντα, βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλόσας ἐμπρησθεῖσάν τε ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὴ ἡγεμόνα γενόμενον τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα συνυφανθεῖσαν, τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων ἐόντα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς ὅτι γε ἐς καταπερίξονται ἀποστάντες, εἰρέσθαι οἵτινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ ὀϊστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι· καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδῶ μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἰπάντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου παρακειμένου αἰεί, ἐς τρὶς ἐκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προστάξαι δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλόν, Πυνθάνομαι Ἱστιαῖε δίκαιόν σε, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπαναγαγών, καὶ Ἴωνας σοὶ αὐτοῖσι, τοὺς δυνάστας ἐμοὶ δίκῃ τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἔπεφνες, Σαρδίων με ἀπεστέρησας. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν καλῶς; κῶς δ' οὐκί τῶν βουλευμάτων; τοῦτον τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεύσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ

207

τότων δὲ

" σοί

1 *Legit* στρατιώτησι *pro* σασιώτησι. 2 Ubi hæc audivit, Iones contempſiſſe, *vel* nihili feciſſe, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem sciret. deinde interr. 3 Quem à longo jam tempore detinebat. *vel*, retinebat.

"σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν
"ἀναχήσειν; τί δ' ἂν ὄλβιζόμενος, ποιέ-
"ουμα ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεὴς ἐὼν; τῷ πάρα
"μὴ πάντα ὅσα περ σοί, πάντων δὲ περὶ σέο
"βουλόμασιν ἐπακούειν ἀξιεῦμαι; ἀλλ' εἰ-
"πέρ τι τοιοῦτον οἷ σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ
"ἐμὸς ὄπιτερπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτῷ
"βαλλόμενον πεπρηχέναι. ἀρχὴν γὰρ ἐγω-
"γε οὐδὲ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μι-
"λήσιοι χρήσουσι ὁ ἐμὸς ὄπιτερπος. νεώτερον
"πρήσσουσι ὧδε πρήγματα τὰ σά. εἰ δ' ἄ-
"ρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, χρῆν σὺ τὸ ἐὸν ἀνή-
"κοος ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἐρ-
"γάσαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσσαντα
"ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλ-
"μῶν σφι γλωμοῦ, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἴ-
"μερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ,
"ὀδεμίη πόλις ἂν ἐκίνησε. νῦν ὦν ὡς τά-
"χος με ἄφες προδυνῶντα ἐς Ἰωνίην, ἵνα
"τοι κεῖνά τε πάντα καταρτήσω ἐς τὠὐτό, καὶ
"τὸν Μιλήτου ὄπιτερπον τοῦτον τὸν ταῦτα
"μηχανησάμενον, ἐγχειρίθεόν μοι δῶ.
"ταῦτα ἢν μὴ νόον τὸν σὸν ποιήσω, θεοὺς ἐπό-
"μνυμι τοὺς βασιληίους, μὴ μὲν πρότερον ἐκ-
"δύσασθαι τὸν ἔχω κιθῶνα, καταβήσομαι ἐς
"Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ νῆσον πλὼ
μιῆσαι, δασμοφόρον ποιήσω. Ἰσιαῖος μὲν λέ-
γων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δέ, ἐπείθε-
το· καί μιν ἀπῆκε, ἐντειλάμενος, ἐπὰν τὰ
ὧν ἔχοιτο οἱ ὄπιτιλέα ποιῆσαι, ὡς βασιλέα γενέσθαι
οἱ ὀπίσω ἐς τοὺς Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη
τε ὡς τῷ Σαρδίων ὡς βασιλῆα ἀνῆκε,
καὶ Δαρεῖος τὰ ὡς τὸ τόξον ποιήσας, Ἰσι-
αίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἰσιαῖος μεμελημέ-
νος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομίζετο ὅτι θαλάσ-
σαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο
208 πάθε. πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνη-
σίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ
στρατιῇ πολλῇ ἄγοντα Περσικὸν Ἀρ-
τύβιον, ἄνδρα Πέρσῃ, προσδόκιμον ἐς
τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα
ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν
Ἰωνίην, ὀπωσαλθύμους σφέας. Ἴωνες δὲ
ἐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦσαν πολ-
λῷ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν
Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ Φοινίκων ἐκ
τῆς Κιλικίης, ἧσαν δὲ ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα
πεζῇ. τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες παρέπλωον
τὴν ἄκρην, ἣ καλέονται κληῖδες τῆς Κύ-
πρου. Τούτου δὲ τούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες
"τοὺς Ἰώνων τοὺς στρατηγούς, Ἄνδρες Ἴωνες, ἄρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι,

tibi sit quippiam sive multum sive parum moleſtiæ allaturæ? Quid mihi quærens iſta facerem? aut cujus rei indigens? cui omnia adſunt quæ tibi? quem tu omnium conſiliorum tuorum communione dignaris? Quod ſi iſtud quod ais egit procurator meus, ſic habeto, id eum feciſſe ſuo conſilio. 1 Principio rationem iſtam non admitto, Mileſios ac meum procuratorem quippiam rerum novarum feciſſe adverſus ſtatum tuum: ſiquid tamen hujuſmodi faciunt, & tu id quod eſt auditi, rex, intellige quid rei egeris quod me à mari ablegandum putaſti. nam Iones id agere aggreſſi ſunt poſtquam ego ex ipſorum conſpectu ſum amotus, cujus aggrediendi jam pridem libidine tenebantur: quod ſi ego in Ionia fuiſſem, nulla profecto ſe civitas commoviſſet. Proinde nunc propere dimitte me ut in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrum reſtituturus, & hunc Mileti procuratorem, harum rerum machinatorem, in tuam poteſtatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui ſententia confecero juro per deos regios me non prius exuturum hanc veſtem, qua indutus in Ioniam deſcendam, quam Sardiniam inſulam maximam tibi tributariam reddam. Hæc CVII
Hiſtiæus fallendi gratia dicebat. quibus perſuaſus, Darius hominem dimiſit, præcipiens ut poſteaquam ea quæ ſpoponderat præſtitiſſet, ad ſe Suſa reverteretur. Dum nuncius de Sardibus ad regem ve- CVIII
nit, Dariuſque illam rem arcu fecit, & Hiſtiæum eſt alloquutus, Hiſtiæuſque ab eo dimiſſus ad mare ſe contulit, hoc interea omni tempore hæc geſta ſunt: Oneſilo Salaminio Amathuſios obſidenti nuncius affertur, 2 Artybium virum inter Perſas eximium cum magna vi Perſarum curſum tenere in Cyprum. Quo accepto, Oneſilus legatos paſſim in Ioniam dimittit ad Iones evocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna claſſe ad eum ſe contulerunt. Et quum Cyprum tenuiſſent, Perſæ navibus è Cilicia trajecerunt, terreſtrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus claſſe circumeuntibus promontorium quæ Claves Cypri vocantur. His CIX
ea facientibus, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus

---

1 Sed ego prorſus fidem his verbis abrogo, Mileſ. 2 Artybium Perſam cum numeroſa manu Perſica, Cyprum adventare. *Ad verbum*, Expecturi in Cyprum. *Ille ſi, Ejus in Cyprum adventum expectari. Valla autem hic προσδόκιμον cum δόκιμον confudit.*

cum

cum utris dimicare velitis, cum Persis cum an Phoenicibus. Si terra mavultis cum Persis acie confligere, jam tempus est è navibus egrediendi, & in acie standi, ut nos vestras ingressi navas, cum Phoenicibus dimicemus: sin cum Phoenicibus fortunam tentare mavultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, ut quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicentur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ concilium nos misit ad mare tutandum, non ad naves tradendas, quo ipsi cum Persis in terra confligeremus. 1 Itaque ubicunque quidem collocabimur, ut operam navemus enitemur: vos vero debetis, qualia ab imperantibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc
CX Iones responderunt. Post hæc Persis in campum Salaminium tendentibus, Cyprii reges adversus alios hostes constituerunt alios Cyprios: adversus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliensium. Adversus Artybium Persarum
CXI ducem Onesilus ultro constitit. Insidebat Artybius equo in armatum erigere se docto. Quid audiens Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sane quam peritus rei bellicæ, & alioqui 2 solertiæ plenus) Audio, inquit Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore 3 eum in quem agitur, perficere: proinde tu propere inita ratione dicito utrum malis observare, equumne ne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem servus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & utrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaveris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ad ducem oportere cum rege ac duce certare, sive enim talem occidas, decori tibi fore: sive (quod secundum est) à tali occidaris, (quod absit) dimidium mali esse. nos vero famulos cum famulis hostium debere confligere. Nam quod ad equum attinet, non est causa cur ejus artificium extimescas. recipio enim tibi eum posthac adversus
CXII neminem se erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terrestres navalesque: & classe quidem Iones eo die strenue pugnantes superavere Phoenices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem

ὁκοτέροισι βέλεαι πρόσφορος, Πέρσῃσι, ἢ Φοινιξί. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βέλεαι ταχθέντες Περσέων ἀμφιστεᾶσι, ὥρη ἀν εἶη ὑμέων ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν, παρατασσομένους πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοινιξὶ ἀντιτεχνεωμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βέλεαι ἀμφιστεᾶσι, πειρᾶσθαι χρεὼν ἔζι ὑμέας, ἐκοῖοί κ' ἂν δὴ τυγχάνωμεν ἐόντες, ὅκως τὸ καθ' ἡμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλακασυνέας τοῦ θαλάσσεω, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τοὺς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νυν ὅκως ἐπιτηδήμεν, ταύτῃ παρησόμεθα χρηστοὶ φανέες· ὑμέας δὲ χρεὼν ἔζι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάθετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἀνδρεῖοι ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τούτοισι ἀμείψαντο. Μετὰ δὲ, ἡνίκα τὸν ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέτασσον οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους πρὸς τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολεξάντες τὸ ἄριστον, ἀντέτασσον Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐπετάχθη ἀντιτάσσεσθαι Ὀνησιλόῳ. Ἦλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεινὸν δαλμόν ποτε ὁπλίτῃσι ἀντιτασσόμενος ὀρθόν. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ὡς γὰρ οἱ κατάσκοποι ἐδόκεον, καὶ τὰ πολέμια κάρτα δοκιμος, καὶ ἄλλως λήμματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον, Πειθήσομαί σοι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἐπάμυνον ὀρθὸν, καὶ ποσὶ καὶ σώματι καταργάζεσθαι πρὸς τὸ ἂν προσενέχθῃ· σὺ δὲ ὧν βουλεύσομαι, αὐτίκα εἶπε ὁ κήρυκα βέλεσι φυλάξαι πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτυβίου. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὁπλίτης αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, ἑτοῖμος μὲν ἐγὼ εἰμὶ ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτέων, ὃ πάντως τὸ ἂν δοκιτάσσῃς σύ. ὡς μὲν τοι ἐμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστατον, φράσω. βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φημὶ βασιλέι τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι. ὦ τε γὰρ καλὸς ἀνδρὶ στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεται. καὶ δεύτερα, ὦ τε ἐκεῖνος (τὸ μὴ θρασὺ) ἐὼν ἀξιόχρεως καὶ ἀπιθανεῖν, ἡμίσεα σημαφορῆ. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑκάστοισι τῶν ὑπηρετῶν προσφέρεσθαι, καὶ πρὸς ἵππον, σὺ τοὺς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς. ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στῆσαι στρατίον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε τῷ στρατοπέδῳ πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι ἐγένοντο, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ,

1 Nos itaque ubi collocati fuerimus, ut oper. *vel*, In munere quod nobis injunctum est. 2 Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήμαος *quàm* λήμματος. 3 Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάζεσθαι.

ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὡς περισφέρετο περὶ τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ὅτι τὸ ἵππον κατήμβατος ὁ Ὀνησίλου, κατ' ξυνεδήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει περισφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ὅτι τὸν Ὀνησίλου ἀσπίδα, σιθαύτα ὁ Καρδρεπάνου πλήξας, ἀπαράσσει τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῷ Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτῷ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ κατὰ τῷ ἄλλων Σπεσίνωρ, τύραννος Κυπρίου, ἐὼν Κυπρίοισι, περιδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν ὡυτοῦ οὐ μικρήν. οἱ δὲ Κυπρίοισι ὅτι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. περιδόντων δὲ τοῦτον Κυπρίων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμήια ἅρματα ταὐτὰ τοῖσι Κυπρίοισι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, καταπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοί, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὃς στρατηγέων Κυπρίων ἀπέστασιν ἐπρήξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σολων ὁ Ἀθηναῖος ἀπεκόμισε ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μέν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπῳλόρκησε, ἀπταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἀνόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα. καὶ μιν ἀπεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἔσης ἤδη κοίλης, ἔσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γνωμένου τοιούτου, ἐχρεώντο δὲ ταύτῃσι οἱ Ἀμαθούσιοι, μαντεύσασθαι, ἢ μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον σωίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα· καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκεομένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτῃσι δὲ Γόργῳ τῷ περτέρῳ βασιλέϊ τὸν Σαλαμινίους ἐξεδίδοντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέχε χρόνον ὀκτωκαιδέκατον πολιορκεομένη Σόλοι, ἐς τὸ περιξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι ἐγένοντο, αὖτις ὑπὸ νέης κατεδεδάμασθε· Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γωβρύης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἔχοντες καὶ ὅτοι Δαρείου θυγατέρας ὀκτωκαίδεκα τὰς ἐς Σάρδις στρατώσαμένους Ἴωνας, καὶ ἐσαράξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸν ἀγχοῦ τῶν Περκώσιον, διελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυείσης μὲν στρατόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ

ubi concurſum eſt, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Ubi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilum invectus eſt, Oneſilus (uti convenerat cum ſatellite) ipſe invadentem Artybium ferit, ejus ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos jactantis, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarum imperator illic una cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argivorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horum acie in fugam verſa, cum alii multi occubuere, tum vero Oneſilus Cherſis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Ariſtocyprus Philocypri filius, ejus, inquam, Philocypri quem Solon Athenienſis Cyprum profectus inter tyrannos maxime verſibus celebravit. Oneſili caput Amathuſii, quoniam ipſos obſederat, exciſum in oppidum retulerunt, ac ſupra portas ſuſpenderunt, Quod ſuſpenſum quum jam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen favo reſerſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt ut depoſitum caput humarent, Oneſiloque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam uſque memoriam faciebant. Ione, & alii qui ad Cyprum pugna navali dimicaverant, ubi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorum urbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturaverunt. Civitatum autem Cypriarum diutiſſime obſidionem Soli pertulit, ſed eam Perſæ quinto menſæ quam obſidere cœperunt, circum ſuffoſſo muro expugnaverunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſervitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeeſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Ione qui adverſus Sardis expeditionem fecerant, poſtquam in naves repulerunt prœlio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarant. Dauriſes quidem converſus ad urbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanum, cepit Abydum & Percotem, Lampſacum & Pæſon

CXIII CXIV CXV CXVI CXVII

τῶν Περκώσιον,

Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. ¶ Cui à Pæſo ad urbem Parion contendenti nuncius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur converſo itinere ex Helleſponto adverſus
CXVIII Cariam copias duxit. Sed antequam perveniret, de ejus adventu certiores facti Carii, ad columnas quæ Albæ dicuntur, conveniunt, atque ad amnem Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrum. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo judicio, à 1 Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyenſi, qui Syenneſis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat. Ab hoc ſententia dicebatur ut tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habentes, ita demum cum hoſte congrederentur, ut ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur 2 meliores quam natura eſſent. Verum hæc ſententia non pervicit, ſed illa, ut Perſis potius à tergo Mæander eſſet, ut ſi Perſæ fugam facientes evaderent, tamen in flumen incidenCXIX dentes abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent Perſæ, ac Mæandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prœlium conſeruere cum Perſis acre a que diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertunt. Quo in prœlio, Perſarum cecidere duo millia. Carum decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Jovis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Solum autem ex iis quos novimus, Cares ſunt qui Jovi militari hoſtias offerant. Huc Cares quum ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, utrum ſese Perſis dedere, an Aſiam penitus relinCXX quere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum invadentibus Perſis concurrunt: & quum diutius quam prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorum præCXXI cipue. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis 3 repugnaverunt. Audientes enim urbes ſuas invaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocaverunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in
CXXII modum interiere hi Perſæ. Hymees autem

Παισόν. ταύτας μὲ ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης αἵρεε. ἀπὸ δ' Πυσσῦ ἐλαυνόντι οἱ ὅτι Γάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, τὰς Κάρας τοῦτο Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὧν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κάρες συνελέγοντο ὅτι λοιπὰς τε ἦλας καλεομένας, καὶ πόταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ὑδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ σφέων Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τότε τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε. διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κάρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν πόταμὸν, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κάρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ἡμύοιατο ἐπ' ἀμείνονες τῆς φύσεος· αὐτὴ μὲν ναὶ ἐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γένεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα μὴ φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς ἐκ ἀπορησήσουσι ἐς τὸν πόταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δὲ, παρεόντων, καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ὅτι τῷ Μαρσύῃ πόταμῷ συνέβαλλόντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κάρες, καὶ μαχέσαντο ἰσχυρῶς, καὶ ὅτι χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐνώθησαν ἅμα πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους. Καρῶν δὲ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κάρες εἰσὶ οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες ὦν ὅτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὴν παράταξιν τῆς Ἀσίης, ἄμεινον πρήξουσι. Βουλομένοισι δὲ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κάρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτὶς πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ δὴ σφι τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι δὴ πλέον ἢ πρότερον, ἐνώθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν. Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κάρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατιὴ εὐθυέως ὁρμέοιτο οἱ Πέρσαι ὅτι τὰς πόλιας σφέων, ἐλογίσαντο τὸ ὅτι Δάσκυλον· ἐς τὸ ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανόλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. ὅτοι μὲν νυν τῶν Περσέων ὅτω διεφθάρησαν. Ὑμέης δὲ

1 Pixodaro 2 Fortiores, *vel*, magis ſtrenui 3 *Pro*, Pugnam inſtaurarunt. *vel*, Denuo pugnarunt.

καὶ αὐ-

τῶν πάντων πολλῶν,

ἐν Πιδάσῳ

Σισιφάκης.

Μύρσος

χὴ αὐτὸς ἐὼν τῷ ὑπὸ δαρείου ἀξάνταν τὲς ἐς Σάρδις στρατοσαμψύος Ἰώνων, στρατιὴν Θ. ἐς τὴν Προποντίδα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἑξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυσίην, καὶ στρατεύεσθαι ὀπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦλε τὸν στρατόν· χὴ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἶλε δὲ Γέργιθας τὲς ὑπολειφθέντας τῷ ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νόσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. ὧδε μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, χὴ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάχθησαν ὀπὶ τὴν Ἰωνίην, χὴ τὴν περιοικέα Αἰολίδα στρατεύεως. Ἰωνίης μὲν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, λῶν γε δὴ (ὡς διέδεξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν ἐκ ἄκρος, ὃς παρεξαν τὴν Ἰωνίην, χὴ ἐπικρασεμψ. πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα· πρὸς δέ οἱ χὴ ἀδυνατα" ἐφαίνετο βασιλέα Δαρεῖον ὑποβαλέεως. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τὲς συνασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη χρησφύγετόν τι ὑπάρχειν ἕτι), λῶν ἄρα ἐξαναστέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδῶ ἐκ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀπικόμενος, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἴσιος ἐτείχεε ὑπὸ Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπιρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, γνώμην μὲν ἐς ἀδετέρω στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ ἔτι τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, λῶν ἐκπεσὼν ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντας ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη λῶν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ὀνήτρεπε Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ παρὰ λαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· χὴ ἔσχε τὸν χῶρον ἐπ' λῶν ἐσάλπη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, χὴ ὁ στρατὸς αὐτῶ πολιν παρεκατημ Θ., χὴ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσωσδν ἐξιέναι.

qui & ipſe erat ex inſequentibus Iones qui adverſus Sardis militaverant) ad Propontidem converſus cepit Cion Myſiam. Hac expugnata, audiens Dauriſcum relicto Helleſponto tendere adverſus Cariam, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitum, cepitque Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas 1 qui à priſcis Teucris relicti fuerant. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem CXXIII Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, adverſus Ioniam confinemque Æolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æolia vero Cumam. Quibus oppidis captis Ariſtagoras Mileſius, ubi hoc accepit, non CXXIV erat compos mentis, ut qui perturbaſſet Ioniam, & magna negocia confudiſſet. Itaque cernens hæc, ubi conſtitit ei rem effici non poſſe, nec Darium rege ſuperari, de fugiendo deliberabat, convocatiſque ſuæ factionis hominibus, 2 conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerentur, in ſeptentrionalia loca aliqua profugere, ducentes coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verum Hecatæus He- CXXV geſandri filius, 3 vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto ejicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cujus ſententia præci- CXXVI pue erat abeundi in Myrcinum, demandata 4 Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionemque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum urbem obſidet, tam ipſe quam ejus exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

ἐφάνη

1 Qui ex priſcis T. rel. fuerant, *vel, remanſerant.* 2 *Cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi forte Mileto expellerentur. anne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *ubi autem Valla ſua illa ſeptentrionalia loca invenerit non video, niſi ex ὑπάρχον fecerit ὑπάρκτιον.* 3 Hiſtoricus, 4 *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, ut Miletus viri illius ſit nomen, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagoræ.*

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
Liber sextus, qui inscribitur
ERATO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ Ε΄ΚΤΗ,
ὑπογεαφομένη
ΕΡΑΤΩ΄.

I ARISTAGORAS quidem Ionicæ rebellionis author ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus, 1 à Dario commeatum adeptus, Sardis venit. eo quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimo mirari quod actum esset, tanquam ejus rei prorsus ignarus, 2 Artaphernes, qui eum fuisse artificem comperisset, id ipsum intuens, inquit, Histiæe, sic res hæc se habet, Hunc calceum tu quidem consuisti, II Aristagoras autem sibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, 3 regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit primas partes Ionici belli adversus Darium gerendi. Is quum in Chium transmisisset, à Chiis in vincula conjectus est, 4 exploratum habentibus eum à Dario illuc isse ad res novas moliendas: sed ubi omnem cognovere rationem, quod regi hostis esset hominem solverunt. III Ibi interrogatus Histiæus ab Ionibus cur ita prompte Aristagoræ ut à rege deficeret 5 delegasset, & tanta clade Iones affecisset, 6 non dixit causam penes illos merito fuisse, sed regem Darium constituisse, Phœnices è sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicem, & hac causa literas ea de re se misisse. *Quibus verbis*, 7 quum nihil omnino rex constituisset, ipse Iones terrefaciebat. IV Post hæc ad Persas qui Sardibus erant,

Ἀ'ΡΙΣΤΑΓΟ'ΡΗΣ μὲν ὦν Ἰωνίλω ἀποσήσας, ὥστε πλουτᾷ. Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος μεμεπτμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, τί ποτὲ ἄρα τοιοῦτον δοκέει Ἴωνας ἀπεστάναι. ὁ δὲ ὡς εἰδέναι ἔφη, ἐθωυμάζε τε τὸ γεγονός, ὡς οὐδὲν δοκέοντα τῶν παρεόντων πρηγμάτων ὑπεστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸ ἀτρεκέα τῆς ἀποστάσιος, Οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει· τὰ ταῦτα τὸ πρήγματα· τόδε τὸ ὑποδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸ ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δέ, δείσας ὡς σωτέοντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸ πρώτιον ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ὑπὸ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξαπατήσων· ὃς Σαρδοῦ νῆσον τὸ μέγιστον ὑποδεξάμενος κατεργάσατο, ὑπέστρωσε δὲ τὸν Ἰώνων τὸ ἡγεμονίῃ τῇ πρὸς Δαρεῖον πολέμῳ. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέδητο ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτὸν ἐκ Δαρείου. μαθόντες δὲ μύστοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιον εἴη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενον ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατὰ περὶ μὲν ὧν τὸν ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος. τῷ μὲν ἡγεομένῳ αὐτοῖσι αἰτίῳ οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ὑπεστείλατο. οὐδέ τι πάντως ταῦτα βασιλεὺς βουλευσαμένου, ἐδεήθη τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δὶ ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἔθεσι Περσέων

1 A Dario dimissus, 2 Artaphernes illum astute respondere videns, dixit, ut qui veram defectionis causam compertam haberet. 3 Rege Dario decepto, in cujus potest. quum Sard. inf. max. se redacturum esset pollicitus, subiit pr. 4 Judicantibus. *vel*, *Existimantibus.* 5 Per literas, *vel per nuncios* suasisset, *aut imperasset.* 6 Veram causam illis minime exposuit, 7 Quum rex hæc *facere* minime deliberasset,

ἔπεμπε

ἔπεμπε βιβλία, ὡς περιελεχθησομένων αὐτῷ ἀπιστίων. ὁ δὲ Ἑρμιππος πρὸς τὰς μὲ ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ διεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲ πρὸς τοῦ Ἰσιαίου, δῆναι φέροντα τοιάδε ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ πρὸς τῆς Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰσιαίῳ, ἐωυτῷ δῆναι. τουτέων δὲ γνωμένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἀνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδις μὲ δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἰσιαῖον δὲ, ταύτης ἀπασφαλείσης τῆς ἐλπίδος, Χίοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰσιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες τὸν Ἀρισταγόρεω, ἐδαμῶς πρόθυμοι ἦσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὸν χῶρον, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἔβησε βὴν ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἰσιαῖος ἐς τὸν Μίλητον) τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπό τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲ δὴ 212
ὡς ἅπασος ἐκ τῆς ἐωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἐωυτῷ δῆναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δῆναί οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἰσιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλώσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἰσιαίῳ ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι. Ἰσιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίευν ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὐτίκα ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἐν στόμασι προσδόκιμος. συστάντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν πτερύγεσι στησάμενοι, ἤλαυνον ὅπη τὸν Μίλητον, πάντα πολίσματα τὰ ἐλάσσονα ποιησάμενοι. τῷ δὲ ναυτικῷ Φοίνικες μὲν ἔσαν προθυμότατοι, σωιζόμενοι δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπη τὸν Μίλητον καὶ τὰ ἄλλα Ἰωνίδα ἐστρατόδυντο. Ἴωνες δὲ, πυθόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον πρόβουλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ἐκ τείχεος· ὡς δυνατῶν ῥύεσθαι αὐτὸς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληρῶν, ὑπολειπομένους μηδεμίλλῳ τῶν νεῶν. πληρώσαντάς δὲ, συλλέγεσθαι τὸν ταχίστην ἐς Λάδην, περιναυμαχήσοντας Μιλήτῳ. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὅπη τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὸν Αἰολίδα γῆν νέμονται.

literas dat, tanquan ſecum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuncium quendam Hermippum Atarniteum. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, ſed Artaphernι. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum & eas reddere quibus Hiſtiæus mittebat, & quæ viciſſim à Perſis ad Hiſtiæum reſponderentur, ſibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de multis Perſarum ſupplicium ſumpſit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Hiſtiæus autem hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, utpote guſtata libertate. 1 Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Ita rejectus à patria ſua, rurſus ſe recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas ſibi naves inducere non poterat, trajecit Mitylenen: 2 Lesbiiſque ut ſibi traderent naves perſuaſis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigavit. Ibique ſubſidens, navigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui ſe paratos obſequi ſibi aſſentiebantur. ¶ Hiſtiæo & Mitylenæis hæc VI agentibus, adverſus ipſam Miletum ingens exercitus hoſtium claſſiarius pariter & terreſtris 3 in expedito erat. Duces enim Perſarum coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices, cum quibus militabant & Cyprii recens ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. Hos ad- VII verſus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepiſſent Iones, miſerunt ſuos quique primores ad commune Græciæ conſilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, viſum nullas debere terreſtres copias adverſus Perſas contrahi, 4 ſed Mileſios mœnia per ſeipſos pro viribus tutari, cæteros claſſem inſtruere nulla navi prætermiſſa: inſtructaque claſſe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletum pugna navali decernere. Lada autem, parva quædam eſt inſula, urbi Mileſiorum objacens. Poſt hæc impletis VIII navibus Iones prælto fuerunt, comitantibus Æolibus 5 qui incolunt Lesbum:

1 Atque adeo Hiſtiæus ſub n. 2 Quumque Lesbiis ut ſibi naves darent perſuaſiſſet. hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium navigarunt. Ibique ſubſidentes navigia q. e. P. pr. intercipiebant, præterquam eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. 3 Expectabatur. 4 Sed è mœnibus Mileſios hoſtium impetum pro viribus propulſare: claſſem autem inſtruere &c. 5 Quicunque agrum Æolicum incolunt.

atque

atque ita aciem instruxerunt : Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta navibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum navibus : Miusii cum tribus navibus. His contigui Teii, decem & septem cum navibus : Chii cum centum. Ultra hos locati erant Erythræi & Phocenses : Erythræi quidem, cum octo navibus, Phocenses vero cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cum navibus septuaginta. Ultimo in loco erant Samii cum sexaginta navibus, tenentes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecentæ sexaginta tres
IX triremes. Tot fuere Ionicæ naves. Barbaræ vero, numero sexcentæ. Quæ ubi & ipsæ in agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum, audita multitudine navium jamdudum extimuerunt ne illos superare, neve Miletum, nisi mari potiti essent, capere non possent, simulque ob id apud Darium adirent periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrannis, qui ab Aristagora Miletio dejecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc adversus Miletum militabant, horum quicunque aderant convocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [1] qui vestrûm de domo regia benemeritus est, nunc appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos, quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel privatas ædes incensum iri, nihil violentius quam antea passuros : sinminus illa facere sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite eventura, quæ certe evenient : ipsos prœlio victos in servitutem rapiendos, liberos eorum à no-
X bis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutus Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctem ad suos quisque populares denunciatum miserunt. Iones ad quos ii nuncii pervenerunt, contemnere hæc, nec animum ad proditionem faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denunciari existimantes. Hoc, simulatque Miletum Persæ applicuere, gestum est.
XI ¶ Mox quum ad Ladam Iones coacti essent, conciliaque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerentur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est,

ἐτάσσοντο ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ εἶχον νέες ἀυτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τετέων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ, καὶ " Μυήσιοι τρισὶ νηυσί· " Μυησίων δὲ Τήϊοι εἶχον ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἶχον Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἑτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχον Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταίοις δὲ ἑτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τετέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τε ἑκατὸν τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπέκοντο πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταῤῥώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ ἦσαν τοὺς ἀξιοναυμάχους καὶ ὕστερον ἐπιβαλέσθαι, καὶ ὅτεω ἔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἦσι ἑλεῖν, μὴ ἐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσασι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα δοκέοντες, συλλέξαντες τοὺς Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ τότε Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τὸ ἀρχαῖον, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατεύομενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τετέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, "Ἄνδρες "Ιωνες, νῦν τις ὑμέων εὐποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· " τοὺς γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολίτας " πειρᾶται ἀποσπάσας ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμ- " μαχικοῦ· περιέχομενοι δὲ ἐπαγγείλασθε " τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄμαχοι ἐόντες ἀπόστασιν, καὶ σφι ἔστε τὰ ἱρὰ ἔστε τὰ ἴδια " ἐμπρήσεται· ἢν δὲ βαιότερον ἔξουσι ἐόντες, ἢ " πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν μὴ ποιή- " σουσι, οἱ δὲ πάντας ἅμα μάχης ἐλεύσονται, " τάδε σφι λέγετε ἐπιρρεάζοντες, τάπερ " σφέας κατέξει, ὡς ἐνωθέντες τῇ μάχῃ, " ἐλευθεροδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖ- " δας εὐνομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους " ἀνασωσάμενοι ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην " ἄλλοισι νεμήσομεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ "Ιωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσί τε ἕκαστοι ἐδόκεον μένοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας, ἐξαγγέλλειν. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνετο ἀγορή. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο ἐν δὴ καὶ ὁ Φωκαιδυσστρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε,

Μυήσιοι. Μυησίων

213

1 Nunc extent alicujus vestrûm in regiam domum beneficia.

"Ἐπὶ ξυρῇ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ
"πρήγματα, Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλεύθεροι
"εἶναι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτῃσι.
"νῦν ὦν ὑμέες, ἵνα μὴ βούλησθε ταλαιπωρίας
"ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὴ πόνου ὑμῖν
"ἔσται, οἷοί τε ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς
"ἐναντίους, ἢ ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
"καὶ ἀταξίῃ παραχρήσεσθε, ἐδεμίλιον ὑμέων
"ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ
"βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί- 10
"θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε. καὶ
"ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
"κομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμ-
"μίσγοντας, πολλὸν ἐλάσσω σφέας. Ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς
τῷ Διονυσίῳ· ὁ δὲ, ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέ-
ρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο,
διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλη-
λέων καὶ τὰς ἐπιβάτας ὁπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς
ἡμέρης τὰς νέας εἶχε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖ- 20
χέ τε τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι
μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπυ-
έεσθαι τὸ κελευόμενον. τῇ δὲ ὀγδοῇ ταύτῃσι, οἱ
Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων,
πτερυμνοί τε καὶ παραιπωρίῃσί τε καὶ πελίῳ,
ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων
παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτι-
νες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ
τοῦ νόου, ἀνδρὶ φωκαΐ ἀλαζόνι, παρεχο- 30
μένῳ νέας τρεῖς, ἐπιτρέψαντες ἡμέας ἑωυ-
τοὺς ἔχμεν; ὁ δὲ, παραλαβὼν ἡμέας, λυ-
μαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ
μὲν ἡμέων ἐς νόσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ
ὀπίδεξοι τοῦτο τοῦτο πείσεσθαι. πρό τε τού-
των τῶν κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὁτιοῦν
ἄλλο παθεῖν ἔστι, καὶ τι μέλλουσαν δουλιώσυ-
σομένην, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
συμφορῇ. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα
αὐτῷ. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα
πείθεσθαι ἔδοξε ἅπασι, ἀλλ' οἷα φρενοβλα-
δέσι τε πεπαρωμένοισι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκηπτομένοις
τε καὶ ἐσβαίνειν ἐκ ἐνδελεχέως ἐς τὰς νέας, ἐδ'
ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινό-
μενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ φρουροὶ τῶν Σαμίων,
ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος,
κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης,
κελεύοντα τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων
ἐπιλιπεῖν τὸν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμι-
οι ὦν, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἑωυτοὺς ἀταξίην πολ-
λὴν ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα
δὲ καὶ ἐφαίνετο σφι ἐπὶ "ἀδυνάτου τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑποβαλέεσθαι, εὖ τε ἐπι-
στάμενοι ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑποβαλοίατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται
πεντακαπλάσιον. προφάσιος δὲ ὧν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας ἐς
βαλομένους ἐπὶ χρηστὰ, ἐν μέρεϊ ἐποιεῦντο ἀθυμοποιῆσαι τά τε ἱερὰ τὰ σφέτερα
καὶ τὰ ἵδρυμα. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτευ τοὺς λόγους "ἐδέκετο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος

Quoniam in ſummo ancipiti res noſtræ ſunt, viri Iones, ut aut liberi ſimus aut ſervi, & quidem tanquam fugitivi, ſi vultis devitare calamitates, ſubeundus eſt vobis impræſentiarum labor: ita ſuperatis hoſtibus liberi eſſe poteritis: ſin autem ignavi fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam veſtri ſpem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed aſſentiamini mihi, & voſipſos mihi permittite, & ego, diis & æquo juvantibus recipio vobis aut non concurſuros hoſtes, aut ſi concurrent, multo inferiores futuros. His auditis, Iones ſeſe Dionyſio permiſere. Ille claſſem aſſidue in cornua producens, ut remiges exerceret, ſubinde loca inter navigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos eſſe, & reliquum diei naves in ancoris ſtare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad ſeptimum uſque diem obtemperantibus atque imperata facientibus. Poſt eum diem Iones, utpote talium laborum inſueti, tum defatigatione, tum ſole afflictati, inter ſe dixere, Quo nos deorum offenſo iſta patimur? qui deſipientes ac mente capti viro Phocenſi ſuperbo tres naves habenti, omnino nos permiſimus, eumque toleramus? quos ille ſumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorum multi in morbum inciderunt, multi idem paſſuri videntur. quibus ſatius eſt quidvis aliud quam hæc mala pati, atque adeo ſervitutem, [1] ſiqua futura eſt, expectare, quam præſenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter ſe loquutis, mox deinde nemo illi parere velle, ſed tentoriis more militari in inſula defixis, frui umbraculis, ac nolle naves ingredi, neque ad munia ſua redire. Id animadvertentes Samiorum duces, & magnam Ionum confuſionem, putaverunt ſibi admittendam orationem Perſarum, quam per nuncium aperuerat Æaces Syloſontis filius, rogans ut à ſociis deficerent, quum præſertim non fieri poſſe videretur ut regis potentiam ſuperarent, ac probe ſcirent, ſi præſentem Darii claſſem ſuperaſſent, aliam quincuplo majorem adfuturam. Nacti igitur occaſionem, ubi primum viderunt Iones negantes ſe in officio futuros, lucrifaciendam putaverunt ſuorum ſacrorum atque privatorum conſervationem. Æaces autem, cujus orationem admiſere Samii, filius Syloſontis

XII

XIII

"ἀδύνατα

"ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, παῖς

1 Quantacunque futura eſt,

Æacis

Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Ariſtagora Mileſio exutus principatu, quem-
XIV admodum alii Ioniæ tyranni. Itaque poſteaquam Phœnices navigare adverſus Iones cœperunt, Ioneſque & ipſi naves in cornua digeſtas producere, ac propius ventum eſt, prœliumque conſertum, tunc quinam Iones ignavi, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto ſcribere, quia alius in alium rejicit culpam. Dicuntur tamen Samii, quemadmodum cum Æace compoſuerant, ſublatis velis ex acie exceſſiſſe, Samumque abiiſſe, præter decem naves, quarum trierarchi permanſerunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes eſſe ſuis ducibus. Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donavit ut ipſorum nomina à majoribus repetita, tanquam egregiorum virorum in lapide ſcriberentur: extatque is lapis adhuc in foro. Lesbii videntes Samios qui juxta erant fugam capeſſere, idem fecere quod Samii.
XV [1] Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perſtitere, Chii præcipue circumventi ſunt, & quia nolebant perfide agere, edita egregia opera oppreſſi. Qui (ut ſuperius dictum eſt) centum naves quum præberent, ſingulas cum quadrageni propugnatoribus delectorum civium, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores, tamen inique ſe facturos cenſuerunt ſi illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis ſociis diſcurſando dimicaverunt, donec compluribus captis hoſtium navibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum cæteris in
XVI terram ſuam perfugerunt. Quorum vero naves invalidæ erant, qui laceratæ, iis Chii inſequente hoſte ad Mycalem fugientes, impactis terræ navibus ac relictis, per continentem pedeſtre iter fecerunt. Et quum in agrum Epheſium ingreſſi eſſent, ſub noctem ad urbem contenderunt, quum illic à mulieribus ſacra legiferæ Cereris fierent. quos armatos Epheſii ingreſſos agrum ſuum videntes, quum de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe & ad mulieres tendere, univerſi ad vim arcendam procurrerunt, Chioſque interemerunt: & hi quidem hoc caſu occiderunt. Dionyſius autem Phocenſis,
XVII poſteaquam res Ionum acciſas intellexit, captis tribus hoſtium navibus, abiit non jam in agrum Phocenſem, (probe ſciens eum cum cætera Ionia direptum iri)

τῦ Αἰάκ(ο), τύραννο· ὃ ἐὼν Σάμυ, ὑπὸ τῦ Μιλησίυ Ἀρισαγόρεω ἀπεσέρητο τ' ἀρχὴ, καπάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀνταυπῆγον κ' αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας· ὡς δ' κ' ἀγχῦ ἐγίνοντο, κ' συμέμισγον ἀλλήλοισι, τενθεῦτεν ὡκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ καταλιῶνται. λέγονται δ' Σάμιοι οἰθαῦτα, κ' τὰ συγκείμενα πρὸς τ' Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἑῖα, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξι(ο)· ἐς τ' Σάμον, πλὴν ἑνδεκα νεῶν· τουτέων δ' οἱ τριήραρχοι ἔμειναν κ' ἐναυμάχεον, ἀνηκεστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι. καί σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε δι' τῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγράψαι πατρόδην, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γνωμεύσασι· κ' ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. 214
ἐδόμενοι δ' κ' Λέσβιοι τὸν προσηκόντα φόβον, τῶῦτο ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δ' κ' οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δ' ὠφελημενάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ ὠφείφθησαν τριηκόσια Χῖοι (ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ κ' οὐκ ἐνδιαλογιζόμενοι·) οἱ παρείχοντο μ', ὥσπερ κ' πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατόν, κ' ἐπ' ἑκάσης αὐτέων, ἄνδρας πανοπλίην τῶν ἀστῶν λογάδας καὶ βαθυπόρους· ὁρέωντες δ' τὰς πολλὰς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γνώσεσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τ' πολεμίων ἑλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλείστας. Χῖοι μ' δὴ τῆσι λοιπῆσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὠυτὸ ἔρχῦνται. Οὗτοι δ' τῶν Χίων ἀδώματοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, ὅτοι δ' ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὸ Μυκάλλιον. νέας μ' δὴ αὐτῦ ταύτῃ ἐποικέλαντες κατέλιπον, οἱ δ' πεζῇ ἐκομίζοντο δι' τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δ' ἐσέβαλον τὸ Ἐφεσίων κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἐπιπέκατο ἐς αὐτέων, κ' ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτῶν θεσμοφορίων, ἐνδαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, ὅτε προσκηκότες ὅπως εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τὸ στρατὸν ἐς τὸ χῶρον ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδοξάντες ἐπὶ κλῶπας, κ' ἵνα δὴ τὰς γυναῖκας, ὀξέως ἐξεθόρεον παυδημεὶ, κ' ἔκτεινον τοὺς Χίους. ὅτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι περιέπεσον τύχῃσι. Διονύσιος δ' ὁ Φωκαεὺς, ἐπείτε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τ' πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιείται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ,

1 Quin & Ionum bona pars idem faciebat. Inter eos vero qui in pugna perſtiterunt, Chii aſperrime tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullumque laborem detrectarent. Qui (ut ſupra.)

ὁ δ' ἰδέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλὸς δὲ ἀνδραῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλά, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ὑπ' ὕδατός τε καὶ θαλάσσης, καὶ ὑποῤῥύσαντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς περιφέροντες, αἱρέουσι κατ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ οὕτω δὴ ἐξεπίστατο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπίτνειν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον ἡμομμένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος, τὸ σφέτερος, ἐχρήσθη ἔπος τοιόνδε χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τοῦτο μὲν παρεὸν ἐᾶμι· τὸ δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μὲν νῦν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπειὰν καὶ τοῦτο ἡμῶμαι τῷ λόγῳ, τότε μνησθήσομαι. τὸ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι ὑπαρεῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακῶν ὀλοὴν μήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἆθλα δῶρα γενέσθαι·
Σοὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.

Νηῷ δ' ἠμελέῃσι διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατέλαμβανε, ὁπότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ τὸ ἐν διδύμοισι, ὁ νηός τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα διεπεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοικισε ὄπισθε τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἀμπρι πόλι, παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν πρὸς ἐρρέων, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τά περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑψηλὰ ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκπαλαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων, ἐκ ἀπέδοσαν τοῦ ὁμοίου Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλόντος ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξεικώθησαν, ὧδε ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι.

sed ut erat, recta contendit in Phœnicem: ubi navibus onerariis ſpoliatis raptaque ingenti pecunia, in Siciliam navigavit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitavit, in nullum quidem Græcorum, ſed in Carthaginenſes ac Tyrrhenos. At Perſæ, victis pugna navali Ionibus, Miletum à terra atque mari obſederunt, ſuffoſſiſque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam 1 ab arce ceperunt ſexto quàm rebellaverat Ariſtagoras anno, atque diripuerunt: ut defuncta ſit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argivis apud Delphos de civitatis ſuæ ſalute conſulentibus, oraculum promiſcuum redditum eſt, quod in ipſos quidem Argivos tendebat, ſed ex adjectione ad Mileſios. Quod quatenus ad Argivos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Mileſios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Meletè malorum,
Permultis cœna & præſtantia munera fies,
Crinitiſque pedes tua pluribus abluet uxor:
Noſtri erit aſt aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Mileſiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Perſis, qui criniti erant, ſunt cæſi, uxores ac liberi in prædam ceſſerunt, templumque quod erat in geminis, & delubrum, juxta oraculum deflagrarunt. Pecuniarum autem quæ in hoc templo erant, ſæpe alibi mentionem fecimus. Mileſii conſervati à cæde, dehinc Suſa perducti ſunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiens, collocavit in urbe Ampa ad mare quod rubrum vocatur ſita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Mileſium urbi circumjectum atque planitiem ipſi Perſæ obtinuere, montana Caribus Pedaſenſibus poſſidenda dederunt. 2 Hæc Mileſiis à gente Perſarum paſſis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui urbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, univerſi Mileſii qui puberes erant capita deraſerunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim civitatibus (quas novimus) hæ præcipue mutuo hoſpitio jungebantur. At non item Athenienſes,

1 Funditus everterunt 2 Mileſiis autem in hunc modum à Perſis affectis, Sybaritæ qui urbe ſua exacti Laon & Scidron incolebant, gratiam parem non rependerunt. Siquidem Sybari olim à Crotoniatis capta, Mileſii omnes puberes capita raſitare inſtiterunt, ingentemque luctum præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ civitates omnium quas novimus maxime inter ſe hoſpitio conjunctæ fuerunt. Non ſic autem Athenienſes, ut Sybaritæ:——

ſed Mi-

sed Mileti expugnatam se permoleste tulisse cum aliis multis rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymavit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctaverunt. adjecto interdicto nequis postea
XXII ea fabula uteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant. adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut initio secundum pugnam navalem consilio, visum sit, priusquam eo tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, ne manentes & Medis servirent & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi (qui sunt Sicilienses) missis in Ioniam nunciis, solicitabant Iones & Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserunt.
XXIII Quibus in Siciliam tendentibus, jamque appullis Locros epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclæi una cum suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent urbem Siculorum, ut eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quod erat Zanclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse ut Pulchrum litus, ad quod navigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, urbi suæ suppetias ferunt, advocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui postea quam ad illos juvandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam urbis desertori, & fratri ejus Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegavit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publice loquutus fuerat) dato & accepto jurejurando, prodidit, pacta mercede ut 1 dimidium omnis prædæ urbicæ atque captivorum ipse haberet, item omnia quæ in agris essent: quamquam pleroſque Zanclæorum titulo captivorum in vinculis habebat: 2 quorum summos quoſque trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerunt.

Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησε ταραχθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσαν τὸ θέατρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακά, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νῦν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δ' τοῖσι τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν προτέρων ποιηθέν, εὐδαιμόνως ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην ἀντίχα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτήν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τὴν Σικελίης. τούτων δὴ ὦν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐσάλπισαν, σὺν δὲ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφοιβήτες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνηνείκατο ἡμέας· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐβούλοντο [ἐν] Λοκροῖσι τοῖσι ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐλοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ ἔνομα ἦν Σκύθης, ταύτην καθέλοντο, πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, [τότε] ὅσα ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν αὐτοὺς ἔπλεον, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐκπολιορκημένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν ὑπὸ, ἐβοήθεον αὐλῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον. λαβὼν δὲ δὴ σφι στρατὸν σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὴ αὐλοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοηθέων, Σκύθῃ μὲν τὴν μέναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, ξεινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ [ὅρκους] ὅρκον δούς, καὶ δεξάμενος, περέδωκε· μισθὸς δέ οἱ ἐπρήνιος ὧδε ἐκ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ὅπλων καὶ ἀνδρεῶν πόδων τὰ ἡμίσεα [μεταλαβεῖν] λαβεῖν ἦν ἐν τῇ πόλι· τὰ δ' ὅπλα ἦν ἁπάντων, Ἱπποκράτεϊ ταλαντεύειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδρεσποδῶν λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τετρηχοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οἱ μοῦνοι οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα.

——qui quum manifesta alioquin indicia condolescentiæ multifariam eam ob causam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiam de Mileto capta scribente per scenicosque edente quum theatrum ipsum in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquam proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.* 1 Dimidium totius suppellectilis & mancipiorum quæ in urbe essent, ipse hab. 2 Ex quibus Zanclæis trecentos qui primores inter suos erant

Σκύθης ὁ τῶν Ζαγκλαίων μέναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρλιν. ἐκ δὲ ταύτης, παρλῶν ἐς τὴν Ἀσίλιν, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καὶ μιν ὁ Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον ἔϊ ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ Φραόρτεω βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω Φραόρτεω βασιλῆα. ἐς ὃ χρόνῳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην ἀπεβαλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν παρὰ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλῶν τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μέντοι τῶν ἀποσάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, ἔστε ἡ πόλις, ἔστε τὰ ἱερὰ ἐσεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τοὺς μὲν ἐθελοντὶ τῶν πολιητέων αὐτοὶ φάσαν, τοὺς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Ἰσιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τότε Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τοὺς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὅπως ἐπέρσει Βισάλτης Ἀπολλοφάνεος παρὰ Ἀβυδηνῶν· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴ ἐοῦσα προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοιλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τοὺς λοιποὺς Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἰσιαῦς ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεωμένου. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν δύτε ἐν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλει ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι, καὶ δὴ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατόν, δύο μούνους τοὺς ἀπονοστήσαντας ἀπέφηνε, τοὺς δὲ ὀκτὼ τε καὶ ἑνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἁπλαβὼν ἀπέκτεινε· τοῦτο μέν, ἐν τῇ πόλι τῇ αὐτῶν τοῦτον τὸν χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπὸ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων ἓξ μούνους ἀπεφυγε. ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προσέδειξε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ἐπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὅτε δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἰσιαῦς Λεσβίους ἄγων, κεκακωμένων δὴ τῶν Χίων, κατὰ τάχος δυπετέως αὐτέων ἐποιήσατο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰσιαῦς ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. προσηγγέλθη δὲ οἱ Θάσον

Cæterum Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius justissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec natu grandior ac 1 beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Cæterum post navale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices jubentibus Persis Æacem Syloſontis filium tanquam de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam navasset, Samum reduxerunt. Quæ civitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellaverant, ea fuit cujus neque urbs neque templa incenderentur, quod in pugna navali à sociis defeciſſet. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt. ¶ Histiæo autem Milesio dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naves quæ è Ponto cursum tenebant, intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium navigat, & apud locum quendam agri Chii quem vocant Concava regionis, quod ab ejus præsidio non reciperetur, congressus, permultos eorum interfecit: simulque cæteros Chios, utpote ex pugna navali male affectos, subegit, quodam ex eorum oppidulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt eventuræ calamitates vel civitati vel nationi, solent signis prænunciari, etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: unum, quod ex choro centum juvenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante navalem pugnam, vectum supra pueros literas discentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris unus omnino evaserit. hæc eis signa deus præmonstravit. Post hæc excepit pugna navalis, quæ civitatem in genua dejecit. Accessit ad cladem navalis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui 2 Chios jam exhaustos facile ad excidium deduxit. Histiæus autem illinc cum multa Ionum & Æolum copia adversus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum

1 Prædives 2 Chios jam malis confectos facile subegit.

esset

esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam profectos esse, Thasum in expugnatam reliquit, atque in Lesbum trajecit cum omnibus copiis: & illinc, 1 quod copias suas formidabat, trajicit in provinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quam ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine commisso, & ipsum Histiæum vivum cepit, & majorem exercitus ejus partem occi-
XXIX dit. Hunc autem in modum captus est Histiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui ut fugiens capiebatur à quodam Persa, utque ab eodem erat transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse, lingua Per-
XXX sica utens indicavit. Quem opinor, si servatus ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurum, 2 remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat cum, Sardis perductum, in crucem fustulerunt, *tamen truncum*. *nam* caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius objurgatis qui id fecerant, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, jussit Histiæi caput eos elotum atque obvolutum sepelire, tanquam viri de ipso ac de Persis bene meriti. Ita res Histiæi se
XXXI habuerunt. ¶ PERSARUM autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter insulas continenti adjacentes ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum: quarum insularum ut quamque capiebant, 3 everriculabant. Everriculant autem hunc in modum: 4 Viri manum mutuo tangentes, à mari aquilonari ad australe pertranseunt: post hæc omnem insulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continente urbes Iades eadem ratione, præterquam quod non everriculabant homines. neque é-
XXXII nim poterant. Hic autem non falso cessérunt ea quæ duces Persarum minati sunt

ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώσι ἐκ τῆς Μιλήτου ὅτι τ' ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενοι δὲ ταῦτα, θάσσον μὲν ἀπόρητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἀπέγνωτο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ διαμαιεύσας οἱ τῆς στρατιῆς, πόρον ἀλγαίνει ἐς τὴν Ἀταρνέα, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τόν τε ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τῆς Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρηίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς ἐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀπιβάντι συμβαλών, αὐτόν τε Ἱσταῖον ζωγρείῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτῶν τὸν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱσταῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν στωμύλαντο χρόνον ὅτι πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ὅτι τάχιστα ἐπέκειτο τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔρρηγε τῆς ἵππου τοῦτο ἠλύετο, καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱσταῖος ἐλπίζων ἐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος. λέγω δὲ τὴν παρεοῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινα ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος, ὑπ' αὐτοῦ ἔμελλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμανύει ἑωυτόν, ὡς εἴη Ἱσταῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μέν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄγοιτο ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὁ δ' ἔτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδέν, δοκέειν ἐμοί, ἀφικόμενός τ' ἂν αὖτις τὸ αἰτίην νῦν δέ μιν, αὐτίων τε τυτθίων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγών, αὖτις μέγας παρὰ βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ τούτῳ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνέπεμψαν παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαγτιστόμενος τὸς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μὴ οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱσταίου λούσαντες τε καὶ περιείλαντες εὐπρεπῶς ἐκέλευσε θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλου ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν δὴ Ἱσταίου ὕστερα ἔγένετο. Ὁ δὲ ναυπηγὸς στρατὸς ὁ Περσέων, 217
χειμερίσας δὴ Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέστρωσε, αἱρέει εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐνδέκα μὲν αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγίνδυον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῶνδε τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀφάμενος τῇ χειρὶ, ἐκ θαλάσσης τῇ βορείῃ δὴ τῇ νοτίῃ διήκουσι, καὶ ἔστεπτο ἅπασα τῆς νήσου διέρχονται ἐκδηριδύσαντες τοὺς ἀνθρώπους. αἴρεον δὲ καὶ τὰς ἐν ἠπείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὠυτὸ πλὴν οὐκ ἐσαγίνδυον τοὺς ἀνθρώπους· ἐν γὰρ οἷσί τ' ἦσαν Ἐνδεῦτεν Περσέων οἱ στρατηγοὶ ἐκ ἐφύλασσον τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπιπείλησαν

1 Quod ejus copiæ sibi metuerent, 2 Sed Darium culpam ei fuisse remissurum: 3 Tanquam in sagenam includebant. 4 Vir manu viri prehensa. *id est, Prehensis mutuo manibus.*

τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεξάμενοι εὐνούχους τε ποιήσαντες καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀναστήσαντες πρὸς τοῦτο βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. ὕστερον δὲ τοῦτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπέξης τότε ὑπὸ Περσέων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλαστέοντι Θρασύβουλος ὁ Μιλησίων τύραννος, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τῆς Ἑλλησπόντου, αἵρεε πάντα. τὰ γὰρ δὴ πρὸς δέξια αὐτοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τῆς Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὸ τεῖχος τὸ διὰ Θρηϊκίης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, ὀλίγῳ ὑστέρησαν διαπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἰχοῦντο φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα τὴν Θηλυμβρίην πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καταλαμπύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας, τὰ περιοίκεον, καὶ Ἀρτάκην. πρὸς δὲ καὶ ταύτας ἐπὶ μαινῆς, ἔπλεον αὖτις ἐς τὸν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τοὺς ὑπολοίπους τῶν πολίων, ὅσας περιέχοντες οὐ κατέσχεαν· ὑπὸ δὲ Κύζικον ὧδε ἔπλωσαν τὸ ἀρχαῖον. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τῶν Φοινίκων ἔσπλεον τοῦτον, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρει τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλίῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τούτου Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησάμενος τὸν ἀρχαῖον τοῦτον πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, πρόπαππον τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρηϊκες τὸν ἀρχαῖον τῆς Χερσονήσου τοῦτον· ἔστι δὲ οὗτοι οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τὸν βασιλῆα περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκίζειν ἐπάγουσα ὅτι τὸ χωρίον τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπίοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτον ὅτι ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὸν ἱρὸν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤϊσαν. καί σφεας ὡς ὑπὸ οὐδενὸς ἐκαλέετο, ἐκστρατεύονται ἐπ' Ἀθηναίους. ὑπὸ δὲ τούτων νικηθέντες ἐπὶ τὸ πᾶν κέατος Γειραϊκὸν ἀπῳκίσθησαν καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκήϊος τὰ μάλιστα τῶν ἐν τῇ Θρηϊκίῃ Χερρονήσου ταύτην· ἔστι δὲ οὗτος

Ionibus, quum ex adverso castra haberent. nam posteaquam potiti sunt urbibus, formosissimos quosque puerorum seligentes castraverunt, exectis testibus facientes eunuchos: virgines q; forma præstantissimas ad regem transportarunt: & super hæc, urbes cum ipsis templis cremaverunt. Ita tertio Iones sunt in servitutem redacti, primum à Lydis, bis deinceps à Persis. Profectus ab Ionia navalis exercitus, omnia quæ ad lævam sunt in Hellespontum navigantibus subegit. nam quæ sunt ad dexteram, jam subacta erant à Persis per continentem. Hellesponti autem hæc in Europa sunt, Chersonesus, in qua frequentes sunt urbes, & Perinthus, & muri super Thraciam, & Selymbria, & Byzantium. Quorum Byzantii, & qui ulteriori in litore sunt Chalcedonii, ne expectaverunt quidem adventum Phœniciæ classis: sed relictis suis urbibus, in interiora Euxini ponti recesserunt, ibique urbem Mesambriam condiderunt. at Phœnices his urbibus quas commemoravi incensis, ad Præconnesum & Artacen se convertunt. Quibus & ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum revehuntur, eversuri cæteras urbes quas superiore accessu non everterant. nam Cyzicum ab initio ne accesserant quidem, quod ipsi Cyziceni, jam ante adventum hunc classis Phœnicum sub rege erant, quum se OEbari filio Megabyzi qui Dascylii præses erat, dedissent. Cæteras Chersonesi urbes (præter Cardiam) Phœnices subegerunt: Quarum usque ad id tempus tyrannus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Stesagoræ: cujus imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Chersonesum hanc tenebant, quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, ut de bello consulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia responsit ut coloniæ in suam terram deducendæ eum autorem ascisceret qui primus eos templo abeuntes hospitio invitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine invitati, Athenas divertunt. Ea tempestate Athenis omne quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia 1 Tethrippotrophi, 2 ab Æaco & Ægina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, * Ἐν τῇ τῆσι Ἀθηναίοισι τυραννεῦσι ἦρχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος Ἀπήρ· ἐδυνάστευε δὲ καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκήϊος τὰ μάλιστα τῶν ἐν τῇ Θρηϊκίῃ Χερρονήσου ταύτην· ἔστι δὲ οὗτος

XXXIII

XXXIV

XXXV

1 *Vide quod paulo post dicit de palma quam hic quadrigario curriculo reportaverat. ibi enim est ὀλύμπια ἄνυκας τεθρίππῳ, ut hic οἰκίης τεθριπποτρόφου. quod (ut verba sonant) significat, Ex familia quadrijuges equos alente. vel, Equos ad quadrigarium cursum. Ex quo videtur voluisse lectores splendorem opulentiamque domus colligere.*

2 Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita Athenienſis, —— * Eâ tempestate Athenis imperii quidem summa penes Pisistratum erat; dominabatur tamen & Miltiades Cypseli è familia quadrigariâ (h.e.) quæ quadrigas ad Olympicum certamen alebat) longiùs quidem repetita origine, ab Æaco & Ægina oriundus, propiùs verò, Athenienſis, à Philæo Ajacis filio, qui primus ex eâ familiâ Athenienſis factus fuit. Ita hunc locum transtulit Janus Rutgerſ. variar. Lection. l. 1. c. 9.

cujus

cujus author extitit Philæus Æaci filius. Miltiades hic, ut ſedebat in domus ſuæ veſtibulo, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci veſtem gerentes, neque tela, homines inclamavit: accedentibuſque obtulit domicilium & hoſpitum congiarium. Illi in domum excepti & hoſpitaliter accepti, aperuerunt ei oraculum, preceſque addiderunt ut deo obſequeretur. Miltiades ea oratione audita, confeſtim perſuaſus eſt, ut qui pertæſus imperium Piſiſtrati, cuperet illinc emigrare: protinuſque Delphos ſe contulit oraculum conſulturus nunquid faceret quod à Doloncis rogaretur. XXXVI Jubente Pythia, ita Miltiades Cypſeli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportaverat) una cum Doloncis navigavit, aſſumptis Athenienſium voluntariis quibuſque ad expeditionem ineundam: & ubi locum illum tenuit, ab iis qui ſe deduxerant, tyrannus creatus eſt. Is ante omnia Cherſoneſi iſthmum, *id eſt brevem inter duo maria intercapedinem*, ab urbe Cardia ad Pactyam muro præſepſit, ne ab Abſinthiis regionem incurſantibus infeſtari poſſet. ſunt autem iſthmi ſex ac triginta ſtadia. ab hoc autem iſthmo introrſus, omnis Cherſoneſus quadringentorum viginti ſtadiorum eſt longitudinis. XXXVII Miltiades igitur, interſeptis faucibus Cherſoneſi, atque hoc modo Abſinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampſacenis intulit bellum: illi diſpoſitis inſidiis eum vivum cepere. Ea re Cræſus Lydus audita (erat autem Cræſo Miltiades charus) per nuncios Lampſacenis præcepit ut hominem miſſum facerent: alioqui ſe illos in morem pini extirpaturum comminatus eſt. 1 Hac oratione nutantibus Lampſacenis, quid ſibi vellet quod Cræſus minabatur ſe illos in morem pini extirpaturum, vix tandem quidam è majoribus natu intelligens, quid illud eſſet expoſuit, inquiens pinum ex omnibus arboribus ſolam eſſe quæ exciſa nullam ſobolem remittat, ſed prorſus emoriatur. Eapropter veriti Cræſum Lampſaceni, ſolutum Miltiadem remiſerunt. XXXVIII Ita Miltiades ob Cræſum evaſit: qui poſtea ſine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Teſagoræ, Cimonis ſui è matre germani filio. Cui defunctus

Φιλαίῳ τῷ Αἰακίδῃ παῖδες γενομένῳ πρώτῳ ἐν οἰκίῃ. ταύτῃ Ἀθηναῖοι. ἔστι ὁ Μιλτιάδης, καθήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσβώσατο· καί σφι προσελθοῦσι, ἐπυγείλατο καὶ ξεινίην. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαρον πᾶν τὸ μαντήιον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μὴ πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δ' ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δ' ἐσβᾶσα ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιοίη τοῦτο αὐτῷ οἱ Δόλογκοι προσέδεοντο. Κελεύσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, ὅτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλύμπια ἀνηρηκὼς πρότερον τετράρματι τεθρίππῳ, τότε σφᾶς λαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ ζόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἀπὸ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχωσι σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ ἔτι τάδε ἐξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος ἐστὶ πᾶσα δι' ἑξακοσίων ἐόντων καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας δὲ τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τοῖσι λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίῃ. ἐπὶ δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γενόμενος. πυθόμενος δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προσέρρησε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι) τό σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις ποτὲ μαθών τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι * πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανωλέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετέπεμψαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ ἐκφεύγει Κροῖσον. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα ἐκδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτή-

——— quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuiſſet. 1 *Hæc Valla non è ſuo addidit. nam in vulgatis quidem edit. deſunt, in vet. autem codic. leguntur hæc verba, πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος. πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν. qui error ex repetitione ejuſdem verbi ἐκτρίψειν contigit, librarii oculis alterum tranſilientibus.* * Aliter viſum eſt Gellio, ut conſtat ex argumento capitis 3. l. 9. nam reliqua deſiderantur.

ςαντι Χερσονησίταις θύσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιςῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικὸν τε καὶ γυμνικὸν θήσασι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν ἐθέλει ἐγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πόλεμος ἦν τῷ Θ. πρὸς Λαμψακηνούς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄτυχα, πληγέντα τῷ κεφαλῇ πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ἐπιθετερωτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντι δὲ τῷ Στησαγόρεω τοιῷδε τινὶ, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω ὃ τὸν τελευτήσαντα ἀδελφεόν, καταλαμφθέντα τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονησον ἀπεστέλλησι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἱ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐπίστευον εὖ, ὡς οὐ σωφρόνως δὴ ἦν τὸν πατρὸς Κίμωνος αὐτὸν τὸν ἐμὲ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐτέθη. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκον τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ τύραννον· οἱ δὲ Χερσονησίταις πυθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυνατώτατοι πάντοθεν· κρίνων δὲ σφέων ἀπικομένους ὡς συλλελεγμένους, ἐδέησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βοσκῶν δορυφόρους, καὶ γαμέει Ὁλόρου τοῦ Θρηϊκῶν βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμων Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τε κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν δὲ ἔτεϊ τυτέων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, σωζεσάφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους διώκοντας ἐκ τοσαύτης ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον· ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τοῦτο μὲν κατεχόντων. Τότε δὲ πυθανόμενοι εἶ τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας χρημάτων τριήρεας πέντε τῷ παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παρεμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ παρεπέπλωσι τῇσι νήσοισι. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον· τὰς δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατέλαβον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῇ δὲ νέος ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος. ἄρχων Μητίοχος, ἐκ τῆς Ὁλόρου τῆς Θρηϊκίης ἐὼν θυγατρός, ἀλλ' οὐκ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καί μιν

ξῆ καταλαβόντων

cto Cherſonitæ, ut mos eſt, conditori urbis, ſacrificant, certamenque equeſtre ac gymnicum ſtatuto tempore celebrant, in quo nulli Lampſacenorum certa re permittitur. Durante autem cum Lampſacenis bello, contigit ut Steſagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiam percuſſus ſecuri in capite à quodam qui ſe transfugam verbis ſimulabat, ſed re ipſa 1 quam hoſtis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidæ Miltiadem Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non ſane conſcii mortis Cimonis patris ejus: de qua morte alio in libro qualis fuerit commemorabo. Miltiades ut venit in Cherſoneſum, 2 domi ſeſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quum audiſſent Cherſonitæ, undique ex omnibus civitatibus principes congregati ſunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerunt illuc, in vincula conjecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſum obtinuit, 3 conductis auxiliariis: filiamque Olori regis Thraciæ Hegeſipylam duxit uxorem. 4 Quem etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed gravia tunc negocia exceperunt. nam tertio quam hæc geſta ſunt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare venientes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hanc uſque Cherſoneſum proceſſerant. Illis digreſſis eum rurſus Dolonci reduxerat, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinque cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleverat) Athenas navigavit, ſolvens ex urbe Cardia. Quidam per ſinum Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumventus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum evaſit, quintam vero Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eum Phœnices quum

XXXIX XL XLI

219

1 Hoſtis erat, & temerarius. *vel*, & *iræ præcipitis*. *Ad verbum*, *Subjervidus*. 2 *Suſpectus eſt hic locus in vulg. edit. Gr.* & ἐπιτιμέων *eſt potius ulciſcens, quod hic accipiendum fuerit pro ultionem moliens.* 3 Quingentos alens auxiliarios: 4 Huic Cimonis filio Miltiadi, quum nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ majores quam antea contigerunt. tertio enim quam hæc geſta ſunt anno, à Scythis fugatus fuerat. nàm quum Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Cherſoneſum uſque progreſſi eſſent, illis invadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo aufugit, donec poſt Scytharum diſceſſum, eum Dolonci reduxerunt. Hæc inquam tribus ante annis contigerant quam iſti ei evenerunt. Tunc enim quum Phœnices &c. *Lego autem ex vet. cod.* τῶν καλαλαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, ut ſit* κατελάμβανεν ἄλλα τῶν καλαλαβόντων πρ. χαλ. *i.* καλεῖχεν ἄλλα, *eo ſenſu quo poſtea dicit* τῶν τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autem,* ἔφευγε Χερσόνησον, *fortaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quod videlicet cum illis congredi auſus non eſſet. Cui interpretationi quadrat* κατήσσων.

Miltia-

ὅσας ἂν πλείστας δύναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλωτίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῇσι νηυσὶ Θασίους ἐδὲ χεῖρας ἀνταειρομένους, καταστρέψαντο· τοῦτο μὲν, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ἐπ' ἀρχῆσι δέλεος προσεκτήσαντο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ὑπ' ἐκείνῳ ἐγένετο. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ἐπὶ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὸν δὲ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπειρος, κάρτα τρηχέως περιέσσωσε πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων· λέγεται γὰρ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτην ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δὲ, πρὸς τὰς πέτρας ἀραυόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ ὑπὸ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς ὧδε ἔπρηξε. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρῃίκων ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. ἐ μὲν τοι ἐδὲ αὐτοὶ ἀλοσυνὴν διέφυγον πρὸς Περσέων, ἐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, εἰν ἢ σφέας καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε περαιτέρω προβαίνοντι πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως δεδιὼς τὸν Ἄθων. οὗτος μὲν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάχθη ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους ἀναβεβηκότας ἀπὸ τῶν ἀσυγετόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφέας τὸ τεῖχος περιαρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, εἷα ὑπὸ Ἰσιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ περισσῶν ἐνεόντων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγούμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ περίοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων τεσσεράκοντα τάλαντα περιῆε· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δ' ὅμως, ὥστε τεσσεράκοντα Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, περιῆε ἀπό τε τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν μετάλλων ἑπτακόσια, δεκαπλάσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον περιῆλθε, τεσσερακόσια. Εἰδὼς δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα·

quam plurimas poſſet Græcarum civitatum ſubigere. Nam & claſſe Thaſios nec manum ex adverſo levantes ſubegit, & peditatu Macedones, ultra eos qui jam ſervicbant, in ſervitutem redegit. etenim quæ intra Macedones ſunt nationes, jam ſubactæ erant. Hæc claſſis è Thaſo tranſmittens, ac terram legens, ad Acanthum uſque proceſſit: & ex Acantho ſolvens, dum Athon circumvertit, ventus aquilo vehemens atque admodum atrox & intolerandus dicitur in eam ingruiſſe, naviumque pleraſque 1 in Athon propulſas, ad trecentas afflixiſſe, ut ſupra viginti millia hominum interierint: partim quod è feris rapti, partim quod natare neſcirent, partim quod petris allisi, (nam ſæviſſimum circa Athon eſt mare) partim gelu abſumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum eſt. Mardonium autem cum pe- XLV
deſtribus copiis in Macedonia ſtativa habentem Thraces Brygi ſub noctem invaſere, & cum alios multos ex eis occiderunt, tum ipſum Mardonium vulneraverunt. Sed non tamen ſervitutem Perſarum devitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis deceſſit quam illos in ſuam redegit poteſtatem. His ſubactis rurſus reduxit exercitum tum ob eam quam adverſus Brygos in exercitu terreſtri, tum ob majorem quam in claſſe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter geſta rediit in Aſiam, ¶ Inſequenti XLVI
anno Darius ante omnia Thaſios à vicinis inſimulatos tanquam defectionem molientes, miſſo nuncio juſſit diruere muros, & naves in Abdera tranſportare. nam Thaſii, ut qui ab Hiſtiæo Mileſio fuerant obſeſſi, & proventus magnos habebant, 2 pecunia multa utebantur, cum in compingendis navibus longis, tum validioribus muris urbi circumdandis. Erat autem eis proventus ex continenti atque ex metallis. ex foſſitia quidem metallorum aureorum materia, 3 ſeptuaginta talentorum: ex Thaſiis autem metallis minus, ſed tamen ita frequenter, ut ſi Thaſii forent immunes tributorum, fuerint cis in ſummam proventura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipſe quoque inſpexi, XLVII

1 In Athon propuliſſe, & ex navibus quidem trecentas, ex hominibus ſupra viginti millia interiiſſe. Quum enim feris abundantiſſimum ſit hoc mare quod circa Athon, *(id eſt, hæc maris pars quæ eſt circa Athon)* alii à feris rapti, alii petris alliſi, alii, quod natare neſcirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q ex
2 Pecuniam *quam ex illis magnis proventibus habebant*, impendebant in comping.. 3 Octoginta.

1 & ta-

1 & tamen longe admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cum Thaſo eam inſulam condiderunt, invenere: quæ inſula ab hoc Thaſo Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thaſi Phœnicea metalla ſunt inter locum qui vocatur Æmyrorum & Cœnyrorum, ſita: atque eregione Samothraciæ ingens mons in-
XLVIII dagando everſus eſt: Et hoc quidem hujuſcemodi eſt. Thaſii autem jubente Dario, muros ſuos diruerunt, & naves omnes in Abdera tranſportarunt. Poſt hæc Darius, quid in animo Græci haberent, pugnatne ſecum an ſeſe dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere juſſos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias ſibi maritimas civitates mittit, imperans longas naves fieri, & hippagogas, *id eſt, naves quibus equi feruntur.*
XLIX Dum hæc iſti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Perſes præceperat petentibus, terram multi in continenti populi dederunt: inſulani quoque, cum alii omnes, ad quos eadem petituri legati accerſere, tum vero Ægineta. Qua de re continuo Athenienſes irritati ſunt, quod putarent hoſtili in ipſos animo dediſſe terram & aquam Æginetas, ut una cum Perſa adverſus Athenas militarent. Itaque libenter occaſionem contra Æginetas amplexi, Spartam profecti illos inſimulaverunt quod ex eo quod fecerant Græci-
L am prodidiſſent. Ad hanc delationem Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam tranſmiſit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ interceſſere, tum præcipue Crius Polycriti filius. 2 negans eum gaviſurum ſi quem abduceret Æginetarum: nam id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturum fuiſſe ad ſe comprehendendos. Hoc autem dicebat ex 3 epiſtola Demarati. Dum Cleomenes ab Ægina diſcedens interrogavit quod ei nomen eſſet, Ille reſpondit quod erat Crios, *id eſt aries.* Cui Cleomenes, Crie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo. ¶ Spartæ autem per
LI id tempus Demaratus Cleomenem inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, ὃ Κλεομβρότος πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν καταχάλκιε ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τύτων τὸν χρόνον ὑπομνήσιον Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν Κλεομβρότεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ ἐὼν Σπαρτιητέων,

καὶ μακρῷ δὴ αὐτέων θωυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τέτου τοῦ Φοίνικος τὄνομα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικήια ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρης καλεομένης, καὶ Κοινύρων. ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα ἀνέστεμμένον, ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, ἢ πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ δωρα διδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλυς ἄλλη τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τότε μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλυς δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρυς πόλιας τὰς παραθαλασσίυς, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκυσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ περιέκειτο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τὲς ἀπικνέατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. πιέσασι δὲ σφι ταῦτα, ἐπὶ τὼς Ἀθηναίους ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τὲς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται· καὶ ἄσμενοι προφάσι ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Περὶ ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομβρότου μὲν τοῦ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεύοντος ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τὲς αἰτιωτάτυς. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς ἐκ ἔφη αὐτὸν ἑκόντα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἄνδρα γὰρ μὲν Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ ποιέειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι. ἅμα γὰρ ἂν μὲν τῷ ἑτέρῳ βασιλέϊ ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ὀπισθίης τῆς Δημαρήτου. Κλεομβρότου δὲ ἀπελαυνομένου ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ, ὁ

1 Ex quibus admiratione digna erant ea potiſſimum quæ Ph. 2 *Id eſt, Negans eum impune quemquam Ægin. abduciturum.* 3 Mandato.

οἰκίης ὁ τῆς ἀπωτέρης· κατ' ἄλλο μὲν ἐὼν
ὑποδεέστερος, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἦν γεγονὼς)
κατ' πρεσβυγένειάν τε καὶ τιμὴν μᾶλ-
λον ἢ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γάρ,
ὁμολογέοντες ὀλίγοι πυνθάνεσθαι, λέγουσι αὐτὸν
Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεο-
δαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν στρατιὴν
ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτῆσθαι,
ἀλλ' ἢ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον τε πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυ-
ναῖκα, τῇ ὄνομα εἶναι Ἀργείαν. δυοῖν τέκνοιν
δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνα, τοῦ Τι-
σαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος.
ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· διδόντα δὲ τὸν
Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, ἴσον τελευτᾶν.
Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλευ-
σαμένους κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν
πρεσβύτερον τιμήσασθαι· ἐόντων δὲ σφέων
ἴσχειν οὐδέτερον ἔλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ
ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. ἀδυνατέοντα δὲ
γνῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦ-
σαν. τὴν δὲ, εἰδυῖαν μὲν καὶ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν,
εἰδυῖαν δὲ καὶ τὰ κάρτα λέγειν ταῦτα, βου-
λομένην δέ κως ἀμφοτέρους γενοίατο βασι-
λέας. τοὺς μὲν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν.
ἀπορεόντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησο-
μένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν
δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφοτέρους τοὺς
παῖδας ἡγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλ-
λον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην
ταῦτά σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμο-
νίοισι ἀπορέουσι ὁκότερος ἐὼν πρεσβύτερος
αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄν-
δρα Μεσσήνιον, τῷ ὄνομα εἶναι Πανίτην.
ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι
Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην
ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λύει καὶ σι-
τίζει. καὶ ἢν μὲν κατὰ ταυτὰ φαίνηται αἰεὶ
ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηται
καὶ θέλωσι ἐξευρεῖν· ἢν δὲ πλανᾶται καὶ
ἑκείνη, ἑτεραλέξ ποιεῦσα, δῆλά σφι ἔσεσθαι
ὡς οὐδὲ ἑκείνη πλέον οὐδὲν εἰδὸς ἐπ' ἄλλην τε
σφέας τρέπεσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς
Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας,
φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παι-
δῶν, λαβεῖν κατὰ ταυτὰ τιμῶσαν τὸν πρότε-
ρον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, καὶ εἰδύιην τοῦ εἵνε-
κεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸ παιδίον τὸ
τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἐὸν πρό-
τερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ. καί οἱ ὄνομα
τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφε-
οὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀπλέων ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ
τούτων γενομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων·

sed ex familia inferiore, quæ tamen alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quam quod familia Eurysthenis, quod primigenius esset, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem deductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo regnante, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòst Aristodemi uxorem nomine [1] Æginam, (quam dicunt fuisse filiam AUtesionis, qui fuit Tisameni, qui fuit Thersandri, qui fuit Polynicis filius) peperisse geminos: [2] eisque natis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primigenius, ut lex jubebat. Sed nescientes utrum puerorum eligerent, quum essent similes ac pares: id quum nequirent ipsi discernere, prius fuisse percontatos genitricem: eaque negante se dignoscere, sed dissimulante, quod videlicet (ut credibile est) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos scisciatum quid in ea re ageret: & iis Pythiam respondisse ut utrunque puerorum regem ducerent, sed primigenium magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodam Messenio, nomine Panite, ut observarent utrum puerorum mater priorem lavaret cibaretque: quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inventuros quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & ut isti aliam rationem inirent. Ibique Spartiatas ex admonitu Messenii observantes matrem puerorum, ignaram cur observaretur, animadvertentesque illam præferentem alteri primigenium tum cibando tum lavando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tanquam primigenium publiceque alendum curasse, impositio ei nomine EUrysthene: juniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleverunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseveravisse. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt.

[1] Argivam, [2] Aristodemum autem liberos hos intuitum morbo decessisse.

At hæc

At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego ſcribo: hos Dorienſium reges uſque ad Perſeum Danaes à deo genitum, recenſeri recte à Græcis, & oſtendi Græcos eſſe. jam tum enim iſti inter Græcos cenſebantur. Ideo autem dixi, uſque ad Perſeum, nec altius repetii, quod nullum Perſeo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem ſequente dictum recte eſt uſque ad Perſeum. A Danae vero Acriſii filia retrorſum patres eorum recenſendo conſtabit principes Dorienſium 1 ex Ægypto oriundos. Hæc generis recenſio ex commemoratione Græcorum facta eſt.

LIV Ut autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores ejus. Nam progenitores Acriſii 2 recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eoſque (quemadmodum Græci aiunt) Ægyptios fuiſſe.

LV Hæc de his hactenus. Quod autem regnum Dorum, quum Ægyptii eſſent, ſibi traditum acceperint, hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciemus mentionem. 3 Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Jovis Lacedæmonii & Jovis cœleſtis: & jus belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Ut in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centum delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. 4 In egreſſibus utantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipi-

LVII ant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tempore eis tribuuntur: Ut quoties aliqua publica eviſceratio fit, primi in cœna reges diſcumbant, & iis primis diſtribui incipiat utrique eorum duplum omnium quàm cæteris convivis: 5 libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calendis inſtantis menſis, ſingula pecora utrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt*, *ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis lo-

παῖδε δὲ καταλεγόμενα ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. " τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, ‖ τούτους μέχρι μὲ Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ γὰρ δὴ ἰδί ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας ἔτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δ', μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔπι ἔλαβον, ὅτι οὐκ " ἔπ- ‖ ὅτι ἐστὶ ἐπωνυμίη Περσέϊ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγονται τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φανοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων, ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἐόντες. ταῦτα μὲν νυν κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεηλόγηται. Ὡς δὲ " ὁ Περσέων λόγος λέγεται, ‖ ὁ παρὰ Περσέων αὐτὸς ὁ Περσὴς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι. τοὺς δ' Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέουσι κατ' οἰκηιότατα Περσέϊ ἐόντες, τούτους δ' ἔστι, καθάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μὲν νυν ὧδε τούτοισι εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληίας, ἄλλοισι μὲν ὧδε αὐτέων εἴρηται, ἐάσομαι αὐτά· τὰ δ' ἄλλοι ὑπ' κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι. Γέρεά τε δὴ παῖδα τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου. καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ὅκου ἂν βούλωνται χώρου. τούτου δὲ μηδένα ἔστι Σπαρτιητέων ἀπαγορεύειν· εἰ δὲ μή, ἀυτὸν ἐν τῇ ἀγορῇ ἐνέχεσθαι. στεφανουμένων δ', πρώτους ἱέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δ' ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λοχαγοὺς δεῖ στέφεσθαι φυλάσσειν αὐτούς. περβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι, ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι. τῶν δὲ θυομένων ἁπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρεσιώνια κατὰ τάδε σφι δέδηται· ‖ τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνός, δίδοται ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτεω Λακωνικοῦ καὶ ὤν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ‖ τυθέντων τὰ δέρματα.

1 Ægyptios fuiſſe indigenas. 2 Nullam habere cum Perſeo conſanguinitatem: 3 Has dignitates. *Vel*, Hos honores. 4 Quoties in expeditionem poſticiſcuntur, utant. 5 Et ut primum in libationibus locum obtineant, coriaque immolatorum pecorum, eorum ſint. Singulis quoque calendis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta utrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἱρήιον τέλειον, (id eſt, ad verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) varie exponitur.*

ξαιρέτους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐνθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρεθῆναι δύο ἐκάτερον. (οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαί σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην παρεῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ περὶ ἰδιωτέων κεκλῆσθαι ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μαντηίας τὰς νενομισμένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μούνα· πατρούχου τε παρθένου περὶ, ἐς τὸν ἐκείνου ἔχειν, ἢν μὴ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίων περὶ· καὶ ἢν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυώδεκα· τεσσερεσκαίδεκα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πλεμούσους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν. καὶ ἐν τῇ πόλιν γυναῖκες περιέουσαι, λέβητας κρούουσι. ἐπὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καὶ μαινέσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίην μεγάλην ἔπικεῖσθαι. νόμος ἐστὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἔξω οὕτω καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. πολλοὶ γὰρ βαρβάρων οἱ πλεῦνες τούτῳ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμάδην ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τουτέων ὦν καὶ τῶν εἰλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς τοῦτο πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαφερέονται ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπιγμένον τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὴ εἰδώλου σκυτάσσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπὰν δὴ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵστανται σφι, οὐδ' ἀρχαιρεσίη συνάγεται, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο τι τόδε τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλεύθερος ὅς τις

cis præsideant. 1 Liceatque quibuscunque libeat civibus inviti, & utrique binos eligere Pythios. (sunt autem Pythii qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ choenices, *id est*, *semodia*, & vini singulæ cotylæ, *id est*, *sextarii*: præsentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à privatis quoque invitati ad cœnam, honorentur. 2 Vaticinia quæ de virgine pupilla, utri danda sit, eine cui mater, an cui pater desponderat: necnon de viis publicis: & siquis adoptivum filium 3 facere velit invitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui duo senatores jus regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis. Viventibus hæc regibus LVIII à republica Spartiatarum tribuuntur: ista, defunctis: Equites per universam Laconicam obitum regis enunciant: fœminæ per urbem circumeuntes ollas pulsitant. Quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. Nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem 4 posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet ejus exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorum. Quorum & item servorum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in unum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pungunt, & ululatu immenso utuntur, ultimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, ejus simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt, cujus tumulatione decem dies justitium est, nullusque magistratuum consessus, sed luctus continens. In hoc quoque cum Persis isti conve- LIX niunt, quod defuncto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque

τοὺς ἀναγκαίους

Spar-

223

1 Liceatque illis quos velint ex civibus proxenos constituere, *vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius urbis nomine hospitio excipiebant qui ex aliis civitatibus adveniebant, iisque quæcunque poterant humanitatis officia præstabant.* 2 Vaticinia autem quæ eduntur, ut ab iis custodiantur, *vel*, *asserventur*. Ut soli reges de his solis judicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas devenerit, quis ex jure illam in uxorem ducere debeat, si pater eam non desponderit. *Ad verbum*, Cui obveniat illam habere. *i. in quem cadat.* 3. Facere velit, ut coram regibus faciat. *vel*, *in conspectu regum.* 4 Mortuo rege Lacedæmoniorum coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hunc locum interpret.*

Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus civitatibus tributum
LX quod debebant remittit. Cum Ægyptiis etiam Lacedæmonii in hoc congruunt, quod eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia succedunt: & coquus è coquo, & tibicen è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque ulli propter vocalitatem aliis insidiantes seipsos ingerunt, sed in paterno opere perseverant: atque hæc quidem ita fiunt.
LXI ¶ Cleomenem autem tunc quum apud Ægitam esset, communi Græciæ bono operam dantem insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam invidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reversus consultabat ut regno submoveret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Aristo Spartæ regnum obtinens, quum è duabus uxoribus liberos non susciperet, & in se culpam ejus rei non esse agnosceret, tertiam duxit uxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, Cujus opera ex omnibus civibus maxime utebatur: cui viro erat uxor speciosissima, ex turpissima talis facta. Siquidem hanc mala forma præditam esse cernens nutrix sua, idque parentes ejus, utpote locupletes, ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra fanum Phœbi. Eo quoties nutrix intulerat puellam, stans ante simulacrum, deam precabatur ut alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in ulnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, jussisse sibi ostendi. Quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes sui vetuissent ostendi cuipiam, institisse jubere prorsus ut sibi ostenderetur. [1] magni enim facturam illam si à se infans conspiceretur. Ita nutrice puellam ostendente, demulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium Spartanarum formosissimam: atque ab eo pristinam speciem decidisse. Hanc, quum ad nubilem pervenit ætatem, duxit uxorem Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis.
LXII Ejus mulieris amore titillatus quum esset Aristo, hanc rem commentus est:

τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ καταστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κῶς λαμπρεφωνίην ὑπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας ὑποκλέψωσι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ὑπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον γίνεται. Τότε δὲ τὴν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, ἐκ Αἰγινητέων ὕστερον κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπὸ Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληίης, λόγῳ τοιῷνδε ὑπίκατα ἐς αὐτὸν πειώμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες ἐκ ἐγίνοντο. καὶ, ὡς δὴ σωφρονίσκετο αὐτὸς τούτου εἵνεκα, γαμέει τρίτῳ γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλιστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μὴ τοι κάλλιστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς τὴν καὶ ὀρέουσα τὰς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἔκασα μαθοῦσα, ὑπεφάζετο τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν τὸ ὄπιθεν ἐν τῇ Θεραπνῃ καλευμένῃ, ὑπὲρ τοῦ * Φοιβήιου ἱροῦ. ὁκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὸ ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὸν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιόντα ἐκ τοῦ ἱροῦ τὴν τροφὸν γυναῖκα λέγεται ὑπιφανῆναι· ὑπιφανεῖσαν δὲ, ἐπειρέσθαι μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ φάναι ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ὑπιδεικνύναι. τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ὑπιδεῖξαι. ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα πολλῷ ποιευμένην εὐειδέα, ὕστερον δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταλιποῦσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλήν, εἶναι ὡς κάλλιστον θύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μέγα πεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἀγητὸς ὁ Ἀλκείδεω, ἐὼν δὲ οὗτος τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα ἡ γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε.

[1] Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æstimare, infantem à se conspici, ei tandem ostendisse. Hanc autem caput puellæ demulc. dixisse, &c. * supra Phœbæi fanum, ut Dioscurorum id intelligatur, quod dicatum in Phœbæo. Joh. Meursii Miscellan. Laconic. l. 1. c. 5.

αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τῷ ἑωυτοῦ ἡ γυνὴ αὕτη, ὑπεδέκετο δωτίνην δώσειν τῷ ἑωυτοῦ πάντων ἕν τι τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τῷ ὁμοίῳ δοῦναι. ὁ δέ, ἐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ὅτε τούτοισι ὁ ὅρκος ἐπήλασεν. μετὰ δέ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ οἱ τὸ εἴλετο τῷ κειμηλίων τῷ Ἀρίστωνος. ὁ δὲ Ἀγὶς, καὶ αὐτὸς τῷ ὁμοίῳ ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐθαύμασε δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλὴν τοῦτο μοῦνο, τἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ προφάσι, ἀπῆλθε ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τῷ τρίτῳ ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τῷ δευτέραν ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ ἢ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον τὸν Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν ὀλίγῳ κατημένῳ μετὰ τοὺς ἐφόρους, ἀγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δέ, ὑπασάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἀγγέλῳ καὶ γυναῖκα, καὶ ἔτι δακτύλῳ συμβαλλεόμενος τοὺς "μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. 224 τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. θῶμα μέντοι ἐδὲν ἐποιήσαντο τοιοῦτο. ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὰ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὸ μάλιστα οἱ ὁμοῖον εἶδε. Δημάρητον δὲ αὐτῷ ἔνομα ἔθετο, ἀπὸ τόδε πρότερον τελέων, παυδημεὶ Σπαρτιήτας Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ δοκιμέοντι ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ ἡλωμένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα ἡλιέα. ἀπὸ τοῦτο μέν οἱ τὸ ἔνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνῳ δὲ περιόντος Ἀρίστωνος μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληίην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυσμα γενόμενα ταῦτα, καὶ παῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας ἀπαλέξων Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀπεστέλλετο ὁ Κλεομένης, σωτὶ δὲ τὰ Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἀγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενομένος, ἀπὸ τοιόνδε ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὸν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ὑποβαλόμενος ἀπέστερε Λευτυχίδεα τὸν γάμον, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη

Ageto ſodali ſuo, cujus illa erat uxor, recepit ſe dono daturum unam è ſuis rebus quamcunque ille optaret: atque invicem juſſit illum ſimile munus ſibi dare. Agetus nihil de re uxoria ſuſpicatus quum videret Ariſtoni quoque uxorem eſſe, accepit conditionem, & in eam rem jusjurandum interpoſuit. Cui mox Ariſton è ſuis rebus prætioſis donavit quam ille elegit. Ipſe viciſſim, quum ejus partes petendi muneris ab illo fuerunt, [1] ibi optavit uxorem ejus adferri. Agetus dicere ſe præter hoc unum cætera annuiſſe: jurejurando tamen adactus ac dolo feductus, [2] ad eam ducendam abiit. Ita LXIII tertiam hanc Ariſton, repudiata ſecunda, duxit uxorem: [3] quæ circa legitimum pariendi tempus, nondum exactis decem menſibus, hunc ei genuit Demoratum. Ariſton, quum ei ſedenti in baſilica cum ephoris quidam famulus nuncium nati filii attuliſſet, ſciens quo tempore duxiſſet uxorem, deductis in digitos menſibus, dixit cum jurejurando, Hic non eſt filius meus. Quod audientes ephori, haud magni fecere impræſentiarum: ſed poſteaquam puer adolevit, pœnituit Ariſtonem dicti, opinantem utique filium ſuum eſſe Demaratum: cui ideo nomen impoſitum eſt Demaratus, *id eſt, à populo votis petitus:* quod ante eum natum omnis populus voto fecit ut Ariſtoni, omnium ante id tempus regum probatiſſimo, filius gigneretur. Ea de re id nomen impoſitum eſt. Interjecto LXIIII deinde tempore Ariſtone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: ſed videlicet neceſſe erat ut id quod auditum fuerat, hominem regno privaret. Eapropter à Cleomene vehementur infimulabatur, cum antea quod ab Eleuſine abduxiſſet exercitum, tum eo tempore quum adverſus Æginetas cum Medo ſentientes trajecit Cleomenes. Ergo ingreſſus eum [4] urgere Cleomenes, componit cum Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, ut ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe adverſus Æginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipue cauſam, quod quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſe hominem conjugio privavit, præoccupata & prærepta uxore, ac retenta. Ob hanc cauſam Leutychidi inimicitiæ

1 Illius uxorem abducere ſtudebat. 2 Eam abducere permiſit. 3 Quæ intra brevius temporis ſpatium, & non exact. *Id eſt, Intra brevius quam decem menſium ſpatium.* 4 Ulciſci.

cum De-

cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, contra Demaratum juravit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quod Ariſtonis filius non eſſet, deinde quod juraverat inſtitit confirmare: quod Ariſton aliquando dixiſſet, quum ei nunciaſſet famulus ſuus filium ei natum, & menſes conferens, jurejurando negaſſet illum eſſe filium ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronunciabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdem ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tunc hæc ab illo audierant. LXVI Tandem re in contentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filius necne. Ibi Cleomenes, 1 quum ex ipſius erga Pythiam providentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Cobonem quendam Ariſtophanti filium maxima apud Delphos autoritate, ut perſuadeat Periallæ mulierum vaticinantium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erant miſſi, negavit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. Quæ tamen res ſequenti tempore palam facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore LXVII abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quod quum ejectus regno gereret magiſtratum adeſſetque ſpectaculo gymnopædiarum, *id eſt palæſtræ nudorum puerorum*, miſit ad eum Leutychides, in locum Demarati rex factus, deridendi inſultandique cauſa, miniſtrum, qui interrogaret 2 qualis eſſet præfectura poſt regnum. Eam interrogationem ægre ferens Demaratus, reſpondit ſe utrumque expertum, illum vero non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, confeſtimque præparatum Jovi bovem immolavit: quo LXVIII immolato, matrem accerſiit. Quæ quum adveniſſet, poſitis in ejus manus extis, mulierem his verbis obſecravit, Per ego te mater cum alios deos, tum Jovem hunc domeſticum, quem tango, præcor, promas mihi veritatem: quiſnam revera meus eſt pater? Nam Leutychides inter convicia objecit,

ἢ ἐς τὸν Δημάρητον ἐφηρόνεε. τότε ᾧ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημάρητον, φὰς αὐτὸν μὴ ἰσονομίων βασιλεύειν Σπαρτιητέων, ἐὸντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετ' ὃ τῷ κατεμαίνην, ἐδίωκε ἀνασπάζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἀγγέλλετο ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ ᾧ, " συμβαλλόμενος τὰς μήνας, ἀπώμοσε, φὰς μὴ ἑωυτῷ μιν εἶναι. τότε δὴ ὀπισθαλδίων τῶν ῥημάτων ὁ Λευτυχίδης, ἀπόφαινε τὸν Δημάρητον ὅτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ὅτε ἰσονόμεύς βασιλεύοιτο Σπάρτης, τὰς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος. ἐκείνως οἱ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος ᾧ, ἐόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἄρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωΐστω ᾧ ἡσυχίην ἐκ προνοίης τῶν Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐπιθαυμάσαντα προστυχίστατα Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατὸν μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων πειθαλλαν τὴν πέρηντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης " ἐβούλευτο λέγειν, λέγειν. ὅτε δὲ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπόπων, ἔφερε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Πειθαλλα ἡ πέρηντις ἀπαύδα τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημάρητου κατάπαυσιν τῆς βασιληΐης ὧδε ἐγένετο. ἔφυγε ᾧ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιῶνδε ὀνείδεος. μετὰ τῆς βασιληΐης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι θεωμένου ᾧ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, φρονιὰς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ὅτι γαλωτά τε καὶ λάθη, πρώτου τὸν Δημάρητον οἰκήϊόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ ᾧ, ἀλγήσας τῷ ἐπερωτήματι, εἶπε φὰς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον ᾧ, ἔ. τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ καταγαλυψάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεάτρου ἐς τὸ ἑωυτοῦ οἰκίον. αὐτίκα δὲ θυσιασάμενος βοῦν τῷ Διὶ βοῶν. δύσας ᾧ, τὰ μυήματα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη ᾧ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων κατιείσθαι, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε " τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκνέομαι, καὶ τοῦ ἐρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀλη- " θείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, " κωύ-

1 *In Græco exempl. pro* ἀνωΐστω *legendum videtur* ἀνοιστῶ, *cujus lectionis alibi ratio reddetur.* 2 Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnaviſſent.

" κυήσαν σε ἐκ τοῦ πρότερου ἀνδρὸς, ὕτω
" ἐλθεῖν πρὸς Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν μα-
" ταιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε " ἐσελ-
ℵ ἐλθεῖν " θεῖν πρὸς οἰκετῶν τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ
" ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὧν μετέρ-
" χομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τἀληθέα. ἔπε
" γὰρ, εἰ πεπυσμένος τι τῶν λεγομένων, μένη
" δὴ πεπυσμένος, μήτε πολλέων δεῖ· ὅ, τι λό-
" γος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι
" σπέρμα παιδοποιὸν ἐκ σέθεν. τεκεῖν γὰρ 10
" ἂν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας. ὁ μὲν
δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
" Ὦ παῖ, ἐπεί τέ με λιτῇσι μετέρχεαι
" εἰπεῖν τὠληθέα, πᾶν εἰς σὲ κατειρή-
" σεται τἀληθέα. ὡς μὲ ἠγάγετο Ἀρίστων
" ἐς ἐωυτοῦ, νυκτὶ τελευτῇ ἀπὸ τῆς πρώτης
" ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι·
" στεφανηδὸν ἔν, τοὺς στεφάνους ἐς εἶχε, ἐμοὶ
" προσιεμένῳ. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε ἔν μοι
" πᾶσι Ἀρίστωνα. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσα σε- 20
" φάνους, ἠρώτα τίς εἴη ὁ, μοι δώς. ἐγὼ
" ἔφαμην ἐκείνον· ὁ δὲ ἐκ ἐπεδέκετο.
" ἐγὼ δὲ καταμνώμην, φαμένη αὐτὸν ἐκ κα-
" λῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον δὲ
" τι πρότερον ἐλθόντα καὶ στεφανηφορέντα,
" δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ μιν
" κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖ-
" ον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφα-
" νοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τοῦ πρὸς
" τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ 30
" καλέουσι Ἀστροβάκην· τοῦτο δέ, οἱ μάντιες
" τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. ἔτι
ℵ ἔχει " δὲ ὦ παῖ" ἔχει πᾶν ὅσον τι καὶ βέλεαι πυ-
" θέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
" καί τοι πατὴρ δοκέει Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ
" Ἀρίστων. ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ
" ἀναιρέομαι. τῇ δὲ σοὶ μάλιστα καπά-
" πτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς
" ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γεγόμε-
" νος, πολλῶν ἀκουόντων ἐφησεί σε ἐωϋ- 40
" τοῦ εἶναι· τὸν χρόνον γὰρ τοὺς δέκα μῆνας
" ἐδέκεω ἔχεσκειν· ἀτιδρείῃ τοι τοιούτων κεῖ-
" νος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι
" γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα,
" καὶ ἐπὶ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ
" δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. εἶγε δὲ
" καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων ἐπὶ μακρὸν χρόνον
" ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλλοι τοῦτο. λοίσθιος
" δὲ ἄλλως τε ἐγεγόνεις τῆς σεωυτοῦ μητρός.
" κεο. τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκή-
" κοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν
αἱ γυναῖκες παῖδας. ἢ μὴν δὴ ταῦτα ἔλεγε· Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο,

te è priore viro gravidam, ita ad Aristonem veniſſe. Alii etiam dementius referentes, aiunt te ad domeſticum aſinarium ventitaſſe, illiuſque me filium eſſe. qua de re ego te adiens obſecro ut verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negantium 1 Ariſtoni fuiſſe genituram ad filios procreandos. Nam ſi fuiſſet, priores uxores fuiſſe conceptu- LXIX
ras. Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpondens, Fili inquit, quoniam 2 precibus mecum agis ut dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Ut me domum Ariſton duxit, tertia quàm me duxerat nocte ſimulacrum tanquam Ariſtonis ad me venit, quod poſteaquam mecum concubuit, 3 corona quam geſtabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariſton advenit, qui cernens me coronas habentem ſciſcibatur quiſnam me illis donaſſet. Ego ipſum dediſſe reſpondi: eoque id abnuente, juravi, aſſerens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingreſſus, ubi mecum coiiſſet, coronis me donaſſet. Ariſton, cernens me jurantem, intellexit eam rem divinam fuiſſe. Compertumque eſt illas coronas fuiſſe ſumptas ex heroieo conditorio, quod eſt juxta januam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita ut volebas audire, aut enim ex hoc heroe genitus es, paterque tibi eſt Aſtrobabacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariſton, quum ei te natum eſſe nunciatum eſt, multis audientibus negavit te ſuum eſſe, quia tempus decem menſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres novem etiam menſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explentes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton non diu poſt agnovit 4 ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere. omnia enim veriſſime audiſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ uxores de aſinariis pariant filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, LXX

1 Ariſtoni fuiſſe prolificum ſemen. Nam ſi fuiſſ. 2 Precibus inſtas mihi ut dic. ver. 3 Coronas quas geſtabat mihi circumpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit. 4 Se per ſtultitiam id verbum amiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

ſumpto

sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oracului consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessiturum, insequuti sunt. Sed Demaratus jam ex Elide Zacynthum trajecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, ejusque famulos: sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium trajecit: à quo magnifice exceptus est, territorioque ac urbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna usus est, vir cum aliis in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis olympiadem palmam quadrijugo certamine reportaverat, rem ejus solius, ad ea tempora, regum Spartiatarum. Leutychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cynisconem, *id est*, *catulum* vocabant. Is Spartæ non regnavit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio, Archidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem Eurydamen, Menii sororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipso Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has poenas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux quum omnia faciendi jus haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipseque in re deprehensus, quum sederet in castris, utraque manu pecuniam tenens, in judicium delatus è Sparta profugit, domusque ejus excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt.

LXXI

LXXII

LXXIII ¶ Tunc autem Cleomenes, quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit adversus Æginetas, majorem in modum illis propter ignominiam infensus. Ita Æginetæ utriusque regis contra se adventu non repugnandum jam sibi esse putaverunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, divitiis ac genere eminentissimos, cum alios, tum Crium Polycriti, & Casambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses

LXXIV deposuerunt. Post hæc Cleomenes,

ἐκ ἐπιδαύρου λαβών, ἐπεραιώθη ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δ, καταστοχασθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίωκον· καί κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον Ἀγασὰς ὁ Δημάρητος. ἐκ δὲ Ἦλιδος ἐπαγαγόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῶν τε ἀπόντων, καὶ τοὺς θεράποντας αὐτῶν ἀναιρέοντες. μὴ δ, (ἐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακυνθίοι) ἐνθεῦτεν ἀγασαίνει ἐς τὴν Ἀσίην ἔρχεται βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δ καταδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε. ὧδε ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθείς, ἐν δ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδι σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ περσέβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γνωμένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λεωτυχίδης δ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυδεὶς, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεξίδημος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κωνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζεξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τῷ Λεωτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λεωτυχίδης δὲ τρηθεὶς Ζεξιδήμου γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα Εὐρυδάμειαν, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζεξιδήμου γαμέει, δοῦλος ἀυτῷ Λεωτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λεωτυχίδης κατῆγήσε ἐν Σπάρτῃ, ἀλλά τίσιν τοιῳδέ τινα Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐξεστράτευσε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδοκήθη ἀργυρίου πολλοῦ ἔπι· ἀυτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς ἀυτῷ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικατήμενος χειρὶ δεξιῇ ἀργυρίῳ, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστηρίου καταχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ συνεδόκεε τὸ ἐς τὸν Δημάρητον τρῶγμα, αὐτίκα ἐπάλαιε Λεωτυχίδεα, ἵνα δὴ τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινα σφι ἔγκοτον ἔχοντα τὸν προπλακισμὸν ἔχων. ὧδε δὴ ἔτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἐόντων ἐπ' αὐτοῖς ἐδικαίουν ἔτι αὐτιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παρεδίκαζον Ἀθηναίοισι Αἰγινήτας ἐχθίστους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένης ἐπαίσατο

ἐπαΐσσον ἡμόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέρχει ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας δὴ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἢν μὲ ἕψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τοὺς Ἀρκάδων τοὺς πρεσβεύτας ἀγινέων, ὀμόσοντας τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπὸ Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δή καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης σταζει ἐς ἄγγος, τὸ δὲ ἄγγος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατίσχον αὐτὸν

Ἢ δὲ σαίσας

ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γάρ τεῳ συντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέχραε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. πυθόμενος δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ προσφερόμενον, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δέ, δεθείς, τὸν φύλακον μυνωθέντα ἰδὼν τῷ ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. ὑβριομένῳ δὲ τὰ πρῶτα τῷ φυλάκῳ ἐδίδου, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλαξ (ἦν γὰρ τῷ τις εἰλωτέων) δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ λαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διατέμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατατορδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲ οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον γεγομένα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλών, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατανηέων, κατέκηε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὴ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο διὰ ποταμοῦ Ἐρασῖνου, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τῇ γὰρ δὴ λίμνῃ ταύτῃ ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργείῃ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ

quum eum subiisset metus Spartiatarum, jam manifestus maleficii in Demaratum excogitati, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res novas moliebatur, solicitans Arcadas adversus Spartam, adigensque eos jurejurando ad se sequendum quocunque ipsos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad jusjurandum per aquam Stygis. In hac autem urbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autem ubi fons hic visitur, urbs Arcadiæ est, ante Pheneon urbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animadvertissent, timentes sibiipsis, Spartam revocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reversum statim morbus insaniæ cepit, jam etiam antea subinsanum. nam ut cuique Spartiatarum obvius erat, in ejus faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigaverunt, Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim servus quidam) gladium tradidit. 1 Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque pervenit ad uterum, in quo rescindendo, sic expiravit, ut quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum deorum fuerat depopulatus: ut Argivi, quia eos qui è pugna fugerant Argivos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & 2 ipsum lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. Qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque

LXXV

LXXVI

1 Cleomenes vero arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. Nam conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursum versus ad femora perrexit, èque femoribus ad coxas & latera atque ventrem pervenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.* 2 Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse* ἐν ἀρσείῃ *pro* ἐν ἀλογίῃ.

jam cum

jam eam aquam vocari Eraſinum: ad hoc igitur flumen poſteaquam pervenit, ei hoſtias immolavit: & quum læta non eſſent exta de flumine tranſmittendo, dixit delectari ſe quidem Eraſino, qui nollet prodere cives ſuos, non tamen ideo Argivos gaviſuros. Moxque illinc motis caſtris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactaſſet, navibus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argivi ad eos arcendos obviam tendunt ad mare. Et quum adventarent Tirynthum, in loco cui nomen inditum eſt Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, conſederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, ſed ne dolo exciperentur. Nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Mileſiis, in hæc verba,

LXXVII

Verum quando marem prævertet fœmina victrix.
Inter & Argivos referet præluſtris honorem:
Tunc Argivarum reddet pleraſque gementes,
Ut venturorum aiat quis quandoque virorum.
Telo ſævus obit ſinuoſo corpore ſerpens:

Hæc omnia Argivis quum contigiſſent, metum incutiebant. ideoque eis viſum eſt præcone hoſtium eſſe utendum: atque ita eſſe faciendum, ut quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent ipſi. Cleomenes autem animadvertens Argivos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denunciaſſet, præcepit ſuis ut quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argivos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argivos [1] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga elapſos circumſederunt. Qui dum aſſervantur, Cleomenes hoc ſibi faciendum putavit: Sciſcitatus quoſdam quos ſecum habebat perfugas, miſit præconem ad evocandum nominatim eos Argivos qui in luco præcluſi erant, ad ſe redimendos. eſt autem apud Lacedæmonios redemptio in ſingulos viros, binæ minæ. Ita Argivorum quinquaginta, ut quiſque evo-

LXXVIII

LXXIX

ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσι. ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ ἐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγαθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου ἐστὶ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ' ὡς χαρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατῆγε ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ 227
τῇ θαλάσσῃ ταύρῳ, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον, πυθόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος. χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σιπεία τὔνομα, μεταίχμιον δὲ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο
" ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δή σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ὑπὸ Πυθίης τότε τοῖσί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον ὧδε,

ἀντίοι

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ' ἐσσομένων ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὅφις τελέθων ἀπώλετο δι' ἀνδρὸς δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάντα συμβαλόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε· καὶ δή σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῷ πολεμίῳ χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τοῦτο τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνειε, θαλάσσῃ σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο. ὑπερφέρεε δὲ κατὰ πολλὸν Λακεδαιμονίων· ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δ' ἔτι πλείους ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιίζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐλομάλους ἄνδρας, καὶ πυθόμενος τελέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους τοῦ Ἀργείων. ἐξεκάλεε δή, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἔστι Πελοποννησίοισι, δύο μναῖ τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον κτείνειν. κατὰ πεντήκοντα δ' ὧν τοῦ Ἀργείων ὡς ἐκάστους ἐκάλε-

1 *Id eſt, Prout præco denunciaverat.*

ὀμῶ

ὁμῶ. ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, ἐκ ὧρων οἱ σὺν τοὺς τοὺς ἐκτὸς, ὅ, τι ἔωρηστον· ὥρην γε δὴ αὐτέων τὶς ἀναβὰς ἐπὶ δένδρεα, κατεῖδε τὸ ποιδύμενον, ἔνθεν δὴ ἔπι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῷ εἱλωτέων ἐσφέρειν ὕλην τὸ ἄλσος. τῷ δ' πειθομένων ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὴ ἤδη, ἐπείρετο τῷ αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δ' ἔφη Ἄργεος εἶναι. ὁ δ', "ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ "Ἀπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δ' ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δ' ταῦτα, ὁ Κλεομένης τῷ μὲν πλέῳ στρατιῷ ἀπῆκε ἀπίσω ἐς Σπάρτην· χιλίους δ' αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀρίστους, ἦιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δ' αὐτὸν θύειν ὀπὶ τῷ βωμῷ, ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς ἐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δ' Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δ' ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοσήσαντα δέ μιν ὑπῆνεον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, ἐκ ἐλεῖν τὸ "Αργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δέ σφι ἔλεξε, ἔτε εἰ ψεύδοιτο, ἔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω " σαφηνέως εἰπεῖν· ἔλεξε δ' ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργεος ἱρὸν εἷλε, δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα ἐδικαιοῦτο πειρᾶν τῆς πόλιος, πείν γε δὴ ἱροῖσι χρήσηται, καὶ μαθὼν εἴτε οἱ ὁ θεὸς ὑπεξιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσηκε. καλλιερεομένῳ δ' ἐν τῷ Ἡραίῳ. ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῷ σπλέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τοῦτο ἀτρεκείως, ὡς ἐκ αἱρέει τὸ "Αργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄκρης τοῦτο πόλιν· ἐκ τῷ σπλέων δ' ἐκλάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πίσσα τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας. "Αργος δ' ὑπ' ἀνδρῶν ἐχειρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ δεσπόται. ἐς ὃ ἐπέβησαν οἱ τῷ ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφεας ὅτοι ἀνακτώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ "Αργος ἐξέβαλον· ἐξωθεόμενοι δ' οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δ' ἐς τοὺς δούλους ἦλθε

σαφηνέας

catus fuerat, Cleomenes interimebat. Quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, utpote denso luco interjecto, non cernentes quid illi extrinsecus agerent. nisi postquam quidam consensa arbore, quod fiebat inspexit: unde non amplius qui evocabantur prodiere. Ibi Cleomenes jussit unumquenque servorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eoque jam ardente, percontatus est quendam perfugarum cujusnam deorum esset ille lucus: perfuga, Argi esse respondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiscens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me frustratus es, dicens me Argos esse capturum. Conjicio jam exitum habuisse oraculum. Post hæc majore copiarum parte Spartam redire permissa, ipse cum mille delectis perrexit ad templum Junonis, illic sacrificaturus. Sed sacrificare super aram volens, quum à sacerdote vetaretur, negante fas esse externo illic sacra facere, jussit servos abductum verberare: ac posteaquam immolavit, Spartam abiit. Reversum inimici ad ephoros citaverunt, crimini dantes quod pecunia corruptus, Argos, quum facile posset, non cepisset. Quibus respondit Cleomenes (incertum mihi vere an falso) se, posteaquam templum Argi cepisset, putasse dei expletum esse oraculum, & proinde non prius tentandam urbem quam sacris operatus sciret an sibi deus illam traditurus esset, an impedimento futurus. Sibi autem apud Junonis templum litanti effulsisse flammam è pectoribus simulacri: atque ita se intellexisse non expugnaturum se Argos. Si enim è capite simulacri flamma extitisset, 1 fore ut urbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitisset, id omne fuisse confectum quod deus confici voluisset. Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multoque majore parte sententiarum absolutus. Cæterum Argos ita viris desolatum est ut servi eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adolevere ætatem: qui se se in suum jus asserentes, ac reverti Argos, mancipia ejecere. Servi ejecti, prœlio Tyrinthem obtinuere, 2 eatenus quidem dum fuit in eis mutua benevolentia, & donec ad eos venit

LXXX LXXXI LXXXII LXXXIII

1 Futurum fuisse ut urbem funditus everteret: 2 Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad servos venit, &c.

vates

vates quidam Cleander, genere Phigaſeus ab Arcadia, is perſuaſit ſervis ut dominos adorirentur: unde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argivi ægre evaſere victores. Ob hoc igitur aiunt Argivi Cleomenem ad inſaniam redactum, male periſſe. Ipſi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad inſaniam redactum: ſed converſatione Scytharum, intemperantem meri eſſe factum, & idcirco furioſum, Scythas enim Nomades, poſt illatum ſibi á Dario bellum, ad illum ulciſcendum perſtitiſſe, miſſiſque Spartam nunciis ad ſocietatem faciendam, ita pepigiſſe, tanquam ex utrorumque utilitate foret ut ipſi quidem Scythæ juxta flumen Phaſin conarentur Medicam regionem invadere, Spartiatæ vero ab Epheſo aſcendere, & ad certum locum utrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc miſſi ſunt, conſuetudinem habuiſſe Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didiciſſe potandi intemperantiam: ſeque ob id eum inſaniſſe arbitrari. Unde quoties intemperantius bibere volunt, aiunt, Epiſcythiſon, *id eſt*, *age Scytham*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has pœnas Demarato pependiſſe. ¶ Eum autem eſſe defunctum ubi audiere Æginetæ, Spartam nuncios miſere, vociferatum contra Leutychidem de obſidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii conſilio inito, multum injuriæ á Leutychide illatum eſſe cenſuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum eſſent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theaſides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ facere vultis? regemne Spartiatarum deditum á ſuis civibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreverunt, cavete nequod exitiale malum in veſtram regionem (ſi hoc feceritis) inferant. His auditis Æginetæ ab illo abducendo ſuperſederunt, hac tamen condicione ut ſecum profectus Athenas Leutychides redderet ſibi viros qui illic depoſiti eſſent. Ubi Athenas venit Leutychides, ac depoſitum repopoſcit, Athenienſes (ut qui reddere nollent) tergiverſari, quod dicerent duos in deponendo reges fuiſſe, ideoque iniquum eſſe id alteri ſine altero reddi. Quibus

LXXXIV.

LXXXV.

LXXXVI.

ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος δὲ ἐὼν Φιγασεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· ἔπειτα τὸς δ' ἄλλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι· ἐκ τούτου δὴ πόλεμός σφι ἐγένετο ἐπὶ χρόνον συχνόν. Ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν λέγουσι ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ οὐκ δαιμονίῃ μιν ἐδένι μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τὸ σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμνημένους μὲν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συνθέσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἐπειδὴ ἐς ταὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡνίκα τὴν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως ὁμιλέοντα ἢ μᾶλλον ἐπιεικέμενα, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται· ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βάλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βάλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. Οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης δι' μαρτυρόμενος ἐπιέσασθαι. Τελευτήσαντα δὲ Κλεομένεα, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῷ ἐν Ἀθηναίῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πείθεσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καί μιν καλέκειναν, ἐκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ δόκιμος· ἀνὴρ, Τί βούλεσθε ποιέειν ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἐκ δότον ἠμυσμένον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωτε οὕτω Σπαρτιήτῃσι, ὅκως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἢν τοῦτο πρήσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. Ὁμολογίην δὲ ἐχρήσαντο τοιήνδε, ὁπισθόμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδόναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἀνδρέας. Ὡς δὲ ὁπισθόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπῄτεε τὴν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι περιφάσιας εἶλκον, βουλόμενοι ἀποδῶναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι.

ΛΗ. ΔΗ.

ΜΓ. ἐμέλλε-λεῖν.

ΜΔ. ἐμέλ-λησε.

ἐ φαμλύων ἢ ἀπιδώσειν τὴν Ἀθηναίων, ἔλεξέ
"σφι Λύτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, πιέ-
"ετε μὴ ὀκότερα βέλεσθε αὐτοί. κὴ γὰ ἀποδιδόν-
"τες, πιέετε ὅσια· κὴ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐ-
"ναντία τυτέων. Ὀκοῖον μύτι τι ἐν τῇ Σπάρ-
"τῃ σωμωείχθη ἡμέας ὦδε· ὦδαξ καταδή-
"κης, βέλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομαι ἡμεῖς οἱ
"Σπαρτιῆται ἡμέας ἐν τῇ Λακεδαίμονι κὴ
"τρίτῳ ἡμεΐῳ τὸ ἀπ' ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπι-
"κύδεΘ· παῖδα· τῦτον τ' ἄνδρα φαμὲ τά
"τε ἄλλα πάντα ὦδικέειν τὰ πρῶτα, κὴ
"δὴ κὴ ἀκύειν ἄρισα δικαιοσύνης πέρι, πάν-
"των ὅσοι τὸ Λακεδαίμονα τῦτον τ' χρό-
"νον οἴκεον. Σωμενεικθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ
"ἱκνεομένῳ τάδε λέγομαι· ἄνδρα Μιλή-
"σιον, ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην, βέλεσθαί οἱ
"ἐλθεῖν ἐς λόγυς, περιχρόμενον τοιάδε· Εἰ-
"μὶ μὲν ΜιλησιΘ·, ἥκω δ' τῆς σῆς Γλαῦκε δικαιο-
"σύνης βυλόμενΘ· ἀπολαῦσαι· ὡς γὰ δὴ ἀνὰ
"πᾶς μὲν τὸν ἄλλον Ἑλλάδα, ἐν ᾗ κὴ ὦδε
"Ἰωνίην τ' σῆς δικαιοσύνης λὸ λόγΘ· πολ-
"λὸς, ἐμπεπύσμενος λόγυς ἐδίδυν κὴ ὅτι ἐπιμένδυ-
"νός ἐστι αἰεί κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος
"ἀσφαλέως ἱδρυμένη· κὴ διότι χρήματα ἐ-
"δαμᾶ τὰς αὐτὰς ἔστι ὁρᾶν ἔχοντας. Ταῦτά
"τε ὧν ὑπαλεγομένῳ, κὴ βυλομένῳ ἔδοξέ
"μοι, τὰ ἥμισυ πάσης τ' ὑσίης ἐξαργυρώσαν-
"τα, θέσθαι ὦδά σοι· ἦν ὑπεκπεσαμένῳ ὥς μοι
"κείμενα ἔσαι ὦδά σοι σῶα. Σὺ δή μοι κὴ τὰ
"χρήματα δέξαι, κατὰ τάδε τὰ σύμβολα σᾶ-
"ζε λαβών. Ὡς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ,
"τῦτῳ ἀποδῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὶ Μιλήτυ ἦκεν ξεί-
"νΘ· τοσαῦτα ἔλεξε· ΓλαῦκΘ· δ' ἐδέξατο
"τὴν ὦδε κατάθεσιν ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ.
"Χρόνυ δὲ πολλῦ διελθόντΘ·, ἦλθον ἐς τὸν
"Σπάρτην τότυ τῦ θανόντος τὰ χρήματα
"οἱ παῖδες. Ἐλθόντες δὲ ἐς λόγυς τῷ Γλαύκῳ,
"κὴ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
"χρήματα. Ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυπακρινόμε-
"νΘ· τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, ἔ-
"τέ με ὠφελέει εἰδὲν εἰδένει τυτέων ὧν ὑμεῖς
"λέγετε. Βέλομαί τε, ἀναμνησθεὶς, ποιέειν πᾶν
"τὸ δίκαιον. Καὶ γὰ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδῦναι·
"κὴ εἶγε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλ-
"λήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. Ταῦτα ὦν ὑμῖν
"ἀναβάλλομαι κρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα
"ἀπὸ τῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν
"ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσυτο, ὡς ἀπεστερημένοι
"τ' χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφὺς χρησόμενΘ· τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρώτα δὲ
"αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ἄρκῳ τὰ χρήματα λητέεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

negantibus ſe reddituros, Leutychides; Facite, inquit, Athenienſes utrum ipſi vultis: ſi reddetis, ſancte facturi, è contrario, ſi non redditis. Qualis autem res circa depoſitum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuiſſe tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cum aliis ſummis laudibus excellebat, tum iuſtitia inter omnes optime audiebat qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigiſſe ut vir quidam Mileſius Spartam venerit, hominis conveniendi gratia, atque ita ſit loquutus. Ego ſum vir Mileſius, qui ad tuam Glauce fruendam juſtitiam venio. Nam quum eſſet tua fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipſum ratiocinatus ſum, Ionia quidem ſemper obnoxia periculis eſt, Peloponneſus autem tuto fundata, & ob id videre licet eoſdem homines nihil habere pecuniarum. Hæc reputanti mihi atque conſultanti viſum eſt dimidium mei cenſus in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te depoſita mihi incolumia fore: tu vero has pecunias accipe, & hanc notam, quam una cuſtodi: quam notam quiſquis habens repoſcet pecuniam, ei reddito. Hæc hoſpes qui Mileto venerat dixit: atque ea condicione depoſitum Glaucus accepit. Multo 2.
deinde tempore interjecto, filii eius qui pecuniam depoſuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitaque nota pecuniam repoſcunt. Ille enimvero repellere homines, atque his verbis è contrario reſpondere, Neque iſtius rei quicquam reminiſcor, neque ad me pertinet ſcire quæ dicitis. Volo tamen, 2 reminiſcens, quicquid juſtum fuerit facere, &, ſi accepi, jure optimo reddere: ſin á principio non accepi, Græcorum legibus in vos uti. Ad quod confirmandum præſtituo vobis tem- 3.
pus hinc ad quatuor menſes. Ita Mileſii 3 facta jactura, tanquam fraudati pecunia, diſceſſere: & Glaucus Delphos ſe contulit ad oraculum conſultandum. Cui conſultanti an ὅρκῳ *id eſt*, *jurejurando*, pecuniam prædaretur, Pythia reſpondet his verſibus,

ποιησάμενοι.

1 Et pecunias nequaquam ab iiſdem poſſideri videmus. 2 Si reminiſcar. 3 Calamitatem ſe paſſos exiſtimantes, ut qui pecunia fraudati eſſent.

Glauce Epicydides equidem expedit ad breve tempus
Sic orco vicisse, intervertisseque nummos:
Dejera, & exorcum quoniam manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapide advenit, usque adeo dum
Convolvens omnem perdat prolemque domumque:
Cum sobole exorci melius sed postea agetur.

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲ ἰῶλιχ' κέρδιον ,,
ἔτω, ,,
Ὄρκῳ νικῆσαι, κ' χρήματα λαβέσθαι· ,,
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε κ' δὔορκον μένει ,,
ἄνδρα. ,,
Ἀλλ' ὅρκος παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι ,,
χερσίν, ,,
Οὐδὲ πόδεσσι· κραιπνὸς ὃ μετέρχεται, ,,
εἰσόκε πᾶσαν ,,
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, κ' οἶκον ἅπαντα· ,,

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset ut daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniam reddidit. Cur autem hæc oratio apud vos instituta est, dicetur: Glauci nunc nulla supereſt neque soboles neque domus, quæ illius censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de deposito cogitare quam ut repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Athenienſibus audiretur, discessit.

Ἀνδρὸς δ' ἐυόρκου γλυκὺ μετόπισθεν ἀμείνων. ,,
ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τ' ,,
θεὸν ᾔτεε λαβεῖν αὐτῷ οἷά περ τῷ ξεινώσαντι· ἡ ,,
δὲ Πυθίη ἔφη, Τὸ πειρηθῆναι τοι θεοῦ, κ' ,, ἔδωκε
τὸ ποιῆσαι, ἶσον ᾽ δικαίῳ. Γλαῦκος μὲν δὴ, ,,
μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀπο- ,,
διδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δ' εἵνεκα ὁ λόγος οὗτος ,,
Ἀθηναῖοι δὲ ὡρμήθησαν λέγειν ἐς ὑμέας, εἰρή- ,,
σεσθαι. Γλαύκου νῦν ἔτε τι ἀπόγονόν ἐστι ἐόν, ἔτ' ,,
ἐστὶν οὐδεμίη νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· ἐκτε- ,,
τρίφαταί τε ρίζηθεν ἐκ Σπάρτης. ἔστω ,,
ἀγαθὸν μηδὲν διανοέεσθαι περὶ παντὸς ,,
ἀδίκου ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτέοντα ἀποδιδόναι. ,,
Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσή-
κουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο. Οἱ δὲ
Αἰγινῆται, πρὶν τοῦ πρότερον ἀδικημάτων
δῆναι δίκας, τοῦ ἐς Ἀθηναίους ὕβριος, Θηβαί-
οισι χαριζόμενοι, ἐποίεον τοιόνδε· μεμφόμε-
νοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, κ' ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς
τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο·
κ', ὡς γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σευ-
ίῳ λοχήσαντες ὧν, τὴν θεωρίδα ναῦν εἷλον
πλήρεα ἀνδρῶν τοῦ πρώτων Ἀθηναίων. λα-
βόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ πυ-
θόμενοι ταῦτα πρὸς Αἰγινήτεων, οὐκέτι ἀνε-
βάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγι-
νήτῃσι. Καὶ ὧδε γὰρ Νικόδρομος Κνοιθιδεω καλεό-
μενος, ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος, ὃς μεμ-
φόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν
ἐξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθη-
ναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς,
συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης,
φρασας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, κ' ἐκεί-
νους ἐς ὧδε ἥκειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦ-
τα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ συνθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν
καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ παραγί-
νονται ἐς δέον· οἱ γὰρ ἔτυχον ἐῶσαι νέες σφι ἀξι-
όμαχοι τῆσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν
ᾧ δὴ Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας,

At Æginetæ priusquam superiorum injuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificantes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quum Athenienſibus succenſerent quod sibi ab illis injuriam fieri arbitrarentur, se ad ulciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſium in Sunio quinqueremis quædam, quam Delum *jam inde à Theseo quotannis* mittebant: hanc Æginetæ locatis insidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſium, viroſque alligavere. Ea clade ab Æginetis accepta, Athenienſes non amplius differendum putaverunt quin omnia in illos excogitarent. Erat igitur quidam nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in Ægina ſpectatus: hic ſuam ipſius priorem abitionem Æginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſsione quam* tranſegiſſet, cognito Athenienſes eſſe animatos ad nocendum Æginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodenda Ægina ad certum diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex compoſito urbem quæ vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem non adfuerunt, quia claſſis eorum par Æginetanæ nondum erat comparata Qui dum à Corinthiis commodari ſibi naves rogant,

ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἦσαν γάρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντηκοντόρους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρῃ ἡμέρῃ μιῇ τὸν συγκείμενον. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγένοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδράσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. συὶ δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκήσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ ὕστερον ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπανασείσαντα τὸν δῆμον σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτά σφεας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄρθρα σφι ἐγλύφετο, τὸ ἐκδύσαντας οὐκ οἷοί τε ἐγλύφοντο ὑπομηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἱλεών γενέσθαι τὸν θεόν. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τὸν δῆμον ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τῶν ἐκφυγὼν τοὺς δεσμοὺς, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ὑπολαβόμενος δὲ τὴν θύρην ἀπώσασθαι ἥρων, εἶχε. οἱ δὲ, ἐπεί τε μὲν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο, ἀπενόφαινον αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον ὄπισθε. αἱ χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔμειναν τοῖσι ὑπόσασι τῆρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἧκον ἐναυμαχήσοντες νηυσὶ ἑβδομήκοντα· νικήσαντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι ὅτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγινῆται νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔδρων τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καί σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικήσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι ἦσαν· Αἰγινῆται δὲ ἅτε συνειδότες ἑωυτοῖσι τε ἀνοσιωτέροισι. Ἅμα δὲ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν δημοσίης οὐδεὶς Ἀργείων ἐπεβοήθησε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦρχε δὲ αὐτῶν στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πενταέθλου ἐπασκήσας· τοῦ

interea res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedere rogantibus naves viginti, ſed dantes vendiderunt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummam ſeptuaginta numero, in Æginam navigaverunt, perveneruntque poſtridie ejus diei qui erat deſtinatus. Qui quum ad diem non adeſſent, conſcenſo navigio Nicodromus ex Ægina profugit, aliis nonnullis Æginetarum eum comitantibus, quibus Athenienſes Sunium incolendum dederunt. Unde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erant Æginetas & ferebant & agebant. ſed hæc poſterius acta ſunt. Ceterum proceres Æginetarum, ſuperata plebe quæ una cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Unde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſula ſunt dejecti quam deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos vivos ceperant, ad necem educerent, unus eorum è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, ejuſque cardinibus prehenſis adhærebat: quam illi quum avellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertæ manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent Æginetæ, claſſe ſeptuaginta navium cum Athenienſibus qui ſupervenere congreſſi, ſuperantur. Victi navali prœlio, eoſdem quos prius Argivos in auxilium vocaverunt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſſati quod & naves Æginææ neceſſario ſumptæ á Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terram deſcendiſſent, ut nonnulli quoque è Sicyoniis navibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine utriſque mulcta ab Argivis injuncta eſt mille talentorum, quorum quingena uterque populus ſolveret. ſed quum Sicyonii ſuam culpam agnoſcentes, centum talentis cum Argivis decidiſſent, Æginetæ ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Ea propter rogantibus eis nemo amplius Argivorum publice auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mil-

XC.

XCI.

XCII.

le, duce quodam cui nomen erat Eurybates, 1 quinque palmarum viro. quorum

1 Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

plerique

plerique non remeavere, ſed in Ægina ſub Athenienſibus occubuere. Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. XCIII. Verum Æginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperavere, eorumque naves quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum Æginetis contraxerant. XCIV. ¶ PERSES autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cum famulo aſſidue in memoriam redigente ut reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidentibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui male rem navalem geſſerat præfectura amovit, alioſque deſignatos duces adverſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis ut Athenas atque Eretriam diriperent, captivoſque in conſpectum adducerent. XCV. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam devenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, advenerunt nauticæ copiæ omnes, ut ſingulis erant imperatæ: ad hæc hippagogæ naves, quas ſuperiore Darius anno mandaverat tributariis ſuis præparandas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentem, Helleſpontum & Thraciam verſus navigabant, ſed è Samo unde ſolverant, præter Icarium, interque inſulas: præcipue quidem (ut ego ſentio) metu circumeundi Athon, quem ſuperiori anno circum navigantes, magnam jacturam fecerant: ſed & coacti propter Naxon, XCVI. quam antea non cepiſſent. Ad quam poſteaquam ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Perſæ urgebant) Naxii memores priorum, fuga ſe in montes concitaverunt, non auſi reſiſtere. Eorum autem quos adepti ſunt Perſæ quum in ſervitutem rapuiſſent, delubra atque urbem incenderunt. His actis ad ceteras inſulas redeunt. Hæc dum iſti agunt, Delii relicta & ipſi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naves præcedens Datis non ſinebat ad Delum habere ſtationem, ſed trans Delum

οἱ πλεῦνες ἐκ ἀπενόσηϛ ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτηϛ ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς ᾗ ὁ ϛρατηγὸς Εὐρυβάτης μινομαχέων ἐπασιέων, τρεῖς μὲ ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ ἀποκλείνει, ὑπὸ ᾗ τε Σωφάνεϑ τ Δεκελέως ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται ᾗ, ἔϐσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμϐαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησϛ· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲ δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ ᾗ Πέρσης τὸ ἑωυτῦ ἐποίεε, ὥσε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τ θεράποντϛ, μεμνῆϑαί μιν τ Ἀθηναίων, καὶ Πεισιϛρατιδέων προσκατημένων καὶ διαϐαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα ᾗ βουλόμενϑ ὁ Δαρεῖϑ, ταύτῃσι ἐγκύμενϑ τ προφάσιϑ, καταϛρέφεσϑ τ Ἕλλαδϑ τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ ϖαῤῥαλύει τ ϛρατηγίης· ἄλλους ᾗ ϛρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέϛειλε δή τε Ἐρέτειαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένϑ, καὶ Ἀρταφέρνεα τ Ἀρταφέρνεϑ παῖδα, ἀδελφιδεὸν ἑωυτῦ. ἐπιϛειλάμενϑ ᾗ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδισαμένους Ἀθήνας καὶ Ἐρέτειαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς ᾗ οἱ ϛρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχϑέντες πρὸ ὁμοίως ϖαῤῥὰ βασιλῆϑ, ἀπικνέονϑ τ Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι ϛρατὸν πολλὸν πεζὸν οὗ ἐσκοσμημένον, ἐνθαῦτα ϖαῤῥαλοπεδομαχέουσι ἐπῆλθε μὲ ναυτικὸς πᾶς ϛρατὸς ὁ ὁπλισχϑεὶς ἐκάστοισι, παρεγένοντο ᾗ καὶ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ πρότερῳ ἔτεϊ πρεῖπε τοῖσι ἑωυτῦ δασμοφόροισι Δαρεῖϑ ἑτοιμάζειν. ἐσϐαλόμενοι ᾗ τὰς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸ πεζὸν ϛρατὸν ἐσϐιϐάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν ᾗ ὡϖὰ τὴν ἤπειρον ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τ τε Ἑλλησϖόντου καὶ τ Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, ϖαῤῥά τε Ἰκάριον καὶ ϖαῤῥὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιϛα τ ϖερίπλοον τ Ἄθω, ὅτι τῷ πρόϑρῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτην τὴν κομιδὴν, μεγάλως προσέπταϛο· πρὸς ᾗ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ὑπάλυκαζε, πρότερον ὑκ ἀλοῦσα. Ἐπεὶ ᾗ ἐκ τ Ἰκαρίης πελάγϑ προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ὅτι ταύτην γε δὴ πρώτην ἐπεῖχον ϛρατιὴν οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν προτέρων οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, ὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ ᾗ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαϐον αὐλέων, ἐνέπρησϛ καὶ ἱερὰ καὶ τ πόλιν. ταῦτα ᾗ ποιήσαντες ὅτι τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. Ἐν ᾧ ᾗ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐλοὶ τ Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τ ᾗ ϛρατιῆς καταπλεούσης, φ Δᾶτις προπλώσας, ὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τ Δῆλον προσορμίζεσϑ, ἀλλὰ πρὸ

231

ναυσὶ μάχεσϑαι καὶ πεζῷ ϛρατῷ.

ναυσὶ μάχεσϑαι καὶ πεζῷ ϛρατῷ.

ἐν τῇ Ῥηναίῃ αὐτὸς ὁ πυθόμενος ἵνα ἔῃσι οἱ Δή-
"λιοι, πέμπων κήρυκα, ἐπορεύετο σφι τάδε, "Ἄν-
"δρες ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ὀρθὰ δοκέο-
"ντα καταγνόντες καὶ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ὀρθὰ
"τοσαῦτα. "ποιέω γε φρονέων, καί μοι ὁκ βασιλῆος
"ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἧι χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγε-
"νοντο, ταύτῃσι μηδὲν σινέας, μήτε αὐτῇσι τῇσι
"χώρῃσι μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. Νεῦε ὦν καὶ
"ἄπιτε ὀρθὰ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τῇσι νήσοισι νέ-
μεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δη- 10
λίοισι· μετὰ δέ, λιβανωτὸν τελησάσα τάλαντα
καταπάσας ὀρθὰ τῷ βωμῷ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν
δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῇ στρατῇ
ὀρθὰ ἐπὶ Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ
Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνδευτέρην ἐξ-
αναχθέντα, Δῆλον ἐκίνησε, ὡς λέγουσι Δή-
λιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο ἐ-
σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τέρας ἀνθρώποισι
τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ὀρθὰ
γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δα- 20
ρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τυ-
τέων ἐπιζῆς γενεῶν, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ
Ἑλλάδι ἢ ὀρθὰ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ
Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων
αὐτῶν γενόμενα, τὰ δέ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυ-
φαίων τοῦτο τοὺς ἀρχὴν πολεμίους. ὥστε οὐδὲν
οὕτω εἰκὸς κινηθῆναι Δῆλον, πρὶν ἐπὶ
ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ οὕτω γεγραμμένον
τοῦτο αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν. 30
δύναται δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ
ὀνόματα, Δαρεῖον, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήϊον·
Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήϊον. τούτους "δὴ τοὺς
βασιλέας ὧδε ἂν ὀρθῶς καὶ γλῶσσαν τὴν σφε-
τέρην Ἕλληνες καλέοιεν. Οἱ δὲ βάρβαροι
ὡς ἀπῆραν ἀπὸ Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς
νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν παρελάμβα-
νον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβα-
νον· ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον
καὶ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δὴ φασι οἱ Καρύστιοι ὑπὸ ὁμή-
ρους ἐδίδοσαν, ὑπὸ ἔφασαν ἔτι πόλις ἀσυγκίτους
στρατιὴν ἔχειν, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθη-
ναίους, ἐνθαῦτα τούτους ἐπιόρκιόν τε καὶ τῆ γῆ
σφέων ἔκειον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέσησαν
ἐς τῶν Περσέων τὸν γνώμην. Ἐρετρέες δὲ,
πυνθανόμενοι τὸν στρατὸν τὸν Περσικὸν
ἔτι σφέας ὁπλίζοι, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν
σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀνασει-
σαντο τὸν ὁπλισμόν, ἀλλὰ τοὺς παρεσκευ-
λίσι κλήρου λέοντας τῶν ἱππέων Χαλ-
κιδέων τὴν χώρην· τούτους σφι διὰ ταῦτα τιμωρέσ-
τῶν δὲ Ἐρετρικῶν οὐδὲν ὑγιὲς βούλε-
ται, οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐλίσεων ἐβου-
λεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης·

apud Rheneam. Et ſimul cognito ubi Delii eſſent, miſſo caduceatore his eos verbis affatus eſt, Viri ſacri, quid fuga abiitis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipſe mea ſponte animatus ſum, & ab rege juſſus, quo in loco duo dii geniti ſunt, nequid aut eum locum aut ejus incolas lædam. Redite igitur ad veſtra ipſorum, & incolite inſulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras ſuper aram aggeſtas adolevit. His actis adverſus Eretriam primum navigavit, ſimul omnem claſſem, ſimul Ionas pariter atque Æoles agens. Statimque ab illius digreſſu Delos tremuit (ut Delii aiunt) ad meam uſq; ætatem tunc & primum & poſtremum commota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam ſub Dario Hyſtaſpis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum paſſa eſt Græcia quam viginti aliis ante Darium ætatibus, partim a Perſis, partim ab ipſis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab re Delos commota ſit, prius immobilis: de qua in oraculo ita ſcriptum erat,

Et Delon, quamvis ſit adhuc immota, movebo:

Et ſane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξείης *id eſt coercitor:* Xerxes, idem quod ἀρήϊος, *id eſt bellator, ad verbum, martius:* Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήϊος, *id eſt magnus bellator*, Barbari, poſtquam a Delo ad alias inſulas profecti ſunt, ſumebant illinc tum copias tum liberos inſulanorum obſides. Ut vero inſulas prætervigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiiq; negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos adverſus vicinas civitates (videlicet Athenas & Eretriam ſignificâtes) Caryſtii tamdiu obſeſſi ſunt, eorumque ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretrienſes autem audito Perſarum exercitum adverſum ſe venire, auxilia ab Athenienſibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerunt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretrienſium haud quaquam ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cenſentibus urbem deſerendam, & in cacumina Euboeæ eundum: quibuſ-

XCVIII. XCIX. C.

dam,

dam, qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorumque animos animadvertens Æſchines Nothonis filius, Eretrienſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, oravitque ut domum abirent, ne una cum illis occumberent. Hæc conſulenti Æſchini obtemperantes Athenienſes, illinc in Oropum tranſgreſſi,
CI. ſalutem ſibi peperierunt. At Perſæ eo advecti, naves oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos expoſuere, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere. Adverſus quos non decreverunt Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum: ſed quandoquidem ſententia de urbe non deſerenda evicerat, merito dabant operam ut mœnia cuſtodirent. Adorientibus autem ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multiſque utrinq; cadentibus, ſeptimo die EUphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, filius, urbem hoſtibus prodidere. Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliavere, incenderunt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagraverant, hominibus juſſu Darii in ſervitutem captis. ¶ Potiti
CII. Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, tuncque magnam partem vaſtaverunt, rati idem facturos Athenienſes quod Eretrienſes feciſſent, etenim erat locus Atticæ Marathon proxime Eretriam ad equitandum opportuniſſimus, quo illos Hippias
CIII. Piſiſtrati filius deducebat. Eodem Athenienſes & ipſi re audita ad vim arcendam proceſſerunt, decem præfectis ſibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cujus patrem Cimonem Steſagoræ filium fugere ex Athenis Piſiſtratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadem quadrijugo certamine: quam victoriam muneris gratia tranſtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximaque Olympiade eiſdem equabus aliam Olympiadem quum viciſſet, a filiis Piſiſtrati interfectus eſt, non jam vivo Piſiſtrato. Interfectus eſt autem ad Prytaneum, noctu ſummiſſis percuſſoribus, ſepultuſque ante urbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & è regione ſepultæ ſunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias

ἄλλοι ὦ αὐτέων, ἴδιά κέρδεα προσδεκόμενοι ἀπὸ τῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προσδοκίμῳ ἐσκυδάζοντο. μανθάνων ὦ τυτέων ἐκάστερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκυσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὸ σφετέρου, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ ὦ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται, καὶ
10 ἔτοι μὲν λαβόντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ ὦ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρίας, καὶ Αἰγιλίαν. καταχθέντες ὦ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσιουσιμένοισι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ ὦ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι οὐκ ἐπιεύντο βουλῇ, εἶκον ὦ λάθρῃ φυλάξαντες τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε μέλλοντι, ἐπεί τε ἐνίκα μὴ ἁλίσκεσθαι τὴν πόλιν, προσ-
20 βολῇ ὦ χρεωμένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπλέον μὲν ἔπιπτον ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ ὦ ἑβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ ὦ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτιννύμενοι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο ὦ, τοὺς ἀνδρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τοὺς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι ὦ τὴν Ἐρέτειαν, καὶ τῶν ἐς γῆν
30 διαβάντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ ἔρροντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν διαπρεπέστατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐπιπλῶσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι ὦ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ σφέας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηναίων Πεισιστρατον τὸν Ἱπποκράτεος· καὶ
40 αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνωρίδι; καὶ ταύτῃ μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενον μὲν, τοῦτο ἐξενείκασε τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ ὦ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, τῶν παιδὸς Πεισιστράτου ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην παρεὶς τότε, κατέλαβε δόξαν τὰ ἐωυτοῦ ὑπερφρονέοντα. καίμὲν ἀνελόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, ὑπὲρ
50 τὸ πρυτανήιον ταφέντα πλησίον τοῦ Κίμωνος τοῦ πατρός. τὰς ὦ ἀντικρὺ τῶν ὁδῶν, τῆς μὲν ἐούσης τῆς Διακελεήσι, τῆς δὲ ἀπὸ τῶν Πισιστράτου παίδων, ἐκφερούσης ἐπὶ τὸν Παρνηθὸν, ἔνθα Πεισίστρατος ὁ Ἱππίεω ἐτεκνώσατο τὸν ὁμώνυμον τῷ πάππῳ, ἐπὶ ταύτῃ τῇ ὁδῷ τὰς μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ ἐούσας ἐπὶ τὸν Παρνηθὸν, ἔνθα τὸ ἱρὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ἀγοραίου ἵδρυται, ἐνθαῦτα τὰς ἵππους τὰς τρεῖς ὀλυμπιάδας

ἔτοι μὲν καὶ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑποστείσαντες ἄνδρας. τάδε ὦ τοῦ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, πόλιος τῆς Λακεδαιμονίης ὁδός. καλαντίον δ' αὐτῆς αἱ ἵπποι τεθάφαται αἳ τρεῖς ὀλυμπιάδας

233. ἀνελόμενοι· ἐπίηξε δὴ καὶ ἄλλοι ἵπποι ἤδη τοῦτο τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τούτων, ἐδάμασε. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἐὼν τυγχάνει τραφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι Ἀθηναίοισι, τοὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἥκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼς διπλόον θάνατον, ἐστάθη Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτοῦ οἱ ἐκδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, ἐπὶ πολλῷ ἐπιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν ἐς βασιλῆα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὰ ἑωυτοῦ, δικέοντά τε ἤδη ἐν σωτηρίῃ τὸν ἐνθεῦτεν μὲν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς ὕστερον Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀπεπέμψαντο ἐς Σῶν ἄρτιν κήρυκα Φειδιππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἀλλως δὲ ἡμεροδρόμην τε καὶ τὰ τοιαῦτα μελετηρότατα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) ὦδε τὸ Παρθένιον ὄρος ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν ὦδε ἐπιπέμπει. Βώσαντα δὲ τοὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεύσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἑωυτῷ ὑδεμίην ὄντα μέλειαν πιεῦται, ἐόντες δοῦνε ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχῇ γενομένῳ ἤδη σφίσι χρησίμῳ, τὰ δέ τι καὶ ἐσομένῳ. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καλεσάντων σφίσι ἔτι ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστώσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὖτε ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε περ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δολιχαίτατος ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἄρτι ἦν ἐν Σπάρτῃ. "ἀπικόμενος δὲ δὴ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ ἐᾶν ἰδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην τιμὴν ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ ἐξαπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων καὶ γὰρ Ἐρετρικὰ τε νεῶν ἐνδεᾶσαι, καὶ πόλι λογίμῳ ἡ Ἑλλὰς γένονε ἀθενεστέρη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδυνατέειν δὲ σφι ἦν τοῦτο παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, ἐν βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένου μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ

ἡμεροδρόμιον

reportarant. Idem quòd iſtæ, jam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Evagoræ Laconis: aliæ præterea nullæ. Per idem tempus major natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Cherſoneſo educabatur: minor autem apud ipſum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Cherſoneli conditore. Hic igitur Miltiades CIV. è Cherſoneſo tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cæde elapſus: ſemel, quum eum Phœnices uſque ad Imbrum perſequuti ſunt, magni facientes capere hominem ut ad regem perducerent: iterum, quum ab iis elapſum, domum ſuam reverſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimantem, inimici ſui exceperunt, & ad judicium deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragiis populi dux declaratus eſt. CV. Duces autem quum adhuc in urbe eſſent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam factitantem. Huic Phidippidi, ut ipſe refert, & Athenienſibus renunciavit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obvius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, juſſit nunciari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam ſui, qui bene ipſis vellet, quique jam ſæpenumero de eis bene meritus fuiſſet atque etiam futurus eſſet. His verbis fide habita, Athenienſes, quod eorum jam ſtatus erat bene conſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panis: illique annuis hoſtiis, ex quo nuncium accepere, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. CVI. Phidippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc quum à ducibus miſſus eſt,[1] iterum Athenis egreſſus, Spartam pervenit, adienſque magiſtratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes ut ſibi opem feratis, nec civitatem inter Græcos vetuſtiſſimam contemnatis, in diſcrimen adductâ, ne barbaris viris ſerviat. Etenim Eretria direpta eſt, inſigniq; civitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat quidm Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere erat, nolentibus legem rumpere nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die

1 Poſtridie quam Athenis egreſſus eſt. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium urbe fuit Spartæ. At Valla δευτεραῖος accepit pro δεύτερον. Sic infra in hoc eodem libro, τριταῖος ἐκ Σπάρτης ἐγένετο ἐν τῇ Ἀττικῇ.*

negabant

negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe lunari impleto. Et iſti quidem plenilunium
CVII. expectabant. Hippiæ autem Piſiſtrati filio, qui barbaros in Marathonem perducebat, viſum hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatum eſt: Videbatur ſibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex ſomnio conjectabat fore ut reverſus Athenas, ac recepto dominatu ſenex domi ſuæ obiret. Hunc in modum interpretabatur viſum ſuum. Dum autem prædam Eretrienſem quam depoſuerat, in inſulam Styreorum nomine Ægileam, reportat, dumque naves ad Marathonem appulſas in ſtationibus locat, ac barbaros in terram egreſſos diſponit, ei talia adminiſtranti contigit ſternutatio, tuſſiſque ſolito vehementior. vnde concuſſis ejus, utpote ſenis, pleriſque dentibus, unus illorum ex violentia tuſſiendi excuſſus eſt, & in arenam delapſus: qui magna adhibita ad inveniendum diligentia, quum tamen non appareret, ſuſpirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non eſt noſtra, nec eam poterimus nobis ſubjectam efficere, [1] ſed tantummodo partem, quantum ſpatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias ſuam viſionem
CVIII. interpretabatur evaſiſſe. Athenienſibus autem apud Herculis fanum inſtructis ſupervenere auxilio Platæenſes, omni cum populo, qui ſeſe Athenienſibus dediderant, & pro quibus frequentes jam labores ſuſceperant Athenienſes: dediderant autem ſeſe hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenſes, primum Cleomeni Anaxandridæ, qui intervenerat, atque Lacedæmoniis ſeſe dediderant: à quibus tamen recepti non ſunt, hac oratione utentibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priuſquã noſtrûm quiſquam audiat, poſſitis occupati ab hoſtibus ſæpe expugnari. Suademus autem ut voſipſos Athenienſibus dedatis; vicinis pariter & ad tutandum non invalidis. Hoc Lacedæmonii non tam conſulebant Platæenſibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienſes defatigari Bœotio bello. Id ſuadentibus Lacedæmoniis non adverſati Platæenſes, aditis Athenienſibus, dum rem divinam duodecim diis faciunt, eis ad aram ſuppliciter ſedentes ſeſe dediderunt. Aduerſus quos Thebani re audita

οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. ἦτοι μὲν νυν τῷ πανσέληνον ἔμελλον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι καθηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὴν Μαραθῶνα, τὰ παροιχωμένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνεύνῃσθαι. συνεβάλλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, καταλαβὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τοῦ ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδραπόδια τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγόμενος ἐς τὴν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε ἔσω. ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέταξε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· εἷα δὲ πρεσβύτερός ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τυγχάνων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει κατὰ βῆσσαν βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐπιμελέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετο οἱ ὁ ὀδούς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα καταστρέψασθαι ποιησάμενοι. ὁκόσον δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέσχε. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τῇ ὄψι συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τετραμμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες παμπληθέι. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑστέρῃ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε. πεζομένους ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρώτοισι τῶν ἐπιτυχόντων Κλεομένεϊ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, ἐν δεκήμοισι, ἔλεγόν σφι τάδε, Ἡμεῖς μὲν ἐκαλέσαμεν τε οἰκέοντες, καὶ ὑμῖν τοιόνδε τι γίνοιτ' ἂν ὑπερεῖδε ψυχρή. φθαίητε γὰρ ἄν, πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δῆθεν, ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐσθλοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐν νόῳ δυνοίην ἕτερα τῆς Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι μὲν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἐπίσπονοι, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ παιόντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι βωμὸν, ἐδίδοσάν σφέας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα,

1. Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dens poſſidet.

ἐς ἐπεκαλέοντο δὴ τὲς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων συνάψειν μάχλω, Κορίνθιοι ὑ τοῦτο εἶδον· φθάσαντες ὦν, ἢ καταλλάξαντες, ὅπλα ἐπιφανέντα ἀμφοτέρων, ἔρηξε τὴ χώρλω δὴ τοιῆδε· ἐὼν Θηβαίους Βοιωτοῖς τὲς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτὲς πελέειν. Κορίνθιοι μὲ δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι ὦ ἀπιοῦσι ἐπεδήκαντο Βοιωτοί· ὁπλισμένοι ὦ, ἐπιόντες τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες ὦ οἱ Ἀθηναῖοι τὲς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι ἔρυς, τούτους ὑπερβάντες, τὴ Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο ἕρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας ἔρυς καὶ Ὑσιάς. ἔδοξε μὲ δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτὲς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἦκον ὦ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι ὦ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τοῖσι μὲ, ἐκ ἐόντων συμβάλλειν· (ὀλίγους γὰ ἔρυς) στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τοῖσι ὦ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς ὦ δίχα ἐγίνοντο, καὶ νικᾶ ἡ χείρων τὲ γνωμέων, ἐνέμενον, ἦν γὰ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κώμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· (τοπαλαὸν γὰ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὲ πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐὼ ὦ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷον οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπεται. νῦν γὰ δὴ ἐξ οὗ ἐγίνοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἦκουσι μέγιστον· καὶ ἐὼ μὲ γὰ ἀποκρίνασι τοῖσι Μήδοισι, δεδόκται τὰ πείσονται φθαδεδεγμένοι Ἱππίην· ἐὼ ὦ φειδωλίην αὕτη ἡ πόλις, εἰ τε ἔστι πρώτη τὲ Ἑλληνίδων πολίων ἡμέων· κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἔστι ἡμέας, καί κως ἐς ἔτι τελέων ἀνήκει τὲ πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τῶν μὲ, κελευόντων, τῶν ὦ, συμβάλλειν. ἐὼ μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σάσιν μεγάλην ἐμπεσεῖσθαι διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἐὼ ὦ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξελθεῖν, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν ἡμεῖς φειδωλέες τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἤρτηται.

exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prœlium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos intervenere: atque utrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, ut Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc ubi decrevere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, commiſſaque pugna, repulſi. Unde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [1] Aſopum fecerunt limitem Thebanis. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: pauciores enim ſe eſſe quam ut cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [2] tunc forte polemarchum, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in danda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia*, undecimus eſt. Nam quondam Athenienſes in dicenda ſententia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, utrum in ſervitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc civitas urbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes eorum ſolicitet ad ſentiendum cum Medis: ſin pugnamus antequam aliquid vitii in nonnullis Athenienſium ſubeat, poſſumus diis æquis cum victoria diſcedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent:

CIX.

μνημόσυνα λιπ. ἐς τ. ἅ. ἀνθ. C. οἷα ἐλλ.

1 Aſopum & Hyſias Thebanis adverſus Platæenſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl. 2 Tunc, quod undecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabam ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *vel, ductis faba ſortibus polem. Ath. cr. eſſet*, (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Callimachum Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eique dixit, In te nunc ſitum eſt Callimache, Athenas vel in ſervitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

qui ſi

qui si meæ sententiæ accesseris, erit & tibi patria libera, & civitas omnium Græcarum princeps: sin accesseris sententiæ dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria exi-
CX. stent. Hæc dicens Miltiades Callimachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est ut confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, ut cujusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putavit quam sua dies imperii advenit.
CXI. Itaq; ubi vices ejus fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. Ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps cæteræ tribus, ut quæq; ordine erat. Novissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est ut ab huius pugnæ tempore, quoties Athenienses ferunt hostias apud panegyrias, *id est*, *publicos conventus*, quæ quinto quoque anno fiunt, Athenienses præco conceptis verbis precetur bona Athenienses pariter & Platæenses. Igitur Athenienses tunc apud Marathonem Instructa idcirco sic erat quod aciem Medicam imitabatur: sed in medio paucis conferta erat ordinibus, ideoque illic debilior: utroque
CXII. autem in cornu confertior, Quæ posteaquam ita instructa est, ac sacrificium litatum esse Athenienses audierunt, tunc cursu in barbaros tendunt. Erat autē inter utranque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, optabant se tanquam illos excepturi: insaniæ dantes id quod cernerent eos cursu tendere, quum pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari interpretabantur. At vero Athenienses, posteaquam conferti conflixere cum barbaris pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi novimus) cursu in hostem usi sunt: [1] primi sustinuerunt cernere Medica veste indutos: quum antehac vel audire nomen Me-
CXIII. dorum Græcis terror fuisset. In Marathone quum diu pugnatum esset, barbari circa mediam aciem vincebant, ubi Persæ stabant & Sacæ, eamq; perrumpentes

"ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ πρόσθῃ, ἔστι τι παλεῖς
"τε ἐλεύθερη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι.
"Ἢν δ' ἐμοὶ ἀπαμυνόντων τὴν συμβολὴν ἕλῃ,
"ἐπάρξει τι τοῦ ἐγὼ καταλέξα ἀγαθῶν
"πανταχοῦ. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης,
προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. Προσγνωμώσης
δὲ τοῦ πολεμάρχου τὴν γνώμης, ἐκεκύρωτο συμ-
βάλλειν. Μετὰ δέ, οἱ στρατηγοί, τοῦ τὴν γνώμην
" ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη αὐτέων ἐγί- ἐφερε.
νετο πρυτανηίη τε ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρε-
δίδοσαν. Ὁ δὲ, δεχόμενος, ἔκα τι συμβολὴν 235.
ἐπιέετο, πρὶν γὰρ δὴ αὐτῷ πρυτανηίη ἐγίνετο.
Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτά-
σσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. Τῷ
μὲν δεξιῷ κέρεϊ ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλί-
μαχος. Ὅδε" νόμος εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀ- νόμος
θηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρεϊ τὸ δεξιόν· τότε
ἡγεμονίη δὲ τότε, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο
αἱ φυλαί, ἐχόμεναι ἀλλήλων. Τελευταῖοι δὲ
ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλα-
ταιέες. Ἀπὸ ταύτης γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀ-
θηναίων ἀναβόντων ἐς πανηγύρεας τὰς ἐν
τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, καλὸ δύχεται ὁ κή-
ρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων
γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. Τότε δὲ πασσο-
μένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγί-
νετο τοιόνδε τι. Τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον
τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτῶν μέσον ἐ-
γίνετο ὀλίγῃ τάξιος ὀλίγας· καὶ ταύτῃ οἱ ἀσθε-
νέστατον τὸ στρατόπεδον. Τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον
ἔρρωτο πλήθεϊ. Ὡς δέ σφι διεβεβήκεσαν, καὶ
τὰ σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀ-
πείθεσαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἴεντο ἐς τοὺς βαρ-
βάρους. Ἦσαν δὲ οἱ βάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχ-
μιον αὐλέων, ἢ ὀκτώ. Οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέοντες
δρόμῳ ὁμίλους, παρεσκευάζοντο ὡς δεξό-
μενοι μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπεφέρεον,
καὶ πάσχειν ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόντας
ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵπ-
που παρεούσης σφι, οὔτε τοξεύματος. Ταῦτα μέν-
νων οἱ βάρβαροι καταλείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ,
ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμειξαν τοῖσι βαρβά-
ροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. Πρῶτοι μὲν δὴ
Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς
πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά
τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην
ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τὸ οὔνομα
τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν
τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ
τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβα-
οι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάγατο· καὶ
τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,

1 Primique vestem Medicam & eos qui illam gestarent cernere sustinuerunt, quum antea, &c.

ἐδίωκον

ἐδίωκεν ἐς τ μεσόγαιαν· τὸ ὃ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δέ, τὸ μὲν τεταγμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ἥξασι ἀλλέων, συνασπιζόντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐπὶ τ θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ τοῦτο μέν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀναφθείρεται, ἀνὴρ ἡμόμβιος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δέ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ, πίπτει· τοῦτο δέ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησε τρόπῳ τοιῷδε Ἀθηναῖοι· τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρεσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τ νήσου ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τὰς Ἀθήνας ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ· αἰτίη δὲ ἔχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτὰς ταῦτα βεβουλῆσθαι· τότε γὰρ σημήνασαι τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἔσαν ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ· καὶ ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ περιορμηθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τοῦ Ἀθηναίων) ὑπὸ τούτοισι ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τ Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων χίλιοι ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄνδρες, Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννενήκοντα καὶ δύο· ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνέβη δὲ αὐτοῦ θῶμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κυφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γενόμενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγὴν λαβόντα μηδεμίαν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸν λοιπὸν τ ζόην διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν· λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα πρὸς τοῦ πάθεος τοιόν δέ τινα λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντίον οἱ μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τ ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν· τὸ μὲν δὴ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρελθεῖν, τὸν δὲ ἑωυτοῦ θεράποντα ἀποκτεῖναι· ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε

hostem in mediterranea persequebantur: at in utroque cornu vincentes Athenienses Plataenseſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permissis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipsorum aciem perfregerant, dimicantes, quum superassent, fugientes Persas urgebant cædebantque, donec ad mare pervenientes, petito igne naves corripuere. Quo in certamine CXIV. Callimachus polemarchus interficitur, egregia navata opera. Occubuit quoque é ducibus Stesileus Thrasyli, & Cynægirus Euphorionis filius, qui dum summam puppim apprehendit, abscissa bipenni manu cecidit: necnon alii Athenienses multi & clari. Ac septem CXV. quidem naves obtinuerunt Athenienses hoc modo: cæteris barbari retracti, receptaque præda Eretrienſi ex insula ubi reliquerant, circumvecti sunt Sunium, animo prævertendi Athenienses evestigio abeuntes. Cæterum Alcmæonidæ ab Athenienſibus 1 infimulati sunt, quod videlicet ex composito Persis adhuc apud insulam agentibus scutum ostenderint. Dum illi Sunium circumvehuntur, CXVI. Athenienſes evestigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarunt, barbarosq; eodem tendentes præverterunt: progressique ex Herculis templo quod est in Marathone, in aliud Herculis fanum quod est in Cynosargi, castra posuerunt. Barbari, quum classe Phalerum superassent (hic enim Athenienſium navale tunc erat) super eum locum aliquandiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quo- CXVII. rum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſium vero, centum nonaginta duo. Tot ex utrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenue, luminibus caperetur, neque saucius ulla parte corporis, neque ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus permanserit. Quem audivi dicere solitum de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatum, procero corpore, cuius 2 mentum omnem (lypeum inumbraret: & hanc larvam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audivi. Porro CXVIII. Datis in Asiam cum classe rediens ubi

1 Infimulati sunt, illis id molientibus Persas hoc consilium cepisse quod videl. 2 Barba totum clyp.

Myco-

Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum, id tamen quod fuerit, non traditur: ſed ubi primum dies illuxit, naves rimatus eſt: compertoque in navi Phœnicia ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt quo è templo ſublatum eſſet: & ubi audivit ex quo templo, navigans ſua navi in Delum (jam enim Delii in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitque Deliis ut illud in Delium Thebanorum referrent, quod eſt ad mare è regione Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc ſtatuam non reportaverunt, ſed viceſimo poſt anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerunt. Datis autem & Artaphernes, poſteaquam in Aſiam navigavere, captivos Eretrienſes Suſa perduxere, quos Darius rex, etſi in eos ante captivitatem vultum contraxerat acerbitatis, quod ſe priores injuria laceſſiſſent, tamen ut in conſpectum ſuum adductos vidit ac ſibi ſubjectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ regionis ſtathmo collocavit, cui nomen eſt Anderica: ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies: nam ex eo aſphaltum, *id eſt, bitumen*, & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato utre ad celoneum alligato: quo in puteum decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ Thadinacen appellant) in vaſa colligunt, eſt autem atrum ac graviter olens. Hoc loci rex Darius locavit Eretrienſes, quem ad meam uſq; memoriam tenuere, ſervantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet. ¶ Cæterum poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, ut triduo quam ex Sparta diſceſſere, in Atticam pervenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierunt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas unquam Perſis ex compoſito oſtentaſſe

CXIX.

CXX.

ἐχώρεετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, ἀπέλεγε· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο περὶ νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ ὅτου ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἐωυτοῦ νηὶ ἐς Δῆλον· καὶ ἀπίκοντο δὴ πρηνέα ταύτῃ οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὠυτὸ νῆσον, κατελίθησάν τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκιδικὰ κατανθίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐπείλαμένος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκόμισαντο ἐς Δήλιον. Τῶν δὲ περὶ Ἐρετρικεώνων ἀνδραποδισμένων Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὠυτὸ Ἀσίλιον πλέοντες, ἀπήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης πρότερον τῶν Ἐρετριέων· ἐπεὶ δὲ εἶδε σφέας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ὄντας, ἐποίησε κατὰ μὲν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀνδέρικα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκόσιους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρρύσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται μὲν κηλωνηΐῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἡμισπάστῳ ἀσκῷ προσδέδεται. καταπίπτει δὲ τούτῳ ἀντλέει, καὶ ἐπαείρεται, ἐλαύνεται ἐς δεξαμενήν. ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἀσφαλτος καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται αὐτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει ὧδε. Λακεδαιμονίων δὲ ἧκον ἐς τὰς Ἀθήνας διςχίλιοι μὲν τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν. ὧδε ὡς τελευταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐξήεσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. Θώϋμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήκης

καὶ ἀσπίδα

ἀσπίδα, βουλόμενος ὑπὸ βαρβάροισί τε ἔχῃ
Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵ τινες μᾶλλον ἢ
ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ παι-
τρὶ, φαινόμενοι μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης
τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἁπάντων ἐτίμα, ὁκό-
σους Πεισιστρατος ἐκπέμψι ἐκ τῆς Ἀθηναίων,
τὰ χρήματα αὐτῶν κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
μοσίου ὠνέεσθαι καὶ πάλλα τὰ ἐκείνου ἐς αὐτὸν
πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον
πολλαχοῦ μνήμην ἔχοντι πάντα πεποίηται. τοῦτο
μὲν γὰρ, τὰ περιελεύσια, ὡς ἀνὴρ ἀριστος ἐλευθερῶν τῶν καθ' ἑωυτὸν· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν
Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, πεζὸν δεύτερος ἐγένετο· πάντα δὲ πέτρεσι αἰειρόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας παῦλαν μεγίστην ἑαυτοῦ θέμενος. τοῦτο δὲ, καὶ
237. τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἵας τις
ἀνὴρ ἐκτήσατο. ἐπειδὴ γὰρ ἐξήισαν γάμου ὥρας,
ἐόντας σφι δυσὶ μεγαλοπρεπεστάτοισι, ἐκπέμπει ἐς ἄριστον. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τοὺς ἐκτησάμενος τέλειον ἀνδρα ἑωυτῷ ἐκλέξασθαι, ἔδοσε τούτῳ τῷ αἰδοίῃ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ ὀλίγῳ τινὶ τούτου ἐόντες μισοτύραννοι. Δοκέει ὦν μοι, ἐγὼ πεποιῆσθαι τῷ ζηλοβολίῃ, τότε γε ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, οἵτινες ἔφυγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τότε ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ ἔτι τοὺς Ἀθηναίους ἔστι ἐόντας οἳ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω· οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσε τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ ἔστι γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὸν Πυθίην ἀναπείσαντες πρόσημα ἐκείνοισι Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὅτι μεμφόμενοι τῷ Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὸν πατρίδα; οὐ γὰρ ὦν ἦσαν στρεων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἳ μᾶλλον ἐτετιμήκατο. ἔστω οὐδὲ λόγου ἄρξαι ἀναδεχθῆναι ἐκ γε ἂν τότων ἀσπίδα ὅτι πιστὸν λόγῳ. αἰνέσαιμι δὲ γὰρ ἂν τοῦτο

parmam, quod vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. [1] quippe quos conſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quam ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici; nam Callias cum alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſime commentus eſt, tum vero ſolus Athenienſium omnium, illius Athenis ejecti quum publice ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cujus Calliæ mentionem crebro plerique omnes habere debent, cum ob ea quæ dicta ſunt ut viri ſummopere patriam liberantis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit; nam & in equorum curſu palmam obtinuit, & in quadrigario fuit ſecundus: & in ludis Pythiis quum primas obtinuiſſet, in univerſos Græcos ſumptuoſiſſimus extitit: tum ob id quod talem ſe in filias ſuas quæ tres fuerunt, exhibuit. Nam poſteaquam nubiles extitere, [2] hoc eis magnificentiſſimum munus eſt gratificatus, ut quem ſibi unaquæque vellet ex omnibus Athenienſibus, cum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quam Callias, peroſi tyrannos fuere. Quo major me admiratio ſubit, minuſque admitto criminationem, eos parmam Perſis oſtentaſſe, qui per omne tempus tyrannos effugerunt, & quorum aſtutia Piſiſtratidæ tyrannidem reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo judico, quam Harmodius & Ariſtogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Piſiſtratidas ab affectanda tyrannnide repreſſerunt, quam ad illam irritaverunt: Alcmæonidæ autem proculdubio Athenas liberaverunt, ſimodo ipſi fuere qui Pythiam perſuaſere ad Lacedæmonios commonefaciendos ut Athenas liberarent, quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt. [3] Atenim aliqui forſitan ſuccenſentes quod Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imo nulli erant eis inter Athenienſes viri illuſtriores, neque qui magis eſſent honorati. [4] Neque vero ſerſed tantummodo fuiſſe oſtentatum.

CXXII.

CXXIII.

CXXIV.

---

1 Quippe qui vel majori vel certe pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater *ut autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo poſt,* ὁμοίως ἢ ὀλίγῳ τινὶ ἔσσον. 2 Dotem eis magnificentiſſimam dedit, atque hoc præterea gratificatus eſt, *vel, indulſit,* ut quem ſibi, &c. 3 Atenim forſaſſe Athenienſium populo ſuccenſentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortaſſe) ægre ferentes je non eum apud Athenienſes locum obtinere quo ſe dignos exiſtimabant, patriam prodere conabantur. Imo vero nulli ex Athenienſibus majore autoritate præditi, nulli magis honorati erant: tantum abeſt ut ſua ſorte contenti non eſſent, & de eo Athenienſibus ſuccenſerent. Poteſt tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem ſenſu.* 4 Quo ſit ut rationi conſentaneum nullo modo eſſet poſſit, clypeum ab illis hac de cauſa fuiſſe oſtenſum; oſtenſus enim clypeus fuit.———

quod

quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostensus quidem est, sed à quo ostensus, incertum. CXXV. [1] Quamquam Alcmæonidæ jam pridem extiterant Athenis clari sane usque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Cræso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cujus beneficentiam Cræsus à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & ubi advenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo ferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem ducebatur. [2] Ibi in acervum ramentorum procumbens, primum cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, à thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuivis alteri rei quam homini similis: cujus os quum turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Cræsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donavit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & Alcmæon quadrijugos equos alens, vicit Olympia. CXXVI. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrannus extulit, ut multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clisthenis Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptam dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset nunciari jussit voce præconis ut quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [3] Græci aut sua ipsorum aut familiæ claritate sibi confidentes, eo

οὐ τοῦτο ἔχει ἄλλως εἰπεῖν· ἐγλύφετο γὰρ) ὅς μὴν τοι ὦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τυτέων. οἱ δὲ Ἀλκμαωνίδαι ἦσαν μὲν οὗτοι τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ ὧδε Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος πέμψι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι ὧδε Κροίσου ἀπικομένοισι ὅπῃ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως· καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῆς Λυδῶν τῆς ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἐωϋτὸν δοῦ πιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις ἀπικόμενον δωρέεται χρυσῷ, τὰ ἂν δύνηται τῷ ἑωϋτοῦ σώματι ἐξενείκαι εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τοῦτο τοιάδε ἐπιτηδεύσας, περισφέρει· εἰδὺς κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον βαθὺν κατειλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοτόρνυς τε ἐπὶ τοῖσι ὑπερισχε ὑπερτάτους ἐόντας ἐσδὺς ἐς τὸν σωρὸν τῆς κόνεος, ἦιε ἐς τὸ θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσελθὼν δὲ ἐς σφέων ὑψηλόν, πρῶτον μὲν παρέσαξε ὧδε τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κοτόρνοι· μετὰ δὲ, τὸ κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τὰς κοτόρνυς, παντὶ δὲ τῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦτό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξωίκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ἐκεῖ ἀδιδοῖ, καὶ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ἐκ ἐλάχιστα ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας, ὀλυμπιάδα ἀνῃρέθη. Μετὰ δὲ, ἡλικίῃ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μὲν ὁ τοῦ Σικυωνίου τυράννου ἐξῆρε, ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρῳ γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτῃ ἠθέλησε, ἁρμα Ἑλλήνων πάντων ἐξελάσας τὸ ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικήσας ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωϋτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὰ γάμου ἐν ἑνιαυτῷ ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξάμενος ἡμέρης. ἐνταῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πατρὶ ἐξωικωμένοι,

——neque hoc aliter dici potest: factum enim fuit: sed à quo ostensus fuerit, de eo ultra hæc dicere non possum. *Id est, Hæc de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil ultra, ut sit* οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τυτέων, *pro* οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἅτε οὐδὲν εἰδὼς προσωτέρω τυτέων. 1 Hi autem Alcmæonidæ cum ab antiqua origine clari extiterant, tum vero ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maxime fuerunt. 2 Ibi acervo ramentorum *auri* incumbens, primum quidem circa suas tibias tantum aggessit auri quantum cothurni capiebant: deinde vero quum sinum totum auro impleviſſet, & capillos ramentis illis conſperſiſſet, *vel & ramenta illa per capillos ſparſiſſet*: & alia ori indidiſſet, ex theſauro egreſſus eſt, & ægre cothurnos trahens, & cuivis rei magis quam homini ſimilis, utpote cujus os obturatum, & partes omnes inflatæ eſſent. At Cræſſus eum intuitus in riſum prorupit, eique cum hæc omnia, tum vero alia his non minora donavit. 3 Græci qui & de ſeipſis & de patria ſua magnifice ſentiebant, eo.

ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλεισθένης ἐς δρόμον καὶ παλαίστρην πεποιήμενος, ἐπ' αὐτῷ
238. τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης· ὃς ἔτι πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἦ γὰρ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σικυώνιος Δάμας ὁ Σαμύρεος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. ἔστι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον· ἐκ δὲ τῆς κάτω τῆς Ἰονίης, Ἀμφίμνηστος Ἐπιτρόφου Ἐπιδάμνιος· ἔστι δὲ ἐκ τῆς Ἰονίης κόλπου Αἰτωλὸς ἦλθε, Τιτορμοῦ τοῦ παφυσίτου τοῦ Ἑλλήνων ἰκριῖ, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰολίδος χώρης· τούτου δὲ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης· ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδων Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιησαμένου Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρισαμένου μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων· ὃς ἐξελάσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμιάντου Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παμπόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος ὀνομαστὸς Ἀγαίου· ἔστι μὲν δὴ οὗτοι ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ πρὸς Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ πρόφορων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθούσης τότον τὸν χρόνον, Λυσανίης· ἔστι δὲ ἀπ' Εὐβοίης μούνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε τῆς Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος· ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τεῦτέων, ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τοὺς πατέρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γῆν ὁκόθεν ἐόντες· μετὰ δὲ, καταλέσχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τήν τε ἀνδρηιοσύνην, καὶ τὴν ὀργήν, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ σὺν πᾶσι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἦσαν αὐτέων νεώτεροι. καὶ τὸ ἐς μέγιστον ἐν τῇ σωφροσύνῃ διεπειρᾶτο· οὐδὲν γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξεύνιζε μεγαλοπρεπέως· καὶ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τούτεων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων.

proci contenderunt: quibus Cliſthenes & curriculum, & palæſtram ad certandum præparaverat. Ex Italia illuc ſe CXXVII.
contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autem maxime Sybaris ea tempeſtate) qui unus vir in plurimum deliciarum proceſſerat: & Siritanus Damas Samyris filius, ejus qui ſapiens appellabatur, & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Jonio autem ſinu Amphimneſtus Epiſtrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat ſupergreſſus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneſo autem Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius, ejus inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnenſibus ſtatuit, longe omnium Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt, certamen præeminemque propoſuit:* necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius Euphorionis ejus qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum ſuam excepit Caſtorem & Pollucem, 1 & ob id in omnes homines hoſpitalis: 2 Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis ejus filius qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, divitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tempus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præſtitutam CXXVIII.
adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiamque percantatur, deinde eos annum apud ſe detinens, exploravit uniuſcujuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum univerſis congrediens, & juniores in gymnaſia educens: præcipue tamen in conviviis experiebatur: quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienſes. 3 & illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe judicabat, quum præſertim ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent.

1 Et ab eo tempore in quos per hoſpitalitatem exercuit: 2 Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. &c. *Valla autem putavit ὀνομαστὸς hic, ut vulgo, appellativum eſſe nomen,* ἠλεῖος, *autem proprium: quum contra* ὀνομαστὸς, *ſit hoc quidem loco nomen proprium,* ἠλεῖος *autem nomen à patria.* 3 Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius: qui & ſtrenuitate cæteris præſtare judicabatur, & eo quod ejus majores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

Quum

CXXIX. Quum autem deſtinatus nuptiis dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat indicaturum ſe quem ex omnibus deligeret, mactatis centum bobus, in convivium tum ipſos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Poſtea vero quàm cœnatum eſt, proci certamen de muſica habere cœperunt, 1 pariter & de oratione habenda in medium, procedente autem potatione, Hippoclides, 2 quum longe alios antecederet, juſſit tibicinem ſibi canere ἐμμέλειαν, *id eſt, ſedatum quoddam ſaltationis genus.* Tibicine obſequente ſaltavit, ſibi quidem placens, ſed Cliſthenes omnem rem cernens 3 diſſimulabat. Poſt hæc aliquantulum interquieſcens Hippoclides, juſſit aliquam ſibi inferri menſam: qua illata, primum ſuper eam Laconicos ſaltavit modulos, mox alios Atticos: tertio ſuper menſam capite ſtatuto, cruribus veluti manibus geſticulabatur. Ad cujus primam ac ſecundam ſaltationem, etſi ſtomachabatur Cliſthenes, eum qui tam impudens eſſet, generum ſibi fieri, tamen ſeſe continebat, nolens 4 in eum erumpere: at ubi vidit cruribus veluti manibus geſticulantem, jam ſe ultra continere non ſuſtinens, inquit, Fili Tiſandri, 5 deſaltaſti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ. Unde proverbium factum CXXX. eſt, *Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ.* Tunc Cliſthenes ſilentio impoſito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobiſque omnibus, ſi fieri poſſet, gratificarer, neque unum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: 6 verum fieri non poteſt ut de unica virgine deliberans, omnium voto ſatisfaciam. Itaque ſingulis veſtrûm, qui compotes huius matrimonii non eſtis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quodque domo peregre abfuiſtis, ſingula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agariſtam deſpondeo ritu Athenienſium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ apud Cliſthenem celebratæ CXXXI. ſunt. 7 Hactenus quæ judicandis procis geſta ſunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt.

Ὡς δὲ ἡ ἡμερίη ἐγίνετο τῷ ἡμερέων, ἔθυε τε ἑκατόμβοια, καὶ γάμου, καὶ ἐκ φάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος. ἐπεὶ δὲ κρέα ἐκ πάντων, δύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐλούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον· προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, καὶ πολλὸν τοὺς ἄλλους ὑπερβαλόντος Ἱπποκλείδεος, ἐκέλευσε ὁ αὐλητὴς αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο· καὶ κατὰ ἑωυτὸν μὲν ἀρεσκόντως ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑποπτεύων μὲν ἔδεε, ὑπερεχθὼν δὲ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι· ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, κεφαλὴν ἐρείσας κάτω τοῦ τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμεε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀπυγγέων γαμβρὸν ἂν οἱ ἔτι ἠμέλεε Ἱπποκλείδεα ἀπὸ τοῦ τε ὀρχήσιν καὶ τοῦ ἀναισχυντίην, κατεῖχε ἑωυτόν, ὑπὸ βυλόμενον ἐκραγῆναι ἐς αὐλόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γαμέων τὸν γάμον· ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑποδεξάμενος εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ· ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο ἐνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, "Ἄνδρες γαμβροὶ τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ μὲν πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' ἐπεὶ γὰρ οἷά τε ἔβη, μιῆς πέρι παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι καὶ νόον ποιέειν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τῶνδε τε γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἐξ ἐμεῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέι ἐγγυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων· φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένει. Ἀμφὶ μὲν κρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγίνετο, καὶ ὧν τοῦ Ἀλκμαιωνίδαι ἐδώθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα

239.

1 Pariter & de ſermone qui in medium proponebatur. *Id eſt, & de aliis rebus de quibus incidebat ſermo.* 2. *Videtur aliud legiſſe quam κατέχων, aut id perperam accepiſſe pro περέχων.* 3. Suſpectam habebat. 4 Excandeſcere & in iram præceps erumpere. *Ita Bud.* 5 *Bud. hanc interpretationem approbat: perinde eſt autem ac ſi diceret, Hac tua impudenti ſaltatione nuptiis te privaſti; vel, ſpe nuptiarum, vel nuptiis excidiſti: q. d. Extra nuptias ſaltaſti.* 6 Sed quum de unica virgine *deſpondenda* deliberans, omnium voto ſatisfacere non poſſim, ſingulis quidem veſtrûm qui circa haſce nuptias repulſam patimini, ſingula argenti talenta dono, tum quod dignum me cenſueritis cujus filiam in uxorem duceretis; *vel cujus filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quod domo peregre abfueritis: at Megacli Alcmæonis f. &c. 7 Hactenus de iis quæ in ferendo de procis judicio geſta ſunt.

τῶν ἐόντων συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἐὼν τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· ἔστι τε δὴ γίνεται Μεγακλέι καὶ Ἱπποκράτης· ὁ δὲ Ἱπποκράτεος Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστῃ ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένους. Ἀγαρίστης ἔχουσα τέκνωμα. ἡ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀριφρονος, καὶ ἔγκυος ἔουσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα ἠρώμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τῆς Ἀθηναίης, ἐφάσας σφι ἐπ' ἣν δὴ στρατεύσεσθαι χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς κατὰ πλοῦτον ἣν οἱ ἕπεσθαι· ἔστι γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον ἥσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴρει τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τότε μὲν ἐπαρθέντες παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὸν στρατὸν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ἦρξαν πρότεροι στρατεύσαντες τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγων ἦν, ἀτάρ τινα ἔχοντα ἔχθος τοῖσι Πάριοισι διὰ Λυσαγόρην τὸν Τισίεω, ἐόντα ἀνδρῶν Πάριον, δι' ἀβαλόντα μὲν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὸν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Πάριους, ἐξαπειλημμένους ἐν τοῖσι τείχεσι· καὶ ἐσπέμπων κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μή οἱ δώσουσι, οὐκ ἀπανστήσειν τὸν στρατόν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μή τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως ἀμφυλάξουσι τὸν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἀλλά τε ὀρύσσοντες, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο δυπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ δὲ ἀθεῦτερον δὲ αὐτοὶ Πάριοι ψεύδεα ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἔπειτα μὲν Πάριον ἐόντα, οὔνομα δέ οἱ εἶναι Τιμώ. εἶναι δὲ ταύτην ἔν τε χθονίοισι θεῶν. Ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ θέλοι πόλιν τινὰ εἷναι Πάρον ἑλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν· μὴ δὲ, πρὶν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ, "ἀπικόμενον ὅπισθε τὸ ἡλῶον τὸ πρὸ τοῦ πόλεος ἐόντα ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, ἐς δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δὲ, Porro ex horum conjugio, cum Cliſthenes, avo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariumque ſtatum inſtituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate vero alius Megacles & alia Agariſta, ab Agariſta Cliſthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucoſque poſt dies peperit Xanthippo Periclem. ¶ Miltiades autem CXXXII. cum antea probatus apud Athenienſes, tum vero poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incrementis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naves cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tantummodo ſe illos locupletaturum ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum unde affatim aurum nullo negocio reportarent. His verbis Athenienſes erectis animis, naves ut petierat tradiderunt. Quibus Miltiades acceptis in Parum na- CXXXIII. vigat, per ſpeciem ulciſcendæ injuriæ, quã intulerant Parii, quod triremi in Marathonem una cum Perſis, veniſſent. Hoc quidem colore orationis utebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnem Perſam accuſaverat. Eo poſtquam pervenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obſedit, miſſoque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturum copias quam eos evertiſſet. At Parii non ut quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed ut cuſtodirent urbem cogitabant, cum alia loca interſepientes, tum maxime unde ea oppugnari poterat: adeo ut noctu laborantes, murum duplum quam olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re CXXXIV. commemoranda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiiſſe atq; alloquutum fuiſſe mulierem captivam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorum adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe ut ſi magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à ſe præciperentur. Ejus deinde præceptis auditis Miltiadem acceſſiſſe ad maceriam quandam ante urbem, qua maceria ſepitur templum Cereris legiferæ: eamque, quia fores aperire non poterat, tranſiliiſſe: & illam tranſgreſſum, ſolarium

ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅπιδή ποι πονηρόν τι ἐντὸς, εἴτε κινήσοντό τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὅπιδή ποτε πρήξοντα· πρὸς τῆσι θύρῃσί τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰέναι· καταθρώσκοντα δὲ τὸν αἰγιαλὸν, τὸ μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ περαιώσαντα λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, ἔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, ἔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδην κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τυτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους μέμψαντο ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἠναγκάκη τὴν πολιορκίην ἔχειν· ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ κατοχρήσειαν τὸν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς "ἐξηγησαμένῳ τοῖσι ἐχθροῖσι παλείδην ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ· ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα ἐκ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τυτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ ἐς φανερὸν οἱ τῶν κακῶν καταστάντα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπενοστήσαντα ἔχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξανθίππου ὁ Ἀριφρονίδης, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν αὐτὸν τὸ δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῶν Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σαπρομένου τοῦ μηροῦ) προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ἀπελογέοντο οἱ φίλοι, τὰς μάχας τε τὰς ἐν "Μαραθῶνι πολλὰ διημερευνημένους, καὶ τὴν Λῆμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισαμένους τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι· προσκλινομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ, καὶ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ καὶ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μὴ ταῦτα," σφακελίσαντος αὐτοῦ τοῦ μηροῦ, καὶ τελευτήσαντος· παρὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ἔσχε ἔτεα ἕξ· Πελασγοὶ, ἐπεὶ τε ὀπτὸς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων "ἐξελάσθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπιστάτας γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τῆς χώρης τῆς σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸ Ὑμηττὸν ἔουσαν, ἐδίκησαν, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτὲ ἐλιπαμμένου· τούτῳ ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὸ πρότερον εἶναι κακήν τε καὶ τῶν μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ

solarium aſcendiſſe ad aliquid intus faciendum, ſive ad movendum aliquid quod moveri nefas eſſet, ſive ad aliquid, quodcunq; ſit, agendum. Et quum pro foribus eſſet, ſubeunte horrore præoccupatum, eadem via revertiſſe, deque maceria deſilientem femur convulſiſſe, alii in genua procidiſſe aiunt.
CXXXV. Ita Miltiades male habens, domum remeavit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: urbe tantum per ſex & viginti dies obſeſſa, & agro populato. Parii cognito quod miniſtra deorum Timo Miltiadem admonuiſſet, volentes ob id de ea ſupplicium ſumere, poſtquam obſideri deſierunt, Delphos miſerunt ſciſcitatum nunquid miniſtram deorum condemnarent, quæ rationem capiendæ patriæ hoſtibus detexiſſet, quæq; Miltiadi expoſuiſſet ſacra quæ ad virilem ſexum efferri nefas eſſet. Id Pythia fieri non permiſit, negans Timon earum rerum eſſe autorem: ſed quia Miltiadæ [1] non bene obeundum eſſet, ideo ei ducem malorum apparuiſſe. Hæc Pariis Pythia
CXXXVI. reſpondit. Miltiadem autem é Paro reverſum cum alii Athenienſes in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accuſavit quod Athenienſes circumſcripſiſſet. Cui accuſationi Miltiades non per ſe ipſe reſpondit, (neq; enim poterat, qui putreſcente femore iaceret in lecto) ſed pro eo amici ſui, [2] allegantes cum alia multa, & Lemnum expugnatam quam ultus Pelaſgos. Athenienſibus tradidiſſet, tum vero pugnam in Marathone geſtam. Interventu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata eſt. Poſt hæc Miltiades 3 diſſoluto atque marceſcente femore deceſſit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.
CXXXVII. Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelaſgi poſteaquam ex Attica ab Athenienſibus exacti ſunt, ſive jure, ſive injuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegeſandri filius 4 in ſermonibus ait, injuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymetto, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuiſſet, 5 & à nemine accipi digna, livore captos fuiſſe &

τοῖσι ἐχθροῖσι

Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ

σφακελίσαντος τοῦ μηροῦ καὶ τελευτήσαντος

ἐξελάσθησαν.

1 *Id eſt, miſera morte pereundum eſſet.* 2. Marathonii prœlii mentionem ſubinde facientes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelaſgos ultus, expugnatam eam Athenienſibus tradidiſſet. 3 Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum eſſet. *Vel*, Quum *ad fœderationem* deveniſſet, *ut quidam interpret. ex Celſo.* 4 *In ſuis* narrationibus. *Vel, in ſuis hiſtoricis ſcriptis; unde alibi vocat* λογοποιὸν. 5 Et nullo *pretio* digna: *vel nullius pretii.*

ἡμέρον τῆς γῆς, καὶ ὅτω ἐξελαυνέειν αὐτὲς, ἐδημιλυ ἄλλυ πρόφασιν περιῤῥηγμένυς τὲς Ἀθηναίυς· ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγυσι, δικαίως ἐξελάσαι· κατοικημένυς γὰρ τὲς Πελασγὲς ὑπὸ τῷ Ὑμηττῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένυς, ἀδικέειν πάντα· φοιτέων γὰρ ἀεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὸ Ἐννεάκρηνον· (οὐ γὰρ ἦεν τότον γε χρόνον σφίσι καὶ ἐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὁκως δὲ ἔλυτιεν αὐτὰς, τὲς Πελασγὲς ὑπὸ ὕβρεός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαι σφεας· καὶ ταῦτα μὺτοι σφίσι ἐκ ἀποχρῶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβυλεύσαντας ἐπιχειρήσειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανεῖσαι· ἑωυτὲς δὲ ἡμέαθαι τοσῦτο σφείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τὲς Πελασγὲς, ἐπεὶ σφεας ἔλαβον ἐπιβυλεύοντας, ἐκ ἐθέλησαι, ἀλλά σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τὲς δὲ, ὅτε δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ σφέων χρηιὰ καὶ Λῆμνον· ἐκεῖνα μὲ δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγυσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ ὅτι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βυλόμενοι τὲς Ἀθηναίυς τιμωρήσασθαι, ἔν τε ἐξεπισάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρυς κληισάμενοι, ἐλόχησε Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγέσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας· ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τυτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καί σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον· ὡς δὲ τέκνων αὐταὶ αἱ γυναῖκες ἐπεπλήσθησαν, γλῶσάν τε τὴν Ἀτθικὴν καὶ τρόπυς τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τὲς παῖδας· οἱ δὲ ὅτε συμμίγνυσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤνεικον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινῶν, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον· μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐωυτοῖσι λόγυς ἔδυσι· καὶ σφίσι βυλομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὲ δὴ ἐχθρὸν ἐγίνωσκον σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες τοῖσι τῶν κυρίων γυναικῶν τυς παῖδας, καὶ τυτέων αὐτέων ἄρχειν πειρῶντο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δὴ μᾶλλον ποιήσυσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τὲς παῖδας τὲς ἐκ τῶν Ἀτθίδων γυναικῶν· ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύυσι δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων· ἀπὸ τύτυ δὲ τῷ ἔργυ, καὶ τῷ προτέρῳ τύτῳ τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τὲς ἄνδρα Θόαντι ἄνδρας σφετέρυς ἀποκτείνασαι, νενομίκασι ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ χείτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι

libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegisse illos, nulla alia re in excusationem allata. Ut autem Athenienses aiunt, jure ejecti, quippe quum essent sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc injuriam intulisse: Quoties filiæ ac filii Athenienſium ad Novem fontes aquarum pergerent (nulledum enim aut eis aut ullis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelasgos eis per contumeliam & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, ad extremum manifesto deprehensos, de invadendis Athenienſibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, ut quum haberent facultatem interimendi eos quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint: sed eis præceperint ut è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca tum vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses aiunt. At Pelasgi hanc Athenien- CXXXVIII
sium injuriam ulciscendi avidi, ii qui Lemnum incolebant, gnari quando dies festi Athenienſium celebrarentur 1 biremibus instructis, insidias manipulatim collocarunt uxoribus Athenienſium diem festum Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisq; illarum illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ postcaquam filiis abundavere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & si quis è suis ab illorum ullo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atq; adeo longe prævalebant. Qua re animadversa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantesque rem esse indignam, inter se dicebant, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari adversus filios u-
241. xorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est ut eos filios è matribus Atticis susceptos necarent, his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarū, quæ viros suos 2 vna cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam ut teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelasgi, quum eis post necem CXXXIX.
liberorum

liberorum atque uxorum neque tellus fructum redderet, neque uxores neque pecus ut prius gignerent, pariter fame & liberorum orbitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentum præsentium malorum. Jussi autem Pythia pœnas Athenienſibus quas illi vellent pendere, Athenas iere : pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis injuriæ. Athenienſes, ſtratis in curia toris quam poterant ſplendidiſſime, appoſitaque menſa omnium bonorum refertiſſima, juſſerunt Pelaſgos ita ſe habentem regionem ſibi tradere. Tunc Pelaſgi excipientes dicere, Si navis vento aquilone atq; uno die nos è veſtra regione in noſtram provehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quod ſcirent fieri non poſſe; nam Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus. Hæc
CXL. hactenus. Tunc compluribus deinde interjectis annis, ubi Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis Eteſiis perflantibus, ex Eleunte quæ eſt in Cherſoneſo, ſolvens, in Lemnum delatus eſt, præcepitq; Pelaſgis ut ex inſula excederent : redigens eis in memoriam oraculum, quod nunquam illi expletum iri ſperaſſent. Quorum Hephæſtienſes quidem obtemperaverunt : Myrinæi autem, non agnoſcentes Cherſoneſum eſſe Atticam, tandiu obſeſſi ſunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atque Miltiades.

τὲς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ὥστε γῆ καρπὸν ἔφερε, ὥστε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον ὡς καὶ πρότερ. πεζόμενοι ὦν λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῆς παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνας στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ὑπερπλέως ἀγαθῶν πάντων ὥδαδέντες, ἐκέλευον τὲς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι ὥδε διδόναι ὕστερον ἔχυθεν· οἱ δὲ Πελασγοὶ "ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐπὰν βορέη ἀνέμῳ αὐ"τημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡ"μετέρην, τότε ὥδε ἀποδώσομεν· τοῦτο εἶπαν, ὑπισχνούμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τοῦ Λήμνου. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ καρτὸ πολλοῖσι ὕστερον τοῦτέων, ὡς ἡ Κερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων καταιπτόντων, νηῒ κατανύσας ἐξ Ἐλεοῦντος τῆς ἐν Κερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, πρόρρησε ἐξιέναι ἐκ τῆσδε τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμῇ ἤλπισε σφίσι οἱ Πελασγοὶ γενήσεσθαι. Ἡφαιστιέες μὲν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, ὡς συγγινωσκόμενοι ἐς τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέσχε. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ἐπιγεγραμμένη ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER septimus, qui inscribitur. POLYMNIA.

Ἐπὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεω, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαρωσμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὸν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲ ἐπυνθάνετο, πέμπων ἀγγέλους καὶ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλεῖον ὑπηκόων ἐχόντων ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. τεσσέων δὲ διαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ὑπὸ τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τεταρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δεδουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Ἀθηναίους, τῷ παίδων αὐτῷ φάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα κατὰ τὰ Περσέων νόμιμα, οὕτω στρατεύεσθαι. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες παῖδες ἐκ τῆς πρώτης γυναικὸς Γοβρύεω θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲ δὴ πρότερον ἐγεγόνεε Ἀρταβαζάνης, τῶν δὲ ὑπερτέρων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς ἐκ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γένεος, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τοῦ ἄρχειν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κύρου εἴη ὀνήτορι τοῖσι Πέρσῃσι τοῦ ἐλευθερίου. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κου γνώμῃσι, ἐτύγχανε κατὰ τοῦτο τέτυσι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος

POSTEA vero quàm nuncius pugnæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est ad Marathonem gestæ, quum antea vehementer infensus esset ille Athenienſibus quod Sardis invasissent, longe infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad civitates, edixit ut singulæ multo quam antea maiores copias, necnon naves, navigia, equos, rem frumentariam compararent. 1 His nunciis Asia triennium exagitata est. Ubi dum delectus agitur optimi cujusque adversus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis adversus utrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenienses. Dum autem hæc comparat, interea ingens inter ejus liberos de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem quum regni successorem declarasset, Erant autem Dario jam antequam regnaret, liberi tres è priore uxore Gobryæ filia susceptí, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quod omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quum apud universos homines sit institutum ut maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius,

πολλῷ πλέω ἐόντ.

1 Dum autem hæc circumquaque denunciarentur, universa per tres annos Asia agitata fuit.

qui

qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. Hic vir audita liberorum Darii controversia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitque ut ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum è Dario jam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem vero, è Dario dum erat privatus: proinde neque æquum neque justum esse alium quempiam potius quam se illam dignationem adipisci: quoniam Spartæ quoque sic usurparetur, ut sicui antequam regnet filii nascantur, deinde regnanti alius nascatur, hujus postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione utentem Xerxem, tanquam juste dicentem, Darius regem declaravit. Quanquam etiam citra [1] præceptum Demarati Xerxes (ut mea fert opinio) regnavisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti ut Ægyptios & Athenienses ulciscereturꝗ EJUS morte regnum ad Xerxem filium devenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Cæterum Mardonius consobrinus ejus, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Athenienses tam male jam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ prepetraverunt, tu vero quod in manibus habes perfice: tamen ubi Ægyptum, quæ dignitati tuæ injuriam fecit, domueris, sume adversus Athenas expeditionem: ut & bene de te loquantur homines, & post hac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat ut juvenis ac novarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, condicione temporum adjutus. Nam alia ut rex ad hoc faciendum induceretur adjumento fuere. Primum è Thessalia nuncii ab Alevadis ad regem invocandum adversus Græciam; se enim omne obsequium præstituros. (Alevadæ autem isti erant Thessaliæ reges:) deinde

IV.

V.

VI.

ἀναβεβηκὼς ἐς Σῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὴν δεδικαλογημένος ὑπὸ τῶν ἀδελφεῶν. ὁ μὲν δὴ ἀνὴρ πυθόμενος τὰ Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἔτι βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης ἐών, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. ἔφαν ἔτι εἰκὸς εἴη ἔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τῶν πρέσβας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπεὶ γὰρ καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, ἔτω νομίζεσθαι, ἵνα οἱ μὲν προγενόμενοι ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀφίοιγε. ἐπηρμένος τῇ δικαιώσι τῇ ὑπὸ τοῦ Δημαρήτου ὑποτεθείσῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ ἄνδρα ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξεα. ἡ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.) Ἀποδέξας δὲ βασιλέα Περσέων Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτιοι ἀπέστησαν, τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ ἢ ἐδασιλιάζομεν συνέλιπε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· ἐδὲ οἱ ἐξεγένετο ἔτι τίσασθαι Αἰγυπτίους ἔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντα δὲ Δαρεῖον, ἡ βασιληίη ἀνεκώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτε μὲν τὸν Ἑλλάδα ἐδαμῶς ἐφρόντιζε· ἐν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι ὅτε ὁ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὸν στρατῆς ἔγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ' ἑωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἐν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιάδε λόγου ἐείχετο, λέγων, Δέσποτα "οὐκ εἰκὸς ἐστὶ Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ "ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ ἐκδῶναι δίκην πρὸς ἐ- "ποίησε. ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά- "περ ἐν χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον "τὸν ἐξύβρισας, στρατηλάτεε ὅτι τὰς Ἀ- "θήνας, ἵνα λόγος σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώ- "πων ἀγαθὸς, καί τις ὕστερον φυλάσσηται ὅτι ἡμῖν τὸν σὸν στρατεύεσθαι. ἔστι μὲν οἱ ὁ λόγος δίκαιος. τότε δὲ τοῦ λόγου παρενδικέοντος ἐποιέετο τοιόνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη πᾶσα κάλλιστα χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετάς τε ἄκρη, βασιλέϊτε μούνῳ σφι τῷ ἀξίῳ ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ὑπεμπλήμενος ἐών, καὶ θέλων αὖτις τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα ἠμύμονα πρὸς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης ὁρμώμενα τῶν Ἀλευαδέων ἀπίσημοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα, πᾶσι προθυμίην παρεχόμενοι ἕτοι ἔσαν Θεσσαλίης βασιλῆες) τοῦτο δὲ,

1 Admonitionem

Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τά τε
ἀυτέων λόγων ἐχόμενοι τῷ καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ
δή τι πρὸς τούτοισι ἔτι πλέον προετρέποντο οἱ
ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρη-
σμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μου-
σαίου ἀναβεβηκεῖ γὰρ τὸν ἔκπλοον περικατα-
λυσόμενοι. ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ
Πισιστράτου τοῦ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' ἀυτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιο-
νέος ἐμποιέοντα ἐς τὰ Μουσαίου χρησμοῦ, ὡς αἱ
νῆσοι Λήμνῃ ὀπισθεμβῶσι πᾶσι ἀφανιζόμεναι
ἐκ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασε μὲν ὁ Ἱππαρ-
χος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε
δὲ συναβὰς ὁκῶς ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τοῦ βασι-
λέος, λέγοντα τὰ Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ
σμικρὰ λόγου, καταλέγων τῶν χρησμῶν. εἰ μή τι
εἴη σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τὰ μὲ ἐλέ-
γετο δεῖν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα συλλεγόμενος, ἔλε-
γε τὸν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθείη χρεὼν εἴη
ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγέ-
μενος. ἔτος τε δὴ χρησμῳδέων προσέφερετο,
καὶ οἱ τε Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώ-
μας ἀποδεικνύμενοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξῃ
στρατεύεσθαι ἐπὶ τήν Ἑλλάδα, ἐνδαῦτα δὴ
πρῶτα μὲν ἐπὶ μὴ τὸν ἀδελφεὸν Δαρείου, πρῶτα
στρατιὴν πεμφθῆναι ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τέτυ-
μμένων δὲ καταστρέψασθαι, καὶ Αἴγυπτον πᾶ-
σαν πολλῷ δυσκαθεστοτέρην ποιήσας ἢ ὅτε Δαρεί-
ου, ὑπέρτερα Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ,
Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ὑπέρε-
βαλον τοῦτο Αἰγύπτιοι, χρόνῳ μετέπειτα ἐφό-
νευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχεω, ἀνὴρ Λίβυς. Χέρ-
ξης δὲ μετ' Αἰγυπτίους ἄλλους, ὡς ἐμέλλε ἐς χεῖ-
ρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ὑπὸ τῶν Ἀθη-
ναίων, συλλέγων ὑπέκλυτον Περσέων τὸν ἀείσων ἐ-
πιέζετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐ-
τὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλει. ὡς δὲ συνελέχθη-
σαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, "Ἄνδρες Πέρσαι, οὐ τ
"ὠλίγους καταγήσομαι νόμῳ τόνδε ἐν ὑμῖν πε-
"θεὶς, οὔτε δεξάμενός τε, ἀπ' ἀρχῆς χρήσομαι. ὡς
244. "δ' ἐγὼ πυνθάνομαι τὸν πρεσβύτερον, ἐδάμα
"κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν
"τὴν ἡγεμονίην τήν δὲ πρὸ τοῦ Μήδων, Κύρ
"κατελόντο. Ἀσυάγεα. ἀλλὰ δή τε ἔτω
"αγει καὶ ἡμῖν πολλὰ ἐπέοικε σκο-
"φέρεται δὴ τὸ ἀμείνον. τὰ μὲν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δα-
"ρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ὀκόσα μοῦνοι οὐκ ἂν τις λέγοι· ἐγὼ
"δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ

ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: quæ cum eadem verba habuerunt quæ Alevadæ, tum vero prætendebant Onomacritum quendam Athenien-sem, quem secum habebant, sortilegum, & Musæi sortium edissertatorem. Ascenderant autem cum eo [1] reversi in Græciam. nam Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio Athenis fuerat ejectus, quod à Laso [2] Hermionis filio manifesto deprehensus fuisset. inter Musæi sortes hanc etiam inseruisse, fore ut insulæ Lemno adjacentes mari submergerentur. Ob id Hipparchus hominem ejecerat, quum familiarissime illo antea uteretur. [3] Et tunc cum eodem, ut in conspectum regis veniret, ascenderat: deque eo honorifice cum aliis Pisistratidis loquebatur. Onomacritus, si quæ sortes cladem barbaro nunciabant, earum nullam recitavit. Itaque accedente hoc sortilego, & Pisistratidarum & Alevadarum suasionibus, Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. VII. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit adversus Ægyptios, qui rebellaverant: quos subactos, & in arctiorem quam sub Dario fuerant servitutem redactos, tradidit gubernandos Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem Ægypti interjecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta Ægypto, productus adversus Athenas exercitum, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocavit, ut & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est, ¶ VIRI Persæ, equidem ego non ero hujus instituti author, sed ab aliis traditi imitator; nam quemadmodum à majoribus natu accipio, ex quo imperium hoc à Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conquievimus, sed ita deus nos agit, & multa nobis [4] sibi obsequentibus in melius confert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesque ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud scientes: ego autem postquam hanc sedem accepi, dedi operam ne

VIII.

1 *Diversam à nostra lectionem sequutus est; nostram tamen habent & vet. cod. sed quidam pro* περικαταλυσόμενοι, *habent* περικαταλυσόμενοι. 2 *Vel potius Hermionensi, id est, ex Hermione.* 3 Tunc autem quum una cum illis *Susa* ascendisset; quoties in conspectum regis veniebat, Pisistratidis honorifice de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat; ex quibus ea quæ cladem barbaro portendebant, tacebat, & contra faustissima quæque excerpebat: nimirum in fatis esse ut Hellespontus à viro Persa ponte jungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recensens. Hîc igitur oracula commemorando cum rege agebat: Pisistratidæ autem & Alevadæ suas sententias proferendo. Quum autem Xerxi bellum Græcis inferre persuasissent, tunc quum secundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit; suscepit adversus Egypt. &c. *Illud autem* χρησμῳδέων προσεφέρετο, *perinde est ac si diceret, ita se apud regem in hoc negocio gerebat ut oracula dantaxat illi allegarent quibus induceretur.* 4 Se sequentibus

ab iis

ab iis qui hoc honore ſunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Perſis acquirerem. Quod animo verſans, invenio nobis acceſſuram gloriam pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperavimus, ſed feraciorem, una cum ultione injuriæ atque vindicta. Ideoque nunc ego vos contraxi, ut id quod agere conſtitui vobis exponerem: Conſtituo, juncto Helleſponto, copias per Europam traducere in Græciam, ut Athenienſium ulciſcar injurias, quas cum Perſis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium adverſus hos viros bellum movere deſtinaſſe: verum ei morte præverſto non contigit ut illos ulciſceretur. Ego vero ejus vicem aliorumque Perſarum ulciſcens, non prius deſinam quam expugnavero incenderoque Athenas: cujus cives & me & patrem meum priores injuria affecerunt: primum quum Sardis una cum Ariſtagora Mileſio ſervo noſtro venientes cremaverunt locoſque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terram ſuā ingreſſos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes ſcitis. Harum gratia rerum 1 irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipſorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, ſi in Poteſtatem redegerimus, tot bona futura eſſe ratiocinando comperio: Terram Perſidem ætheri Jovis conterminam reddemus. nullam enim regionem ſpectabit ſol finitimam noſtræ, ſed ego omnem permenſus Europam, una vobiſcum cunctas regiones in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam eſſe hominum neque civitatem, neque gentem, quæ nobiſcum 2 dimicare poſſit. Ita ſubactis his quos dixi, & qui nos laceſſierunt, jugum ſervile ſuſtinebunt. In quo ſi mihi vos gratificari volueritis, ubi tempus vobis indicavero quo vos præſto eſſe oportet, tunc unuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum dotabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne ſolus videar in concilio ſententiam dicere, rem pono in medio, jubens unicuique quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo ſuperioribus Perſis, ſed etiam venturis es præſtantior: qui cum alia & optima & veriſſima commemoras,

"λείψαμαι τῆς πρότερον ἡγεμονίης ἐν τιμῇ
"τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δύναμιν
"Πέρσῃσι. φρονέοντι γὰρ ὀρθῶς, ἅμα μὲν κῦ-
"δος ἡμῖν τε προσγίνεται, χώρῃσι τε τῇσι
"νῦν ἐπιβήμεθα ἐκ ἐλάσσοσι ἐσὶ φυλλοτέρῃσι,
"παμφορωτέρῃσι δέ. ἅμα δὲ τιμωρίῃσι τε καὶ
"τίσιν γινομένῃσι. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα,
"ἵνα τὸ νεὸν πρήσσειν, " ὡς δέδοκται ὑμῖν. 2. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρα-
"τὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ὅτι τχὸ τὴν Ἑλλάδα; ἵνα
"Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεπονήκα-
"σι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρᾶτε μὲν
"νὺν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰδόντα στρα-
"τεύεσθαι ὅτι τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν
"τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμω-
"ρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
"Περσέων ὁ πρότερον πυνθάνομαι πρὸν ἢ ἔλθω
"τε καὶ πρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πα-
"τέρα τὸν ἐμὸν οὐπῆρξαν ἄδικα πιέσαντες.
"πρῶτα μέν, ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρι-
"σταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ ἑωυτῶν ἡμετέρῳ, ἀπ-
"ήνεμοι, ἐνέπρησάν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά·
"δεύτερα δέ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέ-
"ρην ἀπελάσαντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρ- 3.
"νης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπιτάδε κου πάντες τε-
"τεύνων μύθῳ εἵνεκα ἀνάρτημα ἑωυτῶν
"στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἂν ἑωυτοῖσι τοσάδε
"διρίσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς
"τουτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἳ
"Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νεμόνται χώρην, γῆν
"τε τὴν Περσίδα ἀποδέξομαι τῷ Διὸς αἰθέρι
"ὁμουρέοντα. " ἡ γὰρ δὴ χώρῃ γε ἐπιβήσεται καὶ ἄλλα χώρῃ.
"ὄψεται ὁ ἥλιος ὁμορον ἑωυτῷ τῇ ἡμετέρῃ, 4.
"ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώ-
"ρην ποιήσω, ᾗ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐ-
"ρώπης. πυνθάνομαι γὰρ οὐδὲν ἔχειν· ὅτε τι-
"να πόλιν ἀνδρῶν ἐπιβήσεται, ὅτε ἔθνος ἐπιὸν
"ἀνθρώπων ὑπολείψεται, τὸ ἡμῖν οἵῳ τε
"ἐσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τελέων τῷ καὶ τέλε-
"ξα, ὑπεξαραιρημένων. ὅτω οἵ τε ἡμῖν αὖ-
"τοι ἔξεσι θέλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς
"δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν
"ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸ ἥκειν δεῖ, πρό-
"θυμος πάντα τινα ὑμέων χρήσει παρεῖναι.
"ὃς ἂν δ' ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατιὸν
"κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νο-
"μίζεται ἔν ἂν " ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν τῶν ἡμε-
"ταῦτά δοκέει ὅτω. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑ- τέρων.
"μῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώ-
"μας κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.
"ταῦτα εἶπας ἐπαύετο. Μετὰ τοῦτον δὲ Μαρδο-
"νιος ἔλεγε, "Ὦ δέσποτα, οὐ μοῦνον εἰς τὸν ἡγεμονέ-
"νων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἔπεκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα,

1 *Alii*, Animatus ſum ad infer. e Dimicare poſſit, iis quos dixi ſummotis. Atque ita fiet ut & qui in culpa ſunt & qui culpa vacant, ſervile jugum ſuſtineant; *vel, & qui male de nobis meriti ſunt, & qui non.*

"καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ἐκ
"ἐόντας καταγελάσαι ἡμῖν, ἐόντας ἀναξίους.
"τὸ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲ καὶ
"Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε
"ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρ-
"σας ἐδέν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλό-
"μενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλ-
"λήνων δέ, τοὺς οὐδὲν ἀδικέοντας, ὑβρίσαντες
"σμικρὰ τί δείσαντες; τοίνυν πλήθεος στρα-
"φώ; τοίνυν δὲ χρημάτων δύναμιν; τῶν ἴσμεν
"σάμεθα μὲν τὴν μάχην, ὁκοῖοί τινες δὲ εἰσὶ δύ-
"ναμιν ἔσσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖ-
"δας καταστρεψαμένους, τούτους οἳ ἐν τῇ ἡμε-
"τέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ
"Δωριέες τυγχάνουσι. ἐστρατήθην δὲ καὶ ἐγὼ ἐπὶ
"ἐπελαύνων ὅσον τις ἄνδρα τούτους ἐπὶ πα-
245. "τρὸς τὸν σὸν κελεύσαντος· καί μοι μέχρι Μα-
"κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ οὐδένα ἀπολιπόντι ἐς
"αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἐμαχέσατο ἐς
"μάχην. καίτοι εὖ ἴσθασι Ἕλληνες (ὡς ἐγὼ
"δοκέω μαθεῖν) ἀβουλότατα πολέμους ἐκφέρο-
"ντα τοῦ τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ
"ἀλλήλοισι πόλεμον προσφέρωσι, ἐξευρόντες
"τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατ-
"ίοντες μάχονται· ὥστε σφι καὶ νικῶσι μεγάλως
"οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται. ὧδε δὲ τῶν ἑτέρω-
"μέν γε λέγω ἀρχήν. ἐξελαύνει γὰρ δὴ γί-
"νεται. τὴν χρῆν, ἐούσας ὁμογλώσσους, κή-
"ρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι, κατα-
"λαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλ-
"λον ἢ μάχῃσι, εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν
"πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτε-
"ροι εἰσὶ δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν.
"τοιούτῳ τοίνυν ἐχρῆν τῷ Ἕλληνες διαχρεώ-
"μενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς,
"ἐκ ἦλθον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι.
"σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι
"πόλεμον προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ
"τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲ ἐγὼ
"δοκέω, ἐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ Ἑλ-
"λήνων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείλη
"γνώμην, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλ-
"θοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὶ
"ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔγω δ' ὧν
"μηδὲν ἀπείρητον. ἀλίσκεται γὰρ ἐδέν, ἀλλ'
"ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γί-
"νεσθαι. Μαρδόνιος μὲ τοιαῦτα ὑπολεχ-
"θεὶς τὴν τοῦ Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο. Σιω-
πώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων
γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ,

tum vero [1] quod Jones qui Europam incolunt, non ſines habere ludibrio nos, minus quam ipſi ſunt ludibrio dignos. Etenim res indigna eſt ſi Sacas & Indos & Æthiopes & Aſſyrios, aliaſque multas ac grandes nationes, quæ nihil Perſas læſere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in provincias redegimus: Græcos, qui nos laceſſere injuria inceperunt, non ulciſcemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam novimus, eorum novimus vires imbecilles, [2] eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi noſtræ habitantes, Jones & Æoles & Dores appellantur. Quos ipſe quoque expertus ſum, quum eis juſſu patris tui intuli bellum: ac mihi quum in Macedoniam uſque proceſſiſſem, & pæne uſque ad ipſas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam conſuevere Græci (ut audio) inconſultiſſime inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. nam quum bellum inter eos inductum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimumque invenere deſcendentes, ibi prœlia faciunt; ita ut magno cum ſuo malo victores inde diſcedant: devicti (ne longius repetam) ad internecionem deveniunt. quos oportebat, quum ſint ejuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nunciis dirimere controverſias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, ſi neceſſe habent inter ſe omnino pugnare, locum aliquem invenire utriſq; expugnatu difficillimum, & ibi fortunam belli tantare. Hoc itaq; ritu haud probo utentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promoviſſem, Tibi autem, rex, quis obviam venturus eſt bellandi cauſſa, copias Aſiæ atque omnem claſſem agenti? non eo audaciæ procedent (ut reor) Græcorum res. Quod ſi me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiſcum venient, diſcant nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur. nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimento hominibus fieri conſuerunt. His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſavit. Tum ſilentibus aliis Perſis, nec diverſam eis quæ dicta eſſet ſententiam dicere audentibus,

1 *Ita vertit quaſi legeretur* ὅτι ἐκ ἐδουις. *Sed rectius omitti videtur, quum Xerxes ea non dixerit.* 2 Sed & eorum liberos *jam* habemus, ſubjugatis iis qui noſtram ditionem incolentes, Ions & Æoles, *&c.*

Artaba-

Artabanus, Hystaspis filius, Xerxis patruus, vir circumspectus, ita inquit, ¶ REX, nisi diversæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est utiliat quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [1] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam ne sumeret adversus Scythas expeditionem, viros nulla usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [2] durum sit, hoc me tibi justum est promere. Iuncto pontibus Hellesponto ais te copias per Europam in Græciam deducturum: atqui eos convenit aut in terra aut in mari aut utrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cujus rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligaverunt, ergo non utraque in parte successit. Quod si iidem conscensis navibus pugna navali victores ad Hellespontum navigent, ac deinde pontem solvant, hoc [3] durum fuerit rex. Neque vero hoc ex mea unius privata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus juncto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, trajecit ad Scythas: eum trajectum Scythæ omnino instituere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in uno viro positum fuisse. Quare noli tu ullum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito, quod optimum esse arbitraberis.

Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξεω, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λελεχθεισέων γε γνωμέων ἀντίεων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῳ ἀμείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λελεχθεισέων δέ, ἔστι ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτῷ οὐ γινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παραβάλωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, γινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ παραινέω τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἡγεμόνιον μὴ στέλλεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμοῦ γῆς ἄρξαντας νομάδας· ὁ δέ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατοῦ τε πολλοῦ καὶ ἀγαθοῦ τῆς στρατιῆς ἀποβολὴν ἀπήλυτε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κατ' θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ κατ' γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα· καὶ δὴ συνοίσεσθαι ἢ καὶ κατ' γῆν ἢ καὶ κατ' θάλασσαν ἐπιστρατεύσασθαι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σοὶ Δάτις καὶ Ἀρταφέρνης ἐλθόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι Ἀθηναίων διέφθειραν, ἐλθόντες ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἢν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκείῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγους ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορόν τε Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε πάντοιοι ἐβλάστεον Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῆς γεφύρεων τῆς Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἰσιάγεω τοῦ Μιλήτου τυράννου εἰ ἐπέσπετο τῇ ἄλλων γνώμῃ, μηδὲ ἀντιώθη, διέργασται ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε ἑνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα ἠρτῆσθαι. σὺ ὦν μὴ βούλου ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτίς τε ὅταν τοι δοκέῃ, περισκεψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, παραγόρδευε τὰ τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. 246.

1 Affricatum alteri; *vel, cum mutuo attritu admotum.* 2 Timendum sit; *vel, periculosum.* 3 Timendum fuerit.

"τὸ γὰρ εὖ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εἶ-
"ναι ἐόν. εἰ γὰρ καὶ ἀναπεπτωκυῖαν τοι θέλει,
"βεβουλευμένῳ μὲν οὐδὲν ἧσσον ἔσται, ἐσσω-
"θεῖσα δὲ τύχῃ τὰ βουλεύματα. ὁ δὲ βουλευσάμενος
"αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσσωτο, σύμφορα συ-
"μῆναι, ἧσσον ἢ οὐδὲν οἱ κακῶς βεβουλευμένῳ. ὁ-
"ρᾶς ὡς τὰ καταφέροντα ζῶα μεγαίνοι ὁ θε-
"ὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ
"μιν κνίζει; ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήμα-
"τα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ δένδρεα, τὰ
"τοιοῦτ' ἐπισκήπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ
"θεὸς τὰ καταφέροντα πάντα κολούειν. οὕτω
"δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθεί-
"ρεται, ἐπεὰν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντήσας, δι' ὧν ἐ-
"σφάλησαν ἀναξίως ἑωυτῶν. ὁ γὰρ θεὸς οὐκ ἐᾷ φρονέειν
"ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι
"μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, ἐκ
"τῆς ζημίης μεγάλας φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ
"τῷ βραχέϊ ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ φθάσαντα
"δοκέοντα ἔδει, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον δύρει τις
"ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ βασιλεῦ συμβουλεύω.
"σὺ δὲ ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέ-
"γων λόγους μαίης τῆς Ἑλλήνων, ἐκ εὐ-
"τῶν ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ
"δείδοικα, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρα-
"τεύεσθαι. αὐτὸς δὲ τότε εἵνεκα δοκέεις μοι
"πᾶσαν παρατρίβειν σπεύδειν. μή νυν ὕστερον γέ-
"νηται. ἁμαρτὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ
"δυσὶ μοίρῃσι εἰσὶ οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεό-
ἡ παρε- "μενος. ὁ μὲν γὰρ δικαίων, ἀδικέει, ἢ
βλη. "παρεόντων κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει ἀνα-
"πεπόμενος. πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐπιμάθοι. ὁ
"δὲ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδι-
"κέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νο-
"μισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ
"δεῖ γε πάντως ὑπὸ τοὺς ἄνδρας τούτους στρα-
"τεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἥδεται
"τοῖσι Περσέων μένων· ἡμέων δὲ ἀμφοτέ-
"ρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατιλά-
"της αὐτὸς σὺ ὁπλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐ-
"θέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βού-
"λεαι. καὶ λεῦ μὲν τῇ σὺ λέγεις, ἀναβαίνῃ βα-
"σιλεύϊ· τὰ πρήγματα, κλεινέοντων οἱ ἐμοὶ
"παῖδες, πρὸς ὃ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ·
"λεῦ δὲ τῇ ἐγὼ περλέγω, οἱ σοὶ ταῦ-
"τα παθόντων, σῶν δέ σφι καὶ σὺ λεῦ ἀπο-
"νοστήσῃς. εἰ δὲ ταῦτα μὲν καταδυσείεις ἐκ
"ἐτελέσεις, σὺ δὲ πάντως στρατόμενα ἀ-
"νάξεις ὅπη τοὺ Ἑλλάδα, ἀκέσεσθαί τινα φημὶ τὸ αὐτὸ τῇδε κατολειπομένων, Μαρδόνιον

Bene enim conſultare, comperio maximum eſſe lucrum. nam etiamſi quid è contrario eventurum eſt, nihilo tamen minus bene conſultum eſt, ſuperavitque fortuna conſilium: at qui turpiter conſultavit, ſi ei fortuna obſecundavit, ille eſt quidem voti compos, nihilo tamen minus male conſilium cepit. Vides ut prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec ſinit inſolefcere: parva vero [1] nihil lædit? Vides ut magna ſemper ædificia magnaſque arbores hujuſmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentiſſima quæque deprimere. Unde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus invidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam ſecus ac dignitas ſua poſtulabat, in calamitatem inciderunt, quia deus neminem alium quam ſeipſum ſinit magnifice de ſe ſentire. Omnis res properando parit errores, unde magna detrimenta fieri adſolent: in cunctando autem bona inſunt, ſi non talia quæ ſtatim videantur eſſe bona, certe quæ ſuo tempore bona quis eſſe comperiat. Et hoc quidem tibi rex ſuadeo. Tu vero Gobryæ fili Mardoni deſine loqui ſtulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcis, detrahendo, ipſum regem vis excitare ad bellum illis inferendum: ad quod tu omni aviditate contendis: [2] quod abſit ut fiat. Detractio nanque importuniſſima res eſt: in qua duo ſunt qui injuriam faciunt, unus cui injuria fit. Qui enim detrahit, injurius eſt, quod non præſentem accuſat: item qui huic credit, injurius eſt, quod prius credit quam rem compertam habeat. & illi cui abſenti detrahitur, ob id fit injuria quod ab altero inſimulatur ut malus, ab altero talis putatur. Quod ſi omnino bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipſe permanet domi apud Perſas, noſtrûm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiſcunque velis copiis: &, ſi ex ſententia tua res ſuccedent regi, interimantur liberi mei, & inſuper ego: ſin ſuccedent ut ego dico, interimantur tui, & inſuper tu, ſi redieris. Quod ſi hanc ſubire condicionem recuſas, cupiſque in Græciam prorſus deducere exercitum, affirmo fore ut aliqui eorum qui hic relinquentur, audiant Mardonium

1 Ne vellicat quidem? 2 Abſit ut talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res eſt deterrima.

poſt

post allatam Persis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribusque discerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum: niſi forte antea inter viam: tunc agniturum adverſus quales viros ſuades regi ut moveat bellum. Hæc Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſublevat ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignavus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic una cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes ultus fuero: probe intelligens, ſi nos quieverimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu invaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardis incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutris fas eſt recedere, [1] ſed utriſque propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, ut aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos jam injuria laceſſitos exigere ultionem, ut quam calamitatem paſſurus ſum intelligam, profectus adverſus eos viros quos etiam Pelope Phryx noſtrorum majorum ſervus ita ſubegit ut ad hoc uſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus eſt, [2] Deinde ſub veſperum, quum fuiſſet ſtomachatus Artabani ſententia, per noctem apud ſe conſultans, comperit prorſus non eſſe ſibi opus inferre Græciæ bellum: immutataque rurſus ſententia, quum obdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (ut fertur à Perſis) videre quendam corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Revocaſtine ſententiam Perſa de inferendo Græciæ bello, [3] quum prædixeris Perſis te comparaturum eſſe exercitum? Neque ſi revocaveris eam, bene facis, neque

XI.

XII.

" μέγά τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ
" κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφορδύμενον, ἢ κου ἐν
" γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἢ σὺ γε ἐν τῇ Λακεδαι-
" μονίων· εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδόν,
" γνόντα ἐσ' οἵους ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρα-
τεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα
ἔλεξε. Ξέρξης δὲ ἀμειβόμενος τοῖσδε,
" Ἀρτάβανε, παλεὸς εἰς τὸ ἐμὸν ἀδελφεός.
" τοῦτό σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λα-
" βεῖν ἐπέων μαλακῶν· καίτοι ταύτῃ γε τιμω-
" ρήσω, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύ-
" μῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅτι τῶν
" Ἑλλάδα, αὐτῷ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναι-
" ξί. ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, τελε-
" λέα ποιήσω. * μηδὲ εἶναι σε Δαρείου τοῦ Ὑστα-
" σπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ " Ἀριαράμνεω, τοῦ " Ἀριαράμνεω,
" τοῦ Τεΐσπεος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀρ-
" τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμε-
" νον Ἀθηναίους· οὐ γὰρ δὴ σμικρόν γε ὅτι εἰ ἐ-
" μεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' ἐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ
" καὶ μᾶλλον στρατεύσονται ὅτι τὴν ἡμετέρην, εἰ
" χρὴ τἀληθέα γράφεσθαι τοῖσι βαρβάροισι ἐξ ἐ-
" κείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἄλλως
" ἐς τὴν Ἀσίην ἔκιον ἐξανακωρέειν οὐδεπέ-
" ροισι δυνατὸς ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν
" περκείμενα ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πάντα ὑπὸ Ἕλ-
" λησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γλυκέα· τὸ
" γὰρ μέσον οὐδὲν τοῖσι ἔχθρης ὄζει. καλὸν δὴ, πε-
" πονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἔτι γένεται, ἵνα
" καὶ τὸ δεινὸν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐλά-
" σας ἐσ' ἄνδρας τούτους· τύχῃ γὰρ καὶ Πέλοψ ὁ 247.
" Φρὺξ, ἐὼν ἐμοῖσι παλαιὸν δοῦλος, κατε-
" φαστο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὠνόμα-
" σται καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπώνυμος τοῦ κατε-
" φαμένου καλέεται. ταῦτα μὲν δὴ τοσοῦτο
ἐλέχθη. Μετὰ δὲ, διαφέρουσα τὰ γίνετο, καὶ Ξέρ-
ξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ δὲ βυ-
" λευσαμένῳ, πάλιν διαμεταβουλεύσασθαι οἱ ὑπῆλθε
ὄνειρον, τὸν ἐπὶ τῇσι Ἀθήνῃσι ἐπεστρατεύετο
δοκέει οἱ ὁ ἀνὴρ τοιόσδε, ὡς λέγεται
ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀνδρὸς οἱ ὄψιν
" μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μέδε δὴ
" βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατόμα ἄγειν ὅτι τ'
" Ἑλλάδα, πρησείσας ἀλίζειν Πέρσῃσι στρα-
" τόν; ἔστι ὧν μεταβουλεύομενος ποιήσεις οὐ, ἔστι

1 *Quidam ſic,* Sed in eo res vertitur diſcrimine ut aut faciendum aut patiendum aliquid ſit. 2 Ut autem nox advenit, mutare cœpit Xerxem Artabani ſententia. Quum autem in conſilium noctem adhibuiſſet, plane comperiebat è re ſua non eſſe expeditionem in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hæc contraria prioribus decreviſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud* ἔκνιζε *verti etiam poteſt* Scrupulum injiciebat. *Eodem autem fere modo uſus eſſe videtur Ovidius verbo* mordere. 3 Quum jam Perſis ut copias cogerent denunciaveris? Atqui nec quod ſententiam revoces bene facis, nec ——

* Mendum ſubeſſe ſuſpicatur Cl. Salmaſius, ita corrigendum: μὴ γὰρ εἶναι σε Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τεΐσπεος, μηδὲ τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονώς. Exercit. Plinian. p. 1183.

"ὁ συγγνωσίμβροτος τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ τὴν
ἡμέρης ἐβούλοσας ποιέειν, ταύτῃ ἴθι τὸ ὁδῶν
τὸ μέν, ταῦτα εἰπάντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀπιστα-
δὸς. Ἡμέρης δὲ διαλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου
λόγον ἐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας
τοὺς αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι
"τάδε, "Ανδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχε-
"τε ὅτι ἀσσότερω βουλόμαι φρενῶν τε γὰρ
"ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα ἔκω ἀνήκω, καὶ οἱ πα-
"ρηγορεόμενοι κεῖνα ποιέειν, ἐδένα χρόνον
"μετὰ πέπαυμαι· ἀκέσαντί μοι δέ τοι μετὰ τὴν Ἀρ-
"ταβάνου γνώμης, ἀθρωΐσκει μὲν ἡ νεότης ἐπέ-
"ζεσε, ὥστε ἀκεκέστερα ἀπορρίψαι ἔπεα ἐς ἄν-
"δρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέντοι
"συγγνώς, χρήσομαι τῇ σεωυτοῦ γνώμῃ. ὡς δὲ
"μεταδεδόκμηκά μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν
"Ἑλλάδα ἥσυχοι ἦτε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσι
"ταῦτα, κεχαρηκότες πρὸς κοιτεῶνα. Νυκτὸς δὲ
"γενομένης, αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον ἔλεξε τῷ Ξέρ-
"ξῃ, καταστὰς ὑπὲρ κεφαλῆς, Ὦ παῖ Δαρείου,
"καὶ δὴ φάρεαι ἐν Πέρσῃσί τε ἀποπεπαμένος
"τὸν στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα ἐν οὐ-
"δενὶ ποιεύμενος λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀ-
"κούσας. οὐ νῦν τόδ' ἴσθι, ἢν μὴ ἀυτίκα
τὴν αὐλέων ἀναχήσεις. "στρατηλατέης, τάδέ τοι ἐξ "αὐτέων πρόσδο-
"κα ἀναχήσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο
"ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κε
τύχῃς. ἔσεαι. Ξέρξης μὲν δείσας ὑπνώσσων
τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμ-
ψας ἄγγελον, Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπιγ-
μένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ
"πρὶν αὐτίκα μὲν ἐκ ἐσωφρόνεον, εἶπάς ἐς σε μά-
"ταια ἔπεα. χρησῆς εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ
"μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
"ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ παρεδίδαξας.
"ἔχων δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλό-
"μενος. τεθαμμένῳ γὰρ δή κοι μετεγνωκότι
"ὅτι φοιτᾷ ὄνειρον φαντάζεσθαί μοι, ἐδαμῶς
"συνεπαινέον ποιέειν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ
"δεξαπειλῆς οἰχόμενος. εἰ δὲ θεός ἐστι ὁ ὄνειρο-
"πομπός, καὶ οἱ πάντας ἐν ἡδονῇ ἐστι θρῄσσειν στρα-
"τηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπέμπει
"καὶ σοὶ ταὐτὸ τοῦτο ὀνείρατα, ὁμοίως ὡς καὶ
"ἐμοὶ ἐντέλλόμενον. δοκέω δὲ ὧδ' ἂν γενό-
"μενα ταῦτα, εἰ λάβοις σὺ ἐμέω σκευέων πά-
"σαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρό-
"νον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ καταστώσεται.
"Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ τὸ
πρώτῳ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα ἐκ ἀξιόλο-
γος ἐὼν ἐς τὸ βασιλήιον θρόνον ἵζετο, τέλος ὡς ἐ-
ναλίζετο, εἶπας τάδε, ἐποίεε τὸ κελευόμενον,

qui tibi assentiatur adest, quare perge ire eam viam quam interdiu ire destinaveras. Hæc loquutus ille visus est Xerxi ab aspectu evanuisse. Ubi dies illuxit, Xerxes hujus insomnii nulla ratione habita, coacto eorundem Persarum quos pridie coegerat concilio, ita verba fecit, Viri Persæ, veniam mihi date dicenti contrariam superiori sententiam. nam & ego nondum ad summum quo perveniendum est mihi prudentiæ perveni: & qui ut illud faciam suadent, nullo unquam à me tempore abscedunt. Eoque mihi Artabani sententiam audienti, confestim juventus efferbuit ut verba in virum grandem natu effunderem petulantiora quam debui. nunc itaque agnoscens erratum meum, utar illius sententia: & quoniam revocavi expeditionis sumendæ sententiam, vos quieti estote. Hæc ubi audiere Persæ, lætitia affecti regem adoravere. Insequenti nocte idem rursus insomnium quiescenti Xerxi assistens, inquit, Fili Darii, videris expeditionem apud Persas revocasse, verbis meis pro nihilo habitis, quasi illa à nemine audisses. Hoc igitur nunc bene intellige, nisi extemplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget; quemadmodum brevi magnus & amplus effectus es, ita brevi rursus humilis eris. Hoc viso perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nuncium misit ad accersendum Artabanum, qui ubi advenit, ita ad eum inquit, Artabane, ego statim quum in te bene consulentem mihi stultis verbis invectus sum, non sui compos mentis: sed non multo post pœnitens, cognovi id mihi esse faciendum quod tu præcipiebas. Tamen id volens exequi, non possum. nam mihi jam animo immutato, & prioris sententiæ pœnitenti, apparuit in somnis visio, dissuadens omnino hoc quod posterius facere constitueram: quinetiam nunc interpositis minis abscessit. Quod si Deus est qui insomnium misit, eique prorsus est cordi expeditionem sumi adversus Græciam, continget hoc tibi quod mihi insomnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore conjecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus [1] in sella mea consideas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus,

XIII. XIV. XV. XVI.

——adest quisquam qui tibi *hujus rei, id est, revocatæ sententiæ*, conscius futurus sit. *Vel.* Nec adest qui tibi *hoc delictum revocatæ sententiæ* condonaturus sit; q. d. *Nec ego qui tibi adsto impune hoc abire sinam.*

1 In solio meo.

Apud

1. Apud me rex tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia depravant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ab ingruentibus ventorum flatibus non sini natura sua uti. Ego vero [1] quum ex te male audivi, non tam meam dolui vicem quam tuam: qui, quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, una quæ detrimentum augeret, altera quæ tolleret, dicens pernicioſum esse imbui animum usu plura semper expetendi: his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc autem quum ad te mutato in
2. melius consilio de sumenda adversus Græcos expeditione ais accessisse insomnium, alicujus dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res divina est, fili. insomnia enim ista sunt, quæ adeuntia homines frustrantur quemadmodum ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consuerunt ipsa somniorum visa plerunq; frustrari ob ea quæ quis per diem mente agitavit, nos autem nudiustertius [2] expeditionem hanc inter manus & quidem
3. vehementer habuimus. Quod si hoc non est cujusmodi ego dico, sed aliquid divini habens, tu ipse omnia in summa dixisti. apparebit enim ut tibi, ita & mihi eadem jubens. Verum nihilo magis apparere mihi debebit tuum amictum gerenti, quam non gerenti, sed meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non, sed in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque eo vesaniæ pervenit illud quicquid est quod sese obtulit in somnis, ut me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, profecto nec aspectu suo dignabitur sive mea gerentem vestimenta, sive tua, sed te adibit: quod jam animadvertendum est. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque fatebor divinum esse. Cæterum si ita tibi agendum videtur, neque id revocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum
XVII. ista fecero, appareat; hac tantum condicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus

"Ἴσον σκεῖνο ὦ βασιλεῦ παρ' ἐμοὶ κέκριται,
"φρονέειν τε σὺ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν
"πείθεσθαι· τάδε καὶ ἀμφότερα ξυμπίπτοντα,
"ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίη σφάλλουσι. καίτοι
"περ τῶν πάντων χρησιμωτάτων ἀνθρώποισι
"θαλάσσαν, πνεύματα φασὶ ἀνέμων ἐμπίπτοντα,
"τοντα, ἐς πονηρὴν φύσει τὴν ἑωυτῆς χρῆσθαι.
"ἐμὲ δ' ἀκούσαντα περὶ σεῦ κακῶς, ἐς τοσοῦτον
"ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμένων
"Πέρσῃσι, τὴν μὲν, ὕβριν αὐξούσης, τὴν δὲ, κατα-
"παυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν
"τὸ ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ πα-
"ρεόντος, τοιέων προκειμένων γνωμέων,
"ὅτι τῷ " σφαλερωτέρῃ σεωυτῷ τε καὶ Πέρ- 247.
"σῃσι ἀναίρεο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραφαι ἐπὶ
"τὸ ἀμείνω, φής τοι μετιέντι τὸ ἐς Ἕλ-
"λιμας στόλον, ὄνειρον ἥκειν θεοῦ τινος
"πομπῆς, ἐκ " ἐωυτοῦ σε κατακωλύειν τὸ στόλου.
"ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ παῖ. ἐνύπνια
"γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά
"ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρε-
"σβύτερος ἐών. πεπλανῆσθαι αὖτα μάλιστα
"εἰώθασι αἱ ὄψιες τῶν ἐνυπνίων, τά τις ἡμέ-
"ρης φροντίζει. ἡμεῖς δὲ τὰς πρότερας ἡμέρας
"ταύτῃσι τὰ στρατηλασίῃσι καὶ τὸ κάρτα εἴχο-
"μεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιόν-
"δε οἷον ἐγὼ λέγω, ἀλλά τι καὶ θεοῦ μετέχον,
"σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἰρήκας. " φανήσε- φανήτω
"ται γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ σοὶ λελεγμένον.
"φανεῖσθαι δὲ ἐδέν μᾶλλον μοι ὀφείλει ἔχοντι τὰ
"σεωυτοῦ ἐσθῆτα, ἢ ἐκείνῳ ἐμεῦ· οὐδέ τι μᾶλλον
"ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ καὶ ἐν τῇ
"ἐμῇ· εἰ γάρ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. εἰ
"γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε δυηθείης ἀνήκειν τοῦτο ὁ, τι-
"δήποτέ ἐστι τὸ ὀπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ,
"ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκ-
"μαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν ἐδενὶ λόγῳ ποιή-
"σεται, οὐδὲ ἀξιώσει ὀπιφανῆναι, εἴτε ἐμοὶ ἐσθῆτα ἔχω, εἴτε ἐμοὶ τὴν σὴν, οὐδὲ ὀπφοι-
"τήσει· τοῦτο μαθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὀπ-
"φοιτήσειε συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον
"εἶναι. εἰ δέ τοι εἴτε δέδοκται γίνεσθαι, καὶ ἐκ οἷά
"τε αὐτῷ ἔσται πρῆξαι, ἀλλ' ἤδη ἔγωγε ἐν κοίτῃ
"τῇ σῇ κατυπνώσω, φέρε, τελέων ὀξὲ ἐμεῦ ὀπ-
"πλυμένων, φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δ' ἐστὲ τῇ
παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα εἰπὼν

---

1 Quum tu me probris es insectatus, non id mihi tam doluit, quam quod ex duabus sententiis quæ Persis propositæ erant, altera insolentiam provehente, altera eam compescente, & pernicioſum esse dicente docere animum plura præsentibus semper expetere: ex his sententiis eam tu elegeris, &c. 2 *Id est, de hac expeditione, magna cum animi contentione egimus, vel, tractavimus.*

Ἀρτάβανος, νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα ἐδέν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὰ Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἑζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κατῖτιν ἐποιέετο, ἦλθε οἱ κατυπνωμένῳ τοὔνειρον τὸ καὶ πρὸς Ξέρξεα ἐφοίτα. δόξαν δὲ τῷ Ἀρτάβανε, εἶπε τάδε, Ἄρα σὺ δὴ κεῖνος εἶς ὁ ἀποστρατηγέων Ξέρξεα τρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κινδύνου αὐτῷ; ἀλλ' ἔτε ἐς τὸ μέλλοντα, ἔτε ἐς τὸ παρεὸν οὕτω καταπρήξεαι, ἀποτρέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι. Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουτέοντα παθέειν, αὐτῷ ἐκείνῳ δεδήλωται. Τοιαῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρέοισι ἐκκαίειν αὐτῷ μέλλειν τὼ ὀφθαλμώ. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀναδρώσκει· καὶ παραζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὸν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δευτεραῖοι λέγει τάδε, Ἐγώ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων, ἐκ ἐὼν σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίῃ εἴκειν· βουλευόμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ὀπιδυμέειν· μεμνημένος μὲν τὸν ὁκοῖα Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἐποιήσατο, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθιοπέας τοῦ Καμβύσεω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ὁκοῖα Σκυθέων. βουλευόμενος ὧν ταῦτα, γνώμῃσι εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μαχαιρέων εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλλησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνει θέλοντας, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς τεράπευμαι, καὶ τὰ γνώμῃ μεταλλάσσομαι· σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα, χρῆσθαι δὲ ὁκοῖα κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι περιφρονέουσι ἐς τὰ στρατιήια. ποιέων δὲ οὕτω ὁκως τοῦ θεοῦ στρατηλατέοντος, τῆσι σῶν ἐνδείσῃ μηδέν. τοιούτων λεχθέντων, ἐνταῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ἀναβεβήκεε ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποστρεύδων μὴ ἐφαίνετο, τότε ἐπιστρεύδων φανερὸς ἦν. Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτα ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὰ οἱ μάγοι ἐκείναν ἀκούσαντες, φέρειν τε δὴ πᾶσαν γῆν, δουλοῦσθαι τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἦν δὲ ὄψις οἵη ἦδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-

Artabanus, [1] quod ſperaret ea à Xerxe ſine ullis verbis admiſſum iri, juſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſediſſet, moxque recubuiſſet, idem inſomnium dormientem adiit quod Xerxem adierat, eique ſuperaſſiſtens, ita inquit, [2] Tune ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tanquam ejus curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fuerit, ei ipſi demonſtratum eſt. His XVIII. verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibuſque ferramentis conari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditoque Xerxi obſervatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundoque loco hæc inquit: [3] Equidem rex, ego, veluti homo, quod multa jam videram, & magna negocia ſub Heſſónibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomòdo cum exercitu Cambyſis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militavi adverſus Scythas. Hæc ſciens ego, ſentiebam te (ſi quieſceres) omnium hominum beatiſſimum. Sed quoniam divinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (ut videtur) miſſa divinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu vero quæ divinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, jubetoque ut iis quæ ad apparatum pertinentia ante præceperas, operam dent. Et ita agito ut nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, ubi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur. ¶ Poſt hæc ineunti expedi- XIX. tionem Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatum eſt: quod magi auditum, conjectarunt ad univerſam terram pertinere, portendereque omnes homines Xerxi ſervituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cujus o-

μεμνησκόμενος δὲ μεμνησκόμενος

1 Quum ſperaret fore ut quæ à Xerxe dicerentur, vana eſſe probaret, juſſa exeq. 2 Tu nunc ille es qui Xerxem ab inferendo Græcis bello dehortaris, tanquam ejus curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quod ea diſſuades quæ fata fieri volunt. 3. Ego certe, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Heſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

lex

leæ ramis universa tellus occuparetur, & mox corona capiti circundata, evanescere. Hæc magis interpretatis, sine mora Persæ qui in concilio fuerant, ad suam quisque præfecturam digressi, omni studio incubuerunt ad exequenda jussa, cupidi dona quæ proposita fuerant obtinendi. XX. Xerxes, autem ita copias suas contraxit ut omnem continentis locum scrutaretur. si quidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparaverat exercitum, atque ejus apparatum, quinto autem anno ineunte movit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos novimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo ut ad eum nihil fuisse videatur aut ille Darianus, qui adversus Scythas ductus est, aut ille Scythicus, qui Cimmerios insequens Medicam regionem invasit, ac pæne omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit: (quo nomine Darius postea Scythas ivit ultum) aut ille (ut fama fert) Atridæ adversus Ilium, aut ille ante Troicum bellum, Mysorum Teucrorumque, qui per Bosphorum in Europam transgressus, omnes Thraces in deditionem suam redegit, ad Ioniumque Pontum descendens, ad Peneum usq; amnem qui ad meridiem vergit, proceſſit. XXI. Neq; illi omnes exercitus, neque alii his adjecti, cum uno hoc comparari merentur. [1] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Asia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naves præstabant, aliis ut peditatum, aliis ut equitatum, aliis ut navigia ad vectandos equos eorum qui una militabant, aliis ut naves longas in usum pontium præstarent, injunctum erat, aliis ut frumentum & naves. Quæ triennio superiore præparata erant, præcipue propter Athon, ut in quo superior classis dum circumvehitur afflictata fuisset. Ad Eleundem enim Chersonesi classis habebat stationem, illincque omnes copiæ sub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis succederent, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis: præpositis operi, Bubare Megabyzi, [2] Artæo & Artachæi filio, viris XXII. Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem desinens in speciem Chersonesi, *id est*, *peninsulæ*, cum isthmo duo-

λαίης τὲς κλάδας γλῶ πᾶσαν ὀπηχεῖν. μὴ 249.
δ', ἀφανισθῆναι ὥσε τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸ στέφανον. κρινάντων δ' ταύτῃ τῷ μάγων, Περσέων τε τῷ συλλεχθέντων, αὐλίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὸ ἀρχῖον τὸ ἑωυτῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίῃ πᾶσαν ὅπως τοῖσι ἀνειρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἔκας Θ. τὰ πρικείμενα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τῦ στρατῦ ὕπω ἐπαίροντος πυθέσθαι, χῶρον πάντα ἐρεωπᾶν τὸ ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιΘ., ὅτε μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα ἐξετέλεετο στρατιῇ τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατῇ· πέμπτῳ δ' ἔτεϊ ἀνομβρίῳ ἐστρατηλάτεε χειμῶνι μεγάλῃ πλήθεΘ. σόλων γὰρ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστΘ. ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρεῖον τὸν ὅτι Σκύθας ἔβαλε τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε τὸς μηδίζαντας Σκύθας Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, ἔχεδον πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης κατεστρεψάμενοι, ἐνέμοντο. τῷ εἵνεκεν ὕστερον ΔαρεῖΘ. ἐτιμωρέετο. μήτε τὸν τὰ λεγόμενα τῷ Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῷ Τρωϊκῶν γενομένων· οἳ διαβάντες ἐς τὸν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, τές τε Θρήϊκας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ὅτι τὸν Ἰόνιον πόντον καλέεσαν, μέχρι τε Ἡνείης ποταμῦ τῦ πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, ὐδ' ἑτέραι πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι αἱ στρατηλασίαι, μοῖρα τῆς δὲ οὐκ ἀξίαι. τίς γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐπὶ Θ. ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενον ὕδωρ οὐκ ἐκάλιπε, πλὴν τῷ μεγάλων ποταμῷ; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πέζον ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατιὴν ὁμοῦ μένοισι· τοῖσι δὲ, ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προαπολωλεκάντων τῷ πρώτων πολλεόνων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο πρὸς τερῶν ἐτέων, καὶ μάλιστα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μάστιγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βυβάρις δὲ ὁ Μεγαβάζυ, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρτάεω, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τῷ ἔργου. Ὄρος γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὀρθ. μέγα τε καὶ ὀνομαστὸν, ἐς θάλασσαν καταῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστι, καὶ ἰσθμὸς ὡς δύο-

καὶ ἐπέστασαν.

---

1 Quum enim ex Asia gentem in Græciam non adduxit Xerxes? 2 Et Artachæo Artæi filio,

δεκα-

δεκα σταδίων· πεδίον ὃ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ ἐ-
μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ἐπὶ θά-
λασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης· ἐν ᾧ τῷ ἰσθμῷ
τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλ-
λὰς οἰκημένη. αἱ μὲν ἔνδον Σάνης, ἔσω ὁρέουσι τοῦ Ἄθω
οἰκημένῃ, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ
ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ δὲ αἵδε, Δῖον,
Θύσιον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί.
πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὦρυσσον
δὲ ὧδε· διασάμβοι τὸ χῶρον οἱ βάρβαροι καὶ ἔθ-
νεα, καὶ Σάνιον πόλιν ὀρυσσοντες ποιησάμβοι ἐ-
πεὶ δὲ ἐγίνετο βαθέια ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατώτα-
τερθεν ἐστεῶτες, ὤρυσσον. ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὰ αἰ-
εὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστε-
ῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμβοι, ἑτέ-
οισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ
ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον· τοῖσι μὲν νυν ἄλ-
λοισι πλὴν Φοινίκων, καταῤῥηγνύμβοισι οἱ
χρημνοὶ τὸ ὄρυγμα, πόνον διπλήσιον παρ-
είχον. ἄτε γὰρ τὸ τε ἄνω στόμα, καὶ τὸ κάτω
τὰ αὐτὰ μέτρα πεπλεθμβοίων, ἔμελλε σφι τοιοῦ-
τον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε
τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀπεδείκνυντο, καὶ δὴ καὶ ἐν
τούτῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι
ἐπέβαλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς δι-
ώρυχος πεπλεθρίευτες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτὸν
εἶναι διώρυχα ἐμέτρεον· προβαίνοντος δὲ
τοῦ ἔργου, στεῦνον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ
ἐξίσου τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ
λειμὼν ἦν, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρηκτή-
ριον. σῖτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀ-
σίης ἀλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβάλλεσθαι
250. ἐόντα, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα ἀνὴρ
Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν
ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πα-
ρεὸν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας, τὴν ἰσθμὸν τοὺς
νέας Ἁλιάρυσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα
τῇ θαλάσσῃ εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁ-
μοῦ ἐλαφρομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖ-
σί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσέτασσε καὶ τὸν
Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.
Ταῦτα μὲν νυν ὧδε ἐποιέετο. παρεσκευάζετο
δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκο-
λίνα· ἐπιτάξας Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ
στία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε
ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ
τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυνθάνομαι δὲ τὸν χώρους,

Θύσιον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί.

Ἁλιάρυσαι

decim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt contra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo ubi Athos finitur, ſita eſt urbs Græca nomine Sana. Quæ autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt urbes, eas tunc Perſa ex continentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt urbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum 1 nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſidue tradebant aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perveniebatur, qui illam efferebant atque abjiciebant. Quæ in re 2 tumuli effoſſi duplicem laborem illis, præterquam Phœnicibus, præbebant: nam quum eandem facerent foſſæ menſuram ſuperius in ore quam inferius in fundo, id neceſſe fuit contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam ſuam declaraverunt: qui partem quæ ſibi contigerat, ita excavaverunt ut os foſſæ duplum eſſet quàm ipſam foſſam eſſe oportebat, procedenteque opere aſſidue illam coarctabant: ut quum ad imum deventum eſſet, foſſa cæterorum partibus adæquaretur. Eſt autem hoc loco pratum quoddam, ubi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Aſia frumenti moliti comportabatur. Hanc foſſam Xerxes (ut ego conjectura colligo) jactantiæ gratia deprimi juſſit, potentiæ oſtentandæ cupidus, ac memoriæ ſui relinquendæ. nam quum liceret nullo negocio naves per iſthmum tranſportare, juſſit iſthmum intercidi, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illac agitari poſſent. Eiſdem autem imperatum eſt ut foſſam facerent, quibus fuerat ut flumen Strymonem pontibus jungerent. Iſta Xerxes hunc in modum fecit. Comparavit item ad pontem 3 armaturam, 4 ſirpi atq; albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atq; Ægyptiis negocio ut commeatum exercitui comportarent: ne homines neve jumenta quæ ducebantur in Græciam, 5 abſumerentur. Sed admonitus

XXIII. XXIV. XXV.

1 Nationatim diſtributum effoderunt. 2 Prærupta præcipitia foſſæ dupl. 3 Ὅπλα hic vocantur funes nautici. 4 Bybli. 5 Fame laborarent, λιμήνειε, non λυμήνειε.

juſſit

jussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via comportaret undique ex Asia navibus onerariis & vectoriis. Verum plurimi comportarunt in oram quæ dicitur Album litus, ut quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizam Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quæ est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi trajectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, movens ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum erat ut cunctæ copiæ cogerentur, quæ per continentem erant cum Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum agmen pulcherrime instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in judicium deducta est, cognovi. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, pervenerunt Celænas, ubi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis non minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæandrum. In qua urbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in utrem formata, quā à Phrygibus fertur Apollo illi detractum suspendisse. XXVI. XXVII. In hac urbe residens Pythius Atys filius: vir Lydus, omnem regis exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: sponditq; se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogavit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donavit: quique nunc omnium hominum divitiis XXVIII. princeps est secundum te. Hæc ultima verba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exacte recensebo. Etenim 1 posteaquam accepi, celerrime te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia

καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ὅτι πρηϋτάτους εἴη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης παντοδαπά. τὸν δὴ πλείστων ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηϊκίης ἀγήνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην. Ἐν τῷ δὲ ὅτε τὰ προκείμενα πόνου ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἦν ἐν Σάρδι. ἅμα δὲ Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κελαινέων ὁρμηθεὶς τῆς ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μὲν νυν τῆς ὑπαρχων στρατιὴν κάλλιστα ἐσαλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα τῷ βασιλέϊ ἔλαβε δῶρα, ἐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλθούσας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διέβαινον τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, καὶ παρεγένοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἕτεραι ἐκ ἐλάσσονες· ἡ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταῤῥάκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν δὴ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξεένισε τὸν βασιλέα στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένῳ δὲ χρήματα Πυθίῳ, εἰρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τινα τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σε. Θωϋμάσας δὲ τὰ ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὐ πρόσω ἀποκρύψω, οὐδὲ σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὰ ἐμεωυτοῦ ὑσίλω, ἀλλ' ὀνησόμενός τοι ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ τάχιστά σε ἐπυθόμην ἐλθεῖν θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸ πολεμον χρήματα, ἐξέμαθον, καὶ δεῦρο λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν δύο χιλιάδας ἑβδομάς μοι

καταλάντων,

1 Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opum mearum rationem inire aggressus sum. Jam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo——

* Legendum, Μαρσύας Καταῤῥάκτης ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἄκρης, &c. Nam Herodotus Marsyan amnem etiam alibi nominat Musâ quintâ; non igitur nomen proprium illius Καταῤῥάκτης, sed significat impetum, quo ex arce summâ Celænarum amnis ille manat, vel ruit potius. Exercit. Plin.

"πολάντων, χρυσέῳ ὄ, τετρακοσίας μυριά-
"δας σατήρων Δαρεικῶν, ὀπιδέουσας ἑπτὰ χι-
"λιαδέων. σὺ τέτυσί σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸς
τὸν γεωτε- "δὲ μοι ἀπὸ ἀνδρὸς ἀποδάντε καὶ "γεωπόνων ἔξι
δίων ἀρ- "βιος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς
κέων ἔξι. "τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδέ, ἐγώ, ἐ-
"πεί τε ὀκτὼ δὴ τῶν Περσέων χώρων, ἐδενὶ
"ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια
"προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅς τις ἐς ὄψιν
"τὴν ἐμὴν κατάσας, ἀυτεπάγγελτος ἐς τὸ
"πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήμα-
"τα, ἔξω σοῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως
"στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα ἐπαγ-
251. "γέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ ἁπάντων γέρεα τί-
"σω δίδωμι, ξεινόν τέ σε ποιεύμενος ἐμὸν, καὶ
"τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν σατήρων
"ἀποπλήσω τῶν ἐμεωυτοῦ, δι' ἃς τὰς ἑπτὰ χι-
"λιάδας· ἵνα μήτι ὀπιδέουσαι ὦσι αἱ τετρακόσιαι
"μυριάδες ἑπτὰ χιλιάδων, ἀλλ' ἤ τοι ἀπαρ-
"πλογίη τῶν ἐμεῦ πεπληρωμένη. κέκτησό τε
"αὐλὸς τάπερ ἐκτήσαο, ὄπασάσό τε εἰ αἰεὶ
"τοιοῦτο. οὐ γάρ τι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ
"παρεὸν, οὔτε ἐς τὸ μέλλον μεταμελήσει. Ταῦ-
"τα εἰπὼν καὶ ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ πρόσω. Ἀνάυα δὲ καλεομένην
Φρυγῶν πόλιν καταμείβοντι, καὶ λίμνην ἐκ
τῆς ἅλες γίνονται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν
μεγάλην Φρυγίης, ὃν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς
χάσμα γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα
δὲ σταδίους ὡς μάλιστα πέντε ἀναφανὼν
ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ὁκ
δὲ Κολοσσέων ὁρμώμενος ὁ στρατὸς ὅτι τὸ
ὄρος τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύ-
δρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατάκειται γυῖα, σα-
φέα δὲ τὰ κέρεα, καταμηνύουσα δὲ γράμμα-
τα τὰ ὅρια. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβα-
λε ἐς τὴν Λυδίην, διζομένης τῆς ὁδοῦ,
καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ἐπὶ Καρίην φε-
ρούσης, τῆς δὲ ἐς Δυδίην, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πρόσ-
μηνε διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσι
ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἐόντα ἐπὶ Καλλάτηβον πό-
λιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ
πυρῶν μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλει ἕνεκα,
δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῶν ἀ-
θανάτων ἀνδρὶ ὀπιπρέψαντι, δευτέρῃ ἡμέρῃ
ἀπίκετο ἐς τὴν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας

talentorum, auri vero quadragies centena millia nummûm Daricorum, ſeptem millibus minus: quæ tibi dono do-
nam mihi ipſi victus è mancipiis atque
ex agricolis ſuppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Ho- XXIX.
ſpes Lyde, inquit, ego ex quo Perſidem
regionem egreſſus ſum, neminem ad-
huc nactus ſum qui in exercitum meum hoſpitalitatem exercere voluerit,
aut qui in conſpectum meum veniens,
ſua ſponte pecuniam mihi ad bellum
conferret, præter te: qui & exercitum
meum egregia hoſpitalitate proſequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. 1 ob quæ vicißim ego te iis remunerandum duco. Hoſpitem meum te facio: & iſta quadragies centena millia nummûm de meo ipſius explebo, datis ſeptem millibus: ne quadringentæ myriades, *id eſt, quadragies centena millia*, ſint imperfectæ, ſed addito è meis ſupplemento ſumma ſit ſolida. quæque poſſides, ipſe poſſideto, ac ſcito ſemper talem agere. nam ita agentem te, neque in præſens neque in poſterum pœnitebit. XXX.
Hæc loquutus & quæ dixerat exequutus, perrexit aſſidue porro ire: prætergreſſuſque urbem Phrygiam nomine Anava, & ſtagnum ex quo conficitur ſal, pervenit Coloſſas Phrygiæ oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occulitur, deinde fere quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum. Movens autem è Coloſſis exercitus, venit ad oppidum Cydra, quod eſt in finibus Phrygum ac Lydorum: ubi cippus depactus atque erectus à Croeſo eſt, indicans lit- XXXI.
teris eos fines. Ubi autem è Phrygia in Lydiam ventum eſt, id divortia viarum, quarum ſiniſtra in Cariam fert, dextra Sardis: quam tenentibus neceſſe eſt prorſus Mæandrum tranſire, urbemque Gallatebum præterire, in qua ſunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum quam ob pulchritudinem aureo monili donavit, eamque tuendam viro 2 immortali delegavit: & ad urbem Lydorum altero die XXXII.
pervenit. ¶ Poſtquam Sardis advenit; principio caduceatores dimiſit

---

millia, auri vero myriadas quadringentas ſtaterum Daricorum, ſeptem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare ſtatui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura ſuppetet. *Ex Bud. interpr.* 1 Ut tecum paria faciam, pro hac liberalitate hoſpitem te meum facio: quadringentas vero myriadas nummûm de meo explebo, datis tibi chiliadibus ſeptem, ut quadragies centenis millibus Daricorum ſtaterum nihil deſit. Proinde quæ hactenus poſſedißti, poſſideto: mentoque talem te ſemper præſtare; hæc enim te facientem nec in præſens nec in futurum pœnitebit. *Ex ejuſdem Bud. interpr.* 2 *De his viris qui Immortales dicebantur, vide quæ poſtea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

in Græ-

in Græciam petitum terram & aquam edictumque ut cœnas regi instruerent ad omnes civitates, præter Athenas & Lacedæmonem. 1 Eorum autem causſa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc ante Dario petenti non miſerant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens ex-
XXXIII. plorare, caduceatores dimiſit. ¶ Secundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negocium hoc datum erat, Helleſpontum ex Aſia in Europam conjungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum urbes, ora ſalebroſa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Ubi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam, Seſti præfectum cepere vivum, ſtipitique ſuffixerunt: qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Eleunte adductis fœminis nefanda perpe-
XXXIV. trabat. Ad hanc oram ex Abydo jungere pontem inchoavere ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii 2 ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad ulteriorem continentem ſeptem ſtadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempeſtas ea omnia diruit atque diſſol-
XXXV. vit. Quod quum audiſſet Xerxes indigne ferens, juſſit trecenta Helleſponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti. Jam vero audivi miſiſſe quoque cum his etiam qui ſtigmata Helleſponto inurerent. Certe mandavit ut colaphos Helleſponto incuterent, dicentes barbara verba ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, ut doloſo pariter & amaro fluminī. Hac pœna mare Xerxes plecti juſſit, atque eis qui præpoſiti operi erant, caput præ-
XXXVI. cidi. Et illos quidem pontes fecerunt ii quibus hæc ingrata merces propoſita erat. At alii architecti qui alios fecerunt, hoc modo junxerunt: Biremes triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſverſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum

ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευάζειν. πλὴν ἔτε ἐς Ἀθήνας, ἔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε δὴ γῆς αἴτησιν, τῇ δ' ἄλλῃ πάντῃ. τῷ δ' εἵνεκα τοῦδε δεύτερον ἀπέπεμπε δὴ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους παντὶ ἐδόκεε τόν τε δέσαντας, δώσειν· βουλόμενος ὧν αὐτὸ τοῦτο σκήψασθαι ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἔζευγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις καὶ Μαδύτος, ἀκτὴ παρέα ἐς θάλασσαν κατείκουσα, Ἀβύδῳ κατάντιον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον ἢ πολλῷ, δὴ Ξανθίππου τοῦ Ἀριφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζώοντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεύμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρων τοῖσι προσέκειτο· τὴν μὲν λινῆν, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδια ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιμήνιος χειμὼν μέγας συνέκλυσέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίαις ἐπικέαι μάστιγι πλῆγας, καὶ καθεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πέδησιν ζεύγεϊ. ἤδη δέ ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐκελεύετο δὲ ὧν βαρβάρους λόγους λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, "Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ "ἅλμυρον, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτίθει τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἀδι- "κηθέντα. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης, διά- "βήσεταί σε, οὐ τι σύ γε βέλῃ, οὐ τε μή· σοὶ δὲ "κατὰ δίκην οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς "ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τὸν τε δὴ θάλασσαν ἐκέλευσε τούτοισι ζημιῶν, καὶ τὸ ἑωυτοῦ τῇ ζεύξει τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὐτῶν· οἱ δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἔζευγνυσαν. ἔζευγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνάπτοντες, τὰς μὲν τὸν πρὸς τοῦ Εὐξείνου πόντου, ἑξηκοντάς τε καὶ τριηκοσίας, τοῦ δὲ πόντου, ὀκταρσίας· τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, 252.

1 *Desunt hic aliquot verba in vulgar. edit. Græcis, quæ Valla addit, ut etiam in vet. noſtris cod. habentur.* 2 Byblo.

ἵνα ἀνακαχθῇ τὸν τόνον τῷ ὅπλων. συνδέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκον ἀβρεμήκεας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τῆς ἠπείρης, τοὺ ἀνέμων εἵνεκα τοὺ ἐκπνεόντων ἐσωθεν ἐκ τοῦ ἑτέρης τοὺ πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, δύρυ τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑποφαυσιν καλέουσι τοὺ πεντηκοντέρων, καὶ τειχέα, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βυλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καλόστεινον ἐκ γῆς, τρεβλεῦντες ὀρυκτοῖσι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· ἐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λινοκλίνεα διαπλώοντες ἐς ἑκατέρου, τέσσερα δὲ τοὺ βυβλίνεα. παχύτης μὲν ἦν αὐτῶν, καὶ καλωμή. τοὺς λόγον δὲ ἦν ἐμβεβλέσθαι τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῶχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τὸ χαλὸν τῷ δύρυϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τοὺ ὅπλων τοὺ τόνου. δέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλῃ ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ δέντες καὶ τλῶ ὕλῃ, γλῶ ἐπεφόρησε· καταναξάντες δὲ καὶ τλῶ γλῶ, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τλῶ δόλασσαν ὑποροῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τά τε τοὺ γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τοὺ Ἄθων, οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἵ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπιπλῆται τὰ στόματα τοὺ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, * ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τλῶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρῃ, ἀφανὴς ἦν ἔτι ὅλη νεφέων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγίνετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὅπως ἐγίνετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ δέλει περφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδείκνυσι ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῷ πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, εὐφήμησε ἐὼν, ἐποιέετο τλῶ ἐξέλασιν. Ὡς δ' ἐξήλασε τλῶ στρατιλῶ, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταῤῥωδήσας τὰ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπορθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν πρὸς τὸν Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε· "Ὦ δέσποτα, χρήσας ἔλαφον "σοὶ ἄνδρι τοῦ βυλοίμην τυχεῖν, τὰ σοὶ μὲν ἐ- "λαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ποιῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα ἠνώμενον· Ξέρξης δὲ πάν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδέετο, ἔφη τε ποιήσειν,

ut ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrandes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere contra Pontum, ventorum cauſſa qui [1] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & Ægeum, Euri & Auſtri cauſſa: relicto ad auroram tribus in locis inter biremes tranſitu: ut qui vellet in Pontum minutis navigiis & ex Ponto navigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non jam ſeparatim utraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è byblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant, quorum cubitus talentum pendebat. Porro trajectu pontibus juncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos apte inſtraverunt ſuper armamenta intenta. Hos ubi gradatim diſpoſuerunt, tum vero rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecere, materiam attulerunt concinneque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarunt: quo injecto, ſepem hinc atque hinc, ne maris aſpectu jumenta & equi terrerentur, prætenderunt. ¶ Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces alvei obſtruerentur: Xerxes nunciato ſibi prorſus alveo abſoluto, Sardibus, ubi hybernaverat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui moventi ſol ſuam in cœlo ſedem relinquens apparere deſiit, quū nullæ nubes, verum ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animadvertenti quum cura inceſſiſſet percontandi magos quid oſtentum id vellet portendere, illi reſponderunt, deum ſignificare Græcis civitatum defectū: quod dicerent, ſolem, Græcorum: lunam, ipſorum eſſe præſidem. Ea re audita Xerxes majorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cœleſti oſtento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus eſt, Domine, indulgebiſne quiddam quod impetrare cupio, tibi leve conceſſu, ſed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, ſe indulturum reſpondit,

XXXVII

XXXVIII

[1] Intrinſecus. * De hoc φάσματος, ut certior fias, adi Seth. Calvitii opus Chronologicum A. M. 3470. & 3472. ubi licet à Chronologis communiter eclipſis audit, (ut & ipſe profitetur) ſolus tamen reclamat.

& ut peteret proloqui jussit. Pythius ubi hoc audivit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire adversus Græciam: horum uni tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum una ducas. Ita confectis quæ in animo habes, rursus revertaris. XXXIX Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam adversus Græciam, filiosque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es servus, quem oportebat cum omni familia & uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. [1] Qui bene audit, ejus corpus voluptate perfunditur: qui vero male, is exacerbatur. Tu itaque quum bene feciſti, & alia ejusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea vero quàm ad impudentiora conversus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: unius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperavit iis quibus delegatum erat ista exequi, ut maximum natu filiorum Pythii inventum discinderent medium: ejusq; discissi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exXL ercitus. Hoc illi ubi exequuti sunt, illac exercitus pertransivit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat intervallum: neque enim cum rege miscebantur. Præcedebant enim mille equites è Persis omnibus delecti: [2] secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos [3] equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti quod est ingens Medicæ regionis campus

κὴ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτου δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεὶ τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ σφέας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ὅδε ἐπὶ τὸν Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, σῷζε μοι παίδων ἕνα ἀφελόμενον τῆς στρατῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμοῦ κὴ τῶν χρημάτων ᾖ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· κὴ πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσειας ὀπίσω. Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, κὴ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ ἀνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμοῦ στρατευομένου αὐτῷ ὅτι τῶν Ἑλλάδα, κὴ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς κηδαδέλφεούς κὴ οἰκηίους κὴ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συμπέμπεσθαι; σὺ νῦν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὀδυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, πίμπλεται τὸ σῶμα ὑπερανίης δὲ τούτοισι, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, ὑπερβήσεσθαι βασιλέα οὐκ ἀνασχήσεαι ὑπερβαλέων· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, τῶν μὲν ἀξίων οὐ λαμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ κὴ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ξύνεσται τὰ ξείνια· τῷ δὲ ἑνὸς τῶν προέσεαι μάλιστα, τῶν ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι περιστέουσι ταῦτα κηρύσσειν, τὸν Πυθίου παίδων ἐξενείκαντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ὅτι τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ', εὖ ἀριστερά· κὴ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων δὲ τουτέων τῶν, μετὰ ταῦτα διεξῄιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν πρῶτοι οἱ σκευοφόροι τε κὴ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, ὑ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπῆν μέσσος ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, κὴ ὑ συνέμισγον ἕτοι βασιλέϊ. προηγεῦτο μὲν δὴ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, κὴ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι· τὰς λόγχας κάτω ἐς τὸν γῆν τρέποντες. μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ὅτι τῆσδε ἔστι πεδίον μέγα τὸ Μηδικῆς

1 Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diversa, molestia afficitur. *Ita Eras.* 2. *Hæc in vulg. quidem edit. non habentur: sed in vet. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ ἕτοι ἐκ πάντων ὑπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuisse omissa, (quorum oculos ea subterfugerint quæ sunt à priore* ὑπολελεγμένοι *usq; ad posterius) ex sequentibus apparet, ubi hæc enumeratio repetitur.* 3 Sacri equi dec.

τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. Ὄπισθεν δὲ τούτων τὸν δεκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετάκτο, τὸ ἵππους μὲν εἵλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τοῦ ἵππων εἵπετο πεζὴ λευϊοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἔτι τοῦτον τὸν χῶρον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. Τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ λευϊοχος, τῷ οὔνομα λῆν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ ἔτι ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δέ, ὁκως μὲν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. αὐτὸν δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. ἔσπε πεζὸς λῆν. καὶ τουτέων χιλίοισι μὲν δὴ τοῖσι δόρασι οἱ ἀντὶ τοῦ σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ περὶξ σωέκλινον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ μύριοι ἐντὸς τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὰ γόνατα τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦιε ἀναμίξ. Ἐπουέετο δὲ τὴν ὁδὸν ὁκόσα τε ποταμῶν Κάϊκον καὶ τὸ γῆ Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τῆς Ἀταρνέος ἐς Καρίνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὸ Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὸ Ἴδης δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα. ἦιε ἐς τὸ Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μὲν οἱ ἐπὸ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεισέπτησι, καί τινα αὐτῆς ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένῳ δὲ τῆς στρατιῆς ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε τὸ ῥέεθρον, ἐπ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἱμέρου ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δέ, καὶ πυθόμενος κείνων ἅπαντα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· μάγοι δὲ οἱ σπένδοντες τοῖσι ἥρωσι ἐγένοντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεύτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἔπειτα δὲ Ἀβυδηνῶν ὅμουρος ἐὸς τῆς

καὶ ὀπίσαι νέει.

nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Jovis currus, quem octo equi albi trahebant, pone auriga comitante. qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorum, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modum Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarum. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [2] coronis geſtabant mala punica argentea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: et jam mala, ii qui Xerxem proxime ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebantur equitatus è decem millibus Perſarum. Relicta poſt hos duorum ſtadiorum intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autem à læva habens montem Canen, per Atarnem ad urbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, urbem Atramyttium & Antandrum Pelaſgidem prætergrediens, & Idam ad ſiniſtram manum ſtringens, ad terram Ilienſem pervenit. cui primùm ſub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum eſt ventum, qui fluviorum omnium erat primus, ex quo iter è Sardibus fieri cœptum eſt. Hunc profluentem ſua aqua deſtituit, nec hominibus jumentiſque potantibus ſuffecit. Eo Xerxes poſtquam pervenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus. Quod ubi contemplatus eſt, & ſingula quæque eorum audivit, Minervæ Iliadi mille boves immolavit: quarum libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invaſit. Simulatque illuxit, illinc moverunt, à læva ſtringentes Rhœtion urbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina eſt:

XLII. XLIII. XLIV.

[2] *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. Poſt pro* Argentea *legendum* Aurea, *ex noſtris exempl. ex quibus etiam ſequi hæc debent,* Et cæteros intercludebant: novem autem millia quæ ab his intercludebantur, argentea mala punica geſtabant. *Poteſt* συνέκλινον *verti etiam* Includebant, *vel* Circumcingebant.

à dextra

XLIV. à dextra, Gergitas & Teucros. Ubi Abydon venerunt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subjiciendi. Itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo jussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat litus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi navale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse jactavit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animadvertens Artabanus ejus patruus, qui primo libere dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogavit, Quam diversa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti, qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio: quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, vivendo miserabiliora patimur. Nam in tam brevi vita nullus hominum adeo felix extitit, neq; horum neq; aliorum, cui non crebro, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam vivendi. Incidentes enim calamitates & morbi vitam perturbant: efficiuntque ut quum brevis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ, quam deus dulci gustu aspergens ob id invidius facere deprehenditur. Cui Xerxes, Artabane, inquit, [1] quoniam humanæ vitæ condicio talis est qualem tu exponis, eam commemorare supersedeamus: neque tristium faciamus mentionem, quum jucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita evidens insomnii visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi adversus Græciam bellum? an in ea persisteres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus, Visio, inquit, rex, quæ in somnis objecta est, ad votum succedat amborum: ego tamen adhuc metuo, & adeo metu perculsus sum

XLV.

XLVI.

XLVII.

ὧν δεξιῇ δὲ, Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδεῖν πάντα τὸν στρατὸν, καὶ προεπεποίητο γὰρ ὅτι κολωνοῦ ὑπὸ τῶν Ἀβυδηνῶν ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, 254
ἀντιλαμβούσου πρότερον βασιλῆος· ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν ὅπλα τῆς ἠιόνος, ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· ἀποδύμενος δὲ, ἡμέρην τὴν νεῶν ἅμιλλαν ἡγεμονίῃ ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐνίκων ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥδετό τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρεε πάντα μὲν τὸ Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος, ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμῃσι ἀπεδέξατο ἐλεύθερος, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡνὴρ φρονέων Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας μὲν σεωυτὸν, δακρύεις. Ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε μὲ λογισάμενον κατοικτεῖραι τὴν Ἐπῆλθε
ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τετέων γε ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος πρόσεσται. Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου πρὸς τοῖσι ζόῃ πεπόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν μὲν οὕτω βραχεῖ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἀνθρωπος ἐὼν δυσαμμόρων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ φρασθέντα καὶ πολλάκις, καὶ μᾶλλον ἢ ζῆν. Αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι σιωπεόωσαι, καὶ βραχὺ ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι πιέζουσι τὸν βίον· οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρεπτατάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺ γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ διείσκεται ἐὼν. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπηίης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην σὺ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. Φράσον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τῇ ἐνυπνίῃ μὴ σκαρδαμὴς οὕτω ἐφάνη, εἴχες ἂν νῦν ἀρχαίην γνώμην, ἢν ἐών με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ὀφανεῖσα τῷ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι πλουτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματος εἰμὶ ἐμπλεος,

1 De humana vita quæ talis est qualem tu esse disseris, verba facere desinamus:

"οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτῦ· ἄλλά τε πολλὰ ὄπ-
"λεγόμενον, καὶ δὴ καὶ ὀρέων δύο τὰ μέγι-
"στα πάντων ἐόντα τοι πολεμιώταῖα. Ξέρξης
"ὁ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖς δε, Δαμάσιε ἀν-
"δρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἶ) δύο πο-
"λεμιώταῖα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμαθὼς
"κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλλήνικὸν στρά-
"τευμα φαίνεται πολλα πλήσιον ἔσεσθαι τῦ
"ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λήψε-
"σθαι τῦ ἐκείνων; ἢ κὴ συναμφότερα ταῦτα;
"εἰ γὸ τοι ταῦτη ἐνδεέστερα φαίνεται εἶ) τὰ
"ἡμέτερα πρήγματα, στρατῦ ἂν ἄλλου τις
τιλὼ ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο. Ὁ δ' ἀμεί-
"βετο λέγων. Ὦ βασιλεῦ, ὅτε στρατὸν τῦ-
"τον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε
"πρὸς νεῶν τὸ πλῆθος· ἰῶ δὲ πλεῦνας συλλέξῃς,
"τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώ-
"τερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ
"θάλασσα. Οὔτε γὸ τῆς θαλάσσης ἔστι λι-
"μιὼ τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκάζω)
"ὅστις ἐγκειρομένου χειμῶνος, δεξαίμενός σὺ
"τῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέγυος ἔσαι σῶσαι
"τὰς νέας. Καίτοι ὑκιένα αὐτὸν δεῖ εἶ) τὸν
"λιμένα, ἀλλὰ πολλὰ πᾶσαν τιλὼ ἤπειρον,
"παρ' ἰῶ δὴ κομίζεαι. Οὐκων δὲ ἐόντων πρὸς
"λιμένων ὑποδοξίων, μάνθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
"πρὸς ἀνθρώπων ἄρχουσι, κὴ ὑκὶ ὦ ἄνθρωποι
"τῶν συμφορέων. Καὶ δὴ τῦ δύο τοι τῦ ἑτέρου
"εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. Γῆ δὲ
"πολεμίη τῇ δέ τοι κατίσατα. Εἰ ἐθέλει τοι
"μηδὲν ἀντίξοον κατασσῶαι, τοσούτῳ τοι γί-
"νεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνοις ἐπ-
"σέρω, τὸ προσω αἰεὶ κλεπτόμενος. Δύπρη-
"ξίης γὸ ὑκ ἔστι ἀνθρώποισι ὑδεμίη πλη-
"θώρη. Καὶ δήτοι ὡς ὑδενὸς ἐναντιδυμένου, λέ-
"γω τιλὼ χώρην πλεῦσα ὲν πλέονι χρόνῳ γι-
"νομένην, λιμένα τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη
"ἄρις Θ., εἰ βουλευόμενος μὴ, ἀρρωδέοι,
"πᾶν ὅπλεγόμενος Θ. πείσεσθαι χρῆμα, ὲν δὲ
τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης
"τοῖς δε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὴ σύ γε τοι-
"τέων ἔκασα ἀμαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα
"φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ὅπλεγε. εἰ γὸ δὴ
"βούλοιο ὅπι τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγμα-
"τι τὸ πᾶν ὁμοίως ὅπλέγεσθαι, ποιήσεαις ἂν
"οὐδαμᾷ ὑδέν. χρέων ὃ πάντα θαρσέοντα
"ἥμισυ τῦ δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν
"χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμᾷ μηδὲν
"παθεῖν. Εἰ ὃ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγό-
"μενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ὲν αὐτοῖσι. Ὁμοίως κὴ ὁ ὑπεν-

ut non ſim apud me. Nam mecum reputans, cum alia multa, tum vero duo, & ea omnium maxima, video tibi eſſe hoſtiliſſima. Ad hæc Xerxes, [1] Dæmonie virorum, inquit, quænam illa ais mihi hoſtiliſſima eſſe? utrum horum tibi improbandum videtur, tanquam non ſatis copioſum? terreſtriſne exercitus, quaſi multo numeroſior ille Græcus futurus eſſe videatur? an claſſis, tanquam illorum claſſe inferior? an hæc ambo? Nam ſi ob hoc imbecilliores tibi videntur noſtræ res, celerrime alterum quis exercitum compararet. Reſpondit Artabanus, Neque hunc, rex, exercitum improbaverit quiſquam, qui ſit mentis compos, neque hanc navium multitudinem, [2] etiam ſi plures coegeris. Quæ autem duo dico eſſe tibi multo hoſtiliora, ea vero hæc ſunt, terra & mare. Neque enim uſquam maris portus eſt ejuſmodi (ut ego conjecto) qui ſurgente tempeſtate ſit capax hujus tuæ claſſis, idoneuſque ad eam tutandam: neque vero unum tibi portum eſſe oportet, [3] ſed univerſam continentem eſſe portum, quo ſe recipiant naves. Itaque quum portus tibi opportuni deſint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominum eſſe. E duobus uno poſito, pergam dicere alterum: Terra cum ob alia tibi hoſtilis eſt, tum eo hoſtilior, ſi nihil obſtiterit quo longius proceſſeris, aſſidue ulteriora ſurripiens. Nulla enim eſt hominibus rei bene gerendæ ſatietas. Unde etiam, ut nemo tibi occurrat, dico majorem majori in tempore regionem, famem eſſe allaturam. At vir ita demum fuerit optimus ſi in deliberando quidem, omnem rem quamcunque pati poſſit, reputans extimeſcat, in re autem agenda ſit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, merito tu quidem horum ſingula commemoraſti: tamen non eſt ut omnia reformides, omniaque peræqui conſideres. Nam ſi velis in rei conſultatione ſemper omnia perinde conſiderare, nunquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quam omni in re præſumpto metu nihil omnino pati. Quod ſi repugnando omnibus quæ dicuntur, non vis committere ut quod firmum eſt infirmetur, perinde peccas atque is qui con-

XLVIII.

XLIX.

L.

1 O miſerrime hominum. *Sic Bud. in ſimili loco interpret.* 2 Quod ſi majorem numerum coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hoſtiliora futura ſunt. Sunt autem illa duo, terra & mare. 3 Sed circum univerſam continentem in quam tendis. 4 Non offendas quid firmum ſit, *vel*, tutum.

traria

traria istis dicat. [1] Et hoc æqualiter se habet. Scire vero aliquem (quum sit homo) qua ratione quid firmum esse oporteat, nequaquam arbitror. At iis qui facere quid volunt, consuevit plerunque succedere emolumentum: raro autem iis qui pensant omnia, & quos agere piget. 2 Cernis quo res Persica potentiæ processit: quo nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi consiliis quibus tu usi fuissent: [2] aut utentes istis sententiis, non alios suasores tales habuissent: nunc pericula contemnentes, tantopere statum suum provexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis suscipi volunt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: subactaque omni Europa, rursus revertemur, nullam usquam neque famem neque rem tristem passi. Nam & commeatus affatim ipsi nobiscum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, ejus re frumentaria potiemur. LI. Nam aratoribus viris non nomadibus inferemus bellum. Post hæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, non finis ullam rem formidari, [3] & tamen meum admittis consilium: necesse est enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyse genitus, omnem præter Atheras Ioniam Persis tributariam reddidit. Quare suadeo ne quo pacto hos viros adversus patres suos ducas. Nam sine Ionibus satis superque sufficimus hostem superare: quos necesse est aut injustissimos esse, si metropolim suam in servitutem redigant: aut justissimos, si illius libertatem adjuvent. Si injustissimi erunt, nullo modo certe nobis magno usui futuri sunt: sin justissimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mente habe, non statim ab initio exitum omnem esse manifestum. LII. Ad hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, sententiarum quas dixisti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur: [4] quorum maximum habemus commilitium: quorum & tu testis es, & alii qui sub Dario adversus Scythas militaverunt, quum in eorum esset potestate situm universas Persarum copias & perdere & servare, Deos, ὅτι δὴ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγίνετο ἀλαφθεῖρα καὶ ἀθυμοποιός·

ἀντία τούτοισι λέξας, τοῦτο μὲν νῦν ὅπως ἔχει· εἰδέναι ὦ ἄνδρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. Τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι πιέειν, ὡς τερπνὸν φιλέει γίνεσθαι τὸ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισι τὰ πάντα καὶ ἐκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὁρᾷς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὁ δυνάμιος προκεχώρηκε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡμόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι τοιαύτῃσι, ἀλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἂν ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδυνεύοις ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦτο σφέα προήγαγον. Μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδυνεύοισι ἐθέλει καταρτέεσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥρην τε τῆς ἔτεος καλλίστην προβαλόμενοι, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμοῦ, οὔτε ἄλλο ἀχαρὲς οὐδὲν παθόντες. Τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὰ φορβιὰ φερόμενα προβησόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ὁπικέωμαι γῆν καὶ ἔθνεα, τοῦτον τὸν σῖτον ἕξομεν. Ἔτι ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευόμενα ἄνδρας. Λέγει Ἀρτάβανος· μὴ ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δὲ μοι συμβουλίην ἔνδεξαι. Ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἐκπίνειν. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Γωνίην πᾶσαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. Τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμβαλεῖν τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. Καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἷοί τε ἐμεν πρὸς ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι. Ἢν γὰρ σφέας, ἢν ἕπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, συμπολεμιστέους. Ἀδικώτατοι μὲν νῦν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν βάλλου καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα ἀρχὴ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Ἀρτάβανε, πρὸς ἀποφήνας γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· πρὸς ἔχομαι γνώμας μέγιστον, πρός σὺ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ὅτι Σκύθας,

---

1 Hoc inquam perinde est. 2 Aut non utentes istis sententiis, alios suasores tales habuissent. *Id est, Aut si hæc non fuisset eorum sententia, sed aliorum fuisset, quorum consilium sequerentur. Valla autem negativæ particulæ locum mutavit, & Sententia uti more Græco dixit.* 3 Ad meum admitte consilium. *vel, Meum saltem adm. cons.* 4 Quorum maximum habemus documentum, *id est, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu testis es, & al. *Id est, Qui maximum nobis sue fidei documentum dederunt in iis rebus &c.*

"οἱ ᾧ δικαιοσύνην τε πρότητα ἐνέδεκαν,
"ἄχαρι ἐδὲν πυθόμενοι· πάρεξ ᾧ τούτου,
"ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα, καὶ γυ-
"ναῖκας καὶ χρήματα, ὑφ' ὅτευ ἐπιλέγεσθε χρὴ νεώ-
"τερον τι πυθέσθαι· οὕτω ᾧ μηδὲ τοῦτο φο-
"βέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἰκήν
"τε τὴν ἐμὴν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμοί· σοὶ γὰρ ἐγὼ
"μοῦνῳ ὀπάντων σκῆπτρα τε ἐμὰ ὅτευ ἐάπτω.
Ταῦτα εἴπας, καὶ Ἀρταβάνου ἀπυσείλας ἐς
Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περ- 10
"σέων τοὺς δοκιμωτάτους. Ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆ-
"σαν, ἔλεγέ σφι τάδε, Ω Πέρσαι, τοῦδε δ'
"ἐγὼ ὑμέων χρήζων, ὑμέας συνέλεξα ἄνδρας
"τε γενεῆς ἀγαθῆς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
"προϋπάρχοντα ἔργα μηδαμῇ Πέρσῃσι, ἐόντα μεγά-
"λα τε καὶ πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἵνεκα τε ἑκάστου καὶ
256 "οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν
"γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν συνύδεται· τῶν ᾧ
"εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου
"ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' 20
"ἄνδρας στρατευόμενοι ἀγαθοὺς· τοῖσι λῶ κρα-
"τήσωμεν, ἢ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντι-
τῶν οἱ Πέρσαι λεγ. "στῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν ᾧ ἁλιβαίνομεν
"ἐπὶ ζεύγεσι τοῖσι θεοῖσι" τοὺς Περσίδα γῆν
λελόγχασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρεσκεύ-
άζοντο ἐς τὸν Ἅλιν βασιν· τῇ ᾧ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιή-
ματά τε πάντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων κατα-
στέζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύντες τὴν ὁδόν· 30
ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυ-
σέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο
πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύ-
την γενέσθαι, ἥ μιν ποιήσει κατεστραμμένον τὴν
Εὐρώπην πρότερον ἢ ὅκι τέρμασι τοῖσι ἐκ-
είνης γέγηται. ἐξάμενος ᾧ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην
ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ
Περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι· τοῦ-
τα μὲν ἔχω ἀτρεκέως διαχρίναι, οὔτε εἰ τῷ
ἡλίῳ ἀνατεθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ-
τε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστι- 40
γώσαντι, καὶ ἀντὶ ἱστέων τῷ θαλάσσαν ἐδωρέε-
το. Ὡς ᾧ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον
ἐπὶ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὸ πρὸς τὸ
Πόντου, ὁ πεζός τε καὶ ἵππος ἅπασα· ἐπὶ
ᾧ τὸ πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ σκευοζύγια, καὶ
ὁ θεραπηΐη. ἦγον δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύ-
ριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ
δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοί-
ων ἐθνέων· ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι.
τῇ ᾧ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται,

fidem tamen juſtitiamque præſtitiſſe; nec quicquam nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque uxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum novarum moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidem extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare meam domum atque tyrannidem, tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterumque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſto fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [1] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, ut viri præſtantes exiſtatis, neve res hactenus geſtas a Perſis magnas præclaraſque dedecoretis: ſed cum ſinguli, tum univerſi [2] exhibeamus nos alacres; commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eaque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum conſtanter tolerandum; nam (ut ego audio) adverſus viros egregios tendimus, quos ſi ſuperaverimus, nullus unquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, tranſeamus. ¶ Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundum paraverunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dum ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Ubi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libans in mare, apud ſolem vota concepit, nequid ſibi adverſi contingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quam ad illius terminos perveniſſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpontum abjecit, aureumque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro comperto dijudicare non poſſum, utrum ſoli dedicans gladium dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quod eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationem gladio donaverit. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatuſque tranſivit: per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: prædecentib. [3] decem millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus; et hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites,

LIII. LIV. LV.

1 Ego vos Perſæ coegi, à vobis hæc requirens, ut fortiter, *vel ſtrenue*, vos geratis. 2 Alacriter operam navemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus utilitatem afferet, Ideo autem vos ut gnaviter militetis præmoneo, quod viros adverſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiam. Quos ſi ſuperaver. 3 Illis decem mil. *quorum videlicet facta fuit paulo ante mentio. Sic in ſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

quique

quiq; ſpicula deorſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati, dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, poſt haſtati,& mille equites,[1] & præterea alius exercitus, quinetiam naves pariter ad ulteriora litora agebantur: quanquam audivi poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam trajecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſivit autem ejus exercitus ſeptem per dies totidemque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi jam tranſgreſſo Helleſpontum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Jupiter, quidnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Jovis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi[2] conjectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt quod facile erat ad conjectandum: fore enim ut Xerxes exercitum adverſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſime duceret, rurſuſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentem, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorum utrumq; pro nihilo habens, ire Pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontum navigantibus,ac terram legentibus, & è diverſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidem veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis navigabant: quo quum perveniſſent, juſſi erant permanere: illi vero ad auroram & ſolis exortum iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam urbem, per medium oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt forum*. Illinc deflectentibus ad ſinum nomine Melana, *hoc eſt*, *nigrum*, fluvius cui idem eſt nomen, non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur, veſperum verſus contenderunt, Ænon urbem Æolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum

LVI.

LVII.

LVIII.

καὶ οἱ τοὺς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐσεφάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱερόν. ὅπη δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι. ἔπη δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὼυτὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα καὶ ὕστατον Ἀβραβάνου βασιλέα πάντων. Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων Ἀβραβάνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς ἀπὸ ὃν ἔπλα ἡμέρῃσι καὶ ὃν ἔπλα δυφερνήσι, ἐλιννύσας ἐδένα χρόνον. ὠθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη Ἀβραβεκηότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνόμα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάσταον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους, καὶ δι' ἄνυδρου τοῦ λέων ἐξεῖν τοι καὶ οἰκέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ὀν. ἐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ δυσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. δυσύμβλητον ὦν τῆδε ἐλύετο ὅτι ἔμελλε μὴ ἐλᾶν στρατιὴν ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὡσίσω δὲ αὖτις ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐλύετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τῆ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τοπορόσω ἐπορεύετο, σὺν δὲ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, διὰ γῆς ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν τῶν πρήσσων τῷ πεζοῦ. ὁ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅπη Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπειν ποιέεται, ἐς τὰ αὐτὰ περείρητο ἀπικνέεσθαι· ὁ δὲ κατ' ἦπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον τῆς Ἀθαμαντίδος, ἐν ἀριστερῇ δ', Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ περιόδου πόλις, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸ κόλπον τὸ Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, ὃς ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ὑπολιπόντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος τὸ τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἦιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιών. ἐς ὃ

1 Poſt quos alter ille exercitus naveſque ſimul ad ulter. 2 *Eandem vocem videlicet συσύμβλητον, quam hic male interpretatur*, Conjectura diſcutiendum, *ſtatim poſt bene vertit*, Facile ad conjectandum, *id eſt*, *Cujus ſignificationem conjicere facile erat*, *vel*, *conjectura aſſequi*.

752 ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ οἱ ὦντὸ ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ πιχός τε ἐδεδμητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴν ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ὁκοτήδεος· ἐν Δορίσκῳ τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποιέε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ κόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηίκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταίη δὲ αὐτῶν, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος παλαιὸν μὲν Κιμμέριον. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταγόντες τὰς νέας ἀνέλκυσαν ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τὸν στρατιῆς ἀριθμὸν ἐπυιέετο. Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· τὸ ἀτρεκὲς· (οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων) σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· σωρηδὸν ἐσταγάγοντο ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ σωρεύσαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, ἀμαξιαὶ περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸ ὀμφαλόν. ταύτῃσι δὲ πιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον. μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. Οἱ δὲ στρατηγούμενοι, οἵδε ἦσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἰστοὺς δὲ καλαμίνους. περὶ δὲ, ἐχειρίδια περὶ τὸ δεξιὸν μηρὸν περιωρύμματα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει.

ad Doriſcon perventum eſt. Eſt autem LIX
Doriſcus Thraciæ litus pariter & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: ubi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario jam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſq; copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putavit: Ejus juſſu navarchi, quum eo appuliſſent, omnes naves ad litus Doriſco contiguum receperunt, ubi Sala urbs Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cujus ultima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quondam fuerat Ciconum. In hoc litus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducenda laboraverant reſpiravere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli LX
præbuerint copiarum, pro certo affirmare non poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarum numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt unum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quam maxime poterant, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſaq; illinc myriade, ſepem circumdederunt, eatenus excitantes ut umbilico tenus pertingeret. Eam ubi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerunt: donec omnes connumeraverunt: commumeratos autem, nationatim digeſſerunt. Ex quibus qui LXI
militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro conſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra,* pharetris ſubter pendentibus: haſtas breves, arcus grandes, ſagittas arundineas: ad dextrum femur, pugiones è balteo ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem Ameſtris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Perſæ à Græcis Cephenes: à ſe vero ipſis atq; ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaes & Jovis filius ad Cepheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam duxit uxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellavit, eumq; illic reliquit:

à quo

à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomen sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorant. Cissii in militia cætero ornato ut Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [1] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autem qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [2] non facile penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis brevibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, cristatas in capitibus cassides gestabant, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles, atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant: quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant; cæteris quemadmodum Bactrii. Iis præerat Sisamnes Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam gestabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caspii, sisyris, *quod est genus penulæ*, induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyæon, & Dadicæon, Artyphium Artabani. Caspii sisyras induti, & tela gerentes, & ligna habentes, & ἀκινάκεας, ducem habebant Ariomardum Artyphii filium.

LXII. ἀπὸ τούτου γὰρ ἔφασαν γενέσθαι σφίσι τὸν Κηφῆνα τὸ οὔνομα. οὗτοι μὲν δὴ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο, ἀντὶ δὲ τῆς πίλου, μίτρῃσι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δέ, καὶ τὰ περ Πέρσαι ἐσκεύατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν ὕστερον ἐγένετο ἐν Βαβυλῶνι ὑπαρχον. Ἀσσύριοι δὲ κατὰ μὲν τὰς κεφαλὰς εἶχον χαλκέας τὰς κυνέας, καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ διαπήγνυτον· ἀσπίδας δὲ καὶ ἀγχεμάχας καὶ ἐγχειρίδια μὲν παρῆσαν τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶχον· περὶ δὲ, ῥόπαλα ξύλων πεπυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. ἔστι δὲ οὗτοι μὲν Ἕλληνες ἐκαλέοντο Συρίοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μετὰ Χαλδαῖοι· ἦρχε δὲ σφέων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίεω. Βακτρίοι δὲ κατὰ μὲν τὰς κεφαλὰς αἰγυπτιστὶ τὴν Μηδικὴν ἔχοντες ἐσκεύαδντο, τόξα δὲ καλάμινα ὑπήκεα, καὶ ἀγχεμάχας βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι κατὰ μὲν τὰς κεφαλὰς κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδύκεσαν. τόξα δὲ ὑπήκεα, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης θυγατρὸς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ὑπὸ δὲ, σιδήρου ἦν. ἐσαλμένοι μὲν δὴ ἦσαν ὧδε Ἰνδοί· προσετετάχατο δὲ συστρατεύεσθαι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἦσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, καθάπερ Βακτρίοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεω. Πάρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι, καὶ Σόγδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὠυτὸ ἀνδρῶν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βακτρίοι, ἐστρατεύοντο. τούτεων δὲ ἦρχον οἵδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρταβάζης ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίεω· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ὑπήκεα καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. ἔστι μὲν οὗτοι ὧδε ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυ-

LXIII.

LXIV.

LXV.

LXVI.

LXVII.

[1] Anaphes. [2] Non facili explicatu; vel, *Quem explicare difficile fuerit, vel describere.*

φίου

φίυ ἀδελφεόν. Σαραγγαι ὄ, εἵματα μὲ βεβαμμένα ἔχοντες, ἐνέπρεπον· πέδιλα ὄ ἐς γόνυ ἀναλείνοντα εἶχον, τόξα ὄ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων ὄ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζυ. Πάκτυες δὲ, σισυρηφόροι τε ἦσαν, καὶ τόξα ὀπίσχεια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρταΰντιν τὸν Ἰτεαμίτεω. Ὦτιοι ὄ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἦσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτεων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲ καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείυ Παρικανίων ὄ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζυ. Αἰθίοπες δὲ ὄ, ζειρὰς ὑποζωσμένοι ἦσαν, τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δύξια, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκης σπάδης πεποιημένα μακρά, τέλεα πηχέων ἐκ ἐλάσσω· ὅπι δὲ, καλαμίνους οἷς ἐς μακρός. ἀντὶ δὲ σιδήρυ ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ὅπι δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῖς δὲ σώμασι τὸ μὲν ἥμισυ ἐξαλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων ὄ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτυ οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης ὁ Δαρείυ καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρυ θυγατρός· τὴν μάλιστα στέργας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσείῃ σφυρήλατον ἐπεποίητο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτυ Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ ὄ ἀπ' ἡλίυ ἀνατολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐξεδύοντο) περιετετάγατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, θωμαίοντες εἰδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν ὄ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίυ Αἰθίοπες, ἰδυτριχές εἰσι· οἱ ὄ ἐκ τῆς Λιβύης, ὀλοτατον τρίχωμα ἔχυσι πάντων ἀνθρώπων. ἔστι ὄ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω καπάπερ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια ὄ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι, σὺν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῆσι λοφιῆσι. καὶ ἀντὶ μὲν λόφυ, ἡ λοφιὴ καλέεται τὰ ὄ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερεάνων δορέας. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκυτίνῳ ἦσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ὀπικαυτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην τὸν Ἀορίζυ. Γαφλαγόνες δὲ ἐς ἐδύοντο, ὅπι μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικράς, αἰχμὰς δὲ ἐ μεγάλας· περὶ δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· ὑπὸ δὲ τὰς πόδας, πέδιλα ὀπίσχεια ἐς μέσυ κνήμυ ἀναλείνοντα. Λίγυες ὄ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδηνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Γαφλαγόσι, ἐς ἐδύοντο. οἱ ὄ Σύροι ὅπι

phii germanum. Sarangæ indumenta geſtantes verſicoloria decori erant, caligaſque genuum tenus extentas: arma habebant arcus lanceaſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi liſyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones, quorum dux erat Atrayntes Itramitis filius. Utii LXVIII. & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erant. ſub his ducibus: Utii quidem & Myci, ſub Arſamene Darii filio: Paricanii vero ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuc- LXIX. cincti erant ziras, *amiculi genus*, arcuſque recurvos habileſque geſtabant. Æthiopes pardarum pellibus leonumque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arundine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpunt: præterea haſtas capreæ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clavas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem Æthiopumque qui trans Ægyptum incolunt, dux erat Arſames, Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius ex uxoribus maxime adamans, 1 cum talari ex auro tunica effinxit. Arſames quidem Æthiopibus qui ſunt trans Ægyptum, atque Arabibus præerat. Ii autem Æ- LXX. thiopes qui ſunt ab ortu ſolis, (nam bifariam militabant) cenſebantur cum Indis, ſpecie nihil admodum à cæteris differentes, ſed ſono vocis duntaxat atque capillatura. Nam Æthiopes qui ab ortu ſolis ſunt, 2 promiſſos crines: qui ex Libya, criſpiſſimos inter omnes homines habent. Æthiopes autem hi qui ex Aſia erant, pleraque arma quæ Indi geſtabant, pelleſque frontium equinarum cum auribus atque jubis, in capitibus, ut ipſæ pro criſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ rigerent. in locum clypeorum pelles gruum prætendebant. Libyes autem corio armati ie- LXXI. re, ac jaculis præuſtis, duce Maſange Aorizi filio. Paphlagones autem ca- LXXII. pitibus gerebant compactiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas haud longas, præterea jacula, pugioneſque, pedibus 3 caligas more gentis ad media crura ſubtentas. Eandem quam Paphlagones armaturam geſtabant Ligyes & Matieni & Mariandyni & Syri. Iſti autem Syri

259.

1 Imaginem ejus ex auro ſolido compactam habuit. 2 Rectos crines: 3 Calceos patrio more ad media crura extentos.

a Per-

à Persis Cappadoces vocantur. Paphlagonum & Matienorum dux erat Dotus Megasidis filius: Mariandynorum & Ligyum & Syrorum, Gobryas Darii filius
LXXIII. & Artystonæ. Phryges autem proximam Paphlagonicæ armaturam gerunt, paulum differentes: qui (ut Macedones aiunt) tamdiu vocati sunt Bryges quamdiu EVropæi fuerunt, Macedonum accolæ: transgressi autem in Asiam, una cum loco nomen immutavere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utrisque præerat Artochmes, qui Darii
LXXIV. filiam in matrimonio habebat. Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati; privatinoque nomine sublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Mysi super capita gentiles galeas ferebant, scutula quoque ac præusta jacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utrisque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit.
LXXV. Thraces è pelle vulpina cassides gestabant, tunicis induti, & insuper circumdati variis sagulis. pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferentes præterea jacula & peltas & pugiunculos. Isti transgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appellati (ut ipsi aiunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à suisque sedibus exacti à Teucris
LXXVI. & Mysis. Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bagasaces Artabani filius, gestantibus brevia 1 è corio scuta, & bina singulis veruta ad lupos confciendos apta, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex ære factas aures bovis & cornua, impositis etiam cristis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos
LXXVII. viros est. Cabelees Meones (qui Lasinii vocantur) eundem cultum gestabant quem Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebant, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita cassides gerebant, scutaque ac hastilia brevia, sed lon-
LXXVIII. ga in hastilibus spicula. Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, &

ἐπὶ Γερσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδεω ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγυῶν, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀλχρὰ τὸν τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον ὠδαλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπαῖοι ἐόντες " συνοίκεον Μακεδόσι· Μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ ἔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσκεύασατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τετέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἐὼν γαμβρός. Λυδοὶ δὲ ἀλχρὰ τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλεῦντο πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἀτυος ἔλαχον τὸν ἐπώνυμίην, μεταβαλόντες τὸ ἔνομα. Μυσοὶ δὲ, ὑπὸ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὑπηνώρεα, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο τοῖσι ὑπηκόοισι. ἔστι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπὸ Οὐλύμπου δὲ ὄρεος καλέονται Ὠλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῇκες δὲ, ὑπὸ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐσκαίδυοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ὑπὸ δὲ, ζειρὰς παιεσελιγμένους ποικίλας. περὶ δὲ τοῖσι πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν. περὶ δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά. ἔστι δὲ οἳ Θρηκῶν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὑπὸ Στρυμόνι. ἐξανεστήκασι δὲ φασι ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρῇκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνεω. ἀσπίδας δὲ ἀμφιβοείνας εἶχον μικράς, καὶ περβόλους δύο Λυκιουργέας ἕκαστος εἶχε· ὑπὸ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα περσέων βοὸς χάλκεα. ἐπῆσσι δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι καταειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ " Μήονες, Λασόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευὴν, τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν καὶ τὴν τῶν Κιλίκων τάξιν διέξιων γένομαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα ἀνεπεποιητέατο. εἶχον δὲ ἀμφέων τόξα μετεξέτεροι λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τετέων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεω. Μόχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχας δὲ ἐπῆσσι μεγάλας. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ

" συνοίκησαν.

" Μήονες

1 E crudo bovis tergore; ut, *paulo post vertit eandem vocem.* 2 Venabula Lycii operis,

Μάκρωνες ϗ Μοσύνοικοι, καπέπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐς ἐπαλξιν ησαν. τύτοις ϗ συνέτασσον ἄρχοντες ὅιδε· Μόσχοις μὲν ϗ Τιβαρηνοῖς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείε τε παῖς ϗ Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τῦ Κύρυ· Μάκρωνας ϗ Μοσυνοίκους, Ἀρταΰκτης ὁ Χερασμίε, ὃς Σηςὸν τὸν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μάρες ϗ ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὀπτὰ εἶχον, ἀσπίδας ϗ δερματίνας μικρὰς, ϗ ἀκόντια. Κόλχοι ϗ ὡυτὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας ϗ ὠμοβοίνας μικρὰς, ἀκινάκας τε βραχέας· πρὸς ϗ, ϗ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν ϗ ϗ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπος. Ἀλλαρόδιοι ϗ ϗ Σάσπειρες, καπάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐς ἐπαλξιν ησαν. τύτοισι ϗ Μασίςιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ ϗ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ὑπ' Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπίμπλα, νήσων ϗ ἐν τῇσι τὰς ἀνασπάςυς καλεομένυς κατοικίζει βασιλεύς, ἀληθεςάτω τρόπῳ Μηδικῶν εἶχον ἐδητύς τε ϗ ὅπλα. τύτοισι ϗ τῷ νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίε. ὃς ὑπ' Μυκάλῃ ςρατηγέων, δεύτερῳ ἔτει τύτοισι ἐπελθύτι ὑπ τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον ςρατὸν ἐπαλξιόμαχα τε ἔθνεα, ϗ πενταμοιρίαι ἐς τὸ πεζόν· τύτων ὧν τῦ ςρατῦ ἦρχον ὅσοι οἵπερ εἰρέαλαι. ϗ οἱ διατάξαντες ϗ ἐξαριθμήσαντες, ὅσοι ἦσαν· ϗ χιλίαρχοι τε ϗ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατονταρχας ϗ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων ϗ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες. ἦσαν μὲν δὴ ὅσοι, οἵπερ εἰρέαλαι, ἄρχοντες. Ἐς ἐπαλξιν ϗ τύτων τε ϗ τῦ σύμπαντος ςρατῦ τῦ πεζῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, ϗ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνε, τῦ γνώμιν ἀτρωθὺς μὴ ςρατεύεσθαι ὅπι τὴν Ἑλλάδα, ϗ Σμερδόνης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείε ἀμφότεροι ὅσοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ ϗ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· ϗ Μασίςιος ὁ Δαρείε τε ϗ Ἀτόσσης παῖς, ϗ Γέργις ὁ Ἀγαθύρσε, ϗ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρε. Οὗτοι ἦσαν ςρατηγοὶ τῦ σύμπαντος πεζῦ, χωρὶς τῶν μυρίων τύτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐς ςρατιὴν μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο ϗ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅσοι ὅπι τῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· ϗ ἐγίνοντο ἑξακισχίλιοι πλύνες μυρίων, ὥςε ἐλάσσονες. κόσμον ϗ πλεῖςον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Πέρσαι, ϗ αὐτοὶ ἀρηϊκόι ἦσαν. σκεύεσι μὲν τοιύτοισι εἶχον ὅπερ εἰρήκαμεν· χωρὶς ϗ χρυσόν τε πολλὸν ϗ ἄφθιτον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν ϗ, παλλακάς ϗ θεραπήϊα πολλά τε ϗ εὖ ἐσκευασμένα. σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων ςρατιωτέων, καμηλοί τε ϗ ὑποζύγια ἦγον. Ἱππασίην ϗ ταύτα τὰ ἔθνεα· πλὴν ὀ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τυσάδε μᾶνα· Πέρσαι μὲν, τὸ αὐτὸ

Μάκρωνες ϗ Μοσύνοικοι, καπέπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐς ἐπαλξιν ησαν. τύτοις ϗ συνέτασσον ἄρχοντες ὅιδε· Μόσχοις μὲν ϗ Τιβαρηνοῖς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείε τε παῖς ϗ Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τῦ Κύρυ· Μάκρωνας ϗ Μοσυνοίκους, Ἀρταΰκτης ὁ Χερασμίε, ὃς Σηςὸν τὸν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μάρες ϗ ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὀπτὰ εἶχον, ἀσπίδας ϗ δερματίνας μικρὰς, ϗ ἀκόντια. Κόλχοι ϗ ὡυτὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας ϗ ὠμοβοίνας μικρὰς, ἀκινάκας τε βραχέας· πρὸς ϗ, ϗ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν ϗ ϗ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπος. Ἀλλαρόδιοι ϗ ϗ Σάσπειρες, καπάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐς ἐπαλξιν ησαν. τύτοισι ϗ Μασίςιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ ϗ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ὑπ' Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπίμπλα, νήσων ϗ ἐν τῇσι τὰς ἀνασπάςυς καλεομένυς κατοικίζει βασιλεύς, ἀληθεςάτω τρόπῳ Μηδικῶν εἶχον ἐδητύς τε ϗ ὅπλα. τύτοισι ϗ τῷ νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίε. ὃς ὑπ' Μυκάλῃ ςρατηγέων, δεύτερῳ ἔτει τύτοισι ἐπελθύτι ὑπ τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον ςρατὸν ἐπαλξιόμαχα τε ἔθνεα, ϗ πενταμοιρίαι ἐς τὸ πεζόν· τύτων ὧν τῦ ςρατῦ ἦρχον ὅσοι οἵπερ εἰρέαλαι. ϗ οἱ διατάξαντες ϗ ἐξαριθμήσαντες, ὅσοι ἦσαν· ϗ χιλίαρχοι τε ϗ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατονταρχας ϗ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων ϗ ἐθνέων ἦσαν ἄλλοι σημάντορες. ἦσαν μὲν δὴ ὅσοι, οἵπερ εἰρέαλαι, ἄρχοντες. Ἐς ἐπαλξιν ϗ τύτων τε ϗ τῦ σύμπαντος ςρατῦ τῦ πεζῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, ϗ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνε, τῦ γνώμιν ἀτρωθὺς μὴ ςρατεύεσθαι ὅπι τὴν Ἑλλάδα, ϗ Σμερδόνης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείε ἀμφότεροι ὅσοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ ϗ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· ϗ Μασίςιος ὁ Δαρείε τε ϗ Ἀτόσσης παῖς, ϗ Γέργις ὁ Ἀγαθύρσε, ϗ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρε. Οὗτοι ἦσαν ςρατηγοὶ τῦ σύμπαντος πεζῦ, χωρὶς τῶν μυρίων τύτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐς ςρατιὴν μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο ϗ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι ὅσοι ὅπι τῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ ἢ νόσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· ϗ ἐγίνοντο ἑξακισχίλιοι πλύνες μυρίων, ὥςε ἐλάσσονες. κόσμον ϗ πλεῖςον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Πέρσαι, ϗ αὐτοὶ ἀρηϊκόι ἦσαν. σκεύεσι μὲν τοιύτοισι εἶχον ὅπερ εἰρήκαμεν· χωρὶς ϗ χρυσόν τε πολλὸν ϗ ἄφθιτον ἔχοντες ἐνέπρεπον. ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν ϗ, παλλακάς ϗ θεραπήϊα πολλά τε ϗ εὖ ἐσκευασμένα. σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων ςρατιωτέων, καμηλοί τε ϗ ὑποζύγια ἦγον. Ἱππασίην ϗ ταύτα τὰ ἔθνεα· πλὴν ὀ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τυσάδε μᾶνα· Πέρσαι μὲν, τὸ αὐτὸ

Macrones, & Moſyncœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſyncœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat. 1 Mares in capitibus ligneas galeas gerebant, ſcutulaq; è crudo bovis tergore, atque lanceolas, præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherendatis Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabant, duce Maſiſtio Sirometris filio. Inſulanæ gentes, quæ rubro è mari ſequutæ ſunt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis ſocis ſummovet, gerebant proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecundo poſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continentem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quique ordinarant milites connumeraverantque, & chiliarchas, *id eſt*, *tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt*, *qui decem millibus præſunt*, delegerant. nam myriarchæ centuriones decanoſque creaverant. Erant & alii agminum & gentium prætores: verum ii qui nominati ſunt, erant duces. Horum tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtrium copiarum, præter illa delecta Perſarum decem millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius: qui vocabantur immortales, ob hoc, quod ſiquis eorum aut nece aut morbo numerum imminueret, alius ſufficiebatur: nec unquam plures erant paucioreſve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, ut dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes una carrucas cum pallacis ac familia permulta eaque belle ornata: necnon camelos ac jumenta, præter cæteros milites, quæ commeatum portabant. Equitant autem hæ nationes: ſed non omnes habebant equos, verum hæ ſolæ: Perſæ, qui eadem

Τριτανταίχμης. Ζερξιόμενος. Βιαθεῖς.

LXXIX. LXXX. LXXXI. LXXXII. LXXXIII. LXXXIV.

1 Mares in capitibus quidem galeas more patrio textiles geſtabant, vel, *nexiles*, clypeos autem parvos pelliceos, & jacula. Colchi in capitibus lign.

eran

erant qua peditatus armatura ornati, nisi quod quidam gestabant in capitibus
LXXXV. opera ex ære ferroque ductilia. Sunt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellantur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neq; ferream assueti ferre, præter pugiones, utentes reste è viminibus conserta, qua freti in prœlium eunt. Est autem prœlium eorum virorum hujusmodi: Cum hoste congredientes injiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum, aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas censentur. Medi eandem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Cilsii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterum equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites orpati cultu agitabant camelos nihilo in-
LXXXVII. feriores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitum, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus.
LXXXVIII. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficisceretur, in calamitatem incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improvisò deterritus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem evomuit, nactusque est morbum qui in phthisin, *id est, tabem*, evasit. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille jusserat: Abducto nanque in eum locum ubi dominum straverat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

ἐκόσμησαν· ὁ δὲ πεζὸς αὐτέων πλείω ἔθνεα τῆσι κεφαλῆσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξελήλαμμένα πτήματα. Εἰσὶ δέ τινες νόμαδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνεϊ μὲν Περσικὴν καὶ φωνὴν, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκταχιλίην, ὅπλα δὲ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμέναισι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τυτέων τῷδε ἀνδρῶν, ἤδη ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ' ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτου δ' ἂν τύχῃ, ἢν τε ἵππου, ἢν τε ἀνθρώπου, ἐπὶ ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἄρκυσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται τελέως· αὕτη μὲν ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τὸν Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τὸν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἅλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βακτρίοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ καταπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἅλαυνον δὲ καὶ ἅπτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἅλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτι τε λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγίνετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο τὴν τελέαν· Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων ἔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τέτταρτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ὑπὸ συμφορῆς ἐγένετο ἀνεπιθήλητον. ἐλαύνοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππῳ ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος ὑποδὺς ἐφοβήθη τε, καὶ τὰς ὀρθὰς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἵμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν ὠθεῖτο ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γένασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης δὲ οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης. 261.

Τῶν ὧν τεσσέρων ἀριθμὸς μὲν ἐγίνετο ἑπτὰ καὶ δι-
πλόα καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτῶν οἵδε· Φοί-
νικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ,
τεσσηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κε-
φαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας
τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας
λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς ἐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόν-
τια. ἔτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς
αὐτοὶ λέγουσι) ὅκου τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦ-
τεν δὲ ἀναβάντες τὰ Συρίης οἰκέουσι τὸ παρὰ θά-
λασσαν· τὰ δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέ-
χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰ-
γύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο δικροτας. ἔτοι δὲ εἶ-
χον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κεκνέας ἐγκύκλους, ἀσ-
πίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ
δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύχας μεγάλας. τὸ δὲ
πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἦσαν, μαχαίρας
δὲ μεγάλας εἶχον. ἔτοι μὲν ὅτων ἐξελάδαλο. Κύ-
πριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατόν,
ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίχατο
μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κι-
δῶνας· τὰ δὲ ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες. τυτέων
δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος, καὶ
Ἀθηναίων· οἱ δ', ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κυ-
πρου· οἱ δ', ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δ', ἀπὸ Αἰθιοπίης,
ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρ-
είχοντο νέας· ἔτοι δ' ἂν περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
κράνεα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπί-
δων, ὠμοβοίνας πεποιημένα, καὶ κιδῶνας εἰρινεοὺς
ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος
εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι
πεποιημένα. ἔτοι μὲν τὸ παλαιὸν Τεκροὶ ἐκα-
λέοντο, ὅκως δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς
Φοινίκου ἔσχον τὸ ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ
τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὁπλοι-
σι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι ἔτοι, εἰσὶ δὲ
ἐκ Τροίης [ἀποσκευασθέντων] ἅμα Ἀμφιλόχῳ
καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντή-
κοντα, θωρηκοφόροί τε ἐόντες καὶ κνημιδοφό-
ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέϊνα, καὶ ὀϊστοὺς καλα-
μίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ὑπὸ δὲ, αἶγος δέρμα-
τα περὶ τοῖς ὤμοις ἀμφιβύβλια· περὶ δὲ τῇσι
κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγ-
χειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερ-
μίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. [ἀπὸ δὲ
Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ
ἐπωνυμίην.] Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης τρι-
ήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλη-
νικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου.

¶ Porro triremes inito numero fuere LXXXIX.
mille ducentæ & octo: quas hi præbuere: Phœnices, cum Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis umbone carentibus, cumque jaculis. Hi Phœnices (ut ipsi memorant) quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatus. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, convexa autem scuta magnis umbonibus prædita, ac grandia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum isti armati erant. Cyprii autem centum XC.
quinquaginta naves præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimiti erant: reliqui tunicas gestabant, cætera ut Græci. Quorum gentes sunt partim à Salamine & Athenientibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia oriundi, ut ipsi Cyprii aiunt. Cilices, centum XCI.
naves. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bovis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli jacula gestantes, & ensem machæræ Ægyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt. Pamphylii, triginta naves, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troja dissecti fuerant. Lycii præbuerunt naves XCII.
quinquaginta, thoracibus ocreisque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque jaculis: gerentes ex humeris suspensas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui sunt Asia, naves triginta. hi Græca gerebant arma, uti è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naves. cætera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. 2 quos prius appellatos fuisse Hoetines, in superioribus libris dictū est. Iones, centum naves, armati Græ- XCIII. XCIV.
Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα καθάπερ Ἕλληνες ἐσκευασμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. ἔτοι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἰρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλ-

1 Septem: 2 Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in superioribus. *Hic autem ridicule fecit populos ex vocabulo ὕστινες, ut supra, pag. 352. ex nomine Herodoti populos* Hestiones *fecerat.*

co ritu:

co ritu: qui quandiu in Peloponneſo regionem quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante adventum Danai & Xuthi in Peloponneſum, (ut Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi Ægialees, *id eſt, litorales*, ſed ab Ione Xuthi filio Iones
XCV. ſunt appellati. Inſulani, naves decem & ſeptem, armati ut Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. Æoles, ſexaginta naves, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (ut apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centum naves, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege ut circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni.
XCVI. In omnibus autem navibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & item pedeſtribus eorum copiis præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſaria) non faciam mentionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: ſed non ut ductores, verum ut ſervi (quemadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, ut ſingularum gentium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt.
CXVII. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex utroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria navigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta conſtat ad trium millium perveniſſe.
XCVIII. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecundum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syenneſis Oromedontis, & Lycius Cybernicus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero

λλωες. Ἴωνες ᾗ, ὅσον μὲ χρόνον ἐν Πελοπυννήσῳ οἴκεον τῷ νῦν καλεομένῳ Ἀχαιΐῃ, πρὶν ἢ Δάναόν τε καὶ Ξοῦθιν ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλλωες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ ᾗ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νησιῶται ᾗ, ἐπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλλωες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον ᾗ Ἰωνικὸν ἐκλήθη καὶ τοῦτον αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπὸ Ἀθηναίων. Αἰολέες ᾗ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλλωες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοί, ὡς Ἑλλώνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι ᾗ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προετέτακτο ἐκ βασιλέος καὶ χώρῃ μιῇ φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ ᾗ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατεύομενοι, παρείχοντο μὲ ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι ᾗ ἦσαν ὡς Ἕλλωες· ἔστι ᾗ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον ᾗ δὴ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τελεώτατα ᾗ ἄειρε πλεύσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐλέων ἐπῆσαν ἐκάστοισι ὑπαχθέοντες ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίης λόγον) οὐ ἐξείρχωδαμέμνημαι. ἔστε γὰρ ἔθνεα ἑκάστοισι ἀπάξιοι ἦσαν οἱ ἡγεμόνες, ἓν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἦσαν. εἵποντο ᾗ ὡς οἱ στρατηγοί, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατεύομενοι ὅμιλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἑθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐλέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τῶν ᾗ ναυτικῶν στρατηγέων οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τοῦ μὲ Ἰσθμοῦ τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων ᾗ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τοῦ ᾗ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι ᾗ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκυροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν, ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν ᾗ δὴ πλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιοι Τετράμνηστος Ἀλλήσιος, καὶ Τύριος Μάπωλος Σιρώνος, καὶ Ἀριδώλου Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν,

Ἰσιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμιος, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων ὑπερμένημαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δέ, τῆς μάλιστα θώυμα χρυσόμαι, ὅτι τῆς Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε εἶχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ὑπαρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, ἐόντος μὴ ἐπιτηδείου ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν οἱ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ Λυγδάμιος· ἦν δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἦρχε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας ἐνδοξοτάτας παρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ καὶ ἔλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν τὸν Δωρικόν. Ἁλικαρνησσέας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἰρηται. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διεπάχυνε ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θεήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἕθνος ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπογράφεον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τε ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν καταλκωθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μεταβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκιὴν χρυσέην· καὶ παρέπλεε πρὸς τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρώτων τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ἁλιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρώρας ἐς γῆν, πρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ὁπλίτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δ', ἐντὸς τῶν πρωρέων πλόων ἐλαύνετο καὶ τοῦ ἁλιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατεύομενον αὐτῷ ὅτι τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν, εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἥδιστα ἔστι ἐπειρέσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σέο τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὐ τῆς ἐλαχίστης, οὐδ' ἀδυνατωτάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι.

Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Candaulis filius. Aliorum nunc præfectorum mentionem facere ſupersedeo, tanquam non neceſſe habens. Verum Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem adverſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidem obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam conceſſit. Nomen ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnaſſo, maternum è Creta. Imperans hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quinque cum navibus venit omni copia inſtructis: atque poſt Sidonias hæ naves fuerunt illuſtriſſimæ. Eadem apud regem optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas civitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum univerſam gentem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, cæterorum autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu. ¶ Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupivit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænam eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditumque perventum eſt. Hoc perfecto, & navibus in mare deductis, Xerxes è curru in navim Sidoniam tranſcendit: reſidenſque ſub aureo tabernaculo, prætervehenſque navium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem ut de terreſtri exercitu fecerat, deſcribique jubebat. Enimvero navarchi productas à litore quatuor fere jugerum ſpatio naves ſtabilierant, converſis à terra proris, & in unam frontem digeſtis, epibatis quoque, *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & litus navigans conſpicabatur. Ubi autem & claſſem luſtravit egreſſus navi accerſit Demaratum Ariſtonis filium, comitem hujus adverſus Græciam expeditionis, eique accerſito ita inquit, Demarate, juvat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima civitate, ut audio, tam ex te quam ex aliis Græcis[1] qui me alloquendi gratia adeunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci ſuſtinebunt manus contra me levare.

XCIX.

C.

CI.

[1] Qui me alloquuntur: Vel, *Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

nam

nam (ut ego opinor) ne omnes quidem Græci ac cæteri mortales qui [1] ad hesperum incolunt, si congregarentur, pares essent nostris armis, [illegible] me invadentem expectarent: quum non sint inter se concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogavit. Demaratus autem excipiens, Utra, inquit, apud te rex utar? veritatene an jucunditate? Ille ut veritate uteretur jubere. neque enim sibi ob id eum minus jucundum fore quam antea fuisset. CII. Hoc ubi Demaratus audivit, Quoniam, inquit, me jubes, rex, omnino veritatem proloqui, [2] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia accivit & à severa disciplina, quam usurpans Græcia, & paupertatem [3] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Jam primum nego fieri posse ut tuã orationem admittant, afferentem Græciæ servitutem: deinde *annuo* venturos tibi obviam ad pugnandum, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. Nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & item sive pauciores CIII. sive plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quoddam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, jure abs te posco ut viginti iis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [4] tanta statura qualis quantusque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meum venerunt, videte ne, quum tantopere gloriamini, frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, unde fieri queat ut mille aut decem millia atq; quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi,

"ὁ γὰρ, ὡς δικαίῳ ἐμοὶ, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλλη- 263.
"νες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες
"ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί
"εἰσι ἐμὲ ὀπόντα ἐπομένων, μὴ ἐόντες ἀρ-
"ήμοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σέο, ὀκρίον
"τι λέγεις περὶ ἀνδρῶν, πυθέσθαι. ὁ μὲν παῦ-
"τα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Ὦ βα-
"σιλεῦ, κατὰ ἀληθείην χρήσομαί σοι,
ἢ ἡδονῇ; ὁ δὲ μιν ἀληθείῃ χρᾶσθαι ἐκέλευε,
φὰς οὐδὲν οἱ ἀποδέσεσθαι ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἐών.
"Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε
"τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείῃ." Ἀλλ' ἢ χρή- CIII.
"χρήσασθαι πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέ-
"γοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ
"ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε συμ-
"τροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπό τε
"σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ
"μὲν χρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, πρό τε πενίλυν ἀ-
"μαμύνεται, καὶ πρὸ δεσποσύνου. ἀρέω μὲν
"νῦν πάντας Ἕλληνας τοὺς πρὸς κείνους τοὺς
"Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέ-
"γων περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ
"περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μέν,
"ὅπι ἐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λόγους δουλο-
"σύνης φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, ὡς
"ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλ-
"λληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμὸν δὲ
"μέν, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα
"ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. ἢν τε γὰρ τύχωσι ἐξε- CIII.
"κατὸν μυριάδων χίλιοι, ἤτοι μαχέσονταί τι, ἢν
"τε ἐλάσσονες τούτεων, ἢν τε καὶ πλεῦνες.
Ταῦτα ἀκέσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, Δημά-
"ρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος· ἄνδρας χιλί-
"ους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπὲ
"μοι, σὺ φὴς τούτων πρὸ ἀνδρῶν αὐτὸς βασι-
"λεὺς γενέσθαι; σὺ δὲ ὦν " ἐθελήσαις αὐτίκα CIII. ἐθέ-
"μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μαχέσασθαι, λήσεις.
"καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστι τοιού-
"τον οἷον σὺ φαίρεις, σέ γε τῶν κείνων βασι-
"λέα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι
"κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκα-
"στος δέκα ἀνδρῶν τῶν στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀν-
"τάξιός ἐστι, σέ γε δίζημαι εἶναι σφεων ἀνδρά-
"ξιον· καὶ ἤτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ σὸς
"σοῦ εἰρημένος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ σὺ λέ-
"μεγάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμοὶ
"ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, ἀν-
"θρώπους τοσούτους, ὅσα μὴ μάτην νόμι-
"ζος ὁ λόγος ἔσται ὁ εἰρημένος εἶναι. ἔ-
"στι φέρε ἴδω παντὶ τῷ εἰκότι κῶς δυνατά,

[1] Ad occidentem, [2] Ea dicentem ob quæ nemo à te postea mendacii convincetur. vel, *arguetur. Relinquitur autem pendens sententia, ut subaudiatur, ita res se habet, vel, Audi.* [3] Propulsat. [4] Tantilla.

"ϗ μὴ τῶ ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε
"ἀντιξύωμεν· ἐπεί τε πλεῦνες τῶδε ἕνα ἕκα-
"στον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλι-
"άδεων. τοῦτο μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι καὶ τεό-
"σιν τὸν ἡμέτερον, ὠμοίατ' ἂν δείμαίνοντες
"τέτον ϗ τῶδε πλὴν ἑωυτῶν φύσιν ἀμείνο-
"νες ϗ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦ-
"ας ἐλάοντες ἐόντες· ἀνειμένοι ϗ ἐς τὸ ἐ-
"λεύθερον, ἐκ ἂν ποιέοιεν τριήκοντα ἐόντες.
"δίκαιον ϗ ἐγωγε ϗ ἀνισωθέντας πλήθεϊ,
"χαλεπῶς ἂν Ἕλλησι Πέρσησι μαχοίσιμι μά-
"χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῖν μὲν μαίοισι τοῦτό
"ἐστι τὸ σὺ λέγεις. ἔστι γὰρ μάχη τοι ὀλίγον,
"ἀλλὰ σοφόν. εἰσὶ γὰρ Περσέων τε ἐμοὶ αἰ-
"χμοφόροι, οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀν-
"δράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. τῶν σὺ εὖν ἄ-
"πειρος, πολλὰ φλυηρέεις. Πρὸς ταῦτα Δη-
"μάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠ-
"πιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ἐρέεις φίλα
"τοι ἐρέων. σὺ ϗ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τε λό-
"γων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ καὶ πάρος τα
"Σπαρτιήτησι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν
"πάρεὸν ἐξορῶν ἐκείνους, ἄριστος μάλιστα ἐξεπί-
"σεσθαι· οἳ μὲν τιμέων τε καὶ γερέων ἀπελόμενοι
"πατρῴας, ἄπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι·
"πάντα ϗ σφεας ταῦτα ἐδυστύχησε, βίον τέ μοι καὶ
"οἴκην δέδοκε. ἔκον εἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα τὸν σώ-
"φρονα ἐνοίκιον φαινόμενον διωθέεσθαι, ἀλλὰ
"σέργειν μᾶλιστα. ἐγὼ ϗ ὅτε δέκα ἀνδράσι
"ταὐτὰ μαχέσασθαι, ἔτε δυοῖσι
"ἑκὼν γε εἴην, οὐδ' ἂν μονομαχέοιμι. εἰ ϗ ἀ-
"ναγκαίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐπιρρώων ἀγών,
"μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἑνὶ τεθέων τῷ
"ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστον φασὶ τρεῖς
264. "ἄξιον εἶναι. ὧδε ϗ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατ' ἓν
"ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶς εἰσὶ χείρονες ἀν-
"δρῶν· ἀλκέες ϗ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁπάντων,
"ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροι εἰσι.
"ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὁμοίως
"μαίνεσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. πιε-
"ζοῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει ϗ
"τωὐτὸ αἰεί, οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδεν πλῆθος ἀν-
"δρῶν ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει
"νικᾶν ἢ ἀπόλλυσθαι. σὺ ϗ, εἰ φαίνο-
"μαί ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τἆλλα σι-
"γᾶν ἐθέλω τοιπὸν. νῦν ϗ ἀναγκασθεὶς
"ἔλεξα. γένοιτο μὲν τοι κατὰ νόον τοι βασιλεῦ.

nec unius imperio ſubjecti, tanto exercitui obſiſterent: quum ſimus nos plures quam mille ad ſingulos eorum, ſi fuerint quinque millia. [1] Nam ſub uno (quemadmodum apud nos fit) iiſque ratore milites, illius metu etiam contra ſuam ipſorum naturam meliores efficiuntur, adactique verberibus, vel pauciores adverſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægre cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verum non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [2] ſatellitibus qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio me CIV. vera dicentem, non jucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere benevolentiam exploratam, ſed maxime obſervare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certaverim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſime cum uno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt uſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quam tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantanivis hominum multitudinem: ſed jubens ut ordinem non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, ſi tibi blaterare videor, volo poſthac in cæteris ſitibi vero ex ſententia contingat, rex.

1 Nam ſi more noſtro uni parerent, illius metu ſtrenui magis quam pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quam ipſi eſſent: at nunc quum ſolute & libere vivant, horum certe neutrum fecerint. 2 Haſtatis; *ut ipſi antea eſt interpretatus.*

Mare

CV. Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post Demarati colloquium, ubi Doriſco præfecit prætorem Maſcamem Megadoſtis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu adver-
CVI. ſus Græciam pergit. Huic Maſcami, quem illic reliquit Xerxes, uni tanquam omnium prætorum præſtantiſſimo quos aut ipſe aut Darius conſtituiſſet, dona quotannis miſit: & item ejus poſteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & ubique in Helleſponto prætores fuerant, qui omnes poſt eandem expeditionem à Græcis ejecti ſunt & è Thracia & ex Helleſponto, præterquam è Doriſco.[1] unde Maſcamem Græci, permulta conati, tamen ejicere nequierunt. ob id huic ab eo qui in Perſis regnat, ſemper
CVII. dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis expulſi ſunt, neminem rex Xerxes virum egregium eſſe dixit, præter unum Bogem ex Eione, quem laudare non deſinebat, ejuſque qui ſuperfuere liberos maximo inter Perſas honore proſequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Athenienſibus & Cimone Miltiadis filio obſideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Aſiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu ſuperfuiſſe videretur, ſed ad extremum uſque perſtitit: atq; ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, accenſo ingenti rogo, interemit liberos, conjugem concubinas, familiam: eoſque in rogum dejecit: dehinc omne aurum urbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonem. his actis, etiam ſemetipſum conjecit in rogum. Ita hic meritò à Perſis ad hoc uſq;
CVIII. tempus præconio celebratur. ¶ Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, ut quoſque populos adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (ut ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliam uſq; tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primum Samothracios muros, quorum ultimum oppidum ad veſperam ſitum eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidum Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cujus aqua tunc non ſuffecit copiis Xerxis

Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δ' ἐς γέλωτά τε ἐτράπετο, καὶ οὐκ ἐπονείσατο ὀργὴν ὑδαμίην, ἀλλ' ἤπιος αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δ' ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐὼν τοῦ Δορίσκου τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν ὑπὸ Δαρείου τεθέντα κατεστρώσας, ὀξήλασε τὸν στρατὸν διὰ Θρηίκων ὅτι τὴν Ἑλλάδα. Καλέσαντα δὲ ἄνδρα τοῦτον Μασκάμην ἡγεμόνων, τοῦ μεγάλῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀρι- ἀείσῳ. ξεύοντι πάντων ὅσους κατέβησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ἐπάρχους· πέμπουσι δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέλεσαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὕπαρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πάντα χῇ. ἔτοι ὧν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνήθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται καὶ τοῦ βασιλέος ἀεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων ἕνα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἀνδρεῖον ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος. ἦν μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς, ὅτε ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὼν αὐτὸς ὑπὸ στενοχωρίην ἐξελθεῖν καὶ νοσῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐβούλησε, μὴ δειλίην δόξειε παρεῖναι βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκφερέσας ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἦν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην ἔσφαξε τοὺς τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσβαλὼν ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἐσαείρας ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸ ποταμόν. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. ὕτω δὴ οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐπὶ τοῦ Δορίσκου ἐπρόκεϊτο ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ κατομόσας ἐμποδὼν, συγκαλέσαντα ἠνάγκαζε. ἐδεδέλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλέϊ δασμοφόρος. Μεγαβάζου τε καὶ τοῦ ἐκείνου καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐπὶ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὰ ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς σπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἐκ δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμην διὰ δὲ σφέων ῥέει μέσου Λίσσος ποταμὸς ἀλλάσσει· ὃς τότε οὐκ ἀντίχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ·

1. At Maſcamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli ejicere potuerunt, multis licet id conatis.

ἀλλ'

ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μὲν τοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τὸν Λίσσου ποταμὸν τὸ ῥέεθρον ἀπεξεσμένον, πόλιας Ἑλληνίδας παρεμείβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξῆιε, καὶ κατ' ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσὶ 10 εἰσὶ τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἔοσαν ὀνομαστὴν παρεμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ
265. Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τὴν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐοῦσαν τυγχάνει ὡσεὶ τεσσερακοντάσταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ καρτὰ ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τὴν δὲ
Πίσσην. πόλιν ταύτην ἔνομά ἐστι Πίσσυρον. ταύτας μὲν 20 δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ δυνάμιος χειρὸς ἀπέργων παρεξῆιε. Ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν ἡ χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τούτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι πᾶσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμοῦ, πλὴν Σαΐρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ ὠδενός κω 30 ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελέουσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε τὰ ὄρεα ὑψηλά, ἴδησί τε παντοίῃσι καὶ νιφάδι συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τοῦ πολέμου ἄκροι. ὅτοι οἵ τε Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ κεκτημένοι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν δὴ τῶν ὀρέων τῶν ὑψηλοτάτων, βασιεῦσι δὲ τῶν Σαΐρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ. πεύμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. 40 Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν ἐρημίην, δεύτερα τῶν ἐθνέων παρεμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ῥέει ἔνερθε, καὶ ἑτέρῳ Πέργαμα. ταύτην μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον ὄρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρυσός τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πιέρές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπερικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δό- 50 βηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὼν, ἦιε πρὸς ἑσπέρης· ἐς ὃ ἀπίκετο ὅθι ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τὰ ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποι-

sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen optimo jure Ciconum est. Transmisso profluente Lissi arefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui juxta eas sunt, famosissimos lacus, 1 Ismaridem, qui Maroneam Strymamque interjacet: Bistonidem Dicææ contiguum, in quem duo flumina ingrediuntur, Travus & Compsatus. Juxta Abdera autem nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones perrexit mediterraneas versus urbes: in quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola jumenta quum aquarentur exsiccavere. Huic urbi nomen est Pissyrus. Has urbes & maritimas & Græcas sinistrorsum relinquens prætériit Xerxes. CX. Per quas autem gentes Thraciæ provinciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi, Edôni, Satræ. Quorum qui maritimi erant, navibus sequuti sunt: qui vero mediterranei (qui & commemorati sunt à me) præter Satras, cæteri omnes terrestri itinere sequi coacti sunt. CXI. Satræ nulli olim hominum, quantum nos scimus, fuere subjecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nivibus obsitos: suntque viri in re bellica eximii, apud quos oraculum est Dionysi, idq; in editissimis montibus. Eorum qui in illo templo prophetant, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varie. CXII. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum uni nomen est Niphagræ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Satræ 2 exercent. CXIII. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Paones, Doberes & Paeoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem pervenit, & urbem Eionem, cujus prætor Boges (de quo paulo ante fecimus mentio-

1 *Hæc nomina lacuum, femininæ sunt Græcis, quia* λίμνη *illis feminini est generis. Idem & in seq. observandum.* 2 Possident.

nem)

nem) adhuc vivebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumjecta nominatur Phillis. Hinc veſperum verſus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonem ſubit: hinc meridiem verſus ad ipſum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litaverunt.

CXIV. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Novem vias Edonorum iere: juxta quas Strymonem pontibus junctum invenere. Audientes autem eum locum Novem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum vivos defoderunt. Perſicum enim eſt defodere viventes. nam & Ameſtrin Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, audio bis ſeptem illuſtrium Perſarum liberos defodiſſe ad referendam pro ſe gratiam

CXV. deo qui ſub terra eſſe fertur. Ubi à Strymone progreſſus eſt exercitus, illic ad ſolis occaſum eſt litus, in quo ſitam urbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ ſuper eam eſt regio, vocatur Biſaltria. Illinc autem, ſinum Neptuni templi à læva manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum Græcam urbem, pervenitque Acanthum, ducens una ſingulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas ſuperius commemoravi: ils qui maritimi erant, claſſe, qui procul à mari aberant, terreſtri itinere ſequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitum, Thraces neque conſimdunt, neque ſerunt, ſed ad mea uſque tempora magnopere venerantur. Poſtea-

CXVI. quam autem Acanthum pervenit Xerxes, præcepit Acanthiis ut hoſpitalitatem exhiberent eoſque Medica veſte donavit: laudavitque quod alacres cer-

CXVII. neret eſſe ad bellum, quodque audiret foſſam eſſe abſolutam. Xerxe autem apud Acanthum agente contigit ut Artachæes, qui foſſæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi ſpectatus, genere Achæmenides, ſtatura inter Perſas [1] proceriſſima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatiſſime eum funeravit, exhibito etiam epulo, ejuſque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii ſacrificant,

ἀμίλιν. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλέεται Φιλλίς, καταπέτασα, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ὁδὸν ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο ἐπὶ τὰς γεφύρας, τὰς Στρυμόνα διεόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδὸς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζωοὺς κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζωοὺς κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρίν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἑπτὰ ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ θεῷ ἀντὶ τῆς γῆς. τιμωρεῖσθαι κατορύσσειν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἠλίου δυσμέων ἔσι ἀγχιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένῃ Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξίεσι. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χεροὸς ἔχων, ἦισι διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμείβεται· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμίλους, καὶ τὸν πρότερον κατέλεξα. τοὺς μὲν δὴ θαλάσσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δὲ ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἐπομένους. τῷ δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, ἔστε συμίσγουσι Θρῄκιαι, ἔστ' ἂν εἱρύσι· σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμοῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίλατό τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι πρήξαντα, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ τοὺς, περιθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκέοντας. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντι Ξέρξεω, ξυμβαίνει τὸν νοῦσον ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τὸ διώρυχος Ἀρταχαίην, ὀνόματι ἐόντα Ἀπὸ Ξέρξῃ, καὶ ἡλικίῃ Ἀχαιμενίδην· μεγάθεϊ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὧν τε Ξέρξεα συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενείκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ,

1 Proceriſſima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat præ quovis alio altiſſima: adeo ut Xerxes, magno damno, &c. funeraverit, exhib.

ἐπινε-

ἐπονομάζοντες τὸ νόμα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὸν στρατὸν, καὶ δεῖπνον ἐξευρίσκοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακὸν ἀπικέατο, ὥστε ὑπὸ τοῦ οἰκίων ἐξίνοντο· ὅκου γὰρ Θασίοισι ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τοῦ σφετέρων δεξαμένοισι τὸν Ξέρξεω στρατὸν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραρημένος τοῦ ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τοῦ μάλιστα ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τεσσαρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ καθαπλόως καὶ ἐν τῆσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεσεῦντες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ μὲν δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου πεφειμένον, καὶ ἐκ πολλοῦ πυκνούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο ταχίστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἄλφιτά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίεον πάντες δὴ μεῖναι συχνὸν· τοῦτο δὲ, κτίλους ἐσιτεύον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τοῦ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ πάλλα ὅσα δὴ τραπέζῃ ἀνατίθεται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐτοιμάτο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μόνα παρεσκευάζετο. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, οἰκίων μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὰς αὐτὸς ἑωυτοῦ πυνθάνεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνα γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτῇ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τά τε σκηνέα ἀναστάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, ὥσπερ ἀπελαυνέσκον, λείποντες ἤδη, ἁλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος δὶ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρὰ, ἱζομένους ἱκέτας τῶν θεῶν, εὔχεσθαι τοῖσι μὲν ἄλλοισι σφι ἀπαμύνειν τῶν ὁπόσων κακῶν τὰ ἥμισυ· τῶν τε παρεοχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης ἐν δὶς ἡμέρῃ ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. παρέσχε γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοίως τῷ δείπνῳ εὐθαρσέως ζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ὁπόσα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διαφθείρεσθαι. Οἱ μὲν δὴ

nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæ jacturam se fecisse existimabat. At ii Græci qui CXVIII. exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam devenere, adeo quidem ut suis laribus efficerentur extorres. Dum autem Thasii pro suis urbibus quæ in continente sunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animo, vir inter populares illustris, erogavit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem ubi qui præerant proposuere CXIX. aliis circa urbibus, (tale enim convivium jampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc ubi accepere, præsertim præconibus passim prædicantibus, tunc vero oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter se distributum molebant, farinamque triticeam hordeaceamque in complures menses faciebant. Ad hæc [1] excogitavere ob pretium optima quæque pecora saginasse, & altiles aves habere, terrestres palustresque, in cortibus & in vivariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ mensæ imponuntur. Hæc omnia ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat præcepta erant. [2] Sub adventum autem exercitus, tabernaculum ubi exercitus maneret, statuebatur: reliqui sub dio agebant. Ubi tempus cœnæ aderat, tunc CXX. convivatores quidem laborem sustinebant: isti vero quum expleti noctem illic exegerant, postero die revulso tentorio & omni apparatu sumpto, ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Unde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis ut universi, mares pariter ac fœminæ, sua delubra adirent, supplicesque diis assidentes precarentur ut posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur, nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitæ, si juberentur ut etiam prandium simile cœnæ instruerent, aut non præstolarentur Xerxem advenientem, aut præstolati, pessime inter omnes homines affligerentur. Et isti quidem quanquam CXXI.

τοὺς κρητῆρας.

1 Pulcherrimas quasque pecudes pretio comparantes, saginabant, altilesque aves habebant, terrestr. 2 Quum autem advenit exercitus, paratum quidem fuit tabernaculum, vel, *tentorium*, quod fixerant, quo ipse Xerxes pro diversorio utebatur: reliquus autem exercitus sub dio agebat. Ubi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conviv.

gravate

gravate, tamen quod ſibi imponebatur exequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, juſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita à qua ipſe ſinus habet cognomen. Hanc enim compendiarim magis viam eſſe audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum uſque ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartito diviſus omnis, juſſu Xerxis: ut una pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui partipræerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæcumes & Sergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo. ¶ Nauticus porro exercitus ubi à Xerxe diſceſſit, foſſam enavigavit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinum in quo Aſſa & Pidorus & Singus & Sarga urbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto commilitio, perrexit ire ad ſinum Thermæum: circumvectuſque Ampelon promontorium Toronæum, præternavigavit has Græcas urbes, (unde & naves & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithònia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidens mare uſque ad promontorium Canaſtræum, totam fere Pallenam prætervectus eſt, illinc quoque & naves & commilitium ſumpſit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Nova urbe, ex Ægа, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt urbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernavigata hac regione, ad præſtitutum locum pervenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ urbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſ, Smila, Ænea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur, Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum urbium mihi factus eſt) jam ad ipſum Thermæum ſinum curſus claſſis extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, perventum eſt, & ad urbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cujus terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichnæ & Pella. Hic navales copiæ circa flumen Axium & urbem Thermã & alias in medio horum urbes

CXXII.

CXXIII.

CXXIV.

πεζόμυοι, ὁμοίως. τὸ δὲ παταυστόμυον ἐπέλεον. Ξέρξης ὦν ὃν ἀπ' Ακάνθυ ἐνειλάμυθο τοῖσι ςρατηγοῖσι τ ναυτικοῦ ςρατὸν ἀπομύειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῖκτο ἀπ' ἐωυτῦ τὰς νέας πορυέεδαι· Θέρμε δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημυίῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ὁ ἐπωνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο σωτομώτατον εἶ. μέχρι μὲν γὰρ Ακάνθυ ὧδε τεταλμήθο· ὁ ςρατὸς ὃν Δορίσκυ τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασαμένυθο πάντα τ πεζὸν ςρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐςρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίςης. ἑτέρη δὲ τεταλμένη ἦιε διὰ μέσυ τ ςρατῦ τετραμοιρὶς τὴν μεσόγαιαν, τ ἐςρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργης. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν τὸ μέσον αὐλέων, ςρατηγοὶ δὲ παρείχετο Σμερδόνεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς ςρατὸς ὡς ἀπωτάτω ἦεν Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὸν διώρυγα τὸν ἐν τῷ Αθῳ ὀρυσσομένυ, διέχευς δὲ ἐς πόλιν ἐν τῷ Ασσῇ τε πόλις καὶ Πίδωρός καὶ Σίγγος καὶ Σάργη οἰκέυσαι, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τρίων τῶν πολίων ςρατιὴν παρέλαβε, ἔπλε ἀπικόμενος ἐς τ Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὸν Τορωναίην ἄκρην, παρημείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ ςρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς ςρατὸς ὁ Ξέρξεω, σωλάμενος ἀπ' Ἄμπελε ἄκρης δὴ Κάνα ςραίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τ Παλλήνης ἀνέχει μάλιςα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ ςρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερέμβως, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔσαλλε ἐς τὸ προειρημένον, σωλαμβάνων ςρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμορεύσεων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῆσι ἐνόμαλά ἐςι τάδε, Λίπαξος, Κόμβρεια, Λισαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τετέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐπελλύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ τούτων ἤδη ἐς αὐλὸν τε τ Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ ςρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέςρην, ὅτι τ Ἄξιον ποταμὸν, ὃς ἐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τ ἔχυσι τὸ σῶμα θάλασσαν ςεινον χωρίον πόλις Ιχναί τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ςρατὸς, αὐτῦ σῶμα Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις

10 20 30 40 50

Τριταιχμης. 267.

τυλέωτ

παρεμβόλων βασιλῆα, ἐς Φεραπεδεύετο. Ξέρξης ὦν ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλα μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο ἔτε κατοζυγίης, ἔτε ἀνδρώπων, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκερᾴζον μάνας. Θωϋμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τί κοτε ἐὸν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναλκέζον ἀπεχομένους τὲς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιΐστασθαι· τὸ μήτε πρότερον ὀπτήπεσαν ἀνθρώπου, μήτ' ἐπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ καὶ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα κατμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς τὲς Ἕλληνας φοιτέοντα. ἔρχεται δὲ τοῖσι λέουσι ὅρος, τε δὶ Ἀβδήρων ῥέων πολαμὸς Νέστος, καὶ ὁ δὶ Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. ἔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν πόντου τῆς Νέστου ἐὰν μήδεὶ πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τὶς ἂν λέοντα, ἔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γινόμενα. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παραθάλασσαν χώρην, τοσήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος, οἳ ἐρίζουσι γοῦν τὴν Βοττιαίίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τωὐτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἑπτάπεδον δὲ οὐδὲ μία ἐν τούτοισι τοῖσι χώρησι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων πολαμῶν, ἐκ Κρηστωναίων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ πωμόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ἔρεα τὰ Θετταλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγαθεῖ τε κατμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα ἑνὸν πυνθανόμενος ἔἶ), δὶ οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε ἔἶ) ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θηήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπιστάμενοι ἦἶ). ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν τὰ ἐσέβαινε ἀεὶ ὅκως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀναγωγὰς, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐνέπεσε Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ,

stativa habuere, regem opperientes. Huc pervenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterranea præcidebat, peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium evolvitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descenderunt, nulloque alio neque jumento neq; homine tacto, in camelos grassati sunt.1 Cujus rei causam admiror, quod leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab invadendis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boves agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est Abderorum flumen Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nam nemo aut ad auroram trans Nestum usquam gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloum ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluviorum medio leones gignuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab urbe Therma & Mygdonia usque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, ubi agrum Bottiæicum Macedonicumque disterminant. In his locis stativa habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus e Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum anfractum angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est navigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones supernè habitantes ad Perræbos, præter Gnonum urbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. ¶ Atque ut concupivit, ita & fecit. Itaque conscensa navi Sidonia, (quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum cæteris navibus proficiscendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam pervenit, ostia Penei contemplantem

CXXV. CXXVI. CXXVII. CXXVIII.

268.

1 Miror autem qui fieret ut leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem invaderent: quod animal, &c.

ingens

ingens admiratio quum subiret, accitos viæ ductores interrogavit nunquid flumen posset averti, ut alibi mare ingrederetur. CXXIX. Narratur autem Thessalia quondam lacus fuisse, utpote conclusa undique prærupti montibus. nam quod Thessaliæ ad auroram spectat, id Pelion & Ossa junctis inter se radicibus præcludunt: quod ad ventum aquilonem, id Olympus: quod ad Hesperum, id Pindus: quod ad meridiem & ventum austrum, id Othrys: quod inter hos montes medium, id Thessalia est, ita devexa ut cum alii frequentes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes, per unum anfractum & eum arctum in mare evadunt, in unam aquam omnes redacti: qui simulac confluentem fecerunt, Peneus retento suo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic anfractus per quem flumina mearent, hos fluvios & præterea lacum Bœidem non fuisse nominatos quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effeciisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse convallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, hujus dei esse opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id fecisse. namque diductio illa montium (ut mihi videtur) terræmotus est opus. CXXX. Xerxi autem interroganti nunquid alibi exirent in mare ostia Peneï, deductores sui rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus quam iste hîc. cuncta enim undique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur, Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, jampridem cum alia præviderunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo anfractu, aversoque alveo per quem meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter montes aquis obduceretur. 1 Hæc ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant,

ἐν θυμῷ μεγάλῳ ἐνίκητο. καλέσας ὦν τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸ ποταμὸν ὅτι ῥοῇσι τρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τῷ δὲ Θεσσαλίῳ λόγος ἔστι τοῦτο παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥσπερ γὰρ συγκεκλῃσμένῳ πάντοθεν ἀφράκτοισι ὄρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τὸ τε Πήλιον ἔστι καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. τὸ μέσον δὲ τούτεων τῶν λεχθέντων ὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἔσω κοίλη. ὡς δὲ ἐκ τούτων πολλῶν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τούτων δοκίμων μάλιστα τὸ δὲ Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνος, καὶ Ἐνιπεύς, καὶ Παμίσος· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν ὀρέων τῶν περικλῃόντων τὴν Θεσσαλίην ἐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκπλοον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, περισυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τωὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, εὐθὺς τὸν ἐνόματι καταλέων, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέει εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, ἐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκεόν τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην, ἔτε ἐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε ὀδὸν οὐδεμίαν ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεσῶτα ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, κἂν ὁκεῖνο ἰδών, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γάρ ἐστι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάκρησις τῶν ὀρέων. Οἱ δὲ κατηγεμόνες, ἱερομηνίην ἔρξεων εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ ἐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κεκτήμενα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. ἔρεσι γὰρ εὐεργεσφανέως πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα ἂν λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο, γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρῃ ἄρα εἶχον εὐάρεστόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν εἶναι μοῦνον ἐπεῖναι σφέων ἐκπὶ τὴν χώρην, χώμασι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ εὐθὺς ῥοῇσι ῥέει ῥεῖθρον. ὡς τε Θεσσαλίῃ πᾶσαν ἔξω τῶν ὀρέων ὑπὸ βυθέα γῆν θέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοξε ἑωυτοὺς βασιλεῖ,

1 Hæc autem quæ dicebat, ad Aleuæ liberos spectabant, quod quum Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent,——

δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντὸς σφέας τοῦ ἔθνεος ἐωυτῷ ἐγγενέλεσθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ διανοηθεὶς, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ πρῶτον τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τεταγμένους, ἵνα ταύτην διεξίη ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περραιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα δῶρα γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο, 269. οἱ μὲν, κενοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐλπίζοντο οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περραιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειρόμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, κατὰ ταὐτὰ σφι ἓν πρήγμασι τούτοισι δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην ἐκ ἀπέπεμψε Πέρσης δῶρα γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν Ἀθηναίων, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν τῷδε βασιλέϊ. τούτων μὲν εἵνεκα ἐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτησομένους. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συμβαίνειν ἀνεβέλητον ἠμέωσαν ἐκ ἔχω εἰπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο εἰπαί τι, ἐδ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω ἠμέωσαν. Τοῖσι δὲ ὧν Λακεδαιμονίοισι μηνὶς καθῆψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δίδυναι. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερῆσαι δυσμενέσι ἐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἐδὲ χρόνον συχνὸν ἐγένετο. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορὴ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀεὶ πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιησάντων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικολάου, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐδέλονται ἀποδοῦναι ποινὴν τοῖσι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. ὅτε Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανουμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ

ratus id illos per totam nationem divulgaturos. Hoc loquutus, & locum contemplatus. Thermam renavigavit. CXXXI. Ubi complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, ut illac in Perœbos omnis transiret exercitus, tertia ejus pars repurgabat) eodem [1] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferentes. Quam qui dederunt eo- CXXXII. rum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Perœbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæterique Bœoti præter Thespienses & Platæenses: [2] cum quibus ii Græci *Perœbi* percussérant fœdus qui bellum adversus barbarum sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicunque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [3] eorum decimum quenque, rebus bene constitutis, se deo qui Delphis est, devoturos. Ita apud Græcos jusjurandum se habebat. Xerxes autem neque CXXXIII. Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrum, alios in puteum dejecerant, jubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de causa nullos illuc ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita [4] legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum urbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæ- CXXXIV. moniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii templum, cum ejus posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [5] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, inque diu contingeret, pertæsi hujus calamitatis Lacedæmoniorum, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalibus & opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad satisfaciendum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Medos. Digna autem ad- CXXXV.

—— existimabatque Xerxes illos à tota natione amicitiam, *vel, confœderationem*, sibi spondere. *Id est, Hæc autem dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Aleuadæ fecerant, sperabat enim totam nationem factum illorum imitaturam.* 1 Caduceatores 2 Adversus quos ii Græci percussérunt fœd. 3 Hos, rebus bene constit. ad solvendam deo Delphico decimam adigere. *Potest tamen & paulo aliter exponi Interpr.* 4 Caduceatores 5 Obeundorum præconiorum ex Sparta

mira-

miratione cum hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam Asianæ oræ maritimæ præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogavit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios, 1 vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modo apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrûm rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui condicionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eam quidem nosti: libertatem autem nondum expertus es, utrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non ut hastis sed ut securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni CXXXVI. responderunt. Dehinc vero ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio jubentibus satellitibus ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent, 2 & per capitâ eos ad id agendum impingentibus, negaverunt se unquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis 3 legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmonlis similem, illos enim interimendis legatis jus omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum. CXXXVII Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessavit: etsi Spartam reversis Sperthie & Bule, 4 longo deinde tempore interjecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, ut Lacedæmonii aiunt. quod mihi divinitus maxime videtur esse gestum:

τόλμα τηλέων τε ἀνδρῶν δωρέεσθαι. ἀξιῶ, ἢ πάσῃ πρὸς τούτοισι τὴν ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης λαβὼν μὲν ἡγέεται. Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῆς παραλασσίων ἀνθρώπων τῆς ἐν τῇ Ἀσίῃ κατεστεώς, ξείνια προτίθησι, εὐπρεπέα. ξεινίζων δὲ, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὸν ἐμὸν στρατήγημα τὰ ἀποβλέποντες. ἔστω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξασται γὰρ περὶ αὐτῶν ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἔχειν. ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δοῦλοι. βασιλῆϊ. πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ἴσην γίνεσθαι σὴν συμβουλίην ἡμῖν τε καὶ ἐς ἡμέας τείνουσα. σὺ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, ἡμῖν δὲ ἄπειρον. τὸ μὲν γὰρ δοῦλον εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὐκω ἐπειρήθης, εἰ γλυκύ ἐστι, οὐκ οἶδας εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρατι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀναγκάζοντων σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα περσικῇσι, οὐκ ἔφασαν, οὐδὲ ὀμόσαντες τὸν αὐτὸν δὴ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. ἔστε γὰρ σφι ἐν νόμῳ εἴη ἄνθρωπον προσκυνέειν, ἔστε καὶ ταῦτα ἥκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τούτῳ δευτερέσφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγῳ τοιῷδε ἐχρήσαντο, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τοῦ ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὸ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τοὺς ἐκείνοισι ὑπεναντία ποιήσει, ταῦτα μὴ ποιήσειν, ἀπολύσας ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὕτω μὲν Ταλθυβίου μηνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο· τῷ δὲ αὐθις ἔτι, καίπερ ἀπιγνωσκόντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπεγέρθη τε τῆς Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. 270.

1 Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnam de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicujus* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondentes, Hydarnes inquiunt, non das nobis par utrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, unum expertus es, alterum nequaquam. nam servus esse didicisti. at libertas dulcis sit necne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non ut hastis *&c. Illud* οὐκ ἴσην *&c. potest & ita verti*, Non pari utrinque ratione das nobis consilium, *q. d. Quum suades nobis ut condicionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas illud autem* ὁρᾶτε *potest etiam verti* Cernitis, *& fortasse melius.* 2 Negaverunt se, vel si in caput protruderentur, hæc ullo modo facturos. *Alioqui phrasis illa* Præcipitem dari *significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus,* καὶ ἀναγκάζοντων προσφερόντων, καὶ δὴ κεφαλὴν αὐτὸς ἀποκόπτων. *Sed alteri sensui videtur aptius fore* καὶ ἀποκόψοι 3. Caduceatoribus 4 Sed longo post tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, ut Laced. aiunt. quod mihi divin.m. contigisse videtur.

ὅτι μὲν γὰρ καλέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, ἐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον ἔστω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τοὺς ἀναβάντων πρὸς βασιλῆα Ἀμόμφαρετον, ἐς Νικόλαον τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὡς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὸν Ἀσίλεω, πεοδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύδεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὸν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὸν Ἀττικὸν, ἀπέδανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ οὐ πολέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος τούτου. Ἐπαινέω δὲ ὅμως τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος ἔνθεμα μὲν εἶχε ὡς ἐπὶ Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατίστη δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, ἐκ ἑνὸς ὁρμώμενοι πάντες ἐπιεύτο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς ἐδὲν πεισόμενοι ἀπὸ τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε ἔτε νεῶν ἐόντων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὴν ὁρμήν, ἔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντιάσεσθαι τῷ πολέμῳ, μηδιζόντων δὲ πρόδηλος. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέκεσθαι, ὁκόθεν μὲν πρὸς τοῦ πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δὴ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, ἐκ ὑποκρίσω. οἱ Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὴν ὁρμὴν κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἐδοκησφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ καὶ τῇ θαλάσσαν, ἐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶν τοὺ ἀντιξόμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν καὶ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐβούλετο Ξέρξῃ, κατά γε ἐμὲ τὸν ἤπειρον τοιάδε ἐγένετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κλῶνες ἦσαν ἐλληλαμμένοι ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, περιόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐκ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμεμνώδησαν. μεμνωμένοι δὲ μεγάλα, θέντες ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα ἀγαθά, ἀπέθανον γενναίως· ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ

1 quia ira Talthybii nuncios corripuerit, nec prius quieverit. Quod autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolan Bulis, & Aneristum Sperthiei filium, qui piscatores Tirynthios in navi oneraria plena viris navigantes cepit, manifestum est apud me divinitus id factum esse, ex ira dei: quod nuncii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebantur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt juxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditionem annis gesta sunt. ¶ Quæ expeditio (ut ad superiorem orationem redeam) nomine quidem tendebat contra Athenas, re tamen vera contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere invadentem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinantibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiam apud multos quidem homines invidiosam, 2 non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non deserentes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino adversus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi, atque hæc in continenti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per urbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertique & magna opera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an, priuſ-

CXXXVIII

CXXXIX

1 Talthybii enim iram in nuncios incubuisse, nec cessaviſſe priusquam discessissent, *qui ad luendam pro illis pœnam mittebantur*, id æquitas postulabat: at vero ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob iram illam ascenderant, Nicolan Bulis, &c. *Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus, præsertimque illud* ἐξῆλθε, *pro quo* ἐξῆλθον *lego*; *eo sensu quem hic indicavi, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.* 2 Non tamen quod mihi ver. esse vid. subticiebo. Si Athenienses impendentis periculi metu patriam deseruissent, aut non dess. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quod si mari nullus Xerxi restitisset, terra certe ista contigissent: Quamvis muri a Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis sulti, Lacedæmonii (ubi eos socii prodidissent, non sua quidem sponte, sed necessitate adacti, quippe quorum urbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent: soli autem remanentes, præclaris in prœlio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus contigisset, aut———

priuſ-

priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita utrinque sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum apud Isthmum loricatorum quænam utilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quivi audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberraverit à vero. nam utrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis non sentiens erexerunt: quique secundum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserendam fuerunt, sed persistentes constituerunt
CXL. excipere hostem sua invadentem. Siquidem consulatoribus Delphos missis, uti oraculo volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædem ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice ita respondit,

Quid miserande sedes populus? fuge ad extima terræ,
AEdibus & I globidæ deserti collibus urbis.
Nam caput & corpus minime sincera manebunt,
Extremive pedis poterunt supereſſe manusve,
Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,
Et Mars acer equis urgens 2 Asiægena curru.
Atque alias pleraſque, tuas 3 non solius arces;
Permultasque deum sævis dabit ignibus ædes,
Quas ego prævidi jam nunc sudore 4 madentes,
Atque metu tremere, & de laquearibus altis,
Nigrantem cogente malo manare cruorem.
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

CXLII. His auditis Athenienſium conſultores maximo ſunt mœrore affecti. quibus inter ſeſe agitantibus tam triſte reſponſum, Timon Androbuli filius,

πρὸ τῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τὰς ἄλλας Ἑλλήνων μηδίζοντας, ὁμολογίην ἂν ἐκρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ ὅτων ἂν ἐπ' ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο τοῦ Πέρσησι. τῷ γὰρ ὠφελίμῳ τοῦ τε τειχέων τε ἅμα τῦ Ἰσθμῦ ἐλπλαμβάνων ἐν δύναμαι πυθέσθαι ὅτις ἂν λῷ, βασιλέως ὄντος κρατέοντος τε θαλάσσης· νῦν δ' Ἀθηναίους ἄν τις λέγων σωτῆρας ηὑρέθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τἀληθές. ὅτοι γὰρ δὴ ὑπὸτερα τῶν πρηγμάτων ἐτρέποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἁλόμενοι δὲ τῶν Ἑλλάδα εὐδαίμονα ἐλευθερίαν, τῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοί ὅτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μεγά γε θυμὸν ἀνωσάμενοι. ὑδέ σφεας χρησμοὶ φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντες, ἔπειτε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέχρντο τὸν ὑπόνοια ὑδὲ τῷ χώρῳ δέξασθαι. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρησμῳδέεσθαι ἦσαν ἕτοιμοι. καὶ σφι ποιήσασι ὡδὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ ὄνομα 271.
Ἀριστονίκη, τάδε,

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φύγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτι τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νεάλοι, οὔτ' ὢν χέρες, οὔτέ τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συρίηφιν ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὴ καλὰ ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεόμβοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμβοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προϊόδυν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὑπικίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· παρεβάλλουσι δέ σφεας αὐτοὺς ὑπὸ τῦ κακῦ τῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου

—— ceteros Græcos Medorum partes jam antea ſequi videntes, cum Xerxe depacti fuiſſent: atque ita utrolibet modo Græcia in poteſtatem Medorum veniſſet. Neque enim ex quoquam intelligere poſſum quid profuturi fuiſſent muri per Iſthmum ducti, ſi rex mari potitus fuiſſet. Nunc igitur, *ea quæ quum ita ſe habeant*, ſiquis Athenienſes Græciæ ſervatores extitiſſe dicat, prof. *Sed hic locus in vulg. edit. Gr. mendis non caret; neceſſe enim eſt ut initio ante* οἱ Ἀθηναῖοι *omiſſam eſſe dicamus particulam* οἱ, *& non procul inde interpunctionem quæ eſt poſt* Ξέρξεα, *inde tranſlatam poſt* θαλάσσης *collocemus. Sed & hæc ſuſpecta ſunt,* ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον; ἢ πρὸ Ϝ. 1 Pro Globoſæ, *id eſt, rotundæ.* 2 *Legit* ἀσπηφόρε; *pro* συρίηφιν· *& pro ablativo,* curru, *reponendus videtur accuſativus,* currum, *ut hæc Græcis reſpondeant; tunc autem fuerit* Aſiægena *dictum pro* Aſiægenem, *ut ſiquis ex* Omnigenis *faciat accuſativum* Omnigenas *pro* Omnigenam, 3 *Recte legit* τὸ σὸν, *pro quibus in vulg. edit. habetur* τόσων. 4 Madere,

τῷ Δελφῶν ἀνὴρ δοκιμ. ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβάλοντό σφι ἱκετηρίῃ λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῇ χρησμῳδίῃ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι "σι, ἢ λέγουσι, Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν ἀμεινόν τι "ᾠδὴ τ παλαιὸς θ., αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας "τάσδε τὰς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ ἔ τοι ἀ- "πτομεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μι- "έομεν, ἔς τ' ἂν ἢ τελέσῃ μοι. ταῦτα λέ- "γουσι ἡ πρόμαντις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐδ' αἰγὶς Παλλὰς Διὶ ὀλυμπίῳ ἐξιλάσα-σθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις ἢ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπω θ. ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.
Τῶν ἄλλων δὲ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπ θ. ὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κόθμῳ τε Κιθαιρῶν θ. ζα-θέοιο,
Τεῖχ θ. Τριτογενὲς ξύλινον διδοῖ ὄφρα 20 Ζεὺς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱππόσε μίμνε τε μυρίον ἢ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατόν, ἠσυχ θ., ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον δὲ πρόφερε, ἔτι τοι ποτε καὶ τό θ. ἔσται.
Ὦ θεῖα Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυ- 30 ναικῶν,

ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἱππότερα γὰρ τῶν πρότερον χρη-σθέντων ἐδόκεε εἶ) συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ ἁδὲ συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι φυλάσσεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχὼ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὰ φραγμόν, συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύ-λινον τεῖχ θ. εἶ· οἱ δὲ αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταύτας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀτρέμας. τὲς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶ τὸ ξύλινον τεῖχ θ., ἔσφαλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τ Πυθίης,

vir apud Delphos illuſtris ſuaſit [1] hæc fere, ut ſumptis oleæ ramis de integro reverterentur ad conſulendum ſuppliciter oraculum. Obtemperantes ei Athenienſes dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorem horum [2] palmitum, quos geſtantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri ſumus, ſed in hoc adyto ad obitum uſque permanſuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo reſpondit,

Pallas Olympia cum multis bortatibus uſa,
Et precibus blandita Jovem placare nequivit,
Hoc tibi fabor item reſponſum, adamanti propinquans:
Nam captis rèliquis quæ limes Cecropis oræ
Intus habet, quodcunque ſacer penetrale Citbæron,
Juppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui ſoli invicti tibi ſint natiſque ſaluti.
Tu vero adventum peditumque equitumque quietus,
Terreſtreſque acies ne præſtolare: ſed hoſti
Terga dato, vel ſi tibi fors erit obvius uſquam,
Divina ô Salamis mulierum pignora perdes,
Uſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel uſquam.

Hæc legati, ut erant, ita arbitrati prioribus mitiora, poſtquam conſcripſerunt, Athenas rediere, reverſique ad populum recitavere: & quum aliæ multæ ſententiæ eſſent oraculum interpretantium, & eæ plurimum perplexæ, quidam è majoribus natu dixere, videri ſibi deum reſpondere ſalvam fore arcem. olim enim Athenienſium [3] arcem præſeptam vallo fuiſſe. & ii quidem interpretabantur vallum eſſe hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum ſignificare naves: eaſq; cæteris omiſſis ædificari jubebant. [4] Verum eos qui aiebant naves eſſe ligneum murum, fallebant, *vel Cerere ſparſa, coeunte vel uſquam.* Circa hos verſus confundebatur eorum ſententia qui claſſem volebant eſſe ligneum CXLII.

Ὦ θεῖα Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
ἢ ἔτι σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

καὶ τὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχ θ.

1 *Videtur phraſis Græca ὁμοῖα τῷ μάλιστα reſpondere potius Latinæ,* Ut qui maxime; *ut ſit,* Vir illuſtris, *vel potius,* Vir ſpectatus, ut qui maxime; *at illa verba Græca cum* δοκιμ. *jungantur non cum* συνεβάλοντο. 2 Olivæ palmitum. *Non tamen ſimpliciter* ἱκετηρίαι *ſunt oliva palmites, ſed q. d. ſupplicatorii palmites olivæ.* 3 Arx circumſepta vallo erat. 4 Sed eorum ſententiam qui dicebant naves illum eſſe murum ligneum, evertebant hæc duo poſtrema quæ Pythia dixerat, Divina at Salamis muliebria pignora perdes. Uſquam vel Cerere ſparſa, coeunte vel uſquam. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum ſententiæ———

qui

murum. nam qui oraculum interpretabantur, in eam ſententiam accipiebant, fore ut ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem
CXLIII. pugna navali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recens pervenerat, 1 nomine Themiſtocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia recte conjectare: 2 quod diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Athenienſes ſpectaret ullo modo, non ita placide nobis deum fuiſſe reſponſurum, ſed ſic, O Salamis miſera, pro eo quod dixit, O divina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppeturi. Sed recte conjectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oraculum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat ut ſeſe inſtruerent tanquam prælio navali certaturi, & tanquam hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerunt quam illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ navalis: ſed hanc eſſe in ſumma ſententiam dicebant, non levandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam.
CXLIV. Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è proventu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eaque eſſet æque dividunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hanc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum navium ad Ægineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatum Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum uſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in utilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur jam præparata quum præſto eſſet, & alteram exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, inito poſt oraculum conſilio, barbarum Græciam invadentem cum navibus opperiri univerſos, deo obſequentes, 4 una cum Græcorum voluntariis. Et hæc quide oracula Athenien-

εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐσωθῆναι, ναυμαχίῃ παρεσκευασμένους. Ἦν 272.
τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παρελθών, τῷ ἔνομα ἦν ἔτι Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος. ἐκαλέετο. τοῦτον ὦν τοῦτον οὐκ ἔφη πάντα ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος τοῦτο εἰρημένον εἴη κως, οὐκ ἂν ὕστω μοι δοκέειν ἠπίως χρηθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ θεῖα Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ, Ὦ θεία Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελεῦσέειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ' ὦ κακὲς Ἀθηναῖε. ὧδε σκοπεύζεσθαι ὦν αὐτὸς ὡς ναυμαχήσουλας σωτῆρας ἔθηκε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτην Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τοῦ χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶν ναυμαχίῃ ἀρίζεσθαι τὸ ὅλον σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμη ἐμπεσοῦσα τοιήδε ἐς καιρὸν ἦλθε, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγάλων ἐκ τοῦ δημοσίου γινομένων, τὰ ἐκ τοῦ μεταλλικοῦ σφι περισσὰ ἦν ἀπὸ Λαυρείου ἐμελλον λάξεσθαι ὀργυρὸν ἑκάστῳ δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τριηκοσίων τοῦ χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγω. τοῦτο γὰρ τὸ οὔνομα ὁ πόλεμος ἔσχε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσαντο, ἐς δέον δὲ ἄλλο τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὐταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλομένοισι, ὅπως τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ παυδημεί, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι

——qui naves illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminem ſuperari, inſtructa pugna navali. Erat autem inter Ath. 1 Cui nomen quidem erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat &c. 2 Talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videtur mihi tam mite reſponſum redditurus deus fuiſſe, ſed pro eo quod dixit Divina at Salamis, dicturus fuiſſe At Salamis miſera, ſiquidem circa ipſum ſui incolæ eſſent oppeturi. Illi igitur qui recte conjectaret (*id eſt, Illius igitur judicio qui, &c.*) deum adverſus hoſtes hoc oraculum non adverſus Athen. edidiſſe. 3 Cæterum alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportune primas partes obtinuerat. *i. Cæterum opportune cedebat quod antea alii Themiſtoclis ſententiæ primæ partes delatæ eſſent.* 4 Una cum Græcis eadem voluntate præditis.

οισι ἐγεγόνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τωὐτὸ τῶν
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω
φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν,
ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλομένοισι αὐτοῖσι, πρῶ-
τον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς
τε ἔχθρας καὶ τὰς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέ-
μους. ἦσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι·
ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ
στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, βουλεύσαντο κατα- 10
σκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος
πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαρ-
τήσοντας συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ
ἐς Σικελίην ἄλλους πέμψειν τοὺς Γέλωνα τὸν
Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, καὶ κελεύ- κελεύ-
ουσας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλ- σαντας.
λους· φρονήσαντες εἴ κως ἓν τε γένοιτο τὸ Ἑλ-
ληνικὸν, καὶ εἰ συγκύσαντες τωὐτὸ πρήσσοιεν
πάντες, ὡς δεινῶν ὄντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι
Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα, μεγά- 20
λα ἐλέγετο εἶναι. ἐδάμη Ἑλλήνων τῶν ἐδαμά-
ἐς πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, σθη.
καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
σκόπους πέμψασι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς.
οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόν-
τες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαίσιοι ἐφέροντο,
βασανιθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τὸ πε-
ζὸν στρατὸν, ἀπήγοντο ὡς ἀπολέμους. καὶ τοῖσι
μὲν κατεκέκλειτο θάνατος· Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύ- 30
θετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν
γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐν-
τειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκό-
πους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔτι
273. διεφθάρθαι αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν
τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ'
οἷσι ἥλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους φθει-
ρόντων θάπτειν πάντα τε τὸν πεζὸν
στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπὶ τούτῳ δὲ ταῦτα ἐκέλευε
ποιέειν, ὅτι δοκέοντες, εἰ μὲν ἀπολέοντο οἱ κατάσκοποι, ὅτι ἂν τὰ ἑωυτῶν 40
πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα
λόγου μέζω, ὅτι ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐπι-
νέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοσησάν-
των δὲ τυτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη
ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτῶν πρήγ-
ματα περὶ τοῦ σίτου τοῦ γινομένου, ἧσσα-
δώσειν σφέας τῷ ἰδίῳ ἐλευθερείῃ, καὶ οὕ-
τω δὴ δείσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέον- 50
τας πρήγματα ἔχειν. Οἶκε δὲ αὐτῷ αὕτη ἡ γνώμη τῆς ἄλλης. ἐὼν δὲ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-

sibus ſunt reddita. ¶ Coactis autem CXLV.
in eundem locum Græcis qui per Græciam melius ſentiebant, interque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum 1 pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cum alia aliorum bella, tum vero maximum inter Athenienſes & Æginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decrevere cum aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam adverſus Perſam belli ſocietatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, partim in Corcyram, partim in Cretam, jubentes opem Græciæ ferri: eo animo ut ſi fieri poſſet, omnis vis Græca unum eſſet, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cunctis Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ eſſe, nec multo minores quam Græcorum. Ubi hæc eis placuere, & in gratiam inter ſe rediere, principio 2 ſpeculatores in Aſiam tres viros miſere: qui quum Sardis veniſſent, in ſpeculando regis exercitu deprehenſi ſunt, & à ducibus pedeſtrium copiarum torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis ſententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehenſa ducum ſententia, mittit quoſdam è ſatellitibus, jubens ut ſi vivos adipiſcerentur ſpeculatores, ad ſeſe deducerent. Eos adhuc ſuperſtites adepti ſatellites, prehenſos in regis conſpectum adduxerunt. Sciſcitatus rex qua de cauſſa veniſſent, præcepit ſatellitibus ut homines circumdncerent, peditatum omnem equitatumque oſtentantes: & eos, ubi contemplando illa expleti fuiſſent, ſine noxa dimitterent quocunque locorum ire libuiſſet. Hoc Xerxes ea ratione imperavit quod cogitabat fore ut ſi ſpeculatores necati fuiſſent, neque Græci præſciſcerent potentiam ſuam eſſe fama majorem, neque quippiam ipſe læderet hoſtes tribus viris interemptis: at iiſdem in Græciam regreſſis, fore ut Græci (ut ſe opinari dicebat) auditis rebus ſuis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret ſuſcipere moleſtiam de exercitu in eos ducendo. Hæc CXLVII.
ſententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xer-

1 Πρῶτον χρημάτων πάντων. *Certe interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.* 2 *Reſtius interpreteris* exploratores *hic & in ſequ. locis: ut alibi ipſe vocem illam Græcam reddidit: & paulo ante dixit,* Adres regis explorandas.

xes,

xes, vidit naves cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas ubi audiere ejus assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogavit quonam illæ tenderent: qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumento onustæ: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem quo isti,& nos navigamus, tum rebus aliis, tum vero frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant?

CXLVIII. Cæterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere. ¶ Post quorum reditum Græci qui contra Persam conjurarant, nuncios iterum Argos miserunt. Quibus Argivi responderunt 1 res suas ita habere: Audisse se jam inde ab initio barbarum excitasse adversus Græciam bellum, & quum accepissent intellexissentque Græcos sese colligere, tentaturos Persæ obsistere, principes fuisse mittendi Delphos qui deum consulerent quid sibi optime facientibus esset eventurum. (nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de causa se misisse,) & iis qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

Finitimis invise, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impune maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius responderat. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argivi responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere: sed ea condicione ut dimidium imperii penes se esset, quanquam enim jus imperandi ipsorum esset, tamen dimidio imperii se esse contentos.

CXLIX. Hoc aiebant suum senatum respondisse, quamvis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis. quod etsi formidarent, tamen properare ut fœdus triginta annorum feriretur: intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione,

ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τῆ Πόντε σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ παρεδεδρεοι αὐτῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια ἐόντα τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκόταν σφι ἐπάγγελλει. ὁ δὲ Ξέρξης εἶπε πρὸς αὐτὲς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τὲς σοὺς πολεμίες δέσποτα σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ ἔτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέουσι ἔτοι ἡμῖν σῖτία φέροντες; Οἱ μὲν νυν κατάσκοποι ἔτω διεπαύμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόησαν ἐς τὸ Εὐρώπην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων δὴ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὸ ἀποπεμφθῆναι τὲς κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλες. Ἀργεῖοι δὲ λέγεσι τὰ κατ' ἑωϋτὲς γενέσθαι τάδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῆ βαρβάρε ἐγειρόμενα δὴ τὸ Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες παρήσονται φθαλαμβάνοντες δὴ τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπως, ἐς Δελφὲς τὸν θεὸν ἐσειρησομένες ὅ σφι μέλλει ἄριστον ποιέεσι γενέσθαι. νεος γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίες ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τῆ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπεσι· τὸν δὲ Πυθίην ἐσειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε,

Ἐχθρὲ μὲν πολιητῆσι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἴσω τὸν περόλαιον ἔχων, περφυλασσέμεν ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν περύλασσε· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὸν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τὲς ἀγγέλες ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν δὴ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τὲς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τετρήκοντα ἔτεα εἰρήνην ποιεσάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεομένοισι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆ συμμαχίης. καί τοι καλά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὸν ἡγεμονίην ἑωϋτῷ, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν καὶ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγεσι πρὸς τὸ βουλευτήριον ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τῆ χρηστηρίε μὴ ποιέεσθαι πρὸς τὲς Ἕλληνας συμμαχίην· αὐτὰρ ἐπεὶ δὲ ἔχειν σφονδὰς ἑπτὰ γενεάς τεσσερακοντατέσσερας, καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τέτοισι τοῖσι ἔτεσι,

---

1 Hanc se rationem in suis rebus tenuisse. *Vel, se ita egisse.* Quum jam inde ab initio audissent quæ barbarus adversus Græciam moliretur, & fore animadvertissent ut Græci ipsos nihilominus quam cæteros adversus Persam assumerent, se Delphos misisse qui deum consulerent, &c. *Sed legendum est* ὑ παρήσονται, *ut sit ad verbum, Græcos non omissuros ipsos assumere. Sic aliquanto post,* ἐπεὶ δ' σφέας παρελαμβάνον τὲς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpret. lapsus est Valla.*

μηδὲ

μηδὲ σπονδέων ἐουσέων ὑπολέγεσθαι, ἵνα ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ, ἄλλο πάθημα πρὸς τὸ Πέρσῃσι, μὴ τελοιπὸν ἔωσι τῷ Λακεδαιμονίων ἡσύχιοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τὰς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, ὡς εἰ μὲ σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τὰς πλείους, ὡς ἓν ἡγεμονίης, αὐτοῖσι ἀντεῖπάλθαι ἐπικείνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲ εἶ) δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· ἔκαν δίκαιον εἶ) τὸ ἐκ Σπάρτης ἑδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μὴ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργείων εἶ), κωλύει ἑδέν. ὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀναχέεσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίαν, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑποδεῖξαι Λακεδαιμονίοισι. περιεπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, ὡς ἐχθρεὺς ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲ Ἀργεῖοι τοσαῦτα τελέων ὠφελέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὸν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢπερ ὁρμῶσαι ἐπὶ τὸν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ "τοῦτον λέγεται εἰπεῖν, "Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς "νομίζομεν Πέρσῃσι εἶ), ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγό"καμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, γενό"μενον ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέ"δης. ὕτω ἂν δὴ εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι. οὐ"κ ὧν ἡμέας εἰκὸς ἐστὶ τοὺς ἡμετέρους προγό"νους στρατεύεσθαι, ἐπὶ ὑμέας ἄλλοισι τιμω"ρέοντας, ἡμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' "ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ὣς "γὰρ ἐμοὶ γνώμης τε νόον, ἐδαμοὺς μέζονας ὑ"μέων " ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους "λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, τὸ δαχρῆμα "μὲ ἐδὲν ἀπαγγελλομένους μεταιτέειν· ἐπεὶ δὲ "σφέας προκαλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ "δὴ ὀπισαμένους ὅτι ἐ μεταδώσουσι τῆς ἀρ"χῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα δὴ πρόφασιν ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι τὸνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τελέων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετ' τοῦτο ἀναβάντας· Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι "ἐμμένει τῇ πρὸς Ξέρξεα φιλίῃ συνεκεκόσαντο, ἢ νομίζοιατο πρὸς αὐτοῦ εἶ) πολέμιοι.

274.

ἐμμένειν ἐθέλειν.

ne si qua calamitas ad superiorem accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subjecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argivorum à senatu, quidam è nunciis Spartanorum ita respondit, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, ut responderent dicerentque, Spartanis duos esse reges, Argivis unum, ideo non posse fieri ut alterutri Spartæ regi obrogaretur imperium: & nihil obstare quominus cum iis duobus rex Argivus parem dignitatem obtineret. Ibi Argivi negare se perpessuros insolentiam, sed præoptare à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nunciis ut priusquam occideret sol, ex agro Argivo excederent, alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argivi sic CL. se habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur. Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum pervenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argivi, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis adversarios fieri. Sed potius domi vestræ vos considentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos pluris quam vos faciam. Hæc Argivi quum audissent, 1 rem confecisse dicuntur, & à principio dissimulantes quod actum esset, nihil popposcisse Græcos: sed quum ab illis 2 reprehenderentur, tunc partem imperii popposcisse, gnari id Lacedæmonios non concessuros, ut hoc prætextu 3 otium agerent. 4 Cui rei CLI. competit, quod quidam Græcorum multis postea annis gestum fuisse memorant: Quum Sulis Memnoniis alterius negotii gratia essent Athenienses nuncii, Callias Hipponici filius & collegæ qui pariter ascenderant, contigit ut Argivi & ipsi per id tempus Susa mitterent nuncios, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent an amicitiam quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostib. haberentur,

1 *Pro* ἀπαγγελλομένους, *autem legitur* ἐπαγγελλομένους. 2 *Vide annot. quæ proximam præcedit.* 3 A bello abstinerent. 4 Cum quibus istud congruisse. *vel,* Quibus consentaneum fuisse quidam Græcorum narrant quod multis post hæc annis contigit:

Quibus

Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi civitatem amiciorem putare quam Argos.
CLII Verum an caduceatorem Xerxes Argos 1 miserit ad ea dicenda, & an Argivorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogaverint, pro comperto dicere non possum, nec ullam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argivi proferunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argivis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in universum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argivos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quidvis præoptantes. Et de Argivis quidem
CLIII. dictum est. ¶ In Siciliam autem ad agendum cum Gelone, tum alii nuncii à sociis iere, tum vero à Lacedæmoniis Syagrus. Hujus Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio objacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interjecto tamen tempore, 2 posteri ejus deorum inferorum sacerdotes illic perseveraverunt, oriundi à Teline, uno ex ea familia, qui eos illic collocavit hunc in modum. Quidam viri Geloi per seditionem ejecti, in Mactoriam urbem quæ sita est super Gelam, profugerunt: hos Telines Gelam 3 deduxit nullis virorum copiis adjutus, sed horum deorum sacris. quæ unde acceperit, an ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, 4 eo deduxit illos ubi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueverint, sed ab eo qui sit 5 casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquam ut fertur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatum ac viro molliorem.

Βασιλῆα ὃ Ἀρτοξέρξεα μᾶλισα ἐμμενέειν φάναι, καὶ ὀδεμίλιον νομίζειν πόλιν Ἄργεα φιλιωτέρην. Εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, ἐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· ὀδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν ὑστερον αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Θωμάζω δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀπασαμένοι ἕκαστοι αὐτέων ἀπεφέροντο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. Ὥστω δὴ ἐκ Ἀργείοισι ἄγαμαι πεποιήσθαι. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι μὲν οὐ παντάπασι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἦσαν οἱ δεκαλεσάμενοι τὸν Πέρσεα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδή σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ ἀρχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης, τὰ μὲν τῶν Ἀργείων ἡσυχίη. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τόδε πρόγονος, οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ ἐὼν ἐκ νήσου Τήλου τοῦ ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κλιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, ἐκ ἐλήφθη. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι ἐγένοντο, ἱροφάντας τῶν χθονίων θεῶν διαλέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἐνὸς τοῦ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἐσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης καταγαγὼν ἐς Γέλαν, ἔχων ὀδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱερὰ τελέων τῶν θεῶν. ὁκοῖον δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ ἐκ ἔχω εἰπεῖν. τούτοισι δὲ ὧν πίσυνος ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάντας τῶν θεῶν ἔσονται. θωύμα μοι ὧν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι Κατερ- Ξ καλέρ-
χάσασθαι Τηλίνεω ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γάζ
δὲ ἔργα ὀ πρὸς τοῦ ἀπαίνου ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηίης. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ἐναντία τελέων πεφυκέναι, θηλυδείης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ.

1 Ad ea dicenda remiserit, & an Argivorum nuncii ad interrogandum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp. 2 Ejus posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, *vel, antistites sacrorum diis inferis*, fuerunt, quum Telines, unus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisivisset. *At Valla cum in aliis peccavit tum in eo quod ita vertit quasi* κτισαμένου *legeretur, quum tamen statim post in eadem re alterum lectionem sequatur.* 3 Reduxit, *sic & paulo post emenda.* 4 Eos hac conditione reduxit ut ejus posteri deorum sacrifici essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.* 5 *Sensus hujus loci postulare videtur ut* ψυχὴ ἀγαθὴ *respondeat ad verbum id quod dicimus Bon esprit: ut totum hunc locum sic interpretemur*, Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, ut qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque* πρὸς τοῦ *videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo utimur præpositione* Ad, *quum dicimus*, Obstupuit ad has voces.

ἔτω μὲν νυν ἐπλήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου ὦ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μῆνας Γέλης ἐπὶ ἔτεα, ἀπέθανε ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνδοῦ τοῦ ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱερφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταϊκοῦ, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετὰ δὲ πολλὸν χρόνον δὴ ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου ἔπαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Νάξιους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνούς, ἀνὴρ ἐφάνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων τοῦτέων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑωυτῶν ἕκαστοι δὴ τοῖσι καταλέξαντες, ἐπ' ᾧτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίναν Συρηκούσιοι παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμαρίνα τὸ παρὸν. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ καὶ Γέλωνα ἀπαλλαγῆναι πρὸς πόλι Γέλῃ, τριηκοσίμυον δὴ τὸν Σικελοί, ὥστε δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ἐβούλοντο τὴν πολιηΐδα κατὰ κόσμον ἔτι ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελώων, ἦρχε αὐτοὺς ἀπελάσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ δόρυμα, τοὺς γαμόρους καλεόμενους τὴν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας τοῦ τε δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ὑπ' οὐδὲν Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δέ, ἐπείτε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπερεφέων, λόγον ἐποιήσατο, ὅκως πρέψας αὖθις Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν ἅπαντα αἱ Συρηκοσαι· αἱ δὲ παραυτίκα ἀνάστατοι ἐδέδεγμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν δὴ, Καμαριναίους ἀπαναστάσας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ καθέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελώων ὑποδημιούργησε τὸν ἀστῶν τοὺς τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην περιεχώρησαν, τοὺς μὲν ἀπὸ λεών παρέας, ἀειρομένους τε πόλεμον αὐτῷ, καὶ περισταμένους ἀπολέσθαι ἀπὸ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε.

Hunc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autem Patareo, CLIV.
qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater ejus Hippocrates susceptit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum unus erat Æneſidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnavitque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo ut nulla omnium quas retuli civitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos. quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberaverunt; sub hac tamen condicione, ut Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderent. Hippocrates autem CLV.
quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante urbem Hyblam periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, Euclidem & Cleandrum, ubi cives, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, ipse Geloorum imperium [1] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [2] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque servis qui Cyllyrii nominabantur ejectos, in patriam ex urbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & urbem & seipsam dedit. Quam Gelon ubi accepit, Gelam quam CLVI.
tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandavit, sibique Syracusas habuit, & quidem pro omnibus urbibus. ideoque ea civitas confestim [3] excurrit atque propagata est. nam deductis eo Camarinæis omnibus Gelon civitatem dedit, Camarina eversa: dimidioque & eo amplius Geloorum itidem ut Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac civitate donavit:

τῶν Κυλλυρίων,

1 *Omittit* ἔργῳ *quod respondet præcedenti* λόγῳ· *q. d. Dum verbo illos ad conservandum suum imperium adjuvat, ipse non jam verbo, sed facto illud invasit.* 2 Post hoc autem insperatum lucrum. *Id est, Quum autem ei nihil tale speranti jam tantum bonum obtigisset.* 3 Incrementum vigoremque assumpsit.

at ple-

at plebem Megarenſem quæ belli movendi fuerat expers, quæque nihil mali ſe paſſuram expectabat, Syracuſas adductam venundedit, ex Sicilia aſportandam. Idem hoc fecit Eubœenſibus qui ſunt in Sicilia, proceres à plebe diſtinguens. Hoc autem ideo de utriſque fecit quod arbitraretur contubernium
CLVII. plebis rem eſſe moleſtiſſimam. Ea ratione magnus tyrannus effectus eſt Gelon. Ad quem legati Græcorum, poſteaquam Syracuſas coramque venerunt: ita loquuti ſunt, LACEDÆMONII pariter & Athenienſes eorumque ſocii nos miſere ad te in ſocietatem aſſumendum adverſus barbarum. nam prorſus auditi bellum Græciæ inferre, juncto pontibus Helleſponto, virum Perſam, ſecum omnes Eoas ex Aſia copias ducentem: per ſimulationem belli Athenis inferendi nos invadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in ſuam poteſtatem. Tu igitur, cui magna potentia adeſt, nec minima Græciæ portio, quum ſis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à ſervitute vindicant, eamque una cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia erimus magna manus, pugnaque pares invadentibus nos: quod ſi e nobis alii proditores fuerint, alii otioſi ſedeant, id ſyncerum quod ſupererit Græciæ, exiguum erit. unde periculum eſt ne omnis Græcia peſſum eat. Neque enim ſperaveris Perſam, ſi nos prœlio ſuperaverit, ad te non eſſe venturum: quinimo hoc ante caveris. nobis nanque opem ferendo, temetipſum tutaris. Rei bono conſilio geſtæ lætus plerunque eſt exitus. Hæc legati dixere.
CLVIII. Quibus reſpondens Gelon, [1] inultus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, inſolentem habetis orationem, qui auſi eſtis me adire, hortantes ad ineundam adverſus barbarum ſocietatem: [2] quum ipſi me orantem prius adverſus exercitum barbaricum recuſaveritis ſocium. nam dum mihi erat cum Carthaginenſibus certamen, [3] incumbenti ad ultionem necis Doris Anaxandridæ filii de Ægeſtanis exigendam, offerebamque me adjutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque [4] voluptates provenerant, vos neque mei adjuvandi, neque ultionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluiſtis.

τὸν ὃ δῆμον τὸν Μεγαρέων, ὃν ἐόντα μέγιστον τῶ πολέμω τούτω, ὧδε προσδεκόμενον κακὸν ὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἀλλαγῆ ἐκ Σικελίης. τὠυτὰ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίη ἐποίησε Δαμάρητος. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριστότατον. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τυραννεύσας μέγας ὁ Γέλων. τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπικέατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῶ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, καλέοντες σε πρὸς τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ δὴ πάντα δὴ τιὼ Ἑλλάδα πάντως καὶ πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἠῶον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν δὴ τιὼ Ἑλλάδα· πρόφημα μὲν πισύμενος ὡς ἐπ' Ἀθηναίους ἐλαυνέει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τιὼ Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμιός τε ἔπεις μεγάλης, καὶ μοῖράν τινα τῆς Ἑλλάδος ἐκ ἐλαχίστην μέτα ἀρχοντί γε Σικελίης· βοηθεῖν τε τοῖσι ἐλευθερῶσι τιὼ Ἑλλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἀλλὰ μὲν γὰρ ἡμιμαθὴς πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συναγείρας, καὶ ἀξιόμαχοι γενόμενοι τοῖσι ἐπηῶσι· ἴσως δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὴ δεινὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ κρατήσας, ὡς ἐκὶ ἥξει ὧδε σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν σαυτῷ τιμωρέεις· τῷ δὲ δυνατῷ πρήγματι τελευτὴ ὡς τὸ πολλὸν χρηστὴ ἐθέλει ἕπεσθαι. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονεκτέειν, ἐτολμήσατε ἐμὲ συμμαχὸν δὴ τὸν βάρβαρον ὧδε καλέοντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ, ἐμοὶ πρότερον δεηθέντι βαρβαρικῶ στρατῶ συνεπαμῦναι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους ἐεικὸς συνῆπτο, ὑβρισμένου τε τοῦ Δωρέος τοῦ Ἀναξανδρείδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, καὶ παρεόντος τε καὶ ἐμπόρια συνελευθερωθῆναι, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε καὶ ἐπαυρήσιες γεγόνασι· ἔτε ἐμοὶ εἵνεκα ἦλθετε βοηθήσοντες, ὅτε γε Δωρέος φόνον ἐκπρηξόμενοι·

1 His verbis, quibus eos vehementer urgebat, uſus eſt 2 Quum ipſi petenti mihi averſus exerc. barb. ferre opem recuſaveritis. 3 Et obteſtabar ut pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægeſtanis repoſceretis, offereb. 4 Commoditates provenerunt.

"τὸ ᾧ κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβά-
"ροισι νέμεται. ἀλλ' δὴ γὰρ ἡμῖν καὶ ὅπη τὸ ἀμει-
"νον κατέστη· νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε
"ὁ πόλεμος καὶ ἀπιξίας ἐς ὑμέας, ὕστω δὴ Γέ-
"λωνος μνῆστις γέγονε. ἀτιμίης ᾧ πρὸς ὑμέ-
"ων κυρήσας, ἐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖ-
"μός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος δικαίας
"τε τεμήρεας, καὶ διςμυρίους ὁπλίτας, καὶ δισ-
"χιλίους ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας καὶ δισχιλί-
"ους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους
"φιλούς. σῖτόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρα-
"τιῇ, ἐς τ' ἂν ἀφ' ὑμέων πολεμήσωμεν, ὑποδέκομαι
"παρέξειν. ὅπη ᾧ λόγῳ τοιῷδε πάντα ὑπίσχο-
"μαι, ἔστω ὦ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλ-
"λήνων" ἡμέσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον ἐπ'
"ἄλλῳ ᾧ λόγῳ ἔτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, ἔτ' ἄν
"ἄλλους πέμψαιμι. Ταῦτα ἀκούσας ὅτε ἠν-
"έχθη ὁ Συαγρος, εἶπέ τε τάδε, Ἦκε μέγ'
"οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυ-
"θόμενος Σπαρτιήτας τοὺς ἡγεμονίην ἀπα-
"εραιρεῖσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων.
"ἀλλὰ τότε μὲν τῷ λόγῳ μηκέτι μνησθῇς, ὅκως
"τοὺς ἡγεμονίην τοι ἀποδώσομεν. ἀλλ' εἰ μὲν
"βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος
"ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' ἄρα μὴ δικαιοῖς
"ἄρχεσθαι, σὺ ᾧ μηδὲ βοήθει. Πρὸς ταῦτα
ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὦρα ἀπεστραμμένους τοὺς λό-
γους τῷ Συαγρου, τὸν τελευταῖον σφι τόνδε
"ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα
"χατόντα ἀνθρώπῳ, φιλέει ἐπαναγειν τὸν
"θυμόν. οὐ μὰν τοι ἀποδεξάμενός γε εἰσομα-
"τα ἐν τῷ λόγῳ, ἅ με πείσεις ἀχθόμενα ἐν
"τῇ ἀμυνῇ ἡμέσθαι. ὅκως ᾧ ὑμεῖς ὕστω πρει-
"ήκεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον
"ὑμέων πρειήκεσθαι, στρατῖῆς τε ἐόντα πολ-
"λαπλασίης ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ πλείνων.
"ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν λόγος ὕπω προσίντης κα-
"τίσταται, ἡμεῖς τοι ὑπείξομεν τῷ ἀρχαίῳ λό-
"γῳ· εἰ τὴν μὲν πεζὴν ἡμεῖς ἡγέοιμεν, τὴν ᾧ ναυτικὴν
"ἐγώ· εἰ ᾧ ὑμῖν ἥδιον τῇ καὶ θάλασσαν ἡγε-
"μονεύειν, ἢ πεζὴν ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑ-
μέας χρεὼν ὄζι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπέναι συμμά-
χων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ ταῦτα
"προεβάλετο. Φθάσας ᾧ ὁ Ἀθηναίων ἄγ-
"γελος τὴν Λακεδαιμονίων, "ἀμείβετο
"τοῖσδε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκοσίων, ἐκ ἡγεμο-
"νίης ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
"πρὸς σὲ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ ᾧ οὐκ ὡς μὲ στρατη-
"λὴν πέμψῃς μὴ ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος, ἢ προφαίνεις· ὡς ᾧ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεαι

ἡμέσομαι

ἀμείβετο μὲν τοῖσδε,

1 Itaque quantum in vobis est, omnia hæc à barbaris possidentur. Verum nobis hæc in melius reciderunt. 2 nunc quoniam circumvenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus a vobis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferendam ducentarum triremium, & viginti millium armatorum, ac duum millium equitum, *totidemque ferentariorum*, totidemque levis armaturæ, totidem sagittariorum, totidem funditorum. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturum me recipio. Sed ea lege hæc polliceor ut ego sim adversus barbarum Græcorum imperator: aliter neque ipse venirem, neque alios mitterem. Ea Syagrus audiens, non tulit: sed, O quam ejularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis: Tu vero ne feceris hujus rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ, esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedigneris subesse, non habe animum opem ferendi. Ad hæc Gelon ubi vidit verba Syagri aversa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solent irritare indignationem. verum tu contumeliosis in me verbis invehens, non tamen induces me ad vicem contumeliose reddendam. Sed quando vos ita imperium amplectimini, multo me magis quam vos decet illud amplecti, qui multo majorum copiarum ac plurium navium imperator sum. Cæterum, quoniam ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum a superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare juvat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contentos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon condicionem offerebat. Cui nuncius Athenienſis 3 Lacedæmonios antevertens, ita respondit, Rex Syracusanorum, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu vero præ te fers non missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet ut illi imperes affectas.

CLIX

CLX

CLXI

1 Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideant licet; *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.* 2 Nunc postquam translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opem ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamen ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodemque modo deinceps.* 3 Lacedæmoniorum nuncium antevert.

1 Itaque

1 Itaque quantum ad eam partem pertinet qua cuncto Græcorum exercitui præesse postulas, sufficerit nobis Athenienſibus ſilentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneum ad reddendam pro utriſque rationem: quantum autem ad illud attinet, quod poſcis ut univerſæ claſſi præſis, ita habeto: nos, etiam ut Lacon permittat, non eſſe permiſſuros præeſſe te claſſi. noſtrum enim munus, hoc eſt, niſi Lacedæmonii id velint: quibus præeſſe claſſi volentibus non contradiceremus, alteri vero concederemus nemini. nam alioqui fruſtra 2 plus navium quam cæteri Græci poſſideremus, ſi Syracuſanis imperium cederemus, qui ſumus Athenienſes, & antiquiſſimæ originis, ſolique Græcorum qui nunquam ſolum vertimus: è quibus virum inſtruendo ornandoque exercitu aptiſſimum Homerus etiam 3 verſificator ait Ilium veniſſe: ut non ſit dedecus nobis iſta commemorare. His Gelon iſta reſpondit, Hoſpes Athenienſis, 4 apud nos qui præſint habetis, qui ſublint non habetis. Quocirca quum nihil cedere ſed totum obtinere velitis, quamcelerrime hinc retro abſcedatis, renunciaturi Græciæ ver ex anno illi 5 exaruiſſe. Cujus dicti ſenſus hic eſt, 6 quum conſtet probatiſſimam anni partem eſſe ver, talem eſſe ſuum exercitum innuebat, quo Græcia privaretur, quaſi quodam vere, quod illi exareſceret, non inita ſecum ſocietate. ¶ Hoc reſponſo Gelonis accepto nuncii Græcorum profecti ſunt. Poſt hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro eſſent, tamen indignum atque intolerandum ſibi ratus ut profectus in peloponneſum ſubeſſet Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus eſſet, omiſſa hac via aliam iniit. Nam ubi primum audiit Perſam tranſmiſiſſe Helleſpontum, miſit cum tribus 7 biremibus Cadmum Scythis filium Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obſervandum quo caſura eſſet pugna: ut ſi barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terramque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: ſin vincerent Græci, rurſus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrannidem Coorum à patre accepiſſet

CLXII

CLXIII

CLXIV

"ὅσον μὲν νῦν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ
"ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην "
"ἄγειν, ὁπισαμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τι ἔμελλε ἔσεσθαι, καὶ γὰρ ἀμ- 277
"φοτέρων ἀπολογήσεσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀπάσης
"ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς
"ἄρχειν, οὕτω ἔχει τοι, οὐδ' ἐμοὶ ὁ Λάκων ἐπίηνος
"τι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐωσόμεθα. ἡμέτερον
"γὰρ ἐστὶ αὕτη γε μηκάδων βεβολημένων Λακε-
"δαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βεβολη-
"μένοισι ἐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δὲ παρήσομεν
"ἑτέρῳ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε πλέον
"λον Ἑλλήνων στρατὸν πλείους ἑπτὰ
"μοῖροι, εἰ Συρηκουσίοισι εἴοντες Ἀθηναῖοι συσ-
"χωρήσομεν ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθ-
"νεος παρεχόμενοι, μούνοι δὲ ἐόντες ἀμετανά-
"στατοι Ἑλλήνων. τῷ καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς
"ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι,
"τάξαί τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. ἔτω ἐκ
"ὀνείδεος ἡμῖν ἔστι ἐδέν" λέγειν τὰ τοιαῦτα. Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἐ-
"μοὶ οἶκε τὰς ἀρχηγίας ἔχειν, τοὺς δὲ" ἀρξο-
"μένους ἐκέτι. ἐπεὶ τοίνυν ἐδὲν ὁπιέντες ἔχειν τὸ
"πᾶν ἐθέλετε, ἐκ ἂν φθάνοιτε τὸν ταχί-
"στον ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλον-
"τες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ σὺν αὐτῷ τὸ ἔαρ αὐ-
τῇ ἐξαιρήσεται; ἔστι δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος,
τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ σὺν αὐτῷ
ἔστι τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τὸ δὲ τῷ Ἑλλήνων
στρατῷ, τῷ ἑωυτοῦ στρατῷ. στρεψόμενος
ὧν τῷ Ἑλλάδι τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης, εἰκά-
ζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ σὺν αὐτῷ ἐξαραρημένον
εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῷ Ἑλλήνων ἄγγελοι " τοιαῦ-
τα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον.
Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα δείσας μὲν τοῖσι Ἕλ-
λησι μὴ ὑδριάσῃ τὸν βάρβαρον ἐσβαλέ-
σθαι δεινὸν δὲ καὶ ἀναγκαῖον ποιησάμενος ἐλ-
θὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρξειν ὑπὸ Λακεδαι-
μονίων, ἐὰν Σικελίης τύραννος, ταύτῃ μὲν τὴν
ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχι-
στα ἐπύθετο τὸν Πέρσεα διαβεβηκότα τὸν
Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ
Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελ-
φούς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λό-
γους, καραδοκήσοντα τὸν μάχιμον, ἢ περσέα·
καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα
αὐτῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῷ ἄρ-
χει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὥστε ἀπαίρειν.
Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τυραννεύων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κώων,

1 At nos ad illam quidem tuam petitionem qua univerſi Græcorum exercitus imperium poſtulabas, ſilentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum reſponſo eſſe volentes, quod pro utriſque ſufficere poſſe ſciebamus: jam vero, quum tu univerſo imperio excluſus. *i. poſtquam denegatum tibi eſt univerſum imperium*, navale poſtules, ita habeto, nos ne permittente quidem id Lacedæmonio, permiſſuros. 2 *Legit* παρ' ἄλλον, *non* πάρεστιν. 3 Poeta. 4 Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item. 5 Exemptum eſſe. *Vel, ablatum eſſe.* 6 Sicut ver in anno præcellere conſtat, ita ſuum exercitum Græco *præcellere*. Ideoque, Græciæ, quæ ſua ſocietate privaretur, idem contingere dicebat ac ſi ei ex anno ver exemptum eſſet. 7 Navibus quinquagenum remorum.

δὲ βεβηκυῖαν, ἑκὼν τε εἶ), καὶ δεινὸν ὑπόνοον ἐοῦσαν, ἀλλ' ὑπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸνομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιῶνδε τέρπω ἀπικόμενον, διὰ δικαιοσύνην, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε. ὃς δὴ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τῶν ἔργων ἐλείπετο. κεραΐσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετέλεε πέτο, παρεὸν καταρᾶσθαι οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαυνέων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπῴκητο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὁμοῦ καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβούλησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ' αὐτὸν τὸ χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τεπήκοντα μυριάδας, καὶ τεσσηκοντόν αὐλέων, Ἀμίλκαν τὸν Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλέα. τὸν ξεινίλατο τε τὸν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα δὲ διὰ τὸν Ἀναξίλεω Κρητίνεω περδυμίλεω, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγε μὲν δὴ τὸν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλῳ δὲ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεω, τῇ ἔνομα ἦν Κυδίππη. ὥστε δὴ ἐκ οἷόν τε ἐγένετο Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπαιτέσαντα ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Περὶ δὲ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσας. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρός, μητρόθεν δὲ Συρηκόσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε ἐγένετο, καὶ ὡς ἐνόσεε τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυθόμενον. ἔτε γὰρ ζῶντα, ἔτε ἀποθανόντα φανῆναι ἐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἧς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλθεῖν τὸν σύμπαντα

Ἐσπλύκων, Κυρνίων

satis validam, nullo adverso casu, sed ob justitiam, sua sponte eam in media civitate deposuit, atque in Siciliam abiit. ubi una cum Samiis urbem Zanclam (cujus nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modum profectum, Gelon ab justitiam quam illi ex allis rebus adesse noverat, Delphos misit: cujus hominis inter alia quæ edidit opera justa, hoc non in postremis reponitur, quod tantum pecuniæ à Gelone commissum intervertere quum posset, noluit, sed posteaquam Græci pugna navali superiores extitere, Xerxesque cum exercitu abiit, ipsè in Siciliam rediit cum omni pecunia. Fertur autem & hoc ab iis qui Siciliam incolunt, Gelonem inducto ad obtemperandum Lacedæmoniis animo, fuisse laturum Græcis auxilia, nisi Terillus Crinippi filius ejectus ex Himera, ubi erat tyrannus, à Therone Æneside filio Acragantinorum monarcho, adduxisset per id tempus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorum trecenta millia, duce eorum Amilcare Hannonis filio Carthaginensium rege: quos Terillus abduxerat cum persuasos hospitii necessitudine, tum præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, ulciscendi soceri causâ. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Delphos misisse pecuniam. Præterea aiunt iidem contigisse ut eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prælio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec usquam gentium aut vivum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando collustrasse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem colentes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum sine intermissione pugnarent, (tandiu enim extractum fuisse prælium)

CLXV CLXVI CLXVII

1 Bene stabilitam, *vel, constitutam*, nulla premente calamitate, sed justitiæ exercendæ studio, *vel, sed justitiæ amore, ad verbum, Sed præ justitia*, in medium Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

interea

interea Amilcarem in castris permanentem sacrificasse atque litasse, solida corpora 1 aggerentem in ingentem pyram; sed conspectis suis in fugam versis, ut erat in faciendis sacris occupatus, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, sive hoc modo, ut Phœnices, sive alio, ut Carthaginenses & Syracusani memorant, ex oculis ablato, nunc Carthaginenses sacrificant, extructis monumentis, cum alibi in omnibus suis coloniis, CLXVIII tum præcipue in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent. ¶ Corcyræi autem aliud nunciis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem nuncii qui in Siciliam ierant, adissent, & iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti fuissent, polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam neglectui habendam de salute periclitantem: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse quam ut primo quoque die servirent: ideoque sibi, quoad possent, illam esse adjuvandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta naves instruxere: ægreq; digressi, Peloponnesο applicavere, ac circa Pylon ac Tænaron oræ Lacedæmoniorum naves in statione statuere: observantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes fore ut Græci superarent, sed opinantes Xerxem multo superiorem victæ Græciæ imperaturum. 2 Itaque curavere ut hæc verba apud Persam facerent, Adhortantibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quod non minimum & copiarum & navium, sed plurimum secundum Athenienses habemus, tamen adversum te ire noluimus, aut quippiam tibi molestiæ facere. Hæc dicendo sperabant sè plus aliquid quam cæteros ablaturos. quod etiam (ut mihi videtur) contigisset. Ad Græcos autem excusationem paravere, qua etiam usi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non attulissent, dixere sexaginta se triremes armavisse, sed per ventos etesias superare Maleã nequisse. 3 Atque ita ad Salaminem se non contulere, nec ullius cladis pugnæ navalis participes fuere. Et isti quidè ita Græcos à se summoverunt. ¶ Cretes autem, CLXIX

ὁ δ' Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μηνῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τέρπλιον τῷ ἑωυτοῦ γινόμενον, ὡς ἔτυχε θέσας ἐνδὸν τοῖσι ἱρηίοισι, ὥσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε σφι σκευάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντές τε αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ δὲ Θαμυλίκα μὲν ἐκέλευον πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, ὑφιζόντες ὡς ἐὸν σφι ἀβουλίη ἔτι ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε ἐδέκοντο ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ἐκείνου μὲν ὕπο πρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μέγας δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ ὡς ἐπὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, κατασκοπέοντες καὶ ὅτοι τὸν πόλεμον, ἢ πεσέεσθαι· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ἐπιβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην, καὶ λαμπρήναντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίεον δὲ ὧν δεήσεις ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, ὡς λαμβανόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν ἐκ ἐλαχίστην, ἐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι, ἦλθομεν, ἀλλὰ πλείστας, μετά γε Ἀθηναίους, ἐκ ἐθελησάντων τοι ἐναντιοῦσθαι, ἐδέ τι ἀποδήμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῆπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐκ ἐβοήθησαν, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ἐκβαλέειν Μαλέης ἐκ οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω ἐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ ἐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. ὅτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ,

Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρηκούσιοι τάδε

ὑπισχνοῦνται

1 Adolentem in pyra ingenti: 2 Operam igitur dabant, *vel, de industria id faciebant*, ut possent hæc Persæ dicere, Nos, ô rex, quum ād hoc bellum Græci assumerent, *pro, advocarent*, licet potentiam non minimam haberemus, & non paucissimas naves suppeditare potuissemus, sed plurimas secundum Athenienses, adversum te ire n. 3 Atque ita factum fuisse ut Salaminem non pervenirent: & quòd à pugna navali abfuissent, in eo se minimè malitia ulla usos fuisse.

ἐπεὶ τε σφέας παρελάμβανον οἱ ὀπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεσπρώτους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο, Ὦ ἀπ- "ποι, ὀλιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῆς Μενε- "λάου τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε, μιλτίων "δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν συνεξεπράξαντο "αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον τιμώμενον, "ὑμεῖς δὲ κείνοισι τιμὴν ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖ- "σαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔρχοντο τῆς τιμωρείης. Λέγεται γὰρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικε- λίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· 279 ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, πλὴν σφέων ἐπολεμώθη, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπὶ ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον· (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο) τέλος δὲ, δυναμένους μὲν ἑλεῖν, μὴ δυναμένους δὲ προσαμύνειν, λιμῷ συνισεῶντας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ καὶ Ἰαπυγίην ἱκέσθαι πλανωμένους, καταλαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (ἐδεμίην γὰρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰαπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τῶν ἠπείρωτας, νησιώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκήσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες, περιέπλασαν μεγάλως. ὥστε φόνου Ἑλληνικοῦ μέγιστα δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀνδρῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθῳ τῷ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι πρηγεῖ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τειχίλιοι ἄτερ, ἀνδρῶν δὲ Ταραντίνων ἐκ ἐπέλασε ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ὀπίσω Ῥηγίου κατελέλειπτο ἐπίτροπος. ὅσπερ ἐκ πεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέῃ τῇ Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τὰς πολλὰς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τῷ λόγῳ μοι παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραί- σιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας. τελευτῇ δὲ ἡμέῃ μετὰ Μίνωα πολυτήσαντα, ἡμέρην τὴν Τρωϊκήν· ἐν τοῖσι ἐφλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δέ σφι

postquam aditi sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, hoc sibi faciendum putarunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascunque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt ulti cædem Minois in Camico factam: vos autem ulti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata ubi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nunc Sicilia dicitur) perveniisset, vi ejus vitæ allata occubuisse: interjecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, divinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam trajecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, 1 quam (ut mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse ejectos: laceratisque navibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes urbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis 2 continenticos: & ab urbe Hyria alias incoluisse. quas diu post Tarentini evertentes, magnam in ruinam deuenere, ut hæc maxima cædes omnium quas novimus, extiterit, tum ipsorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Choeri filio ad tria millia civium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autem Tarentinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, complurestque statuas in Olympia consecravit. 3 Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum excessus ab oratione factus in Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cum alios homines tum præcipue Græcos immigrasse: tertiaque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus non deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id cos

CLXX

CLXXI

1 Quam mea ætate Acragantini tenebant: 2 Continentis habitatores: 3 Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarentinis verba interjeci. Porro in Cretam, postquam desolata fuit Præsii, &c.

Troja

Troja reverſos una cum ſuis ovibus fame peſtilentiaque correptos, iterumque deſolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretenſibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit. CLXXII ¶ At Theſſali neceſſitate ſubacti circa initia Medorum partes foverunt, quum oſtenderent non placere ſibi quæ Aleuadæ excogitaſſent: nam quum primum audiere Perſam trajicere in Europam, nuncios ad Iſthmum mittunt, ubi proviſores Græciæ delecti è civitatibus coacti erant ad rebus Græciæ proſpiciendum. Ad quos poſtquam venere nuncii Theſſalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingreſſum cuſtodiri expedit, ut Theſſaliæ pariter atque omni Græciæ ſit belli tutamen. Nos equidem ad cuſtodiendum præparati ſumus: ſed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas niſi mittatis, ſcitote nos pactionem inituros eſſe cum Perſa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam poſitos pro vobis ſolos eccumbere. Quibus ferre opem ſi recuſatis, nullam poteſtis injungere neceſſitatem. [1] Nulla namque fortior neceſſitas eſt quam imbecillitatis. Itaque per noſmet aliqua ratione ſalutem nobis comparare conabimur. CLXXIII Hæc Theſſali. Ob quæ Græci illuc mittendum decrevere exercitum pedeſtrem, ad maris ingreſſum cuſtodiendum. Exercitus, ubi coactus eſt, per EUripum navigavit. Qui poſtquam ad [2] Algas Achaiæ pervenit, egreſſus, relictis illic navibus, in Theſſaliam contendit, & ad Tempe pervenit, ad ingreſſum qui ab inferiore Macedonia Theſſaliam fert, juxta amnem Peneum inter Olympum & Oſſam montes. Ibi caſtra poſuere Græci, ad decem millia armatorum coacti: quibus aderat Theſſalorum equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidem, EUæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam [3] non eſſet è regio genere: ex Athenienſibus autem, Themiſtocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies immorati ſunt. advenerunt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuncii, ſuaſum eis ut illinc decederent, ne in illo ingreſſu perſtantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet

ἀπονοσήσαι ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν γλυ-
φάδα καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι. ἐς τε τὸ
δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ἐκπολοι-
πῶν, τρίτους αὐτοῖσι νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν
δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε βυλο-
μένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ
ὡς ἀναγκαίης τοιῆρῶτον ἐμίλησε, ὡς διέδεξαν, ὅτι ἔσφιν ἰῶδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλ-
λοντα Δαρεῖον τὸν Πέρσεω ἐς τὴν Εὐρώ-
πην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν ἀλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλ-
λάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπι-
κόμενοι δὲ δὴ τότε τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγε-
λοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσε-
σθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη
τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ ᾖ πολέμου.
ἡμεῖς μὲν νυν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν.
πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν.
ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίσασθε ἡμέας ὁμολο-
γήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γὰρ τοι προκατημένους
τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μένους πρὸ
ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ ἐθελόμενοι,
ἀναγκαίην ἡμῖν ἐδεμίην οἵοί τέ ἐσμεν προσ-
φέρειν. ἀδαμὰς γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέ-
σσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμενοι αὐτοί τινα
σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ
Θεσσαλοί· Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβυλεύ-
σαντο ἐς Θεσσαλίην πέμψειν καὶ θαλασσαν
πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς
δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε διὰ Εὐρίπου. ἀ-
πικόμενοι δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἅλον, ἀποβάς
ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτῇ κατα-
λιπών. καὶ ἀπικέατο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσ-
βολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς
Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, με-
ταξὺ μὲν Ὀλύμπου τε ἔρεος καὶ τῆς
Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ μυρίοι ὁπλῖται συλλεγέντες. καὶ ὁπλίται
καὶ σφι περσὴν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρά-
τηγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ
Καρηνὸς τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γέν-
εος μέντοι ἐὼν ἕο τοῦ βασιληΐου· Ἀθηναίων
δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀ-
λίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγ-
γελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀν-
δρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσ-
σεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, κατασπασθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ὑπόνος.

1 Nullo enim modo neceſſitas impotentiam ſuperare poteſt. *ut accipiamus* impotentiam *pro Non poſſe. Hic enim eſt ſenſus, Fruſtra nos neceſſitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione poteſt ut quis ad id faciendum cogatur quod facere non poteſt.* 2 Allon Achaiæ. *Infra autem pro iiſdem verbis,* Ἅλον τῆς Ἀχαιΐης, *habet* Litoralis Achaiæ. 3 *Sic & vet. cod. Gr. addunt negativam particulam.*

σημαί-

σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ ἔοικε σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρησὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καί σφι δόξα ἐφαίνετο εἶναι ὁ Μακεδών) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη λῶν τὸ πεῖσαν, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλων ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς καὶ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν καὶ Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἔσβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ὅπι τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην, στρατιὴ, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, ὕστερον δὴ ἐμήδισαν προθύμως, καὶ δεδέ τι ἐνδιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥντινα στρατιὴν τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χωρίοισι. νικώσης δὲ γνώμης ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ στρατὸν δι᾽ ἣν ἤλασαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤιδεσαν ἔσσαν πρότερον ἢπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολήν, μὴ παρείναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ὅπι γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ὅπι Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε συνθήκεσθαι τὰ κατ᾽ ἕκαστα ἑτέρους ἑόντας. Οἵτε χῶροι ὧδε ἔχουσι· τῶν μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ στενοῦ συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ ἀπὸ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτό γε ἔστι τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ᾽ ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν· κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἁμαξιτὸς ἐοῦσα μούνη, καὶ ἔμπροσθεν καὶ Φοίνικα ποταμόν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τὴν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἀβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλόν, ἀναίτεον ἐς τὴν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τε ὁδὸν, θάλασσα καὶ ἕλεα καὶ τενάγεα.

multitudinem terreſtrem nauticamq; indicando. Horum conſilio Græci (nam & bene ſibi conſuli, & bono erga ipſos animo Macedo eſſe videbatur) obtemperaverunt. Quanquam mihi videntur metu quoque id ſuaſiſſe, quod audierant alium etiam eſſe in Theſſaliam ingreſſum per Perræbos, in ſuperiori Macedonia, juxta urbem Gonnon: quâ & tranſivit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naves regreſſi, rurſus ad iſthmum ſe receperunt. Hæc fuit in Theſſaliam CLXXIV. ſumpta expeditio, dum rex in Europam ex Aſia tranſiturus erat, & Abydi jam agebat. A ſociis autem deſerti Theſſali, jam nihil ambigentes, ita prompti ad Medos tranſiere ut in rebus gerendis ſeſe regi præſtiterint utiliſſimos. ¶ Græci CLXXV. autem ad iſthmum reverſi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, conſultabant & qua ratione bellum gerendum ſtatuerent, & quibus in locis. evicitque hæc ſententia, ut præſidio auditum Thermopylarum cuſtodirent, quippe qui videbatur & anguſtior quam ille Theſſaliæ, & ſolus ipſorum terræ propinquior. Nam ſemitam qua Græci intercepti poſtea fuere apud Thermopylas, haud noverant prius [1] quam ducibus Trachiniis ad Thermopylas hoſtis pervenit. Hunc igitur aditum ut tuerentur decrevere, ne barbarus tranſiret in Græciam, utque claſſis proveheretur in Hiſtiæotidem oram ſuper Artemiſium. Hæc enim loca inter ſe vicina ſunt ut audiri utrinque poſſint quæ apud alteros gerantur. Quæ loca ita ſe habent: Arte- CLXXVI. miſium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctum cogitur trajectum, qui eſt inter inſulam Sciathum & continentem Magneſiæ: ab anguſtiis autem Euboeæ jam Artemiſium excipit litus, in quo eſt Artemidis, *id eſt*, *Dianæ* templum. Ingreſſus vero in Græciam per Trachinem, ubi arctiſſimus, dimidii jugeri eſt. quanquam ad dexteram regionem non eſt hic locus arctiſſimus, ſed ante poſtque Thermopylas: juxtaque Alpenos à tergo ſitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam juxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam ſolum agendo vehiculo via ſufficit. Thermopylarum autem quod ad heſperum vergit, mons eſt inacceſſus & prærupti præcipitii, protentus uſque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadoſis.

1 Quum pervenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audiverunt.

In hoc

In hoc autem ingreſſu ſunt θερμὰ λίβετα, *id eſt, calida lavacra*, quæ χύτρους, *id eſt, ollas*, indigenæ vocant: & deſuper ara Herculi exſtructa. Ad hos ingreſſus, murus ædificatus erat, ſuper quem olim πύλαι, *id eſt, portæ* erant. Eum autem ædificaverant Phocenſes metu Theſſalorum, ex quo illi ex Theſprotis terram Æolidem iere habitatum, quam nunc poſſident. & quia Theſſali conabantur eos ſubigere, hoc præſidio impoſito ſe tutabantur: aquamque illam calidam ingreſſui induxere, ut eſſet lacunoſus locus: omnia excogitantes ne in ſuam terram Theſſali incurſarent. Hic tamen murus quondam extructus, majori ex parte jam vetuſtate erat collapſus: quo nurſus excitato, viſum eſt illis faciendum ut illac barbarum arcerent à Græcia. Eſt autem proxime viam vicus nomine Alpeni, unde frumentari Græci ſtatuerant. Et hæc quidem loca viſa ſunt Græcis opportuna. cuncta enim rimati atque ratiocinati, ubi barbari neque multitudine neque equitatu uti poſſent, ibi illos Græciam invadentes excipere ſtatuerunt. Poſtea vero quam Perſam in Pieria eſſe audiere, ex Iſthmo digreſſi ſunt, præditatus ad Thermopylas inſidendas, cæteri mari, ad Artemiſium. Dum autem Græci (ut cuique præceptum erat) propere ad ſuccurrendum tendunt, interea Delphi deum conſuluere, de ſeipſis pariter & de Græcia ſolliciti. His reſponſum eſt ut ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicavere quibus libertas cordi erat: quo nuncio illos, quod barbarum magnopere timarent, immortali beneficio demeruere. Deinde ſtatuta veſtis ara in Thya, ubi fanum Thuæ Cephiſi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hoſtias illi immolavere: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.

CLXXVII. CLXXVIII. CLXXIX. CLXXX.

¶ Nauticus autem Xerxis exercitus ex urbe Therma movens, decem ex omnibus navibus velociſſimas recta mittit in Sciathum, ubi erant tres præſidiariæ naves Græcorum, Trœzenia, Æginetica, Attica: quæ præviſis barbarorum navibus, in fugam ſe proripuerunt. Sed ex iis Trœzeniam cui præerat Praxinus, inſequuti barbari, continuo excipiunt. Deinde [1] ſtrenuiſſimum quemque propugnatorum ejus ad proram adductum,

ἔστι ὃ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λίβετα, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος καὶ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τὸ γὰρ παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτίδος οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τοῦτο περιεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαράδρωδὴς ὁ χῶρος· πάντα μηχανεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ ὥστις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ σιτηίδεα ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶροι ἔτυχον τοῖσι Ἕλλησι εὖ ἐφαίνοντο βεβουλεῦσθαι· ἅπαντα γὰρ περισκεψάμενοι καὶ βουλευόμενοι, ὅτε πλήθεϊ ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, ἔτε ἵπποισι, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν βαρβαρον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσεα ἐόντα ἐν Πιερίῃ, ἐξαλυσθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον· ἐξαναχθέντες· Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν τε καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρωδήσαντες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχεσθαι. μεγάλως γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εὖ ἐλευθέροισι, εὐαγγελίαν τὴν χρησθέντα αὐτοῖσι. καί σφι δεινῶς καταρρωδέοντι τὸν βάρβαρον εὐαγγελίην ἔλεγον, μέλειν ἀθανάτοισι καὶ θεσπεσίοισι. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαντο ἐν Θυίης, (τῆπερ καὶ Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἀπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔσχε) καὶ θυσίησι σφέας μετίησαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔσαν καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα, ἐπὶ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν παραφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλλωτίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. περιιδόντες δὲ ἔτοιμοι τοὺς νέας τοὺς βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι διωκόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἐπείτα τῶν διωκτέων αὐτῆς τὸν κάλλιστον ἀγαγόντες, ὅτι τῆς πρώρης τῆς νεὸς

281.

---

[1] *Videtur totum hunc locum aliter legiſſe, aut non intellexiſſe.*

ἄρξαν,

ἔσφαξαν, ἁλὰ δὲ ξιὸν ποιδύμψοι τὸν εἶλον τῷ Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δ' σφαγιαδέντι τάτῳ " τὄνομα ἦν Λεών. τάχα δ' ἄν τι καὶ τῷ ὀνόματι ἐπῄρετο. Ἡ δὲ Αἰγινήτις, τῆς ἐστρατήγεε Ἀσωνίδης, καί τινά σφι θόρυβον παρέσχε, Πυθέω τῷ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντι, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου τούτῳ τῷ ἡμέρῃ· ὃς, ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἁλίσκετο ἐς τοῦτο ἀνήκεσε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔμπνοον, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεβάτευον τῆς νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, ἐσπουδάκεσαν μὲν ἐσπλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνησί τε ἐμύρισαν καὶ ἐλίνοισι καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καταδήσαντες. καί μιν, ὡς ὑπόπλοον ἀπεκρίνετο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, σπουδὴν ποιεύμενοι δοῦ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, σπουδὴν ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐστρατήγεε " Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς " ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπύθοντο τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποδράντες, καὶ Θεσσαλίῃ πρηύνοντες ἐκομίσθησαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Τῶν τὰ οἱ Ἕλληνες οἱ ἔπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδεύμενοι πυνθάνοντο πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καταῤῥωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους σπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπέλασαν πρὸς τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὡς σφι τὸ πλοῖον λίθου ἐπέδησαν, κομίσαντες ὅπλα τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπρόσθιον ἐγεγόνεε καταθαρσὸν, " ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρας, παρέντες μὲν τὸν βασιλέα ὑπεξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Γάμμων Σκιερέα. παντμερὲς δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἔπι Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Καδθαναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἄκρης. Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθὴς τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς· καὶ πλῆθος ἦν τοιοῦτον ἔτι (ὡς

deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. Æginetica vero, cujus trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, 1 quod ejus epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui capta navi tamen eousque pugnando restitit donec totus 2 dilaniatus est: quem collapsum non mortuum, sed 10 spirantem, Persæ qui navem ceperant admiratione virtutis, magnum operæ pretium putaverunt ut servarent, vulnera smyrna medentes, sindoneque byssina & fasciis obligantes, ac rursus in castra sua reversi, hominem universo exercitui ostentabant admirabundi, 3 at probe observantes: quum alios quos in eadem jam navi ceperant, tanquam mancipia adservarent. Duabus navibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienses, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque navem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seque Athenas receperunt. Hujus rei per 4 ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt ad EUripum tutandum, relictis per edita EUboeæ loca diurnis speculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum navibus, tres ad herma quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, profectæ sunt. quem locum ubi tenuere barbari, lapideum illic titulum imposuere. Qui ex Therma solverunt, 5 ubi litus oculos effugit, cum omni classe navigabant undecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, inter se dissipati: sed eos herma deducebat, quod erat in trajectu fere Scyrius Pammon. Hinc totum diem navigantes barbari, oram Magnesiam tenuerunt super Sepiadem, & litus quod est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem. 6 Ad hunc usque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc classis (quemadmodum

τὄνομα
Φόρμος
ἐμβολὰς
ἐπέπλεον

CLXXXI
CLXXXII
CLXXXIII
CLXXXIV

1 Quod ea veheretur Pyth. 2 Velut in laniena concisus est. *Bud.* 3 Ac bene eum tractabant: quum cæteros quos in eadem navi ceperant, tanquam mancipia tractarent. 4 *Legit* πυρσῶν *ut & vet. cod. habent, non* τῷσῶν. 5 *Locus hic in vulg. edit. Gr. est suspectus: ac certe hunc aliam lectionem & hic & paulo post sequantum esse manifestum est.* 6 Ad Sepiadem usque & Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: multitudo autem adhuc erat (ut———

ego

ego ſupputando invenio) mille ducentarum ſeptem ex Aſia navium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta unum ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorumque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquis autem hic exercitus conſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſq; ac decem. Adjiciam autem huic & ſuperiori numero [1] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quam pauciores viros. Quarum navium ſumma, ut ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia.* Hæc igitur erat claſſis ex Aſia, unius & quinquaginta myriadum virorum in univerſum, & præterea ſeptem millium ſexcentorum decem. Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus, octoginta millia: quibus addo Arabes qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſervitia quæ ſequebantur, & eos qui
CLXXXV in frumentariis vehebantur. Huic omni enumerato exercitui adjiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ objacentibus, præbuerunt naves centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Btygi, & Pieres, & Macedones, & Peræbi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia,* fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adjectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti
CLXXXVI ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum

ἐγὼ συμβαλεόμενος εὑρίσκω) τόσων· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐυσσέων, ἐπὰ καὶ δικροσίων, καὶ χιλιέων· τῶν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστην τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ τρὶς χιλιάδας τε καὶ τετρακοσίους· ὡς ἀνὰ δικοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τετέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὁπλιτικῶν ὁπλοκατέων, Περσέων 282
τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τριήκοντα ἄνδρες. οὗτοι ἄλλου ὅμιλου γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ τρεῖς, δικηόσιοί τε καὶ δέκα. προσοδίσω δὲ τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἢ ἔλασσον ἂν ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τετρήκοντα. ἦδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία. χιλιάδες τε ἕπεισι, ἐπὶ ταύτῃσι ἵππος, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῆς δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσοδίσω δ' ἔτι τούτοισι τοὺς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται δικηόσιαί τε μυριάδες, καὶ τριήκοντα, καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἕξ καὶ [2] δεκάδες δύο. τοσοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξαναχθὲν εἵρηται, ἄνδρῶν τε τῶν ἐπιπλώσης τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἔστι προσλογίσασθαι τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τετέων τῶν νέων, ἄνδρες τετρακισχίλιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, οἱ Θρήικες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἔορδοι, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοί, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοί, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὰ παράλια νέμονται· τετέων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δικηόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεσι δὲ τούτοισι ἑκατὸν τάδες ἐκκαίδεκα, καὶ δεκάς. Τῶ μαχίμω δὲ τούτῳ ἐούλος

[1] ego conjectura aſſequor) ex navibus quidem ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui jam inde ab initio convenerant, millia ducenta & quadraginta unum & quadringenti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naves numerantibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naves eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducentos decem viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.* 1 Eos qui ex penteconteris erant, *id eſt, ex navibus quinquagenûm remorum:* ita rationem iniens ut fuerint in ſingulis octogeni viri, majore numero minorem compenſante. *Id eſt, iis in quibus plures erant compenſantibus eos in quibus erant pauciores. Adeo ut locum hic non habeat genus illud loquendi* Plus minus. *præſertim quum ὅτι ſit pro ὅσι. q. d. In ſingulis (ubi plus, ubi minus) octogeni viri.*

ἀριθμὸν τοιόνδε, τὸν δεκαπλάσιον τοῦ ἐπομένου τέτταρα, καὶ τὰς ἐν τοῖσι σίταγωγοῖσι ἀκάτους ἑβδομήκοντα, καὶ μέλαινα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τέτταρας τοῦ μαχίμων ἀνδρῶν καὶ δικαίως ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλείους. καὶ δὴ σφέας πρὸ ἴσους ἐνέπεσον ἔχειν, καὶ ὅτε πλοίων, ἔτι ἐλάσσονας ἦσαν. ἐξισοῦμαι δὲ ὅτι τοῦ μαχίμου, ἐκπλῆσαι πᾶσας μυριάδας ἐνείκοσι. ὅτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἦγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιῶν, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τοῦ ἄλλου κτηνέος τοῦ ἀγωγέος, οὐδ' ἂν τούτεων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θωυμαστὸν παρίσταται περιεοῦσα τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἐπὶ ὀλίγον, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία ἀντέσχον τοσοῦτον μυριάσι τοσαύτῃσι. ὑπελογισάμην γὰρ συμβαλλόμενος, ἀπὸ χοίνικα πυροῦ ἑκάστου τὴν ἡμέρην ἑλάμβανε, καὶ μοίρας τρεῖς, ἐνέκα μυριάδας μεδίμνων πεμπτοσίας τὰς ἡμέρην ἑκάστην, καὶ πρὸς, τεσσεράκοντά τε ἄλλας μεδίμνους, καὶ τετρακοσίους. γυναιξὶ δὲ τῇσι ἀλετρίσι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογιζομένοισι, ἀνδρῶν δ' ἑκατὸν μυριάδων πᾶσαν μυριάδων. χαλκέος τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, ἐόντος οὐτέων ἀξιονικοτέρου ἐμοὶ αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κέρτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸ αἰγιαλοὶ, τὸ μέλαξυ Κασταναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, οἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὁρμέουσι πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐπείρησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος μικροῦ, πρόκροσαι ὁρμέοντο ἐς ὑπερβολὴν, καὶ ὀπίσω ὀκτὼ νέας. ταύτῃσι μὲν τὸ δυσχείμερον ἦτο. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, εἰς αἴθρης τε καὶ γαληνέης τῆς θαλάσσης ζεούσης, ἐπὶ πρόσω ἔπλεον πάντες μέγας, καὶ πολλὸς ἀνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέ-

numero [1] non pauciora sed plura fuisse arbitror quæ eos comitabantur servitia, & eos qui frumentariis in navigiis erant, & in aliis navibus una cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, sed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebant totidem myriadas: fientque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & usque ad Thermopylas. Huic est universus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque jumentorum farcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam inire numerum possit. [2] Quo minus miror proditum esse, fluenta quædam non suppeditavisse: magis miror unde tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulas frumenti chœnicas, *id est, semodia*, non amplius accepissent, absumpta fuisse singulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui singuli constant è semis modiis:* haud annumerando mulieres eunuchosque, & jumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia essent, nemo erat qui aut specie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipso posset contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret. ¶ Navales autem copiæ, postquam è statione solverunt, provectæque oram terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem, primæ quoque naves ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris stetere, ad octavum usque ordinem [3] intra mare procedentes, utpote angustiore litore quam ut classem caperet: atque ita per noctem stetere. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cœlo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontium nun-

CLXXXVII

CLXXXVIII

1 Non minorem sed majorem fuisse existimo famulitii numerum, eorumque qui frument. in navig. erant, & qui in aliis n. v. c. militibus vehebantur. Sed esto hos illis numero pares esse, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

2 Itaque mirum mihi non videtur quorundam amnium fluenta defeciisse tot hominum millia: sed quonam modo frumentum suppetierit tot hominum millibus, id vero mirum videri potest. Siquidem ut chœnicem frumenti quisque in singulos dies acciperet, ac nihil amplius, subducta ratione invenio centena dena millia medimnum quotidie absumi potuisse, & trecenta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hunc locum vertit, addens etiam Amnium fluenta prodidisse, hoc est, defecisse exercitum tantum. Vide apud eundem De asse lib. c, in quo sit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.* 3 Πρόκροσαι νῆες *vulgo exponitur, Naves sic positæ scalarum instar aliæ post alias.*

cupant

cupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animadverterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem prævenerunt, revulsisque navibus sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naves ventus [1] exteriores nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur Ἵρνοι, *id est, farni*, quæ sunt in Pillia, extulit, alias in litus, alias in ipsam Sepiadem illisit, alias in urbem Casthaneam, alias in Meliboeam expulit. erat enim intoleranda
CXXXIX vis ejus. Enimvero feruntur Athenienses Boream invocasse ex oraculo alio, quod eis redditum est, ut generum suum ad sibi opitulandum invocarent. Habet autem (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc conjugio (ut fama est) Athenienses inducti sunt ad conjectandum Boream sibi generum esse, & dum [2] in Chalcide pro Europa excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, invocavere Boream, cui prius sacrificaverant, & Orirhyam, ut sibi auxilio essent, & barbarorum naves corrumperent, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud stationem agentes, non queo dicere: certe Athenienses aiunt & ante fuisse sibi auxilio Boream, & tunc illud effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum. In hac
CXC clade qui paucissimas naves, ii non pauciores quadringentis periisse aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam, ut Aminocli [3] Cratineo viro Magneti, majorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium: qui aliquanto post, dum circa Sepiadem humum fodit, multa pocula aurea ejecta, multa argentea percepit, thesaurosque Persarum invenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertitiis mirifice est ditatus, [4] nam fuit ei utilitas quædam ingrata, ac doloris causa, quod erat filiis orbatus.
CXCI Navium autem onerariarum aliorumque navigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Unde præfecti classis, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum sibi vallum è naufragiis circumdederunt.

ωσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν ἀυτέων ἀυξόμενον ἔμαθον τὸ ἄνεμον, καὶ τοῖσι ὕστερον εἶχε ὁρμεῖν, οἱ δ' ἔφθησαν τὸ χειμῶνα, ἀνασωσάντες τὰς νέας, καὶ ἀυτοί τε ἐσώθησαν καὶ αἱ νέες ἀυτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἵππυς καλεομένους, τὰς δ' ἐς τὸ αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτῷ τῷ Σηπιάδι περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασταναίην ἐξεβράσθησαν. ἐπὶ τε τῷ χειμῶνι τούτῳ χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγῳ ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθέος· κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλεόμενοί σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τὴν Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρειθυίην, παρῄνεσαί σφι, καὶ ἀλεξῆσαι τοὺς βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν ἀλλὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δ' ὧν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι ἀλεξάνδρου ἀπολέσθαι, πλεόνων οὐκ ἐλάσσονας, ἀνδράς τε ἀναρίθμητους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, ὑποχέοντι τῇ Σηπιάδι, μεγάλως ἡ ναυηγὴ αὕτη χρηστὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα ἐξεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τάλλα οὐκ ἀτυχέων, δύο ἡμισυ μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἐπὶ γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχεος συμφορὴ λυπδοκτόνου παιδὸς ἐγένετο. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, οὐκ ἐπιλῶν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ ἐφορμοῦντες τῷ ναυτικῷ στρατῷ μή σφι κακωθεῖσι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοί, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο.

---

1 Altum tenentes. 2 In Chalcide Euboeæ excubarent, ubi tempestatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quam id intellexissent*, sacrificare cœperunt, & Boream Orithyamque invocare ut sibi auxil. 3 Cretinei filio, *aut Cretini*. 4 Nam & hunc calamitas quædam angebat circa liberorum cædem.

ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δέ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες μάγοισι τὴν ἀνέμου οἱ μάγοι, θυηπολίῃσί τε τέτυσι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηίσι θύοντες, ἔπαυσαν τὴν τετάρτην ἡμέρην, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς, ἐνδελὼν ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, τοιάδε μυθεόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τῆς χώρης ταύτης ἁρπασθεὶς ὑπὸ Πηλέος, ἐπί τε ἅπασαν ἣν ἀκτὴν ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν [α] πρῶτον ἐνέπεσε, ἐσήμαινον πάντα τὰ γεγενημένα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπέπεμποντο δοκέοντες [β] ἀντίξους μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι [γ] ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τοῦδε ἕνεκα ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνι σωτῆρι ἐπωνυμίην ἀπὸ τοῦδε ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασωσάμενοι τὰς νῆας, ἔπλεον περὶ τὸ ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τὴν Μαγνησίης, ἰθέῃαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ὑπὸ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῷ Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰησονίδεω τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, αὐτὸν δὲ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ [δ] ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τῆς χώρης οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμεον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Γενομένοισι δὲ τῶν νεῶν τοιῶνδε ἔτυχόν τι ὕστατα πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας. ἐδόκεόν τε δὴ τὰς ὑστερεούσας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, [ε] ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδόκης ὁ [ζ] Θωμασίου· τὸν δὴ πρότερον τυτθῶν βασιλέως Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληίων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδόκης δὴ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεωθέντος δέ οἱ τούτου, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πολλῷ ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Λαρεῖον ὕστερον ἔφυγον μὴ ἀπολέσαι, ἀμείλω· τότε δὲ

Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi [1] incisionis faciendo, & veneficiis incantando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt: sive aliter tempestas ipsa sua sponte cessavit. Thetidi autem ideo magi sacrificavêre, quod ab Jonibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemq; eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidum. Et ventus quidem quarto die conquievit. At Græcis diurni CXCII
fui speculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti ubi audiere, fusis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrime rursus ad Artemisium revehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naves fore adversarias. Ita ad Artemisium provecti, iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc usque tempus perdurat. Barbari, posteaquam ventus con- CXCIII
quievit, & fluctus constrati sunt, revulsis navibus ad continentem enavigabant, circumvehentesque promontorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pegasæa fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus quidam est in quo fertur Hercules, quum è navi Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Jasone atque à sociis, dum in terram Colchidem ad vellus navigarent. [2] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ, *id est, dimissæ*. Hoc in loco CXCIV
Xerxianæ naves stationem habuerunt: quarum quindecim, [3] quæ longe ultimæ appellabantur, prospectis Græcorum ad Artemisium navibus, ratæ suas esse, in medium earum & ad hostes delatæ sunt: quarum dux erat Sandoces Thaumasii filius, Cumæ Æolidis præfectus: quem ante Darius ob hanc causam captum cruci affixerat, quod quum è regiis judicibus esset, iniquam sententiam ob pecuniam tulerat. sed ejus in cruce suspensi Darius reputans plura peccatis esse beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoscensq; properantius se quam prudentius egisse, hominem solvit. Ita regem Darium elapsus ac vitæ restitutus, tunc

---

1 *Ipse alibi* haruspicinam facere *interpret.* 2 Illinc enim aquati ἁμιλλῶν ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν. *ad certum, in pelagus iram immissuri.* unde loco illi nomen exitit ἀφέται. *Fatsi autem ἀφέσεων, & alicui reddi. fuit enim qui ἐς πέλαγος ἀφίναι ventum,* In altum vela dare. 3 Quæ multo post alias solvemus, conspectis Græc.

in Græ-

in Græcos delatus, non iterum erat elapsurus. hos enim ad se cursum tenentes Græci ubi videre, cognito hominum errore, aggressi [1] repente cepere.
CXCV In quarum navium una captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naves quum duxisset, amissis earum undecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum una quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciti, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt.
CXCVI Cætera barbarorum classis præter quindecim naves quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, evasit in Melienses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quod illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluviorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui
CXCVII [2] non sufficit. Xerxi [3] ad litoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Jovis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem Æoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oracule tale certamen illius posteris proposuisse, ut qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, *curiæ* (quam Ieitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, ut siquis adisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum jam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interjecto deinde tempore, quum reversi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cum pompa eductos mactari consuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quod quum Achæi expiationem loci facientes, ex oracule Athamantem Æoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniens illum liberavit: eoque facto posteris ejus iram dei fuisse injectam. Hæc quum audisset Xerxes, ubi ad lutum adfuit,

ἐς τὺς Ἕλλωας καταπλώσας, ἔμελε ἡ τοῦδε τερον ἀλαφυγῶν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφεας εἶδον ἐπ' ἀρος- ἀρος- τέροισι παίοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες ἀυτίων τλέοντας τὴν γνώμην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον. Ἐν τετέων μὲν Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Παφίος ἀρχηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νῆας ἐκ Πάφου, ἀπολαβὼν δὲ σφέων τὰς ἕν- δεκα τῷ χειμῶνι τῷ χλωμῷ κατὰ Σηπιάδα, ἐπ' περιγε- νομένη μὲν τῇ ἐς Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξισωσάντες τοὺς ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν ὧν εἶπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ ἅμα ὁ πεζὸς προσθεὶς ἀμφὶ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαΐης, ἐσβεβληκὼς ἦν καὶ δὴ τεί- χεα Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπει- ρώμενος καὶ τὰ Θεσσαλίης ἵππα· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλ- λωτίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέσχετο τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινό- μενος. τῶν δὲ ἐν Ἀχαΐῃ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἤπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλλον δὲ τὸν Ἀχαΐης ἀπικόμενος Ξέρξης οἱ κατηγεμόνες τὸ ὁδὸν βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγον οἱ ὑπερφίαλον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφ- λυστίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσα- ἐπ' Λαφυ- στίου τὸ Φρίξῳ μέλλον σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετὰ δὲ ὅς, ὡς οἱ ἀποφοιτήσαντι Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι μετὰ τοῦτον ἐόντι ἀνδρὶ ὁκοίνῳ ἀπηνέσι καὶ ἀθλίοις τοιοῦσδε· ὃς ἂν ἦ τοῦ ἡλικίου τοῦτου πρεσβύτατος, τοῦτον ἐπιτά- ξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανηίου, αὐτοὶ φυλακὴν ἔχουσι· λέκτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐς ὃ δ' ἂν ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε τι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τετέων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ὀπίσω κατελθόντες, ἦν ἁλίσκωνται, ἐσέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήιον. ὡς θυσίαι τε ἐξηγέοντο, σέμμασι πᾶσι πυκασθεὶς, καὶ ὡς συν πομπῇ ἐξαχθείς. ταῦτα δὲ παρῆσαν οἱ Κυ- τισώρου τοῦ Φρίξου παῖδες ἀπόγονοι, διότι καθαρ- μὸν τῆς χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπρο- πίου Ἀθαμαντίδαι Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος ἐκ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενο- μένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς καὶ τὸ ἄλσος ἐξένεικε,

1 Facile cepere. 2 Non suffecit. Fluviorum autem Achaiæ quum maximus sit Apidanus, ne hic quidem suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est*, *Ne hic quidem illi aquam abunde suppeditavit, sed parce tantum.* 3 Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαΐης *hic posuit* Ad litoralia Achaiæ: *quum supra pag.* 441. *pro iisdem verbis posuerit* Algas Achaiæ.

285 αὐτός τε ἔρχετο ἀπῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε. τὸ τε Ἀθαμάντιον ἀπιγόνων τὸ οἰκίλου ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐυέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ δὲ τουτέων τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλιέα κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἔστι δὲ τὸ κόλπον τοῦτον ἔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα ἐκλήει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νυν πόλις ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιίης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, σταδίοι εἰκοσί κου σταδίων ἄλλος ποταμός, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, ἃ μυθεόμενοι βοηθέοντα Ἡρακλέι χαριεμένῳ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε καὶ δέκα σταδίους ἀπέχει· ταύτη δὲ καὶ εὐρυχωρότατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. διπλέθρια τε γάρ ἐστι καὶ δισμύρια πλέθρα τὸ πεδίον ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, τὸ ἐκλήει τὸ γῆιον τὸ Τρηχινίων, ἔστι ἄκρος ὠρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀκροφάγου Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει κατὰ τὸν ὦρον τοῦ ὄρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοινὶξ ποταμὸς ὀλίγας ὠρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. καὶ δή τι Φοινικὸς ποταμὸν στενότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μοῦνα δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοινικὸς ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίοι ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοινικὸς ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ καὶ ἀπορρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος ἐστὶ αὐτῷ ὑπύρυς. ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ ἀπῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τὴν Μηλίδα· ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν οἰκέων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἐκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων τὸ δὴ καὶ τούτου τοῦ ἠπείρου. Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὴν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

& ipſe ab eo abſtinuit, & idem ſuis copiis imperavit, domumque item poſterorum Athamantis ac fanum veneratus eſt. Hæc in Theſſalia Achaiaq; : à CXCVIII quibus locis proceſſit Xerxes in Melidem juxta maris ſinum, ubi totum diem Æſius atque reciprocatio fluctuum fit. Huic ſinui circumjectus eſt locus campeſter, alibi ſpatioſus, alibi arctus admodum. Suntque ipſi campo circumjecti montes editi atque inacceſſi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in ſinu urbs ab Achaia euntibus eſt Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienſibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme ſtadiis abeſt, cui nomen inditum eſt Dyras, quem fama eſt emerſiſſe ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem ſtadiorum intercapedine alius amnis eſt, qui vocatur Melas, *id eſt*, *niger*. Unde urbs Tra- CXCIX chis quinque ſtadia abeſt, [1] ſita in ampliſſimo regionis ſpatio, à montibus ad mare, utpote duobus & viginti millibus jugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiem anfractus eſt per quem Aſopus circa radices montis defluit. Ad CC cujus meridiem alius non magnus amnis eſt, nomine Phœnix ex his montibus in Aſopum defluens. Juxta Phœnicem Anguſtiſſimum viæ eſt : quippe qua muri coarctata modo plauſtrum duntaxat agi poteſt. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim ſtadiorum eſt intervallum, in quo vicus eſt nomine Anthela : quem præterfluens Aſopus in mare evolvitur : & ei locus ſpatioſus eſt circumjectus, ubi templum Cæteris Amphictyonidis extructum viſitur, & ſedilia Amphictyonibus, & ipſius Amphictyonis delubrum. ¶ CÆTERUM rex Xerxes quidem CCI in Trachinia Melidis caſtra habebat, Græci vero in tranſitu : qui locus à pleriſq; Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant utrorumque caſtorum loca : Xerxe omnibus quæ ad ventum boream ſpectant uſque ad Trachinem, potito : Græcis, quæ per hanc continentem ad auſtrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Perſam CCII Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum &

Δύρας, ἃ μυθεόμενοι βοηθέοντα Ἡρακλέι χαριεμένῳ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε καὶ δέκα σταδίους ἀπέχει· ταύτη δὲ καὶ εὐρυχωρότατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν ὀρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. διπλέθρια τε γάρ ἐστι καὶ δισμύρια πλέθρα τὸ πεδίον ἐστί. τοῦ δὲ ὄρεος, τὸ ἐκλήει τὸ γῆιον τὸ Τρηχινίων, ἔστι ἄκρος ὠρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀκροφάγου Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει κατὰ τὸν ὦρον τοῦ ὄρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοινὶξ ποταμὸς ὀλίγας ὠρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. καὶ δή τι Φοινικὸς ποταμὸν στενότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μοῦνα δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοινικὸς ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίοι ἐστὶ ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοινικὸς ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, παρ' ἣν δὴ καὶ ἀπορρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος ἐστὶ αὐτῷ ὑπύρυς. ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ ἀπῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱερόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τὴν Μηλίδα· ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χώρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν οἰκέων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἐκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων τὸ δὴ καὶ τούτου τοῦ ἠπείρου. Ἦσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὴν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ

ἃ μυθεόμενοι βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέι χαριεμένῳ ἀναφανῆναι.

1 Hac autem maxime parte ſpatioſa eſt illa regio, a mari ad montes, juxta quos eſt ſita Trachis. ſunt enim viginti duo planitiei plethra. Montis autem qui Trachinium agrum circumdat, eſt anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Aſop.

Mantie-

Mantienorum mille, totidem ex utrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponneso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. CCIII Præter hos evocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocensium mille. Ipsi enim Græci eos evocaverant, missis nunciis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum veniisse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam vero maris esse in Athenienſium præsidio Æginetarumque, & eorum quibus res navalis injuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & ut quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audientes, in CCIV Trachinem auxilio iere. Erant his cum alii duces suæ quisque civitatis, tum vero, penes quem summa imperii erat, quem maxime admirabantur, Lacedemonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leontis, qui EUrycratidæ, qui Anaxandri, qui EUrycratis, qui Polidori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai, qui Doryagi: qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EUrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [1] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus CCV ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu majores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verum Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo jam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem pervenit, qui Cleombroto major natu erat. Is enim novissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebatq, in Matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos [2] è primoribus viros, & quibus filii erant: assumpseratque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum duxerat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causa

Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιασίων, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα. ἦσαν μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου ταῦτα. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἐπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐκλητοὶ ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, παρεσόμενοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὴν ναυτικὴν στρατὸν ταχθέντων, καί σφι εἴη δεινὸν ἐδέν. ἐὼν γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον. εἶναι δὲ θνητὸν ἐδένα, ἐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γε μηδεμιῇ· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπιβαίνοντα, ὡς εἰόντα θνητὸν, ἀπὸ τοῦ δόξης πεσέειν ἄν. οἱ δὲ, ταῦτα πυθανόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἦσαν μὲν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θυμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος μὲν, 286
Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμενέος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυάγου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Δορυσσέος τοῦ Ἡγησίου, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Δυῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπηλλάτο τὸ φρονтίδος περὶ τὴν βασιληίην. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε ἐκ ἔτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (ἦν γὰρ ἡν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἤιε ἐς Θερμοπύλας. ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τεληκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θηβαίων δὲ ἀριθμὸν λογισάμενος ἔπεμψε, καὶ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα

1 Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes supra pag.* 350. *de Aristodemo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.* 2 Constantis ætatis viros. *Camer.*

τούτους σφω δι᾽ ὧν ἐπιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων ἀχθεσθῆναι, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸ πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέξουσι καὶ τοῦτο ἐμφανέα τοῖσι Ἕλλησι ποιήσειν. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιήτας, ἵνα τούτων ὁρώντων οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, δείσαντες τοὺς παρεόντας· ἐπεὰν δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἦν ἐμποδών, ἔμελλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθήσειν παντὶ μεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τωὐτὸ Ὀλυμπιὰς τοῦτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὐκων δεκέοντες κατὰ τάχος οὕτω βουλεύσεσθαι ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώντο πιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς πέλας ἐγίνετο ἡ ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο πρὸς ἀπαλλαγήν. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν πλεισταρχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτῷ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντας σφι βοηθέειν, ὡς εὐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἁλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν ἡμιθεὸς Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατόπτευε πᾶν μὲν τὸ στρατόπεδον. τοὺς δὲ ἔσω τεταγμένους τῷ τείχεϊ, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι περὶ τῷ τείχεϊ τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τότον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῷ ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθαύμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ᾽ ἡσυχίην. ἔνθα δὴ τὸν ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκώρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τάπερ ὀπώπεε πάντα. Ἀκουσάντων δὲ Ξέρξεω,

Leonides dedit operam ut Græcos ſumeret ſolos, quod eos maxime inſimulabat quod cum Medis ſentirent. Evocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus an una mitterent auxilia, an ex profeſſo adimerent Græciæ ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eorum qui cum Leonide CCVI fuere, primos miſerunt Spartiatæ: ut his inſpectis alii ſocii in militiam proficiſcerentur, neve cum Medis ſentirent, ſi eos ſuperari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, præ- CCVII curſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſtatuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, ubi ad ingreſſum Perſa adventabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. Ac cæteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum ut reverſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrij, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuncios ad accerſendas ſubſidio civitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam ut Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xerxes equitem quendam ad CCVIII ſpeculandum quot illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim jam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguam copiam, ejuſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques ubi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, contemplatur aſpicitq; non ille quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitaverant excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animadvertit partim ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus plane cognitis, per ocium ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxem, cuncta quæ inſpexerat refert. Quæ Xerxes audiens, CCIX

[1] non poterat conjectare quidnam molirentur, tanquam quoad possent perituri pariter, & hostem perdituri. Sed quum ridiculam rem sibi facere viderentur, accersit ad se Demaratum Aristonis filium qui in exercitu erat: quem ut venit, interrogavit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, antea me, dum adversus Græciam proficiscerемur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc quæ eventura providebam, derisui habuisti. sed quanquam mihi summum discrimen est adversus te rex veritatem tuenti, audias tamen nunc quoque veritatem: Hi viri ad nobiscum pugnandum de ingressu venere, atq; hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire animæ periculum debent, tunc capita comunt, [2] quod scies si hos & qui Spartæ manserunt, subegeris: nulla hominum gens alia est quæ contra te rex audeat tollere manus. Etenim nunc adversus regnum in Græcia pulcherrimum atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quod hæc ei admodum incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnaturæ essent, rursus
CCX inquit, [3] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi ut ego annuo, usu venerit. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduum Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum putaret impudentiam illorum atque temeritatem esse in permanendo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent vivos & in conspectum suum adducerent. Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque supervenientibus nihil tamen promovebant, etsi vehementer ingravebant: palam facientes cum aliis omnibus, tum vero ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic
CCXI pugnæ congressus interdiu. Post, ubi Medi se ægre tutabantur, tum vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, ii quos [4] immortales rex appellat, quorum dux erat Hydarnes: tanquam facile hostem profligaturi. Ubi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed [5] eodem modo pugnabant, utpote longioribus hastis quam Græci utentes, & in locis angustis, ubi nullus

ἐκ εἰχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι φρασσόμενοι ζοιντο ὡς ἀπολοῦμενοι καὶ ἀπολέσοντες τὴν δύναμιν, ἀλλ' (ὡτῷ γελοῖα δὴ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν πρώτα Ξέρξης ἔφασε τυτέων, ἐθέλων μαθέειν τὸ παιδόμενον ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μοι καὶ πρότερον, δύτε ὁρμεόμην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τυτέων. ἀκούσας δὲ, γέλωτά με 287
ἔθου, λέγοντα τότε ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ δὲ τὸ ἀληθέα ἀσπεύειν ἀντία σοῦ, ὦ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τὴν ἐσόδον, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ἔστι ἔχων ὧδε· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ὅπισασο δὲ, εἰ τέτυς τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ κατα ῥέψει, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σε βασιλεῦ ὑπομένει χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν δὲ πρὸς βασιληίην τε καὶ ἀλλίσιν πόλιν τὴν ἐν Ἕλλησι παρασφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπιῶν λεγόμενα ἐπηρώτα ὁντινα τρόπον, τοσούτοι ἐόντες, οἷοί τε εἶεν τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δὲ ἔφη, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρεὼν ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢ μὴ ταῦτά τοι ἀληθέα. τῇ δὲ ἀληθέα λέγων, ἐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πεμπταίῃ δὲ, ὡς ἐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ δοκέοντες μοχρεώμενοι, μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσπίεσαν, καὶ ἐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως περισταλαίοντες. δῆλον δὲ ἐποίευν παντὶ τῳ, καὶ ἐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τριχόθεν περιέπιπτον, ἐνθαῦτα ἔστι μὲν ὑπεξῆισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆγε τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῷ ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ ἔστι γε δυνατέοις καταστρεψόμενοι. ὡς δὲ καὶ ἔστι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τοῖσι αὐτοῖσι, ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ ἐκ

ἔχοντες

---

1 Conjicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita habere ut revera se habebat, nimirum illos se præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus. 2 Scito autem. si hos cæterosque qui Spartæ remanserunt subegeris, nullam aliam fore hominum gentem quæ contra te rex, &c. 3 In me ut mendacem consule. *Vel, De me ut mendace statue.* 4 *Cur ita vocarentur, supra exposuit, pag.* 4. 10. 5 Brevioribus.

ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι ἐν ἐκ δόκησιν μάχεσθαι ἐξεπισάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φόβου ἐγένοντο δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ παταγῷ ἐπέκειτο. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι ἐς τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο προβαλέειν οἱ Πέρσαι τῇ ἐσόδῳ πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι φάτις λέγεται βασιλέα Ξέρξην θωμάσαι τοῖσι καθημένοισι, τρὶς ἀναδεδεμένον ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα τὴν περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταπεπωμάτωσθαι τε, καὶ ἐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρεσθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὄρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν ὄφελιον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἑώρων, ἀπήλαυνον. Ἀπορέοντι δὲ βασιλέι τῷ τι χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπίαλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγά τι παρὰ βασιλέι δωρεὴν οἰσόμενος· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομένοντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καί οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης 288 οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπίαλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπίαλτης μὲν δὴ ὕστερον τετίσεται ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεύς, εἶεν οἱ εἰπάντες πρὸς βασιλέα τοὺς λόγους τούτους, καὶ δεινοπαθήσαντες τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσῃσι οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ, τόδε χρὴ θωμάσαντα, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν ἐκ ὀλίγου Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ὀλίγου Ἐπιάλτῃ

multitudinis erat usus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se perite inter imperitos pugnare, tum vero in eo quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci rursus se convertentes, adversis pectoribus eos excipiebant: & quamvis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & catervatim & universis copiis iter occupare conati, nihil tamen promovebant, iterum sese receperunt. Fertur CCXII autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quod videlicet exercitui suo timeret. [1] Postero die nihilo melius barbari prœliati sunt. [2] nam sperantes fore ut illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus levare ad pugnandum, quum confixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digesti: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ ubi nihil aliud quam pridie agendum vident, abscedunt. ¶ Ibi regem ancipitem quodnam in re præsenti consilium CCXIII capesseret, Epialtes EUrydemi filius alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re ab illo remunerandus, indicavitque ei tramitem qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illinc erant, evertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliam profugit: cujus profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interjecto deinde tempore ab Athenade vito Trachinio, Anticyræ (quem illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliam causam (quam ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hunc in modum Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, One- CCXIV tem Phanagoræ filium, virum Carystium & Corydalum Anticyrensem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nam hinc licet conjectemus, primum, quod Græcorum pylagoræ non Onetæ & Coridali sed Epialtæ

1 Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo me.l 2 Ita enim pugnabant ut qui existimarent, illos utpote paucos, saucios esse, eisque vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Trachinii

Trachinii caput pecunia licitati ſunt, quod ſcilicet eum compertiſſimum haberent: deinde quod Epialten ob hanc cauſam ſcimus ſe fuga proripuiſſe: poſtremo, quod Onetes qui non erat Melienſis, ita demum tramitem illum noviſſet ſi in ea regione multum diverſatus fuiſſet. Ideoque Epialtæ culpam adſcribo, quod Perſas per montem circumduxit, & ad tramitem perduxit. CCXV Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpondebat, probans, majorem in modum lætus, ſine mora Hydarnem cum iis quibus præerat copiis miſit. Ille circa lucernarum accenſionem, *id eſt, ſub crepuſculum*, è caſtris profectus eſt, & tramitem ingreſſus. Quem tramitem indigenæ Melienſes veſtigaverunt: eoque inveſtigato Theſſalos deduxere adverſus Phocenſes, eo tempore quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcendum bellum in præſidio erant. Extrinſecus nihil admodum præſeptus tranſitus erat, quum nihil eſſet utilis Melienſibus. CCXVI. Sic autem ſeſe habet ille callis: Ab Aſopo fluvio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorſum montis extenta, deſinit juxta Alpenum urbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus, ac juxta lapidem nomine Melampygum ac juxta κερκώπων ἕδρας, *hoc eſt, malitioſorum ſedes*, CCXVII ubi anguſtiſſimus callis eſt. Hac via atqui ita ſe habente Perſæ Aſopum tranſmittentes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos montes, ad ſiniſtram terram Trachiniorum habentes: ac ſub exortum auroræ in cacumen montis evaſerunt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocenſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad viam tutandam. nam tranſitus inferior à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quod eam per montem viam ultro à Leonide acceptam obſidebant. Hoc CCXVIII autem modo Phocenſes Perſas aſcendiſſe animadverterunt: Quum eos illi toto monte conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (ut res poſtulabat) frondium ſuper pedes conſtratarum, (erat enim cœli tranquillitas) Phocenſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, confeſtim barbari adfuere: qui conſpicati viros arma ſibi circumdantes, obſtupuere.

τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κε τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δὲ, φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκώς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ ταῦτα συμφορ. τὸ ὄρος. καὶ κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γεάφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ταῦτα χαρὴς ἡμόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τοῦ ἐς τὰ ἑωυτοῦ ἦγε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ ταῦτα λύχνων ἅφας ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξευρόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τεῖχος τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τούτου δὴ κατεδέδαπτο ἐοῦσα ἐόδεν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ ἀπὸ Ἀλισφάγου ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ ἔρει τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τωὐτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν πρὸς Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ ὕστερον ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγίνοντο ἐπὶ ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρεος. κατὰ, δὲ τοῦτο τοῦ ὄρεος ἐφύλασσον (ὡς ἐμοὶ φρονέειν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φυλάσσοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἔσοδος ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν ἐπρήτων· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴς Φωκέες ὑπέδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντές γε ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος, πᾶν ἐὸν δρυῶν πλῆθεον) ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, ψόφος δὲ ἦν πολὺς, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἕδραμον οἱ Φωκαέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώμασι ἐγίνοντο.

1 *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

ἐλπό-

ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐσεκήρυσαν στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπάλτια πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέταξε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τὸ ὄρος. τὸν κήρυκα, ὑπολαμβάνοντες ὡς ἐπὶ σφέας ὁρμήσαντο ἀρχῆθεν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. ἔστι μὲν δὴ ταῦτα ἐφορέειν. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπάλτια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐπιεῶντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱερά, ἔφρασε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτίμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τὴν Περσέων πλὼ παρὰ τοὺς, ἔστι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσημήναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῆς ἄκρης, ἤδη λάφαυσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφέων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ ἐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτειναν. μετὰ δὲ τοῦτο λαμπρυνθέντος, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ Λεωνίδῃ μύθους ἐποιεῦντο ὡς λακωνίζοντι· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ ὡρμέατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κινδυνεύοντες· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεῦσι ἐκ ἔπρεπε ὑπαρετέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστος εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεί τε ἤθελον τοὺς συμμάχους εὐνοίης ἀπαρρύμους, καὶ ἐκ ἐθέλοντας συγκινδυνεύειν, κελεύσας σφέας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπέπρεπε ἐκλιπεῖν. μένουσι δὲ τούτοισι, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης ὄλβος οὐκ ἐξαλείφετο. ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ὑπεθέσπιζε ἑξαμέτρεσι ἔπεσι χρᾷσα, λέγουσα ὧδε,

Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἑλίκωπος ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μέν, ὑκὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Γενδήσει βασιλῆα φθίμενον Λακεδαίμονος ὄρος.

1 quippe qui (ut in exercitu asseveratum fuerat) neminem sibi sperabant occursurum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses Lacedæmonii forent, Epialten percontatus est [1] quisnam ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum missilibus multis crebrisq; Phocenses quum ferirentur, fugam fecerunt in verticem montis, gnari adversum se initio illos venisse: & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum his spretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Persæ rapidi de monte descendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erant, primum vates Megistias extis inspectis indicavit mortem illis pariter & sibi impendere. deinde transfugæ notum fecere, Persas montem circuire: sed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco significavere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant jam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non deserendam suadebant, alii id dissuadentes contendebant. Ita dissidentium partim abscedunt, dilapsique in suam quisque urbem se recipiunt: partim, qui cum Leonide erant, ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, de illorum vita solicitus: se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate si stationem desererent, ad quam tutandam ab initio veniissent. Cæterum ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, postquam animadvertit socios ignavos & invitos esse ad periculum subeundum, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic, ingentem gloriam futuram, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem speravisse. Siquidem jam inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculum, fore ut aut Sparta everteretur à barbaris, aut rex ejus occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, amplivagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut urbs clara dabit Perſa victore ruinam:
Aut (ſi non erit hæc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.

289

ΤΟΥ μὲν ὦν ἄλλ.

1 Quum enim nullum adversarium sibi occursurum speravissent, in exercitum incidérunt. 2 Cujas

Nam

Nam neque taurorum neque vim feret illeonum,
Sed Jovis, & cujus reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, [1] cupidumque gloriæ comparandæ, credideriim ſolum ex Spartiatis remiſiſſe ſocio potius, quam illos qui abierunt, in ſententiis diſſidentes, tam deformiter abiiſſe. CCXXI Cui rei non minimo id mihi teſtimonio eſt, quod vates Megiſtias, hujus expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas eſſe, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant eventura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne ſecum periret, tamen abſcedere noluerit, filium modo, qui ei unicus erat, una militantem miſſum fecerit. Ita ſocii quos Leo- CCXXII nides remittebat, ei obtemperantes abiere. Theſpienſes tantum atque Thebani perſtitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inviti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obſidum deſtinebat: Theſpienſes vero libentiſſimi, qui negaverunt ſe Leonide & iis qui cum eo erant deſertis abſceſſuros: permanenteſque una cum illo occubuerunt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. Xerxes, ſub ex- CCXXIII ortum ſolis libaminibus factis, tantiſper moratus dum tempus eſſet quo forum ſolet maxime frequens eſſe hominibus, è caſtris movit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam deſcenſus à monte, compendiarius magis ac brevioris multo ſpatii quam circuitus montis atque aſcenſus. [2] Barbari qui circa Xerxem erant, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erant acceſſere: & iſti tanquam ad necem jam multo magis quam a principio fecerant, progreſſi ſunt ad fauces introitus laxiores. nam munitiones muri eos tutabantur. Et quum ſuperioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicaſſent, tunc extra anguſtias facto concurſu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo ſui quiſque agminis, verberibus quæ geſtabant unumquenque cædebant, aſſidue ad procedendum adhortantes. unde multi eorum in mare decidentes abſumebantur multo plures invicem vivi perculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur.

Οὐ γὰρ τ' ταύρων φήσει μὴν θ. ὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μὴν θ. ὐδὲ ἑ φημὶ
Σχήσεθαι, πρὶν τῶν δ' ἕτερον λάβ πάντα δαΐσαι.

Ταῦτά τε δὴ βουλευόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀπιπέμψαι τὸς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τὸς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ἐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. ὁ γὰρ μάντις τοῦ γένους, τὸς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνᾶνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἅπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά οἱ ἐπαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ἦν Λεωνίδης ἀπιπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται οἱ. ὁ δ', ἀπιπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν ἐκ ἀπέλιπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατεύεσθαι ἐόντα μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀπιπεμπόμενοι, οἴκοι τε ἀπόντες, καὶ ἐπειθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι καρτέμεινάν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δ', Θηβαῖοι μέν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ ἐκρατέοντο· καρτερὸς γὰρ σφέας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος. Θεσπιέες δ', ἑκόντες μάλιστα· οἳ ἐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τὸς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δ', ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, θερμῶν χρόνον, ὡς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθούσης πρόοδον ἐποιέετο. καὶ γὰρ ἐπέφαλτο ὧδε Ἐπιάλτεω ἦτορ. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστί, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσῇισαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὸν δὴ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δ', ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑποξιόντες, ἐς τὰ στενότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πλῆθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐῤῥάπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐπορυμνύοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ' ἔτι πλείους κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἦν δ' οὐδεὶς τῷ ἀπολλυμένου

1 Ac facere volentem ut id decus Spartiatarum duntaxat eſſet, remiſiſſe ſoc. 2 Barbari igitur qui cum Xerxe erant, acceſſerunt: & Græci qui cum Leonide, tanquam multo magis quam initio ad mortem pergentes; ad laxiorem faucium partem progreſſi ſunt.

ἅτε γὰρ δεδοκιμηκότες τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ ἔρυμα, ἀπέδεικνυσαν ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτιμάζοντες. Δόξαντα μὲν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τιμωρῶν τὰ ἐτύγχανε καλεόμενα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην 10
290 τὰ ὀνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπαντέων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἐνομαστοί, ἐν οἷς δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀπάρνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ· ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἰὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοῖ τὸν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπιδοὺς, ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνων. Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελ- 20
φεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι, μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τέλος τὸν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπερεβάλοντο, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἀναντίους πλέω. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρωπῶντο τὸ νῶτον. ἐς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ ἀπαμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ἐπὶ 30
τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐλέων ἐτύγχανον ἔτι λελειμμέναι· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι καταλέχουσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἀναντίης ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συνῳκοδομηκότες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, 40
ὅμως λέγεταί γε ἄριστον ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν πρὸ τοῦ πρὸς τοὺς Τρηχινίους ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπέσωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ἀπιόντων ἀπικρύπτεσθαι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ὀκνήσαντα τούτοισι, εἰπεῖν (ὑπὸ ἀλογίης γενόμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀπικρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιαύτερα ἔπεα

Quumque ſcirent impendere ſibi necem ab iis qui montem circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros oſtendebant, ingruentes ac ſeſe intrudentes. Quorum pleriſque quum CCXXIV jam lanceæ diffractæ eſſent, nonulli gladiis Perſas obtruncarent, tunc Leonides in hoc labore cecidit, navata ſtrenuiſſime opera, & cum eo alii inſignes Spartani: quorum ego tanctam ſtrenuorum virorum nomina audivi, & quidem trecentorum omnium. Perſarum quoque illic cum multi alii tam celebres ceciderunt quam incelebres, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia ſuſtulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hyſtaſpiſque Arſamæi filius erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem inſuper ei domum tradidit, ut qui eſſet unicæ pater. Hi duo Xerxis fratres ſuper cadaver Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Perſarum Lacedæmoniorumque con- CCXXV flictu, ut Græci [1] ter hoſtibus in fugam verſis, cadaver Leonidæ virtute ſubtraxerint: & eouſque perſtiterint dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos ubi audiere Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus eſt. nam ad anguſtias viæ ſeſe recepere: & introgreſſi murum, tumulum quendam occupantes, addenſati inſedere cuncti, præter Thebanos. Eſt autem tumulus in ingreſſu, ubi nunc ſuper Leonidem ſtat lapideus leo. Hoc in loco defenſantibus ſeſe gladiis, qui adhuc eis ſupererant, barbari circumfunduntur, & manibus & vocibus inceſſentes: alii ex adverſo urgentes, & munitionem muri ſubruentes, alii undique circumvenientes & circumſtantes. Lacedæmoniorum autem atque The- CCXXVI ſpienſium, quum tales extiterint, præſtantiſſimus tamen extitiſſe fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dixiſſe aiunt: quum à quodam Trachinio audiſſet barbaros præ multitudine ſagittarum quas emitterent ſolem obducere, tantam eorum eſſe copiam, adeo non expavefactus eſt, ut parvi faciens Medorum turbam, reſponderit, Omnia ſibi bona Trachinium hoſpitem nunciare, ſi Medi ſolem obducerent: ſe enim ſub umbra cum illis, non in ſole pugnaturos. Hæc & alia hujuſmodi dicta

[1] Quater

[1] memo-

1 memoratu digna aiunt Dienecem La-
CCXXVII cedæmonium reliquisse. Secundum
hunc autem è Lacedæmoniis duo fra-
tres præstantissimi feruntur fuisse, Al-
pheus & Maron, Orsiphanto geniti: è
Thespiensibus autem Dithyrambus Har-
CCXXVIII matidei filius. His eo loci ubi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius quam à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata. his verbis inscripta sunt,

Terdecies centum hic certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modo mille viri.

Hæc universis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic peregrine jacentes,
Exhibito illorum vocibus obsequio.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluvium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamvis præsciret adesse,
Sparta haud sustinuit deseruisse duces.

3 Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis
CCXXIX familiaritatem, inscripsit. Ex his trecentis duo, EUrytus & Aristodemus, feruntur 4 ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se consilio, aut salutem sibi patare Spartam versus, aut, si reverti recusarent, una cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se convenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidem præ ignavia remansisse: EUrytum vero audita Persarum circuitione, petiisse arma: seque eis indutum jussisse servum ut ad pugnantes deduceret. hunc ubi deduxit, fugæ se mandavisse; illum dato in agmen impetu occubuisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse: nunc altero eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessario

φασὶ Διλυέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δ' τοῦτον ἀρίστευσαι λέγονται Λακεδαιμονίων δύο ἀδελφεοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δ' διθύραμβος ἐπιφανέστατα τῷ ἑωυτοῦ ὀνόματι ἐχρήσατο Διθυράμβῳ, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ τούτοισι τοῖσπερ ἕπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθεῖσι οἰχέσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

Τοῦτα μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγέγραπται. τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο. τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτὲ Μῆδοι
Σπερχειὸν πόλεμον κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιν, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,

Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ τούτῳ, ἔξω ἢ τὸ τῷ μάντι ἐπιγέγραπται, Ἀμφικτύονες εἰσὶ οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τῷ μάντι Μεγιστίῃ, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ξεινίου ἕνεκα ἐπιγράψας. Δύο δὲ τῶν τριηκοσίων λόχων Εὐρύτου τε καὶ Ἀριστοδήμου, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετημένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατικέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ μέγιστον· ἢ εἰγε μὴ ἐβούλοντο νοσῆσαι, ἀποδρῆναι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρύτου μὲν, πυθόμενον πλὴν τὴν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐσδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ ἄγων ἤγαγε, τὸν μὲν ἀναχάζοντα, οἰχέσθαι φεύγοντα· τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, ἀλαφδαρίζειν. Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μὲν νυν οἷός τε ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀπικόμενον ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, καὶ κοινὸν ἐόντα ἀμφοτέρων τοῦ κήδεος ἔχειν δοκέειν ἐμοί, οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μοῦνον ἐάσαι πρόφασιν. νῦν δὲ τῷ μὲν, ἀπολομένῳ, ἢ δὲ, τῷ μὲν αὐτῆς ἐκόντι προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντι ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι

---

1 Mnemosyna fui aiunt, *id est*, monumenta. 2 Jacere, 3 Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in vulgatis edit. deest. ita enim in illis legitur, ἐπιγεγράμμασι μὲν νυν καὶ τούτῳ, ἔξω ἢ τὸ τῷ μάντι ἐπιγεγραμμένον, ἀμφικτύονες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τῷ μάντι Μεγιστίῃ Σιμωνίδης &c. 4 Ob vehementissimum oculorum morbum

ἔχειν μιωίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νιν ὕστερον σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ ἀπὸ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιηλύθειν· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπιόντα ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοσήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτιμώθη· οὔτε οἱ πῦρ ἐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσαν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῷ τεσσερηκοσίων τυτέων, περιηλύθειν, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτιμώθη, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῷ ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὡς δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα. ἔτω δὴ τῷ σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπιγομένων ὅπι τὸν κολωνόν, ἀποχωρήσαντες τυλέων, χειρός τε προέτεινον· καὶ πίσαν ἄσσον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ· ἐπὶ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικνέαται, καὶ ἀναίτιοι εἰσὶ τῶν τρωμάτων τῶν γενομένων βασιλέϊ. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὶ τῶν λόγων τυτέων μάρτυρας. ἐμοὶ μὲν οὗτοι τάγε πάντα οὐ τύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλαύνοντας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων καὶ ἀπέκτειναν πεντηκοντοῦντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ χόντα τὸ ἄχρι τὸ Πλαταιέων. Οἱ μὲν δὴ ὧδε Θερμοπύλας Ἕλληνες ἔτω ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἤρετο ἀρξάμενος ἐνθένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός. τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, πάντα ἀπέβη ἔτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τυλέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ πάντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ πόλις πολλαί.

debuisse magnopere iratsci. Quidam CCXXX
hunc in modum & ob hanc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autem, quum ab exercitu pro nuncio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitem: socium- que ejus qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæmonem CCXXXI
igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, 1 quod eum nemo neque igni neque alloquio impertivit: ignominia, quod Aristodemus fugax appellatus est. Verum hic omnem sibi objectam culpam in pugna apud Platæas gesta delevit. Fertur i- CCXXXII
tem alius ex eisdem trecentis superfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reversus, quum opprobrio esset, sese strangulasse. Thebani autem quorum dux CCXXXIII
erat Leontiades, [2] vi retenti adversus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erant, dimicaverunt: at ubi res Persarum superiores esse animadverterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, tertamque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas veniisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) servati sunt: non tamen usquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot ut accedebant obtruncaverunt: pluribus, jussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi. cujus filium EUrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quod urbem ipsorum occupasset, interemere. Hunc quidem in CCXXXIV
modum Græci ad Thermopylas dimicaverunt. ¶ Xerxes autem accitum Demaratum interrogavit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde evenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt Lacedæmonii, quotve eorum tales in re bellica? an & universi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorũ omniũ magna est, & civitates multæ:

1 Quod nullus ex Spartiatis ignem illi accenderet, aut cum eo colloqueretur: 2 Ad tempus quidem, dum fuerunt una cum Græcis, necessitate adacti adversus regis copias dimicarunt: at ubi res Pers.

quod

quod autem discere vis à me, scies: Est enim 1 Lacedæmone urbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnavere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minima cum difficultate subigamus. tu nanque calles quo tendant eorum consilia, ut-
CXXXV. pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod vis, hoc pacto fiet, si trecentas naves cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adjacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: non ille quidem tuam classem prævidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt intesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur invalidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra prœlium &
CXXXVI. cæteræ civitates ultro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxis ad id agendum induceretur, Animadverto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prospere agenti invidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato invideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naves quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profecto fient nobis adversarii pares ad decertandum, at si conjuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri,

"τὸ ϑ' ϑέλεις ἐκμαϑέειν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ
"Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ἐκτα-
"κισχιλίων μάλιστα· τοὶ δ' ὅτι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι
"τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι. οἱ μὲν ἄλ-
"λοι Λακεδαιμόνιοι, τούτοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι,
"ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης, Δη-
"μάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπινησότατα τῷδ' ἀν-
"δρῶν τοιέων ὑπερβαλησόμεϑα; ἴϑι, ἔξη-
"γέο. σὺ γὰρ ἔχεις ἐοιέων διεξόδους τῷ βα-
"σιλεύμασι, οἷα βασιλεὺς ἡμόρμεϑα. Ὁ δ'
"ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲ δὴ συμβουλεύ-
"εαί μοι προθύμως, δίκαιόν μέ σοι ἐστὶ φρά-
"ζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς
"νέας τριηκοσίας ἀπιστείλειας ὅϑι τὼ Λά-
"κωναν χώρην. ἔστι δ' ἔτι αὐτῇ νῆσος ὑπεκει- 292
"μένη, τῇ ἐνομὰ ἐστὶ Κύϑηρα· τὼ Χί-
"λων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτατος ἡμό-
"μεϑος, κέρδος μέζον ἔφη εἶ Σπαρτιή-
"τησι κατ' τῆς ϑαλάσσης κατάσκεψιν μᾶλ-
"λον ἢ ὑποψέχειν, αἰεί τι προσδοκῶν ἀπ' αὐ-
"τῆς τοιοῦτο ἔσεσϑαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι·
"ὅτι τὸν σὸν στόλον περιδώς, ἀλλὰ πάντα ὁ-
"μοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύ-
"της ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς
"Λακεδαιμονίους. παρέξει δ' πόλεμον σφι ἐ-
"όντι οἰκήϊον, ἐδὲν δεινοὶ ἔσονταί τοι μὴ τῆς
"ἄλλης Ἑλλάδος ἁλισκομένης ὑπό. τῶ πε-
"ζῶ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδυλωϑείσης δ'
"τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη τὸ Λα-
"κωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἢν δ' ταῦτα μὴ
"ποιῇς, τάδέ τοι προσδόκα ἔσεσϑαι· ἔστι τῆς
"Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
"χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάν-
"των ὅϑι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῇ
"ἡμομένων προσδέκεο ἔσεσϑαί τοι. ἐκεῖνο δ'
"πιθήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς ἔσται καὶ αἱ
"πόλις προσχωρήσουσι. Λέγει μετὰ τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, ὠδατυχόν τε τῷ
λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνώσῃ Ξέρξης τοι-
"έειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
"ἐκδεκόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι δῦ πρήσ-
"σοντι, ἢ καὶ προσδοῦ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰ-
"δὴ καὶ τέρποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλ-
"λωες χαίρουσι· τοῦ τε δυτυχέειν φθονέουσι,
"καὶ τὸ κρέσσον συγγέουσι. εἰ δ' ὅτι τῆσι πα-
"ρεούσησι τύχῃσι, τῷ νέες νεναυηγήκασι πε-
"τρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τελη-
"κοσίας ἀποπέμψεις ὠφελιμώσειν Πελοπόννη-
"σον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι·
"ἄλλης δ' ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δυσμε τα-
"χείρωτός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται. καὶ πῶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ

1 Lacedæmonio agro

"ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πονεύ-
"μενοι. εἰ δὲ διαστάσεις, ἔτε σὺ ἐκείνοισι
"χρήσιμος, ἔτε κεῖνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τι-
"θεὶς εὖ, γνώμῃ ἔχων τὰ τῷ ἀντι-
"πολέμων μὴ ὀκνιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε
"στρατιῇ τῇ πολεμίῃ, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε
"πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυ-
"τῷ πέρι φρονέειν εἰσί, ἡμεῖς δὲ ἡμέων αὐ-
"τῶν. Λακεδαιμόνιοι δέ, ἢν ἴωσι ἀνδία
"Πέρσῃσι ἐς μάχην, ὀδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα
"ἀνιεῶντας. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀ-
"χαίμενες, εὖ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ πει-
"σόμενος ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄρι-
"στα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμην μέντοι ἐκτῆται
"ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γὰρ δὴ κείνου γε ἐνδέξομαι, ὅκως
"μὴ δυνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λε-
"γομένοισι πρότερον ἐκ τούτου καθημένου, καὶ
"τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ δεῖ πρήσ-
"σοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ συγῇ· ὁδ'
"ἂν συμβουλεύσωμαί τεῳ ἀρῃ, πολίτης ἀνὴρ
"τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ
"περὸν ἀρετῆς ἀπήκοι· (σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ
"τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ δεῖ πρήσσοντι ὄχ' ἄ-
"μεινόν τε καὶ ἄριστα. ὥστε ὦν κελεύο-
"μαι τὴν ἐς Δημάρητον, ἐάν τι ἐμοὶ
"ξείνῳ, ὠφελέεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.
Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆιε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω περὶ ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποτα-
μόντας τὴν κεφαλὴν ἀναυρῶσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε ἐκ ἧσσα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώ-
οντι Λεωνίδῃ. ὃς γὰρ ἂν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦ-
τα παρεβάλετο. ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομί-
ζουσι τῷδε ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσας ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. Ἥκομεν δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ ἅτε δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀνατέτμηνται. ἔνθα δή σφι ἐ-
χρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον.
293 δὲ τρόπῳ. δωρεῇσι. Δημάρητος δὲ ὁ Ἀ-
ρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲ ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, ἐκ τοῦ δί-
κου Λακεδαιμονίοισι,

& invicem terreſtris una itet faciens; nautico erit auxilio. Quos ſi diſtraxeris, neque tu illis vſui eris, neque illi tibi. Tu vero tua ipſius bene conſtitueris ſi adverſariorum res apud te non agitaveris. Hîc illi bellum ſiſtent, hæc agent, tot numero ſunt. Illi enim per ſeſe ad ſibiipſis proſpiciendum ſufficiunt, & nos itidem ad proſpiciendum nobis. Quod ſi Lacedæmonii adverſus Perſas in pugnam ibunt, impendentem ſibi cladem haudquaquam devitabunt. Ad CCxxxvii hæc ſubjiciens Xerxes, Recte, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi ſperat eſſe, id ſuadet: ejus tamen ſententia à tua ſuperatur. Neque vero illud admitto, eum nolle rebus meis bene conſultum, ut ex iis quæ antea ab eo dicta ſunt, & ex ipſa re conjecto. Quoniam civis quidem civi ſecundis rebus prædito invidet, [1] eumque male odit: cum tamen patrio ſolo nihil eodem conſultante, quod optimum ſibi videtur, ſuadet: niſi procul abfuerit à virtute, quales pauci ſunt. Hoſpes autem hoſpiti proſpera fortuna utenti, omnium eſt benevolentiſſimus, eique conſultanti optime conſulit. Quapropter ab inſectatione, qua in Demaratum uteris hoſpitem meum, poſthac [2] abſtinere te jubeo. Hæc Xerxes lo- CCxxxviii quutus, inter cæſos tranſiit, ubi erat Leonides: quem quum audiſſet Lacedæmoniorum regem eundemque ducem eſſe, juſſit [3] abſciſſo capite in crucem tolli. ut mihi cum aliis multis indiciis, tum hoc præcipue manifeſtum ſit, regem Xerxem maxime omnium excanduiſſe in Leonidem viventem. Nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquiſſet: quum ex omnibus quos ego novi hominibus Perſæ maxime ſoleant viros in re militari præſtantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti ſunt. Redeo ad eam CCxxxix narrationem unde mihi diſceſſum eſt. Lacedæmonii primi regem adverſus Græciam tendere aceeperunt, atque ita Delphos ad oraculum miſerunt: ubi reſponſum eſt id redditum cujus paulo ante memini. Acceperunt autem mirum in modum. Demaratus enim Ariſtonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidem Lacedæmoniis benevolus

1 Eumque tacito proſequitur odio. neque conſilium petenti civi dederit civis quod putet eſſe optimum, niſi ſummum virtutis gradum attingat: quales pauci ſunt. At hoſpes hoſpiti, &c. *Poteſt illud τῇ συγῇ aliter etiam exponi.* 2 Abſtinere quemlibet jubeo. 3 *Vel, caput ejus abſciſſum.*

(ut &

(ut & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, ſive in hoc bene illis conſultum vellet, ut conjectare licet, ſive quod inſultaret: Nam poſteaquã Xerxes ſtatuit adverſus Græciam ſumere expeditionem, id Demaratus qui Suſis erat, quum accepiſſet, cenſuit Græcis eſſe indicandum: ſed quum aliter nequiret, (quippe periculoſum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus eſt: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno conſiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rurſus cera inducit, nequid negocii apud viarum cuſtodes exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui ubi Lacedæmonem allati ſunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ uxor, Gorgo, illos admonuit, 1 ipſam rem interpretata, jubens ceram effringi. fore enim ut literas in ligno reperirent. Ita ei auſcultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, eaſq; deinde ad Græcos dimiſerunt.

παρεσι ὦ εἰκάζειν εἴτε δύνοιη ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καλαχαιρών. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξη ἔδοξε στρατηλατέειν ὅπῃ πρὸς Ἑλλάδα, ἐὰν ὁν Σέσηος ὁ Δημάρητος, καὶ πυνθάνεται ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι δηλῶσαι. ἄλλως μὲν δὴ ἐκ εἶχε σημῆναι· δοκέοντος γὰρ εὖ μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, τὸν κηρὸν ἀπὸ ἐξέκνηπε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε πρὸς βασιλέος γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέπηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ἐπέλθητο, ὑποφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ ὑπόψεσθαι γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

1 Quum rem animadvertiſſet, *vel, excogitaſſet.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ, ἐπιγεγραμμένη ΟΥΡΑΝΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER octavus, qui inscribitur URANIA.

ΤΑΥΤΑ μὲν δὴ ὕτω λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μέν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. τοῦτο δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο. Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας. Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα. Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα. Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα. Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ. Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά. Τροιζήνιοι δὲ, πέντε. Στυρέες δὲ, δύο. καὶ Κῖοι, δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι οἱ Ὀπάντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. Ἔσαν ὦν ὅτοι οἱ στρατιὴν ὑπόμνυοι ἔσω Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἔσω Ἀρτεμίσιον, λοιπῶν παρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κάρτος ἔσχε, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, οὐδὲ μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔπεσθαι στράτευμα. Ἐξύετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, 294 περὶ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅπως συμμαχήσουσι, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὅπως ἐπιτρέπειν. ἀντιβαίνοντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι ὠφελέειν τὴν Ἑλλάδα· καὶ γνόντες, εἰ σταδιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. φάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακίων ἐστί,

ΤΑΥΤΑ quidem ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res classiaria delegata erat, hi fuere: Athenienses, qui naves centum viginti septem præbuere, junctis sibi Platæensibus: qui etsi rei nauticæ inexperti, tamen strenue alacriterque pro se illorum naves armaverunt. Corinthii, qui attulere naves quadraginta: Megarenses, qui viginti: Chalcidenses totidem sibi ab Athenienſibus præbitas armaverunt. Æginetæ, undeviginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Chii, totidem, cum totidem penteconteris, *id est, navigiis quinquagenum remorum*, Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem penteconteris. Hæc naves ad Artemisium in stationē erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum est. Universarum vero præter penteconteros, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta unius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt Eurybiadem Eurycliдæ filium. Nam socii negaverunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. Etenim jam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermonibus erat tanquam expediret rem nauticam Athenienſibus permittere: cæterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse: quam intelligebant esse perituram si de principatu contenderent: recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur,

I

II

III

1 Octodecim:

quanto

quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaque ipſum intelligentes, non repugnandum putaverunt, ſed tantiſper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum oſtenderunt. Siquidem poſteaquam expulſo Perſa, jam de illius terra dijudicabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicaverunt. Verum
IV hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autem ii Græci qui ad Artemiſium ſe contulerant, ubi viderunt & multum navium ad Aphetas eſſe contractum, & omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu, quod præter opinionem ſuam expectationemque res barbarorum ſuccederent, conſultabant de facienda fuga ex Artemiſio [1] interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, EUbœenſes obſecrabant EUrybiadem ut aliquãtulum temporis præſtolaretur, uſquedum ipſi liberos atque domeſticos ſubducerent. Ubi non perſuadent, ad ducem Athenienſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis ut tandiu ante EUboeam perſtarent donec pugna navali decerneretur.
V Themiſtocles autem hac ratione Græcos retinuit: EUrybiadem ex hac, tanquam ex ſua ipſius pecunia, quinque talentis impertit: hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui ſolus reluctabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita alloquutus eſt jurejurando interpoſito: Tu vero haudquaquam hos deſeres, quem ego majoribus donabo muneribus quam quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc loquutus, ſtatim ad navem Adimanti tria miſit argenti talenta. Iſtis pecunia corruptis, cum EUbœenſibus gratificatus eſt Themiſtocles, tum reliquum pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quam eum intervertiſſe ideo latuit eos qui partem illius acceperant,
VI quod putabant eam ab Athenienſibus ad hoc ipſum profectam eſſe. Ita in EUboea perſtitere, ac prœlium fecere, quod ita geſtum eſt: Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quumque id quod etiam ante audierant cernerent, paucas Græcorum naves ad Artemiſium ſtationem habere, libidine tenebantur aggrediendi, ſi forte eos interciperent. Cæterũ ex adverſo inva-

ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὑπισάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶχον μέχρι ἧς χάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσεα, ἀφ' ἧς ἐκείνης ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐπιεῶντο, πρόφασιν τῷ Παυσανίεω ὕβριν περιχέμενοι, ἀπείλοντο τῷ ἡγεμονίῃ τὴς Λακεδαιμονίης. ἀλλὰ ταῦτα μὲ ὕστερον ἐγένετο. Τότε γὰρ ὅτι οἱ κὴ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, κὴ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι ἔδοξε δόξαν τὰ πρήγματα τῷ βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταῤῥωδήσαντες, ὁρμὴν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω περιμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε κὴ τὰς οἰκέτας ἐκθέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὅτι μισθῷ τετρηχότα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείνανται περὶ τῆς Εὐβοίης πυήσοντα τὴν ναυμαχίην. Ὁ μὲ Θεμιστοκλέης τὸς Ἕλληνας οὕτω ἔσχε ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τετρήρεων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῷ δόντι δόξῃ διδύς. ὡς δὲ οἱ ἐκεῖνος οὐκ ἀνεπέπειστο, "Ἀδείμαντον γὰρ ὁ Ὠκύτου Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ἡμεῶν ἐπιστρατεύειν μοῦνος, φάμενος ἀπαλλύσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, κὴ οὐκ ἀμυνέειν· πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ "σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μέ- "ζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων "πέμψειε ἀπολιπόντι τὸς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἐπέρρεε, κὴ πέμπει δὴ τῷ νεὶ τῷ Ἀδειμάντου, τάλαντα ἀργυρίου τρία, ὅτοί τε δὴ " πλησθέντες δώροισι, ἀνεπεπείσμενοι ἦσαν, κὴ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε ἔχων τὰ λοιπά· ἀλλ' ὑπωπτεύετο οἱ μετειληφότες τετρήρεων τῶν χρημάτων, ὡς τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ὅτι τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ καταμείνανταν ἐν τῇ Εὐβοίῃ, κὴ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε· ἐπεί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην ἠλιομολέα ἀπικέατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲ ἔτι κὴ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας· τότε δὲ αὐτοὶ ἐλπίσαντες, πρόθυμοι ἦσαν ὑπερβαλέειν καὶ κατὰ ἕλοιεν αὐτάς. ὡς μὲ δὴ τῆς ἀρχῆς πρόσ-

1 In Græciæ interiora.

πλώειν

πλώειν ἔκω σφι ἐδόκεε, τῷ δὲ εἵνεκα· μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες περιπλώουσαι, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φόβον τε δίφεσθαι καταλάβοι. καὶ ἔμελλον δώσειν ἐκφεύξεσθαι. ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα φθεῖραι. Πρὸς ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες δικαίας, περιέπεμπον ἔξω δὴ Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ἀπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσαι Εὔβοιαν, κατά τε Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὔριπον, ἵνα δὴ φθάσειαν οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐλέων τῷ ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ὑποσώμενοι ἐξ ἐναντίης. Τοῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὑπιστάσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύμβημα σφι ἔμελλε φανήσεσθαι ἀπὸ τῶν περιπλεόντων, ὡς ἥκοντων. ταύτας μὲν δὴ ἀπέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐπισεῦτο τὸν ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ ὅτοι ἀριθμὸν ἐπισεῦτο τῶν νεῶν, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ 295 καὶ τὸ Πήλιον ἐχομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· δοκέει δὲ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν οἱ ἔχειν ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἐ γάρ οἱ παρῆκε, ὡς τότε. ὅπως μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἐπ' ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· δοκιμάζω δὲ εἰ τὸ λεγόμενόν ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετέων δύς ἐς τὸν θάλασσαν, ἐ πρότερον ἀνέῃ πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπ' ἡμέρας μάλιστά κη τέτορας ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα θωμάσια " ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ τούτῳ· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα, περὶ μέντοι τούτου γνώμην μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μὲν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ὡς δὲ ἀπίκετο, τοῦτο μὲν σήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς γένοιτο, καὶ τῶν προεστηκυίης τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα τῷ ἡμέρην σκοπέειν αὐτοῦ μείναντας τε καὶ ἀκροβολίσασθαι, μέχρι ἂν μήκιστα μέσην παρέλθῃ, προβαίνεσθαι δὲ ἀπωτέρω τοῖσι προεστηκόσι τῶν νεῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς ἐδόκεε σφι ἐπιτηδέως ἔχειν, ἐπιλέγειν ὁρέοντας ἐπὶ τὴν ἡμέρην φυλάξασθαι, αὐτοὶ ἐπιπλέοντες ὅπῃ τοὺς βαρβάρους, ἀπώσεσθαι

dendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obviam tendentibus, fugam capeſſerent 1 noxque fugientes exciperet. Sed evenire oportebat ut hi effugerent, & illorum inſidiantium ne ſacrificulus quidem evaderet. Igitur VII ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus navibus delectas extra Sciathum circumagunt, juxta Capharea & Geræſtum ad EUripum, ne circumvehentes EUboeam ab hoſte cernerentur, ſed eum circumvenirent: ducentis quidem navibus quæ hac irent, viam quæ retro ferebat obſepientibus, reliqua vero claſſe ex adverſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naves miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignum quod convenerat cum iis qui circumvehebantur, ab illis ederetur jam de ſuo adventu. His circummiſſis navibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In quibus recenſen- VIII dis dum occupati ſunt, Scyllias quidam Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominum optimus urinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſervavit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias jampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc tranſierit. demiror tamen ſi verum eſt quod refertur. referuntur enim, quum ex Aphetis mare ſubiiſſet, non prius emerſiſſe quam ad Artemiſium pervenit, octoginta fermè maris ſtadia emenſus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum navigio ad Artemiſium pervenisſe. Is ubi eo pervenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & navium ad circumcundam EUboeam dimiſſarum. Hoc illi IX auditio inter ſe colloquuti ſunt & quum multæ eſſent ſententiæ dictæ, illa evicit ut cum dicen illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media nocte ſolventes proficiſcerentur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Poſt, ubi nemo ſe ex adverſo fert, obſervato die crepuſculo, ipſi ferantur in barbaros, animo capto

1 Noxque fugientes exciperet. alioqui enim evaſiſſent. quum tamen, ut quidem illi conſilium inibant, ne igniferum quidem fuga ſupereſſe oporteret. *Q. d. Rationem enim eorum volebant qua omnes ad unum in ſuas manus venirent, & ne igniſer quidem elaberetur.*

riundæ

tiundæ fortunæ cum in pugnando tum
X in perrumpendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum navibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naves educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naves, suas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inviti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumveniri illos, quorum neminem animadverterent esse rediturum, adeo enim infirmæ res Græcorum esse videbantur. At ii Jones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur ut ipse primus aliqua navi Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus
XI sermo atque respectus. Græci, ubi eis signum datum est, primum conversis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & à fronte. mox triginta barbarorum naves excipiunt in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus navem hostium cepit vir Athenienſis Lycomedes Æschrei filius: idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum invicem nunc hi nunc illi superiores essent, interventu noctis diremti sunt: & Græci quidem ad Artemisium revecti, barbari vero ad Aphetos, multo majus opinione sua certamen experti. In hoc prœlio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quem Athenienſes ob eam rem tractu soli in
XII Salamine donarunt. Ubi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadavera quoque ac [1] naufragia ad Aphetas efferebantur, & cinga [2] navium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu confiebantur, credentes se esse utique perituros, ut qui in tantum malorum

αὐλέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης
καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὁρέοντες δὲ σφέας οἱ τε
ἄλλοι στρατιῶται καὶ οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ
ὑπερωλώνιας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάσχω σφι μα-
νίλως ἐπενείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας,
ἐλπίσαντές σφεας ῥᾳδίως αἱρήσειν· εἰκῇ
τε καὶ χάριτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γὰρ τῶν Ἑλ-
λήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν
πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἄμεινον πλω-
δίσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, κυκλοῦν-
το [3] αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰω- [3] αὐτὲς
νων ἔσαν δύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐ-
στρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγά-
λην, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ὑπισά-
μενοι ὡς ὀλεῖς αὐλέων ἀπιγνώσεται· (ὕστε
ἀοθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων
πρήγματα) ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ
γινόμενον, ἄμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως ἕκας-
αὐλέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἑλών, δώσει
τῷ βασιλῆϊ λαμπτῆρα. Ἀθηναίων γὰρ
αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρα-
τόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶ-
τα μὲν, ἀνέστρωρτοι τοῖσι βαρβάροισι γινό-
μενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήλασον·
δεύτερα δὲ σημαίνοντος, ἔργου εἴχοντο ἐν ὀ-
λίγῳ περ ἀπλαμφθέντες, καὶ κατ' στόμα. ἐν-
θαῦτα τριήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβά-
ρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆ-
ος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσου, λοχί-
μων ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶ-
τος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀνὴρ
Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέω, καὶ τὸ
ἀρετηῖον ἔλαβε ἔσω. τὸς δ' ἐν τῇ ναυμα-
χίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐ-
πελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ὀπίσω τὸ
Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς
Ἀφέτας, πολλὸν ὦδε δόξαν ἀγωνισάμενοι.
ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος,
μὲν τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων,
αὐτομολέει ἐς τὸς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν
Σαλαμῖνι. Ὡς δ' ὑφορήσε δ' ἐγένετο, ἦν μὲν
τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄ-
πλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ
σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ
ναυήγια ὑπεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ δεί τε
τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἰλέοντο, καὶ ἐταράσσοντο τὰ
παρόρια τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύ-
τῃ ἀκέοντες τούτοισι, ὡς φόβον κατέσχατο,
ἐλπίζοντες πάσχω ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ

1 *Id est, Res naufragio demersæ.* 2. Navium proris advolvebantur.

ἦλθον.

ἦκον· πρὶν γὰρ ἢ ἀναπνεῦσαι σφέας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γλαυκοῦ καὶ Πήλιον, ἐπέλαβε ναυμαχίη καρτερή· ἐκ
266 δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ καὶ θάλασσαν, ὠρμημένα, βρονταί τε σμερδναί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγίνετο. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι ἀμφὶ Εὔβοιαν, ἡ αὐτὴ περ ἐοῦσα νὺξ, πολλὸν ὦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέοντι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐπιεικέως τε πᾶν τοῦτο θεῷ ὅκως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. ὅτι μὲν νυν περὶ τὰ κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀμείνοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας· καὶ σφι ἀπεχρέετο καλῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ σφέας ἐσέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίην ἐλθοῦσαι, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γλαυκοῦ χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλοῦνες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς δύφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ὅθι τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτῃ δὲ ἡμέρῃ δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες, μὴ ἀνέμειναν ἐπὶ τὰς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ κατακελευσάμενοι, κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε τῇ αὐταῖς ἡμέραις τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. μᾶλλον δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν τῶν Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τῷ ἐσβολῇ φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τῷ πύρῳ κρατήσουσι. Ὡς δὲ τεταγμένοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μιλησιάζοντες τὴν πρυμναίην τῶν νεῶν, ἐκυκλοῦντο καὶ περιελάβοιεν αὐτούς, ἐπὶ τοῦτον οἱ Ἕλληνες

deveniſſent: quippe quos, antequam reſpiraſſent è naufragio & tempeſtate quæ ad Pelion extiterat, excepiſſet atrox pugna navalis, ex pugna navali vehemens imber & validi aquarum in mare diſcurſus, ac dura tonitrua. Et iſtis quidem hujuſmodi nox contigit. At iis XIII quibus negocium datum erat ut EUboeam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto majus eſt quod eos dum in pelago ferrentur invaſit: adeo ut triſtis exitus fuerit. Ut enim eos curſum tenentes tempeſtas ac pluvia adorta eſt, quum eſſent ad concava EUboeæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et id omne à deo fiebat, quo Græcæ claſſi par redderetur id navium quod ſupererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EUboeæ concava periere. Barbari vero qui apud Aphetas e- XIV rant, ubi ipſis libentibus dies illuxit, 1 naves ſuas ſtabilierunt, ſatis habentes, quum male rem geſſiſſent, quietem agere in præſens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naves Atticæ ſupervenere: quæ ſuo adventu illis tum animum addiderunt, tum nuncium attulerunt, eos barbaros qui EUboeam circumvehebantur, tempeſtate illa quæ extiterat cunctos interiiſſe. Itaque Græci eadem qua pridie obſervata hora profecti, naves Cilicum invaſere. Quas ubi corrupere, & nox advenit: iterum ſe ad Artemiſium receperunt. Tertio die bar- XV barorum duces, tum indigne ferentes 2 à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cenſuerunt ut Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naves circa meridiem eduxerunt. Contigit autem ut per hos eoſdem dies & hæc navalia prœlia & illa in Thermopylis terreſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EUripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de tranſitu arcendo. & Græci quidem ſeſe adhortabantur ne barbaros intrare Græciam ſinerent: barbari vero, ut Græcorum copiis profligatis, tranſitu potirentur. Procedente autem Xer- XVI xianorum claſſe in aciem ordinata, dum Græci ſe apud Artemiſium immotos telunata claſſe circumdabant. Ibi Græci

1 Naves ſuas non movebant. *Vel, Naves immoras ſinebant.* 2 Se tantulam ſuam claſſem profligare. *Id eſt, In periculum conjicere ne profligaretur à Græcis.*

ex ad-

ex adverſo prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum eſt. nam Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis navibus & mutuo incurſantibus: reſiſtebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis navibus in fugam converti. Itaque multæ Græcorum naves interibant, multi etiam viri, ſed multo plures barbarorum & naves & viri: atque ita dimicantes utrique ab al-
XVII teris abſceſſere. Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii navaverunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc quod quinque Græcas naves cum ipſis propugnatoribus cæpere. E Græcis autem eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes, & inter Athenienſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſumptu ac propria
XVIII navi cum ducentis viris militabat. Ubi utrique libenter in diverſum obiere, ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem direpto prœlio revecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erant, tamen quod male affecti eſſent, præcipueque Athenienſes (quorum dimidium navium vulneratum erat) de fugiendo [1] in ulteriora Græciæ delibe-
XIX rabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Jones & Cares abduceret, fieri poſſe ut reliquos ſuperarent, dum Ulbœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eiſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos queſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudavit, addiditque ad eam tranſigendam hoc ab illis agendum eſſe, ut Ulbœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactaret. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quam hoſtem. Ac monuit ut ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, ut ſine noxa abirent. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora
XX eſt itum. Nam Ulbœenſes, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportaverant quicquam, neque importaverant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. Ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum juga barbaricus canabaces jaciat in æquor,
Ulbæa capræ mugientes fac procul abſint.

ἐπανέπλευν τε καὶ σωέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ ὡς ἕκαστοι ἀλλήλοισι ἐχώροντο. ὁ μὲν Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑφ' ἑωυτοῦ ἐπιπλέων, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ ὡς ἐπιπωτυσέων ὑπὸ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐπυνθάνοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δ' ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλείους νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. ἔτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέσπασαν χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῷ Ξέρξεω στρατιώτεων πρὸς ὑπερβολὴν ἐπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδρῶν εἵλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνῃσι οἰκηίῃσι παρεχόμενος, ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέσπασαν ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὅρμον ἀπείροντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀμαχεὶ ἐόντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τριηκοσίους δὲ ὠφθαρμένους, καὶ οὐκ ἔτι ἔμισγε Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμένας ἔσαν, ὥρμισαν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον. οἷοί τε εἶπαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε ἡμέων, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα δὴ τὴν θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς ἔλεγε σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλῆος συμμάχων ἀποσήσειν τοὺς ἀείρας. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγένετο. ἔδοξε δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοεικῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατασφάξειν· κρέοσι μὲν δὴ τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. προαγορεύειν τε πρεσβύτερον τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὶ ἀνακαίειν, κνημοῦς δὲ πρὸς τὴν ὥρην αὐτοὺς μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι δὴ τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσε σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες ὡς χρησάμενοι τὸν Βακίδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, ἔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν· ὅτε προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. ὡς δὲ τότε τε ἐπεπόνθεσαν σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βακὶς γὰρ ὧδε ἔχει τὸν τότε χρόνον ὁ χρησμός,

Φεύγεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

1 In Græciæ interiora

τούτοισι ὦν ὐδὲν τοῖσι ἕπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ πρόσθε κακοῖσι, παρῆν σφι συμφορὴ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἵππου μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἔοῦσι. ὡς δ' αὖτως ἵππου Ἀβρώνυχος ὁ Δυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ πρὸς Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἔουσι ἀγγέλλειν τεινηοντέρῳ ἵππου τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸ πεζόν. ἔσσα ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπημόνησε σφι τὰ γενόμενα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸ στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐκέπι ἐς ἀναβολὰς ἐποιέοντο τὸ ἀπαχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἀρίστας πλωούσας διελεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο πρὸς τὰ πόσιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ δὴ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, "Ανδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια δὴ τοὺς πατέρας στρατούμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν δοκέει τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἐπὶ καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἵστασθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τοὺς Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερον τουτέων οἷόντε γίνεσθαι, ἀλλ' ἔτι ἀναγκαίης μέζονος κατέζευχθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχηθὲν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸ βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτόν, ἢ, ἐπείτε ἀνενειχθῇ, καὶ βληθῇ πρὸς Ἕλληνας, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῷ συμμαχέοντι αὐτοὺς ἀπίσχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ταῦτα ἐς ἐγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἰσιὸς, ἀγγέλλων τὸ δρησμὸν τὸ ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὡς ἀπίστεον τὰ μὲν ἀγγελλόμενα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν περιπτυξομένους. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, ὅτω δὴ ἅμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἔπλωε ἀλλὰ δὴ τὸ Ἀρτεμίσιον. θηησάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης,

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebant, fiebat ut in pleriſq; adverſa fortuna uterentur. Dum hæc iſti age- XXI bant, advenit ex Trachine ſpeculator, nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negocium cum expedito navigio actuario, ut renunciaret iis qui apud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad nunciandum iis qui ad Artemiſium agebant, ſi quid novi pedeſtribus copiis contigiſſet. Hic igitur Abronychus adveniens, indicavit ea quæ circa Leonidem & ejus exercitum geſta erant. Qua iſti re audita non jam ſibi differendum abitum putaverunt: ſed ut quique locati erant, abſceſſerunt: primi, Corinthii, poſtremi, Athenienſes. Quorum Athenienſium velociſſimis XXII navibus delectis, Themiſtocles ad aquas potabiles ſe conferens, in lapidibus literas incidebat: quas poſtero die Jones ad Artemiſium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Jones, haud juſte facitis, militantes adverſus patres, & Græciam redigentes in ſervitutem. Sed (quod præcipuum fuerit) ſtate à nobis: ſin hoc facere non poteſtis, [1] ſaltem nunc ſitis in medio. quod & ipſi facite, & Cares ut faciant obſecrate. Quod ſi horum neutrum agere licet, & majori neceſſitate eſtis obſtricti quam ut poſſitis deſciſcere, in re gerenda, dum pugnam conſeremus, ſponte agatis inſtrenue, memores à nobis vos eſſe oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principium à vobis extitiſſe. Hæc Themiſtocles (ut arbitror) ancipiti conſilio ſcripſit, ut ſi literæ regem laterent, Jones induceret ad deficiendum à rege ad ſe: ſin ad eum deferrentur, darenturque crimini, [2] infidos eidem redderet Jones, ut à præ- liis navalibus ſummoverentur. Poſt- XXIII quam autem hæc Themiſtocles inſcripſit extemplo vir quidam Hiſtiæus navigio advectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemiſio profugiſſe. Illi homine, quod fidem non haberent, ſervari juſſo, naves veloces ad rem explorandam miſerunt. qua re per iſtos nunciata, ſimulatque refulſit ſol, omnis claſſis addenſata ad Artemiſium contendit: ubi ad meridiem uſque immorata,

1 *Videntur hic mendoſa eſſe Græca exemplaria: ſed ex conjectura elicitur hic ſenſus,* Et vos è medio nobis ſubducite. *Id eſt, Subducentes vos ne in medium adverſum nos prodite. Vel,* Subducite vos, *ne vobis prodeundum ſit &c. Vocantur autem Athenienſes Jonum patres ut ſupra. pag.* 403. 2 Suſpectos.

mox ad

mox ad Hiſtiæam proceſſit. Eo appulſi, urbe Hiſtiæorum potiti ſunt, & optimam portionem agri Hiſtiæi maritimoſque vicos omnes percurſaverunt.

XXIV ¶ Dum iſti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæſos pertinebant, præconem ad claſſiarios mittit. Hæc autem præparaverat. Quicunque è ſuo exercitu apud Thermopylas cæſi (erant autem viginti millia) eorum mille ferme relictis, cæteros depreſſa foſſa humavit: & ne à claſſiario exercitu cerni poſſent, eam humum exagitavit, foliiſque conſtravit. Præco ubi ad Hiſtiæam pervenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri ſocii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire viſum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui ſe ſuperaturos ſperaverant copias regis. XXV Hæc denunciante præcone, mox nihil infrequentius fuit navigiis; ita multi viſere cupiebant. Profecti eo, hos omnes Lacedæmonios eſſe ac Theſpienſes credebant qui ſtrati jacebant, quum etiam [1] ſervos cernerent. [2] Itaque res eos qui tranſmiſere non latuit. Hoc Xerxes circa ſuorum cadavera fecit, rem profecto ridiculam, ut mille jacentes extarent, cæteri vero conferti eundem in locum quater milleni comportati ſitique eſſent. Atque hunc quidem diem in ſpectaculo conſumpſerunt: poſtero autem claſſiarii Hiſtiæam ad claſſem remeaverunt. Reliqui qui cum XXVI Xerxe erant, iter ingreſſi ſunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerunt, victus inopes, & operam ſuam præſtare cupientes: qui in conſpectum regis adducti, interrogatique cum ab aliis Perſis, tum vero à quodam præcipue, de Græcis, quidnam illi agerent, reſponderunt eos agere Olympia, & ſpectare certamen gymnicum atque equeſtre. Rurſus eodem percontante quodnam illis præmium eſſet propoſitum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt eſſe qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generoſiſſimam dixit ſententiam, [3] quæ apud regem pro timido eſt habita. Audiens enim præmium illis coronam eſſe, non pecuniam, filentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἱστιαίων καὶ τὴν Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνδαῦτα δὲ τούτων ἐόντων, Ξέρξης ἑτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκρούς, ἔπεμπε ἐς τὸ ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προεπετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν 298
Θερμοπύλῃσι, (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) τοῦτων λιπόμενος τετέων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, πάφρῳ ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε δρυφαλῶν, καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος, "παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ξέρξης "Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεύς Ξέρξης τοῖσι "βουλομένοισι ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα "τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θεησασθαι ὅκως μά- "χεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ "ἦλπισαν τὴν βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα ὑδὲν εἰνέτο πλοίων σπανιώτερον· ἔπλεον πολλοὶ ἔνθελον θεήσασθαι. Διαπερασθέντες δὲ ἐθεεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπυνθάνοντο τοὺς κειμένους εἴ τινες Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. ἐγὼ μὲν δὲ ἐλάνθανε τοὺς Διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἐῶν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τωὐτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτῃσι μὲν τὴν ἡμέρην περὶ θείην ἐτεράποντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ὀπὶ τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὡρμέατο. Ἦκον δέ σφι αὐλίμυθοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας "τὸ ποιέοντες" τί εἰς δὲ τις περὶ πάντων ἦν ὁ ἐρωτέων αὐτὸς ταῦτα, οἱ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλυμπίοισι "ἄεθλα" ἄεθλον τίθηνται, καὶ διωρεῖται ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ,τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι προκείμενον, περὶ ὅτου ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τὸν ἐλαίης ἀγριέλαιον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην ἠνάμοτον Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὤφλεε πρὸς βασιλέος. πυθόμενος δὲ τὸ ἄεθλον εὐὸν στέφανον, ἀλλ' ὑ χρήματα, οὐκέτι "σιγῶν, εἶπε τὴν πρὸς πάντας τάδε, Παπαὶ

[1] Helores. *quod erat ſervis Lacedæm. peculiare nomen.* [2] Sed enim eos qui illuc trajecerant non latebat quod Xerxes circa ſuorum cadavera egerat. Ac ridiculum quidem certe iſtud erat, horum, *id eſt, barbarorum*, cadavera mille duntaxat jacentia conſpici, illorum autem jacere quatuor millia, eundem in locum confertim congeſta. *Illud autem γελοῖον, (id eſt, ridiculum) non de re ipſa, ſed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in comminiſcenda hac impoſtura fuerit. Valla autem in eo etiam lapſus eſt quod illos mille ab his quatuor millibus non diſtinxerit.* [3] Propter quam à rege pro timido eſt habitus. *vel, ignavo.*

"Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μαχη-
"σομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὴν ἀ-
γῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ
μὲν δὴ ταῦτα εἰρήσθω. Ἐν δὲ τῷ λιμῷ μέσῳ
χεόνῳ ἐπεί τε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐ-
γένετο, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα
ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἔχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ
τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόν-
τες γὰρ παντὶ στρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ
σύμμαχοι αὐτέων ἐς τὴν Φωκέας, οὐ πολλοῖσι
ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιληΘ. στρατη-
λασίης, ἐσυλήθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ πολλὰ
ἐφθήσαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν
ἐς τὸν Παρνησσόν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν
Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης τοιάδε
σοφιζεται αὐτῶν τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας
ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε
τούτους, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, πυκτὸς ἐπεδήκα-
το τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προεῖπαι αὐτοῖσι, τὸν
ἂν μὴ λόγχῃ νύζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτεί-
νειν, τούτους ὧν οἱ τε φυλακὰς τῶν Θεσσαλῶν
πρῶτας ἰδόντας, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλό
τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ
στρατιὴ, ὥστε τετρακισχιλίων κατῆσαι
νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμι-
σέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς
Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων
ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάν-
τες οἱ περὶ τὸν τρίποδα σταθέντες, ἔμπροσθεν
τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν
Ἄβῃσι ἀνακέαται. Ταῦτα μὲν νυν τὸ πλέ-
ζον εἰργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολι-
ορκέοντας ἑωυτούς. ἐσβαλοῦσαι δὲ ἐς τὸν χώ-
ρον τὸν ἵππιον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέ-
στως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἥ ἐστι κατὰ Ὑάμ-
πολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαν-
τες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς ταύτην κατέθηκαν.
χεῦν δὲ ὑπερθέοντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλ-
λῳ χώρῳ, ἐδέκηντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλον-
τας. οἱ δὲ, ὡς ἁναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φε-
ρόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ
ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τοιέων δὴ σφι ἀμ-
φοτέρων ἐχόντων ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαν-
"τες κήρυκα, ἠνείκαντο τάδε, "Ω Φωκέες, ἤδη τι
"μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ ἐόντες ὁμοῖοι ἡμῖν.

Mardoni, in quos viros induxiſti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, ſed virtutis? Hoc ille dixit. ¶ Eo interim tempore poſt XXVII acceptam apud Thermopylas calamitatem confeſtim Theſſali caduceatores ad Phocenſes mittunt, utpote iis infenſi, cum ſemper antea, tum præcipue poſt noviſſimam cladem. Etenim non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipſi Theſſali & eorum ſocii omni cum copia bellum Phocenſibus intuliſſent, à Phocenſibus fugati ſunt ac male mulctati. [1] nam quum ad Parnaſſum uſque proceſſiſſent Phocenſes, ſecum habentes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic hujuſmodi rem eis commentus eſt: Sexcentos viros è Phocenſibus præſtantiſſimos gypſo tam ipſos quam arma illinit, eoſque ſub noctem in Theſſalos dimiſit, dato præcepto ut quemcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primum Theſſalorum excubitores, aliud quoddam prodigium eſſe arbitrati, deinde ipſe exercitus adeo exhortuerunt, ut tribus millibus cæſorum atque ſcutorum Phocenſes potiti ſint: quorum ſcutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicaverunt: & ex decima pecuniarum hujus pugnæ factæ ſunt ſtatuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis viſuntur: & alteræ ejuſmodi in Abis repoſitæ. Hoc Pho- XXVIII cenſes in peditatum Theſſalorum, à quibus obſidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in ſuum agrum incurſaverat, inſanabili clade afflixit. ad ingreſſum enim qui eſt juxta urbem Hyampolin, depreſſa ingenti foſſa, amphoras illic inanes depoſuerunt, humumque deſuper injecerunt, eamque reliquo ſolo exæquaverunt: atque ibi Theſſalos expectarunt incurſuros. In eos Theſſali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura confracta ſunt. Ob hæc ambo XXIX Phocenſibus infenſi Theſſali, miſſo caduceatore ita dixere, [2] Nunquid diſſimulatis amplius Phocenſes agnoſcere non eſſe vos nobis pares?

1 Quumque *Theſſali* ad Parnaſſum compulſi eſſent, vates Tellies Eleus Phocenſibus apud quos erat, hoc excogitavit. *At Valla κατειλήθησαν ad Phocenſes retulit, quod tamen de victoribus dictationi conſentaneum non eſt. Sed Vallam in errorem induxit fortaſſe præpoſtera interpunctio quam in ſuo exemplari habuit, & nominativus pro genitivo abſoluto poſitus, videlicet οἱ Φωκέες ἔχοντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων, quod nihil aliud eſt quam ſi omiſſo illo participio, ita (& quidem multo brevius) dixiſſet, τοῖς Φωκεῦσι μάντις Τελλίης ὁ Ἠλεῖος σοφίζεται τοιόνδε. Quæ obſervatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adjumento eſſe poteſt.* 2 Nunc demum Phocenſes ſententia mutata agnoſcite etiam magis *quam antea*, vos nequaquam nobis eſſe pares. *At Valla interrogative hæc legit, quum tamen vim verbi γνωσιμαχεῖν ſignificatio interrogationem admittere non videatur.*

qui &

qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, ſemper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus ut penes nos ſit & agro vos exuere, & in ſervitutem redigere? Quam facultatem etſi obtinemus, tamen injuriarum non ſumus memores, niſi ut eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro veſtro
XXX damna averſuros. Hæc Theſſali Phocenſibus denunciabant, quod ſoli Phocenſes inter ejus loci homines cum Medis non ſentiebant: idq; nulla alia cauſa (ut ego conjectura comperio) quàm Theſſalorum odio: partes Medorum (ut mihi videtur) ſequuturi, ſi Theſſali partes Græcorum foviſſent. Hæc deferentibus Theſſalis, negarunt ſe Phocenſes pecuniam daturos: & ſibi itidem ut Theſſalis facultatem eſſe ſentiendi cum Medis, ſi aliter ſentire vellent: ſed nequaquam fore ut ſponte eſſent proditores Græciæ. His verbis renunciatis
XXXI adeo Theſſali ſunt in Phocenſes indignatione perciti, ut barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incurſaverint. nam ejus regionis [1] podeon anguſtus illic octoginta non amplius ſtadia in latum protenditur, inter Melidem ac Phocenſem regionem ſitus, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui ſunt in Peloponneſo, metropolis eſt. Hanc igitur Doridem regionem ingreſſi barbari nihil admodum læſerunt: cum Medis enim (etſi Theſſalis non videbatur) ſentiebant. Poſteaquam autem è Doride in
XXXII Phocidem ingreſſi ſunt barbari, ipſos quidem Phocenſes non ſunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumnia Parnaſſi conſcenderant,[2] qui vertex eſt juxta urbem Neonem illic ſitam, nomine Tithorea: eoque ſe receperant: ſed plures ad Locros Ozolas, in urbem Amphiſſam, quæ ſupra Criſæum ſita eſt campum) omnem tamen agrum Phocenſem incurſaverunt: (ſic enim ducebantur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferroque vaſtarunt. Urbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes injecerunt.
XXXIII Nam peragrantes eam juxta Cephiſſum amnem, cuncta populati ſunt, & hinc urbem Drymon incenderunt, illinc Chara-

"πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον
"ἐκεῖνα ἡμῖν ἐῴδαινε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐ-
"φερόμεθα· νεῦν τε ἅμα τῷ βαρβάρῳ τοσοῦ-
"τον δυνάμεθα, ὥστε ἐὼν ἡμῖν ὄξυ τὸ γῆς ἐ-
"σερῆδας καὶ προσωδεαποδίδως ὑμέας. ἡμεῖς
"μὲν τοι τὸ πᾶν ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν,
"ἀλλ' ἡμῖν χρυσέῳ ἀντ' ἀυτέων περιπίοντα
"τάλαντα ἀργυρίου καὶ ὑμῖν ἀποδεκόμεθα
"τὰ ἐπιόντα δεῖ τὴν χώρην ἀπολιπεῖν. Τοῦ-
τὰ σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φω-
κέες μοῦνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων ἐκ ἐμήδιζον·
κατ' ἄλλο μὲν ὦδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος
δοκέω) κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ πρὸς Θεσσαλῶν.
εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὔξον, ὡς ἐμοὶ
δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγ-
γελλομένων Θεσσαλῶν, ἅτε δώσειν ἐφασαν χρή-
ματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως
μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. ἀλλ' ἐκ ἐσῶς
ἐχόντες εἶ) προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ
ἀνήκεστος ἦτοι οἱ λόγοι, ὅτω δὴ οἱ Θεσσα-
λοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐλθόντο ἡγε-
μόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχι-
νίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρί-
δος χώρης ποδεὼν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει.
ὡς τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κεί-
μενον μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκί-
δος χώρης, ἥ περ καὶ τοπαλαιὸν Δρυοπίς. ἡ
δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν
Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν
ἐκ ἐσήναντο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδι-
ζόν τε γὰρ, καὶ ἐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ
ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐ-
τοὺς μὲν τοὺς Φωκέας ἐκ αἱρέυσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν
Φωκέων ἐς τὸ ἄκρον τὸ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν.
ἔστι δὲ καὶ ὄπισθεν δέξασθαι ὅμιλον τῷ Παρνη-
σσῷ ἡ κορυφὴ, κατὰ Νέωνα πόλιν, κειμένη
ὑπὲρ ἐωυτῆς. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν
δὴ ἀνηνείκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦ-
νες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομί-
σαντο, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρι-
σαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν
χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα. Θεσ-
σαλοὶ γὰρ ὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα
δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον,
καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνίεντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά.
Πορδυόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφι-
σσὸν ποταμὸν, ἐδῄουν πάντα· καὶ κτὴ
μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὴ Χαιρώ-

---

1 *Quidam*, Tractus anguſtus. *Alii*, Prominentia anguſtia. *Camerarius autem ita hunc locum reddit*, Regionis Doricæ hac in parte anguſtus eſt aditus, latitudine patens ad millia paſſuum circiter quatuor. *id eſt, quaſi pero extenditur.* 2 Eſt autem multitudinis etiam capax vertex Parnaſſi, qua ad urbem Neonem vergit, ſeorſum ſitam: vocaturque ille *vertex* Tithorea. *vel, Tithoreus, ut conveniat cum voce Latina Vertex maſculin. gen. ut* Τιθορέα *cum Græca ſemin.* κορυφή. *Sic paulo poſt* κορυφῆς. *meminit vocatæ* Τιθορείης. *Lego autem* κειμένην ὑπ' ἐωυτῆς, *pro* κειμένη ὑπ' ἐωυτῆς; *ſed ne illius quidem lectionis ſenſus ſatisfacit.*

δρην, καὶ Ἔροχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δέ τι καὶ τότε καὶ νῦν ἔτι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καί τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι ἕρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ φθαμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακεκριμένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλέϊστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηναίους, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτούς, ἐς τε τὴν Ὀρχομηνίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀπεπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τούτῃ ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸ Παρνησσὸν ἀπεργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσημάνθη. καὶ γὰρ τῶν Παναπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλιέων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ ἀποδιδόντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶν δὲ εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἐπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δέ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀπορωδίην ἀπίκεατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι περὶ ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα κατεξήλυθον. πάντες δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ὁρῶντες, καὶ ἀνωρέον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης,

dram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id est*, *fluminis accolas*: & Abas, ubi delubrum Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatum, in quo, ut tunc, ita nunc redduntur oracula. Hoc delubrum posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam per montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine stuprantium extinxerunt. Prætergressi quoque Parapotamios, pervenere ad Panopeas. Unde bifariam copiæ jam divisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis universi sentiebant: quorum urbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, servaverunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter intenderunt. ¶ Cæteri vero cum suis ducibus Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt, quicquid agri Phocensis nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incederunt, & Dauliorum & Æolidensium. Ideo autem hâc ab aliis sejuncti pergebant, ut direpto quod Delphis est templo, pecunias repræsentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat: permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audissent, in extremam prorsus devenere formidinem: qua attoniti, deum de sacra pecunia consultarunt, nunquid eam humi defoderent, an alium in locum transportarent. Eam deus illis interdixit ne amoverent: se enim sufficturum esse ad res suas tutandas. His auditis Delphi de semetipsis curandum putaverunt, liberis uxoribusque in Achaiam trajectis. Plerique igitur vertices Parnassi superaverunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Denique omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam, *id est*, *vaticinum*. Postea vero quàm barbari subeuntes appropinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui no-

XXXIV XXXV XXXVI XXXVII

cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclavi, quæ [1] intus propoſita fuerant: eaque nefas erat cuiquam mortali contingere. quod oſtentum iis Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Ubi autem barbari properantes pervenere ad fanum Minervæ [2] quod eſt ante templum, tum vero etiam majora quam ſuperius prodigia repreſentata ſunt. [3] res profecto hæc valde miranda. nam arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actum eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignum. quum enim barbari ad ſacellum Minervæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cum fragore ſunt devoluti, permultoſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Minervæ vociferatio jubilatioq; extiterunt. Quibus XXXVIII omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, ut fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, recta ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (ut ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [4] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes. Hos autem duos XXXIX Delphi aiunt indigenas heroas eſſe, Phylacon & AUtonoum, quorum fana viſuntur: Phylaci quidem, ſecundum ipſam viam ſuper ædem Minervæ: AUtonoi vero, prope Caſtaliam, ſub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnaſſo deciderunt, adhuc ad noſtram uſque memoriam integra extant in fano Minervæ protemplaris locata, ad quod [5] per barbaros devoluta pervenere. [6] Atque hic receptus à templo horum virorum fu- XL it. ¶ Græcorum autem claſſis ab Artemiſio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem ſubſtitit. Quod ut facerent ideo regoverant Athenienſes, tum ut liberos atque uxores ex Attica ſubducerent, tum ut conſultarent quid ſibi agendum eſſet.

τῷ οἰώματα ἦν Ἀκηρατῶ, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱερά, τῷ ἐκ ὅσιον ἦν ἄπειρος ἀνθρώπων ἑδενί. ὁ μὲν δὴ ἦιε Δελφῶν τοῖσι παρεῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆ προνοίης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γεγενημένου τέρεω. θώυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστί, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιθωμάσια, καὶ ἀξιαπάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπὶ τοῦτον οἱ βάρβαροι καὶ τὸ ἱρὸν τῆ προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ ἀέρος κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆ προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγύντων δὲ τουτέων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνέπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φόνον τοσοῦτον σφέας, ὑπερβάντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ περιεόντες, ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπικνεόμενοι ὅτι σφὶ βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ἐπεδιώκοντάς σφι καὶ κτείνοντας. " Τὼ δὲ τούτω Δελφοὶ λέγουσι ὑπηρωίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τῷ τὰ περὶ τὸ ἱρὸν ἔστι περὶ τὸ ἱρόν· Φυλάκου μὲν, " παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατιοῦσι τῆ ἱροῦ τῆ προνοίης, Αὐτονόου δὲ, πρὸς τῆ Καστραλίης, ὑπὸ τῆ Ὑαμπείη κορυφῆ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ περιβόλῳ τῆ προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν λόγῳ τῷ βαρβάρων φερόμενοι. τουτέων μὲν νυν τῷ ἀνδρῶν αὖτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατέσχε τὰς νῆας. τῷ δὲ ἕνεκα προσεδέηθησαν αὐτέων σφᾶς πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς ὃ καὶ βουλεύσαντα τὸ πιθανὸν αὐτοῖσι ἔσται· τῷ γὰ

τὼ δύο Δελφοὶ

κατ' αὐτὴν

---

1 *Ex iis quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro* ἔσωθεν *reponendum eſſe* ἔξωθεν. 2 *Videtur potius* προνοίης *eſſe cognomentum Minervæ, à providendo ita dictæ. niſi forte legit Valla* προνοΐνης, *qui pro eo quod hic* Fanum, *ſtatim* Sacellum *dicit, & Ædem. Cujus interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet* Fano Minervæ protemplaris, *hic reponendum fuerit,* Minervæ quæ eſt ante templum. 3 Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, *(quod videlicet modo dictum fuit)* Martia arma conſpecta fuiſſe extra templum extantia ſua ſponte: *(vel, à ſeipſis i. ſine ullius opera)* ſed quæ illud ſequuta ſunt, inter quælibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, præ quibuslibet ſpectris, aut oſtentis.* 4 Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes. 5 *Id eſt, Per medium barbarorum.* 6 *Id eſt, Atque ita multati à templo ſe receperunt.*

Ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατώρθωσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐφρασμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους τὸν βάρβαρον ἐν τῇ Βοιωτίῃ κατοκατημένους, τῆσι μὲν οὐδὲν ἐδέησε, οἱ δὲ ἐπύθοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτῶν τείχεϊ ἐρύσσοντες, καὶ πλείστου τε ποιεύμενοι ἐκείνους περιεῖναι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, πάντα ἤδη ἀπεναυτὰ δὴ πυθόμενοι, ἔπεμπον πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ τις δυνάται σῴζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλέονες ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔπεμψαν δὲ ταῦτα σπουδῇ, τῷ χρησμῷ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ὑπουργέειν. καὶ δὴ καὶ τόδε εἵνεκα φασὶ πίσυρα λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ὄφι μελίσσια τελέουσι προτιθέντες. τὰ δὲ ὄμμελίσσια, μελιτόεσσά ἐστι. αὐτὴ δὲ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν ἄψαυστος. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι πάντα κατεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὸ προκείμενον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέῤῥεε καὶ ὁ λοιπὸς στρατιὴ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχέουσαι, καὶ ἀπὸ πλείονων πλεινόων. ναύαρχος μὲν νυν ἦν ὠυτὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γε ἐκ βασιληίου γένεος. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἀρίστας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατώοντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρεῖχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἐόντες ἔτι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδνικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες,

301

Nam in rebus quæ contigerant, consilium capiendum habebant, tanquam opinione frustrati: quippe qui quum putassent inventuros se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in Bœotia subsidentes, horum nihil invenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes ut ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt ut ad Salaminem sisterent classem. Quo aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum ut qua quisque Athenienſium ratione posset servaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in Æginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quod vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quod Athenienses aiunt ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse observatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta: quæ quum semper superioribus temporibus depascerentur, tunc illibata manserant. Id quum ipsa templi antistes indicasset, eo magis Athenienses eoque promptius deseruere arcem, tanquam à deo etiam destitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad castra navigaverunt. Posteaquam autem eos qui ab Artemisio solverant, ad Salaminem substitisse audierunt reliqui classiarii qui ad Trœzeniam erant, eodem confluxere. nam ut in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ sunt naves quam ad Artemisium decertaverant, & à pluribus civitatibus, eodem quo ad Artemisium duce, Eurybiade Eurycliдis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maxime veloces obtinebant Athenienses. Quæ classis ex his constabat: Ex Peloponneso Lacedæmonii sedecim naves præstabant: Corinthii, totidem quot ad Artemisium præstiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenses, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionensibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide novissime profecti. nam Hermionenses Dryopes sunt, ab Her-

XLI XLII XLIII

ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ
XLIV copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quam cæteri naves præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quod quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt, Platæenſes, ubi juxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe converterant. ita dum in ſuis conſervandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelaſgi erant, Cranai nominati ſub rege vero Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienſes appellati: deinde Jones, ab Jone Xuthi filio, qui dux extitit Athenienſis exercitus.
XLV Megarenſes autem tantundem copiarum quantum ad Artemiſium, attulerunt: Ampracii, ſeptem cum navibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho orunda.
XLVI Ex inſulanis autem Ægineta triginta naves exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naves inſtructæ, ſed iis oram ſuam tutabantur: verum cum triginta omnino navibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicaverunt. Sunt autem Æginetæ Dores, ab Epidauro. cui inſulæ nomen antea fuerat OEnone. Poſt Æginetas eaſdem quas ad Artemiſium viginti naves præbuere Chalcidenſes: & Eretrienſes, ſeptem. hi Jones ſunt. Dehinc autem Chii eaſdem præbuere, gens ab Athenienſibus Jonica. Naxii autem naves præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri inſulani, à popularibus ad Medos miſſi erant, ſed illorum juſſa aſpernati, tranſiere ad Græcos, ſuaſu Democriti, viri inter cives illuſtris, & tunc trierarchi. Naxii autem Jones ſunt ab Athenienſibus ducentes originem. Styreenſes quoque eaſdam quas in Artemiſio naves præbuere. Cynthii, unam omnino, & unam penteconteram. horum utrique Dryopes ſunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim ſoli ex inſulanis terram barbaro & aquam negaverunt.

ἀπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες, ἦσαν μὲν νυν Πελοποννησίων ἑξηκοντόρο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πᾶσαν τὰς ἄλλας, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μούνους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, ἀλλὰ τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀταλλαξομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγένοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. ἦσαν μὲν νυν τότε ὡζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτι μὲν Πελασγῶν ἐόντων τὸ νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Γελασγοί, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὅτι δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπιδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡγεμονεύοντι Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τωὐτὰ πλήρωμα παρείχοντο τοῖσι καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τεσσερήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τοῖσι ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τεσσερήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλεούσησι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσὶ Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου τὴν νήσῳ πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· ἔθνος δὲ, Ἰωνες εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τὸν Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου συμβουλεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τελεαρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπὸ Ἀθηναίων ἐγγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς, παρείχοντο νῆας τάσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Κύνθιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντορον· ἐόντες συναμφότεροι ὅτε Δρύοπες. καὶ Σεριφιοί τε καὶ Σιφνιοὶ καὶ Μήλιοι ἐς τεσσερήκοντόρο. ὅτε γὰρ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ.

302

Οὗτοι

Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, Λακεδαιμόνος ἐόντες ἀπὸ, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τεσσερήκοντα καὶ ἑβδομήκοντα ἐγένοντο. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν ἐσκημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ὀπτιστεώτατον εἶναι ναυμαχέειν ποιέεσθαι τῶν ἐπικρατέων τοῖσι χωρίοισι· χωρίων ἐγκρατέες εἰσί. ἡ μὲν Ἀττικὴ ἀπεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεσαν. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ὑπέλεγον δὲ τὸν λόγον τόνδε, ὡς, ἢν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμίη ὀπφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τὲς ἑωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα δὴ ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὑπολεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ὡς εἴη τὸ βάρβαρον ἐπὶ τῇ Ἀττικῇ, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέοιεν. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς παρῆλθε σὺν Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἥκε τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδῄου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπιάς τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι ἐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἁλιάρτου τῇ Ἑλλησπόντῳ, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτῶν ἀπολιπόντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τοῖσι ἑτέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ εὑρόντες ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ πάνυ ὀλίγους ἐνοικέοντας τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ

Intra Thesprotos isti omnes & amnem Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex ultimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, soli fuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium una navi tulere, cui præerat Phayllus, vir [1] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi. Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt; Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [2] *id est, biremes:* Melii duas, Siphnii Seriphiique unam utrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Jones. Summa navium, præter penteconteros, fuit trecentæ [3] quinquagintaocto. Quæ postea quam ex iis quas dixi urbibus ad Salaminem convenerunt, inter earum duces consultabatur, EUrybiade rogante ut qui vellent sententiam dicerent, ubinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum foret pugna navali decernere. jam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Plerœque igitur illorum sententiæ in hoc congruebant, ut profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur: ad Isthmum vero dabatur, ad suos effugium. ¶ Hæc ratio quum à ducibus Peloponnensium redderetur, advenit quidam Athenienſis nunciatum jam Atticam barbarum esse ingressum, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespienſium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium urbe, Athenas pervenerant, & omnia illa pervastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam incenderunt quod à Thebanis acceperant illas civitates non sentire cum Medis. A trajectu autem Hellespontiaco ex quo iter ingredi cœpere barbari, unum mensem trivere transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam pervenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente: urbemque desertam cepere, paucis quibusdam Athenienſibus in templo repertis, necnon quæstoribus ærariis,

XLVII

XLVIII

XLIX

L

LI

1 *Id est, Ter in certamine Pythico victor.* 2. *Aliqui ipsemet hujus libri initio penteconteros interpret.* navigia quinquagenûm remorum. 3 Septuagintaocto.

& homi-

& hominibus egenis, qui præſepta foribus atque lignis arce ſubeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, ſimul præ inopia victus, [1] ſimul opinione oraculi ſolvendi, quod reddiderat ſibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium eſſe, non
LII naves. Hos Perſæ, caſtris ex adverſo arcis poſitis in prominenti colle, quem Areon pagon Athenienſes vocant, hunc in modum obſederunt: Sagittas ſtupa circumdatas ubi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienſes, quanquam obſeſſi, & ad ultimum malorum deducti, etiam inſcenſo vallo, tamen reſiſtebant: ac ne verba quidem Piſiſtratidarum condicionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis ſubeuntes devolvebant ſaxa molaria: adeo ut Xerxes perdiu inops conſilii fuerit,
LIII quod eos expugnare non poſſet. Tandem ex difficultatibus acceſſus quidam apparuit barbaris. neceſſe enim erat, ſecundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente eſt, ſubjici Perſis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & aſcenſus, qua parte nemo excubabat, quique nemo credebat quempiam hominum aſcenſurum, hac parte, etſi loco prærupto, quidam conſcenderunt, juxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos ubi in arcem aſcendiſſe viderunt Athenienſes, partim è muro ſeſe præcipitaverunt atque extincti ſunt, partim in ædem refugerunt. At Perſæ qui aſcenderant, primum ad portas contendunt, eiſque patefactis ſupplices trucidant: atque ubi omnium ſtragem fecerunt, direpto templo arcem incendunt.
LIV Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Suſa ad Artabanum mittit, nunciatum res bene geſtas, ac præſentem ſtatum. Poſtero die quàm nuncium miſerat, convocatis Athenienſium exulibus, expeditionis ſuæ comitibus, juſſit ut conſcenſa arce hoſtias ſuo ritu immolarent: ſive aliquo in ſomniis viſo, ſive ſua ſponte facti pœnitens quod templum doncremaſſet. Exules Athenienſes id quod juſſi erant exequuti ſunt. Cujus rei cùr
LV mentionem fecerim exponam: Eſt in arce hac Erechthei (qui fertur fuiſſe terri-

χὴ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φεραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἡμύοντο τοὺς ἐπόντας· ἅτε μὴ τῶν ἀδενείης βίῳ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα. πρὸς ὃ, αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήϊον τὸ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· καὶ οὕτω δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον καὶ τὸ μαντήϊον, καὶ ὁ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ἐπὶ τὸ καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἄρειον πάγον καλέουσι Ἀθηναῖοι ἀρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὀκοῖα συπεῖον περὶ τὰς οἰστὰς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φρούγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως ἠμύοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φρηγιατίου προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τοὺς Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο. ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλα τε ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τοὺς βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥς τε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορέϊν ἐνέχεσθαι, οὐ δυναμένου σφέας ἑλεῖν. Χρόνῳ δ' 303
ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, ὑπὸ Πέρσῃσι γενέσθαι, ἔμπροσθεν ὧν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπαδεν ὁ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὐδείς τις ἐφύλασσε, ἔστ' ἂν ἤλπιδε μηκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες καὶ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος, θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀπικρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἑρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τοὺς δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτεράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέφρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ παντελέως τοὺς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρεπίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἐωυτοῦ ἐόντας ἐπιμήνιος, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θύσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιον οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐπετέλλετο. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου

1 Simul quod oraculum inveniſſe ſibi viderentur. *i. oraculi ſenſum, ſive mentem.*

εἶναι νηός,

ἔϊ νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῃ τε καὶ θαλάσσα ἔνι· τὰ λόγῳ παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆσαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ θύειν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρὸν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πήχυαῖον ἀναδεδεγμένον. ταῦτα μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὸν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν ὑπὲ πρωθῆναι ἔμελλον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθησόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτέων ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ ἀφαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα ἐς τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρὰ αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀναγκαίην τὰς νῆας πρὸς τὴν Ἰσθμὸν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὔτ' ἄρα λῷόν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ ἐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλιας ἑκάστους τρέψονται. καὶ ἔτι σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ὅτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ ὑ Ἀχαιοκεδαίμονίων τὴν στρατιὴν ἀπολέεταί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴτις ἔστι μηχανὴ, ἴθι, καὶ πειρῶ ἀγαθέας τὰ βεβουλευμένα, ἢν κως δυνῇ ἀναγνώσας Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μνέειν. Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ ἐξ ἐν πρὸς τοῦτα ἀμειψάμενος, ἦιε δὴ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμβάλλειν. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴτι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παρεζόμενος οἱ καταλέγει κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησίφιλου, ἑωυτὸν ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι τὴν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δ' ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὴν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, des referret id cujus gratia ipsos coegerat, gena) templum, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Minervæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam una cum cætero templo contigit ut barbari exurerent: quam Athenienses qui ab rege jussi erant rem divinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc quidem illi narraverunt. ¶ At LVI Græci qui apud Salaminem erant, ubi nunciatum est uti res circa Athiensium arcem se haberent, eo perturbationis devenere ut nonnulli è ducibus non expectarent dum propositum negocium constitueretur, sed in naves irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, statuerent sibi ante Isthmum prælio navali decernendum. Et quum nox adfuisset, digressi è concilio, naves conscenderunt. Ibi Themistoclem pergentem ad navem scisciatur Mnesiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipsis decretum esset: & quum ab eo audisset decretum esse ut ad Isthmum proficiscerentur, & [1] ante Peloponnesum dimicarent, Si isti, inquit, à Salamine proficiscantur, jam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad suam enim quisque patriam remeabunt: ut nec EUrybiades, nec alius hominum quispiam cohibere possit quominus copiæ dilabantur: Græciaque peribit consilii inopia. Quare siquid comminisci potes, perge, & quod decretum est conare irritum reddere, & EUrybiadem à sententia revocare, ut hic perstet. Themistocles, quum hæc admonita sibi admodum probarentur, nullo reddito responso ad EUrybiadis navem perrexit, ubi hominem convenit, ait velle se de negocio cummuni cum eo colloqui. Hunc ille in navem ingressum jubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso refert, & alia adjicit multa, donec EUrybiadem à sententia revocavit: persuasitque ut è navi prodiret, & duces ad concilium contraheret. Ii posteaquam congregati LIX sunt, priusquam ad eos EUrybiades Themistocles multis agebat verbis

1 Pro Peloponneso, *alibi vertit*.

prout

prout magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorum dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus il qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum retellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, LX non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EUrybiadem conversus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros, (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorum quempiam accusare) sed 1 aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est servare Græciam, si mihi accedens, navale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credens, classem ad Isthmum abducas. utrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis: ubi nobis minimum expedit, naves habentibus & graviores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamen amittes Salaminem & Megara & Æginam. nam illos una comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnemque Græciam 2 in discrimen adduces. Sin autem id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies commoda: Primum si in arctu conflixerimus, nos, paucæ naves cum multis profecto 1 si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis. Præterea Salamis servatur, ubi nostri nunc liberi collocati sunt & uxores. 2 Est & alia hîc causa propter quam item debes præcipue hic manere, quod pro Peloponneso & Isthmo pugnabis: 3 quo cave (si sapis) ne istos ducas: Quod si id quod spero continget, ut classe vincamus, barbari neque ad Isthmum nobis aderunt, neque usquam longius ab Attica procedent, sed nullo ordine abibunt: unde nobis lucrifaciemus quæ servaverimus, Megara, Æginamque, atque Salaminem, apud quam credibile est nos hostibus fore superiores. 3 Credibilia enim suadentibus hominibus fere prospere cedit: secus facientibus ne deus quidem vult adesse, & humanæ sententiæ indulgere. LXI Hæc dicenteîn Themistoclem rursus interpellans Adimantus, jubebat silere eum, utpote cui patria non esset: quin etiam EUrybiadem non

οἷα χάρτα δεδμῆσθαι. λέγοντος δ' αὐτῷ, ὁ Κο- 304
ρίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύ-
του εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ
προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δ', ἀπο-
λυόμενος ἔφη, Οἱ δὲ γε ἐγκαταλειπό-
μενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν
Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιά-
δεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἐπὶ ὀλίγον τὸν πρότερον
λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπάρωσι ἀπὸ Σαλα-
μῖνος, διαδρήσονται· (παρεόντων γὰρ τῶν συμ-
μάχων, οὐκ ἐφερέ οἱ κῆρυκον ἐνένα κατηγορέειν)
ὁ δ' ἄλλῃ λόγῳ εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ
νῦν ἔστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ νυ-
μαχίην αὐτῇ μοῦνον ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος
τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν
τὰς νῆας. ἀντίθετος γὰρ ἐκ πλέονος, ἀκούσας πρὸς
μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀ-
ναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἧσσα ἡ-
μῖν σύμφορον ἔστι, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας,
καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο μὲν, ἀπολέεις
Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἢν
περ καὶ τἆλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ
τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πε-
ζός. καὶ ἔτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ὅτι πρὸς Πε-
λοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἅπάσῃ τῇ Ἑλ-
λάδι. ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοσάδε
ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρήσεις. πρῶτα μὲν, ἐν
στεινῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς
πολλὰς, ἢν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκ-
βαίνῃ, πολλὸν κεκρήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στει-
νῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστί· ἐν εὐρυ-
χωρίῃ δ', πρὸς ἐκείνων. αὖτις δ', Σαλαμὶς
ὠφελήσεται, ἐς τὰ ἡμῖν ὑποκείμενα τέκνα
τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι
ἔνεστι, τοῦ καὶ ὠφελέεσθαι μάλιστα χρεών· ὁ-
μοίως αὐτοῦ τε μενόντων, περιναυμαχήσεις
Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ὑπὲρ
σφέων, εἴπερ ἓν φρονέεις, ἄξεις ὅτι πρὸς τῷ αὐ-
τός τε
Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπί-
ζω γενόμενα καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσὶ, ἔτε
ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι,
οὔτε προβήσονται ἑκατέρω τῆς Ἀττικῆς·
ἀπίασί τε ἐπὶ νόμου. Μεγαρεῦσί τε κερ-
δανέομεν εὖ ἐοῦσι, καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι,
ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῷ ἐχθρῶν κατύ-
περθε γενέσθαι· οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι
ἀνθρώποισι, ὡς τοιαῦτα ἐθέλει γίνεσθαι·
μὴ οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλει ἐπὶ ὁ
θεὸς περιχαρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας γνώ-
μας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις ὁ
Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδῃ οὐκ

1 Si rationi consentaneus sit belli exitus, 2 sed & hoc inter cætera est quod in primis amplecti debes: Hic manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis: 3 Consilia enim agitantibus rationi consentanea, succedunt illa utplurimum: at siqui agitent consilia rationi non consentanea, ne ipse quidem deus ad humanas deliberationes vult se accommodare.

ἐὼν ὑπιψφιζειν ἄπολι ἀνδρί. πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, ὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ περέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσί τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ὑπὲρ κείνοισι, ἐς τ' ἂν δεκηκόσιαι νῆες σφι ἔωσι πεπληρωμέναι. ἐδάμεὰς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς δηϊόντας ἀποκρέεσθαι. Σημαίνων ὦν ταῦτα τῷ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεξεργμένως, ἢ πρότερον. ὁ δὲ ἐπεὶ ἐσῆλθε παρ' αὐτόν, ἔφη· "Σὺ εἰ μιμνέεις αὐτοῦ, καὶ μιμνὼν ἔπαυσας ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀναλήψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τῶν πολέμων φέρουσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμέτερη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει, ὡς ἡμέων αὐτέων δέεσθαι κτίσθαι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μενόντες, μνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας ἀπολίπωσι, ἢν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτῃ δὴ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μιμνοντας διαναυμαχέειν. Οὗτοι μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι βουλεύσασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ δεκαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίεον ταῦτα. βουλόμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· δεῦρο δὲ Αἰακόν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελλαν ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ ἐν Μήδοισι λόγιμος γενόμενος, τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἔσω ἐρήμου Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τετρισμυρίων·

πρεσφέρετο,

μίμνωσι

sinere virum extorrem sententiâ dicere, & ita demum id sinere quum urbem Themistocles habuisset: videlicet exprobrans quod Athenæ captæ essent, tenerenturque ab hoste. Tunc Themistocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione ostendit, sibi esse & solum, & urbem multo majorem quam illis, [1] unde naves ferme ducentæ essent armatæ, quas nulli Græcorum invadentes possent propellere. Hæc quum ratione significasset, ad EUrybiadem transiens, majori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu vero si hic manes, vir eris egregius: sin minus, Græciæ eversor. totum enim belli momentum nobis naves sustinent. Sed mihi crede, nisi hoc feceris, nos, [2] sicuti sumus, ubi domesticos receperimus, in Sirin quæ est in Italia, profecturos, quæ olim jam nostra est: & quâ, ut oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus sociis destituti meorum verborum reminiscemini. Hæc dicente Themistocles EUrybiades [3] edocebatur: & ob id edocebatur (ut mihi videtur) quod maxime formidabat ne si ad Isthmum classem reduxisset, ab Athenienſibus desereretur: quibus deserentibus, jam reliqui non essent in pugnando hostibus pares. Ita sententiam eam probavit, ut illic permanentes, pugna navali decernerent. Quod ubi EUrybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic sese apparerent tanquam prœlium navale facturi, dies illuxit: & simul oriente sole extitit terræ & maris motus: propter quod visum est faciendum ut Æacidas in auxilium invocarent. [4] Id ubi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine sunt diis vota fecerunt, & Ajacem Telamonis filium invocaverunt: navemque ad Æacum & ad alios Æacidas invocandos Æginam miserunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque idem exul, & apud Medos factus illustris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus desolata, à pedestri Xerxis exercitu vastabatur, se forte fuisse una cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriasium, vidisseq; pulverem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleusine: & quum

LXII LXIII LXIV LXV

1 Tantisper dum essent illis ducentæ naves armatæ. nullos enim ex Græcis illos invad. posse propulsare. 2 Ita ut nos habemus. *i. Jam nunc, & nihil innovantes circa rerum nostrarum statum,* 3 In diversam à priore sententiam adducebatur. *Vel, Ad sentiendum aliud quam prius inducebatur. Ad verbum, Redocebatur. i. Diversum sentire docebatur. vel, Dedocebatur quod sentire edoctus fuerat.* 4 Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudissent, illinc quidem, ex ipsâ *nimirum* Salamine, Ajacem Telamonemque invocaverunt, ad Æacum autem cæterosque Æacidas invocandos navem Æg. mis.

demi-

demirarentur quorumnam hominum esset ille pulvis, statim se audisse vocem, quæ vox ipsi videretur Iacchus mysticus: & Demaratum (ut qui esset sacrorum quæ fierent in Eleusine ignarus) interrogasse quidnam esset quod ita sonaret, seque dixisse, Demarate, [1] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam est, quum Attica sit desolata, numen ab Eleusine resonans, venire auxilio Atheniensibus ac sociis. & siquidem in Peloponnesum incumbat, periculum regi erit, ejusque copiis quæ sunt in continente: sin ad classem quæ ad Salaminem est convertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem solennia Athenienses quotannis celebrant Cereri atque Proserpinæ: & his sacris quicunque vult & Atheniensium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quam audis, est in hoc festo bacchantium. Et ad hæc dixisse Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam si ad regem referatur, capite plecteris, ut nec ego te nec alius quispiam hominum queat eripere. quamobrem tene silentium. hæc autem expeditio diis curæ erit, Hoc Demaratum admonuisse aiebat [2] Ex illo autem pulvere ac voce factam esse nubem, eamque in sublime elatam Salaminem versus ad Græcorum exercitum fuisse delatam. Ita se didicisse nauticas Xerxis copias esse perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque
LXVI alios testes citans. ¶ Classiariæ autem Xerxis copiæ, ubi conspecta strage Laconica ex Trachinia in Histiæam trajecerunt, triduum illic moratæ, per Euripum navigabant, totidemque diebus ad Phalerum præsto fuerunt. Nec vero minori (ut mihi videtur) numero vel pedestres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ sunt, quam ad Sepiadem atq; Thermopylas. nam in supplementum eorum qui aut tempestate ad Thermopylas, aut in navalibus ad Artemisium prœliis interierunt, hos substituam qui nondum regem sequuti fuerant, Melienses, Dorienses, Locros, Bœotos, qui cum omni copia advenerunt, exceptis Thespiensibus & Platæensibus: necnon Carystios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes insulanos, præter quinq; civitates, quarum nomina superius commemoravi.

ἀποθρῴσκειν τὸ σφέας τὸ κωνιορτὸν, ὅ τι ἐὸν κοτὲ εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρῆγμα τε φωνῆς ἀκέειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὸ φωνεῦντα εἶναι τὸ μυστικὸν Ἴακχον. ἐπείσθη δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸ Δημάρητον εἰρέσθαι τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δ' εἶπαι, "Δημάρητε, ἦ ἔστι ὅκως ὁ μέγα τι οἴκοι "βασιλεῖ ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. τάδε γὰρ ἀείδηλα, ἐρήμου ἐούσης τὸ Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. καὶ ἢν μὲν ἐς τὴν Πελοπόννησον κίνδυνος "αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δὲ ἐπὶ τὰς νῆας τραπῆται τὰς ἐν "Σαλαμῖνι, τὸ ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει "βασιλέα ἀπολέσειν. τὰ μὲν ὀρτὴ ταύτῃ ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ, καὶ ἀστέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὸ φωνεῦντα ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἰαχάζουσι. τούτων μὲν ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸ λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀπολέσεις "τὴν κεφαλήν· καί σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχε "ἥσυχος. τοῦδε δὲ στρατιῆς τῆσδε αὐτοῖσι μελήσει. τὰ μὲν δὴ ταῦτα φράσαι ἐκ δὴ τοῦ κωνιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς ἡμέας νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνα, ὅπι τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτὰς μαθεῖν ὅτι τὸν αὐτίκα τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπομπὴν ποιεύμενος. Οἱ δὲ ἐς τὸ Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ὅπως ἐκ Τρηχῖνος διεκπερασάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὸ Ἱστιαιῶτιν. ὀπτὼ μὲν ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ὑπ' ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγίνοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς ἐμοὶ δοκέει, ἐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας· κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀποκόμενοι, ἢ ἐπεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιδίστασι γὰρ τοῖσι τε ἄνω τοῦ χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ὑπὲρ Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τόσδε τοὺς τότε ἔτι ἐπομένους βασιλέϊ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκρέας, καὶ Βοιωτέας, παντὶ στρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα.

1 Fieri non potest quin magna aliqua cl. 2 Post illum autem pulverem ac vocem ortam esse nubem,

ὅσῳ γὰρ δὴ προσέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, πάντες, πλὴν Παρίων· Πάριοι δὲ ὑποληφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὴν πύλεμον τῇ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐθαῦτα κατίζει αὐτὸς Ξέρξης ὅτι τὰς νῆας, ἐβούλετο σφι συμμίξας τε καὶ πυθέσθαι τῶν 306 ὅτι πλεόνταν τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προσίζετο, παρῆσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν. καὶ ἵζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε. πρῶτα μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δέ, ὁ Τύριος· ἔπειτα δέ, ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐπαινεόντων ἠρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τωὐτὸ γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι· ὁ δὲ Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἴπέ μοι πρὸς βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, ὅτε κατὰ μὲν ἠρόμησα ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, ὅτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη, δέσποτα. τὰ δὲ ἔσθ' ὅτι γνώμῃ με δικαίην ἔστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἀεὶ ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶτοι τάδε λέγω, Φείδεο τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχήσι ἀνακινδυνεύειν; ἢ οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τοῦπερ εἵνεκα ὡρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμπόδων δέ τοι ἵσταται οὐδείς; οἱ δὲ τοι ἀντιστάντες, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δικαίως ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἢν μὴ ἐπειχθῇς ναυμαχέειν σπουδῇ, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι δέσποτα χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας διασκεδᾷς. καὶ ἢ πόλις ἑκάστοι φεύξονται. οὐδὲ γὰρ σῖτος πάρεα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὅτε αὐτὸς οἰκὸς, μὴ σὺ ἐπὶ πλέω Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸ πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμέειν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτέων ἥκοντας· οὐδέ σφι μελήσει περὶ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δείμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸ πεζὸν προδηλήσηται. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλοῦ,

πρὸς ταῦτα ποιέοιντο.

πρὸς ἐπεφέροντο,

πρὸς οἱ γὰρ

nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, poſtquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [1] relicti, quo bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorum audiendi ſententias. Eo profectus ubi præſedit, aſſidentibus qui accitu ejus aderant, ſuæ quoque gentis tyrannis ac navium præfectis, ut cuique rex honorem dederat, quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatum ſingulos, prœlium navale faceret necne. Poſteaquam Mardonius à Sidonio exorſus, ſingulos circumiens interrogavit, cæteri quidem eandem dixere ſententiam, jubentes fieri prœlium: Artemiſia vero, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [2] me neque in prœliis ad Eubœam geſtis ignaviſſimam extitiſſe, neque minima contuliſſe in te, domine. ideo, quum talis ſim, æquum eſſe, ea quæ in rem tuam maxime eſſe ſentio, demonſtrare. Itaque hoc tibi ſuadeo, ut navibus parcas, nec prœlium navale facias cum iis viris qui tanto ſunt tuis in mari præſtantiores, quanto fœminis viri. Quid enim neceſſe habes omnino venire in diſcrimen pugnæ navalis? nonne Athenas habes quarum gratia expeditionem ſumſiſti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obſiſtit? Qui tibi obſiſtebant, ita ſumnoti ſunt ut eos decebat. Quo autem ego recaſuras hoſtium res arbitror, id exponam: Si non inſtabis pugnæ navali committendæ, ſed claſſem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere ipſe in Peloponneſum, tunc tibi, domine, ſuccedent ea quorum gratia veniſti. neque enim diu tibi reſiſtere Græci poſſunt, ſed dilabentur, & abs te ad ſuas quiſque urbes defugient. quoniam neq; commeatus eſt eis in hac inſula, ut ego audio, neque, ſi tu in Peloponneſum pedeſtres copias duces, hic eos credibile eſt perſtituros qui illinc huc advenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus facienda curaturos. At ſi pugnam navalem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re geſta pedeſtribus ſint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte:

LXVII

1

2

3

1 Quum remanſiſſent. 2 Me, quæ nec in navalibus ad Eubœam prœliis me ignaviſſime geſſi, nec minima præſtiti, par eſt, domine, ſententiam meam proferendo, quæ maxime è re tua eſſe cenſeo, indicare: atque ideo hæc dico, Parce navibus, nec prœlium navale cum iis viris &c.

uſu ve-

usu venire ut bonis quidem hominibus mali servi sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum es optimus) servi sunt mali, qui numero sociorum censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli,
LXIX è quibus nulla utilitas est. Hæc loquente Artemisia, quicunque ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere navalem: at ii qui male consultum illi volebant invidebantque, utpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant ejus quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eum sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum jam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impensius collaudavit. Nihilominus ut 1 pluribus staretur jussit, ratus ad EUboeam suos sponte male pugnasse, quod videlicet ipse abfuisset: Itaque constituit spectaculo pugnæ navalis interesse. Classiarii, ubi nunciatum est illinc esse solvendum, classem Salaminem versus ducunt, & per ocium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quo minus prœlio committerent, (nox enim intervenit) in posterum diem sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoque cepit, cum alios, tum vero Peloponnenses, quod ipsi desidentes in Salamine, pro Athenienſium terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forent obsidendi, sua terra sine præsidio
LXXI relicta. ¶ Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per continentem ingrederentur. Nam ubi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrime ex urbibus concursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primum viam Scironidem obstruxerunt, deinde consilio inito Isthmum muro inædificabant, opusque perficiebant, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante nã & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebant, nullo temporis momento opus intermittentes,
LXXII neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Isthmum auxilio cum omni copia venerunt: Lacedæmonii,

"ὡς τοῖσι μὲ χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ
"δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δ' κακοῖσι,
"χρηστοί. σοὶ δ' ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάν-
"των, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ ὧν συμμάχων
"λόγῳ λέγουσαι εἶ), ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ
"Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφυλοί, τῶν
ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρ-
δόνιον, ὅσοι μὲ ἦσαν εὔνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμ-
φορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πει-
σομένης πρὸς βασιλῆος, ὅτι ἐκ ἐᾷ ναυμα-
χίην ποιέεσθαι· οἳ δ' ἀγαθόμυθοί τε καὶ φθο-
νέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένῃ ὑπὸ
πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνα-
γκαίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δ' ἀνηνέ-
χθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, ἥρτα τε ἤδη
τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι
πρότερον ἀγαθὴν εἶναι εἶ), τότε πολλῷ μᾶλλον
ἐφαίνετο. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε,
τάδε κατιδὼν· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθε-
λοκακέειν, ὡς οὐ παρεόντων αὐτῶν τότε
δὲ αὐλὸς παρεσκεύασε διηκοσίαδα ναυμαχέον-
τας. Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀν-
ῆγον τὰς νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα. καὶ παρε-
κέλευσαν διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε
μὲν νυὶ ἐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην
ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. οἱ δὲ παρεσκευά-
ζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖσι δὲ Ἕλλησι εἰχὲ
δέος τε καὶ ἀρρωδίη, ἐκ ἧκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πε-
λοποννήσου. ἀρρώδεον δέ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σα-
λαμῖνι κατήμυοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων
ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νή-
σῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπόντες
τῶν ἑωυτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβά-
ρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπο-
ρεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυ-
νατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύ- 307
θοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τὸν ἀμφὶ Λεω-
νίδῃσι ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήκεναι, συν-
αγηγερμένοι ἐκ τῶν πολίων, ἐστρατεύοντο. καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ
Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἰζόμυοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συνεχώσαντες τὴν
Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βε-
βουλευμένοισι, ᾠκοδόμεον ἀμφὶ τὸν Ἰσθμὸν τεῖχος.
ἅτε δὴ ἐόντων μυριάδων πολλέων, καὶ παντὸς
ἀνδρὸς ἐργαζομένου, " λύετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ ἡμέρη
λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ φαμύ-
μυ πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον ἐδέν
χρόνον οἱ βοηθέοντες ἐργαζόμενοι, ὅτε
νυκτὸς, ὅτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθέσαν-
τες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοι τε

1 *Id est, Sententiis plurium.*

καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. ἔστι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑπαρρώδεοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τετέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, κατὰ χώρην ἱδρυται· καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνέριοι. ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊκὸν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε, οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῆς· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τῆς ἑπτὰ, τέσσερα ἐπήλυδα ἔξι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ. Λημνίων δὲ, Παρωρεᾶται πάντες. οἱ δὲ Κυνέριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι ἔτι Ἴωνες. " ἐκδεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῷ χρόνῳ ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι. τετέων δὴ τῆς ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες πάρεξ τῆς κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκαθέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπαι, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συμέσασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῆσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψειν· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ ὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ πρὸς οὖς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενος τὸν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῆς αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐπύθετο τὴν γνώμην ἐοῦσαν τῆς Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενον τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὐνόματι μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῆς Θεμιστοκλέος παίδων. τὸν δὴ ὕστερον τετέων τῆς πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπυνθάνοντο οἱ Θεσπιέες πο-

καὶ ἐκδεδωρίευνται

& Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidauri, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionenſes. Hi fuerunt qui quidem auxilio venerûnt metuentes periclitanti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia jam & Carnia præterierant. LXXIII Incolunt autem Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: una, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem adventitiæ ſunt, Dorienſes, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Dorienſium quidem multæ ſunt & inſignes civitates: Ætolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicam ſita eſt: Lemniorum autem, omnes Paroratani. Cynurii autem, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Jones eſſe, ſed effecti ſunt Dores, ſub imperio Argivorũ impoſiti, & progreſſu temporis, quum eſſent Ornеatæ, itemque accolæ. Harum igitur ſeptem gentium cæteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenue loqui fas eſt) in medio ſedentes cum Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem LXXIV in tali labore iſti occupati erant, utpote pro omni jam curſu, quod nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo ut alius alium adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in Eurybiade conſilii inopiam: tandem vero res erupit in medium, conciliumque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponneſum navigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiva pugna navali decernere: ab Athenienſibus vero & Æginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare. ¶ Ibi Themiſtocles, LXXV poſtquam ſententia Peloponnenſium evicit, clanculum è concilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum navigium, cum quodam juſſo dicere quæ oporteret: cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, 1 (ubi Theſpienſes in civitatem ſunt re-

1 Quo tempore Theſpienſes, cives recipiebant. *id eſt, jus civitatis donabant*

cepti

cepti) atque locupletem. Is tunc navigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athienſium, quod partibus regis favet, præoptatque res veſtras quam Græcorum eſſe ſuperiores. milit me jam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occaſionem exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiam eos dilabi ſinatis. Nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hæc re Sicinus indicata, ab
LXXVI illis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam parvam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum trajiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt item qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naves producebant nequa Græcis liceret effugere: ſed circumventi vicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam trajiciebant Perſas, ut commiſſio navali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eo efferretur, (erat enim inſula in trajectu pugnæ ſita) ii Perſæ [1] ſuos ſervarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nul-
LXXII la noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuens, non habeo adverſari oraculis tanquam non veris, volens evidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Diana litora jungent
Navales pontes cum litoribus Cynoſuræ,
Spe ſtolida fortes quod Athenas marte ſubegit,
Compeſcet juvenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

λίτας, καὶ χρήμασι ὤλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λαὸν τῷ ἄνακτι Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλῆος, καὶ βούλομαι μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι αἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες. καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ προΐδητε ἀναδράντας αὐτούς. ἔτι γὰρ ἀλλήλοισι ὁμφρονέουσι, ἔτι ἀντιήσονται ὑμῖν. πρὸς ἑωυτοὺς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας καὶ τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκπλὼν ἀπαλλάσσετο. Τοῖσι δὲ, ὡς πιστὰ ἐδέκετο τὰ ἀγγελθέντα, τῶνδε μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τῶνδε δέ, ὅκως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλεόμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸ πρυμνὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων. ἐν γὰρ δὴ πόρρω ναυμαχίης τὸ μελλέσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν σῶς ποιεῖσθαι, τοὺς δὲ διαφθείρεσθαι. ἐποίεε δὲ ταῦτα, ὡς μὴ πιθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τὰ νυκτὸς, ὐδὲν ἀποκειμηνθέντες, παρῆρτέοντο. Χρησμοῖσι δὲ ἐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς ἐκ εἰσὶ ἀληθέες, ἐ βουλομένους ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι κατὰ βάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας;

Ἀλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάορον ἱερὸν ἄκτὴν
Νησὶ περιφρώσσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιτῶνδε πέρσαντες Ἀθῆνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κραιπνὸν κόρον ὕβριος ὑγρόν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

χρυσάορα

[1] Alios ſervarent, alios interim.

ἐς τοιαῦτα μὴ ϗ ὕστερον ἀναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, ὅτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, ὅτε παρ' ἄλλων ἀνδάνομαι. Τῶν ὦν ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν ὦν ἔτι οὐδὲν ὅτι σφέας περιεκλῄοντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡσεὶ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Σωφρονεόντων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἦλθε Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἐξοστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πιθανώτατον ἄνδρα γενόμενον, αὐτὸν τοῦτον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. ἔστι ὧν ἀνὴρ οὕτω τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγαθυμίης τῆς παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος, ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτοῦ συμβουλεύσασθαι. προσακούσας δὲ ὅτι ταῦτα διδοίη οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας χρεὸν ἐστὶ ζηλοῦν χρεών ἐστι ἐν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὸς τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἔστι ὑμῖν πολλὰ τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, ὅτ' ἔτι θέλουσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἐσί σφέας ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι ταῦτα σήμηνον. Ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Κάρτα τε χρηστὰ βουλεύεαι, καὶ οὐ ψεύδεα. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἥκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ τοιάδε ὑμῖν ἔσεσθαι ἀγαθὰ ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτε ἐκ ἑκόντες ἔθελον ἐς μάχην καταίσσεσθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας ὑμέας ἀναγκάσασθαι. σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγελον. 309 Ἐγὼ γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἐγὼ μὲν πειθόντων, πειθομένων δὲ αὐτῶν, ἐὰν μὴ πᾶσι δόξωμεν εὖ βεβουλεῦσθαι, ὁμοίως ἡμῖν ἔξει. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, ἐπὴν περιεχώμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις. Ταῦτα εἶπε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε

Quum ita evidenter in his à Bacide dicatur, profecto neque ipse de fide oraculis deroganda aliim dicere, neque ab aliis dici sustineam. Porro inter LXXVIII duces qui in Salamine erant ingens conflatus est tumultus, nondum scientes à barbarorum navibus se circumveniri: ubi autem orto sole inspexerunt hostem instructum, censuerunt ibidem sibi manendum. Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Aristides Lysimachi filius, Athenienſis quidem, sed in exilium à populo ejectus, quem ego (ut ejus mores accepi) virum optimum Athenis atque justissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem evocavit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, evocavit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodisset Themistocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, uter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc navibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EUrybiadem enavigare posse, quoniam circumdati ab hostibus undique sumus: quare ingressus ad eos, hoc indicato. Cui respondens Themistocles, LXXX Utilia sane, inquit, jubes, bonú afferens nuncium. Nam quod ego precabar ut fieret, id ipse tu conspicatus fieri, venisti nunciatum. 1 ut enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus facto fuit ut Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inviti. Tu vero, quandoquidem utilia nunciatum venisti, per teipsum, nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, uti res habet ipse referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet: sin minus, perinde nobis erit. neque enim si undique circumdati sumus, ut tu ais, amplius idefugient. Aristides conciliū introgressus, LXXXI eadem retulit, dicens se ex Ægina

1 Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

venisse

veniſſe, & ægre elapſum, latendo ſtationem hoſtium. Omnem enim claſſem Græcorum, à Xerxis claſſe circumventam: ideoque hortari ſe ut ad defenſionem ſui illi ſeſe præpararent. Hæc loquutus Ariſtides, retro abiit. Rurſus autem inter duces altercatio orta, pleriſque eorum fidem nuncio non habentibus. LXXXII Quibus non credentibus advenit triremis transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Soſimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cujus facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus eſt, inter eos qui barbarum debellarunt, ſcripti fuere. Ex hac autem navi quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemiſſium tranſfugit, expleta eſt Græcorum claſſis trecentarum & octoginta navium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naves. LXXXIII Græci, ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem, ſeſe apparaverunt tanquam dimicaturi. Et ſub diluculum, quum propugnatorum cœtum feciſſent, Themiſtocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cujus orationis ſumma erat, meliorum cum pejoribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque induſtria exiſtunt, exhortatus ut meliora eligerent. Ubi peroravit, juſſit illos ingredi naves. quibus ingreſſis, rediit ad Ægina triremis quæ profecta ad Æacidas erat, moxque omnes naves Græci ſolverunt. LXXXIV In quos moventes continuo barbari ſunt invecti. Ibi cæteri quidem Græci [1] quum inhiberent remos, ceſſimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, evectus navi in hoſtilem incurrit: cui implicitus quum hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri venientes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ. Æginetæ vero, navem quæ ad Æacidas abierat feciſſe initium. Quanquam etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum appariuiſſet, ita illos exhortatum ut omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis convitiatum, [2] O dæmonii, quouſque remos inhibebitis? LXXXV Cæterum adverſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ab Eleuſinem occidentemque vergebat. Adverſus Lacedæmonios inſtructi erant Jones. hi autem cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat

ἥκειν, καὶ μήτις ἐκπλῶσαι λαθὼν τὰς ἐπορμέοντας. παρεσκευάσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τὴν νεῶν τὴν Ξέρξεω. παραρτᾶσθαί τε σωτηρίους, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, μετεστήκει· τῷ δὲ οὐδεὶς ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλεῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν ἐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὅπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἀνεγράψαντο Τήιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸ βάρβαρον καταλῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἐὼν Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. καὶ ἅμα τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι προηγόρευε ὁ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἑπόμενα ἦν πάντα χρέων τοῖσι ἥδιστα ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατασάσι ἐγγίνεται, ταῦτα φράσας δὴ τουτέων τὰ χρέων αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὸν λόγον, ἐσέβαινε· ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ ἅτε μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπὸ Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τὸς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπέκεατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι πρύμνην ἀνεκρέοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας. Ἀμεινίης δὲ Παλληνεύς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ ἐμπαρεούσων ἀπαλλαγῆναι, ὅτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν ὅτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν κατὰ τὸς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ ἀγακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλλήνων· ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε, "Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρέεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐπετάχατο Φοίνικες· ἦσαν γὰρ εἰς τὸν πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· ἦσαν δ' εἰς τὸν πρὸς τὴν ἠῶ τε

1 Quum in puppim inhiberent ut appulſuri. Bud. 2 O miſeri,

καὶ

καὶ τὴν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μὲν νυν τοῦτο αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολάς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν ἐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τοὺς νέας Ἑλλωτίδας ἑλόντων, χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι ἑνὸς τοῦδε, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱσιάου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τουτέων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τοὺς Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρην οἱ ἐδωρήσατο πολλήν. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. τοῖσι μὲν νυν τούτοισι οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκτείνετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων ἐκ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ πιεόντων ἐκεῖνον, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καί τοι ἔσαν γε καὶ ἐκείνοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μαχρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ τοῦς Εὐβοίῃ, πᾶς τις τοῦ θυμοῦ καὶ δείματος Ξέρξεω· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλέα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, ἐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν ἐν δόξῃσι μᾶλλον ἔτι ἦλθε βασιλῆϊ. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς. καὶ ἡ ἐκ ἔχουσα ἀλλαχοῦ ἐκφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι, νῆες φίλιαι, ἡ δ' αὐτὴ πρὸς τοὺς πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συμφορήν ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτῇ ὑπερπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλῆος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐκεκτήνεε ἔτι ἐκ Ἑλλησπόντου ἐόντων, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὸ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τοῦ Καλυνδέων ἐπὶ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, δύτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτὸς

& Pireum: quorum pauci admonitu Themistoclis de industria ignaviter agebant, plerique minime. Enimvero complurium trierarchorum nomina commemorare possem, qui Græcas naves expugnavere: sed neminem nominabo præter Theomestorem Androdamantis filium, & Phylacon Histiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mentionem facio, quod Theomestor ob hanc navatam operam à Persis tyrannus Sami sit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adscriptus sit, & multo tractu soli donatus. Bene meriti autem de rege, Persica lingua Orosangæ vocantur. De his quidem ita res habet: Multitudo autem regiarum navium ad Salaminem expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab Æginetis, utpote Græcis servato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompositè & inconsulte agentibus: ut non ab re fuerit talem eis rem contingere qualis contigit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe seipsis præstantiores, & quàm ad Eubœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxeni reformidantes, quod ab eo se singuli conspici arbitrabantur. Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græconum singulatim, quomodo dimicaverint, non possum pro comperto referre, Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res in multum tumultuationis devenerant, hoc interim tempore Artemisia, quum navem suam Artica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam naves amicorum, sua vero proxima hosti erat, hoc sibi putavit faciendum, quod & feciſſe profuit. nam ut fugiebat Atticam navem, in navem sociam, quæ erat virorum Calyndensium impegit, quaque rex Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic jam inde quum essent in Hellespontο, contentio intercesserat, tamen incertum an consulto id fecerit, an fortuito navis Calyndensium oblata fuerit. Eam Artemisia ubi incurrit pariter ac demersit, prospero casu usa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ navis eam conspicatus incurrisse barbarorum virorum navem, existimans hanc Artemisiæ navem aut Græcam esse, aut è barbaris profugisse, & à Græcis pu-

LXXXVI

LXXXVII

cis pugnare, ab hac ad alias se convertit. Ita ex hoc facto contigit Artemisiæ tum ut exitium evitaret, tum ut è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animadvertisset hanc navem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam domine, ut bene proeliatur, utque navem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, utpote qui plane nossent insigne navis Artemisianæ, ita rem habere adfirmasse, ratos eam navem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cætera quæ mulieri (ut dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è navi Calyndensi nemo servatus est qui existeret accusator. Unde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi fœminæ. LXXXIX fœminæ autem, viri. Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, ubi suæ naves corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cujus rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorum primæ naves in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earum propugnatores conarentur prætérire, ut & ipsi aliquam XC operam 1 regi navarent, undique in suorum naves incidebant. Quo in tumultu etiam hoc actum est, ut quidam Phœnices quorum naves corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulaverint Jones tanquam proditores, quod propter eos naves amissæ essent. unde id contigit, non ut Jonum duces interficerentur, sed ut ii Phœnices qui illos insimulabant, 2 eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia navis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc Æginetica impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, ut qui jaculatores essent, epibatas navis quæ suam depresserat, jaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa navi potiti sunt.

LXXVIII

τοῖσι ἀμυνέειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνηνείκε γλυκέως διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῳ, ἀπὸ τούτου ἐόντι αὐτῷ μάλιστα δυσκαμπῆσαι πρὸς Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλέα ἀηδύμενον, μαθεῖν τὸν νέα ἐμβαλόντα, καὶ δή τινα εἰπεῖν τῶν παρεόντων, "Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀ-"γωνίζεται, καὶ νέα τῶν πολεμίων κατε-
10 δυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ἔχοι Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον. καὶ τοὺς φάναι, σαφῶς τὸ δικαιωμα τῆς νηὸς ἐπισταμένους. τὴν γὰρ διαφθαρεῖσαν ἁπιστέατο εἶναι πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἰρήκαμεν, αὐτῇ συνηνείκε ἐς δυτυχίην ῥέοντα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα καταίτορα γενέσθαι. Ξέρξεω "ἢ εἰπεῖν λεγόντων πρὸς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν "ἄνδρες, γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖ-"κες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξεω φασὶ εἰπεῖν.
20 Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπέθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισταμένοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπισταμένοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φόνον ἐπέπλων. Ἐνέμετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες "Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθα-
ρέατο, ἐλθόντες πρὸς βασιλέα, διέβαλλον τοὺς "Ιωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνηνείκε δὲ ἕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβαλόντας, λαβεῖν τοιοῦτον μισθόν. ἔτι τουτέων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκὴ νηῦς. ἥτε δὴ Ἀττικὴ καταδύσα, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγινέη νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηϊκέων τὴν νέα· ἅτε δὴ εὐόπλους ἐούσης, οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν.

Φοινίκων

---

1 In regis conspectu navarent. 2 Talem mercedem acciperent. *id est, quas poenas volebant dare Iones, ipsi eas darent.*

ταῦτα γλύμματα, τὸς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε στρεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τὸς Φοίνικας, οἷα ὑφλυπεόμενός τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος. καὶ στρεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γλυμμένοι, τὸς ἀμείνονας ἀμβάλλωσι. ὁκόσας γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατίμα. τοῦτο τῷ ἔρεϊ τῷ αἰτίον Σαλαμῖνος. τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεστωμυλάτο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματιστὰὶ ἀνέγραφον παλαιόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δ' ἔτι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τότε τῇ Φοινικηΐῃ πάθεϊ. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τὸς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποσάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ πτύῳ ἐκεράιζον τάς τε ἀντισαμένας καὶ τὰς φεύγουσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὁκῶς δέ τινες τὰς Ἀθηναίης λάμψειαν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τὰς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρείου, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἥπερ εἶλε τὸν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὸν Αἰγιναίων, ἐὼν ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένεω· τὸν οἱ Πέρσαι κατακηώσαντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην ὕστερον σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὸν νῆα τὸν Ἀττικὸν ὁ Πολυκρίτου, ἔγνω, τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τοὺς Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτου ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. Οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες διεφθείροντο, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ὅτι δὲ, Ἀθηναίοισι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μὴ νυὶ ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώει ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἶλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων τριηράρχοισι ὧδε κεκέλευστο· πρὸς ὃ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο

ἐπεδίωξε.

quod factum Jones liberavit. Nam Xerxes ubi id egregium facinus Jonum aſpexit, converſus ad Phœnices, ut erat ſupramodum mœſtus, & omnes arguens, juſſit eorum capita præcidi, ne, quum ipſi imbelles eſſent, meliores criminarentur. Quoties enim ſuorum quempiam aliquod opus edentem cernebat, de eo homine percontabatur, ſedens ſub monte qui eſt regione Salaminis, nomine Ægaleo, & ſcribæ trierarchum illum à familia & urbe ſcripto annotabant. Quinetiã cladi Phœnicum qui aderant, additus eſt Ariaramnes vir Perſa, quamquam amicus regis. Et iſti quidem in Phœnices ſe convertebant: barbaris autem in fugam verſis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in freto ſubſiſtentes operam memoratu dignam ediderunt. nam Athenienſes quidem in tumultuatione naves ſibi obſiſtentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienſes, eo ipſo curſu in Æginetas incidebat. Quum interim conflixerunt naves duæ, una Themiſtoclis inſequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum navem Sidoniam invadit, illam videlicet quæ ſpeculatoriam in Sciatho Ægineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas 1 Iſcheni filius: quem Perſæ ſeminecem plagis, tamen admiratione virtutis ſervatum in navi habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat navis, una cum Perſis eſt intercepta, ut Pytheas ita ſoſpes rediret in Æginam. Polycritus ubi inſpexit Atticam navem, agnito ſigno navis imperatoriæ, inclamans Themiſtoclem, jocatus eſt, exprobrans Æginetis quod cum Medis ſentirent. Hoc Polycritus ſua navi incurrens, in Themiſtoclem jaculatus eſt. Barbari autem quorum naves ſupererant, fuga ſe proripuerunt in Phalerum pedeſtres ad copias. In hac pugna navali è Græcis optime audierunt Æginetæ, ſecundo loco Athenienſes: è viris, Polycritus Ægineta: Athenienſeſque, Eumenes Anagyraſius, & Aminias Palleneus, qui & Artemiſiam eſt inſequutus, non prius deſiturus quam aut illam cepiſſet, aut ipſe captus eſſet, ſi Artemiſiam ea navi vehi animadvertiſſet. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat ut eam caperent, propoſitumque præmium

1 *Supra, pag.* 444. Iſchenoi fil. *Sed ibidem male* Pythius.

decem

decem millium drachmarum ei qui vivam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem adversus Athenas militare. At illa (ut antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii quorum naves incolumes in Phalerum evaserunt. Adimantum autem Corinthiorum ducem Athenienses ferunt statim inter initia concursus navium expavefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga navis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent ad templum Minervæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem divina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, scirentque neminem suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id conjectasse rem divinam esse: & eos qui in celoce erant, ubi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem conversis in fugam navibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium evadent. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, 'ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire nisi constaret Græcos esse victores. Ita conversa navi Adimantum cum cæteris ad classem suorum, re jam ab aliis navata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii negant, seque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Atheniensis, cujus paulo ante ut viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad litus Salaminis locati erant sumptis, genere Athenienſibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erant interemit. Defuncti navali pugna Græci, reductis in Salaminem navibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem; quod sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant navibus usurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportavit in oram Atticæ, nomine Coliadem: ut impletum sit omne oraculum, cum de cæteris quæ ad pugnam navalem pertinent faciens mentionem, tum vero de naufragiis illuc evectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum

XCIV

XCV

XCVI

μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἄν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ὅτι τοὺς Ἀθηναίους στρατεύεσθαι. αὐτὴ μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἰρήκαμεν) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αὐτῶν νῆες σωθεῖσαι ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγῆναί τε καὶ ὑποδείσαντα, τὰ ἱστία ἀνειμένον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὸν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τὴν Σαλαμῖνος καὶ τὸ ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, σωθῆναι σφι κέλητα θείῃ πομπῇ· τὸν δὲ ἔτι πέμψαντα φανῆναι ὑβρίζοντα, ἔτι τι τῶν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ εἰδότα περιφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῆσδε δὲ συμβάλλονται ἕνεκα θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ ἦμεσαν τῶν νεῶν τοὺς ἀπὸ τῆς κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς φυγὴν ὥρμησας καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας. οἱ δὲ νικήσουσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο δοῦλοι γενέσθαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστεῖν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς δικαιοὶ εἶεν ἀγόμενοι ὅμηροι ἀποθνήσκειν, εἰ μὴ νικῶντες φαίνονται οἱ Ἕλληνες. ὅτε δὴ ἀποστρέψαντες τὴν ναῦν, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασομένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαῦτα φάτις ἔχει τοὺς Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τῷ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ὢν τῷ ὄχλῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἱ πολλοὶ παρετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τὴν Σαλαμινίης χώρης, γνόντες ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησαν. οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, καταρρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἤνεικε τὴν Ἀττικὴν ὅτι τὴν νιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα. ὥστε ἀποπλήσαι τὰ χρησμοῦ, τόν τε ἄλλον πάντα τὰ περὶ τὴν ναυμαχίην τούτῳ εἰρημένον Βακίδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενεχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ,

10 15 20 30 40 50

312

ἐπεμνήσθην

1 Se tales esse qui vellent obsides duci ac morte plecti nisi victores comperirentur Græci. Vtl, Si ita animo esse. Q. d. Se paratos esse ad &c.

Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες γυναῖκας ἐρετμοῖσι φερξέσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποδῦτα τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσῃ κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ δοκέειν 10 εἰ μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἄγειν Φοινίκων. γαύλους τε Φοινικηίους σιτοδέας, ἵνα ἀντὶ τοῦ γεφύρης ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτίετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχέων ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, δι' ἡπίστεατο ὡς ἐπὶ ταυτὸν νόον παρεσκεύαστο μοῦνον πολεμήσειν. Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τυτέων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου γνώμης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐπυίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὰ παρεῦσαν σφι συμφορήν. Τυτέων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ, τι θᾶσσον ἀνθρώπινα θνητὸν ἐόν· ἔστω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τόδε. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην παρεστεῶτες· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ καταύσαντα τὸ προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸ τάχιστον. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὸν ἐντεταλμένον τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος, τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενον, καταπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δρόμημα τοῦ ἵππου καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχει Ἀθηναίους Ξέρξης ἑπτῆφθαι· τὼ δὲ τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὡς τάχος τε ὁδοὺς μυρσίνῃ στορέσαντες, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ δαιτὶ θύρσοι ἔχοντες, ὡς τάχιστα δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα σαυέχεε ἔτεα, ὥστε τοὺς μηδῶνας καταρρήξαντες πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ ποιεύμενοι. καὶ ἔτεα μὲν τοσαῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς δεῖ αὐτοὺς Ξέρξεω δεδιότας. καὶ δεῖ Πέρσας μὲν δὴ τοῦτο τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον ἡμύμενον, μέχρι ἔ Ξέρξης αὐτὸς σφέας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ ἐκ τῆς ναυμαχίης χρεώμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῆς Ἀθηναίων, φρονήσας πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα στρατόνεδα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,

Lysistrato Athenienſi, viro ſortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Horrebunt remis mulieris Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat advecto rege.

¶ COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Jonum à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſolvendos pontes in Helleſpontum navigaret, unde ipſe in Europa deprehenſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: naveſque Phœnicum onerarias, ut pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam navalem facturus, ad bellum inſtruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, ut probe gnarum ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nunciarent. His nunciis nihil pernicius tranſcurrit in rebus humanis. quod negocium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis nivium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrime conficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeunt, quemadmodum apud Græcos fax quam Vulcano per vices ferre curſores perſeverant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarήion appellant. Primus igitur nuncius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui relicti erant voluptate affecit, ut omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarentur: ſecundus autem ita eos conſternavit ut univerſi veſtes diſſaniarent, vociferationeque & ejulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardonium refundentes, non tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe ſolliciti: id que tam diu dum Xerxes illos ita affectos redeundo ſedavit. At Mardonius quum videret Xerxem magnam è pugna navali jacturam feciſſe, ſuſpicans agitare fugam ex Athenis, pro ſeipſo anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi perſuaſiſſet inferre Græciæ bellum:

putas

putabatque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honeste vita defungi: quanquam opinio ejus de subigenda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mærorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc jactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confeciſſe, egressus è navibus conabitur obviam se ferre, aut ex hac continente: unde qui se obvios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur faciendum ut Peloponnesum tentemus, continuo tentemus: si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim ulla possunt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint servi. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est ut ipse cum exercitu revertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex ut Persæ Græcis ludibrio fiant. [1] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu ubinam viri fuerimus ignavi dicere potes. quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ hujus rei insontes sunt, jam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere
x servitutem. His auditis Xerxes, [2] ut ex malis, gavisus est, voluptatemq; cepit: & ad Mardonium inquit, se, [3] ubi ad concilium retulisset, responsurum utrum eorū esset facturus. Et quum in conciliū vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoq; ad consultandum accersi, quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ ubi advenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atq; satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Jubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans ullam culpam hujus damni esse penes Persas atque pedestres copias,

καί οἱ χρεὸν εἴη ἀνακινδυνεύσαι, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, λαβὼν μεγάλων ἀγωνισμάτων, πλέω μὲν τοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισαμένῳ δὲ ὧν ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, "Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορῇσι μηδεμίῃσι μεγάλῃσι πιεζοῦ, τῶνδε τε γὰρ οὐκ ἔνεκα πρήγματος· ἐν γὰρ ξύλοισι ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἔξω ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δέ τις τετέων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκέοντων κατεργάσασθαι, ἀπιδὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθέων, ὅτ' ἂν τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἀντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μέν νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει πιέειν ταῦτα. μὴ δυσθύμει. ἐγὼ γὰρ ἔξοιδα Ἕλληνας ἐόντας ἐπιλησίους, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἔποιησαν νῦν τε καὶ πρότερον, εἴ τις ἄλλος. μάλιστα μέν νυν ταῦτα ποίεε. εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπαλαιοῦντα ἀπάγειν τὸν στρατιόν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν. σὺ Πέρσας βασιλεῦ μὴ ποιήσῃς γελασθέντας ὑπὸ Ἑλλήνων. ὑδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων· ὑδ' ἐρεῖς ὅκως ἐψευσόμεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐψεύσαντο, ὑδὲν τοὺς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθημα. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοι εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ ὧδε ποιέειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπάλαιε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα δουλοσύνην δεδηλωμένην, τελέουντα μυρίαδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥνδανε· πρὸς Μαρδόνιόν τε βουλευσάμενος ἔφη ἀποκτενεῖν, ὁκότερον ποιήσει τετέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων τοῖσι ὀπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐπὶ συμβουλίῃ μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη γνώμη χρεωμένη τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μοῦνα αὐτῷ ἀπιπειρᾶσαι τῆς Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ὑδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι,

313

1 Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ. 2 *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo offerente aliquod inter tot mala solatium. Vel, Tanquam illo ex rebus alioqui desperatis aliquem exitum proponente.* 3 Ubi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

"ἀλλὰ βυλομένοισί σφι γένοιτ' ἂν ἀπόδεξις.
"ἐμὲ ὦν ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν ἢ αὐτὸς ἐ-
"θέλει, τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος
"τῶ στρατῶ πρὸς ἐχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δε-
"δουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπε-
"λαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς ἥδεα τἀμά.
"σὺ ὦν ἐμοὶ, καὶ γὰρ πρὸς τὴ ναυμαχίης δοκέεις
"βέλτιστος τῶν γνωμέων ἐκ ἐόντα ποιέεσθαι,
"νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ὀπτι-
"χῶ δὶ βουλεύσαμενος. ὁ μὲν ταῦτα σωεβου- 10
"λεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλε-
"πὸν μὲν ἔστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄρι-
"στα εἰπεῖν. δοκέει μέντοι τοῖσι κατήκουσι
"πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μὲν σε ἀπε-
"λαύνειν ὀπίσω Μαρδόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ
"ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτῷ καταλι-
"πεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μὲν γὰρ, ἢν κα-
"τὰ γνώμην τὰ φησι ἐθέλειν, καὶ οἱ περ-
"χωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέ-
"σποτα γίνεται. (οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργά- 20
"σαντο) τοῦτο δὲ, ἢν τὰ ἐναντία τῷ Μαρδο-
"νίῳ γνώμης γένηται, εὐδεμίη συμφορὴ μεγά-
"λη ἔσται, σέο τε φειδεόντων, καὶ ἐκείνων
"τῶν πρηγμάτων φειδὶ οἴκων τῶν σῶν. ἢν γὰρ σύ
"τε φειδῇς, καὶ οἶκος ὁ σὸς, πολλὰς πολλά-
"κις ἀγῶνας δεήσεται φειδὶ σφέων αὐτέων
"οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίῳ δὲ, ἢν τι πάθῃ, λό-
"γος εὐδεὶς γίνεται· εὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλλη-
"νες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ 30
(τῶν εἵνεκα τὸν τόλον ἐποιήσω) πυρώσας τὰς
Ἀθήνας, ἀπελᾷς. Ἥδη τι δὴ τῇ συμβουλῇ
Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐ-
τὸς ἐνόεε. ἐπενόεε. εὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι σωε-
βούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμελλε ἂν, δοκέειν ἐμοὶ·
οὕτω καταῤῥωδήκεε. ἐπαμέσας δὲ τὴν Ἀρτε-
μισίην, ταύτην μὲν ἀπιστέλλει ἄγουσαν αὐτῷ τοὺς
παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παιδὲς οἱ
συνεπίπτοντο. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλα-
κον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐὸν Γηδασέα,
εὐεργέτην δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν δυνάσχαν παρὰ 40
βασιλέϊ. οἱ δὲ Γηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλι-
καρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδασέοισι τούτοισι τοι-
Πηδάσιοι
όνδε φέρεται πρῆγμα γενέσθαι· ἐπεὰν τοῖσι
Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέ-
314 ουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἔσεσθαι χρόνου ἔσεσθαι
χαλεπὸν, τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης
φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δέ σφι δὶς ἤδη
ἐγένετο. Ἐκ τετέων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ
Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστῃ τίσις ἤδη ἀδικη-
θέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόν- 50
τα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον,

1 sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendam mihi Græciam: me vero ad patrias sedes cum reliquo exercitu reverti. Tu igitur, quæ de pugna navali non gerenda probe consuluisti, dicito utrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti res- CII
pondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, 2 me dicentem tibi optima, prosperum consilium dare: tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum ut tu ipse domum remees: Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam sive ea quæ ait se velle; subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, 3 tua res domine agitur: quia id tui servi effecerint: sive Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sane calamitas erit, salvo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, servo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cujus rei gratia ex- CIII
peditionem sumpsisti) reverteris. Delectatus eo consilio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (ut ego opinor) non remansiet si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii nothi comitabantur. Cum quibus ad eorum CIV
custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur contingere, ut quoties Amphictyonensibus qui circa eam urbem habitant aliquid adversi certum intra tempus est eventurum, tunc Minervæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasensibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi novimus, ultio CV
contigit acceptæ injuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem

1 Sed lubenter se reipsa id comprobaturos. *Vel, Hujus rei se documentum esse daturos.* 2 Me tibi consulenti optimum dare consilium. 3 Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Ejus laus tibi adscribitur.*

merca-

mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductoque aut Sardis aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, [1] in omni genere, fidei gratia. Cæterum ut alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, ut qui ex hac re vitam toleraret. Sed non usquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore
CVI apud regem Xerxem est habitus. Quum autem rex adversus Athenas moveret è Sardibus, per id tempus Hermotius cujusdam negocii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inventum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum uxore & liberis. Quem posteaquam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos scelestissimum, qui ex nefandissima negociatione quæstum facis: quid aut ipse ego, aut meorum quispiam vel tibi vel tuorũ cuipiam mali fecit, [2] quod ex viro neutrum me reddidisti? putabasne fore ut quæ tunc machinabaris latarent deos? qui justa lege utentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, [3] ut de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc ubi exprobravit homini, filiis in conspectum ejus adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus fecisset, filii sui adacti sunt ejus virilia abscindere. Ita supplicicium ab Hermotimo in Panionium
CVII rediit. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium jussit è copiis quas liberet eligere, ut consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis jussu præfecti classis è Pha-

ὠνέετ᾽ Πανιώνιον, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν ζόον τὸν ἑωυτοῦ κατέζησε ἀπ᾽ ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἰδεοῦς ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (τοῖσι γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῆς ἐνορχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, (ἦν τε ποιεύμενος οὐκ᾽ τοὐτέων τὸν ζόον) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ τῷ τότε δὲ τὰ πάντα εὐτυχέων ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῆς Σαρδίων αὖθι βασιλέα μετ᾽ ἄλλων δώρων· χρόνῳ δὲ ὑστερογενέϊ, πάντων τῶν δυνάτων ἐτιμήθη μάλιστα αὖθι ὑπὸ Ξέρξεω. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι; ἐνθαῦτα καταβὰς καὶ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) ἐνίσκει τε Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ὁκόσους δή, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ κατελέγων ὅσα αὐτὸς δι᾽ ἐκεῖνον ἔσχε ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑπεσχνεῖτο ἀντὶ τούτεων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειε, ἢν κομίσας τὸν παῖδας οἰκέῃ ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τε Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικὶὴ μὲν ἐλήλαθε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, Ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ᾽ ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τίς σε προγόνων ἠργάσατο, ἢ σε, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ᾽ ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν ἔτι; ἐδόκεές τε δικὴν λήψειν οἵην ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μέμφεσθαι τῷ ἀπ᾽ ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἐνείδιζε, ἀχθένταν τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· ἀμπὶ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νιν ὕτω ἐξημίωσε· ἦλθε δὲ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσε τὸν ἐκέλευε μὲν τὰ στρατιῆς ἐξαλέγειν τοὺς ἀνδρώλητας, μιν τὰ καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τοὺς νέας αἱ στρατηΐδες ἐκ τοῦ Φά-

1 Omnis fidei grátia, *ad verbum, pro* Quacunque in re fidere ipsis aliquis velit. i. Quæcunque illis quis committere, in quibus eorum fidem experiatur. 2 Propter quod me ex viro nihil esse feceris? *Sic ad verbum habent Græca, quæ Valla exponere videtur voluisse, non reddere. nam eunuchus nihil est, quod sit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ovidius, Hei mihi quod dominam nec vir nec fœmina servas. Idem in Ibin, Deque viro fidis nec vir nec fœmina, ut Atys.* 3 Ut de pœna quam mihi daturus es queri non possis. *Id est, Tam graves mihi des pœnas quam tua flagitia merentur.*

λήρα ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τ' Ἑλλήσποντον, ὡς ταχέως εἶχε ἕκαστοι, ἀφυλαξόμενοι τὰς σχεδίας πρόδηλα βασιλέα. ἐπεὶ δ' ἀγχοῦ ἔσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφθησαν δὴ πολλόν. χεύνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατ' χώρην μένοντα τὸ στρατὸν τὸ πεζόν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι ὄπισθε Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρεσκευάδατό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ δ' ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε διωκτέον εἶναι. τὸ μὲν νυν ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω στρατιὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ πάσης τραπομένους, καὶ διώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἐπέως ὅτι τὸ Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐπέθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφέας κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν. ὡς ἀγαθῇ μὲν οἱ ἡσυχίην ἔτι τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσεσθαι τῶν πρηγμάτων, ἔτι τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθερέεται· ἐπιχειρέοντι δ' αὐτῷ, καὶ ἔργα ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατ' τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσεσθαι προχωρήσαντα κατ' πόλιός τε καὶ κατ' ἔθνεα, εἴτοι ἁλισκομένων γε, ἢ καὶ τούτων ὁμολογεόντων. τροφὴν τε ἕξειν σφέας τὸ ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν, ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸ Πέρσεα. ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν ἐκ ὃ ἔλθῃ φεύγων ἐς τὴν ἑωυτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη περὶ τούτου ἐκείνους ποιέεσθαι τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε τὸν τι καὶ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τ' Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, (ἦσαν γὰρ μάλιστα ἐκπεφοβημένοι τῶν παρεόντων μέγιστον·) ὡρμέατό τε ἐς τ' Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ δὴ σφέων αὐλέων βαλλομένων, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βοηθοίατο) ἔλεγε σφι τάδε, Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγνώμευν, καὶ πολλῷ πλέω ἀνήκεα τοιάδε γεγενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημένους ναυμαχίῃ

lero ſolventes, retro Helleſpontum verſus abierunt, pro ſe quiſque acceleran-
tes ad cuſtodiendas rates quibus rex per-
tranſiret. Qui quum ad Zoſterem ad-
ventarent, minuta quædam continentis
protenta promontoria barbari ſuſpica-
ti navigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt:
tandem deinde edocti, non navigia eſſe,
ſed promontoria, in agmen ſeſe recepe-
runt. ¶ Ut autem dies illuxit, Græci CVIII
cernentes ibidem pedeſtres copias hoſti-
um perſtare, rati claſſem quoque circa
Phalerum eſſe, ac pugnam navalem com-
miſſum iri, ſe ad reſiſtendum appara-
bant. Sed cognito illam vela feciſſe,
confeſtim inſequendam ſibi cenſebant:
itaque eam inſequuti Andro tenus, cer-
nere quum nequiſſent, ad Andrum pro-
fecti conſultabant. Quibus Themiſto-
cles ſuadebat ut inſulas verſus profecti,
claſſem hoſtium inſequentes, recta ad
Helleſpontum navigarent, ſoluturi pon-
tes. Huic contrariam Eurybiades oppo-
nebat ſententiam, quod diceret fore ut ſi
diſſolverent rates, maxima ob id calami-
tate afficerent Græciam. [1] Perſa enim,
ſi deprehenſus manere in Græcia coge-
retur, non quieturus, quod ſibi otium quidem agenti nec ulla res poſſet procedere, nec ullus retro offenderetur receptus, & exercitus ſuus fame conficeretur procedenti. nec vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in urbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuiſſent, vel antea ſeſe dedidiſſent: quinetiam rem frumentariam habiturum ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum utpote victum navali prælio, non perſtiturum in Europa: ideoque permittendum fugere, dum in terram ſuam fugiendo perveniret. de qua terra deinde certamen fieri jubebat. Huic ſententiæ aliorum Peloponnenſium duces aſſenſere. At Themiſtocles, poſtquam ani- CIX
madvertit ſe non poſſe pleriſque perſuadere ut ad Helleſpontum navigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem effugere, animatique erant ad navigandum in Helleſpontum, etiam per ſeipſos, ſi cæteri recuſaſſent. Eoſque ita eſt alloquutus, Et ipſe multis jam hujuſmodi caſibus interfui, & de multo pluribus audivi talia contigiſſe, viros ad neceſſitatem redactos prælium inſtauraſſe, &

1 Perſam enim, ſi interceptus manere in Græcia cogeretur, minime quieturum. *id eſt, aliquid tentaturum.* quòd quieſcenti nec quicquam ſucceſſurum foret, nec ullus ad ſua receptus futurus eſſet, & exercitus fame periturus foret: at ſi aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim ut Perſa ſi intercept. &c. à bello non abſtineret.*

ſuperio-

ſuperiorem quam accepiſſent calamitatem emendaſſe: itaque nos, quoniam invenimus quo pacto & noſipſos & Græciam tueremur, repulſa tanta hominum nube, non inſequamur eos fugientes. Neque enim nos iſta efficimus, ſed dii pariter & heroes, qui inviderunt unum eſſe virum & Aſiæ regem & Europæ, qui ſit impiiſſimus atque ſceleſtus: qui ſacra perinde atque profana habens, utraq; incendit, deorumque ſimulacra ſubvertit: qui & mare cecîdit flagellis, & compedes in illud dejecit. Sed bene nobiſcum in præſens tempus agitur. ideoque nunc quidem ut & noſtri ipſorum & noſtrorum domeſticorum curam geramus, & ut ſpatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque ſementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorſus ejecto: quum autem ver appetet tunc in Helleſpontum & Ioniam navigemus. Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidium comparandi, ut ſiquid apud Athenienſes accideret adverſi ſibi, haberet quo ſe converteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, quum tamen ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. [1] nam quum antea prudens habitus fuiſſet, poſtea vero prudens ac bona conſulens compertus eſſet, prorſus ei ad aſſentiendum prompti erant. Ille, ubi Athenienſes ipſius ſententiam probavere, miſit eveſtigio viros quoſdam cum navigio ad exponenda regi mandata, juſſos tacere, etſi in omne tormentum devenirent: quorum unus erat [2] Sicinus ejus contubernalis. Hi poſteaquam ad Atticam pervenere, cæteris apud navigium remanentibus, ipſe ad regem aſcendit, atq; ita eum alloquutus eſt, Themiſtocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, ſed inter omnes ſocios vir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi denunciatum, gratia tibi inſerviendi ſe retinuiſſe Græcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, ponteſq; qui ſunt in Helleſponto ſolvendi: itaque nunc [3] magno cum ſilentio te illuc recipias. Hac renunciata, iſti abiere. ¶ At Græci, poſteaquam decreverunt neque perſequendam ſibi ulterius barbarorum claſſem, neque navigandum in Helleſpontum, ad ſolvendum trajectum, Andrum obſederunt, animo illam delendi. nam primi ex inſulanis Andrii pecunias poſcenti Themiſtocli

CX

CXI

"ἀναλαμβάνειν τὴν πρότερον κακότητα·
"ἡμεῖς δ', (δύρημα γὰρ δύρηκαμεν, ἡμέας τε
"αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀν-
"θρώπων ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας
"φεύγοντας. τάδε γὰρ ἐκ ἡμεῖς κατεργασά-
"μεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν
"ἄνδρα ἕνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βα-
"σιλεῦσαι, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον·
"ὃς τὰ ἱρὰ καὶ τὰ ἴδεα ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο,
"ἐμπιπρὰς τε καὶ καταβάλλων τοὺς θεῶν
"τοὺς ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπε-
"μάστιγωσε, πέδας τε κατῆκε. ἀλλ' οὐ γὰρ
"ἔχει ὧδε τὸ παρεὸν ἡμῖν· νῦν μὲν ἐν τῇ
"Ἑλλάδι" καταμείναντες, ἡμέων τε αὐτέων
"ὀπωρινθωμεν καὶ τῶν οἰκετέων. καί τις οἰκίην
"τε ἀναπλασάσθω, καὶ ἀρόσι ἀνακῶς ἐχέτω,
"παντελῶς ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα
"ἦρι τῷ ἔαρι κατοπλέωμεν ὅτι Ἑλλησπόντου
καὶ Ἰωνίης. ταῦτα ἔλεγε, ἐπιθυμέων μέλλων
ποιήσειν ἐς τὸν Περσέα· ἵνα οἱ ἄρα τι μιν
καταλαμβάνῃ παρὰ Ἀθηναίων πάθος,
ἔχῃ ἀποσοφίζειν. τότε μὲν ὦν καὶ ἐβουλεύσατο. Θε-
μιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε·
Ἀθηναίοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότε-
ρον δεδεγμένοι ἦσαν σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν
ἀληθέως σοφός τε καὶ εὔβουλος, πάντως ἑτοί-
μοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ ἕτοιμοι ἀνε-
γνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ
Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἐκ νεὸς
πλοῖον, τοῖσι" ἐπέτελλε σιγᾷν, ἐς πᾶσαν
βάσανον ἀπικομένοισι, τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο
βασιλέϊ φράσαι· τῷ καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέ-
της αὖτις ἐβούλετο. οἱ ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς
τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν καταμένουσι ὅπῃ τῷ
πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς ὡδὲ ἔρχεται, "ἔλεγε τάδε, "Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης
"ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων,
"ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος
"καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστο-
"κλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος
"συνεργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοὺς νῆας
"βουλομένους διώκειν, καὶ τοὺς ἐν Ἑλλη-
"σπόντῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν καλ' ἡσυχίην
"πολλὴν κόμιζεο. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες,
ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι
ἀπέδοξε μήτε διωκέειν ἔτι περσωτέρω τῶν
βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλή-
σποντον, λύσαντας τὸ πόρον, τὴν Ἄνδρον πρώτοισι κα-
τέλο, ἐξελεῖν ἐβούλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄν-
δρεοι νησιωτέων χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θε-

[1] Nam quum ut antea prudens habebatur, ita etiam re ipſa prudens & conſultus compertus eſſet. *vel, ut antea ſapiens habeb.* [2] Ille Sicinus. *cujus videlicet facta fuit modo mentio.* [3] Sine ulla præcipitatione. *Ad verbum, cum magna quiete.*

μισοκλέΘ., ὐκ ἔδιοιν· ἀλλὰ περϊχρμψύε ΘεμιστοκλέΘ. λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι ϖρὸς ἐωϋτὲς ἔχοντες δύο θεὲς μεγάλως, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, ὅτων τέ σφι κάρτα δοῦλα ἐϛὶ χρήματα· ὑϖεκρίναντο ϖρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς καὶ λόγον ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθηναίων μεγάλαι τε καὶ δύδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίοις γε ἐϛὶ γεωπείναις ἐς ταμάλιστα ἀνήκουσαι, καὶ θεὲ δύο ἀχρήϊους ὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τυγχάνοντων τῷν θεῶν ἐπιβόλως ἐούσας Ἀνδρίοις, οὐ δώσειν χρήματα. ὐκδέκηϛε γὰρ τὴν ἐωϋτῷν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν ἐϛὶ κρέσσω. ὅτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑϖοκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δ', οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσωέμϖων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητήρια λόγους, ἄϖτε χρήματα ἀϕὰ τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ ϖρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλλήνων, καὶ ϖολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα, σωρὸς λέγε χρήματα μεγάλα ϖαρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ ϖυθανόμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς ϖολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν ἄγαν μεγίϛῃ τιμῇ ϖαρὰ τοῖσι στρατηγοῖσι, δείσαντες ταῦτα, ἔϖεμϖον χρήματα. εἰ δ' δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, ὐκ ἔχω εἰϖεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε τούτου εἵνεκα, τῷ κακῷ ὑϖερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἱλασάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα ϖαρὰ νησιωτέων ἠτέετο, λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δ' ἀμϕὶ Ξέρξεα, ὑπερβάλλοντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν ναυμαχίην ἐξήλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν ϖροϖέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίξειν ἐϛὶ τῷ ἔτεΘ. ϖολεμέειν· χειμερίσαι δ' ἄμεινον ἐϛὶ ἐν Θετταλίῃ, καὶ ἔϖειτα ἅμα τῷ ἦρι ϖειρᾶσθαι τὴν Πελοϖόννησον. ὡς δ' ἀϖίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα ΜαρδονίΘ. ἐξελέγετο ϖρώτους μὲν Πέρσας ϖάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, ϖλὴν ὙδάρνεΘ. τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ ὐκ ἔϕη λείψεσθαι βασιλῆΘ.· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοϕόρους, καὶ τὴν ἵϖϖον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸ ϖεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵϖϖον. ταῦτα μὲν ἔθνεα

316

denegaverant, eique alleganti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas utique eſſe pecunias, reſponderant [1] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorumque inſulam totidem propitia numina nunquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiam & Impoſſibilitatem : quibus diis obnoxios Andrios pecuniam non daturos. nunquam enim Andriorum impoſſibilitate validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpondiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles vero ([2] neque enim unquam acquirendo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nunciis eiſdemque verbis utens quibus apud Andrios fuerat uſus : niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorum illuc adducturum, & eam inſulam obſeſſam deleturum. Hæc dicendo; ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis : qui audito tum Andrum obſideri quod cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autem inſularum aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo : reor tamen alias quoque dediſſe, non has ſolum. Quanquam Caryſtiis ne hæc quidem re contigit effugere cladem, ut Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem devitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clam cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis.

CXII

¶ At copiæ Xerxis illic aliquot poſt CXIII pugnam dies immoratæ, moverunt in Boeotos eadem qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtivum enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſum. Is ubi in Theſſaliam pervenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negavit ſe regem eſſe relicturum. Item ex aliis Perſis thoracatos, & [3] mille equites: ad hæc Medorum, Sacarum, Indorum peditatum equitatumque. Has nationes

1 Athenas merito eſſe magnas & opulentas, quippe quæ utilibus deabus bene inſtructæ eſſent : *vel, quibus duæ utiles deæ ſuppeterent.* at vero Andrios ſolum inops incolere, duaſque inutiles deas nunquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratum domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem : quæ deæ quum Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias. 2 Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat. 3 Illos mille eq.

ſibi to-

sibi totas desumpsit: ex aliis autem sociis paucos, quorum duntaxat aut [1]speciem animadvertebat, aut aliquod egregium facinus cognoverat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos: secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita ut universi, triginta myriades una cum equi-
CXIV tibus essent. Hoc interim tempore quo Mardonius habet delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agit, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit ut Xerxem pœnas necis Leonidæ reposcerent, & quod daretur ex eo reciperent. Mittunt igitur quamcitissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus exercitum, ubi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit, Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidæ qui è Sparta sunt pœnas cædis reposcunt, quod regem ipsorum interemisti, dum Græciam protegit. Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu responso non reddito, Hic, inquit, (monstrato Mardonio, ut ille ei assistebat) pœnas tales dabit quales illos decent. Caduceator hoc responso acce-
CXV pto discessit. Xerxes Mardonio in Thessalia relicto, ipse ad Hellespontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad trajectum pervenit, nullam propemodum partem copiarum ducens: quæ quocunq; veniebant & ad quoscunque homines, eorum direptis fructibus vescebantur: ubi autem nihil fructuum reperiebant, ipsa herba, ut è solo germinabat: nonnulli, delibatis corticibus, & strictis frondibus arborum tam agrestium quam mansuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde pestilentia excipiente ac dysenteria, *id est torminibus*, inter viam extinguebantur. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, injungens civitatibus, ut in quanque veniebat, uti illos curarent & pascerent: quosdam etiam in Thessalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia: ubi sacrum Jovis currum, quem in Græciam tendens reliquerat, reversus non [2]offendit. Eum Pæones Thracibus quum dedissent, tamen reposcenti Xerxi dixere, una cum equis inter pascendum fuisse abactum à Thracibus qui superiora Strymonis circa fon-
CXVI tes incolerent. Quo in loco rex Bisaltorum ac terræ Crestonicæ, Thrax,

ὅλα εἵλετο· ὀκ ὂ τῷ ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τι ὑπῆρχε ἀξιαλέγων, ἢ εἰ τοισί τι χρηςὸν σωφρόνεε πεπιημένον. ὂν ὂ, πλεῖςον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας τρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· δεύτερα ὂ, Μήδους. ὅτοι ὂ πλήθεϊ μὲν ὀκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ ὂ ἔασσονες. ὥστε σύμπαντας, τελεηςέα μυριάδας ἡμέαν σὺν ἱππεῦσι. Ἐν ὂ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῇ Μαρδονίου τε ἦ τρατιῇ διήκρινε, καὶ Ξέρξης ἐὼν ἐπὶ Θεσσαλίην, χρηςήριον ἐληλύθεε ὀκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτίεον δίκας τῦ Λεωνίδεω φόνυ, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνυ δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα ἦ ταχίςην Σπαρτιήτην· ὃς ὄπῃ κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν ἦ τρατιῇ ὂν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν ἦ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε, "Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ "Ἡρακλείδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέυσι φόνυ "δίκας, ὅτι σφέων ἦ βασιληΐα ἀπέκτεινας ῥυόμενον ἦ Ἑλλάδα. ὁ ὂ, γελάσας τε καὶ καταχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεσεὼς Μαρδόνιος, δείκνυς ἐς τοῦτον, εἶπε, "Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθέν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης ὂ Μαρδόνιον ὂν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατ' τάχος ἐς ἦ Ἑλλήσποντον. καὶ ἀπικνέεται ἐς ἦ πόρον τῆς Ἀβυδέος, ὂν πέντε καὶ τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς τρατιῆς ὐδὲν μέρος, ὡς εἶπαν. ὅκου ὂ πορευόμενοι γένοιατο, καὶ κατ' οὔστινας ἀνθρώπους, ἦ τυτέων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ ὂ καρπὸν μηδένα εὕρεσιεν, οἱ ὂ τὴν πόαν τίλλοντες ὀκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῷ δενδρέων ἦ φλοιὸν ἑλόντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῷ τε ἡμέρων καὶ τῷ ἀγρίων· καὶ ἔλιπον ὐδέν. ταῦτα δ' ἐποίεεν ὑπὸ λιμοῦ. ὄπλαβών ὂ λοιμὸς τότε ἦ τρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς ὂ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλιπε, ὁκόσων τῆσι πόλισι, ἵνα ἑκάστοτε γίνηται ἐλαιώνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ὀν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ὀν Σίρῃ τῆς Παιονίης, καὶ ὀν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τῷ Διὸς, ὅτε δὴ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπίων, ὀκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρηίξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς ἦ Στρυμόνος "οἰκεομένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε ἦ Κρηςωνικῆς, Θρηίξ,

οἰκημέ-νων.

1 Indolem. 2 Recepit.

ἔργον

ἔργον ὑβρίζοις εἰργάσατο· ὃς ἅτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶ δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ ὄρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δέ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγίνετο ἀθέσασθαι τὸν πόλεμον, ἐς στρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τὰς ὀφθαλμούς, ἅτε τὴν ἀρτίην ταύτην. καὶ ὅτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηϊκίης πρὸς τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ σχεδίας ἐκ δύρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ὑδέν τε νόσῳ ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον ἅμα στρατῷ τῷ ὀπισθίῳ πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅκως Ξέρξης ἀπελαυνόων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορέῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τῷ μὲν στρατιὴν Ὑδάρνει ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπέβαι, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέονται δὲ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι ἐγέσσης τῆς νηός, ὥστε ἐπὶ τὸ κατάστρωμα ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τοῦ σοῦ Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα δείματι πεσόντα τὸν βασιλέα, εἰρέσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἰ τις οἱ σοι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστιν ὑδεμία, εἰ μὴ τοιῶνδε ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ἀποδείξατω ὑμέων βασιλεῦ κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυνέοντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐνθεῦτεν ἐπῆλθε ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, πτίσσαι τινόνδε ὅτι μιν ἔσωσε βασιλέα τὴν ψυχήν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποτάμειν τὴν κεφαλὴν αὐτῷ. Οὕτω καὶ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω τούτου, ἐθαμῶς ἐμοιγε πιστὸς, ἔτε ἄλλως, ἔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ τῶν τοσούτων ἐρρήθη ἐπὶ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίοισι γνώμῃσι μίην οὐκ ἔχω ἀντιfacinus eximium fecit. hic & se volentem negavit Xerxi serviturum, eoque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne adversus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, sive alioqui belli libidine inspiciundi, militavere cum Xerxe. qui postquam incolumes reverterunt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedem acceperunt. Persæ autem, ubi citato itinere ad trajectum pervenere, Hellespontum navibus trajecere ad Abydum. non enim intentas jam rates invenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorem quam in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis pervenere. Narratur autem & alia hæc res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum navem Phœnissam conscendisse, ut in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptum: & eo vehementius tempestate vexatum quod navis referta vectoribus erat, utpote quum super contabulationes essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum vectorum aliqua fiat abitio! tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrûm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc ubi dixit, Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare: atque ita levata navi, Xerxem incolumem in Asiam perveniisse. Et ubi primum in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod regis quidem animam servasset, aurea corona donasse: quod autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem alter modus qui narratur reversionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter obitum Persarum. [1] nam si id regi à gubernatore dictum est, tamen ex infinitis rationibus, vel ob hanc unam, cui repugna-

CXVII CXVIII CXIX

1 Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decem millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud unus fuerit qui ———

ri non

ri non poteſt, negarim hoc regem fuiſſe facturum: quin potius Perſas juſſurum è tabulatis in ventrem navis deſcendere, utpote qui primores Perſarum eſſent: & remiges Phœnices, Perſis numero pares, in mare dejecturum. Sed is (ut dictum eſt ſuperius) itinere pedeſtri cum reliquo exercitu in Aſiam reverſus eſt. Cujus rei id quoq; magno eſt teſtimonio, quod conſtat, Xerxem, quum rurſus in Aſiam reciperet ſe, Abdera perveniſſe, [1] adhibuiſſeque convivio Abderitas, & acinace aureo eos [2] ac tiara auro intertexta donaſſe: & ut ipſi oppidani aiunt, illum, poſtquam ex Athenis retro fugit (quod apud me fide caret) illic primum zonam [3] reſolviſſe: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autem Abdera magis ad Helleſpontum ſita quàm Strymon, atque litus ex quo navem illum conſcendiſſe ferunt. ¶ Cæterum Græci poſteaquam Andrum expugnare nequeunt, converſi in Caryſtium, vaſtato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias ſelegerunt cum aliarum rerum, tum Phœniſſarum triremium tres: quarum una reponeretur apud Iſthmum (quæ ad meam uſque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Ajaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter ſe diſpartiere, ex qua primitias Delphos miſere. Unde ſtatua effecta eſt longitudine cubitorum [4] decem, truncam navis partem manu ſuſtinens: eodem in loco ſtans ubi Alexander Macedo aureus. Miſſis Delphos primitiis, Græci publicè deum percontati ſunt nunquid perfectas & gratas primitias accepiſſet. Quibus ille reſpondit habere ſe quidem à Græcis aliis, verum non ab Æginetis: ſed repoſcere donum optime navatæ ad Salaminem operæ in pugna navali. Id quum audiſſent Æginetæ, aureas ſtellas tres dedicaverunt, quæ ſuper maluri navis ærerum ſtant apud angulum, proxime Croeſi craterem. Poſt diſpartitam prædam Græci ad Iſthmum navigaverunt; daturi præcipuum præmium Græcorum meritiſſimo, qui in hoc bello præclariſſime rem geſſiſſet. Eo ubi pervenventum eſt, duces Græci in aram Neptuni ſuam quiſque ſententiam ſcriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem ſecundum judicarent. In ea autem ſuum quiſque

CXX

CXXI

CXXII

ξεον, μὴ ἂν πεῖσαι βασιλέα τοιόνδε τι ποιῆσαι μᾶλλον ὅτι τῷ καταστρώματι, καταβιβάσαι ἐς κοίλην ναῦν, ἐόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τοὺς δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅσους ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερον εἴρηται) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τε σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος· οὕτως ἀκινάκην τε χρυσέῳ καὶ τεμένεϊ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν οὐδαμῶς ἐμοὶ πιστὰ) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών. πρὸς τὸ Ἑλλησπόντιον 318 δὲ μᾶλλον τοὺ Ἀβδηρέας ἱδρυται, ἢ τὸ Στρυμόνος, καὶ τὸ Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ἐσβιβῶσαι ὅτι τὴν ναῦν. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεὶ τε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, στρατεύσαντες ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μὲν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξαίρεον ἀκροθίνια ἀπὸ τε καὶ τεμένεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθείναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ὅτι Σοφώτατον· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὐτῆς ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τοῦ ἐγίνετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἐπὶ ἀκροστόλιον νεός, ἐὼν μέγαθος δυώδεκα πηχέων· ἑστήκεε δὲ οὗτος τῆπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφούς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ ἐκκαίβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τοῦ ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ δὴ ἑστᾶσι τρεῖς δὴ τὰ γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσου κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστεῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμῃ Ἑλλήνων ἁπάντων τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τοῦ βωμοῦ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ

ἐτίθετο

——— neget regem hoc facturum fuiſſe: Perſas juſſ. *Ad verbum, Ex decem millibus ſententiarum, vel opinionum, unam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus videat lector an aliud ſenſum elicere poſſit.* 1 Et hoſpitii fœdus cum iis iniiſſe. *Vel, hoſpitii neceſſitudinem cum illis contraxiſſe.* 2 Ac triremi auro intertexta. *vel (ut alii)* triremi inaurata. *Certe* intertexta *improprie hic diceretur. At Valla tiara legit pro tenia.* 3 Solviſſe ut liberum omni metu: 4 Duodecim,

ἐπέθετο τ' ψῆφον, αὐτὸς ἑκαστ@ δοκέων ἀριστ@ γενέσθαι. δεύτερα ᾗ, οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουσοῦντο· Θεμιστοκλέης ᾗ δεινότερόισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων ᾗ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκέοντο, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδεδόκητο εἶ
πολλῶν ἀνὴρ " πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατ@ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι ᾗ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως ᾗ ἐτίμησαν. ἀριστεῖα μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης ᾗ καὶ δεξιότητ@, Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύοντι. αἰνέσαντες ᾗ πολλὰ, προέπεμψαν
ἀπιόντα " αἰνέοντα τετρακόσιοι Σπαρτιητέων λοχαγέες, ἕτοι οἵπερ ἱππέες καλέονται, μέχρι ὅρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτῖται προέπεμψαν. Ὡς ᾗ ἐς τὴν Λακεδαίμον@ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως ᾗ οὐ τῶν
ὁπλιτέων ἀνδρῶν, φθ. " Ὁπφανέων, φθόνῳ καταμαρπτέων, ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς λόγῳ τὰς Ἀθήνας ἔχει τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ ᾗ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο " ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημ@, εἶπε, Οὕτω " ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω παρὰ Σπαρτιήτῃσι, οὔτ' ἂν σὺ ὦ " νθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖ@. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐχώρεε. Ἀρταβάζ@ ᾗ ὁ Φαρνάκε@, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμ@ καὶ πρόσθεν ἐών, ἐκ ᾗ τῆς Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι ηὐξήθη, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ ὃν Μαρδόνι@ ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου· ὡς ᾗ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ ᾗ, ὀπίσω πορευόμεν@, κατὰ τὸ Παλλήνην ἐχώρεε, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντ@ πρὸς Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ ὑδέν κω κατηπειγοντ@ ἦκαι ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελήλακεε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖν@ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς ᾗ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες.

nomen inſcripſit, ſe illum qui præſtantiſſimus extitiſſet exiſtimans: ſed in ſecundis partibus Themiſtocli adjudicandis plerique congruerunt. Ita quum ſinguli in primo loco ſingulos calculos haberent, in ſecundo Themiſtocles multo ſuperior extitit. Et licet hanc CXXIV rem Græci livore quodam ſuperſederint indicare, in ſuam quiſque patriam revecti, tamen Themiſtocles & habitus eſt & celebratus per univerſam Græciam omnium Græcorum longe prudentiſſimus. Ipſe tamen quia non fuiſſet honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicaſſent, ut honore afficeretur Lacedæmonem ſe contulit. Eum Lacedæmonii & ſplendide exceperunt, & magnifice honoraverunt: & primas quidem partes rei bene geſtæ, EUrybiadæ: ſolertiæ vero ac dexteritatis, Themiſtocli dederunt, utrumque oleagina corona donantes: præterea hunc [1] biga quæ apud Spartam erat præſtantiſſima: laudatumque verbis ampliſſimis, trecenti ex primoribus Spartiatarum, qui equites vocantur, diſcedentem ad Tegeaticos uſq; fines comitati ſunt. Hunc ſolum ex omnibus quos novimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, poſtquam ex Lacedæ- CXXV. mone Athenas venit, ibi [2] Timodemus unus ex inimicis ejus, alioqui non è claris viris, livore inſaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum reſpectu, non ſui, ab Lacedæmoniis honores aſſequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themiſtocles, O homo, ita res habet, neque ego ſi Belbinitanus forem, ſic à Spartanis honoratus fuiſſem: neque tu, etſi Athenienſis. Atque hæc hactenus. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, CXXVI vir inter Perſas cum antea illuſtris, tum ex rebus Platæenſibus factus illuſtrior, regem deducebat iis ſexaginta millibus quæ ſibi Mardonius delegerat: quem ubi trajectu tenus comitatus eſt, quum jam ille in Aſia eſſet, regreſſus circa Pallenen agebat, utpote Mardonio per Theſſaliam Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è ſua dignitate exiſtimabat non diripere rebelles Potidæatas, in quos caſu incidiſſet. Etenim Potidæatæ, poſtquam rex præteriit, & 319 claſſis Perſica à Salamine fugiens abiit è conſpectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.

1 Curru omnium qui Spartæ erant præſtantiſſimo, *vel, pulcherrimo.* 2 Timodemus Aphidnæus. *Valla autem* Ἀφιδναῖ@ *omiſit, aut potius non legit. quod certe ſuſpectum etiam reddunt quæ ſequuntur.*

Tunc

CXXVII Tunc vero Artabazus Potidæam obſedit: & ſuſpicatus etiam Olynthios ab rege defecturos, & ipſos obſedit. Eam autem urbem tenebant Bortiæi qui è ſinu Thermæo fuerant à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus poſtquam oblidione cepit, in paludem deductos trucidavit, urbemque adminiſtrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidenſi. Ita
CXXVIII Chalcidenſes Olynthum obtinuere. Expugnatâ Olyntho Artabazus Potidææ obſidendæ impenſius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magiſtratu de facienda proditione tranſegit, incertum mihi quonam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum eſt: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum ſagittæ poſtremo involvebat, adaptatiſque deſuper pennis, ad locum de quo convenerat ſagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus eſt. nam Artabazus ad conventum locum ſagittam dirigens, fruſtrante jactu humerum cujuſdam Potidæatæ percuſſit. Ad quem ſaucium turba (ut adſolet in bello fieri) quum concurriſſet, ſubito revulſa ſagitta, animadvertens libellum, detulit ad magiſtratus. aderat autem & cæterorum Palenenſium commilitium. Perlecto libello magiſtratus & cognito proditionis autore, non tamen cenſuerunt Timoxenum eſſe plectendum, Scionææ civitatis gratia, ne in poſterum ſemper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus proditionis manifeſtus fuit. Artabazum vero
CXXIX tres jam menſes obſidentem ingens æſtus maris excepit, & is diutius: unde barbari videntes locum factum lacunoſum, in Pallenen conceſſerunt. quorum quum duæ partes permeaſſent cluviem, tres aliæ ſupererant, quas ubi pertranſiſſent, oportebat intrare Pallenen. ſed eas tanta maris æſtuatio invaſit quanta nunquam extiterat, ut indiginæ aiunt, quum ea frequenter illic accidat. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ navigiis adorti trucidavere. Hujus autem æſtus ac reſtagnationis & cladis Perſarum ferunt Potidæatæ hinc cauſam extitiſſe, quod iſti è Perſis qui ſunt à mari oppreſſi, in templum Neptuni & ejus ſimulacrum quod ſitum eſt in ſuburbanis,

ἐνθαῦτα δὴ Ἀρταβάζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. Ὑποπτεύσας ᾗ κῆ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, κῆ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον ᾗ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατίσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν ᾗ πόλιν ὧδε δὴ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτρέπει, κῆ τὴν Χαλκιδικὴν ἤρχεε. κῆ ἔτω Ὄλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν ᾗ ταύτην ὁ Ἀρταβάζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐνετείνετο μᾶλλον προσέχειν. προσέχοντι δὲ οἱ τοιῇδε μῶλις, συνετίθετο τῷ συνίει; δεται. Τιμοξείνῳ ὁ τῶν Σκιωναίων γραμματεύς· ὅντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγίνετο· ὁκόσα βιβλίον γράψειε ὁ Τιμόξεινος ἐθέλων πρὸς Ἀρταβάζον πέμψαι, ἢ Ἀρταβάζος πρὸς Τιμόξεινον, τοξεύματος πρὸς τὰς γλυφίδας περιελίξαντες, κῆ περώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαΐσσας ᾗ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρταβάζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω ἢ ὦμον· ἢ ᾗ, βληθέντα, παραυτίκα ὅμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον δὴ τοὺς στρατηγοὺς παρὰ τῶν ᾗ κῆ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι ᾗ στρατηγοῖσι ὑπολεξαμένοισι τὸ βιβλίον, κῆ μαθοῦσι ἢ ἄγαν ἢ προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίη, ἢ Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο ἔτι Σκιωναῖοι ἐς ἢ μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τούτῳ τρόπῳ ἐπαΐσσας ἐγίνετο. Ἀρ- ταβάζῳ ᾗ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις ἢ θαλάσσης μεγάλη, κῆ χρόνον ὅσον πολλόν. ἰδόντες ᾗ οἱ βάρβαροι τοῦτο γιγνόμενον, παρίεσαν ἐς ἢ Παλλήνην. ὡς ᾗ τοὺς δύο μὲν μοίρας διωδοιπόρησαν, ἔτι ᾗ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τοὺς διελθόντας χρὴ ἐσω ἦ ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς ἢ θαλάσσης μεγάλη, ὅση ἐθαμὰ κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γιγνομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπισταμένοι διεφθείροντο, τοὺς ᾗ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. ἄγος ᾗ λέγουσι Ποτιδαῆται ἢ τε μηχάνης κῆ τῆς πλημμυρίδος κῆ τοῦ Περσικοῦ πάθεος ἡμέας τόδε, ὅτι τοῦ Ποσιδέωνος ἐς ἢ νηὸν κῆ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ περιβόλῳ ἠσέβησαν ὕστοι τῶν Περσέων τοσοῦτον κῆ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. ἄγος ᾗ τοῦτο λέγοντες, impie ſe geſſerant. Hanc fuiſſe cauſam illi

δὲ λέγειν ἐμοιγε δοκέουσι. τὸς δὴ περιγιομένους ἀπῆγε Ἀρταβάζος ἐς Θεσσαλίην πρὸς Μαρδόνιον. ἔτι μὲν οἱ περιπέμψαντες βασιλῆα, ὅτε ἔπρηξαν. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιγιομένους, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ὀπλαμφανέος, πρώϊος σωνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ πλῶ νηῶν καὶ ἐχειμέριαι αὐτῶ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δέ σφι ἐπῆλυθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου συμπρηκτὴς δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς αὐτῶ Ἀρταϋντέω προσελομένου ὁ Ἀμύτρης. ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προέσαν ἀνωτέρω τοῦ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ' ἐπιωάγαζε οὐδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίαν μὴ ἀποστῶσι νέας ἔχοντες σφι τῆσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκηντο τὺς Ἕλληνας πρὸς ταῦτα ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίαν, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωϋτῶν φυλάσσειν· σταθμεύμενοι ὅπου σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. καὶ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἀσφαλέα ἔσεσθαι τῷ θυμῷ πεζῇ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. οἷοί τε ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δύναιτο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὑπακούειν ὅκη πορεύοιτο τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό, τε ἦρ ἡμέρην ἦγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς ἔτι οὐκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδάμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν δὲ οὗτος οἰκίης τῆς βασιλέων. ἔτι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ στρατηγέει Ξάνθιππος ὁ Ἀριφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ δὲ ἦλθον Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τετέων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερωτὴν τὴν Ἰωνίην, τῶν δὲ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἳ

videntur vere dicere. Eos autem qui superavere, Artabazus in Theſſaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita eſt actum. ¶ Claſſiarius autem Xerxis exercitus qui ſuperfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Aſiam, rege cum aliis copiis è Cherſoneſo Abydum traducto, hyemavit apud Cumam. Idem primo ſtatim vere Samum convenit, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus claſſis plerique epibatæ erant ex Perſis & Medis, duceſque ſuperverenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cujus patruelis Amitres ab eodem aſcitus erat iſtorum collega. Hi utpote magnopere percuſſi, non audebant occaſum verſus producere, ne unus quidem: ſed apud Samum ſubſidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore ut Græci in Ioniam irent, ſed ut ſua tutari contenti eſſent: ducta ex hoc conjectura, quod ipſos è Salamine fugientes non fuiſſent inſequuti, ſed libenter abſceſſiſſent.[1] Atque ut ſe victos mari, ita longe ſuperiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, ſimul conſultabant ſi quid mali poſſent facere hoſtibus, ſimul ſubauſcultabant quonam res Mardonii ſpectarent. At Græcos excitabat tum veris adventus, tum Mardonius in Theſſalia agens. & eorum quidem exercitus pedeſtris nondum cogebatur: naves autem in Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque navarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Ageſilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EUryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Ariſtodemi, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi poſt Leutychidem commemorati ſunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio, hac omni claſſe Æginam profecta, adveniunt eo nuncii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Baſilidis filius. Hi,

CXXX

CXXXI

CXXXII

[1] De mari igitur animum abjecerant, ſed longe ſuperiorem &c. *ad verbum, circa mare igitur animo victi erant. vel, animis ceciderant. id eſt, De rebus igitur mari gerendis ſpem abjecerant.* * Genealogia illa ſic corrigenda eſt: τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Πολυδέκτεω, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πρυτάνιος, &c. *Simpſon. Chron. Catholic.*

ſeptem

septem fuerant ab initio, qui conjuratione inter se facta de trucidando Stratte Chiorum tyranno, postea conspiratione patefacta per unum ex ipsis qui rem detulerat, ceteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt; Spartamque se contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos ut in Ioniam navigarent: ægreque exoratos Delon usque perduxere. Nam ulteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credentibus. Contigitque id rei ut neque barbari supra Samum occidentem versus navigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, ultra Delon. ita timor
CXXXIII medium eorum tuebatur. ¶ Dum Græci navigavere in Delon, Mardonius qui in hybernis apud Thessaliam erat, inde movens misit ad oraculum quendam genere EUropeum, nomine Murem, jubens ut quantumcunque sibi liceret pervaderet ad oraculum consultandum: edocuitque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem nihil aliud quam
CXXXIV de rebus præsentibus fuisse. Constat hunc Murem in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indigena Trophonium descendisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibique tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisciscitari oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinum esse, quod quum Amphiaraus optionem eis dedisset utrum mallent vate uti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. eapropter nefas
CXXXV est ulli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, ut à Thebanis mihi narratur: Murem Europeum, perfestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludem Copaidem, ante montem, proxime urbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam perveniisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statim antistitem

σασιῶται σφὶ γενόμενοι, ἐπεβούλευον θανάτῳ Στράτῃ τῷ Χίῳ τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπιβ. ἐπιβουλεύοντες ὦν ὡς φανερὸν ἐγίνοντο, ἐξεισ. χαν Θ. τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, ἕως δὴ οἱ λοιποὶ ἐξ ἐόντες ὑπεξέχωρεον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω, πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, ἔτε τῶν χώρων ἐόντι ἐμπείροισι, σφεσι τῆς τε πάντα πολέα ἐδόκεε εἶναι. τὸ δὲ Σάμου ἀπίστεατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέος στήλας ἴσον ἀπέχειν. σωφρονέοντι δὲ πιθανῶ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνήλιον Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώειν καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηίζοντων Χίων τὸ πρὸς τὸ ἠῶ κατώτερον Δήλου. ὦν τὸ μέσον ἐφύλασσον σφέων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὸ Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ὁ ὧδε ἐὼν τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, τῷ ἔνομα ἦν Μῦς· ἐπιλαμβανόμενος παντὸς μὲν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφὶ ἀποπειρήσασθαι. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμανθάνειν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλλετο, ἐκ ἔχω φράσαι· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ ἐκ ἄλλων περὶ πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἐς τὴν Λεβάδειαν ἀπικόμενος, φασὶ, καὶ μισθῶ πείσας τὸν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι κατὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἐνθαῦτα αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ, ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ ἐόντι ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι· ἀλλὰ τόδε ἐκέλευε σφέας ὁ Ἀμφιάραος. ἀλλὰ χρηστηρίων πυθόμενος, ὁκότερα βέλτιονα ἑλέσθαι τετέων, ἑωυτῷ ἢ ἄπτε μάλιστα χρέεσθαι, ἢ ἄπτε συμμαχίῃ τῇ ἑτέρῃ ἀπεχόμενος· οἱ δὲ σύμμαχον μιν εἵλοντο ἐκεῖνον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκ ἔξεστι Θηβαίων ἑνὶ αὐτόθι καταλαγχ. μηθῆναι. Τότε δὲ θαύμασί μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ἀπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὴν Εὐρωπαίην Μῦν, ὡς ἐχρησφόμενον πάντα τὰ χρηστήρια· καὶ ἐς τοῦ Γραίου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, καλέεται μὲν Γραῖον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, πρὸς ὄρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἐπειδὴ οἱ τῶν ἀστῶν ἀρεταὶ ἄνδρας

τρεῖς ἀπὸ τοῦ χωροῦ, ὡς ἀπιγεσομένους τὰ θεσπιεῖν ἔμελλε. καὶ πρόχα τε ἦν πρόμαντιν

[ξ] ἐφύλασσον

[ο] ἐγκαταλοιμηθῆναι.

βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ τὸν μὲν ἑπομένους τοῦ Θηβαίων ἐν δωδεκαμοίρῳ ἔχειν ἀκούσαι βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος· ἐπεὶ δὲ ἔχειν, οὐ, τί χρήσοιντο τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μυῶν ἁρπάσαντα παρ' αὐτέων τὰ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν περιφητέων γράφειν ἐς αὐτήν. (φάναν δὲ Καρίῃ μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συγκεφαλαιωσάμενον δέ, οἱ χρῆν ἀπικόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ὁπλεξάμενος, τί δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ περσικίδες οἱ Πέρσαι ἔσαν. (Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βυβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ δὲ οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ ἔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος δοθῆναι Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυνθανόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ὧδε ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρξας ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατ' ἐμὲ τὴν θάλασσαν σωτηρίου σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων, οὐκ ἐπέλπιζε δυνατέως τὴν θάλασσαν κρατήσειν· τάχα δ' ἂν καὶ τὴν ἦν. πεζὴ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρείσσων. ὧδε τε ἐλογίζετο καὶ ὑπερθύμους οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τοὺς Ἕλληνικούς. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγει συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενεήτωρ Περδίκκης ἐστί, ὁ κτησάμενος τὴν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τὴν Τημένου ἀπιγόνων τρεῖς ἀδελφεοί, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλέϊ, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. (ἔσαν γὰρ καὶ παλαὶ καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀδυνατέουσι χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος) ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὁκοῖον δὲ ἐπέψητο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς ἢ ὁποῖος τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τὠυτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. "ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ

barbara lingua uſam: & qui eos ſubſequebantur, ſtupuiſſe audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque neſcirent quid in præſenti negocio agerent, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eaque, ut dicebant, lingua Caria: & ubi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid CXXXVI
dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, [1] tum quia in eum propenſi erant Perſæ, (quippe cujus ſororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, avi materni ferentem nomen, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda urbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atq; munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [2] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant ut Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, CXXXVII
Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gavanes, Aeropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, pervenerunt ad urbem Lebæam. ubi ſe ad mercenariam operam regi locave.unt, unus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis. [3] Erant autem priſcorum hominum tyrannides in re nummaria exiles, non ſolum populares facultates: adeo ipſi regi ſua uxor coquebat cibaria. Hæc quum animadverſiſſet panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quam erat, idque ſemper contingere, indicavit marito. [4] Ille re audita, illico ingreſſus eſt ut oſtentum cerneret,

1 Tum quod affinitate cum Perſis junctus eſſet, 2 Et quem cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuum autorem extitiſſe credebat. 3 Erant enim olim regna etiam in re nummaria exilia, non ſolum populus. Regis autem uxor illis ipſamet farinam ſubigebat: ſed dum coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excreſcebat. Quod quum ſemper contingeret, id marito indicavit. *Dicet autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde eſt enim ac ſi dixiſſet, Erant enim olim ipſi quoque reges pecuniæ inopes. Quod Herodotus ſubjungit necui mirum videatur quod rex ipſe illos paſcendis ſuis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex* Enim *faciens* Autem, *ita hoc interpretatur quod de regis uxore narratur, quaſi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ἔδεσθαι particula* Adeo *utitur.* 4 At illi, ut audivit, ſtatim hæc cogitatio animum ſubiit, *vel, illi in mentem venit,* factum illud, —— quoniam

quonam modo quid majus excresceret: moxque accitis mercenariis, ut à sua domo discederent, imperavit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere justum esse ubi mercedem accepissent: tunc rex mercedem nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelioſus) dignam vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumarium sol. Hoc audientes majores natu Gauanes & Aeropus, stetere attoniti. at puer, Accipimus rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pavimento domus solem: circumscriptumque quum ter in sinum suum hau-
CXXXVIII sisset, abiit cum cæteris. 2 Quale autem esset id quod faciebat puer, & quod data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renunciavit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquam liberatori immolant posteri illorum qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eum Temenidæ transierant, ita vehemens effectus erat ut ab equitibus transiri nequiérit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrantiori odore quam cæteræ: & in quibus (ut fertur à Macedonibus) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, cæteram Ma-
CXXXIX cedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aeropus, Aeropi Philippus, Philippi 3 Argæus, hujus Perdiccas, qui paravit imperium. Ita Amyntæ fuit Alexander filius. Qui ubi Athenas venit
CXL à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Athenienſibus injurias quas mihi

ἀγγελίη πρὸς τοῦδε βασιλῆος, λέξουσα ὅτι, Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς

ἐς μέγα π. καλέσας ὁ τὸν ἄνδρα, ἢ αἴσχι πρηγμάτων ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς ἑωυτοῦ. μέγα τι φῶς ὁ, τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀπολαβόντας, ὅτω ὀξίνεαν. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ὦ γὰρ κατ' ὀλίγον ἐς τὸν οἶκον ἐσέρχων ὁ ἥλιος, εἶπε, διόβλα-
βὴς ἠνώμωγε, Μισθὸν ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· φείσας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἔσαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, ὑπογράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. ὑπογράψας δὲ, ἐς τὸν κύκλον τρὶς ἀριθμηθὲν τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο ἀμφὶς τε καὶ οἱ μετ' αὐτόν. οἱ μὲν δὴ ἀπίσαν. Τῷ δὲ βασιλέϊ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σφι νόῳ ἐκείνων ὁ γεωτάτω λάβοι τὰ δόμια. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας καὶ ὀξυδερκὴς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. πολεμίους δὲ ἔδει ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τυτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι σωτῆρα. ἔστι δὲ καὶ διάβασιν οἱ Τημενίδαι, ἢ σωπεῖ μέγας ὅτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἵππους μὴ οἷός τε γενέσθαι διαβαίνειν. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε κάρφεσθαι τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι δὴ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἁλίσκεται, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος ἐστὶ, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον χιόνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγένετο. Ἀμύντεω πατὴρ ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δὲ, Ἀργαίου τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγένετο μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ

—— magnum aliquid portendere ideoque accersitis mercenar. *Ad verbum, Portentum esse [hanc rem] & ad magnum aliquid spectare, vel, tendere. At Valla errorem incepisse ab ἑωυτοῦ prosequutus est in φεροι.* 1 Tunc rex, ubi mercedis mentionem fieri audivit, sole nunc forte per fumarium, *seu, caminum*, domum ingrediente, dixit furore correptus. At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostendebat autem solem. *vel, At ego vobis hanc mercedem persolvo. id est, in mercedem, vel, pro mercede, ut μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare, illos debere abunde magnæ mercedis loco ducere quod salvos illos à se dimitteret.* 2 At regi quidam ex ejus assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renunciavit. 3 Argæus, Ἀργαῖος *vel* Ἄργαιος. Sibyllæ: Ἀχιλλεὺς βασιλεῦσι Μακεδόνεσσ' Ἀργεάδῃσι.

"ἐμὲ ὑμολογίας πάσας μετῆκμι. νῦν τε ὧδε
"Μαρδόνιε ποίεε. τῦτο μὲν τ' γλῶ σφι ἀπό-
"δῶ. τῦτο δ', ἄλλω πρὸς ταύτῃ ἐλεύθων
"αὐτοὶ ἑωυτῶν ἂν ἐθέλωσι, οἰκέοντες αὐτόνομοι.
"ἱερά τε πάντα σφι (ἐμὲ δὴ βάλωνται γε ἐ-
"μοὶ ὁμολογέειν) ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρη-
"σα τετύπων δ' ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι
"ποιέειν ταῦτα, ἐὰν μὴ τὸ ὑμέτερον ἄρτιον
"γένηται. λέγω δ' ὑμῖν πάντα, Νῦν τι μαίνεσθε.
"πόλεμον βασιλέϊ " ἀνταειρόμενοι; ἔστε γὰρ
"ἂν ὑφ' ἁλόιστε, ἔστε οἷοί τε ἦτε ἀνέχειν τ'
"πάντα χρόνον. εἰδότες μὲν γὰρ τ' Ξέρξεω τε στρα-
"τηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυθόμε-
"νοι δ' καὶ νῦν " παρεσσάν μοι δυνάμιν
"ὥστε καὶ ἡμέας ὑφ' ἁλῆναι, καὶ νικήσαντες
"(τοῦτο μὲν ὑμῖν ὐδεμία ἐλπὶς, εἰ μὴ εὖ φρο-
"νέοιτε) ἄλλη παρέσεσθαι πολλαπλησίη. μὴ ὦν
"βούλεσθε παθεσύμβουλοι βασιλέϊ, φερειν μὲν τ'
"χώρης, δόκιον δ' αἰεὶ ὦσι ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ
"καταλλάσσεσθε. παρέχει δ' ὑμῖν κάλλιστα κα-
"ταλύσασθαι, βασιλεῦ· ταύτῃ ὡρμημένῳ· ἐστὲ
"ἐλεύθεροι, ἡμῶν ὁμαχμίῃ συνθέμενοι ἄνευ
"τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιε μὲν ταῦτα
"ἔφη· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑ-
"μέας. ἐγὼ δ' περὶ μὲν εὐνοίης τ' πρὸς ὑμέας
"ἐούσης ἔξ ἐμοῦ, οὐδὲν λέξω. οἶδα γὰρ ἂν νῦν πρῶ-
"τον ἐκμάθητε. προσχρήζω δ' ὑμέων πείθε-
"σθαι Μαρδονίῳ. ὁρέω γὰρ ὑμῖν ἐκ οἵοισί τε
"ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ
"εἰ γὰρ ἐνώρων τῦτο ἐνὸν ὑμῖν, οὐκ ἂν κατῆτε ἐς
"ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ γὰρ θεοῦ-
"μὸς ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ χεὶρ
"ὑπερμήκης. ἵνα ὧν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,
"μεγάλα προλεγόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν
"ἐθέλουσι, "δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ
"τε μάλιστα οἰκημένων τῆς συμμάχων πάν-
"των, αἰεί τε φθειρομένων μένων, ἐξαίρετόν
"τι μεταίχμιον τ' γλῶ ἐκτημένων. ἀλλὰ
"πείθεσθε. πολλῶ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βα-
"σιλεύς γε ὁ μέγας μένοισι ὑμῖν Ἑλλήνων
τὰς ἁμαρτάδας ἀπείς, ἐθέλει φίλος γενέ-
σθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λα-
κεδαιμόνιοι δ', πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξαν-
δρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα
τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τ'
λογίων, ὡς σφέας χρεὼν εἴη ἅμα τοῖσι ἄλ-
λοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου
ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, χάρτα τε ἔδοσαν
μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐ-
τίκα τί σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους καὶ δὴ
συνέπιπτε ὥστε ἐκεῖ σφέων γένεσθαι τὴν κα-

ℵ ἀνεμέμνησο

ℵ παρ' ἐμὲ ἔσσαν δύναμιν

intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionem reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suaque libertate potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuncius quum mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec unquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoq; nunc de exercitu qui mecum est. [1] quem si superaveritis atque victoritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit; quum alius multo major exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, privari solo vestro, [2] & pro vobis ipsis assidue discurrere. imo potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quod ab rege provocati ut societatem belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me jussit Athenienses apud vos Mardonius dicere. Ego vero de mea in vos benevolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognovistis. Obsecro autem ut Mardonio morem geratis, quos animadverto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animadverterem esse, nequaquam huc cum his mandatis venissem. Quippe regis vires supra humanas sunt, & manus prælonga. [3] Quod nisi propere assentiamini magna pollicentibus, quippe ex æquo fœdus facere volentibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maxime in via habitatis, & soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diversas acies positam. [4] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quum rex magnus vobis Græcorum solis injurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexander. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, fatale esse ut ipsi cum cæteris Doriensibus è Peloponneso ejicerentur à Medis pariter & Athenensibus. ideoque sine mora mittendos illuc consuere legatos. Et sane contigit ut concioni adessent CXLI

1 Quo si potentiores extiteritis, eumq; viceritis (quod nequaquam speratis, si sapitis) 2 Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiam *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regem ad hanc propensum habentibus. Inite nobiscum citra dolum & fraudem societate belli, liberi estote. 3 Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas condiciones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt. 4 Enimvero morem gerite, magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum injurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

Lacedæ-

Lacedæmonii: extraxerant enim Athenienſes tempus, probe ſcientes fore ut Lacedæmonii audirent venire à barbaro nunciũm ad ſocietatem contrahendam, quare de induſtria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis ſententiam ſuam: Ubi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii Spartanorum, ita loquuti ſunt, Nos vero miſere Lacedæmonii oratum vos ne quid novi in Græciam agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quod id neque juſtum ſit ullo modo, neque decorum cum aliis Græcis, tum præcipue vobis: idque multis de cauſis. Vos enim hoc bellum excitaſtis etiam nobis invitis, & propter imperium veſtrum eſt decertatum: quod certamen nunc in univerſam Græciam emanavit. [1] cujus totius vos præcipui authores fuiſtis, & Græcis cauſa ſervitutis, res nullo pacto toleranda. quum præſertim conſtet Athenienſes ſemper & jam inde à priſcis temporibus vindicaſſe permultos homines in libertatem. Et triſtem quidem condicionem veſtram dolemus, quod jam bis proventu frugum fraudati eſtis, & jam domibus quæ dirutæ ſunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe uxores veſtras & omnia ad bellum inutilia [2] proxime domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque vero vos Alexander Macedo ſeducat, [3] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed non idem veſtra facere intereſt, ſi recte ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neq; verum.

CXLII

CXLIII. Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenienſes Alexandro ita reſponderunt. Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiam majores eſſe quam noſtras, ut id [4] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Ut autem ſocietatem cum barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tentes, neque nos, ſi tu tentaveris, perſuadebimur. [5] Tu vero renuncia Mardonio Athenienſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meat, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum,

τάσιον. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἀφικομένους, δείσαντες μὴ ὕστερον πύθωνται ἐλθόντας Λακεδαιμονίους πρόσθεν ἥκοντα παρὰ τὸν βάρβαρον ἀγγελόν ἐπ' ὁμολογίῃ· πυθόμενοι δὲ, πέμψαντες καὶ τάχα ἀγγέλους. ὅπη τοίνυν ἐπιέσειν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, ἀμοιβαδὶς ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους δέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. ἔτε γὰρ δίκαιον ἐδαμῶς, ἔτε κόσμον φέρον ἔτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων ἐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ ἧκιστα πάντων ἥκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρεται γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βελομένων· καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐλήλυθε· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τυράννων ἁπάντων ἀρίστην ἡγέεσθαι δυνοσωπῆσαι τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, ἐδαμῶς ἀνασχετόν· οἵτινες αἰεὶ κατὰ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλῶν ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πρὸς ὧν μὴ τι ὑμῖν σφαλέωμεν, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερήσθε δὶς ἤδη, καὶ ὅτι οἰκιοφθόρηται χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τοὺς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα θρέψειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκῃ. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ. λείπειν τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκαίρειν χάζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ δὴ τυγχάνετε φρονέοντες ὀρθῶς ἀμφότεροι, ὡς βαρβάροισί ἐστι πιστὸν, ἔτε ἀληθὲς ἐδέν. ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τοιάδε ἀπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦτο μὲν οἴδαμεν, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῶν Μήδων δυνάμις ἢπερ ἡμῖν· ὥστε ἐδὲν δέῃ τοῦτο γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίης ἱμέρῳ ἐλευθερίης ἱμέρῳ ἐλευθερίης ἱμέρῳ

"τ' ἐκεῖνο. ὑδεμίην ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τοὺς τε
"οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ
"λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ὄφαίνεο Ἀθηναίοισι
"μηδὲ δικαίων χρηστὰ ἐπεργέειν, εἰδέναι σε
"ἔρδειν κακὰ δοκέοντας. ἡμεῖς γὰρ σε βουλόμεθα ὑπὲρ
"ἀρχαίης τε ἐς Ἀθηναίους παθεῖν, ἐόντα τοι ξείνου
"τε καὶ φίλου. Πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ταῦτα
"ἀπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγ-
"γέλους, τάδε. Τὸ μὲν δείσαι Λακεδαιμονίους
"μὴ ὁμολογήσαμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἂν
"ἀνθρώπιον ἦν. ἀτὰρ αἰσχρῶς γε οἴκασι
"ἐξεπισταμένοις τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀπρω-
"δῆσαι· ὅτι τε χρυσός ἐστι γῆς ὑδαμόθι τοῦ-
"τοῦ, ἔτι χώρη κάλλεϊ καὶ ἀρετῇ μέγα
"ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν
"ἂν μηδίσαντες, καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα.
"πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκάζει
"ρυα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἢν ἐθέλωμεν·
"πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλ-
"ματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ
"συγκεχωσμένα, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει
"πυρώσσειν ἐς τὰ μέγιστα μᾶλλον ἢπερ ὁμολο-
"γέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ. αὖτις δὲ τὸ
"Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θε-
"ῶν ἱδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε
"ὁμότροπα, τῶν καὶ προδόντας ἡμέας Ἀθηναίους
"οὐκ ἂν εὖ ἔχοι ἐπίσασθαί τε ὑμέας, εἰ μὴ πρό-
"τερον ἐτυγχάνετε ὑπισάμενοι. ἔστ' ἂν δὲ καὶ
"νῦν ἢ Ἀθηναίων, μηδαμῇ ὁμολογήσωσι
"ἡμέας ξέρξῃ. ὑμέων μὲν τοι ἀγάμεθα τὴν
"προνοίην, τὴν περὶ ἡμέας ἔσαν, ὅτι περιεΐδετε
"ἡμέων οἰκοφθορημένων ἔτω, ὥστε ὑπηρέσθαι
"ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χά-
"ρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσο-
"μεν ἔτω ὅκως ἂν ἔχωμεν, ὑδὲν λυπέοντες
"ὑμέας. νῦν δ' ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε, ὡς δὴ ἡμεῖς εἰκάζομεν,
"ἐκπηδὰς χρέων παρέσεσθαι ὁ βάρβαρος ἐς γᾶν
"λῶν ἐς τὴν ἡμετέρην· ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα
"πύθηται τὴν ἀγγελίην ὅτι ὑδὲν ποιήσομεν τῶν
"ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο. πρὶν ὦν παρεῖναι
"ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἡμέας καιρὸς ἐστὶ πανδημεὶ ἐς τὴν Βοιωτίην.

quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [1] Tu quoque poſthac cū iſtiuſmodi oratione ne committas ut Athenis videaris, neve per ſpeciem emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Athenienſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſponderunt. nunciis autem Spartiatarum iſta, [2] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſane humanum eſt: neq; hoc verentes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniam neq; tantum auri uſquam gentium eſt, neq; regio ulla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, ut cum Medis ſentiremus, ad tradendam ſervituti Græciam induceremur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos dehortantur: primum atq; idem maximum, quod deorum ædes effigieſq: incenſæ pariter & obrutæ ſunt, quas nos in primis ultum ire neceſſe eſt potius quam cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci ejuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & fana & ſacrificia communia ſunt, & mores adſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, non bene haberet. [3] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dum vel unus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conventuros eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos providentiam, [4] quod conſulatis nobis domo carentibus, ita ut domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [5] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus ut nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (ut nos conjectamus) non diu differet barbarus ingredi regionem noſtram: ſed ſimulatq; acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ oravit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tempus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

CXLIV

---

1 Tu quoq; ne poſthac in conſpectum Athenienſium venias orationem hujuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel, bene de nobis mereri*, ad committenda nefaria nos hortare. 2 Veritos quidem eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſcireris qua ſine animi magnitudine præditi Athenienſes, eo metu coërcitos fuiſſe, quoniam neque tantum, *&c. ut ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamen ullum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Athenienſium magnitudinem animi perſpectam habebant.* Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba iſta quæ ſequuntur, accommodatior, εἰ μὴ πρότερον ἐτυγχάνετε ἐπισάμενοι, ſi αἰσχρῶς cum ἐπισάμενοι jungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ἐπίστασθαι & κακῶς εἰδέναι, pro οὐκ ἐπίστασθαι. *Sed & ἐπίστασθαι ſimpliciter pro propoſito ſeu mente poſſimus etiam fortaſſe accipere cum Valla.* 3 Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciviſtis, 4 Quod ita nobis proſpiciatis quorum everſæ ſunt fortunæ, ut alere domeſt. noſtros velitis, 5 Ac vos quidem benevolentiæ officio plene jam defuncti eſtis: nos vero quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negocii. *Negant enim ſi ulli uti beneficio, illo quod efferunt Lacedæmonii, cujus tamen gratiam illis habeant non minus quam ſi utantur. Ideoque χάρις ἐκπεπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonii, quamvis non præſtiterint, q. d. Jam vos vobis abunde obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ. ἐπιγεγραμμένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

1 HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reverterunt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Athenienſium reſponſa indicavit, movens è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum ſumens [1] Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorum quæ hactenus egerant, ut etiam multo ſtudioſius Perſam inducerent. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. II [2] Mardonium autem, ubi cum exercitu Thebas pervenit, Thebani exceperunt: ſuadendoque non ſinebant progredi longius, quod negarent ullum locum ponendis caſtris opportuniorem eſſe quam illum, ubi ſubſidens conſequeretur ut omnem Græciam ſine prœlio ſubigeret. Arduum enim eſſe univerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe convenientes: quod & antea cognoviſſent. Si vero feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negocio validiſſima quæq; illorum conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſunt in civitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facile expugnabis. III Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putavit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans incenſis per inſulas ignibus declaraturum ſe regi Sardibus agenti, Athenas ab ipſo teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienſes ne tunc quidem inveniſſet, ſed

Ὡς δὲ ταῦτα ὑποκρινα-
μένων Ἀθηναίων, ἀπαλ-
λάσσετο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δ', ὡς οἱ ἀπο-
νοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ
παρὰ Ἀθηναίων, ἐσήμηνε,
ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης,
ἦγε τὸν στρατὸν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς Ἀθήνας.
ὅκου δὲ ἐκάστοτε γένοιτο, τούτους παρελάμβανε.
τοῖσι δὴ Θεσσαλίης ἡγεμόνας ὅτε τὰ πρότερα πεπρηγμένα μετέμελε ἐόντα, πολλῷ τι
μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπερέπεμ-
ψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισαῖος Ξέρξεα φεύ-
γοντα· καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρεῖχε Μαρ-
δόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ πορευό-
μενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ
Θηβαῖοι καταλάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ
συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς ἐκ εἴη χώ-
ρος ὅκου πεδιώτερος ἐνστρατοπεδεύσεται σκέ-
ψει. οὐδὲ ἐῶν ἑνὶ ἑκάστῳ, ἀλλ' αὐτῷ
ἰζόμενον, πιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσ' Ἑλ-
λάδα καταστρέψηται. καὶ μὲν δὴ τό γε ἐμὸν
Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος
ταυτὰ ἐφίνεσκον, χαλεπὰ εἶναι καὶ ἀπείρεσιν
καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις τὰ
ἡμεῖς παραινέομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἕξεις
ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἐχυρὰ βαλέ-
μαλα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς δυνα-
στεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων
δὲ, τὴν Ἑλλάδα ἀμαχητὶ ἕξεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς
μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηϊδίως μετὰ τῶν σασω-
σμένων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβού-
λευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐνέ-
κειτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας αὖτις ἑλεῖν·
ἅμα μὲν ὑπ' ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι
δηλα πάντα ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἐόντι ἐν
Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὡς δὲ οὐδὲ τότε ἀπικό-
μενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ'

1 At Theſſaliæ duces adeo non pœnit. *vel, Theſſaliæ principes, aut, primores.* 2 Porro quum in Bœotiam perveniſſet exercitus, Mardonium adeuntes Thebani, conſilium illi dabant, nullum locum illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neq; ulterius progredi eum ſinebant, ſed ibi confidentem dare operam *volebant* ut Græciam univerſam ſine prœl. ſubigeret.

ἐν τῇ

ἔν τε Σαλαμῖνι τὲς πλείστους ἐπωιθάνετο ἔσεσθαι, ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τωὐτὸ ἐτελεύτα τωὐτὸ Μαρδονίῳ ὑπερβατήν, δεκάμηνον ἐγκύρσασα. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρδονίου, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μυριχίδεα, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τὲς αὐτὲς λόγους τὲς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπερήμωσε. ταῦτα δὴ τοδδύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τοὺς Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δηριαλώτου ἐόσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. τυτέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μυριχίδεα ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἔτι τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μυριχίδης προφέρει, δόξαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἶπε δὴ δεδεγμένου χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἶπέ οἱ καὶ ταῦτα ἐάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μυριχίδεα, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. ἠνώμωσε δὲ δορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυθόμενοι τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον. Ἀλκιθόη δὲ γυνὴ γυναικὶ, καὶ παραλαβοῦσα, ἔτι τοῦ Λυκίδεω οἰκίην ἦσαν αὐτοκέλευστοι καὶ κατ' μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατ' δὲ τοὺς παῖδας. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ ὀλιγαίτερα ἐποίευν, ὁ δὲ βαρβάρων καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι, ὅτε δὴ ὑποξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι σφέας δόξαν ἐσβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ' οὐ μετὰ σφέων ἀντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομιμνήσκοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλλόμενος δώσειν· προεῖπέ τε ὅτι εἰ μὴ ἀμυνέουσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλλοφρόνησαν. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὑρτάζον τε τότων τὸν χρόνον, καὶ σφι τὴν Ὑακινθίην ἐπὶ πλείστου δὴ ἦγον τὰ τοῦ Διὸς παρασκευή. ἅμα δὲ τὸ τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. Ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀθηνέων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων,

plerosque eorum in classe ad Salaminem esse audiret, urbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Eo postquam venit, mittit ad Salaminem Murichidem quendam Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo pertulisset. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta omni Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de causa Murichidem misit in Salaminem. Is ubi in senatum venit, Mardonii mandata exposuit. è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hæc ille dicebat sive quod pecuniam à Mardonio accepisset, sive quod id sibi probaretur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex concilio quam qui extra concilium erant, indigne ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimisserunt illæsum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod gestum erat, Athenienses uxores, alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominisque uxorem ac liberos lapidaverunt. Hunc autem in modum Athenienses in Salaminem transierunt: Quandiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu hostes in Attica habuere stativa: at ubi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius adventans jam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem trajecerunt, nuncios in Lacedæmonem miserunt conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarum esse Atticam ingressum, neq, cum ipsis ei in Bœotiam occurrissent: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Mardonius spopondisset: tum prædictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remedium inventuros. Agebant per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui jam pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuncii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos, ephoris

IV V VI VII

ephoris aditis, ita loquuti sunt, Athenienses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optaverimus: nos tamen pudore [1] Græci nominis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quamvis injuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præ-
2 stamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deveneratis ne paciscere-mur cum Persa, posteaquam compertam habuistis sententiam nostram, nequaquam prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolvistis, nullam habetis Athenienſium rationem: & quum conveneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent quod non estis officio functi: quod supereſt, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis jubent: quo barbarum in Attica (quoniam [2] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra ubi campus Thriasius appositissimus erit ad dimican-
VIII dum. Hæc ubi accepere ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus universi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluſere, ad finemq; perduxere. [3] Non ausim dicere hanc fuisse causam cur isti tantopere soliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quam ut sibi Isthmus inædificaretur, putantes non amplius se quicquam Athenienſibus indigere. At sub adventū Alexandri in Atticam, muro quem extruebāt nondū perfecto, Per-
IX sas vehementer extimescebant. Tandē &

"ἔλεγον ταῦτα ἐπελθόντες ἔτι τοὺς ἐφόρους, Ἔ-
"πεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν
"βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην
"ἀποδιδοῖ τοῦτο ᾖ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ' ἴσῃ
"τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνδρα τε δόλου καὶ ἀπά-
"της. ἐθέλει ᾖ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ
"ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα.
"ἡμεῖς ᾖ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν
"Ἑλλάδα δεινὸν ποιούμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
"τανεύσαμεν, "ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμενα, ‖ ἀλλ' ἀπειπά-
"καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κατα- μενα.
"προδιδόμενοι· ὑπισχνούμενοί τε ὅτι κερδαλεώ-
"τερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἢπερ
"πολεμέειν· οὐ μὴν ἐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόν-
"τες ἔτι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον
"ἐὸν νέμεται ὅτι τοῖς Ἕλλησι· ὑμεῖς ᾖ, ἐς
"πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολο-
"γήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάνθετε τὸ
"ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι ἐδαμᾷ προ-
"δώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ δι' ὅτι τεῖχος
"ὑμῖν ἀμφὶ τῷ Ἰσθμῷ ἐλαυνόμενον "ἐτελέε ‖ ἐυτέ-
"ἔστι, καὶ δὴ λόγον ἐδένα τῷ Ἀθηναίων ποιέε- λεα
"σθε· σωθέντες τε ἡμῖν τὴν Πέρσην ἀνίστασθε
"ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, ὡς εἰδέτε
"τε "ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ‖ ὡρμῶς.
"ἐς μὲν νῦν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνί- βαλόντα
"σι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ὀπίσθεως. νῦν δὲ ὅτι
"τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκπέμψουσι ὑμέας
"ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα
"ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς
"Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ὀπίσθεώ τοι τόν ἐστι
μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς ᾖ ἄρα
ἄκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς
τὴν ὑστεραίην ὑποκρινάσθαι· τῇ ᾖ ὑστεραίῃ,
ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο ᾖ καὶ δέκα ἡμέρας
ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλό-
μενοι. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθ-
μὸν ἐτείχεον, σπουδῇ ἔχοντες πολλὴν πάν-
τες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλει.
ὡς δ' ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένῳ
μοι Ἀλέξανδρος τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας
σπουδῇ μεγάλῃ ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀ-
θηναίους, τότε ᾖ ὦρην ἐποιήσαντο ἐδεμίην,
ἀλλό γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο·
καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι ὀλέγου.
ὅτε ᾖ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττι-
κὴν, ὕκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο ᾖ, μεγάλως
καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος ᾖ, τὰ

1 Jovis Græci, 2 Bœotia frustrati sumus. *id est, spe confligendi cum hoste in Bœotia.* 3 Cur autem antea quidem, quum Alexander venit Athenas, tam anxie obstiterint quominus Athenienses Medorum partes sequerentur, tum vero nihil de hac re soliciti fuerint, hujus rei causam aliam adferre non possum quam quod murum Isthmi extruxerant, seque jam Athenienſium opera nil opus habere existimabant: at quum Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promovebant, Persas vehementer extimescentes. Tandem vero &c. responſ. *&c. Valla imposuit vocabulum ἄλλό γε quod junxit cum proxime præcedentibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον feratur, hoc modo,* ὡς δ' ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἄλλό γε ἢ ὅτι *&c.*

ὑποκρίνασθαι

ὑποκείσιΘ. καὶ ἐξόδου τῆς Σπαρτιητέων ἐγκύρεο τοιόσδε· τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τῆς ὑστάτης κα-
326 τακαίσιΘ. μελλούσης ἔσεσθαι, ΧίλεΘ. οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμιΘ. ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῆς ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πάντα λόγον· ἐπὶ δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ΧίλεΘ., ἔλεγε, Ἆρα σφι τάδε ἔτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῆς δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεΘ. ἀμφὶ τῷ Ἰσθμῷ ἐλη- 10
λαμένῳ κραταιῷ. μεγάλας κλισιάδας ἀναπεπτάσθαι ἐς τὴν Πελοπόννησον τῆς Πέρσης. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. Ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φέσαντες ἐδέοντο τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπὸ τῆς πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, τῶν ἑπτὰ ὧδε ἕκαστον τάξαντες τῆς εἱλωτίας, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπι- 20
τάξαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Γλεισάρχου τοῦ Λεωνίδεω. ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου ἐπιτροπός τε καὶ ἀνεψιός. ΚλεόμβροτΘ. δὲ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, ἐκέτι ὤφελεν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν ἔκτεινε· τὸ τεῖχεΘ. δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ ΚλεόμβροτΘ. ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ ᾗδε· δυομένῳ οἱ ὑπὸ τὴν Πέρσην, ὁ * ἥλιΘ. 30
ἀμαυρώθη ἐν τῷ ἐπανωτέρω τῆς ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν ΔωριέΘ., ἄνδρα οἰκήιον ἐόντα τὸν αὐτοῦ, οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξελήλυθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, ἐδέοντο εἰσόδου τὸν ἐξόδου, ἐπιλθόντες ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ φάμενοι ὑπὸ τῶν ἑωυτῶν ἐκπε- 40
πτῶΘ. ἐπιλθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῆσδε μένοντες, Ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, ἅτε τε συμμάχων, καταλύσονται τῇ Πέρσῃ ὅτεω ὅκως ἂν δυνώνται. καταλυσάμενοι δὲ, δῆλα δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλῆΘ. γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ὅτι τάχιστα ἐκεῖνοι ἔξηγέωνται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε οἷόν τι ὑμῶν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνει. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὄρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶ ἐν Ὀρεστείῳ τείχονται ὑπὸ 50
τῶν ξείνων. ξείνους δὲ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπιστέοντο τὸ λεγόμενον· ἐπειρομένοις δὲ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν. ὥστε ἐν θυώματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην

responsum & exitus Spartiatarum fuit hujusmodi: Pridie quàm jam ultimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potentiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro, quamvis valido muro sit Isthmus ædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quam aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod X
in animum admittentes ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset 1 dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Pliſtarchi Leonida geniti: sed quum is puer esset, Pausanias præfectus est, qui ejus patruelis erat & idem tutor. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, jam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam causam quod sibi inter sacrificandum adversus Persam sol in cælo obscuratus esset. Elegit autem Pausanias sibi collegam Euryanactem Doris filium, suum gentilem. His copiis è Sparta cum Pausania XI
profectis, nuncii de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, ephoros adeunt, habentes in animo abire in suam quique civitatem. Ubi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem Lacedæmonii desidentes hic Hyacinthia agitis, ac ludiis, sociis proditis: Athenienses vero, ut à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita ut poterunt, cum Persa transigent. Soluta autem societate vobiscum, palam est nos, quum regis fuerimus socii, militiæ comites futuros in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re sit eventurum. Hæc loquutis nunciis Ephori jurejurando interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes adversum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illis non intelligentes, quid diceretur scisciscitabantur. Sciscitati, & rem omnem edocti atq; stupefacti, quamcelerrime abiere

1 Emiserunt, septenis helotibus circa unumquemq; collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, repetuntur infra cap. 29.* * *De hac eclipsi quid dixerit Calvisius, Vide* Olympiad. 75.

ad illos

ad illos insequendos, & cum iis quinq; millia finitimorum Lacedæmoniorum
XII delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argivi, ubi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus invenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas pervenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argivi nunciatum tibi juventutem e Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc ille loquutus, retro abXIII scessit. Quo audito Mardonius jam non fidebat amplius perstare in Attica: ubi ideo hactenus immoratus fuerat quod audire cuperet ac scire quid ab Athenienſibus ageretur, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore ut secum illi paciscerentur. Quod ubi desperavit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium privatarum sacrarumque extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quod neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, evadi poterat nisi per angustias, ubi à paucis transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tum civitatem amicam, tum regionem equitibus opportunam. Profecto illinc Mardonio & jam
XIV iter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. Itaque conversum exercitum ducebat Magara, præmisso equitatu qui omnem oram Megaridem incursaret. Huc usque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. ¶ Post hæc nuncius
XV ad Mardonium venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolon transversis tramitibus pervenit. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes foventium, vastavit: non illorum odio, sed ingenti necessitate

διώκοντες. σωὶ δὲ σφι, τῷ φθοίκαν Λακεδαιμονίων λοχάδες πεντακιχίλιοι ὁπλίται τῶὐτὸ τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δ', ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντο τὸς μὲν Γωσανίεω ἐξεληλυδότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῷ ἡμεροδρόμων ἀνδρῶντε τὸ ἄριστον, ἐς τὸ Ἀτθικὸν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι ἔχειν τὸ Σπαρτιήτεω μὴ ἐξιέναι. ὡς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε· "Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φεράσοντά "τοι ὅτι ἐκ Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεό- "τις, καὶ ὡς οὐ δυνατὰ αὐτῶν ἔχειν εἰσὶ Ἀρ- "γεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι, πρὸς ταῦτα τύχαν δὲ βουλόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἶπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδονίῳ δὲ ὑδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων, ὀκρῑόντι ποιήσουσι· καὶ ὅτε ἐπέμενε ὅτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων ἀεὶ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τὸς μετὰ Γωσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ τι που ὀρθὸν ἦν τῷ τειχέων ἢ τῷ οἰκημάτων, ἢ τῷ ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε· τῷδε εἵνεκα· ὅτι ὅτε ἱππάσιμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττικὴ, εἴτε νικῷτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἔχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν περὶ πόλι τε φιλίη, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρδονίου μὲν δὴ ὕτω ὑπεξεχώρεε. ἤδη δ' ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλως στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἴκας τούτους πρῶτον ἕλοι. ὑποστρέψας δὲ τ στρατιὴν ἦγε ὅτι τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προσελθοῦσα κατέπεσσε τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκάστοτε τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιον δύοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἄλλες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. ὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τὰς προσχώρους τῷ Ἀσωπίων. ὅτε δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Ταναγρῃ δὲ νύκτα αὐλισάμενος, καὶ τετάρτῃ τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τ Θηβαίων, καίπερ μηδίζοντων, ἔκειρε τὴν χώρην, ὅτι μὴ ἐς ἔχθος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης

327 ἵππασίμη.

ἐχόμενος· βυλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἅμα σὺν βαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ ὁκοῖόν τι ἐνθέλει, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῆς Τσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιΐδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μούνοι τόγε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἕκαστοι δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον. ἐόντων δὲ πολλῶν τοῦτον τὸν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρυώνου, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἑωυτὸν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ ἦσαν ἔνδον. ἐν δὲ τῷ δείπνῳ ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι. τάδε ἤδη τὰ ὀπίλοιπα ἤκουσα Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ὅτι τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίναι, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ, ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἔσαν, ἀρξαμένων, ἢ Πέρσην ἢ ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁπόθεν ἐών τυγχάνοι, "αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. "ἢ δὲ εἰπεῖν, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τοι καὶ "ὁμόσσιτος γέγονα, μνημόσυνά τοι γνώμης "τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ περιδὼν "αὐτὸς σεωυτῷ βουλεύσῃ ἔχῃς τὰ συμ"φέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς διαμυθεομένους Πέρ"σας, καὶ τὸ στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὅτι τῷ "ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάν"των ὄψεαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς ἀριθμουμένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετέπεσε πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν "πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεών ἐστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐὸν ἄρχῃ ἐσθλὸν Περσέων. τὸν δὲ μετ' ταῦτα εἰπεῖν, Ξεῖνε, "ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀ"ποτρέψαι ἀνθρώπῳ. ἐσθλὸν γὰρ πρὸς λέγεσι "ἐνθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ Περσέων "συχνοὶ ὑπισάμενοι, ἐπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐν"δεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ οὐδενὶ ἐστὶ τῷ ἐν ἀν"θρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τὸν Ὀρχομένιον Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ πάρεσι πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγω. ταῦτα δὲς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῇ ταύτῃ οἰκημένων·

adactus: quod vellet cum caſtra communire, tum, ſi ſibi in acie non cederet ex ſententia, effugium comparare. Exporrexit autem caſtra ſua ab Erythræis, ſecundum Hyſias, Platæenſi tenus agro, juxta flumen Aſopum: muro communiens, ſed non pro magnitudine caſtrorum, verum per ſingulas frontes dena ſtadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attiginus Phrynonis filius vir Thebanus convivio magnifice apparato Mardonium ipſum & Perſarum honoratiſſimos quinquaginta invitavit, fiebat autem cœna Thebis, invitati illi hominem ſunt ſequuti. Cætera quæ referam, ex Therſandro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Artagino invitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed [1] in ſingulis lectis alternos Perſam & Thebanum. Secundum cœnam quum potioni daretur opera, Perſam qui eodem toro recumbebat, Græce ipſum interrogaſſe cujas eſſet: ſe vero reſpondiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentum, ut ipſe quoq; præſcius hujus rei, queas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in convivium acceptos, & copias quæ ad flumen in caſtris relictæ ſunt? horum omnium parvo poſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicendum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratumque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nonne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore ſunt? Et illum ſubjeciſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inevitabile eſt. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atq; hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamen Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimum, Eum qui multum ſapit, [2] minime potentem eſſe. Hæc ego ex Orchomenio Therſandro audiebam, atq; adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prœlium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in Bœotia ſtativa habenti, præbuerunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebant, [3] & ad Athenas congregati ſunt,

1 In ſingulis binos, Perſ. 2 Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna præditus ſit, vel, prudentia, non habere res ullas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus alioqui cum ſua prudentia deberetur. Alium ſenſum ex tempore elicere ex hoc loco non potui.* 3 Et una cum eo adverſus Athenas moverunt, &c.

præter

præter Phocenſes. nam & iſti vehementer partibus Medorum ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem non multis poſt diebus quam Thebas itum eſt, & ipſi advenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, ubi Thebas pervenere, miſſis equitibus juſſit ſeorſum in campo [a] ſubſidere: quod quum feciſſent, protinus adfuit univerſus equitatus. Unde poſtea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pervaſit. Phocenſes ab equitatu jaculis confoſſum iri. quinetiam per ipſos Phocenſes idem divulgatum eſt. quos tunc dux ſuus Harmocydis his verbis adhortabatur, O Phocenſes, palam eſt hos homines certæ nos neci deſtinaſſe, accuſatos (ut opinor) à Theſſalis. Quare unumquenque veſtrum oportet egregium virum eſſe, potius quam dedentes nos fœdiſſima morte trucidari. Ipſi quoque intelligant ſe barbaros eſſe inter Græcos,
XVIII quibus mortem [1] intulerunt. His ſuos Harmocydes hortabatur. Quos ubi concluſere equites, invehebantur tanquam ad eos occidendos, telis intentis, veluti emiſſuri: nonnullique emiſerunt. Phocenſes ex adverſo ſtantes facto orbe quoquo verſus quum ſeſe opponerent, ibi equites digreſſi retro abiere. [2] Incertum an ad hos interficiendos rogatu Theſſalorum ierint equites: & poſteaquam animadverterunt eos ad defendendum ſe convertere, veriti ne ipſi vulnerarentur, ita retro abſceſſerint, tanquam à Mardonio juſſi: an experiri voluerint num quid iſti præſtantiæ haberent. Poſt abſceſſum autem equitatus, miſſo ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono eſtote Phocenſes animo: viros enim ſtrenuos vos eſſe dediſtis ſpecimen, non tales quales egò audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. Non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ
XIX circa Phocenſes ſunt geſta. ¶ Lacedæmonii ubi ad Iſthmum venere, illic caſtra communiere. Quod quum audirent cæteri Peloponnenſes, utique ii quibus meliora cordi erant, cernerentque Spartiatas egredi volentes, indignum ſe putaverunt à Lacedæmoniis ſe in exeundo ſuperari. itaque quum pulchre litatum eſſet, cuncti ex Iſthmo profecti ſunt & in Eleuſinem pervenerunt: ubi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt.

μηνῶσι ὃ Φωκέες οὐ σφι συνεσέβαλον. ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως καὶ ἕτοι, οὐκ ἐκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄφιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ ἕτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ σφεας ἀπ' ἑωυτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ ἐξηλθε μὲν ἀλλὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος, φήμη ὡς καταλαμβάνοι σφέας διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων τῶνδε τοῦτο. ἔνθα δή σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης ὧδε αἰνέει, "λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, περόδηλα γὰρ ὅτι "ἡμέας ἕτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι προοπτέω "θανάτῳ" δώσειν, ἀλλα βεβλημμένους ὑπὸ Θεσ- [a] παρα- δώσειν, "σαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω, νῦν ὦν ἀνδρεία τι- "νὰ πάντα ὑμέων χρεών ἐστι γενέσθαι ἀγα- "θόν. κρέσσον γὰρ, ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνο- "μένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢπερ παρέχον- "τας ἁλαφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ "μανθάνετε τῆς αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐπ' "Ἕλλησι ἀνδρεῖοι φόνον ἔρραψαν. Ὁ" μὲν [a] μὲν ὧν ταῦτα ὧδε αἰνέει. οἱ δὲ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τοὺς βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καί τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔσασαν. πάντη συστρέψαντες ἑωυτοὺς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὡς δ' ἔγωγε ἀτρεκέως εἶπαι ἔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὥρων πρὸς ἀλέξησιν τεταγμένους, δείσαντες μὴ καί σφιν γένηται τρώματα, ὕστω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω· ὡς γὰρ σφι ἐντετείλατο Μαρδόνιος· οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθεῖεν ἐθέλησε εἰ τι ἀλκῆς "μετ- [a] ἔχουσι. ἔχουσι. ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμ- "ψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρ- "σέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες "ἀγαθοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυθανόμην. καὶ νῦν "προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. δύερ- "γασῖσι γὰρ οὐ νικήσετε ἔτε ἐμὲ, ἔτε βασι- "λέα. τὰ δὲ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτον ἐχώρεε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐς στρατοπεδεύοντο. πυθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τῆσι τὰ ἀμείνω ἐσάνδανε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπειν τὴν ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὲ ὧν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων τῷ ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιησάντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱερά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐπορεύοντο·

1 Machinati ſunt, *vel, moliti.* 2 Affirmare autem non poſſum an *ὅτι.*

Ἀθηναῖοι ὦν ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγνύμενοι δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο ἐς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τὸς βαρβάρους ὅτι τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους· φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ὅτι ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἵππαρχε Μασίστιος, δύδοκιμέων ὦν καὶ Γέρσῃσι (τοὺς Ἕλληνες Μαρδόνιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσέβαλλον οἱ ἱππόται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα προσβάλλοντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναικὰς σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ἐπιμαχώτατον τοῦ χωρίου παντὸς, καὶ πρόσθεν μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ὅτι τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε "τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμ- "μαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τὴν Περσέων ἵππον δέ- "κεσθαι, μοῦνοι ἐόντες φασὶ ταύτην ἐς τὴν ἔσημον "ἀρχὴν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίην τε καὶ ἀρετὴν "ἀντέχομεν, καὶ περ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή "τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξιος, ἴστε ἡμέας ἐκλείποντας τὴν τάξιν. ὁμὼς δὴ σφι ταῦτα ἀπήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διαδόχοι Μεγαρεῦσι. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ 329 τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τὸς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ὀλίγον χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγίνετο τῆς μάχης· προσβαλούσης τῆς ἵππου καὶ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ, ἴσατο ὀρθὸς, καὶ ἀπεσείετο τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ, οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐσκεδύκεε γὰρ ὑπὸ ὄντος θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐσεδέδυκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίεον οὐδέν. πεῖν γὰρ δὴ μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μὲν ἐς τὸν ὀφθαλ- 50 μὸν· ὑπὸ δὲ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε· ταῦτα δὲ κακὸν γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας. οὔτε γὰρ

Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetenderunt ſub Citharonis radicibus. In quos Mardo- XX nius, quod in campum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus. Niſæo equo inſidens, aureo freno & aliis inſignibus eximie ornato. Equites ubi promovere ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant XXI forte Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarenſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationem: ubi hactenus tametſi ægre, tamen ſtrenue fortiterque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc ubi præco renunciavit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii ultro ad locum irent, ut Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ- XXII omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quum aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, ut erat præ aliis eminens, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circumſiſtunt: equoque prehenſo, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquamdiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [1] Ejus thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quam quidam re animadverſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim

Μαχίσιον

1 Ejus autem thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animadverſa &c. *Id eſt, Sed quidam tandem re animadverſa &c.*

eum

eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. ac ne tum quidem quum se recipiebant, quod actum erat cognovere: sed postquam constitere, quia nemo ipsis imperabat, statim desideraverunt ducem: cognitoque quod gestum erat, mutuo se adhortati, omnes in hostem equos admisere, ut mortuum
XXIII eriperent. Eos autem conspicati non jam turmatim sed universos pariter irruere, cæterum exercitum inclamaverunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœlium de cadavere. at ubi præsidio venere copiæ, non amplius perstitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, sed alios [1] super illum è suis amisere. Digressi illinc duo circiter stadia, consultantes quid facto opus esset, decrevere sibi carentibus
XXIV præfecto eundum ad Mardonium. Ubi in castra rediere, ingens luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Masistii, viri secundum Mardonium honoratissimi tam apud Persas quam apud regem: ita ut ejulatus eorum omnem Bœotiam pervaserit, & seipsos & equos & jumenta totonderint. Et barbari quidem suo more Ma-
XXV sistium defunctum honorabant. Græci autem, postquam equitatum invadentium excepere, & exceptum repulere, multo sunt audaciores effecti, & ante omnia cadaver plaustro impositum per stationes circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis stationibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Plataeas descendendum, quod sibi Plataensis ager multo esset opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquandi commoditatem. Ubi visum est in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem est, satius abire, & dispositis stationibus illic habere castra, sumptis armis abierunt per radices Cithæronis secundum Hysias in agrum Platæensem. Eo quum pervenere: stationes nationatim communierunt, proxime fontem Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.
XXVI ¶ Ibi in distinguendis nationibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosq; se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes: & sua

πεσόντα μὲν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἔστε ἀπεθνήσκοντα. ἀναχωρησίος τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεί τε ἔστησαν, αὐτίκα ἐπύθοντο, ὡς σφέας ἐδεῖς ἔτι ὁ ταύτων. μαθόντες δὲ τὸ γεγενὸς, βοηθήσαντες, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τῷ ἄλλῳ στρατῷ ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθει, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα ὡδὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μέν νυν μιμνοίεσαν οἱ τεταγμένοι ἑωυτῶν τε πολλὸν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμενον, ἀλλ' ὅσῳ ἐγγύτερον τοῦ νεκροῦ ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀπιγμένοι δὲ ὧν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἔδοξέ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν πρὸς Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίῳ πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίδα κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου πρός τε Πέρσησι καὶ βασιλέϊ. οἱ μὲν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀπεθανόντα ἐτίμων Μασίστιον. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὸν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δεξάμενοι ὦσαντο, ἐθαρρησάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, ᾗπερ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν ἀξιόλογος, μεγάθεος εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τῷ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες τὰς τάξις, καὶ ἐφορέοντων θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὑπαγαγεῖν ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὑποπεδώτερος σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταϊκὸς τῆς Ἐρυθραίης, τά τε ἄλλα, καὶ ὑδρηρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὅτι πρὸ τοῦ κρηνέων τῶν Γαργαφίην, τῷ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐούσαν, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς Ὑποπλακίης τῆς Κιθαιρῶνος ὁδὸν ἐς τὴν Γραϊκὴν καλεομένην, ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρηνίης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτους τοῦ ἥρωος, δι' ὀχθέων τε καὶ ὑλέων, καὶ ἀπέδω χωρίου. Ἐνθαῦτα δὴ τῇ διαταξι ἐλθόντες λόγων πολλῶν ὠνησμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ

ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος παρὰ

χώρου αὐτοὶ

[1] Præter illum

καινὰ καὶ παλαιὰ ἀναφέροντες ἔργα. τοῦτο
μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί
κοτε ἀξιούμεθα ταύτης τῆς αἰτίης ἐκ πάν-
των συμμάχων ἁπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοι-
ναὶ ἐγίνοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν
καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρα-
330 κλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θά-
νατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δύ-
ρόμεθα τοῦτο, ἀμφὶ τρῆγμα τοιόνδε, ἐπεὶ
μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων πάσι τότε ἐόντων ἐν
Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν,
ἱζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὦν λό-
γου Ὕλλον ἀγορεύσαντος, ὡς χρεὼν εἴη τὸν
μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύ-
ειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου
στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι
εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μονομαχῆσαι ὅτι
ἀγαπεμένοισι. ἔλεξέ τε τοῖσι Πελοποννησί-
οισι ταῦτα εἶναι πιστέα, καὶ ἑταῖρον ὅρκιον ὅτι
λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελο-
ποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ὅτι
τοῦ πατρῴου· ἢν δὲ νικηθῇ, τοὺς ἐμπαλιν Ἡρα-
κλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὸν στρα-
τιὸν· ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον
ἐς Πελοπόννησον. περιεκείμην τε δὴ ἐκ πάν-
των συμμάχων ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἠε-
ρόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βα-
σιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμονομάχησέ τε καὶ ἀ-
πέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου διεγένετο
ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλ-
λα μεγάλα, τὰ Ἀγαπελέομεν ἔχον-
τες, καὶ τῷ κέρεϊ τῷ ἑτέρῳ αἰεὶ ἡγεμονεύειν,
κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μὲν νῦν ὦ
Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιβύμεθα, ἀλλὰ δι-
δόντες αἵρεσιν· ὁκοτέρῳ βούλεσθε κέρεϊ ἄρ-
χειν, παρίεμεν· τῷ δὲ ἑτέρῳ φαμὲν ἡμέας
ἰκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, καταπερ ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγη-
μένου ἔργου, ἀξιονικότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων
ταύτῃσι τῇσι τάξι ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ
τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες
Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ
καὶ πρὸς ἄλλους. ὥστε ὦν ἡμέας δίκαιον ἔ-
χειν τὸ ἕτερον κέρας, ἢπερ Ἀθηναίους. οὐ
γάρ σφι ἔστι ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργασ-
μένα, οὔτ' ὦν καινὰ, οὔτε παλαιά. οἱ μὲν
ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα
ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπισταμέθα μὲν σώσο-
δον τινὰ δεῖν μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸ
βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης
προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκάσ-
τοισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ,

facinora præclara tum recentia tum pri-
sca referentes. Dicebant quidem his
verbis Tegeatæ, Hoc nos semper dig- 1
ni honore è sociis omnibus habiti su-
mus, quotiescunque à Peloponnensibus
communiter in externas peregrinatio-
nes itum est, & proxime, & quon-
dam, jam indè ex quo Heraclidæ post
mortem EVrysthei sunt conati in Pe-
loponnesum redire. quo tempore
hanc dignitatem assequuti sumus ob
hanc rem gestam: Posteaquam cum
Achæis & Jonibus, qui tunc Pelo-
ponnesum incolebant, nos auxiliarii
in Isthmum profecti consedimus ad-
versus eos qui redire conabantur, tunc
Hyllus orationem habuit, non expe-
dire ut uterque exercitus confligendo pe-
riclitaretur: sed ut aliis acquiescenti-
bus, secum singulari certamine dimi-
caret is quem Peloponnenses judica-
rent è suo exercitu præstantissimum.
Accepta condicione Peloponnenses fœ-
dus in hæc verba percusserunt, Si
vinceret Hyllus Peloponnensium du-
cem, ut Heraclidæ in paterna rever-
terentur: sin victus esset, retro Hera-
clidæ cederent, & exercitum abduce-
rent, neve per annos centum de re-
deundo in Peloponnesum agitarent.
Ab omnibus sociis ad eam rem vo-
luntarius electus est dux atque idem
rex noster Echemus Aeropi filius,
Phegei nepos, qui singulari congres-
sus certamine Hyllum interemit. Ex
quo facto nos cum alia decora in-
ter Peloponnenses assequuti sumus,
quæ adhuc obtinemus, tum hoc, ut
alteri cornu præessemus quoties com-
muniter itur in expeditionem. Et 2
vobis quidem Lacedæmonii non ad-
versamur, sed optionem cedimus u-
tri cornu præesse malitis: alteri vero
cornu ut præsimus nobis vendicamus,
quemadmodum usque fecimus ad
hoc tempus. Etiam vero circa hoc
factum quod narravimus, Athenien-
sibus sumus digniores qui hanc dig-
nitatem obtineamus: quippe qui pro-
spere & multa vobiscum viri Spar-
tiatæ certamina decertavimus, &
multa cum aliis. Quo fit ut æqui-
us fit nos alterum cornu tenere quam
Athenienses: à quibus non tales ge-
stæ res sunt quales nobis, neque re-
centes neque vetustæ. Hæc Tegea-
tæ. Ad quæ hunc in modum re- XXVII
spondere Athenienses, Etsi scimus 1
has copias pugnandi cum barbaro
non altercandi gratia esse contractas, ta-
men quoniam Tegeata referre constitu-

it præclara facinora tum vetusta tum nova, quæ per omne tempus utrique fecerunt,

necesse

necesse habemus & nos exponere apud vos unde nobis patrium sit, [1] qui semper egregii fuimus, esse primos potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, nos soli excepimus, ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum servitutem fugientes adibant: & EUrysthei injuriam una cum eisdem pugnando propulsavimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argivos, qui adversus Thebas cum Polynice militaverant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Jam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram excurrere. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Trojam bellaverunt, fuimus in postremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mentionem. [2] etenim sive qui tunc egregii fuere, nunc instrenui sunt, sive tunc instrenui, nunc egregii sunt, satis sit de rebus priscis ista dixisse. Ut nullæ autem res aliæ nobis gestæ sint, (quæ multæ & præclarissimæ sunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certe ob rem in Marathone à nobis gestam digni sumus qui hoc decus & alia insuper obtineamus: qui soli Græcorum per nos cum Persa dimicavimus, & rem tantum aggressi, victores evasimus, sex & quadraginta nationibus superatis. quo solo nomine digni sumus ut hunc loci honorem consequamur. Verum non decet in hac rerum condicione de loci dignitate contendere: ubicunque & juxta quoscunque vobis Lacedæmonii videbitur appositissimum nos stare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur strenui existere. Itaque ducite nos, tanquam vobis parituros.

XXVIII Hæc quum pro sua parte dixissent Athenienses, cunctus Lacedæmoniorum exercitus succlamavit digniores qui cornu tenerent Athenienses quam Arcades. Ita Athenienses Tegeatis superiores habuere cornu. Mox hunc in modum instructi sunt & qui supervenere Græcorum, [3] & qui à principio venerant:

"ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμᾶς,
"ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν ἐστι, ἔσται χρησοῖσι, αἰεὶ
"πρώτοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρα-
"κλείδας, τοὺς φασι ἑαυτοὶ ἀποκτεῖναι τὴν ἡγεμο-
"νίαν ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, τύτους πρότερον
"ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων,
"ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δυλοσύνην
"πρὸς Μυκηναίων, μούνοι ὑποδεξάμενοι,
"τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν θεοῖ-
"νοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πε-
"λοπόννησον· τοῦτο δ', Ἀργείους τοὺς μετὰ
"Πολυνείκεος ἐλθόντας ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευ-
"τήσαντας τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους, φρα-
"σθέντες δὴ τοὺς Καδμείους, ἀπελεύσαντες τε
"τοὺς νεκροὺς θάψαι, καὶ δόξαν τῆς ἡμετέρης
"ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δ' ἡμῖν ἔργον δὲ ἔχον καὶ
"ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπηνήκας τὰς ἀπὸ τοῦ Ἀμα-
"Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλέσας κοτὲ ἐς ζονίδας
"γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πό-
"νοισι ἐδαμοῦ ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι
"πρήσσει τοιῶν ὑπομεμνῆσθαι. καὶ γὰρ χρη-
"σοὶ τότε ἐόντες, οὗτοι νῦν ἂν εἶεν φλαυρό-
"τεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν
"ἀμείνονες. παλαιῶν μὲν νῦν ἔργων ἄλις
"ἔστω ἡμῖν δ', εἰ μηδὲν ἄλλο δοκεῖ ἀποδεδεῖ-
"χθαι, ὥσπερ δοκεῖ πολλά τε καὶ δὴ ἔχοντα, εἰ
"τοῖσι καὶ ἄλλοισι Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ
"ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ
"γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵτινες
"μούνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ
"Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὑπερχειρήσαντες, πε-
"ριεγενόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ
"τεσσεράκοντα. ἆρ' οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν
"ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔρ-
γου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἵ-
"νεκα χρεὸν ἁμίλλεσθαι πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πείθε-
"σθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκῇ ὑπο-
"πτεύτατον ἡμέας εἶναι ἐς ἀνάγκην, καὶ κατ' ὃς
"τινας. πάντη γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα
"εἶναι χρησοί. ἐξηγέεσθε δ' ὡς τάχιστα. Οἱ
μὲν ταῦτα ἀμείβονται Λακεδαιμονίων· ἀνέ-
βησαν ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονι-
κοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ὑπὲρ Ἀρκάδας. ἔ- 33
τω δὴ ἔχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπεβάλοντο τοῖς
Τεγεήτῃσι. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ὑπο-
φοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχηθὲν ἐλθόντες Ἑλλήνων·

---

1 Bonam operam navantibus. 2 Qui enim tunc strenui fuere, fieri possit ut nunc sint ignavi: & qui tunc ignavi, fieri possit ut nunc sint fortiores. De rebus igitur olim gestis, *vel, de navata igitur olim opera*, hæc dixisse sit satis. 3 *Pro οἱ ἄρχειν ἐθέλοντες hunc latere suspicor οἱ ἀρχηθὲν ἐλθόντες, qua lectio, non illa, mihi probatur.*

τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τουτέων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῷ εἰλωτέων πενταχισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, ἀνδρὶ ἕκαστον ἑπτὰ πεταλμῶοι. παρεσχέατο δὲ σφι εἵλοντο ἐσάναγ οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τουτέων δ' ἦσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσταντο Κορινθίων πενταχισχίλιοι. ἀνδρὶ δὲ σφισὶ δύο τοῖσι Γαισανίεω ἰσάναγ Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τετρακοσίους. τουτέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομενίοι ἑξακόσιοι· τουτέων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τουτέων δὲ εἴχοντο, Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. ἀνδρὶ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροιζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπαιητέων διηκόσιοι. τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. ἀνδρὶ δὲ τούτους ἔσασαν Ἑρμιονέες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. τουτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔσασαν. τουτέων δὲ ἐχόμενοι, Παλέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. ἀνδρὶ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἴχοντο δὲ τουτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι πλὴν τῶν ἐπὶ τοὺς ἀνδρὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτῃσι, ἦσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεχθέντες ἐπὶ τὸ βάρβαρον, ἦσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος. ἦν τόδε· τῶν μὲν Σπαρτιητικῶν τάξιος, πενταχισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ ἀνδρὶ ἕκαστον ἀνδρί· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆρτο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς ἀνδρὶ ἕκαστον ὧν ἄνδρα, πεντήκοσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἁπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τὸ δὲ σύμπαν τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σωϊτε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἑπτὰ μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σωϊ δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἑπτὰ μυριάδες.

Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinq; millia erant Spartiatarum, quos custodiebant leviter armata trigintaquinque millia servorum, septenis servis circa singulos Spartiatas collocatis. [1] Applicaverant autem sibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergo, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos stabant Corinthiorum quinque millia. [2] Præter hos inveniebantur apud Pausaniam stantes trecenti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erant. Juxta hos stabant Arcadum Orchomeniorum sexcenti: juxta hos Sicyoniorum tria millia. Hos sequebantur Epidauriorum octingenti: super hos locati erant Trœzenii mille. juxta Trœzenios [3] totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos mille Phliasii: dehinc Hermionenses trecenti. juxta Hermionenses, Eretrienſium & Styreorum sexcenti. juxta hos, Chalcidenſium quadringenti. juxta hos, Chalcidenſium quadringenti. post hos, Ampraciatarum quingenti. post eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos sequebantur Pallenenſium qui sunt ex Cephallenia, ducenti. post hos instructi Æginetarum quingenti. juxta hos Megarenſium tria millia, quos sequebantur Platæenſium sexcenti. Ultimi & iidem primi stabant Athenienſes, lævum tenentes cornu, octo millia, duce Aristide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos Spartanos stabant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti, omnes gravis armaturæ, adversus barbarum contracti. Leviter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum unusquisque ad pugnandum erat instructus. [4] Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos singuli ferme leviter armati numero trigintaquatuor millia quingenti. Summa igitur totius levis armaturæ, quæ pugnare posset, [5] sexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas convenit pugnæ aptus, tam levis quam gravis armaturæ, fuit undecim myriades, minus mille & octingentis, *id est, centum octo millia ducenti.* Sed numerum undecim myriadum explevere Thespienses,

XXIX

XXX

1 Delegerant autem Spartiatæ Tegeatas qui juxta ipsos starent, & honoris & virt. 2 Impetraverant autem à Pausania ut sibi adstarent trecenti Potid. 3 Ducenti Lepræatæ. 4 Reliquorum autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leviter armati erant triginta quatuor millia quingenti, utpote viro uno unumquemque circumsistente. *Id est, Ita quidem rationem hujus numeri ineundo ut reliquos Lacedæmonios & Græcos unum habuisse virum sibi adstantem singulos dicamus, non septem, ut Spartiatas. Dixit autem ὡς ἓς ἐὼν pro ὡς ἑνὸς ἐόντος, ut modo dixerat ὡς ἐόντων ἑπτά. Quod & ipsum Valla potius quam per nominativum, vertisse ita debuit.* Utpote septenis circa singulos Spartiatas collocatis, *vel, utpote septenis unumquemq; Spart. circumsistentibus.* 5 Sexaginta novem millia. *nam inter sex myriades (quæ sexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id est quingenti) interjectum est καὶ ἐννέα χιλιάδες, quæ Valla fortasse in suo exempl. non habuit.*

qui

qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipſi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtri-
XXX buti communierant. ¶ Barbari vero qui cum Mardonio erant, poſteaquam Maſiſtium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit, ita ſunt eregione à Mardonio collocati: Adverſus quidem Lacedæmonios Perſæ, quia numero antecedebant, eorum acies quæ multæ erant, uſque ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robuſtiſſimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas eſſet. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Juxta Perſas autem idem collocavit Medos, ut ex adverſo eſſent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Poſt Medos collocavit Bactrios ex adverſo Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepræatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliaſiorum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex adverſo Hermionenſium & Eretrieorum Styreorumque & Chalcidenſium. Poſt Indos ſtatuit Sacas oppoſitos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenenſibus, & Æginetis. Poſt Sacas poſuit ex adverſo Athenienſium Platæenſiumque ac Megarenſium, Bœotos & Locros & Melienſes & Theſſalos, & [1] mille Phocenſium. Non enim Phocenſes omnes à partibus Medorum ſtabant, [2] ſed eorum nonnulli cum Græcis ſentiebant apud Parnaſſum deprehenſi, & illinc profecti deduxerant comitatique fuerant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienſes item poſuit Macedonas,
XXXI Theſſaliæque accolas. [3] Hæ nationes à Mardonio in aciem inſtructæ erant maxime celebres maximeque inſignes, & præcipue mentione dignæ: necnon cæterarum quoque gentium viri memoratu digni, cum aliarum, tum Phrygum, Myſorum, Thracum, Pæonum. Quinetiam Æthiopum [4] & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calaſiries nominantur, gladio cincti, qui ſoli ſunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc eſſet in Phalero, è navibus in quibus epibatæ erant, in terram tranſlati.

παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ λελειόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδ' ὅτοι εἶχον. ὅτοι μὲν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδοῦντο. Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκηδδυσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυνθανόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ὅπῃ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ, ἀντιτάσσοντο ὧδε κατὰ Μαρδονίην· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ λελειπτο πλήθεϊ Πέρσαι, ἐπὶ τὸ πρόσω πλευρὰς ἐκεκοσμέατο. καὶ ἐπείχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ ὅτῳ· ὅ, τι μὲν οἱ αὐτῶν δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀδυνατώτερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δὲ ἐποίεε, φοβεόμενος τε καὶ δεδασκόμενος Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε Μήδους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε Βακτρίους· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους, ἔστησε Ἰνδούς· ὅτοι δὲ ἐπέσχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχόμενοι Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέσχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλεέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχόμενοι ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκροὺς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τοὺς Ἑλλήνων ἤυξον, ἐς τὸ Παρνησὸν κατειλημμένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον πολλῷ τε Μαρδονίῳ στρατιῇ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλιὴν οἰκευμένους κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμαζε τῷ κατὰ Μαρδονίῳ ταχθέντων, τοῦτον δὴ φανέεσθαί τε μοι καὶ λόγου πλείονος. εἶναι δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρας ἀναμεμιγμένους, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἦν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τότε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβεβάσατο, ἐόντας ὁπλίτας.

1 Illos mille Ph. 2 Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fovebant, qui in loca Parnaſſo vicina ſe receperant: è quibus excurrentes Mardonii exercitum & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant. 3 Hæc ſunt nomina nationum à Mardonio in aciem inſtructarum, earum quidem quæ quam ampliſſimæ eſſent, celeberrimæ erant, maximique fiebant. Sed & aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygum & Thracum, & Myſ. & Pæonum. 4 Et Ægyptiorum Hermotybies & Calaſiries, qui vocantur Enſiferi: qui ſoli ex Ægyptiis ſunt ad pugnam apti. hos autem è navibus quibus vehebantur eduxerat, quum adhuc apud Phalerum eſſet.

οὐ γὰρ ἐπάραξαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῷ μὲν δὴ βαρβάρων ἔσαν τεσσερηκοντα μυριάδες, ὡς ἐμοὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῷ δὲ Ἑλλήνων τῷ Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν ἐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δ' ἀπεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγλῶσαι εἰκάζω· ἔστι δὲ οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἦσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ πόλεας, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἦλθε μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἐὼν ὁ θυόμενος. ἦν γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠλεῖον, καὶ γένος τῶν Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσέσχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. σκέων δὲ πενταέθλου, ὡς ἐν πάλαισμα ἔδεσμε νικᾶν Ὀλυμπάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἀρηίους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μαθὼν ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν στρατεύεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῆς πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων σφεῖ πολλοῦ ποιεομένους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίκα, σημαίνων σφι, ὡς οἱ μὲν πολίτην σφέτερον ποιήσωνται, τῷ πάντα μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τοσοῦτον· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, ἐπεὶ ὅτου ἔφη ἔτι ἀρηίσεσθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔφη καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γενέσθαι Σπαρτιήτην ἴσα τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων ἔστε ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιληίην τε καὶ πολιτηίην αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῷ ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανιοσέων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νόσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιληίης τὸ ἥμισυ. ἐκ ἀναγομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλείονες τῷ γυναικῶν, ὕστερον δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, ἤισαν δώσοντες οἱ ταῦτα.

προετείνατο

ἐμαίνοντο πλείονες

non enim cum pedestribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii censi fuerant. Barbarorum igitur (ut etiam superius ostensum est) triginta myriades fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) novit. Ut autem conjectura colligi licet, ad quinque myriades fuisse conjecto. Tot ex adverso instructi fuere pedites: equitatus vero seorsum erat collocatus. Ita XXXII. disposiți nationatim manipulatimque, utrique postero die sacrificaverunt. Apud Græcos haruspex erat Tisamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis civitate donatus. Nam consultanti vaticinium apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quumque se exerceret in quinque certaminibus, in uno, dum currit Olympia, venit in contentionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabantur eum mercede conducere. ut una cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animadvertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quod negaret se alio pretio id facturum quam si Spartiatam se civem facerent, omnia jura civitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferentes indigne, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingenti Persici exercitus metu, annuebant, impertireque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare jam se eo solo esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem condicione qua & XXXIII. ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (ut conjectare licet) Melampodem, regnum pariter & civitatem deposcens. Etenim Melampus quum ab Argivis mercede conduceretur è Pylo ad compescendum morbum furoris mulierum Argivarum, deposcebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argivis atq; digressis, quum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes, quod Melampus poposcerat daturi reverterunt.

Ibi ille

Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argivi in arctum redacti hoc quoque annuerunt.
XXXIV Ita Spartiatæ Tisameno, quo majorem in modum egebant, prorsus assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis civitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Unum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atq; Argivis: tertium, quod in Dipæensibus cum universis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: ultimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argivis. Hoc autem ultimum peractum fuit quinque certaminum.
XXXV Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent, non si Asopum transgressi pugnam capesserent.
XXXVI Mardonio autem capessendæ pugnæ avido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadeorum præstantissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula conjecerant morte affecturi, ut à quo multa intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, utpote pro anima solicitus, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetravit fide majorem. nam ut erat ligneis atque ferratis [1] soleis vinctus, ferro quod illatum fuit potitus, confestim excogitavit opus omnium quæ nos novimus animosissimum. [2] Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi dimidium pedem. hoc acto, quamvis ab excubitoribus observaretur, tamen subruto muro profugit Tegeam versus, noctu iter faciens, interdiu sylvis se abdens atque immorans, ut trinoctio Tegeam pervenerit: Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, admirantibusque magnopere hominis audaciam, cujus dimidiatum pedem jacentem cernerent, ipsum invenire non possent. Ita Hegesistratus

ὁ δ᾽ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων αὐτὸς τετραμμένους, φὰς, ἵνα μὴ τῷ ἀδελφεῷ Βιάντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσειν τὰ ἐθέλοντα. οἱ δ᾽ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς τεῖνον, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τῶν Τισαμενῶ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, ὧν τῶ δὴ πέντε σφι μαντεύσμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, νικήσειε Σπαρτιήτας, συνεταμίευε. μοῦνοι δὲ πάντων ἀνθρώπων ἐνίκων ὧντινας Σπαρτιήτησι πολεμήσαντας. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· ἐς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· δεύτερος δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· τρίτος δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· τέταρτος δὲ, ὁ ἐν Ταναγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος ἐκατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόνατον τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι· ἀλγαῦσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἀρχῆσι, οὐ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, ἐκ βραχέος ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τότε, καλά. καὶ γὰρ δὴ Ἑλλησπόντιοι ἱερῆσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτῆται λαβόντες, ἔδησαν βαρέως, ὡς πεπυνθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἀπ᾽ αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων φρὴν ἐκ ψυχῆς, πρό τε τοῦ βαρέος πεπόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηρεδέτῳ, ἐπεὶ χρόνος ἐγένετο κως σιδηρεύς ἐπεάτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καθυπερτάμενος γὰρ ὅκως ἀγξελόβυτος οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὡς φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸ τεῖχος, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας προβιβώμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδυόμενος ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος ὕπου, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ ὑφορῇ ἁλοὺς ἐν Τεγέῃ. τὸν δὲ ἐν σώματι μεγάλῳ ἐόντα τῆς τε τέλμης, ὀρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο κείμενον καὶ κατὰ χώρην οὐ δυναμένους δρηΐν. τότε μὲν οὕτω

ὀρέων] ὁρέων Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. ὁρῶν Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. ὁρῶντας Schweigh. ἐπορέγονται] ἐπορέγεται Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. ἐπορέγοντο Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. Schweigh. 333 - πάντων] πάντας Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. πάντων Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. Schweigh. πεδύδεα] πεδύδεε Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. πεδύδεα Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. Schweigh. ὁμέως] ὁμέως Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. ὁμέως Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. Schweigh. ποδὸς] ποδὸς Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. ποδὸς Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. Schweigh. κείμενον] κείμενον Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Dind. κείμενον Steph. Lect. Vulg. Lon. Oxon. Gronov. Abresch. Valck. Wess. Larch. Coray. Schweigh.

1 *Sunt qui cataſtam interpretentur.* 2 Pedis enim extremam partem resecuit, quum prius ad reliquam educendam dimensus spatium esset.

Ἀφυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐούσαν ἔτι ἀρημίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐπὶ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μὴν τοι ἔσχε τέλος οἱ συμβαίνειν τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἦλθε γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μὲν τοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τοῦ Πλαταιικοῦ· τότε δὲ ὅτι τῷ Ἀσωπῷ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος ἐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατὰ τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ἅστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, ἔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ ἕτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἱππόμαχον, Λευκάδην ἄνδρα) διαῤῥεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεόνων, Τιμηγενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τῆς Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς διαῤῥέουσι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψιτο συχνούς. Ἡμέρῃ δέ σφι ἀντιστάθμοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκείνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δέ, μαθὼν τὰ φθαίνεσιν οὐ ἔχουσαν, ὡς δύφρονα ἐγένετο, πέμπει τὸ ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ δὴ Πλαταιέων φέρουσι τὰς Βοιωτοὶ μέν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δέ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἵποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι ἔτε ὑποζυγίων ἐδενός, ἔτε ἀνθρώπων. ὡς δὲ ἄδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἤλαυνον πρὸς τὰ μετὰ Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, ἑκάτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπὶ οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ ἑκάτεροι. ἡ μὲν τοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παυσάμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσκον οἷα ἀπεδείκνυντο ἀρετῆς. Μέχρι μὲν νυν τῶν δέκα

Lacedæmonils elapſus, in Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede aſcito, ex profeſſo Lacedæmoniis hoſtis extitit. Sed non ad poſtremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus eſt. Verum hic Hegeſiſtrati XXXVII interitus poſterior rebus Platæenſibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua ſumma conductus, cupide ſacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non eſſent pulchra ad pugnam committendam neque ipſis Perſis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci ſuum haruſpicem quendam Leucadium Hippomachum) [1] quumque dilaberentur multi Græci, ſuaſit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus ut exitus Cithæronis cuſtodiendos curaret, quod diceret [2] aſſidue Græcos ad hoſtem quotidie tranſire, ſeque complures deprehendiſſe. Jam autem dies octo abierant poſitis XXXVIII eregione caſtris, quum iſte Mardonio hoc conſilium dedit. Mardonius, admoneri ſe probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingreſſus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienſes Capita quercus appellant. Equites miſſi non fruſtra pervenere. nacti enim ingredientia campum quingenta jumenta quæ commeatum è Peloponneſo ad exercitum ſubvehebant, diripiunt: & eos qui jumenta ſequebantur immiſericorditer trucidant, neque jumentis neque hominibus parcentes. In quibus occidendis poſteaquam ſatis ſunt graſſati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium ſunt & ad exercitum reverſi. Poſt hanc rem geſtam bi- XXXIX duum abſumptum eſt, neutris pugnam
334 laceſſere volentibus. nam etſi Aſopo tenus barbari proceſſerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen ſibi tranſeundum ſtatuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos moleſtia afficiebat: quia Thebani, utpote in amorem Medorum vehementer propenſi, ferebant alacriter bellum, & aſſidue provehebantur uſque ad prœlium: deinde excipientes Perſæ pariter ac Medi præcipue præclara facinora edebant. His amplius ad decem uſque XL

1 Quumque ſubingrederentur Græci, & eorum numerus creſceret, 2 Subingredi quotidie Græcos, & fore ut ipſe multos interciperet. Jam autem d.

dies

dies nihil est actum. [1] at ubi undecimus dies illuxit, quum & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem gravaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expértæ. quorum consultantum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimum copiis ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli jumentis compararent: atque ibi considentes per ocium rem conficerent, videlicet quum multum auri tum signati tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præsiderent. fore enim ut illi suam traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid ultra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quam Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quam committere ut plures quam coacti erant Græci cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more servato
LXI debere confligere. Mardonio ita opus facto esse censenti nemo contradicebat. qui, ubi sententia sua vicit, accitis cohortium præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eum nanque erat summa imperii, non penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculum scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus evocatis, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non auditis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habens. Est oraculum, Persis fatale esse ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis est, utque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere constituimur, neque adibimus templum, ob hanc causam interitum devitaturi. quo nomine quicunque vestrum bene Persis volunt,

ἡμερέων ὑδὲν ὅπι πλεῶ ἐγίνετο τυτέων· ὡς
ὃ ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντικατημένοισι ἀλ-
λήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵτε δὴ Ἕλληνες πολ-
λῷ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνι Θ. ἐπι-
μήκεες τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον
Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζ Θ.
ὁ Φαρνάκε Θ., ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων λῶ
ἀνὴρ δόκιμ Θ. ἐῶν Ξέρξῃ. βουλομένων
δὲ αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρτάβαζ υ,
ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας πρὸς ταχέην πάν-
τα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχ Θ. τὸ Θη-
βαίων, ἔνθα σῖτόν τέ σφι ἐσεννενείχθαι πολ-
λὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἥσυ-
χίην τε ἰζομένους ἀξαιρήσεσθαι πιεσθῆναί
τά δ' ἔ. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίση-
μον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἄρ-
γυρέον τε καὶ σκευάματα· τυτέων φειδομένους
μηδενὸς, ἀξαπέμπειν ἐς τὰς Ἕλληνας, Ἑλ-
λήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι
πόλεσι· καὶ ταχέως σφέας ἀναδώσειν τὸν ἐ-
λόυθερίην, μηδὲ ἀναγκαζομένους συμβάλλεσθαι.
τάτα μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐφύετο καὶ Θηβαίων γνώ-
μη, ὡς προειδότ Θ. πλεῶ τι καὶ τάτε
Μαρδονίε ὄ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέ-
ρη, καὶ ὑδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε
γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶ) τὸν σφετέρην στρα-
τιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὸν τα-
χέα, μηδὲ πειρᾶν συλλεγομένους ἐπὶ πλεῦ-
νας γίνεσθαι τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια
τὰ Ἡγησιστράτε ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι,
ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλ-
λειν. Τάτε ὃ ὅτω δικαιωτ Θ., ἀντέλεγε
ὑδείς. ὥστε σκεψάτες τῇ γνώμῃ τὸ γδκεφά-
τ Θ. εἶχε· τ στρατιῆς ἔσω ὀκ βασιλῆ Θ., ἀλλ'
ὐκ Ἀρτάβαζ Θ. μεταπεμψάμεν Θ. ὧν τὺς
ταξιάρχυς τῶν πολέων, καὶ τῶν μετ' ἐωῦτ
ἐόντων Ἑλλήνων τὺς στρατηγέας, ἠρώτα εἴτι
εἰδοῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς " διαφθε- διαφθα-
ρέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ὅπι- ρέονται
κλήτων, τῶν μὲν ὐκ εἰδότων τὺς χρησμύς,
τῶν δ', εἰδότων μὲν, ἐν ἀδείῃ δ' οὐ ποιεμένων
τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνι Θ. ἔλεγε, Ἐπεὶ
" τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε ὑδὲν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέ-
" γειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς δῦ ὅπισάμεν Θ. ἔστι
" " λόγιον ὡς χρεὼν ὄξι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὸ λέγ Θ
" τὸ Ἑλλάδα, ἁρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν
" Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὸ ἁρπαγέα, ἀπολέ-
" σθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τῦτο ὅπι-
" σάμενοι " ἔτι τε ἴμεν ὅπι τὸ ἱρὸν τῦτο, τὸ οὔτε
" οὔτε ὅπιχειρήσομεν ἁρπάζειν. ταύτης ἴμεν
" τε εἵνεκα τῆς αἰτίης ὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε
" ὑμέων ὅσοι τυγχάνυσι δῦνοι ἐόντες Πέρσησι,

---

1 Quum autem jam undecimus ageretur dies ex quo castra castris opposuerant, & valde auctum fuisset Græcorum numerus, necnon Mardonius stationem illam gravate ferret, ibi venere in colloq.

ἥδεαδε τῷδε εἵνεκα, ὡς ϖρεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτα σφι εἶπας, δεύτερα ἐσήμαινε ϖροχρᾶσθαί τε πάντα, καὶ δικαιοῦν αὐτέοντας, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ δευτέρῃ συμβολὴν ἐσομένην. Τοῦτον δ' ἔφασαν τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδονίῳ εἰπεῖν ἐς Πέρσας ἥκειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τοὺς Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἔδοξε ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τῷ δ' ὅπῃ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων στίχοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰύγμὴν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὲρ λαχέων τε μέρον τε,
Τοξαφόρων Μήδων ὅταν ἄσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ ϖροπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχρησε οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ϖοταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλισαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τοῦ χρηστηρίου, καὶ ϖροαίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νὺξ τε ἐγένετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς περελήλαστο, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὸ στρατόπεδον, καὶ μέλλησε οἱ ἀνθρώπῳ εἶναι ἐν ὕπνῳ, τότε καὶ τότε περελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν, καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τοῦ δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ϖρὸς τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἀνθρωπος ἥκει ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν ϖροαγορεύει ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα ἔσπευδε ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, "Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ϖροθήκην ὑμῖν τε καὶ ἄλλοισι τοῖσι Ἕλλησι τίθεμαι, ἀπιόντα ϖιθόμενος ϖρὸς μηδενὸς ἄλλου λέγειν ὑμέας ἢ Παυσανίην, μή με διαφθείρητε. ἐγὼ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην σωτηρίης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην εἰμὶ τὸ ϖάλαιον, καὶ οὐκ ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα λέγω δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται κατὰ νόμια γενέσθαι· πολλαὶ γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐὰν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἀφανισθέντα συμβολὴν ϖοιέεσθαι. καταῤῥώδησε γὰρ μὴ πλεύνες ὑμέων ναχθῆτε, ὡς ἐγὼ ἐκάζω. ϖρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἐγὼ δὲ περὶ ὑμέων ὑπερβάλλομαι τὰ συμβολὴν Μαρδονίῳ, καὶ μὴ ϖοιῆται λιπαρέειν

voluptatem capiant, tanquam Perſis Græcos ſuperaturis. Hæc loquutus, ſecundo loco ſignum dedit ut omnia [1] apparárent, & corpora curarent, veluti ſub lucis exortu proelio futuro. Oraculum autem, quod ad Perſas aiebat ſpectare Mardonius, id ego ſcio non Perſis redditum eſſe, ſed Illyriis & Enchieleorum copiis. Quod autem de hoc proelio redditum eſt à Bacide, id vero hoc fuiſſe, XLII

Graminеis ripis Aſopi ac Thermodontis
Barbaricæ Græis accies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atque alia his ſimilia è Muſæo novi ad Perſas ſpectaviſſe. Fluvius autem Thermodon Tanagram ac Gliſantem interfluit. ¶ Inſequenti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogavit, exhortatuſque ſuos eſt, excubitores diſpoſiti fuere. Ejus noctis quum multum proceſſiſſet, conticiniumque in exercitu eſſet & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitavit, efflagitavitque ſuos ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo advectum eſſe è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle ſe in colloquium illorum venire. Duces, XLIII XLIV hoc audito, confeſtim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander ubi venere, his verbis alloquutus eſt, Viri Athenienſes, hæc ego vobis verba, pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum catis. Quod haudquaquam dicerem niſi de univerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [2] pro libera ſervientem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim jam conflicturum fuiſſe. Is nunc ſacrificia valere ſinere conſtituit, ubi primum illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodum (quantum ego conjicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quod ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeverate

1 Apparárent, & ſingula ordine diſponerent. 2 Ex literâ factam ſervam. *vel, in ſervitutem redactam.*

hic ma-

hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat commeatus. Quod ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæq; liberationis, qui Græcorum cauſa rem adeo [1] temerariam, libenter tamen feci, ut ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improviſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuamq; ſtationem.

XLV Duces Athenienſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metum Perſarum adductus, Quoniam, inquit, ſub auroram prœlium fiet, [2] expedit vos Athenienſes ſtare in acie adverſus Perſas vobis cognitos, ut qui cum Medis in Marathone pugnaveritis: nos vero qui eorum ſumus inexperti atq; ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculum fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaq; opus [illegible] ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrum cornu tranſire. Ad hæc ita reſpondere Athenienſes, Nobis quoq; olim jam inde ab initio, poſteaquam aſpeximus Perſas adverſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur ne non grata eſſet vobis oratio. nunc quandoquidem ipſi feciſtis hujus rei mentionem, & nobis jucunda oratio eſt, &

XLVI parati ſumus iſtud exequi. Ubi hoc utriſq; complacitum eſt, & loca permutaverunt, ſub auroram rem advertentes Bœoti ad Mardonium detulerunt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæmonios transferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus

XLVII in dextrum cornu Spartiatas reducit. At ubi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrum reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos vero fama fert omnium qui iſtic ſunt eſſe præſtantiſſimos, qui neq; è bello fugiatis, neq; ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciemq; deſerentes, & relegato Athenienſibus periculo, conſiſtentes ex adverſo noſtrorum ſervorum:

"μῦθόν τες. ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λειπομένων
"στία. ἰὼν ὦ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον
"τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευ-
"θερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ
"ἔργον ὕτω προθύμως ἐπεβαλόμην ποιῆσαι, ὑπὸ προ-
"θυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ὕστερον ὑμῖν ἐξαίφνης
"οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκημένοισι κακὸν ἐπέλθωσι. ἐγὼ
"Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα
εἶπας, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ
τὸν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων,
ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσα-
νίῃ τάδε παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ
"λόγῳ καταῤῥωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε,
"Ἐπεὶ τοίνυν ἐς τοῦτο ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας
"μὲν χρεὼν ἐστὶ τοὺς Ἀθηναίους στρατιὴν καὶ τοὺς
"Πέρσας· ἡμέας δὲ καὶ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς
"κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε
"εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὸ
"μάχιμον αὐτέων, ὅτι Μαραθῶνι μαχεσά-
"μενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες
"τοιούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ ἐδεὶς
"πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσ-
"σαλῶν ἔμπειροι εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας
"τὰ ὅπλα χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε
"τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. Πρὸς
δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ
"αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε
"εἴδομέν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας,
"ὀρθὸν νόῳ ἐδόκεε εἶναι τοιοῦτο τοῖσι ὑμεῖς
"φθάντες προφέρεσθε· ἀλλὰ ἀῤῥωδέομέν μὴ
"ὑμῖν ἐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν
"αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι
"γεγόνασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα.
Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ὡς τε διέ-
φανε, καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόντες δὲ
οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγγέλλουσι Μαρ-
δονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετίσταναι καὶ
αὐτὸς ἐπειρᾶτο, φρονέων τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γενό- 336
μενον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω
ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς
δ' αὖτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. Ἐπεὶ
δὲ καλέσῃ ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ
Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, ἔλεγε
"τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς μὲν λέγεσθε
"εἶναι ἄνδρες ἄριστοι τῶν τῇδε ἀνθρώπων,
"ὑπαγγελλομένων ὡς ἔτε φεύγετε ἐκ πολέ-
"μου, ἔτε τάξιν ἐκλείπετε· μένοντές τε
"καὶ ἀπόλλυτε τοὺς ἀντίους, καὶ αὐτοὶ ἀπόλ-
"λυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἰὼν ὐδὲν ἀληθές. πολλὰ γὰρ καὶ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χεῖρων τε νόμον
"ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας καὶ φάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· ἐν Ἀθηναί-
"οισί τε καὶ τοῖσι περὶ ἐμὲ ποιεύμενοι, αὐτούς τε αὐτία δέλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους.

1 Periculoſam, 2 Vos quidem Athenienſes in acie ſtare adverſus Perſas neceſſe eſt, nos autem adverſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. idq; hac de cauſa, quod Medos eorumq; pugnam noveritis, ex prœlio apud Marathonem geſto: nos vero viros hoſce incognitos habeamus. nullus enim Spartanorum Medorum periculum fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaq; ſumpt. arm.

"ταῦτα ᾗ ὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλ-
"λὰ πλεῖστον δή σευ ὑμῖν ἐψεύσατο μῦθον. προσδε-
"κόμενοι γὰρ καλὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε ἐς
"ἡμέας κήρυκα περικαλύμμενοι, καὶ βουλόμενοι
"μούνοισι Πέρσῃσι μάχεσθαι ἄριστοι ἐόντες ποιέειν
"ταῦτα· ὧδε τιμήσατο λέγοντας ὑμέας δεόμενον,
"ἀλλὰ πλεῶνας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ
"οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς
"ἄρχομεν, τί δὴ οὐ περὶ μιῆς τῆς Ἑλλάδος
"ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσε εἶναι ἄριστοι, περὶ ᾗ 10
"τῆς βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι περὶ ἴσους ἀγω-
"μὸν ἐμαχεσάμεθα· καὶ ἴσῳ μιῇ δοκέει καὶ τοὺς
"ἄλλους μάχεσθαι, οἷσι ὧν μετέπειτα μαχέ-
"σωνται ὕστεροι. εἰ ᾗ καὶ μὴ δοκέει, ἀλλ' ἡμέας
"μοίρας ἀποχρᾶν, ἡμεῖς ᾗ δεύτερα μαχεσόμεθα.
"ὁκότεροι δ' ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῇ
"ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα
εἶπας τε, καὶ ὀπίσω χρόνον, ὡς οἱ ὐδεὶς ὐδὲν
ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν 20
ᾗ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ κεκαλαδόνητα. ὁ ᾗ,
ὡς ἐγήθησε ἡδόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νί-
κῃ, ἐπέπεμπε τὴν ἵππον ὅση τῆς Ἑλλάδος. ὡς
ᾗ ἐπέλασε οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν
στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε
καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες,
καὶ πρόσφορεως δύστοροι. τὴν τε κρήνην τὴν
Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευ-
μα τὸ Ἑλληνικὸν, συνεδεξαν καὶ συνέχωσαν. ἦσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακε- 30
δαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι ᾗ ἄλλοισι
Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐκέκτο, ὡς ἕκα-
στοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ ᾗ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ.
ἐρυκόμενοι ᾗ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, ὕστω δὴ δὴ τὴν
κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γὰρ σφι ἐκ
ἐξὸν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπό τε τῶν ἱππέων καὶ
τοξευμάτων. Τότε ᾗ τοιούτου γινομένου, οἱ
τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος
στερηθέντες τὸ στρατοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν ἵππων πε- 40
ριεστομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτέων τε
τουτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέ-
ρας. ἀλλὰ γὰρ τουτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν
σφεας ἐλύπεε. ἔτι γὰρ οὐκία εἶχον ἔτι, οἱ τὰ
σφέων ὀπίσω, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελο-
πόννησον ὡς ὁπλισιτεύσοντες, ἀποκεκλέατο
ὑπὸ τῶν ἵππων, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι
ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι ᾗ τοῖσι 50
στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται κείνην
τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι,
ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἔστι ἀπὸ τοῦ Ἀσω-
ποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὸ ἐς στα-
τοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ

quod neutiquam est factum præstantium virorum. Ex quo plurimum de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus [1] ex nominis gloria missuros vestra sponte caduceatorem nos provocatum, quod cum solis Persis, tanquam huic rei sufficientes, pugnare velletis. At [2] nihil tale invenimus quale ferebatur, sed potius esse vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipsi non occupastis hoc dicere, occupamus: ut quandoquidem vos inter Græcos præstantissimi esse existimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem utrique numero, &, si videatur ut cæteri quoque itidem, & illi postmodum pugnent: sin hoc non videatur, sed satis esse nos solos decernere, nos soli decernamus, & utri è nobis vicerint, ii totum exercitum vicisse censeantur. Hæc fatus caduceator, XLVIII quum aliquandiu expectasset, nemine quippiam respondente, retro abiit, & rem Mardonio retulit. Ille majorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immisit. Equites in Græcos invecti, omnem illorum exercitum perturbabant, jaculis sagittisque incessentes. qui quum essent hippotoxotæ, *id est, equites sagittarii*, cominus pugnare [3] insueti, fontem Gargaphium, unde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderunt obstruxeruntque. Eum juxta fontem soli Lacedæmonii stationem habebant: cæteri Græci, ut quique stationes habebant, majus minusve procul illinc aberant. Et erat quidem Asopus in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusque prohibiti, ita ad fontem pergebant. Hunc in modum aqua exercitus exutus XLIX quum esset, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de causis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamen ob id præcipue angebantur, quum ipsorum servi in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reverterentur. ¶ De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die L supersederent committere prœlium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte Gargaphio, ubi castra habebant, decem stadiis aberat, ante

1 Pro celebritate vestra. *Id est, ut consentaneum est illi fama quæ de vestra fortitudine sparsa est.* 2 Nihil tale vos dicere comperimus, sed pot. 3 *Sequutus est lectionem quæ & in quibusdam vet. cod. habetur,* ἄποροι *pro* εὔποροι.

oppi-

oppidum Platæenſe ſita in continente, hunc in modum: Fluvius ſuperne è Cithærone delabens in campum, divortia facit: rurſuſque intercapedine trium ferme ſtadiorum ſua fluenta commiſcet. Huic inſulæ nomen eſt Oeroe: quam Aſopi filiam eſſe indigenæ aiunt. In hunc locum Græci tranſire decreverant, ut & affatim aquæ ad uſum haberent, neque ab equitatu, ſicuti quum ex adverſo, erant, infeſtarentur. Et decreverant tranſire ſecunda noctis vigilia, ne ipſos proficiſcentes conſpicati Perſæ, inſequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum eſſet ubi Aſopi filia Oeroe divortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent ſub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda ſervitia quæ frumentatum conceſſerant. erant enim illa in Cithærone
LI intercluſa. Hæc ubi ſtatuerunt, totum illum diem inceſſente equitatu immenſum laborem pertulerunt. Sub exitum dici digreſſis equitibus ea noctis hora qua de abeundo convenerat, plerique ſumptis utenſilibus abſceſſerunt, [1] non habentes in animo quem ad locum ut irent convenerant. Nonnulli, ut moveri cœptum eſt, iter Platæenſem ad urbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templumque Junonis fugiendo perveniunt, quod ſitum eſt ante urbem, à fonte Gargaphio viginti ſtadiis diſtans. Quo ubi pervenere, poſitis pro templo armis, circa templum ipſum caſtra
LII poſuere. Hos Pauſanias cernens ab exercitu digreſſos, præcepit & ipſe Lacedæmoniis ut ſumptis armis irent quà cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum conſtitutum. Ibi ad obtemperandum Pauſaniæ cæteri præfecti parati quum eſſent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitanearum, negare ſe fugiturum [2] peregrinos, neque ultro dedecoratum eſſe Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio ſuperiori interfuiſſet. Pauſanias autem & Eurycrates cum indigne ferentes non parere ſibi illum, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum ſi ipſi eos miſſos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis conſtituiſſent: hoc reputantes ſubſtiterunt cum Laconicis copiis,

τὴν Πλαταιέων πόλιν. ὑπὸ δὲ τὸ ἱρὸν ἀνεῖται ἐν ἠπείρῳ χαλκήμυδα· ὁ πύλαρος ἀνωθεν ἐκ τῆς Κιθαιρῶνος, ῥεῖ κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰς πηγὰς ὅσον περ τρία στάδια· καὶ ἐπείλει ἐμπίπτων ἐς ταύτας οὐδόμενα δὲ οἱ Ὀερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐνταῦθα ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταστᾶσαι λοιπὸν, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χεραδὸς ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποι σφέας μὴ σίνοιατο, ὥσπερ καὶ δὶς ἐόντων. μέλαινέσθαι τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν τὸ νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἐνδιατρίβοιτο οἱ Πέρσαι ὁρμεωμένους, καὶ σφέας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἵπποτοξόται. ἀπικομένων 337
δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, ἐν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὀερόη ἐνδιαιτᾶται, ῥέουσι ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἐνταῦθα ἐν νυκτὶ ταύτῃ ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀπιστέλλειν τῶν στρατοπέδου πρὸς τὴν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλαβόντες τοὺς ὀπίσω τοὺς ὑπὸ τοῦ σίτου οἰχομένους. ἦσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελειμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκεμένους τοὺς ἵππους, ἔχον πόνον ἄτρυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔλιπε. καὶ οἱ ἵπποι ἐπεπαύατο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐς τὸ συνέκειτο κατὰ σφι ἀπαλλάσσειν, ἐνθαῦτα ἐπιπλέονες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐπυνθάνοντο, ἔφευγον ἀσμένως πρὸς τὸ Γλισαντέων πάλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ περὶ τὸ πόλιος ἐστὶ τὸ Γλισαντέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἕδρυντο περὶ τῷ ἱρῷ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἴέναι ἐπὶ τοὺς ἄλλους· τοὺς περιοίκους, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθέκατο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν ἐπὶ ταξιαρχέων πειθόμενοι Παυσανίῃ· τοῖσι ταξιάρχοισι
Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχαγὸς τῶν χων
Πιτανητέων λόχου, ἐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, ἐδὲ ἐκὼν εἶναι ἀρχομένους τὴν Σπάρτην. ἐθαυμάζετό τε ὀρέων τὸ ποιεύμενον, οὐ τῷ προγεγραμμένῳ τοῦ πρότερον λόγου· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἑωυτοῖσι, δεινότερον δ' ὅτι, κείνους ταῦτ' ἀναμένοντες, ἀπολιπὼν τὸν λόχον τῶν Πιτανητέων, μὴ, λύσας ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὸ συνεθέκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπολιπὼν ὑπολειφθεὶς αὐτὸς τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν,

1 Non hab. in animo cum de quo convenerat locum petere. sed quum se loco movissent, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatum effugientes. 2 Id est, barbaros, ut ipse Mardonius antea docuit, pag. 518. sed & paulo post rursum exponit.

καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρῆσαν Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ὅπισθε μὲν τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέας, ὁ δὲ μὴ ἐθέλοι τε εἰ πορεύεσθαι ὅπη χειρέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τοιῆδε μὴ βουλεύοιτο ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας καὶ χώρῳ τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτίων τῶν πρώτων. ὡς γὰρ δὴ παρῆσαν τὸν Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ καταλιπεῖν μοίρας μούνους Λακεδαιμονίους, ἕως ἔπεσον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κήρυξ τοῦ Ἀθηναίων παρεὶς ἀτὸ σφι ἀπιγμένους. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τοῦ Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δέ, μανόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐν τῷ παλαμναίῳ, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἔχρῃζέ τε τοῦ Ἀθηναίων περιαρπσαί τι πρὸς ἑωυτὸν, καὶ ποιέειν τοῦτο τὸ ἀπόδυτο πάντων ἂν καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακεινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἐκ καταλάμβανε, ὀπίσω τούτου τοῦ χρόνου κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψειν, τοῦ ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀπισχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε ἀπὸ τοῦ κολωνοῦ τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἧσσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τὸν τε ὄχθον ἀντεῖχον καὶ τὸ ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὸν ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τεταφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε ὑδαμοῦ δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, ὡς εἶδε τοῦτο ἀπ' αὐτοῦ μοίρας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· περιερεόντων δὲ τοῦ σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰδίῃ τέχνῃ ἀπολιπεῖν, αὐτὸν ἀναλαβόντα τὰ ὅπλα, ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλσος τοῦ Δημήτερος. τὸ δὲ, ἀπελθὸν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον παρὰ ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀρτεμίσιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητερος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαι.

conabanturq; persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur: solum Amompharetum à Lacedæmoniis, ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus movere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: sciscitatumque à Pausania quidnam facere oporteret. Præco ubi pervenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorumque primores tendere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum Eurydanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadentibus, donec ventum est ad jurgia, intervenit præco Athenienses, Amompharetо inter altercandum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum, nec potentem mentis vocans, ad præconem Athenienſium, quæ jussus erat percontantem, respondit ut illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos ut ad se venirent, & de discessu eadem quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenienses reverso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum non deserturum alios: prout & contigit. [2] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupaverant & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne deserrent ordinem. At ubi ii qui cum Pausania erant jam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentem, in loco qui dicitur Argiopius (ubi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat,

LIII LIV LV LVI

338

[1] Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat. [2] Athenienses autem acie instructa, contrarium Lacedæmoniis iter tenuerunt. Lac. enim prær. occup. & Cith. radices metu equitatus, ut ipsi deorsum.

oppe-

opperiens Amomphareti cohortem. eo consilio, ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexissent locum ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue insequi pergens, illos adeptus urgebat.

LVII Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larisseo & fratribus ejus Elurypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (ut omnes vidimus) locum in acie immutaverunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [1] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui non falso sunt hominum præstantissimi. unde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterum vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dicere ignavissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. [2] quam sententiam rex antea aliunde quam ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non est remittendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum quæ in Persas perpetrarunt.

LVIII Hæc loquutus, Persas Asopo transmisso cursim ducit contra Græcorum agmen, tanquam fugam capessentium: Lacedæmoniosque solos ac Tegeatas adeptus est. nam Athenienses transversis tramitibus subter prærupta in planum digressos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminum præfecti Persas moventes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque maturantes, [3] nulla diligentia, nullo ordine viam ingressi. Et isti quidem cum vociferatione ac tumultu instabant Græcis, tanquam excepturi.

ἀνέμυε ᾧ τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ ἀπολίπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένοι, βοηθεῖ ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγένοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱππόται ἐποίεον οἷον καὶ εἰώθεσι ποιέειν ἀεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι πρότερον ἡμέρῃσι, ἤλαυνον τὰς ἵππους ἀεὶ τοπρόσω καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσέκειντο σφι. Μαρδόνιος δέ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχομένους νυκτὸς νύχτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἔρημον, καλέσας τὸν Λαρισαῖον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδιον, ἔλεγε, Ὦ παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἔρημα; ὑμεῖς δὲ οἱ πλησιόχωροι λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους. τοὺς πρότερόν τε μετιστα-μένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νῦν τε τοῦτο τοῦ παροιχομένου νύκτα, καὶ οἱ πάντες ὁρέομεν ἀκαθεσίας. διέδεξάν τε, ἐπεὶ σφέας ἔδει πρὸς τοὺς ἀψάμενος ἀεί τινα ἀν-θρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι εὐδένεα ἔργα ἐόντες ἐν οὐδαμοῖσι ἔθνεσι Ἕλλησι ἐναν-τεδεκνύατο. καὶ ὑμῖν μὲν ἔθνεσι Περσέων ἀπείρεσι, πολλή γε ἐμοὶ ἐγίνετο συγ-γνώμη, ἐπαρεόντων τούτων, τοῖσί τι καὶ σωφρόνεται· Ἀρταβάζῳ δὲ δεινὸν καὶ μᾶλ-λον ἐποιεύμεθα, τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακε-δαιμονίους· καταρρωδήσαντά τε, ἀπο-δέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζυξάντας τὸ στρατόπεδον, ἰέναι ἐς τὰ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τῷ ἔτι πρὸς ἐμοῦ βασιλεὺς πεύσεται. καὶ τοῦτον μὲν ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι τοῦ-τον ποιητέον οὐκ ὀκνηρεπέα ἐστί, ἀλλὰ διώκειν ἐστὶ εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῷ δὴ ἐποιήσαντο Πέρσῃσι πάντων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ ἀγα-βαίνοντας Ἀσωπὸν κατὰ σίδον τῷ Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεὶ δὲ τε ἐπὶ Λα-κεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τεταραμμένους ἐς τὸ πεδίον, οὐκ ὀπτῷ ὄχθων οὐ κατόπτευε. Πέρσας δὲ ὁρέον-τες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοι-ποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, ὡυτί-κα πάντες ἦσαν τοῦ σημήου, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἔκαστος εἶχε, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κεκοσμημένοι, οὔτε τάξει. καὶ ὅτε μὲν δοκέοντες καὶ ὁμίλῳ ἐπίσχειν, ὡς ἁρπασομένους τοὺς Ἕλλη-

1 *Vide meam hujus loci interpretationem in libro Concionum.* 2 Quam ipse quoque rex ex me audiet. 3 Nullo delectu, nulloque ordine v. ing. *vel*, *Inordinate & confuse.*

Παυσανίης ὦν, ὡς περιῆκε τὸ ἵππος, πέμψας
"πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, "Ἄν-
"δρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου πρόκει-
"μένου, ἐλευθερίην ἢ δεδουλωμένην τὴν
"Ἑλλάδα, προεδώκαμεν ὑπὸ τῆς συμμά-
"χων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ
"Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παρεοιχομένην νύκτα
"ἀλκὴ ἐόντων. νῦν ὦν δέδοκται πανδοῦσιν
"τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένοις γὰρ τῇ δυνά-
"μεθα ἄριστα ἐξεστήκειν ἀλλήλων. εἰ μέν νυν
"ἐς ὑμέας ἔρμηνε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ
ἡμέων "ἡμέας καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ
"προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν
"δ', ἐς ἡμέας ἁπάσα κεχώρηκε, δίκαιοι ἐστὲ
"ὑμεῖς πρὸς τὴν παρεοῦσαν μάλιστα τῆς μοι-
339 "ρέων ἀμυνόντες ἴέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας
"καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς
"δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀπιέμεναι χάριν
"θέσθε. σημοιδάμεθ' ὦν ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα
"τόνδε πόλεμον ἐόντες πολλὸν προθυμότατοι, 20
ὥστε καὶ ταῦτα ἐοικέναι. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι
ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα
ἐταμύοντο. καί σφι ἤδη τείχεσι δεπιδεντα
οἱ ἀντιτεταγμένοι Ἑλλήνων τῇ μετὰ βαρ-
βάρου ἡγεομένων, ὥστε μηκέτι δυνάσθαι βοη-
θῆσαι. τὸ γὰρ προκείμενον σφέας ἐλύπεε. ἔστω
δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται,
ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισ-
μύριοι, Τεγεῆται δέ, τρισχίλιοι (ὅτοι γὰρ
ἐδαμῶ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) 30
ἰσχί- ἐστρατιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ
ζοντο τῇ τρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο
τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τάχεϊ
καὶ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέονες ἐτραυμα-
τίζοντο. φερέξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι,
ἀπίεσαν τοξεύματα πολλὰ ἀφειδέως ἔτι, ὥστε
παραμένων τὴν Σπαρτιητέων, καὶ τὴν σφα-
γίων οὐ γινομένων, ἀναβλέψαντα τὸν Παυσα-
νίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ἐπικαλέ-
σασθαι τὴν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῶς σφέας 40
ψευδέα τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἔτι
τούτου ἐπικαλεομένου, προεξαναστάντες πρό-
τεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι
Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ
τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομέ-
νοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ
ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ ἔτι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ
οἱ Περσέων ἀνασὶ, τὰ τοξα μετέντες, ἐδέκοντο
ἦν πρῶτον περὶ τῷ γέρρα μάχη· ὡς δὲ τοῦτο
ἐπεπώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρ' 50
αὐτὸ τὸ Δημήτερειον, καὶ χρόνον ἔπι πολλὸν,

Pausanias autem, ubi equitatu premi LIX
coepit, equitem ad Athenienses mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienses, propositâ dimicatione maximâ, ut aut libera Græcia sit aut servituti obnoxia, proditi sumus à sociis nocte elapsis & nos Lacedæmonii & vos Athenienses: quod reliquum est, ita nobis videtur esse faciendum, ut quam strenuissime possumus nosmetipsos defensantes, mutuo simus auxilio. Ac si quidem in vos priores impetum dodisset equitatus, è nostra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiscum Græciam non prodiderunt, subsidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus contendit, debetis vos ad partem maxime laborantem supperias ferre. Quod si vobis aliquo discrimine occupatis fas non est subsidio venire, saltem hoc gratificamini nobis ut sagittarios mittatis: quos agnoscimus longe omnium qui in hoc bello sunt promptissimos esse ad nos exaudiendos. Hæc ubi audiere Athenienses, quum LX
moverent ad ferendam strenuæ opem, & jam adventarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias sequebantur, ex adverso instructi invadunt. Quo factum est ut [1] Athenienses ab iis urgentibus auxilium ferre non possent, ægre admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum levi armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificaverunt tanquam conflicturi cum Mardonio præsentibusque copiis: & quum litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, multò plures vulnerabantur. Confertis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter ut [2] satagentibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templum Junonis Platæensium Pausanias, imploraverit deam, obsecraveritque ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his LXI
verbis invocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendunt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persæ omissis arcubus ex adverso stetere. Ad quorum gerra primum pugna atrox commissa est juxta ipsum Cereris templum, eaque pertinax,

1 Athenienses ad ferendas supperias ire non possent. quod enim objectum erat, negocium illis facessebat. 2 Quum premerentur Spartiatæ,

donec ad

donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi deni pluresve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spar-
LXII tiatis conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem urgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes seseque defensantes, stravere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius, & agmen quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [1] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans. inermes enim cum armatis
LXIII prœlium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oracului Spartiatis, redditum: & victoria omnium quas unquam novimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Hujus autem superiora majorum nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ majores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellum, conflixit,
LXIV ubi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Platæas autem Persæ, postquam à Lacædæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quum juxta lucum Cereris demicaretur, ne unum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neq; circa templum occubuisse, sed plerosq; in profano: sed opinor (si quid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, quia templum quod est in Eleusine Anactorium concremaverant. Hactenus
LXV nus pugna hæc gesta est. ¶ Artabazus autem Pharnacis filius, cui jam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agendum putavit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat

ἐς ὁ ἀπίκηλο ἐς ὠνθρωμόν. τὰ γὰρ δόρατα ὅτε λαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήμματι μὲν νυν ἡ χώρη ἐκ ἔασονες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι ἐόντες, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἔσαν, καὶ ἐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἀνταντίοισι σοφίην. περιεξαίσονες ἐὸν κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συγχεόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἀνταντίους ἔπιεσαν. ὅσον μὲν νυν χρόνον Μαρδόνιος περῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλόν τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατόν ἔπεσε, ἤδη δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτρέποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖσον γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐσθὴς ἐρήμους ἐοῦσα ὅπλων. πρὸς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναρρέεται κάλλιστον ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρείδεω· τῷ δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἰρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Αἰσυμήτου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικά, ἔχων ἄνδρας τεσσερσίους, στρατεύσας ἐπὶ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισί τε πᾶσι καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τεσσερσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον ἐπὶ ἕνα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαίδι. Θῶυμα δέ μοι ὅκως περὶ τὸ Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχεσάμενοι, οὐδὲ εἷς ἔφαντο τῶν Περσέων ἔτι ἐσελθόντα ἐς τὸ τέμενος, ἔτι ἐναποθανόντα περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δέ, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας ἐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη δὴ τοσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε ἐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, ὡς ἦν νηυσὶ, συμβάλλειν ἐκ ἐῶν. ἐποίησέ τε αὖ τοιάδε, ὡς ἐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιεομένοισι· ἔγραψε ὁ Ἀρτάβαζος·

1 Plurimum enim illis *Persis* offic.

εἶχε ὃ δυνάμιν οὐκ ὀλίγῳ ἀλλὰ καὶ ἐς πάντε-
ρας μυριάδας ἀνθρώπων ὧδε ἐωυτόν· τότε
ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, οὐ προεπαίμψω· τοῦ
καὶ ἐμελλε ἀπιβήσεσθαι ἀπὸ τὸ μάχης, ἦγε καὶ
περιπαίμψω, ὡς ἀγγελίας κατ' αὐτὸ ἰέναι πάν-
τας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως ἂν αὐτὸν
ὁρέωσι σπουδῇ ἔχοντα. ταῦτα ὡς ἀγγείλας,
ὡς ἐς μάχην ἦγε δηθὲν τὸ στρατόν. οἱ δὲ περὶ
περιών τὸ ὁδῷ, ὥρα δὴ καὶ φόβου γενέσθαι τοὺς
Πέρσας. ὥστε δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κα- 10
τηγέετο, ἀλλὰ τὸ ταχίστῳ ἐτράπετο φόβου,
ὥστε ἐς τὸ ξύλινον οὐ τεῖχος, οὐδὲ ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος,
ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐνθέλων ὡς τάχιστα ὅτι τὸ
Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ ὅτι μὲν ταύτῃ
ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τοὶ μὲν βα-
σιλῆος ἐθελοκακέοντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι
ἐμαχέσαντο χρόνον ὅτι συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, ὅτι ἔχον προθυμίην οὐκ
ὀλίγην, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες
ὥστε, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι 20
ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ ὅτι, ἔφυγον ἐς τοὺς Θήβας, οὐκ ἦπερ
οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς
ὅμιλος, ὅτε διαμαχεσάμενος ἐδέκη, ὅτε
ἀποδεξάμενός τι, ἔφυγον. Δηλοῖ τέ μοι
ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρητο
οὐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε ὅτι, πλὴν ἢ καὶ συμ-
μίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφυγον, ὅτι καὶ τοὺς
Πέρσας ἑώρων. ὥστε τε πάντες ἔφυγον, πλὴν 30
τῶν ἵππου τὸ τε ἄλλης καὶ τῶν Βοιωτίης. αὕτη δὲ
τοσαύτα περισωφέλεε τοὺς φεύγοντας, ἀεί τε
πρὸς τὸν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά
τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων.
οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκον-
τες καὶ φονεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ
ἀγγέλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον, καὶ ἀπειλημμένοισι τῷ μά-
χης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῶεν οἱ μετὰ
Παυσανίεω. οἱ δέ, ἀκούσαντες ταῦτα, ἐδέκα 40
κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους,
ἐτράποντο διὰ τῆς καταρρεούσης καὶ τῶν κολωνῶν
τὸ φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ
δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πε-
δίου τὸ λειοτάτου τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἄρχου τῶν
πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι,
ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται
ἐπειγομένους ἐδέκα κόσμον, πλαίσιον ἐπ'
αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἐπῆρχε Ἀσωπόδω-
ρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατὰ σφέας 50
αὐτέων ἐξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸ Κιθαιρῶνα. ὅτι μὲν δὴ

(præerat autem non parvis copiis, sed ad quadraginta usq; millia hominum) ducebat instructos, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, jusseratque omnes ire confertos quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic jussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non servato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perveniendi ad Hellespontum. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris au- LXVI
tem Græcis qui stabant à regis partibus, ignaviter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Athenienſibus decertaverunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes ultro ignaviter agere, ita dimicarunt ut trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Athenienſibus occubuerint. Ubi autem & isti terga dederunt, non quo Persæ & alia multitudo, [1] quæ aut cum nemine pugnaverat, aut non expectaverat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem perpendisse à Per- LXVII
sis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cum hoste congrederentur, fugæ se mandaverunt) apud me facit, [2] quod ad Persas intuebantur: atq; ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugientibus, ut assidue adhærens hosti, arceret eum ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, urgendo Xerxianos atq; interficiendo. Inter hunc tu- LXVIII
multum nunciatur Græcis qui circa templum Junonis instructi à prœlio aberant, geri prœlium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii recta per colles quâ itur ad Cereris templum: alii per campum, quæ planissima viarum erat. Quos jam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorum præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitaverunt, eosq; adorti sexcentos straverunt: cæteros ad Cithæronem usque persequuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii

1 Quæ nec cum quoquam pugnaverat, nec ullum egregium facinus ediderat. 2 Quod quum Persas fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

nulla

LXIX nulla cum laude petierunt. At Persæ cæteraque multitudo postquam ad ligneum murum diffugerunt, turres, antequam Lacedæmonii advenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quamcommodissime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese barbari defensabant, sed etiam Lacedæmoniis antecellebant, utpote ignaris murorum oppugnandorum: ut vero Athenienses supervenere, tum atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eaque permagno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntq; atque ea parte se Græci infuderunt, [1] quorum Tegeatæ introiere principes: iidemq; tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe Mardonii ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Minervæ reposuerunt. nam cætera quæ cepere, in unum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius catervam cogere, nemo strenuitatis memor esse, videlicet oppressi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exteriti. [2] Quos tanto studio Græci trucidabant ut ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabazus aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, unus & [3] triginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Athenien-
LXX sium, duo & quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Athenienseseque multum eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re possum ostendere, nisi quod omnes hi eos qui sibi oblati sunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robustissimum fuit hostilis exercitus superaverunt. Quorum longe præstantissimus extitit mea sententia Aristodemus, [4] is qui solus trecentorum, quod ex Thermopylis evasisset, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc

ὧν ἐδεῖτο λόγῳ ἀπαλλάσσοντο. Οἱ μὲν Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθασαν δὴ τοὺς πύργους ἀναβαίνοντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπιπεσεῖν· ἀναβαίνοντες δέ, ἐφεῖλκον ὡς ἐδυνήσαντο ἄρεσα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ἐς χεῖρας ἦλθον περὶ τείχεμαχίης ἐρρωμενέστερη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οὐδὲν ἠμείνοντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε ἐκ βιησαμένων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, ἔτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον δὴ πολλόν. τέλος δέ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρεπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸν τείχεος, καὶ πρὸ σκηνέων τῶν Μαρδονίου ἔστα ἔσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα σφέων αὐτῶν, καὶ πρὸ φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν καὶ ὕδρης ἀξίην. τοῦτο μὲν νεὼν φάτνην τοιήνδε τὴν Μαρδονίου ἀνέθηκε ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341
ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσαπερ ἔλαβον ἐσυλήσαντο τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι ὡδὲ ἐπὶ ἴφθος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, ἔστε τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλύσκαζόν τε οἷα δὴ ὀλίγῳ " χρόνῳ περοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ἀνθρώπων. πα- ρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν ὅτῳ, ὥστε τετρήκοντα μυριάδων σφέας, καταδεεστέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρταβάζος ἐφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας ἀξιοχρεώς. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ ὀ- γδωκοντα. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀ- θηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἥρεε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὡς Ἡροδότῳ, ἵππος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν δὲ ἔστι ἔγωγε ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ ἔτυχον τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ὑνίκων. ὅτι δὲ καὶ τὸ " ἰσχυ- 342
ρότατον περιεπεπτώκεσαν, καὶ τυτθὸν ἐ- κράτεον, καὶ οὕτω ἐβλήθη μακρῇ Ἀρι- στόδημος κλῃ ὀνομασθεὶς τοὺς ἡμετέρους, ὃς ὀκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων ὤφθη, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ

navavere operam Posidonius & Philocyon &

---

1 Ex quibus primi Teg. introiere. 2 Quos adeo facile erat Græcis trucidare ut ex trig. 3 Noxa ginta. 4 *Vide supra, pag. 459.*

Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι ηλιμμένης λέχης ὅς ηλίοιτο αὐτέων ἄριςος, ἔγνωσαν οἱ ἀγαθιμόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριςόδημον μὲν βελόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλελοιπότα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσειδώνιον δέ, οὐ βελόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα ἀγαθὸν ἡγεόμενοι· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνονα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἄν εἴποιεν. ὕστερον δὲ τοὺς κατέλεξε πάντας, πλὴν Ἀριςοδήμου, τοὺς ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐνομίοντο. Ἀριςόδημος δέ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν περιημμένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐνομίοντο. Καλλικράτης δὲ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιςος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ὅκως ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατημένου ἐν τῇ τάξι, ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνεγμένος ἐδυσθανάτεέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Αἰμνηστὸν, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι μηδὲν ἔξι οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐωυτοῦ ἄξιον προθυμούμενός ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται δοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τοῦτον ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, ὡς μὲν δὴ τυραννίδα κατὰ Ἑλένης ἁρπασθεῖσαν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατῷ πλήθεϊ, καὶ ἀνίσασαν τοὺς δήμους οὐκ εἰδότας ἵνα κατεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας, οἳ δὲ αὐτῶν Δέκελον, ἀρχόμενον τε τῆς Θησέος ὕβρεος, καὶ δειμαίνοντα περὶ παίδων τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ὑποτημήσαντα ὅτι τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὴ Δεκελοῦσι ἀπὸ τούτου ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη κατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα οὕτω, ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων ἡγεόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέχεσθαι. Τούτου τοῦ δήμου ἦν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τῶν Ἀθηναίων, διξοὺς λόφους λεγομένους ἔχει. ἦν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἁλύσιν δεδεμένην ἀγκύρεαν σιδηρέην· ἦν, ὅκως

Amompharetus Spartiata. Quanquam quum sermo haberetur quisnam præstantissimus extitisset, ii Spartiatæ qui adfuere, censuerunt, Aristodemum, etsi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat invidiam, ordinem deseruisse, & propalam mori voluisse: Posidonium vero, qui perire noluisset, ob id extitisse tanto præstabiliorem virum. verum id fortasse livore dixerunt. Qui hac in pugna mortem oppetiere, omnes honore affecti sunt, præter Aristodemum: qui ideo caruit honore quod ob causam prædictam sibi occumbendum putavit. Hi sunt qui ad LXXI Platæas nobilissimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit: quo nemo tunc in castra Græcorum [1] præstantior venerat, non modo Lacedæmoniorum, sed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pausanias sacrificasset, sedens in ordine, sagitta per latera ictus est: & quum aliis pugnantibus ipse exportaretur, sese morientem miserabatur, ad Aimnestum virum Platæensem inquiens, non sibi dolere quod pro Græcia periret, sed quod nihil manu usus esset, nullamque operam navasset dignam se & sua cupiditate navandi. Ex A- LXXII thenienſibus eminuisse fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelensi. Decelenses autem rem aliquando gesserunt (ut ipsi Athenienses aiunt) in omne ævum fructuosam. siquidem quum olim ad investigandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam invasissent, & populos è sedibus suis ejicerent, ignari quonam loci subducta Helena esset, tunc Decelenses feruntur, & (ut quidam volunt) ipse Deceleus, tum dolore contumeliæ quæ Theseo fieret, tum metu totius Atheniensium soli, ne vastaretur, exposuisse illis omnem rem gestam, eosque deduxisse ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelensibus permansit ad hanc usque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præsidendi: adeo quidem ut bello quod multis postea annis inter Athenienses atque Peloponnenses gestum est, Lacedæmonii quum cæteram Atticam popularentur, à Decelea temperaverint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & LXXIII præclarissime inter Athenienses navata opera, ancipiti sermone celebratur: uno, fertur gestasse ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties

1 Formosior

adven-

adventantibus hostibus propinquus erat, objiciebat, ne illi irruentes, ipsum ex ordine summovere possent: rursus eisdem in fugam se vertentibus, resumpta ancora ita fugientes insequebatur. Altero sermone à superiori differente fertur gestasse ancoram non ferream, ex balteo alligatam, sed insignitam in scuto, quod nunquam quiescens, assidue
LXXIV rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obsidentibus Æginam Athenienſibus, EUrybiadem virum Argivum quinque certaminum victorem ex provocatione interemit. Sed aliquanto post hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium una cum Leagro Glauconis filio dux esset, & de metallis aureis decertaret, contigit ut sub Edonibus a-
LXXV pud Daton occumberet. Post barbarorum stragem ad Platæas editam, transfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharandatis filii Theaspis viri Persæ: hæc quum accepisset Persas fusos esse, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipsas ornatas, cum veste speciosissima, carpento advenit: ex eoque descendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pausaniam illa omnia administrantem, agnovit hominem, cujus & nomen jampridem & patriam didicerat. Ejus genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me supplicem captivitatis servitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod istos extinxisti neque dæmonum neque deorum respectum habentes. Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persès habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [1] tum quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis summi. Hæc loquutus, eam impræsentiarum ephoris qui aderant commendavit: postmodum in Æginam, quo illa
LXXVI voluit, ducendam curavit. Host hujus mulieris digressum continuo Mantinei supervenerunt re jam confecta: qui se animadvertentes veniſse sero ad pugnam, magnæ jacturæ loco id sibi esse putaverunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam usque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæ-

πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πλέμιοι ἐκπλώοντες ἐκ τῆς τάξιος, μετακινῆσαι μὴ δυνήσαιτο. γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἀντίων, δέδεκτο, τὴν ἄγκυρεαν ἀναλαβόντα, ἕπεσθαι διώκειν. ἔστι μὲν ἕτερα τῶν λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ἐκ' ἀσπίδος οἱ ἐξεπίετο ἡ ἐδαμᾶ ἀτρεμίζουσα ἐφόρεε ἄγκυρεαν, ἐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτε ἐξεκαλέοντο Ἀθηναίων Αἴγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πενταέθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τυπέων κατέλαβε, ἄνδρα γυμνικὸν ἀγαθόν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, καὶ τοῦ μετάλλου τοῦ χρυσέου μαχεσάμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατίστησαν οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτα σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἡ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεω τοῦ Τεάσπος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐοῦσα τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν παρεόντων, καταβᾶσα ἐκ τοῦ ἁρματηλάτεω, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ἐν τῶν φονέων ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Παυσανίην, πρότερόν τε τὸ οὔνομα ἐξεπεπαμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκέουσα, ἔγνω τε τὸν Παυσανίην, καὶ λαβομένη τοῦ γνάπτου, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λῦσαί με τῶν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δυλοσυνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας, τοσόνδε ἀπολέσας τοὺς ἄτε δαιμόνων ἔτι θεῶν ὄπιν ἐχόντας. εἰμὶ δὲ ἐγὼ ἡλίου μέν, Κάη, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίῃ δέ με λαβὼν ἐν Κῷ ἔσχε ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰ θυγάτηρ Ἡγησορίδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν δεῦρο ἐκείνους τοὺς χώρους. οἰκεομένων. ταῦτα δὲ εἰπὰς, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἦκον τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-

[1] Tum quod supplex, tum quod sis (si modo vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocum mihi major quam cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii necessitudo intercedit. *i. Tum ea nomine quod sis supplex, & ideo inviolabilis.*

μόνιοι ὦ ὐκ ἐων φθόνον τας διώκειν. οἱ ὦ ἀναχωρήσαντες ἐς τ ἐωϋτῶν, τὲς ἡγεμόνας τ στρατιῆς ἐδίωξαν ὀκ τ γῆς. μετ ὦ Μαντινέας, ἦκον Ἠλεῖοι κ ὡσαύτως οἱ Ἠλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες ὦ κ ὕστοι, τὲς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κ Μαντινέας μὲν κ Ἠλείους τοσαῦτα. Ἐν ὦ Πλαταιῆσι ὀν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἔτο πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος ὦ ὡς δή, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασαί τοι ὑπερφυές, μεγαλός τε κ κάλλω. καί τοι θεὸς παρέδωκε, ῥυσάμενον τ Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῷ ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ ὦ κ τὰ λοιπὰ τὰ ὁμοῖ τούτοισι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἕξει ἔτι μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τ βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέειν ἐς τὲς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰ ἀποθανόντος ὀν Θερμοπύλῃσι, Μαρδονίός τε κ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδοὺς ἔπαινον ἕξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ τῶν Σπαρτιητέων πάντων, αὖτις ὦ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰ ἀνασκολοπίσας, τετιμώρησαι ἐς πάτρων τ τὸν Λεωνίδεω. ὁ μὲν, δοκέων χαρίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δ' ἀντημείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν δύνοεῖν τε κ παραρρᾶν, ἄγαμαι σεῦ· γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξάρας γὰρ με ὑψοῦ, κ τ πάτρῳ κ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν καταβάλες, ὠδαινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι· κ, μὴ ταῦτα ποιέων, φὰς ἀμείνονά με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἢπερ Ἕλλησι, κἀκείνοισι ὦ ὄφελος ἐγένετο. ἐγὼ δ' ὧν τούτων εἵνεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἄδοιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκεται· ἀποχρᾶ δέμοι, Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια ὦ κ λέγειν. Λεωνίδῃ ὦ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῇσδε ἀναριθμήτοισι τεκμήραται αὐτός τε κ οἱ ἄλλοι οἱ ὀν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς. χάριν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπαθής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυσανίης ὦ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγκομίζειν ὁκέλευε τὲς εἵλωτας τὰ χρήματα. οἱ ὦ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ κ ἀργύρῳ, κλίνας τε ὁμοχρύσους καὶ ἐπαργύρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ὁκπώματα· σάκκους τε ἐπ' ἀμαξέων ὑφαινομένους, ὀν τοῖσι λέβησι ἐφαίνοντο ὀνεόντες χρύσεοί τε κ ἀργύρεοι.

moniis insequi fugientes. Iidem postea domum reversi, duces suos exilio mulctaverunt. Post Mantineos advenere Elei, qui itidem ut Mantinei magno id sibi detrimento existimantes, domum regressi sunt, suosque & ipsi duces exilio mulctaverunt. Hactenus de Mantineis & Eleis. ¶ Erat autem apud Phataeas LXXVII in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima usus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt ut liberata Græcia, omnes quos novimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita ut & tu majore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caveat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscēris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab universis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris ultus. Hæc Lampon, gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respondens Pausanias, Tuam, LXXVIII inquit, hospes Ægineta, benevolentiam atque providentiam amplector: tamen ab æquitate judicandi deeras, nam & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sævire in mortuum, aiscque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quam Græcos, quodq; in illis exprobramus. quare ego neque Æginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentusque sum Spartiatis placere ut honeste agam, honesteq; dicam. Leonidæ autem, cui me jubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerunt, magnifice esse parentatum, innumerabilibus horum funeribus. ¶ Tu vero posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quum ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, jussit 1 servos omnem comportare pecuniam. Illi per castra dispersi inveniunt tentoria auro & argento referta, lectosque auro & argento constratos; crateras etiam aureos, phialasque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus.

343

τῇσι τῷ Λ

1 Helotes, *quod erat peculiare servorum Lacon. nomen. quod & paulo post & aliis variis locis observandum.* Quinct.

Quinetiam è cæsorum cadaveribus exuebant armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius momenti habebantur, earumque rerum multum furto subtrahentes servi Æginetis venundabant multum, quod occultare non poterant, repræsentabant. unde principium extitit ingentium divitiarum Æginetis utpote aurum à ser-
LXXX vis pro ære mercantibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tum deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proxime aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Jupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus. Hac parte selecta cæteras inter se distribuerunt pro suo quisque merito accipientes: itemque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam cum jumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operam navaverant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribus, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris
LXXXI rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem dum è Græcia fugit omnem apparatum suum ex auro argentoque & [1] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, jussisse pistores & coquos cœnam sibi uti Mardonio instruere. quod quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque & [2] probe instratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse per jocum suis ministris ut Laconicam instruerent cœnam. [3] Id quum illi ex spatio multum distante fecissent, ibi eundem cachinnantem accersisse Græcorum duces, eisq; ubi convenerunt, inter ostendendum utriusque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa convocavi, quod volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos subigendos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur.
LXXXII Interjecto deinde tempore complures Platæensium repeterunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum.

ἀπό τε τῶν κειμένων νεκρῶν ἐσκύλευον φέλλιά τε καὶ στρεπτούς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο ὐδείς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέδεικνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε ἦν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν δῆθεν, ὠνεόμενοι τῶν εἱλωτέων ἀνέοντο, Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ὀπὶ τῷ τριφυρήνῳ ὄφεος τῷ χαλκέῳ ἑστεῶτι ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ. καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφετο. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τῶν ἄξιοι ἦσαν, καὶ τοὺς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸ χρυσὸν, καὶ τὸ ἄργυρον, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν νῦν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς ἐδαμῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὕτως καὶ τἆλλα χρήματα. λέγεται δὲ καὶ τάδε ῥηθέντα, ὡς Ξέρξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσανίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ φοινικηίοισι στρώμασι ποικίλοισι κατεσκευασμένην, κελεύσαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταυτὰ κατὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον φοινικηΐζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι ἔτοιμοι ἐποίεον ταῦτα, ἐνθαῦτα τὴν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας δυῶν ἐστρωμένας, καὶ τράπεζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ φοινικηΐην μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγῆναι τὰ παρκείμενα ἀγαθά, κελεῦσαι ὀπὶ γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους φοινικεύσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τοίνυν ποιηθείσης ἐκείνου πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τούτων, εἶπαι τὸν Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν φοινικηΐην, "Ἄνδρες Ἕλληνες, τῆσδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βασιλῆος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιῆσδε δι- μόνος
"αἰτίαν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας ἔτεα οἰζυρὰ ἔχοντας ἀπαρκησόμενος. ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων δυῶν συχνοὶ ἵπκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. 344

1 Aulæis, *secundum quosdam.* 2 *Vallam apparet verba quæ in vulg. edit. desunt legisse, videlicet* εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris vet. cod. habentur.* 3 Quum autem hæc cœna instructa longo intervallo ab illa superaretur, ibi eund. cachinn.

ἐφάνη ὃ καὶ τόδε ὕστερον ὅτε τυτέων τῶν νεκρῶν
σαρκωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον δὲ
τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· ἐφάνη κε-
φαλὴ ἓν ἔχουσα ῥαφὴν ὀδεμιήν, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς
ἐοῦσα ὀστέου. ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὰ ἐπάνω τῆς
γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἐξ ἑνὸς ὀ-
στέου πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ
πυελοπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπεί τε δὲ
Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθη, οὐκέτι
ὅτεῳ μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν. 10
πολλοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι
Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ
Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παῖδος διὰ τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτέων
ὁ ὑποκλέψας τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδο-
νίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι· ἔχει δέ πο-
να φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι
Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὸν λοιπὸν δι-
είλοντο, ἔδαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λα- 20
κεδαιμόνιοι μὲν τειξάς ἐποιήσαντο δίκας. ἔν-
θα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τοὺς καὶ Ποσειδώνιος
καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλ-
λικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱ-
ρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν
δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὅτοισι μὲν ὕστερον ἐθάπ-
τον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἔθαψαν ἀλέ-
ας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν μοῦνοι, καὶ Μεγαρέες
τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. 30
τυτέων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τά-
φοι. τοὺς δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι
ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐ-
παρχιωμένους τῇ ἀπεχθείῃ τῇ μάχῃ, ἐκφέρειν χώ-
ματα χῶσαι κενά, τῶν ὑπεκομένων εἵνεκα
ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων δέκα ἔτεσι ὕ-
στερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων,
χῶσαν Κλεάδην τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαται-
έα, πρόξενον ἑωυτῶν. Ὡς δὲ ἄρα ἔθα- 40
ψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐ-
τίκα βουλομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ
τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμεγενίδην,

Hoc quoque rei apparuit poſtmodum in his mortuis carne nudatis, ut quum eorum oſſa comportarent unum in locum Platæenſes, inventum ſit caput nullam ſuturam habens, ſed ex uno oſſe ſolidum: item maxilla, cum eo quod ſuper maxillam eſt, habens dentes, etſi diſtinctos, tamen ex uno oſſe univerſos tam molares quam cæteros. quinetiam oſſa viri quinque cubitorum. [1] Poſtero die quum Mar- LXXXIII
donii cadaver non extaret, incertum à quibus hominibus ſubtractum. audivi tamen jam diverſos illum ſepeliſſe: & ob id permultos ſcio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepiſſe: Sed quis curam ſuſceperit cadaveris Mardonii humandi, pro comperto non potui audire. habet tamen hujus rei nonnihil famæ Dionyſiophanes vir Epheſius. Mardonius quidem hoc modo tumulatus eſt. Græci vero, poſteaquam prædam diſper LXXXIV
tierunt, cæſos ſeparatim quiſque ſuos tumularunt. Lacedæmonii tribus ſepulchris effectis, in eorum uno ſacerdotes, è quibus fuere Poſidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio ſervos humaverunt. Hunc in modum Lacedæmonii ſepulti ſunt. [2] Tegeatæ vero & Athenienſes ſuos utrique promiſcue condiderunt: necnon Megarenſes atq; Phliaſii ſuos ab equitatu interemptos. 3 Horum omnium ſepulcra fuerunt plena. Nam aliorum ſepulcra quæ ad Platæas oſtendantur, ea ſunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubeſcebant ſe à pugna abfuiſſe, quum ſero ſupervenisſent. Quippe tumulus illic viſitur qui dicitur Æginetarum. quem ego audio decem poſt hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AUtodici filio viroPlatæenſi illorum hoſpite excitatum fuiſſe. ¶ Græcis ſtatim à cæſorum LXXXV
humatione in agro Platæenſi, inito conſilio viſum eſt bellum Thebis inferendum, petendumque eos qui cum Medis ſenſiſſent: & in primis Timegenidem

1 At Mardonii cadaver poſtridie *quam ille occubuit*, ex oculis ſummotum fuit: ſed à quo, id vero mihi certo compertum non eſt. 2 Tegeatæ vero ſeorſum *à Lacedæmoniis* omnes *ſuos* conſertos humaverunt. Athenienſes quoque, ſuos uno eodemque in loco, & Megarenſes, & Phliaſii *&c. ut* ὁμῶ *id ſit quod de Tegeatis per* ἀλέας *ſignificavit: quod reddidi* Confertos, *accipiens pro In eundem locum coacervatos. Poteſt tamen* ὁμῶ *ita etiam accipi (& fortaſſe melius) ut commune fuerit Athenienſibus, Megarenſibus & Phliaſiis ſepulcrum.* 3 Πλήρεες *videtur ex ſequentibus exponendum* οὐ κενοί. *q. d.* Atque horum quidem omnium ſepulcra, vacua non fuerunt, ſed in iis cadavera vere condita fuerunt. Quod autem ad reliquorum attinet ſepulchra quæ Platæis viſuntur, hos ego accepi, quod abfuiſſe à pugna puderet, ſingulos aggeres communes excitaſſe, poſterorum rationem habentes. Ibi enim eſt Æginetarum quod vocatur ſepulchrum à Cleade AUtodici filio, illorum hoſpite, eorum rogatu decem etiam poſt annis (ut audio) extructum. *Obſervandum eſt autem* χώματα *dicere, non* τάφους, *eo quod illi quidem pro ſepulchris ea vellent haberi, (unde dicit* καλεόμενον τάφον. *q. d.* καλούμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐὼν, χῶμα δὲ μοῦνον) *at revera ſepulcra non eſſent, ſed aggeris tantum ſepulcra ſimulantes, ſive imitantes. quos inquam pro ſepulcris haberi vellent, non à ſuæ ætatis hominibus (utpote quibus cognita fraus eſſet) ſed à poſteris. Ideo illud* τῶν ὑπεκομένων εἵνεκα ἀνθρώπων *verto* Poſterorum rationem habentes, *vel, Poſterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari. In poſterorum gratiam: quod illos in hanc opinionem adducere, eſſet illis imponere, non autem gratificari. Poteſt tamen ſimplicius verti, Id facientes propter poſteros. At Valla, alium quem verba ferre non poſſunt ſenſum ſequutus, vertit,* Quum ſero ſupervenisſent.

& At-

& Artaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab urbe discedendum quam eam evertissent. Hoc ubi decrevere, undecimo à pugna die moventes obsedere Thebanos, jussos dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum populabantur, murumque adoriebantur. LXXXVI Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quam aut eas expugnaverint, aut nos dedideritis, absit ut nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed sive per causam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: (nam & publice cum Medis sensimus: non autem nos soli.) sive revera deposcentes nos urbem obsident, nosipsi nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, evestigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle LXXXVII se viros dedere. Ea re inter eos conventa, Attaginus ex urbe profugit: cujus liberos ad se Pausanias adductos culpa absolvit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, ubi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthum deductos supplicio affecit. LXXXVIII Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt. ¶ Artabazum autem Pharnacis filium, ut ê Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio invitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim ut omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidem, viri Thessali, maturo (ut cernitis) quamcelerrime pervenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negocium transigendum. Mardonium autem ipse cum suo exercitu aderit, nostris vestigiis insistens, cui hospitium & officium præstate. hæc enim vos in tempus præstitisse non pœnitebit. Hæc fatus,

τὴν Ἀτταγῖνον, οἱ ἀρχηγέται αἰεὶ πρώτοι ἦσαν· ἢν μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίσασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἑξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα ἐδόξεε, ἔτεϊ δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, "Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅκως ἔτεϊ δέδεκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστήσεσθαι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἑξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι ὑμῖν δῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀνατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες, πρόχρημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δώσομεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἁληθέως δέονται πολιορκέοντες, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρὸν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνον μὲν ἐκδιδράσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τῷ μηδισμῷ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δέ, ὡς παρέλαβε, αὐτίκα ταῦτα ὑπονοέων, τὸν στρατιὴν τὴν σφῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα. Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ ὧδε σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον ὧδε τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, ὑδὲν ὑποπτεύοντες τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρταβάζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὑπεδέκετο γὰρ οἱ πάντα τινὰ οἴεσθαι πιθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, ἔτε πρὸς τὴν Φωκέας ἐξηγήσατο ὑδέν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, "Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοί, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε καὶ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρ-

[a] δόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὅτος κατὰ πόδας μοι ἐλαυνέων, προσδόκιμός ἐστι. τοῦτον ξεινίζετε, καὶ [b] δοκιμώτερος φανεῖσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπὰν,

ἀπέλαυνε στρατὸν τὸν στρατιὴν ἀγὼν Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐὼν τῆς Θρηίκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε καὶ λιμοῦ συντάντας καὶ καμάτου. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τὸ περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκήρυσσε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅκως γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀριστάγορεω, παρφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρη τόν τε Περσέων καὶ τὸν τυράννου Θεομήστορον τὸν Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς οὐ μισθῶν ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστάντας ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· οὐ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι, οὐκ ἑτέρου ἄγρην τοιαύτην θηρεῦσαι ἂν αὐτούς. δεῖσθαί τε κοινὰς ἀνακαλέων, προέτρεπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἀνδρεῖας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον. ὑπεῖναί τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. τάς τε γὰρ νῆας αὐτέων καλῶς πλεύσεσθαι, καὶ ἐκ ἀξιομάχους κείνοισι ἔσεσθαι. αὐτοί τε εἰ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγωσι, ἐν τῇσι νηυσὶ ἑτοίμους εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγώμενοι ὁμήρους εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δέ, ὑπαρπάσας τὸ ὑπόλοιπον λόγου, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέκομαι τὸν οἰωνόν τὸ Ἡγησίστρατε ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποιέειν ὅκως αὐτός τε δὴς πίστιν ἀποδώσεαι, καὶ οἱ σοὶ σοὶ ἑπόμενοι οἵδε, ἢν μέλλωσι Σαμίους ἡμῖν προδώσειν ἐσεσθαι συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ὑπόρδου, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. τοῦτα δὲ ποιησάντων, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν ὁ Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ ἔνυμα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπερβάντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μανθανομένῳ σφι Δηιφόνου τοῦ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτου τοῦ παιδὸς

copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat, recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium, permultis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerant, vel quod fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio navigiis transmisit in Asiam. Hunc in modum iste rediit. ¶ Quo autem die LXXXIX ad Platæas pugnatum est à Persis, ea die contigit hoc apud Mycalen Joniæ geri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui una cum Leutychide Lacedæmonio navibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclei & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filius, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim ut si tantummodo viderent hos Jones, à Persis deficerent, nec barbari expectarent: etiam, ut expectarent, tamen fore ut non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos invocans obsecrabat ut Græcos Græci liberarent, ulciscerenturq; barbarum. quæ facilia dicebat factu esse, quia naves illorum segnes essent ad cursum, nec pares Græcis ad prœlium. Siquid vero apud hos suspicionis subesset ne dolo deducerentur, dicere paratos esse se ut in horum navibus pro obsidibus agerentur. In his obsecrandis quum multus esset hospes Samius, scisciatabatur XC eum Leutychides, (sive ominis gratia volens audire nomen, sive casu, id deo agente) Samie hospes, quod est tibi nomen? Ille respondet, Hegesistrato. Leutychides interpellata reliqua ejus oratione, si quam instituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegesistratum. Hospes Samie, effice tu ut navigemus, data nobis per te & istos qui tecum sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem XCI pariter exequi aggressus est. Nam quum Samii extemplo fidem interposito etiam jurejurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, jussit eum cujus nomen pro augurio acceperat, secum navigare. Græci eum illic diem commorati, postridie pulchre litavere, haruspice Deiphono Euenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Jonico. Hujus patri XCII

Euenio

EUenio res hujuſmodi contigit: Sunt in hac Apollonia ſacræ Solis oves, quæ interdiu ſecundum flumen paſcuntur; quod è monte Lacmone per Apolloniatem agrum fluit in mare juxta Oricum portum. noctu autem eas ſtabulantes in antro, [1] non procul ab urbe, coſtodiunt delecti viri, divitiis & genere inter populares ſuos ſplendidiſſimi, ſingulis annis ſinguli, quod ex oracuło quodam Apolloniatæ eas oves permagni faciant. Ibi EUenius hic, quum aliquando delectus ad cuſtodiendas oves non excubaret vigilans, ſed obdormiſſet, ingreſſi antrum lupi oves circiter ſexaginta trucidarunt. Id ubi iſte animadvertit, rem ſuppreſſit, neminique aperuit, habens in animo totidem mercari, quas ſubſtitueret. at Apolloniatæ ubi acceperunt (neque enim eos quod geſtum erat latuit) adductum in judicium EUenium condemnaverunt, ut, quia vigiliam edormiſſet, viſu privaretur. Quem poſteaquam exęcaverunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro conſuetudine fructum ferebat. Erant autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de cauſſa mali præſentis, reſponderunt cauſam eſſe quia cuſtodem ſacrarum ovium EUenium inique luminibus orbaſſent. ſe enim immiſiſſe lupos: nec prius ab illius ultione ceſſaturos quam ei ſatisfaciſſent de iis quæ in eum perpetraſſent, prout ipſe ſibi ſuo arbitrio ſatisfactum putaret. His perfectis, daturos ſe EUenio tale dorium quod habentem plerique hominum putarent beatum.

XCIII Hæc Apolloniatis ſunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ ſilentio ſupprimentes, quibuſdam è civibus exequenda delegaverunt. Iſti hunc in modum putarunt exequenda: EUenium in ſtatione ſedentem adeunt, eiq; aſſidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deveniunt ad miſerandam hominis calamitatem. Ita introducta ejus rei mentione, percontantur quam mulctam optaret ſi eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audiſſet, ſe optare dixit duo prædia civium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat eſſe pulcherrima, & præterea domicilium quod in urbe ſciebat eſſe optimum. Horum ſi compos effectus eſſet, non infenſum ſe poſthac fore dicebat, ſed hac ſatisfactione contentum. Hoc quum reſpondiſſet EUenius,

κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱερὰ ἡλίου περβάλια, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται πρὸ ποταμοῦ ὃς ἐκ Λάκμωνος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὥρικον λίμνῃ· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, ἕως φυλάσσουσι ὀνιαυτὸν ἕκαστον. ὧδε πολλῷ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πέρβατα ταῦτα, ὅκως θεοπρόπιόν τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος τοῦτ' ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτῷ κατακοιμηθέντι τὴν φυλακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον, διέφθειραν τῶν περβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπῆισε, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε ὑδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαλαφήσειν ἄλλα τοιάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γενόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, κατάγοντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τὴν ὄψιν στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἔπι περβάλια σφι ἔτικτε, ἔτι γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δέ σφι ἦν τὰ Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι γίνετο. ἐπείτα ἐπειρώτεων τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐλοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν προβάταν Εὐήνιον τὴν ὄψιν ἐξέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τι παύσεως τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησε, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἕληται καὶ δικαιοῖ. τυτθὸν δὲ πλεομένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὺς μὲν μακαρίειν ἀνθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δ' Ἀπολλωνιῆται, ἀπόῤῥητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστέων ἀνδράσι λαμπρῆσι. οἱ δέ σφι διέπρηξαν ὧδε κατημένῳ Εὐηνίῳ ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο· ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεόμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δ' ὑπάγοντες, πρώτιστον τίνα δίκην ἂν ἕλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποσχεῖν δῶσιν τῶν ἐποίησαν. ὁ δ', ὡς ἀκήκοε τὸ δεύτερον, εἵλετο, εἶπας, εἴ τίς οἱ δοίη ἀγρὼς τῶν ἀστέων ὀνομάσας, τοῖα ἐπῆισατο εἶναι) καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἦσαν καλλίστην ἔσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τυτθὸν δ' ἔφη ἐπήβολον τοῦ θυμοῦ, τῷ λοιπῷ ἀμελέειν· εἶναι δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν θυμοῦσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε.

[1] *Addit negationem quæ in vulg. edit. non habetur.*

"οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες, Εὐήνιε, "ταύτῃσι δίκῃσι Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυ- "φλώσιος ἐκτίνυσί τοι τὰ θεοπρόπια, τὰ ἠμύμφατο. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθυμεόμενος τὰ πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δέ, περιάμψαντες τὴν ἐκτημένων, διδοῦσί οἱ τὰ εἵλετο καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ ὀνομαστὸς ἠνέατο. Τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐήνιος, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δέ κου τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπερβαλόμενος τοῦ Εὐηνίου ὀνόματος, ἐξελάμβανε ὅτι τὰ Ἑλλάδα ἔργα, ἐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγεν τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὰ Σάμου. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, παρεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας περιπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ ἤπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γὰρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεόν ὁμοῖοι εἶναι, ἐς δὲ τὰ ἤπειρον ἀπέπλεον ὅκως ἕωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, κατιδόντες Ξέρξεω, καταλελειμμένῳ τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλῆθος μὲν ἦν ἑξ μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὅτε τοῦτον μὲν δὴ τὸ στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νέας, καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος ἕρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ καὶ τὸ τοῦ Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαῖσσάν τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρι Ἐλευσινίης ἱρόν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος Πασικλῆος ἱδρύσατο Νείλεω τοῦ Κόδρου, ὑπασπόμενος ὅτι Μιλήτου κτίστῃ· ἐνθαῦτα τάς τε νέας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες ἐπ' ἀμφότερα. ὑπελαμβάνομεν γὰρ παρεσκευάδατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχομένους τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων. ἀπορίη τε εἶχοντο ὅ, τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσοντας ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τοῖσι μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἀπιπλέειν δὲ ὅτι τὰ ἤπειρον.

tum ii qui ei assidebant, excipientes; Euæni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculo eis reddito. Euenius, ubi omnem rem audivit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At cives ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam divinationem obtinuit, unde celebratissimus evasit. Hujus Euenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audivi, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium Euenii, cujus non esset, nuncuparet. ¶ Cæterum postquam litavere Græci, classem è Delo Samum versus solverunt: & quum Samum applicuissent, ad templum Junonis eam locavere, sese ad prœlium navale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naves ad continentem reducunt, præ Phœnissas, quas abire permiserant. non enim censebant pugnam navalem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo navigabant ut essent sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Joniam tutandam, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminentissimo. Ad hunc exercitum constituerant refugere duces Persicæ classis, subductisque navibus, munimenta valli circumdare, in illarum suumque præsidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potnienſium templum Mycales, prætervecti ad Gæsonem & Scolopoentem, ubi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filium qui ad coloniam Mileti locandam veniebat. Ibi subductas naves munimento circumdederunt: & è saxis stipitibusque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in utrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abiisse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retrone se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciendum sed porro eundum in continentem.

præpa-

præparatis igitur ad pugnam navalem tabulatis, aliisque quibuscunque opus erat, ad Mycalem navigant: & quum proxime castris hostium fuere, neminem ex adverso obviam ferri vident, sed naves intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro litore dispositam. Ibi primum Leutychides navem litori applicans quammaxime appropinquare poterat, Jones per præconem compellabat, inquiens, Viri Jones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Ubi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminisci libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat. Hujus autem facti eadem mens fuit quæ Themistoclis ad Artemisium: quod videlicet hæc verba, si laterent barbaros, inductura ad obsequendum Jones essent: sin delata ad barbaros, redditura eis
XCVIII Græcos suspectos. His per Leutychidem admonitis, secundo loco Græci naves litori admovent, & ex illis in litus egressi, sese ad pugnandum instruebant. Quod facientes quum cernerent Persæ, & scirent Samios fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii exceptos circa Attica Athenienses à Xerxe, & illuc classe barbarorum devectos, redemerant omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non in minimam suspicionem venerant, quod quingenta hominum capita hostium Xerxis liberassent. Præterea Milesiis, tanquam maxime locorum gnaris, Persæ imperant ut compita quæ ad cacumina Mycales ferunt custodiant: eo consilio facientes id ut Milesii ab exercitu abessent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum novarum moliturι videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcaverunt. Iidem facta ex gerris testu-
XCIX dine sese constipaverant. Græci, ubi instructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus euntibus advolavit in universum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem hujusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis autem signis res quæ divinitus fiunt, declarantur. etsi tunc eodem die contigit utraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalem accipienda erat,

φθασκυλασάμενοι ὧν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀπιβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ὅτι τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἐδεῖς ἐφαίνετό σφι ἐπαναχόμενος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλόν τε πεζὸν παρατεταγμένον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἐνθαῦτα τρώτων μὲν ἐν τῇ νηῒ παρὰ πλέων, ἐγχείλας τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Λευτυχίδης, τάδε κήρυκος πρηγόρευε "τοῖσι "Ιωσι, λέγων, "Ανδρες "Ιωνες, οἳ ὑμέων "τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. "πάντως γὰρ ὀλίγον σωτήσουσι Πέρσαι τοῦ ἐγὼ "ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμ- "νῆσθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων "πρώτων· μετὰ δέ, τοῦ συνθήματος. "Ηβης. "καὶ τάδε ἵστω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων παρὰ τοῦ ἀκούσαντος. Οὗτος δὲ ὅστις ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἦν γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς "Ιωνας πείσειν, ἢ ἐπειτα ἀνειρηχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, πτόησιν ἀπίστους τοῖσι "Ελλησι. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα κατατεμόντος, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ "Ελληνες· περιχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ ἔτοι μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς "Ελληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι "Ιωσι φρονέσαντας τοῦτο μὲν, κατανοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπὸ μοίρης Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῇσι βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὸν Ἀτλικὸν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τοῦ εἵνεκεν ἐκ πολλοῦ κατοφίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τοῦ Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δέ, τὰς διόδους τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας παρατάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑποψαμένοισι δὴ δεῦτερα μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίεον δὲ τάδε εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καταδοκέον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δυνάμενον ὑπολαβομένοισι, τρόπῳσι τοιούτοισι παρεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναί σφι. ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι "Ελλησι, προσίσαν πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἔσσι δὲ σφι φήμη τε ἐσέπεσε ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκήιον ἐφάνη ὑπὲρ τῆς κυματώγης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε· ὡς οἱ "Ελληνες τῷ Μαρδονίου στρατῷ νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἔξι τὰ θεῖα τοῦ πρήγματος· εἰ καὶ τότε τ' αὐτὴ ἡμέρῃ συμπίπτουσα, τῇ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τῇ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος,

φήμη

φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι παρεούσῃ ἐσωπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι τοῖσι συμβολῇσι εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, οὗ ἐγίνετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένης δὲ νίκης τῆς μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωῒ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μιοῦς τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀνεμάνθανον ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι περὶ τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, ἔτι περὶ σφέων αὐτέων ἔτεω, ὡς τῆς Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πλαίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπλατο, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆεθλα προέκειτο. Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι παρατεταγμένοισι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι μὲν τῆς ἡμισείης, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' ἀγκαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ ὄρεα. ἐνῴκεε δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιϊόντες, ὅτοι οἱ ὀπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρατι ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ ἐδέκεον ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῆς Ἀθηναίων καὶ τῆς προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅκως δὴ γένηται ἐωυτῆς ἦρξατο τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, ἀπαγγελθέντος ἔργου εἴχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα ἅτε φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (ἔνθα γὰρ ἔσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, ἔτι τι πρὸς ἀλκὴν ἐτρέποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. ἔνθα δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἕλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τῷ ναυτικῷ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιε-

fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, ut ad utramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna commissa est, & item in Mycale juxta Cereris delubrum pugna erat committenda: ut non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum utranque eodem ejusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autem adventum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcia, ne Mardonio subjiceretur: at ubi fama hæc ad eos advolavit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquam insulæ eis & Hellespontus propositæ præmia essent. ¶ Athenienses porro, & qui juxta erant instructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & montes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mansere recta, sese defensavere, nihilo inferiores hostibus: postea vero quàm Athenienſium & eorum qui cum Athenienſibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuo adhortantes, ut laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum commutari jam res, & dejectis gerris Græci confertim impressionem facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Ubi vero & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assidue in murum irruentibus. Quorum duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedestrium copiarum dux Tigranes. Adhuc autem dimicantibus Persis supervenere Lacedæmonii ac socii, qui eos qui supererant trucidave-

cidaverunt. Ipsorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sycyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi viderunt statim ab initio [1] pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis suppetias iere. Quos inchoasse cernentes alii Jones, ita & ipsi à Persis deficientes adorti sunt barba-
CIII ros. Milesiis autem præceptum erat ut exitus viarum custodirent, Persarum salutis gratia, ut siqui casus (quemadmodum accidit) eos deprehendissent, Milesiis ducibus salutem sibi ad Mycales cacumina compararent. hujus quidem rei causa Milesii illic collocati fuerant, neve si pugnæ adessent, aliquid innovarent. At illi è contrario prorsus quam jussi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hostem ferebant vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hostilissimi. Hunc in modum Jonia iterum defecit à Persis. ¶ In hoc prælio præclarissimam inter Græcos operam navaverunt Athenienses, & ex
CIV Atheniensibus Hermolycus Euthœni filius, vir in pancratio celeber: cui postea contigit ut bello inter Athenienses & Carystios, in pugna apud Cyrnum agri Carystii facta, cæsus in Geræsto jaceret. Secundum autem Athenienses egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii.
CV Græci vero perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorum naves incenderunt, totumque murum, egesta illinc in litus præda, & quibusdam pecuniarum thesauris repertis. Ubi castra atque naves cremavere, vela fecerum, & quum Samum appulsi sunt, consultabant de gente Ionica transferenda, & ubinam in Græcia illam locari oporteret, [2] cujus ipsi imperium obtinerent. Neque enim videbatur eis fieri posse ut per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandum esse ut Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorum censebant emporia nationum Græcarum quæ cum Medis sensissent, ejectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è contrario, [3] non esse principatum Joniæ summovendum, nec Lacedæmoniis de ipsorum coloniis consultandum. & quum in hoc conten-

χάεσζον. ἔπεσον ᾗ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀφοπλισθέντες ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένῳ ἐτεραλκέα τὴ μάχην, ἔρδειν ὅσον ἐδυνάτο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους ᾗ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, ὥστω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι ᾗ προετετάχατο μὲν τῶν Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι. ὡς δὲ ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τοῦ Μυκάλης. ἐπάρχθησαν μὲν νυν δὴ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέωσιν. οἱ ᾗ πᾶν τοὐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον· ἄλλας τε καλῃνεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγουσι, καὶ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. ὥστω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν ᾗ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον ᾗ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτεων, πολέμιον ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῇ Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι λέγουσι Γεραιστῷ· μετὰ ᾗ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσαν. Ἐπεί τε ᾗ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τὰς πόλιας, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς ᾗ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴ λείην προεξαλαγόντες ἐς τὸ ἀγχιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες ᾗ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι ᾗ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆ Ἰωνίης, καὶ ὅπου χρεὼν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἔσαν· τὸν ᾗ Ἰωνίην ἀφέσθαι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἐωυτῶν τε Ἰώνων περιπλέεσθαι φρουρέοντας τὴ πάλαι χεῦνον· καὶ ἐωυτῶν μὴ περιπλεόντων, Ἴωνας ἐλεμένην ἐλπίδα ἔχον χαίρουσι πρὸς τὴ Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἔδοξε ἐᾶσαι μηδισάντων ἐθνέων τὴ Ἑλληνικῶν τὸ ἐμπόριον ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι ᾗ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην ἠμεθέων ἀνάστατον, ἐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεν-

---

[1] Pugnam alteram in partem inclinare. *Alii, Pugnam ancipitem esse.* [2] Cujus ipsi imperium obtinerent: Ioniam autem barbaris relinquerent. neque enim vid. eis f. p. ut per o. t. Io. tutandis præessent: sin autem non tutarentur, Ionibus suam à Persis defectionem ingratam fore putabant. [3] Nullo pacto sedibus suis summovendos esse Iones censebant.

ὄντων ὃ τυτέων, προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἕπονθον συστρατεύμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐπεποίηντο, πίστιν καταλαβόντες καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους δὲ καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντὸς τεταμμένας εὑρήσειν. οὕτω μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης καταληλυθότων, ἐσύλεον τὰ πολλά, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν, Μαΐσιης ὁ Δαρείου παθὼν τοῦ παιδὸς τοῦ γενομένου, τὸν στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακά, ἄλλά τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ, τὰ βασιλέος οἰκία κακώσαντα. ταῦτα δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δεινὸν μέγιστόν ἐστι. ὁ δέ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιησάμενος, σωθῆναι ἔφη τὸν Μαΐσιην τὸν ἀκουμένα, ἀποκτείναι θέλων. καί μιν ἐπιόντα φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὄπισθε ἑσεὼς αὐτοῦ Ἀρταύντεω, ἁρπάζει μέσον καὶ ἐξάρας, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μαΐσεω προέσχοντο. ὁ δὲ Ξεναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτοῦ τε Μαΐσεω τοῦ θέλοντος καὶ Ξέρξεω, σκοπέων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, ἐόντος βασιλέος. τὸν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τυτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων προσπλάσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τοῦ Μαΐσεω γυναικὸς, ἐοσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο καταεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσιφέρετο, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μαΐσην· (ταῦτα δὲ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· δοῦ τι γὰρ θηλέη βίης ἐστὶ τευξομένη) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρῶν μεν τοῦ ἄλλων, πρόσχετο τὸν γάμον τοῦτον τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ Δαρείου θυγατέρα τοῦ γυναικὸς ταύτης καὶ Μαΐσεω· δοκέων αὐτὸν μᾶλλον λαμψεσθαι διὰ ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείου τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μαΐσεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, διαμειψάμενος, ἦρα τε καὶ ἐτύγχανε τοῦ Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μαΐσεω δὲ θυγατρός· οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. Χρόνῳ δὲ προϊόντος, ἀνά-

derent, Athenienſes, libenter eis ceſſere Peloponnenſes: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros inſulanos, qui ſecum militabant, ad ſocietatis fœdus adegerunt, data acceptaque fide cum jurejurando, ſe permanſuros in ſocietate, nèc ab ea deſcituros. Hoc jurejurando accepto, ad pontes ſolvendos navigaverunt, rati adhuc illos intentos ſe eſſe inventuros. Et iſti quidem in Helleſpontum navigabant. ¶ Ii vero CVI barbari qui profugerant, non ita multi quum ad cacumina Mycales perveniſſent, ſe Sardis recipiebant. Qui dum iter faciunt, Maſiſtes Darii filius, qui pugnæ male geſtæ adfuerat, conviciari Arataytæ cum aliis multis probris, tum vero dicere, illum muliere fuiſſe ignaviorem, [1] qui ita illam præfecturam adminiſtraſſet: dignumque omnî malo eſſe qui de regia domo male meritus eſſet. Apud Perſas autem ſummo opprobrio datur, audire ſe mulierē eſſe ignaviorem. Artayntes igitur, ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Maſiſtem ſtringit, interficiendi avidus. quem irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnaſſeus, ut ſtabat à tergo, hominem medium accipit, ſublatumque humi allidit. intereaque ſatellites Maſiſtis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipſius Maſiſtis gratiam iniit, & Xerxis, cujus fratrem ſervaſſet. quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus eſt. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardiſq; pervenerunt, ubi rex erat ex eo tempore quo, prœlio navali male geſto, Athenis illuc profugerat. ¶ Sardibus autem tunc agens, adamabat uxorem Maſiſtis, quæ & ipſa illic erat. ea quum potiri non poſſet, neque donis miſſitandis, neq; vi; quam afferre nolebat, fratris Maſiſtis reſpectu; (quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non ſe coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc evaſit ut filio ſuo Dario in matrimonium daret filiam hujus mulieris, ac Maſiſtis: exiſtimans, ſi hoc feciſſet, commodius ſe illa potiturum. Contracto matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, Suſa profectus eſt, eo poſtquam pervenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Maſiſtis amore ceſſavit, [2] adamata ex familiaritate nurus Maſiſtæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum CVIII potiretur, proceſſu temporis res pa-

1 Qui ita munere imperatorio functus eſſet: 2 Et permutatis *ſui amoris* vicibus, adamavit, atque adeo potitus eſt ea quæ Darii quidem uxor, Maſiſtæ autem erat filia.

tefacta est, hunc in modum: Amestris uxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donavit. Quo ille delectatus atq; amictus, ad Artayntam se confert: atque ubi se oblectavit cum ea, jussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum jurejurando promisit. Qui postquam juravit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enimvero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, jampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & urbes, & immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodum læta, eo gestando gestiebat.

CIX Amestris ubi mulierem habere amiculum scivit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam hujus rei authorem esse credebat, exitium machinatur. Observato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persice Tycta, Græce τέλειον, *id est, perfecta*: in qua rex solùm caput [1] ornatur, Persasq; strenis donat) hoc die observato Amestris à Xerxe petiit ut se Masistæ uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumq; arbitrari, uxorem germani dono dari, eamq; insontem negocii illius cujus causa uxor sua eam flagitaret.

CX Tandem hujus precibus evictus, & instituto, quo nefas est regia cœna propolita orantem non exorare, invitus admodum annuit: tradensq; uxori, ac jubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemq; mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cujus locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda)

πυσα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ ἡδέος ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δέ, ἡσθεὶς, περιβάλλεταί τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν Ἀρταΰντεω. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτέῳ αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεταί οἱ γενέσθαι ἀντὶ τοῦ αὐτοῦ ἐοπουργημένων. πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε παντὶ οἰκίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δέ, πάν μᾶλλον δοκέων ἐκείνεω αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δέ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δέ, παντοίως ἐχόμενος, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν καταισθομένη τὰ γινόμενα, ἔτι ἐπιδρεσῇ πρήσσων. ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τῷ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς οὗτος) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. διδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δέ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφορέετό τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μὲν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔσχε ἔγκοτον· ἡ δέ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβάλλετο ὀλέθρου. φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξεω βασιλήιον δεῖπνον παρεσκευασμένον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν [*] σμᾶται μοῦνον βασιλεύς, καὶ Πέρσῃσι δωρέεται. ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρῄζει τοῦ Ξέρξεω, δουλώσασα οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιταρεούσης, καὶ ἅμα τοῦ νόμου ἐξεργόμενον, (ὅτι ἀτυχήσασα τῆς χρήζοντος, ἢ σφι δυνατὸν ἔῃ βασιλῆϊ δεῖπνον παρασκευάσαι) κάρτα δὴ ἀέκων καὶ ἀνιόμενος ἐνένευσε. καὶ παραδίδοῖ, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δέ, μετατεμνόμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τοῦ παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δ' ἔτι τούτοισι, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὸς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. καὶ ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (ἐμοὶ γὰρ δοκέει ἐμοί)

1 *Diversam à nostra lectionem videtur esse sequutus.* * Minùs rectè hunc locum interpretatus est Valla, nam σμᾶσθαι est operosius quiddam, cum adhibito smegmate caput defricatur, quod semel tantum quotannis, idq; die solenni factum esse legimus. *Casaub. in Athenæum.*

μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀπθωϋμάσας "τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα "μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι "γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες γενναίαι τε εἰσὶ "τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ "παιδὶ τῷ σεαυτοῦ ἠγάγεο γυναῖκα· αὕτη "τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα· "ταύτην με κελεύεις μεθεῖναι, θυγατέρα "τε σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα "μοι ποιεῦμαι, ἀξιούμενος θυγατρὸς τῆς "σῆς, ποιήσω μέντοι τοι τοιάδε. σὺ δὲ "μηδαμῶς βίῳ πρήγματος τοιοῦδε δέομαι. "ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανή- "σεται ἐμοῦ ἐόν ἧσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ "ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβετο· "Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὕτω δή "τοι Μασίστα πέπρηκται. ἔτι γὰρ ἄν τοι δοίην "θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, ἔτε σκαίνῃ ἔτι "πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις· ὡς μάθῃς τὰ διδόμενα δέκεσθαι. ὁ μὲν, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἶ- "πας τοσόνδε, ἐχώρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐ "δή κω με ἀπώλεσας. Ἐν τούτῳ τῷ Ξέρξης μέσῃ χειρὶ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, ἀκρωτηριάζεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστεω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ προέβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα, καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἰκὸν μιν ἀπιπέμπει ἀκρωτηριασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, ἐὼν κου ἀνηκόως τυγχάνων, ἐλπόμενός τι κακὸν εἴη, ἐπείπερ δόμῳ ἐς τὸν οἶκον· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευόμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βακτρίους σύν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δή κου τισι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀπυστήσων νομὸν τὸν Βακτρίων, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλέϊ. τάχιστα ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει, εἰ πρότερος ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἐστρατήγεε τε μιν, καὶ ἐν ὑπαρχοῦ τῶν 351 Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρόσθεν ἔπεμψας ἐπ' αὐτὸν στρατιὴν ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινεν αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐγένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ' Ἕλλησποντίους, πρῶτον μὲν ἔσχον Λεκτὸν ὧρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας ἔδρεον ἁρμοσθείσας, τὰς ἐδόκεον διήσειν ἔτι ἐπεταμένας· καὶ τυγχάνων ἐκ πολλοῦ ἔνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι

missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [1] quam tu mecum orationem habes importunam: qui uxorem, [2] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum unam tu filio tuo duxisti uxorem) jubes me relinquere (quæ mihi est ex animi mei sententia) ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari conjugio filiæ tuæ, tamen nutrum istorum faciam. [3] tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [4] ita tecum, Masista, agetur, ut neq; jam tibi filiam meam nuptum dem, neq; tu consuetudine tuæ diutius fruaris: ut discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, easq; canibus abjicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum propripiebat. ubi vero mutilatam uxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam provinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (ut mihi videtur) [5] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à provincialibusque diligebatur. Sed hæc eum [6] perpetraturum Xerxes audiens, missis adversus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidavit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus. ¶ Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde solventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipue causa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis,

CXI CXII CXIII

1 Quæ est ista futilis qua uteris apud me, oratio? *Q. d. Quorsum spectat?* 2 Ex qua tres mihi lib. 3 Tu vero ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens. 4 Ita res tuæ comparatæ sunt. *vel, Ita se res tuæ habent. vel (retinendo idem loquendi genus) Ita tecum actum est.* 5 *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius pervenire potuisset, quam rex de eo quod moliebatur, certior factus esset.* 6 Molientem, *vel, agitantem.*

videba-

videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Cherſoneſum tentarent. Itaq; Peloponnenſes quidem abiere: Athenienſes vero Abydo in Cherſoneſum trajicientes, Seſtum
CXIV obſidebant. Huc, poſtquam auditum eſt Græcos in Helleſponto adeſſe, tanquam ad omnium ejus tractus urbium validiſſimo muro præditam, convenere cum alii ex aliis circa oppidis, tum ex Cardia OEbazus, vir Perſa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æoles, junctis Perſis pariter & magna
CXV ſociorum frequentia. Tyrannidem illius provinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Perſa, ſed dirus tamen & facinoroſus, qui [1] Xerxem Athenas tendentem ex Eleunte circumvenit, petitis Proteſilai Iphiclo geniti pecuniis. Etenim eſt in Eleunte Cherſoneſi Proteſilai ſepulcrum & ei fanum circumjectum ubi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæq; & æs & veſtis, aliaq; donaria quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, eſt hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: ejus mihi domum dato, ut diſcant alii non militare adverſus regionem tuam. Hæc dicendo [2] facile erat perſuadere Xerxi ut largiretur ſibi domum ejus viri de quo nihil ſuſpicabatur iſtum ea ſentire. Enimvero ſentiebat Artayctes Proteſilaum in provinciam regis militaſſe, quod videlicet Perſæ omnem Aſiam ſuam eſſe arbitrabantur, & ejus ſemper qui potitur regno. Hic, poſtquam pecuniis ab rege donatus eſt, eas ab Eleunte ad Seſton exportavit, fanumq; ſevit & coluit: & quoties Eleuntem pergebat, in adyto, *id eſt, in templi loco inacceſſo*, cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Athenienſibus obſidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obſidionem, quam non expectaverat,
CXVI ex improviſo à Græcis invaſus. Illi, poſteaquam ſibi obſidentibus advenerat autumnus, gravari peregrinam à patria expeditionem, quoniam murum expugnare non poſſent. itaq; orare duces ſuos ut ſe illinc reducerent. Duces negare ſe prius id facturos quam aut mu-

ἔδοξε ἀπιπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα. Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ καταμείνασι, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντα, " ἰσχυρότατα τείχεα τῶν ἰσχυ-
ταύτῃ, σωμῆλδεν, ὡς ἦκον παρεῖναι τὸς εθέλοντας
Ἕλληνας ἐς τ' Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλ-
λων τῶν Θρηικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθεῦτεν ἦν κεκομικώς. ἔχον δὲ ταύτην ὑπηκόοι Αἰολέες, σωίσιν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τότε τῆς νομῆς Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαυνόντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλεοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος ἐστὶ αὐτοῦ, ἔνθα ἦν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆος δόντος. λέγων δὲ " τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἔστι " οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ " γῆν σὴν στρατὸν ἠλόμενος δίκης μισθὸν ἔλαβε· " ἀπέθανε· τάδε μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καί τις " μάθῃ ὅτι γῆν τὴν σὴν μὴ στρατοῦδε. ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀνασπάσειν Ξέρξεα δώσειν ἀνδρὸς οἶκον, ὀδὲν ὑποτοπήσαντα τῶν ἐκείνου ἐφρόνεε. ὅτι γῆν δὲ τὴν βασιλῆος στρατὸν ἔλεγε, νέων τοιάδε· τ' Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι εἶναι τῶν Πέρσαι ἔτι, καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος· ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσωσε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλεάνταν, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, ἔτι παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, ἔτε προσδεχόμενος τὸς Ἕλληνας. ἀφίκτας δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐγένετο, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν ἀπεδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἑλεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ ἐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ

1 Xerxem Ath. tendentem circumvenit, ſubreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli. 2 Facile domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quæ ille cogitabat nihil ſuſpicato.

ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μετα-
πέμψηται. ὕστερον δὴ ἔσεργον τοὺς παρεόντας. Οἱ
δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα ἐς πᾶν
ἤδη κακῶν ἀπηγμένοι ἔσαν ἔτεα, ὥστε τοὺς τό-
νους ἑψοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δ'
οὐδὲ τούτων ἔτι ἦν, ὕστω δὴ νυκτὸς νίκα οἴχον-
ται ἀποδεδράκοντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταύκτης
καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὄπισθε τοῦ τείχεος καταβάν-
τες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέ-
ρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσή-
μηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύ-
λας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον,
οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν ἀποφυ-
γόντα ἐς τὴν Θρηϊκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λα-
βόντες, ἐθνικῷ Πλειστόρῳ θηκτρείῳ θεῷ, τέ-
κνῳ τῷ σφετέρῳ τὸν δὴ μετ' ἐκεῖνον, ἄλλῳ
τρόπῳ ἐφόνευσε. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην,
ὕστερον ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς καὶ ἐλαμβάνοντο
ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξό-
352 μενοι χρόνον ἐπὶ συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ
δὲ, ζῶντες ἐλήφθησαν. καὶ σωθῆσαι τοὺς σφέας
οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ αὐτέων δὲ, καὶ
Ἀρταύκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα
αὐτοῦ. Καί τῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται
τῶν Χερσονησιωτέων ταριχεύειν ὀπτῶντι, τέρας
γενέσθαι τοιόνδε· οἱ ταριχευθὲν ὑπὸ τῷ πυρὶ κεί-
μενοι ἐπήλοντό τε καὶ ἔσαιρον, ὅκως περ ἰχ-
θύες νεαλῶς ἁλισμένοι. καὶ οἱ μὲν, θωϊχυδέες ἐθαύ-
μαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, πα-
λέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀ-
θηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γὰρ
σοὶ πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ δεῖνα Ἑλεσωῶτι
Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταρίχευτος ἐὼν,
δύναμιν παρὰ θεῶν ἔχει τοῦ ἀδικέοντα τινὰ
δίκην. νῦν ὦν ἄποινά οἱ τοῦδε ἐθέλω δοῦναι
ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ
ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ·
ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τρι-
ηκόσια τάλαντα δι' ἐμεωυτοῦ Ἀθηναίοισι. ταῦτα
ὑποσχόμενος τὸν ἑωυτοῦ Ξάνθιππον
πείθειν. οἱ δὲ Ἐλεουσίοισι τῷ Πρωτεσι-
λάῳ τιμωρέοντες, ἔδεον τὸ μιν κατὰ χρηστήριον,
καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ταύτη ὁ νόος ἔφερε. ἀνα-
γαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε
τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν
ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) παιδὰ περονήσαντες
καλώδιοισι, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν
ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσε. Ταῦ-
τα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,

rum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accersisset: [1] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayctę CXVII intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo ut funibus lectorum elixis vescerentur, ubi jam ne hæc quidem habebant, ita sub noctem capessserunt fugam, cum alii Persæ, tum Artayctes & OEbazus, delapsi à posteriori murorum parte, quæ præcipue destituta ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonitani è turribus rem indicavere Athenienſibus, portasq; patefecere. Athenienſium plerisque fugientes Persas persequentibus, alii urbem tenuere. OEbazum in CXVIII Thraciam fuga elapsum, Thraces Apsinthii exceptum, Plestoro indigenæ deo, ritu suo immolaverunt, cæterum ejus comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci essent, super Ægos fluenta circumventi, quum perdiu sese defensassent, partim occubuerunt, partim vivi sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo. Fertur CXIX à Chersonitanis uni eorum qui istos servabant, dum [2] carnem salsam torret, tale ostentum extitisse: Offa illa salsuræ prius impolita resiliit palpitavitque, quemadmodum pisces recens capti. Qua de re quum circumsisi admirarentur, Artayctes ostentum ut vidit, accito viro qui salsuram coquebat, Hospes, inquit, Athenienſis, non est quod istud metuas ostentum: quod non tua causa extitit, sed mea: Protesilao qui est apud Eleuntem, signum dante, qui mortuus ac sale conditus, habet à diis potestatem, [3] eum à quo injuriam excepit, vexandi. Nunc igitur [4] ei donaria restituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli hujus dei, centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, [5] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non persuasit, tum sua sponte animatum, tum ab Eleuntiis exoratum, quo Protesilaum ulciscerentur, ut hominem interimeret. Itaq; adductum hunc in litus in quo Xerxes trajectum junxerat, (ut alii aiunt, in tumulum urbi Madyto imminentem) depactis humi asseribus suspenderunt, filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis Athenienses in Græciam remeaverunt, CXX

---

1 Ita tandem illi præsentem rerum statum boni consulere cœperunt. 2 Pisces salitos torret, *ut alii interpret.* 3 De eo à quo injuriam acceperit, pœnas sumendi. 4 Hæc redemptionis præmia ei tribuere volo: 5 Ducenta Athenienſibus, si servatus fuero.

portan-

portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa repoliturī. Nec aliud præterea quippiam gestum est per eum
CXXI annum. Hujus autem Artayctæ, qui suspensus est, avus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam exeipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Jupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage dejecto, agrestium demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines urbes, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur admirabiliores apud plerosque. Decet autem hoc eos viros facere [1] qui possunt. nam quando facultas nobis præstabitur melior quam dum multorum hominum imperium habemus, & universæ Asiæ? Hac oratione audita, Cyrus haudquaquam admiratus, jussit eos illud facere: sed ita ut jubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse ut è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, à sua destiterunt: præoptaruntq; exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis servire.

τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθησοντες ἐς ἱερά· καὶ κω τὸ ἔτος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τυτέων ἐφύετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταΰκτεω τοῦ ἀναχρεμασθέντος περιήκων Ἀρτεμβάρης ἐστὶ, ὁ Πέρσησι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσησι ἡγεμονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κῦρε, καταλών Ἀστυάγεα, φέρε, χρὴ γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην, καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντας ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω τῆς μέσης κέουσι πλέοσι ἐόντες ἡμέων θωυμαστότεροι. εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιούτους ποιέεσθαι. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. ὥστε δὲ αὐτοῖσι παρήνεε κελεύων σφᾶς σκυτοδαψέειν καὶ ἐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι, καρπόν τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥσε συγγνόντες Πέρσαι οἰχοντο ἀποστάντες, ἐνωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κῦρον. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι δουλεύειν.

1 Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙ-ΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ τῆς τοῦ Ὁμήρου γενέσεως καὶ βιοτῆς.

EJUSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE vitaque Homeri libellus.

G. I. LECTORI.

Quum operæ Marnii noſtri jam ad hunc libellum perveniſſent, poſcerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidelbergæ vivebam apud patronum meum V. ampliſſ. Georg. Mich. Lingelsheimium, ipſo mihi hæc ocia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν ad ms. Palatinum comparaſſe, cum forte ea aliorum auctorum ſcriptis uno libro eſſet juncta. An quid boni tamen nec quod in faba ſe reperiſſe pueri clamitare ſolent inde eruiſſem, mehercle jam oblitus eram, ut qui inter ſcidas meas jacere excerpta illa neglexiſſem, nec inſpexiſſem amplius. Jamjam itaque daturus typothetis noſtris exemplum, quo operam ſuam continuare pergerent, viſo etiam, H. Stephanum nihil ſcriptæ lectionis variantis, ſicut fecerat in præcedenti novenarum ſororum choro, iſti libello adſcripſiſſe, forte quod hîc eum ms. deficeret, parvi monenti animo, & vix inventa illa excerpta ms. Palatini, perluſtrare cœpi. Quid multis? παῦρα μέν, ἀλλὰ μάλ' ὀρθῶς. & διαφόρως γεγραὰς vulgatis, niſi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto verſu locum cap. IX egregie ſuppleus, quem cui ſuboluit defectum? minutiora alia, ſed rectiora tamen. Et nulla invidia, credo, ſi nos etiam in minutis iſtis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, invenire labor habet, inveniſſeque juvat. Qui aliter ſentiunt, iis non ideo tamen κλαίειν λέγομεν, uti Dario Indathyrſus. Cæterum in contextu, ſicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutavimus: ſed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic verſari mihi fuit decretiſſimum. Iſta vero excerpta omnia præpoſitis ſiglis ΞΞ in oram contextus Græci ſuis locis ſpectanda appoſuimus ſingula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere ſcias, mi lector.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσεως καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρησε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς τὸ ἀκριβέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταὐτῷ πανταχόθεν ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοί τέ τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος ἔγημε τὴν Κύμης τῆς Δηναιέως Ὀμυρήτην, καὶ αὐτῇ γίνεται ἐκ γαμετῆς θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθενται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ.

HERODOTUS Halicarnaſſeus [1] de genere, vita atq; adeo ætate Homeri ſtudens quam veriſſima referre, hæc tradidit. Quum vetuſta illa Æolum civitas Cuma primum conderetur, eodem cum aliæ permultæ omniſq; generis gentes convenæ confluxerunt, tum è Magneſia illuc pleriq; commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [2] homo fortunæ non perinde amplæ, at tamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit uxorem, procreavitque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipſe Melanopus una cum uxore vita functus eſt, commiſſa interim filia Cleanactis Argivi tutelæ, quo familiariſſime uti conſueverat.

1 De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactiſſime ad veritatem perſequi eſt conatus. 2 Non cum multis ſarcinis illuc ſe conferens, ſed tenues fortunas habens.

Porro

II Porro tempore interjecto accidit forte ut puella ista è furtivo concubitu prægnans deprehenderetur: [1] id quod paulisper suppressum quum Cleanax resciviſſet, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbe objurgavit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremo hujusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani jam tum in Hermei sinus recessu ædificabant. Civitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab uxoris nomine, cujus memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprime instructus. Clam exportatam huc Critheidem Cleanax Ismeniæ Bœotio commisit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis sibi amico.

III Progressu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad festum quoddam egressa, juxta fluvium Meletem, quum partui jam vicina esset, Homerum peperit, non cæcum, sed videntem: nominavitq; eum Melesiginem, à fluvio videlicet prope quem editus esset. Quum autem apud Ismeniam Critheis antea diversata esset, ab eo digressa, manuaria industria se filiumq; alebat, aliunde alia sumens opera: unde filium quoq; quantum potuit,

IV honestis disciplinis erudivit. Erat autem eo tempore Smyrnæ quidam nomine Phemius, qui juventuti illic literas musicenq; tradebat: hic [2] quum citra uxorem viveret, Critheidem conduxit quæ lanam illi exerceret quam à discipulis in mercedem acceperat [3] Illa vero industria multa atq; elegantia freta, Phemio cœpit impense placere: adeo ut tandem Phemius eam verbis ad conjugium solicitaret, referens cum alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipue, quod Melesigenem in filium adoptaturus, liberaliterque simul aliturus institutursque esset. Siquidem hunc cernebat jam miram quandam & ingenii & indolis spem de se polliceri. Persuasa igitur Critheis, Phemio assentitur. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum

V cura accedente institutioneque, continuo omnes sui ordinis adolescentes facile

Χρόνῳ ὕ περιόντι Θ., συμβῆ τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὸ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορᾷ, καὶ καλέσαμενος τὴν Κριθηίδα χωρὶς πάντων, ἐν ἀγορᾷ μεγάλῃ εἶχεν, ὅπλεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβαλόμενος ἃ ἦν αὐτῇ περὶ αὐτῆς τάδε. ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τὸ Ἑρμείου κόλπου τὸν μυχόν· κτίζομένοις δ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο τὸ ὄνομα Θησεύς, μνημεῖον ἐθέλων καταλιπεῖν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου καθ᾽ ἕλκων τὸ βίου. ἐνταῦθα ὑπεκτίθεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα πρὸς Ἰσμηνίλαν τὸν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος. τριφύλιστα. Χρόνῳ ὕ περιόντι Θ. ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ᾽ ἄλλων γυναικῶν πρός τινα ἑορτὴν ἐπὶ τὸν ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος ἦσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν· ἀλλὰ διόρατον. καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγένεα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τοῖς Ἰσμηνίου τοῦ Ἰσμηνίου περιόντος ὕ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ᾽ ἐργασίης χειρῶν ὠρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑαυτήν, ἄλλοτε παρ᾽ ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸ παῖδα ἀφ᾽ ὧν ἐδυνάτο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὰ ἄλλα μουσικὴν διδάσκων πάρος. ὅτε μισθοῦται τὴν Κριθηίδα, ὧν μονότροπος, ἐργασαμένην αὐτῷ ἔργά τινα ἃ ἔδει τὴν παίδων εἰς μισθὸς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ᾽ αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κόσμῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φήμιῳ κάρτα ἤρεσκετο. τέλος δὲ προσηύξατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι, καὶ ἔτι περὶ τοῦ παιδός, ὡς ποιήμενος καὶ ὅτι τεθραμμένος καὶ παιδευθεὶς παρ᾽ αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα εὐφυέα) ἔστ᾽ ἀνέπεισεν αὐτὴ ποιεῖν ταῦτα. Ὁ παῖς ὕ ἦν τὰ φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ὑπομελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων

356

---

1 Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc. 2 Quum vitam solitariam degeret. 3 Illa igitur opus apud eum faciebat, modeste & caste se gerens. quo nomine Phemio tantoperè placebat ut eam ad nubendum sibi sollicitaret, cum alia quibus se id illi persuasurum sperabat, tum se filium ejus adoptaturum, eumque ita educaturum & instituturum ut in virum egregium evaderet. polliceus. Siquidem hunc cern.

ὑπῆρξε. χρόνῳ ὦν ὕστερον μυθολογέουσι ἀνδρὶ μούσῃ, ἐόντι τὸ Φημίῳ ὑποδεέστερον. ἐν δὲ τῇ διδασκαλίῃ. καὶ ὥστε ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κρεώφυλος ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπὶ τῇ διδασκαλίῃ καθεζόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· καὶ αὐτὸν θωύμασαι καθεζόμενοι οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἐν Σμύρνη, καὶ οὕτως ἐξήνετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ὑπερκειμένης χώρης, δαψιλέως καρπὸς ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξένοι, ὁκόταν παύσοιντο τῶν ἔργων, ἀπεχόλαζον ὧδε τῷ Μελησιγένεϊ ἐγκαθιζόντες. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν ὧδε Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἔχων οἶνον, ἔχων ναῦν, πεπαρεσκευάσμενός τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυΐστωρ· ὃς μὲν ἔπεισε τὸν Μελησιγένεα μεθ' ἑωυτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι τὰ χ· ὅπως χώρας καὶ πόλιας θεησάμενος ἄξιον εἴη αὐτῷ ἔως νέος ἐστί. καὶ μὲν οἴομαι μᾶλλόν τι τούτοισι πειθήσασθαι· ἴσας γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπιοίη ὑπηνήσεως. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἐναυτίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἐκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ὑπερώϊα διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπιθυμέετο. εἰκὸς δέ μιν καὶ μνημόσυνα πάντων γεγράφειν. Ἀναχθεὶς δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέεται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγένεϊ σιωπῇ, νοσήσαντι τὸν ὀφθαλμὸν, καρτερὰ δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης εἵνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης ὧδε ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ὅπως ἐπανάπλωσιν ἔχειν· ὃς ἐπαναπλώσας ὦν, ἀναλήψεως αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνοσπόλευσεν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τῷ βίῳ ἀρκεόντως εἶχε, καὶ ἦκεν εὖ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα σιωπῇ τῷ Μελησιγένεϊ ὧδε περὶ Ὀδυσσέος ἐξιστορήσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μὲν παρ' ἑωυτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ὃν

ὅπ. ἐξις. καὶ

ὅπ. ὀπμαλείην

ὅπ. ἐνοσπόλευεν

præverrit: atque non ita multo post eruditionis auctibus crescens, nihilo ipso Phemio [1] in disciplinis factus inferior. Et quum Phemius vita functus universa ei legasset, paulo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique jam juris effectus, in magna fuit hominum admiratione, non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conveniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta è vicinis agris abunde convecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant. Commodum inter VI hos Mentes fuit navicularius, qui è finibus Leucadis solvens, navem meritoriam comparaverat, qua frumenta Smyrna deveheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum usu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit ut relicto ludo secum navigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [2] Ad hæc Melesigenes, quandiu juvenis esset, civitates regionesq; spectare operæ pretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poeseos jam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimum eum arbitror pellectum. Proinde relicto ludo cum Mente navigavit Melesigenes: & quocunque locorum appellebat, studiose universa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicujus peculiare memoratu dignum: [3] adeo ut appareat commentarios eum profectionis suæ descripsisse, eorumque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciaque VII delati in Ithacam deveherentur, contigit Melesigenem oculis jam ante parum valentem, extreme laborare: ita ut Mentes, negociorum gratia in Leucadem trajecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensum reliquerit, hominem sibi vehementer amicum: multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reverteretur ipse. Mentor vero ægrotantem Melesigenem seduso curavit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque inter cæteros Ithacenses maxime prædicaretur. Atque hic accidit ut de Ulysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, jam tum eundem convaluisse, ut postea apud

1 In docendo *pueros* erat inferior. 2 Addens etiam, decere eum, dum juvenis esset, regiones & urbes visere. Atque his potissimum adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi jam tum cogitabat. Proinde r. 3 Verisimile est autem eum illarum omnium rerum commentarios confecisse. Porro q.

Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. id quod ipsi quoq; Colophonii
VIII mecum fatentur. At vero Mentes è Leucade Ithacam reversus, Melisigenem recepit, [1] cum quo jam inde diu ultro citroque navigavit, donec Colophonem appellenti eveniret ut in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, visu putatur privatus fuisse. E Colophone autem jam cæcus Smyrnam remeans, ad poemata
IX conscribenda animum convertit. Tempore deinde interjecto, quum Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cumam proficisci: commodumq; Hermi prata transiens, ad eum locum pervenit qui appellatur Novus murus, Cumanorum coloniam. qui locus post Cumam habitatus fuit annis octo. Hic memoratur primum Melesigenes apud coriarii officinam consistens, hujusmodi quædam carmina recitasse,

Hospitium præbete viro profugoq; vagoq;
Urbem qui celsam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Divini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Jupiter ipse.

Sardena autem, cujus hic commeminit, mons est ad Hermum fluvium Novumque murum situs. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiendum. commiseratione enim motus est quum videret oculis tam misere mulctatum: justitq; præsentibus secum frui. Melesigenes ingressus sutrinam, præsentibus etiam aliis, poesin suam ostendit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atq; hymnos in deos à se scriptos. [2] Et quum inter fabulandum crebras sententias in medium, multamq; eruditionem afferret, in magna habitus est ab
X auscultantibus admiratione. Atq; jam tum apud Novum murum agens è poesi victus subsidia habebat. Ostenditurque ad nostra usque tempora ibidem locus ubi Melesigenes sedens carmina sua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoraturque populus arbor ab Homeri
XI adventu in eodem loco enata. Porro egestate postea adactus, quum vix alimenta haberet, statuit in animo Cumam ad feliciorem successum reverti. Iturusq;

Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συμφορᾷ δὲ μοι
καὶ Κολοφώνιοι τοῦτο. Ὁ δὲ Μέντης, ἀνα-
πλέων ἐκ τῆς Λευκάδος περισχὼν εἰς τὴν
Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένη· χρό-
νον τε δὴ συχνὸν συμπεριέπλευσαν αὐτῷ· ἀπο-
κομιδῇ δὲ ἐς Κολοφῶνα σωθεὶς πάλιν νοσή-
σαντα τὰς ὀφθαλμὰς, μὴ δύνασθαι ἀφαφυγεῖν
τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ
δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπενέσταν
εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ ὅτως ἐπεχείρει τῇ
ποιήσει. Χρόνῳ δὲ περιόντος ἐν τῇ Σμύρ-
νῃ ἀπορουμένου ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπιέναι ἐς
Κύμην· πορευόμενος δὲ διὰ τοῦ Ἕρμου πε-
δίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀπικόμην
Κυμαίων. οἰκίδιόν δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον
Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν
ὑποσταθέντα δὴ σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ
ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξείνων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ πόλιν ἀμφείνεμθε Κύμαιον Ἐριώπιδα
κούρην
Ναίετε, Σαρδιανῆς πόδα νείατον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θεῖο ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.
ἡ δὲ Σαρδιανὴ, ὅσσος ὅδε κατύπερθε μάλιστα τοῦ
τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τοῦ
δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντα δὲ
τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄν- 357
θρωπον. πλέονα γὰρ ἀλγέοντα τυφλόν. τὸν μὲν οἰκτείρον-
καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ τα τυφλὸν,
ἐσῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, καὶ ἐπήλθε-
παρεόντων καὶ ἄλλων, τήν τε πύησιν σιν ἐσήγα-
αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τὴν τε αὐτὴ εἰς
ἐξέλασίαν τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους μεθέξ.
τοὺς ἐς θεοὺς ποιημένους αὐτῷ· καὶ ὅσα
τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς
τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θαύ-
ματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκού-
ουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησι-
γένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς
ποιήσιός γε τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων.
ἐξεῖκυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μάχεσθαι ἐπ'
ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέ-
ων τὴν ὑπόδεξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα
ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ ἄγγειρος
ἐπέφυκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἐφ' οὗ ὁ Μέ-
λησιγένης ἥλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνῳ
δὲ περιόντος, ἀπόρως κειμένου, καὶ μόλις τὴν
τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικό-
σθαι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, τοῦτο

1 Eumque diu variæ navigationis socium habuit, 2 Et quum sententiam suam proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus judicabatur.

τοῦτο

πάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέρσιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν·

Τῶν γὰρ ἡ θυμὸς πρόφρων ἠ μῆτις ἀρίστη.

ἀπὸ δὴ τοῦ Νέου τείχεος πορεύομενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσης τὴν πορείαν ποιησάμενος. ἰδὼν γὰρ ἄτην αὐτὸν δυπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆϊ Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πενθερῶν αὐτοῦ, " ποιεῖ καὶ ὅδε ἐπίγραμμα τόδε, τὸ ἔτι καὶ νῦν ὀπὶ τῆς στήλης τοῦ μνήματος τοῦ Γορδίεω ὑπογέγραπται,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδεω δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·

Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,

Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρά τε σελήνη,

Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα,

Αὐτοῦ τῆδε μένουσα " πολυκλαύτῳ ὑπὲρ τύμβῳ

Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῆδε τέθαπται.

Καπίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερπε τοὺς ἀκροωμένους· καὶ αὐτὸν θαύματος καθίστη. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς σωφροσύνην ἔλκων τοὺς ἀκροωμένους, λόγους πρὸς αὐτοὺς τοιούσδε προσφέρεται, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ὑπισχνέεται αὐτοῖς τὴν πόλιν ποιήσειν. τοῖς δὲ ἀκούσασι, βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ παρῄνεον ἐλπίδα ὅτι τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῆς βουλευτέων· καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ὅτι τὸ βουλεῖον, ἐδέετο τοῦ ὅτι τῇ τιμῇ ταύτῃ καθίσωσι, ἀπαγαγεῖν " αὐτὸν ὅτι τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑποδεξάμενός τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καλέσας δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ βουλεύοντο, τι χρεὼν εἴη ἀπαρείναντος αὐτοῦ. προθυμεομένου δὲ τοῦ ἀπάγοντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅστις τῶν βουλευτέων ἐν ταῖς λέσχαις ἐπήκοος ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται σιαγονιωθῆναι τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, ἄλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δοξει τρέφειν αὐτοῖς, ὄμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὄνομα Ὁμήρου ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει

hæc pronunciavit carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente ſagaci.

Proficiſcens igitur Cumam è Novo muro, per Lariſſam iter fecit, utpote compendioſiſſimum. Ubi, ut Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nunc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

Ænea ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro.
Dum fluit unda levis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplendida luna relucet,
Dum flumina labuntur, inundant litora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymaſq; in marmore tinctis
Fixa, Midam moneo tumulatum hic ſtare viator.

Reverſus autem Cumam, in ſenum paſſim conventiculis carmina ſua quæ fecerat oſtentabat, colloquiique ſuavitate auſcultantes in ſui admirationem facile pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremo hujuſmodi condicionem proponere, ſi publice eum alere vellent, ſe civitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſentes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adjuturos, ſi petitionem ſuam ad ſenatum referret, ut votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatoque eo cujus id muneris erat, ut in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, ubi opportunum videbatur. hominem deduxit. Hîc conſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo ante in illis conventiculis de alimentis præſtandis propoſuerat. Ubi dixiſſet egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quidnam par eſſet homini reſpondere, viſumq; eſſet cum ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conventiculis Meleſigenem audierant, petitionem admittendam: unus tantum è ſenatoribus

XII

XIII

refertur Meleſigenis poſtulatis calculo ſuo repugnaſſe, interq; alia multa, hæc quoq; commemoraſſe: quod ſi ſemel ὁμήρους, *hoc eſt*, cæcos, alendos ſuſciperent, futurum eſſet ut continuo turbam & multam & inutilem haberent. Atq; hic primũ Homeri nomen Meleſigeni inditũ eſt,

à cæ-

à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellant. Jamq; inde, qui prius Meletigenes, nomen obtinuit Homeri. Breviter hæc sententia evicit, perque prætorem fuit approbata, qua contendebatur non
XIV alendum Homerum. Hæc quum illi nunciaretur, vehementer commotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quam fatum dat Jupiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex ubere matris
Prabuit, Æolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Ducta Jovis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare urbem quam nomine dicunt
Cumam, quosque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacræ spreverunt carmina vocis,
Sed quicunque mihi cladem exitiumque paravit,
Non impune feret læva quod mente volutat.
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
Ægro animo quamvis, certum est perferre patique.
Sed jam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compita non suadit mihi mens, potiusq; remota
Inq; peregrina sedem mihi quærere terra.

XV Cuma deinde abiens ad Phocæam contendit, imprecans interim Cumanis nequis unquam insignis poeta in illa regione existeret qui Cumanos celebraret. Apud Phocæam autem eodem modo sibi victum paravit, in conventiculis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Thestorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animadversa Homeri poesi, hujusmodi verbis Homerum compellavit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere pateretur, & alia subinde faciens,
XVI ad se deferret. Homerus, jam ministerii alicujus atq; adeo necessariorum indigens, recipiendam hanc conditionem putavit: commoratusq; apud Thestoridem, minorem illam fecit Iliadem,

ἀπὸ τ̃ συμφορ̃ς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τὸς τυφλὸς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτ̃ Μελησιγενέος, τοῦτο ἡνίκα τὸ ὄνομα Ὁμήρου· καὶ οἱ ξένοι διλώσεγκαν, ὅτε μισθοῦ αὐτ̃ ἐποιοῦντο. ἐτελεύτα δ' οὖν ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τ̀ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν ὁ διδάσκαλος καὶ παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τὸς ἀναπιωθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτ̃, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δ', ὡς ἤκουσεν, εὐσυμφόρητέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἵη μ' ἄρτι δῶκε πατὴρ Ζεὺς ὠρμαι 358
ἡνίκα δὴ,
Νήπιον αἰδοίης ἔτι γέγαασι μαζοὺς ἀτάλλων,
Ἦν ποτ' ἐπούρωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικώνος, μάργων ὀπαδήτορες ἵππων·
Ὁπλότεροι μαλερο῀ πυρὸς κείνοιο τέκνα
Ἄρηος
Αἰολίδα Σμύρνην ἁλιγείτονα πολυιανάκτων·
Ἦν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱερο῀ Μέλητος,
Ἔνθεν ἀπορνύμεναι κύδεαι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἡθελέτην κλῆσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπὸ νηνεμίην ἱερὴν ὄπα, φημὶ ἀοιδήν.
Ἀφραδίην τ̃ μοί τι παθὼν τις φράσσεται αὐδὴς,
Ὅς σφιν ὀνειδείσειν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀκαχόντων φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γοῦα μολεῖν ἱερὰς ὑπ' ἀγυιὰς
Κύμης ὁρμαίνουσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ὁ τ̃ς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐσαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ὑπ τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπικόμενος δ ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ὑποδεικνύμενος ὑπ ταῖς λέσχαις κατίζων. ὑπ δ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἰδίῳ γράμματα διδάσκων τὸς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήσιμος· καταγνόντας δ τοῦ Ὁμήρου τῷ πίσυνον, λόγους ποιέσθαι αὐτῷ προσιόντας, φὰς ἑτοίμως ἐπιθεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβὼν, εἰ ἐθέλοι ἄγειν παρὰ σφᾶς, καὶ ἄλλα ποιῶν, πρὸς ἑωυτ̃ ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ δ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν τ̃ ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. διατελέοντι δ τῷ τῶν ᾠδῶν τ̃ Θεστορίδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἀ-

ἧς ἡ ἀρχὴ,
Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην ἐύπωλον,
πολλὰ πολλὸν ἔπαθον Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος.

cujus initium est,
Trojam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mavorte satis male plurima vexit.

καὶ τὴν καλεομένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα ὡσαύτως τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεσπιείδης ἐγεγάφατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ ἐκ ἔτι ὁμοίως ἦν δημοτελείης εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserunt. Jam vero Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Unde factum ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem hujusmodi sit usus disticho,

Θεσπιείδης, θνητοῖσιν ἀνωΐστων πολέων περ,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόος ἀνθρώποισιν.

[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.

ὁ μὲν δὴ Θεσπιείδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάξας ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἔπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διηιτᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετεπέμψαντο ἄνδρες Χῖοι ἐμπειροι ἀπικόμενοι ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου τὰ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλαχοῦ ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεσπιείδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τὰς ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γεγραμμάτων διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεσπιείδης ἂν εἴη, καὶ παντὶ θυμῷ ἐσπεύδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ὅτι τὴν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατελαμβάνει εὑρὼν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθρηίαν τινὲς ὅτι ξύλα παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθρηίης τὸν πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ περιελθὼν ἔχρηζε ὡσαύτως τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγαγὼν λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν ἐς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας ἰθύνειν, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἕζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοδενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρῳ μεδέων ἠδὲ ξανθῇ Ἑλικῶνι.
Δός δ' ἔσον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύτῃσι, οἵ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δός δ' ἐς ὑπώρειαν ὑψιχρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κομῆσαι.

cujus initium est,
Trojam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mavorte satis male plurima vexit.
Phocaidem quoq; quam vocant, Phocenses apud se conditam ab Homero asserunt. Jam vero Thestorides, ubi Phocaidem atq; alia pleraq; ab Homero communicata descripsisset, constituit è Phocæa discedere, Homerique poesin pro sua venditare. Unde factum ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Thestoridem hujusmodi sit usus disticho,
[1] *Thestoride, ex multis, mortalibus abdita quæ sunt,*
Mens habet in primis cæcos humana recessus.
Thestorides igitur relicta Phocæa in Chium concessit: ubi erecto ludo, carmina illa pro suis evulgans, egregiam simul laudem sibi paravit & fructum haudquaquam vulgarem. Porro Homerus suo eodemq; more vivere pergebat apud Phocenses, nimirum è poeti victum habens. Tempore deinde non XVII
ita multo post, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ jam sæpius in Chio à Thestoride pro suis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipsa à quodam ludimagistro pro suis cum magno fructu ostentari. Homerus intelligens continuo Thestoridem esse, magno studio properabat in Chium transmittere. Et quum portum adiisset, neq; offendisset navem qua trajiceret, essent autem qui pro lignis devehendis in Erythræam solvere pararent, belle convenire videbatur si per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitavit ut comitem se navigationis reciperent, multis blandisque usus verbis, quibus quod poscret persuaderet. Nautæ admittentes hominis preces, jusserunt navem eum conscendere. Quo impetrato Homerus considens in navi, his versibus nautis bene precatur,
Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioq, regis, spatiosaq; culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, ventosq; secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, navisq; magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aerius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis justi me fac succedere tectis,

[1] Legendo Θεσπιείδη, &c.

Ulci-

Vlciſcique virum qui me improbitate fefellit,
Laſit & hoſpitii ſacra jura Jovemq; benignum.

XVIII Ubi vero ſecundo vento Erythream appuliſſent, Homerus in navi diverſatus eſt. poſtero autem die nautas rogavit ut aliquem præberent qui ad urbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris unum è ſuis permiſerunt, Quumque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſetque urbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contra aliis, in quos converteris iram.

Ingreſſus deinde Erythræorum urbem, percontatur de navi. Et quum forte quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum in Phocæa vidiſſet, ab hoc contendit ut ſecum diſpiceret ſicubi navis appareret

XIX qua in Chium tranſmitteret. Atque quum in portu navalibuſque nullum reperiretur trajectitium navigium, ille Homerum ad eum locum ducit ubi piſcatoriæ naviculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erant trajecturi. Hos adiens precatus eſt ut Homerum tranſportarent. Verum illi nullis precibus permoti, non recepto Homero ſolverunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Inſidi nautæ, gens diris triſtior ipſis,
Sæva quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominum reverentia cordi,
At ſperate Iovem, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iovis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

At vero in altum jam provictis contigit ut adverſo vento rapti, eodem unde ſolverant recurrerent, ubi etiamdum Homerum in litoris crepidine conſidentem offenderunt. qui cognito navis recurſu, hunc in modum eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus adverſus excepit; ſed me nunc quoque admittite, & ſecunda vobis navigatio erit.* Piſcatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, compellato eodem, jubent conſcendere, ſi velit, navem. Recepto Homero rurſus vela faciunt: quumque exacto itinere litus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi. Homerum in litore ea nocte relinquunt;

Φῶτά τε τισαίμιν ὅς ἐμὴν νόον ἤπερ ὀπύσας,
Ὠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τραπέζην.

Ἐπεὶ δ' ἀπίκοντο δύπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὴν αὐλὴν ὅτι τῷ πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δ' ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν. οἱ δ' συνέπεμψαν ἕνα αὐτῷ. προδύμου δ' Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μοι φωτοῖς εὐοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δ' δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δ' ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε τοὺς ἐς τὴν Χίον πλοῦ καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τὴν εὐρακότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀπασαμένου, ἔχρηζεν αὐτοῦ συνεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὴν Χίον ἀφίκηται. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος εὐδὲν ἦν ἀπόπλουν, ἄγει δ' αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι τισὶ ἀφαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄγων αὐτὸν ἀναλαβεῖν τὸν Ὅμηρον. οἱ δ', οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀνήγοντο· ὁ δ' Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τοῖς ἔπεα,

Νωῦται πυντοπόροι συγερῇ ἐναλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχοῖσιν αἰθυίῃσι βίον δύζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινοὶ γὰρ μέτοπις ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δ' αὐτοῖς συμβὰν, σφαντίον ἀνέμου ῥιπισθέν, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνηγάγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ὅπου τὰ κυμάτων. μαθόντες δ' αὐτὸν πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε· "δέ, Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος "ῥιπίσας· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ἐν μεταμελείᾳ μεταμελείᾳ ῥιπίσαντες ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἣν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ ὕστας ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχυσιν ἐπ' ἀκτῆ. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δ' Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅπου τοῦ ἀγιαλοῦ κατέμεινε· τὴν δ'

τῷ ὃ ἡμέραν πορδύμῳ, ϗ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς τὸ χωρίον ὁ Πίτυς καλέεται. καὶ ταῦτα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τῷ νύκτα, ἔπιπίπει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι στρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπεα τάδε,

Ἄλλη τίς σε πόθεν ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπίδακι μητέρος ὀσσης,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὀπιχθονίοισι βροτοῖσιν
Ἔσσεται οὔτ' ἄν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τῆσδε τῆς χθονὸς κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο τότε. ἱδρώς γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φῶλά τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγε. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμε σταλέως, τάς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, ϗ ἀπεσίβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ἐν δεύματι ἦν, ὅκως τυφλὸς ὢν, μὴ ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, ϗ ὅ, τι θέλων· προελθών τε μιν ἱστόρεεν ὅστις τε ἦν, ϗ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀγριβέα χωρία, ϗ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκον τὸν ἑωυτοῦ προηγάγετο. ἦν γάρ, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀπήγαγε ἐπὶ τὸν σταθμόν· πῦρ δὲ ἀνακαύσας δεῖπνον παρεσκεύαζε, ϗ παρῆσαν, δεῖπνον ἐκέλευε ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐθιόντων ϗ ὑλακτέοντων δεῖπνα, καὶ τότε εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, θᾶσσον τὸ ἔπος ἐπὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν καὶ δεῖπνον ἐπ' ἀλλήλοισι δύρησι
Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὃ γὰρ ϗ πρῶτον ἀκούει
Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, ϗ ἐς ἔρκεα θηρὸς ἰόντος.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἤδη τῇ παραινέσει, ϗ ἐν δεύματι εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, ἅμα λόγων εἰσιῶντο. ἀπηγεομένου δὲ Ὁμήρου τήν τε πλάνην τὴν ἑωυτοῦ ϗ τὰς πόλεις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων.

Ubi diluxit, itineri ſe accingens oberranſque, ad eum locum pervenit qui appellatur Pinus: illicque quieſcenti noctu pini fructus eſt illapſus, quem aliqui στρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit verſus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fovet umbroſis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validaque ſecures
His ubi conſiſtet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cumani Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, unde ferrum effoditur. Cæterum illinc abiens XXI
Homerus, vocem caprarum quæ ibidem forte, paſcebantur, ſequutus, in canes incidit paſtorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit feſtinanter, compellatoſque canes, ab Homero excuſſit. Atque ubi diu multumque admiratus fuiſſet, quod nimirum cæcus exiſtens eo locorum perveniſſet, tandem accedens rogabat quiſnam eſſet & cujus rei indigens, quibusque modis ad inhabitata illa vaſtaque loca divertiſſet. Homerus, omnem ſuam calamitatem commemorans, ad commiſerationem Glaucum pertraxit. [1] ſiquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad ſuum deduxit tugurium, incenſoque igne cœnam inſtruxit: qua appoſita juſſit cœnare ſecum hoſpitem. At vero quum canes à cibo abſtinentes XXII
non ceſſarent ſuo more cœnitantem adlatrare, Homerus Glaucum his verſibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus ſtabuli canibus ſua ferculæ primum
Fac tradas: nam ſic melius. cuſtodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad ſepta doloſi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus eſt admonitione illa, habuitque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, ultro citroque habitis ſermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores ſuos, civitateſque quas adiiſſet, commemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione ſtupebat:

1 Nec enim inhumanus (ut conjicere licet) erat Glaucus. *vel, Non inhumanum enim fuiſſe Glaucum veriſimile eſt.*

erat-

eratque jam tum cubandi tempus, &
XXIII quieti se dabant. Postero die Glaucus
cogitavit ad herum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde
commissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se
quamfestinantissime iturum. Descendens
autem ad Bolissum (id erat vicino huic
loco nomen) herumque suum adiens,
narravit de Homero quemadmodum res
se habebat: quod nimirum pro miraculo adventum hominis duceret: demum
rogat quid facere conveniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum
Glauco expostulare, qui quoslibet citra
delectum errones mutilosque reciperet
aleretque: tamen præcepit ut hospitem
XXIV ad se perduceret. Glaucus vero ad Homerum reversus narravit, jussitque sequi
se in urbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non
gravatim assentiens Homerus, caprarium
sequitur. Hic Chius *Glauci herus* ubi in
colloquium cum Homero venisset, reperisset hominem esse [1] cordatum,
multaque rerum peritia instructum, cœpit suadere ei ut apud se commoraretur,
liberorumque quos habebat adolescentes,
formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi concreditos erudivit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia
omnia quæcunque juvenilia ludicraque
ejus extant, apud Chium illum condidit
in Bolisso. hincque cœpit per urbem inclarescere. Jam vero Thestorides, utprimum intellexit Homerum adesse,
navigans è Chio fugam capessebat.
XXV Deinde progressu temporis impetrata
ab hero Chium, visendi copia, urbem
adiit, ludumque illic instituens, pueros
carmina docebat. Id quum magna [2] felicitate Chiis facere videretur, multos sibi admiratores conciliavit. [3] Hinc igitur
victum parans tolerabilem, uxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum
XXVI una decessit innupta, alteram viro Chio
elocavit. Enimvero hic poesi manum
admolitus, gratiam habuit bene de se
merentibus. Et primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, ut qui laborantem ex oculis curavisset in Ithaca.
hujus enim beneficii gratia ejus nomen
poesi suæ inserens, Ulyssis fingit socium: cujus fidei Ulysses, Trojam navigans,

καὶ τότε μὴν, ἐπεὶ ὥρη κοίτης ἦν, ἀνεπαύετο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὴν δεσπότην προθυμίαν, σημαινέων τὸν περὶ Ὁμήρου. ἀποτρέψας ἦ τῷ συοδούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι διαταχέων προθύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι ἦ πλησίον τῆς χώρης τούτῳ) καὶ συγκλήσας τὴν δεσπότην, ἀπηγέετο τὰ περὶ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς τε αὐτὸς τῆς ἀφίξιος, ἐν θαύματι ποιεύμενος. καὶ ἠρώτα τε ὅ, τι χρὴ ποιέειν περὶ αὐτοῦ. ὁ ἦ ὀλίγα μὴν προσίετο τοῦ λόγου, καταγινώσκε ἦ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τὸν ἀναπήρης δεχόμενόν καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε ἦ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. Ἐλθὼν ἦ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πρόθυρα τάττειν· οὕτω γὰρ δὴ πρήξειν ὁ ἦ Ὅμηρος ἤθελε πρόθυρα. ἀναλαβὼν ἕν αὐτῶν ὁ Γλαῦκος ἦγαγε πρὸς τὸν δεσπότην. Ἅμα λόγων ἦ ἶον τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, δύσκεν ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἐπειδή τε αὐτὸν μύσειν, καὶ τῶν παιδίων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι. ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτους ἓν αὐτῷ φρατίδησι παιδεύειν. ὁ ἦ ἐπῄνεσε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχομυομαχίην, καὶ ἐπικιχλίδας, καὶ τἄλλα πάντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐνταῦθα ἐποίησε περὶ τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει περιβόητος ἤδη ἐγίνετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὴν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου προθύσαι αὐτὸν εἰς τὸν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὸν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον καταστησάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θωϋμασταὶ αὐτοῦ καθειστήκεσαν. συλλεξάμενος ἦ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημε ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῷ ἄγαμος ἐτελεύτησε, τὸν ἦ συοφοίτησεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας ἦ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν τοῖς ἔσχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσήλευσεν ἐκλεκῶς, τὄνομα αὐτοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φάς εἶναι· ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι

ἀφέπαυε.

τὸν ποιεύμενον

τοῖς ἠρώτα

ἐκέλευε

ἐνοσήλευε

---

1 Naturali ingenii dexteritate præditum. 2 Dexteritate. 3 Hinc igitur quum satis superque facultatum comparasset, *vel*, *Quum abunde magnas facultates acquisisset.*

ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ, πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ ἐποίησεως τιμῶν αὐτὸν, τῷ Ἀθηναῖ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαται, τῷ Μέντορι εἰκύην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑωυτῦ διδασκάλῳ τερφθεῖα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι, Ὀδυσσεία

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίδαριν περικαλλὲ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀείδειν.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων. ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται δὲ καὶ τῦ ναυκλήρυ, μεθ' ὃ ἐκπλεύσειε πλοῦσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος οὖχμαγ εἶναγ
Υἱὸς, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα πρὸς τὸ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζούξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπτάβοειον· ὃ οἱ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὕλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης δόξαν μεγίστην Ὅμηρος φέρεται τε πρὸ Ἰωνίαν, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἦλθε φέρεται αὐτῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ δόξαν μέγιστον φέρεται τὴν ποίησιν, ἀπικομένων πολλῶν, συνεβάλλοντο οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον, καὶ χάρτα ἐπεθύμει ἀποδημήσαι. Κατανοήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν δόξαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωστὶ ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πάντων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππέας,

domum familiamque concrediderit, tanquam Ithacenſium præſtantiſſimo atque æquiſſimo. Aliis etiam pleriſque locis eundem laudibus vehit, ſiquidem Minervam, quoties cum aliquo humana ſpecie congredi fingit, Mentori identidem tradit aſſimilatam deam. Ad hæc Phemio præceptori gratiam eruditionis ſimul & nutricationis in Odyſſea retulit, in hæc verba,

Phemius at cunctis præſtantior arte canendi
Inſignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rurſum,

Fundere & hanc pulſans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & navicularii in cujus comitatu navigans, urbes locaque plurima perluſtravit. Huic nomen erat Mentæ: cujus commeminit his verſibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus eſt ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venientem ad ſutrinam apud Novum murum hoſpitio excepiſſet. Hunc enim Iliadi inſerſit his verſibus,

Comminus acceſſit clypeo ſeptemplice tutus
Ajax: huic clypeum turris fabricarat ad inſtar
Urbe in Hile Tychius non ſutor doctior alter.

A poeſi vero hac inclareſcens Homerus, non per Joniam ſolum celebrabatur ſed in ipſam uſque Græciam multus de eodem ſermo perferebatur. Et quum jam eruditionis exiſtimatione augeſcentem multi viſerent, inciderunt forte qui ſuaderent ut in Græciam ſe transferret. Quod conſilium admittens, impenſe cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiiſque elogiis celebratum, Athenas non item, poeſi ſuæ inſerit, in majori quidem Iliade hos verſus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in navium catalogo,

XXVII

XXVIII

Ortum ab Erechtheo populum: nutriverat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vaſta crearat.

Meneſtheum etiam, ducem Athenienſium, tradit in exercitu tam pedeſtri quam equeſtri ordinando peritiſſimum, idque

idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus,
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Ajacem vero Telamonium ipsoque Salaminios Athenienſibus in navium nomenclatura annumeravit, ſic ſcribens,

Bis ſex è Salamine rates Telamonius Ajax
Egit, & adduxit ſtatuens in litore juxta
Cecropias naves.

Poſtremo in Odyſſea Minervam, poſtquam cum Ulyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſium urbem, quam præcipue colebat, conceſſiſſe fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei ſubiit.

XXIX [1] Hæc ubi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam trajiciendi, commodum profectionem capeſſens, Samum appulit: contigitque forte ut eodem tempore Samii Apaturia feſtum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (utpote quem jam ante in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicavit tanti hominis adventum. Illi, audita multa hominis prædicatione, jubebant adduci eum. Conveniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtum agit civitas, invitant te contribules ad idem feſtum concelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur
XXX invitantem. Porro quum jam illuc quo vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in trivio Cerotropho ſacra faciebant. Sacrificia occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, faceſſas à ſacris. Homerus dictum illud in animo volvens, rogabat quiſnam eſſet qui loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux ejus indicavit mulierem eſſe quæ Cerotropho ſacrificaret. Quod audiens Homerus, hujuſmodi carmina protulit,

Dive preces audito meas, mulierque ſacrifica,
Averſata torum juvenili ætate virentum,
Canorum veterumque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἰπὲ,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' ἔπω τις ὁμοῖος ὀπιχθονίοις ἐρίζοι
ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας

Αἴαντα δ' ἐκ Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τιὼ Ὀδυσσείῳ τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τιὼ Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, τιμῶσα ταύτεω τῷ ἄλλων πολλῷ μᾶλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας.

Δῖος δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τιὼ ποίησιν ταῦτα, καὶ παρασκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος πλεῖν, πυνθάνεται τὸν πλοῦν, περισχεῖ τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτιὼ Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπιγμένον, πρότερον αὐτὸν ὑποσάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιεύμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν. ὁ δὲ, "ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀ- "πατούρια ἀγούσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅ- μηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἦλθε μετὰ τοὺς καλέσαντας. Γοργυθίωνος δὲ ἐγχρίμπτεται γυναιξὶ κυροτρόφῳ θυούσας ἐν τῇ τεμένει. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα τῇ "ὄψει, "Ἀνερ ἀπὸ τοῦ ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἀγόντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὖτις διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κυροτρόφῳ θύουσα. ὁ δὲ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι ὀλχομένῳ κυροτρόφε, ὅς τε γυναῖκα
Τιώδε νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ εὐνὴν,
Ἣ δὲ θεοτρεφέως πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀπαμβλυώσεται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

ποίησις

---

1 Quum igitur hæc poeſi ſuæ inſeruiſſet, & res ad ſuam in Græciam profectionem neceſſarias comparaſſet, Samum app.

Ἐπεὶ ὃ ἦλθεν εἰς τὸ φρήτριον, καὶ τῷ οἴκῳ ἔνδα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι τ' ὠδὸν ἔσῃ, οἱ μὲν λέγουσι, καταμῦσαι πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ φασι τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν στέφανος, παῖδες· πύργοι δ' πόλης·
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δ', θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὔξει οἶκον· ἀτὰρ γεραιὸν βασιλῆες
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁμῶς·
Αἰθομένῳ δ' πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν ὃ, κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θυμάτι εἶχον· καὶ τότε μὲν τῷ κοίτῳ αὐτῷ ἐποιήσατο Ὅμηρος. Τῇ δ' εἰσαύριον ἀποπρομόλυνον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκάοντες κεράμου λεπτοῦ, προσεκαλέσαντο αὐτὸν, πυθόμενοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δ' Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω ὦ κεραμῆες,
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνῳ·
Εὖ δ' μελανθείεν κύτινοι, καὶ πάντα μάλ' ἰσά·
Φρυχθεῖσαί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
Πολλὰ δ' κερδήναι· ἡμῖν δ' δὴ ὥς σφι νοῆσαι.
Ἦν δ' ἐπ' ἀναιδείῃ τρεφθέντες φθόνῳ ἄρηθε,
Συγκαλέω δ' ἅπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σμύτειβ' ὁμῶς Σμφεσγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,
Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορίζει.

Ubi vero ad contribulum collegium accessisset Homerus, jamque in limine ædium consisteret in quibus epulum instructum erat, aliqui narrant jam tum ardente igne poetam ceciniſſe, alii postea accensum quàm carmina ista ceciniſſet, XXXI

Ut patris, nati, sic turres sunt decus urbis:
Sic & equi campum decorant, sic æquora naves,
Sic & opes ornant ædes: præsentia regum
Augusto in solio decorat fora lata sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

[1] Ingressus autem reclinatusque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeque ab accumbentibus est habitus, ibidemque ea nocte cubile sibi paravit. [2] Crastino die XXXII conspicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulasque coquebant, quum intellexissent hominem esse eruditum, [3] compellatum jusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum alia, qualia ea cunque essent quæ haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, *id est fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus,
Huc ades o Pallas, dextraque foveto caminum,
Pulchre ut durescant calices, & mollia cuncta,
Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,
Vendita perque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæstus crescat, prudentia nobis.
At si deposito juvat irridere pudore,
Huc precor ut pestes veniant quæcunque per orbem
Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, gravis Asbetus, que Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferveat æstu.
Insuper Omodamus fervatque & damna det arti.

---

1 Quum autem ingressus esset, & accubuisset, 2 Postridie autem abeuntem cum conspicati fig. 3 Advocarunt & juss.

Omnia

Omnia miſceto, fornacem, vaſa, domumque,
Ut fragor immenſus fiat, figulique tremiſcant:
Non ſecus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic ſubita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vaſa minuta.
Hæc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipſos & opus tua noxia ſparge venena.
Hæc ducat longo Centaueros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere ſuperque fuerunt,
Illi confundant opus omne, ipſumque caminum
In nihilum penitus redigant. figuli iſta videntes
Plorent, & lacrymis ſpectent ingentia damna.
Improbitatis ego ſpectabo hæc præmia latus.
Denique qui pronus fornacem reſpicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penituſq; perurat.
Sic ſcelus agnoſcent omnes, atque inde cavebunt.

XXXIII At vero in Samo hybernans, calendis potentiorum ædes oſtiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Ereſione, *hoc eſt*, *vamalia*, vocantur: ducente eum comitanteque aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes civemque potentem,
Cujus divitiis reſonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Divitiæ, & requies hilaris, Chariteſque ſequantur:
Vaſa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laborata Cereris repleta caniſtra.
Excelſo curru nurus hic portetur, & ipſam
Veloci curſu revehant ad limina muli.
Hæc premat electram pedibus, telaſque laboret.
Abſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.

Πεῖδε πυρὶ θυσαν καὶ δώματα, σοὶ δ' ὁ κάμινος.
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κακυσάντων. 361
Ὡς γνάθος ἵππειη βρύκει, βρύκοι δ' ὁ κάμινος,
Πάντ' ἔντοσθ' αὐτῆς κεραμήια λεπτὰ ποιῆσαι.
Δοῦρε καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακος Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκυε δ' αὐτές τε καὶ ἔργα.
Δοῦρε δ' ὅ καὶ Χείρων ἀφ' ὅτων πολέας Κενταύρους
Οἵ θ' Ἡρακλείους χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δ' ὁ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πυρηρά.
Γηθήσω δ' ὁρέων αὐτῷ κακυδαίμονα τέχνην.
Ὅς δέ κ' ἀφρύψει, δὲ τύτε πᾶν τὸ πρόσωπον
Φλεχθείη· ὡς πάντες ὄψ ἐσαεὶ ἀσιμφορέζειν.

Παραχειμάζων δ' ὁ τῇ Σάμῳ, ταῖς νομιμωτάτας προσιὼν οἰκίας τὰς δυναμενεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἑπόμενα τάδε ἃ καλεῖται Ἐιρεσιώνη, (ᾠδήν τινα δ' αὐτὸν καὶ συμπαρῆσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα προσερχόμεθ' ἀνδρὸς μεγάλου δυναμήνου,
Ὅς μέγα μὲν δύναται, μέγα δ' βρέμει ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος δὲ ἔσεισι
Πολλός, σὺν πλούτῳ δ' καὶ δίφρεσιν πεδαλίῃσι
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἴη,
Κυρβαίη δ' αἰεὶ κατὰ καρδόπου ἕρπετο μᾶζα.
Τῆ παιδὸς δ' γυνὴ κατὰ δίφρακα βήσεται ὑμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κεραΐποδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἰσόν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαῶτα.
Νύμφαι σοὶ νύμφην ἐνιαύσιον, ὥστε χελιδών.

Ἔστηκ' ὲν παιδύεσσι· κὴ εἰ μήτι δώσεις, εἰ ὴ μὴ,
Οὐχ ἑστήξομεν· οὐ γὰρ σπουδὴν ἐνθάδε πηλύομεν.

Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hic habitare diu nec adesse paramus.

ἤδετο ὴ τάδε ὲν τῇ Σάμῳ ὅτι πολιὼ χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ὲν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου ὴ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ὲκ τῆς Σάμου. κὴ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπενέχθη εἰς τὴν Ἰον· κὴ ὡρμίσθησαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. σωέβη ὴ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πολύ τι ἀρχαίως μαλακῶς ἔχειν· ὀκβὰς ὴ ὲκ τοῦ πλοίου, ὲκοιμᾶτο ὅτι τῆς κυματωγῆς ἀθυμότατος ἦν. πλείους ὴ ἡμέρας ὁρμισμένων αὐτῷ δι' ἀπλοίαν, καταβαίνοντες ἀεί τινες τῶν ὲκ τῆς πόλεως, ἀπεσχόλαζον τῷ τε Ὁμήρῳ, κὴ ὲν θυμῷ εἶχον αὐτὸν, ἀκούοντες αὐτοῦ. Τῶν ὴ ναυτέων, κὴ τῶν ὲκ τῆς πόλεως τινῶν ἡμῖν ὕστερον τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες τὸν τόπον, κὴ ὀκβάντες ὲκ τοῦ ἁγκῶνος, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, ἤν ἄρα δυνησθε ἀμφαγνῶναι ὅσα ἂν ὑμῖν εἴπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ὲκέλευε λέγειν· οἱ ὴ εἶπαν, Ἡμεῖς ὅσα εἴλομεν, κατελίπομεν· ἃ ὴ μὴ εἵλομεν, φέρομεν. οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ὅσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα. ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων ὴ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, οὐδὲν ἐδυνάσαντο ἑλεῖν· καθήμενοι ὴ ὲν γῇ, ἐφθειρίζοντο. κὴ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους ὴ μὴ ἐδυνάσαντο, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ ὴ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ὲκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄπεστα μῆλα νεμόντων.

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ἐκ ὴ τῆς ἀθηνείας ταύτης σωέβη τὸν Ὅμηρον τελευτῆσαι ὲν Ἰῳ, οὐ θάψαι τὸ μὴ γνῶναι τὸ θάψαι τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. τελευτήσας ὴ ὲν τῇ Ἰῳ, αὐτοῦ ἐπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων κὴ τῶν πολιτέων ὅσοι ὲν Δαλογῇ ἐγίνοντο αὐτῷ. κὴ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἰῆται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπώκει, κὴ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· ὧδε Ὅμηρος ἔφη.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti convenicbant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſolvenſque una cum popularibus quibuſdam, ad Jon appulit: ubi ſtationem non ad urbem ſed in litore habebant. Hîc contigit Homerum graviter ægrotare: egreſſus igitur è navi, in crepidine litoris jacebat ægrotus. Quumque diutius illic ob navigandi difficultatem in portu remorarentur, ſubinde plerique [1] ex urbe Homero vacabant, eumque audientes, reverenter obſervabant. Jam vero nautis cæteriſque aliquot qui è civitate convenerant, illic apud Homerum conſidentibus, forte pueri piſcatores eo appulerunt: qui è navicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſentibus quidam jubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcunque cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiſcum portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum, ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſent, abjeciſſe: quos autem non inveniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Ex hac autem ægritudine extremum diem clauſit Homerus in Jo, non (ut arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, ſed morbo. Extinctus vero in Jo Homerus, à comitibus ſuis atque civibus qui ex urbe in colloquium cum eodem venerant, in litore ibidem honorifice ſepultus eſt. Cujus ſepulcro multo poſt tempore Jenſes, ubi poeſis ejus jam publicata ab omnibus celebraretur, hujuſmodi inciderunt carmen elegiacum,

1 Ex urbe deſcendentes, operam Homero dabant, eumque audientes admiratione proſequebantur.

Condit

Condit humus, caput hæc ſacrum, qui verſibus arma
Fortia divinis heroum oruavit, Homerum.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὸν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

κεκλυ-
μένον

XXXVII Porro quod Æolius fuerit Homerus, & non Jon, neque Dorienſis, partim è jam dictis perſpicuum eſſe poterit, partim etiam his conjecturis deprehenditur. Si quidem poetam tantum, qui hominum peculiares mores in ſuam poeſin transferre ſtuduerit, par eſt aut laudatiſſimos excogitaſſe, aut patrios commemoraſſe. Jam vero carmina ejus expendentes, indidem pronunciabitis. nam quum ſacrificii ritum hujuſmodi quendam referat, aut ipſe eundem tanquam probatiſſimum excogitavit, aut quod cum patris inſtitutis conveniret. Sec enim inquit,

Ὅτι ὁ μὲν Αἰολεὺς Ὅμηρος, ἢ ὅτι Ἴων, ἢ ὅτι Δωριεύς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωται μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμαίρεσθαι παρέχει· ἄνδρα ποιητὴν πλεῖστον εἰκὸς ἦν τῶν νομίμων τῶν ἑαυτοῦ τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὴν ποίησιν, ἢ τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα πιέειν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν τὸ ἐνθένδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιΐαν γὰρ ἢ τὴν κρεωπωλικὴν ἐξεύρων ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πάτρια ἐόντα προσήκουσαν. λέγει γὰρ ὧδε,

Protractus jugulant pecudes, & tergora coſtis
Diripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In parteſque ſecant geminas: tum pinguia nidor
Viſcera nube tegit denſa.

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτοῖς δ' ὠμοθέτησαν.

In his verſibus de iliis nulla mentio, quibus in ſacrificiis tamen utebantur cæteri, præter unam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque verſibus quod Æolius exiſtens, ſuæ gentis ritibus uſus ſit,

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺν οὐδὲν εἰρηται, ἢ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ καίει ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὢν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο,

——tum ſegmina carnium
Ipſe focis multo crepitantibus admovet igni
Cruda ſenex, & vina ſuper nigrantia fundit:
Quem verubus quinis juvenes onerata tenentes
Brachia circumſtant.

Καὶ ὁ μὲν ὅπη σχίζης ὁ γέρων, ὅπῃ δ' ἄνθοπα οἶνον
Λείβε· νέοι δ' παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Æoles enim ſoli inteſtina quinq; verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æoles pro πέντε, XXXVIII *id eſt, quinque.* Atq; hæc ſane de genere, vita interituque Homeri à nobis relata ſint. Cæterum ætatem Homeri, ſiquis diligenter recteque ratiocinetur, ex hiſce facile deprehendet. Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum poſt atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet civitatem. Poſt Lesbum habitatam annis viginti Cuma Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeviginti, in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες ὅπῃ τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν παρὰ τῆς θυσίου καὶ τελούντης καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδ' ἄν τις ὅτι σκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἦγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον ἔθνος ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολιῶτις καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμλιν, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.

ἀφ' οὗ

ἀφ' ἧς ἡ Ὁμήρου ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν * ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατιὴν ἀμφὶ Θρῄκην ἐποιήσατο, καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθήνησι. τῷ δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντατρισκαιδεκατῷ.

Ab Homero autem nato anni ſunt ſexcenti vigintiduo ad Xerxis uſq; in Græciam trajectum, qui videlicet juncto pontibus Helleſponto cum exercitu ex Aſia in Europam penetravit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & ſexaginta octo poſt Trojanum bellum annis extitit Homerus.

* τετρακόσια. Scaliger.

ΤΕΛΟΣ

τῶν ἱερῶν Μουσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως, καὶ ἐξηγήσεως τῆς περὶ Ὁμήρου.

APPEN.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

HENRICI STEPHANI
APOLOGIA PRO
HERODOTO,
SIVE
HERODOTI *Historia fabulositatis accusata.*

UT antiquitatem nonnulli nimium religiosè atq; adeo superstitiosè colunt, ita non desunt qui eandem merito honore meritaque observantia fraudare videantur. Horum autem vitiorum utrunq; non peculiare seculo nostro, sed illi cum superioribus esse commune, multa nobis argumento esse possunt. Posterioris quidem certè fidem nobis vel ipsa Græci sermonis consuetudo facit, in quo ἀρχαῖος & ἀρχαϊκὸς de homine nimia simplicitate prædito, interdum verò & de planè stolido bardoq; dicuntur: & ἀρχαῖον ἔργον itidem. Atq; hinc, id est ex hoc priscorum morum & institutorum (utpote quibus nimium rudis simplicitas inesset) contemptu, manarunt & illa, κρόνος, κρόνιος, κεχνόληρος, βεκκασέλλως. Hinc & illi versus,

Prisca juvent alios: ego nunc me deniq; natum
Gratulor, hæc ætas moribus apta meis.

At illi priori vitio eorum qui superstitiosè antiquitatem colunt, quid ansam præbuerit, assequi conjectura nequaquam facile est. Non jam de illa altè repetita antiquitate, nec de iis loquor qui mores sui seculi exosi, vota contraria votis Nasonis fecerunt: ut quum dicit Tibullus,

Tunc mihi vita foret: vulgi nec tristia nossem
Arma, nec audissem corde micante tubam.

Quæ verba eruperunt huic Poetæ postquam aurei seculi felicitatem commemoravit. Atq; hunc, dum eò respiceret, pertæsum vitæ suæ fuisse, mirum videri non debet: quum ipse Hesiodus multis antè ætatibus hæc protulerit,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθεθανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Sed & ille ipse Naso, qui in versibus quos modò citavi antiquitatem ludibrio habet, illam laudari solitam, alibi fatetur, quum dicit,

Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.

Et qui (obsecro) prisci seculi laus dissimulari posset, cujus ut rudis simplicitas iis quæ dixi verbis apud Græcos notata, ita vicissim probitas & fides consuetudine Latini sermonis celebrata fuit ille demum antiquis est adolescens moribus, inquit Plautus. Homo antiqua virtute ac fide, inquit Terentius. Homines antiqui, qui ex sua natura cæteros fingerent, inquit Cicero. His autem loquendi generibus materiam non alios quàm poetas præbuisse verisimile est: sed hi quàm angustis spatiis tempus illud circunscribant, vel ex his Juvenalis versibus patet,

Antiquum & vetus eſt alienum Poſthume lectum
Concutere, atq; ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas,
Viderunt primos argentea ſecula mœchos.

Sed & ipſum Heſiodum longo intervallo argentei ſeculi mores ab aurei ſeculi moribus ſeparantem audimus. Dubium verò nemini eſſe debet quin aureo ſeculo argenteum, ut æreo ferreum poetæ ſubjunxerint, id ipſum exprimere volentes quod Horatius his verſibus cecinit,

Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Quam ſententiam ex hoc Arati loco mutuatus videri poteſt,

Οἷλυ χρύσειοι πατέρες ἠμελὼ ἐλίποντο
Χειροτέρῳ. ὑμεῖς ὃ κακώτερα πέξεσθε.

Hujus autem rei (meo judicio) non obſcura ratio eſt. quum enim poſteri ultra nequitiam ſuorum majorum, cujus hæredes relinquuntur, ſibi novam in dies comparent, nequiores evadere neceſſe eſt. Verùm (ſi ſeriò loquendum eſt) ne primum quidem ſeculum, vel potius ne primos quidem illos primi ſeculi homines nequitia caruiſſe, & ea vel maxima, ſacræ literæ nos Caini exemplo docent. Quò minus Romuli multis ſeculis poſterius factum in perpetranda itidem fratris ſui cæde, mirum videri debuit. Atque (ut huic ſermoni finem imponamus) priſcorum hominum majorem ſimplicitatem atq; adeo ruſticitatem fuiſſe, quàm probitatem, & aut nullo vitio aut ſola avaritia minus quàm nos laboraſſe, credibile eſt. At noſtrum ſeculum ſi auream ea vocari ratione non poteſt ob quam nomen id primo ſeculo impoſitum fuit, illa certè eadem ratio hanc appellationem ei vendicat, propter quam Naſo in his verſibus (nam eorum authorem illum eſſe potius quàm Propertium judico) eam ſuæ ætati tribuit,

Aurea ſunt verè nunc ſecula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.

Quibus adjicienda ſunt quæ apud Propertium ſequuntur,

Auro pulſa fides, auro venalia jura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor.

Adjiciendus ad hæc verſus, qui diſtichon illud *Aurea ſunt*, &c. præcedit,

Aurum omnes victa jam pietate colunt.

Verum enimvero non de illis (uti dixi) altè repetitæ antiquitatis admiratoribus loquor, qui, quæcunq; poetæ de ea ſomniarunt, vera eſſe in animum induxerunt. De quibus igitur? de iis qui ſuæ ætatis artifices, (præſertimq; pictores & ſculptores) necnon poetas, præ illis quos ſuperiores ætates tulerant, floccifaciebant. Nam quis vel ex Cicerone non didicit quanto ſtudio olim antiquæ operis tabulæ, ſigna, toreumata conquiri quanto pretio comparari ſolita fuerint?

Inſanit veteres ſtatuas Damaſippus emendo

inquit Horatius: ad quàm multos præterea eadem inſania & circa ſtatuas & circa res hujuſmodi laboraſſe putamus, perinde ac ſi cum Apelle & Zeuxide ars pingendi, cum Scopa, Myrone, Praxitele, ars ſculpendi ſive fingendi ſepulta eſſet? Nec verò aliunde quàm hinc ortum apud Latinos habuiſſe crediderim illa loquendi genera, Nihil antiquius mihi fuit, Nihil antiquius habui, Antiquiſſimum mihi fuit, aliaque hujuſmodi. Nam qui hæc ab ea quæ ſenili ætati debetur reverentia petita eſſe exiſtimant, aut falluntur, aut ego fallor. Quæ tamen origo voci Græcæ πρεσβύτερον meritò fortaſſe tribuatur: ſed vocabulum Antiquius, ut illi ſignificatione reſpondet, ita origine reſpondere, nequaquam dixerim. Et de artificibus quidem hactenus. Quod autem de poetis, dixi, vel ſolius Horatii querimonia nobis ſatis ſuperq; teſtatum reddet: in qua inter cætera hæc dicit,

Si meliora dies, ut vina, poemata reddit,
Scire velim pretium chartis quotus arroget annus
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos vetereſq; referri debet, an inter
Viles atque novos

Similis autem cum alibi, tum lib. ſecundo Anthologiæ Græcorum epigramm. extat querimonia. Veruntamen ut hodie cantilenæ ſive cantica, quo recentiora, eo ſunt gratiora, ita jam Homeri ſeculo novitatem illa non vetuſtatem commendaſſe, ex his illius verſibus diſcimus,

Τῷ γὰρ ἀοιδὴ μᾶλλον ἐπικλείουσ' ἄνθρωποι
Ἥτις ἀκουόντεσσι νεωτάτη ἀμφιπέληται.

Cui ſubſcribens Thebanus Poeta dixit, Αἶνει παλαιὸν μὲ οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων. Ubi animadvertendum eſt negari à Pindaro quod Horatius ex vulgi ſententia affirmat.

SED quorſum hæc omnia? dicat aliquis. Nimirum ut propoſitis duobus hiſce hominum generibus, quorum unum nimis religioſos, alterum nimis irreligioſos oculos & aures ad antiquitatem affert, iis qui veterum hiſtoriarum lectores futuri ſunt, ut mediam quandam viam teneant, author ſim: ſic tamen ut veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) dum legunt, illos ab eorum poſteris, tanquam magiſtros à diſcipulis, diſtinguendos eſſe meminerint. Nam ad hiſtorias quidem quod attinet, ſi verè illud dictum fuit, diſcipulum prioris eſſe poſteriorem diem, quin facta plurima quæ in poſterioribus hiſtoriis celebrantur, priores hiſtorias (id eſt facta quæ in illis commemorantur) tanquam exemplar ſibi propoſuerint, nemo (ut opinor) inficiari volet. Nam quis L. Tarquinium (ut unum aliquod in hiſtoria Græca celebre factum cum celebri in Romana facto comparem) in decutiendis ſummis papaveram capitibus Thraſybulum imitari voluiſſe neget? Imò verò ut hunc ille imitatus eſt, ita hiſtoricos Latinos in deſcribendo ejus facto Græcos imitari voluiſſe dicas. Ego verò ex Græcis Herodotum, ex Latinis T. Livium, deligens utriuſq; locum (nequid fingere videar) proferam. Herodotus igitur (ſi bene interpretor) hæc ſcribit, Præconem ad Thraſybulum Periander miſit qui ex eo ſciſcitaretur quis maximè tutus ipſi rerum ſtatus & ad exercendum in urbem ſuam imperium accommodatiſſimus futurus eſſet. Thraſybulus hunc à Periandro miſſum ſecum ex urbe educens, ſegetem ingreſſus eſt, eamq; perambulans, dum illum repetitis ſubinde ſuper ejus è Chorintho adventu interrogationibus compellaret, ut quamq; ſpicam ſupra reliquas eminere cernebat, retundebat: & poſtquam retuderat, projiciebat. donec quotquot in tota ſegete pulcherrimæ altiſſimæq; erant, hoc modo labefactavit. Quum autem univerſum prædium obiiſſet, præconem nullo dato conſilio remiſit. Reverſo deinde præcone, quum Periander Thraſybuli conſilium audire ſummopere cuperet, is nullum ſibi ab eo datum reſpondet: & ſe mirari addit qui illi in mentem venerit, ut ad talem virum eum mitteret, qui ita mente captus eſſet ut etiam ſuas ipſius res profligaret. Quæ dicens, ſimul quæ facientem Thraſybulum viderat, narrare cœpit. At Periander quum hujus facti mentem percepiſſet, & Thraſybulum ipſi de interficiendis civibus conſilium dare animadvertiſſet, mala omnia civibus ſuis inferre cœpit. Hactenus Herodotus, Livium nunc audiamus de ſexto Tarquinio ita loquentem, Itaq; poſtquam ſatis virium collectum ad omnes conatus videbatur, tum è ſuis unum ſciſcitatum Romam ad patrem mittit quidnam ſe facere vellet quandoquidem ut omnia unus ipſe Gabiis poſſet, ei dii dediſſent. Huic nuntio (quia credo dubiæ fidei videbatur) nihil voce reſponſum eſt: rex, velut deliberabundus, in hortum ædium tranſit ſequente nuntio filii. ibi inambulans tacitus ſumma papaverum capita dicitur baculo decuſſiſſe. Interrogando expectandoq; reſponſum nuncius feſſus, ut re imperfecta, redit, Gabios: quæ dixerit ipſe, quæq; viderit refert: ſeu ira, ſeu odio, ſeu ſuperbia inſita ingenio, nullam eum vocem emiſiſſe. Sexto ubi quid vellet parens, quòdve præciperet tacitis ambagibus, patuit, primores civitatis, criminando alios apud populum, alios ſua ipſos invidia opportunos, interemit. Hactenus & Livius. Quis autem hoc ea quæ dixi id eſt παραλλήλους πράξεις & παραλλήλους διηγήσεις non agnoſcit? Jam verò ſi fluviorum quos vidimus, fontes quoque videre juvat, cui non lectio veterum hiſtoriarum (à quibus aliqui in poſteriores ſive rivi ſive rivuli profluxerint) gratiſſima eſſe debet? Nam ut Homeri poeſin fontem appellat Naſo, (quum canit,

——à quo, ceu fonte perenni,
Vatum Pieriis ora rigantur aquis)

ita ego Herodoti & Thucydidis ſcripta fontibus comparare, duab. de cauſis non dubitem. Una eſt, quòd ex illorum lectione præſtantiſſimos quoſque & bellica virtute clariſſimos viros prudentiam hauſiſſe, & de variis rebus gerendis vel non gerendis conſilium, tanquam ex oraculo certiſſimo petiiſſe, (felices, quos facerent aliena pericula cautos) atque adeo illorum facta non in ſimilibus tantum rebus imitatos eſſe, ſed interdum ad uſus alioqui diſſimiles

accommodaſſe, viriſimile eſt. Altera, quòd ex horum utroq; (ac præſertim ex Thucydide) omnes propemodum qui ſequuti ſunt hiſtoricos, cum alia tum varias ſcribendæ hiſtoriæ regulas derivaſſe, & horum ſcripta tanquam ideas illis ſcribentibus obverſatas fuiſſe, multa nobis argumento eſſe poſſint. Verùm quum iſta ſint ejuſmodi quæ multò faciliùs mente comprehendi quàm verbis explicari poſſint, quæ addi huc pertinentia poſſent, cogitanda relinquo. Hoc autem nequaquam ſilentio prætereundum cenſeo, veteres hiſtoricos (ſicut & poetas) ſi non ob aliud, ob eam certè reverentiam qua fictitium numen ſuum ſuaq; adulterina ſacra proſequuntur, digniſſimos eſſe quos revereamur. Hanc autem illorum reverentiam fateri cogentur quicunq; multa loquendi genera, quibus ſacræ literæ nobis Dei providentiam, & (ut theologica voce utar) omnipotentiam teſtantur, itidem ab illis uſurpata invenient: quæ contrà eorum poſteri neglexerunt. Duobus exemplis contentus ero: quis non, quum hæc verba audit, Deus in cor meum immiſit, Deus in manus meas illum tradidit, Davidem, vel Eſaiam, vel Jeremiam, aliúmve quempiam è ſanctorum Prophetarum numero, potius quàm Homerum vel Heſiodum aut alium poetam loquentem audire ſibi videtur? At ego & hæc & alia loquendi genera Herodoto veteri hiſtorico cum veteribus illis poetis dico eſſe communia: ut omittam quæ præterea ore Chriſtiano itidem digniſſima ſibi habet ille peculiaria, quæ quoniam ut omnino impietatis, ita mendacii ſuſpicione aliqua eum ex parte liberare poſſe videntur, non omittenda, ſed alii loco ſervanda judico: atq; hactenus in gratiam & laudatorum & virtuperatorum antiquitatis, ex multis pauca præfatus, ad ipſum diſputationis caput venio.

QUUM in legendis hiſtoriis duo conſideranda ſint, quæ narrantur & à quo narrentur. prius de eo qui hæc memoriæ prodidit, nobis dicendum eſt. Herodoti fabuloſitatem ita omnibus omnium ſermonibus fuiſſe jam olim jactatam. ut in proverbium propemodum abierit, quis eſt qui neſciat? Sed quod hodie in multis experimur, idem plurimis ſuperiorum ſeculorum hominibus uſuveniſſe credibile eſt, ut aliena fide illum mendacii arguerent: quippequi ne librorum quidem ejus titulum unquam niſi per tranſennam aſpexiſſent, ſed aliorum à quibus lectos eſſe credebant, judicio ſtandum ſibi eſſe exiſtimarent. Verùm ut hujuſmodi hominum voces olim exibilari potius quàm refelli ſolitas veriſimile eſt, quippe qui temerariam ſuam credulitatem impudentiamque prodentes, non Herodoti ſed ſuam ipſorum famam læderent: ſic & hodie ſimilem impudentiam ſimiliter exibilandam explodendamque potiùs quàm argumentis ullis confutandam cenſeo. Quare hos miſſos faciens, illos compellabo, qui Herodotum non ſemel, ſed ſæpius, non ejus partem ſed opus integrum, non oſcitanter, ſed ſumma cum attentione volverunt. Ac primum ex illis ſcire velim utrum Herodotus prudens ſcienſque, an imprudens mentiatur. Illum prudentem ac ſcientem mentiri, ſi reſpondebunt, mendacii ipſimet ex ejus ſexcentis locis convincentur. Si enim mentiri propoſitum illi eſſet, cur quoties aliquid commemorat quod perſpectum exploratumque non habet, hac de re nos admonet? cur tot locis tam ſolicitè ſe excuſat? Aut quid hæc, Ut audivi, Ut narrant, Ut aiunt, addere paſſim attinebat? Aut quid horum quidem ſe teſtem eſſe oculatum, at illorum teſtem auritum duntaxat, fateri neceſſe erat? ut in Euterpe, μέχρι μὲν τῆς Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὰ δ' ἀπὸ τοῦδε ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Sed & ſæpe de rebus ſibi dubiis ſcribens, neſcire ſe quàm veræ ſint illæ, ſed quæ ab aliis referantur, narrare, & penes eos fidem eſſe velle dicit. Atque adeo in Polymnia, hoc ſuum eſſe in univerſo opere conſilium pronuntiat, ut ſibi commemoranda quæ ab ab aliis acceperit, non item omnino ſibi credenda eſſe cenſeat, ἐγὼ δὲ, inquit, ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι δὲ μοὶ οὐ παντάπασιν ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λόγον. Ac ne his quidem contentus ſæpe etiam ſuſpicionem lectoris prævenit, & hoc vel illud narrari quidem, ſed veriſimile ſibi non fieri profitetur. ut quum in Clione ſcribit, φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι, ἐμοὶ μὲν ἃ πρὸς λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν. &c. Sic in Terpſichore dicit, ἐμοὶ μὲν ἃ πρὸς λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. At multis locis hanc admonitionem non attexit, in quibus videtur eſſe neceſſaria. Nimirum tibi neceſſaria videtur, at illi contrà ſupervacaneam (quippe cui ſui dicti ratio conſtaret) viſam fuiſſe, perſuaſum habeo. Atq; hanc meam opinionem confirmat (ni fallor) iſte Clionis locus, in quo Babylonici ſoli fertilitatem exponens, ſcribit, In quam autem altitudinem miſlium & ſeſamum arboreſcant, etſi probè norim, tamen id non referam: quum certò ſciam, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de fructibus dicta ſunt, plane incredibilia videri. Meam, inquam, opinionem confirmat (ut opinor) hic locus, ut enim de his tacere voluit quòd fidem impetratura non crederet, quidni de illis quoq; tacuiſſet, ſi fide majora fore putaſſet: aut aliquo ſaltem verbo, ut aliis in locis ſuſpecta ſibi eſſe teſtatus eſſet? Quid quòd comperta ſibi aliorum mendacia diſſimulare non poteſt, ut cum in Euterpe, tum alibi apertè oſtendit? Atqui mendacia exagitare, nequaquam ejus qui mendaciis gaudeat, eſſe videtur. Ac primum quidem hoc ſit φιλαληθείας Herodoti argumentum. Secundum eſſe poſſit, quòd non, ut alii pleriq; hiſtorici, quæ vel à dicendo vero eum deterrent, vel ad mentiendum impellerent, habuerit. Cui enim illum aſſentari voluiſſe, aut quòd aſſentationis præmium ſibi propoſuiſſe dicemus? Adde quòd aſſentari & παῤῥησίαν amare, velut ex diametro inter ſe pugnent: quam tamen illum amaſſe,

cum

cum ex aliis locis, tum ex hoc in Polymnia deprehendimus, Hîc ego, quòd ſentio & verum mihi videtur, non diſſimilabo: licet ejuſmodi eſſe ſciam quod mihi invidiam apud multos conflare poſſit. Atenim quorundam encomia ſuæ hiſtoriæ inſeruit. Id quidem fateor: ſed & rara & nullam aſſentationis ſpeciem præ ſe ferentia eſſe dico. nec quicquam aſſentatorium vel in Polycratis laude in Thalia, vel Bogis aut Cadmi in Polymnia, agnoſco. Remoto autem aſſentationis ſtudio, quid ei lucri fuiſſet (ut ille apud comicum loquitur) nos fallere? Eſto tamen, aliquos hiſtoriæ ejus locos criminis illius ſuſpectos nobis eſſe: at quis eam ſaltem partem quæ non res geſtas, ſed varios hominum variorum mores ac ritus deſcribit, (quæ potiſſimùm calumniis obnoxia eſt) ſuſpicione hujuſmodi non liberet? Tertium argumentum (niſi quis conjecturam vocare malit) ex magna hominis circa ſuum numen ſuaq; ſacra obſervantia peti poſſe dixerim, quam & paulò antè attigi. Multæ enim ſententiæ ſive γνῶμαι tum quas aliis locis adhibuit, tum quas narrationibus vel præfixit, vel tanquam corollaria adjunxit, tanta illum pietate præditum fuiſſe teſtantur, quanta in hominem Chriſtianæ religionis ignarum cadere poteſt: imò verò ea & divina potentia providentiaque ſenſiſſe quæ Chriſtianum ſentire & deceat & oporteat. Hujuſmodi ſunt hæc in Thalia, SED profectò providentia Dei, pro ſua ſapientia, quæcunque animalia meticuloſa & eſculenta ſunt, valde fœcunda reddidit, ne aſſiduo eſu abſumpta deficerent: at quæcunque improba & pernitioſa, parum fœcunda. At hinc fit ut lepus, &c. Conſideremus & hæc ex Polymnia, VIDEN' ut Deus animalia prægrandia fulmine feriat, eorum faſtum non tolerans: at puſilla ne videlicet quidem? Viden' ut in editiſſima quæque ædificia & in celſiſſimas quaſque arbores tela hæc ingruant? Gaudet enim Deus quæcunque eminent, deprimere. Unde etiam contingit ut ingens exercitus ab exiguo profligetur: Deo videlicet illis quorum inſolentiam exoſam habet, terrorem aut fulmen immittente: ita ut ſuperiores eorum ſucceſſus exitus exitiales habeant. Magnificè enim de ſe ſentire nemine commune ſecum eſſe ſinit Deus. Quid, obſecro, de divina potentia divinius iſtis dici potuit? Heſiodeam illam γνῶμην laudibus omnes efferunt,

Ῥέα μὲν γὰρ βεβάει, ῥέα δ' ἔβεβήκοντα χαλίπτει,
Ῥεῖα δ' ἀείζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγλωώεσσα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Quem imitatus Horatius dixit.

———valet ima ſummis Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens,

Et meritò quidem certè illam veteris poetæ ſententiam laudibus extollunt: ſed quanto tamen ulterius progreditur hic noſter hiſtoricus? Jam verò gnomen illam quæ Deo vindicem oculum tribuit, quot nobis exemplis confirmat? vel potius, quot locis eam tanquam in ſpeculo intuendam proponit? Primùm quæ de Pheretima narrat, & verba quibus narrationem ſuam claudit, audiamus: ac quoniam eſt valde memorabilis, eam à capite ipſo arceſſamus, diſperſa ejus membra in unum corpus colligentes. Erat hæc Pheretima Batti claudi Cyrenes regis uxor. hic Arceſilai filius erat; quem Cyrenes regnum tenentem, dum morbo laboraret, frater Aliarchus ſtrangulaverat: iſq; viciſſim ab illius uxore cui nomen Eryxo, ex inſidiis interfectus fuerat. Batto hoc mortuo, Arceſilaus quem is è Pheretima ſuſtulerat, regni hæres relinquitur: ſed quum orta inter hunc & populum ſeditione, factio populi ſuperior evaſiſſet, Arceſilaus Samum, Pheretima ejus mater Salaminem profugit, & ab Elelſhone, imperium ejus obtinente, exercitum à quo unà cum filio Cyrenen reducatur, petit. At Elelthon quidvis potius illi quàm exercitum dabat. Illa, quicquid dabatur accipiens pulchrum quidem & id eſſe dicebat, ſed pulchrius futurum eſſe ſi ipſi quem petebat exercitum daret. Atque hoc reſponſo donum unumquodq; proſequebatur. Tandem verò Elelthon ei fuſum aureum, & colum cui circumpoſitum ſtamen erat, dono miſit. Quum autem iiſdem quibus prius verbis inter accipiendum hoc munus uſa eſſet, tunc Elelthon ſe talia fœminis non exercitum donare dixit. Arceſilaus autem interea Sami agens exercitum coegit, à quo quum Cyrenen reductus, & in antiquum ſtatum reſtitutus eſſet, magnam in ſuos ſævitiam exercuit: ob quam ſibi metuens quum ad Alacerem Barcæorum regem ſocerum ſuum ſe contuliſſet, à Barcæis quibuſdam, quibus ſe nonnulli Cyrenæi exules adjunxerant, in foro interfectus fuit: ejuſq; cædem mox Alazeris ſoceri cædes ſequuta eſt. At Pheretima, tantiſper quidem dum Arceſilaus filius Barcæ ageret, ejus gradum apud ſuos cum aliis in rebus, tum in præſidendo ſenatui tenebat: ſed ubi filium Barcæ interemptum audivit, fuga ſe in Ægyptum proripuit: atque ibi Aryandem (quem Cambyſes Ægypto præfecerat) ſupplex rogavit ut vicem ſuam ulciſceretur, hoc prætextu utens, quod filium ſuum, quia Medorum partibus favebat, interfectum diceret. Quum Barcem perveniſſent quos exoratus Aryandes ex

Ægypto

Ægypto miſerat, eamq; urbem vi capere fruſtra conati, fraude cepiſſent, Pheretima ex Barcæis eos qui perpetrandæ cædis principes fuerant, crucibus per ambitum murorum ſuffixit: eorum autem uxoribus mammas amputavit, quibus eoſdem muros tanquam notis quibuſdam interpunxit. Cæteros Barcæos Perſis diripiendos reliquit, præter eos qui Battiadæ & affines cædis non erant: his autem urbis gubernacula tradidit. Hactenus de Pheretimæ facto. nunc animadvertere operæpretium fuerit, quòd huic narrationi (interjectis tamen nonnullis) corollarium. librum claudens, attexat. At Pheretima (inquit) ne ipſa quidem mitem vitæ exitum habuit, quumprimum enim è Libya, Barcæos ulta in Ægyptum rediit, miſerabilem mortem obiit. viva enim vermibus ſcatere cœpit, à quibus corroſa fuit. Nempe homines tam atrocibus vindictis invidiam ſibi apud deos conflant. Hactenus de Pheretima. Ad Hermotimum eunuchum veniamus. ſcriptam enim de illo hiſtoriam religio mihi eſſet ſilentio præterire. Hermotimo, inquit, amplior illatæ ſibi injuriæ, quàm ulli unquam mortali (quod ſciam) contigit ultio. Is ab hoſtibus captus & venalis à Panionio quodam Chio emptus fuerat, qui ex ſceleſtiſſimo facinore quæſtum faciebat, quoſcunq; enim nanciſci poterat formoſos pueros, caſtrabat, moxq; Sardis aut Epheſum abductos magna pecunia vendebat. Barbaris enim eunuchi in pretio ſunt, quòd iis majorem quàm aliis fidem in rebus omnibus habendam putant. Ex eorum autem numero quos caſtraverat Panionius, erat Hermotimus: cui felici ſorte contigere ut cum aliis donis Sardibus ad Xerxem mitteretur: temporis autem progreſſu primum inter eunuchos locum apud illum obtineret. Quum autem rex Perſicas copias in expeditionem adverſus Athenas educens, Sardis perveniſſet, tum Hermotimus negotii ejuſdam gratia quum in Myſiam regionem deſcendiſſet, quæ à Chiis incolitur, Atarneus dicta, hîc Panionium offendit. Quem agnitum quum blandè compellaſſet, & primùm quidem ei expoſuiſſet quanta bona ejus opera conſequutus eſſet, deinde verò magnam ſe illius meriti gratiam relaturum promiſiſſet, ſi cum ſuis liberis illuc commigraret, ei ut id faceret perſuaſit. Poſtquam verò eum in poteſtate habuit, quippe qui cum liberis & uxore illuc commigraſſet, his eum affatus eſt verbis, O qui præ omnibus mortalibus è ſceleſtiſſimo facinore quæſtum feciſti, quid de te ego aut meorum majorum quiſpiam, de te inquam vel aliquo tuorum commeruimus, propter quod me ex viro nihil eſſe feceris? Nempe deos tuas illas artes ignoraturos ſperabas: at te rem adeo injuſtam auſum, juſto ipſi contrà judicio in manus meas compulerunt, ut tantas, quantis dignus es pœnas mihi dares. Quæ dum Panionio exprobrantur, adductis in conſpectum quatuor filiis, eorum amputare genitalia coactus fuit: quod quum illis feciſſet, ad idem ei viciſſim faciendum addacti ipſi fuerunt. Ita Hermotimo adverſus Panionium divinæ ultionis vices adjutrices fuerunt. Quid quæſo hîc legimus quod ore Chriſtiano ſonari non mereatur, ſi tantum pluralem deorum numerum in ſingularem vertamus? Sed & in Euterpe quàm pulchrè ab eo dicitur magnorum ſcelerum magnas immitti à diis ultiones? τῷ δαιμονίῳ παραστάζοντα. ὅκως παντελεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Illis autem verbis quibus ſuum de Hermotimi ultione ſermonem finit, conſona ſunt (ſi ipſum etiam loquendi genus ſpectemus) hæc quæ in Thalia habentur, χρόνῳ δ' οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀρσίπεα Πολυκράτεα τίσιες μετῆλθον. dixerat enim illic, Πανιώνιον μὲν νῦν ὕτω δεῖ λέγειν ὅτι τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Sed & τίνειν δίκην τινὶ interdum dicit, ut in Eratone, οὐ μὴν ἐδὲ Λυσιχίδης κατηγήσατο ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε. & in eodem libro de Cleomene, cujus inſaniam vindictæ divinæ imputat, ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι. In Calliope autem δίκην τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω ἐκ Μαρδονίου dicit. Huc etiam pertinet vocabulum μείλιξις, ut quum ſcribit in Polymnia τοῖσι δ' ὦν Λακεδαιμονίοισι μείλιξις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. & paulo pòſt, ὅτι μὲν δὴ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μείλιξις, &c. in quo etiam loco obſervatione digniſſimum eſt quod tradit de ſcelere quod in filiis authorum ejus Deus vindicaverit. Frequens eſt illi uſus & vocis χρεών, ſive ἐδόκει (pro ἔδει, quod & ipſum apud eum extat) de eo quod ut à Deo decretum fuerit, ita fieri oportuerit & neceſſe fuerit: ut non procul à Cliûs initio. χρεὼν δὴ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς Et circa finem Calliopes, κακῶς δὲ ἔδοξε πανοικὶῃ γενέσθαι. Et in Terpſichore, οὐ γὰρ ἔδοξε τούτῳ τῷ χώρῳ Ναξίους ἀπολέσαι. In eadem ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γόνου Κοίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν. Item in Eratone, δεῖν δὲ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὲν εὖ. Nec verò mihi dubium eſt quin Livius imitari Herodoteum iſtud loquendi genus volens, (ut antea dixi à veterib. hiſtoricis poſteros multa mutuatos eſſe) non procul à primi libri initio ita loquutus ſit, Sed debebatur, ut opinor, fatis tantæ origo urbis, maximiq; ſecundum deorum opes imperii principium. Quod ſi hujus χρεὼ vel ἔδοξε explicationem quærimus, eam nobis ejuſdem Herodoti Calliope ſuppeditabit, Hoſpes, inquit, quod à Deo contingere oportet, homo nulla ratione avertere à ſe poteſt. quoniam ne veriſimilia quidem dicentibus quiſquam auſcultare vult. Sed narrationem à qua dictum illud pendet, audiamus. Dum autem, inquit, hac in re occupati ſunt barbari, Attaginus Phrynonis filius. vir Thebanus, convivio magnificentiſſimè inſtructo,

inſtructo, Mardonium ipſum, & quinquaginta eorum qui cum illo erant honoratiſſimos, excepit. Secundum cœnam Perſa quidam Therſandrum Orchomenium cujas eſſet interrogavit: queri ubi Orchomenium eſſe accepit, Quoniam, inquit, te mihi menſæ & libaminum conſortem eſſe contigit, tibi ſententiæ meæ mnemoſyna relinquere libet, ut & ipſe eorum quæ impendent præſcius, tuis rebus conſulere poſſis. Vides Perſas qui hîc epulantur, & exercitum quem ad ilumen caſtra habentem reliquimus? Ex hoc univerſo numero non multo pòſt perpaucos videbis ſuperſtites. Atque his verbis multas lacrymas ille miſcebat. Quæ quum admiratus Therſander dixiſſet, Nónne Mardonio hæc ſignificanda ſunt, & Perſis qui ſecundum ab eo locum obtinent? tum ille ſubjecit, Hoſpes, quod à Deo contingere oportet, homo à ſe arte nulla depellere poteſt. ſiquidem ne veriſimilia quidem dicentibus fidem quiſquam adhibere vult. Atqui adeo ex Perſis multi quamvis hoc ſciamus, ſequimur neceſſitate conſtricti. Ex his, (ſicut & ex aliis quæ antè attuli) quæ fuerit noſtri hiſtorici pietas, patere ſatis arbitror. quamvis enim hæc poſtrema verba non in ſua ſed in Perſæ cujuſdam perſona proferat, (cui eum illa nequaquam affingere dixerim) illi tamen aliqua ex parte adſcribi poſſunt: quòd ſic ea commemoret ut illis ſe aſſentiri planum faciat. Reliquum eſt ut ſcrupulum, quem animis aliquorum injicere potuit vocabulum τύχη, eximam. Nam quomodo (dicent nonnulli) huic quem prædicas pietati conſentanea ſit illa τύχης appellatio, quæ quum apud vetuſtiſſimos ſcriptores rarò, apud Homerum autem nunquam reperiatur, hic contrà illi eventus rerum imputat? Qui fortunam conſtituit, nónne is providentiam tollit? Hoc ego ſanè fateor: ſed τύχῃ illis in locis vulgarem fortunæ ſignificationem habere nego. Alioqui enim quomodo adderet θεία cum τύχη? ut in Melpomene, τὰς δὲ οἱ ἵπποι τὰς ἀπὸ τῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Et in Terpſichore, ἡ λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείῃ τύχῃ περιγένεσθαι τὸ παιδίον. Hic enim θείῃ τύχῃ nihil aliud ſonat quàm θείῃ μοίρᾳ, & quod vernaculo ſermone dicimus, *Ainſi que Dieu voulut.* Quod illa etiam verba Calliopes indicant, εἶτα κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε κατὰ συμβολήν, θεῶν ποιεύντων. Illæ porrò Gallicæ voces aliud loquendi genus in memoriam mihi revocant, quod quum ineptum alioqui judicetur, magnam tamen cum iſto Herodoteo habet affinitatem, atque adeo tantam ut ejus videri poſſet ἀπόγονον. Ita enim loquitur ſæpe apud nos vulgus, *O eſt fortune: Dieu le veult.* Quàm multas autem alias habeat hic ſcriptor dicendi formulas ſibi magna ex parte inter Græcos ſcriptores peculiares, ac quæ ſermoni noſtro cum eo ſint communes, alius erit aliquando dicendi locus. Ad θείῃ τύχῃ revertor, & hoc addo, interdum etiam θεῖον πρῆγμα vocare Herodotum τὸ θείῃ τύχῃ συμβάν. ut quum in Eratone dicit, ὁρέων δέ με καταμυμνυμένου ὁ Ἀρίσων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη πρῆγμα. Et in Polymnia, δῆλον ὧν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τοῦ μαντηίου. Dixerat autem paulo antè, τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. Sed & in Calliope legimus, δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων. In quo etiam loco nobis obſervandum eſt quod & alibi dicit, nimirum divinitus ſigna malorum futurorum hominibus ſolere dari. ut in Eratone, φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνει ἔσεσθαι. Rurſus in eodem libro, καὶ τοῦτο μὴν κατέρχεται ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνεν ὁ θεός. Verum enimvero quas hactenus recenſivi Herodoti pias ſententias dum mecum repeto (ut tandem huic ſermoni finem imponam) hic animum meum percellit metus, ne cum profana illa muliere regina Sabæ profanus Herodotus, & cum Herodoto cæteri profani ſcriptores quibuſcunq; adeo ſacra dicta eruperunt, nos in illo extremo judicii die reos peragant, qui quum Chriſto unico veræ religionis duci, nomen dederimus, & cognomen ab eo acceperimus, profanius plerunq; & ſentimus & loquimur & ſcribimus. Sed quoniam non hoc in præſentia quæritur, quàm pius, ſed quàm verax fuerit Herodotus; quod initio hujus ſermonis dixi, iterum dico, tertium φιλαληθείας Herodoti argumentum ex hac ejus pietate (meo judicio) poſſe duci. Quis enim rationi conſentaneum eſſe dicat, ut qui tam pius, idem tam improbus etiam fuerit, ut ſciens prudenſque, nulla ſpe aut lucri aut alius commodi propoſita, lectoribus imponere planeq; eos ludificari voluerit? Niſi fortè eum aliquis, quantum eſſet inter hiſtorici & poetæ officium diſcriminis, & veritatis lucem eſſe hiſtoriam, neſciviſſe arbitratur: unde incomperta pro compertis, ficta pro factis, falſa pro veris commemorare, adeo religione non habuerit, ut ſuum etiam nomen (ne poſteritas illorum mendaciorum authorem ignoraret) operi ſuo præfixerit. Imò verò vel hinc, id eſt è præfixo operi nomine, quartum φιλαληθείας ejus argumentum peti poſſe crediderim: quod tamen non tanquam neceſſarium, ſed potius tanquam ex abundanti cæteris additum exiſtimari volo. Cæterum cogitanti aliquando mihi quid fidem Herodoti & cæterorum priſci ſeculi ſcriptorum tantopere ſuſpectam multis reddat, ratio illa occurrit, quòd ut bonam eorum partem qui res à ſe longinquis in regionibus viſas aut auditas narrant, mentiri ſuſpicamur quaſi locorum longinquitas ad hoc audaciores reddat: ita etiam non paucis dubia ſit illorum hiſtoricorum fides, quaſi temporum longinquitate (quæ rerum memoriam propè obliterarit) freti, fabulas pro hiſtoriis obtrudere nobis non dubitent. Atqui eos quorum animis inſidet hæc

ſuſpicio,

ſuſpicio, quantum inter hæc duo ſit diſcrimen, animadvertere decebat. locorum enim longinquitas eadem ſupermanet, at temporum non item. atq; adeo multæ res geſtæ quàm longè à noſtris temporibus abſunt, tam propè ab eorum temporibus qui eas memoriæ prodiderunt, abfuere. Et hactenus quidem iis qui Herodotum conſultò mentiri perſuaſum habent, reſponſum ſit.

At qui Herodoto propoſitum quidem non fuiſſe mentiri, ſed mentitum tamen eſſe arbitrantur, dum incomperta pro compertis (ut modò dixi) commemorat, & ſuam interdum fidem de iis quæ audierit, non ſecus ac de iis quæ viderit, obſtringit, reſpondeant velim ad hoc, Herodotum illa comperta non habuiſſe, id verò unde ipſi compertum habeant. Si enim ſe hinc conjecturam facere dixerint quòd aliis quibuſdam repugnantia tradat, ecqua tandem ipſi certiore antiquitatis cognitione freti, Herodotum mendacem, cæteros veraces eſſe pronuntiare audebunt? & quam tandem ad normam eas quæ de rebus priſcis extant ſcriptiones dirigendas cenſebunt? Quòd ſi fortè Herotodum fabuloſitatis reum agi poſſe exiſtiment hoc uno nomine quòd eorum fidem ſuperent quæ narrat: at non protinus quæ fidem apud illos excedunt, apud omnes fidem exceſſura putanda ſunt. Demus tamen ea eſſe ejuſmodi quæ fidem apud nullum mortalium impetrent, an quia eam non impetrant, eam non mereri dicemus? Quæ nova eſt iſta dialectica, per quam nobis ita colligere liceat, ut quod veriſimile non eſt, ne verum quidem eſſe poſſit? Quæ porro eſt iſta in hiſtoricos tyrannis, ut ſi res ab illis ſcriptas credere nolimus, eos noſtræ incredulitatis (liceat hoc uti verbo) præſtare culpam velimus? Quæ tamen ego dum ſcribo, non ſum neſcius Joſephum in hac altera opinione fuiſſe, nimirum ut diceret Herodotum in mendacio quidem ſibi non placuiſſe, ſed ſuam illi credulitatem, mentiendi, occaſionem dediſſe. Sed ego quam modò ab aliis exegi normam ad quam priſcæ hiſtoriæ dirigantur, ab eo quoq; exigere non dubitarim.

NE TAMEN dum alios nimis incredulos eſſe quæror, nimiùm ipſe credulus habear, quibus nitens aut argumentis aut exemplis, non temerè derogandum eſſe antiquis hiſtoriis fidem contendam, exponere decrevi. Quæcunq; leguntur apud hiſtoricos miracula, ea vel ipſius naturæ rerum, vel humanarum actionem eſſe, nemo (ut opinor) negaverit. Nam ſiquid hæc vel illa regio aut prorſus inauditum, aut inauditæ certè magnitudinis vel contrà parvitatis producit, id naturæ: ſiquid ab hominibus mirabile proficiſcitur, id humanæ actionis miraculum voco. Primùm igitur (ut terræ fruges omittam) quot animalium genere ſumma admiratione digna deſcribunt hiſtorici, quæ aut non habemus omnino aut certè forma & magnitudine plurimùm ab illis differentia? Ne longè abeamus, ad homines, omnium animalium præſtantiſſimum nobiliſſimumq; genus, veniendum eſt. Quales nobis paſſim gigantes, quales viciſſim Pygmæi deſcribuntur? Quid? an quòd neutros viderimus, neutros eſſe aut fuiſſe dicemus: Atqui ad gigantes quidem quod attinet, qui fabuloſos eſſe illos dixerit, (ut omittam multa eorum extare paſſim oſſa) non profanos tantùm, ſed & ſacros libros fabuloſitatis inſimulaverit. Pygmæos autem ſi eſſe aut fuiſſe negabimus, non ſolùm magnæ externorum ſcriptorum turbæ, ſed & noſtris ipſorum oculis fidem derogabimus: quid enim aliud ſunt qui paſſim ſpectantur nani quam Pygmæi, aut certè ex Pygmæis oriundi? Cur autem ſi naturam (id eſt naturæ opificem) omnipotentem eſſe credimus, homines à nobis & forma & magnitudine variè differentes creare olim potuiſſe & hodie quoq; poſſe non credemus? Jam verò & hoc circa hominem (antequam ab eo digrediatur oratio) diverſum naturæ opus conſideremus. Ea nunc fœtum utero mulieris per novem duntaxat menſes includit: an igitur Herodoto, ex cujus hiſtoria quædam, fœtus utero muliebri plerunq; decem menſium ſpatio includi ſolitos colligimus, fidem derogabimus? Atqui ut taceam, ne veriſimile quidem eſſe, longam eum hiſtoriam ad inſerendum illi tale mendacium confinxiſſe, quicunq; vel Herodoto vel alii cuilibet hoc narranti fidem derogat. & fieri poſſe negat, nónne is eadem opera fidem divinæ potentiæ derogare putandus eſt? Verùm ut ad divinam uſq; potentiam non progrediamur, qui hîc mendacii Herodotum accuſant, quàm multos in crimen trahant, oſtendemus: ſi prius illam hiſtoriam paucis perſtrinxerimus. hæc igitur ſunt ejus verba, de tertia uxore Ariſtonis regis Lacedæmoniorum loquentis, Nondum autem elapſo decem menſium ſpatio mulier iſta hunc Demaratum Ariſtoni parit. At is in ſolio ſuo cum ephoris ſedens, nuntium de nato ſibi filio ſimulatq; accepit, temporis quo uxorem duxerat, memor, ſubducto in digitos menſium numero, hunc, filium ſuum non eſſe, jurejurando affirmavit. Quod quum audiſſ. &c. Aliquanto pòſt narrat iſtum hujus mulieris ad filium ſuum ſermonem, Quod autem præcipuè objiciunt tibi inimici, ipſum Ariſtonem, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audientibus eſſe te ſuum negaviſſe, quippe quòd exacti nondum decem menſes forent, nimirum ut talium rerum imperito hæc verba exciderunt. Mulieres ſiquidem nono etiam atq; adeo ſeptimo menſe pariunt: nec omnes decem menſium ſpatium implent. Ego verò te, fili, ſeptimo menſe peperi. Hactenus Herodotus: ex cujus narratione elici quod dixi, apertius eſt, quàm ut ullam dubitationem relinquat. Supereſt igitur ut illos proferam quos in crimen trahi neceſſe ſit ab iis qui Herodotum mendacii hîc inſimulabunt. A Plauto ſumam initium, in cujus Sticho leguntur hi lepidiſſimi verſus.

Famem

Famem fuiſſe ſuſpicor matrem mihi:
Nam poſtquam natus ſum, ſatur nunquam fui.
Sed quam ego matri meæ refero invitiſſimus,
Ea mihi nunquàm retulit mater gratiam.
Nam me illa in alvo menſes geſtavit decem,
At ego illam in alvo geſto plus annos decem.
Atque illa puerum me geſtavit parvulum,
Quo minus laboris illam cepiſſe exiſtumo:
At ego non pauxillulam in utero geſto famem,
Verùm hercle multo maximam & graviſſimam.
Uteri dolores mihi oboriuntur quotidie.
Sed matrem parere nequeo, neſcio quomodo.
Audivi ſæpe hoc vulgò à multis dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Eſſe annos: ejus ex ſemine hæc certò eſt fames.
Nam jam complures annos utero hæret meo.

Idem poeta in Ciſtellaria,

O—tum illa quam compreſſerat,
Decum pòſt menſe exacto hic peperit filiam.

Extant & Cæcilij ſuper hac re verſus, in Plotio,

Inſoletne mulier decimo menſe parere?
Pol nono, etiam ſeptimo atque octavo.

Quæ ſcripſiſſe fertur, hæc Menandri verba in ejuſdem nominis fabula ſequutus, γυνὴ κεῖ δεκάμηνος. Audiamus & Pomponium in Hirnea,

Pappi decimus menſis eſt quum factum eſt: ita fit, ita ſemper ſolet:
Decimo menſe demùm turgens verminatur, parturit.

Ac ne ex uno poetarum genere teſtimonia proferamus, quis non illius Virgiliani verſus recordatur?

Matri longa decem tulerint faſtidia menſes.

quis non illorum Propertij?

Non non humani ſunt partus talia dona:
Iſta decem menſes non peperere bona.

Sed quoniam dubiæ ſunt itidem fidei poetæ, (qui tamen in iis quæ ad rerum naturam pertinent, veraces eſſe ſtuduerunt) ne videar τὸ ζητούμενον σωαρπάζειν, ad Hippocratem, Ariſtotelem, Plutarchum, lectorem remittam, qui non ſolùm decimo menſe, ſed undecimo etiam, partus edi ſcripſerunt. Sed horum partuum exempla etiam ex Plinio, viro in hujuſmodi rerum indagatione diligentiſſimo, proferre libet, Veſtilia C. Herdicij (inquit) ac poſtea Pomponij atq; Orfiti clariſſimorum civium conjunx, ex his quatuor partus enixa, Sempronium ſeptimo menſe genuit, Suillium Ruffum undecimo, Corbulonem ſeptimo, utrunq; Conſulem: poſtea Cæſoniam Caij principis conjugem, octavo. Hactenus Plinius. His autem exemplis quin & alia ex hoc noſtro ſeculo petita poſſint addi non dubito. Ad me certè quod attinet, honeſtiſſimam matronam Pariſiis audivi, in frequenti cœtu, puerum quem oſtendebat, undecim menſes à ſe in utero geſtatum affirmantem. ex certiſſimis enim ſignis (quæ mulieribus ſæpiùs enixis cognita ſunt) conceptus tempus compertum ſe habuiſſe. Quæ quum ita ſint, crudelem quorundam jariſconſultorum incredulitatem (hoc uti verbo cogor) mirari ſubit, qui pueros poſt certum & à ſe præſcriptum diem ex utero materno prodeuntes legitimâ hæreditate fraudaverint. Scribit enim Ulpianus, Poſt decem menſes mortis natus non admittetur ad legitimam hæreditatem. De eo autem qui centeſimo octogeſimo ſecundo die natus eſt, Hippocrates ſcripſit, & divus Pius pontificibus reſcripſit, juſto tempori videri natum. nec videri in ſervitutem conceptum, quum mater ipſius ante centeſimum octogeſimum ſecundum diem eſſet mancipata. Hæc Ulpianus. Jam verò & Juſtinianus mulierem quandam, quæ undecimo poſt mariti mortem menſe pepererat, ſtupri damnat, quòd fœtum

tanto tempore utero includi, incredibile esse credat : & quam ipse forsan ejus liberis sua incredulitate injuriam facit, partui matris imputat. εἰκότως, inquit, οἱ παῖδες οἱ τῷ δαυμαςῷ τῆς μητρὸς τοκετῷ ψευδεσμῶσι τὴν γῦν περιαμαίαν τῆ παλαιὰς ἡξιῦν λαβεῖν δωρεάν. Imò verò tu fortasse Justiniane eos ψευδελίζεις, vel potius, ὑβελίζεις τῆ σῆ ἀπιςία, propter quam indicta causa illorum matrem damnas. Longè certè tuo judicio dissimile L. Papyrii Prætoris judicium fuit, qui secundo hærede lege agente, bonorum possessionem contra eum dedit, quum mater partum se. XIII mensibus diceret tulisse: quoniam nullum certum tempus pariendi statutum videretur. Enimvero postulare videtur hic locus ut miram quam tempus attulit circa rem hanc mutationem consideremus. Hunc enim Lacedæmoniorum regem Aristonem videmus, ob non elapsos decem menses, partum uxoris nolle agnoscere: quum hodie contrà elapsi illi justam maritis occasionem non agnoscendi uxorum partum, atq; adeo suspectam habendi illarum pudicitiam, præbere videantur. Atq; ut generalem huic sermoni clausulam imponamus quicunque quid sit ratiocinari, noverit, ex hac Herodoti narratione colligi fatebitur, quod hodie est ordinarium uterum gestandi spatium, olim fuisse extraordinarium: contrà, quod extraordinarium nunc sit, id olim fuisse ordinarium. Quantumvis enim Herodoti accusatores in sua pertinacia sibi hîc placeant, Herodotum certè hîc absolvere quàm cum eo tot gravissimos scriptores damnare mallent. Ego verò huic ratiocinationi aliam quam hinc elicio, adjungam. ita enim colligo, quemadmodum si nusquam alibi mentio facta reperiretur partus decimo mense editi, historia hæc, quum vera sit, falsa judicaretur: ita multas alias esse quæ, quum exemplo careant, falsæ judicentur, quum tamen verissimæ sint, & exemplo fortasse non itidem apud reliquos omnes mortales ut apud nos careant.

Hoc autem cum aliàs, tum vel maximè ubi quarundam regionum fertilitatem describit, animo infixum habere debemus. Nam quum ea legimus quæ de Babylonici soli fertilitate scribit, si quidem ad nostros respiciamus agros, & conjecturam ex illis facere velimus, statim mendacii Herodotum accusabimus. At si hanc regulam teneamus, non esse nobis ex iis quæ viderimus & audierimus ferendum de iis quæ nec visa nobis nec audita sint, judicium, & mentem ad omnipotentem Dei manum potius quàm oculos ad arva nostra converterimus, nulla tanta describetur nobis fertilitas, ut eam incredibilem judicemus, sed ut antea potuisse, ita nunc quoque posse alicubi esse credemus. At enim (dicet aliquis) veteres historiæ locis quibusdam summam fertilitatem tribuunt quos hodie penuriæ tantùm fertiles esse videmus. Hoc ego ut concedam, non tamen mentiri earum historiarum authores in ea fertilitate narranda, protinus concedam. Nisi fortè & ipsa sacra biblia suspecta mendacii nobis esse debent, quòd ab illis celebratæ quorundam locorum fertilitatis nullum hodie vestigium in illis appareat. Quod absit ut nobis in mentem veniat: sed potius illud Davidis animo nostro semper obversetur.

Te magnam pandente manum, satiarantur abundè
Omnia: te rursus vultum condente fatiscunt.

Quid? si Babylonis magnitudinem è nostrarum urbium magnitudine metiamur, an credibile fuerit, expugnata jam una urbis parte, rumorem expugnationis ad alteram longo post tempore perveniisse? Aut, si expeditionem Xerxis è nostrorum regum aut etiam ipsius Turcarum Imperatoris expeditionibus æstimemus, nónne quot flumina à Xerxis militibus epota legimus, tot impudentissima mendacia nos audire credemus? Sed nimirum qui Xerxis & cæterorum Persiæ regum potentiam ex ea qua præditi sunt nostri reges, & illius regionis ac temporis πολυανθρωπίαν ex ea quæ hodie cernitur, æstimare volet, hunc eadem opera & aquilæ vel struthiocameli magnitudinem ex regaliolo, & Oceani magnitudinem ex parvo Rubicone æstimare oportebit. Verùm ut ei qui Nilum vel Danubium viderit, multo credibilior Oceani vastitas fuerit quam ei qui parvum Rubiconem duntaxat spectaverit: ita qui in regum nostrorum factis non insistet, sed paulo altius res bellicas repetens, ad Tamberlanem aut ejusmodi quempiam ascendet, non tam incredibilia ejus ad aures accident quæ de Xerxis exercitu narrantur. Tamberlanes ex bubulco miles factus, eò tandem potentiæ evectus est ut quadringentis equitum, sexcentis peditum millibus Pajazetem Turcarum regem adortus superaverit: & cæsis ejus militum ducentis millibus, ipsum aureis catenis vinctum & caveæ inclusum in omnibus quas postea suscepit expeditionibus, secum duxerit. Hic ille est Tamberlanes qui quæcunq; locum oppugnatum venerat, prima die tentorio candido, secunda rubro, tertia nigro utebatur: candore, pacem pollicente, rubore, omnium puberum cædem, nigredine, loci illius excidium, omniumq; incolarum internecionem minitante. Sed hæc narratio hujus loci non est. hoc unum consideremus, ut longo intervallo Tamberlanis copiæ à Xerxianis absunt, ita quantum vicissim nostræ ætatis reges à Tamberlanis exercitu (qui centum duntaxat & sexaginta octo annis illos præcessit) superentur. Quum autem de regibus nostri temporis loquor, Turcarum regem sive Imperatorem excipio, qui (ne longius abeamus) tantam unus manum militum

militum quantam omnes fere omnibus collatis viribus Christiani principes, cogere potest: ut non immeritò magni domini appellationem obtinuerit; Tantam verò esse ejus potentiam & mirabitur & vix credibile fortasse arbitrabitur qui Turcici imperii statum cognitum non habuerit, & ex nostrorum principum imperiis æstimare voluerit: at qui illum cognoverit, mirari desinet. Ejusmodi enim is status est ut duos duorum Persiæ regum titulos (de potentia non loquor) unus Turcarum rex sibi vendicare, & dominum, ut Cambyses: institorem, ut Darius, appellare se meritò possit; & quod in nos quidam jocatus est, quum regem Gallorum, regem asinorum esse diceret, (quòd onera nulla sibi ab illo imposita detrectarent) de universis qui sub ditione ejus vivunt, non joco, sed seriò dici queat. Verè enim illi, tanquam ὄνοι μεγάλοις ἄχθεσι τειρόμενοι (ut Tyrtæus de Messeniis cecinit) non bona tantùm omnia precaria possident, sed ipsam etiam animam precariam trahunt. Atq; ut in regum nostrorum aulis inter multos de nobilitatis, sic apud illos inter omnes de servitutis gradibus certatur. Nec tamen hoc tantùm nomine, sed & aliis multis, regno Persico major est cum Turcico quàm cum aliis affinitas. Atq; ut taceam hujus splendorem multis in rebus Persico si non parem, certè æmulum, ut magnam eunuchorum Turcæ, magnam pallacarum, magnam satraparum turbam omittam: multos etiam ritus, multas consuetudines velut hæreditarias mansisse illius regno constat. Quinetiam quòd Turcæ portam pro Turcæ aula nominare audimus, id à Persarum regibus manasse, Herodotus, Thucydides, Xenophon, Plutarchus, Athenæus, nos docent. Sed & hoc ipsum quòd Turcam pro rege Turcarum vulgò dicimus, (quum tamen nec Gallum pro Gallorum rege, nec Hispanum pro Hispanorum rege, nec Anglum pro Anglorum rege, nec Polonum pro Poloniæ rege, dicere soleamus) ab iisdem regibus originem habere, ex illis scriptoribus discere possumus. Nec verò dubium est quin idem Turca morem illum rarò in publicum ac non nisi cum magno & speciem exercitus præbente satellitio prodeundi, (ut ita suis formidabiliorem se venerabilioremq; reddat) à Persarum itidem regibus mutuatus fuerit. Nostri autem reges (ut hoc obiter dicam) quid à Persarum regibus peculiariter mutuati sint nescio; reginæ certè nostræ à Persarum reginis zonas suas sumpsisse videri possunt. Persarum enim reges Antyllæ urbis reditus suis uxoribus in zonas donare solitos, memoriæ proditum est. Cæterum ut unde digressa est eò revertatur oratio, quàm absurda sit potentiæ alicujus nostrorum regum cum Xerxis potentia comparatio, vel unum ejus quo Themistoclem donavit, munus abundè nos docebit. Ex multis enim historicis didicimus Xerxem Themistocli Lampsacum in vinum, Magnesiam in panem, Myuntem in opsonium donavisse. At sicui nostrorum regum quispiam non tres pagos, sed unicum donaverit, magna hæc liberalitas, & rege digna censetur.

Sed jam ad alterum partem veniamus, & miracula quæ circa humanas actiones sive humana facta versantur, examinemus. (quam ad partem siquis ea referre malit quæ modò de regibus dicta sunt, non magnopere repugnabo.) Quæ sunt illa igitur apud Herodotum quæ tantopere à fide abhorrere judicanda sint, ut illorum ergò præ quovis alio mendax judicari debeat? An quæ de variis variarum gentium ritibus moribusq; scribit? Hanc nimirum partem reprehensionibus patere, hanc potissimùm calumniis obnoxiam, hanc sannis multorum expositam esse video. Quare? quòd non tam aqua igni quàm ritus moresq; illi nostris repugnent, atque adeo illorum rituum nonnulli hujusmodi etiam sint ut nihil magis fatuum illis, nihil magis ridiculum fieri ac ne fingi quidem posse videatur. Atqui nónne ipsimet in eo ridiculi comperiuntur, quòd eum quem in vicinis populis non inveniunt morum consensum, in iis quærendum putent quos maria tot montesq; à nobis separant, & quibus longè diversum cœlum longè diversas animorum inclinationes tribuit? atq; adeo quæ in vicinorum moribus excusant, ob eadem hyperboreos nescio quos accusandos censeant? Age enim cur quod Herodotus de Persis commemorat, eos nimirum non nisi inter pocula de rebus gravioribus agitare consilia, incredibile cuiquam videbitur, quum apud quosdam ex vicinis populis hunc morem magna cura, velut inviolabilem, servari videamus, ut qui sunt de re quapiam magni momenti consultaturi, aut cum aliquo contracturi, ex caupona βαλανείον faciant atq; ibi non prius ullum de suo negotio verbum facere incipiant, quàm pes & caput officium facere desinant? Apud hos καπηλεοβαλανίτας si mulierem quampiam de marito interroges, illum edormiscere crapulam, nihil mutato vultu, nec dato ullo pudoris signo, respondebit. Nos hæc in illis populis quibuscum nobis quotidie commercium est, & qui nobiscum religione conjuncti sunt, non miramur: quæ de ebrietate illorum narrantur quibus nullus unquam Christianæ religionis affulsit radius, non mirabilia solùm, sed planè incredibilia judicabimus? Sed quid ego exemplum ex alia natione peto? Quæ non dicam natio, sed urbs, sed domus, non habet aliquos sacris Bacchicis initiatos? nónne ex duobus communi tecto utentibus sæpe contingit ut alter edere & bibere ut vivat; alter contrà, non alia de causa quàm ut edat bibatque, vivere velle videatur? Verùm eos qui cibo & potu abutuntur, missos faciamus: discrimen inter eos qui moderatè illis utuntur, consideremus. Nónne quod huic palato sapit, illi insipidum est? quæ hoc palatum appetit, ea illud fastidit? nónne cibos nonnullos à quibus ipsi abhorremus, aliis quibusdam in deliciis esse videmus?

videmus? nónne multos felibus, nonnullos & muribus veſci videmus? Iterum tamen ſi gentis alicujus victus nobis à quopiam hiſtorico deſcribatur à noſtro diſcrepans, is ſtatim nugatur, ſtatim mendax, ſtatim fabuloſus audiet. Veruntamen ſuſq; deque ferri profanorum ſcriptorum ſugillatio poſſit: quid quòd ne libris quidem ſacris incredulitas quorundam parcit? Joannem Baptiſtam locuſtas ediſſe non veriſimile eſt (aiebant nonnulli) qualis enim fuiſſet iſte cibus? Ad hoc Evangeliſta ſcribit. Non Evangeliſtæ (reſpondebant) ſed librario fidem derogamus, eumq; ἀκρίδας pro ἀκρεάδας vel alia quapiam voce ſcripſiſſe dicimus. Quid tandem? non prius de illa deduci ſententia potuerunt, quam varii ex variis authoribus externis prolati ſunt de locuſtarum eſu mentionem facientes loci. Labantem ſcilicet ſacrorum librorum hac in parte fidem, teſtimonio profanorum fulciri oportebat. Atqui nobis ex ea quam experimur paſſim circa ciborum delectum diſcrepantia, quod de locuſtarum eſu traditur, vel à quolibet profano ſcriptore (nedum ab Evangeliſta) ſcriptum, credibile videri poterat. Utrum enim mirabilius? locuſtarum aut hujuſmodi animalium eſu delectari, an ab eſu panis abhorrere? Nónne hoc quàm illud majori admiratione dignum quilibet fatebitur? At ego, qui locuſtis veſceretur, neminem: qui à panis eſu prorſus abhorreret, his oculis ſæpe vidi. Rurſum verò quàm mirabile nobis eſt videre quempiam qui panis eſu non delectetur, tam mirabile Æthiopibus macrobiis erat (Herodoto teſte) Perſas pane veſci audire. Ut autem à pane ad vinum veniamus, ſi nunquam abſtemios ullos vidiſſemus nónne eos qui à vini potu abhorrentes aliquos ſe vidiſſe dicerent, fabulari crederemus? Et tamen illa ipſa regio quæ homines alioqui vino deditiſſimos gignit, quoſdam etiam hoſtes vini acerrimos habet. De hominibus φιλοινοτάτοις quum loquor, primum locum Flandris, ſecundum Germanis tribuo. nam qui Germanis potandi principatum deferunt, Flandris (meo quidem judicio) magnam injuriam faciunt. qua de re ego non ex iis quæ audivi, ſed ex iis quæ vidi, ſententiam pronuncio. Nam multa quidem Germanicis potoribus cum Flandricis fateor eſſe communia, atque illud in primis ut quot calices ſuper menſam, tot matulas ſub menſa habeant, aut omnia illis vicem matularum præſtent: de iis tantùm loquor qui apud utroſque principem inter Bacchi ſatellites locum obtinent) ſed illos ab his ſuperari hac in re dico quòd horum bona pars non prius legitimum Bacchum adoriatur, quàm à ſpurio Baccho, id eſt zytho ſive cerviſia, domitam aut certè ſemidomitam ſe ſenſerit. Quod quum ſe more inſtitutoque majorum facere dicant, ejus tamen facti rationem aſſequi conjectura non potui, niſi fortè ut clavum clavo, cerviſiam vino ſe repulſuros, aut, ut vulgari proverbio fertur, inter duos litigantes tertium gaudere, ita ſe, interea dum in ſtomacho vinum cum cerviſia pugnabit, pace fruituros, & à neutro illorum oppugnatum iri ſperant. Et hactenus in illorum laudes digreſſus, ad ſermonem de abſtemiis redeo. Si ſuperiorum temporum hiſtorias excutiamus, non ſolùm natura abſtemios abſtemiaſq; ſed & lege, in illis inveniemus. Multis enim in locis vini potum mulieribus ignominioſum fuiſſe ſcimus: Romæ autem non ſolùm mulieri ingenuæ, ſed & ſervo vini uſus interdictus erat, atque adeo (ſi quibuſdam credimus) ne ingenuo quidem, antequam triceſimum annum attigiſſet, ejus uſus concedebatur. Romanas quidem certè mulieres à judice non minus ſi vinum bibiſſent, quam ſi adulterium admiſiſſent, multari ſolitas, M. Cato refert. Nunc autem apud nos nulli mulieri, cujuſcunq; conditionis ſit, probro eſt vini uſus: & tamen morem illum oſculandi obvios ſibi propinquos nobiles fœminæ apud nos retinuerunt, (& auxerunt etiam) ob quem Romanis mulieribus vinum interdicebatur, ne videlicet cum oſculo vinoſum halitum olfaciendum præberent. Vel potius (ſi quibuſdam credimus) non ob oſculandi conſuetudinem vini uſus lege vetabatur, ſed ad deprehendendum an legem illam violaſſent, oſculi uſus inſtitutus erat. Quid quòd Zaleucus legiſlator Epizephiris Locris merum bibere (præterquam ægrotis, ex medici conſilio) capitale crimen eſſe voluerat? Sed & aliud circa vini potum conſideremus. Aliis in vino nihil magis placere quàm vinum. id eſt vini ſaporem: ex Anglis contra multos aut ſaccharum aut herbam quampiam ad ejus ſaporem infuſcandum miſcere videmus. (& nos quoq; ſi Plauto credimus, vinum, dum diluimus, infuſcamus.) Verùm id quidem quod de Anglis dixi, credibile viſum iri, mihi perſuadeo: at quod de Flandris addam, ut fidem impetrare poſſit vereor: & tamen utriuſq; peræq; oculatus ſum teſtis. Quid illud eſt? Vinum butyro (nauſeo referenti) diluere, & ita dilutum (ſi tam en hoc diluere eſt) potare. Quod mihi narranti fidem non facilè adhiberi haud mirabor: ipſe certè meis hac de re oculis credo, vix alienis crediturus. Nam in Flandrorum menſis butyrum inter omnia fercula atq; adeo inter bellaria locum obtinere, mihi, antequam eorum regionem adiiſſem credibile videbatur: at verò ullum uſquam mortalem eſſe qui vinum è butyro ſive butyrum è vino potaret, tum demum quum vidi, credere potui. quòd ſi inter vicinos populos tanta eſt in victu diſcrepantia, cur ea quæ narrantur de victu hominum qui longinquitate & temporis & loci procul à nobis abſunt, fabuloſa habebuntur? Aliud exemplum ab hoc de cibis ſermone non alienum proponam. Scribit Hermippus, Illyrii ſedentes edunt atque bibunt: & ad convivia ſuas uxores ducunt: quæ nihil indecens facere exiſtimantur, ſi ex iis qui in cœto illo ſunt, cuicunque fors tulerit propinaverint. Hæc ſcribit Hermippus, primùm quidem

illud

illud ceu novum referens, ſedentes Illyrios edere ac bibere: at nos contrà miramur eos qui aliter quàm ſedentes ederint. Quod autem ſequitur de iiſdem qui ad convivia uxores ducerent, & eas cuilibet ſine diſcrimine propinare permitterent, quin, ut ipſe mirabatur, ita mirum aliis futurum putaverit, nemini dubium eſſe poteſt. Sed & Æmilius Probus (aut is potius cui Æmilii Probi nomen tribuitur) poſtquam de iis loquutus eſt qui nihil rectum niſi quod ipſorum moribus conveniat, putant, inter alia hoc diſcrepantiæ morum Romanorum à Græcis exemplum affert, Quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus materfamiliâs non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? Quod multo fit aliter in Græcia; nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum: neque ſedet niſi in interiore parte ædium, quæ γυναικωνῖτις appellatur. quò nemo accedit niſi propinqua cognatione conjunctus. Hactenus ille: cujus quum verba de maritis uxores ad convivia ducentibus cum verbis Hermippi confero, ita ego mecum, Qui ſi igitur maritos illos in Anglia tam lentos & patientes non multos abhinc annos vidiſſent, ut ignotis etiam viris ſuas ipſi uxores ad compotationes abducendas traderent, iiſdemque eas reducentibus Bacchi ſacris (& iis quæ illa comitantur) operatas, gratias immortales agerent? Quod factum ſumma alioqui admiratione dignum, ſi tamen cum Candaulis aut Caii Caligulæ facto comparetur, minus admirabile judicabitur: contrà verò, ſi cum Cotys regis zelotypia, de qua poſtea dicetur, aut cum Macedonum facto conferatur, hos, viros, illos autem, ne homines quidem eſſe dixeris. Cujus quidem facti hiſtoriam multi Galli ſi legiſſent, aut lectam memoriæ infixam habuiſſent, ipſis Neapolis & Mediolanum ſepulchra miſerè interfectis non fuiſſent: imò nec dominum fortaſſe urbes illæ mutaſſent: ſed nimirum, ut illis, dum ſe in Macedonia non in Perſia eſſe, obliviſcuntur, Macedonicarum mulierum, ita his, dum ſe in Italia non in Gallia eſſe non cogitant, Italarum mulierum attrectationes & oſculationes, atque adeo ſalutationes (quum ne ſalutari quidem ſuas uxores Itali velint) eo pretio quo nullum majus eſſe poteſt, emerunt. Sed quoniam jucunda non eſt harum rerum memoria, illum de mulieribus ſermonem perſequens, ut multa de illis ab Herodoto referri dico quibus noſtri ſeculi exempla fidem afferant, ita viciſſim nonnulla illum narrare quorum exempla deſint, fateor. Hoc enim ſeculum Pheretimarum, Ameſtridum, Atoſſarum, necnon (ut Cteſiæ hiſtoriam cum Herodotea connectam) Amytidum & Paryſatidum ferax, contrà Artemiſiarum & Argiarum ſterile eſſe dico. Quocunque enim quis oculos convertat, mulieres multas nobili genere ortas, implacabilis iræ & nulla ultione ſatiabiles, cum Pheretima, Ameſtride & Paryſatide, non pauciores libidinoſas cum Amytide, multas etiam novi ſemper luxus avidas cum Atoſſa: nullas autem vel pauciſſimas ſtrenuas cum Artemiſia aut Argia, reperiet. Sed muliebris quidem in vindicta crudelitatis exempla vetera pariter & nova præ aliis regionibus Anglia ſuggerere poteſt: de mulierum autem inexhauſta libidine luxuq; inſatiabili regiones omnes æque conqueri poſſe exiſtimo. Nec verò ſi ſeculi illius mulieres conſideremus quod inter eas quas modò nominavi & noſtras interceſſit, pauciora nobis exempla ſuppetent. Nam ſi ad libidinem Romanarum mulierum reſpicere velimus, Claudius audi quæ tulerit. Audi in quam ex Juvenale, adeò monſtrosè libidinoſam Meſſalinam Claudii Cæſaris uxorem fuiſſe, ut à latere viri quocum jacebat, furtim ſe ſubducens, ad lupanar ſe conferrat, & inde laſſata viris nondum ſatiata rediret. Ad luxum autem quod attinet non mirum tantùm, ſed incredibile etiam videri poſſit quod de Atoſſa narrat Herodotus, illam ad bellum Græciæ inferendum Darium maritum ſolicitaſſe, Lacænarum, Argivarum, Atticarum, Corinthiarum denique ancillarum cupiditate incenſam. Sed ut ad reginas uſque non aſcendamus nónne Romanas matronas pro ſuo luxu tanquam pro aris & focis apud T. Livium certare videmus? Nónne & Naſonem querentem audimus

Quis furor eſt cenſus corpore ferre ſuos?

& Propertium,

Matrona incedit cenſus induta nepotum.

Nec tamen ſingularum ætatum luxum peculiare aliquid habuiſſe negaverim. Exempli gratia: eunuchos olim à regibus, præcipuè barbaris, ſtudioſè undiq; conquiſitos fuiſſe ſcimus, quòd illos, ut ſcribit Herodotus, magis fidos in rebus omnibus quàm alios, eſſe putarent, (quid autem eos tales reddere videatur, docet Pædiæ lib. ſeptimo Xenophon) quinetiam ut eunuchos, ita & eunuchas Lydos reges habuiſſe, memoriæ proditum eſt. Verùm, ut veteres Romani eunuchorum minus ſtudioſi erant, eoſq; pauci barbaris invidebant, ita nos hodie Turcæ aliiſq; barbaris principibus eos non invidemus. Porrò quin Romanorum viciſſim luxus peculiare aliquid habuerit, minimè dubium eſt, ut quum Tibullus de domina ſua dicit,

Illi ſint comites ſuſci, quos India torret,
Solis & admotis inficit ignis equis.

quod & Italas quaſdam imitari videmus. Itidem verò & noſtri hujus ſeculi luxum propria ſibi habere multa, controverſum non eſt. Sed Gallicus (utinam verum hoc non dicerem) eo cæteris omnibus qui unquam fuerunt eſt damnoſior, quòd in dies atque adeo in horas innovatur. Nam ut taceam, in regum noſtrorum aulis id veſtis genus quod manè geſtari cœperit, veſperi pro obſoleto haberi, id demum circa cultum corporis magnificum & ſplendidum ducitur quod diu magnificum ſplendidumque eſſe non poteſt: ne videlicet novæ ſemper ſumptuum occaſiones deſint. Hinc factum eſt ut armillæ & torques aureæ, quæ magno olim in pretio illis fuerunt (ut hodieq; ſunt Germanis) ſordere incipiant. Quem tamen ornatum jam inde à priſcis temporibus originem habere variæ nos hiſtoriæ docent. Ex tribus etiam rebus quas nunc in deliciis regum noſtrorum aulæ habent, duas cum ſuperioribus ſeculis communes eſſe illis conſtat, tertiam ſuo quodam jure, tanquam proprium inventum, vendicare ſibi videntur. Nanos enim & catellos Melitæos Sybaridis quidem primùm, poſtea verò & aliis in deliciis fuiſſe (ſicut & ſimiliolas) legimus. Refert enim Plutarchus Julium Cæſarem, quum peregrinos quoſdam divites vidiſſet qui catellos & ſimiolas in ſinu circumferrent, interrogaſſe an apud eos fœminæ infantes non parerent. Itidem verò & Maſaniſſa Mauruſiorum rex jam antea quoſdam mercatores, qui ſimiarum coemendarum gratia illuc venerant, eadem de re interrogaverat, ſi Ptolemæo apud Athenæum credimus. Fuiſſe autem & Romanas mulieres catellorum hujuſmodi ſtudioſas, teſtatur apud Lucianum catella nomine Myrrhina quæ philoſophicam Theſmopolidis barbam (ſi bene memini) perminxit. Hanc enim catellam ei hera ſua mulier Romana nobilis (ludos miſerum philoſophum faciens) cuſtodiendam dederat. Ad illud tertium venio quod regum noſtrorum aulis peculiare eſſe, vel hinc conjicio, quòd vocem nec Græcam nec Latinam qua illud exprimam invenio: ac certè vel nunquam vel rarò inventam exiſtimo. ſed interim morionem fœminam petita à grammaticis venia nominare non dubitabo. Quam igitur nunc ex morionibus fœminis voluptatem reginæ aliæque principes capiunt, huic ſeculo peculiarem eſſe ſuſpicor: certè ſi non peculiarem, at longè uſitatiorem illi eſſe, affirmare audeo. Sed nec moriones viros tam crebros in veterum principum aulis fuiſſe (de ſcurris, id eſt γελωτοποιοῖς, non loquor) atque adeo poſterioribus demum ſeculis illos haberi in pretio cœpiſſe, mihi perſuadeo. Nunc enim (quod fateri pudet) non naturales tantum, ſed & artificiales Gallia moriones habet, qui nimirum ex ἡμιμώρων facti ſunt μωροὶ, aut certè in eum ſtatum redacti qui inter φρενῖτιν & μωρὸν medius eſt: ſiquid tamen inter hæc duo medium eſſe poteſt. Hoc autem, uti dixi, fateri pudet, quia qui barbarorum factum damnamus in amputandis virilibus, tanto gravius illis peccamus, quanto illi corporis parti mens antecellit, quæ alioqui & univerſo corpore longè præſtantior ſemper judicata eſt. Atenim ex iis duntaxat fiunt moriones quibus parum mentis ineſt, adeo ut jam aliquam naturæ inclinationem ad μωρίαν habere videantur. Tanto certè magis miſereri eorum conditionem, non deteriorem efficere, conari oportebat. Sed quoniam vereor ne in hac de morionibus quæſtioni immorari, μωρολογεῖν eſſe judicetur, aliis eam relinquam: & comparationem hanc claudens, hoc addam, principes noſtri ſeculi fœminas (ac præſertim Gallas) ſi non alia virtute à priſcis, φιλοστοργίᾳ ſaltem ſuperari. Quotacunq; enim princeps fœmina hodie infanti ex utero ſuo prodeunti ſua ubera fugenda præbet? Atq; hujus rei ideo mentionem faciendam putavi, ne qui reginas ipſas apud noſtrum Herodotum alioſq; hiſtoricos nutricum officio fungi leget, fidem illis derogandam putet. Sed quid ego φιλοστοργίας hujus (à qua illæ degenerant) exempla à priſcis uſque ſeculis repeto? Carolum Marilliacum (clariſſimum virum, & qui multis pro rege legationibus functus, honorificentiſſimam ſui memoriam reliquit) hiſtoriam hanc ex Hiſpanicis chronicis aliquoties referentem audivi: reginam quandam Galliæ quæ ex Hiſpania oriunda erat, tanta cum zelotypia infantem ſuum lactaſſe, ut quum aliquando abſente ipſa lactatum ab alia reſciviſſet (qui jam per aliquot menſes ſolius matris lac ſuxerat) nunquam conquieſcere potuerit donec infantem lac illud externum evomere coegiſſet. Hæc ille. Cæterum ut Herodoto derogandam non eſſe fidem admonui, ubi reginam aliquam nutricis officio fungentem nobis deſcribit, ita nec quod in Calliope de Ameſtri regina texente marito ſuo amiculum, nec quod in Urania de alia quadam regina piſturam ſuæ familiæ exercente ſcribit, ſuſpectum eſſe debere, ſed ut in quibuſdam hiſtoriis luxum illius ſeculi, ſic in quibuſdam viciſſim ſimplicitatem contemplandam nobis eſſe dico. Sed ut à reginis ad reges transferatur oratio, non minus certè quæ de regibus ſcribit Herodotus impetrare fidem debent: quanvis ſi ad regum noſtrorum mores inſtitutaq; exigantur, in dubium meritò vocari poſſint. Si enim quod de Pſeudoſmerdi mago narrat, eum pro vero Smerdi rege per ſeptem menſes habitum fuiſſe, ad aulicos hujus tempeſtatis ritus exigatur, quî fraus illa tamdiu latere potuerit, & quî à nullo ſuorum tam longo tempore agni-

tus

tus fuerit, valde mirandum videbitur: at si aditum ad reges illos non itidem ut nobis ad nostros patuisse, sed multo paucioribus & rarius se conspiciendos exhibere solitos fuisse consideremus, minor jam hujus facti animos nostros subibit admiratio. Primus Deioces (inquit in Clione noster Herodotus) hoc instituit, necui ad regem aditus pateret, sed omnia per internuntios transigerentur; & nequis regem conspiceret quinetiam inhonestum cuivis coram rege ridere vel spuere, censeri voluit. Hæc ille, causam etiam subjungens. Ut autem eandem consuetudinem à rege Turcarum servari dixi, ita similem impostoram locum apud eos superioribus annis, inveniisse scimus, quodam Pseudomustapha pro Mustapha vero ad regnum grassante. Quæ tamen quum dico, alibi quoq; ubi consuetudo hæc recepta non erat, Pseudariarathi, Pseudantic cho, Pseudoneroni, Pseudalexandro viam arte diversa ad similem dolum patuisse non ignoro. Quinetiam Valerius Maximus, Justinus, Appianus, Josephus, aliorum præterea meminerunt qui hac similitudinis formæ occasione usi, in principum itidem imperia aut in aliorum opes fortunasque grassati sunt. Atque adeo (ut omnes non temerè veteribus historiis fidem derogari debere, & nostrum seculum multis in rebus non minus superioribus miraculorum ferax esse intelligant (facta duo ejusdem cum præcedentibus artificii, id est similes illis duas impostoras, (diversum tamen finem propositum habentes) recentem unam, aut recenti proximam, alteram, recentissimam, commemorabo. Anno post natum Redemptorem nostrum M. CC. XXV, cuidam Gallo cui nomen Bertrando Remensi, inopi & vilibus ministeriis operam locare solito, quòd Balduinum qui ex Flandrorum comite Imperator Constantinopolitanus evaserat, facie planè referret à proditoribus quibusdam, ut nomen pariter & imperium Flandricum illius Balduini sibi vendicet suadetur. Hoc quum illis non suasissent solum, sed etiam persuasissent, (ut facile ad amplectendos obviis ulnis hujusmodi honores eriguntur hominum animi) eum in eremo quadam commorari tantisper voluerunt, dum fama percrebuisset Balduinum Imperatorem è captivitate reducem, eremum quandam ad agendam peccatorum pœnitentiam, incolere. Quæ mox per Flandriam quum dissipata esset fama, undique illuc concurritur, magnaq; cum pompa illinc hic Pseudobalduinus per universas regionis urbes deducitur, quæ uno omnes ore illum dominum suum gratulabundæ agnoscunt & salutant. Hoc subreptitium imperium quum per menses aliquot exercuisset, Joanna veri Balduini filia, & paterni in Flandria imperii hæres (quæ paulo antè, nihil nisi repentina fuga sibi consuluisset in illius Pseudobalduini manus ventura fuerat) regem Galliæ Ludovicum octavum, sibi consanguineum, de hac quæ sibi fiat injuria certiorem facit. Rex Pseudobalduinum fide data ad se vocat. Ille ut adfuit, variis interrogationibus à rege aliisq; qui regi à consiliis erant, urgeri cœpit. Aptè ad singula & ut ipsius impostoræ consentaneum erat, respondet: quippe qui non nisi ore præcomposito illuc venisset. Sed enim quum multos difficiles alioqui nodos expedisset, unum facillimum, quem quidam Bellovacensis episcopus ei proposuerat, expedire non potuit. Interrogatus enim quo in loco uxorem duxisset, ad hanc quæstionem obmutuit: quo silentio certum impostoræ suæ testimonium dedit. Eum tamen rex ob datam à se fidem impunè à se abire permisit. Ille quum se inde in patriam propipuisset, aliquanto post ibi deprehensus, captus, & ad Joannam missus fuit: quæ eum sibi non donatum sed magno pretio venditum, cruci affixit. Hæc fere sunt quæ Flandriæ annales de hoc Pseudobalduino referunt: aliis quibusdam historicis nonnihil circa facti ipsius circunstantias dissentientibus. Ad alteram illam quam recentissimam esse dixi impostoram venio, huic & superioribus similem, & eadem quidem via, sed aliò tamen tendentem. Alii enim sua fallacia in principum Imperia aut in aliorum bona involarunt, aut certè involare conati sunt: at hic in alienæ uxoris possessionem involavit, & fabulosum Plauti Jovem non fabulosè imitatus est, ut testatur sententia quam adversus eum curia Tolosona tulit, lite primùm apud eam intendi cœpta AN. M. D. LIX. unde excerpta est quæ sequitur brevis facti illius narratio, quæ tibi prima fronte Amphitruonem Alcmenam, Jovem repræsentare videbitur.) Quidam nomine Martinus Guerre relicta juvene uxore in militiam proficiscitur. Elapso demum octavo post ejus discessum anno, quidam Arnauldus Tillius (sed sibi illius Martini Guerre nomen asserens quòd ei omnibus oris lineamentis assimilis esset) ad illam quum venisset, ab ea pro marito recipitur. quippe quem esse Martinum Guerre, non ipsa solùm, sed quatuor ipsius Martini sorores, aliique nonnulli propinqui, & cùm his amici vicinique omnes persuassimum haberent. Nam præter illam oris similitudinem qua potissimùm fretus hoc facinus aggrediebatur, indicia omnia quæ à vero marito afferri poterant, afferebant: & varia superioris temporis facta dictaque illi in memoriam revocans ad arcanos usque sermones ab illa & marito habitos dum prima in nuptiali thalamo vestigia ponerent, & ad alia quorum nox conscia sola est, progrédiebatur. (Ea autem partim ex vero marito resciviisse, cum quo illi ex commilitio summa familiaritas intercesserat, partim magicæ artis auxilio divinasse creditus fuit) sed quum per tres annos cum illa consuevisset, duobus jam susceptis ex ea liberis, quarto tandem ineunte anno quum ejus impostoræ suspicio mulieri oborta esset, actionemque in eum intendisset, in carcerem

conjicitur

conjicitur. A judice ſecundario damnatus quum ad curiam Toloſanam provocaſſet, ſic ad infinitas propemodum ejus interrogationes reſpondit, totq; probabilibus argumentis innocentia ſuam tueri viſus eſt, (præterquam quòd tot eum teſtes, aut circiter, ſuo teſtimonio ſublevabant, quot erant ii qui ſuo eundem teſtimonio premebant) ut vocatis ad calculum omnibus conjecturis, nec damnare illum nec abſolvere curia Toloſana auderet. Hæſitantibus in re tam perplexa judicibus, verus maritus Martinus Guerre advenit: moxq; quam ſibi factam videt injuriam, judicibus exponit, eorumq; opem implorat. Verùm ille alter ſuppoſititius maritus poſtquam cum hoc vero commiſſus fuit, tot cum objectionibus oppugnare cœpit, ut aliquandiu ſuſpenſos ſicut & antea judices tenuerit: donec tandem ille paulo poſt reditum, ab uxore veniam poſcente agnitus, necnon ſororum aliorumq; multorum palinodiam canentium teſtimoniis comprobatus verus maritus, ſuæ uxori ſuæq; domui redditur; alteri autem ſuæ impoſturæ præmium, domicilium in patibulo datur. Hîc mihi hujus generis exemplis finem imponere volenti in mentem venit alia præ cæteris omnibus mirabilis Joannis octavi Pontificis impoſtura: qui non tantùm Pſeudopapa, verum etiam ψευδανὴρ fuit, id eſt ſub muliere virum mentitus eſt: donec vir illa (non ille) ſuo ſe tanquam ſorex indicio prodidit, & media in via repentè enixa, fœminini non maſculini generis ſe geſſiſſe papatum fateri coacta eſt. At ne in poſterum alius quam maſculinus gereretur, ſolerti patrum petaſatorum cura proviſum eſt, qui neminem ad eum admittendum cenſuerunt niſi vir magnis teſtibus comprobatus eſſet. Quam tamen conſuetudinem alii potiori ſua ætate ceſſiſſe, docet Paſquillus: qui ubi illam & illius cauſam verſibus octo deſcripſit, ita ſuum epigramma claudit,

Cur igitur noſtro mos hic jam tempore ceſſat?
Antè probet quòd ſe quilibet eſſe marem.

Cæterùm hujus facti longiore alioqui narratione digni refricandam duntaxat memoriam (quòd ejus fama pervagata ſit) exiſtimavi. Eſt tamen hæc eo diverſa à præcedentibus impoſtura, quòd non alienum, ſed alterius ſexus nomen mentita fuerit. At ſimilis ſuperioribus virorum impoſturis mulicbris fallaciæ exemplum Valerius (ſi parva magnis licet adjungere) nobis in quadam quæ ſe pro Rubria bonis nihil ad ſe pertinentibus inſerebat, proponit.

Sed ad reges orationem referens, iterum dico, multa ad noſtrorum regum mores & inſtituta non debere exigi, eorum quæ ab illis dicta factàve commemorantur. alioqui enim cui perſuadebit Herodotus Xerxis ſatellites legatos Lacedæmoniorum in caput protruſiſſe, ut ad procumbendum pedibus Xerxis eumque adorandum adigerent? Sed & alia circa eos qui ultro citroque mittebantur legatos obſervari poſſint quæ non ſatis cum nunc recepta conſuetudine conveniunt. Illud certè omnibus ſeculis commune fuiſſe videtur, ut legati ſæpe ſub legationis ſpecie ſpeculatorum exploratorumq; officio fungerentur. Nam ut in Thalia audimus Æthiopum regem legatos Cambyſis ſic alloquentem, Neque Perſarum rex vos ad me cum donis ideo miſit quòd me ſibi hoſpitii neceſſitudine jungi, magni æſtimet, neque vos vera loquimini. venitis enim exploratores meæ ditionis futuri. Ut (inquam) hunc regem his legatos verbis compellantem audivimus, (erat autem is non hæreditario jure regnum adeptus, ſed ex Æthiopum inſtituto, quòd cæteris civibus corporis proceritate & robore præſtaret, rex creatus) ſic apud Saluſtium in bello Jugurthino legimus, Ibi cum Boccho Numida quidam nomine Aſpar multùm & familiariter agebat, præmiſſus ab Jugurtha: qui poſtquam Syllam accitum audierat, orator & ſubdolè ſpeculatum Bocchi conſilia ierat. Hactenus Saluſtius. Noſtri quoq; ſeculi principes non ignorare hunc legatorum uſum, quis ignorat? Verum enimvero ille Saluſtii locus Libyam mihi in memoriam revocans, unà etiam quandam Libyæ regum conſuetudinem ex Herodoti Melpomene in memoriam revocavit, quam præ quavis alia exemplo carere, & tamen fabuloſam nequaquam eſſe credo. Siquidem eorum Libyum regi qui Adyrmachidæ vocantur, ſolenne fuiſſe ſcribit ut adductis in conſpectum virginibus quarum propinquæ nuptiæ eſſent, ei quæ præ cæteris placuiſſet, virginitatem raperet. Sed quum & alia multa idem hiſtoricus regum facta commemoret, in quibus vel libido, vel ebrietas, vel crudelitas, vel fatuitas fide major appareat, ex collatione cum aliorum regum factis qui longe pòſt tempore extiterunt fidem priſcis illis viſum eſt conciliare. Primùm igitur illum devirginatorem regem, vel Rhampſinitum filiam ſuam proſtituentem, cum Hieronymo Syracuſarum rege comparemus. Hunc quandam ex iis qui lupanari præerant, Pitho dictam, uxorem duxiſſe, & reginam conſtituiſſe, memoriæ proditum eſt. Quid Ptolemæus? Thaidem nobile illud ſcortum matrimonio ſibi junxit, & ex ea filios duos Leontiſcum & Lagum, filiam unam Irenen ſuſcepit. Darius autem is quem Alexander imperio ſpoliavit, in eo ipſo bello in quo de fortunis omnibus adverſus illum dimicabat, trecentis quinquaginta pallacis ſtipatus erat. Sardanapalum, Ninum, alioſq; hujuſmodi, necnon eorum æmulum Heliogabalum (quòd monſtra juſtius quàm homines appellari poſſint) omitto: & à Venere ad Bacchum, id eſt ab illius ſatellitibus ad hujus ſatellites venio. Narrat Herodotus ebrietatem Cleomenis eò inſaniæ illum perduxiſſe, ut arrepto gladio ſibi tibias primùm, mox femora & coxas, tandem ventrem conſcinderet. Cur (obſecro) id narranti

Herodoto

APOLOG. PRO HEROD.

Herodoto minus fidei adhibebitur quàm iis, qui ab Alexandro magno Clitum intimum ejus amicum inter pocula interfectum commemorant, & hanc cædem senſibus ejus mero victis imputant? Hunc (ſi illis credimus) ut ebrietas ad cædem illius ſtimulaverat, ita & ipſe ebrietatis pœnas, quum ex ea morbum contraxiſſet, morte tandem luit. Huic ſemper ad edormiſcendam crapulam non breviori quàm duorum dierum totidemque noctium ſpatio fuiſſe opus aiunt. Quid hujus pater Philippus? Quid rex Antiochus, & qui eum ſequuti ſunt ejuſdem nominis reges? Quid poſterior Dionyſius Siciliæ tyrannus, qui per totos nonaginta dies ebrius interdum erat? Quid prioris Dionyſii filius Hipparinus? nonne ſua illum crapula ingulaſſe fertur? Hactenus & de ebrietate. Nunc de crudelitate, quæ ebrietatis plerunque ſolet eſſe comes. Exempla crudelitatis apud Herodotum horrenda legi fateor, & quidem horrendum præ cæteris Aſtyagis facinus Atreum æmulantis, exiſtimari ſcio: ſed Neronem unum non ea ſolùm quæ ab Herodoto ſcribuntur, ſed omnia omnium mortalium crudelia facinora crudelitate ſua partim ſuperaſſe, partim credibilia reddidiſſe dico. De qua tamen (quòd & ſatis pervulgata & omnibus exoſa ſit) dicere ſuperſedeo. Hanc autem miſſam faciens, ut de regum multorum fatuitate dicam, ordo poſtulat. Ad quam generatim probandam licet veteris illius proverbii authoritate niti poſſim, *Aut regem aut fatuum naſci oportet*, à ſuis tamen ſingulos factis, tanquam locupletiſſimis & certiſſimis teſtibus, convinci malo. Sed hîc mihi hærenti, & unde incipiam cogitanti, illud Naſonis ſubit,

Ut ſtat, & incertus qua ſit ſibi neſcit eundum,
Quum videt ex omni parte viator iter.

Verè enim mihi ipſa exemplorum copia nocet. Sed commodùm illius regis facta in mentem veniunt, qui ſuo ipſius cognomine veteri illi proverbio aſtipulatus eſt. Qui enim ab adulatoribus Antiochus Epiphanes, is ab ingenuè verum profitentib. Epimanes dictus eſt. Is ſubinde regali veſte depoſita, vilem togam induebat, eaque indutus ad forum ſeſe conferebat, in quo obvium quenque prehenſabat, ut Ædilis aut Tribunus plebis crearetur: & quem magiſtratum adeptus erat, eo tanquam plebeius fungebatur. Idem ſubinde à ſuis ſe ſubducens, aurifabrorum aut aliorum artificum officinas adibat, ut cum illis confabularetur: aut certè qui primus è plebe atque adeo è fæce plebis ei occurreret, illum congerronem habebat. Obviis & nunquam antea ſibi viſis munera ſæpenumero dabat. Interdum per compita nummos projiciens, *Cui dat fortuna, capiat*, inquiebat: moxque ſe inde proripiebat. Interdum & ſertis caput redimitus per urbem incedebat, lapides occultè circumferens, quibus aulicos qui ipſum ſequebantur, petebat. Idem balneis publicis & ad quas plebs confluebat, utebatur ubi quum aliquando plebeius aliquis ei pretioſis unguentis ſe perfricanti dixiſſet, *Beati eſtis vos reges quibus harum rerum uſus ſuppetit, ex quibus tam bene oletis: At ego iſtis* (reſpondit) *ad ſatietatem uſque & ultra etiam, explebo.* Cujus promiſſi memor poſtridie ad locum in quo is lavabat, accedit, & magnum vas unguento pretioſiſſimo, ſtacte appellato, plenum in ejus caput effundit. Quum autem multi è plebecula (qui non procul & ipſi lavabant) accurrentes, in unguento illi in terram effuſo ſe volutarent, moxque in loco illo, quia lubricus redditus erat, multi labentes riſum ſpectantibus moverent, tandem & rex ipſe ex illis ſuo lapſu riſum excitantibus unus eſſe voluit. Idem rex fontem quendam apud Antiochiam (Midæ factum imitatus) vino perfudit. Alia egregia ejuſdem regis ejuſdemque generis facta ex hiſtoriis promenda lectori relinquo. Cæterum hic quidem rex in unam, alii potius in alteram ſtultitiæ peccarunt partem. quanto enim hic infra regiam dignitatem ſe demittebat, tanto alii multi ſupra illam ſe extollebant, & aliquam de ſeipſis divinitatis opinionem concipiebant. Qua de re extant aurei Rhiani verſus: qui poſtquam oſtendit quam miſera egenis conditio ſua videatur, contrà de divitibus & qui in magno imperio conſtituti ſunt, ita canit,

Ὅς δὲ κεν δύσχθησι, θεὸς δ' ἐπὶ ὄλβον ὀπάζῃ
Καὶ πλουτιεραν ίλῳ, ὄφρ' ἐθέλῃσι ἕνεκα γαῖαν.
Ποσσὶν ὄπιζ ἐβέβει, ἀνῆλοι δέ μιν εἰσὶ τοκῆες·
Ἀλλ' ναυσιπλείῃ κῆ ἁμαρτωλῆσι νόοιο
Ἴσα Διὶ βρομέει κεφαλῇ δ' ὑπὲρ αὐχένας ἴχει,
Καίπερ ἐὼν ὀλίγος μνᾶται δ' ὑπηχῶ Ἀθήνῃ,
Ἥ τιν' ἀτεραπτὸν τεκμαίρεται ἔλυμπόν δε,
Ὅσκε μετ' ἀθανάτοισιν ἀείθμος εἰλαπινάζῃ.

Hîc autem quorſum Poeta, non contentus dixiſſe, reges ita faſtu turgere ut obliti videantur ſe terram pedibus calcare, & mortalibus ortos parentibus eſſe, addat inter alia, eos Minervæ nuptias ambire, quum à non paucis doctiſſimis viris quæſitum ſciam, à nemine autem repertum audierim, ſi explicavero (quum præſertim explicationem propoſito noſtro congruentem habeat)

beat) maximam me à multis initurum gratiam ſpero. Poetam igitur non hyperbole poetica hîc uti voluiſſe, nec Minervam pro quavis alia dea nominaſſe, ſed ad hiſtoriam reſpexiſſe dico à Theopompo ſic relatam. Cotys qui luxum cæterorum Thraciæ regum ſupergreſſus eſt nuptiale epulum aliquando apparavit, tanquam Minervam in uxorem ducturus eſſet: adornatóque thalamo, quum ebrius ipſius adventum aliquandiu expectaſſet, tandem furore percitus, unum ex ſatellitibus, num dea in thalamum veniſſet, viſere juſſit. Quem reverſum, & neminem in thalamo eſſe reſpondentem, ſagitta transfixit: móxque ſecundum à ſe miſſum, ob idem reſponſum itidem interfecit. Tandem miſſus tertius, re animadverſa, illum à dea jampridem in thalamo expectari retulit. Hactenus quæ ad germanam (ut ego quidem judico) verborum Rhiani expoſitionem faciunt. Qualis verò hic bellus Minervæ procus erga uxorem ſuam fuit? Ex zelotypia in tantam iram repentè adverſus illam exarſit, ut propriis manib. eam, à vulva orſus, diſſecuerit. Sed de Coty ſati. Quid Alexander? nónne Ammonis ſive Jovis filius haberi gaudebat? nónne modò Mercurii ritu talaria petaſúmque & caduceum, modò Herculis more leoninam pellem clavámque geſtabat? Commodus autem nónne cum Herculis inſignibus nomen etiam ejus ſibi vendicabat: Unde hæc? roget aliquis. Nimirum ex prava præbendi adulatoribus aures conſuetudine. Quid enim aliud ſunt adulatorum voces apud principes, (quibus ingenita jam cum opibus eſt ſuperbia) quàm additum incendio oleum? Quum igitur illa de Alexandro & Commodo legimus quæ modò commemorata ſunt, quum eundem Alexandrum ſtatuæ dei alicujus cultum & ornatum ſibi abhibitum admiſiſſe, quum alterum quem debellaret orbem quæſiviſſe audimus, unà cum hac adeo ſtulta eorum arrogantia ſimul & aſſentatorum diram blandiloquentiam, à qua illa profecta ſit, audire nobis videamur. Et tamen principibus multis amici, nullis adulatores defuerunt. Habuit & Philippus hujus pater ſuum Cliſophum, Antigonus cui cognomen fuit Epitropo, ſuam Apollophanem, Ptolemæus tertius ſuum Callicratem, Ptolemæus ſeptimus ſuum Hieracem, Philopater ſuum Philonem, Attalus ſuum Simachum ſive Theodorium, Mithridates ſuum Soſipatrum, Scuthes Thracum rex Heraclidem Maronitem, cujus à Xenophonte etiam fit mentio: habuerunt ambo Dionyſii Syracuſarum Tyranni Satyrum, Chiriſophum, Democlem: habuit earundem Syracuſarum tyrannus Hieronymus Thraſonem & Oſin. Nec verò his aſſentatorib. illos contentos fuiſſe, ſed horum duntaxat & aliorum quorundam nomina, quæ cæteris antecelluerint, literis mandata eſſe credibile eſt. Ego certè ne ipſum quidem Alexandrum Hegeſia, Agnone, Demetrio, Medio Bagoa, Gergithio, Dioxippo, Anaxandro, aliíſque quorum per hiſtorias ſparſa extant nomina, contentum fuiſſe exiſtimo. Quid quòd ipſos quoque philoſophos aſſentationis artifices eſſe non puduit? Anaxandrum enim (quem hîc poſtremum nominavi, & cujus verba putidæ adulationis plena paulo pòſt referam) philoſophum fuiſſe conſtat. Sed & eum quem Attalo aſſentari ſolitum dixi, Simachum ſive Theodorium, ejus etiam præceptorem fuiſſe legimus: qui librum περὶ τῆς Ἀτ̃άλυ παιδείας ſcribere (Xenophontis Κύρυ παιδείαν, ut opinor, æmulatus) & hoc ſuæ adulationis monimentum poſteritati commendare non erubuit. Quinetiam hujuſmodi homines à nonnullis principibus tanquam proverbiale nomen traxiſſe, & ab Alexandro ἀλεξανδροκόλακας, à Dionyſio διονυσοκόλακας appellatos fuiſſe accepimus. Sunt porro aſſentatorum duo genera: unum eſt eorum qui aperto (ut ita dicam) marte; alterum, eorum qui ex inſidiis adulantur. Hos illis ut periculoſiores, ita formidabiliores eſſe debere, nemo ignorat: & tanto quidem quanto ſaxa ſub aquis latentia ſcopulis conſpicuis ſunt formidabiliora. Rurſum verò inter eos qui aperto marte graſſantur, periculoſiores ſunt ii qui ad id quod præſtant infame obſequium, verbo non tantum ad demerendam principum gratiam, ſed ad inflandos etiam eorum animos accommodata addunt. Utriuſque generis exempla proferam, ſed minus periculoſis priorem locum dabo. Chiriſophus Dionyſii prioris adulator, ridentem illum cum quibuſdam familiaribus cernens, ridere & ipſe cœpit. Interrogante Dionyſio quæ illi cauſa riſus eſſet, quum ea quæ dicerentur non audiret, Fidem, inquit, vobis adhibeo, quicquid illud ſit quod dixeritis eſſe riſu dignum. Ejus autem filius Dionyſius eos circa ſe habuit qui διονυσοκόλακες appellati fuerunt, qui ſpuente Dionyſio faciem ſuam ſæpenumero conſpuendam præbebant, atque adeo ſputum ejus, interdum etiam (honor ſit auribus) quod evomuerat, lambentes, melle dulcius eſſe aiebant. Iidem, quum Dionyſius ex ebrietate cæcus aut certe cæco proximus evaſiſſet, patinas & calices inter cœnandum dejiciebant, tam quam & ipſi ita cæcutirent ut nequaquam illa vaſa, ac ne ipſos quidem cibos cernerent: expectabántque dum Dionyſius prehenſam eorum manum patinæ admoveret. Quod officium Hiero quoque quibuſdam ſuis adulatoribus idem oculorum vitium ſimulantib. præſtitiſſe ſcribitur. Iidem illi Dionyſii aſſentatores, ut ſibi in illa ſua ſimulatione conſtarent, inter eundem alter in alterum ſæpe impingebant, adeo ut eos ipſe Dionyſius manu perinde ac cæcos deduceret. Cum hoc autem eorum facto optimè quadrat quod Cliſophus Philippi aſſentator facere ſolitus narratur. Quum enim exculptus Philippo fuiſſet oculus, eum comitabatur eundem & ipſe oculum faſciis involutum habens. Rurſus quum ex vulnere debilitatum crus Philippo eſſet, una cum Philippo claudicans incedebat. Sed hic tamen, ſicut & illi διονυσοκόλακες, ſuam artem ſine ullo ſuo damno exercebat: at Mithridates (en quò progrediatur aſſentationis furor) aſſentatores na-

ctus est qui graves sibimetipsis assentationis suæ pœnas dabant. Quum enim ille rei medicæ studiosus esset, ut ostenderent quantam de illius peritia opinionem concepissent, secandos illi urendosque (quum alioqui nihil opus hoc remedio haberent) se præbebant. Ad alterum illud adulatorum genus, quod periculosius esse dixi, venio. Nicesias Alexandri assentator, quum eum ex epoto pharmaco torsionibus vexari cerneret, O rex, inquit, quid faciendum nobis est, quum vos dii talia patiamini. Dioxippus autem Atheniensis pancratiastes, fluente è vulnere quod Alexander acceperat, sanguine, Homericum illum versum protulisse fertur,

Ἰχὼρ οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν.

Quid nebulo ille philosophus, (cujus & antea meminimus,) eandem & ipse artem factitans? Quum aliquando Alexandro itineris comes esset, orto tam vehementi tonitru ut omnes trepidarent, At tu fortasse (inquit) Alexander fili Jovis, hujus tonitrus es author. Ejusdem farinæ est illud Democlis factum, qui posterioris Dionysii assentator erat. Is quum moris in Sicilia esset singulos domi Nymphis sacrificare, & circum earum simulachra tripudiare, Democles relictis Nymphis, ad Dionysium, circa eum tripudiaturus accessit: negans oportere ad inanima numina studium convertere. Quis verò non multo etiam magis Athenienſium plane similem adulationem miretur? Traditur enim illos Demetrium cognomento Poliorceten, quum Athenas veniſſent, cum aliis divinis honoribus prosequutos esse, tum canticis eum & domi & in publico celebrasse, quib. inter cætera solum illum verum esse deum dicebant. Cæteri dii (inquiebant) aut procul à nobis adsunt, aut dormiunt, aut auribus carent, aut preces nostras negligunt: fortasse etiam ne omnino quidem ulli sunt: at te præsentem cernimus, non ligneum, non lapideum, sed verum. Qui verò sunt hi quos in tam horrendam adulationem prolapsos audimus? illi ipsi (illorum certè posteri) qui Evagoram, quòd regem Persarum adorasset, morte mulctarunt. En quàm propensa sint ad assentationem hominum ingenia. An verò minus propensos esse putamus ad eam recipiendam principum animos? Quis eorum tam bene sè modulo suo metiri novit, ut ei assiduæ illæ & quidem immodicæ laudationes recordationem mensuræ suæ non extorqueant? Si princeps aliquis vel minimam rei militaris scientiam habet, Themistoclem, Epaminondam, Scipiadas ambos superat: siqua corporis firmitate præditus est, statim audit Hercules: si non omnino indisertus est, alter Demosthenes vel Cicero alter appellatur: si vel unum versiculum scribere novit, Homerus aut Virgilius est. Attalum quidem certè eodem & præceptore & assentatore usum esse, historiæ perhibent, Simacho sive Theodorio, cujus & antea facta fuit à nobis mentio: idem verò aliis multis principib. & olim contigisse & hodie contingere verisimile est. Quamobrem verè à Carneade dictum est, divitum & regum filios solam equitandi artem rectè discere: quòd & in ludo literario præceptor, laudando, & qui colluctatur, sponte succumbendo, illis aduletur: at equus quum nec sciat nec curet privatúsne an magistratus, dives an pauper sit is quem vehit, cervicem cuilibet equitandi imperito frangit. Nec verò hac tantùm in parte exitiales sunt suis dominis adulatores quòd illis falsam de seipsis persuasionem induant: verumetiam quod calumniis apud illos gravent quoscunque suarum partium esse non vident, id est quoscunq; liberè & ingenuè loqui, & (ut habet vetus proverbium) τὸ σκάφιον σκάφιον appellare, quos denique ea quæ veros amicos decet, & loqui & facere animadvertunt. Unde enim (obsecro) Alexandrum ad Callisthenis, Parmenonis, Philotæ cædem, nisi ab illo suo adulatorum agmine impulsum fuisse arbitramur? Sed ut tandem aliquandò ad priscos illos Herodoti reges revertamur, quorum miram & propè incredibilem amentiam commemorat, quin illi quoque suos adulatores habuerint, minimè cuiquam dubium esse debet. Verum cæteris omissis, de eo qui principem inter eos arrogantiæ pariter & dementiæ tenere locum videtur, dicam. Qui Hellespontum compedibus vincit, qui Hellesponto minatur & contumeliam dicit, qui denique Hellespontum flagellat, nónne Mardonio adulatori pernicioſissimo potius quàm Artabano amico fidelissimo aúscultat, sicut & Dionysius, Philippus, Ptolemæus, suis singuli adulatoribus, quàm Dioni, Samio, Cleomeni, amicis & probatæ fidei viris, aúscultare maluerunt? Jam verò & illis multo etiam antiquiorib. regibus (qui quicquid delirant, plectuntur Achivi) sunt qui suos apud Homerum adulatores assignent. Ut autem reges aliosq; principes assentatorib. comitatos, ita & reginas quasdam assentatricibus comitatas fuisse, memoriæ traditum est: inter quas eæ quæ χλιμακίδες appellatæ sunt, claruerunt: id nomen ab obsequio quod reginis præstabant, adeptæ. harum enim dorsa scalarum vicem illis currum conscendere volentibus præbebant. Quæ quum ita sint (ut hunc tandem de regum fatuitate locum claudam) sicut credibilem nobis cæterorum regum stultitiam reddit corrupta illorum ab assentatorib. natura, itidem Herodoto priscorum quorundam regum amentiam describent credamus, si quidem assentatores his itidem fuisse credimus. Simul verò & principum hujus tempestatis conditionem consideremus, qui quum à majoribus suis potentia circa res multas superentur, sola multitudine adulatorum illis potentiores manent, si modò qui suorum dominorum domos, urbes, populos, regna, ut pessundederunt olim, ita & hodie pessundant, principum potentiam augere putandi sunt. Cujus mali exempla ab hoc nostro seculo petita odiosa essent, & satis multa veteres

teres hiſtoriæ ſuppeditant. nam ſi principum mores ab adulatoribus corrumpuntur, quæ illam morum corruptelam ſequuntur clades, non dubium eſt quin adulationi acceptæ ferri debeant. Adde quòd adulatorum eſt imminentia ſuis dominis pericula diſſimulare, ſecuros illos eſſe jubere, ad quidvis ſibi de ſua potentia pollicendum incitare. Quod qui faciunt, nónne illos in pericula trudunt: nónne hoſtium telis inermes exponunt? nónne in illorum denique manus eos tradunt? Et hoc quidem modo exitii cauſa principibus jure dicantur eſſe adulatores, ſed non propinqua. At propinquam etiam exitii cauſam ſuis dominis eos ſæpenumero fuiſſe teſtantur cum alii multi, tum is Philippus quem Romani imperio everterunt; ejus enim jam antea regnum ab aſſentatore Proclide Tarentino labefactatum fuiſſe Polybius author eſt. Craſſi autem adulator Andromachus Parthis operam ſuam ad illum fortunis pariter & vita ſpoliandum locavit. Porrò ut adulatores ſuperiorum ſeculorum ab adulatoribus noſtræ ætatis, numero, ſic etiam peritia tanquam diſcipulos à magiſtris ſuperari ſciendum eſt; quò diligentius ab illorum inſidiis cavere ſibi principes debent: ſed ipſi viderint. Ad me quidem quod attinet, ſi quid vota hîc valere poſſent, ut Theſſali olim urbem quæ Adulatio vocabatur, funditus everterunt, ita præ quibuſvis aliis maleficis radicitus extirpatos adulatores aulicos optarim.

Nunc & luxus priſcorum regum ab Herodoto & aliis deſcripti collationem cum poſterorum quorundam partim regum partim aliorum luxu, aggredior. Inter cætera igitur quæ de luxu regum Perſarum monumentis literarum tradita ſunt, vix credibile nonnulli putarunt quod Herodotus narrat, quocunque illi irent (nam quod de Cyro dixit, de ejus ſucceſſorib. etiam intelligi voluit) Choaſpis fluvii aquam circumvehi ſolitam fuiſſe, & nullam illos aliam potare conſueviſſe. Ego verò quenquam qui hoc mirabile, nedum incredibile, judicet, eſſe demiror. Utrum enim, quæſo, majori admiratione dignum, aquæ plauſtris regem Perſarum comitatum ditionem ſuam peragrare, an Cardinalem è media Gallia Romam uſque aliquot lagenarum millibus comitatum pervenire? Quod tamen ego tacuiſſem, niſi earum fama jam percrebuiſſet, atque adeo earum ignominia in Gallos omnes (quippe quos inde *botiglioni* Itali vocant, quaſi lagenarios, Græcè λαγυνίωνας dicas) redundare cœpiſſet. Et illis quidem qui curioſas illas potus aquæ certæ delicias objicient, hæc pauca reſpondiſſe, fuerit, meo quidem judicio ſatis. Illis autem qui cætera objiciunt, multa habeo quæ reſpondeam. Ad luxum quidem certè quod attinet qui circa ciborum apparatum verſatur, nec plura nec luculentiora ex ullo quàm è noſtro ſeculo poſſe promi exempla exiſtimo, quo jam pervulgatum circa ferinam carnem eſſe cœpit, (de Gallia loquor) ut avulſi ex utero vivarum matrum fœtus menſis apponantur. Quem tamen luxum menſa Galli cujuſdam primarii in regis aula viri, vilem jam reddiderat: & verba propediem exprimendis aliis ejus circa cibos & ciborum apparatum deliciis defutura erant, ſi civilis Galliæ noſtræ Mars illi parcere, & coquorum celebrium vota (quibus inſigne ſui deſiderium reliquit) exaudire voluiſſet. Verùm ut ad magnates uſque non veniamus, virum quendam fide digniſſimum de quadam Avenionenſi muliere (quæ aulæ pontificiæ ibi tum ſedem Apoſtolicam habentis Lais fuerat) audivi narrantem, eam turdis & perdicibus aliisque avibus veſci ſolitam, quæ fœniculi, anethi, coriannive aut ſimilium ſemine ſaccharo condito paſtæ eſſent. Sed illud audivi; at lactucas aqua ſaccharata, quam vocant, à matronæ cujuſdam ancillis (& quidem illius, ut aiebant, juſſu) irrigari vidi. Quæ quum ita ſint, quid aliunde quam è noſtro ſeculo, hujuſmodi deliciarum arceſſere exempla neceſſe eſt: At verò alterius luxus multa genera luxui noſtræ ætatis (de quo & antea dictum eſt) poſſe accedere fateor. Alterum luxum voco qui non circa cibos ſed circa reliqua verſatur. De hoc igitur quæcunque ab Herodoto memorantur, à Siciliæ tyrannis ſuperata eſſe dico. Quib. quum primum in hac re locum tribuo, ipſum etiam Herodotum ſequor, qui de Polycrate loquens, ita ſcriptum reliquit, Nullus enim regum Græciæ, exceptis Syracuſanis, dignus eſt qui cum Polycrate, quod ad magnificentiam attinet, comparetur. Nec tamen ſolos Syracuſarum reges ſive tyrannos, ſed & Alexandrum aliosque illa prætergreſſos eſſe dico. Argumento autem vel una Alciſthenis Sybaritæ veſtis eſſe poteſt, quæ centum viginti talentis vendita fuiſſe fertur. Quòd ſi ad vitem & platanum auream vel platanos aureas veniendum eſt, earum cum aulæ Alexandri ſplendore & magnificentia comparationem ex Phylarcho audiamus. Aureæ platani, inquit, & aurea vitis, ſub qua ſedentes ſæpe Perſarum reges jura ſuis populis dabant, quotidianum regiæ Alexandri ſumptum æquare non videntur: quanvis alioqui vitem illam commendarent etiam uvæ quæ ſmaragdos & Indicos carbunculos aliasque pretioſiſſimas gemmas racemos imitantes haberent. His autem deſcriptionem opulentiæ & magnificentiæ illius adjungit: quæ ſi vera eſt, verè etiam platanos aureas Perſicorum regum vitemque auream cedere illi dixit. Porro ut comparationem hanc perſequentes, ab ipſis dominis ad eorum famulos aut ſervos veniamus, (nam quicunque ſub ditione regum Perſarum erant, ſervi ejus vocabantur) narrat Cteſias quendam Annarum qui ſatrapa Babyloniæ à rege conſtitutus fuerat, centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres circa menſam ſuam habere ſolitum. Audiamus viciſſim quæ de quibuſdam Alexandri ſive ſodalibus ſive aſſentatorib. tradita ſunt. Phylarchus & Agatharchites memoriæ prodiderunt, eorum alium clavos aureos crepidis ſuppactos geſtaſſe, alium, quoties de publicis negotiis cum aliquo tractaret, ſuper pavimento purpura ſtrato deambulare ſolitum fuiſſe: alios aulæis per quinque ſtadia locum in

quo

quo venarentur, cingere consueviſſe: alios pulverem ad palæstræ usum sibi à jumentis multis, quocunque irent, portandum curaviſſe. His ego comparationib. (quamvis alioqui in exemplorum luxus commemoratione luxuriare oratio mea posſit, præsertim si ad Romanos usque progredi voluerit) utpote mea sententia aptiſſimis contentus esſe statui. At nostri seculi principum luxus illo quidem artificioſior & (ut ita loquar) ingenioſior meritò dici posſit: at opulentia tantum illi cedit quanto minores sunt horum quàm illorum principum opes.

Ut autem ad varios variarum gentium mores atque ritus ab Herodoto descriptos aliquando tandem revertamur, quis non in Græcis multos in eo quod de Ægyptiorum scribendi more à dextra in siniſtram tendendo, commemorat, suspectum mendacii habuiſſe credat? At nos quibus familiares sunt Hebraicæ literæ, tantum abest ut hoc admiratione dignum censeamus, ut potius quenquam hoc mirari miremur. Multo certè minus fidem (& meritò quidem) apud lectores impetraſſet Herodotus si aliquos inter Ægyptios reperiri scripsiſſet qui siniſtra in scribendo, non dextra uterentur: quum tamen mihi duos qui id facerent, videre contigerit, Flandrum unum, Sabaudum alterum. Quid si verò esſe tradidiſſet qui oculis casu aliquo orbati, nihilo tamen minus scriberent? rem aliis quidem fortaſſe incredibilem, at mihi certè credibilem narraret. Quare? quòd scribere absque oculorum usu (id est vel in tenebris, vel oculis aliò conversis) necessitas rerum omnium magistra me docuerit. Atque hæc de isto miraculorum genere hactenus; ad alia veniamus. Quidni viros Ægyptios lanificium exercuiſſe credemus, quum apud Segusianos nobis vicinos usitatum viris multis nendi morem cernamus? At quàm ineptum est viro, quàm ridiculum, colum gestare, & muliebri more fila deducere? Ineptum est (fateor) & ter quatérque ridiculum: sed quid agas? an quia ridiculum, ideo verum non erit? Ridiculum est nobis ejusdem Herodoti illud, Ægyptios viros (honor sit aurib.) subsidentes meiere. At Turcis ridiculum id nequaquam fuerit quibus hanc meiendi rationem tanquam honestam in usu esse, nostram contrà velut turpiſſimam aversari aiunt. Ac certè (si in re hujusmodi philosophari nefas non est) non de nihilo est quod Hesiodus, ne stantes meieremus vetuit, quum μηδ' ὀρθὸς ὀμιχεῖν dixit. Sed esto (excipiet aliquis) veracem in hoc fuiſſe Herodotum: quid quòd addit, mulieres contrà stantes meiere: De hoc certè (ut ingenuè fatear) aliud quod respondeam non habeo quàm hoc: quemadmodum si quod de viris Ægyptiis tradit, Turcæ nobis exemplo suo non confirmarent, incredibile videretur, quum tamen verum esſet: ita, quod de mulieribus addit etiamsi nullo exemplo (quod quidem ad aures nostras pervenerit) comprobetur, verum nihilominus esse posſe. Hunc autem locum, Sophoclis poetæ & Nymphodori historici authoritate claudendum censeo, qui eandem quam Herodotus morum Ægyptiacorum ab aliis discrepantiam testantur. Antequam tamen à ridiculis discedamus, addam & quod de uxorib. Libyum Adyrmachidarum narrat in Melpomene, eas videlicet pediculos suos (honor nunc quoque sit auribus) non antè abjicere quàm eos viciſſim momorderint. (est enim ἀντιδάκνειν viciſſim mordere, non præmordere, ut interpres verterat) Hoc quoque iis annumerari debere quæ non ridicula sint solùm, sed & fœditatem spurcitiemque incredibilem habeant, confiteor: sed cur aliis historicis quosdam φθειροφαγεῖν nobis commemorantibus fidem adhibebimus, Herodoto narranti has mulieres φθειροδακνεῖν, (quod multo minus est) fidem derogabimus? Imò ne φθειροφάγος quidem fuiſſe ullos credo, respondebit fortaſſe aliquis. Cur obsecro, minus credibile est τὸ φθειροφαγεῖν quàm τὸ ἀνθρωποφαγεῖν? licet hoc magis crudele, illud magis fœdum sit? Anthropophagiæ autem exemplum, ut feritatis extra omnem controversiam positæ, profero: quum ejus hac etiam tempestati multi oculatos se testes esse jactent, Quam feritatem nequis in barbaris hominibus miretur (simul autem & alia multa crudeliter ab iisdem perpetrata, quæ ab Herodoto describuntur) aut ne fide majorem judicet, audiat non barbarum, sed Græcum hominem; non literarum rudem, sed philosophum, & quidem inter philosophos celeberrimum, verba hæc vel ipsis Cyclopibus & Læstrigonibus anthropophagiæ authoribus indigna proferentem: χὴ ἂν τῶν μελῶν ἀποκοπή τι μέρος πρὸς τὴ τροφὴν χρήσιμον, μήτε καλορίζειν αὐτὸ μήτε ἄλλως ῥίπτειν, ἀναλίσκειν ὃ αὐτό, ὅπως τῶν ἡμετέρων ἕτερον μέρος γένηται. Hæc Chrysippum in libro de justitia, scripta reliquiſſe, de mortuis hominibus loquentem, testatur Sextus philosophus, sicut & ista in libro De officio, διὸ χὴ χρησίμων μὴ ὄντων τῶν κρεῶν, τροφὴν χρήσονται αὐτοῖς, καθάπερ χὴ τῶν ἰδίων μερῶν, οἷον ποδὸς ἀποκοπέντος ἐπέβαλλε χρῆσθαι, αὐτῷ χὴ τοῖς ὡμοπλησίοις. In quorum autem cadavere ita nos officio fungi jubet? Parentum, I nunc, & ab Herodoto vel aliis historicis descriptam ἀνθρωποφαγίαν aut ἀνθρωποθυσίαν fabulosam esse clama.

Verùm ut ad illam morum Ægyptiacorum à Græcanicis discrepantiam redeam, ad invenienda miræ & propè incredibilis morum dissimilitudinis exempla, ab hoc nostro seculo non discedamus. Quid simile Germanorum Flandrorumque mores cum Gallorum aut Italorum moribus habent, sive victus rationem, sive cultum corporis, sive studia & animorum inclinationes spectes? Si Gallus aut Italus ad mensam ducatur ea lege ut per sex septémve horas illi accumbat, in carcerem trudi, non ad mensam duci sibi videbitur: si verò accumbenti tale œnophorum

rum quale illis ebibendum proponatur, ad ſupplicium malle ſe rapi clamabit. nam ut horum utríque, vino ſe ingurgitare, acerbiſſima mors eſt, ita illis (de vulgo loquor) ſuaviſſima vitâ cenſetur: adeo ut non immeritò quis eos progeniem illius eſſe ſuſpicetur qui apud comicum Alexin, dicebat, O me beatum, ἐχ ὅτι ἐν τοῖς γάμοισιν ἄνδρες δύωχήσομαι, Ἀλλ' ὅτι ἁρπαζήσομ', ἂν θεὸς θέλῃ. Ad veſtitum autem quod attinet, ſive huic ſive illi caligas Lantsknechthicas indueris, non homini caligas, ſed hominem caligis alligaveris, & ex quantumvis agili immobilem illa panni ſaburra reddideris. Eiſdem verò Gallo dico & Italo (ac iis quidem potiſſimùm qui in aliquo ſunt dignitatis gradu locati) nihilo magis ut in patria ſua cum viridi pallio quam ut nudi in publicum prodeant perſuaſeris. non enim ſatis ſanæ mentis haberentur. At Germanis nulla hujuſmodi de eo quem ita vident amictum, oboritur ſuſpicio. Sic & verſicolorem veſtem, aut certè verſicoloribus fimbriis prætextam geſtare fœminis permittunt: nos nequaquam. Permittunt iiſdem (ac præſertim virginib.) paſſo & per collo ſparſo capillo incedere: apud nos autem virgo propter hunc habitum mænedib. annumeraretur. Et hæc quidem pauca ſunt hujus diſſimilitudinis exempla è multis quæ hanc collationem perſequi volentib. ſuppetent. Viciſſim verò aliquod exemplum rituum in quib. nos ab Italis diſcrepamus, proferre libet. Uxores noſtræ ad illud exemplar inſtitutæ ſunt,

Illa regat cunctos, illi ſint omnia curæ,
Et nihil in tota me juvet eſſe domo: at illorum

uxoribus dicas hos verſus ita inverſos eſſe,

Illa regat nullos, ſint nulla negotia curæ,
Illamque in tota nil juvet eſſe domo.

Illi uxoribus ſuis fucare faciem permittunt, (quum tamen hoc facinus in earum ſenectutem redundaturum ſciant) nos ſuſpectas fucatæ faciei, ſuſpectas adulterii eadem opera haberemus. (aulas principum excipio, quæ miſcellaneos mores rituſque uſurpant.) Ut verò à perſonatis mulierib. abhorremus, ita nec grallatrices amamus: ſed eaſdem & in lecto & in menſa (i. utrobique vel proceras vel parvas) habere volumus. Inaures priſco more geſtare multi eorum ſuis uxorib. permittunt: nos id in uxorib. noſtris meretricium judicaremus. Nos obvias Gallas, ſive matronas ſive virgines quæ nobis familiares ſunt, ſalutamus: ſi patricæ ſint, etiam oſculamur: Italas vix quiſquam voce, nedum oſculo ſalutare auſit. Offenduntur Itali oſculationibus hujuſmodi quas uxorib. noſtris concedimus; offendimur viciſſim papillarum nudationibus, quas ſuis illi (ac præſertim Veneti) permittunt. Cur enim quas pudicas eſſe volunt, cultu ſuſpicionem impudicitiæ præbere volunt? Niſi fortè obviis quibuſque nudare papillas, retecta veſte & hac ratione (ut eſt in proverbio) δείκνυειν κυσὶν ὀστέα, pudicitiæ per occultam quandam antiperiſtaſin argumentum eſſe exiſtimant. Ad me certè quod attinet, conjectura nulla poſſum aſſequi quodnam eorum à quibus hoc inſtitutum profectum eſt, conſilium fuerit: ſicut nec quod fuerit apud eoſdem Venetos illius qui ut velare faciem commune meretricibus cum ingenuis virginibus eſſet, ſtatuit. Et quoniam à meretricibus ad lupanaria facilis tranſitus eſt, de his quoque aliquid dicendum eſt. Nónne quæ ſit inter ipſas etiam Chriſtianas nationes de his controverſia videmus? nónne de his varias in utranque partem (excluſo interim, proh pudor, Dei mandato) diſputationes quotidie audimus? dum hi juvenum corruptelam eſſe objiciunt, illi matronarum pudicitiæ præſidium eſſe reſpondent? At vulgus Italorum magis miretur urbem quæ receptaculis hujuſmodi quàm quæ templis careat, & ſibi ἀξιώτην illic eſſe potius quàm hic fateri non dubitet. Sed quid de illo Patre ſacro dicemus, quem adeo gravem authorem πορνοβοσκειομαχίαι ſequuntur? Ego certè quod de illo aliàs (& quidem in media urbe Roma) dixi nunc quoque liberè dico, pudendum quidem ejus factum mihi in eo videri quòd lupæ matris Romuli ſtudioſius reverentiusque quàm Petri Apoſtoli memoriam colat: quippe qui vivis luparum imaginibus Romam circumvallarit, at Petrum Apoſtolum cum unica (quæ quidem in pretio ſit) Imagine, in angulum urbis detruſerit: alioqui certè prudentis medici officio functum mihi videri, quòd, ut illi, ubi ægrotis hujus vel illius cibi uſu interdixerunt, aliquem alium quo veſcantur, illis proponunt: ita ipſe quibus licitum eſſe matrimonium noluit, licitam ſaltem eſſe ſcortationem voluerit. Sed quod ſibi κρεῖττον ἑρμεῖν cum lupabus illis eſſe inſtituit, huic verò ejus inſtituto qua ratione patrocinari quis poſſit, non video; nam ſi verè dixit ille.

Turpe tori reditu cenſus augere paternos,

quanto turpius tam profani reditus partem in ſacraria inferri, & illo Petrum Apoſtolum ditari? Verùm quum de his latius philoſophari, nec loci hujus nec temporis ſit, hunc ſermonem ſimulque eam quæ in illum deduxit diſputationem finiendam cenſeo: ſi tamen prius hanc eſſe hujus ſummam monuero, ut ex ea quam noſtris oculis credere cogimur in vicinis etiam regionibus morum diſcrepantia (cujus ſpecimen tantùm pauculis illis exemplis dare libuit) multa quantumvis ab iis quæ aut viderimus aut audierimus abhorrentia, à fide tamen abhorrere non

non putemus. Sed quid de vicinis populis loquor? non à nobiſmetipſis, id eſt à majoribus noſtris, longè moribus diſſentire dico. Quis enim vel Gallus, vel Italus, vel Hiſpanus, vel Germanus majores ſuos valde diverſo victu cultúque corporis uſos fuiſſe, & diverſa etiam ſtudia habuiſſe neſcit? ut diverſos ritus ceremoniásque, leges, inſtituta, jura omittam. Nam (ut de nobis loquar) quum formoſas noſtrorum Galliæ regum noſtrarúmque reginarum imagines aſpicimus, nónne quid illis in mentem venerit ut eo veſtitu uterentur, mirari ſolemus? Quòd ſi privatorum etiam hominum qui coævi illis fuerunt, imagines haberemus, non tantum admiraremur fortaſſe, ſed etiam veſtitum illum cum hodierno conferentes, obſtupeſceremus. Ad victum veniamus. Quàm multos cibos in deliciis olim fuiſſe putamus, qui nobis viles ſint: quàm multos contrà palato majorum diſplicuiſſe, qui noſtro gratiſſimi ſint? Dignum ſcilicet hodie regia menſa fuerit ferculum anſer: at Cyrus regis Artaxerxis frater χλῶας ἡμιβρώτους amicis è menſa ſua mittebat, ut participes eſſent voluptatis quam ex eorum eſu ceperat. Quidni etiam credibile ſit diverſum à noſtris, ſaporem majoremque teneritatem illas habuiſſe, ut gallinas Indicas duabus his aliiſque rebus differre à noſtris videmus? Quinetiam anſerinum jecur in deliciis olim fuiſſe, & has delicias hodiéque Judæos qui Venetiis agunt, magnò Chriſtianis vendere novimus, quæ tamen vix alibi uſquam celebrantur. Sed & quum Martialem primam gloriam inter aves turdis dantem audimus, nonne aut diverſos à noſtris turdos aut plane diverſum à noſtro palatum habuiſſe, aut perdicem nunquam guſtaſſe putandus eſt? Quid quòd Itali ab iis, qui regis Galliæ apud Senatum Venetum legati erant, lepuſculos leporibus, perdicia perdicibus anteferre didicerunt? Sed ne latum æquor de diſſenſione in ciborum delectu, malus etiam de ea quæ eſt in ciborum apparatu, ingrediar, curſum hîc ſiſtens, hoc tantùm addo, homines moribus non ſolùm à majorib. ſuis, non ſolùm à finitimis populis, non ſolùm à civibus, à vicinis, à domeſticis denique ſuis, ſed ipſos à ſeipſis ſæpiſſimè diſſentire. Quàm enim exiguus eſt eorum numerus qui iidem eadempoſſunt horam durare probantes? Quæ ſi nobiſcum reputabimus, minus quæ de diverſis moribus apud Herodotum aliósque Hiſtoricos leguntur, & mirabimur, & ſuſpecta mendacii habebimus.

Ad ritus cermoniásque cum aliarum gentium tum Ægyptiorum venio. In his quoque multa ridicula, multa non ſtultitiæ ſolùm, ſed & furoris plena narrari non nego: ſed eo nomine mendacii ſuſpecta eſſe debere pernego, Mirum fortaſſe tibi & fictum etiam videtur quod de Ægyptiis ab Herodoto narratur, illos ſolenni quodam ritu ſeipſos verberare: at ego nec mirum nec fictum puto, quippe qui & Venetiis & Romæ ſolennes hujuſmodi verberationes viderim. Sed quod potiſſimum hominum genus apud Ægyptios hunc ritum coleret, neſcio. Quos Romæ & Venetiis ſeipſos verberantes videbam, eos, ex multis qui norant, verberones eſſe audiebam. Verùm quid ex Italia exemplum mutuamur quod noſtra ſuppeditare Provincia poteſt? Commodùm tamen facta Romæ mentio in memoriam mihi Mariæ Lauretanæ templum ipſi vicinum revocavit, ubi eorum ſpectator fui quæ multa tum ab Herodoto, tum ab aliis de variarum gentium ſuperſtitione relata, non credibilia ſolùm reddere, ſed & excuſare poſſunt. Verùm ea referre horret animus: ac nec eos quidem ipſos Athenienſes quorum ſuperſtitioſis ritibus tantopere commotus fuit Paulus Apoſtolus, ea ſine horrore ſpectaturos fuiſſe exiſtimo. Receptam & alibi ſuperſtitionum farraginem omitto.

Hunc igitur ſermonem miſſum facientes, potius ut antea priſcum Bacchum & priſcam Venerem cum noſtro Baccho & noſtra Venere contulimus, Martem itidem hunc cum illo conferamus. Equidem noſtrum illi aut furore aut crudelitate aut perfidia cedere, an meritò dici antea potuerit. neſcio: ne certè unquam poſthac dici poſſit, civilia Galliæ noſtræ bella (utinam vul nunc benè ſedata) prohibuiſſe ſcio. Quis adeo eſt ferus ut ſiccis oculis illud quorundam barbarorum facinus legat, qui pueros elementa prima diſcentes, media in ſchola trucidarunt? Priſcum eſt facinus illud: quod ſicui incredibile antea viſum eſt, ſimilis crudelitatis exemplo tempora noſtra credibile reddent, (ſi tamen ſimilis, quæ illam multis partibus ſuperat, dicenda eſt.) Ecquis enim adeo humanitatem omnem exuerit ut id factum quod primum incendiis illorum civilium bellorum ſuſcitabulum fuit, ſine ſuſpiriis ac gemitibus audiat? Viri, fœminæ, pueri, juvenes, ſenes, dum ab ore ſacri hyprophetæ pendent, non à Turcarum aliorúmve barbarorum caterva, ſed eorum qui & ipſi Chriſto nomen dederant, multis vulneribus inermes ab armatis repentè confodiuntur. Verùm ut à peculiari crudelitate ad communem tranſeam, in utris, quæſo, veteribúſne an noſtri ſeculi bellis, Vulcanus Matri frequentius conſociatus fuit? Puerile bellum hodie exiſtimatur τὸ δενδροκοπεῖν, éſtque in uſu potius τὸ πυρπολεῖν: incendiis paſſim res geritur Quid quòd unuſquiſque jam miles, ex quo globi ignivomi reperti ſunt, ferro pariter & igni armatus eſt? Quid quòd non multis abhinc menſibus, ad augendam ignis illius crudelitatem (quaſi non ſatis ignis in igne eſſet) artes novæ excogitatæ ferunt? Quòd ſi & noſtras expugnationes urbium ſpectemus, frigebit illa deſcriptio Homerica Ἄνδρας μὲ κλείνυσι, &c.

Jam verò quædam etiam legi apud Herodotum aliosque Hiſtoricos dico, quæ quamvis à fide abhorreant, non ſolùm exemplis ſimilium factorum quæ alii referunt, veriſimilia redduntur, ſed & eorum authoritate qui noſtro ſeculo eadem apud alios viderunt, confirmantur. Ex quorum numero eſt quod de Threſſis quibuſdam mulieribus tradit, eas excedentibus è vita maritis comi-

comites ſe certatim offerre. Hoc enim veriſimile quidem reddi aio ea hiſtoria quam Jul. Cæſar & Nicolaus Damaſcenus de quibuſdam Aquitaniæ regibus referunt, ſexcentos cum illis verſari viros, qui ut cum viventib. vivunt, & quidem regii dominatus regiæque opulentiæ participes, ita etiam libenter cum morientibus moriuntur: ſed (quod majus eſt) idem illud factum mulieribus Indicis non veteres tantùm ſcriptores, ſed & oculati teſtes hodie adſcribunt.

Quinetiam ex iis narrationibus, quæ ut à veritate abhorrere videntur, ita etiam à fide abhorrent, fuerint nonnullæ fortaſſe quos poſteri eorum de quibus ſcriptæ ſunt, eorúmve annales, aliqua ex parte teſtimonio ſuo comprobare hodiéque poſſint. In quam opinionem me adduxit oſtenſus mihi à quodam amico locus ex Sigiſmundi commentariis rerum Moſcoviticarum petitus, in quo hiſtoria Herodoti de Scythis ſervis, qui dominis abſentibus in uxorum illorum poſſeſſionem involarant, tandemque quum juſto prœlio repelli à dominis non potuiſſent, flagellis repulſi fuerunt, annalibus poſterorum teſtata exſtat: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circumſtantiis:

Ad *Cteſiæ* autem Indica quod attinet, miranda illic naturæ opera deſcribi fateor: ſed ut de ave Indica pſittaco illi ſimulque oculis noſtris credere cogimur, (alioqui vix crediturí) ita & de aliis multo majori admiratione dignis credere fortaſſe debemus, etiamſi non viderimus. Certè ut Horatio de exuenda prorſus admiratione non aſſentior, ita viciſſim admirationem tantam ut ex ea increduli reddamur, non probo, ſæpeque illa Juvenalis mecum reputo: *Quis tumidum guttur miratur in Alpibus?* &c. Denique iis quæ vel de natura rerum vel de factis humanis memoriæ prodita ſunt, fidem temerè derogemus, Dei potentiam omnia miracula vincere, ſeculum noſtrum ſuperiora omnia miraculis ſuperare dico.

INDEX

Chronologia Herodoti.

Initium Historiæ *HERODOTI.*

AB hoc anno Mundi 3246. *deinceps continua series annorum* 240. *in* HERODOTO *extat, à* GYGE *Lydorum Rege, usq; ad Crœsum ipsius abnepotem à Cyro Persarum Rege captum, & deinceps usq; ad Xerxis & Persarum ex Græcia fugam, quæ in annum mundi* 3486. *incidit.*

Est autem Crœsus à Cyro captus anno mundi 3416. *anno nono ante Cyri Monarchiam.*

A Crœso capto, usque ad initium GYGIS, *& interfectum Candaulem, postremum ex Heraclidis Lydorum Regem, numerat Herodotus annos* 170. *In vulgaribus verò Chronologiis tantum* 150. *ponuntur.*

Cœpit igitur regnare GYGES, *anno Mundi* 3246. *qui est primus annus Manassis Regis Juda: cum ante* 34. *annos urbs Roma primum condita esset.*

Ab eo tempore, continua Annorum Series in Herodoto, usque ad 10. *annum* Xerxis, *extat. Quam sequenti Tabella, seu Chronologia spectandam proponemus.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
	Ezechias.		
		Candaules *postremus ex Heraclidis Rex Lydorum, quo interfecto, Sacellos ipsius* Gyges *regnavit annis* 38. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 2, 3.	
3246	Manasses *Rex Jude annis* 55. 4. *Re.* 21. 2 *Par.* 33.		
3256		*Cepit Colophonem: & Smyrnam ac Miletum oppugnavit, pag.* 3.	Deioces *vir sapiens, & justus, Medorum rex annis* 53. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 21.
3277			*Condidit* Egbathana. *pag.* 22.
3284		Ardys, *secundus Rex Lydorum, annis* 49. *Herodotus lib.* 1. *pag.* 3. *Cepit Prienem.*	*Hic existimatur esse Arphaxad, cujus dux fuit* Holophernes *à Juditha interfectus.*
3293			
3301	Amon *Rex Juda* 2. *annis*, 4. *Reg.* 21.	*Ardys tempore* Cimmeria *à Scythis pulsi, Asiam pervagati sunt, & Sardes ceperunt. pa.* 3.	
3303	Josias, 31. *annis*, 4. *Reg.* 22. *Paral.* 34. 35.		Phraortes *annis* 22. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 22.
3316	Jeremias *Prophetæ concionari incipit. Jerem.* 1.	Nabuchodonosor *primus Babylone regnat* 35 *annis. Incipit cum Josia.*	
3331			Cyaxares *Medorũ Rex, annis* 40.
3333	Joachaz *tribus mẽsibus.*		*Totam Asiam, usq; ad Halym fl. Medis subjecit. Cepit Niniven, ut à Propheta Nahum erat prædictum.*
3334	Joachim *rex Juda*, 11. *annis.* 4. *Reg.* 23, 24. 2 *Paral.* 36.	Sadyattes 3. *Rex Lydorum*, 12 *annis, pag.* 3.	
3336	Daniel *cum sociis in Babylonem abductus est. Dan.* 1.		
3338	Jeremias *prædicit captivitatem* 70. *annorum, cap.* 25. *Et dictat volumen comminationum cap.* 36. 45.	Nabuchodonosor *Magnus Chaldæorum Rex annis* 43. *Jerem.* 25.	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Ægypti *descriptionem accuratam, & longam Regum Ægyptiacorum seriem, quæ tamen temporum distinctione caret, Herodotus Libro secundo complexus est.*		*Urbs Roma à Romulo condita annis* 34. *ante Candaulem Lydorum Regem à* Gyge *interfectum.*
Sethon *Sacerdos, & Rex Ægypti, sub quo Sennacherib rex Assyriorum obsidens Peluſium divinitus in fugam vertitur. existimo autem Herodotum voluisse liberationem Jerosolymæ, & Ezechiæ obsessi à Sennacherib indicare. Sed vera historia non integrè ipsi nota fuit.*	Archilochus *Parius Poëta Iambicus, vixit tempore Romuli, (Cicero Tuſtul. 1.) & Gygis Lydorum regis. Herodot. lib. 1. pa. 3. Hunc ob mordacitatem Lacedæmonii ex urbe ejecerunt.*	2. Numa Pompilius *regnare incipit anno* 4. *Gygis, qui est Mundi* 3250.
Duodecim duces Ægypti *post Sethonem, Herodot. lib. 2. pag.* 75.		
Psammetichus *unus ex* 12. *Ducibus, solus regnat annis* 54. *Herodot. lib. 2. pag.* 77, 78. 45, 46. 50, 51.		
Ab hoc certa series annorum & rerum in Ægypto gestarum, apud Herodotum extat.	Battus *filius Polymnesti, & Phronimes ex Insula Thera Coloniam duxit in Lybiam, & urbem* Cyrenen *condidit, juxta fontem Apollinis, Herodot. lib. 4. pag.* 141, 142. *circa annum Mundi* 3300.	3. Tullus Hostilius. *annis* 32.
Necho *Rex Ægypti, annis* 17. *Herodot. lib. 2. pagina* 78.	Cypselus *Corinthi Tyrannus, pater Periandri, Herod. lib. 5. pa.* 167.	
Interfecit Josiam Regem Juda in Mageddo. 2. Paralip. 35. 4. Reg. 23.	Phalaris *Agrigenti Tyrannus.*	4. Ancus Martius, 24. *annis.*
Duxit fossam ex Nilo in sinum Arabicum. pagina 78. 122.	Zaleucus *Locrensium legislator. tametsi hunc ad Pythagoræ tempora aliqui referunt.*	
Jussit circumnavigari Africam, ut Terræ ambitum, & magnitudinem exploraret. Herod. lib. 4. pa. 122.	Alcman *Lydus Poëta Lyricus.*	

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
3345	Jechonias *Rex* 3. *menſibus, ſuaſu Jeremiæ, dedidit ſe Babyloniis, anno* 8. *Nabug.* 4. *Reg.* 24. *Hic unà abductus eſt* Mardocheus. *Eſth.* 1. Sedechias *ultimus rex Judæ, annis* 11. 4. *Reg.* 25. *Paral.* 36.	Alyattes 4. *Lydorum Rex, annis* 57. *Herod. pag.* 5. *Ejecit Cimmerios ex Aſia.*	Scythæ *viginti octo annos imperium Aſiæ tenuerunt. Herod. pa.* 25. 115.
3350	Ezechiel *Propheta in Babylone concionari incipit.* Jeroſolyma *everſa à Nabuchodonoſor* 4. *Reg.* 24. 25. 2. *Paralip.* 36.	*Cepit Smyrnam.* *Obſedit Miletum, cujus Princeps erat* Thraſybulus, *qui Periandro conſilium dat de Spicis extantibus decutiendis, Herodot. lib.* 5. *pag.* 168. *lib.* 1. *pag.* 4.	
3356	*Initium* captivitatis Babylonicæ, *quæ duravit annos* 70. *Jer.* 25. 29. *Dan.* 9.	*Geſſit bellum cum Cyaxare Medorum Rege. Herod. pag.* 15.	*Scythæ Mediam incolentes transfugiunt ad Alyattem Lydum. Inde ortum bellum ſexennale. Poſt quod Alyattes filiam ſuam Aryenen, filio Cyaxaris Aſtiagi elocat. Herod. pag.* 15. 22.
3371			Aſtyages *Medorum rex, annis* 35. *Herodot. pag.* 28. *Hic fuit ſororius Cræſi Regis Lydorum (pag.* 15.*) & avus Cyri maternus. Herod. lib.* 1. *pag.* 23.
3382	Jechonias *liberatur ex carcere, anno* 37. *tranſmigrationis.* 4. *Regum* 25.	*Fuit amicus Periandri Tyranni Corinthiorum, Herodot. lib.* 3. *pag.* 93.	
3390			*Jubet exponi* Cyrum *infantem, pag.* 23, 24.

CHRONOLOGIA HERODOTI.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Psammys *sex annis in Æthiopia bellum gessit, pagina* 74.	Arion *Methymneus Musicus Delphino ex Italia Corinthum vehitur. Herodot. lib.* 1. *pag.* 5. Stesichorus. *Siculus, Poëta Lyricus.*	5. *L. Tarquinius Priscus* 38, *annis.*
	Lacedæmonii à Tegeatis victi & capti sunt. Herod. pag. 13.	
Apries *superbus*, 35. *annis. Hujus mentionem facit Jeremias cap.* 44.		
	SEPTEM SAPIENTES. Thales *Milesius prædixit Eclipsin Solis sub Cyaxare. pag.* 15.35. Bias *Prieneus, pagina* 5.35.	
	Pittacus *Mityleneus. pag.* 5. Cleobulus *Lyndius.* Chilon *Lacedæmonius, pag.* 11.	6. *Servius Tullius Cicero gentilis, annis* 44.
Apries *cum initio opibus, & potentia floruisset, tandem victus est à Græcis ad Cyrenen lib.* 4. *pa.* 142. *lib.* 2. *pag.* 79. *Ideo Lybies ab eo defecerunt, eumq; strangulârunt.*	Periander *Corinthi, & Corcyræ dominus. pag.* 4.93.94.167.168.	
	Solon *Athenienſium Legiſlator, cujus peregrinationum in Ægyptum, Cyprum, Asiam ad Crœsum, mentio fit, pag.* 82. 172. 6.7.18.	
Amasis *Ægypti Rex annis* 44. *attigit initia regni Cambysis.*	*Epimenides Cretensis.*	
	Eodem tempore Anacharsis *Scytha, doctrinæ*	

Crœsus

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	LYDIÆ.	MEDIÆ.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.
				causa in Græcia peregrinatur Herodot. libro 4. pagi. 128. 123.
3403	Crœsus *Lydorum Rex annis* 14.	Harpago *proponit proprium ipsius filium comedendum. pag.* 26.	Amasis.	
3406	*Ephesum, & vicinas urbes Ionicas suo regno adjecit, Herod. pag.* 5.	Astyages *Medorum rex, cui soror Crœsi Aryenis nupta fuit. (pag.* 15.*) capitur à Cyro Rege Persarum: (pag.* 28.*) Hinc sumitur initium* 29. *annorum* Cyri *regis Persarum, quorum Sacrificia, & mores describuntur, pagina* 29. *Herodoti.*	*Hujus Amasis tempore Ægyptus florentissima fuit.*	
	Colloquium Solonis, & Crœsi *de vita beata. Herod. lib.* 1. *pagina* 6, 7, 18. Adrastus *filius Gordii nepos Midæ Regis Phrygum, pollutus cæde fraterna, expiatur à Crœso. p.* 7, 8.			*Pisistratus filius Hippocratis Nisæam arcem capit, & astu Tyrannidē Athenis occupat. Unde ejectus ab Alcmæonidis, Eretriæ in Eubœa.* 21. *annos exulat, Herod. lib.* 1. *p.* 11, 12.
	Crœsus, *victo Astyage sororio, explorat veritatem oraculorum. Herodotus pag.* 9.	PERSARUM.	Amasis.	
	Delphis accipit oraculum, Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.	Cyrus *Mazaren Medum, &* Harpagum *mittit, ut Ioniam, Cariam, & Lyciam occuparent p.* 33, 34.	*Fuit confœderatus Crœsi, pag.* 16. *Herod.*	Sappho Lesbia, *pag.* 78. 300.
3416	*Deinde moto adversus Cyrum bello vincitur in Cappadocia (pa.* 16.*) & statim postea Sardibus obsessus à Cyro capitur, Irus & est subitò, qui modò Crœsus erat, pag.* 17, 18. *Herodoti.*	Phocenses *obsessi ab Harpago cum conjugibus, & liberis navigant in Corsicam. Inde Rhegium, & Veliam, pag.* 34. *Ab his Phocensib. Massyliam postea conditam esse, Thucydides scribit, libro* 1. *pagina* 4.	*Amicus* Polycratis *Samiorum Tyranni felicissimi, lib.* 3. *pag.* 91, 92. Amasis.	*Lacedæmonii cum* 300 *Argivis de Thyria pugnant. pa.* 17. Alcæus *Poëta Mitylenæus, pa.* 168. Arganthonius *Gadium, & Beticæ Rex, annis* 80. *Phocensium amicus, pag.* 34.

Judæi

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	JUD.	PERSARUM.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
		Teij, *relicta patria, urbem Abdera in Thracia condiderunt, pa.* 35.	*Duxit uxorem Laodicen filiam Battī Regis Cyrenarum. Herodotus pag.* 82. 142.		
1424		Xanthii *in Lycia obsessi, suas conjuges, & liberos in arce inclusos ipsi comburunt. pagina* 36. *CYRUS* Babylonem *cepit (pagina* 37. 40.*) & totius orbis terrarum Monarchiam occupavit.*		Pythagoras *Samius. Phocylides Milesius.*	
3425	Judæi *redeunt ex Babylone, Duce Zorobabel.*	Cyrus *anno primo monarchiæ, qui fuit regni* 21. *publico Edicto concedit Judæis potestatem instaurandi Templum, & Politiam.* 2. *Paral.* 36. *Esd.* 1. *Bellum contra* Massagetas: *cujus anno* 7. *Cyrus à Tomyri Regina captus, & interfectus est. Herodot. lib.* 1. *pagina* 42. 44.		Theognis *Megarensis Siculus.* Anaximander *Milesius.* Zeno *Eleates Dialecticus.* Parmenides *physica carmine scripsit.*	Servius *Tullius.*
3434	*Cambyses prohibet instaurationem Politiæ, & Templi,* 1. *Esd.* 4.	Cambyses *II. Monarcha Persarum septem annis. pag.* 97. *Ægyptum regno Persico adjecit. lib.* 3. *pa.* 83,84,85. Sisamni *Præsidi, quem pecunia corruptum, injustè judicasse resciverat,* pellem detrahi jussit, *eamq; in tribunal expandi. Herod. lib.* 5. *pag.* 154. *Suscipit infelicem Expeditionem in Æthiopiam. lib.* 3. *pag.* 87, 88. *Reversus Apim interfecit, & fratrem Smerdim; duxit sororem conjugem, eamq; deflentem fratris necem, postea interfecit, &c. pag.* 89, 90. *Tandem mota seditione à Magis in Persiam properans, seipsum vulneravit. Ex quo vulnere, cum antea fratris necem miserabiliter deplorasset mortuus est. pag.* 96, 97.	Amasis, *anno primo regni Cambyses moritur, li.* 3. *p.* 84. *Huic successit filius* Psammenitus, *qui à Cambyse victus, & tandem interfectus est. lib.* 3. *pag.* 85, 86.	Epicharmus *Siculus,* Symonides *Poeta, qui* 89. *annos vixit.* Anacreon *Poëta Polycrati familiaris. pag.* 107. Polycrates *Sami Tyrannus ab Oroete Sardium præfecto, strangulatur. pag.* 107, 108.	7. *L. Tarquinius Superbus* 25. *annis.*
3442	*Aggæus, & Zacharias.*	Darius *rex Persarum à septem Principibus eligitur, libro* 3. *pag.* 100, 101. *Regnavit annos* 36. *lib.* 7. *pa.* 199. *Distribuit regnum in* 20. *Provincias. pa.* 102, 103.			

FAMI-

CHRONOLOGIA HERODOTI.

FAMILIA ACHÆMENIDARUM.

Achæmenes
Cambyſes
Cyrus
Teiſpes
Ariaramnes
Arſamenes, *cujus mentio fit libro* 1. *pagina* 43, 44.
Hyſtaſpes.

Gobry- as *pater Darij. Mardonij, pag.* 180. 199, 200.
----*ſoror*

DARIUS *rex.*

Atarnes, *pa.* 237.

Artaphernes, *pa.* 154. *Artaphernes p.* 193. 211, 212.

Artabanus. *p.* 130. & 201.

Mardonius *Dux adverſus Græcos, lib.* 6. *p.* 180. *deponitur* 189. *Inflammat Xerxẽ, ut inſtauret bellum. p.* 199. 220.
----*Artozoſtre.*

Artobazanes primogenitus, cedit fratri de regno, pa. 199.

Xerxes.

Achæmenes Ægypto præfectus, p. 200. 214. 239.

Maſiſtes p. 213. 285. 286.

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3447		*Plateenſes à Thebanis deficientes adjunxerunt ſe Athenienſibus, Thucyd. lib. 3. pag. 77.* Piſiſtrati *filius* Hipparchus, *ab Ariſtogitone, & Armodio, cujus pudicitiæ inſidiatus fuerat, necatus eſt, Herod. lib. 5. pag. 159. Thucyd. lib. 6. p. 159. anno quarto ante ejectum Hippiam.* Dorieus *frater Cleomenis Coloniam ducit in Siciliam, ſed ab Egeſtanis interfectus eſt, lib. 5. pag. 157.*	Democedes *Medicus Dario familiaris ducit filiam Miloni athletæ, lib. 3. pag. 108, 109, 110, 111.* Syloſon *frater Polycratis, in Samum reducitur, pagina 111, 112.* Sibaris *deleta à Crotoniatis p. 157.*
3450	*Darius* Babylonem, *induſtria & fide* Zopyri *recipit. lib. 3. pag. 113, 114.*	Cleomenes *Sex Spartanus Piſiſtrati Filios Athenis ejicere conatur, libro 5. pag. 161.*
3452	Bellum *adverſus* Scythas *à Dario infœliciter ſuſcipitur, lib. 4. p. 115. uſq; ad 136. cui expeditioni etiam Miltiades Athenienſis interfuit, pag. 138. 180.*	Hippias *frater Hipparchi propter Tyrannidem Athenis pellitur (anno 20.) ante prælium Marathonium) cũ Piſiſtratidæ 36. annos Athenis regnaſſent. Seceſſerunt autem unà in Sigæum, pag. 161.* Aryandes *Ægypti Præfectus in Lybiam copias mittit, à quibus urbs Barce capta eſt, & direpta. pag. 144. 149.* Conſules *Romæ Regibus ejectis Remp. regunt.*
3456	Perinthus, *Thracia, Pæonia Perſis ſubjiciuntur à Megabazo Darii capitaneo, lib. 5. pa. 159.*	*Poſtea* Cliſthenes *Alcmeonides, Periclis avus maternus, cum Iſagora de principatu Athenarum contendit: & Decem Tribus inſtituit, pag. 161, 162.* Cleomenes *rurſus in Atticam exercitum ducit, ut Cliſthenem pelleret, ſed orta diſſentione cum collega Demarato, re infecta decedit.*
	Darius *mittit legatos ad Amyntam Regem Macedoniæ, qui cum immodeſtiùs attrectaſſent ſinus mulierũ in Gynecæo, interfecti ſunt, lib. 5. pa. 152, 153.*	*Deinde cum Lacedæmoniis, Bœotiis, & Æginetis bellum gerunt Athenienſes, pag. 165, 166.*
	Byzantium, Chalcedon, *Lemnus à* Perſis *capiuntur.*	Lacedæmonii *revocant Hippiam, & ſuadent ſociis, ut eum reſtituant, pagin. 166. Sed repugnante Soſicle Corinthio, nihil actum fuit. Hippias itaq; ad Artaphernen Sardium præfectum fugit. Is Athenienſibus mandat, ut Hippiam recipiant. Quod cum recuſarent Athenienſes, poſtea ſe Ariſtagoræ Mileſio contra Perſas conjunxerunt, pagina 169.*

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3458	*Expeditio in Naxum fruſtra ſuſcipitur ab Ariſtagora Mileſio & Artapherne Sardium præfecto, pa.* 154. 155.	Miltiades *Lemnum Athenienſibus ſubjicit, pag.* 197, 198.
	Ariſtagoras Mileſius, *impulſus ab Hiſtiæo deſicit à Perſis, & Ionas, & Athenienſes, & Eretrienſes in ſocietatem belli attrahit, quod ſex annos duravit.*	Hecatæus *hiſtoriæ ſcriptor Ariſtagoræ familiaris, p.* 156. 173. 197.
		Athenienſes *Ariſtagoræ* 20. *naves auxilio mittunt,* αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησι τε καὶ βαρβάροισι. *pag.* 169.
	Sardes *incenſæ ab Ariſtagora, & Athenienſibus, conflagrarunt, pag.* 169.	
	Poſtea Ionibus ad Epheſum cæſis, Athenienſes eos deſerunt.	Samii *hoc tempore Coloniã in Meſſenem Siciliæ urbem ducunt.*
	Tandem Perſæ Ionas, Cares, & Cyprios vicerunt: & Ariſtagoras fugiens in Thraciam, interfectus eſt, lib. 5. *pag.* 173.	
3464	*Sed* Hiſtiæus *bellum inſtaurat, cujus hic exitus fuit, ut Mileto capta, & direpta, Hiſtiæus cruci affigeretur, libro* 6. *pag.* 176, 178.	Miltiades *Cherſoneſi Thraciæ* Præfectus, *cum Perſæ, capta Mileto, Thraciam invaderent, Athenas fugit. pa.* 179. *ubi paulò poſt Perſas ad Marathonem profligavit, pa.* 193.
3465	*Circa hæc tempora* Mardonius *gener Darii exercitum in Græciam ducit, & Thaſum Inſulam, & Macedoniam occupat. Sed cum ad Athon montem Naufragium feciſſet, & ipſe à Brygis Thracibus vulneratus eſſet, inglorius in Aſiam rediit, pag.* 180, 181.	Thaſii *à Dario jubentur muros demoliri. pag.* 181.
3467	Darius *legatos in Græciam mittit, petentes ſibi terram & aquam dedi. pa.* 181.	Æginetæ *cum Dario terram, & aquam de diſſent, à Cleomine Lacedæmoniorum rege bello petuntur. pag.* 181, 185.
3471	Datis Artaphernes, & Hippias *Piſiſtrati filius, à Dario ad delendam Eretriam, & Athenas mittuntur, pag.* 190, 191.	
3472	*Sed cum in campum Marathonium Athenis vicinum Perſæ deſcendiſſent, conſilio Miltiadis ab Athenienſibus profligati ſunt, anno quinto ante mortem Darii.*	Demaretus *Rex Spartanus à Cleomene æmulo pulſus, transfugit ad Darium regem Perſarum.*
	Hoc prælium anno 20. *poſt ejectum ex Athenis Hippiam, & Piſiſtratidas, factum eſſe ſcribit Thucydides p.* 160. *& decem annis ante prælium navale ad Salaminem, Plato lib.* 3. *de legibus pag.* 537.	Empedocles *Agrigentinus Philoſophus.*
3477	Darius *anno quinto poſt prælium ad Marathonem mortuus eſt, lib.* 7. *pag.* 199.	Anaxagoras *Clazomenius præceptor Periclis, Socratis, Thucydidis.*

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3478	Xerxes *Dario ſuccedit. lib. 7. pag. 199.*	
	2. *Xerxes* Ægypto, *quæ ante triennium defecerat, vi recuperatæ præficit Achæmenem fratrem, qui poſt annos 20. ab Inaro rege Libyæ, & Athenienſibus interfectus eſt, lib. 7. p. 200. & lib. 3. pag. 85. Herod.*	
	3. *Sapientiſſima Deliberatio in ſenatu Regni* Perſarum *habita, de bello Græcis inferendo, quam deſcribit Herodot. lib. 7. pag. 200, 201, 202, 203, 204.*	*Ariſtides ab ingratis civibus in exilium ejectus.*
	Decreto bello integrum quadriennium in apparatu belli, & perfodiendo monte Atho, conſumit. pag. 204.	
	6. *Xerxes cum exercitu pedeſtri ex Cappadocia movens, ad* Pythium Phrygiæ *Regem opulentiſſimum divertit, &*	
3483	*per Coloſſas itinere facto, venit Sardes, ubi per hyemem commoratur, pa. 205, 207.*	Græci *audita fama imminentis belli, omnes privatas ſimultates oblivione delent, & συγκρητισμῷ facto, mittunt Legatos, petentes auxilium à Gelone Syracuſarum Rege, à Cretenſibus, & Corcyræis. pag. 223.*
	Interea mittit legatos in Græciam, petentes terram & aquam, pag. 206. & 220.	
	Et Helleſpontum pontibus jungi, & flagris cædi, & mari compedes injici jubet, pag. 206.	
3484	7. *Xerxes primo vere ex Sardibus movet, pag. 207. & Abydi totum exercitum, navalem & terreſtrem, ex ſublimi conſpiciens lachrymat, quod poſt centum annos nemo ex toto illo numero ſuperſtes futurus eſſet. p. 208.*	*Themiſtocles interpretatur oraculum de muris ligneis. pagin. 222, 223.*
	Poſtea *Helleſpontum tranſit (pag. 210.) & in Doriſco Thraciæ littore,*	*Decreverunt aditum ad Thermopylas cuſtodiendum, & claſſem ad Artemiſium mittendam eſſe (pagin. 229, 230.) ubi reſciſcunt claſſem Xerxis ad Magneſiam naufragio diſjectam eſſe. pag. 232.*
3484	*ad oſtium Hebri, univerſum exercitum numerat, uſq; ad pag. 217. Fuerunt autem eo tempore in exercitu Xerxis Homines 3317920.*	
	Tranſiens autem per Thraciam, Macedoniam, Theſſaliam (pagina 217, 219, 233.) tandem ad Thermopylas, *trecentos Lacedæmonios unà cum rege* Leonide *trucidat. pag. 236, 237. Tempore Solſtitii æſtivi, quo Olympias 75. menſe Maio, aut Junio celebrabatur. pagina 234, 244.*	Gelon *Syracuſanorum Rex, frater* Hieronis *(ad quem multæ Pinduri Odæ extant.) Amilcarem Carthaginenſem ducem ad Himeram cum 30000. trucidat eadem die, qua ad Thermopylas (ut Diodorus Siculus lib. 11. teſtatur) vel qua ad Salaminem dimicatum eſt, ut Herod. pag. 227, 228. ſcribit.*
	Inde progreſſi Perſæ *per* Phocaicam *à Templo Delphico fulminibus depelluntur, lib. 8. pag. 245, 246.*	

Xerxes

CHRONOLOGIA HERODOTI.

Anno Mundi	XERXIS PERSARUM REG.	GRÆCIÆ.
1484	*Xerxes urbem Athenas vacuam capit, & arcem incendit tertio menſe, poſtquam ab Helleſponto diſceſſerat, pag.* 247.	*Græci ad Artemiſium Claſſem Perſicam vincunt, lib.* 8. *pag.* 242.
	Eadem æſtate circa autumnum claſſis Xerxis *ad* Salaminem *profligatur, pag.* 253, 255.	*Poſtea decernunt ſe ad Salaminem velle claſſis Perſicæ impetum ſuſtinere, pag.* 249.
	Xerxes fugiens die 45. *Helleſpontum trajicit (pagina* 257, 259.*) relicto in Græcia Mardonio, qui imminente hyeme, cum* 300000. *Perſarum in Theſſalia hybernat, pag.* 259, 261.	*Olynthus ab Artabazo Perſa expugnatur: Sed à Potidææ obſidione æſtu maris depellitur. pag.* 261.
	Claſſis Perſica fugiens, ad Cumas Æoliæ, hybernavit, pag. 261.	
3485 *Ante Chriſtu* 477	8. *Mardonius Alexandrum Macedoniæ regem Legatum ad Athenienſes de pace mittit, quam illi ſimpliciter recuſant, pag.* 263, 264.	*Græci primo vere Claſſem ad Æginam colligunt, & ducibus Leotychide Rege Spartano, & Xantippo patre Periclis Athenienſe (Nam Themiſtocles, propterea quòd à Lacedæmoniis dona accepiſſe ferebatur, ducatu privatus eſt, ut Diodorus Siculus lib.* 11. *recitat) ad Delum navigant, pag.* 261, 262.
	Mardonius Thebas cum exercitu venit: Inde miſit ad Athenienſes Legatum Murichidem. Cum autem Lycidas quidam de ejus poſtulatis ad populum ferendum eſſe ſuaderet, lapidibus obrutus eſt. lib. 9. *pag.* 265. *Herod.*	*Inde à Samiis vocati in majorem Aſiam navigant, pag.* 282.
	Mardonius urbem Athenarum incendit, & ſolo æquat. pag. 267.	Pauſanias *dux Spartani exercitus ad* Platæas *cum Athenienſibus proficiſcitur. pag.* 266, 267, 268. *Et Mardonio interfecto (p.* 277. *Perſas ex tota Græcia profligavit.*
	Poſtea confligens cum Lacedæmoniis, & Athenienſibus ad Platæas *interficitur. pag.* 277, 268. *Menſis Auguſti die* 3.	*Poſt prælium abſtinet à captiva Coa, & non ſævit in cadavera Perſarum, edens hanc honeſtiſſimam vocem:* ἀποχρᾷ μοὶ Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲ ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. *p.* 280.
3485	8. *Eadem die ad* Mycalen *minoris Aſiæ promontorium, Græci terra & mari exercitum Perſicum vicerunt (pag.* 284, 285.*) cum quidem fama victoriæ ad Platæas eadem die ex Græcia in Aſiam tranſvolaſſet. p.* 284. *Xerxes interea Sardibus amori, & nuptiis operam dat, & fratris Maſiſtæ uxorem de adulterio ſolicitat, unde triſtis tragœdia & calamitas totius familiæ extitit, pag.* 286.	*Ionia tota à Perſis deficit, pag.* 285.
	Allato autem nuncio de Perſis ad Mycalen victis in Perſiam fugit.	*Athenienſes Xantippo duce in Helleſpontum navigant, & expugnata Seſto, Artayctem ſacrilegum ſuſpendunt, pag.* 288. *& ultima Herodoti & Thucydidis, lib.* 1. *pag.* 20.

FINIS CHRONOLOGIÆ.

INDEX
DICTIONUM IONICARUM,
QUÆ IN
HERODOTO
NOTATU SUNT DIGNÆ:

Opera *Nathani Nicols*, jam denuò collectæ, & in ordinem Alphabeticum digestæ.

Ἀβελίη, *inopia consilii.* pag.480.l.32. 486.l.35.
Ἀγαγεῖν, *perducere.* 641.l.17.
ἀγαθεργίη, *beneficentia.* p.224.l.2.
ἀγαθεργῶν, *benemeritorum.* 27,15.
ἀγαθεργότατα, *magnificentissimum.* 405,23.
ἀγλαρήιον, *equorum per stationes cursitatio,* 494,35.
ἀγγελίη, *nuntium.* peculiariter sumitur pro præcipua potestate renuntiandi Oraculi quod quis audivit. 20,48.
ἀγγελιηφόρος, *internuncius.* 52,6.208,2.
ἀγγήιον, *vas.* 225.31,32.
ἀγηλατέειν, *aliquem tanquam piaculo contaminatum expellere.* 314,30.
ἀγινέειν, *ducere, adducere.* 165,6.199,19.
ἄγρη, *venatio, præda.* 30.11,21.
ἀγρυπνίη, *vigilia.* 212,40.
ἀγχοτάτω, *proximè.* 155, *ult.* 367,34.
ἀγωγὸς, *deductor.* 158,10.
ἀγωνίδαται, *certamina decertata sunt.* 522,42.
ἀγωνίη, idem quod com. ἀγὼν, *certamen.* 122,5.
ἀδείη, *metûs vacuitas.* 503,16.529,41.
ἀδελφεοκτόνος, *fratricida.* 188,15.
ἀδελφεὸς, *frater.* 185,52.186,33.
ἄδρης, *non fugitivus.* 269,37.
ἀδυναμίη, *impotentia.* 500,13.
ἀδυνασίη, *imbecillitas.* 194,26.441,26.
ἀεθλέειν, *certare.* 26,39.
ἀεθλεύειν, *certare.* 296,46.
ἀεικίη, *indignitas, contumelia.* 30,15. 49,43.
ἀείρειν, & ἀείρεσθαι, *tollere, suscipere.* 480,16. 493,9. 434,50.
ἀελπτέοντες, *desperantes.* 439,28.
ἀερθέντες, *portu solventes.* 69,9.70,29.
ἀθυμίη, *animi dejectio.* 15,42.
αἲ, *utinam.* 10,48.
αἰγέη, *caprina pellis.* 285.l.9.marg.l.12.
αἶρεε, *capiebat.* 67,38.
αἰτίη, *causa, culpa.* 494,45.315,26.
ἀκρητοποσίη, *meri potatio.* 361,21.
ἀκρητοπότης, *meri potator.* 361,9.
Ἀλαὶη Ἀθηναίη, *Alea Minerva.* 26,37.
ἀλέξασθαι, *repellere.* 452,30.
ἀλεωρὴ, *remedium.* 514,48.
ἀληθέως, *verè.* 5,44.
ἀλίη, *congregatio.* 54,16.
ἀλληλοφαγίη, *mutua depastio qua alii alios edunt.* 171,37.
ἀλλοῖος, *alius.* 303,21.
ἀλογίη, *contemptus.* 144,6.272,32.
ἄμαχος, *inexpugnabilis.* 35,15.
ἀμβολάδην, *cum exæstuatione.* 282,50.
ἀμβώσας, *vociferatus.* 4,31.
ἀμηχανίη, *inopia, impossibilitas.* 500,11.
ἀμείξιν χρημάτων, *rerum status in quo nullum est cum aliis commercium.* 142,5.
ἀμπαύομαι, *quiesco.* 75.26,37.
ἀμπαυσήιος, *ad quiescendum factus.* 75,25.
ἀμυνεῦσι, *opem ferent.* 514,47.
ἀμφιβασίη, *disceptatio.* 230,2.
ἀμφιβολίη, *ambiguitas.* 315,38.
ἀμφισβησίη, *altercatio.* 489,6.
ἀναγκαίη, *necessitas.* 5.42,44. 414,9.
ἀναδέκεσθαι, *recipere.* 321,31.
ἀναδέξαι, *ostendisse.* 373,51.
ἀναδέξας, *ostensus.* 375,2.
ἀνακέαται, *dedicati sunt.* 6,32.
ἀναμεμίχθαι, *permixti sunt.* 62.20,24.
ἀναμμένος, *amictus.* 408,15.
ἀναμνήσας, *recensere.* 72,29.
ἀνάπλεως, *plenus.* 234,35.
ἀνάπλοος, *navigatio.* 93,15.

ἀναπλώειν, *portu ſolvere.* 485, 22.
ἀναῤῥαιρηκὼς, *qui aliquid abſportavit.* 209,34.
ἀναρχίη, *magiſtratûs defectus.* 521,19.
ἀνδραγαθίη, *ſtrenuitas, virtus.* 245,11.
ἀνδρεωθέωσι, *in virilem ætatem adoleſcerent.* 431,49.
ἀνδρέων, *virorum.* 446,30.
ἀνδρηίη, *virilitas.* 414,8. 433,45.
ἀνέβωσεν, *vociferatus eſt.* 5,16.
ἀνεσέασι, *reſurrexerunt.* 186,38.
ἀνθρωπήϊος, *humanus.* 3,29.
ἀνιεῶνται, *devitant.* 462,11.
ἄνοσος, *expers morbi.* 13,44.
ἀνταείρειν & ἀνταείρεσθαι, *adverſus aliquem aliquid tollere.* 218,44.
ἀνὶ ἀπλέης πολέμου, *bellum ſuſcipere.* 426,29.
ἀντικάτεσθαι, *è regione alicujus ſedere,* 528, 23.529,2.
ἀντιλογίη, *diſceptatio in jure.* 345,21.
ἀντίον, *coram.* 525,14.
ἀντιπρήσειν, *adverſari.* 40,5.
ἀνωρίη, *intempeſtivitas.* 500,39.
ἀνῶσαι, *referre.* 66,6.
ἀξίη, *dignitas.* 44,4.
ἀοιδὴ, *cantus.* 119,14.
ἀπαγινέειν, *afferre.* 199.13,14,bis.200,27.
ἀπαιρεῖσθαι, *ſpoliari, privari.* 29,3.
ἀπαμμένος *dependens.* 135,20.
ἀπαρεόμαι, *privor, ſpolior.* 436,20.
ἀπαρτιλογίη, *ſumma integra.* 396,19.
ἀπαφὰς, *qui nexuit.* 256,14.
ἀπέδεξατο, *demonſtravit.* 7,19.
ἄπεδον, *campus.* 244,1.
ἀπεξηραμμένος, *exſiccatus.* 418,4.
ἄπες, *demitte.* 303,10.
ἀπέσασαν, *defecerunt.* 504,51.
ἀπήγημα, *narratio.* 91,25.
ἀπήγησις, *narratio.* 312,20.
ἀπίσαν, *emiſſurus.* 519,27.
ἀπίναι, *dimittere.* 479,20.
ἀπίκοντο, *venerunt.* 453,15.
ἀπικνεῖσθαι, *pervenire.* 53,46.
ἀπισέαται, *deficiunt.* 130,31.
ἀπιστίη, *incredulitas.* 80,47.
ἀποδέκεσθαι, *recipere.* 235,29.
ἀποδέξαι, *demonſtrare, edere.* 58,23.
ἀπόδεξις, *demonſtratio.* 86,51.
ἄποδος, *diſceſſus.* 295,45.
ἀποδρῆναι, *aufugere.* 238,36.
ἀπόδρησις, *fuga.* 269,16.
ἀποθανέεσθαι, *morieris.* 277,44.
ἀποθυσόμενος, *curſu abiturus.* 480,16.
ἀπικατέαται, *reſident.* 245,18.
ἀπικέκλεατο, *intercluſi fuerunt.* 532,44.
ἀπικλήω, *excludo.* 15,41.
ἀπολαμφθέντες, *intercepti.* 467,26.
ἀπολεόμενος, *periturus.* 456,10.
ἀπόπλοος, *navigantis diſceſſus.* 488,26.
ἄπορα. pl. *difficultas.* 479.23.
ἀπορίη, *dubitatio, inopia conſilii.* 33,1.
ἀποσεβόμενος, *religiosè ſervans.* 289,15.
ἀποτάμνειν, *abſcindere.* 104,51. 105,21.
ἀπὸ τοῦ, *à quo.* 4,7.
ἀποφλαυρίσειε, *pro nihilo duxiſſet.* 36,42.
ἀποχρεώμενος, *contentus.* 15,32.
ἀφαιρημένος, *exemptus.* 76,32.
ἀργμένος, *qui cœpit.* 72,41.
ἀρδόμενος, *irrigatus.* 80,22.
ἀρήϊος, *bellicus.* 526,25.
ἀριστήϊον, *præmium fortitudinis,* 503.37.42.
ἀρκεόντως, *ſufficienter.* 560,39.
ἁρματηλατέειν, *currum agere.* 292,15.
ἀρρύσονται, *haurient.* 373,29.
ἀρρωδέων, *formidans.* 65,34.
ἀρχαιρεσίη, *magiſtratus, magiſtratuum electio.* 352,48.
ὅσσα, *quæcunque.* 83,7.
Ἀθηναίη Ἀθηναίη, *Minerva ſic dicta.* 8.8.
ἀσφαλείη, *ſalvus conductus.* 163,45.
ἀσφαλέως, *tutò, firmiter.* 155,39.
ἀτεληίη, *immunitas.* 189,19.
ἄτερος, *alter.* 228,44.
ἀτρεκέως, *verè.* 66,33.67,8.
ἀτρεκίη, *veritas.* 273,19.
αὐτέων, *ipſorum.* 4,42.
αὖτις, *rurſus.* 20,44.
αὐτοχειρίη, *propriâ manu.* 192,27.
ἀφειδέως, *non parcè.* 86,42,45.
ἀχρήϊος, *inutilis.* 195,44.
ἀψευδέως, *non falſò.* 535,23.

B.

Βαθέω, *profundam.* 31,24.
βαλανάγρη, *clavis.* 222,34.
βαλλέσκετο, *jaciebat.* 541,1.
βαρέαν, *gravem.* 373,37.
βασιλῆα, *regem.* 6,40.
βασιληΐοισι, *palatiis.* 11,35.
βασιληΐλω, *regnum.* 5,33.
βασιλήϊος, *regius.* 6,41.
βεβωμένος, *celebris.* 177,41.
βορῆς, *eſcæ.* 51,31.
βουλομένους, *volentes.* 121,1.
βραχέη, *brevis.* 306,7.
βῶν, *bovem.* 355,49.
βῶσαι, *vocare.* 62,33.

Γ.

Γενεηλογέοντες, *genus recenſentes.* 122,13.
γέρεα, *munus.* 416,24.
γοργύρη, *foſſa ſubterranea.* 219,2.
γυναικήϊον, *gynæceum.* 296,6.
γυναικήϊος, *muliebris.* 260,36,39.
γῶν, *ſaltem, igitur.* 12,18.416,41.

Δ.

Δαέω, *diſco.* 154,45.
δεκόμενος, *accipiens.* 177,38.
δένδρεον, *arbor.* 232,19.
δέξαι, *oſtendere.* 214,42.
διαλελαμμένος, *diviſus.* 207,19.
διαπρήσσεσθαι, *peragere.* 529,14.
διηκονέω, *miniſtro.* 274,3.
διήκονος, *miniſter.* 347,3.
διπλήσιος, *duplus.* 245,59.
δορπίη, *cœna.* 109,3.
δουλίη, *ſervitus.* 338,36.
δρηπέτης, *fugitivus.* 338,3.
δυνέαται, *poſſunt.* 144,45.
δυσμορφίη, *deformitas.* 353,38.

E.

Ἐάνδανε, *placebat.* 519,48.
ἔασιν, *ſunt.* 26,19.
ἐβουλέατο, *voluiſſent.* 2,51.
ἐβούλοντο, *volebant.* 68,38.
ἐβώθησαν, *celebrati fuerunt.* 377,*ult.*
ἐγκαίοντες, *incendentes.* 570,22.
ἐδεδέατο, *ligati fuerunt.* 26,35.
ἔδεε, *oportebat.* 354,38.
ἕδρη, *Seſſio.* 7,34.
ἐδυνάατο, *poterant.* 260,24.
ἔην, *erat.* 444,*ult.*
εἰλίχατο, *involuti erant.* 412,20.
εἰμέν, *ſumus.* 42,34.
ἑκατέατο, *ſedebant.* 486,25.
ἐκδιδρήσκει, *profugit.* 545,25.
ἐκείνεων, *earum.* 259,43.
ἐκεκοσμέατο, *ordinem inſtituerat.* 44,2.
ἐκτέαται, *poſſident.* 232,53.
ἐλευθερίη, *libertas.* 425.19.
ἐλιλαμένος, *ductus.* 516,10.
ἐμεῦ, *mei.* 435,40.
ἐμεωυτῦ, *mei ipſius.* 15,1.
ἐμηχανέατο, *moliebantur.* 311,22.
ἐμπορίη, *mercatura.* 216,45.
ἐμφανέως, *manifeſtè.* 59,34.
ἐπιαπεδεικνύατο, *oſtentabantur.* 535,25.
ἐπιδέκομαι, *admitto.* 206,40.
ἐπιεσεωτος, gen. abſ. *inſtituto.* 52,29.
ἐνθεῦτεν, *hinc.* 45,9,22.488,26.
ἐξαπίνης, *ſubitò.* 30,36.
ἐξαπλήσιος, *ſexies major.* 251,19.
ἐξαιρῆται, *exemptum eſt.* 437,27.
ἐξεπίσεαι, *ſcis.* 425,19.
ἐὸν, *exiſtens.* 3,46.
ἐόντων, *exiſtentium.* 9,16.
ἐοῦσα, *exiſtens.* 3.16,49.
ἐπαείδει, *accinit.* 57,10,
ἐπανιστάατο, *inſurrexerunt.* 250,38,
ἐπανιστέαται, *inſurgebant.* 185,*ult.*
ἐπαοιδὴ, *incantationem.* 57,11.
ἐπέδρη, *obſidio.* 311,48.
ἐπεῖναι, *permittere.* 38,31.
ἐπειρώατο, *periculum faciebant.* 28,7.
ἐπειρώτεον, *interrogabant.* 547,25.
ἐπεκέατο, *irruebant.* 520,44.
ἐπεξῆς, *deinceps.* 484,15.
ἐπέπυσι, *ſubſequentibus.* 384,45.
ἐπεσεῶτα, *præfectum.* 419,40.
ἐπῆκαν, *immiſerunt.* 311,25.
ἐπιθυμίη, *cupiditas.* 13.39,41.
ἐπικουρίη, *auxilium.* 366,49.369,38.
ἐπιμελίη, *diligentia.* 559.*ult.*
ἐπιμπλέετο, *implebatur.* 204,47.
ἐπιμιξίη, *commercium.* 27,24.
ἐπισιτιδίμνοι, *frumentum collecturi.* 532,44.
ἐπισάμενον, *quod ſummum eſt.* 225,33.
ἐπιστέαται, *ſciant.* 203,32.
ἔπιτιον, *familia.* 314,31.315,8.
ἐπιστρατίη, *militaris expeditio.* 514,4.
ἐπιχέειν, *Sententiam noſtram cohibere.* 13,48.
ἐπιτάμνειν, *inſcindere.* 31,1.
ἐπόδια, *Viaticum.* 289,29.
ἐπορᾶν, *inſpicere.* 47,35.
ἐπανυμίη, *cognomen.* 443,42.72,20.
ἐργαλήια, *inſtrumenta.* 213,37.
ἐργασίη, *opificium.* 559,28.
ἔργασμαι, *feci.* 531.5.
ἐρηρεισμένος, *fultus.* 273,28.
ἔρσην, *mas.* 80, 14.
ἔσαν, *erant.* 12,23.
ἑσκευάδατο, *parati ſunt.* 407,12.
ἔσσονες, *inferiores.* 319,18.
ἐσελάδατο, *armati erant.* 412,18.
ἑταῖρος, *ſocius.* 326,13.
ἑταιρήη, *ſodalitium.* 314,18.
εὐαπήγητον, *facile narratu.* 407,19.
εὐνομίη, *recta legum conſtitutio.* 137,17.
εὐπαθείησι, *voluptatibus.* 79,47.
εὐπετείη, *facilitas.* 295,48.
εὐτρηξίη, *ſecundus rerum ſucceſſus.* 479,43.
εὐρέα, *lata.* 74,16.

εὐτυχέως, *prosperè.* 177,43.
εὐφραίεαι, *delectaberis.* 228,21.
ἐωθε, *consuevisset.* 122,7.
ἐὼν, *existens.* 7,19.
ἔων, *sinebant.* 456,24.
ἑωϋτῦ, *sui ipsius.* 4,17.

Z.

ΖΕιρὴ, *sagum.* 408,13.
ζόη, *vita.* 13,10.
ζορηΐδες, *capreæ.* 285. *ult.*

H.

Ἡγεμονίη, *imperium.* 436.20,34.
ἠδυναίατο, *poterant.* 259,18.
ἠέρα, *aëra.* 234,35.
ἦκυ, *certe.* 27,29.
ἡμέας, *nos.* 11,43.
ἠπιστέατο, *sciebant* 111,8.
ἡσυχίη, *quies.* 437,3.

Θ.

ΘΕώμμοι, *aspicientes.* 430,38.
θεήσασθαι, *aspicere.* 4,33.
θεραπηίη, *servitium.* 83,25.
θεοφανίησι, *festo deorum apparitionis.* 19,8.
θερείη, *æstas.* 78,51.
θήλεα, *fœmina.* 205,21.
θηλυδρίης, *effœminatus* 433. *ult.*
θῶυμα, *miraculum.* 9,13.

I.

ΙΔμεν, *scimus.* 418,32.
ἱδρυμθῶναι, *fundatum esse.* 107,27.
ἱερείη, *Sacerdos fœmina.* 314,46.
ἰθέα, *recta.* 96,41.
ἰκνεομένῳ, *procedente.* 362,15.
ἱεὰ, *sacra.* 527,27.
ἱρήϊον, *hostia.* 57,6.
ἰσονομίη, *Juris æquabilitas.* 316,52.
ἰστίη, *domus.* 303,29.

K.

ΚΑταγιεῖν, *consecrare.* 36,17.
καταιρεθέϊσα, *eversa.* 17, *ult.*
κατακεχύαται, *sparsæ sunt.* 117,45.
καταλαμπτέον, *comprehendendus.* 211,47.
καταπερ, *quemadmodum.* 91,24.
καταπτόμενος, *leviter attingens, citans.* 483,33.
κατέαται, *sedent.* 83,28.
κατειλίχατο, *involuta erant.* 409,41.
κατιλεῖν, *evertisse.* 3,3.
κατεστεῶτες, *constituti.* 474,39.
κατεσφάφατο, *subacti fuerunt.* 59,48.
κατηγέετο, *ducebat.* 538,10.
κατήκοντες, *pertingentes.* 279,49.
κατίζειν, *sedere.* 42,22.
κατικέτευε, *supplicabat.* 355,51.
κατιππάσατο, *perequitaret.* 517,42.
κατίσαται, *constituitur.* 436,37.
κατισέατο, *consternabantur.* 467,49.
κατοδ Θ., *reditus.* 310,39.
κατυπέρτεροι, *superiores.* 28,8.
κατώρεα, *videbat.* 535,45.
κέεται, *jacet.* 251,19.
κεῖνον, *illum.* 87,33.
κεῖθεν, *illinc.* 53,4.
κεραμηΐθ., *figlinus.* 571,7.
κέρεα, *cornua.* 234,14.
κεχυμθός, *effusus:* 8,43.
κεχωρίδαται, *separati sunt.* 59,37.
κῆ, *quo.* 14,11.
κηρυκηίη, *munus præconis.* 424,36.
κιθών, *tunica.* 4,34.
κιρνάειν, *miscere.* 245,13.
κναφήϊον, *officina fullonica.* 229,53. 230,8.
κοίη; (adverbialiter sumitur) *quare?* 12,21.
κοῖος, *qualis.* 15. 44,45. 16,17. bis.
κομιδύμεθα, *proficiscemur.* 482,17.
κοτὲ, *semel.* 30,12.
κότερα; *utrum?* 37,39.
κρέσσων, *melior.* 441,26.
κυμαΐης, *fluctibus agitatus.* 129,31.
κυρβασίη, *galeæ genus.* 407,29.
κωλὴ ἡμέρη, *dies statutus.* 18,53.

Λ.

ΛΑγὸς, *lepus.* 266,49.50,52.
λαμπαδηφορίη, *lampadum gestatio.* 494,33.
λαμπροφωνίη, *vocalitas.* 353,9.
λάμψονται, *accipient.* 176,30.
λειποταξίη, *militiæ desertio.* 298,25.
λεὼς, *populus* 8, *ult.*
λείη, *præda.* 244,32.
λιπαρίη, *assiduitas.* 539,14.
Λοξίης, *Apollo.* 39,11.
λοφιῆσι, *jubis.* 408,41.
λυχνοκαΐη, *Accensio lucernarum* (Festum sic dictum.) 113,28.

M.

μαλακίη, *infirmitas, adversa valetudo.* 572,45.
μαντήϊον, *vaticinium.* 18,6.
μαχεόμενοι, *pugnantes.* 416,36.
μέγαθος, *magnitudo.* 19,38.
μέζων, *major.* 10,32,33.
μεμετιμένος, *dimissus.* 330,34.
μέμνεο, *memor sis.* 329,39.
μεσαμβρίη, *meridies.* 3,34.
μελαμελίη, *pœnitentia.* 565,48.
μεταῦτις, *postea.* 24,26.
μετήϊσαν, *persecuti sunt.* 443,42.
μετίει, *remittit.* 353,3.
μηχανέομαι, *molior.* 466,6.
μηχανοίατο, *molirentur.* 348,38.
μοίρη, *fatum.* 218,11.
μοναρχίη, *monarchia.* 21,2.

N.

ναυηγίη, *naufragium.* 447,34.
ναυπηγίη, *navium compactio.* 10, 39. 11,7.
ναυτιλίῃσι, *navigationibus.* 1,15.
νέα, *navem.* 2,9.
νέατοι, *extremi.* 427,30.
νεκυομαντήϊον, *mortuorum Oraculum.* 324, 49.
νηός, *navis.* 3, 15.
νυκτομαχίη, *prælium nocturnum.* 30,32.

Ξ.

ξεινίη, *hospitalitas.* 11,8.
ξεινοδοκέοντα, *excipientis in hospitium.* 376.25.
ξυρεῶνται, *raduntur.* 103,29.

O.

ὁδοιπορίῃσι, *itineribus.* 502,23.
οἱ, *illi, ipsi.* 2,1.
οἰκηίη, *familia.* 46,10.
οἰκηιούμενος, *sibi vendicans.* 271,41.
οἰκημένων, *habitantium.* 11,3.
οἰκτότερα, *miserabiliora.* 401,29.
ὅκως, *ut.* 4,30.
ὁμοιοχμίη, *societas belli.* 430,12.
ὁμιλίη, *colloquium.* 75,42.
ὁμολογίη, *pactum* 23,44.
ὁμοχροίη, *coloris similitudo.* 31,2.
ὁπώπεε, *vidit.* 27,39.
ὁρέων, *videns.* 27,26.
ὁρμέατο, *cum impetu ruebant.* 474,24.
ὁρμεώμενοι, *cum impetu venientes.* 7,37.
ὁρτή, *dies festus.* 12,23.
ὁρώατο, *videant.* 571,19.
ὁσίη, *sanctitas.* 108,2.
ὅτου, *cujus.* 51,42.
ὅτιφ, *quonam.* 41,31.
ἠδαμᾶ, *nullo modo.* 3,30.
ἠδέκοτε, *nunquam.* 500,12.
ἠδός, *via.* 92,43.
ἤκω, *nondum.* 13,28.
ἤκαν, *haud igitur.* 5,43.
ἤκας, *nullo modo.* 14,13.
ἠνομανέω, *nominabo.* 240,15.
ἠπείζων, *finibus circumscribens.* 96,17.
ἤρ, *mons.* 29.35.
ἠσίη, *substantia.* 39,51.
ἕτερος, *alter.* 14,24.
ὀχέετο, *vehebatur.* 12,30.

Π.

παιγνίη, *ludus.* 157,26.
παλαίτερος, *antiquior.* 23,18.
πανδαισίη, *convivium lautum.* 296,11.
πανοικίη, *tota familia.* 399,17.
πανοπλίη, *integra armatura.* 23,28.
πανστρατιῇ, *cum omnibus copiis.* 24,30.
παντακῇ, *ubique.* 137,43.
παντελέως, *omnino.* 479,40.
παραιωρούμενα, *juxta pendentes* 406,43.
παρακλήσι, *excludunt.* 353,10.
παραφορέειν, *afferre.* 57,26.
παρεξελήλακεε, *præterierat.* 504,48.
παρεξίεε, *præteriit.* 418,7.
παρεσκευάδατο, *apparati erant.* 301,14.
παροιχώκεε, *præterierat.* 486,6.
πεζομαχίη, *prælium pedestre.* 468,38.
πειρώατο, *conarentur.* 380,42.
πενταπλήσιος, *quincuplo major.* 338,53.
πεπρήσθαι, *venditum fuisse.* 112,10.
πέραίη, *terra ulterior.* 477,11.
περητός, *qui trajici potest.* 308,3.
περικαλημένος, *obsidens.* 44,46.
περικλῆει, *circumcingit.* 450,10.
περιταμνόμενος, *circumcidens.* 276,4.
πέτεσθαι, *volare.* 123,*ult.*
πλεονεξίη, *avaritia.* 432,14.
πλεῦν, *plus.* 97,18.
πλεῦνας, *plures.* 2,6.
πλησθώρη, *satietas.* 402,34.
πλησιαίτερω, *propius* 259,51.

πολίων,

πολίων, *urbium.* 142,49.
πολιήτησι, *civibus.* 15,45.
πολιτηΐη, *civitatis jus.* 526,45.
πολληπλήσια, *multo plura.* 215,9.
πολυτροπίη, *versutia.* 136,5.
πορθμέες, *vectores.* 9,32.
πορθμήϊον, *fretum.* 239,16.
Ποσειδέων, *Neptunus.* 243.9,14.
πρεσβυγενείη, *primogenitura.* 350,3.
πρῆγμα, *negotium.* 463,12.
πριηθεῖσαν, *venditam.* 111,25.
πρῆσις, *venditio.* 64,26.
πρήσσοντα, *facientem.* 10,4.
πρητήριον, *Prætorium.* 394,30.
περασηΐον, *suburbanum.* 218,1.
περεδρείη, *principalis sedes.* 20,48.
περεσσάτε, *præstis.* 305,*ult.*
περικατημένους, *ante sedentes.* 441,22.
περικατίζων, *propalam sedens.* 6,41.
περμαντηΐη, *prærogativa in Oraculo consulendo.* 20,48.
περμηθείη, *providentia.* 176,2.
περσηΐον, *templi vestibulum.* 19,46.
περσοίη, *providentia.* 52,10.
περσδεκόμενος, *expectans.* 219,37.
περσδοκέοντας, *expectantes.* 434,*ult.*
περσεκέατο, *instabant.* 535,10.
περσφυέως, *scitè.* 11,6.
πρύμνη, *puppis.* 489,34.
Πυλαίη, *Amphictyonum concilium.* 454,35.
πυείη, *suffitus.* 248,13.

P.

Ῥηχίη, *inundatio.* 505,48.
ῥοιέων, *malorum punicorum.* 269,47.
ῥυοίατο, *servarent.* 267,30.

Σ.

Σατεαπίη, *Satrapia.* 80,4.
σαφέως, *manifestè.* 8,33.
σεωϋτῷ, *tui ipsius.* 17,35.
σιτοδηίη, *rei frumentariæ penuria.* 8,49.
σκιητροφεῖν, *in umbra degere.* 165,32.
σκοπεῦειν, *spectare.* 4,38.
σκοπὴ, *speculatio.* 293,23.
σοφίη, *sapientia.* 162,49.
συμβάλλομενος, *conjiciens.* 506,22.
στρατίη, *militaris expeditio.* 29,5.
στρατηλασίη, *militaris expeditio.* 90,12.
συμβαλεόμενος, *conjiciens.* 445,1.
συμβαλλεόμενος, *comparatus.* 201,3.
συμβεβάναι, *convenisse.* 219,38.
συμβυλίη, *consilium.* 210,33.
συμμαχίη, *societas in pugna.* 431,42.
συμφορὴ, *calamitas.* 15,7.
συναπισέατο, *rebellarent.* 302,35.
συνεπάϊαδς, *simul aggredi.* 435,41.
συνέσπετο, *una sequebatur.* 305.20,26.
συνεσίη, *convivium.* 376,44.
συνεχέως, *assiduè.* 391,41.
συνηδέαται, *conscii estis.* 535,29.
συνενέαται, *congeruntur.* 243,51.
συννοίη, *profunda cogitatio.* 37,36.
συντάμνειν, *concidere.* 421,32.
συντυχίη, *casus, successus.* 27,23.
σφέας, *illos.* 25,37.
σφέων, *ipsorum.* 12,49.
σχεδίη, *pons sublicius.* 25,3.17,26.
σῶς, *salvus.* 210,29.
σωτηρίη, *salus.* 441,28.

T.

Ταλαπωρίη, *miseria.* 267.12.
ταμνόμενος, *scindens.* 246,23.
τεθάφαται, *sepultæ sunt.* 367,54.
τειχομαχίη, *murorum oppugnatio.* 329.7,12.
τέοισι; *quibus?* 15,42.
τέσσερας, *quatuor.* 129,13.
τέτορες, *quatuor.* 459,11.
τεῦ, *cujus.* 4,7.
τέῳ, *quo.* 5,50.
τέων, *aliquorum.* 309,25.
τιμωρίη, *pœna.* 440,13.
τοὔτερον, *alterum.* 13,14.
τυτέων, *horum, harum, horum.* 19,24.
τραπυσι, *vertunt.* 122,47.
τριήκοντα, *triginta.* 6,34.
τριξὸς, *triplex.* 164,34.
τρωματίζει, *vulnerat.* 194,9.
τρωματίης, *vulneratus.* 194,25.
τρώϋμα, *vulnus.* 282,2.
τωὐτὸ, *idem.* 6,15.

Υ.

Ὑδρηΐον, *vas aquarium.* 166,10.
ὑμέας, *vos.* 20,32.
ὑναιρέονται, *surripiunt.* 318,26.
ὑπῆψαν, *succenderunt.* 73,32.
ὑναρπάσας, *prærepta.* 307,8.
ὑπεὶς, *remissus.* 65,38.
ὑπεκδεδῶναι, *subduxissent.* 465,18
ὑπερμεγάθεα, *prægrandia.* 422,20.

ὑποδέχομαι, *recipio.* 436,12.
ὑποδέξαι, *designans.* 78,47.
ὑποταμνόμενος, *discluſos.* 319,38.
ὑποψίη, *ſuſpitio.* 549,35.
ὑπώρεα, *montis radix.* 232,33.
ὑπώρειη, *montis radix.* 423,9.
ὑστεραίῳ, *poſteriorem.* 514,3.

Φ.

Φιλοψυχίη, *vitæ cupiditas.* 343,21.
φιλύρη, *tilia arbor.* 245.32,33.
φλυηρέειν, *nugari.* 416,45.
φοιβόλαμπτος, *Phœbo correptus.* 229,37.
φοιτέουσαι, *frequentantes.* 15.39,44.
φρήγμα, *ſeptum.* 479,15.
φυσεόντων, *ſufflantibus.* 225,27.
φυσεομένῃσι, *inflatas.* 225,29.

X.

Χαλκήϊον, *ahenum.* 251,19.
χρέεσθαι, *uti.* 71,20.
χρέωνται, *utuntur.* 40,35.

Ω.

Ὦλλοι, *alii.* 18,45.
ὦν, *igitur.* 2,29.
ὦναξ, *O Rex.* 272,28.
ὦνὴρ, *vir.* 67,37.
ὦνθρωπε, *O homo.* 504,34.
ὦνθρωποι, *homines.* 389,33.
ὥρη, *tempus ſtatutum.* 90,29.
ὤρη, *cura.* 2,50.
ὠρώρυκτο, *fodiebat.* 77,22.
ὡὐτὸς, *idem.* 119,4.

Variantes Lectiones & Notæ breves

AD

Herodoti Hiſtorias ;

Operâ & Curâ *Thomæ Gale* Anglı.

Var. Lect. ſuppeditârunt duo codices Manuſcripti ; quorum alter profectus eſt è Bibliotheca R. P. G. Sandcroft Arch. Cant. &c. alter eſt Coll. Etonenſis.

Ἡροδότου ἱστορίων ἀποδέξις.] Cæteris omiſſis ita omnium librorum titulos concipit codex Archiepiſcopi. Lucianus in Libro de ſcribendâ hiſtoriâ, innuit Muſas ab aliis, non ab ipſo Herodoto, hos libros fuiſſe vocatos. Sanè ipſe Herod. libro V. & Antiquiores Scriptores ferè citant Herodoti α. β. γ. δ.

Ἡροδότου Ἁλικαρν.] Exordium hoc præmiſit Pleſirrhous, Herodoti amaſius. Quæ ſequuntur poſt ἀλλήλοισιν, ſunt verba Herodoti.

Pag. 1. *lin.* 5. Τὰ μὲν Ἑλλησι.] Etonen. MS. legit μὲν ἐν. malè.

8. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι.] Plutarchus in L. de *Herod. Malign.* legit λόγιες, hæc ipſa verba adducens; Ptolemæus Heph. vidit λογίες, hunc locum verbatim adferens. Et hæc eſt potior lectio.

16. Ἀργ⊖.] Intelligit Peloponneſiacum.

P. 2. *l.* 2. Ἰὼν τὸν Ἰνάχυ.] Vide quæ dixi ad ſecundum Apollodori. Vide & Parthenium c. 1. Sed Jaſi filiam fuiſſe veri eſt ſimilius. V. Strabonem, l. 14. & 16.

9. Οὐχ ὡς Ἕλληνες.] Vera eſt lectio; & confirmat Pauſanias l. 2. v. lineam 11. p. 3.

12. Τῆς Φοινίκης.] Hæc omiſit Valla. Vide Apollodorum ſub initio III.

23. Ἀποικείναδαι.] Vera eſt lectio. Notat Euſtathius ita ſemper loqui Homerum.

33. Περιοχμέναν.] Magis placet lectio marginalis, quam ſequutus eſt Euſtathius ad Γ. Iliados.

44. Ἐβυλήσατο.] Steſichorus, ut aliqui volunt, de hac Helenâ ſcripſit, quòd, Ἑλένη ἐκοῦσα ἀπῆρε. Ob quod famoſum ſcriptum oculos amiſerit.

45. Πέρσαι.] MS. Eton. πέρσας.

P. 3. *l.* 11. Φοίνικες.] Iidem Ἐρυθρηίους· quoniam mare rubrum accolebant, ut libro ſeptimo ſcribit Herodotus. V. Heſychium in Σιδόνιοι. Plutarchus ait hoc in loco Herodotum malâ fide uſum eſſe, in citando Phœnicum teſtimonio.

15. Ἐθελοντήν.] Ut Εὐνοίητος, ξυνοίητα· ἀρᾴδηβ⊖, ἀρωδήβη· ſic ἐθελοντὴς, ἐθελοντή. *Euſtath.* vel ut πατροφόντα μητρὸς apud *Euripidem*; ſic ἢ χὴ ἢ ἐθελοντὴς. Ἑκοντὴς ejuſdem formæ eſt participiale, & nonnulla alia. Vide p. 328.

28. Κρῆσ⊖.] Hunc locum Dionyſius Herodoti popularis ob ζῆλον plurimis laudat.

30. Σύρων τῶν Παφλαγ.] Hos Leucoſyros à Strabone, Dionyſio Halic. etiam Herodoto dici conſtat. V. Conſtantinum in Them. l. 1. p. 14. Adi pag. 29, & 199, infrá.

44. Καλέουσι.] Codex Eton. cum marginali lectione, ὀνομάζουσι.

P. 4. *l.* 1. Ἀργων.] Codd. MSS. Ἀγρων. rectè.

15. Γυναικός.] Quare nomen non poſuit? Herodoti παιδικὰ Pleſirrhous adamabat Nyſſiam, Halicarnaſſeam genere; repulſam paſſus, ſuſpendio vitam finivit. Fuit Reginæ hùic nomen Nyſſia;

quod ideo silentio obscurare voluit Herodotus. Alii vocant Tudun, alii Clytiam, alii denique Abronem.

19. Σπυδαίστερα.] Codd. MSS. Ζπυδαίστερα. Formatio est & Attica & Ionica; ut Μενέλεως & Χαείλεως, aliáque.

23. Γύγη.] Hunc locum ob elegantiam Ζυνθέσεως, admiratur Dionysius Halicarnassæus.

35. Δέεσθαι.] Dionysius legit, vel intellexit χρήζειν.

37. Ἀμείβεθ.] Dionys. ἀμείβετο.

38. Πειρώμενον.] Lectio quæ ponitur in margine, placuit Dionysio Hal. & utrique codici MSo.

45. Κοίτην.] Ita MSS. codd. & Dionysius.

P. 5. *l.* 3. Παρέξει.] Fortè πάρεσαι, ut apud Dionysium περὶ Ζυνθέσεως.

14. Ὄφα μὲν ἐξιόντα.] Fingunt habuisse lapidem Dracontitem; alii aiunt fuisse δάκεργον.

38. Ἀποκτεῖναι.] Margo & Codex Eton. ἀπολλύναι. Prior vox est glossa.

P. 6. *l.* 8. Τᾶ ϑ' ἁχ.] Archilocus *Gygis* meminit: meminit & Euphorion in *chil.* ut testantur veteres Grammatici. Vide & Tatianum, qui de Archilocho hîc Herodotum sequitur. Scripsit porrò Archilochus alia præter Iambica, teste Athenæo.

45. Δυῶν ἔτεα.] Suidas hunc locum exscripsit; & legit δυοῖν. Regnavit Olympiade XXII. ut vult Cl. Alexandrinus ex Euphorione; Olympiade XXIII. ut Cyrillus Alex. & Tatianus.

P. 7. *l.* 9. Ἀρδῶ.] Suidas addit τὴν ἀρχὴν· quod est hîc ineptum. Lege mox δώδεκα; id enim est Ἰωνικώτερον: Itáque perpetuò scribit codex Arch. quod semel monuisse sufficiat.

13. Σμύρνην τε.] Suidas & MS. Arch. hîc non ὑπὸ sed ἀπὸ legunt. Vel igitur ἀπὸ Κολοφῶνϑ, post Colophonem: vel ὑπὸ Κολοφῶνϑ, h.quam Colophonii, Smyrnæis opitulantes, condiderunt: ut intelligat non veterem Smyrnam, sed posteriorem. Vide Strabonem l. 14. Vel κολοφὼν est ἀκροτήριον quoddam. Suidas mox ἐξεῖλεν legit.

19. Ἐπολιόρκησε.] Suidas rectiùs, ἐπολιόρκει. Hæc Variatio sexcenties occurrit.

21. Ἐσίβαλλε.] Aliter ἐσέβαλε.

23. Γυναικείᾳ.] Ionicoter ως, γυνικηΐᾳ ϗ ἀνδρηΐᾳ.

25. Κατέπαλε.] Margo & Suidas ἀπέπαλε, uti & Etonensis MS.

29. Ἐπ' ἔδρης.] Legit Suidas ἐπέδρης.

33. Ἐσβάλλων.] MS. A. ἐσβαλών.

P. 8. *l.* 7. Ἀσωπός.] Stephanus Ἀσωπὸς πόλις Μιλησίας γῆς. Καὶ Ἀσωπία Ἀθηνᾶ, παρ' Ἡσιόδῳ. Apud Polyænum Sexto *Strateg.* malè Ἀσωπία dicitur.

32. Σιτός.] Polyænus Sexto narrat hoc strategema Thrasybuli.

P. 10. *l.* 14. Ὑποκριτικείδιον.] Plutarcho Ἐπικρατείδιον. Describitur apud Athenæum l. V. c. XIII. per κολλητὸν, videtur significare τὰ Ζωδήματα. V. Hesychium, & Plutarchum de Def. Or.

15. Θέης ἄξιον.] Schema est Ionicum. Veteres vocant διάλυσιν, vel μεταπτῶσιν. Sic dicis Κερὴ δόξα pro κενοδοξία· apud Theocritum δρυὸς ἄκρα pro ἀκρόδρυα. Et Noster alibi νεκρὸς ἦν Θέης ἄξιος, i. e. ἀξιοθέατος.

20. Πρώτιστα.] In Latinis malè, *primus.* l. 40. Hæc narrat Polyænus L. I.

P. 11. *l.* 2. Ἵνα ὑπὲρ ὧν.] Mallem *super his Græcis.* Hac lineâ ἀρώμενοι pro ἀρᾶσϑ habet codex Etonensis & A. ut in margine.

18. Ἑλλάδος Ζοφιστάς.] Plutarchus vocem hanc Græcorum sapientissimis indignatur attribui. Vide eundem de Ει apud Delphos.

26. Ἀυτῦ.] Lectio in margine confirmatur MSS.

32. Μετὰ ϑ ἡμέρη.] Lege cum MS. A. ἡμέρην.

34. Ἐπιδείκνυον.] Codd. MSS. ὑπιδείκνυσαν.

P. 13. *l.* 4. Θεῖον πῦρ ἰὸν φθινηρόν.] Hausit hanc opinionem Herodotus ex Homero, Il. Γ. v. 164. Vide p. 289.

22. Καὶ πλωτέων.] Cod. A. & E. cum margine πλευτέων. Adi cl. Alexand.

27. Εἰ μὴ τύχη.] Codex A. E. & marg. Εἰ μὴ οἱ τύχη.

28. Ἔχοντι τελευτῆσαι.] Codex A. & Eton. εὖ τελευτῆσαι· quod postulat sententia.

P. 14. *l.* 15. Ὀρϑὴν ἐκέλευε.] Codex Arch. legit ἐκέλευεν. Et perpetuò addit ν ἐφελκυστικὸν desinentibus in ι vel ε; quod semel hîc monuisse contentus ero.

30. Ἀνδρεῶν.] Dicitur Ἀνδρεῶν & ἀνδρεὼν, ut χαραδρεὼν, κυκεών. Apud posteriores ἀνδρεῖόν & τείχιον. Est hæc forma Ionica & Attica. Nam Attica ab Ionica profluxit dialectus. Vide Herod. p. 470.

36. Κατὰ νόμους.] Scholia in Homerum vide ad versum 1. libri Μ. ad v. 14. l. Π. ad v. 480. l. Ω. Iliados.

42. Ἐπίσιϑ.] Iones φιλοπικοί· ἐφίσιϑ Atticé. Mox apud Nostrum Ζεὺς καϑέσιϑ ϗ ὄπασιϑ.

P. 15. *l.* 1. Ἀγλαφεών.] Fuit ei nomen Agathon. certamen erat de coturnice.

20. Ἐξελῶσιν.] Codex Eton. ἐξελῶσιν.

P. 16. *l.* 8. Διαφθαρεῖσαν τὴν ἀκοήν.] Codex Arch. legit ἀκοῆ. Quod hîc probo; nam video cur quis mutare potuit ἀκοῇ in ἀκοὴν; non contrà.

22. Μετήμι.] Codex Arch. propiùs μέτειμι. Alibi Noster, μετέοντα ὀλίγα ἐλλείπειν.

26. Οἰκίωσι.]

26. Οἰκίοισι.] Hîc & alibi ſæpe Cod. Arch. habet in formâ fœmin. οἰκίῃσιν.
33. Ἀπολαμπρύνεαι.] Codd. MSS. & margo ἀπολαμπρύνῃ. Quod reſtituendum puto in ſuam poſſeſſionem.
P. 17. *l.* 16. Ὅπῃ δὴ οἰκίοισι.] Codex Arch. ὅκου δὲ οἰκίῃσιν: ut ferè in margine.
19. Ἐυείρχοι.] Codex Arch. εὐρήκοι.
30. Κακῷ αἴπῃ.] A. κακῷ τούτῳ. Homerum χρηματίζει.
31. Ἐργάσαο.] Arch. c. ἐργάσας.
34. Εἰκὸς ἦν τὸν ἑ.] Codex Arch. addit εἰκὸς ἦν δοῦναι.
38. Αὐτὸς εἶδε.] Margo ἤιδει. Vera lectio eſt codicis A. ἤειδε.
41. Ἀσυάγῃ.] Codex Arch. perpetuò Ἀσυάγεω. rectè.
P. 18. *l.* 6. Καὶ τῶν ἐν Λιβύῃ.] Codex A. ἐν Δελφοῖσι.
29. Οἶδα.] Oraculum hoc citant Euſebius V. Præp. Chryſoſtomus, Cedrenus, Suidas in Κροῖσος.
32. Κραλαιῇ.] Lege κραλαιείοιο. Confirmat margo & Suidas in Κροῖσος. Verſu ultimo lego χαλκὸς δ' ἐπίσσας.
P. 19. *l.* 9. Πάντα τειχέια.] Interpres Latinus non intellexit hanc locutionem: verte, *treccina omnia*. Strabo, Deipnoſophiſta, & Parthenius in Eroticis conſulendi. Sanè Euſtathius in explicatione vocis Ἑκατόμβη non videtur hanc phraſin rectè explicâſſe. Vide quæ nos ad Parthenium.
39. Θεοφανίῃσι.] Plutarchus, Pollux, Syneſius. Delphi celebrabant Apollinis Theophania. Tangit Virgilius, IV. Æneidos.
40. Θεοδώρῃ τῇ Σαμίῃ.] Athenæus 12. c. 2.
P. 20. *l.* 3. Ἐπιζάμιος τύνομα, &c.] Huic nomen fuit Æthus, ut volunt Grammatici veteres. Pro ἐπιμνήσομαι alii legunt ἐπιμνησθήσομαι.
9. Ἀρτοκόπε.] Plutarchus l. de *Pythiæ Oraculis*.
P. 21. *l.* 9. ἑδαμᾶ.] Rectiùs ἑδαμῶ, Cod. Arch.
10. Βασιλεύειν.] Codex Arch. præfert βασιλήιον. Et ſtatim προσῆσαν pro προσκήσαντο.
19. Πολυπλάνητον.] Vide Euſtathium ad *Dionyſ.* v. 347.
26. Πελοπόννησον.]. Confer Apollodori, l. 1. Cononem *Narratione* 26 & 47. Locum iſtum adducit Stephanus in fragmento quod edidit vir doctus Abrah. Berkelius.
27. Ἥντινα γλῶσαν.] Nempe quam à Patre Javane acceperant. v. Reineccium *de Familiis*.
30. Τῶν νῦν δὲ Τυρσηνῶν.] Dionyſius Halicarnaſſeus tradit Pelaſgos Latium etiam inſediſſe. Scholiaſtes Apollonii Argon. I, ſcribit his conſona. Πελασγοὶ, ἔθνος βαρβαρικὸν. & paulò pòſt, οἱ Τυρσηνοὶ δὲ, Πελασγοί. Macrobius oraculum conſervavit, quo Pelaſgi jubentur quærere ſedes novas prope Siciliam & Italiam, h. e. in magnâ Græciâ. Pelaſgi videntur dicti ab Atticis per opprobrium. Dodonæos & Pelaſgos Halicarn. Dionyſius cognatos eſſe vult. Dodon & Dodanim à Javane, qui & Ion. Adi Meurſ. *Cecrop.* p. 13.
35. Σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι.] Heracleotes Marcianus,

Ἐξῆς Ἀθήνας φασὶν οἰκῆται λαβεῖν
Τὸ μὲν Πελασγὸς ἐκτίσαι. ——— Vide Herod. V.

41. Κηφισιῆδ.] At hi longè alibi gentium. Lego Κεφισιῆδ Vide Dionyſium Halicarnaſſeum, Libro I. In III. codex Arch. habet Κεφισῶνα, ubi impreſſi Κηφισῶνα. illud rectum.
P. 22. *l.* 25. Παραλίων.] Reſpub. Athenienſis trifariam dividebatur, cùm hæc gererentur. Erant Παράλιοι, Πεδιαῖοι, & Διάκριοι, (qui & Ἐπάκριοι, & Ὑπερακρίοι & Πάραλοι dicebantur.) vide Plutarchum *Solone*.
39. Δορυφόροι.] Haſtis armati nondum erant; ſed puris clavis. De numero non conſentiunt Auctores. Videntur aucti πορφυροφόροι, procedente tempore, ut fit, à quinquaginta ad quadringentos.
P. 23. *l.* 20. Φύη.] Narrat hinc Polyænus in primo.
40. Ἀλκμαιωνιδέων.] Megacles erat filius Alcmæonis. Cylonem & ſocios ad Minervæ ſimulacrum occidit Megacles. V. p. 314. Hoc eſt Κυλόνειον ἄγος, ob quod Alcmæonidæ habebantur ἐναγεῖς. Thucydides, & Suidas. Plutarchus Herodotum malignitatis damnat, quòd Alcmæonidas, viros probos proditionis inſimulet. De totâ re vide Plutarchum in *Solone*. Schol. Ariſt. *Equit.*
P. 24. *l.* 4. Ἵππιον ἢ γυάμων.] Duo codd. γνάμψ. Quod melius, uti & mox χεύνῳ pro χόῃ.
25. Βοηδέων.] Mallem ad Ionicam formam, βοαδέων.
37. Νυκτός.] Cl. Alex. Strom. 1. Notat Amphilytum tempus invadendi hoſtes ſignificâſſe.
39. Συλλαβών.] Lego ξυμβαλὼν τό. Qui veteres codices ſcriptos legunt, ſæpe poni vident hæc duo pro ſe invicem. Tale eſt ξυμβάλλειν ἐνύπνια. Noſtro infrà p. 27. l. 34. p. 39. l. 13. 15. & alibi.
P. 25. *l.* 9. Πεισομβρίων τῆς Ἀθηναίων.] Polyænus in 1. Strategema paulò ſubtilius profert.
P. 26. *l.* 9. Ἀνά τε ἕδραμον.] Homericum hoc, ὦδ' ἀνέδραμεν ἔγχει ἴσος. Iones dividunt præpoſitionem à verbo. Homerus ἀνὰ δ' Ἥφαιστος κλυτὸς βῆσε δόμονδε.
16. Βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν.] Homerus Ilia. β.

Ἐγχέσπαλοι ἄνδρες ἔασιν.

Deinde illud, οἵτ' ἀπομαλύσουσιν, eſt parodia ad Homeri——οἵ μοι μάλα πολλὰ μογήσαι——

P. 27. *l.* 5. Ἔνδ' ἄνεμοι πνείουσι δύο. &c.] Ænigmaticè deſcribit officinam ferrarii fabri, folles, & incudem. Hæc duo oracula habet Stephanus in Τέγεα.

13. Λίχας.] Codex Eton. Λιχάδης. Vide Pauſaniam l. III.

29. Ἐπλατήχει.] Solinus, c. 5. *Oſſa* (Oreſtis) *implerunt longitudinem cubitorum ſeptem.*

P. 28. *l.* 11. Δῶρά τε φ.] Cod. Arch. δωτία τε. Quod rarum.

39. Ἀπελπίσαντο.] Ita quidem Cod. Arch. ſed Eton. facit cum margine.

P. 29. *l.* 1. Ἡραῖον.] Codex Arch. ἱερόν. malè.

3. Κατὰ μὲν νυν κρ.] Deeſt Cod. Arch. νυν.

19. Ἀπαιρήσεται.] Codex Arch. ἀπαιρήσεις.

26. Καππαδόκας.] Ita & Dionyſius Perieg. Herodotum fere ſequens; Strabo autem περικεκυρτώκας.

31. Ματηνούς. Matiani. Nam Ματηνοὺς cum Cod. Arch. non legerim. De Cappadocia vide Conſtantinum *Themate* 11. & Euſtath. ad *Dionyſium*.

34. Συρίους καππ.] Codex Arch. καὶ καππ. De Paphlagonibus vide Conſt. in *Them.*

41. Καὶ γῆς ἐμέρῳ.] Legit cod. Arch. γῆς ἐπιδυμῶν ἤμερον. Eam lectionem ſequutus eſt Interpres: non accedo. Suprà χώρην ἔχοντες τραχείην. Nota autem lineâ 39 deeſſe codici Arch. ἀνδρί. v. p. 44. l. 44.

P. 30. *l.* 4. Κυαξάρης.] Druſius, *Axares eſt Aſſuerus, & idem* Κυαξάρης. ΚΥ *ſignificat Dynaſtam.*

7. Παῖδα.] Interpres rectè, παῖδας.

11. Κενῆσι.] Rectius & ἰωνικωτέρως κενῇσι. Ita margo & cod. Eton.

31. Ἡμέρην.] Vide infrà p. 44.

39. Λαβύνητ☉.] Joſepho, Nabonnedius. Euſebio, Nabonnidochus: idem Danieli, Darius Medus.

41. Ἐπαλλαγήν.] Ἐπιπλοκήν. *Heſych.*

P. 31. *l.* 2. Ὁμοχρείην.] Aliud legit Interpres. Lege vel ὁμαιχμίην, vel ὁμοχροΐην, τὸ αἷμα. *ut quaſi concolores ſint.* v. p. 246. vel ὁμοχρόην. vide Heſychium in ὁμοχρόῃ, & in Ἀχρόην. Vel αἱμορρόην. Solinus c. 20. *hauſtu mutui ſanguinis.* V. Voſſium ad Melam.

28. Κῶς γάρ.] Scholiaſtes ad Nubes idem notat.

45. Οὐλίτερσι νικησ.] Polyænus, alios ſequutus auctores, ait Græſum fuiſſe victum hoc in prælio.

P. 33. *l.* 10. Ἕλλ☉.] Præfero Τλλ☉ cum margine.

18. Ἔβησι.] Suidas legit, ut in orâ, ἀνέβησι. Codex Arch. ἴβησιν, Pro ἀνεβίβασαν.

29. Εἵνεκα.] In cod. Arch. εἵνεκεν perpetuó.

30. Ἐπεῖχε ἐλλαμ.] Polyænus explicat, μέγα δὴ τότοις ἐφέρει Κροῖσ☉.

31. Ὥσφραντον.] Strategema hoc paulò aliter narrat Polyænus, ut & Frontinus.

P. 34. *l.* 7. Κύδηρα.] Omnes ſcripti κυδωνεῖν. Stephanus κυδώνιοι, & κυδωνία, & κυδωνεάτα agnoſcit derivata.

P. 35. *l.* 7. Πειρησαμίῳ☉.] Ambo ſcripti περιησαμίῳ, quod & Interpres legit.

9. Μάρδ☉.] Codex A. Μάρδους. Enimvero Μάρδ☉ & Ἄμαρδ☉ inter Hyrcanos, & Perſas agnoſcit Ethnicographus, Iſidorus & Ammianus.

30. Εὐδηνίᾳ.] In margine ſtat ἐυεσοῖ, cujus εὐδηνία eſt explicatio. ἐυεσῶ dictio eſt Ionica ex Democrito aliiſque nota.

33. Χρησαμίῳ☉.] Cod. A. χρησαμώδους.

41. Ἥις χάρης.] Codex A. χδ ἧς ης.

42. Ἄλλον γνώσας.] Heſychius ἀλλογνώσας, ἀγνοήσας.

P. 36. *l.* 3. Ἄνδρωτα.] Meliùs Ὤνδρωτα. Hunc puerum Atyn vocat Solinus; Herodotus alium, jam mortuum, ſic nominavit ſuprá.

13. Ἀνεδήνια.] Euſtathius ad ια. ϕ. notat in more Gallis fuiſſe aliquem ex captivis ſacrificare tanquam ἀπαρχήν.

21. Παρασῆναι.] Cod. A. περσῇ legit.

22. Ἀνενειγμένον.] Non rectè Interpres. Vertes *reſpiſcentem, ad ſe reverſum, reſpirantem:* ut infrà p. 49. l. ultimâ. Tale eſt Homericum illud, μητρὸς μῶ☉ δ' ἀνανείγλο φάνησίν τε, hoc eſt, ἀνάπνωσιν.

27. Τέως.] Codex Arch. ἔως. Quod ponitur quidem pro τέως. Ut apud Homerum, ἔως ὁ παῖδ' ἅρμαγε χεῖ φρένα. Ita quoque hîc legit Euſtathius. Ἕως μὲν ζωγὴν ἔχει, i.e. πρὸς τὸ παρόν.

P. 37. *l.* 8. Ἀπόλλωνα.] Cteſias non rectè finxit Apollinem templum habuiſſe apud Lydos.

14. Καπροβεδῆναι.] Ptolemæus Hephæſtio hanc tetigerat Hiſtoriam, teſte Photio. Codex Arch. legit καὶ ζεσδῆναι. Hæc aliter Cteſias. Vide cl. Alexandrinum de Crœſo.

19. Ὦ βασιλεῦ.] Hæc parum ſcitè ab Herodoto tribui Crœſo contendit Plutarchus: neque enim Cyrum tali monitore opus habuiſſe; & ut habuerit, Crœſo iſtas partes non dandas fuiſſe. Obſerva autem totum hunc locum deſumptum fuiſſe ex Homeri Iliados β. ver. III.

Ζεὺς μὲ μέγα κερτίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

uſque ad

Οὔτω τοι Διὶ μᾶλλον ἐφημενίῃ φίλον ἦεν.

Cteſias nullorum ſermonum meminit.

42. Ποιευομένοισι.] Codex Arch. προευομένοισιν.

P. 38. *l.* 4.

P. 38 *l.* 4. Κάπωον.] Codex Arch. Θάρπωον. Probo: ut sit Θηλύγωιον: vel saltem Δώριον, quod Hesychius exponit per κάδιον. Glossa sæpe ex ora in verborum contextum venit.

16. Βίλεαι.] Ionica forma postulat βίλες. Ita habet codex Archiepiscopi. V. Etym. M. in ἰλύς.

36. Ὀνιδίου.] Arch. Codex ὀνειδίου.

P. 39. *l.* 1. Οἷόν τε.] Cod. A. οἷός τε.

9. Ὀρθῶς μέμφῃ.] Vide Cl. Alex. contra hoc oraculum.

16. Εἴτε τὸ εἶτε λοξ.] Desunt τὸ εἶτε codici Arch.

17. Τῦτο ζωίλακες.] Ad p. 24. l. 39. dixi ζωίλακες hîc restitui oportere. Id hoc in loco habet codex Arch.

19. Μιλησὶς ἀμίνεω.] Codex Arch. ad dialectum Ionicam, ἀμίνεω.

P. 40. *l.* 1. Κασίης. Homerus γυνὴ——Μυσὶς ἦ Κιλίσσα.

5. Τὴν ἧ ὑσίην.] Plutarchus impotenter hîc in Herodotum insurgit. Rectè & justè ex more istarum gentium, istius hominis bona potuit Crœsus in ἀναθήματα sacrare.

21. Πορευόνῃ πᾶσι.] Confer Athen. l. 12. c. III.

32. Πρῶτοι κέκτηνται.] Zenobius in Adag. Λυδὸς κάπ.

33. Αὐτοὶ Λυδοί.] Xanthus Lydus dedit Herodoto ἀφορμὰς ad scribendum, inquit Athenæus; ex eo videtur hæc hausisse.

36. Ἐπὶ Ἄνθ.] Lydorum historicos sequitur Noster, & errat cum errantibus. Nam ad Trojani aleam, & astragalos, & id genus lusus invenit Palamedes.

P. 41. *l.* 3. Περὶ λιμόν.] Aliter ex nostro Dionysius Halic. l. 1. & Athenæus.

P. 44. *l.* 4. Ἐδησάτην.] Plutarchus sine ratione queritur Herodotum traduxisse Deiocem.

6. Σωφροσύνα.] Codex Arch. Σωφροσύνην. Ita solet loqui Herodotus.

13. Ἀπηχθῶν.] Arch. Cod. ἀπεχθέων legit ἀπηχθῆσθαι.

18. Ἀστυάγεα τὸν.] Cod. Ἀστυάγεος τοῦ.

P. 45. *l.* 30. Χωρὶς Ν.] Hæc ex repetitione; non agnoscit Interpres.

42. Μανδάνη.] Ita eam & Valerius appellat. Quare Æliano nè fidas cui dicitur Μανδάλη. N & Λ in his literis sæpe permutantur.

P. 46. *l.* 10. Τείχεα Ν.] Legit Cod. Arch. ἰσόχωρον.

15. Τριφθίμεω.] Codex Arch. cum margine Δριλίμεω· quod placet.

25. Τοιῆδε.] Codex Arch. legit τοῖδε, & quidem perpetuò. Pro ἀγορίῃ, habet ἀγορέῃ, ut in margine.

26. Παραβάλῃ.] *Fallas.* ἀπατήσῃ. Hesychius.

37. Τὴν ἐπὶ Σαρδίτῃ.] Codex Arch. Σάρδιν.

P. 47. *l.* 12. Ἐπιτυδευόμενα.] Codex Arch. ἐπιτηδεύματα. Infrà idem legit Ζωΐλῳ.

16. Σπαται.] Græca est terminatio. Justino Spacos. Noster ait in eam literam terminari nomina, p. 59.

19. Ἐκβατάνων.] Codex Arch. Ἀγβατ. ita & Ctesias passim. Herodianus grammaticus probabat Ἐκβατ. Horum testis nobis Stephanus.

21. Σαπτιέων.] Supra Σάσπειρες, infrà p. 200. Σάσπειροι. Stephano Σάσπιρες. Codici Arch. Ἀστιέων. Littera σ in ναῦς huc addi debet: ut sit ναῦς Σαπτιέων. sic ναῦς πᾶν, *ante naves.*

33. Πᾶσαν ἡμέρην, τὸ τίκτ.] Cod. Arch. *omni die partui vicina, peperit.* mox μητρὶ ἐμφανὲς.

P. 49. *l.* 12. Ὀφθαλμὸν βασιλέος.] Dion Chrysost. Orat. III. Ὁ μὲν πέρσης ἵνα πάντα ἴδῃ, ὀφθαλμὸν βασιλέως λεγόμενον. Ita & Hesychius. Sunt qui plures fuisse innuunt.

33. Τὰς Ἀγχιάλου ἐπῳδάς.] Diæresis hæc est Ionica. Ἀγχιάλοιο dixit, p. 52.

19. Πεισίστρ.] Codex Arch. πείσιστρ. Pro ἐμπαλὸν idem habet ἐμπαλίχθη, πάλιν, ὄπιν.

20. Πεισιστρατίδης.] Codex Eton. glossema hîc posuit, ut sæpe, ἐπωνυμίαν.

22. Ἥντινα.] Herodoto ἀνὴρ est in rem quamvis incidere; vel in bono, vel in malo sensu. Anglicè, *with what he met.*

P. 50. *l.* 14. Ἀνάγκας.] Codex Arch. ἀναγκαίας.

41. Κρύψιον.] Noema Homeri Iliad. α'. V. 80.

P. 51. *l.* 21. Τρηχέα.] Suidas hîc τρηχέα ἐπιπλέων πετρίων ἀναδῶν ἀφανίσεις. Sed propiùs Cod. Arch. τρηχέα μηλείων κεφαλῶν.

P. 52. *l.* 27. Πρωτοῦσθαι.] Cod. Arch. πρωτεῖον, & paulò infrà ἀφικνεόμεθα.

35. Τῇ Σκυθῶν.] Codex Arch. τῆς ἑωυτῆ ἧ μοίρης πρώτης.

46. Πεπαυμένοι.] Cætera sic cod. Arch. ὁκόσ. Ζεὺς ἄλλῃ στρατιῇ, πρὸς τὴν, &c.

P. 53. *l.* 7. Ἥν τι.] Codex Arch. & Eton. Εἴη τι τοῦτον ἐπαινέσιμον Ν.

P. 54. *l.* 20. Ἔστι Ν.] Codex Arch. Ἔστι ἧ πόλις ἔξω ἅπαν ἔχοι πάντας. Lego, ἔξω ἅπαν ἔχοι πάντες.

21. Ἀστεάτας.] Est Ἀστεῖα primitivum. Persæ Artæos vocant antiquos homines. Herodianus Herodoti nomenclaturam sequebatur; alii ἀρχαίους dixerunt. *Stephanus.*

Ibidem. Παστεγάδα.] Interpres cum Stephano, Περσῶν, στρατόπεδον. Hoc Cyrus munivit; hinc in Astyagen movit.

Ibidem. Μαρδίοι.] Stephanus, & Codex Arch. Μαρδυηνοί.

Ibidem. Μάσιοι.] Stephanus legit Μάσπιοι, ut in margine. Codex Arch. legit Κάσιοι. Stephanus agnoscit Κασίους inter Persas.

24. Παρθίλαιοι.] Stephanus Περθιλάδαι legit. Idem Ἀιχμωῦσιος, & Καρμάνιοι.
27. Σαγάρτιοι.] In Cherſoneſo prope mare Caſpium iſti conſidebant.
30. Ἐξημεῶσαι.] Polyænus vocem retinuit. Hæc contra lectionem marginalem.
P. 55. *l.* 2. Βυλομβίοισι ϑ, εἰσι.] Codd. A. & E. repetunt ἐμὸν πεῖσαι.
17. στρατηγὸν αὐτῶν.] Codex Arch. αὐτὸν.
20. Ὅσοι μή.] Homerus, ὅσοι μὴ βυλῆς ἐπέκυσαν.
30. Ἐωσθῆ.] Polyænus VII. narrat Cyrum à Medis in hoc bello ſemel victum fuiſſe.
P. 56. *l.* 27. Ἀγάλματα.] Sub Artaxerxe ſimulacrum Veneris cœpit coli à Perſis.
33. Τὸν κύκλον.] Strabo XV. τὸν ἱερὸν ἡγεμόνος Δία. V. Briſſon. l. 2. De igne & aquâ *Cl. Alex.* ex Dinone. Item Laertius in *Proœmio*.
39. Μύλιττα.] Heſychius Μύλιστα. Vide Seldenum de Diis. Voſſius putat vocem eſſe Hebræam Moledeth, cujus mentio *Gen.* 48. 6.
40. Ἄλιστα.] Vide infrà ad pag. 164. Videtur eſſe ejuſdem originis cum priori; & hîc rectiùs, quàm ibi, ſcribi.
Ibidem. Μίτρην.] Pro Venere ſumi rarum eſt. Deinde Μίτρα hîc & alibi apud Noſtrum ſcribitur, non Μίθρα. De Voce Ger. Voſſ. l. II. *Idol.* Scaliger, aliique.
P. 57. *l.* 9. Θεογονίην.] Oden πολυώνυμον & πολυχέρνιον. Arcana Beli Sacra.
10. Ἄνευ Μάγου.] Marcellinus XXIII. *Erat periculum aras adire, vel hoſtiam contrectare, antequam Magus conceptis precationibus, libamenta diffunderet præcurſoria.*
28. Σπυρταιότατα.] Athenæus totum hoc χωρίον ſuum fecit, legítque hîc ἀντῶν περιμάτων.
P. 58. *l.* 13. Αἰγυπτίους ϑώρηκας.] Fiebant è lino, funiculis contortuplicatis. Vide paginam 180. λινοϑώρηξ, Iliad. β. Libyes gerebant πολλάδας, λεμνίσκους, βυρσίνους ϑώρηκας. Heſychius.
14. Πυνϑανόμενοι.] Pretium ei proponebatur, qui novam aliquam Regi voluptatem excogitaret. Xenophon in Ageſilao; *Perſarum Rex univerſum terrarum orbem circumeunt perquirentes qui id illi potu jucundum*, &c.
15. Ἀπ' Ἑλλήνων.] Negat Plutarchus.
29. Ἄσην.] Codices noſtri hîc admiſerunt in ordinem βλάβην, quæ vox eſt alterius interpretamentum.
32. Μήτε τῷ ἄλλων.] Suſpiceris deeſſe hîc, πνα. Addit cod. Arch.
P. 59. *l.* 14. Ἐς ποταμόν.] Nam colebant tanquam numina, fluvios. Tiridates placando Euphrati equam mactat. Tacitus VI. *Annal.* Herod. VII.
17. Τῶν πάντων.] Id eſt, *præ cæteris hominibus.*
30. Μάγους.] Cicero I. Tuſcul. *Magorum mos erat, non humare corpora, niſi à feris eſſent antè laniata.*
P. 61. *l.* 27. Τειρεσίης Ἀπολλ.] Scholiaſtes Theocriti ad εἰδ. ιζ. Et Heſychius. Abas genuit Triopum, hic condidit Triopium Cnidi ἀκρωτήριον· ibi Δήλεος ἀγὼν agebatur Neptuno & Nymphis.
P. 62. *l.* 32. Ἐν Μιλήτῳ.] Ex his conjugiis Mileſios ortos innuit. Hoc ægrè fert Plutarchus.
P. 63. *l.* 7. Γράμμα.] Ut Παντάκια, ſic Διονύσια, Κάρνια, Ὑακίνθια, Θαλύσια.
P. 64. *l.* 20. Ἄλλῃσι.] Interpres aut aliud legit, aut vocem hanc non intellexit. Credo ſcripſiſſe Herodotum ἔλλῃσι. Λίμναι ſunt φλυαρίαι.
28. Κροῖσον ἅμα.] Cteſias ait collocatum fuiſſe in Barene prope Ecbatana. Tabalus is eſſe videtur qui Eſdræ dicitur Tabeel.
30. Τὴν πρώτην ἤδη.] Locus hic mendoſus eſt: nec adjuvant codices: non videntur multa deſiderari. Fortè *Hanc primam fuiſſe Ionum ſervitutem.* V. p. 70. l. 16.
P. 65. *l.* 14. Ἀναμάξας.] Deſumſit ex Odyſſ. T. Terentius, *Mali.* (*quod ſuo fuat capiti*) Ita emendandus comicus, ex quâdam Ciceronis epiſtolâ. Ineptè legitur *ſuat.*
40. Παχτύης.] Charo Lampſacenus Herodoto antiquior, apud Plutarchum hanc rem ſic narrat. Παχτύης ϑ' ὡς ἐπύϑετο περιπλαίνοντα τὸν στρατὸν τὸν Περσῶν, φεύγει φόβῳ———Vides eadem verba.
P. 66. *l.* 2. Ἴδης.] Euſtathius notat Herodoti libros emendatiores ita hanc vocem ſcribere.
P. 67. *l.* 6. Ἐπὶ μισθῷ.] Plutarchus iniquum Græcis hîc clamitat eſſe Herodotum.
P. 68. *l.* 1. Ὀγδώκοντα.] Tzetzes ita hîc legit. Cicero, *Arganthonius Gaditanus octoginta regnavit annos, centum viginti vixit.* Valerius Maximus ex Aſinio Pollione, & Silius Italicus centum & triginta ei annos tribuunt. Strabo ex Anacreonte quinquaginta ultra centum. Arganthonius, ut bene Bochartus conjectat, ſignificat *longævum.*
17. Καπρώσαι.] Heſychius, Θεῷ ἀνελθεῖν. Interpres aliud.
P. 69. *l.* 4. Κύρνον.] Heroa Herculis filium.
P. 70. *l.* 3. Ἄβδηρα.] Condidit Hercules in memoriam Abderi. Hellanicus apud Stephanum, & Apollodorus l. 2.
29. Νῆσον μικίσην.] Alexis comicus apud Stephanum de Urbibus Sardiniam, inter ſeptem inſulas notas, ſecundam facit.
30. Θαλέω.] Plutarchus in Herodotum invehitur, quòd Thaletem ad Phœnices referat. Sanè Democritum & Durin Laertius; Leandrum Cl. Alexandrinus idem prodidiſſe teſtantur.

P. 71. *l.* 3.

P. 71. *l.* 3. Μίνω κατίχοι.] Confer Parthenium C. I. & XI. Antonin. Liberalem c. 30.
9. Λυμμώταλον.] Stephanus legit δυσμώταλον. Fortè memoriæ fiſus.
26. Μυλασσῆσι.] Aliter Μυλασσεῦσι. Ita Stephanus in Καρία. Æolus, Siſyphus, Glaucus, Chryſaor, Mylaſos; qui hanc gentem condidit.
43. Κάλυνδικῶν.] Scribe Καλυνδικῶν. l. 7. ſcribitur Καλυδνέων: quod rectius in VIII. Καλυνδέων: eſt enim Κάλυνδα Cariæ urbs.
P. 72. *l.* 24. Ἀναμύσσ.] Suidas ἀναπύσσ videtur hîc legiſſe, quod & καταλέγειν exponit.
P. 73. *l.* 10. Ζεὺς μάρ.] Euſebius V. de *Præparatione*.
17. Μέγαν.] Interpres vidit ἱερὸν, quod gloſſator in μέγαν vertit.
P. 74. *l.* 7. Βαβυλών.] Ad Fragmenta in fine, p. 678.
22. Ἑλκύσαιτες.] Heſychius παραπόρθησε.
24. Πλίνθοις.] Codex Arch. πλίνθοις. Veteres hunc locum ſic expoſuêre: Πλίνθοις ἀσφάλτῳ δύσωσιν. Diodorus & Joſephus.
Ibidem. Ταφρὴς καλάμων.] Gregorius (ſive Georgius) Pardus, quem Corinthum ferè vocant; (erat autem Corinthi Metropolites) ταφρὸς explicat per περιοδὸν, ἣ ξηραίνουσι πλίνθους. Heſychius, πλέγματα καλάμων, quod huc quadrat. Salmaſius in Plinianis maluit, τεφρά. Et locum totum legit, διὰ ἢ ἰσοδόμων πλίνθων, ſine ſuffragiis codicum veterum. —— Noſter codex legit διὰ τειχοῦσι δομῶν· eſt autem δόμη, τεῖχος. Vitruvius, *Lateritia ſtruentes alligant eorum alternis choris coagmenta.* Si quid libeat mutare, mallem τειχοῦσι δομέων· ut ſint *lateres* magni — Ariſtophanes μεγάλοις πλίνθοις, ὥσπερ Βαβυλών. Heſychius videatur in Δῶρον. Interſerebantur ſtramenta ad lateres ſuſcipiendos, tuendóſque, ne ſe atterèrent, & ſe mutuò ſuâ duritie confringerent; ſimul, & ad conſpiſſandum & conſtringendum bitumen.
28. Μονόκωλα.] An hinc tibiæ μονόκωλοι apud Pollucem?
30. Ἐνεσᾶσι.] Codex Arch. ἐσᾶσι. Pag. 75. l. 6. ἐσήκασιν.
31. Ὑπέρθυρα.] Locum hunc adducit Euſtathius ad Dionyſium, ita utì hîc ſcribitur. Nam codex Ar. legit ὑπέρθυρον. Confer Diodorum. De Babylone lectu digna ſunt quæ habet Ethnicographus in Βαβυλών, & Χαλδαῖοι· &, ad eundem illuſtrandum, Euſtathius ad Dionyſii *verſum* 1005.
35. Ἴς.] Phylax quidam hiſtoricus apud Euſtathium hujus meminit.
41. Ἐρυθρὴν θάλασσαν.] Sinum Perſicum, θάλασσαν Περσίδα· cujus accolæ Perſæ. Dionyſius hæc verba fere omnia in verſus concluſit.
P. 75. *l.* 4. Ἀγύας.] Gloſſa eſt; nam Cod. Arch. & E. legunt ἰχύας. Eadem eſt paginæ 79 lectio ad l. 31.
10. Ἀθηνέων.] Videtur in his Herodotus velle μεταῤῥυθμίζειν Beroſi verba, quæ extant apud Joſephum libro primo contra *Apionem*, p. 1044.
13. Διὸς Βήλου.] Retulit Belum in deos Ninus filius. Belus primus Babylonem ædificavit. Abydenus apud Euſebium, & Curtius.
P. 76. *l.* 15. Ἀσυρίοισι.] Qui libri nunquam lucem viderunt.
16. Τείχεα ἐκόσμησαν.] Vide verba Beroſi apud Joſephum contra *Apionem*.
18. Γυναῖκα πρώτη.] Semiramis antiquior non condidit, ſed reparavit, & auxit Babylonem. (Fuit alia Semiramis hâc longè junior, quæ & Atoſſa dicebatur.) Nitocris fuit uxor Nebuchodonoſoris (cujus Daniel meminit, & ex Joſepho Euſebius Præp. IX. c. XLI.) Cùm igitur tot anni inter hanc & Semiramidem interceſſerint, non πρώτη γυναῖκα hîc legerim, ſed numerum ampliarem, ſi faverent codices ſcripti.
27. Ἀφαιρημένα.] Codex Arch. ἀνηρημένα. Interprès ita legit.
41. Παρελείπετο.] Codex Arch. conſentiente E. habet παρεκλίνετο.
P. 77. *l.* 30. Φοιτέοντες.] Scripti melius, διαφοιτέοντες.
P. 78. *l.* 14. Λαβυνίτου.] Codex Arch. malè Λαβυείτου. Darium Medum intelligit, de quo ſuprà.
24. Τίγρης.] Tibullus, *Cyri dementia Gindes.* Fluit porrò ex montibus Matienis (ita ſcribes) per Darrhæos (non Dardanenſes) in Tigrim. Vide Stephanum in Δαραί. & p. 84.
P. 79. *l.* 3. Κατειλήφθησαν.] Codex Arch. & E. κατειλήθησαν, ut p. 165. & hæc eſt vera lectio.
23. Γενομένης δὲ τῆς τοίτης.] Codd. A. & E. ſemper, τέτης, quæ eſt lectio in margine.
35. Μεγάθεϊ.] Confer Jeremiæ c. LI. ver. 31, 32.
38. Ὀρτὴν.] Sacea feſtum dierum quinque hoc tempore actum fuiſſe eſt veriſimile.
P. 80. *l.* 10.] Πολεμικεῖον.] Codex Arch. πολεμικόν.
22. Κιλωνίοισι.] *Antliis ligneis.*
28. Οἰκίαν.] Codex Arch. οἰκήματα. alii, οἴκητα.
38. Ἀνδρὶ μεγάθεϊ.] Codex Arch. Ἀνδρὸς.
43. Φοίνικες.] Hunc locum tranſcripſit Athenæus l. 14. apud eum vox Ἕλληνες deeſt, quæ ſequitur paginâ proximâ.
P. 81. *l.* 38. Ἐπὶ τέτῳ.] Cod. A. Τῷ. Mox χλαμύδιον. & pro ἔχυσι, εἶχον.
41. Τῆσι Βοιωτῆσι.] Codex Arch. τοῖσι Βοιώτοισι.
P. 82. *l.* 18. Περσεΐη.] Cod. Ar. περσείη.

20 Βαβυλωνίων.] Nicolaus Damaſcenus in Catholicâ Hiſtoriâ hinc idem commemorabat.

27. Ἀμορφοτάτῳ.] Poſtulat las lingua ἀμορφεςάτην. Atque ita cod. A. Significat porrò ἔμπηΘ, eum qui eſt ἐνεχυραζόμενΘ, ære alieno oppreſſus, oppignoratus. Interpres non vidit, quæ videre oportuit. Noſter paulò infrà explicat ſe ipſe——ubi βὶς ἀναιζων, idem ſonat.

P. 83. l. 27. Σχοινοτενέες.] Jeremias in Epiſtola hujus moris meminit. αἱ γυναῖκες ἀπεπλέκοντο χοινίκια ἐν τῇ ὁδῷ ἐγκαίουσαι).

41. Λάμψεται.] Hinc ΦοιβόλαμπΘ. & in Bibliis Græcis, (quæ Alexandriâ, in Angliam venerunt) ἀντιλήμπτωρ, & ἀντιμίμψεως, ad eandem Aſianam loquendi formam.

P. 84. l. 31. Μαντινῶν.] Codex A. Μαπονῶν. Quod ex margine ſanabis Μαπηνῶν, quemadmodum p. 78. priùs emandavi.

P. 85. l. 1. Ἐὰν ὑμ.] Cod. A. ut in margine. Idem ubique ΚαυκάσΘ.

18. Ἡ γώνεμις.] Hæc ex Iſaiâ, c. 45. illuſtrabis. Putat Joſephus Cyrum vidiſſe penès Judæos captivos Prophetæ verba.

25. Οὐκ ἀντιώ.] Cod. Arch. ὃ καὶ αὐτόν. Mox τελεύθια an τελεύθια, ſive λεχθέντα, aut τελευτόμενα ex ſcriptis reponas, incertum.

39. Πάντως.] Cod. A. & reliqui πάντα.

P. 87. l. 15. ἈρσάμεΘ.] Cod. Arch. ἈρσάμενΘ. Arſames & Cambyſes fratres fuêre; Cyrus & Hyſtaſpes patrueles. Achæmenes fuit pater Arſamis. Ab Achæmene genus paternum duxit Cyrus.

Stemma.

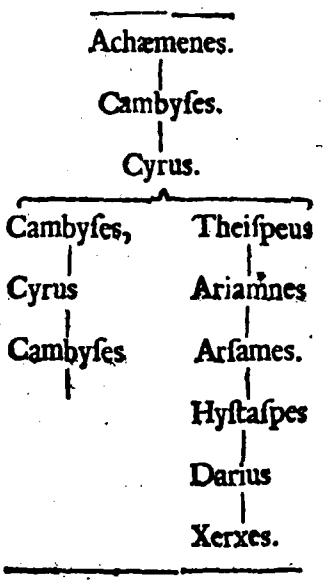

28. Καταλέλειπτο.] Ælianus tamen in V. H. facit Cyri φαρετροφόρον.

5. Λειφθέντας.] Suidas legit ὀπλειφθέντας.

19. Δολάσας.] Codex Etonenſis δηλώσας· an δηλήσας, quo modo dicitur φάρμακον δηλητήριον? Δολάσας Heſychio ἀπατήσας· infrà ἑλὼν δόλῳ.

43. Ἐνὸς δέοντα λ.] Cteſias, Cl. Alexandrinus aliique tribuunt ei annos triginta. Videatur Cicero l. 1. de Divin. ubi Dionyſium in Perſicis laudat, quem alii Deinonem vocant.

48. Σὺ μὲν ἐμεῦ.] Codex Arch. & Aquædunenſis, ἐμὲ ζῶντα ἢ τεθνεῶτα.

P. 89. l. 4. πεπωκότΘ.] Diodorus ſcribit eam cruci ſuffixiſſe cadaver. Joſephus in obſcuro reliquit exitum Cyri.

32. Θεῶν.] Codex Eton. θεόν. Pro ἵππους Codex Arch. legit ἵππιον. Perſæ quoque Soli equum mactant. Ovidius,

——*Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Neſcio tamen an hoc ex Herodoto confirmari poſſit. Quanquam enim Xenophon & Philoſtratus id aſſerant, & Euſtathius ad Homerum ſcribat Herodotum hoc de Perſis tradidiſſe, video tamen Euſtathium μυθικῶς ἁμαρτήμα poſuiſſe Perſas pro Maſſagetis. Equos Soli ſacratos non mactatos fuiſſe ex Herodoto conſtat.

Ad

Ad Librum Secundum HERODOTI.

Pag. 90. *lin.* 15. Ψαμμίτιχον.] Codex Arch. perpetuò Ψαμμιήτιχον appellat. Favet huic lectioni liber impressus præ manibus; favet & Plinius, & Hieronymus qui apud Eusebium legit Psammetichus. Dictio composita est: Nam Ψάμμις est regis Ægyptiaci alius nomen.

33. Ἐσιόντι.] Aut ἐπιόντι cum codice Arch. aut ἐσιόντι leges.

34. Βέκκος.] Scholiastes hæc Herodoti adducit ad IV. Apollonii; legit tamen Βὶκ, quod puto rectum, nam ος terminatio Græca est: eadem cum Scholiaste Apollonii habet Scholiastes Aristophanis ad *Nubes*. Hesychio Βίκος, ut & Galeno II. libro de *Diff.* Suidas tamen sequitur lectionem editam.

P. 91. *l.* 10. Πρεσβυτέρους.] Codices E. & Arch. πρώτους, quam veram puto esse lectionem, quoniam & in Suidâ comparet.

12. Μάταια πολλά.] Non solus de Græcorum vanitate quæritur Herodotus. Hecatæus Milesius ei præivit apud Demetrium Phalereum. Queritur & Porphyrius, ut alibi à nobis dictum.

19. Αὐτέων εἵνεκεν.] Codex Arch. addit αὐτέων τούτων.

P. 92. *l.* 9. Δῶρον ποταμοῦ.] Hæc ab Hecatæo sumsisse Herodotum colligas ex Arrhiani l. V.

20. Σεσβωνίδος.] Codices scripti, Σελβωνίδος· ut Interpres. Sæpe in libris calamo exaratis λ & ρ similes reperiuntur.

33. Ἄνω ἰόντι.] Codex Arch. ἀνιόντι.

36. Πίδαν.] Codex Ar. Πίσαν ἢ ὅπῃ ἐς βωμὸν τῆς Δ. & mox pro ἀδῶν, ὁδῶν.

P. 93. *l.* 6. Τέρματα.] Codex Arch. πέλματα. Ob similitudinem λ & ρ in MSS. ut alibi infrà dictum.

40. Μεγάθεες.] Inepta est hæc lectio; nec alibi reperitur. Codex Arch. μεγάθει. Quod pluribus confirmari potest exemplis.

P. 94. *l.* 1. Μύχιν.] Codex Arch. μάχιν. Infrà idem Ἀιθιοπίην, & Συείην rectè habet.

P. 95. *l.* 2. Πυνδανόμενοι.] Omnes lectiones marginales hujus paginæ agnoscuntur MSS. codicibus nostris.

13. Ἀυξανομένῃ.] Codex Arch. ἀυξομένῃ. Quæ est Ionica dictio.

31. Ταριχείων.] Cod. Arch. Ταριχήων. rectè.

25. Ἐσβάλλει ἐς ἀυλιὼ ὗς.] Varro, *grege jumentorum inacto.* Plutarchus Sympos. IV. τὰς ὗς καταβαλόν. Videtur Plutarchus sumsisse ab Herodoto. Equidem vehementer vereor, ut rectè Nostrum intellexerit; & qui tantæ & tam multijugæ fuerit lectionis, potuit non nulla (quod & alii exemplis productis ostendère) minùs cautè & pensitatè scribere. Porrò, *sues immissæ in sementem* haud dubiè omne frumentum in ventres, potiùs quàm in limum recondent. Adhuc, quis docuit sues ἀποδινεῖν (ut infrà) frumentum? Alia interpretationis via ineunda est. Hesychius Ὗς, ἄλεσφαρ. βῶς. significat igitur hoc in loco vaccas, vel juvencas, quæ pedibus suis in agros missæ primò semen, molli humo inculcant, & obruunt; deinde segetem adultam suis itidem pedibus è spicis excutiunt. De hoc more serendi & triturandi scribit Varro l. 1. RR. c. LIII. Et aperta sunt vestigia in Sacrâ paginâ, Esaiæ c. 28. Hoseæ 10. 11. Eadem dictio apud Hebræos significat & δάμαλιν & πρόχον ἀμάξης. Quid de Suibus senserint Ægyptii, docet Herodotus infrà c. 47. Certè libenter non tractabant.

26. Τοῖς ὑσί.] Immò τῇσι. Major boum fœminarum apud Ægyptios religio, quàm masculorum.

P. 95. *l.* 31. Ταριχήων.] Putei ad salsamenta curanda: item Insulæ. v. Strabonem, & Stephanum.

P. 98. *l.* 15. Φάγεσαι.] Homeri verba r. Iliados, initio.

37. Ἥης τῆς κατ.] Cod. Ar. τὸ κ. mox ἐόσης ἢ ἀνέμων. Cod. A. Οὐκ ὄντων ἀνέμων. Infrà cum margine, & cod. E. etiam cod. A. ἀπολείπεσθαι.

P. 99. *l.* 21. Διεξιόντα.] Codex Arch. διεξιὼν δ' ἂν ἡμῖν δ'. Hæc vidit Interpres: infrà ἔστι τε, ἢ πλὼ ἀρχήν. & mox Κρωφὶ ἢ Μαφί.

P. 100. *l.* 20. Τῆς διεκπλ.] Cod. A. τῆς δὴ ἐκπλοῦς. ἐκ τῆς N.

P. 101. *l.* 26. Ἡλίῳ δυομένῳ.] Codici Arch. non adest ἡλίῳ, nec paginâ sequenti l. 36. habetur.

P. 102. *l.* 34. Πυρρήνης.] Cod. Arch. Πυρήνης. Vide Stephani fragmentum, περὶ Ἰβηρείας.

P. 103. *l.* 19. Ἰσσηδ.] Codex Arch. ἰσσήδ τε. Mox, κομέουσι, & ζησῶνδ· ut & sequenti paginâ.

P. 104. *l.* 2. Χαλκέων.] Æris in Sacris usus celebratissimus est.
9. Ἐγγίνηϑ.] Codex Arch. legit ἐγγίνηται ϛρ, Θεραπδίοντες τοὺ Διός.
12. Λαϐεῖν.] Codex Arch. βαλίων. Vestimenta linea & calceamenta papyracea sola placuère, quoniam sine cujusquam animalis nece comparantur.
17. Πεωόμβια.] Codex Ar. Παανόμβια.
26. Ἀνπκαδίσαϑ.] Athenagoras, p. 31.
45. Δείρυσι.] Codex Arch. δέρυσι.
P. 105. *l.* 1. Ἔμπορος.] Paulus 1 Cor. X. vers. 28. εἰδωλόθυτον vocat. Paulus tamen scripserat non εἰδωλόθυτον sed ἱερόθυτον, ipsorum vendentium voce usus. Atque ita legit olim Eusebius.
7. Ἐπίπασιν.] Codex Arch. ὀπίπασιν. Hesychius παναίπω, ῥανάπω.
14. Τῇ Ἴσι.] Codex A. τῆσι, καί. malé.
25. Τοὺς μέν νυν καθαρέας.] Codex Arch. καθαρεὺς βῶς τοὺ ἔρσενας, ϰ̀τ. Hunc fuisse olim verborum ordinem, colligo ex Athenagorâ, qui sic adducit, loco citato.
P. 107. *l.* 27. Ἀπικόμην ϑ' ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὖρον. Hoc Interpres vidit.
P. 109. *l.* 3. Τῆς ὀρτῆς.] Codex Arch. ὀρτῆς τῆς πανδρμίης. Ita & Eton. l. 6. intellige festum Pamylitiorum. Plutarchus *Iside.*
17. Μελάμπυς.] Vide Plutarchum de Herod. p. 857. Lectiones marginales confirmantur passim in hâc paginâ ex codd. A. & E.
P. 110. *l.* 11. Οὐδ' ἥρωσι ἐδίν.] Codex A. & E. οὐ δὲ δρῶσιν ἐδίν.
P. 111. *l.* 30. Δωδωναίων] Eustathius ad ϰ odyss. hunc locum expendit: videatur & Stephani fragm. de *Dodone.*
P. 112. *l.* 12. Ἐδόκεε.] Codex Arch. ἐδόκεον.
23. Προσαγωγάς.] Alii προσαγγίσεις vocant. Κωμασία, & κωμαστικὴ τάξις apud Ægyptios hæc omnia denotat; de quibus Synesius ex Cl. Alexandrino.
39. Κομίζονϑ.] Mallem κωμάζονϑ. confer Cl. Alex. p. 567.
P. 113. *l.* 15. Τῷ ϑ πύπλου τα.] Athenagoras, τὸν ϑ πύπλονϑ τρόπον.
32. Παπρήμι.] Codex Arch. paginâ priori & hâc & infrà, cum margine legit Παπρήμι. Putant urbem hanc à Persis fuisse deletam. V. l. 3. c. 12.
P. 114. *l.* 22. Ὀρνίθων γένεα.] Codex Arch. τέχεα, & τιμῶσι. mox χωεὶς ἐκάτν.
P. 115. *l.* 28. Θήκησι.] Codex Arch. Θήβῃσι. Exod. 2. ver. 3. Porrò ἰχνεῦται sunt ἰχνεύμονες.
44. Χαυλιόδοντας.] Quasi dicas περόδοντας. Est autem ὀδὼν vox Ionica: inde Ἀμφόδων & Χαλκόδων. Plinius vertit *Dentes pectinatim se stipantes.*
P. 116. *l.* 16. Μοίεϑ.] Codex A. Μύειϑ, & sic apud Diodorum. Idem c. A. mox λιθωτὰ habet non λιθινά.
29. Κροκοδείλοισι.] Hoc est ϛωμῦς. Hos Hesychius, & Aristoteles Χερσαίους κροκοδείλους videntur intellexisse.
32. Νῶτον ϛυός.] Codex Arch. νῶτϑ υός. Rectè. Nam & Aristoteles ita hîc legit.
44. Χαυλιόδοντας.] Codex Arch. sic. Χαυλιόδοντον. φαῖνον ὀρθόν. Sed Aristoteles conjungit Χαυλιόδοντας ὑποφαινομένους. Homerus de hujusmodi animalibus loquens dixit, λευκὼν ὀδόντα. Solino, *Dentes aprugni.* Plinio, *aduncí.* Sunt crocodili dentes non unius formæ; habet quatuor in anteriori oris parte longiusculos; in mediâ aliquot crassiusculos; alios plerosque sagittæ cuspidi similes, à lateribus serratos, undique ad acumen scabros; horum aliquot dum hæc scribo, manu teneo. Fauces utrasque in comedendo movet Crocodilus.
P. 117. *l.* 3. Ἐνύδρους.] Solinus. *Enhydrus, alterum ichneumonum genus, penetrat crocodilum, erosáque exit alvo.*
11. Ἐν τῇ γραφῇ.] Codices Ar. & E. οἱ τῇ. Interpres legit εἰ. mox non πλεῶν sed πλεύμων. Etymologici magni auctor ait Manethonem quendam scripsisse ad Herodotum de Phœnice: vide eum in voce.
37. Ἐπὶ τέτων.] Codices scripti, ἔπ τέτων. sic & margo. Mox κατακεχύδαϑ.
P. 118. *l.* 23. Ὑγιέσατοι.] Codex Arch. ὑγιέστεροι. Sophron apud Etymologicum magnum usus est: nec tamen Doricum ideo esse statuas, sed & Ionicum.
25. Μεταβολῆσι.] Hoc Hippocrates paulò aliter effatus est.
29. Κυλλήσις.] Ita codex Arch. margo, κολλῆς. Athenæus in III. libro Κυλλάσις. Ita & Hesychius. Athenæus X. Κυλλησίας. Pollux, Καλλισεῖς. Hecatæus, Κυλλησίας. Idem Hecatæus ubi de his egerat statim addidit, utì & hîc sequitur, τὰς ϑ κειδὰς ἐς ποτὸν καταλεαίνοντας. Hæc nobis insinuat Athenæus.
P. 118. *l.* 32. Τεταειχδικότες.] Interpres videtur cum Nostris legisse, Τεταειχδμένους.
39. Γάνϑ.] Codex Arch. γίνϑ. Sanè istud fiebat in cœnæ fine. Petronius, & Plutarchus p. 148. 357. *Moralium.*
40. Μεμιγμένον.] Codex Arch. μεμιμμένον. Astipulatur etiam codex Etonensis.
45. Νόμοισι.] Non rectè interpres. Nam Hymnos intelligit Herodotus, sic dicimus Terpandri νόμους. Vide Proclum, *Chrestom* & Pollucem l. 4. c. 7. §. 1.

P. 119. *l.* 1.

P. 119. *l.* 1. Καὶ δὴ καί.] Codices ſcripti, meliùs, Καὶ δὴ καὶ ἄειρμα ἔν ὅτι, ὥσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμόν τι, καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλη. Deeſt ergo vox Λῖνον. Intelligit autem Herodotus, Ἀδωνιασμοὺς, quos celebrabant Phœnices, Cyprii, Byblii, Alexandrini, & alii. Vide Stephanum in Ἀμαθοῦς. & Seldenum 2. de *Diis Syr.* c. 11. Pollucem l. 4. c. 7. §. 2. Bochartum l. 1. c. XLII. de *Phœnicum Col.*

7. Ἔλαβεν τὄνομα.] Ita quidem Euſtathius: ſed codices ſcripti meliùs, Ἐν ᾧ δὴ καὶ τὸν Λῖνον, ὁκόθεν ἔλαβον τὄνομα. Vide Heſychium in Μανέρως. Pauſaniam in *Atticis.*

9. Μανέρως.] Dictionis prima pars eſt Μάν, vel Μῆν, vel Μίν. ut Μανεθὼς vel Μενεθώς. Inde Græcis Μίνως, qui primus fuit Ægyptiorum Rex. Hujus filium volunt fuiſſe Manerotem, qui acerbâ morte periit, adeóque ingenti luctu ab Ægyptiis per ſecula deflebatur. Hæc omnia conveniunt Adonidi ſive Thammuz. Et Oſiridi (nam & is cum iſtis coincidit) quem Hippopotamus rapuit. Vide Plutarchum de *Iſide* p. 357.

11. Ἄνωγεν.] Codex Arch. & Euſtathius Ἄωγον. Iidémque mox legunt, ἀοιδήν τε ἄυτιν καὶ μίνυν Φοίσι γενέσθ. Hæc confirmant ſuprà legi debere ἓν.

26. Ὁμολογήσαι.] Codex Arch. ὁμολογέει.

35.] ὧν Ἑλλήνων. Interpres malè omiſit. Intelligit Muſæum & Orphea.

P. 120. *l.* 11. Ἐπιζωμένοι.] Codex Arch. ὑπεζωόμενοι. Infrà l. 13. ὀπιζωόμενοι, *capitibus obductis, & opertis.*

16. Κατέδ.] Codex Arch. καταπετάχαδ.

27. Μυξωτῆρων.] Scripti, μυκτήρων.

30. Παραχήσαντες.] Hinc dicti apud Ægyptios παραχῆται.

P. 121. l. 47. Χέμμις.] Diodorus interpretatur Πανὸς πόλιν.

P. 122. *l.* 27. Δρέψωσι.] Magìs placet δρέψασι. Sic codex Arch. Eton. & Euſtathius ad Odyſſ. I.

29. Ὀπτήσαντες.] Codex Arch. πτήσαντες. Lege πτήσαντες. ſic quoque Plinius videtur legiſſe: nam vertit, *ſiccata tundunt.* Theophraſtus. tamen de hâc re agens, legit ὀπτήσαντες. Sed prius eſt pinſere, quàm facere panes. Rem extra dubium ponit Euſtathius, qui ad Odyſſ. I. habet πτήσαντες, ex hoc ipſo loco.

31. Καὶ ἐγγλύσει.] Codex Arch. ἐγγὺς εἰ. Interpres, *ſuavitate præſtanti.* Scribe, ἐγγλύσει, ὀπωρικ. sp. μάγαθ ἢ χεῖ μῆλον. Intellige malum cotonium.

34. Ῥίζης.] Codex Arch. ut Interpretis, γῆς.

P. 123. *l.* 33. Σιλικύπειον.] Legè Σιλικύπειον. Sili, aliis eſt ſeſeli. Apud Dioſcoridem Σέσελι κύπειον.

P. 124. *l.* 11. Ὁμοίη.] Codices noſtri ὁμοιοπίπη. Ita Interpres, ita margo.

18. Ἀρμονίας.] Verba hæc ferè omnia petiit ex E. Odyſſeæ. mox codex A. pro ἓν legit ἓυ, malè. Idem pro διαβαίνεδ habet meliùs, διαδύνεδ.

25. Ῥίπει.] Codex Arch. ῥιπιδαλάμῳ.

36. Ἀιγαίῳ κόλπῳ.] Scripti omnes cum Interprete πόντῳ. Diodorus hæc tranſcripſit.

P. 125. *l.* 3. Ἐς ὑποδήματα.] Athenæus l. 1. hanc urbem εἰς ζώνας conceſſam ſcribit. V. Stephanum.

5. Ἐξ ὅσα.] Codex Arch. ἐξ ὅτε. rectè.

8. Ἀλεξανδρέων πόλις.] Ptolemæo fortè Ἀνδρόπολις. Erat Archondes inter Reges Ægyptiacos.

17. Ψάμμιον.] Codex Arch. ψίμμινον.

40. Νίτωκρις.] Eratoſthene interprete, *Minerva Victrix.* Nei Platoni Minerva.

45. Τρόγλιον.] Arch. codex. ὑπόγλιον. & καλίσσαν.

P. 126. *l.* 5. Σπόδι.] Codex Arch. σπονδῆς.

8. Μοίριδ.] Codex Arch. & Diodorus, Μόηδ.

11. Πρείμεδ.] Codex Arch. πρείοδ.

16. Σέσωστις.] Manethoni, Joſepho, Africano Σεθὼς, vel Σέθωσις. Diodoro Σεσόωσις. Sacris Scriptoribus Seſac, & Suſacim. Ariſtoteli, aliiſque multis tum Græcis tum Latinis, Seſoſtris. Scholiaſtes Apollonii, ex Decæarcho, Seſonchoſin appellat.

19. Περὶ τὴν.] Codex Arch. & margo ΦΔ.

33. Περσανέγεσθε.] Rectiùs, περσανέχεσθε.

38. Αἰγύπτῳ στρατός.] Codex Arch. Σέσωστις. ut p. 128.

P. 127. *l.* 4. Κόλχοι.] Codex Arch. τῇ χροΐῃ. Vide l. 10.

11. Ἀνήκει.] Arch. Cod. ἀφήκει.

13. Κόλχοι.] Quòd Colchi Ægyptiorum ἄποικοι ſint, teſtatur Scymnus apud Scholiaſtem Apollonii, l. 4. Dionyſius in Perieg.

16. Καὶ αὖτις.] Joſephus contra Apionem legit ἔτι.

17. Σύρτοι.] Inter hos numera Thracicam gentem Odomantas, quos Judæos ait eſſe Scholiaſtes Ariſtophanes ad *Acharnenſes.*

31. Λῖνον ἐξαίζονδ.] Euſtathius ad Dionyſium ait ἀμπέχεδ· ſed Herodotus tantùm περὶ ὑφῆς loquitur.

35. Ἀπνευδέμβιον.] Locum hunc codices ſcripti ſic legunt, ἀπνευδόμβιον, κ. Α. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴσα καὶ τὰς χόρας——ὐκ ἔτι ὀπιφαίνονδ περ. Habeas apud Tacitum l. 2. *Ann.* 771.

38. Συρίη.] Joſephus capite 3. l. 1. ubi de Sethi columnis loquitur, non diſertim affirmat à Setho poſitas fuiſſe; famam ſequitur. Lateritiam columnam ad ſua uſque tempora permanſiſſe ait καὶ Συριάδι.

45. Τόξον.] Codex Arch. τόξα. uti & Interpres.
P. 128. *l.* 3. Ἐγὼ πάσας.] Hanc inſcriptionem integriorem exhibet Diodorus. Τῶνδε τῶν χώρων ὅπλοισι κατεσκέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δυνατὸς δυνατῶν Σεσόωσις. Ex his corrigas, licet, Herodoti illud ὥμοισι, quod factum ex ὅπλοισι. Sane in codice Arch. legitur νόμοισι.
P. 129. *l.* 45. Λόγον μάλιστα ἄξιον.] Codex Arch. λόγε.
P. 130. *l.* 10. Τὸ ἱρὸν Ἑλένης.] Codex Arch. τὸ Ἑλένης· mox ὡς ἰδιωτικῶν.
23. Ἐμβάλλῃ.] Codex Arch. ut Interpres, ἐπιβάλλῃ. Euſtathius tamen ἐμβάλλῃ. Infrà l. 36. ἐργασάμενος. l. 42. προσλέγων. l. 44. ἀπαγάγοτε.
33. Θῶνις.] Sunt Ægyptiaca Θὼς & Θῶν. Habes in Μανεθὼς, & Μανεθών. Multa huc ſpectantia collegit Euſtathius ad Odyſſ. Δ.
P. 131. *l.* 1. Τὰς ἰκίτας.] Codex Arch. οἰκίτας. ἀνακομιδέντων ὑπ' αὐτῶν, εἰρώτα. Infrà lineâ 9. οἱ λεγόμενοι οἰκεῖ.
16. Καὶ μάλα.] Codex Arch. non agnoſcit μάλα.
25. Μετρημίζεσθαι.] Codex Arch. γῆς ἄλλην τινὰ μετεωίζεσθαι.
P. 132. *l.* 6. Μενέλαον.] Codex Ar. Μενέλεως. l. 24. Τὰ δικεῖα γῆν.
27. Μενέλεων.] Hæc apud Homerum Iliados γ.
P. 133. *l.* 6. Ὅκως ἐτράπετο.] Codex Arch. confirmat lectionem marginis.
13. Φρενοβλαβής.] Confer Euſtathium ad Odyſſ. Δ. p. 174. Baſil. Infrà 27. Codex Arch. legit, ὑπ' ἐκείνῳ, & ἀλλὰ καὶ Ἕκτωρ. Deinde 37. l. ut in margine.
40. Ραμψίνιτον.] Codex Arch. Ραψίνιτον. Africano Ραμψάκης, Euſebio Ράμψες, Diodoro Ῥάμψας dicitur.
45. Καλέεσθαι Θέρμον.] Propter repetitionem hujus vocis non dubito, quin ea quæ in margine ſtant, omiſſa fuerint: nulla eſt ratio cur quiſpiam ea adderet, ſi non ab initio hîc occurrerant.
P. 134. *l.* 5. Οἰκοδομέεσθαι.] Codex Arch. οἰκονομέεσθαι οἴκημα λιθινὸν, τῷ, πλ'.
32. Στῆσαι.] Codex Arch. hæc quæ ſequuntur, habet; 1. σῆναι. 2. ἐσδύῃ. 3. ἰθέως τῇ πάγῃ ἔχεσθαι. 4. ἔχον, διανούμενον. προβιβάζομενον, quod eſt *abiiſſe* apud Interpretem.
P. 132. *l.* 2. Καταρήσαντα.] Codex Arch. καταρῆσαι, ὑπολείπεσθαί τε ἔφη. Infrà μηχανῆσαι, deinde κομίσῃ & ἀπειλεῖν αὐτὴν, mox φυλάσσοντας ἦν ἴσον τὸν κρεμ.
16. Πόλιννας.] *Colla, cervices.* Apud Apollodorum 3. Ἀσκῷ δ' ἔχοντα πολλὰ μὴ λύσῃς.
28. Περσαναγέσθαι.] Codex A. περσαναγεῖν· ut Interpres.
45. Κατίσαι δὲ οἰκήματος.] Verte, in *fornice, lupanari.*
P. 136. *l.* 29. Ἀΐδην.] Ægyptiis dicebatur Amenthes. Plutarchus *Iſide.*
P. 137. *l.* 11. Ἑλλήνων.] Intelligit *Orphea, Thaletem, Homerum, Pythagoram.*
19. Ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ.] Codex Arch. ἑαυτῷ. Infrà ἐγγενέσθαι τειβ. codex Ar. ἐπιγένεσθαι.
28. Πυραμίδος.] Vide Pyramidographiam Joannis Gravii. Cheops ille Diodoro eſt Chembes.
P. 138. *l.* 28. Μνημόσυνον.] Omnes ſcripti μνημεῖον. Mox τῆς δὲ τὸ κῶλον.
35. Λέγουσι.] Codex A. ἔλεγον. deinde Χεβρηΐνα pro Χεφρῆνα.
P. 139. *l.* 9. Φιλιπίων.] Codex Arch. Φιλίπ.
14. Λαὸν τετραμμένον.] Codex Arch. λεὼν τετρυγμένον.
23. Ἐυσεβὴς ὤν.] Codex A. Ἐυσεβέων. Mox τὸ χρεὼν ἦν.
P. 141. *l.* 4. Λιπόντων.] Codex Arch. λειπομένων. codex Eton. ἦν λειπομένη.
5. Ἰάδμονος.] Suidas in Αἴσωπος, & Ῥοδῶπις· & Plutarchus in libro *de ſerâ numinis vindictâ.*
21. Πυραμίδα.] Hæc lectio ſolicitari non debet. Apellas Ponticus apud Suidam credidit Pyramidem ab hac conſtructam fuiſſe.
30. Βυτόρυς.] Suidas in Ῥοδῶπις. Scribitur & Βυτόρυς. Vide eundem in Βυτός.
39. Ἥωνα.] Codex Arch. κρήωνα ὑπὸ τῆς ἑτέρης σκιλόχνην· ἔστι χαρ. ιδ'. Aliter legit Interpres.
42. Κατεκειρτόμησέ μιν.] Neſcio an fratrem; certè Rhodopin infectabatur, vocabátque Δωρίχαν, teſte Suidâ.
P. 142. *l.* 2. Εὖ γεγλυμμένους.] Codex Arch. ἐγγεγλυμμένους.
19. Μὴ μὲ καταγελᾶς.] Codex Arch. καταγελαδῆς. Mox προσέχοντο. Deinde Αἰθιοπάτε καὶ Σάβακον. Porrò οἰκεόντων pro ἀδικεόντων. Denique pro κάρτα ὑπλαὶ, habet καὶ κάρτα, ut in margine.
P. 143. *l.* 3. Βύβασις.] Redditur & αἴλυρος. *Stephanus.*
15. Ἔστι δ' ἔσωθεν.] Codex Arch. ἔσωθεν μὲν ἄλσος δ. μ. περιτετμημένον. Deinde l. 32. ἔχοντα λιγ. ἐκχωρήσειν.
P. 144. *l.* 3. Νήσῳ Ἐλβώ.] Solus Eton. Ἐλκώ.
9. Ἐξαιρέτους.] Codex Arch. ἐξαιρέτως. Infrà, τέτοισι δὴ μιν, ut & margo.
38. Γενεαὶ γάρ.] Homerus in Neſtoris annis pauciores aliquanto numerat.
P. 145. *l.* 3. Καταβῆναι.] Codex Arch. καταδῦναι.
7. Ἑκαταίῳ.] Hiſtoricus fuit, non fabulator, tametſi Diodoro inter eos recenſeatur qui ad fabulas declinare ſoleant. Scripſit autem libros complures γενεαλογιῶν, in quibus ſuam quoque intexuit familiam. Mox ut in margine, codex Arch. Οὐ γενεαλογήσαντι. Plutarchus libro de Iſide, quædam ex Hecatæo adfert de Pſammetticho, unde & hiſtorias Ægyptias eum attigiſſe colligas. Hæc autem

autem verba, ἑαυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε, desunt codici Arch. nam infrà occurrunt. Citat Hecatæum Herodotus, p. 379, 380.

23. Ἐς ὁτέας.] Codex Arch. Ἐς ἑαυτέας. Pro ἀπέδεξαν, idem ponit ἀπειθμησαν αὐτὸς, Πίσαμιν ἐκ Πισαμμιχ γιόμενον.

29. Σφέας πάντας.] Codex Arch. Ϛφ. αὐτέας. Hunc locum citat Athenagoras *Legatione*, p. 31. & legit quæ cod. Arch.

P. 146. *l.* 1. Λιγυπτίων.] Θεῶν addit codex Etonensis. Arrhianus l. II. adfert hunc locum.

P. 147. *l.* 3. Χαλκέη φιάλη.] Vide paginam 149.

8. Μοίριδος.] Codex Arch. perpetuò Μόιριδος.

P. 148. *l.* 13. Ἑξαπίδι.] Codex Ar. ἐξαπίδι, ut in margine.

26. Μεσόγαιαν.] Codex Arch. μεσόγαιαν, & infrà ἀπογόισιν & quidem perpetuò.

P. 149. *l.* 5. Φιάλας χρυσέας.] Athenæus VI. c. IV. miris modis pervertit hanc historiam.

40. Χαλκῆ.] Putat Eustathius ex Homerico, Ἔχει χαλκείῃ, hoc oraculum fuisse desumtum. Diodorus ait milites Psammeticho conductos fuisse ex Cariâ, Ioniâ, & Arabiâ.

43. Μαθὼν τὸ χρηστήριον.] Pigres Car docuit Psammetichum suos cives primos galeis cristatis usos esse. Polyænus l. 7. c. 3. Vide Schol. Aristoph. in *Avibus*, p. 555.

P. 150. *l.* 8. Φανῆ ὁ Ἄπις.] Festum dicitur Θεοφάνεια.

11. Ἔπαφον.] Æschylus *Suppl.* Καὶ Ζεὺς γ' ἐφάπτως χειρὶ φυτεύει γόνον. & *Prom.* Ἔπαφον ἀπαρβῆ καὶ δίχειρα μόνον.

23. Περὶ ὀλίγον.] Codex Arch. περὶ Δηλάσσης ὀλίγον.

P. 151. *l.* 8. Θαυμασότερον.] Codex Arch. Θαυμασότατον. Quæ autem hîc dicitur Insula Chemmis, non rectè sic dicitur. Nam Chemmis & urbs & insula alibi ponitur ab ipso Herodoto. Adde quòd codex Arch. legat Ἔχεμις, quam quidem lectionem secutus est Eustathius ad Κ Odysseas. Sanè Stephanus in Χέμμις scribit hujus insulæ nomen per β, itáque apud Hecatæum reperisse se testatur. Verba Hecatæi ex Περιηγήσει Λιβύης hæc sunt: Ἐν Βύτοις, (mallem ἐν Βύτοι) πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Λητοῦς, ἔστι νῆσος Χέμβις ὄνομα, ἱερὰ τοῦ Ἀπόλλωνος. ἔστι δὲ ἡ νῆσος μεταρσίη, καὶ ἀνάπλεῳ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ κινεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὕδατος. Vides ut alibi, ita quoque hîc, Herodotum ipsa Hecatæi verba posuisse.

15. Ἐμπυήσας.] Postulat Ionismus ἐμπυίσας, ut est in cod. Arch. & apud Homerum: mox Συχναὶ, cod. Arch. l. 24. ὅτε δὴ πᾶν, codex Arch. idem Ὁσίριδος & Λητώ habet.

27. Ὥρος.] Codex Arch. Ὧρας. l. 31. idem legit ποντίων λιγυπτίων.

32. Δήμητρος.] Diana, Luna & Proserpina eædem sunt. Æschylus in septem ad *Thebas* vocat Dianam, Λητοΐδαν κόρας.

35. Ἄζωτος.] Codex Arch. Ἔζωτος. Infrà idem τῆς μάχης μέσ.

P. 152. *l.* 17. Ὀρύσσοντος.] Codex Arch. Ὀρύσσοντες. Infrà pro ἐπίδηλοι, εἰσὶ δῆλοι.

27. Μαγδώλῳ.] Alii cum ο in penultima. Ejus mentio in Exodo, Ezechiele, & Jeremiâ. Eusebius ait fuisse πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ. Ezechiel. ἀπὸ Μαγδώλου καὶ Συήνης. Atque Mageddo urbs erat mediterranea, prope quam hoc prælium fuisse commissum Sacra Scriptura testatur. Josuæ cap. 17. Mageddo dicitur Chaldæo Migdo; quod parum abest à Migdol, quo modo Pagninus legit Exodi 14. ubi vulgò Magdolum.

28. Κάδυτιν.] Stephanus legit Κάλυτιν. Infrà p. 163. Κάδυτις dicitur codici Arch. in Mappis vulgaribus, *Cadissa*. A Magdolo rectâ tendit Necho ad Carchemishum: ut 2 Chron. 35. ver. 21. legitur. Hujus ad Euphratem situs arguit eam esse urbem, quam Ammianus vocat Cercusium, Zosimus Κιρκήσιον. Vide Ortelium in *Circesium*, & *Caduseï*. Opinor Κάδυτιν primò vocatam hanc urbem, deinde Cerchemishum, à clade; vox enim significat *urbem deletam*. Eam post multa secula Diocletianus munivit, Vide p. 163.

P. 153. *l.* 39. Ἑλών.] Codex Arch. ἁλών.

P. 154. *l.* 34. Διεξαλεῖται.] Codex Arch. διῆται. Mox Παρημείψας, ut suprà.

42. Σεβεννύτης.] Codex Arch. Σεβεννύτης. Codex Eton. Σενεννίτης.

43. Ὀνουφίτης.] Codex Arch. Κουφίτης· sed Ptolemæus & Dio Prusensis priorem lectionem confirmant. Codex Arch. mox, Ἀνύσιος, Μεμφοφίτης.

P. 155. *l.* 4. Ἐκδικόμενοι.] Codex Arch. recipit omnes lectiones, quas margo hujus paginæ habet.

22. Καλασιρίων χιλ.] Codex Arch. ——σίων ἑξ χ.——

29. Ἐπικούρους.] Codex Arch. Κᾶρας.

P. 156. *l.* 10. Τέγεμα, ἐν Σαΐ.] Athenagoras aliter, τέγεμα. Ἐν Σαΐ. Totum locum aliter legit codex Arch. & melius quam editus, ἐχόμενα πύλης. Sic quoque Athenagoræ interpres legit. Mox pro ἱερασμένη, cod. Arch. ἱερεσμένη.

19. Εὖσσημα πεδία.] Citat Plutarchus l. de defectu Oraculorum. Lineâ 33, cum margine ἀσυμφωνίαν codex Arch.

P. 157. *l.* 27. Ὅτι τῷ Ἰδιώτῃ.] Margo rectiùs καὶ ὅτι τῷ ἰδιώτῃ. Ita quoque codex Arch. Eandem lectionem habet Athenæus l. VI. c. XVII.

40. Ἀληθίων.] Codex Arch. cum Vallâ, ἀληθῶς θεῶν ἑαυτῶν.

P. 158. *l.* 13. Ἀτὰρ ἔσωθεν.] Codex Arch. ἀτὰρ δὴ ἔσωθεν τὸ μηχὸς ὅδε.

18. Πολλῇ, *κρατυνόμενον.*] Codex Arch. hæc omnia sic leviter sed in melius mutat, *ἐκβάλετον, οἱ δ' τίνες; διὰ τῶτο. ἓν δ' κ' ἐν* M.
27. *Ἐσῶσι.*] Codex Arch. *ἐσῶσιν Αἰθιοπῶ ἐόντ@ λίθυ.*
31. *Τῇ ἴσι π.*] Codex Arch. *Λίγυσί τε τό.*
P. 159. *l.* 42. *Λαδίκη.*] Codex Arch. *Δαδίκη*, perpetuò. Vide p. 200. l. 12.
P. 160. *l.* 11. *Τετραμμύου.*] Codex Arch. *ἰδρυμύου.* Marcellinus in *Vitâ* Thucydidis non verè pronunciavit, *totus II. Herodoti liber mentitur hypotheſin.*

Ad Librum Tertium

HERODOTI.

P. 161. *l.* 8. Βουλῆς.] Codex Arch. *Συμβυλαίης.* Mox tamen *Συμβυλῆ.*
28. *Διαβεβλημύ@.*] *Deriſus. Θεολογιζόμν@.* Heſychius, & Schol. *Ariſtophanis, Avib.*
P. 162. *l.* 22. *Νίτῃν.*] Codex Arch. *Νίκην.* mox *πρεσβύτατον.*
32. *Ἐπικύρων Ἀρμάτ@.* Codex Arch. — *ρων δ' Αμ.* — *ὕτερα δ' ἦν οἱ Φ.*
36. *Ἄμασιν διαδρήσεται.*] Idem
38. *Οἷα δ' ἐόντα.*] Codex Arch. *ὅ δ.*
P. 163. *l.* 7. *Καδύτ@.*] Codex Arch. *Καδύτ@.* Mox *Ἰωνίου.* Stephanus *Ἴωνο@.* Infrà *τῆς Ἀσσυρ.* rectiùs codex Arch. *τῆ Ἀσσυρ.* prout infrà. Adhuc, *ἀπὸ δ' Ἰωνίης πόλ@ Σινώπη.*
24. *Κείμνον.*] Codex Arch. *κεινὸν*, quod vidit Interpres.
31. *Ἐπὶ σφ' παλαιῶν.*] Codex Arch. *ἐπὶ τὸν παλαιόν.*
34. *Ἕλξαντες ὕδατι.*] Codex Arch. *Σάξαντες ὕδατι, ὅθι τὸ χαράδ.* ut paginâ 164. l. 14. Rectè.
38. *Ἀφάβιον.*] Codex Arch. cum Interprete, legit hìc *βαπλέα.*
45. *Κορκύνην.*] Codex Arch. *κορκύδα.*
P. 164. *l.* 9. *Ὑπολεύκαλα.*] Codex A. *ὑπεθύκαλα.* Sic Plutarchus, ex hoc loco. *Κουρὰν* hanc *Ζιόν* (ex dictione Hebræâ) vocant 70, Levit. c. 19. ubi vide Scholia edit. Rom. Chœrilus apud Joſephum l. 1. contra Apionem. —— *κορυφὰς Ὑψηλέιδης* ——
10. *Ὑυσπλατ.*] Codex Arch. *Ὀξαπία.* Eadem eſt lectio codicis Oxonienſis, utì notat optimus doctiſſimúſque vir, Edoardus Pocockius in Notis ad *Specimen Arab.* p. 107. quem vide.
22. *Ῥαφάμψον.*] Codex Arch. *ἀφάμψον.* mox idem pro *τύπτω, τῦπτον.* & infrà pro *Ζάζαντι, πυΐζαντι.*
34. *Τίσσαρα κ' τεσσεράκοντα.*] Codex Arch. tantùm *τεσσεράκοντα*, at Diodorus ei dat annos 55.
35. *Οὐδὲν οἱ ἀνέῳγον.*] Codex Arch. facit cum margine.
38. *Ὕδωρ.*] Suidas *ὕδωρ γὰρ τότε Θῆβαι, ἀδαμῶς πρότερον ὠδεῖσαι.*
46. *Τῷ Φάνῃ.*] Codex Arch. ut priùs *τὸν Φάνην.* mox *ἐπ' Αἰγύπτ.*
P. 165. *l.* 12. *Πεπεικυμένον.*] Codex Arch. *κεκυμένον.* infrà *ξυρῶν δ' τὰς κορ.*
26. *Φοίνισι.*] Addit Codex Arch. *τὰς κεφαλὰς*, ita & Valla.
P. 166. *l.* 11. *Πάρσαν.*] Codex Arch. *παρῆσαν.* mox *ἀδ' τοὶ πολ.* & *ἄλλοι πατέρες.* non, *πάντες.*
14. *Ψαμμήνι@.*] Codex Arch. perpetuò *Ψαμμαύνι@.* idem mox *σφυρίδων*, & *περιξελδυσίων*, & *ἤγοντο*, reliquáque, quæ mox in margine.
36. *Ποτεύμενον πᾶν.*] Codex Arch. *ἅπαν ἐπ' ἐκείνε ἐξ ἐκείνε ἐξιόντε.* Mox *ἐπειρώτα.*
P. 167. *l.* 40. *Καπαιῶσαι.*] Vide excerpta Cteſiana p. 653, in fine.
P. 169. *l.* 45. *Δοκεῖ κ' αὐτίον.*] Hæc ex Herodoto non eſt dignatus mutuari Plutarchus. Bis tanquàm ſuis uſus eſt; ſemel Herodoto attribuit.
P. 170. *l.* 13. *Σιτώμενοι κόπτον.*] Julianus quidam Epiſtolâ hinc, *κόπτεται* legit.
15. *Ἀνίρυσον.*] Codex Arch. *ἀναρίσσον.*
38. *Ἐξ ὕέλου.*] De his Herodoto contradicit Cteſias paginâ 579.
P. 171. *l.* 15.] *Ἐτρεβίνθιν@.*] Codex Arch. *πρεβόμν@.* Utì & Interpres. Mox cod. Eton. pro *ἧς* habet *ἦν*, malè.
35. *Θηβίων δ'.*] Cætera ad *κρατῆρε* non agnoſcit cod. Arch. neque Interpres. Pro *Θηβίων* idem, ut mox, legit *Θηβαίων.*
40. *Ἐπορεύοντο.*] Hæc ex ſcribæ hallucinatione etiam ſuprà ponebantur, loco non ſuo.
41. *Ὄασιν.*] Ægypti, vel Libyæ urbem. Duris Samius quoque *μεγάλην Νῆσον* vocabat, teſte Stephano

in

in Αὔασις. vide eundem in Ταασις. Cod. Arch. habet μαλάων νῆσοι, quod probo; sunt enim plures insulæ: imò Eustathius ad Odyss. Δ, hæc verba legit, ut cod. Arch.

P. 172. *l.* 5. Ἐπαίοντες.] Cod. Arch. ἐπαίοντες.

13. Ἐπφανέϑ.] Diodorus videatur p. 76. Plutarchus *Iside* p. 367.

34. Σέλας.] Mela l. 1. *non coitu pecoris, ut aiunt, sed divinitus & cœlesti igne conceptus.* ἀπίχειν opponitur τῷ ἀνίχειν, verte, *descendere*. Omnia huc facientia vide apud Pignorium Mensæ Isiacæ p. 35.

38. Μέλας.] Cod. Arch. & Eton. μίλας. Mela, ubi suprà, *Bos niger, certis maculis insignis*: Eusebius, τὸ μίλαν τῆς Ζάμαϑ. *Præp. Evang.* l. 3. c. 12.

P. 173. *l.* 6. Ἐδημεῦντο.] Cod. Arch. ἐδημοῦντο.

23. Ἄρχη.] Ut in margine.

37. Βασιλήϊους ϑε.] Cod. Arch. παλαιφάτους ϑεούς.

41. Τοῖσι.] Addit hîc rectè cod. Arch. πέρσῃσι.

P. 174. *l.* 30. Εἰη ἀμείνων.] Cod. Arch. εἶεν οἳ κρείσσων. mox ἀροῦσαν, ut in margine. & οἰκεοσιτέους, ut Valla.

P. 175. *l.* 5. Φιλοτεκνίη.] Cod. Arch. cum Vallâ φιλοτιμίη.

8. Φασὶ Πέρσαι οἴνῳ ἀφειστικέναι μοῦνον.] Cod. A. rectiùs, quàm editur.

17. Τῇ γνωμέῃ κρίσει.] Cod. Arch. meliùs opinor impresso.

23. Σὺ νῦν μάϑε, ει.] Cod. Arch. μάϑε αὐτὸς. mox λέγουσι πᾶσι ἐπιβαινόντες. ἦν μὲν.

41. Ὁμοίως.] Cod. Arch. ὁμοίους.

P. 176. *l.* 1. Ἀγαϑῶν τε πέρι.] Cod. Arch. ἀγαϑόν τε.

17. Οὕτω χαίρων.] Cod. Arch. ὃν τ' χαίρω, mox τὸ πᾶξαι.

39. Παπαῖκοῖσι.] Scaliger à Pathach, quod in Piel significat *insculpsit*. Ovidius dixit——*pictos verberat unda deos*. Bochartus à Batach, *fecerunt esse* deducit. Herodotus locat in prorâ; Hesychius in puppi; quod est veri similius. Vide Hesychium in Γηγενῆς & Εὐφεσίδης. Item Seldenum de *Diis Syris*. Videntur Patæci fuisse dii tutelares, quos ad naufragia vitanda invocabant. Iidem Cabiri sunt & Corybantes, Magni Dii, i.e. potentes. Vide omnino Bochartum l. 1. c. XII. In Samothracia ante portum duo simulacra, quibus Castor & Pollux denotabantur, stabant. His naufragio liberati Vota solvebant. Pauli Apostoli navis eos habebat παράσημον. Mox ἀναγραφὰς, *pingunt*.

P. 177. *l.* 1. Παντηχῆ.] Cod. Arch. πολλαχῆ, cod. Eton. πολλαχῇ.

8. Ἄλλον.] Ita cod. Arch.

17. Καλλατίαι.] Stephanus ex Hecatæo cum unico λ scribit. Eadem est scriptio codicis Arch.

28. Πάνϑεϑ.] Paulò planiùs Plutarchus ad *Principem ineruditum*; Item Cl. Alex. Strom. 2. Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς, ϑνητῶν τε ἀϑανάτων.

37. Ἰδύσιος.] Hoc est ἰσημέρια. & ἰδὼς, ἡ ἰσημ. Alibi noster παϑησιδὼς, ἰδύσιον τροπαίωϛ. Mox cod. Arch. pro ἴδιον habet ἀίδιον.

P. 178. *l.* 1. Πολλῷ δέ τι.] Cod. Arch. πολλῷ δὲ ἔτι ····· χρωμένης.

3. Ὧδε λέγει.] Suidas in χαίρειν hanc formulam veterem fuisse notat.

6. Θεῖον φθονερόν.] Eustathius φθονερὸν τὸν ϑεὸν ἐξ Ὁμήρου οἶδεν Ἡσίοδοϑ.

18. Τοι τ' ἀπὸ τοῦδε.] Cod. Arch. τὸ ἀπὸ τότου ἐ πλέων. mox idem ἐν νόῳ λαβών.

23. Ἦν οἱ Ζωπύρῳ.] Cod. Arch. ἦν ὁ σοφ. Mox Θεοδώρου Τιμοκλεϑ. De hoc Theodoro apud Athenæum, Pausaniam, & supra p. 19. Fuit & alius horum temporum nobilis Ἀκτιλογλύφοϑ, Pythagoræ pater, Mnesarchus. Vide quæ Suidas in Σμίκρων.

26. Τάδε.] Cod. Arch. hîc & ubique pro πάδε legit πάφε.

P. 180. *l.* 5. Εἶχε ἱπτίμως.] Suidas hæc verba laudat in Ναύσιμος. Legit autem paulò rectiùs, ἔχων ἱπτίμως. Mox cod. Arch. ἐξελαϑόντες.

14. Ἔφασαν ἐ ἀλφ.] Cod. Arch. cum margine, ἐ δύλασσον ἀλφ. mox φυσηλοσιῶϛ.

21. Οὐ πω τε.] Cod. Arch. ἐκ ἔτι πρὸ. διδόμενα. Locum hunc acriter vellicat Plutarchus libro contra Herodotum.

28. Εἰσίοισι ἀπὸ ξύλου.] Cod. Arch. legit ζώων ἐνυφαντῶν χρυσῷ ἐ ἐρίων, ἀπὸ ξύλου. Theophrastus novit ἐριόφυτα δένδρα. Lego etiam ἔριον ἀπὸ ξύλου dici ἐρίδιον apud Rhetorem ineditum. Hæc sunt apud Indos frequentissima.

38. Κερκυραίων γάρ.] Plutarchus, l. contra *Herodotum*, hæc examinat. Laertius in *Periandro* eadem cum Herodoto tradit.

P. 181. *l.* 9. Ἐς τῶδε.] Hæc cod. Arch. sic ordinat, ἐς τοῦτο ἦ τόδε ἐγένετο ἔτι ἐς ταυτὸν, ἐς ὃ οἱ K.

11. Περιάνδρου.] Petavius in Paralip. libb. de *Doctrinâ temporum*.

23. Μίλητον.] Laertius, *Periandro* Lysiden vocat. Procles codici Arch. est Patrocles. Perinde est.

P. 183. *l.* 5. Ἀναξείνεω.] Cod. Arch. ἀναξείμενος.

12. Ἐκπεπολιορκῆσϑαι.]

P. 184. *l.* 40. Εὐδὼς, ὄντα.] Cod. Arch. ἰδὼς, ut & pag. seq. l. 5.

P. 185. *l.* 19. Καπείνης.] Cod. Arch. Κυπείνης.

P. 186. *l.* 12. Περιπέϑοντα.] Cod. Arch. περιλαϑόντες. fortè περιλαϑόντες. Mox, ἐς μέσον.

25. Εἶπε, Πρόξεινος.] Cod. Arch. Πρόξενος, ἴσϑι, ἵνα μοι διάσαφήσῃς τὸ τ. πρᾶγμα. πρῆγμα. Infrà 43. ἐς ὕλην.

P. 187. *l.* 5. Ἐπιδίμνιον.] Cod. Arch. ἐπίμνιον.
23. Μύκης.] Scholiaſtes Nicandri *Alex.* τὸ ἀκρον τῆς ξίφους, τὸ καταπλῆκτον ἢ ἄκμην.
41. Καταπλαδήκα.] Cod. Arch. καπέλαβε. Mox pro ἔκρυπτον, idem ἔπρησον.
P. 188. *l.* 33. Μήδ' ἀνασσαμένοισι ἀρχήν.] Cod. Arch. ἢ ας. Hæc non vertit Interpres.
40. Κατείρυκον.] Apud Hephæſtionem de Metris, καπερύκασι χειῶνας.
P. 189. *l.* 19. Καπάδηλος ἔπω.] Cod. Arch. ὃς ἦν. Ità & Interpres.
28. Φαιδύμη.] Cod. Arch. hîc & ſequenti paginâ Φαιδιμίη.
P. 190. *l.* 21. Μέρος ἐκίνεο.] Vide l. *Eſther*, cap. 2.
29. Ἀσπαθίνης. Cod. Arch. ſemper Ἀσπαδόνης.
P. 191. *l.* 33. Πάεμεν.] Cod. Arch. τῇ, πάρεμμι, φάς τι ἥκειν.
P. 192. *l.* 25. Ἐν αἴνῃ μαίσῃ.] Alibi ἐν αἴνῃ, quaſi ἐν πρᾳΐ. Hîc autem ἐν αἰπῇ legit Valla; & rectè vertit, aliter licèt ſentiat auctor Lexici Ionici. Arch. codex legit αἰπίῃ. ut libro 6.
30. Ὑποχρώμενος.] Cod. Arch. ut Valla, ὑποδυκομένη. conſentit Etonenſis.
47. Ὡς ἐς τῦλον.] Rectiùs τῦτον. Ità cod. Arch. ità Valla.
P. 198. *l.* 20. Οἰδίνων.] Valla hîc nihil vidit, p. 221, eadem hæc locutio recurrit. Infrà τεθραμμένης.
P. 194. *l.* 11. Σωσανάγλεια.] Magis placet codicis Arch. ſcriptura Σωσιμάνη. Infrà ἐπ ἵππους. Arch. & Eton. & mox ἱππῶτα. Tum ἔξω ἔθεον, ut Valla.
40. Ἐντὸς πέντε ἡμ.] Cod. Arch. ἐκτὸς π. ἡ. ἐξιόντος.
45. Μύαρχον.] Codex Arch. cum margine Μύαρχον μηκέτι ἡδέως.
P. 196. *l.* 18. Μυράρχου.] Cod. Arch. hîc & lineâ ultimâ μυαρχίης.
P. 197. *l.* 10. Ἐκεῖνοι.] Cod. Arch. ſtabilit lectionem marginis.
18. Καὶ ἀρχῇ.] Cod. Arch. ᾗ ὅτι ἀρχῇ πολλῷ τουτῶτα.
23. Ἐκάτου ἔτεος.] Confer paginam 224.
35. Ἔχειν ἢ βασιλ.] Cod. Arch. addit Καμβύσεω.
P. 198. *l.* 47. Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος.] *A matre expoſitus, equæ uberibus lactatus eſt, ab equorum curatore Sparadapiza. Idem hinnitu equi rex declaratur.* Ptol. Heph.
P. 199. *l.* 9. Τὰ ἱππήια.] Cod. Arch. μεσοχαίη, ἄλλοσιν ἄλλα ἱππήια ἴδνα νέμων, ἀρχὰς ᾗ φόρου ποιούμενος.
29. Ἀλυσσνίων.] Cod. Arch. Λασσνίων. Mox pro Ὑλωνίων cod. Eton. Αὐλωνίων. cod. Arch. Αὐτωνίων. Talentorum ſumma literis numeralibus in margine cod. Arch. ponitur, in ipſo textu dictionibus integris.
34. Βοεῖον.] Cod. Arch. Ἀσσυρίων, ἑξακόσια ᾗ τετρήκοντα. Infrà pro φορήσουσι, idem habet φορέσουσι, & ἀναισιμῶτο.
P. 200. *l.* 2. Ὀρθοκορυβαντίων.] Codex Arch. cum margine; mox Παντιμαθῶ.
24. Ἀπὸ Βαχλ.] Cod. Arch. Βάκτρων ἢ μ. Λίγδιν, ἑξακόσια ᾗ τετράκοντα. Mox Παχλουϊκὸς.
41. Μαστηνοῖσι.] Margo & cod. Arch. conſentiunt, de his priùs. Vide pag. 410.
43. Μαρσοῖσι.] Cod. Arch. Voſſius ad Melam, p. 13.
P. 201. *l.* 20. Καλαντίαι.] Suprà p. 177.
36. Ἔταξαν.] Cod. Arch. ἐτάξαλο. Ità Valla. Mox Καυκάσιοι.
P. 204. *l.* 3. Ῥωπτέως.] Cod Arch. Δωσυτέως. Conſule paginam proximam.
44. Ἀπικέ.] Cod. Arch. ἀπικνέ. Hinc videtur Ariſtoteles hauſiſſe, τὸ ἀρπαλέον ἐν ἀγελαίᾳ.
P. 205. *l.* 1. Λαγώς.] Cod. Arch. ubique λαγός. Mallem λαγῶς.
5. Euſtath. legit ἐπαναιρέῃ, hoc eſt, ἐπαναλαμβάνῃ.
11. Αὐξανόμενον.] Cod. Arch. ἀυξόμενον. v. p. 214.——ἐσιτέῃ καταγόμενον.
25. Ὀφίων.] Cod. Arch. Eton. ut & margo πίνων. Valla itidem. Quod haud dubiè rectum eſt.
43. Πεπλασμένας.] Codex Arch. περιπεπλασμένας ἐκ πολέ.
P. 206. *l.* 2. Νεοσσιῶν.] Fortè νεοσσῶν. mox Arch. cod. καταπλαμένας. & lineâ 9. ἐπὶ τῦτον Θαμιρας.
18. Τειχέων.] Margo & codex Arch. τειῶν πηχέων, quod quidem Ἰωνικώτερον.
32. Ἐχατίαι.] Scribe Ἐκατίαι. Vide Stephanum in Λιβύη.
41. Βαρβαικόν.] Cod. Arch. & Valla Βάρβαρον. mox, τῦτο ἢ ἰδρῶς. mox cod. Eton. μοι λέγοντος pro μιλτῶν. cod. Arch. με λέγειν.
44. Ἑκάτης.] Cod. Arch. ἑκάτυ. Alii ἑκάτων. Fortè Ἑκατῶν.
P. 207. *l.* 13. Θωμανίων.] Cod. Eton. Θαμαίων. Cod. Arch. Θαμαναίων. Mox, Ἄκις.
29. Μελίνλω.] Codex Arch. μελίλω.
39. Χρήματα.] Darius ob hoc caupo meritò dicebatur. Huc Martialis Epigramma facit.

Sit ciſterna mihi quàm vinea malo.

13. Ὃν ζυγκεμένοισι.] Cod. Arch. ζὺν ἐκείνοισι. Mox πλαίσιος ᾗ ὠδίξασα.
29. Πεπεῖναί τοι.] Cod. Arch. elegantiùs & Herodotéæ phraſi viciniùs, ἐκεῖναι, τὸ, ᾗ ἀλλοπεπλεγμένον ——κεχαρισμένον.
P. 208. *l.* 6. Ἀνδρὸς λόγῳ.] Cod. Arch. ἀνδρῶν λόγῳ.
10. Αὐτῆς.] Cod. Arch. αὐτός. mox δ' ὃν πνα.
19. Ἀναιρέοντα.] Erat Polycratis præceptor. Vide Ælianum in V. H.

24. Ὑποκείνῃ.]

24. Ὑπερείνεως.] Hinc ὑποκεῖσθαι Dramaticorum.
32. Θαλασσοκρατέειν.] Caſtor & Apollodorus in chronicis diligenter notárant θαλασσοκρατήσαντας. Veſtigia vides apud Euſebium. Mox pro μὴν Θ, cod. Arch. δὲ τρεῖς τὰ πρ.
P. 210. *l.* 6. Μαιανδρέων.] Cod. Arch. Μαιάνδριον. utì infrá.
11. Περσεδόκιμον.] Cod. Arch. δόκιμον περ. τοιάδε.
18. Ἐξέλλειν αὐτὸς ἀπέναι.] Non autem αὐτόν.
P. 211. *l.* 10. Ἀπερεμπώλους.] Cod. Arch. παρερεμπώλους. Quod meliùs. Τίς σὰς παρήειρε φρένας, Archilochus. Mox pro τῇ ἀρχῇ——idem c. A. ταρχῇ. Vide p. 220. l. 26.
13. Κερκάπην.] Cod. Arch. Κερκάτους.
15. Ἀγγελιηφόρων.] Cod. Arch. Ἀγγαρήϊον, multò veriùs.
18. Ὑπείς.] Ut & margo.
23. Cἰδεινύντων.] Cod. Arch. (quod priùs dictum) hîc quoque οἰδεόντων.
29. Λοχιμωτάτους.] Cujus eſt interpretatio δοκιμωτάτους.
P. 212. *l.* 26. Θηρῶν.] Cod. Arch. Θηρίων.
34. Ἀγρυπνίηση εἰχέλο.] Hunc locum Suidas multò emendatiùs excripſit, ἀγρυπνίησιν ζυνοίχελο.
46. Ὁ ἢ ἐνθαῦτα δὴ ὤν.] Suidas δὴ ἐν ἑαυτῷ ἄν.
P. 213. *l.* 2. Ἠπάμεια.] Codex Arch. ἤπια μὴ τὰ ἴρηρα——ὕπνῳ μελαλαγχάνειν, Suidas. Infrà δύο ζεύγεσι.
P. 214. *l.* 20. Ἀυξασομβώ.] Cod. Arch. ἀυξομβώ, utì priùs p. 205. Quid quòd Euſtathius hunc locum adducat, legátque, ut dixi. *L.* 26. Codex Arch. lectionem in margine agnoſcit.
P. 215. *l.* 13. Πάνλως.] Codex Arch. πάνλα.
15. Καλαλείπειν.] Mox Ἀπέστελλεν.
20. Φοινίκης.] Ἐκ φοινίκης, ἅμα ἢ ἀλλῆσι.
26. Κρηςώνης.] Cod. Arch. diſertè habet Κρότωνα. Hoc pacto ſuprà legi oportere notavimus p. 21.
30. Ὑπερσάς.] Dictio Ionica. Homero ὑπέρσαι pro ὑπέρσαι.
P. 216. *l.* 15. Ἐμπίπλησι.] Cod. Arch. ἐκπίπτουσι, *cum navibus ſuis deferuntur.*
22. Δι' ὑπῶ.] Ita Valla.
30. Codex A. & E. ἐσάθη.] Hujus videtur locum occupâſſe ἐπεξήλθη.
38. Οἶδε φρατ.] Nam id hîc deeſt.
41. Συλοσῶν Ἀιάκη.] Ita omnino. Vide p. 177.
P. 217. *l.* 14. Πρὸς ἑαυτὴν.] Cod. Arch. αὐτόν, utì & Valla. Mox ἔφευγε. Infrà εἰρώτων.
P. 219. *l.* 23. Κακῶς, ἐρεσιμ.] Cod. Arch. πάρεσι, cum Valla.
P. 220. *l.* 17. Ἐξεκήρυξαν.] Cod. Arch. ἀπέπεμπτον. cod. Eton. ἐξώθησαν. Hæc autem gloſſemata ſunt.
P. 221. *l.* 17. Ἰθύσι.] Cod. Arch. ἴθυσι.
30. Codex Arch. ἄλλῳ μὲν νυν, & mox ὑποχειρίου.
P. 222. *l.* 3. Ἐξέπλωσας.] Codices ſcripti ἐξεμβάντας. Vide *Heſych.* in ἐξήμπλωσεν.
42. Πεπόνθεε.] Codex Arch. ἐπεπόνθεε.

Ad Librum Quartum HERODOTI.

P. 225. *l.* 10. Π[illegible]] Suprà p. 3. 7. 393. Euſtathius hos peculiariter Τρῆρας vocat. Videndus Geographus.
P. 2[illegible]. 27. Γοντας.] Cod. Arch & margo τοντας. *l.* 28. Idem ὀπίσω pro πρό.
30. Λιπεῖν.] Cod. Arch. Νιπεῖν. Non nunc primùm iſtæ duæ literæ ab excriptoribus confunduntur.
38. Ἀπόσασθαι.] Cod. MSS. ἀπαλλάσσεσθαι.
45. Τέμπος] pro Τέμπεος.
P. 227. *l.* 37. Χάρη.] Cod. Arch. χρῆ. Probat quoque Etonenſis.
45. Μιχθῆ.] Ita cod. Arch. Valla hîc malè omiſit *Echidnam.*

P. 228. *l.* 7. Τρόφις.] Apud Homerum τρόφι κῦμα. Oppianus τρόφιν habet. Ergo non rectè Heſychius dixit poni pro τρόφιμον. Τρόφις ſunt τέλειοι.
17. Εἰρύσαντα.] *Educentem.* Interpres malè.
47. Περὶ πολλῶ.] Alii codd. περὶς πολλὰς, quod ſequitur Valla.
P. 229. *l.* 27. Τεραφθέντες.] Cod. Arch. τραφέντες. Mox λεχέμῳ Θ pro χυλόμῳ Θ.
P. 230. *l.* 2. Τιθηνικὰς.] Cod. Arch. πιθυνὰς. Mox Ἀγαυὴν, ut Valla. Mox ἰόντι, ut Valla, non ἰόντα.
18. Μεταπαρὴν.] Valla legit, ut in margine. Ita quoque cod. Arch. Idem mox pro πόλιν habet χώρην, ut paulò infrà.
23. Σπῶσι.] Ita codex Arch.
27. Εἰπόντα.] Ita codex Arch. rectiùs.
31. Ποιῆσαι ἐπιτηδέα.] Cod. Arch. ταῦτα ἐπί. Deinde ἔσται· quod rectiùs.
33. Περὶ δέ.] Omninò πλείξ. Paulò infrà ἀτρεκέα, eſt omnium ſcriptorum lectio.
39. Τῶν.] Cod. Arch. τῶ περὶ ὀλίγον.
44. Ἀκοῇ.] Non agnoſcit Valla, nec cod. Arch.
P. 231. *l.* 10. Ἔσημον.] Arch. cod. ἴσημος, ut mox.
11. Ταπανις.] Cod. Arch. & quidem perpetuò.
39. Μαπιδῶ.] Antiquior eſt lectio per Ω. eam habet cod. Arch.
P. 232. *l.* 7. Τέτμον.] Cod. Arch. τέτμον——πλέξιν.
21. Τεθραμμένον.] Cod. Arch. ἀπομεμαγμένον, quod agnoſcit margo, nec tamen vertit Valla.
14. Ἰῦγγα.] Mela legit Τύριγγα· ſed & Plinius.
37. Ἄγγε.] Codex Arch. Ἄγγε.
48. Ὅς ἂν καταρ.] Cod. Arch. φεύγων καταφύγῃ.
P. 233. *l.* 1. Ἀργιππαίοις.] Cod. Arch. Ὀργιμπαίοις. Zenobius Ὀργιμ. Plinius ſcriptus Argempheos. Mela *Argymphæi.*
10. Ἀτρεκίως.] Cod. Arch. ἀτρεκέως.
26. Ἀποχρυσῶσι.] Cod. Arch. ἀπεχρυσῶσι.
32. Λέγοντες μονοφθ.] Cod. Arch. addit benè articulos τοὺ μον. & τοὺ χρυσοφ. Infrà *l.* 38. Οὗτω δή π. *l.* 42. Idem Τάφρης.
36. Ἄειμα.] Hæc paulò aliter Euſtathius ad Dionyſium. Æſchylo μόναυλος ὁμοῦ.
P. 234. *l.* 8. Οὐδὲ ὄνοι.] Cod. Arch. ἐδὲ ᾗ ὄνοι.
18. Φύει.] Cum Interprete Cod. Arch.
21. Περσικὰς.] Opinor ἐπιτοσίδια dicit, quæ in eo benè multa, ſed & laudata Dion. Halicarnaſſeo. Ipſe alibi vocat παιγνιδίαν. Has in eo culpat Marcellinus.
P. 235. *l.* 5. Ἐνδελεμνίῃ.] Cod. Arch. ἐνδελεμνίῃ. De his lege Pauſaniam in Atticis, Porphyrium 11. de Abſt. 5. 18.
21. Περιφερέες.] Cod. Arch. Περφέρες. Heſychius Πέρφερες, ὄνειρε.
44. Ἄρην.] Vid. Callimachum in Hymno in Delum, & Pauſaniam.
P. 236. *l.* 6. Ἀγαίεσθαι.] Fortè ἀγαίεσθαι· Dictio eſt in ſacris propria. Plutarchus de *Iſide*, ὅταν θυόδης ἀγαίεσθαι ἡ Λιχνίτην. & Interpretes Septuaginta ἀγάσθην κύεα.
13. Ἀγχεσπόρῳ.] Cod. Arch. ἀγχοσπόρῳ.
P. 237. *l.* 5. Τιὼ ὦδε οἱώ.] Cod. Arch. rectè omittit ὦδε οἱώ. Paulò infrà ἴσημος, quæ lectio ſuprà etiam reſtituebatur.
44. Περιπλώσαντες.] Cod. Eton. πλώσαντες ἡ Λεύλω. Valla fortè περιπλ. Codex Arch. περιπλώντες Λεύλω.
47. Τεάων Θ.] Vide p. 410. 541. Malè Pauſaniæ Τεάων Θ.
P. 238. *l.* 15. Παρὰ Ἡραικλ.] Cod. Arch. ἐπὶ Ἡραικ. Mox Σολόεις, ut Eton. & margo. pro ὦδε βασιλ. idem legit ἐς βασ.
21. Φὰς τὸ.] Cod. Arch. ζώων ἀγρωστώνων, & χαμαιρφύων.
25. Βρῶτα.] Cod. Arch. πρόβατα. Valla *pecora.* Mox pro ἔλεγε, ἐλέγετο.
35. Ἐπιλήθομαι.] Cod. Arch. ὑπιλήσομαι.
41. Σκύλαξ.] Si Scylax hic ſcripſit ἐκπλεύσας, quæ ſub ejus nomine extat, mirum non ſignificâſſe hoc, ut in aliis ſolet, Herodotum. Vide Suidam. Aiunt eum Dario opus inſcripſiſſe.
42. Καταπύγου.] Suprà, 203 p. Apud Stephanum vitiosè Καταπύγῳ Θ.
P. 239. *l.* 21. Ἀσίεω.] Stephanus in Ἀσία pro Κότυϊ Θ videtur mihi legiſſe Λοδῖ. Cod. Arch. habet Βότυϊ Θ. Infrà Τριτέως, ut in margine, addit Arch. & Eton. Mox itidem παραβαλόντα, & λίμνην λεγομένην.
P. 240. *l.* 4. Ἀσίης.] Cod. Arch. & E. ἄρτι. Paulò infrà Θυνιάδα Θ.
21. Πύρνατα.] Cod. Arch. Τυρνατὰ. Hinc Mela, Tyrnatas formavit.
26. Περὶς ἑσπέρης.] Codex Arch. ἑσπέρην. ut mox πρὸς Βορέην.
27. Ὀρδησσός.] Cod. Arch. Ὄρδησσος Θ. Heſiodo Ἀρδήσκιος Θ.
33. Ἄυρας ἡ Τιβ.] Cod. Arch. Λύρας ἡ Τίβεως.
34. Ἄδρις.] Νοίας ἡ Ἄρτανις. ἐσβάλλει Cod. Arch.
40. Δέκῃ θ'.] Cod. Arch. quod præſtat.

41. Κέρμτ.]

41. Κάρμις.] Codd. ambo.
44. Ἐκ Κελτῶν.] Vide Euſtath. ad Dionyſium p. 41, 42.
45. Μετὰ Κύνητας.] Stephanus in Ἰβηρία videtur hunc locum attuliſſe.
P. 241. *l.* 1. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολλῶν.
6. Οἱ.] Utrobique omittit cod. Arch.
10. Ὀλίγον.] Τὰ πόλα χρίῃ. *l.* 12. Cod. Arch. ut in margine.
21. Τύρης.] Meiæ, Tyra. Suidæ in Σκύθαι, Τύρας.
25. Ὕπανις.] Codex Arch. ſemper Ὕπανις. malè.
28. Μήτηρ.] Mela, *matrem ejus accola appellant.*
32. Κρήνη πικρή.] Stephanus in Ὕπανις idem ex Metrodoro docet. Pro Δανῶς autem hac in lineâ magis ex Ionicâ formâ habet Codex Arch. αἰνῶς.
37. Ἑξαμπαῖος.] Mela, *ei cognomen eſt Exampéo.*
P. 242. *l.* 5. Κίτιά τε.] Codex Arch. κἠπάτε. De Antacæis meminit Heſychius, Ἀντάκαιοι. Euſtathius ad Dionyſium locum excripſit.
8. Γερρέων.] Imò Γέρρων, ut infrà l. 34. Eſt & hæc codicis Arch. lectio.
18. Ἱππολαΐων.] Cod. Arch. Ἱππολάων. Scribe, Ἱππίλαων. Nam Dioni eſt Ἱππολάς, in *Orat. Boryſth.*
23. Ῥέει μὲν γάρ.] Cod. Arch. ῥέει ἡ χώ ἐστι.
27. Τπάργεις.] Cod. Arch. cum margine facit; ſed nihil muto.
37. Ὄγδοος Τάναϊς.] Tres has lineas citat Arrhianus in III. Euſtat. ad Dionyſium.
P. 243. *l.* 10. Παισῖ. Arrhianus in *Bithyn.* Βιθυνὸς ἢ Δία κελεύων πάσαι. Euſtathius ad E. Ἰλιάδ.
11. Γῆ ἡ Ἀπία.] Codex Arch. Ἀπί.
13. Θαμιμασάδας.] Codex Arch. Θαγιμασί.
23. Καταρξάμενοι.] Omnes ſcripti ut Valla κατευξάμενοι. Quod ideo obſervat Herodotus, quoniam alius Græcis mos. Ἀπαρχὰς poſt hæc faciebant, ut mox infrà.
42. Καὶ ταῦτα περὶ κ.τ.λ.] Cod. Arch. τὰ ἄλλα περί. Mox Ἀρχαίων, & Συνίσι.
P. 244. *l.* 1. Ἄπιδον.] Cod. Arch. & Et. Βάπιδον.
3. Ὑπονοσίοις.] Cod. Vallæ videtur obtuliſſe ὑπονοσίοις.
21. Νομίζουσι, ἐλά.] Cod. Arch. νομίζουσι χρίεσθαι. Alibi ita loquitur Herodotus.
24. Ἐμπίπτει.] Cod. Arch. ἐμπίπτει.
27. Ἀποφίρεσι] pro ἀποδύρεσι. Mela, *referre.*
29. Ἔξεσι.] Cod. Arch. Ἔκσοισι. Cæterùm alia hîc legit Interpres.
30. Ὀργίσας.] Cod. Arch. ὀργάσας. Vulgò ὀρχήσας. Heſychio μαλάξας, ἀναδύσας.
P. 245. *l.* 3. Περιχρυσώσας.] Cod. A. & E. περιχρυσώσους.
10. Ὁ νομάρχης.] Non Ὀνομάρχης.
18. Ῥάβδοισι.] Scholiaſtes in Nicandri in Ther. hunc locum reſpexit. Rabdomantía.
25. Οἱ ἢ Ἐνάρεες.] Suprà, libro primo ἐναρέες. Cod. Arch. οἱ ἢ Νάμας οἱ ἀνδρόγυνοι.
P. 246. *l.* 20. Ἐπιπέμποντες.] Hunc locum expendit Voſſius ad Melam p. 112.
P. 247. *l.* 10. Θεραπεύοντες.] Cod. Arch. ἅτε δὲ θεραπεύοντα.
13. Καλλιστεύοντας.] Cod. Arch. non κωλίσας.
27. Ἐπ' ἵππων.] Cod. Arch. melius ἐφ' ἵππων.
31. Ἐπιόντες.] Cod. Arch. ζεύοντες. *l. ult.* λαίη.
P. 248. *l.* 1. Ταύτῃ ἢ πολ.] Malè Interpres. Cod. Arch. legit ταῦτα. Verte, *his verò longa ſuper cannabis.* Heſychius in Κανάβεις (Κάναβις) videatur.
13. Ὠρύνῃ.] Cod. Arch. Ὠρύῃ. Vox notat ἐξαμαῦσθαι ἢ πνευσθῆναι. Vide Heſychium in Καναβιζῆναι & Ὄρρος. Fortè ἰδρῶσι.
16. Λιβάνῳ ξύλῳ.] Cod. Arch. Λιβανωτῷ. Mox κατακλάσσας.
23. Διέδυσαν Ἀνάχαρσις.] Cod. Ἀναχάρσει τε ἢ δι. αὐ. Σκύλαι. Dixit & Homerus, ἢ εἵρετο Λύσσαν ἄϋσαι.
26. Ἐνομίζετο ἐς ἥδεα τὰ Σκυθ.] Cod. Arch. ἐνομίζετο ἐς ἥδεα πρί. Mox πλέον ἢ Ἑλλησπόντῳ. Paulò infrà μεγαλοπρεπῶς, & χρυσώρα.
37. Ἐκδυσάμενος ἀγάλματα.] Verte, *exuviis nullo Simulacris.* intelligit, *cymbalum & tibiam*, &c. Vide Cl. Alexandrinum de Anacharſi. Sunt apud Herodotum Ἀγάλματα, ſenſu latiori, ea omnia, quibus quis oblectatur, deorum ἀθύρματα.
P. 249. *l.* 2. Ἐπεύξατο.] Cod. Arch. Ἐπεύξατο ἢ, &c. Vide Laertium & Suidam in Anacharſi. H. St. videtur verum hîc tenuiſſe.
15. Ἄλλως πίπλασμαι.] Cod. Arch. ἄλλως πέπυσμαι. Fortè ἄλλως πίπυσμαι ὑπὸ ἀνδρῶν Ἑλλ.
19. Ἀσκηθέα.] Codex Arch. ſemper Ἀσκηθέα. Infrà Ὀπίη.
41. Οὔτε ἄλλο.] Cod. A. & E. λάο. Ita & Valla.
P. 250. *l.* 3. Πολλάκις.] Cod. Arch. πλειστάκις.
18. Διαφθείρουσι.] Fortè διαφθείρουσι. Cod. Arch. διαθείρουσι.
32. Τύρῃ.] Sic codex Arch.
38. Σκύλακες.] Cod. Arch. Σκύλακες, perpetuò. Malè. v. p. 426. l. 10.
P. 251. *l.* 1. Μήτρωα.] Cod. Arch. μήτρω Σκυλάκῃ.

27. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολλόν. Ita Valla.
P. 252. *l.* 12. Πρότερον.] Ante Argonautarum tempora. Infrà Θωϋμασιότατον.
18. Pro δικαίοισι Cod. Arch. τεκμαίροισι, quod verum eſt, & ex ſequentibus confirmatur l. 40.
26. Στενότατ.] Cod. Arch. στενότατον, ut ſuprà εὐρύτατ]Θ. *l.* 27. puto ἐσδιδοῦ reponendum, ut hîc & alibi habet Cod. Arch.
P. 253. *l.* 16. Ἐδωρήσατο παισὶ δέκα.] Cod. Arch. πᾶσα δέκα. Margo, πᾶσι. H. Stephanus putabat textum Græcum eſſe mendoſum. Lego πᾶσι δὲ χεν. Heſychius, ἀπὸ πάντων ὄν, *donis omnis generis*, vel *eximiis*.
17.] Ζωαγραφήμω Θ.] Cod. A. ζῶα γραφήμω Θ, *ad vivum pingens*.
38. Κατὰ γεφύην.] *Per pontem*.
40. Τέτρ Θ.] Meminit in V. Item Plinius. Euſtathius ad X Iliad. locum hunc in hæc verba adducit, excepto quòd δυεῖν habeat pro δυοῖν.
P. 254. *l.* 21. Κολωνάς.] Euſtathius λόφΘ, βυνός. Infrá.
26. Κυρμιάγαι.] Cod. Arch. Σκυρμιάδαι, quod accedit ad Stephani Σκυμνιάδας. Sunt apud eundem Σκύρμιοι.
27. Μυλῆοι.] Cod. Arch. Νιλῆοι, rectiſſimé. Stephanus Νίλα & Νιλῆοι, Herodianum in IV pro Herodoto laudans. Ortelius in hac voce emendandus eſt.
30. Ἀνδρειότατοι ἢ δ.] Codex Arch. ἢ γυναίποτε ἢ δικ.
32. Ζάμολξιν.] Codex Ζάλμολξιν δαίμονα. Eandem lectionem tuetur margo; item Heſychius. Vide Porphyrium v. *Pythagoræ*. Heſychium, & Suidam in Ζάλμοξις. Julianus ſcripſit, eos libentiùs mortem, quàm iter obire; tanta in Zamolxe fiducia.
33. Πεντετηρεί Θ.] Cod. Arch. & Valla πεντηρεί Θ. Malé.
P. 255. *l.* 3. Ἑλλάνων.] Hellanicus apud Suidam hæc diſertis verbis narrat. Fuit is Herodoto ΣύγχρονΘ, at paulò ſenior.
31. Δαρείς.] Deeſt codici Arch. nec vidit Valla.
37. Ἐξάνδρου.] Cod. Arch. Ῥεξάνδρου.
42. Οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή.] His addit codex Arch. ἀπὸ τῆς Γελωνοῦσι ἢ Βυδινοῖσι.
P. 259. *l.* 2. Ἴδην.] Cod. Arch. ἴδη δὲ παντοίη. Eſt autem ἴδη linguâ Ionicâ δρυμῶν ὄρΘ, Heſychio. Didymo ὄρΘ. Interpres non vertit. Vide 280.
4. Ἐν ᾗ ταύτῃ.] Cod. Arch. ἐκ ᾗ τύτης. Utì & Valla.
31. Μάχης.] Codex Arch. conſentit cum margine.
P. 260. *l.* 16. Ἐκπλώσαντο.] *Mitigabant*. Euſtathius, Κπλ Θ, χειροήθως, ἥμερΘ, Συνηθής.
P. 261. *l.* 13. Σολοικίζοντες.] Cod. Arch. αὐτοὶ α. τῷ ἀρ. ὅπ.
P. 262. *l.* 13. Καὶ ἐκεῖνοι.] Codex Arch. ἐκείνοισι.
17. Οὐκ οἰσόμεθα.] Ita legit Valla cum cod. Arch.
29. Σκώπασις.] Cod. Arch. Κώπασις.
36. ἸνδίνθυρσΘ.] Cod. Arch. ἸδίνθυρσΘ perpetuò. Vide Strabonem, 14.
37. Περσχομένων, ἡμέρης.] Cod. Arch. περσχομένους μοίρης. ut ſæpe infrá.
P. 263. *l.* 34. Λύκ Θ.] Confer Arrhianum III.
P. 264. *l.* 12. Ἐμβαλεῖν.] Cod. Arch. Συμβαλεῖν, quod habet hîc locum.
31. Σὺ ᾗ σῇσι.] Cod. Arch. & margo conſentiunt.
P. 265. *l.* 9. Σκυθέων βῆσις.] De hoc proverbio Suidas, Adagiographi, & Demetrius, vulgò, Phaleræus.
P. 268. *l.* 25. Αἰακίδης.] Cod. Arch. Αἰάκης, ut ſuprá.
P. 269. *l.* 26. Πρότερον ἑωυτόν.] Suidas hîc legit ἑαυτῶν. idem pro ἵπσαν ἦσαν. cod. Arch. ἦσαν.
18. Εἶασε. & ἀπίκατο.] Rectiùs editis.
30. Ἀνελευθέρως.] Rectè. Ita & Vallæ codex.
43. Κόκκοι.] Euſtathius, B. Ἰλιάδ Θ, ad Τοῦτοι δέκα μοι Συμφράδμονες εἶεν, adducit hunc locum.
P. 270. *l.* 32. Μετίχοντες.] Cod. Arch. μετέχοντας.
P. 271. *l.* 5. Λόγον.] Fortè δλον.
25. Μεμβλιάρεω τ. Π. ἄνδρες Φοίνικες.] Stephanus *Ethn.* legit Μεμβλιάρεω. Vide Apollodorum.
47. Μάχισον.] Cod. Arch. Μάκισον: confirmat Stephanus. Idem Arch. c. Θείξας habet pro Φείξαν, ut Stephanus; deinde Ἔπειον, & Νύδιον.
P. 272. *l.* 20. Εὐδυμήδης.] Sic quidem Valla. Cod. Arch. Ἐυφημήδης.
38. Συμμίσγεσι.] Cod. Arch. Συμμίδεσι. Ita Valla. Mox Κερόβι Θ.
P. 273. *l.* 14. Ἀκήρατον.] Codex Arch. ἀπείρατον.
P. 275. *l.* 37. Τέτρηϑ.] Significant loci felicitatem, & ubertatem.
44. Συνοικίζοντας.] Codex Arch. Συνοικήσαντας. Rectè.
P. 277. *l.* 15. Ἔδεετο φραπᾶς.] Euſtathius ad Z Ἰλιάδ Θ. Fortè reſpexit Herodotus præceptum Homericum, Ἰσόν τ' ἠλακάτην τε,——quod infrà ſequitur.
P. 278. *l.* 12. Ἀλαζήν.] Cod. Arch. Ἀλαζείν.
27. Φόρυς.] Cod. Arch. φόρον, ut Valla.
28. Ἀρυάνδεω.] Polyænus l. VIII. p. 625. Cod. Arch. Λευάνδεω.

36. ΔαρεῖΘ.]

36. Δαρεικῶν.] Hesychius, Δαρεικοὶ, οἱ χρυσοῖ στατῆρες. Lege Χρυσοῖ στατῆρες.
P. 279. *l.* 19. Τοὺς ἐνυτούς.] Cod. Arch. ἐωυτῆς.
24. Ἀδυρμαχίδαι.] Apud Ptolemæum Ἀδυρμαχῖται, ut Εὐεργεσίδης apud Stephanum, quæ quidem terminatio his & Ægyptiis usitatior. Silio, *Adyrmachidæ*. Stephano Ἀδυρχίδαι, malè.
25. Παλεῦνος.] Cod. Arch. Παλυνός. Sic Lycophron quoque.
37. Τεθριππόβαι.] V. Hesychium in Βαρκαίοις ὄχοις. Athen. 3. l. 24. c.
40. Ἀυχίαι.] Cod. Arch. Ἀυχίδ. Stephanus, Ἀυχίδ, ἔθνος Λιβύης ὑπερβάλλης. Lege ὑπὲρ Βάρκης. Cæterùm qui hìc Γιγάμαι, cod. Arch. Γιγάμαι, Stephano Γιλιγάμβαι.
P. 280. *l.* 4. Ἀπελλαῖοι.] Hesychius, ἀκελεῖς exponit.
6. Ἔπειτα γάλα.] Rectiùs codex Arch. ἔπειτα δὲ γάλα ἐπιπ. has lacti infspergebant.
34. Γαραμάντες.] Mela, Plinius, Capella; Γαμφάσαντες.
42. Ἐν χοεῖ.] Hesychius ἐν χοεῖ κυρίως· ἀντὶ τοῦ χρυσῷ.
P. 281. *l.* 9. Γλυκύτητα.] An γλυκάτητα; Eustathius enim sic hìc legit.
39. Ἀυσῆς.] Codex Arch. Ἀυσεῖς. Asbipulatur Stephanus. Melæ, *Ausenses*.
P. 282. *l.* 38. Μεσαμβρείη τε.] Cod. Arch. μεσαμβρίης κύρη.
42. Θερμὸν ἐς μεσ.] Cod. Arch. Θερμὸν μέσας νύκτας πελάζει.
P. 283. *l.* 4. Αὔγιλα.] Cod. Arch. Αὔγιλε. Sic & Stephanus.
21. Τρωγλοδύ.] Eustathius ad Dionysium p. 28. Mox Τρωγλοδ. Aristides, & τετείχιστο habet codex Arch. cum Eustathio.
P. 285. *l.* 1. Αἰγίδας.] Locum istum diligenter excutit Eustathius ad E. Iliad.
3. Πλὴν χδ ὅπ.] Melius Cod. Arch. πλὴν χδ ὃ ὅπ.
8. Αἰγίδας.] Cod. Arch. & Eustathius Αἴγλας, uti & margo.
13. Χρέων χιλιῶν.] Codex Arch. melius χρεῶν αἱ Λίβυσσαι, ἢ χρέων χιλιῶν.
43. Ζορκάδης.] Codices MSS. ὀρκάδης. Hesychius in Ζόρ. & Callimachus *Hymno* in Dianam.
P. 286. *l.* 2. Πήχεες.] Illæ sunt in cithara partes quas ἀγκῶνας vocant.
12. Σεμίρης.] Hesychio minùs rectè ζεμελὴς. codex Arch. Λιβδσιτον.
18. Ζαύηκες.] Codex Arch. Ζάβηκες. quod est idem.
20. Ζύγαντες.] Bochartus distinguit inter Ζύγαντας, & Stephani Γύζαντας. Lege l. 26. Κυζαντὸν. Sic Arch. c. & Stephanus.
40. Πτερηνῆς.] Codex Arch. Πευκίνης. Rectè; Hesychius, πευκινὸν λίθινον, ἀλλαν. Mox ἀναφρῷ non ἀναφαίνῃ.
P. 287. *l.* 38. Ἐπ' ἐσχατοιᾷ.] Cod. Arch. ἐσχατίν.
P. 288. *l.* 1. Τὰ μέσα.] Desunt codici Arch.
2. Βυρὰς καλέεται.] Dictio est Libyca. καλαυδὸς, λόφος, Hesychius & Bochartus.
27. Ἐπιχλάσαι ἀκοιδὴ.] Eustathius ad N. Iliados.
P. 289. *l.* 15. Βάρης.] Suprà p. 279. Βάδρης, & Μάρδης. cod. Arch. hìc Μάνδρης. alius, Βαρδὺς. V. p. 409.

Ad Librum Quintum
HERODOTI.

P. 290. *l.* 6. Δ Ἀρείῳ.] Codex Arch. Δαρείῳ.
7. Πεντεσφύλας.] Hesychius ἀκρόφυλα exponit per ἀκμαστήρια. Alibi variant codices; aliquando ἀκανθίνην scribunt. Vide Hesychium in Ἄκρα, ubi ait ἀκρὰ ἡ ἔπαλξις.
8. Οἱ χδ ἂν.] Cod. Arch. Ὡς χδ ἂν. L. cod. Ar. ἀνταναιρεθῆναι.
22. Πολλάγλε ἐκρήσσουν.] Cod. Arch. πολλῶν.
30. Δαρείῳ.] Codici Arch. & Vallæ deest.
P. 292. *l.* 8. Σιγύναι.] Apollonio Rhodio Σίγυνοι.
17. Συγίννας.] Cod. Arch. Hesychius, Σίγυνοι, τὰ ξυστὰ ὅπλα. Eundem vide in Σιβύνη, Σιβύνα, Σιβύνη. Aristotelem Poet. c. 2. Schol. Apollonii p. 72.
23. Εἰκότα.] Ionismus postulat οἰκότα.

35. Ἡδωνίδα.] Cod. Arch. Sic Valla.
43. Πίγρης.] Cod. Arch. Τίγρης ὁ Μασίης. V. p. 414. Fuit & Pigres Artemisiæ frater, Poeta. Plutarchus contra Herodotum, videtur ei tribuere Βαρβαρομυσομαχίαν.
P. 293. *l.* 6. Ἐπιμελὲς πρ.] Suidas hîc videtur legisse ἐπιμέλεον.
7. Λυδηΐ.] Cod. Arch.
10. Φυλάξαι.] Suidas legit γνῶναι.
20. Ποταποὶ εἶεν.] Cod. Arch.
25. Παυσανίη.] Eustathius ad Periegeten, & Iliados B.
P. 294. *l.* 10. Ὀδομάντες.] Cod. Arch. Ὀδομάντας. prius agnoscit Thucydides II. Vide Scholiastem Aristophanis ad *Acharnenses*.
32. Τίλωνας.] Hinc fortè emendandus Hesychius, cui Τίλτον est εἶδος τειχέως.
P. 295. *l.* 18. Ἀντίας.] Cod. Arch. ἀντία. Illud porrò ἀλγυδόνας ὀφθαλμῶν respexit comicus, *ut doleant ei oculi*. Usurpavit quoque Plutarchus, non agnito auctore.
33. Ἀναχωμένη.] Certum est Vallam legisse ἀναχωμένην, ut habet codex Arch.
P. 296. *l.* 17. Μακυβίων.] Cod. Arch. Μακυβόνων. Vidit idem Valla.
29. Τυγαίη.] Vide l. VIII. c. 136. l. 1. c. 93.
37. Ἑλλενοδίκαι.] Cod. Arch. Ἑλλήνων· ita & Eton. Codex. Nec aliter Valla. De Hellenodicis Ælianus *Var. Hist.* IX. c. XXXI.
P. 297. *l.* 5. Μύρκινον.] Ita paulò priùs. Cod. Arch. hîc Μύρκινον. Stephanus ex Parthenio cum duplici ν scribit.
10. Ἵνα ἴδῃ.] Cod. Arch. Ἵνα ναυμ. ἔχειν ἴδῃ ἀφθ. κ. π. κ. καὶ μεγάλα ἀγάλματα. Ita Valla.
15. Σὺ τοίνυν.] Melius cod. Arch. Σύ νυν. Ita enim p. 303. l. 7.
24. Ἄντεως κακῶν.] Non est solicitandus iste locus. Est enim ἄντεα, ἤουχον, Hesychio. Mox πρόχωμα significat *propugnaculum*.
P. 300. *l.* 13. Καὶ τὸν Βάσ.] Suidas & codex Arch. αὐτὸν β. ut mox.
19. Δεκαδίας πείρεις.] Hinc Suidam emenda, apud quem ἑβδομήκοντα legis.
46. Ἐσπίεχετο.] Codex Arch. ἐπίεχετο. Hoc Valla videtur sequi. Prior lectio melior, nam σπίεχιδαι, est hoc in loco συμπίδαι.
P. 301. *l.* 27. Ἐσχυμβόον.] Æneas in Poliorcetico, & Polyænus l. I. idem tradunt.
P. 302. *l.* 16. Ἐν τῷ πρόσθεν.] Haud dubiè, ἐν τῷ ἀνόπτῳ. Ibi de istis agit. Cod. Arch. confirmat, & Stephanus in Τέρμερα.
23. Τερμιέα.] Margo & codex Arch. Τερμερία. Stephanus itidem, Τερμερεύς. Cæterùm l. hos vocat noster Τερμίλας quos hîc diceret Τερμερίας. Vide p. 72. Puto literarum ρ & λ aliquam fuisse etiam in sono affinitatem apud antiquos. Inde trauliſmus. V. Stephanum in Τέρμερα, & in Τερμίλη. ubi Τέρμερος & Τερμίλος promiscuè. Sic Τέργος & Τόλγος, Ἀλύμβας & Ἀργύβας, Ὄλορος & Ὄρθλος, Κόραξ & Κόλαξ.
28. Μετοίς.] *Adiens*, μετερχόμενος, προσόντας.
29. Cod. Arch. Ἐνόντις pro Ἔκοντις. & Συκαποσφάλο.
P. 303. *l.* 20. Ἐξίσιος.] Eustathius ad Odyss. ἔκπεμψις, διαζύγιον.
P. 304. *l.* 37. Κρίσιν.] Cod. Arch. Κρίσον. Sic & Stephanus.
P. 305. *l.* 21. Εἴχετον.] Codex Arch. οἴχετο.
P. 306. *l.* 6. Ἀναξυρίδες.] Hunc locum non vertit Valla. *fœminalia*, Hesychio.
13. Κατάκειν),] Cod. Arch. quod probo. Reliqua in hac paginâ cum margine habet idem codex.
P. 307. *l.* 10. Ἐυσπία.] Codex Arch. ἐυπετία. Hoc accedit ad ἐυπετία. v. p. 306. l. 8.
15. Ἐπαυίσας.] Lectio marginis placet codici Arch.
21. Ἀρχῆ).] Lineâ penultimâ διαμοίρῃ) mallem cum codice Arch. quàm διαμοίρῃ).
31. Σταθμοί τε βασ.] *Mansiones*. Isidorus Characenus scripsit σταθμὲς Παρθικάς. Opinor hinc ἀφορμὴν sumsit. In eo legas σταθμῶν βασιλικῶν p. 185. paulò infrà Μιθρίδατα σταθμοὶ, βασιλεῖς, lego σταθμοὶ βασιλικοί. Idem porrò subinde σταθμὸς commemorat alios, quos βασιλικὸς fuisse certum est. De Stathmis etiam scripsit Amyntas quidam, cujus meminit Athenæus. Hujusmodi est Hieronymi opus de *Mansionibus filiorum Israel*. Hesychius exponit σταθμικὴν κατάλυσιν. Talis fuit Nazianzum. Suidas in Γρηγόριος.
P. 308. *l.* 14. Ἐσβάλλοντος.] Codex Arch. ἐσβάλλοντι, utì mox μεταβαίνοντι. Ferri potest prior lectio. Διαδάντων ἐς Ἐυφράτιν πόλις καὶ Ἀπάμεια. Isidorus Characenus.
23. Ὁ ὑπερκείμενος.] Vide Brissonium de *regno Pers.* item Casaubonum ad XI. Strabonis, sub finem.
34. Φοινίκων κάμματα.] Vide Scaligeri digressionem ad *Eusebii Chron.*
P. 309. *l.* 45. Κλείνιαι.] Vide Marcellinum in v. *Thucydidis*. Ejus fides in his desideratur.
P. 310. *l.* 24. Ἀχαιίης.] Hesychius, ἀπὸ τοῦ ἀεὶ ἐπ' ὀφθαλμῶν ἄχθος.
44. Παείνη.] Scribe cum codice Arch. Πωείνη. meminit Pausanias, & Pollux, & Suidas.
P. 311. *l.* 40. Πελασγικῷ τείχει.] Murum hunc Pelasgi Athenienſibus condiderunt. V. p. 379.
41. Ἐξήλεγε.] Magna est dissentio de duratione tyrannidis Pisist. V. sc. Aristoph. p. 464.
P. 312. *l.* 30. Γελέοντος.] Codex Arch. Γελέοντος, Geleontis.
P. 313. *l.* 46. Τὸν δ.] Cod. Arch. τῷ δήμῳ.
42. Πάντων ἐς τὸ.] Codex Arch. legit rectè πάντα. & l. 47. τῷ δήμῳ. *ipse populo se adjunxit.*

P. 314.

P. 314. *l.* 15. Ἐκόμων.] *Efferebatur.* ἐπήρθη. Usus est & Aristophanes, hàc sententiâ.
P. 315. *l.* 4. Ἔργα χειρῶν.] *Fortia facta, & animi vim.* λῆμα, est βούλευμα, φρόνημα.
P. 316. *l.* 18. Ἰδίοισι τοῦ Βοιωτίς.] Cod. Arch. βουθύλας.
21. Ἐν πίδαις.] Codex Arch. non ἐς πίδας.
26. Ἱπποβατέων.] Vide paginam 366.
33. Περιπολευσμένων.] Aristophani *Nubibus* περιελύη, *amburit flamma.* Sunt, qui affirmant ignis Medici vestigia adhuc cerni in marmoreis parietibus cujusdam templi Palladis, quod Athenis extat.
45. Ἰσηγορίη.] Hìc se suæ permiscet historiæ, μετοχικῶς, & obliquè animum suum aperit.
P. 317. *l.* 34. Ἐόσης ταρός.] Cod. Arch. cum margine, ἐχούσης ἐς.
43. Ἀπεδίδυ.] Codex Arch. ἀνεδίδυ.
45. Δαμίης.] Meminit Pausanias.
P. 318. *l.* 6. Ἐλαΐαι.] Imò fortè in luco Mycenæo. Vide Apollodorum, & quæ ibi attuli p. 70. & 222. Item Herodotum p. 480.
27. Κερτομίοισι.] Festum in harum memoriam dicebatur Λιθοβολία. quod imitabatur ἐπεσβολία.
31. Εἰσὶ δέ σφι καὶ Ἀρρήτοι ἱρηγίαι.] *Celebrant & sacra quædam arcana,* nempe, præter festum jam dictum.
44. Ἀξῶν τύτυς.] Cod. Arch. τυτίων, οἱ περιφθίτης.
Κυμίσων Θ.] Ita cod. Arch.
P. 319. *l.* 5. Ἀλλοφρονῆσαι.] Eustathius, παραφρονῆσαι, μανῆναι.
40. Τὸν ἀνὰ τυτίων.] Cod. Arch. τῦτον. ut mox.
41. Ἀθηναῖοι δέ] Verte, *Athenienses autem ne hunc quidem tantæ cladi supervixisse,* &c.
P. 320. *l.* 5. Δωρίδα.] Hesychius in Δωρίζειν.
28. Ἐπ' Αἰγινήτας.] Valla legit Αἰγίνης. consentit codex Arch.
P. 322. *l.* 3. Ὀλοίθρων.] Nempe πίθων. Apud Homerum N. Iliados, ὀλοοίθυχθ. Herodotus infrà, ὀλοίθυχες ἀοίνους, *lapides molares devolvebant.*
31. Κυλίνδω.] Plutarchus in *Symposio* hæc excripsit. Pausanias I. Eliacòn vocat κάρναχα. Apud Hesychium varia significat.
P. 324. *l.* 9. ΔιαπλεύσαντΘ.] Cod. Arch. & Eton. διαπλίξαντΘ. Mallem διαπλήσαντΘ, quod est διαπλεύσαντΘ.
12. ἩπείρηΘ.] Homerus, πατὴρ ὃς ἵππΘ εἴη. Vide p. 182.
21. Κατὰ τωύ.] Cod. Arch. κὴ τωὺ ἀπό.
22. Ἴδη.] Non ἤδη.
23. Τὰς ὑπερέχοντας ἢ ἐλάσσους.] Hæc verba Aristoteles adfert libro III. Pol. c. 9.
32. Συνόμοσαν.] Codex Arch. Ζυνόμωσαν. Hesychio κακόζηλον. Vide *Lex. Herod.*
P. 325. *l.* 9. Ὄρυγμα.] Homerus βόθρον vocat, ubi ista sacra sanguine fuso fiebant.
13. Τοιοῦτον ἔργον.] Codex Arch. cum Valla, τοιόνδε ἔργον.
21. Συνόντας.] Puto Vallam ea legisse, quæ in textu.
26. Ἡμέρας αἱ κύειαι.] Codex Arch. ἡμεραὶ. quod non capio. ἀνιᾶδυ vexari; explicabis hæc ex verbis paginæ 321. l. 6, 7.
P. 326. *l.* 1. Καὶ τοῖσιν.] Locum totum sic concipit codex Arch. μέζον τῆς Ἰλ. χω. ἢ ὁ καὶ σφι κὴ τοῖσιν ἄλλασιν, ὅσοι Ἑλλήνων συνε. τὰς Ε.
8. Ταῦτα δὴ ἈλκαῖΘ.] Scripsit κατατικὰ de seditionibus Mityleneensibus. Hoc in opere multa pro patria dixit, unde & *aureum plectrum* meruit; multa pro se. Horatius,

Et te sonantem plenius aureo
Alcæe plectro.

de fugâ ejus, quam tangit Herodotus, ista capio,

——*Dura navis,*
Dura fuga mala, dura belli.

Plutarchus libro contra Herodotum p. 858. gravem impingit historico nostro culpam, ob Pittaci res gestas malè hìc silentio obscuratas.
P. 328. *l.* 25. Κυβήβης.] Codex Arch. Κυβίβλης. Restitue Κυβέλης. Mons in Phrygia Κύβελλον. Virgilio Cybelon, III. Æneidos,

Hinc Mater cultrix Cybeli.

Imò idem, Cybele Ovidio, Fast. IV. *Inter,* ait, *viridem Cybelen.* Hìc culta, & hinc dicta Cybele, & Cybelle. Claudianus,

Thyasos spectat de more Cybelle.

37. Σιμωνίδω.]. De Eo Stephanus in Ἀμοργὸς & Ἰουλὶς, inconstanter. Noster infrà filium Leoprepis facit, p. 459. Scholiastes Pindari, Callimachum laudans, hæc habet,

Ὡς ὁ ΚῆΘ Τιμίχα γέγονε.

unde de genere ejus aliquid amplius colligitur. Aristoteles Rhetoricor. 3. taxat hominis tum mores tum dictionem, ut qui de asinabus dixerit,

Χαίρεις ἀσελγοπόδων σύγαρες ἵππων.

Plura de eo Scholiastes Aristoph. p. 532.

P. 329. *l.* 4. Ἐθελοντά.] Hîc codex Arch. & Eton. legit ἐθελονταί. Vide quæ ad p. 3. l. 15.
9. Παρηγρέατο.] Codex Arch. παρηγρέετο.
14. Στρατιώτησι.] Ita codex Arch.
30. Τίσιδζ.] Vide paginam 382.
40. Ἀναγνώτας.] Scholiaſtes ad Dionyſium Thracem notat hanc eſſe locutionem Ionicam. Apud Herodotum frequens eſt.
43. Τοιῶτόν τι.] Codices ſcripti, ut & margo, τύτων τι ἄν.
P. 330. *l.* 3. Ὅσα περ σοί.] Codex Arch. ὅσα Πέρσῃσι.
12. Οἴκασι.] Codex Arch. ἤκασιν. id rectè.
16. Καταρτήσω.] Paulò ſuprà καταρτησῆες. & cod. Arch. hîc καταρτίσω.
23. Διέβαλε.] *Decepit.* Alibi διαβεβλημένῳ βασιλεῖ, *deceptus.* v. p. 555. l. 24.
P. 331. *l.* 4. Ἐμβαίνειν.] Scripti omnes ἰσβαίνειν. Mox codex Arch. in melius reſtituit——ἔπεμψεν ἡμᾶς τὰ κοινὰ τῆς Ἰων. φυλάξοντας.
13. Σολίων.] Codex Arch. rectiùs, Σολέων ἀπὸ Λύκιος.
16. Ἀντίσαδζ.] Codex Arch. ἴσασι ὀρθόν. Mox pro κέρτα idem habet πολέμια ἔργα.
20. Ἰσάμιον ὀρθόν.] Hæc confirmant codicis Arch. lectionem, l. 16.
26. Αὐτέων δέ.] Omninò ut codex Arch. καὶ πάντως. & ut Valla.
37. Περιφερέστερον.] Et codex Arch. & margo.
P. 332. *l.* 7. Ὁ Καὶ δε.] Codex Arch. non agnoſcit; ſed pro ὁ Καὶ habet, ὁ ὀπίσω, ut paginâ præcedenti.
30. Συνοίσασθαι.] Codex Arch. ἤσιδζ.
42. Τμώλης.] Codex Arch. Τμαίλης.
49. Περιώπην.] Codex Arch. Olim quidem inquit Stephanus Περχώπη dicebatur quæ nunc Περκώπη.
P. 333. *l.* 12. Κινδύῳ.] Hæc quidem eſt lectio codicis Arch. Eſt apud Strabonem l. 14. Μίνδια, apud Scylacem Μίνδῳ in Cariâ; utcunque hîc nihil muto; nam apud Polybium Κινδιὰς Ἄρτεμις legitur. Syenneſis mentio eſt in I. libro.
15. Κατὰ νάστα.] Cod. Arch. κατ' νῶτα, mox συμβ. & χέντες.
31. Στρατῷ.] Eſt enim is ταμίης πολέμοιο.
44. Δάσῳ.] Margo lectionem aliam profert Πηδάσῳ. Codex Arch. Δασσίοισιν. Interpres Μύλασσι. Quam fortè dictionem voluit indicare codex Arch. Qui inſidias ſtruxit, erat Mylaſſenſis.
47. Ἀμύργης.] Codex Arch. Ἀρμύγης καὶ Συαγμάγκης——καὶ Μύρσος. Cæterùm Amorgen novit Cteſias.
P. 334. *l.* 7. Ἰλιάδα.] Codex Arch. Ἐλιάδα. Vera lectio eſt Αἰολίδα. Sunt in Æolide Gergitha.
8. Ἀποδειφθέντας.] Codex Arch.
330. Μίλητον.] Mirum cur Henr. Stephanus inſimularet Vallam, ac ſi Pythagoræ hoc nomen dediſſet, quod non fecit.

Ad Librum Sextum HERODOTI.

P. 335. *l.* 35. Ποιεύμενος.] Valla paginâ proximâ vertit, *finit literas*; mallem *operâ, miniſterio utens.*
38. Ἀλλ' ἐκ τείχεος.] Codex Arch. habet Interpretis lectionem, ἀλλὰ τείχεα ῥήξαντα.
P. 336. *l.* 46. Οἱ Λέσβον νεμ.] Codex Arch. & Eton.
P. 337. *l.* 3. Δώδεκα νηυσί.] Reliqua ſic pertexit codex Arch. Πεντήκοντα δὲ εἶχοντο Τήϊοι εἴκοσι νηυσί. Τηΐων, &c. ita ut nulla hîc ſit mentio Myſiorum. Numeri autem ſumma ſine iſtis conſtat. Puto nihilominus Myſios interfuiſſe ob vicinitatem. Vide p. 60. l. 33.
22. Τῶν Ἀχαιῶν.] Codex Arch. Τῶν ἀχαιῶν. Sic & Valla.
25. Ξυγκαλέσαντες.] Codex Arch. meliùs Ζυγκαλ. longiùs abit codex Et. Συλλεξάμενοι.

34. Κατάξει.]

34. Καπάξει.] Codex Arch.
P. 338. *l.* 1. Ἐπὶ ξυρῇ.] Homerus hoc uſus eſt proverbio, Ἐπὶ ξυρῇ ἑστὼς ἀκμῆς. Vide & Plutarchum contra Herod. p. 870. Longinus hunc locum laudat.
13. Ἑκάστη.] Codex Arch. Ἑκὰς τε.
46. Οὐ βελομένους.] Codex Arch. propiùs ad Vallam ἀρνευμένους.
P. 339. *l.* 11. Ἐν Δίκῃ.] Codex Arch. Δίκῃ. Ita Valla.
39. Poſt χίων codex Arch. addit ἐδίδη. rectè.
P. 340. *l.* 2. Καπεδίους.] Codex Arch. καπυλίους.
9. Καθ' ἅρπης.] Homerica eſt locutio.
11. Συμποίειν.] Rectè. Cod. Arch.
34. Ἄμπ.] Codex Arch. Ἄμπ. Ita & Stephanus hîc legit.
P. 341. *l.* 2. Μιλήτου ἅλωσις.] Drama, cujus pauci qui de Phrynicho agunt, meminerunt. Calliſthenes apud Strabonem XIV. eadem ſcribit. Vide Longinum Sect. 21.
P. 342. *l.* 2. Τῆς Ἰνυκῶ.] Codex Arch. Ἰνύκου. Sic Stephanus in Κάμικος. Idem tamen in Ἴνυκλον aliter. Niſi fortè locus ſit mendoſus.
P. 344. *l.* 35. Τὸν ἀρχὴν τῆς Χ.] Valla & cod. Arch. ut in margine.
P. 347. *l.* 6. Δαρεῖος.] Marcellinus in vitâ Thucydidis de hâc re dubitat.
P. 348. *l.* 11. Ἄθων.] Charon Lampſacenus ſcripſit, columbas albas plurimas hoc tempore viſas. Ælianus v. H. L. 1. c. 15. Vide p. 365.
P. 350. *l.* 9. Ἀγκίνη.] Codex Arch. Ἀγκίνη. Vall. Αἰγίνη. Vide Apollodorum II. *Bibl.* Ibi Ἀγκαία dicitur.
19. Εἴ κως.] Codex Arch. εἰκός. Ita Valla.
P. 351. *l.* 32. Λογάδας.] Codex Arch. λογχάδας. Vide Scholiaſten Ariſtophanis ad *Acharnenſes* p. 422.
44. Ἐς Ἀπόλλωνος.] Codex Arch. Ἀπόλλωνα.
P. 352. *l.* 13. Ἔχειν, ἢν μάτην.] Codex Eton. cum Valla facit ἢν ἢ μάτην ἢ ὁ πατήρ.
18. Δύω φάρεα.] Thucydides l. 1, refellit vulgatam de re ſententiam. Neſcio an Herodotum deſignet.
P. 354. *l.* 20. Ἐπὶ Δικτύλῃ.] Codex Arch. Δικτύλου. vidit Valla.
38. Ἄγκος.] Vide p. 506.
P. 355. *l.* 5. Καταμασίην.] Alii recentiores dicunt Δαμασίην.
P. 358. *l.* 19. Ὄκως μάλ.] Suidas hæc adducit paulò aliter, ὑπέχειν τὸ μέτωπον τῷ σκήπτρῳ. Codici Arch. & Euſtathio deeſt σκῆπτρον.
22. Ἐν ξύλῳ.] *In codice Numellis.*
40. Ἐν ἀλογίῃ.] Codex Arch. ἐν ἀπορίῃ γάρ.
P. 359. *l.* 12. Σίπυα.] Codex Arch. Σίπυα. Sic Interpres.
17. Ἐπίκουρα.] Vide paginam 340.
P. 361. *l.* 1. Φηγασώς.] Non puto alibi hoc nomen reperiri. Codices A. & E. Φιλαγώς habent. Hinc vero lectio emicat, Φηγαλεύς, quam Stephanus in Φηγαλία agnoſcit.
P. 363. *l.* 2. Λιθανάδαι.] Codex Arch. λιθοδάκαι. Quartum autem verſum ſic legit,

Ἀλλ' ἔχει πάτε ἐστὶν ἀναμαλός, ἐδ' ὅτι χείρας
Οὐδὲ πόδας, κεφαλῆς ὃ μετέρχε———

Ultimus verſus, ſi rectè memini, eſt Heſiodi.
27. Κνίδιοι.] Codex Arch. Κνίδιοι.
P. 364. *l.* 4. Δαρεῖον.] Codex Arch. Δαρεῖον. Rectè, nam alibi ἤγαγον Δαρεῖος ἐκ πολίων.
13. Ἕτερόν τι χρῆμα.] *Deprædabantur.*
25. Ἐπαπαφίρων.] Aliter ἐπάσασθον, ῥόπαγον, χορεύειν.
P. 366. *l.* 22. Πολεμιόντων.] Codex Arch. πολεμιζόντων.
27. Δαρεῖος.] Helychio, φεύγειμος· ἀπὸ Περσῶν. ἀπὸ φυγῶν Ἔκλας. fortè εἴκλας. Cteſias Δαρεικῶν ſcribit.
43. Ἱπποβοτέων.] Codex Arch. De quibus ſuprà jam meminit, p. 316. Nihil hîc muto.
48. Τὴν πόλιν] Addit codex Arch. καὶ ἐλθεῖν ἐς τὰ ἄκρα. Conſentit Valla.
P. 367. *l.* 21. Ἀποπνυμένους.] Confer p. 328. l. 26. Ibi unius tantùm ἐξῆ meminit combuſti; hîc ἐξῶν.
26. Κατέργοντες.] Codex Arch. καπεργάζοντες.
38. Ὁμομάτους.] Quod noſtrius, Cod. Arch.
39. Τῶν αὐτῶν ἵππων.] Utì & paulò infrà. *idem.*
46. Τὰ Κιμωνεῖα.] In his Cimononiis ſepulcris ipſe Herodotus ſepeliebatur. Marcellinus vit. Thucyd.
P. 368. *l.* 4. Μιλτιάδην.] Vide Marcellinum in *Vitâ Thucydidis.*
9. Ἐκφευγών.] Codex Arch. ἀποφευγάς.
20. Φιλιππίδην.] Cod. Arch. Hoc & infrà. Lucianus hæc ridet.
46. Ἰσμῆνος.] Ita omnino. vide autem quæ Plutarchus l. contra Herodotum p. 861. adfert. confer & Juſtinum.
P. 369. *l.* 19. Ψάμμων.] Codex Arch. γῶν. Idem lectiones marginales confirmat, in quibus δδὸν Ionicum eſt, & parit compoſitum κωλιόδων aliáque.

20. Φειδιππίδην.] Codex Arch. Φιλιππίδην. Ita & Plutarchus, contra *Herodotum*. & Iſidorus Pelus: l. 4. Epiſt. 69.
34. Ἑκατέρω.] Codex Arch. ἑκατέρω.
P. 370. l. 7. Ταῦτα γνόντες.] Codex Arch. ἀναγνόντες.
P. 371. l. 20. Θυσίας.] Meminit Scholiaſtes Ariſtophanis. Fiebant hæc ſacra Brauronе, Pollux VIII. c. IX. ſ. XXVI.
26. Αἰπὺ, ὃ ἔχει.] Plutarchus, αἰπὺ ἦν, hîc legit.
22. Ἀναδήξασθαι.] Paginæ proximæ lineâ ultimâ ἀναδήξαι. Atque ita Plutarchus hîc legit, & codex Arch. & paginâ 374. Scutum ſublatum erat proditionis ſignum:
P. 373. l. 19. Δεινὸν χόλον.] Puto Vallam vertiſſe *multum acerbitatis*.
P. 375. l. 14. Ἐξενείκωσι.] Codex Arch. ἐξενείκωσ ἐσάπαξ.
P. 376. l. 6. Δάμας.] Codex Arch. Δάμασ Ἀνύετ τῶ. Vera eſt lectio Ἀμύετ. *Amyris inſanit* quid ſit nôrunt paroemiographi.
11. Αἰολίδ.] Codex Arch. Αἰπολίδ. Valla Ætoliæ.
P. 377. l. 15. Σχήματα.] Codex Arch. ὀχήματα. Ambigo.
P. 378. l. 42. Χθονίων θεῶν.] *Deorum inferorum*.
P. 381. l. 21. Καταυσας.] Codex Et. καταλύσας. ſic interpres. Codex Arch. καταιξήσας.

Ad Librum Septimum HERODOTI.

P. 382. l. 7. Ἐς Σάρδις.] Vide paginam 239. l. 11. & 12. πολλῷ πλέω——πλεῖχον, Codex Arch.
P. 383. l. 16. Βασιλεῦσαι.] Cod. Arch. ἐβασίλευσαν.
29. Ξέρξεω.] Codex Arch. meliùs. Valla non vertit.
P. 384. l. 5. Ἀναβεβήκεσαν.] Codex Arch. ἀναβεβήκεσαν ἐκ ἐχθρὴ προκαλυσάμβος. Id eſt, *inimicitias priùs deponentes*.
7. Πεισιστρατίδεω.] Puto ſic ſcripſiſſe Herodotum. Ita ſanè cod. Arch.
8. Λάσος Ἑρμιονέος.] Cod. Arch. ſed notior eſt Laſus Hermionenſis ex Procli chreſtomathia, & Tzetze ad Lycophronem, Pauſaniâ, aliiſque, quàm ut de eo hîc dubitari poſſit.
10. Ἐκ τ Θαλάσσης.] Codex Arch. cum margine κ τ θαλ.
21. Ξέρξης.] Darii & Xerxis bella hæc ſcripſit Charon Lampſacenus Herodoto paulò ſenior. Item Simonides. *Suidas* & Tertullianus L. de *Animâ*, & Plutarchus, & Pauſanias hoc docent.
31. Σύλλογον ἐπίκλητον.] Poſteriores unâ voce Σύγκλητον. aliquando Σύγκλητος βουλή. Tragicus quidam λέχος Σύγκλητον dixit.
P. 385. l. 7. Ὑπερθέωμαι.] Omnino ὑποθέωμαι. unde apud noſtrum toties ὑποθῆκαι. Sic ὑποθέμενος τοῖς ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον. Quanquam ibi quoque ὑπερθέμενος malè ſcribatur. ut etiam p. 392. l. 35. ubi iterum codex Arch. ὑποτίθεις.
35. Ἀναίτιοι ὑμεῖς.] Codex Eton. hæc interponit, ἡμεῖς μὲν τοσαῦτα ἀγαθὰ ἔξομεν. ὑμεῖς δ. *Nos tot bona reportabimus*. Infrà codex Arch. χρὴ Συμπαρεῖναι.
P. 386. l. 7. Ὑπάρξαντας ἀδικίης.] Scio alibi ſic loqui Herodotum, & alios. Hîc autem in codice Arch. video ἁλιτεῖς. Puto igitur Herodotum ſcripſiſſe ἁλίτας, *peccatores*. Homerus etiam dixit πουλὺς ἁλείτην.
P. 389. l. 39. Μετὰ δὴ βουλεύεται.] Codex Arch. βουλεύσαι Ὧ π. τ. μὴ ἄμεινον, quod rectum eſt. Vide p. 390. l. 15.
P. 390. l. 36. Θεός τις.] Codex Arch. Θεός πις ἔῃ. Ita p. 391. l. 16.
P. 391. l. 2. Φερνίειν τε εὖ.] Formavit hoc ex noto Heſiodi dicto.
26. Φανήσῃ.] Codex Arch. φανεῖ. Margo φανέτω. vide lineam penultimam.
36. Οὐδὲ ὑποφοιτήσει.] Codex Arch. & E. & Valla hîc legerunt σὺ δ ὑπο. Poſtulat id ſententia.
P. 392. l. 1. Νομίζων.] Scripſerat ἐλπίζων. Ita legit Valla, ita codex Arch.

35. Ὑπατίδεω.]

35. Ὑπιδῆτε.] Codex Arch. ut p. 385. l. 7.
P. 393. l. 12. Ἀνομένῳ.] Codex Arch. ἀναιτιωμένῳ. Indubitabilis lectio.
16. Σμύδαι.] Vide paginam 3. & 7.
20. Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν.] Vide p. 409. l. 29. Xerxes finxit Principes Græcorum ſibi patriæ proditionem addixiſſe. Hinc tot gentes non tam ad bellum, quàm ſpolia, confluxère. Polyænus VII.
29. Ὕδωρ πινόμενον.] Juvenalis,

——*epotáque flumina Medo*
Prandente——

Inter hos fuere Onochon, ſive Onochonus, Iliſſus, Scamander, Melas, Liſſus, Echidorus, v. p. 449.
41. Βυβάκις.] Suprà Βυβάκης, ut Οἰβάκης. ita Juſtinus. Tzetzes falsò vocat Βυβάνλω.
P. 394. l. 8. Κλεώναι.] Erant & aliæ Cleonæ inter Argos & Corinthum.
P. 395. l. 8. Πόνον.] Puto rectè ſe habere. Valla tamen cum codice Arch. legit πόρον. Alii χῶρον.
21. Καταῤῥήκλης.] Multa de hoc diſputat Salmaſius ad *Plinium*.
27. Πύθιος ὁ Ἀπόλ.] Omninò contemnenda eſt lectio marginalis. Locum hunc adducit Euſtathius ad Β. Ἰλιάδ., non tamen ſanè.
P. 396. l. 4. Γεωπόδων.] Codex Arch. γαπεδίων (vel γαπέδων) ἀρχέων τῶν βίος.
37. Καλλάπβον.] Codex Arch. Καλλάπου φ. Fortè Καλλαπίαν. Nam Stephanus in Κάλλαπις habet καλαπία. Idem tamen hîc legiſſe videtur Καλλάπβος.
41. Χρυσέῳ.] Tzetzes ad Lycophronem videtur hîc legiſſe ἐχρύσωσαν.
P. 397. l. 1. Γῆν καὶ ὕδωρ.] Vide Briſſonii collectanea de *regno Perſico*, l. III.
13. Μαδύτε.] Codex Arch. Ἀβύδε. Vide tamen p. 556. l. 42.
30. Μασγίας.] Codex Arch. rectiùs στγίας.
P. 398. l. 10. Ὄρυξι.] Codex Arch. ὄρυσσι. Hoc rectum.
P. 399. l. 25. Τῇ ψυχῇ.] Sic legit codex Arch. non τὴν ψυχήν.
42. Νισαῖοι.] Codex Arch. & Stephanus Νισ. Arrhianus etiam Νισαῖαι ἵπποι genere mutato. Suidas Λευκάτ., vulgatos libros ſequens ſcribit Νισαῖος. Vide ſuprà, p. 204.
P. 401. l. 38. Οἶνυ Ζω.] Codex Arch. οἰνυπε.
39. Μεμεαίμεθα.] Cod. Arch.
46. Ὑπάτεως.] Cod. Arch.
P. 402. l. 21. Κομίζεαι.] Codex Arch. δεῖ κομίζεδαι. Quæ lectio Vallæ placuit, utì & hæc ἔκων δὲ τοι λιμ. & l. 28. ὅσον ἂν περβαίνης ἐκατέρω.
P. 403. l. 42. Μεταβάλλωσι. ΔΔ.] Cod. Arch.——λωσι γνάμας ἔχουσι, ΔΔ σύ τε. Valla videtur legiſſe ampliùs φράτδμα μέγιστον
P. 404. l. 16. Ἐντεταμένως.] Cod. Arch. ἐντεταμένους. *Intentè.*
32. Διαχρῆναι.] Codex Arch. διαχεῖναι. Ita Valla.
33. Πέλασ.] Uterq; legit ut miram ubiq; inter Vallæ codicem & hunc noſtrum obſerves concordantiam.
P. 406. l. 21. Πλῆθος, ἑβδ.] Cod. Arch. ἑφάνη ἑβδ. De numero nimium quantum variant Auctores. Ælianus videatur l. 13. c. 3. Diodorus 11. Plinius 33. c. 10. Nepos in vitâ *Themiſtoclis*, Juſtinus, Iſocrates *Panathenaico*. De hâc expeditione ſcripſerunt horum temporum celebres auctores cùm alii tum Charon Lampſacenus, Phrynicus tragicus, quem ſequebatur Æſchylus in Perſis, Chœrilus Samius, qui omnes gentes, teſte Joſepho, recenſuit.
P. 407. l. 11. Ἀνάφης.] Codex Arch. & Valla Ἀναφάνης.
12. Ἐστρέχατο.] Codex Arch. ἐπτάχατο. Vide p. 408. l. 33. 409. 10.
43. Ἀζάνης.] Codex Arch. Ἀστάνης ὁ Ἀργαῖος. Magna eſt in his ducibus nominum varietas. Quædam finxit Æſchylus, nec ſatis aptè, ſi terminationem ſpectes.
P. 408. l. 12. Παλίντονα.] Euſtathius ad hunc locum reſpexit, cùm τόξον παλίντονον exponeret κυκλοτερὲς, τὸ ὀπὶ διάτορα μέρη κλινόμενον.
38. Ἔσαν.] Codex Arch. ἴσαν, ut Valla.
P. 409. l. 9. Φεύγας.] Conon *Narratione* 1.
25. Νεβρῶν.] Codex Arch. non νευρῶν. facilis lapſus.
32. Λυκοεργίας.] Athenæus, ἐν Λυκίᾳ εἰρξαμένους. l. XI. c. XI.
37. Καβηλέες.] Codex Arch. Καμηλέες——Λαδηνοί.
40. Μιλύαι.] De his in I. dixit; eoſdem & Solymos facit. Hinc Joſephus cives ſuos eſſe vult, quos Chœrilus enumerârat in hoc exercitu, & tribuit iis pro galeis ἱππῶν δορὰς πρόσωπα, Herodotus λοφίας. V. p. 408. l. 34. Cod. Arch. hîc, Μινύαι.
P. 410. l. 29. Τετρατείχους.] Codex Arch. ut margo & Euſtathius Τετραπλεύχους.
31. Ζεξδυμβύης.] Cod. Arch. Μασσύης, & Γίργις. V. p. 421.
39. Θανάτῳ βιαδεὶς.] Codex Arch. βιωδεὶς. Placet μισθεὶς.
P. 411. l. 9. Σειρῆσι.] Potiùs Ζειρῆσι. *Sagulis.* ut ſuprà p. 409.
P. 412. l. 2. Ἑπτὰ καὶ ἑβδομ.] Numerum navium variant Juſtinus, Tzetzes; Herodotum ſequitur Diodorus.
10. Αἰγύπτιοι πᾶν.] Joſephus adducit primo contra Apionem.

26. Ὠμοϛοίνης.] Euſtathius hîc legit ὠμοϛοίοις.
31. Παμφύλιοι.] Cod. Arch.
P. 413. *l.* 36. Ἀχαιμένης.] Codex Arch. ——νης ὁ Δαρείου ἐὼν ἀπ' ἀμφ. ἀδελφεόν.
43. Πάπυ.] Codex Arch. Μάπυ, & Μέρβαλ☉, & Ὠρομέδοντ☉, & Γέργ☉, & Τιμωνᾶς. Mallem hîc pro Ἀειδ☉, legere Ἀρά☉. eſt enim Ἄραδ☉ inſula Phœnicia.
P. 414. *l.* 1. Πύγρης.] Cod. Arch. Πιγρώδης ὁ Στελ. Fuit Pigres alius ab hoc. Vide & p. 292. Scribitur Tigretus, & Πίγρη☉. V. Voſſ. de Poet. Gr.
10. Ἀνγδάμ☉.] De hac vide Ptolemæum Hephæſtionem l. VII.
13. Καλυδνίων.] Scribe Καλυνδίων, ut pag. 414. Ita & Stephanus. Mox ut in margine, codex Arch. Εὐδοξοπάτας.
P. 415. *l.* 14. Σύνϛροφ☉.] Hæc non rectè vertit Valla. Mallem, *Paupertas quidem Græcis ſemper fuit indigena, virtus autem adſcititia: Hanc ſapientiâ & legibus rigidis excolunt.*
23. Διλοπόνλω.] Paginâ 397. l. 1. γῆν ἢ ὕδωρ petebat. Ariſtoteles ait id ſervitutem denotare. Himerius vocat Ζύμβολα δηλείας. Ipſe Xerxes, δίκλιον ζύγον. Homerus δίκλιον ἧμαρ.
31. Εἰπέ μοι, Ζεῦ.] Imò ὦ φῆϛ. Ita & Valla, & ſententia poſtulat.
38. Δίζημαι.] *Poſtulo, conjicio.* pro ἀνπάξιον codex Arch. δίκαιον. & puto ſic ſcripſiſſe Herodotum, quoniam & alibi ſic ſcripſit: ut δίκαιός ἐϛι φέρεδαι τὰ ἕρκεα. & ὑμεῖϛ δίκαιοί ἐϛι ἀμυνέονϛες ἴέναι. *Æquum eſt vos ire.* Hippocrati δίκαι☉, ὅμοι☉, ἴυλογ☉, ἴϛ☉. *Heſychius.* Vide p. 428. l. 30.
P. 416. *l.* 3. Ἑόνϛων πίντε.] Codex Arch. ἑόνϛων ἐκείνων. Ita Valla.
P. 417. *l.* 5. Μεγαδόϛεω.] Codex Arch. Μεγαλόϛεω.
41. Μεγαβύζε.] Cod. Arch.
P. 418. *l.* 36. Εἰρεμάνλω, δώτερα.] Codex Arch. χώρεω δ.
P. 419. *l.* 10. Ἐννέα ὁδοί.] Amphipolis.
34. Ξέρξης.] Pro Πέρσης. Cod. Arch.
37. Ἀκάνθου γαμβρόν.] Addit Cod. Arch.
P. 420. *l.* 4. Ἐϛ πᾶν χαλῶ.] Athenæus hîc legit πᾶν χαλῶ.
18. Σιπυϊσκον.] Cod. Arch. Quod eſt Ionicum.
P. 421. *l.* 13. Τετρακαίχμης.] Euſtathius priùs p. 80. l. 5. legit Τετρακαίχμας. Vide & paginam 416. Pro Σίρχις codex Arch. hîc habet Γέρης, ibi Γέργης. Mox Σμερδομένεα.
19. Πίδυρ☉.] Codex Arch. Πίλαρ☉. Ita & Stephanus. Emenda Ortelium.
P. 422. *l.* 5. Χείδωρον.] Ptolemæo Ἐχείδωρ☉. Ita ſcribitur apud Apollodorum.
P. 424. *l.* 40. Σπερδίης.] Suidas, Σπέρχης. ut & codex Eton. pag. proximâ.
P. 426. *l.* 6. Ὡς ἅλιϛ.] Codex Arch. ὡς ὃν χὸν ἀλίης. Locus eſt depravatiſſimus.
10. Σιτάλκεω.] De Sitalce Thucydides videndus. Pro Τήρεω ſcribe Τήρεω. Vide p. 250.
14. Ἀεσίας.] Thucydidi Ἀεσώς. Vide hanc rem apud eum, libro 2.
29. Οἱ Ἀθηναῖοι.] Codex Arch. cum Valla, οἱ.
36. Περδίντες.] Codex Arch. περδόντες.
P. 427. *l.* 7. Σωτῆρας.] Herodotus, quaſi eſſet Athenienſium hiſtoricus, libenter eos laudat. Diyllus apud Plutarchum ſcribit, ob eam rem, multo auro donatum ab Athenienſibus.
31. Συεσηχώς.] Codex Arch. Ἀσηχώς, quod puto eſſe gloſſema. Oraculum hoc extat apud Euſebium *Præp.* V. Suidam in Ἀνῶλεν, Tzetzem *chil.* IX.
P. 428. *l.* 2. Ἰκτινείω.] Codex Arch. ἰκτινείας. Ut Valla.
10. Οὐ δίναϛ' Παλλάς.] Habes apud Ariſtot. *Rhet.* lib. 1. Cl. Alexandrinum, Euſebium, & Suidam.
27. Ἀπίσων.] pro ἀπαλλάσσονϛι, Codex Arch. & Eton.
P. 429. *l.* 9. Ἔπ☉.] Codex Arch. & E. & Valla πόδ☉.
P. 430. *l.* 31. Ἐϛ ὄψιν.] Narrat Polyænus VII.
P. 431. *l.* 10. Ἀδικίων.] Narrat Polyænus VII.
30. Ξαίων.] Codex Arch. φυλάξω. Extat Oraculum apud Euſebium *Præpar.* VI.
P. 432. *l.* 27. Ἡμέας εἰκός.] Codex Arch. εἰκός. rectè. mox ἴξω, ut in orâ.
P. 433. *l.* 1. Ἐμμένειν.] Codex Arch. Ἐπιμένειν.
12. Ἀργείοιϛι.] In his expendendis multus eſt Plutarchus.
P. 435. *l.* 8. Ἀχαιϊκώτατον.] Scripti omnes ἀχαιϊκώτατον.
12. Λακεδαιμόνιοι.] Deeſt ἢ Ἀθηναῖοι. ut teſtatur codex Arch. & Eton.
P. 436. *l.* 38. Ἀρίσταξ.] Codex Arch. ἀρχίαξ.
P. 437. *l.* 16. Διακοσμῆσαι.] Intelligit Meneſthea in *Homeri Catalogo.*
20. Codex Arch. Τπάντες. rectè.
P. 438. *l.* 23. Ἀμίλκεω.] Diodorus Ἀμίλκωνα, Polyænus Ἰμιλκώνα vocat, malè. erat hic Himilcas junior.
41. Εἰκόνι χρεωμένων.] An fortè εἰκόν. Vide p. 553. l. 13.
42. Ἐν τῇ Σικελίᾳ.] Deſunt codici Arch.
P. 439. *l.* 7. Φοίνικα λόγων.] Intelligit Phœnicum Annales, quos cùm alibi, tum paginâ 2 & 3. laudat.
27. Ξέρξεω.] Non Πέρσεω codex Arch. ut priùs. De Amilcaris exitu vide Diodorum.
P. 440. *l.* 7. Μινύων.] Codex Arch. μινίων. Cretenſes non ſunt ulti Minois mortem, ſed Menelai injurias ulci ſunt.

46. Ἀντὶ

46. Ἀντὶ τύτε.] Codex Arch.
P. 441. *l.* 1. Ἐκ Κρήτης.] Omninò ut Valla & codex Arch. Τρίτης.
13. Γεγνοεισίων.] Codex Arch.
17. Ἐν.] Deeſt, rectè.
P. 443. *l.* 29. Ἀνέμοισι.] Vide Heſychium in Βορεασμοὶ, & Herodotum p. 447.
P. 444. *l.* 5. Ἀσωνίδης.] Codex Arch. Ἀξωνίδης.
19. ΦόρμΘ.] Codex Arch.
26. Διὰ πυρσῶν.] Codex Arch.
31. Ἐπίλασαν.] Codex Arch. & Et. ἐπεξάλασαν.
35. Ἐκποδών.] Mox ἐπίπλεον. Pro παρέντες videtur Valla legiſſe σπαρέντες.
P. 445. *l.* 34. Δισμύριοι.] Cod. Arch. Φισμύριοι.
43. Καὶ τέσσαρες.] Cod. Arch. πέντε. Mox ταύτῃσι χιλιάσι καὶ ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δέκα.
P. 446. *l.* 9. Οὕτω πεντηκοσίας.] Sic codex Arch. ὡς ξυμβαίνειν γίνεσθαι πάντα τὸν στρατὸν μυρ. πεντηκ. καὶ τετρακόσια καὶ——ἀνδρῶν τὸν ἅπαντα, &c.
35. Αἱ μὲν δὴ πρ.] Cod. Arch. & Euſtathius, πρὸς τῶν ἄλλων.
37. Ἐς Π.] Lege ἐς πόντον. Ita Suidas, Euſtathius & Cod. Arch. καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. Suidas contra omnes auget numerum ad πεντήκοντα.
P. 447. *l.* 9. Ἐξεβεβόωντο.] Ita & Plutarchus hîc legit. Cod. Arch. ἐξεβόωντο. malè.
17. Ἐυρώπης.] Cod. Arch. & Valla.
30. Κρηΐνεω.] Plutarchus Κρηνίνεω.
38. ΠαιδοκτόνΘ.] Plutarchus libro contra Herod. hæc explicat.
P. 448. *l.* 1. Ἔντομα.] Scholiaſtes Apollonii l. 1. exponit τὰ ζῴα. Recurre ad p. 419. ubi ζῴοντα ἵππους λευκὰς Μάγοι. Niſi τὰ ἔντομα intelligat τὰ ἀνοίγματα. Iſta enim πῶς τρυπίεσις mactabant.
7. ΓηλῶΘ, εἴη τε.] Cod. Arch. καὶ ὡς εἴη.
11. ΠρώτΘ.] Codex Arch.
20. Ἕστατο κῦμα.] Homerus, ἐστάθεσαν ἧ θεὸς μεγαλήτεα πόντον.
P. 449. *l.* 5. Ἀεἰδωλις.] Cod. Arch. Ἀεδωλις.
22. ὈνόχωΘ.] V. p. 393. l. 2. Tzetzes Ὀνόχων ſcribit.
38. Ἐσιλδόντες.] Codex Arch. pro ἐσίλλοντο.
P. 451. *l.* 43. Θηβαίων.] De hoc loco multa diſputat Plutarchus l. contra Herodotum. L. 29. Codex Arch. Δορύσσου, ut & margo.
P. 453. *l.* 44. Βεαχυτέρησι.] Cod. Et. μακρότ. Ita Valla. Codex Arch. μικροτέρησι.
P. 456. *l.* 34. ΚλέΘ μέγα.] Hæc vellicat Plutarchus.
P. 458. *l.* 28. Κολωνόν.] Plutarcho pro nomine proprio videtur ſumi, l. contra Herod.
P. 459. *l.* 3. Ἀλφεός.] Euſtathius legit ἈλφεῖΘ.
4. Θαφθῶσι.] Pro ταφῶσι. Eſt quidem τεραχφωνία, ſed quæ placuit Homero, Euripidi, & aliis. Vide Euſtathium ad E. Iliados, ad πρώτῳ μὲν στρεφθέντι.
15. Περὶ δόμβοις νομίμοις.] Strabo. Cicero,

Dic, Hoſpes, Spartæ, nos te hîc vidiſſe jacentes,
Dum ſanctis patriæ legibus obſequimur.

Diodorus aliud Simonidis epigramma citat.
P. 460. *l.* 18. Δεοντιάδης.] Negat Plutarchus eum fuiſſe ducem, ſed Anaxandrum.
P. 461. *l.* 1. Λακεδαιμονίη.] Cod. Arch. Λακεδαίμονι. Ita & Euſtathius legit.
9. Βασιλεὺς γενομ.] Cod. Arch. βασιλεὺς τότων γεν.
13. Λακεδαίμονα χ.] Cod. Arch.
P. 462. *l.* 4. Ἐπιλέγεται.] Cod. Arch. ἐπιλέγεται.
P. 463. *l.* 2. Ἔδοξε.] Cod. Arch. ἐδόκεε.
12. Ἐπὶ ᾗ καὶ ἀπίκατο.] Codex Arch.
15. Ὑπέδυτο.] Codex Arch.
18. Ἄλλοισι.] Deeſt Cod. Arch. deerat & Vallæ.
10. Ἐπίπηξε τὸν κηρύν.] Vide Voſſium ad Juſtinum.
16. Γοργώ.] Vide p. 305, 307. Meminit Plutarchus in *Laconicis.*

Ad Librum Octavum HERODOTI.

P. 464. *l.* 2. Ἑβδομήκοντα.] Nepos ccc facit.

P. 465. *l.* 4. Περὶ τῆς.] Lege γῆς. Quanquam & τῆς ferri poſſit.

P. 466. *l.* 4. Πυρφόρον.] Interpres hîc planè hallucinatus eſt. Πυρφόρος ſacerdos eſt; Sacerdotibus ſolet parci in præliis. Cùm volunt ſignificare cladem maximam, aiunt μηδὲ πυρφόρον, &c. deinde λόγῳ Valla vertit in λόχῳ. Diodorus Siculus rem ſic extulit, μηδὲ ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, διασωθῆναι.

26. Ἀλλ' οὐ γάρ.] Codex Eton. ἀλλ' ἔπω χωρὸς περίχ. Ita Valla. Diodotus indicem hunc *Samium* facit.

P. 468. *l.* 32. Παρασκευασάμενοι.] Codex Arch. παρασπευασάμενοι, ut Valla.

P. 470. *l.* 29. Ὥστε ἀφίεσθαι.] Codex Arch. ἢ ὥστε μὴ ἀπίεσθαι. Quod probum.

40. Scribe Ἰσταιεὺς cum cod. Arch. Plutarcho, & Stephano.

P. 471. *l.* 10. Ὀρυξάμβου.] Polyænus narrat *ſeptimo libro.*

41. Τριφάνης.] Codex Arch. rectiſſimè Τετραπύργιος, ut ſuprà.

P. 475. *l.* 6. Προνοΐης.] Epitheton eſt Minervæ, *Pronææ.* Pauſanias, Diodorus.

P. 478. *l.* 15. Τεσσαράκοντα.] Codex Arch. ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα καὶ τετρακόσιαι. V. pag. 489.

P. 483. *l.* 3. Μυστικὸν Ἴακχον.] Vide Heſychium in ἄλλαι μυσταὶ & Ἴακχος. & Scholiaſtem Ariſtophanis ad Nubes, p. 142.

P. 486. *l.* 7. Ἐπὶ δ.] Videtur Homerus ſex tantùm agnoſcere. Vide ejus *Catalogum.*

P. 490. *l.* 11. Ἐυεργέω.] Talis Soloſon ſuprà l. III. & Mardochæus. Briſſonius l. I. de *Regno Perſico.*

23. Θιάσασθαι.] Sedit Xerxes ſub aureâ platanô, aderat ei Draco Eupompi F. qui per Stadia XX proſpicere valuit. is Xerxi omnia narrabat. *Ptol. Hephaſtio.*

P. 491. *l.* 11. Ἐπίσημον τῆς νηός.] Quod erat in prora, τύπος, putà, Cignus, Taurus, Tigris, Sus, unde & nomen navi. ἔμβλημον in puppi. Sed nec hæc ubique diſtinguuntur.

P. 492. *l.* 4. Πᾶν αἰπόμβου.] Codex Arch. πάντας αἰπομβους, ut Valla.

P. 493. *l.* 5. Ἀδείμαντον.] Hæc finxiſſe de Corinthiis Herodotum ait Marcellinus. *V. Thucyd. Plutarchus*, & *Dion Chryſoſtomus.*

P. 500. *l.* 39. Πρώτης μὲν Π.] Codex Arch. μὲν τοὺ μυείης. ut Valla. Vide Plutarchum in *Themiſtocle*, ubi Σιείρις dicitur.

P. 504. *l.* 22. Ἀφιδναῖος.] Codex Arch. Ἀθηναῖος. Mox idem καταμαρτύριον. Vide Plutarchum in *Themiſtocle.*

33. Στρατῷ ὄν.] Codex Arch. meliùs τῷ Μαρδ. *exercitus, quem ſibi elegerat*, &c.

P. 506. *l.* 8. Πρώϊος.] Cod. Arch. ἀρχαῖον.

31. Ἡγησίλεω.] Codex Arch. ἠσίλεω. Malè. Vide Pauſaniam *Lacon.* Herodotum p. 354. 451. ſed in his recenſendis pauci conveniunt, ſive nomina ſive ordinem ſpectes. V. *Reineccium.*

P. 507. *l.* 1. Στασιῶν.] Codex Arch. φρατῶν.

20. Πανταχῇ μὲν χρησόμενον.] Sic cod. Arch. *ubique terrarum oracula conſuleret.*

32. Ἐς Ἀμφιάρεω.] Ut Thebano nemini licuit dormire in Amphiarai æde, ita in Herculis, nemini peregrino. Plutarchus contra Herodotum.

43. Ὡς ἦκεσε.] Codices ſcripti lectionem oræ agnoſcunt.

P. 509. *l.* 16. Σὺν νόῳ.] Homerica eſt locutio; Νόῳ δ' ὀπίβαλλεν ἰμάσθλην.

36. Ἀργεῖος.] Codex Arch. Ἀργαῖος, vel Ἀργεῖος. Ab hoc Reges deinceps *Argeadæ* dicti.

P. 510. *l.* 12. Παρεῦσαν.] Codex Arch. cum margine ſtat; nec non & Cod. Eton. Mox καταλύσιος. *Idem.* V. p. 516. l. 38.

P. 512. *l.* 4. Ἀθέμιστα.] Codex Arch. ἀθέμιτα βίζειν.

19. Τοίσιν ἐρχαζομβόισιν.] Cod. Arch.

27. Ἐῦσαν.] Cod. Arch. ἔχουσαν.

Ad

Ad Librum Nonum HERODOTI.

P. 513. *l.* 28. Σ Ταπαιτίων.] Codex Arch. ϛεπαιτίων. Non probo.

P. 514. *l.* 28. Καπὶ μὲν ἀλ.] Epimone, ſive anaphora; quali Homerus utitur, Ἐνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἔνθ' ἵμερ☉, ἔνθ' ἀοιδύς.

P. 515. *l.* 14. Καὶ τὸ μὲν ἡμίτεϱον.] Codex Arch. ἀπ' ἡμίων ἔτεος ἀνίβδηλον νέμει☉.

24. Μηνύσιος.] Codex Arch.

27. Ἐκδικώμεθα.] Codex Arch.

28. Ἐπηνέξατον.] Codex Arch.

P. 516. *l.* 3. Χίλι☉.] Plutarchi codices habent χείλεως.

17. Ἐπὶ δὲ ἕκατον.] Deſunt hæc Cod. A. & Vallæ, & Eton. nec hîc locum habent, nam infrà paginâ 524. recurrunt. Plutarchus tamen videtur hîc legiſſe.

44. Ξεινύες.] Heſychius, in ξίνοι. Τὰς πέρνας.

P. 518. *l.* 9. Ἀπαχῦν☉ ὁ Φε.] Athenæus libro II. Ubi Caſaubonus notat in MS. eſſe Ἀπαμυ☉. Vide infrà 545. Plutarcho Ἀπαχῦν☉, malè.

P. 520. *l.* 9. Μαχίσιον.] Codex Arch. Μαχίσιον. Ita & margo. probabilior eſt hæc lectio; abit Tzetzes, cui dicitur Μαχίϛι☉.

45. Ὀφθαλμόν.] Codex Arch. ὄμφαλον, *umbilicum*. Rectè. Thorax reponebatur Athenis, in Minervæ Poliadis templo. *Pauſanias*.

P. 521. *l.* 8. Ἀλλὰ πάντας.] Deeſt ἅμα. ſupplet codex Arch.

21. Κείοντες.] Morem multis teſtimoniis illuſtrat Briſſonius. Ratio hæc ſubeſſe videtur; ἄλυχα ἀλφίτοις. Vide Heſychium in αἱμακτείαι.

38. Γαϱγαφίῃ.] Codex Arch. Γαϱσαείῃ.

47. Πολλὸς ὠθισμός.] Codex Arch.

P. 522. *l.* 15. Ἐπὶ διακειμένοισι.] Interpres non cepit ſententiam. Verte, *ex pacto, ex conſenſu*. Τὰ διακείμενα ſunt ὁμολογίαι, Συμφωνίαι, Συνθῆκαι, ὁμολογίαι, ut Diodorus loquitur. Illud nota, Herodotum ἕκατον ἔτια, Diodorum πεντήκοντα ponere.

P. 523. *l.* 16. Τὰς ἀποθήκας.] Hæc dele; neque enim agnoſcit codex A. nec Valla, nec margo.

19. Τϱωικοῖσι πόνοισι.] Virgilius, *Trojanos labores*. Codex Arch. hîc ἡρωικοῖσι.

P. 530. *l.* 7. Ἀλλὰ τὰ μέν.] Codex Arch. τὰ δὲ μέν.

20. Προελήλατο.] Codex Arch. ϖϱοσιλήλατο.

40. Ἐθέλοιμι.] Puto ita ſcripſiſſe Herodotum; habet tamen codex Arch. haud malè, ἕλοιμι.

45. Καταῤῥώδηκα.] Rectiùs, ad normam Ioniſmi, καπεῤῥώδηκα. Mox pro Συναχθῆτε idem cod. Arch. Συλλεγῆτε. Eſt autem λιπαρεῖν quod ſequitur λίαν παρεῶναι ποτ.

P. 531. *l.* 13. Ἀθηναίους.] Vide ut omnes ſcriptores in Athenienſium laudes conſpirent. Plutarchus innuit Herodotum pretio ad hæc fingenda adductum fuiſſe.

40. Ἐκπαγλεομένων.] Codex Arch. ἐκπλαγεομένων. Hanc ſcriptionem præfero, quoniam multis aliis in locis ſic video ſcripſiſſe Herodotum.

P. 532. *l.* 8. Ἄϱξομεν.] Codex Arch. ἀϱξόμεθα, *Incipiemus*.

24. Ἔυπλοον.] Codex Arch. ἄπλοον. Ita Valla. & res poſtulat: nam Perſæ cominus, ut Spartani, non pugnabant.

37. Παϱὲκ τὸ δεξιόν.] Cod. Arch. & Et. & Valla, ϖϱὸς Παυσανίου ἀπὸ τὸ δεξιὸν κέϱας. Rectiſſimè.

44. Συμβαλὼν ποιεύμενοι.] Atqui locus poſtulat particulam negantem μή. Supplet codex Arch. & Valla.

P. 533. *l.* 9. Ἱεϱὸν.] Cod. A. & Valla ἱερόν. Hæc omnia Plutarchus in *Ariſtide* ſublegit.

36. Πενταπτέων λόχος.] Erat Πιτάνη quidam δῆμ☉ cujus meminerunt Pauſanias, Heſychius, Thucydides,

Herodotus ſuprà, p. 184. l. 3. Ex hoc populo turma Amompharetum ſequebatur, quæ quidem turma una fuerit ex turmis militaribus Spartanorum. Turmas has, ſeu πάγματα, quatuor aliqui faciunt, uti legere eſt apud Scholiaſtem Ariſtophanis in *Acharn.* παρὰ Λακεδαιμονίοις ἦσαν τέσσαρες λόχοι. Ariſtophanes ipſe in *Lyſiſtratâ*, τέσσαρες λόχοι ἀνδρῶν μαχίμων. Alii tamen quinque fuiſſe volunt. Heſychius & Harpocration citant Ariſtotelem in *R. P. Lacedæmoniorum.* Has enumerat, opinor ex Ariſtotele, Scholiaſtes ineditus in Lyſiſtratam, Ἐδωλοφ, Σίνις, Ἀείμνας, Πλόας, Μεσοάγης, vel rectiùs Μεσοάπις, ut apud Stephanum. Ἐδώλη meminit Heſychius. De tribus reliquis non conſtat. Thucydides affirmat ſeptem fuiſſe: Notat hoc idem Scholiaſtes ad *Lyſiſtratam*, productis Thucydidis verbis. Video alios alium numerum ponere. Negat interim Thucydides ullam fuiſſe apud Lacedæmonios Πιτανητῶν λόχον, & Herodotum obliquè tangit. Eum ſequitur Heſychius, qui tamen etiam apud aliquem poëtam reperiſſe videtur Πιτανήτης στρατός.

P. 534. *l.* 43. Ὅπλα ἦν.] Codex Arch. λόχον ἦν, rectiùs; erat enim λοχαγός.

P. 536. *l.* 35. Γινομένων, ἀποβλ.] Codex Arch. interponit χρησῶν.

P. 537. *l.* 26. Ἀειμνήστου.] Codex Arch. hîc optimè Ἀεμνήστου. Sanè adſtipulatores habet Plutarchum & Pauſaniam.

P. 539. *l.* 15. Τεῖχοφ, ᾗ ἡ Ζακυνθίη.] Vide quid hîc ſperabat ſe inventurum Polycrates Athenienſis, apud Schol. Ariſtophanis p. 333.

P. 540. *l.* 21. Ἀείμνηστον.] Ita & codex Arch. nam hic Platæenſis alius eſt ab Arimneſto Spartano de quo ad p. 537.

P. 541. *l.* 8. Ἐφόρῳ ἄγγελον.] Pleniùs codex Arch. ἐπίσημον ἄγγελον.

11. Εὐρυβάτου.] Codex Arch. Εὐρυβιάδου.

21. Φαρανδάκης.] Sic Pauſanias. aliter Φερενδάτης. Vide p. 408. & 410. Hic apud Æſchylum in Perſis corruptè dicitur Φαρανδάκιος.

30. Λῦσαι.] Placet cum codice Arch. legere ῥῦσαι.

P. 543. *l.* 20. Παυσανίᾳ.] In ejus honorem Παυσάνεια feſtum fuit. *Pauſanias.*

40. Μήδων.] Athenæus hunc locum tranſcripſit. Legit autem ut codex Arch. & margo & Valla ἡγεμόνοφ.

P. 544. *l.* 24. Ἔδαφον.] Codex Arch. ἴδαφον. Ita & Valla.

28. Τῶν ἦ ἄλλων.] Hæc verba omiſit codex Arch. ſed non omiſit Plutarchus, imò acerbè de iis agit cum Herodoto.

31. Κοιρά.] Lege χοιρὰ, *vacua.* χοιροτάφια. Ita hîc legit Plutarchus.

P. 546. *l.* 9. Συνεκήρυσσε.] Codex Arch. ζυνεκύρησε, *evenit.*

37. Ἡγησιστράτου.] Codex Arch. ἡγησίφατον.

P. 547. *l.* 3. Ποταμὸν ὅς.] Duo ſunt: oportuit nomine diſtinxiſſe. Vide Stephanum in Λάκμων.

P. 548. *l.* 15. Καλαμίσιοι.] Codex Arch. Λαμίσιοι. N. L. Duris ἐν ὄρεσι Σαμίων hîc nobis uſui foret.

36. Κῆνον.] Scribendum κῆν. ea eſt forma Ionica.

P. 549. *l.* 28. Οἱ Ξέρξεω.] Omninò ut codex Arch. ὁ δὲ Ξέρξεω.

P. 550. *l.* 12. Μηνός.] Confer Ælianum in V. Hiſt. l. 2 c. 25. Plutarchum, *Camillo* p. 138.

44. Ἰθαμίτρης.] Codex Arch. Ἰδαμίτρης. Vide p. 408. l. 6.

P. 551. *l.* 3. Πειλοφ.] Scribe Πειλάων.

36. Ἀφεῖναι.] Lege ἀπεῖναι.

41. Πελοποννησίων.] Valla videtur vertiſſe Λακεδαιμονίων.

P. 552. 19. Φθάς.] Omnes ſcripti φραδείς, *percipiens.*

P. 553. 28. Τυκτά.] Dictio eſt Perſica. Xenophonti, Τυκτάλια. Athenæus l. XIII. hæc adducit.

32. Χρήζει.] Habet hîc codex Arch. Νῆ. puto ex interpretamento.

P. 554. *l.* 4. Εἰσὶ τρεῖς.] Nec Valla nec codex Arch. agnoſcit.

7. Μεθέντα.] Repone cum codice Arch. μετέντα.

8. Μεγάλα ποιεῦμαι.] Codex Arch. μέγα. Alibi μέγα ποιεύμενοφ ταῦτα, & μέγα ὑπερφέρων.

12. Ἦσαν.] Scribe ἦσαν.

15. Γῆμαι.] Codex Arch. γυναῖκα.

P. 555. *l.* 5. Διαβάντες.] Codex Arch. διαβαλόντες. Ita priùs, διάβαλον ἐκ τῆς Χίου ἐς Νάξον.

10 Οἰόβαζοφ.] Codex Arch. Οἰσβάζοφ, Valla. *Oebazus.*

14. Ἀρταύκτης.] Plura Pauſanias.

18. Ὑφελόμενοφ.] Valla *petitis.* Codex Arch, αἰτήσας.

24. Διεβάλετο.] *Fefellit.* Archippus in *Philo.* γέγονα διαβαλοῦμαι πάμπαν. Ariſtophanes *Avibus* διαβάλλεται σὺ ὁ θεῖοφ. Imò παραβάλλεται σὺ apud Alcæum, & ἀθραυστοβόλλην ἀγρευτὴν apud *Homerum.* Schol. Ariſtophanis horum auctor. Vide p. 330. l. 23.

39. Ἀφύκτους.] Codex Arch. ἀφυλάκτους.

P. 556. *l.* 25.

P. 556. *l.* 25. Νεάλωτοι.] Puto hîc Euſtathium legiſſe ἴσωτεγν. Ita ſanè apud eum video haberi hodie in Odyſſeam.

31. Τίνεσθ.] Codex Arch. Ζίνεσθαι, nec dubito quin ita & Vallæ occurrebat. Euſtathius expoſuit per βλάψαι.

P. 557. *l.* 4. Ἀρτεμβάρης.] Codex Arch. Ἀρτεβάρης, & quidem in l. 1, ſic ſemel pinxit: ſed malè.

21. Μαλακὸς γενέσθαι.] Codex Arch. ſupplet ἄνδρας, conſentit Valla.

HÆc ſunt, Lector candide, quæ verè καὶ' ὁπόρομῶ ex Herodoto meo transfudi in calcem hujus editionis; poſtquam acta jam, & tranſacta erant omnia, quæ ad hanc Impreſſionem concinnandam ſpectare videbantur. Multa ſciens intacta reliqui; ab aliis occupata non repoſui. In Latinis quædam denuò verti; in Græcis quamplurima emendavi. Nec arroganter hoc à me dici quiſquam exiſtimet: Nam conjecturis meis nihil, omnia verò accepta refero ſcriptis exemplaribus; quorum illud, quod mihi utendum dedit R. P. Archiepiſcopus Cantuarienſis, utramque paginam in hoc negotio fecit. Nec pœnitendum interim ſubſidium attulit alter codex MS. cujus Variantes Lectiones mihi ſubminiſtravit Johannes Roſwel, Vir humaniſſimus, & præclararum omnium artium peritiſſimus. Illud verè dicturus videor, me venam ſaltem aperuiſſe ad Herodotum ſanandum. Id certè volui, & ut conſequerer, ex Galeno, Heſychio, Georgio Pardo Ionicarum dictionum Lexicon auxi & locupletavi; tum etiam Herodotum non indiligenter contuli cum Athenæo, Euſtathio, Suidâ, aliiſque ſcriptoribus, qui ab eo quicquam fuerant mutuati. Linguæ Ionicæ canon fuit olim Herodotus; Enimvero in vulgatis libris tot occurrunt gloſſemata, tot ab ea dialecto ad alias aberrationes, ut vix trientem Ionici idiomatis nunc ſupereſſe crediderim. Infinita ſunt, quæ ex Codice Archiepiſcopi hoc in genere reſtitui poterant; ſed nunc non erat his locus. Exoriatur aliquis, ità voveo, cui otium ſit uberius & ingenium, ad perpurgandum Herodotum; Ille his noſtris & plura & elegantiora facilè inveniet; Ille de optimo ſcriptore, de viris doctis, & de me etiam optimè merebitur, ſi, reconditiori inſtructus eruditione, tumultuariam hanc noſtram ſcriptionem, quaſi Herodoto minimè dignam, planè diſpungat.

Vale.

INDEX EORUM

QUÆ APUD

HERODOTUM

SUNT MEMORABILIA.

Monitus eſſe debes, mi Lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum eſſe, ſed ad libros, & capita in quæ eos diſtribuimus, ad oram interioris paginæ ſemper adnotata. Prior itaque numeris Romanis libri index; alter barbaricus, capitis. H, *vitam Homeri indicat. Nec hoc etiam ignorare debes, nos potius veritatem Græci textus ſequutos eſſe, quam interpretem Latinum: ne nobis fraudi ſit, ſi aliter in Latino contextu aliquam multa legantur, quam in Indicem adſcripſimus.*

A

ABÆ, urbs Phocenſium VIII. 134. ubi erat Apollinis delubrum locuples VIII,33.
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem.*
Abantes, Euboeæ non minima portio I, 146.
Abaris ferebatur fuiſſe Hyperboreus IV, 36
de eo & ejus ſagitta fabula *ib.*
Abdera, orum, urbs à Teiis condita in Thracia I, 168.
eam Xerxes præterit VII,109.
cum Abderitis Xerxes hoſpitii fœdus iniit & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donavit VIII,120.
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, ſuper cadaver Leonidæ occumbunt VII,224.
Abronychus, Athenienſis, filius Lyſiclis, ſpeculator apud Leonidem VIII,21.
Abydus, una urbium in Helleſponto V,117.VII,33.
Trajectus ex Abydo ad ulteriorem Continentem quem pontibus junxit Xerxes VII,34.
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII,44.
Acanthus urbs VI,44.
Acanthios Medica veſte donat Xerxes VII,116.
Acanthiorum mare VII,22.
Accenſio lucernarum, feſti nomen II, 62.
accipiter inter animantes Ægyptiis ſacras II,65.
eum qui necaverit apud Ægyptios, ſive volens, ſive nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aves in urbem Butum aſportant ſepeliendos II,67.
earum paria ſeptem, omen ſunt ſeptem Perſis III,76.
Acephali populi IV,191.
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII,37.
Aces amnis III,117.
unde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Iones è ſedibus ſuis exegerunt, partes duodecim I,145.
ex illis terreſtres copias Xerxi ſuppeditarunt VII,185.
eorum in Athamantis poſteros actio VII,197.
Achæiæ Cereris templum & orgia V, 61.
Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex utroque parente germanus III,12. VII,7,97.
Ægypti præſes VII,7.
Ægyptiacæ claſſi præfectus VII, 97.
bonum conſilium Demarati invertit VII,236.
ab Inaro interfectus III,12.VII,7.
Achæmenes, *aliàs*, Cambyſis pater VII, 11.
Achmænidæ compellantur à Cambyſe III,65.
eorum tribus apud Paſargadas I, 125.
ab iis reges Perſidæ ſunt oriundi *ibid.*
Achelous fluvius II,10.VII,126.
Acheron fluvius VIII,47.
Achilleum oppidum V,94.
Achilleius curſus, locus ſic dictus IV, 55,76.
Acræphia urbs VIII,135.
Acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV,62.
acinacem in calicem vino & ſanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV,70.
acinaces Perſicus in Helleſpontum abjectus à Xerxe VII,54.
Acriſius Danaes pater VI,53.
Acrothoon urbs VII,22.
ex aculeis jaculorum ahenum factum IV,81.
Adicran Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ ſe dedit IV, 159.
Adimantus Ariſteæ pater VII,137.
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum claſſis dux, fugam facere vult VIII,5.
ejus dictum in Themiſtoclem VIII, 59.
inſolentia erga Themiſtoclem VIII, 61.
ejus turpis fuga VIII,94.
Admetus Eumeli pater H. 2.
Adraſtus Phryx Midæ filius I, 35,45.
fratris interemptor *ib.*
à Crœſo expiatus I, 35.
ei cuſtodiam filii ſui ad venationem exeuntis mandat Crœſus, I,41.
Crœſi filium transfodit, aprum volens transfigere I,43.
ſeſe ſuper buſtum Atyis transfodit I, 45.
Adraſtus, Talai filius Sicyoniorum rex V, 67.
in Adraſtum Cliſthenis Sicyonii odium *ib.*
ei honores & dies feſti erepti & Melanippo traditi V,67.
Adria à Phocenſibus occupata I,163.
Adyrmachydæ Libyes, Ægyptum verſus IV,168.
eorum mores, & uxorum *ib.*
Æaces Syloſontis & Polycratis pater III,139. VI,13.
Æaces, Syloſontis fil. Sami tyrannus, ab Ariſtagora exutus tyrannide VI,13.
Samios ad defectionem à ſociis ſollicitat VI,13.
Samum reductus VI,25.
Æacus & Æacidæ à claſſe Græcorum invocantur VIII,64.
Æaci fanum V,89.
Æacidæ ab Æginetis, Thebanis miſſi V,80.
Æacides Samius. IV,138.
ædes Veneris in Cypro unde extructa I,105.
ædes Minervæ VIII,39.
ædes Vulcani II,110.
ædes Protei, dicta Veneris hoſpitæ II,112.

INDEX.

ædes deorum & hominum ligneæ IV, 108.
ædes fulmine abſumptæ IV,79.
Ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ II,121.
ædificio ex urbe elephantina afferendo triennium conſumptum II, 125,*&c.*
jus ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ib.* & *ſeq.*
ædificium Zamolxis ſubterraneum IV,95.
ædificia humanis operibus majora II,148.
Æga urbs VII,123.
Ægæ una ex partibus Achæorum I, 145.
Ægæa civitas Æolum I,149.
Ægaleus mons, unde Xerxes navalem pugnam ſpectabat VIII,90.
Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus V,46.
Ægeum mare IV,85.
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I,173.
Ægeus, OIolyci fil. unde Ægidæ IV, 149.
Ægialees, tribus, ab Ægialo Adraſti filio dicti V,68.
Ægialees Pelaſgi VII, 94.
Ægialus Adraſti filius V,68.
Ægicores Ionis filius V,66.
Ægidæ in Spartæ ingens tribus à quo dicta IV,149.
Ægila, ſive Ægile, locus ad quem Naſamones veniunt ut palmulas decerpant IV,172,182.
Ægilea, Styreorum inſula VI,107.
Ægina, (*aliàs* Argiva) Ariſtodemi uxor VI,52.
Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi V,80.
Æginetæ cur Samiis infenſi III,59.
Samios ut mulctarint *ib.*
Epidauriis quondam ſubditi V,83.
eorum in Athenienſes odii principium V,89.
terram & aquam Dario dant VI,49.
unde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ib.*
contraque ejus rei autores mittitur Cleomenes VI,50.
primores ipſorum dantur obſides Athenienſibus VI,73.
eorum cum Athenienſibus ſimultates V,82.
undeque ortæ V,82,83,*&c.*
ab iis illatæ Athenienſibus injuriæ VI,87.
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienſes V,80,81.
ab iis ſtatuæ repetitæ per Athenienſes V,84.
circa Æginetas & Athenienſes acta *ib.* & *ſeq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam miſſi VI,85.
eorum piaculum, maximum eis malorum cauſa VI,91.
ab Athenienſibus navali prœlio victi VI,92.
præſtantiſſimi in pugna navali contra Perſam VIII,93.
aureas ſtellas tres quæ ſuper malum navis æreum ſunt Delphis dedicarunt VIII,122.
unde iis divitiarum principium IX, 79.
iis tumulus ipſorum rogatu ſtructus à quo,& cur,& quando IX,84.
Ægineticum bellum cum Athenienſibus VII,144.
Ægion urbs Achæorum I,145.
Ægira urbs Achæorum I,145.
Ægiroeſſa, Æolum civitas I,149.
ægis Minervæ unde IV,180.
Ægli pop. III,92.
Ægos potamos IX,118.
circa ægrotos Babyloniorum lex I,197.
ægroti apud quoſdam Indos deſerti in deſerto cubant III,100.
apud quoſdam Indos interficiuntur & comeduntur III,99.
ſuper ægrotos qui ad aram ſunt cinis ſparſus in Delo IV,35.
Ægyptus fluminis donum III,5.
Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ib.*
ejus longitudo *ib.*
tota eſt paluſtris : vel, (*ut Græcum verbum ſonat*) eſt palus II, 4.
Ægyptus eſt quam Nilus irrigat II, 18.
Aſiæ & Africæ terminus II,17.
Africæ finitima II,65,III,91.
unde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus III,5.
in regiones (vel potius præfecturas, quæ *nomoi* vocantur) diviſa II,164.
ejus diviſio ſecundum Græcos II, 17.
montanæ Ciliciæ oppoſita eſt II,34.
qualis ſit qua parte Africam ſpectat II,8.
foſſas unde tam multas habeat II, 108.
propter quas inequitabilis & plauſtris inhabilis effecta *ibid.*
de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ II,15,& Herodoti II,17.
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II,35.
ſub Amaſi rege maximè beata II, 177.
Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus III,3.
eâ potiuntur Perſæ III,7.
Perſis tributaria III,91.
Ægyptia ſacra II,81.
Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt III,2.
pleraque omnia diverſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & jura, ut cœli eorum & fluminis diverſa eſt natura II,35.
eorum inſtituta & jura II, 35, 36, *&c.*
omnium hominum primos ſe arbitrati II, 2. Phrygas tamen eſſe priores concedunt *ib.*
in ſeptem hominum genera diſtributi II,164.
hominum ſapientiſſimi II,160.
multarum rerum cognitione cæteris antecellunt II,121.
eorum inventa II,4,82.
primi immortalitatem animarum aſſeverarunt II,123.
primi annum excogitarunt, & in menſes duodecim diſtribuerunt II, 4.
prodigiorum obſervantiſſimi II, 82.
divinationem certis diis vendicant II,83.
ignem animal eſſe aſſerunt III,16.
ſuis moribus & inſtitutis contenti II,78.
nec ullis aliis uti volunt II,91.
nihil à Græcis mutuati II,49.
eorum in Græcos dicterium II,13.
quibus potiſſimum inter eos ſine agricultura fruges proveniant, utque jacto ſemine in ſua rura ſues immittant II, 14.
vitibus carent II,77.
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abſtinent II,37.
eorum victus *ibidem.*
eorum præcipui conventus II,59.
eorum cantilena II,79.
medici apud eos ſingulis morbis ſinguli II,84.
eorum ſacra II,39,40.
eorum ſacerdotes II, 37. quorum unus eſt pontifex *ib.* ſuntque raſi II, 36,37.
eorum ſuperſtitiones II,65. & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.*
illis ſacrificia ſub Cheope interdicta II,124.
à Mycerino reſtituta II,129.
eorum circa Cererem & Rhampſinitum ceremoniæ II,122.
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos pervenerunt II,50.
duodecim deorum cognomina primi in uſu habuerunt II,4.
primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.*
quorum deorum nomina neſciant II,50.
quorum deorum oracula habeant II,83.
dii aliquando eorum principatum obtinebant II, 144.
pudenda circumcidunt II,36,104.
cum feris veſcuntur II,36.
eorum victimæ II,41,*&c.*
ſuem non alunt IV,186.
quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur II, 473, 48.
eorum ablutiones poſt contactum ſuem II,47.
qui Thebanæ provinciæ, ab ovib. abſtinent & capras immolant II, 42.
contra faciunt Ægyptii Mendeſiæ, provinciæ *ibid.* & 46.
deſcriptio eorum qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam II, 77.
eorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta II,92,93.
Ægyptiorum luctus & ſepulturæ II, 85,86,*&c.*
mos triplex in condiendis cadaveribus II, 86,87,88.
eorum ſcripturæ & literarum duplex uſus II,36.
eorum interpretes à quibus oriundi II,154.
eorum pueri linguam Græcam edocti II, 154.
Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis II, 77.
purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III,12.

INDEX.

Ægyptii medici cæteris præstantiores III,129.
apud Ægyptios viri binas vestes habent, fœminæ singulas II,36.
vestes eorum lineæ quales II,81.
unguenta II,94.
naves II,96.
eorum mysteria. II,170,171.
eorum reges II,99,100,101,102,111,112,121,124,127,129,136,137,141,147,151,158,160,161,172, III,10.
eorum sub duobus regibus calamitas II,128.
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi suo II,141.
Ægyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt II,147.
Ægyptii à rege Aprie cur discesserint IV,159.
eorum clades à Cyrenæis accepta IV,159.
in fugam vertuntur à Persis III,11.
morte mulctati à Cambyse quum Apin celebrarent III,29.
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII,1.
à Xerxe subacti denuo VII,7.
ipsi & Phœnices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII,25.
Ægyptius quidam vocalissimus IV,141.
Ægyptio thorace in pugna utuntur Persæ I,135.
Ægyptiacum linum II,105.
Æinea urbs VII,123.
Æneside mus Pataici filius, satelles Hippocratis VII,154.
Æneside mus Therothis pater VII,165.
ænigma Hipparchoper visionem dictum V,56.
ænigma piscatorium. II,35.
Ænyrorum regio VI,47.
Ænus urbs IV,90. VII,58.
Æoles invadit Crœsus I, 26. eosque subegit I,6,28.
Cyro se dedere volunt I,141.
Æoles & Iones hereditarii Cambysis servi II,1.
olim Pelasgi vocati VII,95.
Æoles circa oram Iliadem capti ab Hymee V,122.
Æolum in Xerxis classe arma VII,95.
Æoles Sestum tenentes IX,114.
Æolicæ undecim civitates I,151.
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I,149.
Æolidensium oppidum incensum VIII,35.
Æolus Athamantis pater VII,197.
æor apud Scythas virum significat IV,110.
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica *ibid.*
æquitati iniquitas invisa I, 96.
aër Ægyptiorum nunquam immutatur II,77.
aëris mutatione existunt præcipuè morbi *ibid.*
ærarium Athenicnsium VII,144.
Aëropus Temeno natus VIII,137.
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII,139.
Aëropus Echemi pater IX,26.
æs apud Æthiopas omnium pretiosiss. & raritimum III,23.
apud Scythas non est in usu IV,71.
ejus copia apud Massagetas I,215.
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX,79.
æris alieni debitor mendacio obnoxius I,138.
æs alienum debere, apud Persas turpe est I,138.
æris alieni debitor cadaver partis deponit apud Ægyptios II,136.
ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ sit obstrictus VI,59. ut apud Persas *ibid.*
æris fodinæ prope Prasiadem V,17.
ærei viri Psammiticho auxiliantur II,152.
æreus Jupiter & Neptunus IX,80.
æreum totum Mardonii præsepe IX,69.
Æsanius, Grini pater IV,150.
Æschines, Nothonis filius VI.100.
Eretriensium primarius *ibid.*
non finit Athenienstum auxiliatorum quatuor millia secum perire *ib.*
Æschræus, Lycomedis pater VIII,11.
Æschronius tribus III,26.
Æschylus Euphorionis filius II,56.
Æsopus fabularum scriptor II,134.
Æstas ubi semper nubila est IV,28.
Æstatis & hyemis simulacra II,121.
Æthiopiæ regno solus Sesostris Ægypti rex, potitus II,110.
Æthiopiæ situs extremus III,114.
ejus descriptio & quarum rerum ferax sit *ib.*
Æthiopes quomodo redditi mansuetiores II,30.
pudenda circumcidunt: II, 104.
Æthiopes macrobii, unde tam longæ vitæ III, 23. quales homines III, 20, *&c.*
eorum regis cum Ichthyophagis Cambysis legatis colloquia III,21, 22, *&c.* adversus eos infœlix Cambysis bellum III, 17,25, *&c.*
Æthiopes alii Ægypto contermini à Cambyse subacti, III, 97. eorum semen domus *ibid.*
Æthiopes nomades II,29.
Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII, 69, 70. eorumque differentia, arma, vestitus & duces *ib.*
Æthiopum genitura nigra III,101.
Æthiopicus lapis II,134.
Ætolus Males Agaristæ procus VI,127.
germanus Titormi *ibid.*
Africæ termini II,17.
deserta II,32.
Africæ superiora æstas semper obtinet, II,26. *vide &* Lybia.
Africus ventus pluviosissimus II,25.
Agæus, Elei pater VI,127.
Agamemnon Pelopides VII,159.
Orestis pater I,67.
Agaristæ, Clisthenis filia Græcorum præstantissimo destinata VI,126.
ejus proci totius Græciæ præstantissimi juvenes VI,127.
nubit Megacli VI,130.
ejus liberi VI,131.
Agaristæ, Hippocratis ex Agaristæ nati filia VI,131.
Xanthippo nupta VI,131.
ejus visum in somnis *ib.*
Periclis mater *ib.*
Agasicles, vir Halicarnassæus I,144.
legem Apollinis Triopii ausus violare *ib.*
Agathyrsi IV,102,125.
eorum mores & instituta IV, 103.
Agathyrsus, Herculis filius IV,10.
Agenor Cilicis Phœnicis pater VII,91.
ager Caicus VI,28.
Crestonicus & Pæonius VII,124.
Plataensis IX,15.
Caristius IX,104.
agricolatores contemptissimi apud Thraces V,6.
agricultura Ægyptiorum quibusd. nulla II,14.
Agesilaus Doriagi filius VII, 204.
Agesilaus Hippocratidæ fil. VIII,131.
Agetus, Alcidis filius VI,61.
uxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus VI,62.
agger Samiorum III,60.
Agis Menaris pater VI,65.
Aglauriæ Cecropis filiæ templum VIII,53.
Aglomachi turris IV,164.
Agora oppidi nomen VII,58.
Agrianes fluvius IV,90.
Agrianes pop. V, 16.
Agyllenses vel Agyllæi I,67.
mala illis immissa propter Phocenses *ib.*
ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia, ejusq; descriptio IV,81.
ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV,152.
Ajax Telamonis fil. pro heroe habitus V,66.
ab Homero celebratus H,28.
à Græcorum classe invocatur VIII,64.
ab iis victoribus navis ad Salaminem ei reposita VII,121.
Aimnestus Spartiata, Mardonii interfector IX,63.
ejus interitus cum trecentis aliis *ib.*
Amnæstus Plataensis IX,71.
Alabanda urbs VIII,136.
Alabandenses in Caria VII,195.
Alalia à Phocensibus condita I,165.
Alarodii III,94.
cum Xerxe litantes VII,79.
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazeris Barcæorum rex IV,64.
ejus interitus *ib.*
Albæ columnæ, sic dictus locus V,118.
Albus murus Memphiticus III,91.
Album litus, ora sic dicta VII,25.
Alcæus, Herculis filius I,7.
Alcæi poetæ fuga V,95.
ejus arma suspenderunt in Sigeo Athenienses *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII,204.
Alcibiades Cliniæ pater VII,17.
Alcides Ageti pater VI,6.
Alcimachus Euphorbi pater VI,101.
Alcimus Mentoris pater H,7.
Alcinor & Chromius Argivi I,82.
Alcmæon Megaclis filius VI,125.
ejus officium erga Lydos, & Crœsi in eum ob id munificentia *ib.*
quomodo se auro ridiculè onerarit *ib.*
ejus domus inde divitiæ *ib.*
alia Crœsi in illum beneficia *ib.*
victor in Olympicis *ib.*

Alcmæ-

Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I,61.
profugi Athenis propter Pisistratum I, 64. & Pisistratidas V, 62.
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI,120.
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi *ib.* 123.
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI,115,124.
eorum laus VI,123.
per Græciam quomodo celebres facti VI, 125, 126.
Alcmæonides VI,152.
Alcmæna mater Herculis II,43,145.
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127.
aleæ ludus à Lydis inventus I,94.
aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II, 122.
Aleæ Minervæ templum I,66. IX.69.
Alevæ filii VII, 130. IX,57.
Alevadæ Thessaliæ reges VII, 6.
eorum nuncii ad Xerxem missi ut succurrat contra Græcos *ib.*
Thessalis invitis VII,172.
Alexander, Priami filius I, 3.
Helenæ raptor I,3. II,113.
ejus cum Helena in Ægyptum adventus *&c.* II,113,114, *&c.*
ex Sparta triduo Ilium pervenit II, 117.
Alexander Macedo Amyntæ filius V, 19. VII,173. VIII,139.
ejus genus VIII 139.
vetusta origine Græcus V, 22, IX, 44.
Persarum insolentem libidinem in convivio ulciscitur V,20.
ejus prudentia V,21.
in Olympia cursor primo proximus V,22.
Macedonum tyrannis quomodo ad eum pervenit VIII,137.
Athenienses hortatur ad paciscendum cum Mardonio VIII,140.
Athenienfibus Mardonii causam prodit IX,43.44.
aurea ejus apud Delphos statua VIII, 121.
Aliarchus fratricida IV,160.
ab uxore fratris necatur *ib.*
Alilat, eadem Arabibus quæ Urania III, 8.
Alirta, Venus dicta ab Arabiis I,131.
Alizones pop. IV,52.
Allesus Sidonii Tetrannesti pater VII, 98.
alluvione fluminis agros decurtatos compensat Ægypti rex II,109.
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V,63
Alpeni vicus VII,176,177,229.
Alpenus oppidum VII,216.
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII,227.
eorum virtus ad Thermopylas *ib.*
Alpis fluvius IV.19.
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I,16.
ejus acta memoratu digna I, 16, 17, *&c.*
qua ratione Miletum obsidiebat I,17.
ejus morbus I, 19.
cum Thrasybulo pactiones init I,21.
donaria ab eo Delphos missa I,25.
ejus obitus *ib.*
ejus sepulchrum quale, & à quibus constructum I,93.
ejus filius Pantaleon I,92.
filia Ariena I,74.
Alysonii pop. III,90.
Amasis Ægypti rex I,30.
ad eum se confert Solon I,30.
ejus cum Crœso fœdus I,77.
ejus res gestæ cum Aprie, quem regno pepulit II,162,163,169.
ejus cum Cyrenæis amicitia II,181.
ejus res gestæ aliæ, solertia contemptus, mores & ingenium II, 172, 173, 174.
ejus opera magnifica II,175,176.
ejus picturati thoraces III,47.
ejus literæ ad Polycratem III,40.
cum Polycrate jus hospitii solvit propter ejus nimiam fœlicitatem III,43.
Græcorum amator II,178.
donaria in Græciam ab eo missa II, 182.
primus Cyprum cepit & tributariam fecit II,182.
contra eum Cambysis expeditio III,1.
uxorem Cyrenæam ducit & quid ipsi acciderit II,181.
Cambysen deludit, missa Apriæ filia pro sua III,1.
ejus obitus III,10.
sepulcrum *ibid.*
in ejus cadaver Cambysæ contumelia III,16.
Amasis, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcæos IV,167.
ejus contra Barcæos commentum dolosum IV,201.
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV,203.
Amathuntis obsidio V, 104, 105, 108. *&c.*
Amathusii V,104.
Amaxampeus fons IV,52. locus etiam unde fluit, sic dictus *ibid.*
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ IV, 110.
earum cum Græcis bellum *ibid.*
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agnitæ sunt esse fœminæ IV,110,111.
quomodo cum Scythis mixtæ IV, 113, 114.
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quò abduxerint IV, 114, 115, 116.
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV,117.
in Amazonidas præclarum facinus Athenienfium IX, 27.
Amestris, Otanis filia VII,61.
Xerxis uxor VII, 61, 114.
ejus amiculum IX, 108.
crudelitas in uxorem Masistæ IX,111.
Amiantus Agaristæ procus VI,127.
amicus solers possessio pretiosissima V, 24.
amiculum Sylosontis III,139,140
amiculum Amestris IX, 108.
Amilcar Hannonis filius VII,165.
Carthaginienfium rex & ejus res gestæ & interitus VII,165,166,167.
ipsi sacrificia instituta VII, 167.
Arcemisiam fugientem insequitur VIII, 93.
ejus virtus & præstantia in pugna navali *ibid.*
Aminocles Cretinei fil. VII,190.
è naufragio classis Persicæ dives efficitur *ibid.*
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII,130.
Ammonis oraculum in Africa I, 46. II,32.
ejus origo II, 55.
Ammon Jovem appellant Ægyptii II, 42.
Ammonii populus IV, 181.
Ægyptiorum & Æthiopum coloni II, 42.
adversus eos Cambysis expeditio infelix III, 25, 26.
Ammoniorum rex Etearchus II,32.
Amompharetus Spartiata IX, 52,53, *&c.*
ejus virtus IX. 70.
Amomphareti sacerdotis sepulchrum apud Lacedæmonios IX, 84.
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I, 135.
amores quomodo tractent Caunii I, 172.
Amorgis Persarû ducis interitus V,121.
Ampa urbs VI, 20.
Ampelos promontorium Toronæum VII, 122.
Amphiarai oraculum I,46. VIII,134
verax à Crœso repertum I, 49.
eique donaria à Crœso missa I,52.
Amphiaraus, Amphilochi pater III, 91.
Amphiarai delubrum VIII,134.
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H, 9.
Amphicæa urbs VIII,33.
Amphicrates Samiorum rex III,59.
Amphictyones II. 180.
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII, 228.
eorum sedilia VII,200.
templum quod nunc Delphis est quot talentis constituendum locarint II, 180. V, 62.
Amphyctyonis delubrum VII,200.
Amphyctionidis Cereris templum VII, 200.
Amphilochus, Amphiarai filius III,91.
colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia dejecti VII, 91.
Amphilytus Acarnan ariolus I,62.
Amphimnestus procus Agaristæ VI, 127.
Amphionis filia clauda V, 92.
Amphissa urbs VIII, 32.
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes II,43.
Amphytryonis tripus V, 59.
Amyrgii Scythæ VII, 64.
Amyrtæus rex Ægypt. II,140.
pluribus malis Persas affecit III,15.
Amyntas rex Maced. à Megabyzo pofcitur aquam & terram V,17.
ejus prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V,18,19.
Alexandri pater VII,173. VIII,136. 139 ut & Gygææ *ib.*
Alcetæ filius VIII,139.
Amyntas Bubaris fil. VII,136.
Amytheon, Melampodis pater II,49.
Anacharsis sapiens IV, 46
ejus genus & dignitas apud reges Scytharum IV,76.

INDEX.

pervigilium matri deorum agit IV, 76.
ejus de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV,77.
ejus cædes & cauſæ hujus IV,76.
eum noviſſe ſe negant Scythæ *ibid.*
Anacreon Teius familiaris Polycrati III,121.
Anaphes, Otanis filius, dux Ciſſiorum in Xerxis exercitu VII,62.
Anaphlyſta tribus IV,99.
Anava Phrygiæ urbs VII,30.
Anaxander Eurycratis fil. VII,204.
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I,67.V,39.VII,204.
ejus duæ uxores, altera juſſu ephororum ducta, & liberi ex iis V, 39,40,41,42.
Anaxandrides Theopompi filius VIII, 131.
Anaxilaus Archidami filius VIII,131.
Anaxilaus Cretinei filius VII,165.
in matrimonium duxit Terilli filiam *ib.*
Rhegii tyrannus VI,23.VII,167.
Scythis regis hoſtis, conſilium dat Samiis Zanclam occupandi VI,23.
Anchimolius, Aſteris filius, ad pellendos Piſiſtratidas Sparta miſſus V, 63.
ejus interitus *ib.*
ejus ſepulcrum V,63.
ancillarum opus maximum circa Alyattis ſepulcrum I,193.
anchora ferrea à Sophane geſtari ſolita in prœlio IX,73.
Anderica, pagus Aſſyriæ I,185.
Anderica regionis Ciſſiæ ſtathmus VI, 119.
Andreus Myronis pater VI,126.
Andrii pecunias Themiſtocli dare negant VIII,111.
Androbulus Timonis pater VII,141.
Androcratis herois ſanum IX,25.
Andromeda Perſei uxor, Perſem ex Perſeo peperit VII,61.
Cephei filia *ib.*VII,150.
Androdamas Theomeſtoris pater VIII, 85. IX,89.
Androphagi IV,18,102,106.
eorum mores & deſcriptio IV,106.
eorum fuga IV,125.
Androſphinges II,175.
Andrus, V,31.
à Græcis obſeſſa, cur VIII,111.
Aneriſtus Sperthiei pater IV,134.
Aneriſtus alius, Sperthiei fil. IV,137.
Angarήion Perſæ quid appellent VIII, 98.
Angites flumen VII, 113.
Angrus fluvius IV,49.
anguis ingens arcis cuſtos in templo ab Athenienſibus obſervatus VIII, 41.
Anguilla ſacra Ægyptiis II,72.
Animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fœtuoſa : quæ noxa ſunt, parum fœtuoſa III,107.
animalia in ſaxis primi ſculpſerunt Ægyptii II,4.
animalia quomodo in ſuis veſtibus pingant qui Caucaſum incolunt I,203.
animal nullum interimunt Indi quidam III,100.
animalia tam volucres quàm quadrupedes, in India majora quam aliis in locis III, 106. præter equos *ib.*
Animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt Ægyptii II,123.
quod ſibi quidam Græcorum vindicarunt *ib.*
Annum primi Ægyptii comperierunt & diſtinxerunt in menſes II,4.
anni humanæ vitæ LXX. I,32.
anni vitæ Æthiopum, & Perſarum III,22,23.
annorum XV millia à Dionyſo ad Amaſin regem numerant Ægyptii II,145.
Annulum ſignatorium geſtant Babylonii ſinguli I,195.
annulus Polycratis ſignatorius III, 41.
Anopæa, via & mons VII,216.
Antacæi,cæte ingentia ſic dicta IV,35.
Antagoras Hegetoridæ pater IX,75.
Antandrus ab Otane capta V,26.
Anthela oppidum VII,176,200.
Anthemus Hippiæ oblata V, 94.
Antylla urbs II,98.
in calceamenta datur uxori ejus qui in Ægypto regnat *ib.*
Antichares Eleonius V,43.
Anticyra urbs VII,198.
Antidorus Lemnius Græcus à Xerxe ad Græcos transfugit VIII,11.
Antiochus Tiſameni pater IX,32.
Antiophemus & Rhodus VII,153.
Antipater, Orgis filius VII,118.
Xerxianas ut excepit copias *ib.*
Anyſis rex Ægypti, ſucceſſor Aſychis, cæcus II,137.
fugatur à Sabaco *ib.*
ubi interim latuerit & ut imperium ſuum recuperarit II,140.
Anyſis urbs II,137.
Anytia plaga II,166.
Aorizus, Meſangis pater VII,71.
Aparytæ pop. II,91.
Apaturia feſta I,147.II,29.
Aper immanis Myſorum devaſtat opera I,36.
apri in Libya nulli IV,192.
Apes loca trans Iſtrum an obtineant V,10.
animal omnino frigoris intolerans *ib.*
Aphetæ, loci nomen VII,193.
Aphlyſtius Jupiter VII,197.
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX,72.
Aphrodiſias inſula IV,169.
Aphthitana plaga II,166.
Aphytis urbs VII,122.
Apios urbs II,18.
Apia, Tellus dea Scythis IV,59.
Apidanus fluvius VII,129,196.
Apis Ægypt. Deus, Græcis epaphus II,133.III,27,28.
ejus deſcriptio, ſigna III,28.
quum apparet, Ægyptiorum feſtum III,28.
aula ejus II,153.
illuſus à Cambyſe & vulneratus II, 29.
moritur eo vulnere *ibid.*
Apollo, Græcorum Deus I,90.
præcipuè à Crœſo cultus *ib.*
invocatus à Crœſo, ignem pyræ extinguit I,87.
enumerat ſua in Crœſum beneficia I,91.
Apollo Hmenius I,92.VIII,134.
ejus templum V,59.VIII,134.
Apollo Triopius I,144.
Apollinis oraculum apud Ægypt. II, 83.
Apollo, Oſiris apud Ægypt. ſeu Dionyſi,& Iſidis filius II,156.
à Latona nutrice occultatus *ib.*
Apollo ad Metapontinos ſolos Italorum venit IV,155.
Apollinis templum Buti II,155,156.
Apollinis templum à Mileſiis ſtructum II,78.
Apollinis delubrum apud Abas VIII, 33.
Apollinis Ptoi ſanum VIII,135.
Apollinis fons IV,158.
Apollo, Ægyptiacè Orus II,156.
Scythice, Octoſyrus IV,59.
Apollinis ſimulacrum apud Laconicam in Thornace I,69.
Apollinis arma ſponte apparentia Delphis VIII,37.
Apollo Sileni Marſyæ pellem ubi ſuſpendit VII,26.
Apollonia in Ponto Euxino IV,90.
Apollonia quæ eſt in ſinu Ionico IX,91.
ubi ſacræ ſolis oves IX,92.
Apollionates ager *ibid.*
Apollophanes Biſaltis pater VI,26.
Apologus Cyri ad Iones I,141.
Apries Ægypti rex, Pſaminis filius, regum longo tempore fortunatiſſimus II,161.
res ab eo geſtæ *ibid.*
ab eo Ægyptii deſciſcunt, rege electo Amaſi II,161,162.
ab Amaſi prœlio victus, & vivus captus II, 169.
ejus interitus & ſepultura *ibid.*
Apſinthii Thraces VII,34.
Pleſthoro indigenæ deo, OEobazum immolant IX,118.
Aquæ ſacrificant Perſæ I,131.
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III.VI.
aquam in arida loca quomodo deportant per canalem Arabum rex III,9.
aqua quædam adeo invalida ut nihil ſuper eam innatare poſſit, ſed omnia vel ligno leviora in profundum eant III,23.
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV,81. alia ſimilis IV,182.
aqua Stygis IV,74. perque eam jusjurandum *ibid.*
Aquiminaria Delphos à Crœſo miſſa, I,51.
Ara Delphis à Chiis donata II,135.
ara Apollinis ab Ariſtea extrui juſſa IV,155.
ara Dianæ Orthoſiæ IV,87.
Jovis forenſis V,46.
ara ventis ſtatuta in Thya VII,178.
ara Herculis VII,176.
Aras non extruunt Perſæ I,131.
aras primi ſtatuere Ægyptii II,4.
aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV,59.
Arabiæ ſitus & qualis ea regio III,107.
ejus jucundiſſimus odor III,112.
Arabiæ mons II,8.
Arabiæ humus II,12.
Arabes cum mulieribus ſuis ut miſceantur I,198.
maxime fidem ſervant inter homines III,8.

INDEX.

fœderis apud eos ineundi mos III,8.
Dario immorigeri III.88.
tributorum immunes III.91.
Cambysi aditum permisere in Ægyptum III,9,88.
millena talenta thuris Dario pendunt III,99.
Aralum in exercitu Xerxis dux & armatura VII,69.
camelis vehuntur in bello VII.86.
Arabicus sinus II,11.IV,39.
Araus Philippi pater VIII,139.
Ararus fluvius IV,49.
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demissum IV,5
Araxes fluvius I,202.
ejus accolæ *ibid.*
contra solem orientem fluit IV,40.
ponte junctus à Cyro I.205.
Arbalus Nerbali pater VII,98.
Arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes I,202.
arbores omnes in Thera præter unam aridæ factæ IV,151.
Arcades I.146 II,171.V 49.
Arcadas invasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I.66.
Arcades glandivori *ibid.*
eos contra Spartam sollicitat Cleomenes VI,74.
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI 150.
Arcesilaus alius Batti fœlicis fil. IV.160
ejus clades à Libyibus accepta IV,160.
interitus à fratre strangulari *ib.*
Arcesilaus al Batti claudi fil. IV,162.
in Samum profugit *ib.*
redux in patriam Cyrenem oraculi immemor, ejusque crudelia facinora IV.164.
Cambysi Cyrenem tradidit tributariam IV 165.
ejus interitus IV,164.
Archander Danai gener, Pthii Achæi filius II,98.
Archandri urbs II.97.
Archelai, tribules V,68.
Archelaus Agesilai filius VII 204.
Archestratidas Athenagoræ pater IX, 80.
architecti Eupalinus III,60. Rhœcus *ib.*
Mandrocles Samius IV.87.
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum III,55.
Archias alius Archiæ Samii filius *ib.*
Archidamus Zeuxidami filius VI 71.
Archidamus Anaxandridæ filius VIII, 131.
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II.135.
Archilochus Parius I,12.
ejus iambus trimeter *ibid.*
Arcus utendi Scytharum artificium I,73
arcus ab Æthiope Persarum regi missus III,21,30.
arcus Herculis IV,10.
arcus semper intentus rumpitur II,173.
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & ejus gesta I,15.
Areius pagus Athenienſium VIII,52.
Arena aurosa III,102.
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III,26.
Argadeus Jovis filius V,66.
Argæus Philippi pater VIII,139.
Perdiccæ filius *ibid.*
Arganthonius Tartessi rex I,163.
ejus longævitas *ibid.*
ejus cum Phocensibus amicitia I,163.
Argentum apud Scythas non in usu. IV,71.
nec apud Massagetas I,215.
argentum Aryandicum IV,166.
argenti fera Lydia V.49
Argilus urbs VII,115.
Argiopius, loci nomen IX,56.
Argippæi pop. qui eorum mores, victus, &c. IV,23.
Argis & opis virgines Hyperboreæ IV,35.
earum hymni, sepulcrum *ibid.*
Argiva, *vide* Ægina
Argo navis ædificata IV,179.
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex I,7.
Argos olim Græciæ civitates omnes antecellens I,1.
Argos viris desolatum à servis tenetur VI 83.
Argos Persis quàm amica VII,150.
ab Homero celebratum maximè H, 28.
Argi lucus à Cleomene incensus VI.80.
Argivorum regio I.82.
Argivi mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I,61.
eorum totidem cum CCC Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea I,82,
Argivorum clades *ib.*
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum *ib.*
Argivi musica præstantes inter Græcos III 131.
Argivi contra Athenienses ab Æginetis accersiuntur V.66.
multam indicunt Æginetis, & recusantibus, auxilia negant VI,92.
Argivorum clades à Cleomene VI,87, 79.
Argivorum servi res & magistratus, urbe eâ clade afflicta suscipiunt VI.83, & à filiis cæsorum post ejecti, Tirynthem obtinent *ib.* eorumque bellum diuturnum cum dominis *ib.*
Argivorum sex millia à Lacedæmoniis interempta VII.148.
cum Lacedæmoniis pacisci volunt, VII.148 sed partem imperii à Lacedæmoniis poscunt in bello Persico *ibid.*
oraculum consulunt an auxilium contra Medos ferre debeant *ib.*
nuncii ab iis Susa missi VII,151.
Periam in Græciam accersitie feruntur VII,152.
eorum cum Persis affinitas VII,150.
mittunt nuncium ad Mardonium IX, 12.
Argivi contra Thebas cum Polynice militantes IX,27
Argivæ fœminæ à Phœnicibus raptæ I,1
Argivarum mulierem furor & insania IX.33.
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno ejecti, à Lacedæmoniis recepti, & circa urrosque acta IV,145 *&c.*
Ariantes rex Scytharum IV,81.
Ariazus Gergis pater VII,82.
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis VII, 97. VIII, 89 Xerxis frater VIII,89 ejus interitus *ib.*
Ariaramnis Persæ interitus VIII,50.
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III.9.
Aridius Nerbalus dux in classe Xerxis VII.98.
Aridolis Alabandensium tyrannus VII, 155.
Ariena Alyattis filia I,74.
Astyagi nubit fœderis causa servandi *ibid.*
Arietes Thebanis Ægyptiis sacri II 42.
Arii pop. III,93.
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII.65.
Arii olim dicti Medi VII.62.
Arima Scythæ unum vocant IV,27.
Arimaspi III,116.
viri unoculi III,116.IV,27.
qui & ubi III,116.IV,13.
Arimaspei versus IV,14.
Ariomardus, Artyphii germanus, Caspiorum dux VII,67.
Ariomardus, Dorii & Parmys filius VII,78.
dux Moschorum & Tibarenorum *ib.*
Arion Methymnæus, citharœdus I,23.
primus docuit dithyrambum *ib.*
de delphino insidente Arione I,24.
ejus donarium apud Tænarum *ib.*
Ariphron Xanthippi pater VI, 131, 136. VIII,131.
Aripithes rex Scytharum IV,78.
ejus interitus *ib.*
Arisba Methymnæis subjecta I,151.
Aristagoras Cumæus IV.138.
Aristagoras Cyzicenus *ibid.*
Aristagoras, Molpagoræ filius, Histiæi gener, ac consobrinus V.30.
Mileti procurator *i id.*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ auter V 36,37.
circa eum & Naxios acta V,33,34.
manifesto à Dario deficit V,37.
isonomiam instituit, & tyrannos evertit, quasi ipse alienus à tyrannide. V,37,38.
Spartam missus ad societatem comparandam V, 38, & ejus cum Cleomene acta V,49,50,51.
Sparta frustra excedit V,51.
Athenas venit, eosque ad belli societatem inducit V,97.
Paonas ad defectionem sollicitat V, 98.
expeditio ejus contra Sardis V.99, 100 VII,8.
turbis tantis commotis, consilii inopia laborat V.124.
ejus interitus V,126.
Aristagoras Heraclidis filius Cumæus captus V,37 dimissus *ib.*
Aristagoras Hegesistrati pater IX,89.
Aristeas Adimanti filius VII,137.
Aristeas Proconnesius, versificator, Castrobii filius IV,13, 15 *ubi* de ejus præstigiis
ejus statua IV,15.
Aristides Lysimachi filius VIII.79,95.
Athenienſis, in exilium à populo ejectus VIII,79.
Themistocli haud amicus *ib.*
simultatem missam facit pro bono communi patriæ *ib.*
Vir optimus Athenienſium atque justissimus *ib.*

nuncium

INDEX.

muncium affert Græcis, eos undique ad Salaminem circumventos VIII, 79,81.
Perſas multos interficit VIII,95.
dux Athenienſium ad Plataas IX, 28.
Ariſtocrates, Caſambi pater VI,73.
Ariſtocyprus, Soliorum rex VI, 113.
ejus interitus *ibid.*
Ariſtodemus rex Laced. IV,147.VIII, 131.
ejus interitus VI,52.
Ariſtodemus Spartiata à Leonida remiſſus emanet è prœlio VII, 229,230.
fugax dictus, & probro notatus VII,231.
infamiam in pugna ad Plataas delet VII, 231. IX, 70. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractatores IX,70.
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius VII, 204.
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus I,158.
oraculum ut tentarit I,159.
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V,55.
Ariſtolaidis filius Lycurgus I,59.
Ariſtomachus Cleodæi filius VI, 52. VII,204.VIII,131.
Ariſton Byzantius IV,138.
Ariſton rex Spartæ I,57.VI,6.
circa ejus uxores duas & tertiam acta VI,51,62,63.
quo commento ab amico Ageto uxorem abduxit VI,62.
ejus dictum ſuper filio nato Demarato VI,63.
ejus uxor ex heroe Aſtrobaco gravida VI,69.
Ariſtonice Pythia VII,40.
Ariſtonymus Clyſthenis pater. VI,25.
Ariſtophantus, Cobonis pater VI,65.
Ariſtophilides Tarentinorum rex III, 136.
Arizanti Medorum gens I,101.
arma ſacra ſponte extra templum Delphicum apparent VIII,37.
Armenii cum Xerxe militantes VII,73.
eorum armatura & dux *ib.*
Armenii pecuarii I,194.V,49.
Armenus mons I,72.
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV 6.
Arſames, (vel potius Arſaces) pater Hyſtaſpis I,209,VII,11.
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ dux Arabum & Æthiopum VII,59.
Arſamenes Darii filius, Utiorum & Mycorum dux VII,68.
artaba menſura Perſica I,192.
Artabanus Hyſtaſpis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV,83.
bellum contra Scythas Dario diſſuadet *ib.*
ejus oratio qua Xerxi diſſuadet bellum Græcis inferre VII,10,11.
ejus mirum in ſolio regio ſomnium VII, 17,18.
ejus de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquium VII.46,47.48,*&c.*
Suſa à Xerxe remiſſus, commiſſo regno VII,52,53.
Artabanus Artyphii pater VII,66.
Artabanus Bagaſacis pater VII,76.
Artabates Pharnazatris Pater VII 65.
Artabazus Pharnacis fil. Choraſmiorum & Parthorum dux VII,66. VIII,126.
cum Mardonia remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obſidet VIII,127.
Olynthum capit VIII,12.
ad Potidæam maris æſtu & reſtagnatione male affligitur VIII,129.
diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ IX,60,65.
ejus fuga, defuncto Mardonio, IX, 65. *& ſeq.*
fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus IX,88.
Artace urbs IV, 14. incenſa VI,13.
Artachæus Artæi fil. VII,21.
Artachæus, Hotaſpis pater VII,63.
Artachæus Attayntæ pater VII,130.
Artachæes foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus VII,117.
ejus ſtatuta *ib.*
interitus & funus *ib.*
ei ſacrificant Acanthii ex oraculo *ibid.*
Artæus Artachæi pater VII,21.
Artæus Azanis pater VII,66.
Artæi olim, qui Perſæ VII 61.
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V,25,30,73.
ſolicitatur ab Ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules V, 131.
una contra Ionas delectus imperator, resque geſtæ V,23.
ejus ad Ariſtagoram dictum VI,1.
Artaphernes, Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriam miſſus VI,94.
idem Datis ad Marathonem collega VII,74.
dux Lydorum & Myſorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artaxerxis filius Xerxis VII,106.VII, 151.
quid nomen ſignificet VI,98.
Artayctes, Cheraſmis fil. dux Macronum & Moſynæcorum VII,79
Seſti præſes *ibid.* & IX,115.
ejus facinora nefaria VII, 33, IX, 115.
obſidetur Seſti IX,115.
capitur à Græcis IX,118.
ſuſpenditur ab Athenienſibus VII, 33.IX,119.
Artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus IX,119.
Artayntes Artachæi fil. dux claſſis à Xerxe relictæ VIII, 130. ejus fuga IX,101.
probris impetitus à Maſiſte, contra eum ſtringit acinacem IX,106.
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX,107.
eadem tamen Amaſia Xerxis IX, 107,108.
Arteatæ, Perſarum genus I,125.
Artembares vir inter Medos clarus I, 114, 115, 116.
Artembares avus paternus Artayctæ IX,121. inſtruit Perſas qua oratione à Cyro petant meliorem regionem ſibi eligere liceat *ib.*
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta VII,99.
ejus genus & animi præſtantia, virilitas *ibid.*
ejus imperium *ibid.*
ejus naves poſt Sidonias illuſtriſſ. *ibid.*
ſententiæ inter ſocios optimæ *ib.*
conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII,68.
ejus facinus in pugna navali VIII, 87,88.
eam inſequitur Amnias Pallencus, & ut ſervata VIII,93.
præmium propoſitum ei qui vivam cepiſſet, & quantum *ib.*
in conſilium à Xerxe adhibita ſeparatim VIII,101,102.
deducit liberos regios VIII,103.
Artemiſium IV,35,VII.175.
Artimpaſa, Venus Scythicè IV,59.
Artiſcus amnis IV,92.
Artobazanes, Darii filius, cum Xerxe fratre de regno contendit fruſtra VII,2,3.
Artochmes Darii gener VII,73.
Artontes Bagæi pater III,28.
Artontes, Mardonii filius IX,83.
Artoxerxes quid ſignif. VI,98.
Artybius vir inter Perſas eximius V, 108.
equus ipſius bellicoſus V,111.
Artyphius filius Artabani VII,66.
Artyphius Ariomardi germanus VII, 67.
Artyſtona Cyri filia III,88,VII,69.
arura quid apud Ægypt. II,168.
Aryandes Ægypti prætor ejuſque interitus IV,166.
Aryandicum argentum *ib.*
Asbyſtæ Libyes IV,170.
Aſcalon Paleſtinæ urbs I,105.
aſchy, liquoris genus IV,23.
Aſia Promethei uxor IV,45.
Aſiæ magnitudo deſcripta, qualis & quanta IV,37, 38,39,40.
unde nomen accepit IV,45.
perveſtigata à Dario IV,14.
Lybiæ par, præter eam quæ ad Solem orientem *ib.*
India tenus habitatur IV,40.
Aſiæ termini II,17.
Aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine conjunctam I, 4.
Aſiæ ſuperioris imperio quamdiu potiti Aſſyrii I,95.
Aſia ſubacta à Phraorte I,102.
Aſiæ imperium amittunt Medi, eoque Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I, 106.
Aſiæ quædam planities III,117.
Aſias tribus, Sardibus ſic vocata IV, 45.
Aſina civitas VIII,73.
aſini Armeniorum in navigiis Babylonem commeantium I,194.
aſini in Scythia nulli IV,28,29.
aſinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV, 129.
aſini cornibus præditi ubi IV, 191.
aſini nunquam bibentes ubi IV, 192.
aſinarii cum matre Demarati concubitus falſo ſparſus VI, 68,69.
Aſius, otyris filius IV,45.
Aſmach, quid II,30.
Aſonides navarchus VII,181.
Aſopii pop. IX,15.
Aſopus amnis VI, 108. VII,200. IX, 15,29.

INDEX.

Aſopodorus Timandri filius IX,68.
Aſpathines è Perſarum primoribus III,70.
in femore percuſſus à mago III,78.
Aſphaltus Babylonica I,179.
aſphalous ubi è puteo hauritur VI, 120.
Aſſa urbs VII,122.
Aſſeſus & Aſſeſia Minerva I,19.
Aſſyria II,17. IV, 39.
ejus ſiccitas I,193.
oppida habet magna & celeberr. I, 178.
Aſſyrii à Græcis dicti Syrii VII, 63.
quandiu Aſiæ ſuperioris imperio potiti I,95.ab iis Medi deficiunt *ib.*
eos qui ſubigunt I, 106. eorum bellum cum Phraorte I, 102. cum Cyaxare I,103.
eorum arma in exercitu Xerxis VII, 62.
eos aggreditur Cyrus I,177 *&c.*
Aſtacus Melanippi pater V,67.
Aſter, Anchimolii pater, V, 63.
Aſtrobaci herois conditorium VI,59.
Aſtyages, Medorum rex I,46,73,107.
avus maternus Cyri I,34. acerbe imperat Medis I,123 magos cruci figit I, 128 à Cyro bello victus & captus I,75,128 *&c.* Arienam uxorem ducit I, 74. ejus ſomnia I, 107, 108. geſta cum filia Mandane *ibid.* Harpago filium comedendum proponit I,119
Aſtyagis & Crœſi affinitas unde I,73.
Aſychis rex Ægyptiorum II,136.
res ab eo geſtæ & pyramis ejus *ib.*
aſylum Herculis II,113.
Atarbechis urbs II 41.
Atarnes urbs VII,42.
Atarnitis regio VII,28,29.
Atarneus ager I,160,VIII,106.
Atarnes fluvius IV,19.
Atarnes, Hyſtaſpis filius VII,224.
Athamas Æoli filius initio cum Inone conſilio, necem Phrixo machinatur VI,197.
Athenades Trachinius VI,213.
Athenagoras legatus Samius IX,89.
Athenæ, Ionicarum urbium ſola quondam inſignis I,143 laudatæ ab Homero H, 28.
oppreſſæ tyrannide à Piſiſtrato I, 59,60.
tyrannide liberatæ V, 55, *&c.* 64, 165.
captæ à Xerxe VIII,51.
iterum à Mardonio & incenſæ IX, 313.
Athenarum arx occupata à Cleomene V,2 incenſa à Perſis VIII,13.
Athenienſium origo vetuſtiſſ. VII,161.
eorum diverſis temporib. diverſæ appellationes VIII,44.
in Ionico genere præcellunt I,56 & Iones appellitari nolebant I,143.
Ionib. auxiliantur adverſus Perſas V,97.
Iones ab illis deſeruntur V,103.
inter Græcos ſapientia primi I,60.
eorum prudentia in bello Xerx. VIII 3, IX.27.
eorum virtus in prœlio IX,70,101.
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112,113,IX,27.
Athenienſ. trecentorum virtus IX,21.
Athen. Græciæ liberatores, & regis repulſores VII,139.
nautici neceſſitate facti VII, 144.
eorum vires è navibus quantæ VIII, 61.
Athenienſib. leges à Solone cond. I,29.
eorum uxores uxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, poſt obrutum à ſuis maritis Lycidam IX,5.
earum veſtis mutatio V,87.
Athen. uxores à Pelaſgis captæ VII, 138.
Athenienſium prytaneum I,146.
quando tribuum apud eos nomina fuerint immutata V,69.
Athenienſium panegyries VI,111.
nunquam ſolum mutarunt I, 56. VII,161.
eorum cum Mitylenæis pugna V, 94.
reditus metallici ex Laureo VII, 144.
ſub tyrannis infirmi V,68,91.
Græcorum præſtantiſſ. I,56.
periti in oppugnand. muris IX,69.
Tegeatis præſtantiores VIII. 27,28.
cum Æginetis geſta V, 48,*&c.* VI, 49,*&c.* 87. VII,145.
in Athenienſ. & Æginetarum præſidio mare contra Xerxem VII, 203.
Athenienſes in pugna navali præſtantiſſ. poſt Æginetas VIII,93.
Græcorum præſtantiſſ. pugna navali ad Eubœam VIII,17.
eorum prœlium cum finitimis apud Eleuſinem I,30.
contra Peloponnenſes egrediuntur V,74,*&c.*
eorum contra Caryſtios bellum IX, 104.
Seſtum obſident IX,113.
urbem ſuam deſerunt bello contra Xerxem VIII,41.
Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem, 3. & Dario terram & aquam promittunt legati V,73.
Sardis invadunt VII,1,8.
apud Darium inſimulati VI, 94. & contra eos expeditio ſumpta VI, 94.
in Salaminem quomodo tranſierint IX,6.
Athenienſium legatio Spartam miſſa IX,7.
Attica oppreſſa à Piſiſtrato I,59.
Atticam quater ingreſſi Dores V,76.
Atticæ magnam partem vaſtant Perſæ VI, 102.
Attica multo magis ad auſtrum vergit quam Lemnus VI,139.
Attica regio non equitabilis IX,13.
Attica gens Pelaſgica, in Hellenes tranſiens, linguam Pelaſgorum perdidit I.57.
Atticus medimnus I, 192. medimnus farinæ, *non adjecto vocab.* Atticus VI,57.
Atticarum mulierum cædes VI,138.
Athos mons VI,44.VII,21.
ejus deſcriptio VII,22.
circa Athon jactura claſſis Perſicæ VI,44,95. VII.21.
effoſſus à Perſarum copiis VII,21, & 122.
Athres fluvius IV,49.
Athribitana plaga II,166.
Atlas fluvius IV,49.
Atlas mons IV,184.
ejus deſcriptio *ib.*
Atlantes homines innominati eorumque deſcriptio IV, 184. unde dicti *ib.*
Atlanticum mare I.203.
Atoſſa, Cambyſis ſoror & Smerdis, eadem Cambyſis uxor & magi, poſt Darii III,68,88.
ejus ulcus in mamilla à Democede ſanatum III,133,134.
potentia ejus apud Darium VII,3.
Atramyttium urbs VII,42.
Atrayntes, Itramitis filius VII,67.
Attaginus Mardonium convivio excipit Thebis IX,15.
eum ſibi dedi volunt Græci victores IX,85. ipſe profugit IX,87.
Attica, *vide poſt* Athenæ & Athenienſes
Atys Crœſi filius, adoleſcens eximius I,34,35.
ejus interitus I,43.
Atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Lydi & Tyrrheni pater I,7. 94,VII,74.
AUchatæ Scytharum genus IV,6.
AUras & Atlas fluvii ex Hami jugis fluentes IV,49.
auri majorem partem quomodo Indi ſibi comparent à formicis III, 102,103,104,105.
auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis III.116.
auri ramenta è Tmolo I,93.
auri ramenta è quodam lacu ut virgines è limo extrahant IV.195.
auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, quod inde denominatur Gygæum I,14.
ex auro & argento ubi primum percuſſi nummi I,94.
auri creber uſus, in armis & ornatu equorum apud Maſſagetas I, 215.
auro & argento conſtrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Perſ. Mardonii IX,79.
auro oneratus Alcmæon VI,125.
aurum ſacrum Scytharum IV,7.
auro merces ut commutant Carthaginenſes cum Libybus IV,196.
aurum vili mercantur Æginetæ a ſervis Laced. IX,79.
auri theſaurus regum Perſ. III,96.
Aureus tripes apud Delphos IX,80.
aurea phiala in balteo Herculis IV, 10. aurei crateres & phialæ, & alia vaſa potoria *&c.* Perſarum in exercitu Mardonii X,9.
aurea pocula oblata ſibi Cleomenes recuſat accipere III,148.
aureum aratrum, jugum, ſecuris & phiala, cœlo delapſa in Scythiam IV,5.
aureæ compedes Democedi donatæ III,130.
aureæ compedes apud Æthiopes III, 23.
aurea metalla IX,74.
aurea platanus ac vitis VII,27.
auroſa arena, quæ a formicis egeritur III,102.
Aures hominibus magis incredulæ quam oculi I,8.

INDEX.

aures ignominiæ cauſæ præciſæ II, 162. III, 69. 118.
aures ſibi præcidit Zopyrus III, 154.
in auribus animum habitare VII, 39.
AUſchiſæ Libyes IV, 171.
AUſes IV, 180.
aratores IV, 191.
auſter pluvioſiſſimus ventus II, 25.
Pſyllos contra ſe bellantes arena obruit IV, 173.
Auteſion Tiſameni fil. IV, 147, VI, 52.
Autodicus Cleadis pater IX, 84.
AUtomoli qui II, 30.
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII, 39.
Auxeſiæ & Damiæ ſimulacra V, 82, 83.
Axius fluvius VII, 123.
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII, 66.
Aziris, à Cyrenæis habitata IV, 161.
Aziriſtus inſula IV, 155.
Azotos, Syriæ urbs, diutiſſimam inter omnes obſidionem ſuſtinuit II, 157.

B.

BAbylon urbs celeberr. & validiſſ. Aſſyriæ I, 178.
ejus ſitus & magnitudo *ibid.*
ejus centum portæ I, 179.
ut extructa I, 179, 180, 181, *&c.* ubi ejus deſcriptio
primo capti à Cyro I, 191.
ejus potentia, qua tertiam Aſiæ partem æquat I, 192.
ejus principatus ſive ſatrapia longe maxima I, 192.
ſecundo capta à Dario poſt diuturnam obſidionem III, 158.
ejus muri & portæ dejectæ III, 159.
Babyloniorum leges I, 196, 198, 199.
eorum amictus & cultus I, 195.
eorum navigia I, 194.
ſepulchra & luctus funebres I, 198.
cum mulierib. fœdus miſcendi mos I, 199.
eorum tres tribus nullo alio niſi piſcibus victitant I, 200.
à Babyloniis Græci quæ acceperint II, 109.
eorum cura erga ægrotos I, 197.
eorum ablutio poſt coitum I, 198.
eorum fœdus cum Croeſo initum I, 77.
eorum cum Cyro conflictus & fuga I, 190.
eorum rebellio ſub Dario adque bellum apparatus II, 150. obſidentur diu, III, 151. &c.
mulieres ſtrangulant fere omnes ne rem frumentariam obſeſſorum abſumant III, 151.
eorum tria milia patibulis affixa III, 159.
Babylonis reginæ duæ inſignes I, 184, 185.
Babylonicarum virginum auctio I, 196.
Babylonicæ regionis feracitas I, 193.
Babylonicum talentum quid valeat III, 89.
Bacchus, Ægypt. Oſiris II, 42.
ejus feſtum, ſacra, phalli, I, 150. II, 48, 49.
Bacchanalia Scythæ cur improbent IV, 79.
Bacchantium vox VIII, 65.
Bacchica & Orphica II, 81. IV, 79.
Bacchiadæ apud Corinthios V, 92.
Bacidis oraculum VIII, 20, 77, 96.
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII, 64.
eorum equites *ib.* 86.
Bactriana natio I, 153. III, 92.
Badres Peſargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV, 167.
Badres Hyſtanis filius, Cabeleum & Miliarum dux VII, 77.
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtem interimendum delectus III, 28.
Bagæus Mardontis pater VII, 80.
Bagaſaces Artabani filius, dux Thracum VII, 76.
Balteus Herculis, in extrema commiſſura habens phialam auream IV, 10.
Barba prolixa naſcens ſacrificæ ſeu antiſtitæ Minervæ, res ominoſa I, 175. VIII, 104.
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I, 60.
barbaros potius quam Græcos in mortuum ſævire decere IX, 78.
barbarorum vociferatio in pugna, IX, 58.
Barce oppid. III, 91.
ejus origo & conditores IV, 160.
obſeſſa à Perſis IV, 200.
Barcæi Cambyſi ſe dedunt III, 13.
interficiunt Arceſilaum IV, 164, 167.
circa eos & Perſas acta IV, 201, *&c.*
ſubacti à Pheretima, Arceſilai matre, miſere tractati IV, 202, 203.
ad Darium tranſportati, vicum Bactrianæ regionis incolunt cui quoque Barce nomen IV, 204.
Bares dux nauticus Perſ. Cyrenen vult diripi, cui obſtat Amaſis IV, 203.
Baris navigii nomen II, 96.
Baſilides Herodoti cujuſdam pater VIII, 132.
Baſſaria, feræ quædam IV, 192.
Batrachomyomachia Homeri II, 24.
Battus Libyca lingua rex IV, 155.
Battus rex, Polymneſti filius ex Phronima concubina IV, 150, 155.
ejus vitium linguæ IV, 155.
unde dictus ſit Battus IV, 155. quot annos regnavit IV, 159.
Battus claudus, Arceſilai ſucceſſor IV, 161.
Battus tertius fœlix appellatus IV, 159.
Battiadæ inter cæteros Barceos cur non direpti IV, 203.
Beatus ante obitum nemo appellandus I, 32.
beatus ex viventibus nemo I, 86.
Beatorum inſula, regio ſic dicta III, 26.
Beccos, panem Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco ſolo educatis II, 2.
Bellariis multis utuntur Perſæ I, 133.
è bello & rapto vivere, pulchrum apud Thraces V, 6.
Belus Nini pater I, 7.
Belus Cephei pater VII, 61.
Belides portæ Babylonis III, 155, 158.
Benemeriti de rege, Oroſangæ Perſis dicti VIII, 85. honoreſque conſequuntur III, 154.
Benemeriti ſeu benefici Spartiatarum I, 76.
Bermius mons VIII, 138.
Beſſi vaticinantes VII, 111.
Beſtiæ apud Ægyptios ſacræ II, 65, &c.
Bias Prienæus, I, 27.
ejus ſaluberrimum conſilium Ionibus datum I, 170.
Bias Melampodis frater IX, 33.
Bibli olim de pellibus V, 58.
Biſaltis, Apollophanis filius, Abydenus VI, 26.
Biſaltia regio VII, 115.
Biſaltæorum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII, 116.
Biſanthe urbs in Helleſponto VII, 137.
Biſtones pop. Thraciæ VII, 110.
Biſtonis lacus VII, 109.
Bitonis & Cleobis hiſtoria I, 31.
Bithyni à Croeſo ſubacti I, 28.
Bithyni, Thraces in Aſia dicti VII, 75.
Bœbeis lacus (*vel potius* palus) VII, 129.
Bœotia II, 48. V, 57.
Bœoti ad Thermopylas VII. 202.
OEnen & Hyſias occupant V, 74.
Chalcidenſibus auxiliantur contra Athen. V, 77.
ſed infœliciter *ib.*
cum Medis univerſi ſentientes, VIII, 34.
eorum equitatus quantopere juverit Mardonii milites fugientes IX, 67.
Boges præfect. Eionis VII, 113.
Xerxi fideliſſimus VII, 107.
in rogum ſe conjicit *ibid.*
Bolbitinum oſtium II, 17.
Boliſſus, loci nomen H, 23, 24.
Bonis hominibus uſuvenit ut malos habeant ſervos VIII, 68.
Boreas Athenienſium gener. VII, 189.
ab iis contra Xerxem invocatus VII, 189.
ejus uxor Orithyia *ibid.*
ejus delubrum *ibid.*
Boryſthenes fluvius IV, 45, 47.
ejus deſcriptio IV, 53.
Boriſthenitæ IV, 18, 53.
eorum emporium IV, 17.
boryes feræ ubi gignantur IV, 192.
boves mares Ægyptii immolant; fœminæ ſacræ ſunt II, 38, 41.
boves immolandos ut explorent Ægyptii II, 38.
boum ſepulturæ apud Ægyptios II, 41.
bos lignea inaurata Mycerini filiæ ſepulcrum II, 129.
bos apud Cyrenæos etiam ſacra propter Iſidem IV, 186.
bobus ubi cornua non ſuccreſcant IV, 29.
boves præpoſtere paſcentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182.
boves agreſtes prægrandibus cornibus VII, 126.
Boſporus Cimmerius IV, 12, 100.
Boſporus Thracius à Dario ponte junctus IV, 83, 85, 80. *ubi &* ejus dimenſio.
Bottiæi, populus VII, 185. VIII, 127.
Bottiæis terra ſive Bottiæicus ager VII, 123, 127.
Branchidæ, populus, ubi oraculum Apollinis I, 46, 42, 157.
Brauron Athenienſium IV, 45. VI, 138.
Briantica regio, ante Galaica VII, 108.
Brongus fl. IV. 49.
Brunduſium urbs IV, 99.

Bryges, qui poſtea dicti Phryges VII, 73.
Brygi, populus VII,185.
Bubali IV,192.
Bubares Perſa, Megabyzi filius V,21. VII,21. VIII,136.
Bubaſtis urbs II,59,137,156.
Bubaſtis Ægyptiace, Diana II, 137, 156.
Bubaſtiana plaga II,166.
Bucolicum oſtium Nili effoſſum II,17.
Budii Medorum gens I,101.
Budini populus IV,21,108.
eorum mores, *&c.* IV,108.
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134.
offert ſe ſponte ad Talthybii iram placandam, una cum Sperthie: & eorum acta VII,134,135,136, 137.
Bura Achæorum opp. I.145.
Buſæ Medorum gens I,101.
Buſiris urbs II,59,61.
Buſiritana plaga II, 165.
Butus (*vel potius* Buto) urbs Ægypti, ubi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155.
Bybleſia I,174.
Byblus Ægyptiorum ejuſque deſcriptio II,92.
Byzantium ab Ionibus ſubactum V, 103.
Byzantii ab Otane capti V,26.

C.

CAbales gens Libyæ IV, 171.
Cabalii, populus III,90.
Cabelees Meones, qui & Laſonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII,77.
Cabirorum ſacra II,51.
eorum templum Cambyſes profanat III,37.
Cadmus Agenoris fil. IV,147.V,59.
Semeles pater II, 45.
Theram appellit IV,47.
venit in Bœotiam II,49.
Cadmei I,146.
Pelaſgos ejiciunt I,56.
Cadmei ab Argivis ejecti V,57,61.
in eos expeditio Athenienſium IX, 27.
Cadmeæ literæ V,59.
Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit I, 166.
Cadmus Cous, Scythis filius, homo juſtitiæ amantiſſ. VII,163,164.
Cadytis, magna Syriæ vel Paleſtinæ urbs II,159.III,5.
à Neco rege occupata *ib.*
urbs non minor quàm Sardis III, 5.
Caicus ager qui erat Myſorum VI,28.
Caicus fluvius VII,42.
Caira veſtis V,88.
Calantiæ Indi III,97.*vide* Callatiæ.
Calaſiris veſtis nomen II,81.
Calaſiries Ægyptii pugnatores II, 164,IX,31.
ſoli arti militari operam dant, II, 166,168. *ubi & alia.*
Calaſirium plagæ II,166.
Calchas VII,91.
Calculorum ludus inventus à Lydis I,94.
Callatebus urbs VII,31.
Callatiæ, Indi parentibus veſcuntur III, 38. *at cap.* 97. *vocantur* Calantiæ
Calliæ Phenippi filii odium in tyrannos VI,121.
ſolus bona Piſiſtrati Athenis ejecti auſus emere *ib. ubi alia de eodem* 122.
filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæq; deligat VI,122.
Callias Eleus Iamideorum vaticinus V,44,45.
Callias Hippônici filius VII,151.
Calliades ſummum Athenis Magiſtratum gerit VIII,51.
Callicrates ejuſque virtus & moribundi dictum IX,71.
ejus ſepulcrum apud Lacedæmonios IX,84.
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI,109.
ejus virtus & interitus VI,114.
Callipedæ populus Scythiæ: iidem & Græcoſcythæ IV,17.
Callipotani pop. VII,154.
Calliſta inſula IV, 147.
Calvi populi ab ipſo natali, itidemque fœminæ calvæ IV,23.
calvi pauciſſimi apud Ægyptios, & cur III,12.
calvitiem quid impediat III,12.
Calydnii pop. VII,99.
Calyndenſium navis demerſa VIII, 87.
Calyndici montes I,172.
Camarina quondam Syracuſanorum VII,154.
everſa à Gelone VII,156.
Cambyſes Cyri pater I, 46, 107, 112, 207. VII, 11.
ei in matrimonium tradita filia Agis I,107.
Cambyſes rex Perſ. Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius I,208. II,1.III,2.
ejus genus ſibi vendicant Ægyptii III,2.
regnum Cyri ſuſcipit II,1.
ejus in Ægyptios expeditio *ib.* & III, 1. *&c.* quidque eum præcipue moverit ad hanc expeditionem III,1,2,3,4.
Ægypto potitur I,181.III,7.*&c.*
cum Arabum rege fœdus init III,7,9.
ei dedunt ſe Libyes, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III,13.
triplex movet bellum III,17.
exploratores mittit ad Æthiopas III,20.
temeraria & infœlix expeditio in Æthiopas III,25.
jubet Ammonios diripere & Jovis oraculum incendere III,25.
Cambyſis inſania III, 25, 29,30,33, 34,38.
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 29.
fratrem occidi curat ex falſo ſomnio III,20,61.
ſororem, eandemque uxorem, interficit III,31,32.
morbo ſacro laborat ab ipſis natalibus III,33.
ejus vinolentia, & inde ſcelera III, 34,35.
religionis deriſor III,37.
ejus fatum & imprecationes in ſe III, 64,65.
ejus interitus III,66.
cur Dominus à Perſis adpelletur III,89.
Cameirus civitas I,144.
cameli I,80.III,103.VII,86.
cameli Indorum *ib.*
id animal non ſolent invadere leones VII,125.
camelos timent equi I,180.
Camicus oppidum, ejuſque obſeſſio VII,169,170.
Caminus poemation Homeri H,32.
Campſa urbs VII,123.
Canales Coriacei miræ longitudinis III,9.
Canaſtræum promontorium VII,122.
Candaules Myrſi filius, Sardium tyrannus I,7.
Myrſilus à Græcis cognominatus *ib.*
uxorem ſuam conſpici nudam à Gyge vult I,8,9,10.
uxoris & Gygis conſilio & dolo interimitur I,11,12.
Candaules alius Damaſithymi pater VII, 98.
Canes mons VII,42.
canes cuſtodes domus H,22.
canes Indici I,192.
Canobus II,97.
Canobicum Nili oſtium II, 17,113, 179.
Caput nullam futuram habens IX,182.
è capitibus inimicorum cæſorum potant Scythæ IV,65.
capita animantium non deguſtant Ægyptii II,39.
capita Ægyptiorum cur firma, Perſarum vero fragilia III,12.
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita IX,38.
Cappadociæ fertilitas I,73.
Cappadoces à Græcis Syri nominati I, 72.
V,49.VII,72.
Cappadocibus bellum infert Crœſus I,73.
Capras Mendeſii cur non mactent II, 42,46.
Caprarii in honore apud Mendeſios II,46.
Capripedes homines IV,25.
Capreæ & bubali apud Libyas IV,192.
Captivorum immolatio apud Scythas IV,62.& apud Tauros IV,103.
Car fratres habuit Lydum & Myſum I, 171.
Caria pars Ioniæ I, 142.
à Perſis capitur VI,25.
Cares olim Leleges, eorumque ſtatus antiquus I,171.
eorum tria inventa *ibid.*
aiunt ſe aborigines *ibid.*
à Crœſo ſubacti I,28.
ſubacti & ab Harpago I,174.
quidam Ægyptum incolentes II,61, 152,154.III,11.
eorum à Perſis defectio & pugnæ V,17.118,119,120.
naves & armatura in Xerxis exercitu VII,93.
Caricarum mulierum factum contra maritos I,146.
Carius Jupiter I,171.V,66.
Carcinitis urbs IV 55,99.
Cardamyla Laconica VIII,73.
Cardia urbs VI,33.VII,58.IX,114.
Carina urbs VII,42.
Carinus Euæneti pater VII,173.

INDEX.

Carnia feſta VII,206.
Carpathium mare III,45.
Carpis fluvius IV.49.
Carthaginienſium bellum cum Phocenſibus I,166.
iis vult bellum inferre Cambyſes, ſed omittit III,17,19.
colunt imaginem Amilcaris VII,167.
Caryſtus opp. IV, 33. obſeſſa VI, 99.
Caryſtii ſe dedunt Perſis VI,9.
pecuniam dant Themiſtocli exigenti VIII,112.
contra Athen. bellum gerunt IX,104.
eorum ager vaſtatur VIII, 121.
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis VI, 73.
caſia ubi & quomodo naſcatur & metatur III,110.
Caſius mons II,6,158.III,5.
Caſmena oppidum VII,155.
Caſpatyrus urbs III,102.IV,44.
Caſpii III,92,93.
eorum armatura in exercitu Xerxis VII,67.
eorum equites VII,86.
Caſpium mare I,202,203.
Caſſandane Cyri uxor, mater Cambyſis II, 1. III, 2.
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* III,115.
Caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſtalia loci nomen VIII,39.
Caſthanæa urbs VII,183,188.
Caſtor & Pollux Tyndaridæ II,43.
excepti ab Euphorione domo VI, 127.
Caſtores in quo lacu capiantur IV, 112.
eorum teſticuli morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Caſtra Tyriorum, locus ſic dictus II, 112.
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154.
Caſtrobius, Ariſteæ pater IV,13.
Catadupi Ægypti, vel potius Cataduपa II,17.
Cataractes amnis Mæandro par VII, 26.
Catiari & Traſpies, Scytharum genus IV,6.
Caucaſus mons I,203,204.III,97.
Caucones pop. I,147.IV,148.
Caunus ab Harpago capta I,176.
ad Iones deficit V,103.
Caunii eorumque genus & mores I, 172.
Cayſter fl. V,100.
Cebreniorum origo H,20.
Cecrops rex II,44.
unde Cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis IV,35.
Celænæ, ubi Mæandri fontes VII, 26.
Celees ſocius Doriei V,46.
Celtæ populus I,33.
omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum IV,49.
Centum appellatæ inſulæ I,151.
Ceos VIII,76.
Cephenes olim, qui Perſæ VII,61.
Cepheus Andromedæ pater *ib.* 150.
Cepheus Beli fil. VII,61.
Cephiſſus Thyæ pater VII,178.
Cephiſſus amnis VIII,33.
Ceraunius ſinus I,174.
Cercaſorum urbs II,15,17,97.
Cercopes Homeri H,24.
Cercopum hedræ VII,216.
Ceres Ægyptiacæ Iſis II,156.
cum Cerere alea ludit Rhampſinitus rex II,122.
Ceres & Bacchus inferorum principes II,123.
Cereris templum in Scythia IV,53.
Cereris Eleuſiniæ templum IX,61,96, 100. & lucus 9,64.
Amphictyonidis templum VII,200.
Achæiæ templum & orgia VI,62.
Cereris legiferæ ſacra VI,16.
Cereris & Proſerpinæ ſolennia VIII, 65.
Cervi in Lybia nulli IV,192.
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti IV, 142. ab Otane capti V,26.
Chalcidenſes oram Atticam populantur, V, 74. Olynthum obtinent VIII,27.
illis opem ferunt Mileſii V,99.
Chalcidicum genus VII,185.
Chaldæi VII,63.
Chaldæi inter Aſſyrios *ib.*
Chaldæi ſacerdotes I,181,183.
Chaleſtra urbs VII,123.
Chalybes à Crœſo ſubacti I,28.
Champſæ crocodili dicti II, 69.
Charadra oppidum VIII,33.
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphus frater II,35.IV.135.
Charilus EUnomi filius VIII,131.
Charopinus Ariſtagoræ frater V,99.
Chemmis inſula II,156.
Chemmis oppidum grande Thebaicæ provinciæ II,91.
Chemmitæ *ibid.*
Chemmitana plaga II,165.
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti Rhampſiniti ſucceſſor II,124, ejus geſta, pyramides II, 124, 125, 126.
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II,127,128.
Cheraſmis Perſa VIII,78.
Cherſis Gorti pater VII,98.
Cherſis Oneſilii pater V,104.
Cherſoneſi urbes ſubactæ & everſæ à Phœnicibus VI, 33.
Cherſoneſi tyrannus Miltiades VI, 34.
Cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit VI,140.
Cherſoneſus trachea, id eſt, aſpera IV,99.
Cherſonitæ portas Seſti Athenienſibus aperiunt IX,117.
Cherſonitarum primores in vincula conjecti à Miltiade, & quo aſtu capti VI,39.
Chidori fluvii aqua copiis Xerxis deficit VII,127 ejus origo VII,24.
Chilei viri Tegeatæ conſilium IX,9.
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. VII,235.
ejus conſilium Hippocrati datum I, 59.
Chilo Demarmeni filius VI,65.
Chius Ionum civitas I,142.II,178.
à Perſis capta VI,31.
Chii ſoli Mileſiis contra Lydos opem ferunt I,18.
Chiorum tyrannus Strattis VIII,123.
eorum lingua I,142.
ut Atarneum obtinuerint I,160.
eorum clades VI,15,16,26 & prodigia quæ præceſſerunt VI,27.
Choaſpes fluvius I,188,I,49,52.
ejus aquam ſolam rex potat I,188.
chœnix menſura VI,57.
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia V,68.
Chœreatæ nomen loci VI,101.
Chœrus Micythi pater VII,170.
Choraſmii populus III,93.
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66.
Chromius Argivus I,82.
Cicones gens Thraciæ VII,59,108,110
Cilices II,28,72. V,49,52.
eorum armatura VII,91.
eorum tributum III,90.
Cilicia II,17,34.
Ciliciæ præfectura IX,106.
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII,91.
Cilla, Æolum civitas I,49,
Cimmerii I,6,15,16,103. IV,1,11,12.
Cimmerius Boſphorus IV,12,28,100.
Cimmeria portoria IV,12,45.
Cimmerii muri IV,12.
Cimo Miltiadæ pater VI,34,39.
Cimon Steſagoræ pater VI,38.
Cimon, Miltiadis filius VII, 107 mulctam patri impoſitam exolvit VI. 136.
Cineas rex Theſſal. V,63.
cinnamomum ubi gignatur, & quomodo colligatur III,111.
Cinyps fluvius IV.175.
Cinyps tellus Libyæ fertilis, fluvio cognominis IV,198.
circumciſio Ægyptiorum II, 36 & aliorum quorundam populorum *II*, 104,
Ciſſii in exercitu Xerxis militantes VII,62.
eorum dux & eorum armatura *ib.*
eorum equitatus VII,86.
eorum tributum III,91.
Ciſſia terra V,49,52.
Ciſſiæ portæ Babylonis III,155.158
coitus in templis *II*,64.
Citharonis radices IX,19,25.
Cius Myſia capitur V,122.
Cius fluvius IV,49.
Claves Cypri, promontorium dictum V, 108,
Clazomenæ Ionum civitas *I*, 142. *II*, 178.
hæc invaditur ab Alyatte, qui cladem accipit *I*,16.
capitur ab Artaphernе & Otane V, 123.
eorum theſaurus *I*,51.
Cleades Autodici filius *IX*,84.
Cleanax Argivus H,1,2.
Cleander vates, genere Phigaſeus V*I*, 83.
Cleander & Euclides Hippocratis filii V*II*,155.
Cleander Patareus Gelæ tyrannus V*II*, 154.
Cleobis & Bitonis hiſtoria *I*,31.
Cleodæus Hylli filius V*I*,52. V*II*,204. V*III*,131.
Cleombrotus & Leonides gemini V, 41, 1. V*III*,71 Anaxandridæ filius *ib. & IX*,10.
Cleomenes Anaxandridæ filius V,41, 64. V*II*.148.
inops mentis V,42.
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem,

tudinem, ſed propter genus V. 39.
auro non corrumpi poteſt à Mæandrio, ideoque virorum juſtiſſ. audit III,148.
diſcordia inter illum & Demaratum VI,51,61,73,74.
Cliſthenem Athenis ejicit V, 70, 72.
ejus cum Ariſtagora acta V, 49, 50,51.
inter Cleomenem & Argivos acta VI,76,77,78,79,80.
proficiſcitur contra Piſiſtratidas V, 64.
Achæum ſe eſſe ait, non Dorem V,72.
profugit Sparta & Arcadas ſolicitat contra Spartanos VI,74.
adverſus Athenienſes bellum gerit V,74,75.
ad inſaniam redactus V,75,84.
ejus interitus V,48.
Cleonæ urbs VII,22.
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII,204.
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præſtantiſſimus in claſſe contra Xerxem VIII,17.
Cliſthenes, Sicyonis tyrannus VI, 126.
ejus odium in Adraſtum V,67.
circa Clyſthenem & filiam Agariſtam ac procos acta VI, 126, 127, *&c.*
Cliſthenes Alcmæonides Athenienſis Sicyonii Cliſthenis nepos V, 66, 67.VI,131.
ejus & Iſagoræ factiones V, 66, 69, 70.
Clytiades Tiſamenus IX,22.
Cnidus civitas I,144.II,178.
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I,178.
eorum cum Tarentinis amicitia III,138.
ſuam ditionem in inſulæ formam perfodiendo tentant redigere I, 174.
& iſthmum perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago ſe dedunt *ibid.*
Cyrenæorum quoſdam ſervant IV, 164.
Cobo, Ariſtophanti filius VI,66.
Codrus Athenienſium rex V, 65, 76.
Codrus Nelei pater IX,96.
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thaſia VI,47.
Coes Erxandri filius IV,97.
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V,11.
captus ab Iatragora V, 37.
à Mitylenæis lapidibus interfectus V,38.
Colæus, Samiæ navis gubernator IV,152.
Colaxais Targitai filius IV,5.
ab eo oriundi Scythæ IV,6.
trifarium filiis conſtituit regnum IV,7.
Colchi I,104.II,104.III,97.IV,40.
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,79.
Colchium linum Sardonicum dictum II, 105.
Colias ora Atticæ VII,96.
Colleſtes, panis Ægypt. I,77.
Colophon Smyrnæ conditor I,164.
Colophon Ionum civitas I,42.H.8.
vi capta à Gyge I,14.
Colophonii ſoli cur ex Icariis ab Apaturiis feſtis arcentur I,147.
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I 150.
Coleſſæ oppidum Phrygiæ VII,30.
Coloſſi II,130,143,153,175,176.
coloſſi apud Ægyptios cujuſque pontificis II,143.
Columbæ Dodonææ nigræ II,55.
columbas albas cur expellant Perſæ I,138.
Comam Lacedæmonii ex quo alant & Argivi non I,82.
comam ut Babylonii gerant I,195.
comam ut alant & tondeant Macæ IV,175.
comam quemodo geſtent Maxyes IV,191.
Combrea urbs VII,123.
Comedunt in viis Ægyptii, ventrem domi exonerant II,35.
Compſatus fluvius VII,109.
Conchylia in montibus Ægypti II,12.
Conos pini fructus H.20.
Conſultant Perſæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maxime ſeriis, ſed ab iiſdem ſobriis confirmari oportet conſilia quæ tum capta fuerint I,133.
conſultare bene maximum eſt lucrum VII,10.§.4.
Contadeſdus fluvius IV,50.
Copias palus VIII,135.
Corcyra à Corinthiis condita III.49.
ei imperitat Periander III,52.
Corcyræi III,48.49.
eorum cum Corinthiis perpetua diſcordia III,49.
interficiunt Periandri filium III, 53.
in bello Xerxiano aſtute neutrarum partium VII,168.
Coreſus in agro Epheſio V, 100.
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V,92.
Corinthii cccc adverſus Perſam miſſi VII,200.
Corinthii minime contemptui habent opifices II,167.
Corinthiorum theſaurus I,50.
eorum & Samiorum ſimultates III, 48.
eorum cum Corycæis diſcordia III, 49.
Corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deſerunt V,75.
Corinthii naves nummo vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti VI,89.
eorum fuga ſocios deſerentium in bello Perſico VIII,94.
eorund. virtus IX,101.
Corinthiæ mulieres univerſæ exuræ à Periandro & cur V,92.
Corinthia veſtis, cui ſimillima eſt Doris V,87.
Cornua pecoribus ubi mature aut ſero naſcuntur IV,29.
Corobius quidam purpurarius IV,151.
Corona olcagina Olympiorum præmium VIII,26.
Coronæi Thebanorum vicini V,79.
Corycium antrum VIII,36.
Corydalus Anticyrenſis VII,214.
Corys Arabiæ flumen III,9.
Cos civitas I,144.
Cotys Aſii pater IV,45.
Cranapes Mitrobatis filius, una cum patre ab Oroete cæſus III,126.
Cranai dicti Athenienſes VII,44.
Craſtis, & Craſtia Minerva V,45.
Crater, qui cœlo portabatur, interceptus I,70.III,7.
crater in oſtio Ponti, à Pauſania dedicatus IV,81.
crater Argolicus IV,152.
crateres Lesbii IV,61.
Crathis Ægarum fluvius perennis à quo & Italicus ille vocatus eſt I, 145.
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV,20.
Creſten urbs I,57.
Creſtonæi V,3.
Creſtoniatæ I,57.
Creſtonicus ager VII.124.
Creſtonicæ terræ rex. *vide* Biſalteorum rex
Creta univerſa à barbaris habitata I, 173.
Cretenſes cur auxilium non tulerint Græcis contra Perſam VII, 167, 170, 171. *ubi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretineus Aminoclis pater VII,190.
Crex avis II,76.
Crinippus Terilli pater VII,165.
Criſæus campus VIII,32
Criſtas galeis imponere primi oſtenderunt Cares I,171.
Critala in Cappadocia VII,26.
Critheis Melanopi filia H.1.
furtivo concubitu prægnans H.2.
parit Homerum H,3.
nubit Phemio H,4.
ejus mors H,5.
Crithon Ithaginis pater H,1.
Critineus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII, 165.
Critobuli filia, Amaſis uxor II,181.
Critobulus Toronæus VIII,127.
Crius Polycriti filius VI,50.
circa eum & Cleomenem acta *ibid.*
Athenienſibus traditus ab Æginetis VI,73.
Crius Ægineta, Polycriti pater VII, 92.
Crobyzi Thraces IV.49.
Crocodili deſcriptio II,68,69,70.
crocodili ſacri II,69,148.
eorum ſepulcra II,148.
crocodili Libyæ IV,192.
Crocodilorum urbs II,148.
Crœſus rex Lydorum ejuſque genus, I,6,7,92.
Epheſios invadit I,26.
bonus vir, & religioſus, ac deorum cultor I,87.
cum Aſtyage affinitas I,73.
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I,6,27.
Iones & Æoles ſubegit *ibid.*
cum Ionibus Inſulanis hoſpitium contrahit I,27.
per eum aucta Lydorum potentia I, 28,29.
ejus cum Solone colloquium I, 30, 31,32,33.
eum deorum indignatio excipit I, 34.
Gygis tritavi crimen luit I,91.
ejus ſomnium I,33.

ejus

INDEX.

ejus luctus ſuper filio interfecto I,44.
Cyrum invaſurus oraculum conſulit variè I,46,47,&c.
donaria & hoſtiæ ab eo conſecrata & jugulatæ I,50,51,52.V,35.
potentiſſ. Græcorum amicitiam petit I,16,69.
ejus expeditio contra Cyrum I, 71,73.
Halyn fl. trajicit I,75.
Pteriam expugnat I,76.
pugna cum Cyro I,76.
Sardis redit I,77,78.
vincitur à Cyro & obſidetur I,81.
in obſervantia & amore à Cyro habetur, qui ejus conſiliis utitur I,88,89,90,155,156,207.
Pythio mittit compedes I,90,91.
alia ejus in Græcia donaria I,92.
fratrem Pantaleontem interficit I,92.
Cambyſem deſipientem admonet, & vix mortem effugit III,36.
alia ſententia Cambyſi adprobata III,34.
ejus munificentia in Alcmæonem VI,125.
liberat Miltiadem VI 37.
Sardibus captis & ipſe capitur, & vivus ad Cyrum perducitur I.86.
rogo impoſitus ab Apolline invocato ſervatur, immiſſa pluvia I, 86,87.
Crœſi filius mutus, quando vocem rapit I,85.
Crophi mons II,28.
Croſſæa regio VII,123.
Crotoniatæ, genere Achæi VIII,47.
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45.
Crotonienſes, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, ſecundi Cyrenæi III,131.
Cubiti regii menſura I,178.
cubitorum menſuræ II,149.
cubitus Ægyptius Samio par II, 168.
Culicum vis ingens apud Ægyptios paluſtres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II,95.
Cuma civitas Æoliæ I,49.II,1,2.
vocata & Phryconis I,49.II,2,8.
ejus origo II,1,2.
capitur à Perſis V,123.
Cumæi *ſive* Cumani oraculum conſulunt de reddendo Pactya I, 157,158,159.
Pactyam in Chium dehortant I, 165.
tyrannum ſuum vivum dimittunt V,38.
ſpernunt inepte Homerum II, 12,13, 14,15.
Cuphagoras Epizeli pater VI,117.
Curium V,113.
Curienſes, Argivorum coloni *ibid.*
Curotropho ſacra Sami fiunt à fœminis II,30.
Currus ſacer Jovis in Xerxis exercitu VII,55.
quomodo amiſſus VII,115.
Curſus Achilleius, loci nomen IV,55.
Cyaneæ inſulæ, errabundæ à Græcis exiſtimatæ VII,85.
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I, 73,103.
ejus res geſtæ I,103,104,&c.
in ira peracerbus I,73.
ejus interitus & anni regni I,107.
Cybeles templum, Sardibus concrematum V,102.
Cybernicus Lycius VII,98.
Cydippa Anaxilai uxor, Terilli filia VII,165.
Cyclades inſulæ V,30.
Cydonia in Creta condita à Samiis III,44,59.
Cydra oppidum VII,30.
Cyllyrii Syracuſanorum quondam ſervi, dominos ejiciunt VII,155.
Cylon Athenienſis tyrannidis affectatæ compertus V,71.
Cynagirus, Euphorionis filius, navem adverſariam prehenſans, manu truncatur VI,114.
Cyneſii populus I,33.
Cynetæ Celtarum accolæ in ultimis Europæ occidentalis plagis IV, 49.
Cyneus Philagri pater VI,101.
Cyniſcus appellatus Zeuxidamus VI, 71.
Cyno, ſive Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis uxor I,110.
quomodo Cyrum ſervaverit I, 112, 113.
Cyno, ſemper in ore Cyri I,122.
Cynocephali populi IV,191.
in Cynoſarge Herculis templum VI, 116.
Cynoſura VIII,76.
Cynthii gens VIII,46.
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti VIII,73.
Cypſcla quid ſit V,92.§.5.
Cypſelus, Eetionis filius I,114. V,92. VI,128.
unde nomen hoc ei impoſitum V, 92.§.95.
Corinthiorum tyrannus, ut eos tractarit V,92.
Cypſelus Miltiadæ pater VI,35.
Cypria Carmina, Homeri non ſunt II, 118.
Cyprus primum ab Amaſi capta & tributaria facta II,182.
Perſis tributaria III,91.
Cypriorum lex I,199.
Cyprii ſe dedunt Cambyſi III,19.
eorum bella & defectiones à Perſis V,104,105,106,&c.
in ſervitutem redacti V,116.
eorum armatura VII,90.
gentes variæ *ibid.*
Cypri claves, promontorium V,108.
Cyranis inſula IV,195.
lacus in ea piciſer *ibid.*
Cyrene circumflua IV,164.
Cyrenen, quam non diripuerant quum eſſet occaſio, fruſtra adoriuntur poſtea Perſæ IV,203.
Cyrænaicæ regionis plagæ tres mirâ fœcunditatis IV,199.
Cyrenæi IV, 154, 155, 159, 169,&c.
Cambyſi ſe dedunt III,13.
eorum & Ægyptiorum conflictus III,161. IV,159.
agros Libyum vaſtant IV,159.
cladem à Libybus accipiunt IV, 160.
eorum amicitia cum Samiis IV, 152.
oraculum conſulunt IV,161.
Cyrenæi medici, ſecundi ſunt: ut Crotoniatæ, primi III,131.
Cyrenææ fœminæ bovem ſuperſtitioſe obſervant IV,186.
Cyrmianæ Thraces IV,93.
apud Cyrnum civitas à Phocenſibus condita nomine Alalia I,165.
apud Cyrnum facta pugna Caryſtia IX,104.
Cyrnii VII,165.
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris I, 111.
Cyrus Perſa I,120,VII,11.
ejus parentes, avus, &c. I, 75, 91, 107,108. (*ubi* & ejus nativitas) 111.
mulus oraculo (I,55.) dictus, quia Semimedus & Semiperſa I,91.
Harpago traditus interimendus, & quomodo ſervatus I, 109, 110, &c.
educatur ab uxore bubulci I,113.
cur à cane educatus dicatur I, 122.
bubulci filius cognominatus I,114.
regalis indoles ut enituit in puero *ibid.*
ut à materno avo Aſtyage agnitus fuerit I,116.
pervenit ad ſuos veros parentes I, 122.
Cyrus *laudatur* III,89. *ubi dicitur* pater ſuis appellatus. *Item* III, 160. *ubi dicitur de eo*, cui comparari (*vel potius*, cui ſe comparare) nullus unquam Perſarum dignum ſe (*vel* rem ſe dignam) exiſtimavit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* ejus genitura, ob quam ſe exiſtimabat majus quiddam homine eſſe I, 204. & de ejus fœlicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. divina quadam ſorte genitum ſe *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *ult.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis I, 125, 126, 127. *& in eo quod commentus eſt* ut Perſas ad rebellandum induceret I,125. *& tamen ſtulte* Gyndi amni minatur I, 189.
omnem Aſiam adeptus I,130.
ejus cum Crœſo prœlium I,76,&c.
ut ſe adverſus Crœſum geſſerit *in iiſdem uſque* 91. ut ſe geſſit contra rebellantes Lydos I, 154, &c.
ejus apologus ad Ionas I,141.
Smerdi mago aures amputat III, 69.
bellum adverſus Labynitum, & Babylonios, quorum urbem capit I, 188, 189, 190, 191. bellum contra Tomyrin, Maſſagetarum reginam I, 205, 206, &c. in quo occumbit I, 214. *ubi narrantur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera inſula Argivorum ditionis I,82.
eam conducibilius Lacedæmonii obrui quam extare VII, 235.
Cytiſſorus, Phrixo genitus VII, 197.
ejus poſterorum calamitas *ib.*
Cyzicum, unum ex oppidis Cherſoneſi VI,33.

Cyziceni OEbari Persæ se dedunt VI,33.
Cyzicenorum festum in honorem matris deûm IV,76.

D

DAdicæ populus III,91.
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII,66.
Dædalum vestigat Minos VII,170.
Dai, Persarum genus, I,125. pecuarii *ib.*
Damas Samyris fil. VI,127.
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII,98.
Damasithymus, Calyndensium rex VIII,87.
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Siritanus . VI 127.
Damiæ & Auxesiæ simulacra V, 82, 83.
Danaë, Acrisii filia, Persei mater, I,91. VI,53. VII,150.
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91.
Danaus Archandri socer II,98.
Danai filiæ thesmophoria in Ægyptum afferunt II,171.
templum Minervæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II,182.
Danai & Xuthi in Peloponnesum adventus VII,94.
Daphnæ Pelusiæ II,30.
Daphnis Abydenus IV,138.
Dardanos urbs V,117. VII,43.
Dardanei I,188.
Daritæ populus III,92.
Darius rex, Hystaspis filius I, 183, 210. II,110. III,70. VI,98. VII,1. VII,11.
è conjuratis in magos fuit unus III, 70.
Darius idem sonat quod ἐρξείης, id est, *coercitor* VI,98.
ejus uxores III,88.
Darii liberi III,12. VII, 2, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106.
de Darii futuro regno Cyri visio I,209,210.
qua arte ad adipiscendum regnum usus III,85,86,87.
eum Persæ aiunt fuisse κάπηλον (id *est institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III,89.
Darii reditus & auri thesaurus III,95, 96.
statua ejus equestris III,68.
pecuniarum spe frustratus sepulcro Nitocridis aperto I,187.
unde Græciæ infensior redditus VII,1.
ejus expeditio in Scythas IV, 1,85, 86, *&c.*
Alia ejus facta præ aliis memoratu digna, vide pag. II, 110. III,88. IV, 44,88,135. V,11,12. VII,194.
item quædam ejus dicta III, 160. IV, 143, V. 105.
ejus cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV, 126, 127.
ejus oratio pro monarchia III,82.
oratio ejusdem ad primores Persarum de Oroete interficiendo III, 127.
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV,98.
Darius quondam Cambysis satelles III,139.
bene de se meritos remunerat III, 140, V,11.
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III,120,130,131, *&c.*
Babylonem obsidet, capit, & diruit portas murosque III, 150, 151, 152, *&c.*
Indos subegit III,44.
ejus crudele factum IV,84.
à Macedonibus poscit terram & aquam V, 17. & à Græcis VI, 48. VII,133.
ejus moneta ex auro purissimo IV,166.
ejus legati à Græcis in barathrum & puteum projiciuntur VII,133.
ejus obitus VII,4.
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX,107.
Dascylus, Gygis pater I,8.
Dascylium, præfectura VI,33.
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI,94.
revocat Delios metu fugientes ipsum VI,97.
visionem in somnis videt VI,118.
ejus filii VII,88.
Datus IX,74.
Dauliorum oppidum incensum VIII, 35.
Daurises Darii gener V,116.
Daurises adversus Cariam tendit V, 122.
ejus interitus V,121.
Decelea IX,15.
Decelus IX,72.
Decelensium circa Helenæ investigationem acta *ibid.*
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibid.*
Decelensis tribus *ibid.*
decima redemptionis captivorum conscripta V,77.
decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III,25.
Deiioces, Phraortis fil. I,16,37,96.
vir sapiens & juris dicundi peritus I,96.
ad tyrannidem Medorum quo commento pervenit I,97,98.
rex Medorum declaratur I, 98.
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo severitatem in exercenda justitia exercuerit I, 98, 99, 100,101.
ejus mors, & anni regni I,102.
Deiphonus Euenii filius Apolloniata IX,91.
Delphi I,51.
ad eos missa donaria à Gyge I, 14.
Crœso I,50,51,52.
apud Delphos primus quis munera posuerit I,14.
in numerum Delphorum adscribi volenti jus perpetuum datum Lydis I,54.
Delphi oraculum pro se & Græcia consulunt VII,178.
extreme formidantes Xerxem, urbem deserunt VIII,37.
barbaros à deo suo male affectos cædunt VIII,38.
Delphicum oraculum, *infinitis locis.*
Delphicum templum sua sponte conflagravit I,50. II,180.
aliud Amphictyones trecentis talentis construendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V,62.
Delta Ægyptiorum II, 13, 15, 16, 17, 18,19,179.
solum Delta, Ægyptum esse aiunt Iones non recte II,15.
Delubrum Jovis Carii I, 171, Jovis Olympii II, 7. Cereris IV, 53. Bacchi IV, 87. Amphiarai VIII, 134, Laii & OEdipodis IV,149.
in fano Latonæ admirabilissimum, ex uno factum lapide II,152.
delubra primi statuere Ægyptii II,4.
delubra à Persis incensa IV, 96. VIII,144.
Delus insula IV,33,34,35.
expiata à Pisistrato I,64.
Delus tremit antea inconcussa VI.98.
Deliorum fuga ob Persas VI,97.
revocati a Persis & nihil passi *ibidem*
Delium Thebanorum VI,118.
Demaratus Aristonis filius, rex Spartæ V,75. VI,63, *&c.*
de ejus genere & procreatione varia circumferuntur VI,63, *&c.* 69.
matrem scisciatur qui verus ipsius parens VI,98.
Demarati, *id est, à populo votis petiti* unde nomen impositum VI, 63.
Cleomenem deserit in expeditione V,75.
ejus cum Cleomene simultates & odium VII,51,63,64, *&c.*
fuga ipsius ad Persas VI, 70. VII, 3.
ejus elogium VI,70.
ejus colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104,209,234,235,236.
ejus ingeniosa per pugillares clam nunciandi ratio VII,239.
Demarmenus V,41. VI,65,
Democedes, Calliphontis filius, medicus, quantus vir, ejus fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131. 132.
quo astu è Persica patriam rediit III, 132,133,134. *&c.*
democratiam laudat Otanes III, 80. VI,43.
improbant Megabyzus & Darius III, 81,82.
ejus incommoda III,81.
eam instituit in Græcia Mardonius V,43.
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierachus VII,46.
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV,161.
Demonous Penthyli pater VII,195.
Demophilus Diadromei filius VII, 222.
dens Hippiæ tussi excussus evanescit: & quid hac re portentum VI,107
dentes ex uno osse universi, tam molare

INDEX.

lares quam cæteri, in quadam maxilla IX,82.
de depoſito nihil aliud cogitandum quam ut repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depoſitum neganti VI,86.
Deruſiæi, Perſarum genus I,125.
Derſæi Thraciæ populus VII,110.
Detractio res deterr. VII,10,§.7.
Deucalion rex I,56
Deus eminentiſſima gaudet deprimere VII,10.§.5.
deum tentare, idem quod facere VI,86.§.3.
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX,16.
deorum νέμεσις καὶ φθόνος I, 34. III, 40. VII,10.§.5.
deorum acres vindictæ IV,*ult.* VIII, 106.
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II,132.
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII,137.
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati II,4.
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt II,50.
Dii Arabum III,8. Libyum, IV,188. Scythicarum IV,59. Thracum V,7.
deos externos exigunt Caunii I, 172.
Diacœle via quædam nominata VI, 103.
Diactorides pater Euridames uxoris Leutychidis VI,71.
Diactorides Cranonius, unus è procis Agariſtæ VI,127.
Diadromeus Demophili pater VII, 222.
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia II,156.
eam Cereris filiam unde fecerit Æſchylus *ib.*
Bubaſtis ab Ægyptiis dicta *ib.* & 137.
Dianæ feſtum in Ægypto II,137.
aliud apud Brauronem VI,138.
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubaſtin II,137,138.
Dianæ templum Sami III,48.
Diana regia IV,33.
Dianæ Orthoſ[illegible] IV,87.
Dianæ oraculum [illegible] II,83.
Dianæ urbem ſuam [illegible]nant Epheſii obſeſſi I,26.
Dicæa urbs VII,109.
Dicæus, Theocydis filius, [illegible]l, apud Medos illuſtris VIII,65.
quædam ſibi viſa portenta narrat, Demaratum teſtem citans VIII, 65.
dictyes, animal IV,192.
Dictynnes delubrum & à quibus ſtructum III,59.
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII,226.
ejus dictum *ibidem*
dies repente nox factus I,47,103. VII,37.
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI,106.
diei natalis obſervatio apud Ægyptios II,42.
diei in horas diſtributio à quibus facta II,4.
Dindymene mater I,82.
Dinomenes Gelonis pater VII,140.
Diomedis ἀφίξεια II,112.
Dion urbs VII,26.
Dionyſiophanes, vir Epheſius IX,2.83.
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux ejuſque ad Iones oratio VI, 11.
res ab eo geſtæ *ibid.* & *ſeq.*
poſt cladem Ionum quo devenerit VI,17.
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater II,156.
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II,145.
educatus in cinnamomifera III,111.
ab Jove inſutus in femore II,146.
è deorum noviſſimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II,145.
Ægyptiace Oſiris dictus II,144.
Dionyſi feſtum III,97.
Dionyſi trieterica IV,108.
Dionyſus & Urania ab Arabibus invocantur in fœdere ineundo III,8.
Arabibus Vrotalt dictus *ib.*
Dioſcuri VI,127.
eorum nomen Ægyptiis ignotum II,50.
Dipæenſium prœlium IX,34.
Dipodes, murium genus IV,192.
Dithyrambus Harmatidei filius VII, 227.
Dithyramborum autor quis fuerit I, 21.
Divinatio Ægyptiorum II,83.
Naſamonum IV,172.
Scytharum IV,67.
Divinitatis ſolers prudentia erga homines III,108.
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113.
Dolona II,62,58.
Dodonæum oraculum I, 46. II, 52, 55.
Dodonæorum antiſtites II,55.
Dodonæi IV,33.
Dodonææ columbæ II,55,57.
dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa I,51.
Dolonci Thraces VI,34.
ab Abſinthiis bello vexati *ibidem*
oraculum conſulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36.
Dolopes VII,185.
domus ſubterraneæ Æthiopum III, 97.
domos non poſſident Indi nonnulli III,100.
domeſtica mala Pſammeniti majora quam ut ea deflere poſſit II,14.
domicilia ſubterranea pyramidis II, 148.
domicilia ex micis ſalis IV,185.
domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa IV,190.
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa II,20
dona Amaſis Delphis data II,180.
dona Græcorum Ægyptum incolentium ad templum Delph. inſtaurandum II,180.
dona Democedi medico ab rege & uxoribus data III,130.
dona quantum apud milites poſſint VIII,4,5.
dona ei qui primus muros Sardium aſcenderit pollicetur Cyrus I, 84.
donaria Alyattis Delphos miſſa I, 25.
donaria Crœſi varia I,92.
donaria divis data à Crœſo ex bonis adverſarii I,92.
donaria Delphos à Crœſo miſſa & rurſus alia I,51,52.
donaria Delphos à Gyge miſſa I, 14.
donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella I,14.
donaria in templo Delphico VIII, 35.
donarium Lacedæmoniorum I,51.
Amaſis donaria II,182.
Pheronis regis donaria II,111
donaria Rhodopis Delphos miſſa II,135.
donarium Arionis apud Tænarum I,25.
donaria è præda Perſica IX,80.
Dores Euryanactis pater IX,10.
Dores I,144,146.
Dores à Crœſo ſubacti I,6,28.
eorum migratio crebra I,56.
Dores & Iones ex inſulis egredientes in continenti ſedes ponunt I, 171.
eorum prima expeditio adverſus Aſiam III,56.
Dores in claſſe Xerxis militantes VII.93.
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *ubi & quando iterum ac tertio.*
Dorienſes Pentapolin incolentes I,144.
Dorienſium principes ex Ægypto oriundi VI,53.
Dorienſium civitates multæ & inſignes VIII.73.
Dorienſium ſacra I,144.
Dorica gens unde cognominata I, 56.
Dorieæ tribus mutantur V,68.
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima uxore V,41.
inter æquales excellit V,42.
nolens ſibi à fratre imperari, coloniam alio ducit *ib.*
ejuſque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46.
ejus mors V,45,46. VII, 158,205.
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio VIII, 31.
Doris veſtis V,87.
Doriſcus VII,25,106.
Doriſcus murus VII,59.
Doriſcus, Thraciæ litus & campus ingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius I,56.
Doryagus Leobotis fil. VII,204.
Dotus Megaſidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII,72.
Dropici, Perſarum genus I,125.
Drime Achæorum I,145.
Drymus oppidum VIII,33.
Dryopis regio I,56. VIII,31.
Dryopes pop. I,146.
Dryopum civitates VIII,73.
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I,145.
Dymanatæ tribus Sicyoniorum V,68.
Dyras amnis VII,198.
Dyſorum mons V,17.

INDEX.

Dyſenteria in Xerxis exercitu VIII, 115.

E

Ebenum ubi naſcatur III,114.
Ecbatana Syriæ I, 98, III, 62, & eorum extructio atque ſitus I, 98.
Ecbatana Mediæ III,65.
Echecrates Eetionis pater V,92.
Echemus Aeropi filius IX,26.
Hyllum in monomachia interfecit *ibid.*
Echeſtratus Hegeſis filius VII,204.
Echinades inſulæ II, 10.
Echines murium genus ſic dictum IV, 192.
Eclipſis Solis VII,37.
Edoni pop. VII,110,114.
Eetion Echecratis filius ejuſque genus V,92.
ei datum oraculum *ibid.*
Eion urbs ſuper Strymonem VII,25, 113.
Elatea urbs VIII,33.
Elbo inſula II,140.
Electrum unde venire feratur III,115.
Elephantes ſupramodum grandes in Libya IV,191.
Elephantina urbs Ægyptii II, 9, 17, 28,29,30,31,69,175.
Eleus Cherſoneſi VII,21.
Eleus, Agæi filius, unus è procis Agariſtæ VII,127.
Eleus quidam vates III,132.
Eleuſis VIII,65.
apud Eleuſinem Athenienſium prœlium I,30.
Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus invadit V, 74, 75, 76.
Elis, Ætoliorum civitas VIII,73.
Eleorum agonothetæ VI,127.
Eleorum juſtiſſimum ac maximum certamen II, 160. quod tamen arguunt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida delevere IV,148.
Elei venientes poſt prœlium ſuos duces exilio cur mulctarint IX, 76.
In Eleo agro muli cur nequeant gigni IV,30.
Eleuntini Xanthippum orant de ultione Proteſilai ſumendaIX,119.
Eleuſiniæ Cereris templum IX, 56, 100.
Elorus flumen VII,154.
Enagees, *id eſt, piaculares* I,61.V,71.
Enaries, divinationem à Venere habentes IV,67. *at*, I,105. Enarees.
Enchelees V,61.
Eneti, qui ſunt ex Illyriis & eorum lex I,196.
Eneti, in Adria V,9.
Enienſes VII,185,199.
Enipeus fluvius Theſſaliæ VI,129.
Eordi populi VII,185.
Epaphus, qui & Apis II, 153. III, 27,28.
Epaphi boves mares II,38.
Epheſus, civitas Ionum I,42.II,10.
ex Epheſo ad Sardis iter V,54.
Epheſinum templum II,148.
Epheſii obſeſſi à Crœſo urbem ſuam donant Dianæ I,26.
Epheſiii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur,& cur I,147.
Epialtes Euridemi filius VII,213.
Thermopylarum proditor VII,213, 214,*&c.*
ejus fuga & interitus VII,213.
Epicichlides Homeri H,24.
Epicydides Glauci pater VI,86.
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta VIII,46.
Epidaurus expugnata III,52.
Epidauri tyrannus Procles III,50.
Epidaurii I, 146.
Epidaurii oraculum conſulunt,quum eorum tellus nihil produceret V,82.
Epidauriis oleas permittunt Athenienſes, & inter eos pacta & acta V,82,83,84.
iis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt, & clades inferunt V, 83.
Epigoni Homeri, ſi modo ejus ſunt IV, 32.
Epigrammata vatis Megiſtiæ VII,228.
Mandroclis Samii IV,88.
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII, 228.
tripodum literis Cadmæis inciſa V, 59,60,61.
Epiſcythiſon, id eſt, *Age Scytham*: hoc eſt, intemperantius bibe VI,84.
Epiſtrophus Amphimneſti pater VI, 127.
Epium oppidum IV,148.
Epizelus Cuphagoræ filius VI,117.
cæcus in acie quomodo factus *ib.*
Equa leporem enixa VII,57.
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, ubi ſculptæ VI,103.
equis piſces pro pabulo ubi V,16.
equi colubros vorant I,78.
equi ſacri candidi in Cyri exercitu I,189.
equi ſacri in exercitu Xerxis VII, 55.
equi fluviales Ægyptiis ſacri, eorum natura, & deſcriptio II, 71.
equos præcipuè immolant Scythæ IV,61.
equi ubi Soli immolantur I,216.
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli inſtructi I, 80,VII,87.
equos quadrijugos jungere Græci à Libybus didicere IV,189.
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt lyrcæ IV,22.
equi Sigynarum quales V,9.
equi ſatrapæ Babylonii I,192.
equi Indorum III,106.
equi ſilveſtres candidi IV,52.
equorum jubæ pro criſtis VII,70.
equæ Theſſaliæ optimæ VII,196.
equi vim hyemis ferant in Scythia, quam nec muli nec aſini IV,28.
equi quinquaginta ſtrangulantur ad ſepulchra regum Scytharum IV, 72.
equi Niſæi III,108.VII,40.
equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi ſoliti III,90.
equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus III,85,86,87.
equus Maſiſtii ipſum excutit IX,22.
equo crura cum genibus abſciſſa, quod dominum ſtraverat VII, 88.
equus Artybii in armatum erigi doctus V,111.
Equiſonem regis Scythæ cum rege defuncto ſepeliunt IV,71.
equiſonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III,85, 86, 87.
equitatus Xerxis quantus VII, 84,*&c.*
equitare docent liberos ſtatim à quinto anno Perſæ I,136.
Eraſinus fluvius VI,76.
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Athenienſium VIII, 44.
Crithyiæ pater VII,189.
ab Homero laudatus H,28.
ei apud Athen. ſacra afferunt Epidaurii V,82.
ejus templum in arce Athenienſium VIII,55.
Ereſione Homeri H,33.
contra Eretriam & Athenienſes, duces Perſarum miſſi V,94.
Eretrienſium & Perſarum acris pugna VI,101.
Eretria & Eretrienſes à Perſis ſubacti VI,101.
Eretriorum naves Mileſiis auxiliantur, ut gratiam reddant V,99.
Eretrienſes Iones VIII,46.
Eretrienſes Suſa abducti clementer à Dario tractati VII,119.
Eridanus fluvius fabula Herodoto III, 115.
Erinnyum oraculum IV,149.
Erochus urbs VIII,33.
Erxander, Cois pater IV,97.V,37.
Erycis regio Heraclidarum V,43.
Erycina regio V,45.
Erythia inſula IV,8.
ἐρυθρὴ βῶλος, urbs ſic dicta, *id eſt, rubra gleba* II,111.
Erythræ I,142.
Erythræorum cum Chiis bellum I,18.
Erythræi & Chii eandem ſermonis proprietatem ſervant I,142.
Erythræa urbs aſpera & montoſa H, 18.
Eryxo, Arceſilai uxor, mariti interemptorem necat IV,160.
Etearchus rex Oaxi VI,154.
alius Ammoniorum rex II,34.
Eteocles Loadamantis pater V,61
eteſias non eſſe cauſas augmenti Nili II,20.
Euænetus Carini filius VII,173.
Euagoras Laco VI,103.
Eualcides Eretriorum dux, vir illuſtris V,102.
Eubœa inſula, magna ac beata, Cypro non inferior V,31.
ad eam prœlium Græcorum cum Perſis geſtum VIII,4 *&c.*
Eubœenſes ut tractati à Gelone VII, 156.
Eubœenſibus datum oraculum,quod ſpernunt VIII,20.
Euboicum talentum III,89.
Euboicæ minæ III,89.
Euclidis & Cleander Hippocratis filii VII,155.
Evenius Deiphoni haruſpicis pater IX, 91.
ſacrarum ſolis ovium cuſtos IX,92.
excæcatus miſere, & ultio ob id de Apolloniatis ſumpta IX, 92.
cæcus divinationem obtinet IX,93.

INDEX.

Euelthon Salaminis rex V,162.V,104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa cum & Pherecimam acta *ib.*
Eueſperidæ bonum ſolum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. H, 2
Eumenes Aſiagyraſius Athenienſis præſtantiſſimus in pugna navali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII,131
eunuchi apud Perſas pretioſores quam qui non caſtrati VII,105
Eupalinus, Nauſtrophi filius, architectus III,60
Euphorbus, Alcimachi filius VI,101
proditor Eretrienſium *ib.*
Euphorion, Æſchyli poetæ pater II, 156
Euphorion Cynægiri pater VI,114
Euphorion Laphanis pater, qui Caſtorem & Pollucem in domum ſuam recepit & in omnes homines fuit hoſpitalis VI,127
Euphrates flumen I,180.V,52
tortuoſus à Nitocri redditus I,185
Euripus VII,173. VIII.15
Europa à Cretenſibus rapta I,2
Europæ filii Sarpedon & Minos I,173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV,45
Europa longitudine Aſiam & Libyam, non & latitudine, aſſequitur IV,42,45
Europæ commoditates VII,5
Europæ nomen unde impoſitum IV,45
Europæ extrema III,115,116
Euryanax Doris filius, collega Pauſaniæ IX,10,54
Eurybates quinque palmarum vir VI,92
ejus clades & interitus *ib.*IX,74
Eurobiades, Euryclidæ filius, dux claſſis Græcorum VIII,42
in Eurybiade conſilii inopia VIII,74
Eurybiadæ laus VIII,124
Eurycrates Polydori filius VII,204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis uxor VI, 71
ejus genus *ib.*
Eurydemus Epialtæ pater VI,213
Euryleon cum Dorico coloniæ deductor unus ſuperſtes è bello V,46
Selinuſiorum tyrannus *ibid.*
ejus interitus *ib.*
Eurymachus Leontiadis pater VII,205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII,233
Euryphron Proclis filius VIII, 131
Eurypylus frater Thoracis Lariſſæi IX, 57
Euryſthenes, Ariſtodemi filius VII,204
Euryſthenis familia VI,51
Euryſthenes & Procles gemini, Spartæ reges IV,147.VI,52
oraculum ſuper eis conſultum *ib.*
eorum diſſenſio per omnem vitam *ibidem*
circa eos & Theram avunculum pro regno acta IV,147
Euryſtheus IX,26,27
genus ejus nolunt labefieri Lacedæmonii V,39
Eurytus & Ariſtodemus ob extremam lippitudinem è caſtris à Leonide remittuntur VII,229
Euryti virtus & interitus *ib.*
Euthœnus Hermolyci pater IX,104
Eurychides Sophanis pater IX,72
Euxinum mare I,6,72
Euxini ponti nationes IV,46
Exampæus locus inter Boryſthenem & Hypanin IV,81
exercitu donari apud Perſas, eximium IX,108
exitus rerum inſpiciendus I,32
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I,35
expiatio Adraſti fratricidæ *ibid.*
expiatio Deli I,64

F

FAbes nec ſerunt Ægyptii, nec edunt II,37
fabæ in ſortitionibus VI,109
ad famem arcendam quid Lydi excogitaverint I,94
fames immanis in caſtris Cambyſis II,25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII,115
fames obſeſſorum Seſti IX,117
fanum Jovis Thebani I, 182 Jovis Beli I,181 Jovis ſub fago conditum II, 56 Prorei II,112 Veneris Uraniæ vetuſtiſſimum I,105 Apollinis VIII,135 Pallenidis Minervæ I,62 Æaci V,89 Phylaci VIII, 39 Autonoi *ibid* Androcratis herois IX,25
fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II,178
fato ſortem deſtinatam deo quoque fugere impoſſibile I,91
fati neceſſitas I,91.III,43,63.V,92
fax Vulcani VIII,98
felis amantiſſima fœtuum II,66
Ægyptiorum circa hoc animal ſuperſtitio *ib.*
felium ſepulturæ II,67
felicitas humana in eodem tenore non perſtat I,5
felicitas Polycratis inſidioſa III,40, *&c.*
ferri compactionem ſolus omnium excogitavit Glaucus Chius I,25
feſtum Cyziceſorum, matri deorum IV,76
feſtum Ægyptiorum abrogatum à Cambyſe III,29
Feſta Ægyptiorum, Dianæ, Iſidis, Minervæ, Soliſ, Latonæ, Martis II,59
Feſtum Minervæ IV,180
Feſtum Dionyſi II,48. III,97
Feſtum Theophaniæ I,51 feſtum Perſarum, μαγοφονία dictum III,79
feſta Apaturia I,47 feſti nomen, Accenſio lucernarum II,62
Fidei dandæ modus apud Naſamones IV,172
Fides Arabum fitmiſſima III,8
Finitimos Medi & Perſæ colunt I,134
Flamma è pectore ſimulachri effulget VI,82
Fluvios inter omnia religioſe colunt Perſæ I,138
Fluviorum Scythiæ nomina, Iſter, Tyres, Hypanis, Boryſthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV,47 fluviorum Thraciæ nomina, Tearus, Contadeſdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, IV,90 Theſſaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus. VII,129 Penei *autem fit mentio & cap. proxime præced.* Araxes qualis & quantus I,202 Aſopus IX, 15, 30 Achelous II,10 Axius VII, 123 Corys in Arabia III, 9 Cinyps IV, 175 Crathis I, 145 Caicus VII, 421 Contadeſdus IV,90 Choaſpes V,49 Gerrhus IV, 19 Gyndes V,52 Halys I,72 Hypanis IV,47 Is I, 179 Melas VII,58 Phaſis II, 103. IV, 38 Parthenius II, 104 Pirus ingens fluvius I,145 Panticapes IV, 54 Sperchius VII, 198 228 Thermodon II,104.IX,27 Tigris I, 189 Tanais IV, 20 Tyres IV, 11,51 Triton IV,191
Fluvii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII,42, 108, 196 *fit autem mentio hujus defectionis &c.* 21, & 187.
Fœdus affinitate firmatum I,74
Fœderis ineundi ratio apud Scythas IV, 70 apud Arabes III,8
Fœdus à Babyloniis cum Crœſo initum IV,77
Fœdus Crœſi cum Amaſi Ægyptiorum rege *ibid.* Polycratis cum Amaſi rege III,39
Fœdus perfidum Perſarum cum Barcæis IV,201
Fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I,8
Fœminæ Ægyptiæ humeris bajulant, viri capitibus onera imponunt II,35
Fœminæ apud Ægyptios negociantur *ibid.*
Fœminæ Zayecum currus aurigantur in bellum IV, 193
Fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelaſgi IV,145.VI,138
Fœminæ ex Aſia raptæ I,23,34
Fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appenſæ V,302.
Fœminæ à Babyloniis ſtrangulatæ ne frumentum abſumerent III,150
earum quinquaginta millia Babyloloniis à Dario ſuppeditata, ut ſuccreſceret ſoboles III,159
Fœminæ colo & ſimilibus rebus donandæ, non exercitu IV,162
Fœminas adducere, Perſarum convivantium mos V,18
Fœminæ virili virtute VIII,88
Fœminæ agreſtes IV,19
Fœmina virgo quæ erat ſemivipera IV, 9
Fœmineus morbus ſani Veneris ſpoliatoribus immiſſus I,105
Fons Theſtis IV, 159 fons Apollinis I,118 fons Solis IV, 181 fons Gargaphius VII, 25 fontes Mæandri VII,26 fons, in quo qui loti ſunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III,23
Fons quidam amariſſimus IV,52,81
Fontes novem aquarum, *vide* Novem fontes
Formicæ Indicæ ubi naſcantur canum magnitudine, earumq; deſcriptio III,102 *&c. ubi* ut illis lodi aurum ſuffurentur

* * *

INDEX.

Fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile eſt III,43
Fortuna conſilium aliquando ſuperat VII,10,§ 4
Fortunati iidem ſemper non ſunt I,207
Forum nullum eſt Perſis I,153
Fora Græcorum *ibid.*
Fratrem præ marito & liberis uxor Intaphernis ſalvum cupit,& ſui deſiderii rationem reddit III,119
Frigoris vis apud Cimmerium Boſporum IV,28
Fructus quarundam arborum qui jactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat I 202
Tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII,42
ſed apud Herodotum eſt ἀστραπὰς *quod vertit* fulgura
Fulmen in ædes Scylæ regis delapſum IV,79
Fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII, 10
Fulmina in barbaros Delphis è cœlo demiſſa VIII,37
Fures pecuniæ Sardanapali II,150
fures regiarum Rhampſiniti pecuniarum & eorum ſolertia II,121
Fuſtuaria pugna apud Ægyptios in ſacris II,73

G

GAdes' IV,8
Gæſon IX,96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII,108
Galepſus, Græca urbs VII,122
Gamori Syracuſani VII,155
Gandarii pop. III,91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII,66
Garamantes pop. & eorum mores IV,174
Gargaphius fons IX,25,48
Gavanes Temeno oriundus VIII 137
Gebeleizis dæmon IV,94
Gela à Lindiis condita VII,153
ejus tyrannus Hippocrates VI,23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII,156
Geleon. Ionis filius V,56
Gelo Siciliæ tyrannus, ejuſq; potentia, & opes VII 145,153,157,158
quomodo creverit & ad regnum pervenerit VII, 153, 154, 155, *&c.*
circa eum & legatos Græcorum acta VII,153,154,*&c.*
ejus res geſtæ VII,155,156,158
Gelonus Herculis filius IV,10
Gelonus Budinorum urbs IV,104
Geloni quondam Græci IV,108
eorum mores IV,109
Gelu maximum ubi IV,28
Genitura Indorum qualis III,101
Geometria unde ad Græcos venerit II, 111
Gephyræi unde oriundi V,57
Athenas commigrant, & cur V,57,62
ubi templa ſeorſum ab eis extructa, *&c.* V,62
Geraſtus IX,104
Gergis Ariazi filius Imperator in Xerxis exercitu VII,82
Gergithæ VII,43
è priſcis Teucris V,122
Germani, Perſarum genus I,125
Gerra Perſarum IV,60,61,98
Gerrhus locus IV,53
Gerrhus fluvius IV,19,47
ejus deſcriptio IV,56
Geryonis vaccæ IV,8
Getæ immortales à Dario ſubacti IV,93
qui dein exercitum Darii ſequuntur IV,96
eorum dæmon Zamolxis IV,94
Gigamæ Libyes & eorum deſcriptio IV,169
Gigonis urbs VII, 123
Gillus Tarentinus exul, redimit Perſas & ad Darium reportat III,138
Darius eum fruſtra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ib.*
Gindanes populus IV,176
uxorum eorum fimbriæ pellicæ in veſtimentis *ib.*
Glaucon Leagri pater IX,74
Glaucus Chius I,25
ſolus omnium compactionis ferri excogitator I,25
Glaucus Chius caprarius H,21,22,23
Glaucus Epicydidis fil. VI,86.§. 1
ejus laus *ibid.* depoſitum ſuſcipit ab hoſpite Mileſio *ibid.* id poſtea ſuceſpiſſe negat VI,86,§.2
Pythiam conſulit an jurejurando pecuniam intervertat VI,86, §. 3
ejus genus funditus interit VI,86, §. 4
Glaucus Hippolochi fil. I,147
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit IX,42
Gnurus Lyci filius,Anacharſidis pater IV,76
Gnomonis inventores Babylonii II,109
Gobryas è magi occiſoribus III, 70, 73,78
Gobryas Mardonii pater VII,82
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV,132, 134
Gobryæ uxor, Darii ſoror VII,5
Gobryæ filia uxor Darii VII,1
Gobryas Darii & Artyſtonæ filius VII,72
Gonnus urbs VII,128,173
Gordius, Midæ pater I,14.VIII,138
avus Adraſti I,35,55
Gorgo Cleomenis filia IV,48
patrem ſcite monet ut ſibi caveat ab Ariſtagora V,51
eadem Leonidæ uxor, ut Demarati tabellas aperiri monuerit VII,239
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus II,91
Gorgus Salaminiorum rex V,104. VIII,2
oppido ſpoliatus à fratre V,104
Salaminem recipit V,115
Gortus, *vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis VII,98
Græcia temperatiſs. anni tempeſtates ſortita III,106
Græcia paupertatis alumna, hoſpes virtutis VII,102
non imperatorum indigna in bello Perſ, ſed exercitus VII,161
in eam primi à Dario exploratores miſſi III,135,138
Græciæ infenſior unde redditus Darius VII,51
in Græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam VI,48.VII,32
Græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa VI,98
Græcorum & Perſarum *in* cultu deorum collatio I,131
Græcorum cenæ quo dicto à Perſis perſtringuntur I,133
Græcorum feſta eadem littera finiunt I,148
Græcorum negociationes I,153
Græcorum litteræ & calculi II,36. V,58
Græci ab Ægyptiis pleraq; ſumpſere II,49,50,51,58
Græca lingua quando primum in Ægypto introducta II,154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, urbes II,178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II,144,145,146
Græcorum natalitia IV,26
Græci in templis non coeunt, ut nec Ægyptii, ſcut alii mortales II,64
Græci veſtem & ægidas Minervæ & alia à Libybus mutuati IV,189
Græcorum & Lydorum leges prope ſimiles I.94
Græcorum ampla fora I,153
Græci puerorum amoribus dediti I,135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I,60
Græci virtutis certamen agunt,non pecuniæ VIII,26
Græcos auctores injuriarum aiunt barbari I,2,4
univerſi ante Cræſi imperium liberi fuere I,6
Græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Cræſus I,56
Græcis diſcordiæ principium cum Perſis quod extiterit I,5
Græcis & barbaris malorum initium V,97
Græcorum variæ ſententiæ de loco pugnæ navali conſtituendo VIII,49
Græcorum ducum diſſenſus in bello Perſico VIII,74
Græcorum concilium contra Xerxem VII,145
Græcorum conſultatio inſequantur hoſtes necne VIII,108,109
Græcorum conſilium de bello Thebis inferendo IX,85
Græcorum à Mycale profectorum conſultatio IX,113
Græcorum duces ad pylas,VII,204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi & præmia iis data VII,123,124
Græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii I,69
Græcorum ſtrenuiſſimi & civitatum & virorum contra Medos IX.70
Græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen IX,104
Græcorum præſtantiſſimi in pugna navali VII,17

INDEX.

Græci Ægyptum incolentes cum Cambyſe congrediuntur ſanguine epoto. III,11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid moverit VII,6
ubi Xerxem excipere ſtatuerint VII,177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII,202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerant VII,132
è Græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185 & alii qui ſe recens adjunxerunt Xerxis exercitui VIII,66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platæas quibus & quomodo comparatus & inſtructus IX,28,29
Græci contra Mardonium caſtra ubi locarint IX, 19 quem locum permutant IX,50,51
Græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur IX,80
Græci qui naves ad claſſem Græcorum ſuppeditarunt VIII, 43, 44 *&* *ſ.*
Græcorum prœlium ad Euboeam geſtum VIII,11,12
Græcorum claſſis ad Salaminem perſtat Athenienſium rogatu VIII,40
Græci claſſem ad Samum applicant IX,95
Græci fugam facere volentes ut à Themiſtocle retenti VIII,4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII,26
Græcoſcythæ IV,17
Gratiarum collis IV,175
Grinus Æſanii filius, Theræ inſulæ rex IV,150
Grynea urbs I,149
Grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo ſe conferant II,22
Grypes aurum ſervantes III, 116. IV,13
Gygæum aurum I,14
Gygæus lacus, proximus Alyattis ſepulcro I,93
Gygæa, Amyntæ filia V,21. VIII,136
Bubari collocata à fratre Alexandro V,21,VIII,136
Gyges, Daſcyli filius I,8
Candaulis ſatelles I, 8 vel Heraclidarum I,91
ejus circa uxorem Candaulis acta I,8, 9 *&c.*
Candaulem obtruncat I,12,91
uxore Candaulis & regno potitur I, 13, 91
donaria Delphos ab eo miſſa I,14
& primus barbarorum is munera apud Delphos poſuit I,14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I,14
quot annos regnarit *ibid.*
ejus filius Ardys I,15
Gyges pater Myrſi III,122
Gymnicum certamen II,91
Gymnopædiæ Lacedæmoniorũ VI,67
Gyndes fluvius unde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V, 52 à Cyro in ccc ac ſexaginta rivos diductus I, 202. V, 52

H

HÆmus mons Scythiæ, cujus è jugis tres fluvii manant IV,49
Haliacmon amnis VII,127
Halicarnaſſus civitas II,178
cur privata ſacrorum participatione I, 144
à Pedaſenſibus habitata. VIII,104
Halizones Scythiæ populi IV,17
Halys amnis I,5, VII,26
quos populos interfluat I,72
ejus fluxum quomodo averterit Thales Mileſius I,75
intra Halym fluvium populi à Cræſo ſubacti I,28
Hannon Amilcaris pater VII,165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII,88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocenſium dux IX, 17
Harmodius & Ariſtogiton Hipparchi interfectores V,55
tyrannidis oſores V,123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Aſtyagem I,108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia juſſum non exequutus, carnibus filii ab Aſtyage paſtus I,119
& ejus conſtantia in perferenda Aſtyagis crudelitate *ibid.*
Aſtyages ulciſcendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I,123 *&* *ſeq.*
Aſtyagi à Cyro capto inſultat I,129
Mazari defuncto ſuccedit I,162
geſta ab eo adverſus Jonas I, 162, 163, *&* *ſeq.*
litteræ ejus ad Cyrum ſcriptæ miſſæq; occulte I,123,124
Harpagus alius Perſa dux VI,28
capit Hiſtiæum vivum & in crucem agit VI,28,30
Haruſpicina Menelai nefaria II,119
Hebes teſſeram dat Leutychides militib. IX,97
Hebrus fluvius IV.90. VII,59
Hecatæus, Hegeſandri filius, hiſtoriographus II,143. V,125. VI,137
ejus genus, &c. II,143 *&* *ſeq.*
bellum adverſus Perſas diſſuadet Ariſtagoræ V,36
ejuſdem conſilium Ariſtagoræ datum V,125
Hector natu major & virtute præſtantior Alexandro III,120
Hegeſis Euryſthenis filius VII, 204
Hegeſicles & Leo, Spartæ reges I,65
Hegeſander, Hecatæi pater V, 125, VI,137
Hegeſipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI,39
Hegeſiſtratus Sigei tyrannus V,94
ejus pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegeſiſtratus haruſpex, Telliadeorum præſtantiſſimus, in Mardonii exercitu IX,36
ejus audacia mira & interitus *ibid.*
Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, legatus Samius IX,89,90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX,75
Hegias Tiſameni frater IX,32
Helenes Tyndari filia, & ejus raptus hiſtoria II,112. *&* *ſeq.* V, 94. IX,72
Helice Achæorum I,145
Helieonius Neptunus I,148
Heliopolis, urbs ſolis II, 3, 7, 8, 9, 59,63
Heliopolitani Ægyptiorum ſolertiſſimi II,3
Hellen, Dori pater I,56
Hellenica gens I, 56,57
Helles Athamantis filiæ ſepulcrum VII,58
Helleſponti urbes, VI,33
Helleſpontus ubi anguſtiſſimus IV,85
Helleſpontus ex Aſia in Europam conjungitur à Xerxe VII,33
denuo ponte junctus VII, 36 & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe caſtigatus VII,35
Helleſponti trajectus ſtadiorum ſeptem VII,34
Helleſponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Perſicus ejus placandi VII,54
Helleſpontii in Xerxis claſſe militantes VII,95
eis pontium cuſtodia demandata *ibid.*
Helleſpontius ventus VII,188
Hephæſtienſes populus VI,139
Heracles, ſive Hercules, Heracleæ conditor V,43
Heraclidæ Jardanæ ancilla & Hercule geniti I,7
eorum imperium quamdiu duraverit in Aſia & ut fuerit tranſlatum I,7
eorum ultio In atnepotem Gygis devoluta I,13
Heraclidæ in Peloponneſum redire conati IX,26
Heraclides Ibanolis fil. V,121
ejus inſidiæ Perſis ſtructæ V,121
Heraclides Ariſtodici Cumæi pater I,158
Heraclides Ariſtagoræ Cumæi pater V,37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II,4, 44,45,145,146
ejus tres liberi ex Echidna IV,10
ex Hercule & Jardanæ ancilla geniti Heraclidæ I,7
Hercules Hylli pater VII, 204. VIII,131
autor generis Leonidæ VII,204
Hercules è deorum noviſſimis apud Græcos: apud Ægyptios ſecus II,145
Hercules Olympius II,44
Hercules Græcorum II,43
Herculis templum in Cynoſarge VI,116
Herculis in Marathone templum VI, 108,16
Herculis templum ſervis pro aſylo II,113
Herculis Tyri templum II,44
Herculis Thaſii templum *ibidem.*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibid.*
Herculis oraculum II,83
Herculis in Scythiam adventus *&c.* IV,8,9

ejus arcus, baltheus IV,10
ejus tres filii IV,10
Scytharum deus IV,59
ejus veſtigium in petra IV,82
Herculis ara apud pylas VII,176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV,185
Hermeus ſinus H,2
Hermion Laſi pater VII,6
Hermiona Dryopum civitas VIII,73. VIII,43
Hermionenſes III,59
Hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites VI,4
Hermolycus Athenienſis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus Mileſiis præfectus,contra Sardis V,99
Hermotimus Pedaſenſis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis VIII,104
exſectorem ſuum Panionium quomodo ultus VIII,105,106
Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorum genus II, 164. IX, 31 quas plagas colant II, 165 tantum rei militari vacant II, 165, 168 *ubi & alia*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101. H. 9
Heroibus Trojanis parentatum à Xerxe VII,43
Herodotus poſterior Homero & Heſiodo annis quadringentis II,53
ejus cautio circa ea quæ ad rem divinam pertinent II,3,65,171
ejus colloquium cum Vulcani ſacerdotibus II, 3 & item cum quodam Archia III,55
ejus ſententia de Ægypto II, 15 de Nilo II, 24 de Perſarum moribus I, 137 de hoc, an, ſi intra Ilium fuiſſet Helena, reddita fuiſſet II,120
ejus peregrinationes φιλιστορίας gratia II, 3,29,44
Herodotus Baſilidis filius VIII,132
Herophantus Parienus IV, 138
Heroum Aſtrobaci VI,69
Herpys Timogenidæ pater IX,37
Heſiodus quadringentis annis extitit antè Herodotum II,53
Heſiodus & Homerus de diis ſcripſerunt *ib.*
ejus mentio fit &. IV,36
Hexapolis quæ ſæculo Herodoti Pentapolis dicta I,144
Hieron Gelonis frater VII,156
Hieronymus Andrius IX,32
Himera Siciliæ VII,165
Hippagogæ naves, quibus equi vehuntur VI,48. VII,97
Hipparchus, Piſiſtrati filius, Hippiæ frater V,55
Onomacritum Athenis cur ejecit VII,6
ejus ſomnium V,55
ab Harmodio & Ariſtogitone interemptus V,55.VI,123
Hippias, Piſiſtrati filius I,61
cum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V, 91 ſed fruſtra V, 93
Athenienſes apud Perſas inſimulat V,96
ei viſum in ſomnis oblatum VI, 107
ei dens tuſſiendo excuſſus *ibid.*
Hippobatarum prædia V,7
Hippoclides, Tiſandri filius procus Agariſtæ VI,127
ejus majores Cypſeli Corinthii propinqui VI,128
ejus laus præ cæteris procis *ib.*
ejus ſaltationes & geſticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampſacenus IV,138
Hippocoon Scæi pater V,60
Hippocrates, Piſiſtrati pater, Athenarum tyranni I,59. V,65
Hippocrates Megaclis fil. VI,131
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater VI. 23. VII, 154 à Zanclæis accerſitus, eos Samiis prodit *ib.*
ejus interitus VII,155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV, 53
Hippolochus Glauci pater I,147
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruſpex IX,317
Hipponicus Calliæ pater VII,151
Hipponicus Calliæ filius VI.121
Hippotoxotæ IX,48
Hircus, Ægyptiace mendes dictus II,46
Hirci urina ſpaſmo liberant pueros ſuos Libyes IV, 187
Hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III,112
Hircus cum muliere coiens II,46
Hiſtiæa VIII,23
Hiſtiæi *ibid.*
Hiſtiæotis ora I,56.VII,175
Hiſtiæus Mileſius, Lyſagoræ filius V,30
vir ſolers & induſtrius V,23
ejus de ponte non deſerendo ſententia, qua re de Dario & Perſis benemeritus IV, 137. V, 11. VI,30.VII,10
à Dario defectionis Jonum inſimulatus V,106
Ariſtagoram ad defectionem quam occulte ſollicitarit V,35
ejus ad mare fuga VI,2
à Chiis in vincula conjectus, ſed liberatus conſilio ejus intellecto VI, 2
Miletum reductus,à quibus rejicitur & vulneratur VI,5
ejus res circa Byzantium VI, 26 res geſtæ contra Chios VI,26,27
contra Thaſum contendit VI,28
quomodo captus & interfectus VI,29
in crucem ſublatus ab Artapherne & Harpago VI,30
ejus gratia etiam mortui apud Darium VI,30
Hiſtiæus Tymnis filius captus V,37
dux in claſſe Xerxis VII.98
Hiſtiæus Phylaci pater VIII,85
Homerus poeta VII,161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II,53
veritatem cognovit de Alexandri & Helenæ erroribus II,116
finxit nomen Oceani II,23
Homeri loci citati *ib.* IV,29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo ſummota à Cliſthene V,67
Homeri non ſunt verſus Cyprii II, 117 nec forte epigoni IV,32
Homo è deo non gignitur 143
Homo hominem fato impendenti eripere non poteſt III,43
in hominis natura ſitum non eſt avertere quod fit eventurum III,84
Hominem omnia conſequi eſt impoſſibile I,52
Hominum injuriorum eſt rapere fœminas: raptis ulciſcendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I,4
Homini ſatius mori quam vivere I,31
Homines in arbitrio fortuitorum & non contra VII,49
Homo ſibi malorum autor,non deus I,91
Homines molles mollis fert regio IX, *ult.*
Homines unoculi *v.* Arimaſpi
Homines & fœminæ calvi naſcentes ſimis naribus & ingenti mento IV,23
Homines hominibus veſcentes I, 216. III.99
Homines ſenos menſes dormientes IV,25
Homines radicibus veſcentes, I,202
Homines piſcibus crudis victitantes *ibid.*
Homines capripedes in montibus IV, 25
Homines excoriant Scythæ IV.64
Hominum quorund. cum mulieribus concubitus in propatulo I, 203
Humanæ vitæ anni I,32
Humanæ vitæ brevitas, & ærumnæ VII,16
Humanis in rebus nihil ſtabile I,86
Humanarum rerum viciſſitudo, & condicio I,32
Humanarum rerum circulus I,207
Horarum inventio II,109
Hoples Ionis filius V,66
Hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I,193
Horti Midæ, Gordio geniti VIII,138
Hoſaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux VII, 63
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia IX,6,11
Hyænæ, feræ IV,192
Hyampeus vertex Parnaſſi VIII,39
Hyampolis urbs VIII,28,33
Hyatæ, nomen unius è tribubus Sicyoniis: quod ſonat *ſuales* V,68
Hybla oppidum VII,155
Hydrias regio V,118
Hydarnes Perſa III,70. VI,133
Aſianæ oræ præfectus VII,135
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur VII, 83, 211,113
Hydarnes Siſamnis pater VII.65

INDEX.

Hyela civitas in agro OEnotriæ à quibus condita I,167
Hygennenſes, pop. III,90
Hylæa IV,18,54,55
ejus regionis ſitus IV,76
Hyllees, nomen unius è tribubus Sicyoniorum V,8
Hyllus VI,51 Herculis filius VII,204. VIII,131
ab Echemo in monomachia interfectus IX,26
Hymees Darii gener V,116
caput Cion Myſiam V,122
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus VI. 137
Hymni in deos Homeri H,9
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti VII,91
Hypacaris fluvii deſcriptio IV,55 *niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur.* IV,47
Hypanis flumen IV,17,18,47
ejus deſcriptio IV,52
Hypanis mater, palus IV,52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII,224
Hyperborei IV,13,32,33,36
eorum ſacra IV,33
Hyperborearum puellarum hiſtoria IV,33,34,35
Hypernotii IV,36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV,33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII,62
eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluvius IV 57
Hyria oppidum VII,170
Hyrcœades Mardus quomodo Sardis aſcenderit I,84
Hyſiæ, oppidum VI,108. IX,15
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos ultimos, occupant Bœotii V,74
Hyſtanes, Badris pater VII,77
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamis filius, Darii pater I, 209. V,83. VII,234
Perſis præfectus III 70
Hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ, dux Bactriorum & Sacarum VII,64
Hyſtriches ubi gignantur IV,192

I

Iacchus myſticus VIII,65
Iadmon Samius herus Æſopi II,134
Ialyſſus oppidum I,144
Iamidei V,44
Iapygia III,138. IV,99. VII,170
Iapyges Meſſapii IV,99. VII,170
Iardanæ ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum I,7
Iaſonis æreus tripus IV,179
Iatragoras dolo capit claſſicos duces V,37
Ibanolis Oliati pater *ibid.*
Heraclidæ pater V,121
Iberiam Phocenſes occupant I 163
Ibis Ægyptiis ſacra II,65,75
ejus forma, & duplex genus II, 75,76
Ichnæ urbs terræ Bottiæidis I,123
Ida I,151. VII,42
Ichneutæ II,67
Ichthyophagi III,19,20
Icjunia & feſtus dies Iſidis II,40
Icnyſus urbs Syriæ III,5
Ignem Perſæ deum arbitrantur III,16
Ignis Ægyptiis animata bellua *ibid.*
Ignis laus Homerica H,31
ne ignifer quidem elabatur VIII,6
Ilia in ſacrificiis non cremabant Aeoles H,37
Ilias minor Homeri H,16
Iliadi Minervæ mille boves à Xerxe immolantur VII,43
Ilium II, 10
Ilii obſeſſio & expugnatio I,5. II,118
Ilienſis ager VII, 42
Iliſſus fluvius VII, 189
Imbribus carentes Libyæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V,26
Immortales Getæ IV,93
Immortales qui apud Perſas VII,83
Impoſſibilitatis numen VIII,111
Indus fl. fert crocodilos IV,44
Indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs III,12,15
Inconſtantiam rerum humanarum I.5
Indathyrſus filius Sauli, rex Scytharum IV,76,120
ejus reſponſio ad Darium IV,127
Indi Callatiæ parentibus veſcuntur III,38
Indorum multitudo III,94
Indi Calandiæ III,97
Indi pecuarii & eorum mores III, 98,99
eorum navigia *ibid.*
Indi Padæi ægrotos ſuos epulantur III,99
Indorum cultus in propatulo III,101
genitura nigra *ibid.*
Indis ſol matutinus ardentiſſimus III,104
Indi ut aurum colligant III,102,104, 105
à Dario ſubacti IV,44
Indorum in Xerx. exercitu armatura VII,65
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina VIII,111
Inſomniorum ludibria VII,16
Inſtitores primi, Lydi extitere I,94
Inſtitor quare Darius fuerit appellatus III,89
Inſtitutio Perſarum puerorum I,136
Inſulæ in Araxe I,202
Inſulæ OEnuſſæ I,165
Inſula natans II,156
Inſulæ Echinades II,10
Inſula Chemmis II,156
Inſulæ beatorum III,26
Inſulæ rubri maris III,93
Inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ III,115
Inſulani Iones qui I,142
Intaphernes unus ex ſeptem Magi occiſoribus III,70
facinus, ejuſque & domeſticorum omnium interitus, præter fratrem uxoris, & filium majorem III,118,119
Intercalaris menſis I, 32. II, 4
Intercalatio Græcorum & Ægyptiorum II,4
Inycum oppidum VI,23,24
Io filia Inachi regis I, 1
à Phœnicibus rapitur *ibid.*
Io ſtuprata, I,5
Io ut à Græcis depingatur II,41
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt, V,94
Ion Xuthi filius VII,94. VIII,44
Ioniæ tranſlationem impediunt Athenienſes IX,105
Ioniam Harpagus ſubigit I,169
Iones à Crœſo primò ſubacti I,6,28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus reſponderit I,141
Ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & ejus deſcriptio I,142
Ionum duodecim in Peloponneſo civitates I,14,145,146
Iones Inſulares à reliquis deficiunt; alios etiam Ionici nominis pudet I,143
Iones qui nobiliſſimi: & de eorum uxoribus I,146
Iones ab Achivis, ſuis ſedibus pulſi I,145
Ionum reges qua progenie oriundi I,147
Iones veri & genuini qui *ibid.*
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.*
eorum univerſorum Panionium ſacrum I,148
Iones inſulani Cyro ſe dedunt I,169
Iones Biantis conſilium ſpernunt I, 170
Iones ſecundo ſubacti I,169
in Ægyptum quomodo venerint II,152
Ionas Scythæ ut Dario tranſitum intercludant fruſtra adhortantur IV, 133,136
Iones captas Sardis incendunt V,101
Iones ad Epheſum vincuntur V,102
tertio ſubjugati VI,32
eorum de Ægypto ſententia reprehenſa II,16
eorum tributum III,90. VI,42
laborum nauticorum inſueti, VI,12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII,94
prius Pelaſgi Ægialees appellati VII,94
Ionicæ rebellionis occaſio V,28, *&c.* VI,1
Ionicarum navium catalogus VI,8
Ios inſula ubi Homerus mortuus H, 34,36
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII,188
Iraſa locus ubi IV,158
Is urbs & flumen I,179
Iſagoras Tiſandri filius V,66,70,72
Iſis Δημήτηρ, id eſt Ceres, dicta II, 59, 156
Iſidi vaccæ ſacræ II,41. IV,186
Iſidis ſimulacrum bubula cornua habens II,41
Iſidis templum maximum in urbe Buſiri II,59
Iſidis & Dionyſi filii II,156
Iſmaris lacus famoſiſſimus VII,109
Iſmenias Bœotus H,2
Iſmenii Apollinis templum V,59
Iſſedones populus I,201. IV,16,26,27
Iſſedonum mores *ibid.*
Iſter ubi IV,47,48, *&c.*
ſemper ſibi par IV,48,50
cum Nilo comparatus II, 33,34. IV,50
Iſtri ortus & fluxus II,33,34. IV, 48, *&c.*

* * *
* * *

Iſthmus

INDEX.

Iſthmus Cnidiæ I,174
Iſthmus Cherſoneſi muro præſeptus à Miltiade VI,36
Iſtiæotis locus proximus Oſſæ & Olympo I, 56. *v.* & Hiſtiæotis
Ithaca H,7
Ithagenes Crithonis fil. H,1
Itanus oppidum IV,151
Ittamites Perſa VII,6
Iudices regii apud Perſas III,14,31
Iudicis corrupti juſtæ vindictæ exemplum V,25
Iunonis feſtum I,31
Iunonis duæ imagines ubi II,182
Iunonis templa IV,90. IX,51,60
Iuppiter expiator, hoſpitalis I,44
Iuppiter apud Perſas cœlum I,131
Bel apud Babylonios I,181
Ammus II,42
Thebanus II,54
liberator, & ejus templum III,142
Scytharum deus IV,59
Papæus apud Scythas *ibid.*
Lycæus IV,203
Carius V,66
Lacedæmonius VI,56
cœleſtis *ibid.*
æreus decem cubitorum ubi IX,80
Iovi decimæ neceſſario redduntur I,89
Iovis Carii fanum apud Mylaſſos I,171
Iovis Beli templum & ſimulacrum I,181. III,158
Iovis Thebani templum I,182. II, 42. IV,181
Iovis ſimulacrum arietina facie II,42
Iovis fanum apud Theſprotos II,56
Iovis cultus apud Meroen II,29
Iovis oraculum apud Ægyptios II,83
Iovis Ammonii templum à Cambyſe incendi juſſum III,25
Iovis forenſis ara V,46
Iovis militaris templum V,119
Iovis Olympii delubrum II,7
Iovis ſacer currus in Xerxiano exercitu VII,40. VII,115
Iovis Aphlyſtii templum VII,197
Iurare per aquam Stygis VI,74
Iuſti principis officium III,21
Iyrcæ populus Scythiæ IV,22

K

Kiki Egyptiorum II,94

L

Labdæ Amphionis filiæ hiſtoria V,92
Labdacus Laii pater V,59
Labranda, loci nomen V,119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I,74,77
Labynitus Aſſyriæ rex I,188
Lacedæmonii Crœſo amici I,6,51
Græcorum potentiſſimi I,56
eorum leges à Lycurgo latæ I,65
bellum Tegeatibus inferunt I,66
eorum compedes apud Tegeatas I,66
quomodo Tegeatibus facti ſint ſuperiores I,68
eorum Argivorumque pro agro Thyrea dimicatio I,82
Lacedem. coma poſt victoriam de Argivis *ibid.*
eorum mandata ad Cyrum I,153
eorum adverſus Polycratem expeditio III, 44 in Samum expedltio *ibid.*
mos in ſumendis ſuppliciis noctu IV,146
de ſeipſis opinio VI,52
regum apud eos jura, funera *&c.* VI,56,57,58
eorum obſervatio lunæ VI,106
eorum oratio ad Platæenſes VI,108
ad Athenienſes VIII,142
eorum virtus bellica VII,102,104
gymnaſtico ludo ſe exercent, & comam pectunt VII,208
Lacedæmoniorum ccc ad pylas, clades VII, 224
occiſorum ſepultura ad Platæas IX,84
Lacmon mons IX,92
Lacrines legatus ad Cyrum I,152
Lactis emulgendi mos apud Scythas IV,2
Lacus Tritonidis IV,179
Lacus unde pix hauritur IV,95
Lacus Stymphalius VI,76
Lacus Bœbeis VII,129
Lacus Gygæus I,93
Lacus famoſiſſimus Iſmaris *&c.* VII,109
Lada inſula VI,7
Lacide uxor Amaſis, ejuſque votum II,181
Laii delubrum IV,149
oraculum V,23
ejus genus V,59
Lampito Leutychidis filia VI,71
Lampon, Pythei filius IX,77
ejus nefandum conſilium Pauſanias reſpuit IX,77
Lampon Thraſyclei fil. IX,89
Lampon Olympiodori pater IX,21
Lamponium captum ab Otane V,26
Lampſacus urbs V,117
Lana arborea ubi III,106
Laodamas Samius IV,138
Laodamas Phocenſis IV,138
Laodamas Eteoclis filius monarchus V,61
Laodamas Soſtrati pater VI,152
Laodice hyperborea puella IV,33
Laos oppidum VI,21
Laphanes Euphorionis filius VII,127
Laurei metalla VII,144
Lapidicinæ ad pyramides Memphios II,8
Lapis Porinus, & Parius V,62
Lapis Melampygus VII,216
Lapidum acervi à Darii copiis congeſti IV,92
Lapideus leo VII,225
Lariſſa Æoliæ civitas H,11
Laſonii pop. VII,77
Laſus Hermionis filius VII,6
Leænæ partus unus in vita cur III,108
Leager Glauconis fil. IX,74
Lebadia VIII,134
Lebæa urbs VIII,137
Lebedus I,142
Lectos inſula IX,113
Ledanum, alias ladanum, ubi naſcatur, & quomodo comparetur, ejuſque medica vis III,112
Legati Darii in puteum conjecti VII, 133
Legati non violandi VII,137
Leges Athenienſium à Solone conditæ I,29
Leitum Achæi vocant curiam VII,197
Lemnus capta ab Otane V,26
Lemno potitur Miltiades VI,140
Lemnii VIII,73
Lemnia facinora VI,138
Leo viri nomen VII,180
Leo Sardius I,84
Leo rex Spartæ I,65
Leobotes Spartiatarum rex I,65
Echeſtrati fil. VII,204
Leocides Phidonis Argivorum tyranni filius VI,127
Leon & Hegeſicles Spartiatarum reges I,65
Leon Eurycratidæ fil. VII,204
Leonis ex auro effigies I,50
Leonum natura atque loca, & ubi tantum gignantur VII,125,126
Leo lapideus VII,125
Leonides rex Spart. naſcitur V,41
ejus genealogia VII,204
ejus ſtrenuitas ad Thermopylas, & mors VII,220, *&c.* 224
tollitur in crucem ejus cadaver à Xerxe VII,238
ejus cædis vindicta VII,114. IX,63
Leontiades Eurymachi fil. VII,205, 233
Leontini populus VII,154
Lepreum oppidum IV,148
Leproſos abominantur Perſæ I,138
Lepus ex equa natus VII,57
Leporis fecunditas III,108
Leros inſula V,124
Lesbus inſula I,160
à Perſis capta VI,31
quando habitari cœpta H,38
Lesbii à Polycrate victi III,39
Leucadii Dorica gens VIII,45
Leucas H,6,7
Leuce acte VII,25
Leucon oppidum Libyæ IV,160
Leutychides Menaris filius VI, 65. VIII,131
ejus genealogia VIII,131
ejus cum Demarato inimicitiæ VI,65, *&c.*
cauſæ inimicitiæ ex prærepta ſibi ſponſa VI,65
jurat Demaratum non eſſe legitimum regem *ibid.*
ejus regis facti in locum Demarati cavillum in Demaratum ſpectantem gymnopædias VI,67
Spartiatarum rex VI,72
ejus oratio de depoſito reddendo VI,86
præfectus claſſis VIII,131
ejus ſtratagema IX,97
Leutychides Anaxilai fil. VIII,131
Lex omnium rex & domina VII,104
Liberi cultus apud Meroen II,38
Liber Græcis Oſiris dictus II, 144 v. Dionyſus
Libya unde ſortita nomen IV, 45
Libyæ ambitus & magnitudo IV,41, 42, *&c.*
arboribus nuda IV,175
Libya theriodes IV,181
Libyæ incolæ IV,168, *&c.*
Libyes primi Neptuni nomen habuerunt II,50
ſolis deorum omnium ſoli & lunæ ſacrificant IV,188

Ægyptii

INDEX.

Ægyptiis ſe quidam eorum dedunt IV,159
Cambyſi ſe dedunt III,13
Libyum tributum III,91
Libyum variæ nationes IV,168
Libyes Nomades, *id eſt paſtoritii* IV, 181,186,187,188
ſaluberrimo ſunt corpore IV,187
Libyum paſtoritiorum ſacrificia IV, 188, Libyum inventa quæ Græci didicerunt IV,189
Libyum in Xerx. exercitu armatura VII,71,86
Libycus mons II,8
Libyſſarum mulierum ejulatus IV,189
Liches Spartiata unus ex benemeritis I,67,68
Ligyum in Xerx. exercitu armatura VII,72
Liliorum ingens vis ubi II,92
eorum radices eſui aptæ *ibid.*
Limeneion regionis Mileſiorum I,18
Lindi populus è Rhodo VII,153
Lindos oppidum I,144.II,182
Linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II,105
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I,79
Lipaxus urbs VII,123
Lipoxais Targitai filius IV,5
ab eo oriundi Scythæ IV,6
Lipſydrium oppidum V,62,123
Liſæ oppidum VII,123
Liſſus fluvius VII, 108. ejus aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt VII, 109
Literæ Hiſtiæi proditæ VI.4
Literarum mira occultatio VII,239
Literæ Themiſtoclis ad Ionas lapidi inciſæ VIII,22
Literarum per ſagittam tranſmiſſio VIII,128
Literæ capiti impreſſæ V,35
Literæ Græcorum à Phœnicibus V,58
Literæ Cadmeæ V,59
Phœniciæ V,58
Litus pulchrum, ubi VI,23
Locri Epizephyrii populus VI,23
Locri Ozolæ populus VIII,32
Lotos ubi plurima II,92
loti radix eſculenta *ibid.*
loti fructus deſcriptio IV,177
Lotus Cyrenæa II,96
Lotio muliebri viſum recipit Phero II,111
Lotophagi populus IV,177
Lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios II,62
Lucernarum accenſio, *pro crepuſculo* VII,215
Lucinæ tributum IV,35
Lucus platanorum V,119
Ludorum primi inventores Lydi I,94
Luna Perſarum præſes VII,37
Lunæ feſtum II,47
Lupi ex hominibus effici dicuntur Nervi IV,105
Luporum ſepultura II,61
Lutræ ubi capiantur IV,109
Ægyptiis ſacræ II,72
Luxus Perſarum IX,81
Lycidas ſenator Athen. cum uxore & liberis lapidatur IX,5
Lycæus Jupiter IV,203
Lycaretus Mæandri germanus V,27
Lycii in poteſtatem Crœſi redacti I,28
eorum è Creta origo I,173
à Lyco nomen accepere VII,92
ab Harpago victi I,127
populus Dario tributarius III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,92
quondam Termilæ vocati I,173 VII,92
eorum nomen & leges I,173
Lycii arcus VII,77
Lycomedes Aeſchrei fil. vir ſtrenuus VIII,11
Lycopæ Lacedæm. ſtrenuitas III,53
Lycophronis Periandri filii interitus III,53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Ariſtolaidis filius I,59
Lycurgus & Megacles Piſiſtratum ejiciunt I,59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I,65
ei oraculum à Pythia redditur *ib.*
legumlator eſt apud Lacedæmonios I,65
Leobotæ Sparriatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I,56
Lycurgus Amianti pater VI,127
Lycus fluvius VII,30,123
Lycus Anacharſidis avus IV,76
Lycus Pandionis filius VII,92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I,173
Lyda mons I,174
Lydus Atyis filius VII,74
Lydicus fluvius VII,127
Lydia auri ramenta è Tmolo provenientia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V,19
Lydi populus ante Meones vocati I,7 VII,74
ſtrenua gens I,79
equitandi peritiſſima *ibid.*
Lydorum mores & leges I, 93,94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I, 74, ut & expiandi I,35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I,93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I,94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I,54
eorum Medorumque fœdus I, 74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I,74,103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I,76,79
primi omnium aurum argentumq; ad utendum percuſſerunt I,94
primi inventores ludorum *ibid.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diviſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effœminati I,155,157
Lydi Caribus germani I,171
eorum tributum III,90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Lygdamis Artemiſiæ pater VII,99
Lygdamis Naxius I,60,64
Lycaeus Chemmita II,91
Lycaoras Tiſiæ fil. VI,133
Lycaoras Hiſtiæi pater V,30
Lyſianax, è procis Agariſtæ VI,127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII,79,95
Lyſiſtratus Athenienſ. VIII,96

M

Macæ populus IV,175. V,42
Macedones à Dario ſubacti VI,44
Macednus, locus I,56
Machlyes populus IV,178
Macrobii populus Æthiopiæ III,17
Macrones pop. II,104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 78
Mactorium urbs ſuper Geſam VII,153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I,103
Madytus urbs VII,33. IX,119
Mæander fluvius tortuoſus II, 29. III, 122. V, 118 & ejus fontes ubi VII,26
Mæandri campus I,18,161,II,10
Mæandrius Polycratis ſcriba III,123
Sami procurator III,142
ejus geſta cum Samiis III; 142, 143, *&c.*
Mæetes IV,123
Mæotis palus ubi I,104. IV,3,45,86, 101,120
Magdolus oppidum ubi II 159
Magi populus Mediæ I,101
Magi Perſarum I,140
Magorum commentum ut Perſarum imperium occupent III, 61. *&c.* & eorum interitus III,78
Magorum promiſcua cædes III,79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III,79
Magiſtum oppidum IV,148
Magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII,56
Magneſia urbs II,1
Magnetes populus III,90
Malæ dextræ in contumeliam deraſæ II,121
Malea promontorium I,82.IV,179
Malena in regione Atarnit. VI,29
Males Ætolus VI,127
Mandane Aſtyagis filia I,107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandroeles Samius architectus IV,87
Monumentum ab eo poſitum IV,88
Maneros Ægyptiis quid I,79
Manes rex Lydiæ I,94. IV,45
Mantieni montes I,189,202
Mantinei veniunt poſt prœlium IX, 76
Mantinea urbs VII,98
Mapen Tyrius VII,98
Marathon locus VI,107
Marathonem occupat Piſiſtratus I,62
Marathonia clades VI,113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII,82 Gobryæ fil. VI,43. VII, 5,82
vulneratur VI,45
à præfectura ſemovetur VI,94
ejus ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII,10
ejus cædes IX,62,63
Mardontes Perſa VII,80.VIII,130
Mardi pop. Perſarum genus I,125 III,94
Mardus Hyræades v. Hyræades
Mare Sardonium ubi I, 166 Caſpium I, 202 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale I,203.II,158. III,93.IV,13 VII, 80 mare Echinadum inſularum II,10

INDEX.

Mares urbs II,18,30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII,79
Mariandeni populus III,90
Mariandyni à Crœſo ſubacti I,28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII,72
Mariandynus ſinus ubi IV,38
Maris fluvius IV,49
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII,227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ib.*
Maronea Græca urbs VII,109
Martis oraculum II,93. VII,76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV,59,62
ejus delubrum apud Scythas IV,62
Marſyas fluvius V,119
Marſyæ Sileni pellis VII,26
Maſſanges Aorizi filius dux Libyum VII,71
Maſcamis elogium VII,106
Maſii, Perſarum genus I,125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator VII,82.IX,106
Maſiſtæ & liberorum ejus cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX, 20 ejus interitus IX,224
Maſiſtius Sirometris fil. VII,79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I,204,215
eorum deus ſol I,212,216
eorum mores, *&c.* I,216,217
uxores communes I,216.IV,172
ſenes immolant I,216
Cyrum vincunt I,214
Maſtyes & Pigres fratres V,12
Maternum genus paterno nobilius apud Lycios I,173
Matieni populus I,72.III,94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Matris Martis templum ubi II,64
Maxyes Libyes IV,191
Mazares Medus I,156
Prienenſes ſubigit I,161
Mæandri campum incurſat I,161
ejus mors I,161
Meci populus III,93
Mecyberna Græca urbs VII,122
Medea Colchorum regis filia I,2. VII,62
Medeæ raptus à Græcis I,2
Medicæ regionis tractus I,110
Medi IV,40
Medorum appellatio unde VII,62
eorum tyrannus Cyaxares I,73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I,74
Medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid.& 103*
Medorum ab Aſſyriis defectio I,95
Medi Aſſyrios ſubigunt I,106
Medorum à Dario defectio I,190
imperium ut ad Perſas primum tranſlatum I,190
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII,62,86
Deiocem ſibi judicem conſtituunt I,96
regi ſuo regiam ædificant I,98
à Scythis prœlio fuſi, Aſiæ imperium amittunt I,140
Ninum civitatem expugnant I,106
inebriatos Scythas interimunt I, 106
Medis canis ſpaco dicitur I,110
Medicum imperium Halys fluvius terminat I,72
Medicum nomen Græcis terrorem incutere ſolet VI,112
Medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios II,84
Medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi III,131
Medimnus farinæ VI,57
Medimnus Atticus I,192
Megabates Perſa V,32
Megabazus Megabatis filius VII,97
Megabyzus Perſa unus ex VII, qui conjurant in magum III,70
ejus oratio ad ſuos pro oligarchia III,81
ejus elogium IV,143,144
in Pæones exercitum ducit V,12
Xerxis exercitus imperator VII,82
Megabyzus Zopyri fil. III,160
dux adverſus Athenienſ. *ibid.*
Megacles Alcmæonis pater VI,124
Megacles Alcmæonis filius I,59. VI, 127, 130
Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium ejiciunt I,59, *vide de eo & 60 61*
Cliſthenis gener factus VI,130
Megacles Hippocratis filius VI,131
Megacreon Abderites VII,120
Megapanus Hyrcanorum dux VII,62
Megarenſis populus VII,166
Megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megaſides Dori pater VII,72
Megiſtias vates VII,219.221
ejus intrepidus animus VII,221
ejus carmen epitaphium VII,228
Melampus Amytheonis filius II,49
ejus poſtulata ab Argivis IX,33
primus Bacchica Græcis expoſuit, ut & alia ab Ægypto accepta II,49
Melampygus lapis VII,216
Melanchlæni populus IV,20,102,106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius V,67
Melanippus Alcæi ſodalis V,95
Melanopus Ithagenis filius H,1
Melanthus Codri pater I,147
rex Athen. V,65
Melas fluvius VII,198
Melas ſinus & fluvius ejuſdem nominis VII,58
Meles primus rex Sardium I,84
Meleſigenes unde appellatus H,3
Meles fluvius H,3.*ib.*
Meliboea urbs VII,188
Melienſes populus VII,196
Melienſis ſinus IV,33
Melis regio VII,198
Meliſſa Periandri uxor III,50.V,92
à Periandro occiſa *ibid.*
Mellis ubi maxima copia IV,194
Melyenſes populus III,90
Memnonia regia V,53
Memnoniæ Suſæ VII,151
Memnonis urbs V,54
Memphis urbs II,163
à Mene primum condita II, 99
ejus ſitus *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI,65. VIII,131
Mendacium dicere quando expediat III,72
Menda urbs VII,122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & hircus II,45
Mendetis templum II,42
Mendeſium oſtium Nili II,17
Mendeſia provincia II,42,46
plaga II,166
Mendeſii cur oves immolent, capris abſtinentes II,42
capras & maxime capros venerantur II,45
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II,119
Menelaius portus IV,129
Menes primus regnaſſe fertur II,4,99
Meneſtheus dux Athen. H,28
Menius Eurydames frater VI,72
Menſa ſolis III,18,23
Menſis intercalaris I,32
à Græcis tertio quoque anno introductus II,4
Mentes navicularius H,6,7
ubi laudatus ab Homero H,26
Mentiri apud Perſas turpiſſimum I, 138
Mentor Ithacenſis ægrum Homerum ſedulo curat H,7
vir juſtus & humanus *ibid.*
ab Homero ubi laudatus H,26
Mentulæ circumgeſtatio apud Ægyptios II,48
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt I,7
Meraphii Perſarum genus I,125
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens II,51
ejus templum II,138
à quibus gentibus colatur V,7
Mermnadæ I,7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I,14
Meroe, metropolis II,29
Meſambria urbs IV,93.VII,198
ejus origo VI,33
Meſſana olim Zancla VII,164
Meſſapii pop. VII,170
Metalla aurea atque argentea VII,112
de metallis aureis certamen IX,74
Metallum ſalis IV,185
Metalla Thaſia VI,46,47
Metapontini populi IV,15
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metra Venus Perſis I,131
Metrodorus Proconneſius IV,138
Micythus Anaxilai famulus VII,170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I,14. H,11, apud Delphos munera poſuit I,14
ejus ſella regia *ibid.*
Midæ horti VIII,138
Midæ epigrammata epitaphia ſcripta ab Homero H,11
Mileſiorum cum Alyatte bellum diuturnum I,17,18,19,*&c.*
Cyro confœderati I,143
Mileſiorum correctio à Pariis delectis V,28,29
Mileſiorum & Carum fuga contra Perſas prœlio V,120
Miletus urbs Ioniæ prima I,142
oppugnatur à Gyge I,14
invaditur

INDEX.

invaditur ab Ardye I,15
capta diripitur à Perſis VI,18
Milii Babylonici proceritas I,193
Militiæ ordine à quo primum diſtributi Aſiani I,103
Militum Cambyſis depaſtio mutua ob famem III,25
Milo Crotoniates luctator III,137
Miltiades Cypſeli filius quomodo Cherſoneſo potitus VI,34,35,36
ejus hoſpitalitas VI,35
victor in Olympia VI,35
ejus geſta & captivitas VI,35,37
Crœſo charus VI,37
ejus mors VI 38
Miltiades Cimonis filius Cherſonenſi tyrannus IV,137. VI,34
Athenienſium dux IV,137
ut Lemnum obtinuit VI,137,*&c.*
Parios fruſtra obſidet VI,133,134
ejus accuſatio & obitus VI,136
Milyas Aſiæ regio I,173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII,77
Mimas mons H,17
Minervæ Aſciæ templi deflagratio I,19
pro eo duo ædificata I,22
Minervæ Pallenidis ſanum I,62
Minervæ feſto virginum pugna ab Auſibus inſtituta IV,180
Minervæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pullulat I,175.VIII,104
Minervæ Alcæ templum apud Tegeatas I,76. IX,69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Minervæ oraculum apud Ægyptios II,83
veſtibulum apud Saios II,175
inaurata ſtatua ab Amaſi Cyrenas miſſa II,182
lapidea duo ſimulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Minervæ parentes IV,181
templum in Sigeo V,95
Pronœæ ſanum VIII,37
Sciradis templum VIII,94
Minervæ ægis IV,189
Craſtiæ ſanum V,45
Minervæ in arce Athen. adytum Dorienſibus non accedere licitum V,72
Minerva urbana V,82
Minervæ Iliadi mille boves immolantur à Xerxe VII,43
Minerva protemplaris VIII,39
Minoa Selinuſiorum colonia V,46
Minos & Sarpedon Europæ filii I,173
Minois cædes VII,169,170
Minyæ populus I,146.IV,145
Minyæ commento ſuarum uxorum liberantur IV,145
Mitradates paſtor, Cyri nutritius I, 110,121
Mitrobates Daſcylii præfectus III,120
ab Orohte cæſus III,126,127
Mitylene II,178
Mneſarchus Pythagoræ pater IV,95
Mnesiphilus Athenienſis VIII,58
Mœnia lignea Budinorum IV,108, 123
Mœris Ægyptiorum rex II,101
ejus præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum II,69,148
ejus deſcriptio II,149
ejus proventus III,91
Moloes fl IX,56
Moloſſi populus I,146
Molpagoras Ariſtagoræ pater V,30
Mons Arabicus II,8,124
Mons ingens everſus indagandis metallis VI,47
Mophi mons II,28
Moræ utilitas VII,10
Morbus Fœmineus Scythas invadit I, 105
Mors optatiſſimum perfugium ærumnoſæ vitæ VII,46
Mortui exemplar apud Ægyptios II, 78,85
Mortuorum apud eoſdem condituræ II,85,86,*&c.*
Mortui cum lætitia ubi humentur V,4
Morum vis III,38
Moſchi populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Moſynœci populus III,94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,78
Mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII,57
Mulæ partus III,152
Muli ubi non gignantur IV,30
Mulorum ſpecies Scythis horrenda IV,129
Mulier exuendo tunicam & verecundiam pariter exuit I,8
Mulierum raptus illicitus I,4
Mulieris offenſio vindictam quærit I,11
Mulieres mulierem prædicant I,31
Mulieris ſimulacrum ex argento I,51
Mulierum Babylonicarum mos fœdus I,196
Mulierum Ægyptiarum mores II,35, 36
Mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II,57
Mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta II,102
Mulieris quæ cum marito ſuo ſolo concubuerat urinâ Pheroni viſus reſtitutus II,111
Mulieres Corinthiorum denudatæ V, 92
Mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta VI,61
Mulierum Atticarum una cum liberis cædes VI,138
Mulieres ſtuprando extinctæ VIII,33
Munerum regiorum apud Perſas eximium IX,108
Munychia VIII,76
Mus Europeus à Mardonio miſſus ad oracula conſulenda VIII,133,134, 135
Muſæus VIII,96
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator VII,6
Muſici Argivi III,131
Muſtelæ Libycæ IV,192
Murium tria genera apud paſtorales Libyes IV,192
Murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II,141
Murichides Helleſpontius IX,4
Muri lignei Budinorum IV,108,123
Murus ligneus Perſarum IX,64
& ejuſdem expugnatio IX,69
Mycale promontorium I,148
Mycerinus rex Ægypti II, 129
ejus clementia & juſtitia *ibid.*
ejus concubinarum ſimulacra II, 130
ut eluſit oraculum de ſua morte II,133
pyramis ejus II,134
Mycerini filiæ mors & ſepultura II, 129,130,131,132
Mycorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Myecphoritana plaga II,166
Mygale II,67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII,123
Mylaſſa oppidum V,121
Mylaſſorum fanum I,171
Mypſæi Thraces IV,93
Mylitta Aſſyriis Venus appellata I,131
Myrcinus urbs V,124
Myriades ſingulæ in Perſico exercitu numeratæ VII,60
Myrina Æoliæ civitas I,149
Myrinæi populus VI,139
Myrios ſtagnum II,4
Myrmex, herma VII,183
Myris rex II,13
Myro avus Cliſthenis VI,126
Myrſes Perſarum dux V,121
Myrſilus alias Candaules dictus I,7
Myrſus Candaulis pater I,7
Myrſus Gygis filius III,122
Myſi populus eorumque tributum III, 190
Caribus germani I,171
à Crœſo ſubacti I,28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,74
Myſia Cios ab Hymee capitur V,122
Myus urbs Ioniæ I,142
Myuſii populus ubi VIII,8

N

NAparis Scythiæ fluvius IV,48
Naſamones populus II,32
eorum mores IV,172
Naſcentium deploratio apud quam gentem V,4
Natho inſula II,165
Naturæ ſolertia III,108
Naucrates celeberr. emporium II,179
Naves Ægyptiorum è ſpina II,96
Naves rubrica deliburæ III,58
Naves quinis drachmis venditæ VI,89
Navium Perſicarum catalogus VII, 89,*&c.*
Navibus longis qui primi uſi fuerint I,163
Naviculæ Babyloniorum I,194
Naufragi ubi immolentur IV,103
Nauplia VI,76
Nauſtrophus pater Eupalini III.60
Naxus inſula V,31
à Piſiſtrato ſubacta I,64
Naxii & eorū origo, VII,154.VIII,46
ejecti quidam turbas movent, V, 30,*&c.*
Neceſſitatis numen VIII,111
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius II, 158. IV,42
ejus victoria contra Syros II,159
Neleus Codri filius IX,96
Neleidæ V,65
Neon urbs VIII,33
Neptunus terræ quaſſator VII,129
Libyum deus II,50

* * * *

INDEX.

Arabice Thamimaſades IV,59
Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer I,148
Neptuni liberatoris templum VII, 192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII,192
Neptuni ara VIII,123
Neptunus æreus ſeptem cubitorum IX,80
Nerbalus Aridius VIII,98
Nereidibus ſacrificant magi VII.191
Neſtus fluvius VII,109,126
Neſtor V,65
Neuri populus & eorum mores IV, 105
Neurjs IV,51
Nicandra Dodonæorum ſacerdos II,55
Nicander rex Spartiat. VIII,131
Nicodromus Cnœthi filius VI,88
Nicolaus Bulis fil. VII,137
Niger ſinus VI,41
Nilus Ægypti fluvius IV,50
ejus origo II,7,29
ejus natura & incrementum II,19, 20, &c. ejus oſtia II,17
ſolus amnium aura caret II,19, cur II,27
fontes ejus ignoti II,19,34.IV,53
Nilus ſcopuloſus II,112
Libyam mediam dividit II,33
Nili cum Iſtro comparatio IV,50. II,15
Ninus Aſſyriorum urbs II,150
ejus ſitus I,193
ſubacta à Nitocri I,185
eam Cyaxares obſidet I,103 & expugnat I,106
Niphagra unus Pierum murorum VII,112
Niſſa ſacra oppidum III,97
Niſæa urbs I,59
Niſæi equi III,106
Niſæus campus VII,40
Nitetis Apriæ regis filia III,1
Nitocris regina Babylonis I,185
ejus egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum ſubegit *ibid.*
ejus ſepulcrum & inſcriptio I,187
Nitocris Ægyptiorum regina II,10
Nitri vis II,87
Noes fluvius IV,49
Nomades Scythæ I,15
eorum ſeditio *ibid.*
Nomades Libyes IV,187
Nomades Sagartii VII,85
Nonacris oppid. VI,74
Notium urbs I,149
Nothon Æſchinis pater VI,100
Nova urbs oppidum in Pallena VII, 122
Novus murus, civitas Æoliæ, & Cumanorum colonia I,149.H,9,10
Novem fontes ubi VII,4
Novem viæ Edonorum VII,114
Nox pro die extitit portentoſe VII,37
Noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II,133
Nudium oppidum IV,148
Nummi primum à Lydis percuſſi I,94
Nunciorum Perſicorum celeritas & ratio VIII,98
Nymphodorus Pythei f. VII,137

O

OArus fluvius IV,123
Oaſis urbs ubi III,26
Oaxus oppidum Cretæ IV,154
Obeli, Pheronis donaria II,111
Obeli in fano Minervæ II,170
Oceani ortus IV, 8
Oceanum fabuloſum putat Herodotus II,23
Octamaſades Scylem fratrem regem Scyth. occidit IV,80
Oculos in pectoribus geſtantes IV,191
Odomenti populus Pæoniæ V,16.VII, 112
Odryſes pop. IV,92
OEa locus V,83
OEbares Darii equiſo III,85
OEbares Megabyzi filius VII,33
OEbazus Siromitris pater VII,68
OEcetor Gelonis progenitor VII,153
OEdipus Laii fil. V,60
ei delubrum extructum IV,149
OEnoen Bœotii occupant V,74
OEnone inſula VIII,46
OEnoeriæ ager I,167
OEnuſſæ inſulæ I,165
OEobazus Perſa IV,84
ejus liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Perſa in obſidione Seſti IX,114
ejus interitus IX,118
OEroe fil. IX,50
OEræi montes ubi VII,217
OEtoſyrus Apollo apud Scythas IV, 59
Oiolycus unde appellatus IV,149
Olbiopolitæ populus IV,18
Olea in arce Athenienſ. VIII,45
Oleagina corona Olympiorum præmium VIII,26
Olen Lycius IV,35
Olenus pars Achæorum I,145
Oliatus Mylaſſenſis V,37
Ollas pulſandi mos VI,58
Olophyxus urbs VII,22
Olorus rex Thraciæ VI,39
Olympieni, Myſi VII,74
à monte Olympo dicti *ibid.*
Olympus mons Myſiæ I,36,43.VII,74
Olympus Theſſaliæ mons I,56. VII, 128,129
Olympii Jovis delubrum II,7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII,26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olynthus urbs VII,122
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio & expugnatio VIII,127
Omyretis filia H,2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V,68
Oneſilus Gorgi frater V,104
dolo fratrem Salamine excludit V, 104
Amathuntem obſidet V, 104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V,104
ejus victi caput ſupra portas ſuſpenſum ab Amathuſiis V,114
ei tamen dein ut heroi Amathuſii ſacra faciunt ſolemnia V,114
Onetes Phanagoræ filius VIII,214
Onochonus Theſſaliæ fluvius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII,196
Onomacritus ſortilegus Athenis ejicitur VII,6
Onuphitana plaga II,166
Ophryneus urbs VII,43
Opifices ubi ignobiles II,167
Opis virgo hyperborea IV,35
Opis civitas I,189
Opœa uxor regis Scylis IV,78
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti II,54
Oracula Græcorum I,46
Oracula apud Ægyptios quæ II,83
Oraculum Alyatti à Pythia redditum I,19
Oraculum Delphicum Crœſo redditur I,47 id quomodo Crœſus verum deprehendit I,48
Oraculum Lycurgo à Pythia redditur I,65
Oraculum captioſum Spartiatis redditum I,66
Oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis I,67
Oraculum Crœſo redditum de muto filio I,85
Oraculi ad Crœſum excuſatio I,91
Oraculum Branchidarum de Pactya I,158,159
Oraculum Hammonis de Ægyptiis II,18
Oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum II,52
Oraculi Hammonis origo II,55
Oraculum Pheroni regi redditum II, 111
Oraculum Mycerini regis ex urbe Buti II,136
Oraculum de ærea phiala II,151
Oraculum Pſammiticho datum II,152
Oraculum Batto datum IV,155. Theræis IV, 156, 157, 159, Arcefilao IV,163. Cliſtheni V, 66. Mileſiis VI,77.Glauco VI,86. Athenienſibus VII,140,141
Oraculum Latonæ ſacrum II,152
Oraculum Siphniis redditum III,57 Corinthiis V, 92 Argivis. VI,19.VI, 77. VII, 148 Doloncis VI,34
Oraculum Martis VII, 76 Dionyſi VII, 111
Oraculum datum Cretenſibus VII, 169.Spartiatis VII,220
Oraculum Bacidis VIII, 220,77, 96 Amphiarai I,46.IX,134
Oraculum Perſis à Bacide redditum IX,42
Oracula Æthiopum II,139
Oratio Prexaſpis ad Perſas III,75
Orationes de triplici ſtatu regio, optimatum, plebis III,80,81,82
Cois Mitylenæorum præfecti IV,97
Hiſtiæi Mileſii ad Scythas IV.139
Ariſtagoræ ad Cleomenem V,49
Soſiclis V,92
Hiſtiæi ad Darium V,106
Cypriorum ad Ionas V,109
Perſarum ad Ionum tyrannos VI,9
Leutychidis de reddendo depoſito VI,86
Datis ad Delios VI,97
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ VI,130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII, 9 & de bello adverſus Græcos ſuſcepto VII,10

Xerxis

INDEX.

Xerxis ad Perſas VII,53
Harmocydis ad Phocenſes IX, 17
& aliæ infinitæ
Orbelus mons V,16
Orbis partitio ſecundum Herodotum IV,36
Orchomenii populus I,146
Orchomeniorum ager VIII,34
Ordiſſus Scythiæ fluvius IV, 48
Orges pater Antipatri VII 118
Oreſtes Agamemnonis filius I,67
ejus proceritas & loculus I,69
Oricus portus IX,92
Oricus regis Aripithis fil. IV,78
Orithyia Boreæ uxor VII,189
Ornearæ populus VIII,73
Orœtes Sardium præſes potentiſs. III, 120,127
indignè Polycratem ſuffigit cruci & ejus rei cauſæ III,120,*&c.* 125
ejus interitus III,128
Oromedon Syennefis pater VI,98
Oropus VI,100
Oroſangæ qui Perſica lingua VIII,85
Orphica II,81
Orſiphantus Alphei & Maronis pater VII,227
Orthium carmen I,24
Orthocorybantes populus III,92
Orus Oſiris filius rex Ægypti II,144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryces ubi gignantur IV,192
Oſiris Ægyptiis, Bacchus & Dionyſus dictus II,144
Oſſa Theſſaliæ mons I,56.VII,128, 129
Oſſa viri quinque cubitorum IX, 92
Oſtenta Xerxi oblata VII,57
Oſtenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII,37,38
Oſtia Nili ſeptem numero II, 17
Otanes Pharnaſpis filius III,68
conjurationis in magum autor III, 70
oratio ejus de ſtatu populari ad Perſas III,80
Otanes Ameſtris pater dux Perſarum VII,61
Otanis morbus III,149
Otanes miſſus contra Samum III,141
Otanes dux Perſarum Darii gener V,116
ejus geſtæ res in Ionia & Æolia V,123
Otanes Siſamnis fil. ſuper pelle patris ſedens judicat V,25
Othrys mons Theſſaliæ VII,129
Ovium mira duo genera quæ habet Arabia III,113
Oves ſacræ Solis ubi IX,92

P

PACTOLUS fluvius qui ramenta aurea è Tmolo defert V,101
Pactyas Lydus à Cyro deficit I,154
Perſis traditus I,160
Pactyica regio III, 92,102. IV.44
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII,67
Pæana cantant Perinthii ante victoriam V,1
Pæoniæ ſitus V,13
Pæones V,13,58. VII,113
Magna pars tranſportati in Aſiam V,15
Pæonius ager ubi VII,124
Pæoplæ pop. VII,113
abducti in Aſiam V,15
Pæſus urbs V,117
Pæti Thraciæ populus VII,110
Palæſtina & Paleſtini I,105. III, 5. VII,89
Palæſtinorum armatura VII,89
Palladis ſacerdotis barba portentum I,175.VIII,104
Pallena Palegra prius appellata VII, 122
Pallenidis Minervæ templum I,62
Palmarum Babyloniarum diverſitas I,193
Palmarum ſpathæ VII,69
Palmæ ubi multæ IV,172,182
Pammon Scyrius VII,183
Pamiſus Theſſaliæ fluvius VII,129
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura 91
Pamphyli tribules Sicyonii V,68
Pamphyli populus III,90
à Crœſo ſubacti I,28
Pan unus inter VIII. deos II,46
Pan Ægyptius vetuſtiſſimus deorum II,145
Panis templum VI,106
Panis ſimulacrum II,86
Pan quib. parentibus ortus II,145,146
Panætius Soſimenis filius VIII,82
Panegyries Athenienſium VI,101
Panes Perdiccæ dupli effecti VIII,137
Pangæus mons V,16. VII,112
Panionium locus ſacer I,143,148,170
Panionius Chius ex ſector indigna pœna ſed ſe digna affectus VIII,105, 106
Panitis Meſſenii conſilium in diſcernendis geminis VI,52
Panopea urbs VIII,34,35
Panos portus ubi I,157
Pantagnotus Polycratis frater III,39
Pantaleon Alyattis f. à Crœſo fratre occiſus I,92
Pantheiæi Perſarum genus I,125
Pantheræ Libycæ IV,192
Pantimathi populus III,92
Panticapes fluvius VI,18,47
ejus fluxus IV,54
Pantites ſeſe ſtrangulat VII,232
Papæus Jupiter apud Scythas IV,59
Paphlagones populus I,6,72. III,90
à Crœſo ſubacti I, 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,72
Papraces piſces V,16
Papremis oppidum II,59.III,2
Papremitanis equi fluviales ſacri II,71
Papremitana plaga II,165
Paralatæ Scythæ IV,6
Paraporamii populus VIII, 33
Parafanga menſura II,6.V,53
Parcoratæ pop. IV,148
Paretacem populus Mediæ I,101
Paris Alexander ad Proteum ducitur II,115
Parius lapis V,62
Parion urbs VI,117
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII,78
Parnaſſus mons VIII,27
ejus vertices duo VIII,32
Paricanii pop. III.94
Paroreatæ populi IV,148. VIII, 73
Parthenius fluvius II,104
Parthenius mons ubi VI 105
Parthi populus III,93,117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII,66
Partus leænæ & viperæ cur non copioſus III,108
Partus diverſa tempora decem, novem, ſeptem menſes VI,69
Parus inſula V,31
Parus à Miltiade obſidetur fruſtra VI,133,134
Parycanii populus III,92
Paryeaniorum in Xerxis exercitu armatura VII,68,86
Paſargadæ Perſarum genus I,125
Paſicles Philiſti pater IX,96
Para Scythice, pro occidere IV,110
Pataicus Æneſidemi pater VII,154
Pataici dii III,37
Patarbemi aures naſuſque præſcinduntur II,162
Patara oppidum Lyciæ I,182
Pateræ aureæ ſex à Gyge apud Delphos poſitæ I,14
Patera aurea & argentea Delphos à Crœſo miſſæ I,51
Pateræ aheneæ mira capacitas I,70
Paterna in opificia ubi ſuccedant & filii VI,60
Patiramphes Xerxiani currus auriga VII,40
Patizithes magus III,61,63
Patrenſes pars Achæorum I,145
Patumus oppidum Arabiæ II,158
Pauſanias Cleombroti filius IV,81.IX, 10,63
ejus exercitus ordo permutatus IX,26
victoria adverſus Mardonium IX,62
Pauſaniæ præda IX,79
ejus dictum de luxu Perſico IX,81
Pauſicæ populus III,92
Pauſiris Amyrtæi filius III,15
Pecuarii Armenii ubi I,154
Pecuarii Indi III,99
Pecuarii Perſæ I,125
Pedaſii populus ab Harpago expugnatus I,175. VIII,104
Pedicæ oppidum ubi VIII,33
Pediculorum comeſtores IV,109
eos viciſſim mordent fœminæ Adyrmachidarum IV,168
Pelaſgi populus I,145,146,II,50.VII, 44 & eorum lingua I,57
Pelaſgi Ægialees prius Iones dicti VII,94
Pelaſgi ex Attica exacti VI,136
Pelius mons vel Pelion ubi IV,179. VII,129
Pelia urbs Bottiæidis terræ VII,123
Pellena Achæorum pars I,145
Pelops Phryx Perſarum ſervus VII,11
Pelopis Phrygis regio VII,8
Peloponneſi gentes ſeptem VIII,73
Peloponneſium bellum IX,72
Peluſium oſtium Nili II, 17, 154. III, 10
περιπόλαι Æolum H,37
Peneus fluvius Theſſaliæ VII,20,128, 129,173
Pennis oppletum aerem Scythæ narrant IV,31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I,149
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Peræbi populus VII.128
Percalos, Chilonis filia VI,65
Percotes urbs V,117

Perdiccas,

INDEX.

Perdiccas, Gavanes, & Aëropus fratres VIII,137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII,138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII,137,138
Pergamum Priami VII,13
Pergamum murorum Pierum unus VII,112
Perialla vaticina VI,66
Periander Cypſeli filius Corinthiorum tyrannus I,20.III,48
ei maximum miraculum oblatum I,23
uxorem necat III,50
cum defuncta uxore concubuit V, 93
ejus filii III,50
geſta cum minore III,50,51,*&c.*
Pericles VI,131
Perileus IX,102
Perinetades Demarmeni filius V,41
Perinthus urbs IV,90
ejus expugnatio V,2
Perinthii à Perſis ſubacti V,1
eorum cum Pæonibus ſingulare certamen *ibid.*
Perſarum origo unde VII, 150
complura genera I,125
aſpera regio I,71.IX *ult.*
Perſæ aratores, Perſæ pecuarii I, 125
præſtantiſſimi Paſargadæ *ibid.*
inſtitutio qualis I,136
numina quæ & religio I,131
ritus dum Jovi immolant *ibid.*
ritus in ſacrificiis I,132
Perſæ Uraniæ Veneri ſacrificant *ibid.*
Perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
Perſarum natalitia I,133
Perſæ inter pocula conſultant *ibid.*
Perſarum neceſſitudo vicinitatis maxima I,134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum ſtudioſiſſimi I, 135
flumina religioſiſſime colunt I,138
mos in ſepeliendis cadaveribus defunctorum I,140
gyrum cœli Jovem appellant I,131
deos ex hominibus ortos eſſe negant I,131
ignem deum arbitrantur III,16
eorum victus habituſque priſcus I,71
victus vivendique ſpatium III,22
eorum ingenium I,89
Perſarum convivia laſciva V,18
Perſarum cædes in convivio V,20
Perſæ criniti VI,19
Cephenes appellati & Artæi VII,61
Perſæ immortales qui VII,83
Perſicus luxus IX,79,81
Perſarum uxores per vices concumbunt III,69
Perſis oraculum redditum IX, 42
Perſarum tabellionum curſus & modus VIII,198
magi I,140
ſatrapeiæ III,89
clementia I,137
capita cur fragilia III,12
eorum cum Lydis conflictus I,80
in poteſtatem Medorum à Phraorte redacti I,182
Perſarum ab Aſtyage defectio I, 27, *&c.*
Perſarum bellica arma V, 49 cum Caribus conſertum bellum V, 119, *&c.*
Perſarum minæ Ionibus intentatæ V,9
Perſarum ornatus in Xerxiano exercitu VII,61
Perſarum equeſtrium copiarum numerus VII,87
Perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio VII,211
Perſarum naufragium ad Euboeam VIII,12
Perſicum mare IV,39
Perſici equitatus præfecti VII,88
Perſicarum copiarum apud Platæas ordo IX,30
Perſidæ reges I,125
Perſes Perſei fil. VII,61
Perſeus Aſſyrius VI,54
Danaes & Jovis filius VII,61
Perſei ſpecula II,151
ejus templum, ſimulacrum, ſandalium ubi II,91
gymnicorum ludorum inſtitutor *ibid.*
ejus profectio in Ægyptum II,91
Petra tribus V,92
Petræ Trachiniæ VII,198
Phædyma Otanis filia III, 68 manum prodit III,69
Phænippus Calliæ pater VII,121
Phalerus urbs V,63
navale Athenienſ. VI,116
Phalli in ſacris II 49
Phanagoras Onetæ pater VII,214
Phanes Halicarnaſſeus genere III,4
ejus aſtutia & effugium *ibid.*
filii in ejus conſpectu mactati III, 11
Pharandates Theaſpis filius IX,75
Pharbætitana plaga II,166
Pharenſes pars Achæorum I,145
Pharnaces pater Artabazi VI,66
Pharnaſpes Achæmenides III,2
Pharnazathres dux Indorum VII,65
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapſu VII,88
Phaſelis urbs II,178
Phaſis I,104.II,103.IV,38,86
Phayllus pythionices VIII,47
Phegeus Aëropi pater IX,26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H,5
etiam pater ejuſdem adoptivus H,4
ubi laudatus ab Homero H,26
Phencum urbs V,63
Pherendates Megabazi fil. VII,67
Pherendates Teaſpis fil. VII,79
Pheretime Arceſilai regis mater IV, 162
exercitum poſcit ab Euelthone, & colum accipit IV,162
in Barcæos crudelitas ejus IV,202
ejus miſeranda mors IV,205
Pheron Ægypti rex cæcus II,111
ei oraculum redditur *ibid.*
ejus donaria *ibid.*
Phiala in balteis Scytharum IV,10
Phidippides Athen. VI,105
Phidon Argivorum tyran. VI,127
Philæus Æaci filius VI,35
Philagrus & Euphorbus proditores Eretrienſium VI,101
Philaon Cherſis filius VIII,11
Philes pater Rhœci III,169
Philippus Butacides Olympionices V,47
Philiſtus Paſielis fil. IX,96
Philippus Macedo VIII,139
Philitio paſtor II,128
Phillis regio VII,113
Philocyon Spartan. IX,84
Philocyprus à Solone verſibus celebratus VI,113
Phirmus Athenienſis VII,182
Phla inſula IV,178
Phlegra regio VII,122
Phocais Homeri H,16
Phocæa urbs I,142. II,178
Phocæa quomodo capta & à Perſis occupata I,164
Phocenſes I,146
primi longis navibus uſi ſunt I,163
Phocenſium murus *ibid.*
eorum demigratio in Cyrnum I,65
Phocenſium mutua execratio nequis in patriam rediret I,165
cum Tyrrenis & Carthaginienſibus navale bellum I,165
prœlio victi Cyrno ſecedunt *ibid.*
Phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibid.*
in Rhegium demigrant *ibid.*
Phocenſes capti lapidantur I,167
Phocenſium in Theſſalos eruptio VIII,27,28
Phocenſium regio à barbaris vaſtatur VIII,32
Phocia urbs I,80
Phœbi fanum VI,51
Phœnices II,104
Phœnices diſſenſionum auctores cum Græcis I,1
Phœnices Palæſtini II,104
Phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi IV,42
Phœnices primi literas in Græciam attulere V,58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII,89
Phœnices quidam decollati juſſu Xerxis VII,90
Phœniciæ literæ V,58
Phœnix Ægypt. avis ſacra II, 73 ejus deſcriptio *ibid.*
Phœnix fluvius VII,176,200
Phraortes filius Deiocis rex Mediæ I,102
ejus res geſtæ & interitus *ibid.*
Phratæguna Darii regis uxor VII,224
Phronima Etearchi filia ejuſque fortuna IV,154
concubina Polymneſti IV,155
Phryges à Cræſo ſubacti I,28
Phryges antiquiſſimi hominum II,2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII,73
Phryges Bryges dicti antea *ibid.*
Phrynichi comœdia VI,21
Phrynon pater Attagini IX,15
Phthiotis ora I,56
Phya mulier ex tribu Pæaniea I,59
ab ea Piſiſtratus ut reductus *ibid.*
Phylacus Hiſtiæi fil. VIII,85
Phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum VIII, 39
Pidorus urbs VII, 122
Pieria pix IV,195
Pieres pop. VII,112

INDEX.

Pierum muri VII,112
Pigres & Maſtyes fratres V,12
Pindarus poeta III,38
Pindus mons Theſſaliæ I,56,VII,129
Pinus, locus H,20
Pini fructus nomina *ibid.*
Pini natura quæ VI,37
Pirus, ingens fluvius I,145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II, 143
Piſa urbs II,7
Piſcatorum ænigma H,35
Piſcibus Ægyptus abſtinet II,37
Piſcium qui Ægypto ſacri II,72
Piſcium genitura in ſtagnis apud Ægyptios II,93 piſces pabulum equorum ubi V,16
Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus I,59
ejus nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus *ibid.*
Athenis ejicitur I,59
per fœminam mire reducitur I,60
illegitime cum uxore coit I,61 Marathonem occupat I,12
ejus contra Athen. copiæ I, 61, 62
tertiò urbe Athenis potitur I,64
Naxum inſulam ſubegit *ibid.*
Delum inſulam expiat *ibid.*
Piſiſtratidæ Athenis pulſi V, 63, *&c.*
Piſiſtratus Neſtoris fil. V,65
Piſſyrus urbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus VII, 109
Piſtricis Crœſi effigies apud Delph. I,51
Pitana civitas Æoliæ I,149
Pitane tribus III,55
Pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum I,27
Pituitæ fluxus remedia IV,187
Pix Pieria ubi IV,195
Cyranenſis *ibid.* Zacynthia *ibid.*
Pixadorus Cindyenſis V,118
Placianorum lingua I,17
Platæa inſula Libyæ IV,151,153,156, 169
Platæa urbs incenditur VIII,50
Platæenſis clades IX,62,64,100
Platæenſis ager IX,15
Platanus aurea atque vitis VII,27
Platanorum ingens lucus V,119
Platanus aureo monili à Xerxe donata VII,31
Pleſtorus deus IX,118
Plinthinetes ſinus II,6
Pliſtarchus Leonidæ fil. IX,10
Pluvia nulla apud Theræos per ſeptem annos IV,151
Pluvia apud Ægyptios portentoſa III, 18
Plynis portus ubi IV,169
Podeon Doridis VIII,31
Pœnæ modus apud Perſas I,137
Pœni, *vide ſupra* Libyes
Pogon Trœzeniorum portus VIII,42
Poli & gnomonis inventio II,109
Polichnitani Cretes VII,170
Pollux & Caſtor IV, 145 *v.* Tyndaridæ
Polyas Anticyrenſis ſpeculator VIII,21
Polycratis prodigioſa fortuna III, 39, *&c.*
Polycratis ſmaragdus III,41
ejus callidum commentum III,56
Polycratis cædis occaſio III,120, 121
Polycratis filiæ ſomnium III,124
Polycrates cruci affixus III,125
Polycritus Ægineta ejuſq; ſtrenuitas VIII,92,93
Polydectes rex Spart. VIII,131
Polydorus Alcamenis fil. VII,204
Polydorus avus Lair V,59
Polymneſtus Theræus IV,155
Polynices IV,147. VI,52
Ponticum, genus arboris IV,23
Pontus Euxinus IV,46, ejus dimenſio IV,85,86
Porata fl. IV,48
Porinus lapis V,62
Poſideium urbs III,91
Potidæa urbs VII, 122. obſeſſio ejus VIII,127,128,129
Poſidonius Spart. IX,84
Præda Græcorum è Perſarum clade IX,79
Præda Pauſaniæ IX,80
Præſepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX,69
Præſii Cretes VII,170,171
Ptaſiadis paludis inhabitatores V,16
Praxinus navarchus Trœzen. VIII, 180
Praxilaus Xenagoræ pater IX,106
Prexaſpes Perſa III,34
ſe præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Perſas III,75
Prexaſpes Aſpathinis filius VII,97
Priami Pergamum VII,43
Prienè urbs Ioniæ I,142
eam Ardys expugnat I,15
Prienenſes populus VI,8
à Mazare ſubiguntur I,161
Primogenitus ex lege Spart. ſuccedit in regnum VI, 52
Procles rex Spart. VIII,131, IV.147. *vide* Euryſthenes.
Procles Epidauri tyrannus III 50
capitur III,32
Prodigiorum maxima obſervatio apud Ægyptios II,82
Prœconneſus incenſa VI,33
Promenea Dodoneorum ſacerdos II,55
Promethei uxor Aſia IV,45
Propontidis dimenſio IV,85
Proſerpinæ & Cereris feſtum VIII,65
Proſopitis inſula & ejus latitudo II,41
ejus plaga II,165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. ſucceſſor II,112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
Protemplaris Minerva VIII,39
Proteſilai templū ubi VII,33. IX,115
Protothyes Madyis pater I,103

Proverbia.

Animus in auribus habitat VII,39
Cadmea victoria I,166
Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta III,22
Epiſcythiſon VI,84
E tripode oraculum IV,179
Hunc calceum tu quidem conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit VI,1
In frigidum furnum panes ingerere V,92
Iſthmum fodere I,174
Longæ regum manus VIII,140
Lemnia facinora VI,138
Molles viri ex mollibus regionibus IX. *ult.*
Mulæ partus III,159
Muliere ignavior IX,106
Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ VI, 129
Ovem lupis relinquere IV,149
Syloſontis amiculum III,139
Ver ex anno exaruiſſe VII,162
Prytanis rex Spart. VIII,131
Prytaneum Athen. I,146. VI,103. VII, 197
Pſammenitus Amaſis filius Ægypti rex II,10
liberatus res novas moliens epoto taurino ſanguine obiit II,15
Pſammis rex Ægypti, Neci fil. II,159, 160
ejus mors *ibid.*
Pſammitichus Ægypti rex I,105 II,2,28,151, *&c.*
Pſylli, populus IV,173
eorum expeditio infœlix adverſus auſtrum *ibid.*
Pſyttalea inſula VIII,95
Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus I,76
Pteriorum urbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*
Ptoum VIII,135
Pudenda pueris qui præcidant II,104
Pudenda Ægyptii munditiæ causâ præcidunt II,37
Pugna Sagartiorum cum reſtibus VII, 85
Puteus trifarias rerum ſpecies exhibens VI,119
Pygargi IV,292
Pygres Seldomi filius VII,98
Pylus locus VII,68
Pylæ VII,201
Pylæa VII,213
Pylii I,147. V,65
Pyramides apud Memphin II,8
Pyramides Mœris regis Ægypt. II,101
Pyramis regis Cheopis II,124,125
Pyramis è quæſtu meretricio II, 126
Pyramis Chephrenis Ægypt. regis II, 127
Pyramides Philitionis paſtoris II,128
Pyramis Mycerini regis II,134
Pyramis Rhodopis mulieris falſo credita II,134
Pyramis regis Aſychis lateritia II,136
Pyrene urbs II,33
Pyretos fluvius Scythiæ IV,48
Pyrgus oppidum IV,148
Pythagoras Mneſarchi filius IV,95
ſophiſta celebris *ibid.*
Pythagoras monarcha Selinuntis V,46
Pythagoras Mileti procurator V,126
Pytheas Iſchenoi f. vir ſtrenuiſſ. captus VII,181
liberatus VIII,92
Pythermus Phocenſis I,152
Pytheus Lamponis pater IX,77
Pytheus Nymphodori pater VII,137
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I,65
de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum I,67
ad Crœſum I,91
de Iſthmo Cnidiis datum I, 174. *Vide* oracula
Pythii qui VI,57
Pythius Atys f. Lydus VII,27
ejus ingentes facultates VII,27,28
ejus filius à Xerxe diſſectus VII, 39
Pythogenes in Inicum oppidum relegatur VI,23

*****

INDEX.

R

RASURA Argivorum I,82
¶ regem ubi conſpici nefas I,199
Rex ubi ſtatura maximus deligitur III,20
Rerum humanarum inconſtantia I,5
Rerum omnium inſpiciendus exitus I,32
Res divinitus futuræ ſignis declarantur, IX,99
Reſtibus inſtructa pugna VII,84
Rhadinace genus olei VI,119
Rhampſinitus rex Ægypti: & ejus ſimulacra II,21
filiam proſtituit *ibid.*
ejus ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes II,122
Rhapſodi Homericorum carminum exploſi Sicyone V,67
Rhegium I,176,177
Rheginorum maxima cædes VII,170
Rhenea VI,97
Rhodium mare ubi I,174
Rhodopis meretrix famoſa II,135
ejus an pyramis una II,134,135
ejus donarium in templo Delphico II,135
Rhodope mons IV,49
Rhodus civitas II,178
Rhœcus architectus III,60
Rhœtium opp. VII,13
Rhypes pars Achæorum I,141
Roſæ ſexagenûm foliorum VIII,138
Rubrum mare I,203.II,8,158,159
Ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt I,207

S

SABACUS rex Æthiopum II, 137, 112
Ægyptum ſubigit *ibid.*
ejus acta in Ægypto II,137,138
viſo in ſomnis Ægyptum relinquit II,139
Sabyllus Gelous VII,154
Sacæ populus III,93
Sacas omnes Scythas Perſæ vocant VII,63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII,64
Sacerdotes Ægyptiorum II,37
Sacrum Panionium I,143
Sacra Triopii Apollinis *ibid.*
Sacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta II, 51
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I, 16,18
Sagartii, Perſarum genus I, 225. III, 23. VII,84
eorum tributum III,93
Sagitta ad cœlum excuſſa à Dario III, 105
Sais urbs Ægypti II,28,59,163,170
Saitanorum regum ſepultura II,169
Saitana plaga II,165
Saiticum oſtium Nili II,17
Sal ſua ſponte creſcens IV,53
Salis colles ubi IV,181,182,183
Salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II,89
Sala urbs Samothraciæ VII,59
Salamis Athenienſium refugium VIII, 56
Salaminii H,28
Samothraciæ populus Pelaſgi II,51
Samothracii muri VII,108
Samothraces jaculatores VIII,90
Samus & Samiorum lingua I,142
Sami everſionis per Darium cauſa III,139
Samus Syloſonti traditur III,149
Samiorum Æſchrionia tribus III,26
Samiorum crater IV,152
Samii Zanclam occupant VI,23
Samiorum apaturia H,29
Samiorum tria miranda III,90
Samyris ſapiens VI,127
San Dorum I,139
ea litera Perſarum nomina terminatur I,139
Sana urbs VII,22,122
Sanacharibus rex Arabum & Aſſyriorum Ægyptum invadit II,141
fugatur *ibid.*
Sandalium Perſei II,91
Sandanis Lydus I,71
Sandoces Thaumaſii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sapæi Thraciæ populus VII,110
Sapientes non eſſe potentes, acerbum IX,16
Sappho poetria II,135
Sarangæi populus III,93,117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII,67
Sardanapalus rex Nini II,150
ejus theſaurus *ibid.*
Sardena mons H,9
Sardis à Cimmeriis captæ I,15
Sardis una parte ſaltem expugnabiles & eorum expugnatio I,84
captæ & concrematæ ab Ionibus V,101,105
Sardium reges Heraclidæ I,7
Sardium primus rex Argon I, 7. Meles I,86
Sardius Leo circumlatus ubi I,86
Sardium expugnatio in tertium annum dilata à deo I,91
Sardonium linum II,105
Sardonium mare I,166
Sarga urbs VII,122
Sarpedon & Minos EUropæ filii I,173
Saſpires populus III,94
eorum armatura VII,79
Sataſpes Achæmenides IV.43
cruci affixus *ibid.*
Satræ Thraciæ populus VIII,110, 111
Satraplæ Perſarum I,192. III,89, 90, *&c.*
Sattagydæ populus III,91
Saulius rex Scytharum IV,76
interficit patruelem Anacharſin IV, 76,77
Sauromatæ Amazonibus miſcentur IV,110,113,114
ſolœciſſant lingua Scythica IV,117
eorum uxores & conjugia IV,116, 117
Scæus pugil V,60
Scamander fluvius V,65
ejus aqua exercitui Xerxis defecit VII,42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
Scepta gerendi ratio apud Babylonios I,195
Schœnus menſura II,6
Sciathus inſula VII,176.VIII,7
Scidrus oppidum VI,21
Sciona urbs in Pallena VII,122
Sciradis Minervæ templum VIII,94
Scironis via VIII,71
Scholæ tectæ in pueros corruens VI,27
Scolos oppid. IX,15
Scolopoes IX,96
Scoloti, Scythæ unde nominati IV,6
Scopades Theſſali VI,120
Scopaſis rex IV,127
Scutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ VI, 121 & Herodoti de ea re ſententia VI,23,124.
Scylace urbs I,57
Scylax Caryandeus IV,44
Scylacis cujuſdam ſupplicium V,33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV,78
ejus interitus IV,80
Scyllias urinator VIII,8
Scytha Herculis filius IV,10
Scytharum origo IV,5
Scytharum regum origo IV,10
Scythæ nomades pecuarii I,73.IV,19, 55, VI,84
Scytharum nomadum ſeditio I,73 IV,11
Scythæ trucidatum coctumq; puerum Cyaxari loco venationis offerunt I,73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Aſiam tranſeunt I,102. IV,12
Cimmerios ex Europa pellunt I, 103. IV,11
Mediam occupant I,104
eorum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.*
fuſis Medis Aſia potiuntur I,105
Uraniæ Veneris templum depeculantur: unde fœmineo morbo corripiuntur I,105
à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occidantur I,106
à Seſoſtre ſubacti II,103,111
Scytharum ſervi cur oculis orbentur IV,2
Scytharum ratio emulgendi lactis *ib.*
Scythæ AUchatæ IV,5
Scythæ aratores IV,18,19,53,54
Scythæ regii IV,57
Scytharum mores IV,46 *&c.*
dii IV,59
jusjurandum IV,68
eorum mos in cædendis victimis IV,60
in hoſtes ſævitia IV,62,64
mos incundi fœderis IV,70
Scyth. regum ſepultura IV,71,72
à Scyle Scytharum defectio IV,80
Scythæ ſuorum inſtitutorum obſervantiſſimi IV,76,80
Scythis eorumque equis aſinorum & mulorum vox inſueta IV,129
Scyth. munera ad Darium IV,130
Scyth. intemperantia VI,84
Scythæ Perſis Sacæ appellati VII,63
Scythia vetus ubi IV,99
Scythiæ duæ partes *ibid.*
Scythiæ flumina IV,47
Scythia lignorum inops IV,61
Scythicæ grues ubi hybernent II,22
Scythicum gramen IV,58
Scythicus exercitus contra Mediam VII,20
Scythis Zanclæorum regis fortuna & laus VI,23,24

INDEX.

Scythes Cadmi pater VII,163
Sebennitana plaga II,166
Sebennyticum oſtium Nili II,17
Seldomus Pigris pater VII,98
Selinuſii pop. V,46
Selymbria oppidum VII,33
Semen Indicum quale III,100
Semiramis Babyl. regina I,184
ejus egregia monumenta *ibid.*
Senectæ maximus honos apud Ægyptios II,80
Senes ubi mactentur III,99
Sepias litus VII,183,188
Sepulcrum Alyattis apud Lydos I,93
Sepulcra Babyloniorum I,198
Sepulcra vitrea III,24
Sepulcrum Helles filiæ Athamantis VII,58
Serbonis lacus II,6. III,5
Seriphii populus VIII,46
Sermyla Græca urbs VII,122
Serpentum ſacrorum deſcriptio II,74
Serpentum ſepultura in Jovis templo *ibid.*
Serpentes cornuti IV,192
Serpentes alati II,75,76
Serpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obſervantes III,107
Serpentum vis apud Neuros IV,105
Serpentibus veſcentes IV,183
Serpens arcis Athenarum cuſtos VIII, 41
Serrium promontorium VII,59
Servi Scytharum cur oculis priventur IV,2
Servi boni interdum hominibus malis, & contra VIII,68
Servorum bellum VI,83
Seſami Babylonici proceritas I,193
Seſoſtris rex Ægyptii II,101, *&c.*
quas gentes ſubegerit II,103
ejus cippi & inſcriptiones & monumenta II,106
Seſtus urbs IV,142. VII,33
à Græcis obſidetur IX,113, *&c.*
Sethon Ægypti rex, Vulcani ſacerdos II,141
ejus mira victoria de Aſſyriis *ibid.*
ejus ſtatua *ibid.*
Sicas Cybernifci pater VII,98
Sicania, nunc Sicilia dicta VII,170
Sicyon V,67
Sicyoniarum tribuum nomina V,68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argivis VI,92
Sidon Græca urbs II,117. III,136
Sidonia navis Xerxis VII,128
Sigeum & ejus occupatio V,65,94
Sigeum Troicum IV,38
Sigma literâ Perſarum nomina terminantur I,139
Sigynæ populus ubi V,9
Sigynarum appellatio quid apud alios notet V,10
Silenus ubinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marſyæ pellis in utrem formata ubi ſuſpenſa VII,26
Sillicypria eorumq; fructus II,54
Silphium ubi IV,170,192
Simiarum comeſtores IV,154
Simiarum ubi maxima vis *ibid.*
Simonides Ceus V,102
Simonides Leoprepis f. & ejus epigrammata VII,228
Simulacrum piſtricis Crœſi I,51
Simulacra ab Ægyptiis primum diis conſecrata II,4
Simulacrum Jovis arietina facie II,45
Panis II,46, æſtatis & hyemis II,121
Simulacrum ex pelvi factum ab Amaſi & cur II,172
Simulacrum Veneris in Cytene, ob preces exauditas II 181
Simulacra Minervæ lapidea duo II,182
Simulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus II,41
Simulacrum Mercurii porrectum verrectum habens II,51
Simulacrum Darii lapideum III,88
Simulacrum Vulcani Pataicis ſimile III,37
Simulacra ſoli Marti faciunt Scythæ IV,59
Simulacra ex oleis, Damiæ & AUxeſiæ V,82
Sindus urbs VII,123
Singus urbs VII,122
Sinope urbs I,76. II,34. IV,12
Sinus Arabici maris deſcriptio II,11
Sipia, locus VI,77
Siphnus inſula locupletiſſima III,57
multata à Samiis III,58
Siphnii quas naves Salaminem miſerint VIII,46
Siris Italiæ VIII,62
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII,68
ejus filius Maſiſtius VII,79
Sironus Mapenis pater VII,98
Siſamaces dux VI,121
Siſamnes Hydarnis fil. Ariorum dux VII,65
Siſamnes Otanis pater injuſte judicans mira pœna à Cambyſe affectus V,15
Siſyra genus penulæ VII,67
Sitalces Thracum rex IV,80. VII,137
Sithonia regio VII,122
Siuph urbs Ægypti II,172
Smaragdus Polycratis III,41
Smerdis Cambyſis fr. III,30
ejus à fratre perpetrata cædes *ibid.*
occiſum à ſe Cambyſes luget III,65
Smerdis fictitius regno potitur *ibid.*
ex auribus amputatis agnoſcitur III,69
occiditur III,78
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII,82,121
Smila oppidum VII,123
Smindyrides Sybarita unus ex procis filiæ Cliſthenis VI,127
Smyrnæ origines I,16
à Gyge oppugnata I,14
ab Alyatte capitur I,16
à Colophoniis condita *ibid.*
uti ab Ionibus dirempta I,149
Smyrna Theſei uxor H,2
Smyrna Æoliæ civitas condita eaque celeberrimum emporium H,5
ut amiſſa ab Æolibus I,149
Sobolis procreandæ præmia apud Perſas I,136
Sogdi populus III,93
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,66
Sol Maſſagetarum deus I, 212 ſoli Maſſagetæ equos immolant I,216
ſol auctor exundationis Nili II,25
Solis inſoliti ortus, quos referunt Ægyptii II,142
Solis menſa ubi III,18
Solis fons IV,181
Solem execrantes IV,184
Solis eclipſis Xerxe movente exercitum contra Græcos VII,37
Sol Græcorum deus *ibid.*
Sol pro mercede redditus VIII,117
Sol obſcuratus IX,10
Solis ſacræ oves ubi IX,91
Soli urbs & ejus obſeſſio V,115
Solon legiſlator Athen. I,29
ejus peregrinatio in Ægyptum I,30
verſibus celebrat Philocyprum V, 113
ejus cum Crœſo de beatitudine colloquium I,20,31.32,33
Solonis lex Athen. data II,177
Soloeis promontorium II,32. IV,43
Solym olim Mylyæ dicti I,173
Somnium filiæ Polycratis III,121
Hipparchi V,56
Soghanes Eutychidis f. Decelenſis VI, 92. IX,72
ejus ancora & præclara facinora IX, 73,74
Sophiſtarum totius Græciæ peregrinatio I,29
Sororem Cambyſes ducit, occidit, & aliam ſuperinducit II,1,32
Soſiclis Corinthii de reſtituendo Hippia oratio V,92
Soſimenes Panætii pater VIII,82
Soſtratus Laodamantis fil. IV,152
Spaco Medis canis appellatur I,110
Spargapiſes Tomyridis f. à Cyro capitur I,211
ſeipſum interimit I,213
Spargapithes Agathyrſorum rex IV, 76,78
Sparta urbs Lacedæmonis VII,234
Spartiatarum inſtituta à quo I,65
Spartiatæ Lycurgum delubrum ædificato colunt I,66
Spartiatarum cum Argivis de Thyrea agro contentio I,82
Spartiatarum regum dignatio & jura VI, 55, *&c.*
eorum ſenatus VI,75
de regibus V,75
Spart. cædes ad Thermopylas VII, 224
eorumque epigrammata VII,228
Spaſini remedia IV,187
Spathæ palmarum VII,69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII,198,228
Sperthies Aneriſti f. cum Bule ſe offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII,134,135,136, 137
Sphendaleæ opp. IX,15
Spina Ægypti & ejus gummi II,96
Sponſa ubi dotem concubitu quærat IV,172
Squamoſus piſcis Ægypt. ſacer II,72
Stadium, paſſus, cubitus, pes II,149
Stagirus Græca urbs VII,115
Stathmi regii quid V,52
Steſagoras Cimonis pater VI,103
Steſagoræ cædes VI,38
Steſenor Curii tyrannus V,113
Steſileus Thraſylei fil. VI,114
Stentoris lacus VII,58
Strattis Chiorum tyrannus IV,138. VIII,132
Strobilos, pini fructus H,20
Struchates populus Mediæ I,101
Struthi ſubterranei IV,192. IV,175, 192

INDEX.

Strymon fluvius I,64. V,13. VII,133
Strymonii prius, qui Thraces VII,75
Stryma Thasiorum urbs VII,108,109
Stymphalius lacus VI,76
Styracis usus ad thus legendum III,107
Styreenses gens Dryopica VIII,46
Styx & ejus aqua VI,74
Sua quenque inspicere debere I,8
Suadelæ numen VIII,111
Subulci apud Ægyptios profani II,47
Successionis jus apud Spartiatas VII,3
Suniacum jugum IV,99
Sus animal spurcum apud Ægyptios II,47
Sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
Sues apud Scythas IV,63
Sue abstinent Ægyptii II,47. IV,186
Susa oppidum I,188. V,49,52
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII,153,159
Sybaris urbs capitur V,44. VI,21
Sybaritanum bellum V,45
Syene urbs Thebaidos II,28
Syennesis Cilicum rex I,74. V,18
Syennesis Cilix dux in classe Xerxiana VII,98
Syleos campus VII,115
Syloson Polycratis fr. Æaci fil. III,39 139,140. *&c.* 149
Syloes promontorium IV,43
Symanum mare ubi I,174
Syrgis fluvius in Mæotidem influit IV,123
Syri, Græcis Cappadoces I,6,72. III,90
Syrorum prædia Crœsus devastat, eosque exterminat I,76
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII,72,89
Syrii Græcis, qui barbaris Assyrii VII, 63
Syria Ægypto contermina II,116
Syria Palæstina III,91. VII,89
Syropæones in Asiam abducti V,15

T

TABELLA totius orbis V,49
Tabellionum Persarum cursus & modus VIII,98
Tabiti Scythis Vesta IV,59
Tachompso insula II,29
Tænarus locus VII,168
Talentum Babylonicum III,89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI, 134,137
Talthybii templum apud Spartiatas VII,134
Thalthybius Agamemnonis præco *ibid.*
Thalthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon IX, 42
Tanagræi Thebanorum vicini V,79
Tanagricus tractus V,57
Tanais fluvius IV,20,123
Tanitana plaga II,166
Tarentum urbs III,138. IV,99
Tarentini III,138
eorum maxima cædes VII,170
Targitaus & ejus tres filii IV,5
Tartessus emporium nobile IV,152
Tarteſſum Phocenses occupant I, 163
Tarteſſiorum rex Arganthonius *ibid.*
Tauchira oppidum IV,171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV,103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV,99,103
Taurici montes IV,3
Taurica regio IV,99
Taxacis Scythiæ rex IV,120
Tearus fluvius, & ejus medica vis V,90
ejus fontes partim calidi partim frigidi *ibid.*
cippus ei à Dario erectus IV,91
Teaspes Persa VII,79. IX,75
Tegea Arcadum VI,105. VII,170
Tegeates I,65
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I,66
Teos oppidum I,142. II,178
capta ab Harpago I,168
Teus à Græcis in Ægypto condita II,178
Teii demigrant in Thraciam capta sua urbe, & Abdera condunt I,68
Telamon heros VIII,64
Telesearchus II,142
Teleion Persis Tycta, id est, cœna IX,111
Teleclus fil. Archelai VII,204
Telines & ejus gesta VII,153
Tellias vaticinus VIII,27
Telli Athenienses historia I,30
Tellus eadem non fert omnia I,32
Tellus Scytharum dea, & Apia Scythis dicitur IV,59
Telmisses conjectores I,78
Telus insula VII, 153
Telys Sybaritarum rex V,44
Temenidæ fratres VIII,137,138
Tempe locus ubi VII,173
Tenedus I,151
capta à Persis VI,31
Tenus Æoliæ civitas I,149. VI,97
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII,165
Termilæ vocantur Milyæ I,173
Terram & aquam poscere IV,126. V,18
Terræ divisio tripartita II,16
Terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV,28
Tesserarum ludi inventores I,94
Tethrippotrophus VI,35
Tethronium oppidum VIII,53
Tetramnestus Sidonius VII,98
Teucri VII,43
Teuthrania II,10
Teus civ. II,178
Thales Milesius defectionem solaris luminis Ionibus prædixit I,74
ejus inventum in traducendo per fluvium Crœsi exercitu I,75
consilium Ionibus datum I,170
ejus de incremento Nili sententia innuitur II,20
Thamanæi populus II,93
Thamimasades Neptunus apud Scythas IV,59
Thannyra Inari Lybiis filius III,15
Thasus & ejus conditores II,44. VI,47
Thasii subacti à Dario VI,44
muros diruere jussi VI,48
Thasia metalla VI,46,47
Thaumasius Sandocis pater VII,194
Theasides Spartiata VI,87
Thebæ Ægyptiæ II,3
ibi pluviam decidisse, maximum miraculum II,10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II,15
Thebani Iovis fanum I,182
Thebanis arietes sacrosancti II,42
Thebana plaga II,166
Thebanis stigmata inuruntur regia VII,233
Thebani à Græcis obsidentur IX,85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII,134
Thebe, Asopi filia V,80
Themistocles Neoclis f. VII,143,173
corrumpit duces, ut maneant VIII,5
ejus stratagema VIII,22
literæ ad Iones lapidi incisæ *ibid.*
cum Aristide simultas VIII,79
vafrities, exactio, avaritia VIII,75, 112
omnium Græcorũ prudentiss. VIII, 110
secundas retulisse judicatur è prælio navali contra Persas VIII,23
ut honoratus Spartæ VIII,124
responsum livido cuidam datum VIII,125
Themiscyra IV,86
Themison Theræus IV,154
Theocydes pater Dicæi VII,65
Theogoniæ cantus in sacrificiis Persarum I,132
Theomestor Androdamantis fil. VIII, 85. IX,89
Theophaniæ festum I,51
Theopompus rex Spart. VIII,131
Thera insula quondam Callista IV,147
à conditore Thera vocata IV,148
septem annos pluviam non sentit IV,151
Theræorum colonia IV,156
Therambus in Pallena urbs VII, 122
Therapne locus VI,61
Theres Autesionis f. Cadmeus genere IV,147,148
Therma urbs VII,123,127
Thermeus sinus VII,123
Thermodon flu. II,104. IV,86. IX.27, 42
Thermopylarum mons VII,176,219
ad eas prælium Lacedæmoniorum & Persarum VII,223, *&c.*
Theron Acragantinorum monarchus VII, 165
Therſander Theræ avus & Autesionis IV,147. VI,52
Theseus Thessalus conditor Smyrnæ H,2
Thesmophoria sacra II,171
Thespia urbs incenditur VIII,50
Thespienses V,79
Thesproti populus V,92,7. VIII,47
Thessaliæ descriptio VII,128,129
equæ ibi omnium optimæ VII. 196
Thessalus socius Doriei V,46
Thestis fons IV,159
Thestorides literarum professor H,15
ejus perfidia erga Homerum H, 16
quæ illi non bene semper vertit H,24
Thmuitana plaga II,166
Thetidi sacrificant magi VII,191
Thoës in Libya IV,192
Thomanii populus III,117
Thonis præfectus Canobici ostii II,114
Thoraces picturati Amasis regis III,47
Thorax Larissæus IX,57
Thorica tribus IV,99
Thraces à Crœso subacti I,28
à Sesostre subjugantur II,103
populus

INDEX.

populus Aſiæ III,90
cannabe veſtiuntur IV,74
adverſus tonitrua ſagittas excutiunt IV,94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII,75
Xerxis ſocii VII,185
Jovis ſacrum currum cum equis abegerunt VIII,115
Thracum ſepulturæ quales V,8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII,75,76
Thracia tellus deſcripta IV,99
Thracia gens ejuſque mores V,3,*&c.*
Thraciæ muri VI,33
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum I,21,22. aliud V,92
Thraſydius Alcuades IX,57
Thraſylcus Stellei pater VI,114
Thraſycles Lamponis pater IX,89
Thriaſius campus VIII,65. IX,7
Thrixæ oppidum IV,148
Thus ubi & quomodo colligatur III, 107
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum VII,178
Thyni à Crœſo ſubacti I,28
Thyrea ager & de eo contentio I,82. III,59
Thyſſagetæ populus IV,22
Thyſſus urbs VII,22
Tiaranus fl. Scythiæ IV,48
Tibareni populus III,94
eorum in Xerx. exercitu armatura VII,78
Tibeſis fl. Scythiæ IV,49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII,62
ejus generoſa ſententia VIII,26
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura IX, 95
Tigris fluvius in rubrum mare infunditur I,189. V,21
Tigres tres & eorum ortus V,52
Tigris oſtium VI,20
Tilones piſces V,16
Timareta antiſtes Dodonæa II,94
Timegenides Theban. IX,85
Timeſius Clazomenius I,168
Timnes Spargapithis tutor IV,76
Timo ſacrifica, Paria genere VI,134, 135
Timon Androbuli fil. VII,141
Timodemus Aphidnæus VIII,125
Timogenides Thebanus IX,37
Timonax Timagoræ filius VII,98
Timoxenus Scionæorum imper. VIII, 128
Tiryus VI,77,83. VII,137
Tyrinthia regio VI,76
Tiſamenus Græcorum aruſpex IX,32
Tiſamenus Spart. IV,147. VI,52
Tiſander Hippoclidis pater VI,127, 129
Tiſias Lyſagoræ pater VI,133
Titacus Aphidnæus IX,72
Tithæus Darii filius VII,88
Titormus Ætolus frater Malis VI, 127
Tmolus fluvius & mons I, 84, 93. V,101
Tmolus fluvius auri ramenta profert I,93
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur I,205,*&c.*
ejus magnanimitas I,212
Cyri caput cruori immergit I,214
Tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII,42
Torona Græca urbs VII,22,122
Trachea Cherſoneſus IV,99
Trachiniæ petræ VII,198
Trachis urbs VII,199
Traſpies Scythæ IV,6
Trauſi populus Thraciæ V,4
Travus fl. VII,109
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus IX,38
Trintatæchmes Perſa dux VII,82
Triopii Apollinis ſacrum atq; certamen I,144
Triopium Cnidiorum regio I,174, 38
Tritæenſes Achæorum pater I,145
Tritæchmes Artabazi filius I 192
Triballica planities IV,49
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV,108
Triteæ oppid. VIII,33
Triton. fl. & Tritonis palus IV,178, 191
Trophonium oraculum VIII,134
Tutelaris Minervæ templum apud Chios I,160
Tychius coriarius, Homeri hoſpes H,9
ab Homero celebratur H,26
Tycta, Perſicè cœnæ regalis nomen IX,111
Tymnes Hiſtiæi pater V,37. VII,98
ubi occultatus III,5
Typhon *ibid.*
Tyrannis lubrica res III,53
Tyrannidis incommoda V,92
Tyrannorum mores III,80
Tyres Scytha IV,80
Tyres fl. IV,11,47,51,53,82
Tyreus Sitalcis pater VII,137
Tyritæ, Græci IV,51
Tyrus quando extructa II,44
Tyriorum caſtra, locus II,112
Tyrodiza Perinthiorum VII,25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I,94
Tyrrheni Phocenſes oppugnant I, 163
Tyrrhenia ſeu Thuſcia I,49
Tyrrheniam Phocenſes occupant I, 163

V

Vaccæ Iſidi ſacræ II,41
Vaccinam non guſtantes IV,186
Vaticini Scytharum IV,67
Veneris Uraniæ templum à Scythis compilatum I,105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid.*
Mylitta, Aſſyriis dicta, Arabibus Alitta Perſis Metra I,131
Veneris templum apud Atarbechin II,41
Veneris hoſpitæ ædes II,112
Scytharum dea & ab iiſdem Artimpaſa dicta IV,59
Venti Etefiæ non ſunt cauſa exundationis Nili II,20
Ventorum ara in Thyia VII,178
Verua quina Æolum H,37
Veſta Scytharum dea IV,59
Veſtes lanæ ubi profanæ II,81
Vicinos Medi & Perſæ colunt I,134
Victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV,60
Vinum ex hordeo apud Ægyptios II, 77
Viperarum generatio cur rara III, 108,109
Virginum auctio apud Babylonios I, 196
Virgines ubi devirginentur à rege IV,168
Virginum anniverſarius conflictus IV, 180
Vitæ humanæ brevitas & calamitas VII,46
Vivos defodere Perſis in uſu VII,114
Ulyſſes H,7,26
Umbri pop. I,94. IV,49
Vocaliſſimus Ægyptius IV,141
Urbana Minerva V,82
Urbium Græciæ incrementa decrementaq; I,5
Urbes à Dario in Scythia conditæ IV, 124
Uraniæ Veneris fanum vetuſtiſſimum I,105
ejus templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Perſas ſacrificia I,131
Urania Venus Alilat Arabibus dicta III,8
Urina hirci, ſpaſmi remedium IV, 187
Urſorum ac luporum ſepultura II,67
Urotalt Arabibus Dionyſus III,8
Utii populus III,93
& eorum in Xerx. exercitu armatura VII,68
Vulcani ſacerdotes II,3
maximum templum Memphi II,99
veſtibula II,101
Vulcani coloſſus II,176, & fax VII,98
Vulcani templum & ſtatua III,37
Vulpanſeres Ægyptiis ſacri II,72
Uxor Candaulis Gygi nuda viſa I,9
Uxorum mactatio ad mariti funus V,5
Uxores Athenienſ. raptæ VII,138

X.

Xanthius campus VI,10
Xanthii populus I,176
Xanthippus Ariphronis f. VI, 131, 136. VII,33, VIII,131
Xanthippus dux Athenienſium cruci figit Artayctem IX,119
Xanthus Samius I,134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. IX, 106
Xeni, hoſtes IX,11
Xerxes Darii filius I,183
Xerxis genealogia VII,12
Xerxes quid Græcis ſignificet VI,98
rex Perſarum declaratur VII,3
cur bellum Græcis intulerit VII, 6,7
copiæ Xerxis maximæ VII,20
Xerxes Helleſponto compedes injicit VII,35
Xerxis crudelitas VII,39. IX,111
Xerxis dona in Helleſpontum collata VII,54
Xerxis exercitus in Europam trajectus VII,56
Xerxi quæ oſtenta oblata ſint VII,57
Xerxes exercitum ſuum luſtrat VII, 59
ejus copiarum catalogus & numerus VII,60,61,62,*&c.* 184,*&c.*

* * * * * *

INDEX.

Xerxis duces qui fuerint VII,82,98
Xerxis magnanimitas VII,136
confidentia VII,146
Xerxiana claſſis VII,184
Xerxis formæ dignitas *ibid.*
Xerxi naves quadringentæ ſubmerſæ VII,190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII,109
ejus copias fames & peſtis extinguit VIII,115
ejus reditus in Aſiam VIII,117,*&c.*
Xerxis amores IX,107. & *paſſim plurima de eo toto libro* VII, *&* VIII
Xuthus Ionis pater VII,94
Xyſtum aureum Amphiarao donatum I,52

Z

ZAbeces, Libyes IV,193
Zacynthus VI,70
Zacynthii pop. III,59.VI,20
Zancla, nunc Meſſana dicta VII,163
pulcherr. urbs VI,25
Zanclæi populus VI,22
proditi ab Hippocrate *ibid.*
Zamolxis dæmon ejuſque cultus IV, 19, 95 *ubi* alia de ea
Zegeries murium genus in Libya IV, 192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI,71
Zira amiculi genus VII,69
Zona urbs Samothraciæ VII,59
Zopyrus ſe mutilat III,154
ejus ad Babylonios ficta fuga III, 156
Babylonici exercitus dux declaratur III,157
ejus præſtantia III,160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataſpe IV,43
Zopyrus Megabyzi fil. III,160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit III,160
Zoſter locus VIII,107
Zygantes Libyes IV,194
ſimiarum comeſtores *ibid.*

FINIS.

Lectori S.

CUM ex Indulgentia Sereniſſimæ Regiæ Majeſtatis hoc Herodoti *Volumen nobis Imprimendi Cura ſit commiſſa, cum ulteriori facultate Authores infra ſcriptos (poſt Volumen iſtud completum) Typis etiam evulgandi: Omnibus itaque ſit Notum* Epiphanii & Dionyſii Halicarnaſſei *opera emendatiùs correcta in præſenti ſub prælo laborare. Reliqua ſumma cum diligentia quotidiè parantur.*

Herodotus,	Dionyſius Halicarnaſſeus,
Epiphanius,	Philoſtratus,
Philo Judæus,	Diodorus Siculus,
Clemens Alexandrinus,	Julianus,
Thucydides,	Lucianus.